UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P.D. Lvdovici Gomes, Episcopi Sarnensis, sacri Palatii Auditoris, Commentarii in iudiciales regulas Cancellariae

Gómez, Luis

Lvgdvni, 1557

urn:nbn:de:hbz:466:1-63697

Visual Library

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Th. 4857.
M. 1
50.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. D.

LVDOVICI GOMES, EPISCOPI Sarnensis, sacri Palatii Auditoris, Commentarii in iudiciales regulas Cancellariæ.

Soc. Jesu Paderborn.

EIVSDEM,

Venustum vtriusque signaturæ Compendium.

Accesserunt nunc omnium primùm huic postremæ editioni luculentiss. Adnotationes IOAN. MILLAEI, pro-Prætoris generalis in Bugæorũ & Veromesiorum prouincia.

Cum gemino Indice, altero, Titulorum: altero, rerum & sententiarum insignium.

LVGDVNI,
Apud Nicolaum Edoardum,

1557

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. D.

LVDOVICI

GOMEZ, EPISCOPI

Sarmenticæ Palatii Auditoris,

Commentarii in iudiciales regulas

Cancellariæ.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

REGVLAE CANcellariæ, iudiciales, & quædam alia, quæ hoc opere continentur.

*

PRoœmium regularum, quod sex quæstionibus distribuitur, plura notanda de origine regularum Cancellariæ, & de ipsius Vicecancellarij officio continet, pleraque etiam de antiquo aliorum officiorum curiæ statu, & dignitate disserit intellectu iucunda. pag. 1

Regula de iure quæsito non tollendo, per uiginti & tres quæstiones distinguitur. 16

Regula de infirmis resignantibus, quæ quadraginta & unam quæstiones continet, non solùm infirmitatem ipsam per nonaginta priuilegia distinguit per uiam epilogi, sed etiam senectutis incommoda succinctè complectitur. 65

Regula de idiomate, quæ in quindecim quæstiones diuiditur, plura noua, nec alibi collecta de idiomatum effectu, & industria continet. 112

Regula de impetrantibus beneficia uiuentium septem quæstiones continet. 119

Regula de non iudicando iuxta formam supplicationis, sed literarum expeditarum, sexdecim habet quæstiones, quibus annectitur elegans utriusque signaturæ compendium, in quo multa de effectu uerborum, quibus papa supplicationes signat: plura etiam de potestate præsidentium signaturæ, & de quibusdam priuilegijs Cardinalium in foro iudiciali, ac potestate Vicecancellarij, officioque Referendariorum, déque commissionibus & pertinentibus ad eas secundum stylum curiæ enarrantur. 133

Regula de subrogandis collitigantibus, decem & nouem quæstiones continet. 172

Regula de uerisimili notitia obitus, octo quæstiones complectitur. 190

Regula de impetrantibus beneficia uacantia per obitum familiarium Cardinalium, in triginta quæstiones diuiditur. 197

Regula de annali poßeßore, octogintaquatuor quæstiones continet. 231

Regula de triennali poßeßore sexagintatres quæstiones habet, cui adiungitur epilogus per quàm breuis, sed ualde utilis, in quo ducenti & quatuordecim negligentiæ casus, qui negligentibus nocent, & alij uiginti, in quibus negligentia non nocet, describuntur. 311

Regula de ualore exprimendo in duodecim quæstionibus diuiditur, in qua monetarum huius temporis origines ab alijs ferè in totum prætermißæ, ac earum ualores describuntur. 449

Regula de publicandis resignationibus, uiginti & unam quæstiones continet. 467

Regula, quòd commißionis post conclusionem non stetur, nisi derogetur conclusioni, perbreuis est, finémque huic operi imponit. 491

PAVLO TERTIO, PONtifici Maximo, eidémque optimo, Ludouicus Gomes episcopus Sarnen. Felicitatem.

*

ABeo ipso die, quo me studiorum ardentior cura incesit, beatissime Pater, nihil magis præ me tuli, neque ingenuo, ac studioso viro dignius existimaui, quàm otij sui, & studiorum rationem optimis Principibus, sapientibúsque viris reddere. Hoc Aristoteles Alexandro, vterque Plinius Tito, & Traiano, ac plerique veterum magno & excellenti viri ingenio, maioribus suis præstiterunt. Gymnosophistæ quoque, Indiæ sapientes, tantopere otium detestabantur, vt non modò ipsi temporis ratione reddere, sed ab aliis accipere consueuerint: qui priusquam edulia mensis apponerentur, adolescentes ex diuersis officiis cõuenientes interrogare soliti erant, quid boni à lucis ortu, tunc vsque didicissent, quíque nihil habebat respondendum, impransus foras extrudebatur: pro certo habẽtes id quod erat, sicut virtutis laborẽ, ita sceleris otium esse ministrum. Nihílque agẽdo homines (quod Cato dictitabat) ad malè agendum instrui. Quibus ego exemplis admonitus, cùm Patauij, studiorum causa agens, aliquid fortè profecissem, illud in primis laboriosum opus, Marino Georgio Veneto, clarissimo vndecunque viro, cuius opera non mediocrem Patauij locum fueram consecutus, dicandum duxi, & ibi nonnulla conscripsi, quorum aliqua, proximis diebus, sub auspicio Sacratissimi nominis tui in lucẽ prodiere. Nũc verò supereſt, beatissime Pater, vt eius quoque temporis, quo iam per vndecim annos in tuo Rotæ Auditorio, veluti Diogenes, dolium volui, computum tibi, & rationem reddam. Quod quidem, vt maturius à me fieret, quæ nuper sum pollicitus, hæc qualiacunque Commentaria regularum Cancellariæ Apostol. quibus orbis Christianus magna ex parte regitur, iure tibi illarum conditori

dedico, atque offero, qui vnus omnium Romanorum Pontificum etiam maiestatem Sedis Apostolicę iamiam collabentem optimis institutis, atq; ornamẽtis illustratam honorasti. Continent siquidem earundem interpretationem varia rerum cognitione conspersam, & nascentis Ecclesię, ac Cancellariæ primordia, incrementa, varietatem, & nostra vsque ad tempora progressum. Continent supra quingentas Reipublicæ perquàm vtiles, ac nouas Rotæ Decisiones, meo tempore collectas, per quas causarum patroni, cæteriq; causidici instruuntur, ecclesiastici ordinis iudices quid agere debeant, admonentur, & tanquam adhibitis luminibus, litium tenebris fugatis, Christianæ Reipublicæ status roboratur. Quibus non iniucundum vtriusq; Signaturæ Compendium, formulam antiquæ, & nouæ curiæ demonstrans, annexum est. Quo in opere quantũ elaborauerim, quantum industriæ, ac studij adhibuerim, aliorum sit iudicium. Et si homini vehementer occupato aliquid fortè per incuriam exciderit, facile condonabis: difficile quippe fuit Ioui Imperij, ac gubernationis domino, & Mercurio literarum principi paritet inseruire. Nam Lunam, cæteróque cœlestes nunquam ab ædibus Mercurij separatiores esse ferunt, quàm vbi Iouis sedes ingrediuntur. Hæcigitur pro tua humanitate, Paule optime, suscipe, & Sarnensem tuum (cui nihil magis cordi est, quàm, vt tibi bonorum omnium parenti studij sui fructus rependat) refouc. Qui si ingenij tui celsitudini minimè responderit, dabis veniam. Nam, vt es erga impios iustissimus Iudex, ita esse soles erga tui studiosos indulgentissimus Pater. Vale.

concluduntur. Quò autem expeditior esset omnium inuentio, quaſque gnômas elementis distinximus.

ADICTIO de sui natura separationem denotat. 109. F
Abbatiæ in generali cõcessione, & ad reseruata, & deuoluta, an comprehendantur. 88. C
Abbatissa in administratione abbati æquiparatur. 74. E
Abbreuiatio periculosa euitanda est. 273. C
Abbreuiatio nominis impetrantis magis tolerabilis videtur, quàm rei. ibid.
Absens infra duas dietas censetur esse in curia, & habetur pro præsente. 224. C. D
Absens reputatur pro mortuo. 226. C
Absentia modici temporis multum de priuilegiis demit. ibid.
Absolutio à iuramento, ad effectum agendi & excipiendi pro illo, qui fuerat enormissimè læsus, parte tamen citata, an tollat ius quæsitum. 59. A
Acceptare pluries, an quis possit. 94. D. & 489. C
Acceptatio non est actus tẽporalis quãdo efficaciter fit. 43. A
Accessoriũ nullo annullato principali corruit. 102. C
Accidẽtia multũ cõferunt ad cognoscendũ, quod quid est. 8. A
Acta per extinctionem litis annullantur. 49. D
Acta omnia retrofacta per iudicẽ quãdo oppositũ est de regula, nullius sunt momẽti. 178. A
Acta omnia iudicij ob non seruatam formã corruunt. 325. F
Actio omnis Christi debet esse nostra instructio. 68. A
Actio non nascitur ex prima sententia, sed ex secunda. 169. A
Actio cõpetens spoliato est personalis, & non transit in subrogatũ, qui nec læsus, nec spoliatus fuit. 355
Actionem qui habet, vtiq; rem habere videtur. 491. B
Actiones quæ dant ius prosequẽdi, per triginta annos durant. 286. A
Actionem iudicati recidi posse, quia lata sententia res litigiosa non dicitur, quomodo intelligi debeat. ibid. F
Actiones personales, quæ aliàs non sunt transitoriæ, si fuerit super illis lis inducta, transeũt ad successores. 365. E
Actor producẽs bullã suam post terminũ ad articulãdum, & nõ appareat de die expeditionis, an in dubiò præsumetur expedita ante terminum. 161. D
Actor an literas ante terminum expedire possit. 163. A
Actor reum possessorem per replicationem datam contra titulum triennalis possesso-

ris molestare dicitur.374.C.D
Actor agens cõtra triennalẽ pos. nunquid ex triẽnio deducere posit tẽpus impedimenti bellorum,infra quod non potuit possessorem triennalẽ ad iudicium euocari facere. 439. D
Actus extinctiuus eodẽ modo, iudicatur,atq; inductiu⁹.49.C
Actus quando se potest habere ad fauorem,& odium,fauorabilis iudicatur. 91. E
Actu principali annullato,annullantur omnes clausulæ cõtentæ in eo. 106. F
Actus actiuorum debent cadere in subiecto bene disposito. 117. C
Actus in dubio an pereat,an verò valeat. 147. B
Actus in dubio præsumi debet expeditus legitimo tẽpore ad effugiendã contumaciã.161. F
Actus vt valeat multa cõtra strictam interpretationem iuris recepta sunt. 163.C
Actum nihil dicitur cùm aliquid supereſt ad agendum. 184. F
Actus qs præcedere dicitur quãdo sumus in dubio. 196. C
Actus naturalis non accidentalis attendi debet. 201. C
Actum facere, vel facienti consentire paria esse quomodo procedat. 210. F
Actus iudicialis nullus concernens ius ipsius beneficij non interrumpit pacificam possessionẽ si facti molestia non interueniat. 287. D
Actus agentium non operatur vltra intentionem agẽtis. 288. & in 14.q.reg. de public. resign. 486. C
Actus nullus quãdo operari potest. 290. E
Actus confirmatus in generali reuocatione non venit. 323. C
Actus reciproci, videlicet, facio vt facias, vel do vt facias, simoniam inducunt. 359.B
Actus duo quando reperiuntur facti eodem tempore in dubio vter illorum præsumatur factus prius. 161. F
Actus quando reputatur perpetuus. 475. E
Aduersarij nomen vnde denominationem capiat. 186.A
Aduersarius quis dici potest,etiã post sententiam quæ transiuit in rem iudicatam,non tamen collitigans. 186. F
Aedere de nouo aliud est,aliud verò antiquo iuri inniti.375. A
Aegritudines peracutæ,licet nõ trãseant quartum diem,pestilentia tamen diuagari potest per 40. dies. 78. C
Aegritudines peracutæ,licet hominem in 14.die extinguant, hoc tamen de iure non procedit. 78. C
Aequitas nemini inferẽs præiudiciũ,ita militat in gratiis impetratis lite pendente, quàm antẽ vel post litem. 36. C
Aequiuocatio nominis impetrãtis nõ vitiat rescriptum.275.B
Afficere magis videntur ea,quæ spec

ſpecialiter diſponuntur, quàm ea quæ generali decreto ſunt dicta. 427

Affectum ſemel, ſemper manet affectum. 310. C

Agere non poteſt ille cõtra quẽ ſententia in rem iudicatam tranſacta lata fuit. 421.

Albinus à Catone, & Albutius prætor à Scæuola reprehenſi, quia proprio idiomate non vtebantur. 114. C

Alchimenis Atheniẽſis, & Agoratici de ſigno Veneris faciendo certamen, & victoria. ibid. F

Alexãdro Regi, ideo milites aduerſabãtur, qa peregrino habitu & loquela vti voluit. 115. B

Alexander imperator quare dignitates, & magiſtratus vendere abhorruit. 360. A

Alia dictio, terminum generis ad expreſſa reſtringit. 333

Allegare eos qui plura ſcripſerunt, ſufficit. 271

Allegatio Lapi. 89. in quibus locum habeat. 372

Altare, capella, & oratorium, appellatione beneficij quando veniant. 97. D

Altari qui ſeruit, debet de altari viuere. 214

Ambitio repellit à beneficio. 191. F

Ambitioſus non adeo præſumitur quis, vt in tempore nõ veriſimili impetret. 192. F

Animarum ſalutem cõcernentia fauorabilia dicuntur. 117. B

Animæ fauor quo pacto conſiderari debeat. 118. B

Animarum ſalus in quo conſiſtat. 122. A

Animarum de præiudicio, vbi agitur qualitas perſonæ nihil operatur. 124. F

Animorũ diuerſitas ex diuerſitate linguę, ſicut ex diſſimilitudine corporum inducitur. 115. A

Annalis poſſeſsio in quibus locis ſit fauorabilis, & in quibus non. 234. B

Annalis poſſeſsio vt quis habeatur, quid probare debeat. 246

Annalis poſſeſſor renuntiãs alteri beneficiũ, & poſt renuntiationé in eius poſſeſsione per annũ pacificè remanſit, vtrum de iſta regula cõtra impetrantem excipere poſsit. 302. A

Annalem poſſeſsionem mei aduerſarij, an liceat mihi impetranti allegare, ad excludendũ ius tertij de quo excipit contra me dictus aduerſarius meꝰ poſſeſſor annalis, attẽto, quòd prius impugnauerã eius poſſeſsionem annalem ſub prætextu ſimoniæ. 305. F

Annalia ad agendum eſſe perpetua ad excipiendum, quando non procedat. 307. B

Annatæ ad quid introductæ ſint. 451. A

Annullatio impetrationis propria pœna non videtur. 280. F

Annus ad ſoluendum in venditione rei datus, an à tempore contractus, an verò traditionis currere debeat. 314. A

Annus ad determinandum causam per impetrantem contra possessorem annalem, an currat impetranti à die impetrationis, an commissionis vel citationis executæ. 314. D
Annus possessionis, de quo in c. ad apostolicam. in pen. col. de reg. de continuo, & non interpollato intelligi debet. 319. B
Annus possess. de quo loquitur regula de annali, nunquid debeat esse continuus, an sufficiat esse interpollatus. 321. B
Annus integer non interpollatus requiritur quo ad hoc vt aliquis in pœnam incidat. ibid. D
Annus de quo in regula de annali, an currat impetranti, qui ignorabat aliquem esse annalem possessorem. 327. F
Annus à quo die currat, vbi lex non notat culpam. ibid.
Antea verbum, initium litis concernit. 327. C
Apostoli quare variis linguis loquebantur, ita vt quilibet eos lingua sua intelligeret. 114. D
Appellatio à sententia Cardinalis, neque iustè, neque iniustè prolata non admittitur. 160. B
Appellari ab interlocutoria sententia quare prohibitum est. 238. A
Appellans qui habet annum ad prosequēdum appellationem si infra annum committat causam super attentatis, an currat sibi tempus. 257. C
Appellati diligentia prodest appellanti. 311. E
Appellatiōis defertio facit, quòd perinde sit, ac si nunquam fuisset appellatum. 434. D
Appellatio extraiudicialis quid sit. ibid. F
Appellatio extraiudicialis, licet deuoluat causam ad curiā, non tamen nocet possessori in possessione sua. ibid. D
Appellatio extraiudicialis in causa beneficiali ad quid interponitur. 435. C
Appellatio extraiudicialis habet vim veræ citationis. 436. B
Appellatus potest agere cōtra appellantem, & prosequi causam per audientiam contradictarum non obstante desertione sine noua citatione. 437. A
Appellans quando potest appellationi renuntiare, & quando non. 437. C
Arbitri ad instar iudicum sunt. 142. D
Archidiaconatus maiores, & præstantiores sunt monasteriis. 253. C
Argentum purum putum, vulgus de copella appellat. 462. B
Arguitur de regulis Cancellariæ sicut de lege. 13. A
Argumentū de personis ad tēpus vel ad res valet. 262. B. & 487. A
Argumentari ex identitate rationis in exorbitantibus licitum est. 408. A
Arrendamenta nō pbant dominiū, neq; possessionē. 466. A
Attentare an quis dicatur possessionem

sessionem sine præambula intimatione executorialium capiens. 179. C
Attentata post desertionem, an possint reuocari per appellantem. 435. D
Auditor contradictarum, qui cæteros auditores præcedebat, post assumptionem Vicecancellarij in cardinalem ab aliis auditoribus præcedebatur. 4. B
Reliquum verò de auditoribus vide in verbo, Rota.
Auditorum Rotæ numerum Sixtus IIII. omnium primus, ad duodecim restrinxit. 4. D
Auditorum Rotæ genera, olim duo erant, videlicet, primi gradus, & secundi gradus. ibid. E
Auditorum iudex olim Camerarius erat. 4. F
Auditores ante Sixtum, nec recipiebantur, nec examinabantur coram Vicecancellario. 4. E
Auditores Rotæ tempore Sixti non informabantur verbo, sed in scriptis sicut hodie. 5. A
Auditor datus sup causa appellationis & desertionis si reperiat bene iudicatum, & malè appellatum, potest pronuntiare bene processum & malè appellatum. 437. A
Auditor in causa appellationis absque alia noua commissione potest de desertione agnoscere. 437. C
Auditoribus à die præsentationis earundem datur iurisdictio. 158. A
Auditor quando remittit causam ad Cancellariam, quare dicitur eam remittere ad consistorium papæ, non autem ad vicecancellariam. 6. F
Auditores hodie à tempore Clemen. VII. non sedent in Palatio, pro tribunali, nisi bis in hebdomada, cum tamen antea ter sedere solebant. 5. B
Auditores eo, quòd iurisdictionem ordinariã in cognoscẽdo habere censentur, quando possint procedere in causa. 158. B
Auditores habere totam Romanam curiã pro territorio quomodo procedat. ibid. C
Auditor causam proponens quãdo solet votum suum proferre. 349. E
Auditores Rotæ olim in causa difficili, & dubia non solùm Cardi. sed etiam Abbreuiatores, & Doct. extra curiam consulere solebant. ibid. F
Auditores Bastardi esse non possunt. 332. C
Augusta gaudet priuilegio Augusti. 18. C
Augusta sub generali vinculo legum comprehenditur. ibid. D
Augusta licet vna caro sit cum Imperatore, nihilominus legibus Imperialibus astringitur, quinimo ipse idem princeps ligatur ratione ipsius legis. 212. A
Augustus solus inter Imperatores pane primario, siue siligineo abstinuit, & pane vulgari vsus est. 216. F

Auri bonitas à Iulio Cæsare vsq; ad Vespasianum tantum durauit. 462. A
Aurum obrizum quod dicatur. ibid. D
Aurum Vngaricũ pretiosius cæteris æstimatur, quod. 23. characteres non transcendit. ibid.
Auri copia maior, quàm aliorum metallorum è terra foditur. 465. B
BArtoli ingenium illustrauit procedere per contraria. 8. B
Bellum in dubio semper præsumitur iniustum. 239. A
Beneficij appellatione nõ comprehenditur dignitas. 21. E
Beneficium non dicitur reseruatum per solam electionem, etiam si electus moriatur in curia. 32. E
Beneficium impetrans debet facere mentionem de gratia expectatiua. 40. D
Beneficia æquiparantur vltimis voluntatibus. ibid. F
Beneficium vacans nunquid debeatur nominato à rege ante reuocationem, an verò oratori. 64. D
Beneficia exempta non comprehenduntur sub tex. simpliciter de beneficiis loquenti. 73. B
Beneficiũ an dicatur vacare per obitum, aut per resignationẽ, si renuntians in actu præstandi cõsensum vulneratur & moritur. 85. D
Beneficia commendata non cõferuntur, neq; vacare dicuntur. 88. A & 474. E
Beneficiũ regulare habens in cõmendam cogi nõ potest religionem profiteri, ad quam titularis compelleretur. 87. C
Beneficium vnitum, an comprehẽdatur sub regula de infirm. resign. 89. D
Beneficium vnitum non dicitur amplius beneficium sicut ante vnionem. ibid. E
Beneficia iurispatronatus sub nominationibus regum, neq; sub quacunq; gratia, etiam amplissima cadunt. 93. C
Beneficium ad hoc, vt dicatur vacare in curia, quid requiritur. 92. C
Beneficium, an vacare dicatur per obitum illius, qui solã supplicationem habebat. 94. D & 231. F
Beneficia patrimonialia, præstimonia, & hospitalia, an sint realiter, & verè beneficia. 96. B & 343. B
Beneficium verè vacare dicitur per resignationem factam infra viginti dies, licet fictè vacet per obitum. 102. D
Beneficium quando de iure vacare dicitur. 103. B
Beneficia semel reseruata, licet cesset causa reseruans, nihilominus durant reseruata. 104. A
Beneficium quando dicitur reseruatum. 105. C
Beneficium per resignationem factam

factam in curia dicitur ibi cacare. 106. D
Beneficium curatum in quo consistat. 125. F
Beneficium curatum quando dicatur quis habere. 127. B
Beneficium viuentis, aliquem impetrasse probetur, an sufficiat supplicatio, quam fecit. 132. F
Beneficium si eadem die, qua quis moritur, impetratur an præsumetur impetratum co viuente, an mortuo. 133. D
Beneficij impensi commemoratio immemorem & penè ingratum animum recipientis arguit. 159. A
Beneficia reorum possessorum ne fiant litigiosa salutare remedium. 161. C
Beneficium c. Odoardus non datur condemnato per tres sententias. 171. F
Beneficium quomodo efficiatur litigiosum. 177. D
Beneficium esse litigiosum aliud est, aliud verò non esse pacificum. 178. D
Beneficium vt vacet per alicuius priuationem quid requiritur. 181. A
Beneficium vacans per obitum vnius ex collitigantibus vtrum possit ante mensem regulæ acceptari per expectantes. 198. C
Beneficia litigiosa acceptari posse, limitatur tripliciter. ibidem. F
Beneficiorum dulcedo præstat studium corrumpendi testes. 195. D
Beneficium vacans per renuntiationem familiaris cardinalis in manibus papæ, an comprehendatur sub regula. 200. D
Beneficium per obitum familiaris vacans, non dicitur vacare, sed cessare. 203. A
Beneficium iurispatronatus laicorum potest per papam liberè conferri sine derogatione quã do est litigiosum, & eodem modo beneficium familiaris cardinalis. 207. D
Beneficia familiarium ante familiaritatem acquisita nunquid sint reseruata. 228. A
Beneficium, an dicatur illius, qui ius habet, an illius qui de facto possidet. 230. F
Beneficia electiua, vt sunt monasteria monialium communiter impetrantibus concedi non solent. 252. C
Beneficium electiuum, & si semel impetretur non desinit esse electiuum. ibid. D
Beneficij verbum quando maiora beneficia comprehendit, & quando non. ibid.
Beneficia electiua non solùm appellatione beneficiorum, sed etiam inferiorum dignitatum non comprehenduntur. 252. B
Beneficium largo modo sumptũ comprehendit curata. 261. B
Beneficia qualificata nunquam comprehenduntur sub dispo-

tione de beneficiis simpliciter loquente. ibidem.C
Beneficii verbum prolatum à lege etiam in materia odiosa comprehendit curata & dignitates. 262. C
Beneficia ecclesiastica, quæ dicantur. 262. E
Beneficium reseruatum detinẽs, nunquid exceptione regulæ de annali possit vti. 263.F
Beneficium possidẽs per annum pacificè, vt vnitum nunquid possit vti exceptione regulæ contra impetrantẽ dictũ beneficium vnitum tãquàm de per se,& in titulum. 265. B
Beneficium vacans ex persona alterius,quàm possessoris annalis si impetretur, an habeat locum regula. 276. A
Beneficium certo modo vacare aliud est, aliud verò, quòd vacare speretur. 282. C
Beneficia non debent esse in pendenti. 283. C
Beneficium non definit esse litigiosum, licet quis absoluatur ab obseruatione iudicij. 287. C
Beneficium dicitur,quia bona facit. 293. A
Beneficium quodlibet ecclesiasticum est in potentia habendi reditus. 293. F
Beneficiatum tempore commissionis fuisse canonicum sufficit, licet postea desinat esse. 294.C
Beneficium cap. Odoardus. licet paupertate oppressis concedatur, secus tamen est in debitore pensionis. 300.A
Beneficia, vt ecclesiastica dicantur, quatuor requiruntur. 334. C
Beneficia dupliciter commendantur. 475. A
Beneficium per commendã perpetuam vacare definit. 342.C
Beneficij nomen & effectus per vnionem extinguitur, & supprimitur. 344. A
Beneficium semel cum vno litigiosum etiam quo ad omnes efficitur litigiosum. 379. E
Beneficium aliud impetrare non debet, qui ex vno necessaria habet. 453.E
Beneficium reseruatum vacans in curia, licet aliqs possideat, si possessor postea prouisus à papa fuerit, & ille deinde per triennium pacificè possideat, poterit defendi regula de triẽnali. 409. A
Beneficia reseruata per extrauag. ad regimen. & aliàs vacantia extra duas dietas, poterunt per ordinarios post mensem conferri. 410. B
Beneficia in quibus papa propter bonum pacis & concordiæ de consensu duorum ad resignationem alterius pensionem constituit,an possint per alium præterquam per papam occurrente vacatione conferri. ibidem. C
Beneficium sine reditibus non dicitur

dicitur beneficium, ſicut corpus ſine anima nō dicitur homo. 292.D & 293.A
Benef. plenum quando dicatur. 489.F
Benenolentia principis magna eſt quādo ſubditū ſuum agnoſcit, & nominat proprio nomine. 275.B
Bibliothecarius quis dicatur. 3.B
Bis térque pulchra. 118.C
Breue quid ſit. 137.F
Britannorum miranda conſuetudo erga vxores, ne peregrinum idioma filios ſuos docerent. 127.F
Bullæ Alexand. 6. effectus præſtando conſenſum. 103.E
Bulla imperfecta, & vitioſa non dicitur propriè Bulla. 143.E
Bulla quid dicatur. 161.D
Bulla penſionis expedita pro illo, cui reſignauerat eidē poſſeſſori beneficium quod poſſidet, nunquid ſufficiat poſſeſſori triennali pro colorato titulo. 418.B
Bulla producta poſt terminum ſi nō appareat de die expeditionis in dubio quando iudicari debeat expedita. 161.D
Bullæ inſtrumento publico æqui parantur. 482.C

CAmerarius olim erat iudex Auditorum, & non alius, & ſolus illos excommunicare poterat. 4.F
Camerariatus officiū, antiquius eſt Vicecancellario. 6.C
Cancellaria apoſtolica, & Vicecācellarius fuerunt ante Ioan. xxii. 1.E
Cācellariæ præfectus quare potius Vicecancellarius quā Cācellarius appelletur. 6.D
Cancellariæ facta, in conſiſtorio papæ fieri præſumuntur. 343.B
Cancellarię liber vulgò practica, ſeu ſtylus appellatus, ex quibus ſit exceptus. 121.A
Cancellariæ ſtylus facit ius, & tollit dubietatem facti. 202.D
Cancellaria nō ſolet dare bullas litigatorias. 373.B
Canonicatus in eccleſia non numerata, non dicitur vacare ſed deſinere. 230.B
Capacitas tribus temporibus requiritur in teſtamento. 86.A
Capitula facta in conclaui per nouum Pontificem iurata, an ligēt ipſum Pontificem. 222.F
Capitulum eſt perſona repręſentata, in quo nec gradus, aut nobilitas ſubſiſtere pōt. 253.F
Capitulum, Odoardus. quando non competit in tracta. ſig. reg 88. 300.A
Cardinalibus ſolis olim poteſtas eligendi ſummos Pontifices non concedebatur. 6.B
Cardinales impetrantes nō vtuntur narratiua reſcripti per viā ſua nobis, vel ſignificauit, vel conqueſtus eſt nobis, prout alij faciunt, ſed diuerſo modo. 16.D
Cardinales filij primi gradus appellantur. 17.C
Cardinales in diademate prin-

cipis ſcripti & vnum corpus cũ papa facere dicuntur. ibid. D
Card. patricij appellantur. ibid. D
Cardinales patres ſpirituales, columnæ eccleſiæ, & papæ conſiliarij dicuntur. 18. A. B
Cardinales ſunt immunes à taxis officialium. ibi. C & 450. F
Cardinales in conſtitutione fauorabili, & priuilegiata includuntur. ibid.
Cardinales ſub regulis Cancellariæ non comprehenduntur. 26. B
Cardinales in generali diſpoſitione concernente bonũ publicum vel animæ vtilitatem, aut periculũ cõprehẽduntur. 72. A
Cardinales quare debent de omni natione eligi. 113. B
Cardinales de Alemania aſſumere eccleſia non conſueuit. ibid.
Cardinales an ſub illo verbo perſonæ, vel etiam ex mente regulæ de idiom. comprehendãtur. 128. C
Cardinales non coguntur eccleſiis parochialibus per ſeipſos deſeruire. 119. C
Cardinales nunquam ſub regulis Cancellariæ cenſentur includi, nec in quacũque pœnali diſpoſitione comprehendun tur. ibid. D
Cardinales impetrantes nunquid comprehendat reg. de impetr. beneficia viuent. 133. C
Cardinales ſanctiores aliis eſſe debent. ibid. C
Cardinalis habens ſignaturam non poteſt vtroque modo ſimul eadem ſignatura ſignare videlicet, conceſſum vt petitur, & in forma. 151. B
Cardinales quare cæteris aliis præferuntur. 157. A
Cardin. etiam ſimplex in curia reſidens præfertur in honoribus Cardinali legato. ibid. B
Cardinali quando cauſa committitur quare in commiſsione non apponitur illa clauſula, videlicet, iuſtitiam faciat. 158. F
Cardinali quando committitur cauſa, poteſt ſine ſpeciali mandato papæ obſeruationes terminorum auditori ſuo committere, ſecus eſt autem in aliis prælatis. 159. F
Cardinali ſi cauſa admittatur, quæ prius fuerat commiſſa alii auditori, licet ille non inhibeatur, auditor non poteſt amplius procedere in cauſa. ibid. F
Cardinali ſemel cauſa commiſſa, licet ille deſinat eſſe iudex, non tamen committitur vlterius inferiori à Cardinale ſine ſpeciali mandato papæ. 160. A
Cardinalis non inhibet alteri Cardinali. ibid. D
Cardinales, q̃ à pluribus aſſocientur conueniens eſt. 203. D
Cardinales fauorabili priuilegiorum interpretatione iuuandi ſunt. 204. A

Cardinales præsumuntur honestos familiares habere. 204.F
Cardinalis quando gratiam pro alio procurauit, non est necessaria mentio familiaritatis ipsius Card. 211.B
Cardinalis impetrans beneficiũ familiaris alterius cardinalis, nũquid teneatur seruare contenta in regula. ibid.E
Cardinales sub cap. de multa. de præb. comprehendũtur. ibid.F
Cardinalis patronus familiaris mortui, vel alius impetrans nunquid possit opponere cõtra cardinalem impetrantem. 212.C
Cardinalis impetrans quo ad regulam de imper. per obit. fam. card. tria tenetur seruare. ibidem.
Cardinalis si pateretur, quòd aliquis familiaris cõtinuus commensalis non actu seruiret, nihilominus gauderet prærogatiuis, & esset verus familiaris, sed non econtra. 214.B
Card. licet quotidie panẽ ex palatio capiant, assistant & obsequantur papæ, familiares tamen illius non sunt. 216.B
Cardinales, vt curialium diuitum beneficia consequantur, illos in familiares habere gaudent. 217.B
Cardinalis absentis de licentia papæ, vel aliàs tempore impetrationis beneficij vacãtis per obitum familiaris, an requiratur expressio nominis & tituli. 224.A
Cardin. absentis à curia per duas dietas, an sicut nominis expressio ita requiratur eius cõsensus. ibid.B
Cardinales quare à curia recedere non possunt sine licentia papæ. 225.B
Cardinalis præsens illustris dicitur, & reputatur dignior absente, & quare. ibid.C & 454.B
Card. residẽtes in Rom. curia excusantur à residentia suorum beneficiotum. ibid.B
Cardinalis habens indultum, ꝙ absens gaudeat omnib⁹ priuilegiis præsentium etiam istius regulæ, nunquid per eius vicarium consensum præstare possit. 230.C
Card. an possit huic honori renuntiare, videlicet, quòd nomen eius in literis non exprimatur, nec eius consensus requiratur. 231.F
Cardinalis si antè quàm præstet consensum secundus impetrat cum cõsensu cardinalis, deinde primus impetrans obtinet post secũdam impetrationem consensum, nunquid prima, an secunda impetratio valeat. 232.C.D
Cardinalis si prouisioni factę per papã nunquã voluit cõsentire, quid agendũ impetranti. ibi.F
Cardinales Rauennaten. nec canonici Mediolanens. non merentur dici cardin. 293.D
Cardinales duo diaconi ad reci-

piendum, & introducendum nouum cardinalem, vel legatum vadunt. 152. B
Cardinales, an comprehendantur in dispositione generali habente clausulas prægnantes. 453. C
Card. nisi ad certam summã impetrare non possint. ibid. E
Cardinales quibus fauorib⁹ Benedictus XII. in beneficialibus prosequutus sit. 198. A
Cardinales maius ius habent in ecclesiis subiectis titulis eorum, quã ecclesiæ matrices in capellis non subiectis. 413. B
Card. bastardi esse non possunt, & enarratur miraculum vnius cardinalis bastardi. 332. B
Card. an comprehendantur sub regula de public. resig. 484. C
Cardinalis in his, quæ animam respiciunt non differt à quolibet alio populari. ibid. E
Carolum cognomine magnum à Zacharia papa tõsum fuisse. 70. D
Casus notabilis super familiaritate, & continuata commensalitate. 55. A
Casus notabilis super decreto irritanti, si secus, &c. 56. B
Casus declaratorius. ibid. F
Casus veri extensio ad fictum nõ est cõtra ius, sed p̃ter ius. 72. E
Casus omissus relinquitur dispositioni iuris communis. 200. E
Casus vnus describitur in quo de præsenti præsumimus in præteritum. 128. B
Casus notabilis in signatura decisus. 170. C
Casus notabilis quo ad derogationem regulæ de subrog. collli. 176. A
Casus in quibus quis sit priuandus, vel sit ipso iure priuatus. 182. A. B
Casus exorbitantes possunt aliquãdo à peritis ignorari. ibid.
Casus notabilis ad hoc vt expectans, qui duo beneficia accepauit dicatur gratiam cõsum pfisse, attento, quòd primum beneficium acceptare nõ potuit, obtinuit tamen se subrogari. 189. F. & 190. A
Casus excepti non excludunt extensionem aliorũ similium ex suum. 347. A
Casus exceptus debet esse de regula. 407. C
Casus qualificatus sub dispositione de simplicibus loquentẽ non comprehenditur. 473. A
Causatum sapit naturam suę causæ. 0. C
Causa verbum quid dicatur, & eius expositio. 35. A
Causa coram iudice pẽdente instum est, quòd lis marte suo procedat. 37. B
Causa immediata, nõ autem mediata attendi debet. 39. B
Causa aliud est, aliud verò lis. 57. B
Causis verbum positum in regula de iure quęsito nõ toll. quid significet. ibid. D
Causæ à sede apostolica quandoque

doque cõmittuntur commendatarius, ſicut titularibus. 87. F
Cauſa naturalis in dubio debet attendi, non accidentalis, ſeu artificialis. 110. C
Cauſa benefic. non poteſt compromitti in arbitros reſpectu adiudicationis tituli. 142. F
Cauſæ cardinalibus commiſſæ non debent excedere 60. ducatos, aliàs commiſſio eſſet nulla. 153. D
Cauſæ vbi committuntur cardin. creditur aſſertioni illorum. ibid. E
Cauſa remota, ad nocendum nõ debet attendi, ſed proxima, & immediata. 190. B
Cauſa limitata, limitatum debet producere effectum. 199. F
Cauſæ quãdo ſunt connexæ, requiritur oĩm concurſus. 226. B
Cauſam finalem inducũt, quæ in proœmio dicuntur. 235. B
Cauſa per appellationem, quam reſcindit iudicatum, in eo ſtatu, in quo erat ante ſententiam reducitur. 243. A
Cauſæ expreſsio in impetratione quare requiritur. 279. D
Cauſam probabilem excuſare ab expenſis quomodo intelligi debeat. 281. B
Cauſa priuationis non eſt beneficialis, ſed profana. ibid. F
Cauſa ante citationem non dicitur. 288. F
Cauſatus ſemel debet remanere etiam ceſſante cauſa. 365. D
Cauſa vbi reducitur ad non cauſam perinde eſt, ac ſi actus factus non fuiſſet. 374. B
Cauſa quando ſemel eſt cœpta, omnes quorũ intereſt ea durãte poſſunt venire ad cauſam & admittuntur in eo ſtatu, in quo eam inueniunt. 377. B
Cauſa in dubio, quæ debet attendi. 383. E
Cauſa fructuum profana, & non beneficialis eſt. 430. D
Cautela pro impetrantibus, quo ad taxarum varietatem. 465. F
Cautela, ad euitandam regulam de ſubrog. collitig. caſu quo non daretur illius derogatio. 176. E
Cautela, ad regulam de impet. per obit. famil. card. vt videlicet procuretur haberi gratia motu proprio. 198. E
Cautela, qua ſolicitatores in cõmiſsionibus vtuntur, quomodo euitatur. 162. C
Cedere quis nõ tenetur in re dubia, ſed poteſt expectare ſentẽtiã per quã res fiat clara. 255. F
Certa ſciẽtia, & motus proprius derogationẽ important. 130. F
Certius quod eſt in reſcriptis ex primi debet. 272. F
Ceſsiones, & reſignatiões quaſcunque verba de ſui natura caſum aliàs non comprehenſibilem includunt. 42. B
Ceſsionarius potentior quando quis dicatur. 175. C
Chriſtus Ieſus leges, quas dicebat perfectiſsimè obſeruabat. 68. B

Citationis minus legitimæ defectus, in quibus casibus sanatur, & in quibus non. 165.F
Citatio, neq; per papam, neque per alium principem tolli, vel suppleri potest. 166.E
Citatio personalis, & indubitata notitia quãdo requritur. 169.C
Citationis decretum ad perpetuandam iurisdictionem iudicis sufficit. 177.D
Citatus nõ potest regula de triẽnali iuuari, quãdo beneficium per cõmissionem, & citationẽ vigore illius decretam factum est litigiosum. ibid.F
Citatio emanata vigore cõmissionis, literis non expeditis, nullius est effectus. 288.D
Citatio nulla an interrumpat, 289.B
Citatio nulla non perpetuat iurisdictionem. 290.A
Citatio nulla nihil operatur. ibidem
Citatio malè executa vigore cuius fuerat factus processus, an interrumpat pacificam possessionem. 290.D
Citatio geminata etiã nulla interrumpit pacificam possessionem. ibid.F
Citatio initium iudicio præstat. 325.D
Clausula illa, videlicet, non obstante collatione alteri facta, nunquid tollat ius quæsitum ex collatione valida. 63.F
Clausula, cuiuscunque status, gradus vel dignitatis, comprehẽdit reges, & quoscũque alios, nisi excipiantur. 17.A
Clausula generalis, videlicet, & omnes alios, &c. card. non comprehendit. 18.A
Clausula derogatoria habet vim cuiusdam protestationis præambulæ. 21.C
Clausula non obstan. quæ non censetur derogare. 22.D
Clausula generalis ad extraordinaria non refertur. ibid.E
Clausula, non obstantibus regulis cancellariæ positis in literis Apostolicis, an deroget regulis iudicialibus notoriis. 25.I
Clausula, non obstantibus regulis de iure, an sufficiat de stylo palatij & cancel. ibid.A
Clausula, non obstan. quibuscunque statutis, an deroget statutis habẽtibus aliquam specialem obseruationem. ibid.B
Clausula, quorum tenores, &c. derogat regulis cancel. acsi ad verbum fuisset expressa. 25.E
Clausula illa, videlicet, dummodo tempore datæ præsentium non sit alteri in beneficio ius quæsitum, quid operetur. 27.B
Clausula, quatenus non tollatur ius quæsitum, semper subintelligitur in gratia motu proprio concessa. ibid.C
Clausulam, dummodo alteri nõ sit ius quęsitum pręseruare ius in re, & non ad rem, quomodo debeat intelligi. 28.C
Clausula, quatenus non tollatur ius quæsitum in quo differat a clau

clauſula illa, videlicet, ſine præiudicio. 35.A
Clauſulam cum alterius præiudicio non valere, de quo præiudicio intelligi debeat. 40.A
Clauſula, quatenus non tollatur ius quæſitum, ſolum excludit ius per acceptationem quæſitum. 43.A
Clauſulæ præſeruatiuæ gratiarum quæ non tendunt in præiud. tertij, neque in gratiam, & clauſula non obſtan. in quo differant. 64.C
Clauſula illa, videlicet, itaque ſi dictus N. reſignans extra Roman. Curiam, iam fuerit vita functus, literæ per eius obitum cum omnibus clauſulis, & modis ſupraſcriptis, omiſſa reſignatione, expediri poſſunt, in quibus ſupplicationibus ſoleat caſſari, & in quibus non. 111.B
Clauſula annullatiua inducit formam. 123.F
Clauſula, ſupplentes defectus ſi apponatur in cõmiſsione intelligitur quo ad defectus iuris poſitiui. 166.B
Clauſula illa in commiſsionibus apponi ſolita, videlicet, ſine retardatione, in quibus penſionibus apponi ſoleat de ſtylo ſignaturæ. 170.F
Clauſula, ſine retardatiõe, in caſibus in quibus datur debitori ob non ſolutionem penſionis, nõ cõceditur beneficium. c. Odoardus. 170.F
Clauſula illa, videlicet, ſiue alio quouis modo, poſita in reſignatione, quid operetur. 106. & 193. & in reg. de public. reſig. 487.A
Clauſula, ſeu qualitas in fine appoſita, quando ad ſuperiora non referuntur. 326.E
Clauſula illa de ſtatu litis, videlicet, habeantur pro expreſsis, ſeu ex primi poſsint, quid cõprehendat. 365.F
Clauſula illa, videlicet, quòd detentionis tempus habeatur pro expreſſo, quid operetur. 373.D
Clauſula illa, videlicet, pro expreſsis haben. vel ſimiles ſuſpendunt ſpecialia, vel indiuidua. ibid.E
Clauſula illa, videlicet, augendi & minuendi fructus vſque ad verum valorem, quare in ſupplicationibus apponitur. 466.D
Clauſula illa, & quòd interim beneficium non cenſeatur litigioſum, quo ad effectum regulę de ſubrogãdis, quid operetur. 164.E
Clauſula, vel aliàs quouis modo, &c. an capiat vacationem factam inductam à reg. de publ. reſig. ob non factam publicationem. 487.A
Clement. prima, de ſequeſt. poſ. & fruct. quæ indiſtinctè loquitur de poſſeſſore triennali nõ moleſtando, procedit etiã in expoliatore poſſeſſore trien-

nali. 353. C
Clericus, an sit laico potentior. 175. D
Clericus celebrans existens excommunicatus quomodo dicatur priuationem beneficiorum incurrisse. 182. C
Clericus agens contra laicum vulgariter loqui debet. 116. E
Clericis repetentibus res suas à latronibus facultas concedi tur. 239. C
Clericus quando priuatur possessione per sequestrũ factum autoritate iuris secularis dicitur spoliari. 291. D
Clericõ captiuo, & postea redeunti beneficium restituendum est quantocunq; tempore fuerit detentus. 440. A
Clericus quãdo, & in quibus casibus poterit se absentare à beneficio ita vt priuationem nõ incurrat. ibid.
Cæcus non rectè ducet cæcum. 125. A
Collationis verbum, lato sumpto vocabulo, præsentationẽ comprehendit. 191. F
Collatio beneficij, an de nocte fieri possit. 110. D
Collatio de beneficiis vacantibus licet ignoretur vacatio, valet. 191. D
Collatio quãdo pertinet ad aliũ quàm ad papam ne inferatur præiudicium stricte interpretari debet regula, de impet. per obitum famil. cardin. 229. B
Collatio facta de beneficiis iuris patronatus, quando dicitur subreptitia. 268. E
Collatio beneficij litigiosi, licet non sit colorata, quo ad effectum iuris communis, est tamen colorata, quo ad reguli triennalem. 391. F
Collatio in quo differat à commenda. 474. B. C
Collitigantes ad effectum regulæ, qui dicantur. 185. A
Collitigans aduersario triennali mortuo poterit prosequi ius suum & sententiam obtinere. 188. B
Coloni expulsio facta propria autoritate, quando dominum perdere facit ciuilem possessionem. 288. C
Commẽdatarius temporalis nõ habet ius in re, neq; ad rem, nisi spolietur. 43. F
Commenda inducit quodammodo reseruationem, vel saltem afficit beneficium. 86. B
Commenda differt à titulo. 87. B
Commenda non inducit incompatibilitatem, & quare. ibid. C
Commendæ nostri temporis et vsu patrissa. habentur hodie loco tituli, & beneficiati de fructi. illarũ disponũt. ibi. & 174 B
Commendæ, aut sunt temporales, aut perpetuæ, & inter se in quo differant. 87. F
Commendatarius potest deseruire per substitutum oriundum ex loco, quod non est intitulari. 121. E

Com

Cõmenda nõ est prouisio. ibi. F
Commendatarius contemporaneam ætatem, & ordine sacerdotale habere tenetur. 122. A
Commenda, & gratia expectatiua concessio temporis dicuntur. ibid. C
Commendari quid sit. ibid. E
Commenda sub quibuscunq; regulis de prouisione loquentibus comprehendit. ibi. F
Commenda non dicitur vacare per obitum, sed cessante cõmenda, vacat eo modo quo primo. 195. E
Commendatario mortuo beneficium in cõmenda largo modo vacare dicitur. 203. C
Commenda quid sit. 265. F
Commẽdatarius procurator dicitur, & quare. ibid. F
Cõmenda titulus verus, & canonicus dicitur. 334 A. & 339. D
Commendarum prouidendi genus in antiqua ecclesia non satis laudatur. 335. F
Cõmendatarius non dicitur possidere, nec habere ius in re, sed est nudus minister, custos, & nudus detentator. 336. C
Commendatarium non habere titulum, possessionẽ, neq; ius in re, procedit, non solum in commenda spirituali, sed etiã temporali. ibid.
Commenda propria, & vera, quę sit. 337. E
Cõmendæ perpetuæ hodie quare incompatibilitatem inducunt. ibid. F
Commẽdatarij perpetui sicut habentes verum, & proprium titulum faciunt fructus suos, & ad restitutionem non tenentur. 339. C
Commẽdatarij perpetui, quibus gaudeant prerogatiuis. 340. D
Commendę titulum esse titulum saltem coloratum, quando dici potest. 341. F
Commendatarij, qui habeantur vt titulares. 475. C
Commensalitas sola vt quis vere familiaris dicatur, non sufficit, nisi actus etiam seruitutis concurrat. 213. D
Cõmensalitatẽ procurantium se recipi ad effectum priuilegiũ saltem per 4 menses durare Leo x. & Hadrianus vi. in suis regulis statuerunt. 214 A
Commensalitas, quo ad veram familiaritatem inducendã quomodo requiratur. 215. B
Commissio quid sit. 47. B
Cõmissio per principem ad quẽ effectum concedatur. 48. B
Commissio non dat, quòd simul de spolio, & proprietate cognoscatur, & iudicetur. ibid.
Commissio tollens subreptionẽ gratiæ, de qua excipiebat aduersarius, nunquid dicatur tollere ius quæsitum. 50. D
Cõmissio auferens alicui releuamẽ probationis, nũquid dicatur auferre ius quæsitũ. 52. F
Commissio, quæ mandat dari fidem cedulis publicationum factis in audientia cõtra-

dictarum, quę non plenè probant, quo ad effectum regulæ de publicandis, nunquid dicatur tollere ius quæsitum. 53. F
Commissio qua reiicitur confessio minoris ætatis, & inhabilitatis in literis apostolicis in iudicio productis facta, nũquid tollat ius quæsitum. 60. C
Commissio, quæ tollit narratiuam bullæ, nunquid dicatur tollere ius quæsitum. 63. B
Commissio ad quid concedatur. ibi. B
Commissionum variæ quæstiones ad regulam de iure quæsito non tollendo. ibi. D
Cõmissio mandans cassari supplicationem de registro, antequam peruenerit ad manus impetrãtis, nunquid tollat ius quæsitum. ibid. D
Commissiones, sequestra, & executoriales literarum expeditionem requirunt. 134. C
Commissiones iustitiæ, quibus verbis signentur. 150. B
Commissiones iustitiæ quando signantur, per verbum fiat, vt petitur. ibid. C
Commissiones quare potius per huiusmodi verbũ placet, quàm per verbum fiat, vt olim signãtur. 154. A
Commissiones nihil aliud continent, quàm ius. ibid. B
Cõmissiones iustitiæ, postquàm sunt ꝓpositæ p Referẽdarios, quomodo distribuãtur. 157. F
Commissiones, quæ fiunt cardinalibus non solent signari, ni per papam. 159.
Commissio non datur quand causa committitur contra T tium, & alios in citationis de creto nominandos cum cla sula, etiam si cardinales sint nisi nominentur. ibid.
Commissionis verba, ita vt so nant capi debẽt, & ab illis no est recedendum. 161.
Commissionis verba simplicite de obseruatione termini a articulandũ loquentis, de pr ma obseruatione intelligi de bẽt, siue bona siue mala. 163.
Commissio, literis nõ cõfectis non datur super duobus ben ficiis, nisi contra vnum, & qui ad hoc requiratur. 165.
Cõmissio super duobus, vel plu ribus beneficiis nõ vnica sup plicatione impetratis contra diuersos cõcedi nõ solet. ibid.
Commissio super validatione processus quomodo dari so leat. ibid.
Cõmissiones ex quo sunt stricti iuris in eis tantũ cõprehenditur, quantũ exprimitur. 162.
Commissio, vel rescriptum pe vnam partem impetratũ effi citur commune inter ipsos li tigantes. 255.
Commissio impetrata nomine meo, non potest per me ratificari, ex quo ad illam impetrandam speciale mandatum requirebatur. 296.
Commissio super titulo benefi-
cij

cij tãtum possessionem includit. 432. D
Committens causam contra se litem introducere dicitur, quæ eum non pacificum possessorem reddit. 447. F
Commodum reportare non debet ex eo, quòd quis impugnat. 260 D
Commodi nihil plus manere cedenti, quàm morienti, an sit verum. 307. A
Concessionis verbum quid importet. 144. C
Concedentis mens, & intentio in rescriptis semper attendi debent. 205. A
Cõcessiones apostolicæ sub duplici genere cõcedũtur. 251. D
Concessio vnius, est exclusio alterius. ibid.
Concedentis animus ad incogitata non extenditur. 259. A
Concilium coram extraneo non iniendum, & quare. 114. E
Concilium generale ex quo censetur habere clausulam derogatoriam, an requirat expressam mentionem. 130. C
Concilium Basilienſe, in quibus casibus fuit receptum. 328. E
Concordia, vt fiat, & recedatur à lite, licet ratione expensarum aliquid detur, simoniacum nõ dicitur. 238. D
Conditio debet impleri in forma specifica. 170. A & ibi limitatur.
Conditio si habeat tractum successiuum, non sufficit etiã mo mẽto temporis impleri. 368. C
Cõfirmatio facta, ab eo, qui originaliter poterat confirmare, sed est impeditus, non præstat colorem possidendi, & si taliter confirmatus ingerit se administrationi, incurrit pœnam. 393. E
Confirmatus actus sub reuocatoria, an comprehẽdatur. sup. Actus.
Cõnexitatis ratione aliqua conceduntur, quæ aliàs non concederentur. 165. E
Conscientia idem est, quòd iustitia. 146. D
Consensus ad quid sit inuentus. 86. B
Consensus vbi interuenit cessat fraus. 92. F
Cõsensus in curia aliquãdo præcedit, & interdum signatũ supplicationem sequitur. 99. C
Consensus resignationis aliquãdo potest præstari post obitũ resignantis. 103. E
Consensus personalis in quo differat à consensu per aliũ præstito. 172. B
Consensus, an possit præstari per cardinalem post litem motam in beneficio impetrato per obitum familiaris tempore impetrationis nondum litigioso. 208. F
Consensus quid sit. 109. F
Cõsensus requisitus ad aliquem actũ, magis exprimitur actu, quàm verbis. 210. B
Consensus quando præstandus

cet, debet intelligi de expresso, non autem de tacito. ibid. C
Consensus tacitus in formalibus non sufficit. 211. C
Consensus, an requiri debeat quando beneficia familiaris vacant cardinalis pertinerent ad translationem alterius cardinalis ratione ordinariæ iurisdictionis. 228. B
Consensus regis, comitis, vel archiepi ante electionem si requiratur, & illi sint absentes, sufficit quòd eorum vicarius consensum præstet. 320. D
Consensus an pertineat ad card. iuxta formam reg. si familiaris card. eligeretur in episcopum, & antequam confirmaretur, moriatur in curia. 231. A
Consensus de quo ibi, nunquid in dubio de expresso debeat intelligi, an verò sufficiat tacitus. 231. E. F
Consensus cardinalis, an possit intervenire post prouisionem. 230. A
Consensus patris præstitus filio agenti in causa principali, videtur durare etiam in causa executionis. 266. A
Consensum aliorum litigantium sufficere quando fit prorogatio de tempore ad tempus, licet tertius, de cuius interesse agitur, non consentiat, quando procedat. 378. C
Consentis solus tribuentis, & recipientis perficit gratiam, & dat ius plenum. 408. F
Consensus quid sit, siue quid operetur in resignatione. 478.
Considerationes, quæ licitæ sint in renunciatione, quæ sit coram papa. 308.
Consiliarij omnes sub legum vinculo comprehenduntur.
Consistorium papæ, quid dicatur. 88.
Consistorium publicum, pro quibus rebus solet indici. 112.
Consistorio fieri præsumuntur quæ in cancellaria fiunt. sic cancella.
Consistorialib. beneficiis derogatio regu. de subr. collr. non datur. 187.
Constitutio quid sit. 10.
Constitutio habens decretū non requirit publicationem. 14.
Constitutio continens odium rationale, non comprehendit cardinales. 15.
Constitutiones iuris communis statim facta publicatione ligant cancellariæ verò non. 21.
Constitutio noua sicut non trahitur ad ius quæsitum de præterito re ipsa, ita non trahitur ius conditionale, quod dicitur, quæsitum spe. 40.
Constitutio generaliter loquens non comprehendit reges, nisi specialiter exprimantur. 70.
Constitutio omnis fauorabilis putatur. 177.
Constitutio loquens de morte papæ, an comprehendat prouisionem. 204.
Constitutio generalis, & rationabilis,

nabilis, licet sit pœnalis, cardinales comprehendit. 211. F
Constitutio secũda eiusdem cõditoris, tollit primam. 221. D
Constitutio formam continere, quæ dicatur. 244. A
Constitutio aliqua quando est contra ius commune qualiter debeat interpretari. 313. D
Consul qui est illustris quando abest, non dicitur illustris, sed spectabilis. 226. A
Contrahere, & contrahenti consentire differunt. 210. D
Controuersia verbalis in confessoria sufficit, non autem in interdicto. 289. D
Controuersia omnis iudicialis vtrib. in statiis terminatur. 330. C
Contractus qualitas nõ ex similitudine nominis, sed ab ipso effectu metienda est. 338. E
Conuentiones quæ licitæ sint in renuntiatione, quæ fit coram papa. 308. B
Copulati vtriusque conuersus ad veritatem copulatiuæ requiritur. 479. A
Correlatiuorum eadem est ratio. 383. C
Credens bono viro excusatur. 465. D
Criminosus, licet non admittatur ad accusandum regulariter, tamen vbi familiaris episcopi reperitur criminosus in pœnam tolerantis, talẽ in domo poterit ipsum episcopum accusare. 205. C
Culpa quando non est ordinata ad casum, casus non debet imputari. 257. E
Cura animarum dupliciter consideratur. 125. E
Curatus, vt quis dicatu quo ad effectum regu. de idio. quid requiritur. 126. C
Curia, papa absente, Romæ esse videtur, quando remanet ibi audientia causarum. 197. C
Curia ad effectum reseruationis in corpore iuris clausæ intelligi debet, vbi residet papa, qua ratione residentiæ per duas dietas extenditur. 412. E

DElphinus quare appellatur primus filius Regis Franciæ viuente patre. 70. F
Damnũ proprie quid sit. 29. C
Damnum ne aliquis patiatur tẽporale, ꝑpetuũ iudicatur. 42. F
Damna, interesse, & expensæ vnde veniant. 281. E
Datandi facultas olim quibus cõmissa fuit. 3. A
Deceptis, & non deceptoribus iura subueniunt. 430. E
Decennium quare inducit titulũ præsumptum. 388. C
Decisionum Rotæ, nec non decretalium voluminis magnitudo describitur. 274. D
Decisionem inuenire in terminis multum prodest in practica. 60. B
Declaratio sola quid operetur. 55. B
Declarationis distinctio. 55. D
Declaratio, quæ tollat ius quæsitum, quæ verò non. ibid. E

Declarationes factæ per papã de beneficiis reseruatis in præiudicium tertij non valent. ibi. F
Declaratio quando aliquid de nouo inducit. 56. C. & 104. A
Declaratio papæ an possit retro trahi in præiudicium medio tẽpore impetrantis. ibid. C
Declaratio, ad illa verba in supplicatione priuationis apponi solita, videlicet, & cum decreto, quod si priuandus metu priuationis post accusationẽ, &c. 181. A
Declaratoria augmentatiua iuris primæui dicitur noua concessio, & principalis de per se. 208. A. B
Declaratio in incertitudine rei, & delegatorum, ad quem spectet. 275. F
Declarãs nihil de nouo dat. 54. E
Decreta inter latinos latinè, inter græcos græcè, proferri debent. 116. C
Decretum irritans, neq; derogatio priuilegiorum Romanorũ, nouarúmque reformationum vrbis non datur de stylo in signatura iustitiæ. 134. B
Decretum irritans quanti sit vigoris. 241. B. & 427. D
Decretalium plures dctiones, & nomina quare abbreuiatè scrib. 274. D
Decretum super alienatione rei minoris non potest per procuratorem impetrari. 311. B
Decretum appositum certo corpori beneficij, non inficit possessionem triennalem, quo minus possessor possit vti exceptione regulæ. 428. C
Decretum appositũ in regressu non habet effectum, nisi volente eo, in cuius fauorẽ est appositum, & quid operetur. 426. B
Decretum irritans possessionem discolorat. 431. B
Decretũ quãdo illũ i fauorẽ cui factũ est, ligare dicitur. 448. B
Defectuum expressio, quàm sit necessaria. 166. C
Defectus vbi exprimitur, papa concedendo videtur dispensare, & vitium purgare. 131. B
Defectus rei nõ prosequentis litem actoré non excusat. 308. B
Defectus quãdo causatur ex persona agente, non censetur excluſus à re generaliter loquente. 393. C
Defensio nulla maior est, quàm peremptoria exceptio. 365. B
Defensiones competentes actori, prosunt singulari successori. 361. B
Defensionis appellatione, lato sumpto vocabulo, licet aliquido veniat exceptio, tamen si materia odiosa, vel propria aut stricta exceptio non comprehenditur. 367. B
Defraudare aliquem sine peccato, & animæ periculo nõ possumus. 453. B
Denariorum, blancarũ, caualorum, solidorum, & regaliũ valor describitur. 464. B
Deo creatori, & vicario creatoris

toris, subiecta est vniuersa caro. 452. E
Dependentia à futuro euentu, quæ possunt se habere ad esse, & non esse, considerari non debent. 39. E
Derogatio generalis cõstitutionum apostolicarũ, an cõprehẽdat regulas cancellariæ. 20. E
Derogatio generalis, quæ comprehendat. 21. C
Derogando possessioni, an derogetur iuri quæsito. 43. F
Derogatio nuper reperta ad regulam 29. quæ vult commissiones non valere, nisi literis expeditis. 160. C
Derogatio regulæ de subrogandis, licet tempore Innoc. Car. non concederetur, hodie tamen concedi solet 187. F
Derogatio regulæ de subrogandis de stylo signaturæ in prouisionibus beneficiorum vacãtium per obitum familiarium cardinalium non datur. 187. E
Derogatio regulæ de annali facta in commiss. directa primo auditori, an iuuet ipsum impetrantem quo ad gratiam subrogationis, vel si neutri impetrantem coram secundo auditore in 2. instantia. 258. D
Destruere illius est, cuius est condere. 58. B
Desuper dictio, de sui natura petitorium magis, quàm possessorium concernit. 312. E
Detentionem, neque possessionem non est dare in reseruatis, obstante decreto. 262
Detentionis appellationis intelligitur de detentione iuris nõ facti. 299. D
Detentatio primi resignantis quanti sit momenti. 301. E
Detentatio triplex est. 302. E
Detentotio interdictum recuperandæ detentionis concedi solet. ibid. B
Detentorem habere remedium recuperandæ detentationis si ab ea eiiciatur, in quo detentore procedat. 303. B
Detinens de facto beneficium si spolietur, venit restituendus, non tamen in beneficio reseruato. 264. B
Detinens saltẽ largo modo possidere dicitur. 302. C
Detentor vbi non est annalis, vel triennalis, beneficio restitutionis iuuari non debet. 303. D
Detentorem largo mõ dici possessorẽ in quib⁹ detẽtorib⁹ procedat, & in quib⁹ non. 304. A
Detentatio sola etiam assinina, quo ad regu. de annali suficit. 304. B & 385. A
Determinatio vna respiciẽs duo determinabilia debet pariformiter determinare. 479. E
Deus solus præseruator est de his quæ in mente hominis cõsistunt. 251. F
Dies quo fit resignatio, vel præstatur consensus infirmi, an debeat computari in termino viginti dierum. 109. D
Dies feriati quando subducuntur

tpe impetranti, an cõputentur quibus agere nõ potuit. 318. B
Dies termini ſtatuit, vel compromiſsi in termino computatur, regulariter verò non. ibid. E
Dies de quo loquitur regula de inſtr. reſig. an intelligatur de die artificiali 12. horarum, an verò de naturali 24. horarum. 110. C
Dies, & nox pro vno die reputantur. ibid. C
Dies quãdo ꝓprie dicatur ibid. D
Dies feriati, an verò vtiles tantum ad proſequendum cauſam computentur in anno regulæ de annali. 319. A
Diem vltimum ſicut in temporalibus actionibus oportet eſſe completum, ita & in exceptionibus. 376. C
Dieta vna per terram, maior eſt, quàm quinquaginta miliaria per mare. 196. D
Difficile nihil tam eſt in rerũ natura, quod nõ labor aſsiduus, & induſtria conficiat. 444. B
Dignitas nulla liberatur à vinculis legis. 18. E
Digniores à fraudibus plus aliis alieni eſſe debent. 71. E
Digniores, qui reputentur apud prĩcipẽ, vel Imperatorẽ. 157. C
Dignitas collata ꝑſenti, dignior reputatur, quàm quæ confertur abſenti. 226. D
Dignitates in materia reſtringibili & non fauorabili appellatione beneficiorum non veniunt. 261. E
Dignitas ſucceſſorem habere citur. 362.
Dilatio per principem, an rat ius quæſitum. 5
Dilatio data debitori, cenſe data creditori. 419
Dilatio longi temporis in opp nendo exceptionem pere ptoriam quid importet, q vero modici. 52
Dilatio quomodo commenſu rí debeat. 316
Dilationem datam vni poſſe teri prodeſſe, quomodo p cedat. 382.
Diligentia quantum proſit, ca 31 enumerantur. 39
Diſpenſatio cum retentione neficiorum conceſſa, de qu tentione intelligi debeat. 64
Diſpenſationes non valere, literis expeditis quomodo cedat. 137.
Diſpenſatio ad duo incompa bilia per ſolã ſupplicatio fortitur effectum. 139.
Diſpẽſationem expedire ad incompatibilia ante ſenten non obſtãte, quòd tempore tis motæ literæ nõ fuiſſent peditæ, an ſufficiat. 139.
Diſpenſatio quamuis ſubrepti excuſat aſſequentem ſecun curatũ à pœna extrauag. e crabilis. 256.
Diſpenſatus ad beneficia, an po ſit obtinere dignitates. 332.
Diſpoſitio, quæ comprehen epiſcopum non includit ca nales. 16.

Diſpo

Dispositio generalis, an cõprehẽdat casus priuilegiatos. 18. B. E
Dispositio animam concernens omnes etiam princeps includit. ibid. D
Dispositio non habet locum, vbi præsuppositum non verificatur. 39. F
Dispositio loquens in vno non habet locum in alio. 69. F
Dispositio loquens de masculis habentibus duo incompatibilia, an habeat locum in fœminis. 74. C
Dispositio quãtumcunque fauorabilis non comprehendit beneficia iurispatronatus. 53. B
Dispositio generalis ampliatur, & restringitur secundum subiectam materiam. 95. F
Dispositionem principaliter fauorabilẽ non ilico facit omne id quod ad fauorem animæ referri potest. 118. F
Dispos. de parochiali habet locũ in vicaria perpetua. 125. B
Dispositio pœnalis loquens in vno casu debet extendi ad alium. 125. D
Dispositio c. statutum. de rescrip. lib. 6. quæ loquitur de iudicibus, an procedat in arbitris. 142. B
Dispositio loquens de beneficio vacanti, non habet locum in vacaturo. 199. E
Dispositio generalis capit oẽs suas species etiam qualitate differentes. 206. D
Dispositio solet restringi, vel ampliari secundũ qualitates personarum. ibi. F
Dispositio loquens de personali reseruatione si simul cum illa cõcurrit realis, sub tali dispositione comprehẽditur. 222. C
Dispositio loquens de feudis, procedit etiam in beneficiis ecclesiasticis. 233. F
Dispositio, ratione cessante locum habere non videtur. 256.
Dispositio quælibet in dubio iure ordinario, non extraordinario interpretari debet. 252. C
Dispositio de personis loquens simpliciter, comprehendit collegium vel capitulum. 254. A
Dispositio simpliciter loquens de beneficiis non comprehendit officia secularia. 261. A
Dispositionis verba vbi non verificantur, neque ipsa dispositio habet locum. 282. B
Dispositio loquens de beneficio, de effectuali intelligi debet. 293. B
Dispositio loquens de permutatione beneficiorum, locum habet in beneficiis siue redditibus. 294. A
Dispositio generaliter loquens de clericis, non habet locum in illegitimo. 304. D
Dispositio simpliciter de tempore mentionem faciens debet intelligi de continuo. 319. B
Dispositio loquens de titulo habet locum in cõmenda. 339. C
Dispositio fauorabilis loquens in simplici casu trahitur ad

casum mixtum. 471. C
Distinctio enumerans casus quibus Cardinales comprehenduntur, vel non. 38.
Diuersa diuerso iure censeri debent. 429. A
Diuinare de futuris nemo potest, cum ad solum Deum pertineat. 259. A
Docti viri ecclesiam Dei, veluti stellæ positæ in firmamento, illustrant. 120. A
Doctos onerare scitis, qua iuniores fraudare docendis melius est. 148. A
Doctor priuilegium sui doctoratus ostendere non tenetur, si per decennium pro doctore se gesit. 276. E
Doctor vt quis habeatur, per quod examen probari debeat. ibidem. F
Doctor & testis possunt hodie credere vnum, & cras mutare propositum citra periculũ periurij. 434. A
Dos sidetur mulieri sub prętextu paupertatis, sufficit, ꝙ à principio fuerit pauper. 189. A
Ducati quando esse cœperunt, & quis fuerit eorũ author. 463. D
Ducati apud omnes prouincias idem pondus, & parem valorem retinent. 464. A
Ducati appellatione de communi vsu loquendi, qui ducati intelligantur. ibidem. B
Duo quando sunt in iudicio, quæ nõ possunt simul intentari, tũc diligẽtia circa vnũ prodest alteri remedio, & facit, ꝙ non currat tempus in eo. 256.
Duo quãdo sunt introducta propter vnum finem vnum reputantur. 476.
Ecclesiæ vniuersali per inuidia plurimorum, quàm per voluntatẽ vnius resignationi infirmi meli⁹ subuenitur. 65
Ecclesiæ vtilitas & necessitas cõmenda consideratur. 122.
Ecclesiæ cathedrales sub verbis generalibus non comprehenduntur. 145
Ecclesias duas in titulum non tenere potest. 336
Ecclesia non iudicat de occultis. 358
Effectus semel causatus, etiam actu temporali durat positum. 69.
Effectus extraneus, & accidentalis non comprehenditur in decreto. 285
Effectus consummati semper durant, licet tollatur causa, quæ illos causauit. 327
Effectus attendi debet. 469
Egritudines. supra ægritudine
Electus ante confirmationem non dicitur, nisi habere iu rem. 3
Electio Rom. pontificis per uationem alterius, an spe ad cardinales, an verò ad cilium generale. 204
Electus à capitulo, & confirmatus ab episcopo excõicato publicato, an dicatur hab coloratum titulum. 395

Electio sola, vel sola præsentatio an det titulum coloratum ad effectum regulæ de triennali. 416. B
Electum tantum interficiétes in pœnam interficientis episcopum non incidunt. ibid. D
Electus tantũ episcopus indulgẽtias cõcedere nõ potest. ibi. E
Emptio, vel pactum non trahuntur ad ea quæ non apparent, seu quæ nesciuntur tempore contractus. 100. D
Episcoporũ dignitas vsq; ad tempora Clementis v. maior cunctis fuit, adeo, quòd minui dignitate arbitrantur si in cardinales promouerentur. 5. F
Episcopis olim data erat subscribendi prærogatiua anterior, adeò ꝙ immediatè post papã subscribebant. ibid.
Episcopi quo tempore cœperũt creari cardinales. ibid.
Episcopus ꝓmotus in cardinalẽ non perdit episcopatum. 20. D
Episcopus, an suo statuto ligetur. 67. A. B
Episcopus sicut non dispensat cũ rectore super ætate, ita neque cum vicario perpetuo. 125. C
Episcopi residentes in curia, vt beneficia sui episcopatus conferre possint, quomodo se habere debeant. 138. A
Episcopatus non conceduntur per supplicationem nisi per literas expeditas præcedente ꝓmotione cõsistoriali. 143. C
Episcopo hæretico ex quo est impeditus agere propter hęresim non currit ꝓscriptio. 356. E
Episcopi Nullatenen. & comites Palatini propriè tales non dicuntur, sed abusiuè. 293. C
Episcopi dignitatis culmen habere dicuntur. 453. A
Episcopus de iure antiquo ad cardinalatum postulari debebat. ibid. B
Episcopus capellanum amouibilem per testatorem in capella sua positum perpetuum facere potest. 415. A
Epistola principis facit legẽ. 13. B
Esdras linguarum confusionem, quæ ex matrimoniis aduenarum nascebatur ad linguã Hebraicam reduxit. 115. C
Etiam, dictio implicatiua, quid operetur. 161. F
Exceptio subreptionis cõpetens aduersario vtrũ sit peremptoria gratiæ, an dilatoria. 51. A
Exceptiones dilatoriæ, quid importent. 52. D
Exceptionem aliquam opponi non posse cõtra tres sentẽtias conformes, donec sententiæ fuerint executæ, quando non procedat. 167. D
Exceptio annalis respectu excipientis possessoris odiosa est. 146. A
Exceptio ex annali possessione pręcedente impetratione non ex sequenti nascitur. 266. F
Exceptionibus variis quis vti nõ prohibetur. 306. C
Exceptio regulæ de annali com-

petẽs cedenti beneficium nũquid competat ceſsionario. ibid. E
Exceptio quæ repellit accuſatorem, repellit etiam iudicẽ inquirentem, qui in eius locum ſubrogatur. 308. A
Exceptio, quæ cõpetit prędeceſſori trãſit in ſucceſſorẽ. 309. E
Exceptio regulæ de annali, quare annullat titulum impetrantis, & exceptio regulæ de triẽnali non. 327. A
Exceptio firmat regulam in non exceptuatis. 347. C
Exceptio facilius permittitur, quàm actio. 350. C
Exceptio ex triẽnali poſſeſsione acquiſita, quid operetur. ibi. D
Exceptio regulæ de triẽnali iam propoſita in actis per defunctum triennalem poſſeſſorem contra actorem moleſtantem nunquid transferatur in ſubrogatum in iure, & ad omne ius, &c. 363. B
Exceptione quem eſſe repulſum, & non habere actionem idem eſt. 364. D
Exceptio reg. de triennali, quæ cõpetebat poſſeſſori, nunquid poſsit opponi per eũdem poſt amiſſam poſſeſsionẽ per tres ſententias cum executorialibus in iudicio reſtitutionis, in integrum cum clauſula conſtito de bono iure. 386. B
Exceptio detegẽs inhabilitatem agentis nũquam cenſetur excluſa. 393. D
Exceptio facilius reo, quã actori actio conceditur. 429.
Excipiens ſeu dans de iure ter per ſolam ſupplicationem producit ius clarum neque quidum. 15
Excluſus ſemel ſemper ma excluſus. 36
Excluſus à termino admitti beneficio aduerſarii, quod ſua perſona facere non po 382. C
Excludi quis à ſuo bono iure lo temporis curſu in bene cialibus non debet. 44
Excommunicatio prolata co quaſcunque perſonas non prehẽdit vniuerſitatem. m
Excommunicatus, licet ad i cia inhabilis iudicetur, non men illi excipiẽdi facultas negatur. 333. D & 3
Excommunicationis appella ne in materia maximè ſtri venit tãtum maior excom nicatio. 42
Execrabilis antequam eiter poſſeſsione amoueri non bet. 30
Execrabilis poſſeſsionem, & tulum coloratum habere dicitur. 30
Execrabilis ſpoliatus quãdo ſtituitur. 346. C & 3
Execrabilis quando debeat ſeſsione ſua priuari & qua non. 38
Executoriales iam decretæ ſonam defuncti, an debe de nouo decerni. 16

Executoriales primæ per restitutionem euacuantur, & earum impeditur executio. 169.A
Executor propter negligẽtiã vnius anni iure suo priuatur. 525
Exempla non restringunt regulam. 177.A
Exempti non tenentur ad decimas vniuersitati impositas, nec ad charitatiuũ subsidiũ nisi expresse de illis dicatur. 73.B
Existẽs corpore in vno loco, animo tamen & mẽte est in alio, vbi talis esse censetur. 225.E
Expectãs perdens primam acceptationẽ in secunda, quę probare debeat. 33.D
Expectatiuæ non capiunt beneficia exempta. 73.C
Expectatiuæ secundũ stylum curiæ concedi solent motu proprio. 127.A
Expectatiuas de certo beneficio viuentis, nunquid comprehẽdat regula de impe.beneficia viuen. 132.C
Expectatiua gratia quando est nulla non potest acceptari vigore gratię perinde valere, nisi bulla gratiæ reualidatoriæ sit expedita. 141.D
Expectiuarum concursu dato inter officiales curiæ, quis eorum præferatur. 156.E
Expectans qui acceptauit beneficium litigiosum vacans per obitum alterius collitigantis poterit, vt interesse putans ex suo nouo iure nõ ex iure mortui admitti. 189.D
Expectatiua, quæ conceditur ad beneficiũ vacans, vel cum primum vacauerit, an capiat beneficium vacans per cessationem commendæ. 203.A
Expectatiuas, seu reseruationes nõ capere beneficia commendata, quando procedat. 138.B
Expectatiua reuocata quid operetur in spoliato, ad effectum, vt restituatur. 384.D
Expectãs litigiosa acceptare potest. 419.C
Expectatiuarum reuocatio in facto consistit. ibid.E
Expectãs qui acceptauerat prius vnam parochialem, an possit secũdam acceptatã ante adoptionem possessionis primæ regnare. 468.E
Expeditio nulla & inefficax perinde est, ac si non sit in rerum natura. 143.E.F
Expensarum compensatio quando fieri soleat inter victorem, & condemnatum. 237.A
Expensarum cõdemnatio à quo tempore fieri soleat. 302.F
Expressio eorum quæ tacitè insunt, an aliquid operetur. 27.B
Expressio vnius modi excludit aliud diuersum. 200.D
Expressio nominis possessoris in impetratione, nunquid sit de forma substantiali, an verò sufficiat fieri per æquipollens. 271.A
Expressio, & complementum per æquipollẽs in formalibus

ductis in consequentiam alterius finis fieri potest. 272.A.B
Expressum quid dicatur. 274.B
Expressio valorū semper ad annatā respectum habet. 456.C
Expressio valoris de iure communi non requiritur. 466.C
Expressio eorum, quæ si tacita fuissent, nihilominus papa cōcederet, etiam si sit falsa non vitiat concessionem. 440.F
Extensio quando fieri soleat. 87
Extensio Vicecancellarij, vel regētis, quę fit post signatas cōmissiones qd operetur. 154.C
Extensio lata in materia odiosa quando fieri soleat. 191
Extensio in exorbitantibus quomodo soleat fieri. 206.E
Extensio casuum ad alios casus quādo fieri non debet. 428.D
Extrauagans ignotā nō ligat, nisi sumatur ex cancellaria. 14.F
Extrauagās iniunctæ de elect. nō procedit in cardinalibus. 20.B
Extrauagantibus vt derogetur, oportet, quòd de illis fiat mētio. 22.D
Extrauagantium notorietas nihil facit ad illarum derogationem. ibid.F
Extrauagans iniunctæ Bonifa. VIII. posita sub titulo de electio. nō habet locum in eccle. commendata. 87.B
Extrauagās ambitiose, quos casus comprehendat. 119.A
Extrauagans Bonif. VIII. quæ incipit, Romani pontificis prouidentia, quid operetur. 133.E
Extrauagantes ex quo extra cetum corpus singulariter vagi tur, solent de facili permuta tiones pontificum obliuio tradi. 173.
Extrauagans Martini V. quo regulam de subrog. collit. verbum describitur. ibi
Extrauagans execrabilis locu habet in beneficiis iurispatro natus. 268.
Extrauagans Pauli II. incip. cu detestabile. posita in titulo simo. quę generaliter loqui in simoniaco reali tantum cum habet. 357.
Extrauagans Clem. VI. ad regu de valore describitur. 4
Extrauagans Bonif. VIII. inci iniunctę sub titulo de elect cōprehēdat cardinales. 451.
Extunc dictio extremum conii gīt & respicit tempus impe tionis. 312.
Extunc dictio in regula de anni li quid operetur. ibi

FAbij, Pisones, & Lentuli d nominari ab vsu legum num. 11.
Facere sine lege vel cōtra lege alia sunt. 299.
Facta non præsumūtur, nisi pr bentur. 214.
Facti quæ sunt censentur ignor etiam à prudentissimis. 248.
Factum à conatu differt. 290.
Factū priuati in prosequutio causæ non tam considerand quàm publicum. 297.
Factum priuati cedentis nō ob cit ca

cit cauſæ publicæ. 309.B
Facti facultatem nec hæreſis, nec execrabilitas nō auferunt, niſi à iudice tollatur. 299. E
Facultas cōceſſa minori de primo vacaturo beneficio cum cura, vel ſine cura, licet non ſit valida reſpectu beneficij curati, erit tamen valida in non curato. 107. B
Facultas conceſſa per papam familiari cardinalis de permutādis beneficiis ſuis, nunquid ſubiiciatur reg. iur. de imp. per obi. fam. card. 201. A
Familiares, & cōtinui commenſales papæ, qui dicantur. 25
Familiaris card. ſi durante familiaritate aliquod officium habuit, nunquid habeat locum regula de impe. per obi. fam. card. 199. D
Familiares non eſſe idoneos teſtes non procedit in familiaribus cardinalium. 205. A
Familiares, qui ſunt intelligendi quo ad regulam de impet. per obitum fami. card. 213. B
Familiaris omnis eſt domeſticus. ibidem
Familiaris recedens, & iterum rediēs, an dicatur amplius familiaris. 214. B
Familiaritas p̄dita, vt denuò reſtauretur q̄d regratur. ibid. C
Familiaritatis probatio ad effectum excludendi alium, quæ requiratur. 214. F
Familiaris in duobus locis vnus eſſe poteſt. 215. B. C
Familiaris vt quis verè ſit à volū tate cardinalis depēdet. 216. A
Familiares veri, vt hodie ſunt multi qui non dicantur. ibid.
Familiaris quis quando dicitur, quando verò non. ibid.
Familiaris quis nihilominus eſſet ſi cardinali ſciente & tolerante, licet nō mandante, ſeruiret magiſtro domus. 217. E
Familiaritas in iure diuerſimodè capitur, quædam eſt poteſtatiua, & quædam ſocialis. 218. F
Familiares familiarium quo ad hoc, vt gaudeant prærogatiuis regularum tria habere debent. 219. C
Familiaris vt quis dicatur, & cōtinuus commēſalis, requiritur ad minus, q̄ in tinello p̄ quatuor menſes comedat. 221. A
Familiaris mortuo cardinali ſi transferat ad alium cardinalē, & moritur, nunquid iſte ſecūdus cardinalis debeat p̄ſtare cōſenſum ex quo primus cardinalis eſt mortuus. 226. E
Familiaris cardinalis ſi ſit canonicus in eccleſia non numerata, & moritur, nunquid ſit locus reg. 230. A
Familiaris ſeruiens, & habitans in domo cardinalis præſumitur illius expēſis viuere. 214. F
Famulus filij mei non dicitur famulus meus, nec homo hominis mei eſt homo meus. 217. F
Famuli familiarium, vt ſint noſtri familiares quid requiratur. 219. F

Famulorum commensalium seruientium in domo cardinaliũ duæ sunt species. 220. D
Fatale nullum currit in causis, quæ agitantur in consistorio principis. 88. E
Febris quid sit. 76. C
Febris, quæ durat post 20. dies quid soleat operari. 98. C
Feudum ecclesiasticum, an comprehendatur, in illis regulæ de triẽnali verbis, videlicet, beneficia qualiacũq; sint, &c. 334. B
Feudum an veniat appellatione beneficij. ibid.
Fiat verbum, de sui natura quid importet. 149. A. D
Fictio, quæ inducitur à iure, habetur pro veritate, quo ad iuris dispositionem. 102. D
Fideicõmissum per triennij præstationem inducitur. 330. C
Fidem malam, qui habet quo ad vnum, & bonam quo ad aliũ, contra quem præscribere potest. 379. B
Finis dat esse rei. 103. A
Finis demonstrat principiũ, mouet agentem, & dicitur causa causarum. 104. E
Finem seruare ad quem ipsa dispositio tendit, licet forma nõ seruetur, in quibus non sufficit. 272. D
Fine constitutionis habito non curatur modus. 124. B
Finis vbi habetur ad quem inducta est protestatio fine seruato non curatur de ea. 320. F
Finitum negotium in rebus tractum successiuum habentibus non dicitur, donec totaliter perficiatur. 286.
Fiscus in curia Romana est ipsi met sedes apostol. & ideo qui hodie gerit officium fisci, non fiscus, sed procurator fisci appellatur. 7.
Florentini sagaces, & diligentes reputantur. 167.
Florenorum monetam Io. 22. primus omnium pontificum cudi iussit. 451.
Florenorum origo, & æstimatio. 463.
Florentia ciuitas quo tempore fuit conuersa. 463.
Floreni quando, & à quibus fuerunt contaminati. ibi.
Florenus in Camera apostolica in taxis pro ducato de Camera capitur. ibid.
Fœmina in omnibus casibus regulariter comprehenditur, nisi specialiter non inuenitur excepta. 74.
Fœmina quælibet habẽs dignitatem, quæ renuntiari potest comprehẽditur sub regula infir. resi. 74.
Forma ita transgreditur in minimo defectu, sicut in magno. 124.
Forma per æquipollens quando impleri potest. 48.
Forma vbi est, debet ad vnguem obseruari. 310.
Forma per alium impleri nõ potest. 311.
Forum conscientiæ, non est alligatum

gatum apicibus iuris, nec ſtrepitui iudiciorum. 146. B
Forum conſcientiæ in quo differat à foro contentioſo. ibid. C
Fratres Prædicatores & Minores, an poſsint exercere ea, q̃ ſunt fori pœnitentialis. 126. C
Fraudis ratio conſiderata in regula militat in reſignatione facta coram ordinario extra curiam. 101. D
Fraus, quæ per clauſulam poſitam in cõmiſsione, videlicet, dummodo ante terminũ &c. inducitur, ad longum deſcribitur. 160. F
Fraudes, quæ beneficiis occultè reſignatis, vel permutatis cõmitti poſſunt. 471. A
Fraudis præſumptio abeſſe dicitur in his, quæ fiunt incontinenti. 208. C. D
Fraus, & dolus nemini patrocinari debent. 254. E
Fructus, licet corroborent poſſeſsionẽ, non tamen ſequitur, quòd ſine ipſis poſſeſsio capi, & retineri nõ poſsit. 294. E
Fructus canonicatus quare communiter ad 24. exprimuntur. 459. B

Gabellæ de annalibus ſoluendæ an intelligãtur de viuis, an de mortuis. 294. E
Geminiani conſilia, quæ ſint in Rota reprobata. 483. D
Genus quando non poteſt verificari niſi in vno indiuiduo pro ſpecie habetur. 195. B
Gloria æterna, qui magis participant, & gaudent. 157. B
Gloſſa in ca. ſtatutum. in ver. canonicis. de reſcri. li. 6. quę vult qualitatem tantum in principio requiri, multis modis limitatur. 368. A
Gordij vinculum. 444. B
Gradus in regula de annali qualiter probetur. 276. D
Gradus verbũ, de iure ad dignitatis honorẽ adaptatur. ibi. B
Gradus verbum, pro quodã doctrinæ loco ſiue qualitate meritis differente aliquando capitur. ibi. C
Gradus ſcientiæ nobilitati coniungitur, & æquiparatur. 277. A
Gradus alius, excepto doctoratu, de iure communi non reperitur. ibi. B
Gradus quando eſſe dicitur. ibi.
Gradus de quo in regula de annali quomodo probari debeat. ibid. C
Gradus primi deliberatione durante, non admittitur ſecundus, vel vlterior gradus. 109. C
Gratia, ſeu diſpoſitio per regulas dilatiuas non tollitur. 24. A
Gratia expectatiua ex quo non fuit conceſſa ad certum tempus, licet reuocari poſsit, perpetua cenſetur. 42. E
Gratia reſeruationis beneficiorum cũ ſuſpenſione quarumcunq; gratiarum de quibus nominationibus exceptis regijs, intelligi debeat. 64. A
Gratia papæ facta alicui, an requirat literarũ expeditionem,

vt de illa constare possit. 134. F
Gratiæ ab ordinariis factæ solo instrumento notarij, & sigillo episcopi in Rota solent approbari. 137. D
Gratiam reualidatoriam: seu perinde valere, vt videlicet in eis expeditio requiratur, sicut in principali gratia, an comprehendat regula de non iudi. iuxta for. sup. 141. A
Gratia perinde valere, in quo differat à prima gratia. ibid. C
Gratiæ perinde valere effectus. 142. B
Gratia motu proprio, an comprehendat regula de non iudic. iuxta for. sup. 144. A
Gratiæ omnes, tam ad instãtiam partium impetratæ, quàm motu proprio concessæ, supplicationes appellantur. ibi. E
Gratia principis quomodo probetur. ibi. F
Gratia in foro cõscientiæ quando petitur in sacra pœnitentia, cui & quomodo committatur. 146. B
Gratia noua, an debeat de nouo intimari reo quãdo agitur de priuatione. 169. B
Gratia motu proprio potest dici impetratio. 198. B
Gratia motus proprij non includit ea, quæ exprimenda sunt. 199. B
Gratia non annullatur, si de illis, quæ possunt se habere ad esse, & non esse non fiat mentio. 200. A
Gratiæ omnes ordinariorũ ce sentur in dubio factæ mo proprio. 249.
Gratia motu proprio si fiat impetrationem nõ dicitur p priè gratia motu ꝓprio. 25
Gratia nihilominus erit mo proprio concessa, etiam si supplicatione dicatur, supp cauit nobis talis, &c. 251.
Gratia quãdo dicatur motu pr prio facta. ibid.
Gratia ad beneficium vacatur capit beneficium vacans p mortem commẽdatarij. 26
Gratia si neutri, cũ sit gratia n ua, in ea illa expressiones fi debẽt, quæ de iure in aliis g tiis beneficialibus fieri d bent. 269.
Gratia si neutri non impetra nisi lite pendente. ibid.
Gratia si neutri ex sui natura r spicit futura. 487.
Gratia si neutri, vel si nulli causa priuationis non dat 181. A
Gratiæ apostolicæ sub duplici nere conceduntur. 25
HAeretici possessio non s lum à lege prohibita, damnata est, sed etiã m da rei detentatio. 298.
Hæreticum, an defendat regu de triennali. ibi
Hæres an conueniri possit v poterat defunctus. 384.
Hispanorum regni Castellæ regendis prouinciis consuetu do, & eadem apud Frãcos de scri

scribitur. 113. E
Hispania, quæ dicatur inferior. quæ verò superior. 464. F
Homines faciles sunt ad dissentiendum. 28. F
Homines à feris in quo differant. 113. D
Homines post diluuium vsque ad ædificationem turris Babel vna lingua loquebantur omnes. 114. B
Hominem ex loquela ipsa Socrates intuendum esse censuit. ibi. E. F
Homines lites exquirentes peruersi appellantur. 238. A
Homines vani & insulsi, nomine tantum homines. 294. F
Homines sæpe de facultatibus amplius, quàm in his sint sperant. 294. C
Hominem malum antiqui tribus literis significabant. 330. F
Homines procliuiores sunt ad occidendum vxores, quàm matres, & ob id matrem occidēs, licet magis peccet quàm si vxorem occideret, minus punitur. 357. C
Hospes turpius eiicitur, quàm non admittitur. 422. F
Hospitalia nunquid sub regula de infir. resi. comprehendantur. 97. C
Hospitalia quando veniant appellatione beneficiorū. 342. D
Hospitalia quando laicis conceduntur gubernanda, non dantur in titulum beneficij, sed cuiusdam administrationis tēporalis. 343. B
IDioma Britonis Galli, & Britonis Britonizantis, nūquid sit diuersum. 123. B
Idiomatis regulæ, an videatur satisfactum si aliquis pro parte intelligit, & pro parte non. 123. F
Idiomata duo vbi sunt in aliquo regno, vnum naturale, & alterum accidentale; nunquid impetranti gratiam in regno vbi non intelligit idioma naturale, sed bene accidētale, obstet regula. 124. B
Idioma duplex in quibus regnis inueniatur. ibid.
Idiomatis regula an obstet Normandis habentibus parochias in Gallia, Picardia, Burgūdia, & Britannia. 124. F
Idiomatis regula, an habeat locum in vicaria perpetua, & in omnibus aliis beneficiis curatis. ibid. D
Idiomatis regula, an procedat in gratia motu proprio ex certa scientia. 127. C
Idiomatis regulæ ad derogandū non sufficit motus proprius, nec sola certa scientia. 127. C
Idioma patris, an matris filius loqui præsumetur, quando pater, & mater diuersum idioma loquuntur. ibid. D. E
Idiomatis regulæ, qua forma debeat, & soleat derogari. 128. E
Idiomatis regulæ papa si derogaret in gratia expectatiua, nunquid per hoc censetur etiam

derogare aliis prædictis tendentibus ad eundem finé. ibi. F
Ieiunium licet sit de præcepto, vbi tamen finis ieiunij seruatur, non peccaret non ieiunans. 321
Ignorantem quælibet causa etiã iniustè excusat à dolo. 131. B
Ignorantia supina dolo æquiparatur. ibidem. E
Ignorantes non ligantur aliqua dispositione nisi fuerint culposi. ibid.
Ignorantia iusta quando non excuset. ibid. F
Ignorantia præsumitur, nisi scientia probetur. 291. F
Ignorantia in his quæ sunt iuris non præsumitur. 409. E
Ignorari à peritis aliquando possunt casus exorbitantes. 182. F
Ignorantia in gratiosis non excusat à subreptione. 466. A
Illatio non fit ex diuersis. 70. A
Illegitimus expoliatus non restituitur. 304. F
Illegitimi omnium iurium spiritualium sunt incapaces. 332. B
Immunitas si concessa fuerit mulieri propter numerum filiorum, non debet illa cessare si contingat aliquos ex illis mori. 189. A
Impedimenta, quæ statim annullant, quæ sint. 22. C
Impedimenta inducta per actum iuris positiui, possunt per papam tolli, & omnes effectus ex illo producti. 48. A
Impedimentum non præstant, quæ de iure non sortiuntur effectum. 178
Impeditus vbi potuit tollere impedimentum, & non fecit, imputatur. 257
Impedimentum superueniens iure non attenditur. 257
Impedimentum quãdo non nocuit facto imperrantis, sed contrinsecus contingit, non debet imputari. 257
Impedito, licet de iure ciuili culpa sua currat tempus, non tamen de iure canonico. ibid.
Impedimentum belli quando excusat actorem possessorem a nale ad iudicium euocari cere. 434
Impedimenti protestatio de communi regulariter non necessaria. 444
Impedimentum allegans ad effectum, vt audiatur, illud probare debet. ibid.
Impedimentum quomodo probari debeat.
Imperator in infirmitate rem tians, an comprehendatur gula. 69
Imperium datur per electionem ibidem. F
Imperator non est clericus, aliquem ecclesiasticum ordinem habet.
Imperator largo modo dicitur sacerdos, & presbyter, aliquando pontifex, & Dei vicarius 70. C
Imperatorum filij olim viuentibus eis Cæsares pronuncia

tur. ibid. F
Imperator hæres esse in testamẽto quare prohibetur. 238. D
Impensæ licet damni appellatione in conuentionalibus non includantur, secus tamen est in iudicialib. 281. E
Impetrat vnus expressè beneficium vacans per resignationem in manibus Papæ, & alius impetrat per vacationem fictam obitus inducti per regulam, & concurrunt in data, & sunt in omnibus qualitatibus pares, quæritur quis debeat præferri. 108. C
Impetratio per cessum, vel decessum quomodo procedat. 108. F
Impetrantis secunda prouisio quando valeat. 111. E
Impetranti beneficium viuentis omnes leges diuinæ, humanæ, & cõciliares aduersantur. 130. A
Impetrauerit verbum, quid importet. 130. D
Impetratio facta à legato, vel ordinario extra curiam, an cõprehendat regulam de impetrantibus beneficia viuen. ibidem. F
Impetratio obtinentis prouideri de beneficio viuentis ignoranter, si postmodum sequuta morte, illud de nouo impetrauerit à Papa non facta mentione de præterita impetratione, an valeat, vel sit inhabilis. 131. B
Impetrantes scienter beneficia viuentium quibus pœnis puniuntur. ibidem. C
Impetrans diffamans priuandum de pluribus criminibus arctatur ad probandum. 181. F
Impetratio per priuationẽ quando signatur. 182. D
Impetrare in genere quis velle non præsumitur, quod in specie non esset impetraturus. 195. C
Impetranti beneficium eodem die obitus cum derogatione regulæ, nunquid incumbat onus probandi obitum præcessisse an verò aduersario. 196. E
Impetrare & motu proprio obtinere, contraria vidétur. 198. E
Impetrans per non promotionem non potest consequi per obitum illius postea contingens. 201. E
Impetrans beneficium vacãs ipso iure per priuationem familiaris cardinalis, an teneatur seruare contenta in regula 204. C
Impetratio aliud est, & aliud subrogatio, licet subrogatio veniat appellatione impetrationis. 207. A
Impetratio secunda non faciens mentionem expressam de prima, non valet. 209. C
Impetrans ius in re, quod familiaris Card. defunctus habebat ad beneficium quod de facto alius possidebat, nunquid debeat obseruare contenta in regula. 230. E
Impetratio an à principio sit con

ditionalis, vel pura licet, ex euentu resolubilis, magna est differen. 232. E
Impetrantem bonã, vel iniquam causam fouisse ex effectu metimur. 236. C
Impetratio vtrum annullabitur si in prima instãtia non fuit oppositum de regula annali, sed opponitur in secunda. 242. E
Impetratio ab ordinario contra annalem possessorem non videtur ita calumniosa sicut illa, quæ obtinetur à Papa, & quare. 247. F
Impetrans improbus, qua pœna mulctatur. 249. C
Impetratio, non facta mentione de colorata possessione alterius, non valet. ibid. F
Impetrare prohibitus non prohibetur consequi gratiã motu proprio. 250. A
Impetrãs in materia odiosa ambitiosus præsumitur. ibid.
Impetranti beneficium cõtra capitulum alicuius ecclesiæ possessorem annalem, an obstet regula. 253. D
Impetrans impeditus per possessorem annalem quo minus causam expediret infra annũ nunquid excusetur à pœnis regulæ. 255. A
Impetrans impugnãs possessionem annalem, nunquid possit postea eã probare opponendo de regula contra ius tertij. 260. A
Impetraret si aliquis officiũ alicuius annalis possessoris, quid obstet regula. 262
Impetranti imputandum nõ si non expressit, quod ignorauit. 277
Impetrans de gratia expectãtionem facere debet. 40
Impetratio quomodo fieri beat. 275
Impetranté, qui nõ seruat cõta, in prima parte reg. tem possessorẽ ad interesse deq interesse, intelligamus. 280
Impetrans in dubio temerar præsumitur. 280
Impetranti in forma iuris, qui tit aliquem priuari propter men, an obstet regula. 28
Impetranti per prouisionem pæ in euentum priuationis est illi ius quæsitum interso liter, sed cõditionaliter. 28
Impetrans causam contra re conuentum, vsq; ad sentẽt prosequi tenetur. 297
Impetrans causam terminari cere intra annum astringi 297. B. & 306. A
Impetrans ne quiuis alius p possessor potest de iure te excipere ad non infringẽd gratiam tertij. 306
Impetrantem quodammodo impossibile astringere est l contrarium. 315
Impetrans mortuo possessore prius citato, nunquid tenc tur finire causam vsq; ad se tentiam infra eundẽ annũ tra successorẽ in beneficio, vo

verò debeat habere alium annum ad prosequendum causam cum successore. 316. C
Impetranti quando subducuntur tempora, an computetur dies feriati, quibus impetrans agere non potuit. 318. B
Impetrans nunquid excusetur à pœna, de qua in vltima parte regul. si terminos in petitorio non seruauit, vsque ad commissionem possessorij per partem aduersam factam. 319. E
Impetrans si per iudicē stat, quominus causam terminare possit per sentētiam infra annum, nunquid teneatur de necessitate protestari iudici per ipsum non stare ad hoc, vt excusetur. 320. A
Impetrans si impeditus fuit causam prosequi infra annum, nūquid loco protestationis sufficiat illi impedimentum probare. ibid. F
Impetrantis improbi, & calumniosi malitia, quando est in p̄patulo nullæ gratiæ sūffragari debent. 324. F
Impetrans in prima parte regulæ peccās, in quibus puniatur. 325. C
Impetrans à Papa beneficium vacans in curia, & sic reseruatum reseruatione in corpore iuris clausa, hoc non expresso nunquid dicatur habere titulum coloratum, & defendatur regula de triennali. 407. B
Impetratio facta per obitum electi tantum non consecrati, tanquam de beneficio vacāte per mortem, non valet. 416. D
Impetratio cum impensa expedita de consensu absentis facta præsumitur. 418. A
Impetratio in dubio facta, pro absente illius non præsumitur. ibidem. B
Impetrans beneficium viuentis, & postea possidens vigore illius impetrationis per triennium, nunquid possit mortuo illo per cuius obitum impetrauit, vti priuilegio reg. de triennali contra alios impetrantes. 424. B
Impetrans ab expressione falsi valoris in atredamentis expressi excusatur. 466. A
Impetrans beneficium annalis possess. an per solam impetrationem, & citationem improbus, vel iniustus dici possit. 237. F
Impetratio facta infra tempus quo quis declaratur excommunicatus, nisi satisfecerit, nūquid valeat. 488. B
Improbitas à lege magnopere detestatur. 324. E
Impugnatum vna via potest quis ex alia approbare. 306. C
Incompatibilis diu possidens p̄sumitur dispensatus. 347. D
Incontinenti facta censentur inesse, quomodo p̄cedat. 208. E
Indebitum solutū per transactionem non repetitur. 238. E
Indi, teste Herodoto, senes io-

terficiunt, & comedunt. 75. C
Inducta ad vnum finem, non debent ad alium trahi. 108. D
Inducta Cardinalium comprehendunt etiam beneficia cardinalium morientium. 19. C
Inesse non dicuntur, quæ ex interuallo fiunt. 85. C
Infectus quis dicatur. 77. E
Infectus pestilentia sanus est, & non infirmus. ibid. F
Infirmitas vera, quid sit. 76. C
Infirmitas, & periculum mortis multum differunt. 77. C
Infirmitas quælibet in dubio præsumitur durare longo tempore, saltem per annum. 78. A
Infirmus semper præsumitur infirmari, nisi probetur contrarium. ibidem. E
Infirmitatis nonaginta priuilegia describuntur. 79. B
Infirmitas mentis resignationem prohibet. 84. D
Infirmus ex morbo Gallico, non periculoso, nunquid præsumatur mortuus infra 20. dies eodem, an verò ex superuenienti infirmitate. 85. E
Infirmitatis acutæ tres habentur cognitiones. 98. B
Infirmitas mortalis infra 20. diē potest cognosci. ibid. E
Infirmi graui infirmitate laborātes non præsumuntur esse in sana mente. ibid. F
Infirmus non lethali infirmitate renuntians beneficio, cum derogatione reg. quando ex illa infirmitate moriatur, si post-
ea superuenienti graui in
mitate infra 20. dies mo
tur, an censeatur deroga
regulæ. 100
Infirmitatis appellatione de
intelligi de graui. 10
Ingratitudinem arguit bene
commemoratio. 15
Ingressus vitiosus quare non
tur. 303
Inhabilis quilibet etiam hære
cus seruans contenta in re
la, an possit impetrare ben
cium annalis possessoris. 23
Inhabiles ipso iure non sunt
paces beneficiorum. 240
Initium etiam in odiosis ex
ctamus. 104
Innocentius quartus cum po
ex eis dictis leges condere,
luit tamen à quocunque m
sentiente, reprehendi. 219
Inquisitor alienata per hære
liberè reuocare potest. 45
Insinuatio vim publicationis
tinet, & in clandestinis do
tionibus ad remouendum
des adhibetur. 471. A & 473
Insinuatio in donatione iu
quæsiti, an requiratur. 490
Instituens non potest institu
quem vult. 256
Intellectus ad certam cautel
quam solicitatores in com
sionibus excogitant. 162
Intellectus ad illa verba, vide
cet, dummodo ante termin
ad articulandum. 163
Intellectus ad illam clausul
in commissione apponi so

tam, videlicet, quòd interim beneficium ipsum etiam quo ad effectum regulæ de subrogand. cẽseatur litigiosum. ibi. F
Intellectus ad illa verba in causa commissionis pensionis apponi solita, videlicet, absque retardatione solutionis pensionis. 170. B
Intellectus ad illa verba, videlicet, dummodo cessio non fiat in potentiorem. 175. C
Intellectus ad clem. 1. §. fi. de cõcess. præbend. 198. F
Intellectus ad text. in cap. si prote. de rescript. lib. 6. 209. A
Intellectus ad dictum Arch. in c. clericum. el. 1. 11. q. 1. 220. C
Intellectus ad text. in cap. præsenti. de præbend. lib. 6. 224. F
Intellectus ad text. in cap. 1. §. fin. ne sed. vacant. lib. 6. 227. C
Intellectus ad text. in l. vniuersis. C. de precib. impera offer. 240. C
Intellectus ad consil. Decij 214. 268. C
Intellectus ad verba regulæ de annali, videlicet, neq; vllus vacationis modus. 269. C
Intellectus ad tex. in cap. 1. de exceptio. lib. 6. in princip. iuncto §. fina. 286. B
Intellectus ad cap. de multa. de præbend. & cap. licet canon. 292. C
Intellectus ad dictum Bonifa. in clemen. 1. de sequestra. pos. & fruct. 355. A
Intellectus ad dicta Innoc. in c. cum super de re iudic. & ad l. Bar. si perlusorio. 377. A
Intellectus ad dispositionem ca. 2. vt lite penden. lib. 6. 411. C
Intellectus ad regulam de triennal. ver. videlicet, antiquas lites penit⁹ extinguẽtes. 444. A
Intellectus ad decisionem Rotæ 10. vt lit. pend. in no. quæ vult litem non finiri, nisi post sententiam. 484. B
Intellectus ad dicta Pet. de Ancha. in consi. 295. pro clariori euidentia, &c. 485. A
Intellectus ad ca. post electionẽ. de concess. præb. & ca. vt quis duas. de elect. lib. 6. 490. A
Intentionis defectus in gratia motu proprio, an possit dari. 130. B
Interdictum de fonte in dubio intelligitur de vero, nõ autem de ficto. 387. A
Interesse in spiritualibus sicut in profanis peti non potest. 280. C
Interesse & damnum diuerso modo considerantur. ibid. D
Interesse putantes, contradictore deficiente, citari debẽt. 307
Interpretatio lata ex iure communi fieri debet. 112. C
Interpretatio, q̃ pro libertate facit, benignior reputatur. 171. B
Interpretatio semper capienda est per quam excludatur delictum. 197. A
Interpretatio in qualibet constitutione in dubio, quæ capi debeat. 203. E

Interpretatio de damno euitando ſtrictior fieri debet. 369. C
Interpretatio ciuilis, quæ fit ad interrũpẽdũ tẽpora p̃ſcriptionis cui p̃deſſe dicatur. 378. D
Interruptio pacificæ triẽnalis poſſeſsionis facta ad citationem vnius, vtrũ proſit aliis. 379. C
Interruptionis ſpecies duplex eſt. 379. F
Interruptio quo caſu interrũpẽti ſolũ p̃deſſe dicitur. 381. C
Intruſus verè non dicitur, qui virtute temporialium poſſeſsionem capit. 179. A
Intruſus à principio litis, ſed lite pendente, deſinit eſſe, vtrum poterit ſe ſubrogare in beneficio p̃ obitũ collitigãtis. 188. F
Intruſi omnes, excepto hæretico, reg. de annali iuuantur. 301
Intruſus in benefic. reſeruato ſi ſpolietur, non reſtituit. 347. A & 420. A
Intruſus quis dicatur. 391. D & 426. A
Intruſus quot modis quis dicatur de iure communi. 426. B
Intruſus, an dicatur ille, qui ingreditur poſſeſsionem cum titulo præter autoritatem ſuperioris. 426. F
Intruſus ſine titulo ſpiritualia miniſtrare non poteſt. 472. B
Inutile qđ ẽ, deeſſe dicitur. 293. C
Ioannes 22. vltra ordinationes Rotæ multa ſaluberrima inuenit. 7. B & 451. E
Ioannes 22. moriens vigeſies quinquies centum milia ducatorum eccleſiæ dimiſit.
Ioannes 22. conſtitutionem ter alia fecit, qua regnum maniæ regno Franciæ dis ret, & Italiam ab impe gregaret.
Ioannes 22. adeò fuit curioſ indices omnium rerum ne alphabeti confecit.
Ioannes 23. in materia de ſu gandis collitig. duas reg condidit, Martinus verò his diſsimilem, in quibus tenta enarrantur.
Iter à communiter accide an eligendum ſit per mare per terram.
Iudex eiuſdem nationis, quo actor à reo conuento, rec poteſt, & quare.
Iudices delegati qui dica 142. E
Iudex nõ recipit iuriſdictione niſi literis expeditis.
Iudex in principio litis de leg matione perſonarum inqu re debet.
Iudex parte non opponente, teſt nulliter agentem repe re.
Iudex non ſolùm tenetur ſupp re circa ea quæ ſunt iuris q do omittũt, à partibus, ſed circa conſuetudinem.
Iudex ex his, quæ vidit, lice actis ſibi non conſtet, iud re poterit.
Iudicem non poſſe ſupplere, q pars omiſit, quomodo pro dat.

Iudicis diffinitio secundum Baldum. 241.F
Iudex secundum acta, & probata iudicare debet. Ibidem
Iudex actum frustratoriũ repellere potest. 245.B
Iudex sentẽtiam, quæ transiuit in rem iudicatã potest infra annũ executioni mandare. 292
Index propter negligentiã administratione sua priuatur. 395.B
Iudicare quando possumus contra cõmunẽ opinionẽ. 299.C
Iudiciũ plurimorũ oculis comprobatũ iustũ p̃sumitur. 120.C
Iudicium vnum fuisse iustum, & postea eius contrarium iustius non conuenit. 135.C
Iudicium idẽ est de his, quę fiunt ante, vel post actum. 228.D
Iunior quãto quis est, tanto perspicacior. 433. C
Iuramento quãdo derogatur per simplicem derogationẽ, nulla facta de illo mentione. 23.B
Iuramentum in præiudicium reipublicæ, an valeat. 38.A
Iurans procuratorem non reuocare, quòd possit, non obstãte iuramento, illũ reuocare quomodo procedat. 280.B
Iurans se non contrauenire, etiã per instrumentũ in forma Cameræ, ante præstitũ cõsensum resignanti, an reuocare potest huiusmodi propositum. 103.D
Iura inducentia vacationem requirunt possessionem. 32. F
Iura prohibentia non auferre ius quæsitum quomodo intelligi debent. 37.E
Iura loquentia de filio instituto & de soluendo tributo, vel gabella, ex contractibus in quibus habebunt locum. 40. A
Iura loquẽtia simpliciter debent intelligi de habilibus. 74.B
Iura nõ adaptãtur ad ea, quæ rarò, & cũ difficultate fiũt. 196.B
Iura quemadmodum post terminum ad probãdum possunt allegari, an eodem modo possit extrauag. 243.B
Iura duorũ, quando peruenimus ad vnũ iudicãtur p̃ vno. 260.A
Iura loquentia de remissione facienda homicidis, & de consuetudine, in quibus habeant locum. 352.F
Iura defuncti cũ qualitate sua nõ transeunt in subrogatũ. 363.D
Iuris cõmunis dispositio nemini causans præiudicium, an procedat indistinctè in quibuscũque cõmissionibus, tam in iudicio, quàm extra. 35.D
Iure sublato quod est plus, videtur tolli quod est minus. 46.B
Iuri communi, non autem priuilegio, & iuri speciali in generali derogatione iurium censetur derogatum 47.D
Iurisdictio pari in parem de iure tribui non solet. 66.F
Iuris p̃fessores à lege sacerdotes appellãtur, sed impropriè. 71.B
Iuris ordo coram principe non seruatur. 88.F
Iurisdictio ex rescripto nullo iudici datur pro condemnatio-

ne expensarum. 139.A
Iurisdictio sicut per rescriptum nullum non datur, ita neque per literas defectuosas, & subretitias. 144.A
Iurisdictionem ordinariam nullus habet in curia, nisi solus papa, & quare. 158.B
Iurisdictio ordinaria regulariter vnde proueniat. ibid.
Iurisdictionis, & competētię defectus non sanātur per signaturam iustitiæ. 167.C
Iurisdictionis defectus nō comprehēduntur sub rescripto sanante omnes, & quascunque nullitates. ibid.D
Iurisdictionem esse nullam, literis non expeditis, quādo procedat. 177.E
Iurisperito dolus ascribitur, si iura ignoret. 182.F
Iuri alterius ex causa mea acquisito renūtiare nō possum. 272.D
Iuris alterius virtus transfundi debet cum qualitatibus suis in alium. 383.D
Iuris ciuilis vbi fit mētio per excellentiam, de iure tantū ciuili Rom. intelligimus. 412.D
Iustitia inter ceteras virtutes obtinet principatum. 6 C
Ius cōmune ordinarium præsumitur certum. 22.E
Ius ad rē acquiri, in beneficialibus quib⁹ modis dicatur. 32.C
Ius ad rem per electionem quo pacto nobis acquiratur. ibid.
Ius ad rem per acceptationē vigore gratiæ expectatiuæ quomodo acquiratur. 3[illegible]
Ius ad rem per ptæsentatio[illegible] quomodo acquiratur. [illegible]
Ius per acceptationem acq[illegible] tum quare videri debeat p[illegible] seruatum quantū ad excep[illegible] nem regulæ de iure qua[illegible] non tollendo. [illegible]
Ius ad rem per mandatū de p[illegible] uidendo de prima præbe[illegible] factum creato in canonic[illegible] autoritate apostolica quor[illegible] do acquiratur. ibi[illegible]
Ius ad rē per collationē nōd[illegible] acceptatā quid operetur. [illegible]
Ius ad rem per reseruationē[illegible] ctā pro familiari de certo[illegible] neficio quid importet. [illegible]
Ius ad rem per consuetudi[illegible] optandi præbendam qua[illegible] sit considerationis. [illegible]
Ius ad rem ob non solutio[illegible] pēsionis quid operetur. ibi[illegible]
Ius ad beneficium per priua[illegible] nē iuris qūo acquiratur. [illegible]
Ius ad rem per regressum, & [illegible] cessum quid importet. ibi[illegible]
Ius quæsitū nemini esse tolle[illegible] de iure cōi expeditū est. [illegible]
Ius vbi tollitur alicui secunda[illegible] & non principaliter, nunq[illegible] fit locus regulæ. [illegible]
Ius cōditionale nō habet ali[illegible] subsistētiam de præsenti. [illegible]
Ius adeundi quare non sit in [illegible] nis nostris. [illegible]
Ius conditionale quando ve[illegible] in consideratione, de qu[illegible] stylo cancellariæ in literis [illegible] bet fieri mentio. [illegible]

Ius in re vel ad rem resultans ex iure conditionali non est penitus caducum. 41.C
Ius firmum, & magis firmum ex quo datur. ibid.
Ius competens ex gratia expectatiua reuocari potest, & diu nõ durat. 42.E
Ius quæsitum quod dicatur. 43.E
Ius quæsitum an tollatur, quãdo in cõmissione, vel gratia, pro cõmissione impetranda derogatur possessioni tãtum. ibi.F
Ius alicui tollere sicut non est intentionis papæ, ita nec possessionem. 44.D
Ius quæsitũ vbi est alicui ex sola commissione, nunquid secundæ cõmissioni derogatorię illius obstet regula. 46.E
Ius competens de iure speciali facilius tollitur quàm de iure communi. ibid.F
Ius nobis quæsitum ex actu iudiciali, etiã si fuerit factũ in partibus, non debet nobis auferri per stylum curiæ. 47.A
Ius datum per commissionẽ facilius tollitur per alteram commissionem, quàm ius acquisitum de iure communi. 48.A
Ius ex voluntate principis acquisitum sola principis contraria voluntate aufertur. 48.A
Ius tollere alicui, vel illud differre parificatur. 51.F
Ius quęsitũ, an dicatur tolli si per lapsum termini ad articulandũ admittantur articuli obiectiui, cum aduersarius sit tutus exceptione temporis. 52.F
Ius aliquem habere, & probationem deficere stant simul. 54.A
Ius sibi quæsitum, an alicui tollatur per derogationem regulę, vigore cuius iam competebat ante regulæ derogationẽ exceptio. 57.F
Ius quæsitum si tollatur, per commissionem fauore & gratia alicuius, an per illam commissionem reducimur ad ius commune. 59.E
Ius ad se pertinens, licet non vacet de facto quilibet conferre potest. 94.D
Ius in re, neq; ad rem per expectatiuam nõ acquiritur. 132.A
Ius de nouo emergẽs in prophanis post conclusionem in causa censetur obuenire post sententiam. 168.A
Ius nouũ per subrogationẽ papę in beneficialib⁹ creatur, & nõ transfunditur illud idem quod habebat defunctus. ibid.D
Ius bonum nõ videtur competere litiganti, quod exceptione regulæ elidi potest. 188.A
Ius suum indecisum nemo relinquere debet. 239.B
Iustus & bonus non incidit in legem, neque eius pœna debet teneri. ibid.E
Ius quando ex persona agentis metitur. 265.C
Ius bñficiale adeò est psonale ꝙ psonã nõ transgreditur. 361.A
Ius suũ, qui per solũ annũ in iudicio deducere negligit, videtur

illud habere ꝑ derelicto. 375.E
Ius competens per exceptionem dicitur bonum. ibid.
Ius per ſolam præſentationē, vel electionem nō tribuitur in re, ſed ad rem. 416.D
Iuris nemo plus in alium tranſferre poteſt, quàm ipſe habet, & hoc quādo procedat. 468.B
Ius quod eſt in pendenti, an impediat prouiſionē medio tempore alteri factam. 487.E
Ius reſignatarij ante publicationē, an dicatur pendens. 488.B
Ius in re plenum quod poſſet reſolui, an ſit alteri conferibile ante reſolutionem. ibid.D
Ius ſemel renuntiatum, an poſsit iterum cedi. 489.A

LAicus ad cognoſcendum de poſſeſſorio in cauſis habētibus connexitatē ſpiritualem, incompetens videtur. 291. D
Legatus de latere, vel aliꝰ īferior ordinariꝰ, an poſsit tollere expreſſe ius quæſitū, derogando regulæ, ſicut poteſt papa. 65.B
Legatus cum facultate derogandi regulis editis, & edendis, an poſsit derogare regulæ de infir. reſig. 111.F
Legatus in curia poteſt beneficia ſuæ prouinciæ reſeruare, vel conferre. 138. B
Legatus de latere ſignat ſicut papa, & quare. 153.C
Legatū factum pauperibus quos comprehendat. 2 8.F
Legati iuriſdictio odioſa eſt, extraordinaria, & ſuperindu 454.E
Legato vbi facultas diſpenſa committitur, ſubintelligi debeat. ibi
Legatus quas gratias dare leat. & concedere. 4
Legatorum literæ quare apoſ licæ dicantur. ib
Legem vniuerſalem, vel parti larem ex perſona condit metimur. 1
Leges ꝑlatæ ab imperatorib in quorum præiudicium n poſſunt reuocari. 5
Leges quando ſapiant. 6
Leges quando non recipiant ſtrictionem de habilitate.
Legē condere per quā oēs ſ diti ligentur, de rebus ard & maximi impij dicitur. 8
Leges Rom. quare grauiſsim lerūt originarios à ciuitat propria patria diſcedere. 1
Leges, quæ dabātur populis illo eiuſdē populi idiomat blicare veteres voluerūt. n
Lege permittēte quod fit, leg mè & iuſtè fieri dicitur. 18
Leges nouæ à lege veteri int pretationem, & declaratio recipiunt. 194.F &
Lege quod non cauetur, in ctica non habetur.
Legē defendere aliqua ratio etiā fatua, meliꝰ eſt, q̄ eā n & ſine ratiōe dimittere. 32
Leges ſi plures intellectus bēt, & oēs diuinatiuos, qui lorum ſit eligendus. 44
Leg

Legis vniuersalis natura, q̃ sit. 8.E
Legis virtus in quo consistat. 87
Legis verba, quibus non conueniunt neq; ipsa dispositio cõuenire videtur. 253.E
Legũlatores veteres ab vtilitate exordiẽtes proœmiis quibusdam ad legũ studiũ studiosos inuitare consueuerunt. 65.D
Legum omnium inanis esset cẽsura, nisi diuinæ legis imaginem gerat. 354.C
Lex cõis vbique publicatur. 8.F
Lex ad hoc, vt vniuersaliter liget quid requiratur. 9.D
Lex debet locis, & personis conuenire. ibid.
Lex vniuersalis potest esse temporalis, & perpetua. 13.D
Lex moderna generaliter loquẽs debet interpretari secũdum antiquã, & abolitã. 50.F
Lex vigore cuius ius est acquisitum alicui reuocari per principem nõ potest, quo minus allegari non possit. 58.A
Lex diuina mandat illum ea seruare, quę alios præcipit custodire. 68.A
Lex humana debet se cum diuina conformare. ibid.B
Lex, vel dispositio vniuersaliter loquens, omnia includit. 73.E
Lex si non excipit, nec nos excipere debemus. 88.B
Lex indistinctè omnes, quos nõ excipit, ligat. 122.C
Lex omnis præceptiua dicitur habere decretũ irritans. 134.D
Lex quando fundatur in prę sumptione, non habet locum in foro conscientiæ. 146.E
Lex suspicari vetat tristem euentum. 186.C
Lex generalis omnes subditos comprehendit excepto principe. 212.D
Lex quæ dicatur vtilitatem publicam concernere, quanuis eius verba priuatum commodum præ se ferant. 235.F
Lex generaliter loquẽs, an comprehendat inhabiles. 298.B
Lex indignis non dat priuilegia. 346.D
Lex, & quælibet alia dispositio, siue reg. simpliciter loquens, per interpretatio. non est amplianda. 353.F
Lex nulla, aut statutum quem sensum recipere potest. 354. A
Lex qualis esse debet. ibid.B
Lex q̃n perdit nomẽ legis. ibi.D
Lex adeò exosos spoliatores habet, q̃ nolit eos tueri in possessione sua, etiam per exceptionem veri dominij. ibid.E
Lex de his, quæ frequenter accidunt, intelligi debet. 357.B
Lex quando requirit actum cum qualitate, non sufficit deducere actum, nisi & qualitas deducatur. 366.C
Lex cui dat actionem fortius illi exceptionem concedit. 417.A
Lex si est iusta in foro fori vtique erit iusta in foro poli. 423.B
Lex q̃n aliquid vetat ad commodum illius cui fieri aliquid vetatur, tũc ex illa lege nõ cõpe-

tit illi,niſi ſola exceptio.442.E
Lex generalis cõprehẽdit vtrũq; caſum,licet maior ratio militet in vno,quàm in alio.446.B
Lex quando nõ eſt alleganda in deciſionibus cauſarum.447.A
Lex præcepti data à deo,quãdo habet plures intellectus , faciens contra eam non peccat mortaliter. ibid. C
Legum cõpoſitarũ nomina,quo pacto ſcribi debeant. 274.B
Libellus ſup quo petitorio trahat ad ſe ꝓprietatẽ,& rei vẽdicatio aliquãdo cõpetat. 312. F
Liber taxæ beneficiorum hodie pro regula habetur. 456. D
Liberum quid dicatur. 207. A
Libræ turonenſ.valor , & origo. 460. F
Libra turonenſis,cũ quibus aliis monetis concordet. 461. C
Libræ cuiuſcunq; regionis,& ciuitatis valor exprimitur.ibi. D
Libra in Anglia de turonenſi in dubio intelligitur. ibid. E
Libræ legalis valor quis ſit,& ex quibus ducatis conſtet.461. F
Limitatio ad illa verba,videlicet, ceſsionẽ non faciendam in potentiorem. 175. E
Limitatio,& intellectus ad ca.ex eo.de regu.iur.lib.6. 260. C
Lingua ad quid nobis data ſit ſecundum diuum Paulum.112. E
Linguæ,& habitus diſparitas qd operetur. 114. A
Linguæ identitas,ſicut & ſimilitudo nominis affectionẽ inducit. 115. A
Linguæ , & loquelæ ſimilitudo quantũ valere poteſt ad [illegible] renorum conuerſionem.
Litibus finem imponere fauorabile iudicatur.
Litis euẽtus eſt dubius.49.&
Litis pendentia,vt introducatur,quid requiritur.
Litigare qui facit aliquem ſuccumbere toriè debet in expenſis condemnari.
Lis mota per nõ habentẽ mandatum:tamen ratificata per [illegible] minũ poſt,vel ante motã litigantis,an proficiat ad effectũ regu.de ſubro.collit.
Litem non extingui poſt rem dicatam non executam modo procedat.
Litigantes improbi , qui dicitur.
Litium extinctio ad reipublicæ commodum pertinet.
Lites quàm ſint execrãdæ.
Litigioſi in teſtes, vel accuſatores nõ admittuntur,& ordinatio ad ſacros probatur.
Litigare ex cauſa bono & viro nõ eſt prohibitum.
Litigator improbus ad regende annali poſſeſſore,quitelligitur.
Lis diſcuſsionem,& actorum paratum requirit.
Litigãdi iuſta cauſa in Rota quam excuſat condemnatin expenſis.
Litis pendẽtiæ effectus poſtentiã,quæ trãſiuit in rem

dicatã ante eius executionẽ, nihilominus durant. 285. C
Lis finita qñ dicitur. ibi. & 435
Litem per sententiam finiri dupliciter consideratur. 436. E
Litis reliquiæ quãdo durãt post latã sentẽtiã, & quãdo nõ ibi.
Lis si interueniat, vel molestia iudicialis, si tamen non inducit controuersiam respectu possessionis non sufficit. 289. C
Lis mota per assertum post obit. collitigantis ad effectum regulæ de subrogandis ratificari non potest. 296. C
Lis per cessionem vel morte nõ extinguitur. 307. D
Litigiosi vitium non afficit, nisi partem collitigãtem, non autem tertium. 420. D
Lis mota per commissionem respectu committentis multos operatur effectus. 164. F
Litigare perperam, licet quis incipiat, potest tamẽ ex iure nouo sibi obuenienti, lite pẽdente vincere. 424. F
Lis eo ipso, quòd mouetur super beneficio, censetur etiam mota super possessione, licet de ea nihil dicatur. 432. D
Lis si mouetur super titulo beneficij, dicitur agi super quasi dominio. 433. A
Lis si mouetur super possessione nõ redditur litigiosa proprietas: sed ipsum ius possessionis. ibi.
Litis pendentia per appellationẽ extraiudicialem, an iudicatur. 435. A
Lis turbatiua pacificæ possessionis nõ de facili inducitur. 437
Lis nisi per litis cõtestationem, inchoari non dicitur. 438. E
Lis vera ex tribus personis constituitur. ibi. A. B
Lis vera per commissionem cum solo decreto citationis inducitur. 438. A
Lis durante commissione donec aliquo iuris fine terminetur, vt ibi semper durat. ibid. D
Lis spacio decem annorum deserta censetur. 446. D
Lites verbũ, in regula de triennali, pro quo capiatur, siue quomodo intelligatur. 448. B. C
Literæ contentiosæ non dantur contra reges. 16. E
Literarum expeditionem in gratiis expectatiuis necessariam esse, quis Rom. Põtificum statuit. 134. B
Literæ quando dicantur expeditæ. 135. E & 161. C
Literæ non dant ius in re, neq; ad rem, sed sola gratia. 136. D
Literæ, quando ageretur ad priuationẽ ob nõ solutionem, ad probationẽ requiruntur. ibi. F
Literis nõ expeditis effectu gratiæ vtens, non est tutus in foro conscientiæ. 143. B
Literæ si reperiantur expeditæ cum aliquibus defectibus subreptionis, nunquid sit satisfactum regulę de non iudi. iuxta for. supp. ibid. E
Literæ in dubio productæ post cõmissionẽ, de quarũ expedi-

tione dies nō apparet, an prę-
sumātur in tēpore expeditę, &
cui incūbat onus ꝓbādi. 147. C
Literas quaſlibet gratiarum de
beneficiis conceſſas infra ſex
menſes expediri debere, quan
do non habeat locum. 261. D
Literæ contra reges, principes,
& magnos duces non dantur
ſine ſignatura Papæ. 159. E
Litigioſa beneficia poſſeſſorum
ne fiant remedium. 191. & qua-
liter dicantur litigioſa, ſup. Be
neficium.
Loquutio indefinita in materia
pœnali non æquipollet vniuer
ſali. 252. F
Lotharium, Diocletianū, & Ma-
ximianū Cæſares imperio ceſ-
ſiſſe, & ex eis quendam priua-
tam vitam elegiſſe. 70. E
Lucrū perdere, & dānum ſentire
nō eſt par, eadēq; ratio. 473. F

MAgiſtratus vendi nō debent,
ſup. Alexand.
Magiſtratus peregrini, & non ci-
ues populis dari debent. 113. F
Maioris pœnitentiarij ſignatura
per fiat, in quibus differt à ſi-
gnatura papæ etiā ꝑ fiat. 151. F
Maior pœnitentiarius, licet po-
teſt, non tamē vtitur ſignatura
motu proprio; & quare. ibi. D
Maior tāto quis reputatur, quan
to pluribus, & dignioribus fa-
mulis præeſt. 203. F
Malæ fidei ſola notitia præſcri-
ptio interrumpit. 290. B
Malæ fidei poſſeſſor, licet regula
riter per præſcriptionem. 30.
ann. non acquirat ſibi, niſi
excipiendi ad rem vendic
dam, ſi de poſſeſſione ca
ret, locum non habet, quan
ageret contra violentū. 351
Mancipia quando dicuntur re
ra, quando verò noua. 234
Mandatum de prouidendo, ne
alius titulus habilis de fut
non cauſat ius in re. 34
Mandatū factum ante litē de
ſando gratiā, quid operet
quid verò lite pendente. 47
Mandatis extinguentibus lite
quando ſignantur per pla
motu proprio, an obſtet re
la de iure quæſit. non tol. 49
Mandatum factum de adeun
hæreditate viuentis, qui cō
ni opinione reputabatur m
tuus, valet. 13
Mandati defectum ſignatura
pæ ſupplere non ſolet. 166
Mandati ex defectu vbi ſente
eſt nulla talis infirmitas ſe
dum ſtylū Rotæ ſanari nō p
teſt etiam refectis expēſis
Mandatum per mille annos n
præſumitur. 167
Mandatum quando dicitur n
lum. 275
Mandatū de beneficio vacāti
comprehēdit vacaturū. 281
Mandatum morte conſtituen
quando non expiret. 476
Manus regia appoſita rei cōte
tioſæ non priuat aliquem po
ſeſſione. 292
Marabatinus moneta olim, q
fuerit generalis, & illius

lor quis sit. 464. C
Marabatini, de quib. in ca. cum olim. de priuil. qui intelligantur. ibid. E
Marcha, & recens, & vulgare nomen. 459. E
Marchę ęstimatio qualis esse debet. ibid. F
Marcha legalis ex quot vnciis cõstituatur. 460. A
Marcha agenti, de qua in reg. de valore, quantum valeat. ibi. C
Marcha Sterlinguorum, quæ sit & illius origo. ibid.
Marcha Sterlinguorum in Hybernia quantũ valeat, quantũ verò Rhenensis marcha. ibi. F
Marcus Parisiẽsis, & ad vsum Mediolani quãti sit valoris. ibid. F
Mare infirmitati, & morti æquiparatur. 76. F
Medicus imperitus, teste Auicenna, propter fidem, & deuotionem ægri facilius sanat ægrũ, quàm medicus peritus. 115. F
Mensis de quo in reg. de subro. colli. an à tẽpore datæ, an vero à tempore consensus præstiti computari debeat. 194. B
Mensis subrogationis fiendæ â collitigante per obit. colligãtis, an incipiat à tempore mortis colliti. an verò à tempore notitiæ ipsi⁹ subrogãtis. ibi. D
Mens Papæ concedentis qualis præsumitur. 192. B
Menses sex ad citandum, de quibus loquitur regula de annali, an computẽtur à die datæ impetrationis, an verò à die expeditionis bullarum, vel commissionis causæ, vel citationis decretæ, vel executæ. 313. A
Menses sex ad publicandum resignationes, nunquid cõputentur à die resignationis, vel à die præstiti consensus. 477. F
Mentio de actu inualido non est necessaria. 64. B
Mentione speciali digna, nisi spẽcialiter & exprimantur, omnia intelliguntur. 71. C
Mentio sicut de beneficio in impetrationibus, ita de pensione fieri debet. 90. A
Mentio de expectatiua gratia fieri debet. 40. D
Mentio sicut de iure cõmuni nõ requiritur, ita neq; de statuto continẽte in effectu quod ius commune. 129. A
Mẽtio coloratæ possessionis alterius in prouisione ordinaria, & legati, etiam motu proprio factis, requiritur. 247. D
Mentio de possessione non colorata de iure communi fieri non debet. 279. B
Mẽtio de possessione viuẽtis de iure cõmuni requiritur. 327. E
Mercator quando quis dicitur 239. D
Militum Sancti Petri Priuilegia aliter suffragantur militi agenti pro seipso, quam nominato ab ipso. 210. E
Minimum quod est in odiosis sequimur. 375. B
Minori ꝓpter rigorẽ iuris cõseruãdu, quę tẽpora currãt. 369. A

Minor in beneficialibus reputatur maior. ibid. B
Minor posidens beneficium curatum sine dispensatione, num quid exceptione reg. de triennali defendatur. 370. A
Mithridates Ponti rex, & Themistocles Athenienſis, quàm varias linguas didicerunt. 115 F
Mixtum sub simplicibus non cõprehenditur. 137. F
Mixtum in materia fauorabili sub expressione duorum simpliciũ quomodo procedat. 221. E
Mixtum in materia exorbitanti sub simplicibus, an comprehẽdatur. 223. E
Mobilia per triennium consumi præsumuntur. 331. D
Moderni sunt sicut culices in capite elephantis, quæ vident priora & posteriora. 433. C
Modus seruandus in cõferendis bñficiis consistorialibus. 88. D
Molestiam extraindicialem inducunt, quæ de facto fiunt. 288. A
Molestia facti, quæ sit. ibid. B
Molestia iudicialis in quo differat ab ea, quæ de facto, & extraiudicialiter fit. ibid.
Molestia in generali exclusione non censetur exclusa. 346. E
Molestia vera in quo consistat. 438. C
Molestiæ prohibitio an intelligatur de iudiciali, vel extraiudiciali. 440. F
Molestare possessorem quo ad regulam de triennali, quis dicatur. 441. A
Molestia verbum, in regu triennali, de qua molest telligatur. 4
Monachis quare prohibita studia.
Monadem siue vnitatẽ qui res appellare soliti sunt.
Monasteria in dispositio quentibus de dignitat comprehenduntur.
Monetarum tot species in regula de valore ea tur.
Mora modici temporis da magnum non continet.
Morbis acutis terminus rum præfigi solet.
Mori, vt quis dicatur ex non antiqua infirmitate probari oporteat.
Mortis papæ appellatio, an prehendat priuationem
Mortis articulo constitu cãtur, cũ infirmi non sin
Mortis appellatione, quæ intelligatur, naturalis, a dentalis.
Motus proprius tollit subs nem, non ius tertij.
Motus proprius in dubio præsumitur per impetr concedi.
Mulier ignorans mariti mo qui in veritate mortuus simatrimonium contrah net.

NAtionis expressio in apostolicis, quare ritur.
Natio eadem inducit sus

nem. ibid.
Natura quando prævalet accidenti. 124. G
Natura ex varietate temporum nouas deproperat ædere formas. 433. E
Negligentia non seruantis regulam, non nocet alteri impetranti seruanti regulam. 246. C
Negligens vbi aliquis non fuit, non impeditur agere, sublato impedimento. 257. F
Negligentes omnes, & desides, qui sui immemores sunt, officio suo priuantur. 395. C
Negligentiæ epilogus continens in se 214. casus in quibus negligentia nocet. ibid. D
Negligentiæ deinde 20. casus cõnumerantur, in quibus negligentia non nocet. ibid.
Nobilitatis magna consideratio in collationib. faciendis habetur. 276. F & 277. C
Nobilium intuitu à regulis iuris recedi solet. 277. B
Nobilitatis expressio, tam possessoris, quàm impetrantis de iure, an requiratur. ibid. C
Nominatum à patrono, qui obtinuit nouam prouisionem, & committit causam, literis non expeditis nunquid comprehendit regua de nõ iud. iux. form. supp. 145. B
Nominis expressio quando requiritur, eo forma non potest per æquipollens impleri. 271. B
Nois expressonẽ per æquipollens posse ferri limitatur. ibi. E
Nomina in rescripto reorum exprimi debent. 272. E
Nominis appellatione nomẽ proprium, appellatiuum, & singulare, an cõprehẽdatur. ibid. E. F
Nomẽ singulare quid sit, & quãdo iuris expsio sufficiat. 273. A
Noie proprio aliquẽ appellari sacra scriptura ad signum magnę familiaritatis refertur. ibid. D
Nominis omissio, seu immutatio apud veteres ad derisum, & cõtemptum referebatur. ibid. B
Nomine proprio propter indignitatem, vel peccatum alicuius, qui priuatur. ibidem. C
Nominũ crebræ immutationes, vel repetitiones aliquando in sacra scriptura ad magnum mysterium, & singulare personæ meritum fiunt. ibid. C
Nomen exprimere quãti sit momenti, quid etiam nomina præ se ferant. ibid. D
Nomina plura impetrantis, an sint exprimenda. ibid. E
Nominũ pluralitas in dubio non præsumitur, & eam allegans tenetur probare. ibid.
Nomen illius contra quem rescriptum impetratur de stylo hodierno ita extẽse debet esse scriptum sicut nomen impetrantis. 274. D
Nominis impetrans æquiuocatio, an viciet rescriptũ. ibidem
Nomen quando abbreuiatè scribi potest. ibid. C
Nominum diuersitas ex diuersitate effectuum arguitur. 141. B

Nõ entis nullę sũt partes.344.C
Normandus,an posit extra terram Normandiæ iudicem impetrare. 125. A
Notarij septem initio orientis ecclesiæ ad res gestas martyrum cõscribendas creati fuere.2. C
Notarius falsans script.si deduxit ea in veram existentiam testium cum debitis solennitatibus pœna falsi tenetur.322.E
Notoria quæ dicantur. 242. C
Notoriũ licet nõ debeat probari,debet tamẽ allegari,& hoc quomodo,pcedat.ibi.&390.D
Noua prouisio ad quem effectũ fiat. 190. C
Noua prouisio præsupponit aliũ titulum præcessisse, nec facit ius purum, & simplex de per se subsistens. 267. A
Nouæ prouisionis diffinitio.ibi. C
Noua prouisio etiam nulla supplet diligentias regulæ.289.E & 483. C
Nouæ prouisiones gratiæ si neutri;subrogationes, & similia, sunt gratię dependẽtes ab impetratione principali. 323.E
Noua,quæ inducũtur,nouo etiã auxilio fulciri debent. 100. E
Nullitates;quę sanãtur facilè per signaturã,adiũcta clausula,videlicet,refectis expensis.176.F
Nullum,& inutile à iure æquiparantur. 293. A
Nullum quod est,annullari non potest amplius. 323.B
Numerus ternarius in diuinis,& humanis actibus commendatur. 331
Nuntius vtrum possit admitte resignationem vigore mand ti facti in fauorem certæ pe sonæ. 111.
Nuntiatio noui operis in dub afficit. 290.
OBitus verisimilis notitia, qua in regula, nunqu debeat attendi compu do dietas per terram,an ve per mare. 196.
Obseruari magis solent quę sp cialiter repetuntur,quàm qu generali prohibitione sunt p sita. 178.
Obtinet verbũ,qd significet.32
Odia restringi debent, fauo autem ampliari. 191.
Odium,& sinistra suspicio co tra impetrantes beneficia uentium possessorum, in q consistat. 236.
Odium semel causatum adh durat. 310.
Officiales soliti ad mensam Vi cancellarij comedere,non p terant medicinam sumere a sanguinem minuere absq; centia Vicecancellarij. 3.
Officiales,qui non teneantur publicandum. 484.
Officiorum curiæ magnæ fue tẽporũ vicissitudines. 484.
Officia magna curiæ nagis splẽ dent in personis (ard quàm aliorum. 485.
Officialis,qui ad nutm creatur ex quo non datur ad tempus perpetuus reputaur. 42.

Officia curiæ, an comprehendat regula de infir. resi. 96. F
Officiorū q̄dā sunt secularia, q̄dā spūalia, q̄dā verò mixta. 97. A
Officia in quibus ecclesiasticis beneficiis æquiparentur. ibid.
Officiales oēs capientes panem in palatio vel custodiā faciētes veri familiares cēsentur. 217. C
Oīs, dictio vniuersalis est, iā cōplectēs etiā accidētalia. 364. A
Onus cū onere cōpensatur. 61. B
Onus qui habet, debet etiam habere commodum. 206. D
Opiniones hominum ex tempore facilius mutantur. 313. E
Opinio nulla eodem statu diu stare potest. 335. D
Opinio cōis, quā faciunt Doct. p adhæsionem dicitur leuis. 11. D
Opponendi ius quando habebit locum. 29. C
Opponēs in exceptione sua tam petitionem, quàm exceptionē probare debet. 147. D
Orare qui nescit, ascendat mare. 77. A
Oratio, quam antiquior referendarius in signatura dicere solet, describitur: & vnde originem habuit. 155. E
Ordinatio papæ habet vim legis generalis. 10. F
Ordinarius beneficia iā effecta litigiosa, cōferre non pōt. 50. E
Ordinarij conferre, nec expectātes acceptare beneficia reseruata, vel affecta non possunt, neque minus consistorialia, & per obitum vacantia. 86. F
Ordinarius, quæ beneficia conferre possit. 93. F
Ordinarij cum procedere debeāt secūdū ius cōe, nō requiritur literarum expeditio, sed sola signatura sufficit. 137. E
Ordinarius q̄n prouidet in curia de bñficiis vacātib⁹ in sua diœcesi, nunquid prouisus tunc teneatur literas expedire. 138. A
Ordinarius, an possit cōferre beneficiū sub cōditione si vacat, etiā ignorāti vacationē. 191. B
Ordinariorum collationes sunt fauorabiles, & naturales, & p̄pterea ampliandæ. ibid. D
Ordinarius in quibus beneficiorum impetrationibus potest decipi sicut papa. 248. E
Ordinarius visitator pōt subditū suū cōpellere ad ostendēdum omnes titulos bñficiorum suorū etiā alibi cōsistentiū. 348. E
Ordinarij gratias motu proprio concedere solent. 250. C
Ordinari⁹ nullus inferior à papa cōmendare p̄petuò pōt. 337. B
Ordinarij papæ, & legati quibus prouidere dicuntur. 455. C
Oriundis, quàm exteris, etiam his præstantioribus, quare magis fauemus. 114. F
Oxonienſis eps ab Alexandro papa. III. reprehensus. 182. E

PActa in bñficialibus licet sint p̄hibita, vbi tñ facta sunt vt à lite recedatur, tolerātur. 238. E
Papa, siue capitula quando inducant simoniam in beneficialib. quando verò non. 357. E

Panis appellatione, & vini, non veniunt fercula. 216.D
Panes qui hodie dantur cardinalibus ex palatio, vocantur panes honoris. ibid.E
Panes martij, qui dicantur. ibid.
Panis siliginеus, sicut inter vina Falernum, ita inter panes primarius habebatur, solis regibus dari solitus. ibid. F
Papa est ordinarius ordinariorũ orbis, & omnia beneficia habet manualia. 10. B
Papa pedes plumbeos habere dicitur. 13. F
Papa vnicus ecclesiæ sponsus appellatur. 17. E
Papa difficilius præsumitur habere notitiam iuris extrauagantis, quam iuris ordinarij. 22.E
Papa si in suis literis tolleret collationem alteri factam in dubio, de qua collatione intelligendum erit. 27.D.E
Papa vbi ius tollit, præsumitur potius per importunitatem hoc fecisse, quã per volũtatẽ. 27. C
Papam in dubio non velle tollere ius quæsitum quomodo intelligi debeat. 27.E.F
Papa in beneficialibus quantam habeat potestatem. 28. D
Papa quando intendit alicui tollere ius quæs. in dubio de quo iure intelligendum erit. ibid.E & 47.E
Papa volente alicui in aliqua gratia ꝑiudiciũ inferre, de quo ꝑiudicio intelligem⁹. 31. D. & 37.E
Papa auferens beneficiũ cui contulit, tenetur ei de bono t
tra cambio. ib
Papa in profanis nullã habet
testatem. 3
Papa ad compromittendum
posit aliquem cogere. 3
Papa in gratiis suis ad faciend
fauorem gratiato principa
mouetur. 3
Papa & sacra pœnitentiaria
pter incursum periurij po
tollere ius quæsitum. 3
Papa alteri prouidens de bñ
cõmẽdato infra sex mense
dicatur tollere ius quæsitũ
Papa sicut non præsumitur
alicui tollere ius quæsitum
neque possessionem. 4
Papa concedens ius litigand
viam commissionis illud
potest tollere. 4
Papa cõcedens cõmẽdã in de
de qua commẽda interpre
debet, ꝑpetua, an tpali. 4
Papatui qui renuntiarunt. 6
Papa, an ligetur capitulis fa
in conclaui sup. Capitula.
Papa per secundã cõmissionẽ
ris legitimè acquisito vig
primæ cõmissionis quom
derogare intelligatur. ib
Papa vbi mandat litem extin
cãm ad se aduocando, ad
ctũ, vt ipsemet, vel ali⁹ p
illa cognoscat, qd operetur.
Papa vbi extinguit litem cum
de sequutis silentium impo
do, quid operetur. ib
Papa de iure cõi etiam in g
motu proprio facta nũqu

setur tollere ius quæsitũ. 59. C
Papa lite pẽdẽte, reseruãs beneficia, quę possidet Sẽpronius in fauorem tertij collitigãtis nũquid tollat ius quæsitũ. ibid. D
Papa differendo ius mihi cõpetens ex exceptione peremptoria, nũquid præiudiciũ cõsiderabile inferre videatur. 51. D
Papa, an æquè præiudicet alicui tollendo illi dilatoriam exceptionem competentem, sicut peremptoriam. ibid. E
Papa, licet nõ possit alicui auferre ius suum, potest tamẽ dilationẽ super eo cõcedere. ibi. E
Papa ita cẽsetur præiudicium inferre differẽdo ius sicut extinguendo. ibid. F
Papa differens obligationẽ iuratam ad longius tempus, an dicetur præiudiciũ inferre. 52. B
Papa declarãte in cõmissiõe mẽtis sui prædecessoris fuisse, gratiã nõ fuisse subreptitiã p exp̃ssionẽ falsam familiaritatis, nũquid per huiusmodi cõmissionem tollat ius quæsitum. 54. D
Papa declarante aliquem fuisse suũ familiarem, si per hoc tollatur gratia aduersarij, an valeat declaratio. 55. C
Papa potest tollere ius quæsitum ex lege sua. 58. D
Papa per suã commissionẽ reiiciẽte exceptionẽ mihi cõpetẽtẽ cõtra aduersariũ, qui incurrit pœnã, & priuationem ipso iure, nunquid per hoc dicatur mihi tollere ius quæsitũ. 61. C
Papa per actum cum excommunicato celebratum videtur eũ absoluere. ibi. D
Papa ad hoc, q̃ per actũ quẽ facit inducat dispensationẽ, quinq; necessaria requiruntur. ibi.
Papa licet dispẽset cũ clerico digno priuatiõe nõ p hoc intelligitur tollere ius quæsitũ. 62. B
Papa dando immunitatẽ delinquenti, an possit expresse tollere ius quæsitum. ibi. C
Papa lite pẽdẽte, fauore reipublicæ si cõcedat rescriptũ in prę-iudiciũ collitigantis cũ clausula gñali nõ obstã. nũquid p hoc dicatur tollere ius q̃sitũ. 62. D
Papæ persona in generali sermone à quocũque prolato comprehendi nõ intelligitur. 66. E
Papæ celsitudini nulla lex imponi potest ex quo Deus ei leges subiecit. 67. B
Papa, impatores, & reges cõstitutiõi c. oĩs vtriusq; sex⁹. de pœn. & remiss. subiiciuntur. ibid. D
Papa cui dispositioni stare teneatur. ibid.
Papa aliquẽ ꝓpriis manib⁹ interficiẽs irregularis efficitur. ibi. F
Papa licet habeat dispensandi autoritatem: non tamẽ habet peccandi licentiam. ibid.
Papa, & imperator inter cæteros lege honestatis & naturalis iustitiæ astringuntur. 68. A
Papa in vita sibi successorem eligere prohibetur. 68. F
Papa resignante papatum in quibus casib⁹ habeat locũ regula

de ĩfirmis &c. & in qb⁹ nõ. 69. B
Papa omnes mortales habet subditos. 73. C
Papæ intentio non præsumitur fuisse de eo quod verba non important. 86. E
Papa quæ negotia solus expedire potest, & quæ non. 89. B
Papa & imperator possunt facere leges in camera sua sine alicuius consilio. ibid. C
Papa quare plus, vel minus, quã viginti dies non præfixit infirmo resignanti. 97. F
Papa non potest facere, ꝙ resignatio, quæ verè, & realiter facta fuit non sit facta. 102. E
Papa reseruans prouisioni suæ beneficiũ, si illud dat in cõmendam expirat reseruatio. 122. E
Papæ sciẽtia in qb⁹ inducat derogationẽ & in qb⁹ non. 127. C
Papa ex certa scientia potest dare ius ad vacatura etiam certæ personæ. 130. A
Papa super eo quod continet peccatum dispensare nõ põt. ibi. B
Papæ intentio in dubio qualis præsumitur. ibidem.
Papæ certa scientia, quid operetur. 130. C
Papa præsumitur habere notitiã iuris. ibid. E
Papa qua ratione mouetur ad faciendum regulas expeditionẽ literarum requirẽtes. 136. A
Papa eo ipso quòd dicit fiat, facta est gratia absque alio adminiculo. ibid. C
Papa cur mandat iudicibus non iudicare iuxta formam sup[illegible] cationum. 192. E & 19[illegible]
Papa p̃sente nemo põt iurisdi[illegible] nẽ ordinariã exercere. 1[illegible]
Papa quare vtitur hoc verbo [illegible] in signatura. 14[illegible]
Papa signãs supplicationem [illegible] tiosam, q̃ sunt secũdũ ius [illegible] tantũ cõcedere videtur. [illegible]
Papa quo pacto signat grati[illegible] uam & reformationem. ib[illegible]
Papa in signatura supplicati[illegible] quare non ponit primam [illegible] ram nominis sui pontifica[illegible] sed nominis proprij ib[illegible]
Papa quando loquitur vt pri[illegible] persona, quando verò vt [illegible] sti vicarius. 1[illegible]
Papa interdũ supplicationẽ [illegible] tiose petitam, & signatam [illegible] fiat reddit mixtam. 1[illegible]
Papa committente aliquid [illegible] omnia illi de iure concessa [illegible] sentur, sine quibus iurisdi[illegible] exerceri non potest. ib[illegible]
Papam solum signare posse [illegible] plicationes gratiosas per [illegible] bum fiat, fallit in maiori po[illegible] tentiario. ibi[illegible]
Papa quare in consistorio p[illegible] co signat commissiones [illegible] tiæ. 1[illegible]
Papa siue publicè siue priuat[illegible] ctũ faciat, semp ius dicit. i[illegible]
Papa supplicationem gratio[illegible] potest signare per fiat, ve[illegible] placet, secus autem in aliis [illegible] missariis. 1[illegible]
Papa imponens sibi legem [illegible] tiori aliis inferioribus im[illegible]

nere intendit. 177.A
Papa qui aliorum iura vult ſeruare ſua vt negligat, non eſt dicendum. 192.B
Papa in literis directis regibus non vtitur verbo, mandamus, ſed exhortamur. 16.E
Papa concedente indultum cardinali, quòd poſsit cõferre beneficia reſeruata, poterit conferre ea, quæ ſunt duplici reſeruatione reſeruata. 222.D
Papa quare magis in regu. de annali impetrantis gratiã annullare voluit, quàm in regu. de triennali. 246.F
Papa quãdo in ſupplicatione porrecta deleuit aliqua, videtur in omnibus aliis gratiam velle concedere. 249.C
Papa verbis exprimere non præſumitur, quod mente non cõcepit. 251.F
Papa vltra quod petitur concedere non videtur, maximè cõtra regulam, quæ eſt ius ſcriptum. 259.C
Papa, vel Imperator ſicut inter gradus dignitatum gradum facere non dicuntur, ita nec doctoratus inter gradus doctrinæ. 277.B
Papa quare in regula de annali voluit nobilitatem poſſeſſoris in impetratione exprimi debere, & quomodo probetur iſta nobilitas. ibid.F
Papa aſſerente beneficium vacare, renunciari nõ poteſt. 283.D
Papæ non creditur vbi de præiudicio tertij agitur. ibid.E
Papa conferendo alicui incompatibile etiam ſcienter, nõ cẽſetur eum illi diſpenſare in dubio, niſi expreſsè dicat. 347.D
Papa in beneficialibus ſucceſſorem an dare poſsit. 355.F
Papam in dubio velle tollere alteri exceptionem ſibi competentẽ non eſt veriſimile. 372.F
Papa conceſsionem factam reuocare poteſt. 373
Papa facere poteſt in terminis regulę de triennali, quòd omnis titulus in beneficialibus ſit coloratus. ibid.
Papa vbi prouidet motu proprio ſubreptio taciturnitatẽ obiici non poteſt. 407.E
Papa beneficia vacantia in vrbe etiam ſi non eſſent reſeruata, conferre poſſet, ac ad talia beneficia expectatiuas concedere. 412.F
Papa quare reſeruauit ſibi beneficia in tribus eccleſiis patriarchalibus vrbis, videlicet, ſancti Petri, ſancti Ioannis, & ſanctæ Mariæ maioris. 413.A
Par in parem non habet imperium. 453
Pariſiis, & in Burgundia quare acta in vulgari ſcribuntur. 116.D
Parricidij legem quare Solon nõ tulit. 205.B
Parochialem eccleſiam habens, cuius alius maiorem partem fructuũ poſsidet, tenetur promoueri infra annum, aliàs pri-

uabitur. 294.C
Parochialem ecclesiam commẽdatam, an comprehẽdat regula de idiom. 121.B
Pars tutior, & securior in dubiis est eligenda. 69.E
Pars vna per aliam alternatiuè declaratur. 127.B
Pars vna quo ad iurisdictionalia supplere potest, quod alia facere tenebatur. 312.B
Passiones animi, quæ impediant resignationes, & quę nõ. 84.C
Patri filia defuncta, loco consolationis iustũ est, quòd ei dos reddatur. 206.C
Patricij patres prĩcipis sunt. 17.E
Patroni, an possint præsentare alium ad beneficiũ si vnus ex duobus præsentatis collitigãtibus moriatur. 186.B
Patroni clericũ eiusdem diœces. episc. præsentare debent. 113.C
Pax facta cum inimico nõ extenditur ad eius adhærentes, nisi expresse dicatur. 218.B
Peccatũ tanto maius est, quanto ille qui peccat est dignior. 18.F
Peccati venia non datur, nisi petenti, & correcto. 151.A
Peccata quando grauiora reputantur. 246
Pensio in temporalitate consistit. 90.C
Pensio per contractum non vacat. ibid.D
Pensionem habens, ad horas canonicas recitandas non tenetur. ibidem
Pensiones cõtractibus profanis æquiparantur. 9
Pensio sola voluntate potest mitti, & cassari absque licen papæ. ibi
Pensio per promotionem pẽ narij vacare non dicitur. i
Pensionem impositã de cons su per solam supplication deberi, & transire ad succe rẽ, quomodo procedat. 9
Pensionem soluere, aut recip literis nõ expeditis, salua c scientia nemo potest. 1
Pẽsiones imponere super be ficiis in quibus casibus inf res à papa possint. 17
Pensio imposita per ordinar quando transeat ad succe res. 23
Pensio propriè loquendo nõ beneficium. 2
Pensio non vacat, licet vacet neficium. ibid
Pensionem habentes ad qua neantur. ibi
Pensiones dupliciter cõsider tur. ibi
Pensionis solutio in curia in moneta fieri debeat. 45
Per, dictio quid significet. 34
Perfectum quid dicatut. 90. 425.A
Perinde valere, an sufficiat ad plendum defectum idiom 123.D
Perinde valere sola supplic quando sufficiat. 1
Periurus in quibus censetur spensatus. 8
Periurus nũquid erit, iuran

uere die dominico, si soluit media nocte sequenti. 110.E
Periurij exceptio impedit restitutionem. 351.C
Permissum ad tempus censetur postea prohibitum. 107.D
Permutatio vera, pura, & simplex resignatio est. 470.D
Permutatio de beneficio vnito non valet. 89.E
Permutatio facta cum beneficio, vulgariter dicto de pertica nõ valet. 192.F.& 293.A
Permutatio, quæ præsumitur fraudulenta. 95.C
Perpetuum quid dicatur. 42.E
Personæ meritò, quæ à principe impetrãtur, in alium nõ transferuntur. 383.E
Persona quãdo trahit originem suæ potestatis, & dependentiã à curia regulis cancellariæ ligatur. 455.E
Personæ appellatione, qui comprehendantur. 117.A.F
Persona cõstituentis, siue loquẽtis in generali sermone non comprehenditur. 66.E
Peruenisse nõ dicitur, quod non stetit. 42.D
Pestilentia omnes alios morbos magnitudine superat. 77.E
Petitorem per exceptionem iuris nõ sui in beneficialibus excludere sufficit. 361.C
Petitorium habet in ventre possessorium. 432.C
Pictores in magno & arduo opere quo vtãtur leuamine. 147.C
Placet verbũ, quid denotet. 154.A
Placita, iurisdictiones causarum appellantur. ibid.B
Plus, & minus non differunt specie. 95.F
Podagra, rabies, & lepra, tres infirmitates insanabiles. 167.E
Pœnæ, quæ imponantur improbis & calumniosis litigatoribus. 238.A
Pœnalia vbi sunt, quod minimũ est, sequimur. 313.E
Pœnæ illæ 50. florenorum, & q̃ beneficium non censeatur litigiosum, &c. positæ in fine regulæ de annali, nunquid referantur ad omnes casus præcedentes, & contentos in prima parte regulæ, an verò referri debent ad ea, quæ in secunda parte continentur. 326.C
Pœna apposita in vna parte eiusdem constitutionis, ad aliam refertur. ibid.E
Pœna apposita in vltima parte q̃n ad alias nõ refertur. ibid.F
Pœnitentiarij maioris officium temporibus primitiuæ ecclesiæ sacerdotibus simplicibus, & bonæ vitæ regẽdum tradebatur. 5.B
Pœnitentiariorum S. Petri priorem mitriam papæ, & rochetũ publicè tenere solitus erat. ibi.C
Pœnitentiariorum cura ad tantũ honoris culmẽ deuenit, vt nõ dignarentur olim cardinalis illud munus subire. ibid.
Pœnitẽtiariæ sacræ officium, antiquis temporibus, cardinales exercuerunt. ibid.D

Pœnitẽtiariis olim grauia negotia committebantur. 5.E
Pœnitẽtiario maiori effecto cardinali omnes illi pœnitentiariorum honores cesserunt.ibi.
Popularibus verbis quando sit agendum. 116.D
Positio vnius, est exclusio alterius. 137
Possessio nõ propriè appellatione iuris continetur. 44.A
Possessorij causa videtur modici præiudicij. ibid.
Possessione si quis priuetur, habens bonum ius facilè illam recuperat, secus tamen in titulo. 45.B
Possessio in rescriptis strictè interpretandis appellatione iuris venit. 44.D
Possessio nemini est auferenda sinæ causæ cognitione. ibid.E
Possessione antequam quis priuetur etiam prædo in notoriis debet citari. ibid.F
Possessio quid sit. 346.A
Possessionis commoda,quę sint. 45.D
Possessio tituli in pari causa dat ius. ibidem
Possessionis per priuationẽ tollitur ius quæsitum. ibid.D
Possessio maximi momenti, quæ sit. 45.E
Possessio colorata quid importet,quid verò meri facti. ibi.F
Possessionis specialis mẽtio quãdo requiritur. 46.A
Possessionem beneficij intrans, literis non expeditis, perdit omne ius. 13
Possessio per solam supplicationem in quibus beneficiis nonicè capi potest. 13
Possessor reus in alium cedente lite pendente,an attentari catur. 16
Possessionis qualitatẽ quæ molestia facti interrũpit. 17
Possessores annales in quorum fauorem inducta est regula vtrum possint eius fauorem nuntiare. 24
Possessori annali quapropter tantum regula fauet. ibi
Possessori, quàm actori quando magis fauendum est. 24
Possidens alieno nomine possidere non dicitur. 1
Possidere, qui dolo aduersarij desiit,possidere dicitur. 1
Possidens ex prouisione ordinarij beneficium reseruatum facit fructus suos. 1
Possessio beneficij reseruati sit nulla. ib
Possidẽs beneficiũ p annũ, dicatur detinere, de talis detentione annali in impetratione faciẽda est mẽtio.
Possessori annali quo ad prionem producendam, solutoriam obtinendam, probare sufficiat. 1
Possessoris nomen contra impetratur, si abbreuiatebatur,an sufficiat. 1
Possessor quot annis possedit beneficiũ in impetratiõe emi debere,qd sibi velit. 1

Possessor pacificus quo ad regulam de annali qs dicatur. 284.B
Possessor pacificus ad effectum, vt victorem aduersarium, vel alium exceptione regulæ repellere possit, an dicatur ille, qui post sentētiā contra ipsum latā, quæ transiuit in rem iudicatā possidet per annū. ibid.C
Possessio quando cum legitimo titulo capitur etiam propria autoritate, an dicatur attentatum. 286.D
Possessio pacifica annalis, nunquid interrūpatur per citationem nulliter factā, quæ peruenit ad notitiam citati. 287.E
Possessio pacifica, vt interrumpatur, quid requiritur. 290.C
Possessor pacificus quando esse non desinit, non obstante lite calumniosa. 291.B
Possessionis verum & proprium signum. 292.C
Possessio duplex est. ibid.D
Possessio quæ verior, & potētior reputatur. ibid.
Possessiones duæ vbi vno die factæ sunt, illarum prior quæ reputatur. ibid.E
Possessori annali excipiēti de regula, an obstet confessio procuratoris sui resultās ex commissione causę super molestationibus infra annū dictę possessionis factę, quam commissionem ipse possessor post annum ratam habuit. 295.A
Possessionis nō pacificæ probatio ex qua est fauor obiectus qualiter probatur. ibid.C
Possessor pacificus, nunquid dici poterit ad effectum regulæ, si causa contra eum infra annum nomine meo cōmittatur, per assertum procuratorē meum, quam cōmissionem esse post annum ratam habui. ibid.E
Possessio annalis ad producēdā exceptionem istius regulæ, an sufficiat, q̄ adsit tēpore impetratiōis, citatiōis, aut sentētiæ licet postea desinat esse. 296.E
Possessor si post impetrationem actoris desinat possidere, ipse impetrās, an poterit vsque ad sententiam prosequi. ibid.F
Possessor annalis titulum nō habens, quando defenditur à regula. 298.D
Possidēs per annum beneficium sciente & patiente impetrante, nunquid præsumetur titulum habere. ibid.E
Possessio à iure damnata, quādo iuuat possessorem. 303.F
Possessio non transit, nisi ad eam subrogetur. 310.A
Possessione eadem duo vti non possunt. ibidem
Possessor violentus à lege improbus iudicatur. 310.E
Possessio interpollata, an sufficiat. 121.C
Possessorem magis molestare quis dicitur. 322.E
Possessor annalis conuētus post citationem factam ab impetrante, qui non seruauit primā partem regulæ, nunquid po-

terit dici pacificus, ad effectũ, vt fieri possit triennalis. 325. F
Possidens rem ecclesiæ per triennium, etiam cũ mala fide præscribit eam. 330. E
Possessor quando, & quot modis dicitur intrusus. 346. A
Possessio triennalis diuturna dici potest. ibid.
Possessio triennalis iuris præsumptionẽ qualiter inducat. 351. D
Possessor violentus non potest referre quæstionem dominij, etiã si agatur petitorio. 352. C
Possessio in subrogatione quando comprehenditur. 364. A
Possessio, quæ in facto consistit, an possit ipso iure de vno in alium transire. 367. A
Possessio pacifica triennalis magis attenditur, quàm bona fides. 380. B
Possessor per citationem sibi factam desinit esse pacificus. ibi.
Possessio sola decẽnalis cum patiẽtia alterius in profanis præsumit titulum. 389. A
Possessio decennalis quo ad hoc vt in beneficialibus inducat titulum quæ requirantur. ibi. C
Possessio triennalis cum titulo in quo differat à possessione decennalis. ibid. C
Possessorem contra triennalẽ in petitorio circa validitatem tituli nullus auditur. ibid. F
Possessio decẽnalis sine titulo in quo sit fortior triẽnali possessione cũ titulo colorato. 390. B
Possessio discolorata quæ dicatur. 39
Possessionem propria auto te cũ executorialibus, an capere possit. ib
Possessio pacifica, de qua lo tur regula de triennali, quid per citationem nu factam interrumpatur. 4
Possessor triennalis, qui po per biennium vigore vni tuli, deinde per annum v alterius tituli voluit pos re, nunquid iuuetur exce ne regulæ de triennali. 4
Possessionis causa per supe nientem titulum mutatur
Possidẽs beneficiũ triennio lo nõ colorato, & in terti no superuenit titul⁹ col an possit post trienniũ i tari, vt iuuetur regula. 4
Possessio pacifica ad effect gulæ de triennali, quæ tur. 4
Possessio pacifica, quæ re tur, in ca. licet. canon. de lib. 6. in quo differat à p sione de qua loquitur t c. de multa. de præben. 4
Possessio pacifica triennali incœpta, nunquid interr tur per appellationem e dicialem intimatam pos ri postea desertam. 434
Possessio pacifica, quo ad re triẽnali, an desinat esse s sessor triẽnalis cõfiteatu literas suas se habuisse n citationis decreti cõtra ante cõpletum terminũ. 4

Possessor cõmittẽs causam,& decernens citationẽ cõtra tertiũ super beneficio, quod possedit,quã citationẽ p 10.annos executus nõ fuit:sed semp beneficiũ prædictũ possedit, an dicatur pacificus possessor ad effectũ reg.de triennali.438.B
Possessor triennalis ea debet securitate gaudere qua præscribens per 40.annos. 441. C
Possessio capta per amicum sine mandato cũ titulo colorato, an possit inde ad duos annos per dominum ratificari, itaq; post ratificationẽ domin⁹ possidẽs vlterius per annũ efficiatur triẽnalis in prẽiudiciũ medij impetrantis à papa. 443. A
Possessor triẽnalis cũ titulo tantum colorato,an possit agere post triennium contra habentem verum titulum ad recuperationem aliquorũ fructuum perceptorum. ibid. C
Possessor pacificus vt quis dicatur, sufficit maiorem partem fructuum possedisse. ibi.E
Possessor si citatus vigore cõmissionis in qua apposita fuit illa clausula, videlicet,dummodo ante terminũ,&c.post citationẽ prẽdictã triennio possedit, nũquid dicatur pacificus ad effectũ regulę de triẽnali.449.B
Possessionẽ tenere p mẽsem,magis,quàm per longius,vel minus tẽp⁹ quare sufficiat.480.C
Possessionis adeptio cũ cõtinuatione alicuius tẽporis,an ęqui polleat publicationi ad effectum reg.de pub.resi. 483.A
Posterioribus facultas vlteri⁹ cogitãdi,auferri nõ debet.433. F
Potentiorum patrociniũm, qui inuocãt,iactura causæ afficiuntur. 187. D
Potestas fori contentiosi quæ sit. 125. F
Potestas ligãdi,& soluẽdi in foro pœnitentiali in quẽ cadat.ibi.
Potestas sola fori pœnitentialis, an faciat bñficiũ curatũ.126. B
Potuit verbũ,qd denotet. 196.C
Prædicatio officium est curæ. 112
Prædicatio qualem hominem requirat. 115. E
Præiudicium modicum à iure,an cõsiderari soleat.24.A & 43.D
Præiudicium,quod quis sentit in cõsequentiã fauoris,an attendi debeat. 38. A
Præiudicium secundarium sacra pœnitentiaria non curat.ibi.B
Præiudicium occasionaliter proueniens tertio,an sit considerabile,etiã si papa non intendat illi ius quæsitum tollere, sed potius fauere. ibi. E
Præiudicium tam magnũ, quàm paruum debet attendi. 52. D
Præiudicium perpetuum in quo consistat. ibid. E
Prælatus, & seruus in quæsitis ecclesiæ,seu domino præiudicare nõ possunt,secus in quærendis. 41.C
Prẽlatũ p pactũ,vel renũtiationẽ suã ecclesiæ præiudicare non posse,quomodo ꝓcedat.60.A

Prælati veri, qui non sunt, quòd detegantur reipublicæ Christianæ interest. 482. F
Præmissę dictio, in regula de annali quid significetur. & operetur. 269. D
Præscriptio etiam triennalis, an sit nulla, quæ currit contra ordinarium, quo minus possit removere possessorem carẽtem titulo. 248. B
Præscriptio quando alicui currere dicatur. 314. E
Præscriptionis interruptio per citationem nullam introduci non potest. 326. A
Præscriptio annalis, an currat probabiliter ignoranti. 324
Præscriptio omnis, an currat minori. 369. A. & 370. B
Præscribens per præscriptionem quid acquirat. 379. C
Præscriptionis cursus per solam litis contestationem, an impediatur. 380. C
Præscriptio vltra titulum, an requirat bonam fidem. 421. C
Præscriptio sine possessione, an procedat. 431. E
Præsentatus quando dicitur habere ius ad rem, vel in re. 29. E
Præsentatio quando perdit nomen præsentationis, & dicitur nominatio. ibid. F
Præsentatio papæ quãdo valeat, etiam si patroni nominent, & eligant præsentandum. 30. B
Præsentatio laici, vel clerici, an tribuat ius ĩ re, vel ad rẽ. ibi. D
Præsentatio facta, à patrono clerico in quo differat à laicotrono facta. ibid
Præsentatio clerici habet vim ctionis. ibi
Præsentatus ante institution quod ius habeat in benef C. & 266. C
Præsentatus, & institutus nõ test sine consensu patroni neficium renuntiare. 9
Præsens nõ præsumitur, q fuerit, nisi probetur.
Præsentatio an sit nulla, non cta mentione de detentat tertij.
Præstimonia non requirunt quam residentiã, nec ha denominationes. 46
Præsumere de præsenti in pr ritũ in quo casu possumu
Præsumptio qualis capi de 214. E
Præsumptio quando amitt leat. 30
Præsumptio contra illegiti est. 304
Præsumptio iuris est p eo, q lũ prędecessoris allegat. 4
Preces solæ in dubio emiss inducant simoniam. 3
Primicerius olim q dicebatu
Princeps in dubio non p mitur velle tollere ius quæsitum etiã infideli, vel dæo.
Princeps aliena largiens t nus est.
Princeps quando excipit vn sum in quo nõ vult alicui iudicare, in aliis cõtrariu

intelligendum. 32. B
Princeps an posit tollere ius quæsitum. 48. D
Princeps remouendo iudicē potest iudicium soluere. 49. A
Princeps extinguendo litē tollit facultatem agendi,& experiēdi de iure suo. 49. D
Princeps nō potest facere,quòd publica,quæ non est facta,sit facta. 56. D
Princeps leges positiuas pro libito volūtatis tollere potest.58.B
Princeps per rescriptum suū auferens rem, vel beneficium, quando teneatur ad recompensam. ibi. C
Principis beneuolētia erga subditos ī quo cognoscitur.273.B
Princeps quando legē reuocare potest,& quando non. 272
Principiū actus eodē modo iudicatur sicut ipse actus. 104. E
Principem nolentem ad conuocandum consiliarios coarctare nemo potest. 88. F
Principis scientia vbi datur,non requiritur derogatio. 127. B
Principis gratia per solam signaturam suam recipit esse. 139.C
Principium,& finis satis est quòd sint habilia, licet medium sit inutile. 191. D
Principes quales sunt,tales & ciues esse solent. 205.C
Principium quando attenditur, quando verò finis. 208. E
Principis mens qualis præsumitur. 251. F
Principale si non valet nec reformatio, tanquam accessorium, valebit. 270. E
Priuati iurisdictionem tribuere non possunt. 142. E
Priuandus quando potest renuntiare antequam priuetur. 180
Priuationes, quæ committantur in curia. 181.E
Priuatio ob nō solutionē pensionis quomodo procedat.181.C
Priuati beneficiū vbi vacare censetur, si priuatus in partibus est Romæ. 205.F
Priuationem ob nō solutionem pensionis nūquid quis incurrisse dicatur per notitiam vagam,& incertā.vel quod procurator sciuerit,& dominus ratum habuerit. 295. E
Priuata persona facto suo à lite se abdicādo interesse publico prēiudicare non potest.297.D
Priuatio præsupponit habitum. 177. D
Priuatus omnis à iure,vel ab homine, ipso facto, titulum discoloratum, an habere dicatur. 345. E
Priuato à iure, vel ab homine quare iura non asistunt.ibid.
Priuilegia derogātia quibuscūq; personis, an derogent collegio dominorum Rotæ. 117. F
Priuilegiū concessum clero Hispaniæ de reuocandis regressibus,an comprehendat Cardinales. 19. E
Priuilegiatus, an vtatur priuilegio contra pariter priuilegiatum. 112. C

Ptiuilegia regulæ de imp. per obitum fam. Card. quare cardinalib. conceſſa fuerunt. 226. A
Priuilegium perſonale ad ſucceſſorem, an tranſeat. 362. E
Priuilegium conceſſum alicui ratione alicuius profeſſionis, vel officij quatenus duret. 366. E
Probatio, an ſit ius. 53. E & 54. B
Probatio, & releuamen ab onere ꝓbandi in quo differant. 53. B
Probandi onus cui potiſsimum incumbat, an reo excipienti de regula, an verò actori reſignatario vbi renuntians moritur, & dubitatur vtrũ ante, vel poſt viginti dies. 115. C. & 77. D
Probationes plenæ quo caſu requirantur. 109. B
Probationes de publica voce, & fama, an ſufficiant ad probandum primũ extremũ. ibidem
Probandi onus cui incũbat, an aſſerẽti ſe eſſe talis linguę, vel nationis, an dicẽti cõtrariũ. 115. C
Probatio teſtium nõ admittitur, vbi per literas fieri põt. 145. C
Probare contenta in ſua gratia quilibet tenetur. 196. E
Proceſſus ſummarius in quibus cauſis ſoleat dari. 182. A
Proceſſus factus per excommunicatum, licet ſit nullus, an interrumpat præſcriptionem. 289. E
Proclamationes inter vulgares qbus verbis fieri debeãt. 116. D
Procliuiores ſumus ad abſoluendum, quàm ad condemnandum. 256. C
Procurator conſtitutus contra omnem perſonã, an poſsit re contra vniuerſitatem, [illegible] pitulum.
Procuratorem vel aduocatu[m] debito conſcientiæ ad [illegible] iniuſtas non acceptandas [illegible] ri, quomodo ꝓcedat.
Prohibitus, vt à poſſeſsione uetur debet prius citari.
Promiſsio, & datio non ſolu[m] materia ſpirituali, ſed etia[m] profana parificantur.
Promiſsiones, & pacta freq[uen]tius fiũt, quàm dationes.
Proœmium Ioan. 23. ad reg[ulam] de veri. not. obi. deſcrib[itur] 191. A
Proœmiali, & finali ratiõe ce[ſſa]te, ceſſat ipſa diſpoſitio.
Proœmij ratio, quàm ſit pot[ens] 235. B
Proœmium quod compre[hen]dit, an idem in regula com[pre]hendatur.
Prorogatio in regula de a[n]denegari non ſolet quod inueniat poſſeſſorem.
Prorogatio regulæ de trien[nio] facta per vnum, an proſ[it] nientibus pro intereſſe.
Prorogatio termini quãdo r[e]tatur eadẽ cum termino.
Prorogatio regulæ de trien[nio] an trãſeat in ceſsionariũ.
Proteſtatio declaratoria vo[lun]tis, an intelligetur repeti[ta] actu, qui geritur incontin[enti] aut ex interuallo.
Proteſtatio quando eſt nec[eſſa]ria, quando verò non.

Protestari iudici per ipsum non stare ad hoc vt excusetur, nunquid impetrans de necessitate teneatur, si per iudicē stat quo min⁹ causam terminare possit per sententiā infra annū. 320. B
Protestationis loco impetrāti nū quid sufficiat impedimētū probare, si fuerit impedit⁹ causam infra annum prosequi. ibid. F
Protestatio facta per vnum, an prosit alteri. 377. D
Protonotarij olim quō appellabantur, & quando esse cœperunt. in 1. q. proœmij. 156. F
Protonotariorum dignitas, & huius nominis interpretatio, quę sit. 2. F
Protonotariorum circa dignitatem quædam visu digna describuntur. ibid. C. D
Prouisio nuntij post præsentationem patroni laici nondum episcopo præsentatam, nunquid valeat. 30. F
Prouidendi, vel acceptandi potestas, sublato impedimento, manet libera. 106. B
Prouisio hominis an cessare faciat prouisionem legis. 108. E
Prouidere, seu mandare prouideri verba, quid importent, & interesse an differant. 120. C
Prouisus si ante literas confectas moreretur, aut matrimonium cōtraheret, vel religionē profiteretur, an propter hoc aliquid vacare dicatur. 136. B
Prouisio ordinarij infra mensem ad acceptādū cōcessū expectātib⁹ facta an valeat, ēt illis post ea non acceptantibus. 486. E. F
Prouisio ordinarij, an sufficiat beneficiato, quo ad hoc, vt dicatur titulum habere. 394. B
Prouisio per obitum resultans vigore illius clausulæ, siue alias quouis modo, an valeat. 193. C
Prouidēdi mod⁹ naturalis, an accidētalis attēdi debeat. 252. C
Prouisio legati de latere de beneficiis vacantibus in mensibus ordinarij, an valeat. 394. B
Prouisio ordinarij facta de beneficio vacante cuius regressus pertinebat ad alium, an det titulum coloratum. ibid. D
Prouisio executoris de beneficio litigioso, an valeat. 420. F
Proximi lege veteri, qui reputabātur, qui verò extranei. 114. B
Publius Consa ob eius imperitiam à Cicer. per iocum reprehensus. 182. E
Publicatio legis, vel regularum facta tantum Romæ, an liget extra vrbem. 13. E
Publicatio in resignationib⁹ fienda quare introducta sit. 471. A
Publicatio quid sit. 473. C
Publicatio quare potius fieri debeat in resignatione, quàm in permutatione. 473. E
Publicatio, & possessionis petitio sunt inter se diuersa. 479. F
Publicatio quomodo, & in quo loco sit facienda. 480. D
Publicatio ad triplicem effectum fit, vt ibi. ibidem. E

Publicatio demonstratæ rei quãdo non est frustratoria. 481.B
Publicatio in cœmiterio, vel ciuitate facta, an valeat. ibid. E
Publicatio in dignitatibus, quæ requiratur, quæ verò in parochialibus, & beneficiis simplicibus. 482. A
Publicatio an fieri debeat quãdo transfertur pẽsio, sicut quãdo renuntiatur beneficium. ibi. E
Publica, & notoria dicuntur, quæ in signatura papæ fiunt. 483.D
Publicatio per affixionem in acie campi Florę, vel in valuis cancellariæ facta, nunquid valeat. 485. C
Publicatio, vt fieret vbi aliquis propter aliquod impedimentum nõ potuit talis, & excusetur, quid facere debeat. ibid. E
Publicatio ad effectum reg. de pub. res. nunquid inducta dicãtur per citationem affixam in valuis eccle. vbi est beneficium tempore diuinorũ factã super d. beneficio renunciato. 486. A
Publicationis tempus quo ad resignationem, quare maius datur in curia, quàm extra. 491. B
Pustula quid significet. 462. D

QVæsitum verbum, quid denotet. 41. D
Qualitas, siue adiectio ad subiectum, ad quid apponitur. 8. E
Qualitas in actu consistens facit eũdẽ mutare in diuersam speciem. 21. D
Qualitates quot sunt in cõstitutione, tot inducũtur obstacula, & ex cõsequẽti tot dero[illegible]tiones, & expressiones. 2[illegible]
Qualitatis omissio, an vitiet [illegible]tiam. 7[illegible]
Qualitates adiunctæ verbo [illegible]bẽt adesse tẽ[illegible]ore verbi. 10[illegible]
Qualitates oẽs, quæ requir[illegible] in prima gratia, eædem an [illegible]beãt obseruari in secũda. 1[illegible]
Qualitatem semel propositã [illegible]plere dispositionẽ, licet po[illegible]cesset quomodo ꝓcedat. 1[illegible]
Qualitate quæ differunt, nõ [illegible]ferunt specie. 206
Qualitas per quam aliquis pr[illegible]legiatum se esse prætendit [illegible]lam probare tenetur. 34[illegible]
Qualitas propter quam pri[illegible]gium fuerat cõcessum vbi [illegible]sat, cessat etiam ipsum pri[illegible]gium. 36[illegible]
Qualitas, quę semel in actu in[illegible]uenit, licet postea cesset, n[illegible]lominus act⁹ sustinetur. 368
Quartana, & similes lõgæ ægr[illegible]dines, quãdo, & in quibus [illegible] sint periculosæ. 98. B & 10[illegible]
Quicunq; dictio, an compreh[illegible]dat vniuersaliter omnes t[illegible]habiles, quàm inhabiles. 2[illegible] B. & 332. A. & 333. F
Q. Coponius, quòd vini amph[illegible]rã ei, cuius suffragio magist[illegible]tum petebat, dono deder[illegible] ambitu cõdẽnatus fuit. 359.
Quis verbum, de sui natura m[illegible]sculum, & fœminam compr[illegible]hendit. 74

RAtificatio ꝑ dominũ quom[illegible]do, & quando fieri debe[illegible] 25[illegible]

296.A.& 443. A
Rationes plures vbi considerantur, licet vna cesset, aliæ militare videntur. 96. C
Ratio, quæ colligitur ex mente regulæ, cessetur expressa. 105. F
Ratio maior est in vno casu, quã in alio. 122. B
Ratio diuersa, diuersum parit iuris effectum. 187. B
Ratio vbi est eadem, eadẽ debet esse in vtroq; dispositio. 195. F
Rõ vbi gñalis est, licet dictũ sit speciale, ratio attẽditur. 247. B
Ratio anima legis dicitur. 329. E
Rectoris officium quale esse debeat. 112. D
Rector parochialis idioma loci qualiter intelligere debeat. 124. D
Recursus ad ius commune reputatur fauorabilis. 227. A
Redire quis ad ius amissum ex noua causa potest. 270. F
Reditus annui appellatione mobilium an veniant. 330. E
Referendarij ob quam causam constituti sunt. 154. D
Referendariorum duo sunt genera. ibid. E
Referendariorum gratiæ numerus. ibid.
Referendarij gratiæ in signatura, quas ordinationes obseruare teneantur. 155. F
Referendariorũ iustitiæ nu. ibid.
Referendariis iustitiæ pro officio suo præstando munera recipiẽtibus, q̃ pœna ĩponatur. 156. B
Referendariorum iustitiæ obseruationes, & ordinationes. ibi.
Referendarij, inter officiales curiæ digniores reputãtur. ibi. E
Referendarij à quo fuerunt constituti. ibid. F
Referendarijs q̃ tantus honor tribuatur, quid sit in cã. 157. A
Referendarij olim exempti erant à muneribus extraordinariis. ibidem. C
Referendarij olim poterant, sicut papa ex duobus impetrantibus alteri gratificari in data, & poterant sicut Vicecancellarius recipere resignationẽ beneficiorum. ibid. D
Referendarij etiam si actu officia sua non exerceant, gaudent nihilominus prærogatiua referendariorum. ibid.
Reges in regnis suis non faciunt reges, sed vicereges. 6. F
Reges, & Duces sub generali dispositione non cõprehẽdũtur, nisi specialiter nominẽtur. 16. E
Regis dignitas in multitudine populi. 203. F
Regressus ex causa onerosa, an dicatur propriè gratia. 138. D
Regulæ cancellariæ, & ipsa cãcellaria q̃ originẽ habuerũt. 1. A
Regularũ cancellariæ quis fuerit primus autor. ibid.
Regulæ cancellariæ vtrum ligent vniuersaliter omnes. 8. B
Regulæ cancellariæ, an publicentur solum in curia. 9. A
Regularum vinculum, minus est, quã statutorũ particulariũ. ib. B
Regulæ cancellariæ non allegã-

tur, sicut leges digestorũ. ibi. C
Regularum ignorantia nunquid excuset. 9. F
Regularum appellatio est incerta. ibid. D
Regulæ cancellariæ quare sic nominentur. 11. C
Regula idem est, quod ius. ibi. D
Regulæ cancellariæ per successiones põtificũ renouantur. 14. B
Regulæ cancellariæ, licet postea publicentur, ligant tñ à tempore assumptionis papæ. ibidem
Regulæ non ligant, nisi dentur per Vicecancellarium. ibid. F
Regulæ cancellariæ semel productæ, & registratæ, an faciant fidem in aliis causis sine noua extractione, & transportatione regiſtri. 15. C
Regulæ cancel. dupliciter dantur. ibid. D
Regulæ iudiciales omnes ferè sunt de dandis. ibid. F
Regulæ cancellariæ vtrum ligent ipsum papam. 16. A
Regulæ cancellariæ vtrum comprehendant cardinales. ibid. D
Regulæ cancellarię, an contineãt in se clausulam derogatoriam voluntatis. 31. D
Regulis cãcellarię, quo casu cẽsetur derogatũ p clausulã gñalẽ non obst. consti. &c. 25. F 26. A
Regulę, literis iam expeditis, quę obstent. 27. B
Regularum suspensarum duplex consideratio. 24. B
Regulis de idiom. & de non tollen. iure q̃sito. & de pub. resig. quomodo secũdum hodie stylum derogetur. ibi
Regulæ de verbo ad verbum posint in bulla inseri p illa ba latissimè extenden.
Regulæ de iure quæsito non origo.
Regulæ de iu. q̃s. non tol. a beat locũ in principio in gratiis beneficiorum. ibi
Regula de iure quæs. non to comprehẽdat gratias ex dicium impetratas.
Regula ex quo loquitur quæs. non tol. an præsupp habitum iuris.
Regula de extendendis con bus, de resignationibus citer loquens; an habea cum in renuntiationibus ditionatis.
Regula quantum nõ tollatur &c. an habeat locum in sito ad tempus. ibi
Regulæ Inn. 8. & Hadria. 6. cantes ius patronatus quomodo moderetur.
Regula de iu. quæsi. non to procedat in commissio propriè concessis.
Regula de valore, & de trie dat titulum, sed tantum i cipiendi peremptoriè.
Regulæ de iure quæs. non nũquid obstet gratiæ ter collitigãtis impetratæ lit dente inter alios produ iudicio per collitigantem.
Regulæ qñ derogatur in f rem alicuius, nunquid tol

regula quo minus alij eius exceptione vti posint. 58.E
Regula de iure quæs. non tol. vtrum in casibus in quibus læsis non suffragatur, sit aliquod remediũ ad annullandam gratiam, per quam alicui tollitur ius quæsitum. 64.F
Regula de infir.resig.vtilis est, & iucunda. 65.D
Regulæ de infir. resig. tractatus in tres partes diuisus. ibid.E
Regulæ de infir.resig.origo. ib.F
Regulæ eiusdem frequens innouatio. 66.B
Regulæ de infir.resig.in tẽpore, & vacatione modificatio. ib.A
Regula de infir.resig. quãdo procedat. ibid.C.D
Regula de infir.resig.nunquid liget papam infirmũ renũtiantem papatui secundum formã c.1.de renunc.lib.6. 66.E
Regulæ cancellariæ, & dispositiones canonũ, an ligent summũ pontificem. ibid.
Regulæ de infirm.resig.mens, & verba in quo fundentur. ibid.
Regula de infir.resig.an habeat locum in cardinalibus infirmis resignantibus. 71.C
Regula de exprimendo valore, & extrauagãs, execrabilis, an cõprehendat cardinales. ibid.
Reg.de infir.resig.an procedat in familiari cardin.cedenti in infirmitate non facta mentione familiaritatis. 72.B
Regula de infir.resig.an comprehendat exemptos. 73.A
Regula de infir.resig.vtrum cõprehendat fœminas religiosas habentes dignitates collatiuas. ibid.F
Regula de infir.resig.an habeat locum in sene decrepito. ibid.
Regula idem est quod statutum. 75.B
Regula de infir.resig.an habeat locum in eo, qui intrat mare, vel est constitutus in alio periculo mortis, & renuntiat in illo periculo, & moritur infra. 20. dies ex illo. 76.F
Regula de infir. resig. an habeat locum in infirmo infirmitate animi & non corporis laboranti. 84.A
Regula de infir.resig.an procedat quãdo infirmus ex vulnere nõ letali ex culpa medicorum, vel alio casu superueniente, non rõne vulneris decessit. 84.D
Regula de infir. resig. vtrum habeat locum in eo, qui cedit cõmendæ. 86.F
Regulæ quæ habeant locum in commenda, attenta illarum mente. 87.C
Regula de infir.resig.an comprehendat ecclesias siue beneficia consistorialia. 88.A
Regula de public.resig.an habeat locũ in consistorialibus. ibi.C
Reg.de infir.resig. vtrum procedat in beneficiis iurispatronatus, ad quæ per præsentationẽ quis assumitur. 91.B
Regula annullans collationẽ, per cõsequẽs omne necessariũ an-

tecedēs, phibere videtur. ibi. C
Regula de infir. resig. ꝙ fit exorbitans quomō procedat. ibi. D
Reg. de annali quomodo comprehendat beneficia iurispatronatus. 93. C
Reg. de infir. resign. an procedat in eo, qui renuntiauit iuri suo quæsito in beneficio vigore alicuius gratiæ. ibid. D
Regula de infir. resig. an habeat locum in renuntiante causa permutationis de imparibus beneficiis. 94. F
Regula de infir. resign. an habeat locum in beneficio patrimoniali. 96. B
Reg. de infir. resig. an procedat in altaribus vel in patrimonio, ad quæ quis in titulum beneficij ordinatur. 97. D
Regulæ, quæ non habent locum extra curiam. 99. F
Regula prærogatiuarum scriptorum, an militet contra familiares papæ, attenta eius mente. ibid. E
Regula de infir. resign. loquens de infirmitate, an debeat in dubio intelligi de infirmitate graui, an verō de leui. 100. F
Regula generaliter loquens, an gñaliter debeat intelligi. 101. A
Regula de pet. per obit. fami. cardi. in qua vacatione per obitū nō dicetur habere locū. 102. C
Reg. de infir. resig. an habeat locum in renuntiatione factaper infirmum in manibus papæ, & papa ante præstitum consensum moriatur, & ifirmus p... ea infra 20. dies post con... sum præstitum decedat. ...
Regul. de infir. resig. de stylo... riæ, an soleat passim dero... ri. ...
Regulis habentibus notab... qualitatē, an censeatur p... sulas gñales derogatū. ...
Regulæ de idiomate, quis... rit primus author. in pr... reg.
Reg. de idiom. nunquid ha... symbolum, affinitatem, a... militudinem aliquam cum... no, aut humano iure, an... discrepet à iure cōmuni. ...
Regul. de idio. nunquid ha... locum in prouisionibus f... fœminis regularibus vel... tulis, aut vniuersitatib⁹ al... rum eccles. ...
Regula de idiomate, quare f... rabilis iudicatur. ...
Reg. de valore breuis dec... tio. ...
Regula de valore, an com... hendat cardinales. ...
Regula de idiom. nunquid o... uari debeat, & liget extra... riam. ...
Regula de impet. benefic... uen. quare dicitur fauora... 129. D
Reg. de impet. beneficia vi... qs fuerit primus author. ...
Regulæ secundum varietate... gotiorū, temporū, & pers... rum, mutationē recipiūt. ...
Reg. de imp. ben. viuen. an p... cu...

cedat in gratia motu proprio facta. ibid.F
Regulis ex stylo, an cēsceatur derogatum. ibidem
Regulæ de non iud. iux. form. sup. quis fuerit primus author. 134.B
Regula de non iudic. iux. form. sup. nunquid habeat concursum, similitudinem, vel consonantiam cum iure communi, vel sit contra ius. ibid.E
Reg. expeditionem literarum requirentes in dispēsationibus, nunquid concordēt cum iure communi. 135.E
Reg. de non iudi. iux. form. sup. nunquid habeat locum extra curiam. 137.A
Reg. de non iud. iux. form. sup. de quib. iudicibus loquatur. ibi. C
Reg. de nō iud. iux. for. sup. nunquid habeat locum in accessu, vel regressu ex causa onerosa, & per viam contractus. 138.C
Reg. de non vtendo duabus gratis, in quibus non habet locum. ibid.E
Regula de nō iudi. iux. form. sup. an habeat locum quando agitur possessorio. 139.B
Regulæ requirētes literarum expeditionem, an procedant in possessorio. 140.B
Reg. de nō iudic. iux. for. sup. nūquid differat ab illa, quæ dispo nit dispēsationes nō suffragari, nisi literis expeditis. ibid.C
Regulæ literarum expeditionem requirētes, quæ sint. ibi. & 169
Regu. de nō iud. iux. form. sup. loquens de iudicibus, nūquid habeat locum in arbitris. 142.D
Regula de nō iud. iuxt. form. sup. an procedat quādo agitur super episcopatibus. ibid.F
Regulę mens, & ratio quando cū comm ini vsu concurrunt, regulam vltra vim verborum extendere videntur. 144.E
Regulæ de non iud. iux. for. sup. nunquid sit doctus in casu, in quo gratia papę est deperdita, & probatur eius tenor. 145.F
Regula 53. quæ loquitur de dispē sationibus, nūquid habeat locum quando quis vult vti gratia absque literis expeditis in foro conscientiæ tantū. ibid.D
Regula, quæ disponit commissiones causarum nō valere, literis nō expeditis, quomodo procedat, & huic regulæ, pro quibus soleat derogari. 158.D.E
Regulæ de subrog. collitig. origo. 172.F
Regula de subrog. collit. an sit fauorabiliter amplianda. 174.D
Regula de subrog. collit. quando & pro quibus soleat derogari. ibidem.E
Regula de subrog. collit. an habeat locum extra curiam corā ordinariis, & legatis. 176.F
Regula quādo est fauorabilis accipit latissimam interpretationem, etiam ad casus nō expressos. 177.A
Regula de subrog. collit. an habeat locum in Britannia. ibi. B

Regula de ſub collit. nunquid habeat locum quando ille, qui commiſit cauſam, literis non expeditis, petit ſe ſubrogari per obitum illius, cõtra quem cauſam commiſit, & in iudiciũ vocauit. 177.C

Regula de ſubrog. collit. nũquid habeat locum quando agitur ad priuandum aliquem beneficio ſuo in forma iuris. 180.D

Regula de iure quæſito non tollen. poſſeſsionem acquiſitam, an cõprehendat, ſi de ea mentionem non faciat. 183.D

Regula de ſubrog. collit. an habeat locũ ſi lis moueatur propter reſcriptum, ſiue commiſſionem ſubreptitiam. 184.E

Regulæ de ſubrog. collit. nunquid ſit locus, quando tertius nõ collitigans obtinuit ſe ſubrogari in locum, & ad beneficium illius, qui iam obtinuit executoriales contra aduerſarium, qui illis nondum executis deceſſerat. 186.E

Regulæ de veriſi. noti. obit. qui fuerit primus autor. 190.E

Regula de veriſim. notit. obit. an ſit fauorabiliter, & latiſsimè interpretanda. 191.A

Regula de veriſi. not. obit. vtrum habeat locum extra curiam in impetrationibus ordinariorũ & legatorum. ibid.B

Regula de veriſim. not. obit. nunquid procedat in gratia facta motu proprio. 192.D

Regula de veriſimil. notit. obit. nunquid comprehendat ſpeciẽ vacationis obitus, includi poſſet ſub clauſula alio quouis modo appoſ reſignatione.

Regula de veriſim. not. ob habeat locum in eo, q partibus conſtitutus pro tor reſignaſſet in fauore tæ perſonæ, cui fuit pro cum clauſula, ſiue alio q modo.

Regula de veriſ. not. obit. quid procedat in cõmẽd

Regulæ iudiciales, an cõpr dant commendas.

Regulæ de veriſ. notit. obit. quid ſit locus, ſi quis m tur Romę, & beneficium tretur à papa lõgiſsimè te ab vrbe.

Regulæ de veriſ. not. obit. quid ſoleat derogari.

Regulæ de impe. per obit. card. quis fuerit primus tor.

Regula de impetr. per obi mil. cardin. an habeat quando papa cõcedit gr motu proprio.

Regula eadem odioſa, & e tans reputatur.

Regula eadem qualiter ſit pretanda.

Regula de impe. per obit. card. nũquid procedat in dato de prouidendo re tione vel expectatiua de neficio vacaturo.

Regula de impetr. per obit.

cardi. nunquid habeat locū in vacatione mortis fictæ. 201.B
Regula de impetr. per obit. fam. card. nunquid procedat in beneficio commendato familiari cardinalis per cuius obitum impetratur. 210.A
Regula de impetr. per obit. fam. cardin. an debeat obseruari in subrogatione facta per obitum collitigantis famil. card. vel in gratia si neutri perinde valere, vel similibus impetrationibus. 205.F
Regu. de impetr. per obit. famil. card. quam rationē in se contineat. 206.B
Regu. de impetr. per obit. famil. cardi. nunquid in declaratoria facta in continenti ad primam gratiam in qua fit mentio de familiaritate cardinal. debeat obseruari. 208.A
Regu. de impet. per obit fam. cardi. nunquid sit satisfactū quando ipsemet card. impetrat pro alio beneficiū vacās per obitū sui familiaris, vel alio quouis modo interceſsit, non facta mentione in gratia de familiaritate, nomine & titulo, vel consensu card. 209.F. & 210.A
Reg. de imp. per obit. fam. card. an habeat locū in familiaribus familiarium cardinaliū. 217.F
Regula eadem an habeat locum, si cum familiaritate concurrat alia reseruatio. 221.A
Reg. de impe. per obit. fam. card. nunquid habeat locum si sede vacante aliquis recipiatur in familiarem alicuius card. & antequam eligatur papa, moritur familiaris. 229.E.F
Regulæ omnes cācellariæ etiam reseruantes beneficia familiariū sede vacāte expirāt. ibid.F
Regula de impe. per obit. fam. card. nunquid habeat locum, in coadiutoria cū futura succeſsione, quam quis habet, ad beneficium quod possidet familiaris. 231.D
Reg. de annali in quatuor partes diuisa, vt ibi. 233.C
Regula de annali vnde ortum habuit. ibidem. & quis illius fuerit autor. 234.B
Regulæ de nō appellando à mera interlocutoria per partes, an renuntiari possit. 238.B
Regula de annali vtrum per solam eius allegationem annullet ipso iure gratiam impetrātis, sicut lex communis absque aliqua productione in actis facienda. 240.E
Regula de annali, siue eius decretum nunquid cōtrauenientes ligare dicatur. 241.B
Regulæ cancellariæ ad hoc, vt in iudicio ius faciāt in actis produci debent. 242.B
Regula de annali, nunquid super dispositis in ea, inducat, seu contineat formam. 244.A
Regula de annali priuatum interesse, sicut bonum publicū, an concernat. ibid.D
Regula de annali quare potius

defendit possessorē etiā absq; titulo, & triennalis non defendit nisi habentem saltem coloratum titulum. 245.F
Regula de annali, nūquid debeat seruari extra curiam coram legato, vel ordinatio. 247.B
Regulæ cancellariæ vbi possunt probabiliter ignorari. ibid.F
Regula de annali, an habeat locum in impetrante gratiā motu proprio. 249.E
Regula de annali, an obstet impetranti habenti fortè mandatum de prouidendo ad monasterium monialium, ad quod solent per electionem & confirmationem assumi. 252.B
Regula de annali nunquid procedat contra impetrantem, qui ad effectum, vt contra eum de ista regula excipi non posset ante suam impetrationē, possessorem ipsum ante completum annū à possessione deiici curauit. 254.C
Regulam de annali inductā fuisse in odium impetrantis quādo procedat. 257.6
Regul. de annali an procedat in omnibus beneficiis tam curatis quàm simplicibus. 261.A
Regula de annali, an habeat locū in episcopatibus. ibid.D
Regula de annali, an habeat locū in administratione perpetua data per testatorem in altaribus, seu oratoriis. 262.E
Regula de annali, an habeat locum in impositione pensionis impositæ super beneficio annum possessō. ib
Regula de annali, an habeat cum in hospitali. 2
Regula de annali, an proc in beneficiis consistorial 265.A
Regula de annali, an procedat beneficio commendato.
Regul. de annali, an vendicet locum in beneficiis iurisp natus. 2
Regulę cācellariæ loquentes neraliter de beneficiis, an beāt locum in beneficiis patronatus. ib
Regula de annali, de qua in tratione, & collatione lo tur. ib
Regula de annali, an habeat cum in impetratione gra neutri. 2
Regula de annali, an obstet ter reformationi factæ ad mam gratiam, quæ erat ex eo, quia non fecerat nem de regu. 2
Regula de annali, nunquid dat minorem possessorem neficij curati sine dispen ne. 2
Regula de annali, an pro quādo quis possederit pe num ante priuationem, post. 2
Regula de annali, an habeat cum in possessore, qui no cipit fructus. 2
Regu. de annali an verba, licet, vt improbi, &c. ind ca

causam finalem istius dispositionis. 235.A
Reg.de annali an verba, videlicet quod certo modo vacare prętendit, intelligãtur de illis modis vacationis, inductis per cancellariã, videlicet, ingressum religionis, contractũ matrimonij, vel assecutionem, &c. 276.B
Reg.de annali: verba, videlicet, & quot annis ille possideat, quot modis intelligantur. 278.E
Regula de annali, nunquid inhabiles ipso iure, etiã per extrau. Bonif.Pij, & Alex.& Iulij, contra nõ soluentes annatas æditam, vel quẽcunque alium inhabilem defendat. 298.A
Regula de annali, an defendat hæreticum. ibid.F
Regula de annali, an defendat possessorem priuatum beneficio, ob non solutionem pensionis. 300.A
Reg.de annali, an defendat execrabilẽ possessorẽ annalẽ. ib.B
Regula de annali, an obstet impetranti beneficiũ per alterius assecutionem, vel per nõ promotionem. ibid.D
Reg.de annali, nũquid defendat illegitimum possessorem annalem de cuius clericatu, ordinatione vel dispẽsatione non constat. 304.D
Regula de annali contra impetrantem, an iuuari poterit, his qui tempore vnius papæ per sex mẽses, & illo mortuo tempore successoris per alios sex mẽses pacificè beneficiũ possedit. 305.C
Regu.in dubio, an respiciat futura, an verò præterita. ibid.
Regu. de annali, nunquid procedat in eo, qui resignauit & reseruauit sibi omnes fructus, in quorum percipiendi possessione existit. 305.E
Regulæ de annali exceptio competens prędecessori meo mor tuo contra impetrantem, nũquid transeat ad me successorem in dicto beneficio. 309.E
Regula de annali, an defendat expoliatorem postea possessorem annalem effectum. 3 0.D
Regulæ de annali, nunquid quo ad primã partẽ per impetrantem satisfactum sit, propterea ꝙ impetrãs citatus fuit à possessore infra sex menses. 311.A
Regula eadem, an locum habeat in formalibus. ibid. B
Regulæ de annali verba, videlicet, alioquin impetratio prædicta & quæcunque inde secuta nullius existant firmitatis, &c. quid operentur. 322.F
Regulæ de annali, in secunda, & tertia parte, nunquid sit satisfactum, si impetrans infra sex menses causam commiserit super possessorio, & possessorem citari fecit, & infra annum sententiam obtinuit, an verò requiratur sententia super petitorio. 312.B.C
Regulæ de annali verba, ibi, be-

neficiũ impetrauerit quid concernant. ibid. C
Regula de annali tempore impetrationis fiendæ quas qualitates copulatiuè concurrere requirat. 313.B
Regula de annali odiosa est & contra ius commune. ibid. D
Regula quæ dat formam, in qua forma adimpleri debeat. 316.E
Regula de annali, an obstet subrogationi gratiosæ impetratæ per tertium, propter mortem vnius ex duobus litigantibus. 317.A
Regulæ de annali tẽpora, an currãt impetrãti impedito. 318. D
Regulæ de annali verba, videlicet, quòd gratia si neutri, vel subrogatio non suffragentur vtrum contrarientur verbis finalibus regulę, videlicet ꝙ beneficium litigiosum non censeatur, vel sint superflua. 324.C
Regula de annali in duas partes principales diuisa. 322. B
Regula illa iuris, videlicet, quòd annullato principali corruit accessoriũ, quas limitationes recipiat. 323.E. F
Regula de annali quare in secunda sui parte decernit beneficium nõ esse litigiosum, si iste idem effectus resultat ex pœna, & verbis in prima parte positis. 325. C
Regula de annali primò in odiũ litigantiũ, secũdario in fauorẽ possessoris facta est. 326. A. B
Regula de annali, an plus operetur, quàm dispositio iuris communis. 3
Regula de triennali vnde c nem habuit. 332. D. & qu primus in vsum tradidit.
Regula de triennali, nunqu stardum, siue illegitimum sessorem prouisum ab in ri, vel à papa defendat.
Regula de triennali, an defe fœminam possidentẽ dig tẽ, vel administrationẽ.
Regula de triennali, an hab cum in beneficiis com tis perpetuò secundum n nostri temporis.
Regulæ de triennali verb seu quæuis alia dispositi omnem speciẽ titulorum prehendant.
Regulæ cancellariæ quæ p dant in commenda.
Regula de triennali, an pro in officiis.
Regula de triennali, an com hendat hospitalia.
Regula de triennali, an h locũ in beneficio vnito.
Regula de triennali, an h locum in beneficio iurisp natus.
Regula de triẽnali, nunquid fendat possidentem duo neficia curata per triennu sic incompatibilẽ, seu ex bilem, aut non promotum fra annum.
Regula de triennali sequitur tem, & intentionem legis mæ. ff. de vsucap.

Regula de triēnali, nunquid defendat expoliatorē possessorem, vel successorem eius habentes titulū coloratum, contra spoliatum, vel successorem spoliati agentem spolio, & an regula ista procedat quando contra possessorem committitur causa possessorij. 351. F
Regulæ de triennali verba ibi, impetrationes quaslibet de beneficiis sic possessis, &c. an inducant petitorium vel possessorium. 353. D
Regula triennalis, in quo differat ab annali. 354. F
Regula de triennali quia simoniacum excipit, de qua simonia sit intelligendum. 356. D
Regulæ de triennali, an censeatur derogatū si impetratur beneficium detentū per aliquē per plures annos, & in impetratione habet tempus detentionis, pro expresso cū clausula nō obstantib. regulis. 372. F
Regulæ de triennali verba, videlicet, nequeant molestari, &c. quid operentur. 374. C
Regula de triennali, quæ annullat impetrationes, de quibus impetrationibus erit intelligēdum. 375. A
Regulæ de triennali prorogatio facta per vnū ex litigantib. cōtra possessorē triēnalē, an prosit veniēti pro interesse suo infra tēpus prorogatū post triēnalē tamē possessionē. 376. F
Regula de triennali, an requirat titulum validū & verum, an verò sufficiat titulus coloratus, vel psumptus. 386. F. & 387. A
Regula indistinctè loquens interpretationem vnde capere debeat. 387. B
Regulæ de triennali exceptio in odiosis, & exorbitātibus quo pacto sit intelligenda. 428. A
Regula de triennali, sicut requirit titulū saltē coloratū, an requirat etiā bonam fidē. 421. B
Regula de triennali, omnem titulū an reputet coloratū. 423. F
Regula de triennali, nunquid existentem in quasi possessione pacifica non soluendi pensionem per triennium defendat, quando agitur contra ipsum ad priuationem, & regressum ob non solutionem. 429. F
Regulæ de triennali verba, videlicet, ex apostolica, quid denotent. 425. A
Regula de triēnali, nunquid defendat possessorem in beneficio contra habentē regressum in specie ad illud. 427. B
Regula de triennali, in quo dicitur odiosa. 428. A
Regulæ de triēnali exceptio nunquid obstet excipiendi de regu. de non exprimendo vero valore. 430. F
Regulę de valore expri. quis fuerit primus autor. 449. E
Regula Vrbani de valore, de quibus beneficiis loquitur. 450. B
Regula de valore moderna à regula Eugenij sumpta. 452. A

Regula de valore, nunquid comprehendat Cardinales. ibid. B
Regula de valore expri. an habeat locū extra curiā impetrationibus factis à legatis. 454. C
Regula de valore, an habeat locū in monasteriis monialium, vel aliis quibuscunq;, siue illa sint consistorialia, siue non. 455. F
Regulæ de valore mēs, & intentio. 456. B
Regula de valore expri. an militet in hospitalibus. 456. E
Regula de valore, nunquid habeat locum in gratiis de beneficiis vacaturis. 457. B
Regula de valore duas partes alternatiuè continet. ibid. D
Regula de valore, nūquid obstet regressui, in quo nō expressus valor secundū cōmunē æstimationē ex eo, quia in prima gratia fuerat expressus. ibid. F
Regula de valore, nunquid procedat in beneficiis commendatis. ibid.
Regula de valore quare cōtinet in se tot varietates monetarum, & an expresio istarū debeat fieri secūdum æstimationem loci, vbi vacat beneficium an verò secundum valorē curiæ Romanæ. 458. B
Regula de valore quid intelligat per marcham argenti, quid rursus per libram, & quid per alias monetarum species hic designatas. 459. E
Regulæ de triennali verba, videlicet, super beneficiis sic possessis neque aut molestia quid importent. 4
Regulæ de triennali verba, licet, non molestari, de molestia intelligantur. 4
Reg. de triēnali exceptio, an pediat ordinarium inquitem. 4
Regulæ de triennali verba, licet, antiquas lites penitinguentes, quomodo ingantur. 4
Regula de triennali, an iuuet quem in petitorio. 4
Regula de triēnali, nūquid tur non promotum infranum. 4
Regulæ de annali verba, cet, si quis impetrauerit, omnem modum impetrā includant. 4
Regulę de veri. noti. obitus, liter derogari debeat. 3
Regulas Cancellariæ in eo in quo nunc sunt quis pr omnium reduxit. 3
Regula de pub. resig. vnde ginem habuit, & quid in dria. 6. addiderit. in præf 467. D
Regula, de pub. resign. nunc procedat vel obstet secūd signatario. 46
Regula de duab. gratiis, an beat locum in tertia. 4
Regula de publi. resig. nunc procedat quando resignā seruauit sibi omnes fructu denominationem tituli.
Regula de publica. resig. ad

sit inducta. ibi.C. D
Regula de publi.resig.quæ simpliciter de renuntiatione loquitur,nunquid habeat locum in ea,quæ ex causa permutationis fit. 470. A
Regulæ de pub.resig. dispositio quare fauorabilis reputatur,& ideo latissimè extẽdẽda.471.C
Regula de public.resig.nunquid procedat in beneficiis cõmendatis. 474.A
Regula de publ.resig.an procedat in beneficiis consistorialibus. 475. F
Regula de publ.resig.an obliget resignatarium ad publicãdum tẽpore successoris resignationem factã in manibus prædecessoris pontificis,si prædecessor infra sex menses factæ resignationis moriatur. 476.A
Regulæ sicut & quælibet alia dispositio ad tollendum absurdum suppleri debent. 479.C
Regulæ de public.resig.nunquid obster legitimè impedito,propter pestilentiam, vel bellum, vel aliud simile impedimentum publicare. 485. B
Regula de public.resig.ad hoc, vt habeat locum, quæ requiruntur. 496. B
Regulæ de public.resig.nunquid sit locus,si renuntians moriatur ciuiliter, & non naturaliter. 490. D
Regula de pub.resi.an procedat in resignatione iuris. ibid.E
Regula de publi.acceptationib. quæ expresè de expectatiuis loquitur,nunquid subiiciãtur reseruationes,quæ habẽt beneficiũ acceptãdi plura. 491.D
Regulæ quæ vult,quòd commissioni post conclusionẽ nõ stetur,nisi derogetur conclusioni,intellectus,& declaratio.in eadem,& vltima reg. 492.B
Reipublicæ fauore recedimus à regulis iuris. 62. E
Relator dictorum alterius,an reprehendi debeat, sicut si ipse diceret. 12. D
Relatum,an sit in referente cum suis qualitatibus. 270. F
Remissoria an concedatur pro probandis exceptionibus dilatoriis,seu peremptoriis.51.B
Remissoriæ quo pacto expeditè mittantur ad partes. 140. E
Renuntiatio,an debeat magis iustificari in sene, quàm in iuuene. 76. E
Renuntiare primo quis videtur per acquisitionem secundi incompatibilis. 345. D
Renũtiatio,quæ prẽsumatur fraudulenta. 98.A & 99.F
Renuntiare gratiæ suæ censetur non terminans causam infra annum sibi datum. 328.B
Renuntiationem factã extra curiam coram ordinario,vel legato,an comprehendat regula de infir.resig. 98. F
Renuntians ex causa etiam permutationis, quid perdere dicatur. 384. C
Renuntiatio quãdo non admit-

titur, beneficium an vacet. 101
Renuntians per porrectionem supplicationis, an dicatur consentire. 102. C
Renuntians p resignationem admissam ante prestationē cōsensus, qd admisisse dicitur. 104. F
Renuntiatio beneficij per priuādū post sententiā perpetui carceris, ac etiā post acceptionē expectantis, an valeat. 282. E
Repetita sæpius placent. 118, C
Res capiunt denominationes ab eo, quod frequentatur. 11. B
Res per easdem causas dissolui debent per quas oriūtur. 48. B
Res vna quòd dicatur fortior altera etiam maioris comprehēsionis, & quòd nō sit dignior, an stent simul. 369
Res vna, & eadem, an debeat esse productiua cōtrariorū. 285. E
Res semel concessa quòd semper maneat concessibilis quando procedat. 367. D
Res effecta semel quo ad vnum alienabilis per inem. moram, an censeatur esse alienabilis, quo ad alios. 377. C
Rescripti verba quo pacto sint intelligenda. 27. D
Rescriptum ab excommunicato impetratū esse ipso iure nullū quomodo intelligatur. 40. B
Rescriptum cum clausula cedente, vel decedente, an extendatur ad priuationem in materia stricta. 205. D
Rescriptum in dubio, an debeat interpretari potius iustitiæ, quàm gratiosum. 2
Reseruationum taxarum, & tarum beneficiorum, qui rit primus inuentor.
Reseruatio in dubio an pres tur. 10
Reseruatio vim nouæ prou nis habere dicitur. 1
Reseruatio apud sedem, qu maior. 1
Reseruatio inducta per reg dupliciter consideratur. 1
Reseruationibus duabus in sona vnius concurrētibus attendatur. 1
Reseruationes officialium su Pontifices charas, & pec res habent. ibi
Reseruatio semel causata pro familiaritatem, an extinga cessante familiaritate. 1
Reseruatio generalis habe constitutionis, & legis. 1
Reseruatio sicut per collatio papæ expirat, an ita per o mendam perpetuam. 3
Reseruatum semel, an duret per affectum. 4
Reseruatio illa in corpore clausa, de qua in regula de nali, quæ sit, & an sit vnica plures. 409. C. &
Reseruatum beneficium ob rio alicui scienti cōferente ille faciat fructus suos. 4
Reseruata per extrauag. ad men. si contingat alibi va quàm apud sedem: an ma ria, an apud sedem vacā cantur. 4

Reseruatio iuris communis, an differat ab illa in corpore iuris clausa. 411. A
Reseruationes in corpore iuris cõis clausæ quot sint. 411. E
Reseruatio in corpore iuris clausa, quibus priuil. ornetur. ibi. E. & 413. F
Reseruationis decretum, quo ad affectus iuris communis, an discoloret. 428. E
Reseruationes semel per regulas inductæ per obit. papæ, an expirent. 477. C
Reseruationes quando soleant appellari expectatiuę pingues. 491 E
Resignatarius quando per exceptionem regulæ de public. repellitur, an propterea opponenti beneficium adiudicari debeat. 54. C
Resignatio iuris, & resignatio beneficij in posse cuius fieri possit. 94. B
Resignatio quando fit reseruatis fructibus, regula de infir. resig. an habeat locum. 96. A
Resignante aliquo bis in infirmitate, & secunda resignatio fuit admissa, & non prima, & vtriusque consensus præstitus sed cõsensus primæ posterior, queritur à quo cõsensu debeãt computari viginti dies regulæ de infir. resig. 99. E & 101. C
Resignans in sanitate beneficium in manibus papæ supplicatione signata, qui consensum præstitit in infirmitate, ex qua decessit infra viginti dies, nunquid comprehendatur sub regula de infir resig. 103. A
Resignatio ex quo facta est semel in manibus papæ, actus habet suum esse. 104. B
Resignans extra curiã si moriatur infra 20. dies, vtrũ colatio pertineat ad solum Papã. 105. B
Resignantes infirmi quomodo dicuntur fraudare ordinarios, & expectantes. 106. A
Resignasse aliquem in infirmitate ad effectum regulæ quomodo probetur, & per quem debeat infirmitas, & mors infra 20. dies contingens probari. 109. B
Resignatio prima, nunquid sanctur, propter derogationem regulæ factam in secunda, vbi quis per procuratorem bis resignat, & in secunda resignatione papa derogat regulæ si moriatur infra 20. dies. 111. C
Resignans primus possessor annalis, an defendi possit regula de annali contra tertium resignatarium habentem causam à secundo resignante. 301. D
Resignatio in manibus ordinarij in fauorem certæ personæ, an fieri possit sine vitio simoniæ. 371. A
Resignans si post resignationem perfectam ex causa permutationis per triennium pacificè in possessione manserit, nunqd exceptione regulæ de triennali aduersus tertium impe-

trantem tueri posit. 384. B
Resignationes fraudē in se cōtinere, quæ præsumantur. in 16. q. reg. de public. resig. 471. D
Resignatario, ante publicationē an dicatur adeò ius quæsitum, quòd si infra tempus ad publicandum fieret alteri prouisio cum clausula, nisi sit alteri ius quæsitum, & postea non publicaret, diceretur gratia siue prouisio nulla. 487. D
Resignationes duæ si factæ sint eidem, & prima annullatur ex defectu publicationis, nūquid talis ex secunda, quam publicauit adiuuari possit. 488. F
Restitutio ī integrū, quæ venit de iure speciali, an tollatur statuto exceptione, phibēte. 47. D
Restitutio vltra læsionem nō datur. 61. A
Restitutio reponit rem in primū statum. 187. B
Restitutio non datur sine colore. 303. C
Restitutio adminiculum iuris desiderat. ibi. E
Retrocessionis præsumptio per lapsum triennij, an inducat titulum sufficientem ad regulā de triennali. 386. A
Retrocessio nō faciens mentionem de fructibus malè perceptis, an iudicetur nulla. 386. B
Restrictio ad casum expressum, in quibus fieri soleat. 195. E
Reualidatoriæ gratiæ, quid operentur. 141. D
Reualidatio vim nouæ prouisionis habere censetur. ib.
Reuertendi animum quādo q amittere censetur. 21
Reus per probationū defect quod ius sibi acquirat. 5
Reus etiā si nihil producat ad re non probante debet ab ui. 13
Reus quando dicitur vexari molestari, quæ molestia si siderabilis. 16
Reus fauorabilior est, quàm ctor. 42
Reus possessor quando tene ostendere, & probare titul 423. F
Romani quanti suam linguam cerint, & in pretio habue 116. E
Rotæ auditorium antiquis te porib. non idē erat quod n do est. 4
Rotæ à tempore Sixti vsq; ad stra tempora variæ mura nes describuntur. 1
Rotæ autoritas quàm sit in i stri, & excelso loco posita
Rotæ autoritas quare comm opinioni præferatur. ib
Rota vberrimus fons canoni rum appellatur. 11
Rotæ iudicio nullū est toto be præstantius. ib
Rota potius considerat men quàm verba regularum. 1
Rota semper solet ad æquita declinare. 321. A & 46
Rota moderna, in quibus nionibus differat ab anti 433. B

SAcramenta ecclesiæ per quos ministrari debeant. 114. C. & quibus personis illorum administratio non cadat. 114. E
Scientia sola, vt sufficiat ad absolutionem excommunicationis incursæ propter iniectionem, quid requiratur. 62. A
Scienti & volenti non fit fraus, neque iniuria. 172. A
Scholaris eo ipso quòd est matriculatus, licet nihil studeat, gaudet priuilegiis scholarium. 215. E
Scribentes alicui qua lingua scribere debeant. 116. C
Scrib. multa excusabiles sunt. 147. F
Scribere & loqui per se sunt denotantes personalitatē. 150. A
Scriptores apostolici, an præferātur veris familiaribus. 162. F
Scripturæ sacræ infinita loca, propter imperitiā idiomatis perperam interpretata. 114. D
Scutorum in Gallia duplex species, nouorum scilicet, & veterum. 464. A
Senes infirmi dicuntur. 75. A
Senectutis pulchra descriptio. ibidem. B
Senes quot morborum genera infestent. ibid. D
Senes quā plures repētina morte interēpti cōnumerātur. ib. E
Senex, an præsumatur minus viuere quàm æger. 76. A
Senex nominis etymologia. ibi.
Senectutis incommoda. 76. B
Senex ex iuris præsumptione quàm longam vitæ spem sibi pollicentur. ibid. D
Seniorū plura priuilegia. ibid. F
Sententia lata contra regulas Cācellariæ, an valeat. 9
Sententia principis facit ius vniuersale. 13. B
Sententia lata contra extrauagātem an valeat. 14. E
Sententia principis licet faciat ius generale, valet tamen sententia contra illud. 22. B
Sententia an tribuat ius. 49. F
Sententia lata contra regulam productam an sit nulla. 134. D
Sententia quæ transiuit in rem iudicatam, an possit excutioni mandari, sine aliqua citatione partis. 179. B
Sententia lata contra ius ambiguum, an valeat. 182. F
Sententia & declaratio in ambiguis, quæ capienda est. 195. B
Sententia lata contra possessorem annalem non opponentem de regula, vel non probātem se esse annalem possessorem, an valeat. 244. F
Sententia priuatiua quoruncūque beneficiorum, quas pensiones comprehendat. 263. D
Sententiæ executio donec superest nil potest dici actum. 285. A
Sententia ex defectu iuris partiū, an dicatur nulla, & an transire possit in rem iudicatā. 312. A
Sententia non constito de processu, an sit nulla. 413. E
Sententia & silentij impositio ad quid referatur. 442. C

Sepeliendi, & baptizandi actus solus, an faciat vt ecclesia possit dici curata. 126. E
Sequestrum violans suo iure priuatur. 243. F
Sequestrum appositum beneficio ꝑ iudices seculares, an impediat pacificam possessionem, quo ad effectum regulæ de annali. 291. C
Sequestrum appositum non de cõsensu partiũ, an priuet possessorẽ sua possessione. 292. A
Sermo an capiatur ex patre, an ex matre. 128. D
Seruiens familiari papæ, vel cardinali, an dicatur papæ, vel cardinali seruire. 218. C
Seruitutib⁹ ĩ duab⁹ vna remissa alia ĩ statu suo remanet. 223. CD
Sexus differentia nulla est animæ respectu. 74. C
Sic dictio, declaratiua & significatiua est modorum expressorum. 346. C
Signaturæ vtriusque progressus in tres particulas diuisus. 148. E
Signaturæ obseruationes olim variæ fuere. ibid. F
Signatura gratiæ quibus verbis conficiatur. 149. A
Signaturæ gradus. 150. D
Signarura Papæ per fiat, data in concursu cum illa per concessum etiam motu proprio, & pro qualificato quæ præferatur. 151. C
Signatura iustitiæ Papæ, in quo differat à signatura cardinalis. ibidem. E
Signatura Collegij Reueren[illegible] simorum cardinalium papa[illegible] sente qualis esse solet. 15[illegible]
Signatura nil plus dat quam [illegible] ba importent. 2[illegible]
Silentium imponere quid si[illegible] huiusmodi verba quantæ [illegible] potentiæ. 44[illegible]
Simoniæ casus superat om[illegible] alios. 34[illegible]
Simoniacus habet vitiosum [illegible] gressum. 35[illegible]
Simoniacus ita est qui prom[illegible] sicut ille qui dat. ibi[illegible]
Simonia vera vt committatu[illegible] concurre debet. 357. [illegible]
Simoniam commissam in suo [illegible] neficio ignorans an habea[illegible] loratum titulum, possitq; [illegible] re spolio. 35[illegible]
Simoniacus an dicatur is, [illegible] pro consequendo benefici[illegible] liquid dedit, quod in pios [illegible] conuerteretur. 35[illegible]
Simoniacus quàm sit detest[illegible] lis. ibi[illegible]
Simonia, quæ occultè fit, an [illegible] ficiat quòd per pręsumptio[illegible] probetur. 37[illegible]
Simoniam liberam conuent[illegible] sa facta post renuntiatio[illegible] an inducat. 35[illegible]
Solẽnitas quæ requiritur in [illegible] reformando, an eadem re[illegible] ratur in actu cõstituẽdo. 14[illegible]
Solennitas vbicunque tradit[illegible] per ius positiuum quid o[illegible] retur. 14[illegible]
Solon quare de parricidis [illegible] non tulit. 20[illegible]

Sp[illegible]

Specialia duo circa idē non concurrunt. 387.F
Spoliato pro colore quid sufficiat. 139 F
Spolio agenti an obstet defectū notorium iuris. 140.B
Spolij actio vt mihi competat, an potero possessionē per procuratorem meum spoliatum captam ratam habere. 296.D
Spoliatus & si sit legitimus debet repelli exceptione notoria de non titulo. 305.B
Spoliator quando non potest se tueri exceptione tēporis cōpetentis tam vigore regulæ de triennali, quàm cuiuscunque alterius præscriptionis. 355.D
Spoliatus in beneficialib⁹ sine ti. colorato nō restituitur. 385.F
Spoliator violētus regula de triē nali non defenditur. 352.B
Spoliatus quilibet regulariter an restitui debeat. 298.E
Spoliatus execrabilis, an restitua tur. 299.D
Spolio an agi possit vbi primum extremum deficit. 295
Statutū disponēs quòd victus victori condēnetur in expensis, quomodo itelligi debeat. 31.A
Statutum factum contra turbantes, an intelligatur principaliter, vel secundario. 38.F
Statuta loquentia de debitoribus an habeāt locum in debitoribus conditionalibus. 41. A
Statuta disponentia circa actus perpetuos, an includant etiam actus, qui possunt esse perpetui, & temporales. 42. F
Statutum an cōprehendat exemptos à priuilegio. 47. B
Statutum simpliciter loquēs, an comprehendat tam masculos quàm fœminas. 73.F.74.A
Statutum vel cōstitutio apostolica habet vim legis vniuersalis. 110.B
Statutum imponēs pœnam manus, nūquid cōprehendat manum aridam, & inutilē. 294.E
Statuta vt conformentur secundum ius cōmune qualiter sint interpretanda. 315. B
Statutum correctorium iuris cōmunis de venditione loquēs, an habeat locum in permutatione. 473. B
Stylum curiæ Romanæ oēs inferiores eccle. seq tenētur. 12. D
Stylus curiæ Rom. quare sit volubilis. 434. B
Stylus Rotæ & Gancel. quo ad illam clausulam, videlicet non obstantibus constit. &c. qualiter se habeat. 20.F
Stylus sacræ pœnitentiariæ in absolutione à mutilatione mē bri qualis sit. 38. B
Stylus quando iura non suffragā tur sequendus est. 88. B
Stylus habetur pro lege. 188.A
Stylus Rotæ circa condemnationem expensarum. 281. A
Stylus Rotæ hodiernus in capienda possessione. 286. C
Stylus cancellariæ facit ius, & tollit dubietatem facti. 202. F
Stipulatio inter homines diuersi

idiomatis, an posſit contrahi. 116. C
Sturnus auis lingua Anglica quo modo appelletur. 460. D
Subiecta talia eſſe debent qualia ſua prædicata. 10. A
Subrogatio propter ius acquiſitum vigore acceptationis lite pendente impeditur. 29. A
Subrogatus quis non cenſetur in litem niſi in ſubrogatione fiat mentio poſſeſsionis. 44. A
Subrogatus, an ſortiatur naturam illius in cuius locum ſubrogatur. 141. C
Subrogatus per commiſsionem ad proſecutionem executorialium ad quid teneatur. 168. E
Subrogationum duo ſunt genera. 175. A
Subrogatus in iure, vel ad ius alicuius familiaris cardinalis lite pendente, nunquid teneatur facere mentionem nominis, & tituli cardinalis vel ab eo conſenſum petere. 169. E
Subrogatio quando dari, & concedi ſoleat. 181. C. D
Subrogationi per priuationem quando eſt locus. ibid. D
Subrogatio non facta mentione de iure acceptantis, an valeat. 183. B
Subrogatus quo ad litem & ius defuncti an cenſeatur etiam ſubrogatus quo ad poſſeſsionem. 183. C
Subrogatio cum derogatione regulæ, de ſubro collit. quare cardinalibus, vel aliis potentioribus dari non ſolet.
Subrogatio mouenti litem tra triennalem poſſeſſorē re non datur.
Subrogati quando ſunt tres non collitigantes: prima ne derogatione reg. ſecu cum derogatione, tertiarò collitigans, & infra ſem, quis iſtorum præfer bet.
Subrogatio ſecunda eſt nulla ma non caſſata.
Subrogationis diffinitio.
Subrogatio in forma gratio obſtet regulę de annali.
Subrogatus in ius ſpoliati contra ſpoliatorem, an datur exceptione regul triennali.
Subrogatus in ius alterius, quo ad poſſeſsionem, neatur ipſe purgare ſpol ſicut ille in cuius locum gatur.
Subrogatus quo ad rem, an ſetur etiam ſubrogatus, ad qualitatem.
Succeſsionem in imperio hibitam eſſe quomodo cedat.
Succeſsio in officiis ſecula curiæ an ſit prohibita.
Succeſſor & anteceſſor qua eadē perſona reputātur.
Succeſſor in beneficio titulo mutationis, vel aliàs, an ſit contra tertium impe tem, vti exceptione reg trien. competenti prædec

ti suo ex sua trien. posse. 360. C
Successio respectu tituli in beneficialibus non datur. ibid. F
Successor tam vtilis, quàm singularis an possit vti accessione prædecessoris in vsucapionibus & præscriptionibus. 361. E
Successor eadem persona fingitur, cum prædecessore. ibid. F
Successoris appellatione quando veniat singularis successio. 364. C
Suffragari verbum quid operetur. 147. A
Summus Pontifex solum in eccles. Dei appellatur sicut Moses Cācellarius Dei, cum quo vnum & idem consistorium facit. 6. E
Sumptum de registro supplicationum signatarum, an faciat fidem in iudicio. 135. C & 163. E
Super dictio qd denotet. 430. C
Superflua quæ non dicantur, licet tacitè insint. 178. B
Supplicatio sine literis est gratia informis. 93. E
Supplicatio statim quòd est signata quid operetur. 94. A
Supplicatio nunquid in dubio præsumitur impetrata ad instantiam illius cuius fauorem concernit. 133. A. B. & 275. B
Supplicatio sola de iure communi non inducit indubitatā probationem iuris. 149. C. D
Supplicatio nouæ prouisionis ad supplendum defectum publicationis requisitæ, an sufficiat. 140. A
Supplicatio propriè quæ dicatur. 144. B
Supplicationes gratiosæ hodie aliter signantur, quàm cōmissiones iustitiæ. 150. D
Supplicationes quatuor votorū papæ reseruatorum à solo papa signantur, in quibus antiquitus nisi ex magna causa nō solebat dispensare. 159. C
Supplicatio sola canonicum titulum non continet. 479. A
Suspendi in longum tēpus quid sit. 51. C

TAciturnitas, quæ in concedente defectū intentionis inducere videtur, gratiam nullam reddit. 468. F
Taxarum libri ante editionem reg. de valore duo erant, quorū inuentor Ioā. 22. fuit. 451. B
Taxæ quo pacto per Ro. Pont. creuerint & quare impositæ sunt. ibid. E
Tempus in dubio, an currat de momēto ad momentū. 109. D & 184. C. & 371. F
Tēporis angustia nō nocet. 191. C
Tempus annale plurimū fomentū iuris habere dicitur. 234. A
Temporis saltē indefiniti mentio cessantibus clausulis in quibus impetrationibus sit necessaria. 279. C
Tempus vnius anni, & sex mensium in regula de annali præfixum ad quid detur. 315. B
Tempora in materia stricta, & in præscriptionibus, an coniungantur. 371. F

Tempora prædeceſſoris, nunquid coniungantur cum tempore ſucceſſoris, vt poſsit dici triennalis. 376.E
Tempus legitimo impedimento exiſtente, an currat. 479.A
Tempus in regula de publ. reſig. datum ad publicandam reſignationē, an intelligatur etiā datum ad petendam poſſeſſionem. ibidem.D
Tempus ad inſinuandum pendente additionis tempore, an currat. 488.A
Terminus quando eſt præfixus per dictionē, à die termini, an computetur in termino. 109.F
Termini, quibus vtitur papa in puiſionibus quot ſint, & quomodo inter ſe differant. 120.F
Termini ante terminum ad articulandum, qui ſeruari debeant. 160.D
Terminus prorogatus quando nō cenſetur idem cum primo. 377.F & 381.E
Terminus aſsignatus reſpectiu⁹ certæ cauſæ, ad hoc, vt currere debeat, quid requiritur. 314.B
Terminus duplex vbicunq; à lege datur actori ſimul & reo, an debeat intelligi lapſo primo termino. ibi.D
Terminus datus per legem ad accuſandum, vel agendum in dubio, an dicatur peremptorius. 318.F
Ternarij numeri frequētia, & celebritas quæ ſit. 330.B
Ternario numero quæ includuntur.
Tertius veniens pro inte quando poterit vti appe ne ab alio interpoſita.
Teſtatoris voluntati do quis ſatisfeciſſe non tur.
Teſtator vbi grauat hære ad ſoluendum debita T teneatur etiam ad debi ditionalia.
Teſtator facere nō poteſt, leges in ſuis caſibus loci habeant.
Text. in capit. mandatum. de ſcript. loquens de bene an habeat locum in pen bus.
Text. in capit. auaritiæ. in c quàm ſit. in c. vt quis du in capi. fi. de elect. lib. 6. a beat locum in præſenta iuriſpatronatus.
Tex. cum nō diſtinguat ne diſtinguere debemus.
Tex. in regu. de annali poſſ non dicit de expenſis.
Tex. in clem. fina. de procu quens de morte natura habeat locum in renunti ne.
Tex. quī dicantur locum ha in commenda.
Tex. in c. auaritiæ. licet ſit p lis, extenditur ad præſenta miniſtrantem.
Text. in terminis in concilio ſilien. decre. 8. in titu. de ſic. poſſeſſ. quo ad poſſeſſ triennales.

Tex.in c.2. de renun.lib.6.qui de simplici resignatione loquitur ratione fraudis, an habeat locum in permutatione. 471. E
Thomas Cantuarensis archiepiscopus pro defensione causæ suæ ecclesiæ occubuit. 239. B
Titulus canonicus ante expeditionem literarum, an dari possit. 135. C
Titulus quare in regula de annali non requiritur, sed sola possessio. 276. A
Titulus trium etiam dictionum, ff. nautę, caup. stabul. vnde originem accepit. 331. A
Titulus verus & legitimus quis dicatur. 338. F
Titulus præsumptus quis dicitur. 342. A
Titulus in præscriptione triennali quando requiritur. 347.
Titulus beneficij impræscriptibilis est. 360. F
Titulus coloratus triennalis si reducatur ad non titulum, an habeat locum regula de triennali. 373. F
Titulus redactus ad non titulum ad præscriptionem, an sit vtilis. 374. A
Titulum præsumptum sufficere quo ad effectum regulæ de trienna. de quo titulo intelligi debeat. 385. D
Titulus, licet non sit, an præsumatur per lapsum decem annorum. 387. D
Titulus præsumptus ex sola possessione triénali nascitur. 388.
Tituli anterioris probatio contra triennalem in contrarium, an admittatur. 389. D
Titulum verum non habens quo ad hoc, vt præsumpto adiuuetur ad effectum regulæ de trié. quid requiritur. 390. C
Titulus præsumptus resultans ex possessione decé annorum in quo differat à titulo colorato à regula de triennali requisito. ibidem. E
Titulus, vt canonizetur quid requiritur. ibidem. F
Titulus coloratus quo ad regulam de triennali quis habere dicitur. 391. B & 392. F & 393. F & 413. D & 415. F
Titulum discoloratum in quibus casibus quis habere dicitur. 392. A
Titul. vt sit verè coloratus quid habere debeat. 415. F & 416. A
Titul. coloratus requisitus in regula de triennali, nunquid probetur per confessionem actoris. 416. F
Titulum dare à parte non dependet. 417. B
Titulum coloratum, an habere dicatur possidens beneficium per triennium ex collatione capituli de cuius potestate nõ constat. ibidem. C
Titulum coloratum nunquid det noua prouisio impetrata in curia pro absente, qui à c. de cuius potestate non constabat prouisus fuerat. 417. E
Titulum coloratum, nũquid ha-

bere dicatur capiens beneficium litigiosum vacans vigore suæ gratiæ expectatiuæ. 419. C
Titulum coloratum, an habere dicatur tertius nō collitigans cui ordinarius beneficium vacans per obitū alterius ex collitigantibus cōtulit, & iste tertius postea triennio pacificè possedit. 420. B
Titulum esse coloratum si negatur per agentem contra triennalem, quis probare teneatur. 423. E
Titulorum, & nominum diuersitas, diuersitatem materiæ arguit. 472. F
Titulorum multiplicatio, an sit prohibita. 489. C
Totum qui dicit nihil excludit. 192. F
Transactio per quam à lite recedit, an rescindatur prætextu enormis læsionis. 238. A
Translatio pensionum, an comprehendat regula de infirm. resig. 89. F
Trāslatio possessionis si lite pendente super titulo beneficij fiat in alium, an dicatur attentatum. 432. E
Triennalis si ab initio malus sit causa triennij bonus reputatur. 329. B
Triennium quam decēnium, vel aliud tempus quare magis in tuendis possessoribus præfigitur. ibidem. C
Triennium regulæ, nūquid currat contra minorem quatuordecim annorum, & vtrum nor exceptione istius re defendatur.
Triennium de quo loquit gula nunquid debeat esse nuatum tēpore vnius re tarij ad effectum allega Lapi 89.
Triennium regulę, an debe se cōtinuum, an verò su interpollatum.
Triennium longum tempu citur.
Triennium regulæ, an lig perioré, quo minus pos pellere non habentem nicum titulum.
Tunc dictio, extremitatem ficat.
Turonensium moneta qu primum in Ro. curia co fuit.
Tutor propter negligentia mouetur.

VAcatione vera concum cum ficta, quæ attē beat.
Vacatio per mortem resig infra 20. dies, an dicatur vacatio per obitum, an sit ficta. 102. C. &
Vacatio quando dicitur cta.
Vacatio ficta per obitum comprehēdatur per cla generales positas in supp tione resignationis mor fra 20. dies.
Vacatio per resignationem sit inducta, vnde verò va

per o ctum
Vacatio & eo non
Vacatio bene cessa
Vacatio gend
Vacatio culo
Vacatio conf
Vacatio test non
Vacatio lecti
Vacatio mut cem
Vacati quo gul rant
Valen tius quà min
Valor solu tur.
Valore prin tific
Valori ben fit.
Valor

per obitum, & ad quem effectum. 108. C
Vacationis duplex modus simul, & eodem tempore concurrere non potest. ibid. C. D
Vacationis modum in collatione beneficij exprimere, an sit necessarium. 191. C
Vacatio in dubio quæ sit intelligenda. 202. D
Vacatio ecclesiarū diuturna periculosa est. 227. F
Vacatio apud sedem dupliciter consideratur. 409. F
Vacatio omnis apud sedem potest dici vacatio in curia, sed non econtra. ibidem
Vacatio de nouo per mortem electi, an inducatur. 231. B
Vacatio vera, an ita detur per permutationem sicut per simplicem resignationem. 470. D.E
Vacatio, vt fingatur per obitum quo ad effectum fictionis regulæ de publ. resig. quæ requirantur. 484. A. B
Valentię Hispaniarum quare potius ad ciuium complacētiam, quàm vt ratio postulat iustitia ministretur. 113. F
Valor in beneficiis in quibus nō soluitur annata, non exprimitur. 450. D
Valorem verum in beneficiis exprimi debere, quare Rom. pontifices voluerunt. 453. F
Valoris expressio in quibus beneficiorum fructibus non fit. 457. C
Valor in quo beneficio exprimi debeat si clericus Francigena impetrat gratiam duorū, quorum alter sit in Francia, alter verò in Alemania. 460. B
Valor expressus in gratia iuxta taxam cameræ, nunquid excuset à pœna regulæ de val. exprim. 465. B
Valoris expressio facta in literis secundum arrendamenta facta per eum qui mortuus est, nunquid releuet impetrantem à pœna regulæ de val. exprim. 465. F. & 466. A
Valor beneficiorum quomodo probetur, practica ponitur in regula de val. fin. 466. F
Valor beneficiorum in reseruationibus fructuum pro pensione quomodo intelligi debeat. 458. E. F
Variandi potentia, an aliquid de iure diminuat, sitque considerabilis. 30. E
Variare in iudicio in præiudiciū tertij non licet. 306. B
Verba in qualibet dispositione in dubio, in specie capi debent. 473. B
Verba rationi, & æquitati deseruire debent. 36. D
Verba generaliter plata de actu valido intelligi debent. 64. B
Verba illa, videlicet, quauis autoritate conferatur, &c. posita in reg. de infirm. resign. ad quem effectū sint addita. 66. C
Verba in pœnalibus, & exorbitantibus quo pacto capi debeant. 87. A

Verba quando ceſſant ratione regulę eius diſpoſitio ceſſare debet. 87. C
Verba de conſenſu poſſe etiam in renuntiationibus extra curiam verificari quomodo procedat. 100. A.B
Verba ſimpliciter prolata caſum verum,& non fictum comprehendunt. 107. E
Verba illa,videlicet,quouis modo vacet,quos actus comprehendant. ibid. C
Verba regulæ,quæ eſt ſtrictè interpretanda maximè in beneficialibus quomodo debeant intelligi. 124. C
Verba illa,de non iudicando iuxta formam ſupplicationis:ſed literarum expeditarum,in Ro. curia,quid importent. 137. E
Verba indefinitè prolata, an comprehendant omnem caſum. 139. D
Verba illa, videlicet, niſi ſint commiſsiones iuſtitiam continentes per placet,vel per S. R. E. Viceeancellarium, quid ſignificent. 148. D
Verba illa,& quòd interim beneficium non cenſeatur litigioſum etiam ad effectum regulæ de ſubr.quid operantur. 161. B
Verba illa, videlicet, dummodo ante terminum ad articulandum per referendarios quare caſſari debeant. ibid. B
Verba illa, videlicet, infra menſem ante conceſsionem huiuſmodi poſita in reg.de ſubrog. collit. quid importent. & 175. A
Verba illa, videlicet, dum in dicto beneficio collit intruſus non ſit,quem ſ gatum collitigantem co hendant.
Verba illa regulæ de ſubro lit. videlicet, iuris, vel a nunquid poſsint verifi iure ad rem, quod com bat defuncto.
Verba in dubio de impet loquentia quomodo d intelligi.
Verba illa,videlicet,iniuſt rè,& de facto moleſtan ſentētiis apponi ſolita effectum ponantur.
Verba iſta,videlicet,vel ali uis cauſa,maiora expre ducunt.
Verba vniuerſalia ad hab ſtringuntur.
Verba illa ſacræ ſcripturæ, cet,per tempus & tēpo triennio exponuntur.
Verba generalia in conſtitu bus ad quid ponuntur.
Verba in dubio de iure or rio non extraordinario liguntur. 417.
Verba narratiua Papæ in hi non dependent à facto prio maximè in præiud tertij non probant. 4
Verba in ſupplicationibus muniter appoſita,videlic obſtāte reſeruatione in re iuris clauſa de qua re

tione intelligi debeant. 411. A
Verba in dubio quando ad futura referantur, quando verò sub lege cõprehendantur. 476. D
Verba quid sint. 474. C
Veritas per disputationem magis splendescit. 8. C
Veritas magis attenditur in consistorio principis quã iudiciorum ritus seu solennitas. 88. E
Veritas vbi locum, nec fictio habere non potest. 371. C
Vexatio incipit à citatiõe 449. C
Vicarius perpetuus in ecclesia vbi non est, rector fungitur in omnibus officio vicerectoris. 125. B
Vicarij perpetui quare arctantur dispositioni capit. licet. &c. extra eo. de elect. lib. 6. ibi. D
Vicecancellarius & ipsa cancellaria quando primum fuerunt in esse. 1. F
Vicecancellarius olim quibus nominibus appellabatur. 2. A
Vicecãcellarius qui olim erat simplex doctor, quando primum fuit creatus Cardinalis. 3. D
Vicecancellarius antequam fuisset creatus cardinalis vna cum notariis assistebat in camera Papæ, ac cum illis de portionibus cottidianis palatij vnam mensam faciebat. ibid. E
Vicecancellarij in mensa nullus, cuiuscunque dignitatis esset, poterat comedere sine licentia Papæ. ibid. F
Vicecancellario etiam non cardinali, notariis auditori contradictarum, & correctoribus in capella Papæ post presbyteros locꝰ destinatus erat. 4. C
Vicecancellarius postquam fuit creatus cardinalis non habuit communem mensam, nec locum cum prædictis officialibus, sed omnes honorum gradus sibi solus assumpsit. ibid. B
Vicecancellarij, camerarij, & maioris pœnitentiarij cura & administratio quæ sit. 7. F
Vicecãcellarius quo pacto signat prouisiones gratiosas. 150. D
Vicecancellarius, seu alius inferior à Papa, an possit clausulas derogatorias obstãtiarum cõcedere. 151. A
Vicecancellarius de iure, an possit vti clausula non obstan. ibidem. A
Vicecancellarius, an possit signare supplicationes consistoriales de iustitia. 151. D
Vicecancellarius, an super omnibus causis possit signare commissiones iustitiæ. 153. D
Vicecancellarius antiquis tempo ribus signaturam ordinariam iustitiæ habebat. 153. D
Victus, quòd condemnetur victo ri in expensis nisi habuerit iustam causam litigandi quomodo procedat. 240. F
Viginti dies in resignationibus infirmorum, à die prẽstiti consensus computari debent. 221. F 104. 105. A
Vinculo vno sublato ex duobus aliud non tolli. 128. F & 129. A

Violétia in beneficialibus odiosior est, quàm in prophanis. 352. E
Vita hominum ad quot annos protendi potest. 79. A
Vltima tollere priora, quomodo procedat. 206. A
Vnciæ auri, & argenti valor. 460. A
Vniones per papã ex certa scientia factæ cum præiudicio ordinarij, an comprehendantur sub regula de iure quæsit. non tol. 31. E
Vnio ad vitam, an extinguat titulum. 344. C
Voluntas ex actu nullo, ita declaratur sicut ex valido. 493
Voti appellatione de quo voto intelligamus. 357. D
Vsucapio contra quos sit ... ducta.
Vsucapio temporalis quid ... rat.
Vt dictio, an propriè causa... nalem denotet. 205.
Vulneratus si moritur post ... dies siue menses, an prae... tur mortuus ex eodem ... re.
Vulnerans, vt puniatur mitior ... terpretatio in dubio fa... est.

XErxes, & Crœsus Per... reges tot linguarum ... nera perdidicerunt, ... populos sub suis dition... nebant, & idem de Mith... Ponti rege.

FINIS.

R. P. D.

LVDOVICI GOMES HISPANI, EPISCOPI SARNEN. SACRI PALATII APOSTOLICI AVDITORIS, VTRIVSQVE signaturæ referendarij, ac sacræ Pœnitentiariæ Apostolicæ Regentis, super Regulas Cancellariæ Apostolicæ iudiciales, quæ in Libro Rotæ inscriptæ sunt, Commentaria.

✝

Titulus, siue Rubrica Regularum.

REGVLAE, ORDINATIONES, ET CONSTITVTIONES CANCELLARIAE APOSTOLICAE.

ANTEQVAM particularem, & indiuiduam cuiuslibet regulæ interpretationem attingamus, operæpretium erit, quædam in vniuersum, & per transitum, de intellectu, significationéque tituli præfari. Nam ueriores redduntur sermones nostri, cùm uniuersalibus prius cognitis, ad particularia descendimus, ut dicit Philosophus primo Physicorum, quem Iurisconsulti multis locis sunt imitati, ut in l priff. de iustit. & iur. & in l pri ff. si cert. peta. & in §. hu itaque. instit. de iustit. de iur. & alibi sæpe quem ordinem, ut nos plenius imitemur, totum istum titulum, siue rub in sex quæstiones distribuendum putauimus: quarum summa hæc erit.

QVAESTIO PRIMA.

CIRCA primam quęstionem illud satis certum pertum est, † Regulas Cancellariæ à Io. mosecundo initium & originem habuisse in vetusto quodam membrano codice (q vulgares quinternũ Cancellariæ Apost vocant) primus omnium in ordine ponitur Ioã. 22. larum author, nec ante ipsum alius summorum Pon inuenitur, qui hoc prius tentauerit. Et licet Cãcellari stolica, & Vicecancellarij officium (vnde Regulæ ill nominationem acceperunt) longè ante Ioan. 22. pr sisse videantur: nihilominus Regulæ istæ non fuer tempore saltem in scriptis, sed longo interuallo co Nam Cancellariæ negotia tunc, non Regulis, sed vi cis mandato & stylo regebantur: verùm quia sine a certo ordine, sed euentualiter, & quodammodo for procedebant, stabilitatem nõ habuerunt: quo factu vt non solùm Regulæ, sed ferè omnia Rom. Curiæ e per quandam consequentiam successiuis tempo etiam mutationem, & magnam sui status vicissitud receperunt. De quibus omnibus non abs re erit loco ambuli pauca quædam commemorare.

De *Cancellaria & Vicecancellarij origine.*

ANTE omnia igitur illud cõstat temporibus Luc Pæ III. qui per ducentos annos, & vltra, Ioa præcesserit, vt historici referunt, Cancellariam in esse productam, vt patet in ca. adhæc de rescript. text. Lucij III. Et eodẽ modo tẽporibus Inn. III. qu Lucium, licet ante Ioannem per plures annos in Po tu sedit, non tantùm de Cancellaria, sed etiã de dep ad eam fit mentio, in c. dura. in princip. de crim. fal. & porrecta. de confir. vtil. vel inutil. Nondum tamẽ illi poribus Vicecancellarij dignitas, qui Regularum m & custos est, quod ego legerim, inuenta fuit. Sed C lariæ officium per præsidentem, & quosdam alios r gebatur. De quo præsidente postea meminit decis tæ. DLXV. in antiquis incip. vtrum capitulum. col. cessu tamẽ temporis Vicecancellarius creatus fuit v rus, & singularis industriæ doctor sine aliqua alia tate. Sunt tamen qui dicant Vicecancellarium long ipsa tempora fuisse institutum, illúmque aliquando

† Stylus Romanæ curiæ est attẽdendus, vt e. quã graui. in fi. extra de crim. fal. & gl. in ca. ad hæc. extra de rescrip. Et licet antehac nõ fuerit in scriptis redactus, tamen ex nõ scripto ius venit quod vsus approbauit. Nam diuturni mores consensu vtentium comprobati legẽ imitã tur: vt §. ex nõ scripto. Inst. de iur. natu. gẽ. & ciu. Et talis stylus, siue vsus decem annis approbat, vt l. si eũ fidei cõmi. §. Aristo. ff. qui & à quib. manu. lib. non fiãt. & dicitur lõga cõsuetudo vel stylus x. annis, qui tanto tempore roborat: vt

niarium, interdū primiceriū, nōnūq̄ bibliothecariū appellātes. ꝙ tā ex antiqs Pontificū literis apostolicis, quā etiā nonnullorum iurium testimonio comprobare nituntur In primis literæ Stephani papæ 2. (qui fuit circa annum à Natiuitate Christi DCCLII.) adducuntur quæ habēt hæc verba: Scriptum per manus Benedicti Scriniarij Sanctæ Romanæ ecclesiæ in mense Iulio, indictione quinta, in Sacratissima sede beati Petri apostō. tertio anno Pontificatus, &c. Aliæ literæ Paschalis primi etiam habent hæc verba Scriptum per manus Theodori Scriniarij sanctæ Romanæ ecclesiæ, &c. Ex quibus quidem literis apparet Vicecācellarium Scriniarium appellatum, quod etiam ex text. in ca ad audientiam. de præscript. comprobare nituntur, vbi de Scriniario fit mentio. Sed in hoc diligenter est aduertendum non esse verum literas prædictas, ne text. in dicto capitulo ad audientiam de Scriniario loquētes, debere de Vicecancellario intelligi. sed de notariis, quos hodie protonotarios appellamus, qui omnium officialium curiæ antiquiores sunt. & glo. in dicto ca. ad audientiam, cōmuniter approbata, Scriniarium pro notario exponit.

A

insti. de vsu cap. §. 3. ad hoc aut vt cōsuetudo cōcernens iudicialia approbet, requiritur ꝙ bis secūdā eam iudicetur, vt gloſ. d. §. ex nō scripto. Inſt. de jur. Bna. gē. & cin. gavnus actus indu cit cōsuetudinē. l. iij. in fin. C. de episco. aud. Alia est cō suetudo, q̄ seruat ad litis decisionem, tūc in spiciēda est cōsuetudo, quæ obseruatur in loco cōtractus. l. si fūdus. ff. de euic. nam in cōtractib. id sequmur, ꝺd actū est, ꝙ si nō apparear, ꝺd actum erit, consequens erit, vt id sequamur, ꝺd in regione, in qua id actū est, frequentatur.

De origine & officio Protonotariorum.

VNDE, vt habeatur perfecta notitia antiquitatis temporū iniuria dispertitæ: est notandū, ꝙ initia Orientis ecclesiæ sub Clemente 1. vt Damasus author est, creati fuēre notarij septē ad res gestas martyrū diligenter conscribēdas, quib. septē vrbis regiones, quæ parochiæ dicebantur, distributę fuere vt Platina, & alij meminerūt. Et quia Antherus papa, eius nominis primus, statuerat res martyrū gestas à notariis conscriptas, Scriniis ecclesiæ recondi, fortasis ab eo tēpore Scriniarij sunt appellati, ꝙ put gl. illos appellat in dicto cap. ad audientiā. de præscrip. & alibi sæpe. verū, quia tēpore Iulij papæ 1. non ita martyria christianorū frequētabātur, quia creuerat in immēsum iā decus ecclesiæ propter Cōstātini magni cōuersionē: ideo dicti notarij nihil fortè habētes, quod iā de martyrib. scriberēt, ex mādato Iulij 1. omnia & quæcūq; alia ad ecclesiā pertinētia scribere cœperunt (vt Damasus in vita Iulij refert) vbi de Scrinio scripturarū notariorū etiā meminit. inde verisimile est prędictis notariis, vt dixi, ab Scriniis recōditarū scripturarū Scriniarios appellatos: quódq;, vt cre

Dditur, inter illa ad ecclesiam pertinentia, quæ Iulius a
Quòd si nō adpareat regionis mos quia varius fuit, tūc est iudicātis id sequi, quod minimum est. vt l. sem per in stipulationibus. ff. de regul. iur. & l. de vb. ff. de leg
ANTILAEVS.
tare eos voluit, Apostolicas quoque literas scribere runt, quod ex antiquis literis Apostolicis Sergij 1111. māifestum redditur, in illis verbis, videlicet, Sc per manus Benedicti Notarij, Regionarij & Scriniar ctæ Romanæ ecclesiæ &c. quę quidem verba duo in primū illius bullæ Scriptorē vnum fuisse ex illis septē tariis à Clemente primo constitutis, ex eo, quia app tur Regionarius, quia illis Notariis, vt dixi, septem re nes vrbis diuisæ fuerant, vt Damasus & Platina refer vita Clementis. Secundū quia appellatur Scriniarius, scribere solebāt res dignas Scrinio, vel quæ clerici i nio recōdere debebāt, vt dicit Damasus in vita Iulij. stat igitur ex præmissis Scriniarium non esse Vicecā

Erium, vt illi malè opinabātur, quod etiā probatur e antiquis Martini 11. Apostolicis literis, vbi Notari rum bullarū Scriniarius appellatur in hæc verba: Sc per manus Hadriani Scriniarij S.R.E. Et ita debent ligi Stephani, & Paschalis summorū Pontificū bullæ rius in cōtrariū allegatæ, quæ nō de Vicecācellario, ctū est, sed de Notariis intelligi debēt, cū quibus ab ræ Benedicti septimi concordāt, dū in eis dicitur: Sc per manus Io. Scriniarij S.Rom.Eccle. Et hoc idem aliis antiquis literis Apostolicis ꝓbari posset, quas sus adolescens Antonius Galæsius curiosissimè col

Creuit deinde, auctis diuitiis, istorum Notariorum nor, vt ad differentiam aliorum Notariorum vrbis P

Fnotarij appellarentur, quasi primi inter alios Notari dicit Ioan. de Platea in l. 2. C. de primice. lib. 12. vbi A tus, & quidam alij moder. hanc Protonotariorū dig tem multum extollunt, & eos latè sequitur doctus M nus Taurinen. Io. Frāciscus Purpuratus in l. 1. col. 3. 301. cum seq. ff. de offi. eius. nec immeritò. Sunt enim Apostolicæ & principis Notarij: propter quod dem tionem & dignitatem acceperunt, vt dicit Alexan. in 87. inc. visis codicillis. in 2. col. in 2. vol. & ante ipsum in l. laudabilem. C. de aduo. di. iud. πρῶτος enim Grę tinè primus dicitur: sicut protomartyr, primus mart dicit glo. in §. illud. in auth. de tabellio. Hinc proto dicimus primam scripturam. inde protomedicus, pro

plautus, protogonus, & quingenta alia vocabula dedu- A
cuntur. Sicut etiam inter eosdem Notarios antiquior, seu
decanus, olim protoscriniarius, vt Leo VIII. dictus fuit,
vel primicerius appellabatur, tantáque fuit illius existima
tio, quòd sicuti hodie decano Rotæ magnus in Capella
Papæ honor tribuitur propter ministeriũ mitræ, ita & pri-
micerio inter alios Protonotarios in signũ maioris præro
gatiuæ commissa erat datandi facultas, vt apparet in bul-
lis Martini II. vbi dicitur: Data per manus Stepha. primi-
cerij defensoris summæ sedis Apostoli. anno Pontificatus
D. Martini II. & in bullis Stephani. VII. dicitur: Data per
manus Stephani primicerij anno II. Domini Stephani.
Quæ quidem datandi facultas, nescio qua de causa postea
Bibliothecario Sedis Apostolicæ cõcessa fuit, vt bullæ an- B
tiquæ Benedicti VII. & Sergij IIII. testantur: quem Biblio
thecariũ quidam, vt dixi, pro Vicecancellario acceperunt,
cum Bibliothecarij officium olim, sicut hodie in palatio
Apostolico aliud præ se ferat. Nam qui Bibliothecæ Late-
ranæ præfectus erat, Bibliothecarius dicebatur, de quo
Laterano Bibliothecario Platina meminit in vita Ioan. 14.
Sed quia locus iste non postulat circa ista officia euagari,
de quibus latius scribam in tract. de official. curiæ. inserto
cum illo de potestate, & stylo sacræ pœnitentiariæ. ideo
omitto. Et interim circa dignitatem protonotariorum vi-
denda sunt, quæ scribit Ioan. de Platea in l. fin. in 3. colum.
C. de decurio. lib. 10. & gl. pragmaticæ in titu. de causis. §.
quicquid. in gl. Protonotarios. Et quæ dicũt Moder. & no C
uissimi rep. in rep. ca. Raynutius. in verbo adiectæ impube
ri, &c. fol. 157. colum. 3. de testa. vbi notabiliter loquuntur,
& reassumit Bartholomæ⁹ Cassaneus in tract. Gloriæ mũ-
di. in 4. parte. in 29. consideratione. vbi latissimè scribit de
omnibus officialibus curiæ Romanæ. Et Card. Iacoba. in
tract. concilij. fol. 71. in 1. & 2. colum. Et de Protonotariis
facit etiam mẽtionem Ioan. de terra rubea in tractat. pri-
mogenituræ. fol. 107. col. 4. Et Petrus Belluga in Speculo
principum. rub. 6. num. 10 qui ad hoc plura iura allegat, &
vnum notabile priuilegium eorum ponit Bonifacius de
Vitalinis Rotæ Auditor in cle. 1. in 11. colum. num. 151. & se-
quen. de hære. de quibus etiam meminerunt Mod. Ver-
cel. in proœm. Digest. fol. 11. & in l. 2. ff. de origine iuris. &

D Volateranus lib.39. Philosophiæ, titul. de magistra
de quibus aliquid dicam infra in regula de non iud
do, nisi secundum literas expeditas.q.fi.

Redeundo igitur ad Vicecancellarum, concludo,
antiquis temporibus nō Scriniarium, Bibliothecari
primicerium, sed suo nomine Vicecancellariū, appella
Non erat tamen hoc officiū in tam excelso honoris
positum sicut hodie, quia Vicecancellarius, vt dixi, n
bebat dignitatem. Adeò, quòd adhuc tēpore Nicol
pæ III. Lugdunensis, quòd cōcilij Vicecancellarius
nalis nō erat, sed priuatus homo: quin vnà cum pro
tariis papę in camera ad exequendū mādata eius, sic
dinales in consistorio, & diuinis officiis assistebat.
E fuit obseruatum vsq; ad tempora Bonifa. octaui, qu
pore etiam ille Vicecancellarius, de quo idem Boni
minit in proœmio sexti decretaliū, incip. sacrosanct
erat cardinalis, sed postea ab eodem Bonifa. diacon
dinalis creatus fuit, vt Ioan. And. ibidem in glo. auth
Illud etiam non est omittendum, quòd antequam
cācellarius crearetur cardinalis, vna & eadem erat
& notariorum mensa semel in die de portionibus
sustentari solita, ad quam nullus, quātæcunq; fuisset
minentiæ, cōditionis & status comedere audebat
ciali licentia papæ. Et quod est magis mirādum, nu
F officialibus ita communiter viuentibus medicinam
re, aut sanguinem minuere poterat absque speciali
Vicecancellarij, faciliter obtinenda, vt in prædicto
brano libro peruetusto latius enarratur. Et hoc
cardinalibus infirmis obseruatum fuisse antiquis te
ribus refert Hostiensis. Nam illi non poterant sang
minuere sine speciali licentia papæ, vt tradit Ho
qui in hoc habetur corruptus in summa de pœnite
re. §. cui confitendum. verſicu. cui cardinales. & in
clesia vestra. el 2. de electio. Quis autem tunc Vice
larij, Notariorum, Auditoris contradictarum, & Co
ris viuendi modus fuerit cuius etiā quantitatis vel
ræ fuerint portiones panis, vini, carnium, & orde
singulis diebus ex palatio Apostolico capiebant
etiam papa circa strenam & alia cum eisdem die n
tis domini nostri Iesu Ghristi seruare solebat; qui

terea quãdo curia extra vrbem proficiſcebatur, prædictis A
officialibus conferebat ſeu largiretur, in dicto membranæ
libro latius deſcribuntur. Quæ licet cognitione iocunda
& digna videantur, propter notitiam vetuſtatis ac etiam,
vt facilè percipi poſsit ex quàm tenuiſsimis principiis hæc
Vicecancellarij dignitas, & ſacrum cancellariæ officium in
immenſum creuerint. Nihilominus tamen, quia videretur
nimis prolixum, & fortaſsis extra propoſitum noſtrum il-
la hîc recenſere, quæ fortè tres bonas papyri paginas oc-
cuparent, omitto. Non tamen ſilentio præteribo vnum ſa
tis notandum, q̃ licet Vicecancellarij officium tam angu-
ſtis tunc includeretur limitibus, & Vicecancellarius cardi-
nalis non eſſet: maior tamen illi poſt cardinales honor,
quàm reliquis aliis curiæ prælatis impendebatur. Deſigna B
tus enim erat Vicecancellario, Notariis, Auditori contra-
dictarum, & Correctoribus, poſt presbyteros cardinales
in capella papæ ſedendi locus, aliíque honorum gradus
tribuebantur illis de quibus ibi latius narratur. Et hæ qui-
dé officialiũ prædictorũ prærogatiuæ, quouſq; ex cardina
libus Vicecancellariũ fieri placuit, promiſcuę erant, ac lon
go vſu ſeruatę. Sed poſtquam Vicecancellarius cardinalis
effectus fuit, ſumma totius poteſtatis & honorũ in vnum
delata, illã mutuã obſeruationé aboleuit. Adeò, q̃ illa Vi-
ecãcellarij ac notariorũ cõmunis ac familiaris mẽſa, cum
portionibus quas ex palatio apoſtolico recipient, locus
etiã capellæ poſt presbyteros cardinales in diſſuetudinẽ
abiêre. Inde euenit q̃ Auditor cõtradictarũ, qui poſt cardi C
nales & Vicecãcellariũ, cæteróſq; curiæ prælatos, vt præ-
miſſum eſt, præcedere ſolebat, poſt huiuſmodi Vicecãcel-
larij in cardinalẽ promotionẽ ab omnibus præcedebatur.
Vt nõ ab re Bonifacius de Vitalinis, olim Rotę auditor, in
cle. ne Romani. §. ſanè. de electio. dixerit, Auditorẽ cõtra-
dictarũ quondã cæteris Auditoribus dignitatẽ maiorẽ, &
loco dignioręm, ſuo tẽpore poteſtatẽ localẽ, ab aliis Audi-
toribus ſeparatã ſatis abiectã, ac minus honorificã, & ho-
neſtam habuiſſe. Nec mirandum horum officialium digni
tates, aut honores tẽpore diminutos fuiſſe. cùm & alij ſi-
miles curiæ Romanæ miniſtri eadem temporum viciſſitu-
dine, & fortunæ turbine ſint depreſsi: adeò, vt hoc tẽpore
vix primæua eorum inſtitutione veſtigia appareant.

D *Rotæ immutatio.*

NAM satis apparet Rotæ Auditorium non idem in eo statu antiquis tẽporibus fuisse quomodo Erãt enim sine numero certo Auditores ad audiẽdũ & referendũ tantũ deputati, vt dicit Spec.in tit. de §.iam nũc dicendũ.versic.Itẽ non obstat si obiicis. Po verò auctis sedis apostolicæ negotiis, cõcessa fuit Au ribus diffiniẽdi facultas,vt patet ex his quæ tradit Spe tit.de Auditore. Sícque vario modo obseruatũ fuit vi ad tẽpora Sixti 1111.qui omniũ primus numerũ Aud rũ ad duodecim restrinxit. erant enim adhuc tẽpore numero quatuordecim,qui nominib. suis propriis in la Sixti super hoc cõfecta numerantur,sub Dat. Prid E Maij. 1472. anno eius primo,& tempore Thomæ F erãt.21.Auditores vt vidi adnotatum per R. D. Iac.Sa nettã,& hoc innuit decisio,licet corruptè, in causa qu dub.15.eiusdem Fastoli.Nec mirum, quia erat duplex ditorũ locus,videlicet primi gradus,& secundi gradu colligitur ex 42.dubio eiusdẽ Fastoli , & ex subscripti consilij Oldra. 266. sicut etiã tẽpore antiquo canon ecclesia dicebãtur clerici primi gradus, sed alij simpli beneficiati dicebãtur clerici secũdi gradus,vt notat h cen.in ca.sedes.de rescrip.& in cap.fi.in 2.col de præ Et isti gradus Auditorũ , vt opinor videbantur introd respectu primæ & secundæ instãtiæ.itaq; Auditores p gradus erãt,qui cognoscebãt simpliciter de negotio F cipali,de quo si appellari contigerat , causa appellat cõmittebatur Auditoribus secundi gradus. Quod vid colligi ex dictis Old.in consil.304. in prin.Et ad effec istorũ graduũ bene cõsonat, q̃ tunc Auditores essent vel plures aut minus,quia nõ erat certus numerus fi tus vsq; ad tẽpora Sixti,sicut etiã neq; ante Sixtũ Au res recipiebãtur,nec examinabãtur corã Vicecancell quia hoc Sixtus omniũ primus per prædictã bullã in duxit , vt hodie practicatur: & illa bulla adhuc in scr Rotæ seruatur.Sed Camerarius de mãdato papæ oli ditores p dationẽ capæ,rocheti , & birreti recipieba in matricula,postea scribi faciẽs,prout refert Egidius dcxi.incip.licet capella.& Camerarius tũc erat iudex torũ,& nõ alius,& ille solus Auditores excõmunica-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

terat, vt sunt de hoc penes me plures regulę Cācellariæ an A
tiquæ tā Greg. 11. q̄ Benedi. 13. quæ omnia postea fuerunt
per Inn. & Sixtū immutata. Et quod est magis mirādū, Ro
ta à tēpore Sixti vsq; ad nostra tēpora, in quib. feliciter se-
det Paulus papa III. varias etiā mutationes recepit. Nā tē-
pore Sixti nō informabāt verbo, sed datis p Auditorē du-
biis, aduocati de iure in scriptis respōdebāt, sequuti cōsil.
Clemētis IIII. de quo loquitur Spec. tit. de requis. cōsi. col.
fi. Sed illa obseruatio parū durauit, quia tēpore Alex. 6. cu
piditate aliquorū aduocatorū interrupta fuit. Sedebāt ta-
mē tūc Auditores in palatio ter in hebdomada. Nūc verò
hæc omnia sunt immutata. Nā Clemēs VII. voluit bis tātū
Auditores ī hebdomada sedere, causantib. bellorū turbini
bus, & Luterani dogmatis incēdiis, quib. Alemaniæ maior B
pars, & Angliæ cū plurib. aliis ab obediētia sedis apostoli
cæ defecerūt. Sic etiam & nūc tēpore Pauli III. informandi
modus omnino immutatus extitit. Nā cùm prius procura
tores omnes, & aduocati maximis partium impensis, &
Auditorum molestiis voce informarēt, nescio quo pacto,
mutuo, & vnanimi aduocatorū & procuratorum consen-
su, petitum fuit à Rota non amplius vocaliter, sed in scri-
ptis informari. Quod papæ primùm, Rotæ & denique to-
ti curiæ placuit. Sicq; redemptum est tempus, quod quo-
tidie inutiliter, & cum dispendio omnium amittebatur.

Sacræ pœnitentiariæ officij uariatio.

APPARET igitur ex prædictis quāta fuerit status pri- C
mi Rotę variatio, quāta stvli antiqui vicissitudo, quę
magis etiā cernitur in officio sacræ pœnitētiariæ, cu
ius immeritò sum regēs. Illud etiā pœnitētiariæ officiū in
ecclesia primitiua cōmuniter à plurib. immaculatæ vitæ &
scientiæ eruditione simplicib. cōfessorib. cū magna auto-
ritate, ac summo honore regebatur, vt Cassiodorus, So-
crates, & Sozosenus in historia ecclesiastica testantur. Et
ita pœnitētiarij in ecclesia venerabiles & cōspicui erāt: vt
reprehēdi à Benedicto 12. meruerint Auinione anno pon
tificatus eius quarto, quare pileū, & protonotarij equitan
do nō portarēt, & inde euenit, q̄ pœnitētiariorū senior,
quē hodie decanū seu priorē appellāt, mitrā papę, quā ho
die decanus Rotæ & publice rochetū, sicut alij curiæ Ro-
manæ prælati gestare solebat, vt in quodā peruetusto mē-

D brano libro pœnitẽtiariæ apoſtolicæ apud ſanctũ Pe
ſcriptũ inuenimus. Ad tãtúmq; honoris culmẽ hæc p
tẽtiariorũ cura deuenit, vt nõ dedignarẽtur olim qu
cim cardinales illud munus ſubire, vt papa Benedict
refert ſe in quodã antiquo libro habuiſſe ſcriptum. E
idem Eraſmus affirmat libro ſecũdo reſpõſionis ad A
tũ Piũ Carporũ principẽ. fo. 41. Et hoc eſt fortaſsis,
Damaſus innuit in vita Marcelli, dũ dicit Marcellũ p
quindecim in vrbe cardinales conſtituiſſe propter
mũ & pœnitẽtiã multorũ, & idẽ dicit Aluarus Pelag
tiquiſsimus cardinalis lib. 2. de planctu eccleſiæ. art.
ita debet corrigi dictũ Archi. qui idẽ ſentit in c. vbi p
lũ. col. 1. de elect. lib. 6. Ex quibus liquidè apparet tã
E dinales pœnitentiariorũ curã geſsiſſe, à qua, creſcen
poſtea eccleſiæ facultatibus, fuerunt exẽpti, vt idem
dictus papa refert. Si quid etiã grauis negotij põtif
agẽdũ occurrebat, id facilè pœnitẽtiariis idoneis cõ
batur, vt de cõpilatione decretaliũ Gregoriũ nonũ
in earundẽ proœmio legimus. Poſtquã verò cura ſac
ficij pœnitentiariæ vni cardinali demãdata fuit, tot
cõmunis pœnitentiariorũ honos, tota deniq; cõſci
ſubordinatio, & reciproca cura perire, ac ſimul cũ o
ad vnum tantũ cardinalem, quem maiorem pœnit
rium appellarunt, deuenit. Sic enim variat fortuna

Epiſcoporum dignitatis diminutio.

F SED hoc parum videri debet, quando etiã epiſcop
dignitas, quæ maior omnibus aliis in eccleſia pr
ua fuit & à iure diuino exordiũ habuit, eadem t
viciſsitudo depreſsit. Nã (vt in veterib. authorib. leg
epiſcopi vſq; ad tẽpora Clementis quinti, & Io. 22.
eccleſia dei, ita in excelſo honoris & exiſtimationis
poſiti fuerũt, vt dignitate deprimi, ac gradu minui
rẽtur, ſi ex epiſcopis ad cardinalatus officiũ aſſume
Nec immeritò. Illis enim ſolis data erat etiã loci pr
tiua anterior, vnde adhuc poſt Nicolaum ſecundũ e
pi immediatè poſt papã ſubſcribebãt, deinde pres
poſtea diaconi cardinales, cũ ex multis, tum ex qui
Vrbani ſecũdi literis Apoſtolicis. Dat. Salerni x i i i
Octob. x v. Indicti. Anno dominicę incarnationis
Põtificatus ſui anno quinto clarius apparet: in quib

mediatè post papam, & ante cardinales subscripti sunt Au A
sculan⁹, Rappollanus, Troianus, & multi alij episcopi. Du
rauerat autē sub hoc tenore felicitatis illa episcoporū di-
gnitas vsque ad Bonifacij v i 11. tępora, vt refert Io. And. in
c. cum aliquibus. in nouella de rescrip. li. 6. & in c. cum Apo
stolus, de censib. licet ibi habeatur diminutus. Quo tępore
refert Io. And. multos prętermissos fuisse cardinalari, quia
episcopi erant, ne sic dignitate minuerētu⁹. Quod postea
nescio quo pacto fuit immutatū: fortè, quia in palatio apo
stolico fuerat tunc bis pronūtiatū non notari in tali pro-
motione descēsum, vt dicit Io. Franc. Paui. in extrau. ad o-
nus. vel quia iam plenior potestas in eligēdis summis pōti
ficibus cardin. attributa fuerit, cū antea nō solis cardi. con
cederetur, vt patet in c. in nomine. 23. dist. & in sexcētis a- B
liis locis. vtcunque sit Io. And. in d. c. hanc cōsuetudinem
in tantū dilatatā cōmendat, videlicet quòd quādoq; de so
lis episcopis tūc fiet vna cardinaliū ordinatio seu promo-
tio. Et miratur Bonifaciū v i. libri decretaliū conditorē re-
uocatorias gratiaru, & alia permulta inuenisse, nesciuisse
tamen ista inuenire: & Io. And. sequitur idem Io. Franc. Pa
uinus auditor Rotæ in tract. visitationis in q. 2. primæ par.
& reassumunt Moder. Bononienses in tract. legati.

Itaque ex prædictis adparet variam fuisse prædictorum
officiorum mutationē, quam nūquam, vt opinor, meliori
statu constitutam legimus, quàm modò. Nam, vt ad Vice-
cancellarium reuertamur, non sine magna ratione ordina
tum fuit. hoc officium tantùm cardinalibus tribui debere. C
Quia Vicecancellarius propter sceptrum iustitię quod te-
net, supremum inter omnes debuit tenere principatum; si
cut & ipsa iustitia, quæ cęteras alias virtutes excellit, secun
dum Philosophum secundo Ethico. & tex. in authen. vt o-
mnes obed. prin. prouin. in prin. De qua quidem Vicecan
cellarij excellentia latissimè tradunt Moder. Tauri. videli-
cet, Io. Franc. Purpuratus in l. 1. ff. de off. eius. &c. Conue-
niens igitur fuit, nō vt antea, simplicibus & priuatis viris,
sed personis magna & illustri dignitate prædītis, cuiusmo
di sunt cardinales hoc officiū cōmendare, vt sic & personę
huiusmodi, & dignitatis accessione, splendore, & nominis
celebritatē caperet. Et quamuis Camerariatus officiū lon
gè antea cardinalibus fuerat cōmissum, vt adparet in c. ad

D audientiã. de pręſcri. & per cõſequens videretur huic
cio Vicecancellarij pręferendũ. Tamen quia, vt dixi,
cancellarius propter adminiſtrationẽ iuſtitię. quã gen
teris omnib⁹ prefertur, vt notãt doc. in cle. 2. de elec.
conueniẽs fuit illi maiorẽ tribuere dignitatis præro
uam, ſicut videmus in Referẽdariis, qui Protonotarii
antiquioribus præferuntur, propter rationẽ quã ſcri
regula de non iudicando, niſi ſecũdum literas expe

Sed poſtquã huc digreſsi ſumus, operæpretiũ erit
ſcrutari, quãobrẽ hic cardinalis cãcellarię apoſtolicę
fectus, Vicecancellarius potius q̃ cancellarius appel

SOLVTIO. Laurentius, Cardinalis Zabarella, &
d. cle. ne Romani. de elec. dicunt hoc factũ fuiſſe, qui
E quis tẽporibus ille Cardinalis certauerat de paritate
Papa. & ob eam cauſam ordinatũ fuit, q̃ per diminu
decætero Vicecancellarius appellaretur. Ita dicũt pa
cum quibus alij vbiq; doctores, more ouiũ primã ſe
tiũ præcipitati ſunt. Sed quàm iſta, Deus immortalis
da ſint, & à verò aliena, qui vel parũ hiſtoriã eccleſi
caluerit, ſatis dignoſcere poteſt. Nam q̃ cardinalis Ca
lariæ contenderit vnquam de paritate cum Papa, ve
pellatus fuerit vnquam Cãcellarius, & poſtea ordina
quòd Vicecancellarius appellaretur, nullibi legimus
ſunt quædam ſomnia. Et ideo ego arbitror aliũde hoc
men Vicecancellarij proceſsiſſe. Nam conſtat ſumm
pontificem ſolum in eccleſia Dei appellari, ſicut Mo
F Cancellarium Dei, cum quo vnum, & idem conſiſtor
cit. Ita in indiuiduo dicunt Moder. Galli repet. c. Ra
tius. in verbo vxorẽ nomine Adelaſiam. num. 497. de
Et idem dicunt alij Moder. in tract. ſiue Catalogo gl
mundi, in quarta parte in 13. conſideratione. Si igitur
eſt Cancellarius, non videbatur conueniens alium e
Cancellarium Papæ ſimilem nominare, ſed potius V
cancellarium, qui eius vices gereret: ſicut rex in regn
non facit Regem, ſed Viceregem. Et hoc etiam alia ra
ne ſuadetur, quia, vt ſuperius dictum eſt, Cancellaria
ſtolica prior fuit, quàm Vicecancellarij promotio: &
cellaria repræſentat ſedem apoſtolicam, quæ habetur
Cancellario. Hinc eſt, quòd quando auditor remittit
ſam ad Cancellariam, dicitur eam remittere ad con

rium papæ, quod habetur pro Cancellario: non autem re- A
mittitur ad Vicecãcellarium, vt est decisio Rotæ notabilis
in tit. de rescrip. decis. 13. in no. incip. Item si causa com mit
tatur, &c. in fi. verbis, quæ secundum numerum extensum
est. 362. Et eodem modo dicimus, ꝙ in curia Romana, nul
la particularis persona est fiscus, sed ipsamet sedes Aposto
lica, vt dicit Bart. in l. item veniunt. §. ait Senatus. ff. de pet.
hæred. Et ideo, qui hodie gerit in curia officium fisci, non
appellatur fiscus, sed vel aduocatus, vel procurator fisci.
Sic Vicecancellarius non dicitur Cancellarius, quia ipse
papa, & sedes apostolica dicuntur Cancellarij, & sunt ipsa
Cancellaria. Quæ ratio non militat in regno Franciæ, vbi
ipse Rex non est Cancellarius, sed hoc officium ab initio
vni commiserunt, quem Cancellarium appellari voluerũt.
Sed papa illam dignitatem nulli commisit, sed Vicecancel B
larium creando, visus fuit Cancellarij nomen apud se reti-
nuisse. Hæc mihi magis consona vero videntur, quàm ea,
quæ præfati doctores dixerunt in d. clem. ne Romani.

Redeamus igitur vnde digressi sumus. Et dicamus, ꝙ li-
cet ante tempora Ioan. 22. Vicecancellarius, scriptores, &
correctores literarũ iam constituti fuissent, nihilominus
regulæ Cancellarię nondum cõpositę fuerant: sed primus
omniũ Io. 22. tanquã bonus domus suæ paterfamiliãs eas
introduxit. Nec solùm regulas, sed etiam vt rem angustam
domi iuuaret, beneficiorum etiam electiuorum reseruatio
nes ac taxas, quibus æstimarentur, inuenit. Collegiũ quo-
que scriptorũ apostolicorũ, antea sine ordine vagans, nu-
mero distinxit, vt de istis Guliel. Hispanus in pragmatica C
Franciæ, ac Polydorus li. 8. de inuento ribus rerũ. c. 2. me-
minerũt. Quinimò beneficiorũ annatas, ex quibus tã ma-
gnos prouẽtus sibi & ecclesiæ cõparauit, in cõcilio Vien-
nensi sub cõtentione dimissas, vt refert Io. And. licet men-
dosè, in c. inter cętera. col. fi. de off. ord. in vsum reuocauit.
Adeo, vt moriens vigesies quinquies centũ millia nummũ
aũreorũ eccleſię dimisit, vt refert frater Ptolomæus de Lu-
ca in historia ecclesiastica pontificũ, in vita Io. Et hoc idẽ
dicit, tacito autore, D. Pet. And. Gãmarus Rotę auditor in
scholis quibusdã impressis ad extrauagãtem Iulij. 11. Quã
quidẽ annatarũ inuentionẽ magnũ toto orbi scandalum
generauit. Nec mirũ, quia Io. 22. adeò cupidi & audaciſsi-

Domi animi fuit, vt non solum hoc vno malo ecclesiasti
viros grauare, sed quod magis mirandū fuit nō est ver
constitutionem facere, qua & regnum Germaniæ à re
Franciæ diuideret & Italiā ab imperio s gregaret, vt
ricus autor est. Inter hæc tamen, Rotā nouis & salubr
mis statutis ornauit: quæ hodie apud nos etiam seru
& quotannis initio audientiarū publicè legūtur. Et ma
ma, ille primus administrationem iustitiæ, cuius Vice
cellarius caput est, quæ in regulis, & Rotę ordinat
consistit, inuenit. Quæ quidem officia successores po
ces in dies magis propagarūt. Nam q ad regulas att
Ioan. 22. in suis regulis hoc tātum egit, abbreuiatore
struere, videlicet quomodo literas in cancellaria, iuxt
E plicationū varias signaturas, deberent expedire, quas
mi pontifices deinde magis auxerunt, vsque ad tem
Nicolai papæ v. qui omniū pontificū primus prædec
rum vtiliores regulas colligens, ac plures alias iudic
addens, eas omnes in eo statu, in quo nūc reperiūtur
duxit. Quē successores vsq; in hodiernū diē, paucis m
tatis vel additis, pro se quisque sunt sequuti. Totius h
harmoniæ laus Ioanni tribuitur. Fuit enim inter ce
mortales nō solùm eruditus, sed impēse curiosus. Na
ex recentioribus solus autor est Frāciscus Petrarcha
rerū memorab. tract. 3. c. 53. Io 22. fuit adeò rerū om
curiosus, vt repertoria, seu indices sibi ordine alph
cōficeret, quibus facile res omnes in prōptu, & ad m
F haberet. Sic itaq; ecclesię Dei magnū prę stitit adiume
& autoritatis prærogatiuā. Nam, vt ea omnia quæ hi
ci in eius vita referūt, omittam, quādo aliud de se dix
Ioannes prę stitisset: illud tamen erit omnibus sæculis
morandū, q primus omniū Cācellariam, & Vicecāc
dignitatē, ac Rotę tribunal illustrauit, quæ sunt duo v
be luminaria, & collegia præstantiora. Nam tres sunt
dus dignitatum principaliū in vrbe post papam. Pri
Vicecancellarij, qui administrationem iust tiæ, Reg
Apostolicarum, ac constitutionem, tutelam, & custo
tenet: circa cuius potestatem speciales regulæ cancel
conditę fuerunt. Et multi ex doct nostris de illo nom
tracta. scripserunt. Secunda dignitas est Camerariat
præest ærario, ac ecclesiæ patrimonio, eius reddit
pr

prouentus procurans, vt dicitur in c. ad audientiã. de præ- A
script. cuius autoritas olim maior fuit, vt ex regulis anti-
quorum pontificum adparet: de quibus mentionem feci
superius, de Auditoribus Rotæ loquens. Tertia dignitas
est maioris pœnitentiarij, qui pręponitur curæ fori pœni-
tentię de qua latissimum tractatum composui. Primam ad
lucem reduxit Ioan. Secundam Eugenius auxit. Tertiam
Benedictus XII. in lucem produxit. Eugenius & Sixtus lo
cupletiorem reddiderunt. de quibus omnibus tractatur
per cardinalem, & alios in clem. ne Romani. de elect. Et
de omnibus istis ego latius dixi in tracta. de potestate, & B
stylo officij sacræ pœnitentiariæ, vbi de officialibus curiæ
mentionem facio. Nam sufficit ex prædictis ostendisse,
Regulas, de quibus loquimur, certam originem & ini-
tium habuisse.

QVAESTIO SECVNDA.

CIRCA secundam quæstionẽ, videlicet, † Nũquid reg. istæ vniuersaliter ligent omnes etiam extra curiam?

MVLTO plura dici possent, quàm hic scribam, ex eo, quia ista materia varios habet sinus, & plures continet recessus. Et ideo doct. variis in locis varia scripserunt. Quamobrem quæstionem istam ad partes disputabo, ad effectum, vt contrariæ opiniones melius distinguantur, iuxta consilium Modestini in l. numerum. §. multa. ff. de mune. & hono. Quod vnum (si Baldo credimus) ingenium Bartoli illustrauit: per contraria scilicet, & oppositiones procedendo. Nam tritum est sermone prouerbium, Veritatem disputatione discussam magis splendescere, vt dicit text. in c. grauem. 35. quæst. 9. meminit Iaso. in l. qui accusare. C. de edendo. Alias enim veritatem sine disputatione perquirentes, similes sunt nescientibus quò ire debeant, vt Aristo. dicit. 3. Metaphys.

Pro parte igitur negatiua, videlicet, q; regulę non ligent vniuersaliter omnes: adduci potest primò. Quia regulæ sunt statuta quædam, siue ordinationes particulares concernentes certũ locũ, vt patet ex earũ titulo: vocãtur enim regulæ cancellariæ. Et quo quidem verbo cancellariæ, tanquam ex signo quodã locali, datur clarè intelligi regulas istas non facere ius vniuersale, sed particulare illius loci: quia cõcernũt ea, quę in dicto loco trãctãtur. Vnde sicut

† Ex argumẽtis sic de & collationibus frequenter lates veritas aperitur, vt in extraua. Io. 22. Quia nõnunquã. de verb. sig. C & in collatione verbũ prolatũ frequenter aliorũ sententiã tanquam subtiliori ratione subnixũ ad setrahit. vt ff. de arbitr. l. si in tres. & frequenter reuelatur minori, quod maior nescit. 95. dist.

c. esto subiectus. & si minor veritate inuestigauerit, nulla maiori irrogatur iniuria. l. potioris. C. de offic. proc. prouinc.

Dequus cognoscitur signo, vt dicit Paris de Puteo in Syndic. vers. probatio. Et Moder. Bonon. in §. testes. 8. col. instit. de testa. Et auis cognoscitur ex cantu, ex sono secundum Bal. in l. cõparationes. col. fi. C. de instr. ita lex an sit vniuersalis, vel particularis, cognoscitur ex loco: accidentia enim multũ conferunt ad cognoscendum quod quid est. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de li. Bal. in l. fi. C. de execu. rei iud. Cum igitur illa actus verbi Cãcellariæ, denotet certum & particularem locum, vbi illæ regulæ practicantur, dicendum erit, regulas habere ius particulare, & non vniuersale. Quia qualitas actus dispositioni, qualificat illam secundũ qualitatẽ eius.

¶ E text. in puncto in §. sed ius quidem ciuile. instit. de iure facit c. statutum. de electio. lib. 6. Quando igitur lex est talis, vniuersaliter extra locum non ligat. c. 1. & 2. de constitu. lib. 6. l. fi. ff. de iurisdi. om. iudi.

Secundò, quia de natura legis vniuersalis est, quod sit perpetua & durabilis, vt dicit Archi. in c. donatum. 47. Et Nicolaus Milis in ver. lex. §. 2. l. edita. ibi, per edicti. C. de eden. Sed regulæ Cancellarię non sunt huiusmodi, sed moriuntur cum autore suo, vt patet in prooemio regularum, ibi, suo tempore duraturis, & cæte. Igitur non faciunt legem vniuersalem. Nam si papa voluisset eas ab omnibus obseruari, hoc dixisset, prout dixit in c. constitu. & in c. omnis. de censi.

¶ F Suadetur ista opinio, quia regulæ ab initio introductæ fuerunt, vt officiales Cancellariæ per eas in literis expedendis instruerentur, vt patet in regulis Io. 22. Benedicti & aliorum: & licet à tempore Nicolai v. aliquid plus circa iudicia additum fuerit, illud tamen respicit actus curia gerendum. Cum igitur intentio pontificũ principaliter nõ fuerit per dictas regulas legem vniuersalem inducere, sed normã dare negotiis in Cancellaria & curia expedendis, nos non debemus aliter interpretari. Quia actus agentium non operãtur vltra eorũ intentionem, c. impetrandos. de off. ord. & vulg. l. non omnis. ff. si certum petatur.

Tertio, lex cõmunis ex eo, quia vbique publicata, vniuersaliter ligat, quia tunc non potest ignorantia excusari, vt patet in authen. vt factæ nouæ constitu. per totum. in c. 1. de post. præla. & c. nouit. cum ibi notatis, de legis vi

excõmuni.notat Bar. in l.omnes populi.in 5.q.principali. A
ff.de iusti.& iur. cũ similibus. Sed regulæ cancellariæ non
publicantur nisi in curia,ergo ibi tantũ ligare debẽt. alias
equeretur inconueniens:quòd vbi non fieret publicatio,
igarent ignorantes. Quod est cõtrarium rationi,vt patet
n cap.2.de constitu.& c.2.eo.tit.lib.6.Et notatur in dicta
uthen.faciunt ea.quæ tradit Card.consi.99.in fi.

Confirmatur ista opi. quia ad essentiam legis vniuersa-
is plura requiruntur, quæ traduntur in l.humanum. C.de
egibus.Et Moder.in rub.de constit.Et reassumunt nouis-
imi repetentes in l.2.per illum text. ff.de orig.iuris. Quæ
uidem in constituendis regulis Cancellariæ non seruan-
ur.Ergo non videntur facere ius generale.

Quartò pro ista opinione adducitur,quia videmus sen- B
entiam latam contra legem communem,etiam nõ dedu-
tam,nec in iudicio allegatam, esse ipso iure nullam, vt in
cum prolatis. ff.de re iudi.& in cap.cum inter.eo.titu. Et
amen sententia contra regulam Cancellariæ etiã allega-
am,non tamen productã,valet & tenet,vt latè probat Fe
y.in cap.1.de re iudi. & ita hodie seruat Rota. Ex quo da-
ur intelligi manifestè regulas istas multum à iure cõmu-
i differre,& per consequens vinculum legis cõmunis ha-
ere nõ debent.Quinimò vinculum particulare earum est
deò debile, quod videtur lõgè minus, quàm statutorum
ngularium locorum vel personarũ. Nam statuta particu-
aria quãprimum sunt publicata,& in vno volumine reda-
ta,ligant suos subditos, vt tradunt omnes in l.omnes po C
uli.ff.de iusti.& iur.& in cap.1.de consti.lib.6.Sed non sic
n regulis.Nam earum potestas adeò arcta videtur,& cer-
is veluti cancellis ac metis restricta, vt licet regulæ publi-
entur,& in vno volumine redigãtur,non tamen per hoc,
inculum aliquod inii ciunt,aut fidem aliquam faciunt,nec
ossunt allegari sicut libri Digestorum & Statutorum, nisi
rius de gratia speciali, & cum certa forma, & ceremonia
petrentur,vt allegari & produci possint: in quibus im-
etrãdis,illud primũ quæritur, an regula sit de dandis,vel
on?in quo quidem sæpe fit disputatio,tanquã sit pro aris
gendum: de quo habetur inferius in regula 26. quæ om.
quantum abhorreant, & penitus aliena sint à natura
egis vniuersalis & communis, nemo non facilè intelligit.

D Quintò facit, quia ad effectum, vt lex vniuersa
get, oportet principem expressè hoc mandare, vt l
uersaliter obseruetur, vt nota. in l. nec Dorotheum.
decur. lib. 10. facit text. in c. 1. de constit. Sed de ista
tate papæ quo ad regulas non apparet. Igitur dic
est, eas vniuersaliter non ligare.

Sextò pro ista parte adduci potest, quia ad inual
actum, & imponendū vinculum, sufficit legem cō
aliquid prohibere. Sed in regulis cancellariæ non
vt in eis aliquid prohibeatur: sed requiritur, vt dix
impetratio, allegatio, & in actis productio, & regi
vt vinculum producant, vt notat Fely. in d. cap. 1. &
tur in d. regu. 26. Sed hæc regularum impetratio h
E tibus extra curiam, præsertim in diœcesibus remo
nimis, & quodāmodo impossibilis videretur. Ergo
dum est, illas non arctare extra curiam litigantes
lex ad hoc vt vinculum inducat, debet esse possibi
tionabilis, locis, personisque conueniens. vulg. c
tem. 4. dist. nullibi enim eauetur, quòd litigantes e
riam coram ordinariis pro iure vniuersali impetra
neātur ad curiam ire. Cum igitur hoc particulariter
regulis cancellariæ procedat, est concludendum
ticulariter, non vniuersaliter extra curiam ligare.

Præterea, & septimò hoc apertè probatur, qui
mus ignorantiam iuris cōmunis, seu vniuersalis ne
excusare. l. error. C. de iur. & fa. igno. c. ignorantia.
F iur. lib. 6. Et tamen ignorantia regularum excusat
sicut ignorantia extrauagantium, vt tradit Abb. &
pastoralis. de fide instru. Bal. in c. ex causis. de re iu
paret ergo regulas non facere ius generale. Et ista
nionem, videlicet quòd regulæ cancellariæ non
ius generale per totum orbem, sed ius tantùm pa
re, tenuerunt pleriq; doctores celebres, in primis
Anch. in consi. CCXCVII. incip. efficacibus. in pri
Cardin. Zabarella in consil. XCIX. incip. dico, quo
ptatio. Sentit Romanus in consilio CCLX. in 2. co
Barthol. Belenzinus in tracta. de chari. subsi. qua
in fi. & in cap. ex parte. de feud. tenet Iaſ. in l. 1. in
cert. pet. & Decius ibidem in vltima lectura Senis
ta. Et idem Decius in cap. 2. in secunda lectura. de

tu.& plures alij,quos breuitatis causa non refero. A

In contrarium verò pro parte affirmatiua, videlicet, ꝙ regulę istę faciant ius generale,etiam extra curiam faciũt rationes & authoritates quę sequuntur.

In primis illud in iure clarũ est, talia debere esse subiecta,qualia sua prędicata,vel eorũ effectus demõstrant. l. fundum instructũ.ff.de fun.instr.cum vulg.Sed si subiecta regularum materia, necnon & persona ipsius conditoris inspiciatur,proculdubio cõcludendum erit, regulas istas facere ius generale. Patet hoc, quia beneficia super quibus regulę disponũt,generaliter per totum orbem possidentur. Ergo generaliter regulę debent materię subiectę adaptari,vt videlicet ligent ipsos beneficiorum possessores,vbique, aliàs ridiculum esset dicere beneficia tantum B vnius loci,puta vrbis Romę sub regulis comprehẽdi,quę permodica sunt,& pro maiori parte iuris patronatus.

Considerata etiam persona ipsius papę regularum cõditoris,qui habet iurisdictionem vniuersalem,& est ordinarius ordinariorum totius mundi,vt dicit gl.in c.felicis. §.fi.de pœn.lib.6.& c.per principalem.9.q.3.& ex omnia beneficia mundi sunt obedientialia & manualia, vt dicit Bal.in l.rescripta.in 2.& 3.col.C. de preci.imper. ffe.Erit dicẽdum etiam regulas istas vniuersaliter ius facere,quia causatum sapit naturam suæ causæ.l.eius.ff. de oper. lib.& potentia causæ influit in causatum.l.Publius.§.1.ff.de cõdi.& demon.& l.manumissiones.ff.de iust.& iur.Ex persona enim conditoris metimur legem esse generalẽ vel spe- C cialem.c.fi.de cõsti.lib.6.Et quod dicimus de parte, respectu partis,est dicẽdum in toto respectu totius. Nam sicut episcopus in sua diœcesi constitutionẽ simpliciter faciẽs, intelligitur eam facere particularem, attẽta iurisdictione sua,quæ est particularis,vt in c.2.de constit.lib.6.& l.fi.ff. de iur.om.iud. Eodẽ modo cõstitutio papæ in beneficialibus erit generalis,quia ipse habet iurisdictionem generalem.Propter quam rationem fuit aliàs in Rota,& etiam in signatura tempore Leonis papæ x.decisus notabilis casus,de quo meminit D. Gul. Cassiodorus quondã Rotæ auditor diligentissimus,in quadam decisione incip.Dubi tani tẽpore feriarum,&c.Dubitatur enim nũc tẽporis, an auditor in curia Romana vigore cõmissionis deputatus

D cum ista clausula simpliciter, & cum potestate inhib
posset inhibere extra curiã. Quidam dicebant, quòd
quia per illam clausulam non dabatur potestas inhib
extra curiam. Et ideo ex quo cõmissiones sunt strict
ris, illa clausula debebat intelligi de inhibitione in
per decisionem primam. de procur. in nouis. Tamen
trarium tenuit signatura per dicta Fely. in quibusdã
cancellariæ, quæ hodie habetur per manus pluriũ. Q
pro contraria opin. allegauerat Alex. Et inter cæter
opinio principaliter fundata fuit in ratione superi
cta. Quia papa causam committens, erat vniuersalis
ceps habens iurisdictionem spiritualem generaliter
totum orbem. c. cuncta per mundum. 9. q. 3. vnde
E derata potestate committentis, quę est vniformis, ta
curiam quàm extra, illa clausula cum potestate inhib
simpliciter, & in dubio prolata, debebat cõformari
gulari secundum potestatem eius, vt videlicet liget
raliter tam in curia quàm extra. arg. l. si pluribus. de
& l. Iulianus. de legat. 3. Pro qua decisione allegat
Guliel. plures rationes quæ videri possunt. Ita hic
dicendum, quòd sicut potestas papæ vniuersalis est,
regulæ istæ ab eo simpliciter conditæ, debent vniu
ter omnes ligare, nisi specialiter aliud statuatur.

Secundò pro ista parte facit, quia istæ regulæ app
tur constitutiones, vt patet in isto titulo. Et tamen
tutio, dicitur lex generalis, vt tradunt doct. in rubr.
F constit. maximè Fely. & Moder. & est textus in c. con
secunda distinctione. Et patet in rub. ff. de consti. pr
Item dicuntur etiam ordinationes. Et quælibet ord
tio papæ habet vim legis generalis, vt dicit Do. in c.
in 2. notabili. per illum text. de hæret. libro 6.

Et licet dicantur regulæ cancellariæ, & sic respe
lius dictionis cancellariæ, videantur esse locales: ta
rectius consideranti illa adiectio nihil facit, quia po
ad demonstrandum, de quibus regulis papa loq
nam cum simplex regularum appellatio sit incerta, d
res regularum species comprehendat, vt tradunt do
c. regula. 2. dist. & Moder. omnes post Dy. in rub. de
iur. oportuit de necessitate papam aliquam adiectio
ponere, per quã intelligeremus de quibus regulis lo

retur.vt in simili est tex.valde not.in l.Insulani.ff.de acqu. A
rer.do. Sic etiam videmus Iurisconsultos per huiusmodi adiectiones,leges distinxisse. Nam quasdam appellabant consulares,alias tribunitias, alias Cornelias,&c. ad indicandum de quibus legibus loquerētur.vt patet in c.quærendam.2.dist.Et tamen ridiculum esset dicere leges illas propter illas adiectiones nō esse perpetuas & generales.

Dicuntur igitur istæ regulæ cancellarię,quia in cancellaria publicantur & registrantur. Sicut ius prætorium dicitur à prætorio,in quo magistratus ius dicebant,vt habetur in §.prætorium.instit.de iure natu.& in l.1.ff. de offic. prætor. Et tamen nemo dicet ius prætorium fuisse particulare illius loci,vbi magistratus ius dicebant, sed potius ius generale,vt in l.in honorariis.ff.de actio.& oblig.

Vel dicuntur regulæ cancellariæ eo respectu,quia ma- B
ior pars regularum concernunt expeditionem literarum, quæ in cancellaria expediūtur. Et sic capiunt denominationem ab eo quod frequentius fit, arg.gl.in cle.1.in ver. presidentes.de rescrip.& in l.vnica.in verb.sponsam.C.de rap.virg. Et licet aliæ regulæ sint quæ modum expeditionibus non ponant,prout sunt omnes regulæ contētiosæ, quæ in iudiciis versantur:nihilominus,quia illæ etiam regulæ iudiciales in cancellaria registrantur,& per Vicecancellarium conceduntur,recipiunt nomen ab illo loco, sicut pleraq; alia iura cōmunia & generalia acceperunt nomen vel ab authoribus suis,vel à locis, vt patet in d.cap. quædam.prout etiam de lege Falcid.& Macedoniano, & Velleiano in quingentis locis iuris constat:propter quo- C
rum denominationem non desinunt illæ leges constitutiones generales & vniuersales appellari. Sic ergo licet istę regulę cancellarię appellentur,non tamen hęc denominatio seu adiectio aliquam specialitatem legis arguit. Sępe enim lex denominatur à loco vel personis à quibus magis frequentatur, vt in l.2.ff.de orig.iur. Sicut & apud veteres Romanos,Fabij,Pisones,& Lētuli dicti,quia hoc leguminū genere,fabis,pisis,ac lentibus illi viri frequentius vtebantur:inde propter illam frequētiam cognomen illud sorciti,vt author est Plin.lib.18.nat.histo.c.3.Ex quibus plures enumerat Alexander Parthenopeus lib.1. dierum genialium. cap.9. Hęc enim vel similia cognomina

D propter frequentiam alicuius facti impoſita, neq; te
que legis naturam, vel eius vinculũ immutant. Et pe
primum argumentum contrariæ partis reſolui videt
Tertiò pro iſta parte facit, quia regula idem eſt
ius,& de illa argumentatur ſicut de iure,vt eſt tex.in
non.3.diſt.Et notat Ioan. Franciſcus Pauinus, Rot
ditor in tracta.de offi.& poteſta.cap.ſede vacan.in
quæſt.principali.col.fina.vbi plura ſcribit de regula
not.Bal.in c.quod ſicut.de elect. & in l. ſi quis ſeruo
fina.verſic.nec mireris.C.de furt.& Archiep. Flor.
ma parte ſummæ titu.11.cap.2.§.1.& tit.17.cap.1.§.
Quartò,pro iſta parte non deſunt viri graues,qui
opinionem tuentur,quorum numerus & dignitas
E nem opinionem facere videntur. Nam in primis iſti
nionem tenet Rota,cuius authoritas in tam illuſtri
celſo loco poſita eſt,vt ab ea recedere nefas quodã
videatur,quæ ſententiarum grauitate,& authorita
dere cæteros doctores licet numero plures ſuper
eius opinio propter eius authoritatem communis
tatur,ſecundum Imol.& And.Sicu.in c.olim.el 1.col
lit.conteſt.Nam communis opinio non ex numero
ſed ex pondere authoritatis fit,vt dicit Alexand.in
c c 11.col.fi.lib.7.& ob eam cauſam dicta, ſiue vou
formia dominorũ Rotæ cæteris præferuntur, vt vo
Mod.Hiſpani in paraphraſi ad l.iura ſanguinis.ff.de
iur.& Moder.Aſten.in tract.nuptia.fol.124.poſt Ale
F quem ibi allegant.Et non ſolùm opin.Rotæ propte
authoritatem,ſed etiam propter numerũ doctorum
militantium communis dici poteſt. Sunt enim aud
Rotæ duodecim, qui non ſolẽt fortuitu & à caſu ve
proferre,ſed cauſa ſæpius procuratorum & aduocat
informationibus trutinata,ac propriis ſtudiis diſcuſ
rum igitur opinio melior,tum propter eorũ author
quæ ſola,vt dixi,communem opi.facit, quàm etiam
pter numerũ perſonarum:tum quia eorumvota hab
pro ſententia,magis vera & firma præſumuntur,q
cta aliorum doctorum pro libito ſcribentiũ.arg.c.p
tiam.Et quæ ibi no.Abb.de offi.deleg.Nam alij doc
non ita ſimul idem negotium diſcutiũt & examina
particulariter pro ſe quiſq;,& id vel pretio alliciti

o, vel causa instruendi iuuenes, & eorũ ingenia acuendi, A
scholis legendo opiniones suas proferunt. Nam qui cõ
dit, propriam videtur vtilitatem prosequi, quę facit homi
es aliquando à vero deuiare, & interdum contraria cõsi-
a dare, vt dicit Iaſ. in l. si ex toto. §. fin. colum. fi. ff. de lega
s primo. Qui verò legit, solet multa ingenij & gloriæ cau
proferre, quæ vera non sunt, vt de Barbatia dicit Fely. in
ap. cæterum. in 6. col. de rescrip. Præsertim, quia doctores
acientes cõmunes opiniones faciũt eas per adhæsionem
ariorum doctorũ variis & successiuis temporibus factã,
on cõmunicato consilio, nec adhibita cõmuni discussio-
e: & ideo faciũt sicut aues, quæ quãdo vna volat, aliæ om
es sequuntur, vt ad literam dicit Decius in consi. 494. in-
ip. quod supra, &c. col. fi. Quæ ratio cessat in auditoribus B
otæ per ea quæ dicta sunt. Et quia auditores Rotæ à cõ-
uniter accidentibus eliguntur viri vndecunque doctissi
ni, qui in Rota quotidie magis deputantur, veluti aurum
n fornace, vt dicunt Moder. repe. in rep. l. centurio. fol. 2.
. de vulga. & pupil. Adeò, quòd licet doctor semel exami
atus non debeat amplius examinari: tamen si assumatur
d suprema officia, prout auditor Rotæ, debet iterũ exa-
minari. Ita formaliter dicit Bald. in cap. scriptum. col. 2. de
lectio. vbi dicit ita de facto seruari Romæ in auditoribus
acri palatij. Quam quidẽ authoritatem, & legũ peritiam
præcellentem, non aliunde proueniſſe arbitramur, quàm
ex multiplici virorum prudentum, sæpe de causis disputan
tium, concursu, quorum mutuæ & frequentes disputatio- C
nes, & inter agendũ actiones, eminentem in auditoribus
producunt scientiam, & rerum omniũ experientiã pariũt.
propter quam Rota non immeritò vberrimus fons Cano-
nistarum appellatur. secundũ Fely. in ca. quoniã. §. porrò.
col. 4. vt lit. non cõtest. Inde non ab re Egidius in deci. 37.
dicit, quòd inter loca ecclesiastica nullus est toto orbe Ro
ta præstãtior, vbi melius ac celerius causæ decidũtur pro-
pter peritiam dominorum Rotæ. Et quia ibi est disertissi-
mus modus causas audiendi, consulendi, & decidendi, fa-
cit decisio. 320. in not. Et ob eam meritò constitutum fuit
in c. fi. de fo. cõpe. quòd curia Roma. diceretur mater alia-
rum curiarum ecclesiasticarũ. Et dicit Card. in clem. quan-
is. in princi. de appella. quòd stylum iudicandi Romanæ

D curiæ ſeruare tenentur inferiores eccleſiæ, cum ſecu
Mod. Aſten. pręponatur nobis tanquam ſpeculum a
tandum. Sequitur Andr. Sicu. in c. ex literis. col. 9. ve
probat. de conſti. Plura ad hoc, quæ aliâs ex varia le
collegi, in laudem & meritum honorem huius ſacr
torii Rotæ poſſem adducere: ſed vt ſtudeam breuita
etiam ne ſuſpectus videar, cum ſim ex eodem ordi
gnus auditor, & omnium indoctior, omittam. Quan
hoc nemo ſuccenſere debeat, ſi tantum laudes ab al
ctorib. hincinde ſcriptas retulerim. Nam qui ſcript
rum refert, culpandus non eſt, quaſi ipſe dicat, vt di
in l. Gallus. §. idem credendum. in verb. pronepos. f
& poſthu. refert Dec. in c. ad hæc. in princ. de reſcri
E c. iurauit. in 1. col. de proba. Redeundo igitur, vnde i
greſſus, dico iſtam opinionem, videlicet, quòd regu
cellariæ ligent omnes etiam extra curiam, tenuiſſe h
in pluribus cauſis, quas inferius locis ſuis in cõme
cuiuſque regulæ adnotabo. Et vltra Rotam locis i
adnotandis, iſtam opinionem etiã tenuit Ioan. Fra
Patauinus doct. magnæ ſcientiæ & experiẽtiæ, & qu
auditor Rotæ in prĕludiis extrauag. Et Fely. etiam a
Rotæ in c. 2. de reſcrip. Et ante ipſos Nicolaus Mili
auditor in ſuo repertorio in verbo, lex. §. 2. Et Lud
teramne ex eodem ordine in quodam ſuo cõſilio re
in cauſa Meſſanen. parochialis. Dec. in l. 1. col. fin. ff
pet. Quem ibi Mod. Taurinen. in 11. col. & quidam
F quuntur. Et ſecundum iſtam opinionem fuit iudica
concilio, ſiue parlamento Tholoſano, vt patet in e
ciſio. 444. incip. Item fuit quæſitum, an regulæ cu
riæ, &c. Et hoc idem tenet gloſſator, infra in regula
quid Modern. Nicolaus Boerius in tract. leg. q. 1. Et
laus Euerardus in tracta. de locis legatibus. fol. 11. in
cum quibus etiam concordat ille inſignis gloſſator
lij Baſilien. in titulo de reſeruationibus. in fin. in ver
gulas. Et eandem opinionem ſequitur And. Sicul. in
57. in 2. colum. lib. 1. qui ad hoc allegat Petr. de And
contrarium. Et ſecundum iſtam opinionem conſulu
phanus Bertrandi doctor modernus, & practicus in
292. viſis copiis. in 3. columna. libro 3. nouiter impr
hoc idem latè probat Bar. Chaſſaneus doctor copio

consi.x.viso processu.in v.col. vbi dicit, quòd regulæ can- A
cellariæ ligant per totam Franciam, adducens pro ista opi
nione Pet.de Anchar.in consil.295.pro clariori euidentia.
vbi idem Pet.arguit de regulis cancellariæ sicut de lege. Et
ita etia arguit Fel.in c.1. de re iudic.& in c.quod super his.
in 3.col.ver.secunda conclusio. de fide instru. vbi æquipa-
rat regulas cancellariæ legibus, vel canonibus pœnalibus,
dum quærit, an sub illis comprehendantur cardinales. Et
idem facit Dec.in c.ecclesia sanctæ Mariæ. in 8.colum.de
cõst. Et ante ipsos Io.And.in regula, nemo potest.de reg.
nouel. Et cum ista opinione etiam transit Io.Franc. de san
cto Nazario, alias nuncupatus de Ripa in 2.lib.interpreta
tionum.super ca.2.de rescrip. Et plures alij, quos breuita-
tis causa non refero. Ex quorum numero satis aperte colli B
gitur, istam esse magis communem opinionem. Non ob-
stant, quæ in contrarium pro parte negatiua adducta fue-
runt. Primum, quòd istæ regulæ cõcernunt ius speciale, ex
quo denotant certum locũ, appellantur cancellariæ. Quia
ad hoc responsum fuit in primo argumẽto partis affirma-
tiuæ. Quibus addo, ꝙ ista ratio non concludit in principe
habente iurisdictionem, qui licet faciat actum concernen-
tem certum locum, vel personam, nihilominus ille actus
non propterea faciet legem particularem, sed vniuersalẽ:
vt in l.ii.C.de legib. vbi apparet sententia principis in cer-
ta causa latam vniuersale ius facere, & omnes ligare. Et idẽ
facit epistola principis directa certæ personæ. Nã habebit
vim legis vniuersalis, vt in l.1.ver. per epistolã. ff.de consti. C
princ. cum concord. vt scribit Ioã. de Platea in l.neq;.C. de
decu.lib.10. Ex quibus apparet, illud argumentũ non pro-
cedere in actibus principis, sed inferiorum, vt declarat Ias.
in l.1.in 2.col.num 24.ff.de fer. Non obstat, ꝙ regulæ non
sunt perpetuæ, quia hoc non facit quominus tempore quo
durant, dicantur vniuersaliter ligare. Nam non reperitur
inter reqsitas legis, ꝙ lex debeat esse perpetua, sed potest
esse temporalis, & nihilominus generaliter ligabit. Quia
hoc positum est in voluntate principis, vt in terminis ista-
rum regularum tenet expresse Gemi.in consi.93.incip.cle
mens 7. Alias videtur primo. &c. Nihil enim refert ad vni-
uersalitatem legis, ꝙ lex sit temporalis, quia in hoc volun-
tas condentis attenditur, vt not.in c.nobis. de sen.excom.

D & in cle.1.de vita & honesta.cleric. Sicut videmus in en
uag.ad regimen Benedicti,quæ licet fuerit tempora
patet in ea,tamen attenta iurisdictione papæ vniuersa
ligat.Nec dictum Archid.in dicto cap.donatum.facit,
illud respicit frequentiam. Nam à communiter acci
bus,lex solet esse perpetua;tamen si contingat fieri ad
pus,nihilominus vinculum generale constituet, cum
pendeat,vt dixi,ex voluntate principis.Et ad hoc plu
ra adducit Domi.in dicto cõsi.93.quæ omitto.Nec ob
q; regulæ nõ publicantur,nisi Romæ.Ergo extra eam
sunt probabiliter ignorari.Quia respõdetur,q; sola p
catio facta Romæ in cancellaria apostolica sufficit,qu
hoc,vt ligent extra curiam,vt tenet Io.Mona.in regu
E generali.de reg.iur.lib.6.& Ioã.And.super data sexti.
Romæ etiam publicantur omnes aliæ constitutiones
petuæ,& ligant per totum orbẽ,& sunt in vsu. Et ideo
lus de Eleazar.in procœmio clem.dicit,sufficere quam
constitutionem papæ publicari Romæ,quæ est caput
nium ecclesiarum & orbis.Nec requiritur,quòd in sing
locis fiat publicatio.Et hoc idem in terminis nostris,
licet,quòd sufficit regulas istas cancellariæ publicari
ria Romana, quo ad hoc,vt vniuersaliter ligent, cont
in contingentia casus,concilium,siue parlamentum T
losanum in decisione sua 444.in secundo dubio.Et ra
nem istius opinionis reddit Imol.in dicto procœmio,
ideo sufficit publicatio in curia, cum papa habeat p
F plumbeos,& est quasi immobilis,dans cũcta mouen
eius statuta non sunt singulorum auribus inculcanda
de postu.prela.Sed Imperator nõ habet pedes plumb
quia non stat firmus,sed discurrit huc atque illuc pe
uincias. Ideò dicta authen.vt factæ no.constit.proce
Imperatore,& nõ in papa. Et ita tenet Henricus Bo
c.2.de const. Præterea,quia dicta authẽ.procedit in
constitutione, quæ non potest ilico per famam inno
se,vt patet ex rubrica eiusdem authenticæ.Sed regula
cellariæ propter earum vetustatem à tempore Ioã. x
primi earum cõditoris adeò toto orbe notissimæ es
sunt, vt nihil notius.Nam penè innumerabiles causa
totum orbem reperiuntur vigore istarum regularum
decisæ.Et secundum eas arctatur,& regitur potestas

rorum
robur
extra
quotid
rent lig
procœm
habeãt
infrà in
statim
in c.2.
rent sin
morte
nouũ
nicis re
blicati
rè eæd
modi
ipsius
ad apo
Fuit ig
tionis
Papę
gulæ
men
ption
si vaca
ante
ret sul
læ exp
posset
regula
Adde
qui no
conce
gl.& C
na can
Iunio
obtint
tus in
ius vig

rorum existentium extra curiam. Per easdem etiam vires, A
robur & limitationes capiũt expectatiuæ & reseruationes
extra curiam. Limitatur etiam ordinariorum potestas, vt
quotidie experimur. Igitur sine aliqua publicatione debe
rent ligare, vt dicebat Hugo, quem refert Paulus in dicto
proœmio. Præsertim cum quasi omnes iudiciales regulæ
habeãt decretum irritans, quia sunt de dandis, vt notatur
infrà in reg. 26. Et constitutio, quæ habet decretũ irritans
statim ligat ignorantes, vt tradũt doct. Ant. Imol. & mod.
in c. 2. de cõsti. Et ideo multis de causis istæ regulæ debe-
rent sine aliqua publicatione cunctos ligare. Verùm quia
morte pontificis regulæ extinguuntur, visum fuit, vt per
nouũ pontificẽ publicẽtur, per quem iterũ ad instar phœ-
nicis reuiuiscunt, & veluti aquila renouantur: quæ idẽ pu- B
blicatio, nõ ad illum effectum fit, vt innotescant, cum se-
rè eædem regulę sunt, quæ approbantur, sed vt per huiusmodi publicationem dignoscatur voluntas approbatoria
ipsius noui pontificis. Qui si eas tẽpore assumptionis suæ
ad apostolatus apicem nõ approbaret, mortuæ manerẽt.
Fuit igitur isto casu necessaria publicatio. Et ꝙ publica-
tionis tẽpus in regulis nõ tantùm attendatur, sed volũtas
Papę iam vsũ cõprobata, apparet manifestẽ. Quia licet re-
gulæ istæ hodie publicentur & legantur in cancellaria: ta-
men Papa decernit, & statuit, eas ex tũc in crastinũ assum-
ptionis suæ ligare. Et sic ante tempus publicationis. Vnde
si vacaret aliquod beneficiũ post assumptionem Papæ, & C
ante publicationem regularum, tale beneficiũ non cade-
ret sub expectatiuis prædecessoris, cũ iam per regulas il-
læ expectatiuę censerẽtur reuocatæ. Et ideo acceptari nõ
posset tale beneficium, vt refert glossator hìc in proœmio
regularũ, dicens, istũ casum tẽpore suo cõtigisse in Rota.
Adde ꝙ eundem casum decidit Gemi. in cõsi. 92. in 2. col.
qui notabiliter loquitur. facit Pet. de Anchar. in clem. 1. de
concess. præb. Et ita in eodem casu, secundum opinionem
gl. & Gemi. conclusit Rota triplicatis votis in vna Roma-
na canonicatus sanctæ Mariæ maioris corã me de mense
Iunio, M. D. XXXVIII. Nam in dicta causa Valerianus
obtinuerat à Clemẽte expectatiuam, per quã fuerat crea-
tus in canonicũ sanctę Marię minoris anno M.D.XXX. Cu-
ius vigore sequẽti anno fuit recept⁹ in canonicũ. Deinde

D vacauit canonicatus in ecclesia sanctæ Mariæ maio
Octob. M. D. XXXIIII. per duas horas post solis o
Et sic eodem die, quo D. noster Paulus Papa III. ad
stolatus apicem assumptus fuerat, qui fecerat regula
inter alias reuocatorias expectatiuarum, & creat
canonicũ, etiam si per eas aliqui recepti fuerint in
eos. Quas quidem regulas legi, & publicari fecit in
cellaria 15. die Octob. M. D. XXXIIII. Quas voluit
in crastinum assumptionis suæ (quæ fuit 13. eiusdẽ
sis) seruari debere cum decreto irritanti. Per quam
lam Pauli constat fuisse reuocatam creationẽ & rec
nem in canonicum dicti Valeriani ex eo, quia post
cepit ligare regula initio ipsius diei 14. Octob. acci
E de ad duas horas vacatio canonicatus, qui secundũ
missa acceptari nõ potuit. Et per cõsequens valuit p
sio D. N. Pauli facta episcopo Cesenaten. Pro quo p
tiauit, vt dixi, causa prius pluries proposita & votata

Non obstat etiã dum dicebatur sententiã latam
regulam valere, secus contra legem. Quia respõden
hoc non argui regulas generaliter non ligare. Quia
mus etiam sententiã latam cõtra extrauagantẽ co
tionẽm valere, vt tradit Fely. in cap. 1. de re iudic. &
pastoralis. Et tamen nemo dicet extrauagantes no
cõstitutiones generales. Ratio igitur diuersitatis in
gem & regulas talis essẽ dignoscitur. Quia Papa
ordinẽ aliarum legũ communiũ voluit & cõstituit,
F las non ligare, nec fidẽ facere, nisi illæ prius darent
Vicecancellariũ, & dominos Abbreuiatores, vt pa
frà in regula 26. Sed hoc non reperitur de lege co
sancitum. Vnde si non esset tex. dictæ regulæ 26. ide
cendum esset de regulis quod de lege, vt videlicet s
tiæ latæ cõtra ipsas essent nullæ. Sed in regulis ho
fuit bona ratione. Quia ex quo propter mortẽ po
regulæ expirabant, & multoties successor aliquam
gulis prius editis negligebat, vel cõsultò omittebat
nunquam editas innouabat, ac immutabat, vt exp
docet. Ideo ne cõtingeret super ista diuersitate du
introductũ fuit, regulas nullam fidem facere, nisi ex
cancellariæ, & ex mandato Vicecancellarii, & sic
dum formam traditam in d. regula 26. concedantur,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

in lege perpetua ſtatuere nō oportuit, quia ſemper fixa & A
ſtabilis manet, nec per ſucceſsiones pontificum variatur,
cum morte condentium non expiret. Et idem in extraua-
gan. nota, quæ idem operatur quod lex, vt dicunt Abb. &
omnes in d. cap. paſtoralis. & in d. l. cum prolatis. Si verò
ignota fuerit extrauag. eadem ſeruabitur in ea ſolennitas
quam in regulis diximus obſeruari, ſed diuerſa alia ratio-
ne. Nam cum tales extrauagantes ignotæ, inſertæ nō re-
periantur ſub aliquo certo volumine, ſed in incerto vagē-
tur: & ſicut Veſpertiliones ſub vmbris quodammodo de-
liteſcant, neceſſarium fuit ad effectum vt innoteſcant, &
ſine aliquo vitio appareant, recurrere ad cancellarium, vt
ucé & certitudinē veritatis capiant, ne de eis in poſterū
dubitetur. Et ita ſe ſtylus habet. Crederem tamen, quòd B
etiā ſi in eius exactione nō ſeruaretur prædicta ſolēnitas,
ī tamen cōtrarius vſus eius non probetur, & allegetur in
auſis, quòd ſententia contra illam non valeret. Quia eſt
ex vera, generalis, & perpetua, non recipiens mutationē
morte conditoris. In regulis tamen militat alia ratio, vt
dixi, quod contigit propter ſucceſsiones pontificū varia
entientiū. Adeo q̄ propter hāc rationē dixit Fely. in cap.
Rodulphus. in 15. col. de reſcrip. quòd ſtylus curię ſit volu-
bilis & mutatur ad mutationē pontificum, qui faciles ſunt
n mutandis ſtatutis prædeceſſorum, vt patet ex varietate
emporum circa ſtylum, vt refert Ioan. And. in c. 1. de elec.
ib. 6. Et melius ac clarius hoc idem manifeſtum redditur
ex inſpectione antiquarū & modernarū regularum, inter C
quas multiplex eſt differentia, adeò vt quilibet pontificū
magis viſus fuerit nouis regulis conſtituendis intendere,
quàm à prædeceſſoribus editis approbādis. Quæ omnia
uſtificantur per rationem c. non debet. de conſan. & affi.
Propter iſtam igitur varietatē fuit ordinatū, regulas iſtas
ub prædicta forma dari. Hinc eſt quòd quamprimum per
xactionem regulæ à Cancellaria ſumus clari, & certi de
enoré regulæ, ſi ſemel apud acta producatur, illa produ-
ctio ſine alia noua extractione à cancellaria faciēda pro-
deſt, quo ad omnes alias cauſas cōram quibuſcunq; iudi-
cibus decidendas, & faciūt ius generale. Nam tranſporta-
o regiſtro cauſæ, vbi ſemel p̄ducta fuit regula, datur ple-
na fides illi, & ſentētia cōtra eam lata erit ipſo iure nulla.

D Est tamen circa hoc vlterius aduertendum, quòd regulæ dantur dupliciter, aut in curia, & sufficit q̃ per vicecancellarium, vel regentem cancellariæ cum scriptione duorum abbreuiatorum. Si verò extra c dentur, requiritur supplicatio Papę. Et tũc datur sub bo. Et tali casu extra curiã faciunt fidem, vt lex. Et q eis vti in causis extra curiam mittat pro eis, aliàs se ordinationẽ Papæ non ligant. Nec per hoc potest non facere ius generale, quia ex prædictis apparet rium. Formam verò dationis regularum, & extract cancellaria, & qualiter dentur ad perpetuã rei mem & quid si petantur regulę prædecessorũ, vel viuenti tiũcis dari, ponit Hiero. Paulus vicecorrector erud

E summus practicus in eo libro qui vulgò intitulatur uinciale ecclesiarũ, siue Practica cancellarię. fol. 27 dendum est. nam liber ille est approbatus à sede a lica, vt dicit Card. in clem. 2. §. irritum. in 3. q. de el ipsum Hieronymum Paulum summè laudat Ioan. sta de sancto Seuerino in tract. pensio. quæst. 30. co Et per ista patet solutio ad alia argumenta. Nam, v vno verbo respondeam, si huiusmodi regulę in ali ratione in curia non concludant: ratio tamen gen earum & potestas condentis vniuersalis non restri se ad certum locum, concludit vt dicantur constitu generales. Vt tamen magis prædicta omnia sustine leant, possent fœdere distinctionis istæ opiniones c

F dari, vt videlicet prima opinio procedat in regulis q sunt de dandis. Illę enim ex quo respiciunt expedit literarum curiæ in cancellaria faciendã, & per cõse restringatur ad certum & particularem effectũ & l tales dicuntur constitutiones speciales, & nõ ligant curiam. An verò loquimur in regulis quæ sunt de d prout sunt ferè omnes iudiciales, quæ habent dec ritans, & in illis procedat secũda opinio. Et istam ctionem videtur sentire & tenere Io. Francisc. Pau præludiis extrauagan. Ioan. 22. & Fel. in cap. ex par de rescrip. Et alij plures ex prædictis doct. Nõ tame cior plures regulas iudiciales reperiri in hoc vol quæ non procedũt coram ordinariis extra curiã p aliquam particularem rationẽ, de quibus ibidem s

eo dicemus. Et hæc in vniuersum, & quodammodo in ge- A
nere circa istam quæstionem dicta sufficiant.

QVAESTIO TERTIA.

CIRCA tertiam principalem quęstionem, Nunquid regulæ istæ Cancellariæ ligent ipsum Papam, earum conditorem?

SOLVTIO. Ista quæstio cõsiderata, subiecta materia aliquarũ regularum videtur impertinens, cum regulæ istæ pro maiori parte modũ impetrandi beneficia, ac possessores eorũ concernant, quæ in Papa verificari nõ possunt: cùm neque ipse impetret illa, neq; habeat, à quo beneficia impetrare possit, cũ ipse idem sit dominus, & beneficiorum effector, non habens superiorem supra se, vt tradunt latè Moder. in cap. 1. de consti. Neq; etiam bene- B
ficia, super quibus regulæ loquũtur, possidẽtur ab eo. Itaque attẽto isto motiuo, quęstio ista redderetur frustratoria. Posset tamen ista quęstio quadrare in illis regulis quæ cõcernunt animæ periculum, de quibus ibidem suo loco particularius tractabo. Neque ex eo, quòd Doctores istã quæstionem formant in lege communi, de qua solet pluribus locis iuris dubitari, nunquid liget ipsum conditorẽ? Potest eodem modo hic adaptari, cum lex communis varios tractus, recessus, ac sinus habeat, sub quibus Papa facilè includi posset. Nõ sic in regulis quæ vniformem materiam tractant, videlicet, beneficiorum. Itaq; tanquam de re non pertinente, non curabo hìc papyrum denigrare. Quia hãc quæstionem in specie latissimè attigi tanquam C
in regula, De infirmis resignantib. vbi est proprius locus.

QVAESTIO QVARTA.

VIDENDVM est, nunquid sub dispositione istarũ regularum generaliter vel indefinitè loquentium comprehendantur Cardinales?

SOLVTIO. Quia quæstio ista specialiter super aliquibus regulis discutietur, & plura quę hic dicẽtur, cõmunia erunt iis, quæ ibi figillatim scribam. Ideo particularibus argumentis ad illas regulas pertinentibus omissis, motiua aliqua ab illis diuersa in hoc genere ponam, quibus cognitis facilè dignosci poterit quando Cardinales sub dispositionibus generalibus, tam regularum quàm iuris communis comprehendi debeant, & quando non.

D In primis igitur dicendum videtur Cardinales sub g
rali dispositione legis vel constitutionum non cõpre
di hac ratione. Quia persona quæ inter alias superem
tem qualitatem habet, nisi specialiter nominetur, no
detur sub generali constitutione comprehendi. Hoc
in specie Io. And. in c. 1. de schisma. lib. 6. vbi tenet, qu
cet sub dispositione generali comprehendantur epi
non tamen comprehenduntur cardinales. Quia ma
tio est in Cardinali, quàm in episcopo, ppter maiorem
qualitatem. Vnde facilè credimus ortum stylum can
riæ qui habet, quòd quãdo cardinalis impetrat, nõ
narratiua rescripti formari per viam sua nobis, vel si
cauit, vel cõquestus est nobis, vt fit in aliis omnibus
E trationibus. Sed debet rescriptũ habere specialẽ for
distinctam ab aliis, videlicet, exposuit nobis dil. fil. n
tit. sanctæ Praxedis, &c. vt per hoc denotetur singula
personæ. Et quod dictum est de cardinalibus, idem
gibus, & eadem ratione dicendum est, quia contra
de stylo cãcellariæ literæ cõtentiosæ non dantur. N
in his quæ illis destinantur per papam, ponitur verbũ
damus quatenus, &c. sicut in aliis ponitur, vt dicit Sp
tit. de rescri. præsen. §. ratione formæ. versi. item con
ges. facit text. in cle. 1. de testi. ibi, reges & principes
mino exhortamur, &c. Et inde euenit, quòd in dero
ne iurispat. laicorum reges, nec duces eadem ratione
comprehenduntur, nisi specialiter nominentur, vt e
F tum regula cancellariæ ordine x 1. Et hoc idem cau
iure communi firmat Fel. in tract. quando lit. apost
pat. in 6. col. versi. ampliatur. 8. facit tex. in c. fi. de of
lib. 6. & ca. ne aliqui. de priui. eod. lib. Et in extraua
crabilis. §. 1. cum cõcord. vt dixi in regula de infir. re
2. Et ista omnia in ratione fundãtur, quia ex quo hu
di personæ distinguuntur à plebe, seu vulgo tanquã
tesignani, honestum est ne iure ordinario regulentu
prærogatiua quadam singulari cæteris præferuntur.

Et in eadem ratione fundatur illud, quod dicitur m
tum concessum ad beneficia, nõ capere dignitatem,
neficium simile qualificatum, vt est tex. in c. fi. de pr
etiã tex. in cle. 1. de regu. qui loquitur de monachis,
habẽtibus administrationẽ, non cõprehẽdit abbatẽ

ibi non
opp. E
illud di
prehen
auch. de
postqu
ipsos
ver. secu
mentar
te de st
dinales
olent e
tatus, p
lere. N
quę alia
eges, s
us. de c
ub illa
enuit R
au. Pro
Quat
ub geu
ur, qua
enuit e
t dicã
licta cl
ion est
quam c
at Fran
ud, quo
oc mu
ous, vt
list. & C
nter ec
t tradit
rincipi
x in c. q
pa vnicu
dus app
ib. 6. M

ibi non nominatur,vt tenet ibi Cardin.post Matthæ.in 6. A
opp. Ex quibus omnibus conflatum putamus commune illud dictum,legem generaliter loquẽtem, nunquam cõprehendere casus specialiter priuilegiatos,vt dicit glo. in auth.de hære.quæ ab intesta.in prin. & reassumit Iaſ. in l. postquam liti.col.fi.C.de pac.sequitur Dec.consi.5.& ante ipsos Gemi.cõsi.30.cum simi.vt per Fel.in c.1. in 7.col. ver.secunda dispositio,de rescri.de quo latiùs dixi in Cõmentariis c.statutum.nu.47.de rescri.lib.6. Et ideo nõ ab de stylo & vsu curiæ,quãdo summi põtifices volũt cardinales tacitè sub dispositione generali comprehendere, solent eos saltẽ per clausulas illas generales, Cuiuscunq; status,præeminentiæ,gradus vel dignitatis existãt,includere.Nam dicta clausula de sui naturâ includit personas, B quę aliàs non comprehenderentur:quanuis etiam illi sint reges,serui,monachi,vel Iudæi,vt dicit Archi.in c. quantis.de offi.ord.lib.6. Et nouissimè quo ad reg.Scotiæ, q̃ ub illa clausula,Cuiuscunq; status,&c. comprehendatur, enuit Rota in vna Brechinen. vicariæ coram R. D. Ioan, au.Ptolemæo die 9.& 11.Decembris. M. D. XXXVIII.

Quantum verò ad cardinales, de quibus hìc agitur, q̃ ub generali & vniuersali dispositione regularũ includantur,quãdo est apposita illa clausula,Cuiuscũq; status,&c. enuit etiam Rota in vna alia Ferra. archipresbyteratus, t dicã in fine seq.quæstionis. Vbi verò non apponeretur dicta clausula,vel illi nominatim in cõstitutione expressi on essent, non videtur papa eos velle cõprehendere tã- C juam cæteris excellẽtiores,per ea,quę nouissimè cumulat Fran.de Ripa in l.1.col.8.nu.59.ff.de vul. & pup. vbi illud,quod dictũ fuit de regibus,multipliciter limitat.Et in oc multũ defertur personis huiusmodi, præsertim regibus,vt scribit Præpo.Car.Alex.in c.si episcopus.col.fi.18. list.& Corset.in tract.de pote.reg.Cùm igitur cardinales nter ecclesiasticos viros,post papã,locum primũ teneãt, t tradit Fel.in rub.de ma.&obed.in 5.col.adeò q̃ fratres rincipis appellẽtur,secundũ Io.And.in c.1.de schis.lib.6. & in c.quàm periculosum.de sen.excõ.eo.lib. Et sicut papa vnicus ecclesiæ spõsus dicitur,ita Card. filij primi gradus appellãtur,vt dicit Io.And.& Imo.in c. felicis.de pœ. ab.6.Meritò igitur propter talem excellentẽ dignitatem.

D sub generalibus cõstitutionibus, præsertim odiosis (
modi sunt regulæ istę cancellariæ) comprehendi no
bent. Quam opi. multis rationib. probat Ab. Pan. in
de exc. præla. in prin. Nam si de ducibus, marchion
aliis illustri nobilitate pollentibus in reg. 40. & al
risq; magna habetur ratio, quid de cardinalibus di
erit? qui non solum illustres, sed vt illi magis sublim
in diademate principis scripti dicuntur, & adeò sunt
chari & iuncti, vt vnũ corpus cũ papa facere existim
qua de causa pars corporis papę appellãtur, in d. c.
& alibi eius collaterales inscribuntur, de quib. latiu
bit And. Sic. in consi. 1. col. 14. lib. 1. in suo tract. Car
bonus tex. in c. Constantinus. 91. dist. Quamobrẽ il
E tritiatus dignitas cõcessa fuit, vt referũt præfati doc
enim patritij, principis patres, vt not. in auth. cons
de dig. Nam nullus ad talem dignitatẽ ascendit, ni
eius fides & industria in aliis dignitatibus fuerit ap
ta, vt inquit Io. de Plat. in l. nemini. C. de consuli. lib
Iatius Moder. in l. 1. ff. de off. eius. Non immeritò ig
cendũ erit, generalibus constitutionibus eos minu
prehendi. Imò fortiùs voluerũt Mod. in trac. de po
4. & 5. conclu. q̃ licet dispositio c. de multa. de præb
multùm necessaria ecclesiæ: nihilominus cardinale
pter eorũ supremã dignitatẽ non cõprehenduntur
lius dispositione: quãuis dispositio illa, vt dixi, sit ali
honesta & sanctissima, ac ecclesiis fauorabilis. Illa
F qualitas excellentis dignitatis, quã cęteris præstant
subiectum alterare videtur, vt sub simplicibus & ge
bus dispositionibus nõ cõprehendantur, vt videm
pter eandem rationem qualitatis factum fuisse in c
tum. iũcto c. licet canõ. de elect. lib. 6. vbi sub dispo
loquẽte de parochiali, non cõprehẽditur parochia
legiata, propter illã digniorem qualitatem: sic sub
de clericis loquẽtibus cardinales cõprehendi non
Et hac ratione Io. And. in c. 1. de schis. lib. 6. dicit, sub
catoria, de qua in c. fi. de concess. præb. lib. 6. Card. n
cludi. Nã inanis esset tãtæ dignitatis prærogatiua:
illis tributus honor videretur, si cum cęteris, veluti
ba sub reg. generalibus comprehenderẽtur. Conue
igitur est dicere eos non comprehendi. Quam opi

etiam Rom.in consi.498.in casu quo quęritur.vbi per plu A
res rationes probat clausulã generalẽ,&omnes alios,&c.
Cardinales non comprehendere.Sequitur Felv. in c.cùm
in iure peritus.in 3.col.de of.deleg.& Bar. Belenzin.insi-
gnis auditor Rotæ in c.quod super his.de fi.instr.Et plura
etiam argumenta & motiua pro ista parte cumulat Pet.de
Anch.in consi.295.& 297. quæ breuitatis causa non refe-
ro.Cum quibus videtur transire Mod.in c.ecclesia sanctę
Mariæ.in 8.col.de constit.Et ante ipsos Fel.in c.in eos.in
fi.de hęretic.His accedit,quia cardinales dicuntur patres
spirituales & columnæ ecclesiæ,in cle.si quis suadente.de
pœ.Vnde sicut Augusta,quæ reputatur pars corporis Au-
gusti nõ cõprehenditur in generali dispositione,vt patet
in l.pe.C.de don.inter vir.& vxor.Ita neq; cardinales qui B
sunt etiam pars corporis papæ, vt in d.c.felicis. compre-
hendi debent.Præterea Augusta ex eo, quia assistit prin-
cipi in consulendo & regendo orbẽ,gaudet illius specia-
li priuilegio,vt in l.bene à Zenone.C.de quadr. præscrip,
Ita etiam cardinales,qui assistunt lateri papæ, & sunt eius
consiliarij,vt in c.fundamentum.§.decet.de elect.lib.6.&
in c.per venerabilem.§.rationibus.qui fil.sint leg.debent
pari priuilegio gaudere.Et per ista duo motiua,&alia quę
non refero,istam opinionem in terminis regularum can-
cel.tenet And.Sicul.in c.in nostra.in 2.col.de rescript.

Istis tamen non obstantibus contraria opin.videtur fir
mior & verior.Pro qua primò facit,quia generalis dispo-
tio legis nõ solũ causas,sed etiã personas priuilegiatas cõ C
prehẽdit,vt no.Bal.per illũ tex.in l.in fraudẽ.in fi. de test.
mil.cũ concor.vt scribit Dec.in consi.5.& in l.1.nu.9. ff.de
reg.iur.& in c.qua fronte.in 2.col.de appel.Prętereà quia
lex generaliter dicit,q̃ canonũ statuta ab omnibus obser
uentur,vt in c.1.de const. Et ab ista generalitate non repe
riuntur excepti cardinales, igitur dicã eos comprehendi.

Nec obstat prærogatiua dignitatis eorũ.Quia licet illa
multũ attẽdatur in honoribus deferẽdis,nõ tamẽ talis di
gnitatis prœminẽtia liberat à vinculis legis,quęvsq; adeò
oẽs viuẽtes astringũt,q̃ etiã ipsa Augusta quę aliôquin ir
radiatur radiis Augusti,& habet priuilegia quę habet ipse
princeps,vt in l.fiscus.§.fi.ff.de iu.fis.Et vna,& eadẽ perso
na,& caro cũ prĩcipe reputatur,sub generali legũ vinculo

D comprehenditur, vt est rex. notabilis in l.princeps leg. Et per hoc respondetur ad motiua And. Sicu. in c. in nostra. vt procedant quando Augusta specialiter capitur in l. prout. in d. l. penul. & in l. bene à Zenone

Suadetur hoc, quia Cardinales nihil aliud sunt cõsiliarij ipsius Papæ, vt in c. fundaméta. §. decet. de lib. 6. & in cap. parochia. 16. q. 1. cum concordan. vt And. Sicul. in tracta. Card. in 1. q. Quia in arduis in legibus faciendis consilio iuuant Papam. Nã in modi grauibus negotiis solent cõsiliarij interuenire l. humanum. C. de legib. Et tamen nemo dicet cõsiliarios non subiici legibus, cum ab illis nõ excipiantur princeps, vt in dicta l. princeps. Omnes igitur

E subsunt. Quinimo ipse idem princeps, licet solum gibus, non tamen à ratione naturali ipsius legis videtur, vt latissimè scripsi in regula, de infirmis tibus. q. 1. & 2. & tradit latè And. Sicul. in consi. lumine. Quare concludendum est, quòd cum regu generaliter loquantur & nõ excipiant Cardinales, videntur includi. Sed vt opiniones ad concordiam cantur, iudicio meo distinguendi erunt plures casus

Primus est, quãdo cõstitutio prohibet aliquid se est malum, & inducit peccatum. Et isto casu Car & omnes cuiuscunq; alterius dignitatis proculdu prehenduntur. Hinc est quòd sub dispositione suadente. 17. q. 4. Cardinales includuntur. & dicit

F Mona. loco inferius allegato, & Fely. in c. quod in 4. col. versi. 3. quia sequeretur. de fid. instru.

Et ita dicimus q̃ c. omnis vtriusq; sexus. de pœn licet de cardinalibus nõ loquatur, eos tamen cõp per ea quę dicit Abb. in c. omnes. de ma. & obe. & uit. in 3. col. de iudic. Et in summa vbicunque lex vtilitatẽ animæ, non solũ Cardinales, sed etiã omn cipes sub ea cõprehenduntur, vt Præpo. dicit in c cet. in prin. 10. dist. Et in specie hoc tradit per viam Jo. Mo. in extraua. Bonifacij 8. quę est prima in ord ti. de sen. exc. in extrauagantibus cõmunibus glos eundẽ in ver. clericos. vbi hoc per bonas rationes quæ videãtur ibi. Nam in istis quæ sunt de genere tanto grauius quis punitur, quãto maior est qui pe

n c. cùm
aenalis
e Crim
quo dic
episc. &
Secu
aliquid
alis co
rationa
Bal. in
talem c
tur eor
tur, nisi
cribit I
ionibu
And. Sic
n c. 1. nu
uditor
tilegia
Ex qu
et in ca
dit, vt te
postea
ibus, vt
ilis, ex
rehen
liacon
Nouem
omnibu
unc ca
ardina
n facto
diacon
uus fue
unt do
is Leod
icet in
uerat fa
postea p
ur Rot.

n c.cùm quidam.de iureiur. Pro quo facit illud dictũ Iu- A
uenalis Saty.8.Omne animi vitium tanto conſpectius in
ſe Crimen habet, quantò maior qui peccat habetur. De
quo dicto meminit gl.in ver.tãquam.in c.2.§.fi.de tranſl.
epiſc.& pro eo eſt tex.in l.presbyteri.C.de epiſco. & cler.
Secundus eſt caſus, quando conſtitutio non prohibet
aliquid quod eſt per ſe malum,ſed quia prohibitum: & ſi
talis conſtitutio ſit pœnalis & odioſa, continens odium
rationale,tali caſu cardinales includũtur,vt notat in ſimi-
Bal.in l.quicunq;.C.de ſer.fug.Quod eſt verum,niſi per B
talem conſtitutionem pœnalẽ,ſi eos includeret, tolleren
eorum priuilegia.Quia tali caſu non comprehendun-
tur,niſi in ſpecie fieret de illis mentio per rationes, quas
cribit laſ.in l.poſtquam liti.col.fi.C.de pact.arg. l. decu-
ionibus.in prin.C.de ſilen.lib.12.Et ante ipſum hoc dicit
And.Sicul.in c.eccleſia ſanctæ Mariæ.nu.7.de conſtitu. &
in c.1.nu.77.de reſcript.Et tenet expreſsè Gundiſal.Rotæ
uditor in tract.Card.q.12.in fin.Sed quando eorum pri-
ilegia non læderentur,procedit quod dictum eſt.
Ex quo infertur,ꝙ diſpoſitio c.de multa.de præben.li-
et in cardinalibus non loquatur,eos tamen comprehen
dit,vt tenet Abb.in c.eccleſia.el 2.in 2.not.de elect. Licet
poſteà Ioan.22.qui certis de cauſis fauit multùm cardina-
ibus,vt in alia regula ſcripſimus,eos in extrauag.execra-
bilis,exceperit.Per quod datur intelligi,ꝙ aliàs illi com-
prehendebantur.Et ita etiam Rota in vna valentina archi
diaconatus de Xatiua corã me pendente voluit,de menſe C
Nouemb. M. D. XXXI. ſub indulto conferendi beneficia
omnibus menſibus conceſſo archiepiſcopo Valentino,
unc cardinali Leodiẽ.nũcupato, comprehendi perſonas
cardinaliũ habẽtium beneficia in dicta diœceſi. Nam tũc
n facto accidit,ꝙ cardinalis de Vich,qui obtinebat archi
diaconatum prædictũ de Xatiua diœceſis Valẽtinæ mor-
uus fuerat in quodam loco parum diſtanti ab vrbe,volue
unt domini mei prouiſionẽ dicti archiepiſcopi cardina-
is Leod. de dicto archidiaconatu valere, & nõ illã papæ,
icet in indulto dicti archiepiſcopi nulla de cardinalibus
uerat facta mẽtio.Et ita ego pronũtiaui, & ſentẽtia mea
poſteà per duas alias ſentẽtias fuit confirmata. Moueba-
ur Rot.inter cætera,illa ratione,quia in generalibus diſ-

D positionibus, non incontinentibus odium irrati
cardinales comprehenduntur, nisi nominatim ex
Sic videmus, q̃ sub dispositione cle. auditor. de rese
dinales cõprehenduntur, licet nulla ibi de illis fiat
vt tenet ibi inter alios Bonifacius quondã Rotæ au
col. 2. vnde ea ratione, qua dicimus cardinales cõp
sub prædictis dispositionibus, eadem ratione est d
sub regulis cancellariæ cõprehendi debere. Quod
Fely. in c. ad aures. in 7. col. ver. octaua cõclusio. de
referens D. Francis. Paui. quondam auditorem Rot
berrimum dicere in commento extrauag. ad onus.
tempore suo bis iudicasse regulas cancellariæ Car
comprehendere. Et istam opin. pluribus locis firm
E dra. in consi. 211. ad propositum. Et in consil. 321. &
quibus per Felyn. in dicto loco. Et hoc idem late
Barth. de Belenzi. quondam etiam auditor Rotæ,
præceptor triennalis (vt ipse dicit in ca. 2. in 14. col.
scrip.) in tract. de chari. subsi. q. lxvj. Et eandem opin
defendit idem Fely. in ca. quod super his. de fide in
ita etiam hodie, qui est dies tertia Iunij. M. D. XXX
idem concluſit Rota coram R. D. Ioan. Paulo in vna
rien. canonicatus & præben. dum voluit, quòd pri
concessum clero Hispaniæ per Leonem x. de reuoc
omnibus regressibus sine consensu concessis, comp
dit etiam cardinales habentes similes regressus sine
sensu, etiam si habuerũt eos ex causa onerosa: licet
F causa onerosa super eodem priuilegio iam prius iu
rat Rota in vna Calaguritan. Archidiaconatus in fa
D. Io. de Anguiano per tres sentẽtias, quarũ ego p
tuli: secundam D. Marcellus, tertiam D. Ioã. Paulus
nes illius decisionis non referam, ne sim longior,
etiã non faciũt omnino ad materiã, de qua hic loq

Redeundo igitur ad propositum, cõcludo quo ad
secundum casum, quòd attento, quòd Cardinales s
populo, sunt etiam subiecti papæ, vt principi, sub cu
ritorio degunt: conueniens videtur, quòd eius legi
gentur. Quia lex omnes subditos, & omnes de pop
gat, vulg. l. cunctos populos. & cap. j. de censib.

Tertius casus est, quando cõstitutio continet od
tionale, & exorbitãs à reg. iuris cõmunis, & tunc e
cl

cludendum, sub tali constitutione Cardinales non cõpre- A
hendi. Et isto casu militat illud quod dictum est de prærogatiua dignitatis, & procedũt omnia motiua superiùs pro ista parte scripta. Et ita vbiq; doct. sentiũt. & firmat expresse Andr. Sic. in dicto ca. in nostra. in 3. colum. de rescrip. vbi dicit, quòd cardinales non comprehenduntur sub regulis cancellarię odiosis. Et istam dicit esse firmam opinionem, sicut firma petra. Et eam tenet etiam D. Gondisaluus olim auditor Rotæ in suo tract. Card. & alibi sæpe docto. Et iste casus potius innititur authoritati scribentium, quàm q; sit lege, aut ineuitabili ratione suffultus: quia ratio illa, quòd lex generalis omnes pariter ligat, diuites & pauperes, paruos & magnos, militat etiam isto casu. Et quanuis dispositio contineat odium irrationabile & exorbitans, tamen ta B lis lex valet, & tenet, vt latè probat Decius in cap. cùm omnes. in 5. notab. de constitu. Et talis lex, licet sit dura, est tamen seruanda: cap. in memoriam. 19. dist. & vulga. l. prospexit. qui & à quib. Sed quia ex vsu & interpretatione prudentium iam receptum est, Cardinales sub tali dispositione odiosa non cõprehendi, transeundum est cum ista opine plus æquo sapere videamur. Et sic per istam rationẽ dicimus, quòd dispositio extrauag. iniunctæ Bonifacij VIII. posita in tit. de electio. inter extrauag. cõmunes quę dispo nit neminẽ admitti debere ad administrationẽ ecclesiarũ sine literis expeditis, non procedit in cardinalibus, vt Bartho. Belenzi. in d. tract. de charit. subsi. q. 66. refert ita iudicasse tẽpore suo Rotam. Ratio esse potuit, quia illa consti C tutio est exorbitans à regulis iuris cõmunis: quia ius cõmune vltra supplicationẽ signatam non requirit alias literas, nec per consequens literarũ expeditionem, vt est tex. & glo. in cle. dudum. §. nos enim. de [illegible]ul. Et latè dicemus super regula 25. vbi est proprius locus. Præsertim, quia ipsi cardinales sunt immunes à taxis officialium, vt quodã suo latissimo priuilegio, & capitulis antiquis in conclaui continetur, & dicetur super regula de valore. Esset igitur irrationabile, quòd talis cõstitutio eos cõprehenderet. Et per eandem rationẽ dicunt regulam de valore, neq; etiam extrauag. execrabilis. Cardinales comprehendere: quia esset valde odiosum illis, & quodãmodo iniuriosum, si attentis rationibus dictæ extrauag. sub ea cõprehenderẽtur, vt ibi

D probatur. Et sic etiã temporibus Abbatis Panor. fer
fuerat, quòd episcopus promotus in cardinalem, n
debat episcopatum, quia plerique consuluerunt c. de
ta. non procedere in cardinalibus, nisi papa aliter di
ret. Et ita tũc factum fuerat cum cardinali sanctæ C
quo ad episcopatũ Bononien. & cum cardinali sanct
celli, quo ad episcopatum Senen. vt refert Abbas in
bonæ. el 1. in 3. notabili. de postula. prælat.

Quartus casus & vltimus est, quando constitutio
uorabilis & priuilegiata, & tali casu Cardinales co
henduntur, licet de illis mentio nõ fiat. Quia ex qu
cæteris in vinea domini laborãt, & quotidie inseru
assistunt ecclesiæ sanctæ Dei, & Christi vicarios age
E consulendo, dignum est etiam vt maioribus attolla
uoribus, vt in cap. 1. de offic. legati. lib. 6. & in l. ius se
rum. C. de dign. lib. 12. Sic etiam sub regulis de ann
triennali possessore, quæ fauent possessoribus, licet
de cardinalibus mentio non fiat: Cardinales tamen
prehenduntur, & sub aliis regulis fauorem concer
bus, super quibus in discursu materiæ particulariu
discutiam, & clariùs examinabo.

QVAESTIO QVINTA.

CIRCA quintum dubium, videlicet, an in gener
vulgari derogatione constitutionũ, & ordinatio
apostolicarũ comprehendantur regulæ cancell

SOLVTIO. Si titulum seu rubricam regularum an
F mus (quæ regulas istas cõstitutiones vocat) certè di
erit, eas sub tali derogatione includi, eadẽ ratione,
cimus sub dicta clausula ius cõmune comprehendi
etiã constitutio appellatur, vt patet in c. constitu. 2. d
in rubr. de constit. Nec in hoc potest ratio diuersitat
gnari, iuxta tex. in c. 1. de consti. lib. 6. Tamẽ contrari
seruat stylus cancellariæ, & Rom. Cur. qui hoc casu p
ge habetur, & illi standum est, iuxta tex. in ca. quàm
de cri. fal. cum vulg. De quibus latè Fely. in ca. 2. de re
in verb. stylus. qui quidem stylus à Rota receptus, di
sub clausula generali, non obstantibus constitution
ordinationibus apostolicis. huiusmodi regularum cõ
tiones non cõprehendi, nec illis censeri derogatũ, n
illis specialiter mẽtio fiat. Et ita in terminis cõclusit

co

coram reuerē dis patribus dominis, Nicolao Aragonia in A
vna Zamorē. Thesaurariæ, de mense Nouemb. 1533. & in
alia Romana pecuniaria, coram D. Ioan. Paulo, decisi. 20.
Nouemb. 1536. In quibus domini concluserunt per illa ver
ba, non obstante regula de acceptandis, & quibuscunque
aliis dispositionibus, non censeri derogatū regulæ de va-
lore exprimendo. Et in illa Romana voluerunt, per clausu
lam, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus
apostolicis, in commissione apposita, non censeri deroga
tum regulæ 35. de non appellando ante diffinitiuam. Et
secundū istam decisionem iudicatum fuit in fauorem Frā-
cisci Flores contra Andr. de Nouaria.

Et istam opinionem, videlicet, per generalē derogatio- B
nem nō censeri derogatum regulis cancellariæ, nisi in in-
diuiduo illis derogetur, tenent expressè Moder. in tracta.
de benefic. in 3. parte. q. 46. in 4. col. fol. paruo. Et licet ista
opinio in stylo consistat: nihilominus, vt ex prædictis &
infrà dicendis apparebit, aliquod fomētum iuris in se con
tinet. Nam satis notum est, regulas cancellariæ continere
clausulam derogatoriam voluntatis sequentis actus, vt di
cit Petr. de Anchar. in consil. 297. in princ. Quo casu non
sufficit generalis, sed requiritur specialis derogatio: vt no-
tat Bart. in l. si quis. in princ. ff. de leg. 3. & doct. in ca. cùm
instan. de censi. & tradit Domi. in consil. 39. col. 2. & Andr.
Sicu. in c. cum tibi. nume. 17. de testa. Ratio redditur secun
dum Bar. in d. l. si quis. in princ. in 3. col. Quia clausula de-
rogatoria habet vim cuiusdā protestationis præambulæ, C
& talis protestatio declarat in sequenti actu voluntatem
deesse, nisi expressa reuocatio fiat, vt in l. at si quis. §. ple-
rique. ff. de relig. & sump. fun. cum similibus.

Et ista ratione dicimus, q̄ licet per simplicem clausulam
non obstan. tollatur cōstitutio apostolica: non tamē tolli
tur cōstitutio conciliaris, quia habet clausulam derogato-
riam. c. ex parte. de capel. monacho. & tradunt cōmuniter
doct. in cap. nōnulli. de rescrip. Sic etiam in generali dero
gatione cōstitutionū, & ordinationū apostolicarū, etiam
priuilegiorū, non censetur derogatū priuilegiis iure com-
muni insertis: nisi specialiter dicatur, vt not. gl. in authent.
qua in prouincia. in verb. illi. in fin. & ibi Bart. & cæteri. C.
vbi de cri. agi opor. cum aliis concor. vt scribit Fely. in c. 1.

D de reſcript.& in cap.nonnulli.in 11.colum.eodem ti
Quod etiam alia ratione ſuadetur, quia tales actu
tinentes clauſulam derogatoriam, ſunt qualificati. Sp
rum eſt, quòd in hoc iſtæ regulæ videntur habere fi
qualitatē. Vnde ſicut de dictis qualitatibus debet be
preſſa mentio, eadem ratione & de regulis. Et ide
Io.Andr.in cap.ei,cui.de præben.lib.6.quòd per cla
Non obſtan.nunquā cenſetur derogatum ſtatutis h
tibus certam qualitatem,niſi ſpecialiter fiat mētio.S
tas enim in actu conſiſtens, facit eundem mutare i
ſam ſpeciem, vt in l.quæſitum. §.illud. de lega.3. &
lana.de leg.2. Ex quo ſequitur,quòd licet regulæ c
riæ ſint conſtitutiones vniuerſaliter ligantes, ſicut n
E mune: nihilominus propter diuerſas qualitates, pe
à iure cōmuni differūt, diuerſam videntur habere n
Et ideo in derogatione generali conſtitutionū,iſta
tutiones nō veniēt:ſicut appellatione beneficij non
henditur dignitas,nec beneficium curatum,vt in ca
præben.Et ibi declarat Abb.non quia dignitas,vel
non dicantur beneficia eccleſiaſtica, ſed quia ſunt e
cata,ideo non comprehenduntur,vt patet in ca.ſta
de elect.lib.6. Et ita etiam videmus, quòd in lega
non veniet lana tincta:nec in donatione marmoris
qualificatum, videlicet,figuræ ex marmore factæ,
cui.& d.§.illud. Quòd autē iſtæ regulæ habeant di
naturam à conſtitutionibus iuris cōmunis, vltra q
F ſe eſt manifeſtum,hoc vlterius probatur. Quia cō
nes iuris cōmunis ſtatim facta publicatione ligant,
ditur in ca.2.& fin.de conſti. Item ſunt perpetuæ. Sc
conſtitutiones cancellariæ ſunt temporales.Et licet
à tempore publicationis ligent; vt lex communis,
Gemi.conſil.92.nihilominus non ſtatim ligant,niſi
ta prius ſolennitate poſita inferius in regula 26.ne
ſola ſufficit,niſi regulæ ſic obtentæ,& cum illa ſolē
datæ,in actis poſteà producātur, vel niſi papa hoc
dixi ſuperiùs in 2.q. Itē quia iſtæ regulæ ſunt ſpeciā
tione derogationis. Quia licet per prædictam clau
Non obſtan.&c. cenſeatur derogatum iuri comm
eſt verum, niſi ius commune habeat clauſulam dero
riam,vt ſuperiùs dixi. Et tradunt Moder.in ca.1.de c

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

m.lib.6.Quam quidam clauſulam continent regulæ iſtæ. A
Et licet alio reſpectu regulæ, cõſtitutiones generales appellentur, iſto tamen caſu poſſunt dici ſpeciales ratione derogationis.Et ita ſaluatur & iuſtificatur,quod dicit Bar. in §.& ſic quodque. C. de nouo Cod. fa.dicens,quòd ius non clauſum in corpore iuris,non eſt generale. Nam debet intelligi ratione reuocationis, videlicet, quia ita requirit ſpecialem mentionẽ, ſicut ius particulare,iuxta c.1. de conſtitu.lib.6. Secus autem reſpectu vinculi, quia ligat omnes quando innoteſcit.Ratio eſt, quia ex quo non eſt clauſum,poteſt ignorari,& ideo requiritur derogatio, ſicut de iure particulari.Hinc videmus,q̃ licet ſentẽtia principis faciat ius generale, vt eſt dictum ſuperius in prima B
quæſtione,tamen valet ſententia cõtra illud ius,quia poteſt probabiliter ignorari,& ideo cẽſetur quo ad hoc particulare,vt dicit Cardi. in c.paſtoralis. de fide inſtru.Et in ſumma,quot ſunt qualitates in conſtitutione ſeu actu differenti à iure communi,vt ſunt iſtæ regulæ, tot inducũtur obſtacula:& quot ſunt obſtacula,tot debent eſſe derogationes & expreſsiones.c.ex tuarum. de autho. & vſu pallij.& tradit Bal.in l.ſi non lex Ælia Sentia.ff.de hær.inſtit. Et hoc eſt quod voluit ſentire Car.in cõſi.1.tit. de reſcrip. dum voluit, quòd per clauſulam, Non obſtantibus conſuetudinibus & ſtatutis,&c.non tolluntur obſtacula temporalia cuiuſmodi ſunt iſtæ regulæ, quæ temporale impedimentum afferunt:ſed illa tantùm, quæ inducerẽt extinC
ctionem gratiæ,hoc eſt impediméta quæ ſtatim annullãt, vt ſunt illa quæ reſultant ex aliis ſtatutis, vel à iure cõmuni,quæ ſtatim abſq; aliqua productione impediunt & annullant. Sed regulæ Cancellariæ non annullant, nec ſtatim impediunt actum faciendum, ſed ita demum, ſi inſtituta lite regulæ impetrentur & producantur,vt ſæpius dictum eſt:interim tamen actus factus contra regulas valet & tenet. Clauſula igitur, Non obſtantibus, capit illa quæ obſtant ſtatim tẽpore factæ gratiæ abſq; facto hominis, nõ ea quæ ex poſt,& ex interuallo poſſunt impedire:quia illa accidentaliter eueniũt,& ex facto poſteà faciendo retrotractiuo : arg.text.notabilis in l.1.ff.de in lit.iur.Et notat Iaſon in §.quadrupli.in 3.notabili.Inſtitu. de actio. Et hoc videmus in extrauag.quæ licet ſint cõſtitutiones ge-

D nerales,& vbique ligent, tamen ad effectum,vt illis
getur per clausulas generales, nõ obstantibus const
nibus,&c.sortiuntur naturam constitutionũ speciales
videlicet, non intelligatur derogatum eis, nisi de il
mentio,saltem per hæc verba, Nõ obstantibus côst
nibus & ordinationibus apostolicis etiã extrauagi
sicut de constitutione speciali requirit tex.in cap.1.
stitu.lib.6. vel secũdum modum quem ponit antiqu
abbreuiator Hispanus in libro styli cancellariæ,in
de clausulis generalibus non obstantibus.

Et hoc vlterius suadetur, quia per illam clausulam
obstan.constitutionibus,&c.non censetur in dubio
gatum,nisi constitutionibus ordinariis,non autem
E ordinariis cuiusmodi sunt extrauagantes , & regul
cellariæ.Nam clausula generalis ad extraordinaria
fertur,vt est text.ad literam in l.Seio.§.medico.ff.de
lega. Quem in notabili casu, ad propositum huius
inducit Oldra.consil.129.& Andr.Sicu.in consi.18.
& consil.21.col.6.& consil.26.in 9.col.lib.2.cum co
vt scribit Decius in cap.inter cætera.de appella. Et
dicam in regula de triennali.

Iustificatur ista opinio ex alio,quia papa difficilius
sumitur habere notitiam talis iuris extrauagantis,
iuris ordinarij, vt notatur in cap.pastoralis. de fide
Hinc dicimus,quòd licet non admittatur positio iur
munis ex eo,quia ius cõmune ordinarium præsumi
F tum,vt tradit Barto.in l.ornamentorum. ff.de auro
lega. Tamen quãdo tale est ius, in quo verisimiliter
cadere ignorantia,vt est ius constitutionis extrauag
tali casu bene admittitur positio talis iuris, vt dicit
in d.l.ornamentorum.cum aliis concor.vt scribunt
Curtius senior in tracta.positionum. in 13.breuiloq
Ioannes Sadoletus in l.2.colum.13.ff.de confes.

Et pro ista opinione,videlicet,q; requiratur mẽtio
uagantis,tenuit Nicolaus Milis in verbo priuilegiũ.
ius commune.post Ant.de Butrio in c.1.de constit.li

Et prædicta omnia quæ dicta sunt de extrauag.mi
fortiori in istis regulis attẽtis stylo & rationib⁹ præ
Et licet extrauagãtes aliquæ sint notoriæ, sicut etiã
ræq; regulæ istius voluminis, tamẽ respectu derog

illa notorietas nihil facit, cum per hoc non desinat esse A
ius extraordinarium, & à corpore iuris communis extra-
uagans. Quo casu, vt dictum est, derogatio clausulæ non
obstantib. constitutionibus, capit tantùm ius commune
ordinarium, non autem extraordinarium. Præsertim cum
extrauag. & regulæ debeãt prius impetrari & dari iuxta
formam traditam in dicta regula 26. Quod inductũ fuit,
vt sciamus extrauag. & regulæ, quæ dantur, an sint in vsu,
vel non. Pro quibus faciunt ea, quæ longo discursu scribit
Fely. in cap. 3. in 5. col. de re iudic.

Et ista de plano procedent, quando derogatio fit per
viam rescripti. Secus verò si facta sit per viam legis. Quia
tali casu per illam generalem clausulam non obstantibus
constitutionibus & ordinationibus apostolicis, censere- B
tur derogatum istis regulis Cancellariæ non facta men-
tione de illis. Hoc probatur in simili per notabile dictum
Domi. in c. cum non deceat. de elect. lib. 6. vbi dicit, quod
licet per clausulam non obstantibus tollatur actus, & non
iuramentum in eo contentum, nisi fiat mentio specialis
de illo, vt ibi est gl. Si tamen illa derogatio fieret per viam
legis, tali casu per simplicem derogationem derogatur
iuramento, nulla facta de illa mentione. Et ita limitat glo.
ibi, & sequitur Fely. in c. constitutus. in 4. col. versi. limita
secundo de rescript.

QVAESTIO SEXTA.

VLTIMA quæstio principalis est, vtrũ per istã clau-
sulam nõ obstantibus regulis Cancellariæ, positã in
literis apostol. censeatur derogatũ regulis iudic. no- C
toriis, vt est de annali, triẽnali, de subrogãdis, & similib⁹?

SOLVTIO. Quidã voluerunt per dictã clausulam esse
derogatum illis duntaxat regulis, per quas possint impe-
trantes impediri ne literæ expediantur. Ita tenebat Card.
Anconit. in disputatione istius puncti, facta coram Papa
Clemente 7. super quadã bulla in qua D. Berengarius Sa-
ganta, vt procurator interuenerat, vt ipse mihi retulit. Ta-
men aduertendũ est, quia illud dictũ nõ videtur ex omni
parte verũ, ex eo, quia nõ video quare potius per illã clau
sulam, non obstantibus regulis tollantur regulæ concer-
nentes expeditionẽ, quàm aliæ iudiciales obstare possunt
literis expeditis. Nã cũ sit derogatio generalis, omnes re-

D gulas debet cõprehendere. Imò magis videtur illa
la comprehendere reg. iudiciales, quàm cõcernen
peditionẽ ex eo, quia regulæ cõcernentes expedi
nõ obstant literis iam expeditis, quæ iam euaserũt
officialiũ, sed impediũt tantũ expediendas. Sed lite
peditis obstãt regulę iudiciales, quia sunt de dãdis
verò expeditionẽ cõcernẽtes nõ dantur, quia ne
fidẽ extra Cancellariã, cũ dent normam solis offi
Cancellariæ literarũ expeditoribus, vt dicit expre
Frãcis. Pauinus Rotæ auditor in præludiis extrau
22. & experientia quotidiana docemur. Et sic app
illud dictũ domini Anconitani non est solidum,
eius opinio posset procedere quãdo literę reper
E procinctu expeditionis, & essent adhuc in man
cialium. Nam si hoc casu obstaret expeditioni fa
aliqua regula de concernentibus modũ expedien
casu posset dici prædictã clausulã non obstantib.
in supplicatione positã, tollere impedimentũ illius
impeditiuæ expeditionis. Et isto casu posset, pce
ctum Card. Sed literis iã expeditis nõ est verũ illu

Et ideò, vt veritas habeatur istius articuli, potes
de iure loquendo per illã clausulam non obstanti
stitutionibus & ordinationib. apostolicis ac regul
cellariæ, &c. censetur derogatum regulis omnib
mentibus gratiã ipso iure à principio non interu
facto personæ, & sic de impedientibus natiuitatẽ,
F ginem gratię, siue illæ regulę iudiciales, siue extra
les sint: sed vbi gratia per regulas à principio total
perimeretur, sed differretur propter aliquod facti
situm, & sic per aliquẽ futurum actum suspenderetu
regulæ per dictam clausulam non censerentur sub
est notabilis doctrina Gemi. in c. si propter. in 6.
rescrip. lib. 6. post gl. ibi, in verbo, impediri. quam
Felv. in c. nonnulli. in 12. col. versicu. not. tertiò. &
versi. 11. concluſio. eod. tit. Et hoc etiã tenet Cald.
tit. de rescript. & idem Domi. in c. 1. in 5. notabili, de
spolia. lib. 6. vt declarabo inferius per exempla, &
aliquid in regula, De non tollendo ius quæsitum.

Et ista procedũt, nisi in literis expressè dicatur
dilatiuis per illam clausul. non obstantib. regulis p

ostra gratia impediriuel differri posset, quę in multis re- A
eruationibus apponi solet, vt dicit ibi Fely. Ratio prædi-
ctorum est, quia per regulas dilatiuas, gratia, seu dispo-
itio facta non tollitur, licet differatur: & dilatio modici
eporis non affert præiudiciũ, vt dicit tex. in l. si debitori.
de iudi. & in l. quoties. C. de preci. Imp. offe. Et hoc mo-
dicum præiudicium à iure considerari non solet: iuxta gl.
præiudiciũ. in c. cùm olim. de cõsue. & l. scio. ff. de in integ.
esti. Nõ sic in regulis peremptiuis, quæ si nõ censerentur
ublatæ per dictã clausulam, inducerent magnũ præiudi-
ium ex peremptione gratiæ. Et ita hodie 9. Martij M. D.
LXXVII. post plures informationes & positiones causæ
oncluserunt Domini in vna Hispalen. Canonicatus corã
S.P.D. Marcello Crescentio episcopo Marsican. vbi plus B
oluerũt Domini, duobus exceptis, istã decisionẽ proce-
lere, etiã si in gratia, vbi erat derogatum quibuscunq; re-
ulis, esset apposita clausula suspensiua quarumcunq; gra
iarum: quia illa clausula cõcernit tantùm gratias, nõ lite-
as: & ideo per eã non censetur derogatũ regulis suspẽsi-
is, maximè requirentibus factũ personæ. Et pro clariori
ntelligentia istius materię, est aduertẽdum, q; regulę sus-
ensatæ cõsiderantur dupliciter. Nam quędã sunt regulę,
uæ gratiã suspendunt per aliquod tempus, vt sunt regulæ
uspensiuæ gratiarũ expectatiuarũ vsq; ad fulminationem
rocessuum, & aliæ similes dilatiuæ. Quædã sunt dilatiuæ
ropter aliquod factum personæ requisitum, & in effectu
etimũt postea gratiã facto illo non sequuto, prout est in C
egula de nõ acceptãdo nisi literis expeditis, de qua age-
atur in dicta causa Hispalen. Et huiusmodi regulis secun-
dum stylũ curiæ per generales clausulas etiã non obstan-
ibus regulis nõ cẽsetur derogatũ, nisi de illis fiat expres-
a & individua mẽtio per ea, quæ superiùs dicta fuerunt.
In hoc tamen est discrimen, quia primæ regulæ dilatiuæ
uspendũt ex mente Papæ gratiã in euentũ temporis, vel
õditionis: & interim gratia nil operatur, nisi adueniente
ẽpore vel cõditione, vt dixi in tractatu expectatiuarũ, sed
n aliis regulis suspẽsiuis requirentib. factũ personę gratiæ
tatim nõ suspẽditur, sed statim operatur suũ effectũ, licet
egulę requirãt aliquod factũ personę ad illius perfectio-
em, & tales regulæ nõ ideo dicuntur suspẽsiuæ, quia sus-

D pendant gratiam prout primæ, ſed quia ſuſpendũ
ptionem & annullationem eius, in euentum alicu
preſtandi per gratiam, q̃ ſi omittit in pœnam neg
ſiue malitiæ, regula annullat gratiam, ex eo, quia
ſtate gratiati fiũt, tollere impedimentum regulæ,
gulis de annali publicãdis reſig. & ſimilibus, quę
factum perſonę, & de regulis dilatiuis patet exem
regula Clementis reſeruatiua octo menſium: quę
ſit dilatiua & peremptiua, ſicut regulę de annali, &
riùs dictę: tamen, quę eſt dilatiua reſpectu tẽporis,
Rota de illa debere fieri ſpecialẽ mentionẽ. Et ita
ſit Rota hodie 17. Iunij, M. D. XXXVIII. in vna To
parochialis S. Ioan. de Ocanya coram R. D. Marco
E nio, vbi voluerũt Domini indultũ conceſſum arch
po Toletano de cõferẽdis beneficiis, nõ derogare
Clementis reſeruatiuæ octo mẽſiũ, licet in indulto
appoſita illa verba, Non obſtãtibus regulis editis
dis. niſi dicamus deciſionẽ iſtam procedere, quãdo
gulis ſunt clauſulæ adeò prægnantes, q̃ per eas
quodãmodo derogari prędictæ clauſulæ, Non ob
regulis, &c. Aliàs contrarium videtur dicendum in
moderna, quę potiùs videtur peremptiua, quàm
licet regula antiqua non perimat. Tamen quicqu
iure, contrariũ de ſtylo cancellariæ ſeruatur, vide
per prædictam clauſulam nũquam cenſeantur ſubl
gulę notabiles & notorię, maximè iudiciales, nõ
F preſſa mentione in indiuiduo de regulis: ſiue illæ
concernant factũ perſonæ, ſiue non: ſiue ſint dilat
peremptiuę, vt patet in regulis de idiomate, & de
lendo iure alteri quęſito, & aliis quę non pendẽt e
vel diligẽtia perſonæ: ſicut in reg. de publicandis.
ſimilibus reg. etiam ſi in eis nõ caueatur, expreſſ
ritur mentio. Et iſte ſtylus fundatur in illa ratione,
latè dixi in proxima præced. q. videlicet, quia regu
cellariæ habẽt clauſulam derogatoriã, quæ requir
ficam mẽtionem. Hinc videmus ſtylo hodierno, q
do papa intẽdit derogare prędictis reg. ſemper in
pio literarum, videlicet poſt exordium eas inſeri
tenorem earum narrans per hæc verba, videlicet,
eſt, q̃ nos, qui dudum inter alia volumus, &c. Et po

non ob
& ordin
practica
rum apo
quo lib.
ponit in
ſufficere
dicta fu
gib. & B
tamen, v
eſt, nun
modi cla
verbum
ũden. ca
rutio di
uerũt, q
is & ed
a eſt ſpe
pecialit
patet in
ircunſe
præmiſſa
ũ. in 3. c
ulas nõ
abẽtib
e prædi
dulter,
l. c. non
ſta ſunt,
Tamẽ
nõ proc
clauſula
ſs. Nã ta
erogati
erbis Re
.D. Io. P
clauſulã
ũ regulis
quod tan
eſſus, p

non obstan. ponit hæc verba non obstan. volũtate priori, & ordinationibus præmissis ac constitutionib. &c. & ita practicatur, vt docuit egregius ille doc. practicus, ac litera rum apostolicarum vicecorrector Hiero. Paul. in illo anti- quo lib. nominato stylus cãcellariæ. fol. 115. vbi exemplum ponit in reg. de idiomate. Et quamuis fortè de stricto iure sufficeret generalis clausula nõ obstã. regulis, per ea quæ dicta fuerunt, & per ea quæ dicit Bal. in l. humanũ. C. de le gib. & Bar. in extrauagã. ad reprimẽ. in verbo, nõ obstan. tamen, vt dictũ est, ex stylo palatij & cãcellariæ repertum est, nunquã cẽseri derogatũ regulis cãcellariæ per huiusmodi clausulas, nisi specialiter tenor regulæ de verbo ad verbum in principio literarum narretur. Et ita in vna Ge- rutio dixerunt domini de mẽse Iulio. M. D. XXXIX. Nã vo uerũt, q̃ potestas cõcessa nũtio de derogãdo regulis edi is & edẽdis, nõ cõprehẽderet reg. de infir. resig. ex quo il a est speciali nota digna, vt latius aduocati dixerũt, & ita pecialiter stylus signaturæ Alex. papæ. VI. introduxit, vt atet in vulg. notulis quæ hincinde per pluriũ manus iam ircunferũtur, & ita seruatur: qui quidẽ stylus posset vltra præmissa confirmari ex his quæ scribit Bal. in l. 3. §. quæsi- ũ. in 3. col. ff. si quis cau. vbi voluit, q̃ per huiusmodi clau- ulas nõ obstãt. quibuscũq; statutis, nõ derogetur statutis abẽtib. quãdã specialẽ obseruationẽ, prout vidẽtur habe e prædictæ regulæ cancel. facit text. in l. ita pudor. C. de dulter. Et prædictis conferunt ea, quæ congerit Fely. in l. c. nonnulli. in 29. & 30. colum. de rescrip. Et ista quæ di- cta sunt, magis de stylo & vsu sustineri possent, q̃ de iure.

Tamẽ eo supposito pro vero limitarẽ, stylũ huiusmodi nõ procedere, vbi in supplicatione seu gratia poneretur clausula generalis quorũ tenores habeantur pro expres- s. Nã tali casu regulæ prædictæ cõprehenderẽtur, & illis erogatũ cẽseretur. ita pridie. 1. Iul. 1538. tenuit in similibus erbis Rota in vna Caurien. canonicatus & præben. corã .D. Io. Paulo Ptolomæo, dũ in ea domini voluerunt per clausulã nõ obstã. reg. editis & edẽdis, nõ cẽseri deroga- ũ regulis reuocatiuis regressuũ sine speciali expresione. uod tamẽ dixerũt habere locũ, nisi in supplicatione re- essus, post illam clausulam non obstan. regulis æditis &

Dedēdis, fuissent illa verba apposita, videlicet, latis
tendendis, prout ibi in quadam supplicatione vl
formatiua apposita fuerūt. Nam tali casu censeret
gatum regulis, licet de illis mentio non fieret †. Et
consulti retulerunt abbreuiatores, qui dixerunt,
verba, latissimè extēdendis, posse regulas de verbo
bum in bulla inseri, sicut fieri potest de clausula, q
nores, iuxta vulgatum consilium 2. Anto. de But. Q
multis causis semper tenuit & approbauit Rota,
tim in vna Caurien. de qua meminit D. Guliel. in
decisio. super reg. de triennali. Et in alia Tullē. Sco
coram me 17. Iunij. M. D. XXXVI. Et illud consil.
quitur, & latè defendit Fely. in c. accedentes. de p
E & in d. c. nōnulli. in 7. col. & alibi sæpe docto. Et in
quòd sub dicta clausula, quòrum tenores, &c. cēse
rogatum regulis cancellariæ, ac si de verbo ad ve
sent expressæ, tenuerunt nouissimè domini me
res in vna causa Ferrarien. archipresbytera. 9. Iun
XXXV. in qua ita iudicauit R. P. D. Pau. Capisuccus
pus Neocast. Quā ego postea confirmaui. Nam in
agebatur de dicto archipresbyteratu vacante per
cuisdā Dionei de Marano scriptoris apostolici e
curiā defuncti, quē archipresbyteratum Io. Card
uiatis episcopus Ferrariē. tam vigore suæ ordina
tionis, quàm indulti, cōtulit fratri suo germano,
Bernardo de Saluiatis priori vrbis. Papa verò con
F lio de Grandis sub prætextu, quòd dictus Dione
quam scriptor esset familiaris continuus comme
gore regulæ nouiter editæ per ipsum papam Pau
qua reseruantur beneficia omnium auditorum, re
riorum, & aliorū officialiū capientiū panē ex pal
facientium guardiā, & scriptorū apostolicorū, &c
regula papa vult prędictos officiales esse veros fa
& cōtinuos cōmensales, nō per fictionē. Et q. om
gulæ tā editæ, quàm edendæ, loqnentes de veris
ribus, habeant locum in istis, etiam quo ad istum
vt papa liberè de beneficiis per obitum prædictor
in curia, quàm extra curiam vacantib. pertinētibus
lationem, vel aliam quamlibet dispositionem co
quorumcunque possit disponere, irritum faciens,

† Ex plenaria ptāte de iure papa potest supra ius dispensare. vt c. proposuit. extrà de concess. præbend. 10, M 11

stan. constitutionibus & regulis cācellariæ, priuilegiis, A
indultis, tam ordinariis collatoribus, quàm quibuscun-
que aliis personis cuiuscunq; dignitatis, gradus, ordinis,
conditionis existant: concessis & concedendis, cum
clausulis derogatoriis, &c. quorum tenores
haberi voluit pro expressis, &c. Nam sub ista generalitate
verborum, quorū tenores, &c. posita in dicta regula Pau-
voluit Rota censeri derogatum regulæ cancellariæ edi-
in fauorem cardinalium, quæ disponit cardinales non
imphehendi sub regulis cancellariæ post primā editio-
em in posterum edendis, nisi illæ ipsorum fauorem con-
nāt, vel ipsæ constitutiones edendæ de eorundem ca-
nalium, vel maioris partis eorum consilio conditæ fue-
rit. Nam fuit conclusum coram me non solùm per illas B
clusulas generales, censeri derogatum regulæ prædictæ,
m clausulis derogatoriis contentis in ea, ac si de verbo
verbum fuissent in d. reg. Pauli expressæ, sed etiam vo-
erūt domini censeri omnino derogatum indultis cardi-
lium, nulla de eis speciali mentione facta. Et ita ego de
o mense Nouembr. M. D. XXXVII. sententiam domini
auli confirmaui. Et idem in simili clausula tenet And. Si-
l. in cle. 1. nume. 26. de re iudic. vt latius per eum.

Ista tamen limitatio recipit restrictionem, vt procedat,
si regula quæ per dictam clausulam, quorū tenores, &c.
nsetur derogata, requirat specialem & indiuiduam men
nem. Nam tali casu non censeretur sublata per dictam
clausulam, quorum tenores, nisi in specie de illa regula fic C
mentio, vt verba aliquid operentur. Ita in terminis di-
t Fely. in c. nonnulli. in 9. colum. versic. tertia declaratio,
c. de rescrip. vbi exemplum ponit in tribus regulis cācel.
uæ habent prædicta verba, vt ibi latius per eum.

DE IVRE QVÆSITO NON TOLLENDO, REGVLA.

ITEM *ne per varias, quæ pro commissionibus habendis in causis fiunt suggestiones, iustitia postponatur, idem dominus noster decreuit, & declarauit suæ intentionis fore, quòd deinceps per quamcunque signaturam, seu concessionem, pro commissionibus huiusmodi, per sanctitatem suam, vel de eius mandato factam, nulli sibi ius quæsitum quomodolibet tollatur.*

PRAEFATIO.

DIsta regula varias habuit temporum mutationes. Benedict.13. eius primus author, eam primùm ge- edidit, vt videlicet locum haberet in quibuscu- tijs beneficiorum vacantium. Quam quidem Ben- gul. nullus Rom. Pontificum vsque ad Nico. 5. qui- nu. 8. approbarunt. Et quod est magis mirandum aliâ regulam fecerant de iure quæsito non tollê- verò 5. nulla etiam facta mentione de regu. Bene- restrinxit & immutauit, volês eam tantũ habere conceſsionibus factis pro cõmiſsionibus habend- sis. Et huius reg. Nico. tenorem imitati fuerũt su- pontifices vsq; ad tempora Alex. papæ. 6. qui pri- E nium addidit ad regulã istam verba, videlicet, seu tis declarationis, & gratiis, etiam motu proprio, illa verba pro commiſsionibus habendis, quæ ea- Nic. Et sic illa reg. Nic. quæ fundabatur in ſugge- ampliata fuit per Alex. ad quamcũq; gratiã, ſeu etiam motu proprio lite pendente obtentũ. Qua- Alex. ampliationem, ſiue additionem posteriore- ces vsque ad Hadri. 6. ſequuti ſunt. Hadri. verò 6. mutauit. Nam dum prædeceſſores voluerunt re- gratiis tantùm lite pendẽte impetratis, locũ habe- pter illa verba regulæ, pro commiſsionibus habẽ- ſis, Had. regulã extẽdit, & voluit habere locũ et- tiis ante litem motã emanatis. Quam additionẽ- F dri. feciſse quidã autumãt, quia intellexerat Rotã- lud tẽpus firma interpretatione tenuiſse regulã cõceſsionibus emanatis lite pẽdente locũ ſibi re- propter prædicta verba regulæ pro cõmiſsionib- dis in cauſis, &c. vt de iſta Hadri. intẽtione author- chior Baldazinus, tunc inſignis ſacri cõſiſtorij ad- qui fuit vnus ex aſsiſtẽtibus, cõpoſitioni regulari ſcriptum reliquit in quibuſdã notulis regularũ H- eius ſcriptis. Et ſic per huiuſmodi prouiſionẽ H- eſt, ꝙ illud quod prius in interpretatione prude- obſeruatione Rotæ cõſiſtebat, hoc idẽ per regu- legis vicẽ obtinet, manifeſtum fieret: ſed Clem- driani ſucceſſor nihil magis abhorrens, quàm H- ſtigia ſequi, hoc additamẽtum Hadriani non ap-

regula
itatus.
nnib. eſt
fuerit iſ
uamobr
a inter v
otæ ſcrip
pretan-
g. put re
Gitur qu
quæ infe
tur, vel c
apoſto
itæ præſ
SOLVT
m, quæ
ſeruatis
eo, qui
iure, lic
m. colur
tuarum
ibi not
preſsio
nẽs. ff.
a motu
tur præ
dicit d
tius mo
ret coll
ollation
uæſitum
am ſexce
de con
ter hoc
Et hoc
ollere iu
ar, eſſet i
arũ. de c
uenit, ꝙ

regulas suorũ prædecessorum Alex. Iulij, & Leonis est A
itatus. Paulus verò. 3. nunc feliciter imperans, Hadri. in
nnib. est sequutus. Itaq; ex istis omnibus apparet quan-
fuerit istius regulæ varietas, quãta voluntatis dissensio.
uamobrem ne sub incertò vagemus, reg. Inno. quæ me-
a inter vtrũq; tempus fuit, & quę reperitur in quinternis
otæ scripta, & secundũ quam fuit pluries iudicatum, in-
rpretandam assumã, addendo postea verba modernatũ
g., put res ipsa postulabit. Ré ipsam igitur aggrediamur.

QVAESTIO PRIMA.

Gitur quæro pro intelligentia totius regulæ, & eorum
quæ inferius in aliis quæstionibus dicentur, quid opere-
tur, vel comprehendat ista clausula communiter in lite-
apostolicis apponi solita, videlicet, Dummodo tẽpore B
itæ præsentium non sit alteri in beneficio ius quæsitum.
SOLVTIO. Quidam dixerũt istius clausulæ expressio-
m, quæ secundùm stylum cancellariæ in beneficiis non
seruatis maximè litigiosis semper ponitur, nihil operari
eo, quia in literis semper talis clausula subintelligitur
iure, licet non exprimatur, vt tradit Fely. in cap. capitu-
m. colum. 17. versicu. de duobus. de rescrip. facit tex. in c.
tuarum. de author. & vsu pallij. capit. ex parte. el tertio.
ibi not. Abb. in 2. notabili. de decim. cum vulga. Et ideo
presio eorum quæ tacitè insunt, nihil operatur. l. condi
nẽs. ff. de cond. & demonst. Et hoc procedit etiã si gra-
a motu proprio cõcessa fuisset, quia etiã in ea subintelli-
tur prædicta clausula quatenus nõ tollatur ius quæsitũ, C
dicit dec. Rotæ in antiquis. 445. incip. nota licet pro-
rius motus. Et ob eam causam si papa in suis literis tol-
ret collationem alteri factam, in dubio intelligitur de
ollatione inualida, non autem de valida, ne tollatur ius
uæsitum, vt dicit Composstella. in cap. causam. de rescrip.
am sexcentis concor. vt scribit Iason. in l. fin. in 4. colum.
de constitu. princip. Et Decius in consi. 191. vbi multipli-
ter hoc dictum declarat.

Et hoc, quòd princeps in dubio non præsumatur velle
ollere ius quæsitũ, procedit etiã si ille de cuius iure agi-
ur, esset infidelis vel Iudæus, vt dicit Ab. in c. quæ in eccle
arũ. de cõst. post Inn. in ca. quod super his. de voto. Hinc
uenit, ꝙ si aliquo casu cõtingeret papã ius tollere, præsu

Dmitur hoc per circũuentionẽ & importunitatem p
quàm per voluntatem feciſſe, vt latè probat Felyn
cũ olim. in 3. & 4. co. de re iudic. adeò quòd tali ca
reſcripti impropriãda ſunt potiùs, quàm propriè in
do, alteri præiudicent: vt tradit Roma. conſil. 334. c
mum. Decius conſi. 11. col. 5. Iaſo. in l. ex facto. in 4
ff. de vulga. & pupil. Imò potius debent interpreta
nihil operentur, quàm quòd indebitè quis dam
tiatur, vt not Iaſ. poſt gloſſ. Bartolum, & alios. l.
computatione. colum. fin. C. de iur. deliber.

Et hoc procedit etiam ſi reſcriptũ emanaret in fa
piæ cauſæ, vt probat Iaſon in l. fin. column. 6. ff. de
princ. poſt Alex. in l. pactum quod dotali. col. 2. C.

ENam licet viduis & pupillis, ac aliis piis cauſis mul
beamus, non tamen adeò, vt aliis prę iudicium inf
vt dicit tex. in c. ex tenore de for. compe. & in ca.
dona. inter virum & vxo. Cùm igitur iſta clauſula
papæ ſubintelligatur, ergo ſi exprimitur per eund
dum, quo ineſt, nihil operabitur, iuxta cõmunes
ſiones, quas ponit Abb. in cap. ſignificaſti. in gloſſ.
ctio. poſt legiſtas in l. hæc verba. de lega. primo.

Alij verò dixerũt totum oppoſitum, videlicet iſt
ſulam tacitè ſubintellectam, non eſſe penitus inu
minus operari, quàm ſi in literis exprimeretur, vt
conſi. 176. colum. penul. vbi voluit quòd papa in d
cenſeatur velle tollere ius quæſitum principaliter

Fquens, ſecus autem ſi ſecundariò, vel in cõſequen
petat. vbi verò talem clauſulam exprimeret, videre
lere omne ius quomodolibet competens, ſiue p
ter, ſiue in conſequẽtiam. Vides ergo quòd expre
rum quæ inſunt, multum operatur. facit quod dic
cap. ſuper literis. in 8. col. verſi. 5. reg. de reſcrip. Et
ctis igitur apparet quæſtionẽ eſſe dubiã. Quicquid
ſit, prima opinio cõtra Rom. videtur verior per ea
cta fuerunt ſuperius, imò fortius dico quòd talis
expreſſa non ſolùm plus non operatur, vt voluit
expreſsio eius facit, quod minus operetur, quàm
ſa non fuiſſet. Quod in ſpecie ita demõſtrari pote
vt dictum eſt, reſcriptum papæ etiam motu propr
ta ſcientia conceſſum in dubio non cenſeretur a

iudicium inferre non solùm magnum, sed neque modicũ, A neque in re, nec ad rem, vt dicit glos. in verbo præiudiciũ. in c. cum olim. de consue. Quã post Domi. ibi multũ commendat Fely. in d. c. causam. in 9. col. & in ca. super eo. in 2. col. de offi. deleg. & Ias. in l. quotiens. C. de preci. impe. offe. & in auth. quas actiones, in 4. col. C. de sac. san. eccles. tradit Claudius Aquen. in l. 1. col. 15. ff. de constitu. princ. cũ Lexcentis concord. per Decium congestis in consil. 407. col. fi. & consil. DCVI. col. fin. & adeò hoc est verum quòd in omnibus prædictis casibus, quando præscriptum videretur præiudiciale, posset probari papam non fuisse bene informatum, vt ibi probat Decius. Quicquid dixerit Corneus in consil. 83. col. penul. lib. 4. Nam iura allegata per B eum loquuntur, quando apparet de clara mente principis volentis ius quæsitum tollere, non autẽ quando sumus in dubio, vt in specie declarat Decius in d. c. quæ in ecclesiarum. in 10. col. versi. quartus casus, &c. Et omnia ista procedunt in dubio ex tacita & subintellecta clausula. Et tamen si talis clausula exprimatur in literis, illa solùm præseruat ius quæsitum in re, non autem ad rem. vt dicit expressè Calde. in consil. 8. in fin. titu. de rescrip. & Rom. in consil. 256. Et tenet etiam Domi. & alij in cap. fi. in prin. & §. fi. de concess. præb. lib. 6. Ecce ergo q̃ plus nocet expressa istius clausula, quàm si tacita & subintellecta fuisset.

Habemus igitur ex prædictis vnum casum notabilem ad limitationẽ eorũ quæ dicit Abb. in d. cap. significasti. Et C docto. in d. l. hæc verba. quòd nõ solùm expressio eorum quæ tacitè insunt, nihil operatur, vt ipsi dicunt: sed illa expressio facit quòd magis restringatur dispositio, & minus operetur, q̃ si facta non fuisset, vt patet ex superius dictis.

Illud tamen quod dictum est, clausulam prædictã, dummodo alteri non sit ius quæsitum, præseruare ius in re, & ad rem, debet intelligi, quando papa expressè scribit cum intentione præiudicandi. Tunc enim, quia nõ apparet de quantitate præiudicij, interpretãtur verba de minori præiudicio, & sic de iure ad rem. Secus autem in dubio, quia tũc intelligeretur nolle præiudicare, nec in vno iure, nec in alio, vt superius dictũ est. Vbi tamen constaret papã vel le etiã in iure quæsito in re præiudicare, hoc posset facere, præsertim in beneficialib. in qb. habet absolutã potestatẽ.

D vulg.c.2.de præb.lib.6.vt notat expresse Calde.in c
tit.de rescrip.Et Alex.in consil.101. in 5. col.libr.1.
beneficialibus tanta est papæ potestas, q̃ posset epi
pro libito voluntatis de suo episcopatu ad alium tra
re. Quia omnia beneficia mundi sunt manualia, &
dictialia respectu papalis potestat.vt dicit Bal.in l.
col.2.& sequen.C. de precib. imper. offe. Et ideo p
gratiam reuocare post ius alteri quæsitum, si non
aliquid pro illa,vt dicit idem Bal.in l.qui se patris.
penul.C.vnde libe.sequitur Soci.in consil.156. pro
mento.in 2.col.& consil.164.visa bulla.in 7.col.

Illud tamen quod dictũ est de iure ad rem, videl
mens papæ volentis ius tollere, debet in tali iure in
E tari,vt minus præiudicet,limitatur secũdum domin
te intelligi debere non de omni iure ad rem,prout
cta intelliguntur per iura communia, sed tantũ de
rem competenti ex acceptione expectantis.secus ve
iure ad rem competenti ex electione & præsenta
Quia tale ius bene præsumitur præseruatum.Ita dic
ci.16.in titulo de præbẽd.in nouis.rationem ponit
cisio.Quia in primo casu, licet præiudicetur expe
non per hoc ex toto gratia sua perimitur,cũ posit
aliud vacãs beneficium acceptare,cum hoc pendea
luntate sua. Secus verò est in iure competenti ex el
ne,vel præsentatione: quod si amittatur, eius acq
erit difficilis,cùm pendeat à voluntate alterius. Na
F rare aliam electionem vel præsentationem, nõ dep
à voluntate electi, vel præsentati, sed eligentium v
sentantium, qui possunt de facili mutata voluntate
eligere vel præsentare. faciles enim sunt homines
sentiendũ,vt in l.itẽ si vnus.§.principaliter. ff. de a

Et hæc decisio procedit magis ex quodam stylo p
sciente papa,& tacitè approbante, quàm de iure,
Egid.decisi.167.

Quæ omnia de plano procedũt loquendo de ist
sula quatenus tollatur ius quæsitũ, apposita in rese
secus tamen quo ad istã regulam, in qua tale ius ex
ptatione expectãtis quæsitum cõprehenditur. & el
derabile:quia si illud lite pendẽte tollitur, erit locus
gulæ,quia sicut in alio iure quæsito nõ præsumitur p

velle mutare ſtatũ rei litigioſę, niſi expreſsè hoc appareat, A
ita neq; in iſto iure ex acceptatione procedẽs, vt expreſsè
dicit Egidius in conſil. 24. in 7. dubio. Imò propter tale ius
acquiſitum vigore acceptationis impeditur ſubrogatio li-
te pẽdẽte, quia in gratia ſubrogationis apponi ſolet clau-
ſula, quatenus nõ tollatur ius quæſitũ, quæ clauſula verifi
catur in iure acceptationis, quia tali caſu hoc ius eſt con
ſiderabile, vt notanter cõcludit idẽ Egidius in conſilio 35.
col. fin. Nec obſtat prædicta deciſio. 16. cum aliis ſuperius
allegatis, quia non loquuntur quando tollitur ius lite pen
dente, prout loquitur iſta regula, quod eſt menti tenen-
dum. Regula igitur iſta hoc caſu manebit firma.

Et quod dictum eſt de acceptatione quæ in reſcriptis
non præſeruatur vigore prædictæ clauſulæ, idem dicendũ B
eſt de oppoſitione circa beneficia patrimonialia quæ fit à
filiis patrimonialibus in Palentin. Collaguritan. & aliis lo
cis Hiſpaniæ. Nã per illam ſolam oppoſitionẽ non tribui-
tur ius in re, neq; ius ad rem, niſi ſuper hoc fuiſſet aliqua
conſtitutio ſynodalis, vel conſuetudo hoc diſponens, vel
ſi dicere volumus, vigore illius oppoſitionis quouiſmodo
competere ius ad rem, illud eſſet ſimile cõpetenti ex acce
ptatione. Et ſic ratio cõſiderata in dicta deciſione 16. milit
tat in d. iure opponendi, vt iudicauit Rota in vna corã D.
Hugone de Spina de anno 1519. vt meminit D. Guliel. in re
collectis deciſionũ. Et hoc ius opponẽdi habet locũ etiã,
quando nõ ſolũ ex cõſtitutionibus ſynodalibus compete
ret filiis patrimonialibus, ſed etiã quando ex ordinatione C
teſtatoris tãtũ volentis proximiorẽ de ſuo genere ad be-
neficiũ præſentari. Nã tali caſu per oppoſitionẽ proximio
ris acquiritur illi ius conſiderabile, adeò q; virtute dictæ
clauſulæ quatenus nõ tollatur ius quæſitum, videtur præ-
ſeruari. Vt nouiſsimè cõcluſit Rota in vna Oxomen. capel
laniæ de Serõ corã R. D. Raynaldo Petrutio de mẽſe Iu-
nio 1539. Quæ de plano procedunt quãdo ius opponendi
cõpetit vigore alicuius cõſtitutionis vel ordinationis. Se-
cus verò vbi nulla eſſet conſtitutio, ſed ſimplex vſus ſe op-
ponẽdi: nã talis oppoſitio nõ dat ius. Ratio aſsignari po-
teſt, quia ſi priuetur hoc caſu opponens ſua oppoſitione,
nõ videtur per hoc dãnũ ſentire, ex quo nõ eſt acquiſitum
ius in aliqua cõſtitutione. Quia propriè dãnũ eſt diminu-

D tio patrimonij, vt in l. damnum. cum sequen. ff. de da
fect. Quæ diminutio consideratur etiã respectu luc
do illud acquisitum esset radicatum, & tali etiam ca
amittere, est damnũ sentire, vt est gloss. in l. nõ amp
fi. de leg. 1. cum concor. vt scribit Ias. in l. ex facto. in
ff. de vulg. & pupil. Sed quando lucrum adhuc radi
non fuisset, illud amittere, non esset damnum sentire
de ius adeundi facilè tollitur, quia non est ius radica
vt probat Lauren. Calcaneus in consil. 7. col. penul.
omnia militant in acceptatione, & iure opponendi
patrimonialibus cõpetenti, de quibus etiam aliquid
in illa quæstione de iure conditionali. Et quia illud
quod ex priuatione acceptationis vel oppositionis
E tat, ex quo dependet ex lucro nondum radicato, &
respectum ad illud, reputatur lucrum, & nõ damnũ,
gloss. notabilem in l. si duo. ff. de acquir. hæred. &
Socinus in l. cum quæritur. ff. de re. dub. Ista tamen, v
non procedunt in præsentatione, quæ propter ra
iam dictam tribuit ius ad rem considerabile. Hoc
limitatur aliquibus modis.

Primò non habere locum, quando præsentatio
per præsentatum acceptata nõ fuisset. Quia tali ca
diceretur præsentatus habere ius ad rem, nec in re
non præseruaretur vigore dictæ clausulæ, nec dicta
la intelligeretur de tali iure, iuxta ea quæ dicit Abb.
cũ Bertoldus. de re iudi. in 3. col. & ante ipsum Calde
F sil. 17. tit. de iure patro. cũ cõcor. vt scribit Roch. Cur
tract. iur. patro. inverbo ius. in 4. q. Et reassumũt qui
mode. in nouo tract. iur. patro. fo. 302. vbi super hoc
scribunt. Requiritur ergo in primis acceptatio præs
per quã acceptationẽ cõtrahũtur spõsalia de futuro
cit Calde. in cõsi. 9. tit. de iure patro. Quẽ ita declarã
der. de sancto Nazario (aliàs nuncupati de Ripa) in
de iudic. in 15. col. num. 71. Quod verũ putarẽ ego q
præsentatio est facta superiori. Tunc enim contrah
sponsalia, etiã si superior præsentationẽ nõ admittat
concurrit consensus patroni & præsentati. Aliàs si n
cta sit superiori, licet præsentatus cõsentiat, nõ dicit
sentatio, sed quædã nominatio, vt dicit Cal. in c. cap
34. q. de rescrip. & inferius dicetur, & tenẽt Mode

prā. Ergo in omnibus istis casibus requiritur præsentatio- A
nem factam fuisse ordinario, quo ad acquirendum ius ad
rem, vt dicit etiā Bal. in Margarita sua in verbo, patronus.
Admissio ergo superioris solùm requiritur, quo ad acqui-
rendum ius in re, quod resultat ex institutione, per quam
institutionē sponsalia de futuro, quę per solā prę sentatio-
nem factam ordinario fuerunt contracta, resoluuntur seu
transeunt in matrimonium de prę senti. Nam proditum est
in iure, quòd ex solo contractu nondum executo, non ac-
quiritur ius in re, vt tradit Ias. in l. si quis maior. C. de trans
act. in 3. col. versi. limito istam l. &c. Requiritur ergo, quòd
præsentatio sit facta superiori, quo ad acquirendum ius
ad rem, etiam si superior non admittat, sed quo ad quęren
dum ius in re, requiritur admissio. Et ista sunt maximi mo B
menti, quo ad vnum effectum, quia licet patroni nomi-
nent, & eligāt præsentandum, & tradant instrumentū no-
minato, valet tamē prouisio papę antequā sit facta prę sen
tatio superiori, etiā si habent prædictā clausulā, quatenus
non tollatur ius quæsitum. Quia non tollitur isto casu per
illam aliquod ius, neq; in re, neque ad rem. Quia, vt dixi,
ius ad rem per acceptationē nominati, & prę sentationem
factā superiori, quęritur: Ius verò in re, per institutionem.
Et neutrum horum præcessit prouisionem papæ. Ideo va-
let eius prouisio, vt notabiliter declarant in terminis mo-
der. de sylua in tract. beneficiorum, in 3. parte q. 11. col. an-
tep. Et idem de acceptatione videtur hoc casu dicendum.

Secundò limitatur dicta conclusio procedere quando C
præsentatio fuerit facta à patrono clerico, secus si à laico.
Ita reperio istā conclusionē in terminis limitare Io. Crot-
tum de mōte Ferrato. in c. quod autē. de iure patr. in 2. no
tabili. Rationem differētiæ ponens, quam dicit nouam, vi-
delicet, quia præsentatus à clerico, quādo est idoneus, ha-
bet ius fixum, & irreuocabile, ex quo clericus patronus va
riare non potest. Nam talis præsentatio habet vim electio
nis secundum Io. And. Imol. & Abb. in c. cum autem. de iu-
re pat. Sed electo ante confirmationē ius est acquisitū in
beneficio, vt dicit Dom. per illum tex. in c. quàm sit. §. 1. de
elect. li. 6. Ergo pari modo acquiritur ius prę sentato. Hinc
est q; talis prę sentatus quando est idoneus, potest cogere
ordinariū vt illū instituat. Ista enim fieri nō possunt absq;

D iure fixo in personam præsentati. Propterea tale ius cr
tur preseruatũ per dictam clausulam. Secus verò est in
qui à laico est præsentatus: quia ex quo laicus variare
test, nihil acquiritur præsentato. Et istam opin. Io. Cr
sequuti sunt quidam moder. Auinionen. in rubr. de iud

Sed aduerte, quòd licet istam differentiam Io. Croc
putet esse nouam, eam tamen prius posuit Gofre. in
ma iur. patro. Nec tamen est vera, quia contra eam te
Abb. Fely. & alij in d. cap. cum Bertoldus. Qui pariter
quuntur de præsentatione laici & clerici, & in vtraq; c
cludunt non tribuere ius in re, sed ad rem, vt latius ipsi
clarant. Nec propterea, quòd laicus variare potest, ima
tat ius ad rem acquisitum præsentato, nisi cum effectu
E riaret præsentando secundum episcopo qui illum insti
set. Tali casu præsentatio primi nihil tribuit. Sed laico
trono non variãte ius in re acquiritur prę sentatio. Nec
tentia variandi aliquid de iure diminuit, nec aliquo mo
consideratur, per ea quæ dicit Inno. in cap. pastoralis
cau. poss. Et ita in simili casu respondet Fely. in c. caus
in 16. col. versi. caue. de rescrip. Nec obstat, quòd præs
tio clerici habet vim electionis, quia dupliciter respon
tur. Primò illud esse verum solùm circa illud, ne possit
tronus variare, sicut eligentes post factam electione
Non autem talis præsentatio habet vim electionis c
alia. Et ita in terminis ad primum dictum Innoc. & Abb
d. c. cùm autem. respondent moder. in nouo tracta. iur
F tron. fo. 303. in 2. col. Vel secundò respondetur, quòd
verum sit, præsentatum à clerico æquiparari electo, n
tamen per hoc dicitur habere ius in re, quia electus a
confirmationem non dicitur nisi habere ius ad rem, v
tè probat Fely. in c. cum Bertoldus. & tenet Hostien.
pastoralis. de iurepat. Et licet ista putẽ esse iuridica, tam
opinio Crotti multis videtur colorata, de quo nullus d
tionem facit. Et per prædicta fuit hoc mense Nouem
1537. coram R. D. Raynaldo Petrutio post plures infor
tiones, decisa in Rota ista difficultas in causa sanctis
dreæ, nunquid prouisio nuntij post præsentationẽ pa
ni laici nondũ episcopo præsentatam valeret. Et certè
ma facie videbatur dicendũ q̃ non. Quia nuntius non
test tollere alicui ius quæsitum, nec in re, neque ad re

vt in terminis consuluit Stephanus Bertrandi in consil.12. A
num.10.in tertio volumine. Tamen quia repertum fuit in prędicto casu nuntium habuisse facultatem derogandi iuripat. etiam laicorum fuit conclusum prouisionem nuntij valere ante præsentationē, per ea quæ dicta sunt superius.

Et ista omnia procedunt de quodā stylo, secundū quem dicta clausula de non tollēdo iure quæsito, præseruat non solùm omne ius in re, sed etiā ad rem, excepto in re resultante ex acceptatione, vt dicit Rota in dicta decisione.16. Sed respectu istius regulæ, vt aliquid operetur, videtur tale ius ad rem per acceptationem esse considerabile, vt superius dictū est. Nam tale ius puto per istam regulam conseruari, nisi Papa expressè illi derogauerit: vnde si lite pendente super acceptatione mea emanaret prouisio aduersarij tollens meam acceptationem, possem me tueri ista re- B
gula, nisi illi expressè derogaretur. Et pariformiter crederem in casu in quo Papa motu proprio & ex certa scientia tolleret ius quæsitum alteri. Nam intelligeretur per hoc derogare dispositioni iuris cōmunis, non autem isti regulæ, vt aliquid operetur eius editio. pro qua opinione optimè facit dictum Bart. in l.3.§.si rem.ff.de legat.3.vbi dicit, quòd si per statutum disponitur, quòd victus victori condemnetur in expensis, licet illud idem fuerit dispositum à iure communi: tamen vt statutum non sit frustratorium, & aliquid operetur, intelligetur etiam in casu in quo victus haberet iustam causam litigandi, quæ iusta causa aliàs victum excusaret de iure communi. ita concludit ibi Bart. quem communiter doct. sequuntur, vt latius dixi in c.1. C
num.218.de consti.li.6. Ita in proposito nostro dicendum videtur. Nam licet illa clausula, quatenus non tollatur ius quæsitum, de iure communi non comprehendat acceptationem. Regula tamen ista, vt aliquid plus operetur, comprehendet tale ius ex acceptatione acquisitum. Nam plus operātur quæ speciali disponuntur, quàm quæ generali constitutione sunt dicta, vt dicit text. in ca. quanquam. 23. distinct. & in c. si aduersus. de hæretic. Et eodem modo, si Papa motu proprio aliquam gratiam alicui concederet, per quam videretur tolli ius quæsitum, nihilominus obstaret ista regula dictæ gratiæ, vt aliquid operetur, nisi nominatim & specialiter illi derogatū fuerit in gratia. Nam ista

D vel ſimiles regulę nunquã cenſentur per clauſulas gen
les ſublatæ. Ex eo, quia reg. videtur habere clauſulã de
gatoriã volũtatis, vt latius dixi ſuperius in proœmio
larũ quæſt. 5. & 6. Et ita ſtylus curiæ introduxit. Ex qu
ſequitur, quod non obſtãte certa ſciẽtia Papæ tollẽ
queſitum poſsit excipi de iſta regula, quod eſt notandũ

Item poſſet etiam illud ius ad rem procedẽs ex acce
tione in alio eſſe proficuũ, videlicet, eo caſu quo Pa
gratia ſua ex certa ſcientia tolleret mihi ius quæſitu
quod competit ad tale beneficium. Nam tali caſu, v
verba ſic indiſtinctè & generaliter prolata, minus pr
dicent, debent intelligi de iure minus efficaci, quod
lud acquiſitum per acceptationem tantùm, & aliud q

Ecunque ius alio modo competens cenſeretur præ
tum, & maneret illæſum, per ea quæ dicit Cardin. in
mandatum. in 7. nota. de reſcript. Vbi dixit, quòd ſi P
concedit aliquam gratiam alicui, hoc expreſſo, quod
illi prejudicare, debet intelligi de minimo prejudicio
tamen de magno & conſiderabili. Ita etiam tenet glo
in l. ſed cum ab hęrede. ff. ad Trebę. Sequitur Ias. in l.
tiens. in 2. col. C. de preci. impe. offe. Et quo ad iſtum
ctum ius illud ad rem eſt conſiderabile. Eſt bene ver
quòd quando illa clauſula & cum prejudicio iuris qu
&c. non poſsit verificari niſi in magno præiudicio ta
ſu, ne gratia eſſet fruſtratoria, cenſebitur præiudicatu
magno. Ita notabiliter declarat Barthol. Veronẽ. in

F de ſeruitu. ruſtico. prædio. titu. de aquæ ductu. fol. 7
cundum paruam impreſsionem. verſic. quarto dubit
tiam poteſt, &c. allegat Ioan. de Imol. in c. quintaua
iureiur. & in c. cum contingat. eo. tit. inducendo, vt
eum, quod eſt notandum.

Putarem tamen iſto caſu requiri cauſam in conceſſi
Papæ, quando agitur de magno & enormi præiudici
dicit Abb. in c. fi. in 4. col. verſi. ego ſuſtentando. de co
tu. Quia aliàs aliena largiri ſine culpa poſsidẽtis eſſet
dam ſpecies tyrannidis, per quam contaminaretur p
pis liberalitas & magnanimitas, vt dicit Bald. in tit. de
conſtan. col. 21. argumento tex. in l. ſi pignore. ff. de
Et ideo dicebat Inno. in c. niſi. de renun. quòd quand
pa confert vni beneficium, & deinde ei aufert, ten

pro

prouidere de bono contracãbio,& tradit Ias.in l.quotiẽs. A
in 4.col.C.de rei vend. Nec obstat Papam habere plenitu
dinẽ potestatis in beneficialibus.vulg.c.2.de prębend.lib.
6.Quia illud est verum secundũ And.Sicul.in tracta.Card.
in 4.q.secundæ partis in 2.col. quo ad collationem bene-
ficiorum,non autẽ quo ad priuationẽ faciendã sine causa,
licet ad hoc aliter etiã respondent Moder.in tract.benc-
ficiorum,in prima q.secundæ partis.col.5. quos videas.

Et per prædicta redditur dubitabile vnum dictum Alex
in consi.215,incip.nec arguendi col.8.versi.denuò conside
ro. libro secundo. quem sequitur Decius inc. cum dilecti.
col.2.de confir.vti.vel inuti.qui voluit,quòd quando prin
ceps excepit vnum casum in quo nõ vult alteri tollere ius
quæsitum,ex tali exceptione declaratur mentem principis B
esse velle in aliis præiudicari, quod est valde notabile.

Sed ego dubito,an illud dictum sit verũ,quia argumen-
tum à contrario sensũ non colligitur,quando ex hoc alte-
ri aufertur ius,vel sequitur aliud absurdum,vt dicunt Mo-
der.in l.1.ff.de offi.eius.Et inconueniens seu absurdũ hoc
casu satis adparet ex prædictis. Magna tamen est autori-
tas Alexandri,pro quo faciunt ea quæ dicam in fi.istius q.
& quæ in simili scribit Fely.in c.super literis,versi.similiter
dicit,&c.in 6.& 7.col.de rescript.post Rotam deci.l.de re-
script. in antiquis. dum loquitur de clausula cancellata in
supplicationibus quæ infert alia videri concessa,quæ mul-
tum faciunt ad propositum.

Sed quia sæpe dictum est per prædictã clausulam quate- C
nus non tollatur ius quæsitum,toli ius ad rem, non in re:
operæpretiũ erit quoſdam nunc casus enarrare,in quibus
facilè constare possit,quibus modis dicatur quis in benefi
cialibus acquirere ius ad rem, qui erũt valde necessarij ad
totalem discussionẽ istius regulæ,& aliarum quarumcun-
que de iure ad rem loquẽtium. Ex qua quidẽ casuum enu
meratione facilè quis intelliget, quod ius præseruabitur
per dictam clausulam de non tollẽdo iure quæsito.Et inci
piam ab illis de quibus est dictum superius, vt sic habean-
tur omnes casus ad manus quasi per modum summæ.

Primus igitur modus per quem acquiritur nobis ius ad
rem est per electionẽ,vt est dictũ superius,per ea quæ no-
tat Abb,in d.c.cum Bertoldus.& dicta decis.16.in no.titu.

D de præb.cum similibus.Et istud ius ad rem acquisitum
electionem est cõsiderabile quo ad istam regulam,&
ad hoc,vt de illo in impetrationibus fiat mentio, vt
Fely.in c.in nostra.in 28.corr.de rescript.& per ea q
perius dicta fuerunt. Sed quo ad effectum aliarum
larum non videtur considerabile. Nam quo ad re
tertiam quæ reseruat omnia beneficia familiarium
& Cardinalium, in quibus seu ad quæ ius eis cõpet
Et etiam ad regulam. xxx. de impetrantibus be
per obitum familiarium Cardinalium, quæ loquun
iure acquisito,ius istud non videtur in consideratio
sub illis verbis positis in dictis regulis, videlicet,
quę ius eis competit,&c.non comprehenditur ius
E competens familiaribus per electionem. Quia pe
electionem etiam si electus moriatur in curia, non
reseruatum beneficium quoad effectum dictarum re
rum, secundum Rotam in penul.decis. in no. & tene
lippus Franc.in c.quam sit.§.1.in prin.de elect. in 6.
nem ibi vide,& per collectarium in c.ecclesia.col.
sed nunquid sit celebrata. de sortileg. & in c. cum
ctis.versi.sed quid.de electio. Et hoc clarum est,qu
mortem electi in curia non dicitur vacare ibi bene
quia durat illa prima vacatio, propter quam ille fu
lectus,vt dicit Ioan. Fran. Pauinus Rotæ auditor
de offi.& pot.c.sede vac.in vlti. præludio.versi.quam
priuationem.circa.fi.Est & alia ratio,quare ius ad re
F quisitum per electionem non cadat sub reseruatio
ctarum regularum,quia dictæ regulæ inducentes re
tionem considerant dari vacationem per obitum fa
rium,quæ non potest verificari in solo iure sine pos
ne.Ita ꝙ non solùm requiritur, ꝙ familiares habeã
beneficio,sed etiam illius possessionem,ex qua resu
catio iuris & facti,aliâs non sufficeret, vt dicit expre
gidius in consi.136.incip.vacauit prioratus.in tertio
mine Palatino non impresso, & referunt quidam M
in tract.reserua.Nam Egid.ponderat verbũ obtinet,
idem refert seu significat,quod perfectè & totaliter
re, vt ibi per eum. Et etiam quia iura inducentia va
nem requirunt possessionem. ca. commissa. & ca. fi
elect.lib.6. Super quo latius ibi se extendit. Tam

uertendum est, quòd licet ista sint colorata : nihilominus A
confunduntur per prædictas regulas, que seruant ius cõ-
petens familiaribus , vt ibi expressè apparet. Nec est ve-
rum in vacatione requiri possessionem : quia illud proce-
dit quo ad priuationem, de qua loquitur d.c.commissa.&
c.licet.secus quo ad prouisionem, vt patet per decis.Rotæ
877.incip.Nota quòd vbi gratia.in antiquis.

Secundus modus iuris ad rem, inducitur per presenta-
tionem, vt superiùs est dictum , & tenet decis.328.in anti-
quis.& in nouis 207.cum similibus.Et huiusmodi ius siue
fuerit acquisitum per præsentationem clerici siue laici, est
considerabile, quo ad effectum istius regulæ: quo ad effe-
ctum verò aliarum regularum de iure loquentium , puta-
rem faciendam esse differentiam inter ius ad rem ex præ- B
sentatione clerici vel laici. Nam ius competens ex presen
tatione laici non est ita radicatum , nec firmum in perso-
na præsentati propter variationem, quã laicus facere po-
test, sicut est illud ius proueniens per præsentationem cle
rici, per ea quæ tradit Fel.in tract. quando literæ apostо-
licæ noc.pat.in 6.ampliatione. Et Andr. Sicul.in cap. dile-
ctus.in pen.colum.de offic.lega. Distinguendum tamen,
vt ibi per eos. An verò quo ad acquisitionem huius iuris,
requiratur acceptatio ipsius præsentati? Et quòd præsen-
tatio facta fuerit cũ effectu, dixi superiùs in discursu istius
quæstionis: ideo non repeto.

Tertius modus iuris ad rem, acquiritur per acceptatio-
nem vigore gratię expectatiuę: vt est iam dictum, & tenet C
Card.in cle.auditor.& in cle.seq.& vtrobique in 2.not.de
rescrip. Et istud non est considerabile, quo ad dictam clau
sulam, quatenus non tollatur ius quæsitum. Comprehen-
ditur tamen sub ista regula, & sub regulis reseruationum,
propter rationem, quam ponit Rota in not. 245. licet de
more. Et Egid.in d.deci.167. Nam ex quo acceptanti sub-
lata prima acceptatione remanet saluum ius acceptandi
ad alia beneficia vacatura, non censetur illi præiudicari, si
tale ius sub reseruatione includitur, quæ ratio cessat in iu-
re ad rem acquisito per electionem vel præsentationem,
vt dicitur in dictis decisionibus , quæ licet loquantur in
collatione papę, idem tamen dicendum est in reseruatio-
ne post acceptationem inducta, quę collationi equipara-

D ratur, secundum Domi. in cap. si à sede. in 2. col. vers. crederem. de præben. in 6. Et licet expectans in hoc tum grauetur, quando perdit acceptationem, ex secunda acceptatione de beneficio aliovacaturo, eum probare plura, videlicet, impedimentum prou apostolicæ, vel reseruationis contingentis in prima ptatione, per quę sublata fuit eius acceptatio, & qu eum non steterit, quominus habuerit effectum sua acceptatio, vt considerat notabiliter Domi. in con incip. pro responsione, &c. in primo dubio. & tradit eundem, & alios in c. cum in multis. de rescript. lib. men illud inconueniens, quod venit ex post, non e siderabile: sed solum consideratur, an prę iudicium,

E infertur expectanti ex reuocatione suæ acceptatio irreparabile de præsenti: arg. l. 1. ff. de in litem iura meritò nulla de illo habetur consideratio quo ad clausulam solitam cõmuniter in literis apponi. Sed tum ad istam regulam, puto tale ius acceptatio consideratile, quia lite pendente non debet illud li, sicut nec ius per præsentationem, quia tali casu rationes illarum decisionum, quæ non loquũtur de tẽ: & quia extincta illa acceptatione, super qua diutius fortè duratura, non poterit expectans aliam ptationem facere: vel quia iam reuocatę fuerunt tiuæ, vel indulta cardinalibus concessa. Et ideo p istas graues impensas, quæ in huiusmodi litibus

F sustinendis emergunt, est concludendum, ius p ptationem acquisitum, videri præseruatum, quam exceptionem istius regulæ. Pro qua ratione facit scribit Card. in cle. 1. in 9. q. de sequest. pos. & fruc. huiusmodi ius quo ad effectum istius regulæ debe siderari, videtur tenere Egid. in consi. 34. col. penul secunda consideratio. quod est bene notandum.

Quarto modo acquiritur ius ad rem per mandat prouidẽdo de prima prębenda factum recepto fue to in canonicum autoritate apostolica. Nam per receptionem acquiritur ius ad prębendam primo ram. c. si postquam. de pręb. lib. 6. Et tale ius bene siderabile quo ad reg. istam, & quo ad clausulam, nus nõ tollatur ius quæsitum, vt dicit Fel. in d. c. in

Et idem post Imo.in c.fi.de constit.col.2.versic.sed Imol. A
hic, &c.per dictum Inno.in c.statuimus.de maio.& obed.
Et ea,quæ dicit Egid.in d.c.consil.34.declarando tamen,
vt inferiùs dicam in q.10.Nam collatio papæ etiam motu
proprio non valet, non facta mentione de dicto iure, vt
dicunt omnes in d.cap.si postquam.Et huiusmodi ius erit
etiam considerabile,quo ad alios effectus, de quibus per
extrauag.Pauli II.incip.ad Romanum Pontific.tit.de præ-
ben.Tamen quo ad effectum regularum reuocatoriarum
expectatiuarum,talis creatio &receptio non sunt in con-
sideratione,quia eadem facilitate tolluntur,qua expecta-
tiuæ reuocantur, licet in istis sit facta receptio: vt tenuit
Rota in vna Romana canonicatus sanctę Mariæ maioris,
coram me de mense Iunio, M. D. XXXVII. vt dixi supe- B
riùs in proœmio regularum.q.2.nu.14.& in tracta. expe-
ctatiuarum in prima forma.numer.38. Et ista procedunt,
quando vigore mandati de prouidendo processum fuit
ad receptionem. Secus verò, si vigore illius nihil fuisset
actum.Nam tali casu vigore illius mãdati nullum esset ius
quæsitum,nec in re,neque ad rem.per ea quæ Egid. dicit
in decis.667. incip. Auditor deputatus. Quia non solùm
mandatum de prouidendo, sed neq; alius titulus habilis
de futuro non causat ius in re, vt tradit idem Egid. decis.
564.de quo videndum latiùs infrà,quæstione quarta.

Quinto modo acquiritur ius ad rem, per collationem
nondũ acceptatam,vt habetur in c.si tibi absenti. de præ- C
ben.lib.6.Et istud ius est considerabile quo ad omnes re-
gulas &impetrationes,vt Fel.tradit in c.in nostra.Et Do-
mi.in d.c.si tibi absenti.col.fi.vbi notabilem casum ponit.

Sexto modo inducitur ius ad rem, per reseruationem
factã pro familiari de certo beneficio. Et istud ius est con
siderabile,etiam quo ad regulam nostram: adeò ꝙ si pa-
pa alteri conferat, non derogando expresse tali reseruа-
tioni,collatio esset nulla,neq; tali casu sufficeret dероga-
tio per generalem clausulam,Quacunq; reseruatione ge-
nerali non obstãte,vt dicit Egi.in cõsi.33.ver.v.conclusio.
& in consi.34.incip.supposito statuto.ver. ad primum du-
bium.Et hoc clarius tenet Gemi.in consi.12.incip.vtrũ il-
le.in fi.Quod procedit,quando papa confert alteri: sed si
cõferret illimet familiari,pro quo reseruationẽ cõcessit,

D non requireretur realis mentio reseruationis, vt dic-
der. in trac. permu. in 4. q. Et ius huiusmodi etiam en-
siderabile quo ad alias reg. de iure quæsito loquen-

Septimus modus acquirendi ius ad rem, induc-
consuetudinem optandi prebendam: iuxta c. fi. de c-
lib. 6. Et istud etiam est considerabile quo ad istam
lam. Sed quo ad effectū regulæ tricesimæ, & quo a-
effectus, est magis dubitandum. Super quo tame-
tùm insistit D. Gaspar. de Peru. in tract. reseruatio.
& doctores, præsertim Moder. in d. c. fin.

Octauo modo potest acquiri ius ad rē, id est a-
ficium ob non solutionem pēsionis propter clau-
positas in literis ex hodierno stylo de consensu p-
E rij & papæ. Et istud ius licet non fuerit considerati
est tamen inductum ab homine. Et priuatio iuris
nis isto casu æquiparantur, per ea quæ Fely. trad-
nostra. in 2. corr. de rescrip. Tamen quo ad effectu
regulę non potest tale ius adaptari, cùm compet-
viuentem. Et regula nō habet locum in prouisione
ciorum viuentium, de quo latiùs dixi in tract. sig-
posito in regula de non iudi. secundum formam

Nonus modus erit per priuationem iuris, per
quiritur ius ad beneficium, adeò ꝙ voluit Domi.
105. incip. ad supplicationem. in 2. col. versi. quo a-
dum. quòd beneficiatus lite pendente super pr-
non possit permutare cum alio. Istud etiam ius no-
F tur in consideratione, quo ad istam regulam, qua-
cium non vacat antè, quàm ille priuetur. Et pro-
posset dici, ꝙ agenti non competit aliquod ius,
quæ longo sermone scribit Do. Gundisal. de Vil-
quondam sacri palatij apostolici causarum audito-
ctatu leg. 13. quæst. primæ partis. col. 14. versic. sed
cum seq. & facit decisio antepe. in nouis. incip. Ti-
de quibus omnibus dixi latius in regula de annal-
stione 41. Et ideo hic non repetam.

Decimus & vltimus casus, per quem nobis acc-
ius ad rem, est per regressum & accessum, de quo
reg. 30. Et istud ius est considerabile quo ad omn-
las & dispositiones de iure quæsito loquentes,
regressus vel accessus ob non solutionem pensio-

quo dixi suprà in octauo casu. & etiam in regula de anna- A
li. & infrà in tracta. signaturæ.

Postremò, pro complemento omniũ prędictorũ, est aduertendũ, ꝙ magna est differentia inter prædictã clausulã quatenus non tollatur ius quæsitũ, &c. ponitã in gratia, vel rescripto, & inter illã, Sine præiudicio, &c. Nam prima facit gratiã euentualẽ, secunda verò non, vt not. in c. examinata. de cõfir. vti. vel inu. Nam si tollitur ius quæsitũ, prima clausula reddit gratiã nullam, vt dictũ est superius: secunda verò clausula cõprehendit omne extrinsecũ præiudicium, non autẽ contẽrum, siue expressum in gratia, in qua papa præiudicare videtur: & talis clausula, Sine prẽiudicio, reddit gratiã omnino purã de præsenti: Vt hodie 14. Ianuarij, M. D. XXXIII. cõciuserunt Domini in vna Parmen. Valliũ B
coram R.P.D. Nicolao episcopo Bosanen. in fauorẽ D. de Corrigia, interpretando similia verba priuilegij Frederici Imper. cõcessi dictis Dominis, vbi erãt dicta verba, Absq; præiudicio aliorũ, &c. Nam fuerũt intellecta illa verba de alio prẽiudicio, q̃ expresso. pro quo ego alleg. consil. Oldra. qui hoc dicit ad literã in consi. 330. in finalibus verbis. allegari tamen solet Bart. in l. cùm propter. ff. de leg. præst. & in l. de minore. col. 3. versic. sed iuxta. & col. v. versic. sed quid. ff. de mino. Imo. in l. si quando. ff. de leg. j. Alexand. in l. j. colum. 4. ff. si certum pet. Dec. consi. 11. nume. 14. & consil. 283. col. 3. Quibus conferunt quæ refert Alex. post Abb. & gloss. in l. non erit. §. dato. ff. de iureiuran. vbi dicunt, ꝙ si testis dicat aliquid esse factum in prẽsentia Titij & Caij: C
& posteà interrogatus dicat, quòd illud nõ fuit factum in præsentia alicuius, intelligitur præter expressos, videlicet Titium & Caium. Et ad hoc facit tex. in c. fi. de rapto. cum similib. & hoc procedit de plano in materia beneficiali vel profana, sed in materia successionis & legitimationis, ista clausula, Sine prẽiudicio, quid operetur, variæ sunt opiniones. super quo latè scribit Præpo. in cap. per venerabilem. qui fil. sint legiti. Et Nicol. de Vbal. in tract. succes. ab inte. colum. 66. Et Soci. consi. 212. colum. 2. dixi latius in cõsilio meo in causa legitimationis cuiusdam sancti, incipiente, Visis, & pro tenui, &c. Super qua quidem clausula in legitimationibus apponi solita, habeo manuscripta quadraginta ferè consilia doctissimorum virorum Italiæ, quæ tan-

D quam aliena ab hoc instituto, non referam.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, an regula ista procedat indistinctè in
buscunque commissionibus vel concessio
tam in iudicio quàm extra? Et nunquid d
tio iuris communis procedat etiam indistinctè, tam
petrationibus lite pendente, quàm anteà factis?

SOLVTIO. Incipiendo ab vltimo dubio, dicen
quòd iura communia indistinctè volunt gratias qu
intelligi debere sine præiudicio tertij, siue impetra
rint lite pendente, siue ante litem, vt patet in c. ex
& c. super eo. de offic. deleg. & c. quanuis. de rescript
sexto. Et hoc etiam in priuilegiis procedit, quæ ex
E cialiter conceduntur, iuxta rationem tex. in cap. cu
stris. de concess. præbendar. & cap. dudum. cum glo.
cimis. Sed quia inter actus iudiciales & extraiudic
quibus ius commune non plenè occurrerat, est lo
ferentia, propterea edita fuit ista regula casus iud
ab extraiudicialibus distinguens: quæ qualiter proc
statim dicemus.

Quantum verò ad primũ dubium, circa dispos
istius regulæ est distinguendum, q aut considera
tiquas regulas, & illæ omnes solum restringunt se
tias, quæ impetrantur pro commissionibus habe
causis, &c. Et sic impetrationibus factis lite pende
Rota vsq; ad tempora Hadriani papæ VI. interpre
F reg. istam. Nam hoc verbum, Causis, hic positum, p
bus exponitur. Quia causa dicitur, quando lis pen
not. in l. causas. C. de transact. Vnde si extra causa
tia, priuilegium, seu breue concederetur, & illud n
ius quæsitum cõtra illud, non militaret prouisio ist
gulæ, nec de ea excipi posset: quia regula respicit t
gratias lite pendente cõcessas. Talis tamen gra
ceretur dispositioni iuris communis, quæ qualis s
mus inferius in sua quæst. Et ita determinauit Rot
Vormacien. capellaniæ coram R.P.D. Simoneta, n
D. Melchior Baldazinus aduocatus, & hoc adnota
me. D. Dominicus de Iacobatiis tũc primarius aud
suis regulis. Et iterum bis, me præsente, idem casus
git coram eodem D. Simoneta in vna Camarinen

tus contra Ioannem de Borgia,& in alia Bononiē. bono- A
rum coram D. P. D. Paulo Capisucco. 4. Martij 1532. Quæ diu fuit ventilata inter Bentiuolios ex vna,& Guizilerios, quia ad talem casum extraiudicialem non adaptantur verba regulæ. Et per consequens nec dispositio. Et istam opinionem non solùm modernis temporibus, sed etiam antiquis tenuit Rota. Nam reperio tēpore Sixti papæ 1111. hoc idem dubium sæpe ventilatum fuisse, videlicet in vna causa Cameracen. præben. & in alia Eduen. Abbatiæ. Nam tunc temporis ita seruabat Palatium, sicut modò seruat, vi delicet, vt regula locum tantùm habeat in concessionibus lite pendente impetratis, vt refert Aloisius Tuscanus, vir illa ætate apprimè eruditus, & aduocatus consistorialis, in volumine primo suorum consiliorū. fo. 167. & 98. qui pon- B derabant proœmiū istius regulæ, quod loquitur in causis, & sic in actibus iudicialibus, non in extraiudicialibus.

Sed nō abs re quæri potest, Quare antiqui omnes pontifices noluerunt sub ista regula, comprehendere gratias extra iudicium impetratas? Ratio potest colligi ex dictis Roma. in cōsi. 469. incip. circa primum. colum. fin. in quinto dubio, dum alleg. l. Lucius. ff. de euictio. & cap. ex multiplici. de decimis. quod consiliū Rom. sequitur Decius in consil. 191. incip. in causa, quæ agitatur. in 2. colum. videas ibi per eos. Et ista sub dubio procedunt, considerando regulas antiquorum pontificum.

Sed si consideramus regulam Hadriani papæ VI. & no- C
uissimam S. D. nostri Pauli papæ III. qui hanc regulam ad omnes gratias, & ad omnia tempora, tam ante iudicium, quàm in iudicio ampliarunt, tunc durantibus dictis regulis, nullam habebit difficultatem quæstio. Hoc ideo dico, quia illa additio Hadriani non placuit Clementi septimo eius successori, prout neque aliæ eiusdem Hadriani ad regulas additiones, sed ille secutus fuerat in regula sua antiquorum patrum semitam. Et ita etiam poterit hæc additio successoribus displicere. Tamen si rectè omnia considerentur, illa Hadriani additio approbata per S. D. nostrum, non videtur à recto iuris tramite deuiare. Nam in primis pro ea facit æquitas, quæ dictat nemini inferendum esse præiudicium. capit super eo. cum sexcentis concordan. ibi adnotatis per Modernio. de officio delegati.

D Quæ quidem æquitatis ratio certè ita militat in gra-
petratis ante vel post litem, sicut in impetratis lite pe-
te. Ergo pariformis debet esse dispositio, etiam si ma-
tio esset in vno casu, quàm in alio, vt dicit Bald. in l.
dem. ff. de test. milit. per text. notabilem in l. j. §. qui
tem. ff. de vsu aleæ, & ale. Et tenendo istam opinio-
verbum, Causis, hîc positũ, respondeti potest, quòd
etiam extrà iudicialiter capi. De quo latè disputant
ni in rubri. de iudic. dum interpretantur text. in c.
verb. sig. vel posset illud verbum generaliter de cau-
tis & mouendis intelligi. Itaque si aliquis impetra-
clarationem vel mandatum, non solùm lite penden-
etiam spe futuræ litis, & sic ante litem, & illud tolle-
E quæsitũ, tali casu regula adaptari poterat. Nam vel-
bent deseruire rationi, & æquitati etiam coniectu-
tradit Abb. in ca. fin. in 5. col. de iureiu. maximè quã-
neralitas verborũ hoc patitur. Aliàs si pro causis tan-
tis verba, prout iacent in regula, ita strictè capiantur
sent plures fraudes cõponi. Nam aliquis procurato-
litem de facili habere gratiam vel mãdatum, ad effe-
nec regula obstaret, & posteà mouere litem secure
istum modũ seu cautelam regulam euitare, & circũ
eius mentem. quod est absurdum, & contra text. in
de reg. iur. lib. 6. Et isto modo intelligẽdo, hæc inter-
tio habebit cõcursum iuris communis, à quo regula
tuta interpretationem capere debent. ca. cùm dilec-
F consuetu. & c. causam. de rescript. & traditur in l. 1. C.
xal. Nam de iure cõmuni expeditum est nemini debe-
quæsitum tolli: cap. quanuis. de rescrip. lib. 6. & vulg.
merito. cum sequenti. ff. ne quid in loco publico. ca-
rum. de autori. & vsu pal. Quæ quidem ratio æquè
non solùm ante & post litem, sed etiã lite pendente
debet ista regula generaliter intelligi. Pro qua opi-
ciunt ea, quæ scribit Fely. in ca. super literis. in 8. col.
scrip. vbi voluit regulam istam ex rationibus iuris co-
nis cõpositam fuisse. Et tamen nemini dubium est,
tionem iuris communis ita prohibere prę iudicium
lite pendente, sicut ante litem. Nam lex generaliter
bet, & talis præsumitur intentio principis, qualis le-
dicunt Doctores in l. ex facto. de vulgari & pupill-

stitut. Ad quæ bene cõferunt, quæ scribit Socinus in consi A
lio 7. posito inter consilia Alberti Bruni Astens. Et sic per
ista iustificatur additio siue extensio modernæ regulæ.

Sed aduertendum est, quòd licet hæc additio modernæ regulæ modo præmisso iustificata, æquitatẽ continere videatur: nõ propterea antiquæ regulæ sua ratione iuridica carebãt: quia licet illa regula tantum locũ haberet in gratiis lite pendente impetratis: nõ tamen per hoc sublata videbatur via infringendi gratiam præiudicialem ante litem concessam, aut per viam noui mandati, vel commissionis, vel remedio iuris cõmunis, sicut fiebat ante regulam conditam. Voluerunt ergo antiqui pontifices, & non absq; ratione, per regulam suam magis prouidere actibus iudicialibus, quàm extraiudicialibus, quos sub dispositione iuris B
communis reliquerunt. Nam præiudicium, quod lite pendente collitiganti infertur, est magis dãnosum, & quodam modo speciẽ iniustæ tyrannidis & proditionis continens. Ratio est, quia postquam coram iudice causa pendet, iustum est, ꝙ lis æquo Marte procedat, & quilibet suo iure veluti propriis armis vincat, vel succumbat: vbi enim partes æquum iudicem veluti rerum suarum mediatorem delegerunt, nihil magis inæquale & alienũ à iustitia videtur, quàm ab illo instituto recedere procurãdo quasi quadam violentia per exorbitantes principis cõcessiones ius tolli: quod ex eo iniquius videtur, quia litis impensæ & labores sunt ferè innumerabiles & graues. quod non militat extra iudiciũ. Meritò igitur antiqui summi põtifices his iudicia- C
libus casibus, vbi maius præiudicium vertitur, subuenerũt, regulam cõstituendo & subueniendo illi, qui post exactos plures, & fortè diuturnę litis per saxa labores, patrimoniũ litigando cõsumpsit: iniquum enim videretur, quãdo quis post tot incõmoda sperat ius sibi reddi, si illud sine causæ cognitione tollatur: imò est præsumptio contra illum, qui lite pendente gratiam impetrauit, vt aduersario ius tollat, quod non foueat bonũ ius: quia si bonum ius haberet, iudicem officio suo fungi permitteret, & non per mendicata suffragia fauorẽ principis aucuparetur ad effectũ, vt aduersarium collitigantẽ fortè optimum ius fouẽtem, & coram iudice prosequentem, derepentè obtruncet. Istæ quidem rationes, quæ hic quadrant, non militant ante litem: quia

D non ita verisimiliter grauatur pars. Et ideo non abs
istas & alias rationes olim Rota istam interpretatio
nuit, videlicet, vt regula in gratiis lite pẽdente imp
duntaxat procederet, vt refert domi. Gulielmus Cos
rus tempore suo in vna Baionen. decimarum coram
no Ioanne Antonio de Triuultiis, & in alia Placen
litatis locationis corã domino Paulo Capisucco de
1520. ita fuisse per Dominos auditores cõclusum.
facit consil. Roma. 369. in 5. dubio, vt superiùs dixi.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, quid si per gratiam impetratã lite p
te, non tollitur parti ius quæsitum principal
secundariò, & in consequentiam, & quasi p
E sionem, nunquid habeat locum ista regula?

SOLVTIO. Colligitur ex dictis Abb. Panor. in
85. incip. illud in summa. colũ. fina. vbi vult, quòd
hibentia non auferri ius quæsitum, debent intelligi
do principaliter & certitudinaliter tollitur. Secus
occasionatiuè. & ita Abb. sequitur, & eum latiùs
Francis. Curtius iunior in consil. j. in 7. colum. num
istam opinionem firmat Fely. in ca. quæ in Ecclesiar
16. colum. ver. secũda declaratio. de consti. Allegat
tenere Domin. qui exemplum ponit in Papa coge
quos ad compromittendum: quod facere potest, v
cum inter R. de elect. Nam si ex hoc sequitur, quòd
aliquã partem lædat, certè absurdũ esset dicere reg
F bere locũ: quia papa non mandauit principaliter
promissum vt aliquem læderet. Et licet occasiona
nerit, quòd arbiter electus alterum læserit, illud nõ
attendi, ex quo papa certitudinaliter non fecit. Q
rat esse, quòd arbiter nõ læderet. Ita ibi Fely. & ide
tit in rubrica de treug. & pace. in 2. colum. versi. si
Et pro ista parte facit tex. in l. verũ. la 2. ff. de furt.
glos. fina. in cap. quãuis. de pact. lib. 6. quæ consider
iudicium principale attendi debere, non secund
occasionatum. Ad idem est bonus tex. in l. cõditio
secũda. in fin. ff. de condi. & demon. vbi dicitur, qu
videtur quis dispositioni testatoris satisfeciss
adimplet suam voluntatem ex proposito, sed facto
su: & sic per occasionem. quem text. in notabili q

ponderat Rochus Curtius in tract.iur.patron. in verſic.& A
dotauit. quæſtione 5. Et ſolet ad hoc idem allegari text.
notabilis in l.cùm ex oratione. §. fi.ff.de excuſa. tuto.vbi
probatur,quòd nõ attenditur damnum ſeu præiudicium,
quod quis ſentit in conſequentiam fauoris, quia illud re-
putatur ſecundarium, ex quo principaliter fauor fuerat in
conſideratione.de quo tex.plura dixi in c.1.nu.28. de iudi.
lib.6.Et eodem modo dicit Io.de Imo.in rep.c.cùm con-
tingat.in 23.col.de iureiur. De illo qui iurauit in præiudi-
cium reipub. Nam dicit ibi,q; ſi principaliter hoc iurauit,
non valet iuramentum: ſi tamen iurauit principaliter in
præiudicium alterius,ſed occaſionaliter & ſecundariò iu-
ramentum tendit in præiudicium reipub. dicit q; tale iu-
ramentum valet, per ea quæ ibi deducit. Et facit l.1.ff.de B
auto.tut.Et ſecundum iſtam opi.videtur introductus qui-
dam ſtylus ſacrę Pœnitentiarię ab antiquo vſq; in hodier-
num diem,videlicet,q; quando petitur abſolutio à mem-
bri mutilatione, ſemper in literis apponitur illa clauſula:
Si nondum ſatisfecit parti læſæ, ſatisfaciat competenter,
vel cum illa concordet.Ratio eſt,quia ſacra Pœnitentiaria
non intendit per ſuam abſolutionem inferre prę̃iudicium
illi mutilato viuenti,de cuius prę̃iudicio principaliter agi-
tur.Secus verò,quando non principaliter,ſed ſecundariò
præiudicatur.Quia de tali præiudicio Pœnitentiaria non
curat,vt patet in abſolutione ab homicidio,vbi non poni-
tur prædicta clauſula: quia ille,de cuius præiudicio prin-
cipaliter agitur, eſt mortuus: alij verò,qui ex illius morte C
poſſent præiudicium ſentire, veniunt mediatè & ſecunda-
riò,non autem principaliter:& ideo illorum præiudicium
non conſideratur, per ſuperiùs dicta. Pro quibus faciunt
ea quæ tradit Soci.in conſi. 226.col.penult.verſi.ad idem
facit.in 2.vol.& in conſi 37.in 3.col.lib.3.cum concord.de
quibus per Mod.in l.ſi quis nec cauſam. ff.ſi cer.pe. Et illã
gl.fi.in d.c.quanuis. ad iſtud propoſitum allegat Fel. in c.
cùm M.in 16.col. de conſtitu. & in c. humilis.in 2.col.de
maio.& obe.& in c.exhibita.in princ.de iudic.& in c.cùm
ſit generale.in 6.col.& in c.ſi diligenti.in antepenult. col.
de fo.compet.& in c.quanuis.col.penult.de re iudic.& in
c.1.in princ.& in c.illa.in 2.col.de accuſa.& alibi ſæpe.

Eſt tamen aduertendum, quia contrariũ videtur tenere

Lud.

D Lud.Roma.in consil.176.incip.istæ sunt.in penul.col. tenet,quòd ista regula procedit non solùm quando cipaliter ius quęsitum tollitur,sed etiam quando occ naliter.Et hoc idem tenet Decius in l.pecuniam.in ver.secundò limitatur.ff.si cer.pet.vbi dicit,ꝙ quãdo tur de prejudicio tertij,non solũ consideratur quod cipaliter fit,sed etiam quando in cõsequentiam & darió quis prejudicatur,per ea quę ibi adducit.Ratio potest,quia si aliter diceremus ,nunquam regula h locum,& illius editio esset frustratoria: cum semper in gratiis suis principaliter moueatur ad faciendum rem gratiato.Et illa est principalis intentio sua,vnde iudicium inde resultans semper esset secundarium & E principale,iuxta tex.in l.cùm ex oratione.§.fi.ff.de tuto.& sic illud præiudicium non attenderetur,reg seruiret de vento.Pro qua opi.videtur etiã decis.Eg

Quid dicendum? Certè mihi prima opinio videt gis firma , & verior legitimè intellecta. Quia negat potest,quòd quando Papa per gratiam suam nõ in tertio tollere ius quæsitum, sed principaliter alicui re: si postea occasionaliter tertio præiudicium e non debet illud considerari ad effectum istius regu iura superiùs allegata.Vltra quæ facit ad hoc text. in l.fluminum.§.fi.cum l.seq.ff.de dam.infe.Et idem bat text.in l.1.§.denique.ff. de aqua plu.arcen. Qu iura ad hoc propositum allegat Egid.in decis.753. incip.suppositio,&c.Et de illis etiam meminit Iaso F in l.quo minus.in 4.col.ff.de flumi.Accedant ea,q scribit in l.decem.col.11.nu.40.& sequen. de verb. Et quæ Bald.tradit in l.1.§.huius studij.in 3.col.ff. & iure.qui dicit,quòd statutum factum contra tum intelligitur principaliter, non secundariò, vel occa liter.Sequitur Alexand. in consil.113. in fine.in 2. in consil.1.in 3.volu. & reassumit idem Iason in con in 3.col.volu.3.

Et tenendo istam partem,non obstat consil.Ro si diligenter consideretur , potiùs concludit contra Et dictum Decij in d.l.pecuniam. ibi reprobatur & Mod.Et contrarium tenet idem Decius in l.vni col.nu.21.C.de manda.prin.post Ang.in consi.18

mandat nit præi Sed hic genti : i per ista ram reu die 12.Iu tollere i gore l.si princip riò obu dicta C respond per eum de iure nibus ca daria , & Compo cum co vtil.vel tur,quò rari : vt Vt ta re distin tror,vi dente c & occa nisi app iudicare præiud regula i cipis en liter ad ita expr est text. q.5.faci vel mo, procedi nonicum deant,q

mandatum. Nec decisio Egidij 74. facit, quia ibi interue- A
nit præiudicium principaliter, quod meritò attẽdi debet. Sed hic loquimur de præiudicio occasionaliter contingenti: in quo longa est differentia per superiùs dicta. Et per ista voluit Rota in vna Parmen. spolij & bonorum coram reuerẽ. patre domino Petro Vortio episcopo Aquen. die 12. Iunij 1538. ꝙ Papa & sacra Pœnitentiaria poterant tollere ius quæsitum alicui propter incursum periurij, vigore l. si quis maior. C. de transact. quia illud ius non est principalis negotij, sed est ius occasionatum, & secundariò obueniens, per superiùs dicta. Ad quod bene faciunt dicta Compostel. in c. cùm in cunctis. col. 4. de elect. dum respondet ad c. qui diuersitatem. de concess. præben. vt ibi per eum. Et hoc plurimum iuris fomentum habet. Quia B
de iure clarum est, quòd in quibuscunq; hominum actionibus causa immediata, non autem mediata, id est, secundaria, & per occasionem inducta, attenditur, vt ibi dicit Compostel. & tradit Fely. in c. solitæ. de maiorit. & obed. cum concord. vt scribit Decius in c. fin. in princ. de confir. vtil. vel inutil. & in Rubr. C. qui admit. col. 3. Et hinc dicitur, quòd causa naturalis non accidentalis debet considerari: vt in l. qui habet. ff. de tutel.

Vt tamen omnis scrupulus tollatur, & opiniones fœderе distinctionis concordentur, ita ego distinguendũ arbitror, videlicet ꝙ aut tempore gratiæ per Papam lite pendente concessæ imminebat illud præiudiciũ secundarium & occasionarium: & tali casu putarem locum esse regulæ, C
nisi appareret expressè Papã etiam illo loco voluisse præiudicare. Aut verò tempore datæ gratiæ nullum imminet præiudicium, sed posteà contigit occasionaliter, & tunc regula ista non procedit. Quia nec mens, nec verba principis emanarunt ad aliquem præiudicandũ, sed principaliter ad beneficiandum. Et ita procedunt prædicta iura, & ita expressè sentit Egid. in d. decis. 752. Et pro ista distin. est text. valde not. in c. de occidendis. & in c. cũ homo. 23. q. 5. faciunt ea, quæ dicit Abb. in c. nõ magno. col. 3. ne cle. vel mo. ꝙ licet monachi sint prohibiti legib. studere, illud procedit principaliter: secus autẽ, si prius addiscũt ius canonicum, & ad illius iuris intelligentiã posteà legib. studeant, quia ex quo hoc prouenit secundariò, & per occa-

D sionem prohibitio non extenditur ad istum casum
ista parte plures decisiones cumulat Io. Rogerius
Mota in repe.c.j.in primo notab. de caus.pos.&pr

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, an per hoc quod dicit Papa no
alicui per quamcunq; signaturam tollere im
situm, intelligatur etiam de iure quæsito su
ditione, vel ad tempus?

SOLVTIO. Istud dubium habet duas partes. Pr
iure quæsito cõditionali: secũda de iure quęsito ad

Circa primum, Roma. hanc quæst. in terminis
in consi.256.approbo sententias. vbi concludit, q
Papa facit mentionem de iure quæsito, debet int
E iure quæsito purè & simpliciter, nõ autem de cõdi
quia illud ius per dictam clausulam præseruatum
setur. Pro qua opi. alleg. tex. in l. si ita scripsisset. de
cum aliis, vt ibi per eum. Et ita etiam Fely. hic in q
suis Apostillis intelligit istam regulam sequutus
d. consilio. Et cum Roma. transit etiam idem Fely
per literis. in 9. col. de rescript. Et ratio istius opi.
potest in vno dicto, quod in notab. casu ponit Rot
25. de rescri. in not. Et Egidius in decis. 749. in fi. re
Fely. in c. in nostra. in 7. corr. de rescri. vbi dicit, q
aliqua dependent à futuro euentu, quæ possunt
re ad esse, & non esse, non debent considerari,
habẽt spem in aliquo vero de præsenti, per plura
F ibi allegantur. Cùm igitur ius conditionale non
aliquam subsistentiam de præsenti, sed dependea
ro euentu, qui potest se habere ad esse & non esse
cedere diem. ff. de verb. sig. meritò sub dispositio
regulę cõprehendi non debet. Nam ex quo regu
tur de iure quæsito, præsupponit habitum iuris,
in l. decem. ff. de verb. obli. & ideo nisi verificetur
positum. non habet locum dispositio, vt tradit
nonnulli. in 31. col. de rescri. cũ concor. vt scribit
tract. de episcopo. in 22. q. primę partis. 2. li. & dix
superiùs in proœ. q. j. versic. quarto modo acqui

Addo vlterius pro ista parte bene facere, qu
cisio Rotæ 20. in tit. de præb. in no. incip. Item
in 3. col. versi. 2, principaliter, &c. quæ aliàs secun

merum est decis.321.qnæ vult, q̃ illa clausula quotidie apponi solita in rescriptis principum, videlicet, Cum alterius præiudicio. debet intelligi de præiudicio, quod imminet de presenti, secus autē de præiudicio de futuro: quod non est de præsenti: quia illud non dicitur propriè præiudiciū. Ita dicit ibi decisio. Ad idem facit pro ista opinione, quæ dicunt Raph. & Alex. in l. si pater. col. 5. C. de instit. & substit. q̃ iura loquentia de filio instituto, non habent locum in cōditionaliter instituto. pari modo nec iura loquentia de soluendo tributo, vel gabella ex contractibus, locum habebunt in contractibus conditionatis, vt dicit Soci. in l. 1. in 3. col. ff. de vulg. & pup. faciunt etiam, quæ in simili dicit Pet. de Anch. in consi. 158. incip. ex narratis. col. fi. Vbi concludit dispositionem c. 1. de rescript. lib. 6. quod disponit simpliciter rescriptum impetratum ab excōmunicato, esse ipso iure nullum, non habere locum in excommunicato sub conditione, per rationes ibi allegatas per eum. ad quę bene conferunt, quę in alia simili quæstione cumulat Are. in l. substitutione. col. 5. de vulga. & pupil. Et istam opinionem sequitur etiam Albert. Brunus in consil. 1. in 7. col. vbi meminit etiam de illo consi. Rom. Ratio prędictorum est, quia iura loquentia de non tollendo iure quæsito, intelliguntur de iure claro & liquido, non autem de dubio, vt est conditionale: iuxta text. in l. quemadmodum. §. idem Labeo. ff. ad leg. Aquil. & tradit Paul. de Cast. in l. hæredes Galam. §. sed si notam. ff. de testa. Et ita in vna Nouarien. coram R.P.D. Simoneta refert se obtinuisse Melchior de Baldazinis quondā sacri consistorij aduocatus, vt inuenio annotatum per eundem. Et ideo in l. prętia rerū. ff. ad leg. Fal. dicitur ius adeundi nō esse in bonis nostris, quia pendet à futuro cuētu: quo fit, vt facilè huiusmodi ius à principe tollatur nec in eo esset locus isti regulæ, vt latiùs cōsuluit Io. Campeg. in consi. 2. posito inter cōsilia Alb. Bru.

Sed istis nō obstan. contraria opi. potest ex plurib. aliis rationibus & rationibus suaderi. In primis, quia illud est satis notorū, q̃ quādo ius conditionale cōpetit ex spe probabili, tale ius est cōsiderabile, & cōprehēditur sub clausula, Quatenus nō tollatur ius quęsitū, vt notab. probat Are. in cōs. 56. inci. magnifici & excelsi domini, &c. col. fi. Hinc est, q̃ stylo Cancellariæ in literis debet de iure conditionali

fieri

D fieri mentio, vt dicit quædam decisio Egidij 739. que
gatur in illo libro vulgato practicę cancellarię. fo. 4
requiritur in impetratione. Et pro isto stylo est dict
And. in regula, Ignorantia. de reg. iur. in Mercu. qui
quòd in impetratione beneficij tenetur quis facere
tionem de gratia expectatiua, quæ ante vacatione
gratia conditionalis, vt dicit Egid. decis. 358. Hinc
tale ius perdere, est damnum sentire, vt in l. inde
tius. §. idem Iulianus. ff. ad legem Aquil. Et qui habe
ius in spe, dici potest habere ius quæsitum, vt prob
l. spem. C. de dona. vnde sicut ius quæsitum tertio e
contrahentium, re ipsa non potest ipsi tertio per c
hentes auferri: ita neq; ius quæsitum tertio spe, vt
E sus quem ibi in fine notat Bal. in l. si cõstante. C. de
ante nupt. & sequitur Decius in consil. 107. Inde e
sicut noua constitutio non trahitur ad ius quæsi
præterito re ipsa, ita non trahitur ad ius condi
quod dicitur quæsitum spe, vt notabiliter dicit
Ancha. in c. 1. q. 14. de constit. post Iacob. Butr. quem
legat. Et ista in notabili quæstione adducit Are
consil. 7. procedendum est, &c. in penult. & in
reassumit Fely. in tract. quando literæ Apostolicæ
in 8. col. versic. limitatur quintò. cum aliis concor
bit Ias. in l. fin. ff. de pact.

Addo postremò pro ista opinione dictum Pau.
quem ibi sequitur Alexan. in l. si stipulatus fuerim
F stipulamur. ff. de verb. oblig. vbi post Ioan. And. di
de Cast. quòd si testator grauat hæredem soluere
Titij, tenetur etiã soluere debita cõditionalia, &
argu. l. si seruitus. ff. de ser. vrba. præd. Rationem p
Alex. quia illa verba sunt probata in vltimis volun
quibus beneficia ecclesiastica ęquiparantur, prout
ad aliud arguit gl. in verbo, In vltimis voluntatibus
de conces. præb. lib. 6. & est text. qui ista duo æqui
c. autoritate. eod. titu. Sequitur Rom. consi. 348. in
sertim, quia cùm tollere ius quæsitum, sit odiosum
intelligi de omni iure etiam conditionali. Pro qu
ea, quæ post Cuma. dicit Ias. in d. §. cùm stipula
sunt, quæ pro ista parte affirmatiua dici possunt.

Quid igitur dicendũ? Certè licet materia vide

subtilis, quæ disputando posset in immẽsum trahi, tamen A
prim. opinio videtur magis communis & approbata, vt
apparet ex his, quæ post alios scripsi in §. item si quis in
fraudem. nu. 33. instit. de actio. quæ hic causa breuitatis
non refero, cùm ibi videri possint. Pro quibus etiam fa-
ciunt ea quæ Bart. Alex. & communiter doctores tradunt
l. 1. ff. si cer. pet. volentes, statuta loquentia de debitore,
non habere locum in debitoribus conditionalibus.

Non obstãt, quę superiùs dicta sunt, videlicet, ꝙ benefi
tialia æquiparantur vltimis voluntatibus. Quia dico hoc
non esse omnino expeditum & clarum ex eo, quia super
hoc gl. fuerunt varię. Nam gl. in ver. ignoranti. in c. gratia.
de reseri. li. 6. materiam beneficialem æquiparat cõtracti-
bus. Et ita ibi de vno ad aliud arguit. Sicut etiam Rom. in
consi. 369. in 4. col. ver. cùm igitur pẽsiones super benefi- B
tiis æquiparat cõtractibus. Et ideo omnibus ambagibus
omissis, nec curãdo de quadã distinctione posita per Nic.
uerardum in tracta. de locis legalibus. fol. 86. possunt sic
tæ opi. contrariæ distinguendo duos casus, concordari.

Primus est, quando ius conditionale, quod in spe con-
istit, dependet in totum à futuro euentu, neq; habet de-
endentiam aliquam ab actu de pręterito vel præsenti. Et
ali casu procedat opinio Roma. in d. consil. 256. cum aliis
ro eius opi. allegatis. Neq; tali casu regula ista habet lo-
um, quæ loquitur de iure quæsito de præsenti, siue illud
it ad rem, vel in re considerabile, vt est illud, de quo po-
ui exempla superiùs in 1. q. Et isto casu perdere ius quæ-
endum, non est damnum sentire. c. pe. §. fi. de pręb. lib. 6. C
Hinc videmus, ꝙ nec prælatus, nec seruus in quęstis pos-
unt pręiudicare eccleśię seu domino. Secus est in quærẽ-
lis, vt tradũt gl. & doc. in l. iubemus nullum. C. de sac. san.
ecl. Et reassumit Ias. in l. seruus. C. de pac. Et ita etiam est
n iure merè conditionali, quod nihil ponit de præsenti,
ed solam & nudam spem de futuro continet, vt in §. ex
onditionali. insti. de ver. obl. Ideo tale ius perdere, nõ est
amnum sentire, neq; in re, neq; ad rem. & ita in benefi-
alibus est tex. in c. si pro te. de rescri. lib. 6. Nec obstat, ꝙ
le tali iure debet fieri mentio in literis. Quia est verum,
uando ex iure conditionali resultat aliquod ius in re vel
d rem, & non est penitus caducũ. Et ita procedit dictum

D Domi.in consi.107.inci.super primo dubio.in fi.& ad
bene faciunt iura, quæ allegat Roma. Cùm igitur ista
loquatur de iure quęsito, & ius merè conditionale nõ
catur aliquo modo quæsitum, sed quærendum, Reg
illo non procedet, cùm sint ista multùm diuersa, vt
Bar.in l.is potest.in 4.col.ff.de acquir.hær.& Moder
mancipata.C.qui admit.quia hoc verbũ, quæsitum, d
tat perfectionem, vt videlicet ius sit incorporatum, &
radicatum, vt dicit Egid.in consi.34.in 7. dubio.col.
penul.Et secundum hoc possunt verificari, quę dicit
Egid.in decis.729.col.fi.& Soc.in consil.87.col.10.
lib.3.cum vulga.alleg.per quosdam Moder. consule
videlicet Barth.Cassanen.in consi.57.col.fi.

E Secundus casus est, quando ius cõditionale habe
quam spem, vel respectum de præterito vel præsenti,
in d.l.inde Neratius.& in casibus, in quibus cõsuluit
in dictis cõsiliis.Et tali casu putarem reg.istam habe
cum.Quia hoc ius cõditionale propter firmam & p
bilem spem de præsenti, inducit quoddã ius ad rem,
priuari, videretur prejudiciale, vt dicit Bar.in l.post
cipationem.§.1.ff.de libe.leg. Et probat tex.in l.inde
ratius.cum aliis superiùs alleg.Et de tali iure quærẽ
test intelligi gl.& Bal.in l.ad resoluendum.C.de prę
Et istis simile est ius, quod alicui quæritur in spe et
mento alicuius ante mortem, iuxta gl.not.in l. omn
de testa.quæ voluit, ꝙ per testamentum datur plenu

F quo ad acquisitionem dominij, plenius per mortem
toris, plenissimum per aditionem. Vnde meritò, qui
ius est cõsiderabile, solet de eo fieri mẽtio in imper
nibus & gratiis. Et in eo militabit reg.ista. Et ita proc
quæ dicit Egid.in deci.722.incip.suppositio, &c. Qui
plura fundamenta defendit istam partem. Et secund
dicta procedit, quod dicit Old.in consi.285.incip.al
causa.col.pe.dum distinguendo duplicem speciem e
tionis, limitat tex.in d.c.si pro te.vt ibi per eum. Et de
latiùs mentionem feci in regula, De publicandis res
tionibus. Et istam opin.firmat etiam Egid.consi.34.
septimo dubio.col.antepe.vbi dicit, ꝙ nũquam pap
suas literas censetur tollere ius ad rem lite pendente
expressè hoc dicat. Vnde secũdum eum inductum e

stylum curiæ, ꝙ illa clausula, Quatenus non tollatur ius A
quæsitum, solùm excludat ius per acceptationem quæsi-
tum. Ergo in omni alio iure non excepto habebit locum.
Et secundum hoc iustificatur vna nouissima decisio Rotæ
facta heri 27. Nouēbr. M. D. XXXVIII. in causa Hispalen.
præstimonij coram R.D. Ioanne Paulo Ptolemæo, in qua
Domini voluerunt regulam de extendendis consensibus,
quæ simpliciter de resignationibus dicitur, habere locum
in renuntiationibus conditionatis, videlicet factis cũ re-
seruatione omnium fructuum, & regressus, nec aliter nec
alio modo. Nam licet dicta renuntiatio sub tali cõditione
facta fuerit, nihilominus fuit iudicatum sub regula cõpre-
hendi. Et ita D. Ioan. Paulus ex omnium votis pronuntia-
uit in fauorem Roderici Petri de Molina, contra Gundi- B
salui Xnares. Et ratio fuit, quia tale ius conditionale non
erat absolutè ius respiciens omnino tempus futurum, sed
habebat subsistentiam & respectũ ad ius præsens: quo ca-
su in tali iure reg. ista locum habet, vt probatum est supe-
rius. Est bene verum, ꝙ in illa reg. de extendendis consen
sibus, ponderabantur verba prægnantia & vniuersalia, ibi,
in quascunq; cessiones & resignationes, &c. quę de sui na
tura casum aliàs non cõprehendibilem includunt, vt pro-
bat Dy. in rub. de re. iur. lib. 6. & dixi in §. omnium. insti. de
act. facit l. Iulianus. ff. de leg. 3. Tamẽ, iudicio meo, quãdo
ius cõditionale omnino depẽderet à futuro euentu, & nõ
respiceret actum præteritũ vel præsentem, illa generalitas
nihil faceret, obstantibus iuribus s̃. per Roma. in d. consi. C
Illegatis. & tali casu verba generalia restringuntur secun-
dum subiectam materiã, vt est tex. in c. cùm in illis. in prin.
de præb. lib. 6. qui loquitur de beneficiis quibuscũq;. & ta
men illa verba non comprehendũt curata, vt latiùs tradit
Deci. in cõsi. 541. incip. visa donatione. in 2. col. Ex quibus
omnibus habes in hac materia notabilẽ, & non vulgarem
resolutionẽ, quę deseruiet ad multa in aliis locis dicenda.
Et præsertim ad causam Imo. castri Ducię modò pẽdentẽ
coram D. Marsicano, in qua Domini tenebãt concessio-
nem castri factã D. de Maluetiis per Clementẽ esse cõdi-
tionalem: & propterea dubitabatur, nũquid per secũdam
concessionẽ per eund. Clementẽ factã R. cardinali Cam-
pegio censeretur præiudicari Maluetiis. super quo multa

D aduocati ſcripſerunt, & longè plura Domini co
runt, quæ hic non ſcribam, ex quo cauſa adhuc pe
per quo pōderanda ſunt verba Are. in d.l. is pōt.
Circa ſecundum dubium iſtius q. videlicet nu
regu habeat locum in iure quæſito ad tempus: Ro
conſi. 256. concludit q̄ non. Pro qua opi. allegat te
pro parte. §. verſum. ff. de in rem ver. & l. qui conc
cùm ita. el 2. ff. de leg. 3. vbi probatur, illud non dic
nis noſtris, quod non durat, quia non dicitur pe
quod non ſtetit, vt ibi not. gl. Et iſtam opi. Rom.
ſequitur Fel. in d.c. ſuper literis. in 3. col. de reſcri
dens. Et ad illas leges per Rom. alleg. plures conc
ducit Alb. in d. §. verſum. Et iſtam opinionem vi
E nere Domi. in c. ſi propter. in pen. not. de reſcrip
Tamen aduertendum eſt circa intellectum iſtı
ſtionis, videlicet quomodo intelligat Rom. ius no
turum. Nam ſi intelligit pro iure cōpetenti ex gra
ctatiua, quæ poteſt reuocari, & diu non durat, vt
tia docet, & innuunt eius verba, tunc dictum eius
beo pro cōſtanti, quia ex quo gratia expectatiua
conceſſa ad certum tempus, licet reuocari poſsit,
perpetua: quia perpetuum dicitur illud, quod ad
non conceditur, licet reuocari poſsit, vt eſt caſus
peritos. ff. de excu. tut. Hinc eſt, q̄ officialis qui a
creatur, ex quo ad tempus non datur, perpetuu
tur, vt eſt glo. ordinaria in cle. 2. in verbo, per elec
F de reſcri. Sequitur Old. in conſi. 4. & Iaſ. in §. ſed
col. inſti. de act. Abb. in c. quanto. col. pen. de iure
aliis concord. vt ſcribit Iaſ. in l. ſufficit. per illum t
cond. indeb. & ante ipſum Alex. in conſil. 216. inc
ſter. col. fi. lib. 7. Et ideo dicit Domi. in c. fin. per g
verb. perpetuas. q̄ ſtatuta diſponentia circa actu
tuos, includunt etiam actus, qui poſſunt eſſe te
& perpetui. Et iſta omnia à fortiori procedunt,
agitur de damno euitando. Nam ne aliquis dam
tiatur, illud quod eſt temporale, iudicatur perpe
econtrà, vt declarat Dec. in c. ex literis. in fi. de cō
ad hoc quod dicit Bart. in l. etiam. in fin. ff. de min
omnia ſi conferātur ad caſum noſtrum, non erit
reddi opin. Rom. dubitabilem. Nec etiam ſaluari

lictum eius intelligatur in acceptatione, prout videntur A
nnuere verba eius. Quia etiam acceptatio non est actus
emporalis, quando efficaciter fit, sed perpetuò durat, &
er eam ius ad rem acquiritur, & licet sub clausula, Quate
us non tollatur ius quæsitum, tale ad rem de stricto iure
on consideretur. Secus tamen est, quo ad istam reg. vt d
tum fuit in 1.q. Quia intentio papæ non est valle alicui
ræiudicare etiam in minimo præiudicio, vt est glo. in ci
um olim. de consue. cum aliis concor. de quibus in d. 1. q.
t ita omnia iura dicunt: quibus in dubio papa adhærere
præsumitur, vt latè probat Iaſ. in l. iustitia. ff. de iust. & iur.
& in l. ex facto. ff. de vul. & pup. & licet Rota in deci. 16. de
præb. in no. tenuerit contrariũ, quo ad acceptationẽ: ta-
nen, vt inquit Egid. in dec. 167. illud fuit introductum po- B
iùs ex quadam vsurpatione palatij, papa sciente, & tacitè
pprobante, quàm de iure. Et idem facit Fely. in c. in no-
tra. in 28. cor. de rescrip. vt latè dixi in d. 1. q. Itaq; dictum
Rom. de iure non videretur bene adaptari ad ius quæsitũ
x acceptatione, quod, vt dixi, non solum non est tempo-
ale, sed perpetuum & considerabile quo ad istam regul.
Verum quia tex. allegati per Rom. cõtinent rationẽ ge
eralem, propterea cogitabam si dictũ Rom. quod cõmu
iter tenetur, posset exemplificari in cõmẽda data ad sex
nenses dũtaxat. Nam ex quo tale ius est tẽporale, videtur
on comprehẽdi sub ista reg. Nam si papa alteri prouidet
nfra illos sex mẽses de tali beneficio cõmendato alteri,
on dicetur tollere ius quæsitũ, neq; esset locus huic reg. C
Commenda enim tẽporalis A. non dat ius in beneficio B.
ecus si perpetua esset, vt dicit expresse Domi. in c. nemo.
n 2. col. de elec. lib. 6. allegat decisionẽ Rotæ, licet corru-
ptè, quæ est in antiq. 144. incip. nota, q̃ vbi beneficiũ. quæ
oc idem expresse dicit. Et sic dictũ Rom. in isto exemplo
quadrat optimè, ex eo, quia Rot. & Do. in d. loco expres-
se faciũt differentiã, quo ad acquisitionẽ iuris ex cõmen-
da perpetua vel tẽporali. Obstat tamẽ prędictis vnũ, quia
negari nõ potest habẽti beneficiũ ad 6. mẽses cõmẽdatũ,
præiudiciũ inferri, si illud sibi infra illud tẽpus auferatur,
qa etiã priuari sola possessione, est multũ prędiudiciabile.
Et tale p̃iudiciũ est cõsiderabile, vt in c. licet eps. de pręb.
li. 6. Et qua ratione dicimus inferri prędiudiciũ cõsiderabi-

D le cõmendatario perpetuo, quãdo priuatur cõmen
petua, eadẽ dicemus præiudiciũ inferri tẽporali cõm
tario, ſi ſua tẽporalis cõmenda auferatur, quia argu
tum de parte ad totũ, etiã reſpectu tẽporis valet, vt
cui. in prin. in verb. proinde. & ibi no. Bal. de le. 1. Et h
cũ habet in materia fauorabili, vt videtur eſſe iſta, ne
tur ius quæſitũ, vt declarat Iaſ. in d. l. ſi cui. Præſertim
de iure canonico quodlibet minimũ præiudiciũ cõ
tur. c. de appellationibus. de app. & c. ſi proponẽte de

Tamen omnibus iſtis poteſt reſponderi, quòd cõ
datarius temporalis nõ habet ius in re, neque ad re
ſpoliaretur. Igitur regula iſta quæ de tol. iur. loquit
poteſt verificari in commẽda temporali. Quia, vt di

E cam non dicitur nobis ius quæſitum: quia illud dici
bis ius quæſitum, quod perpetuò & irreuocabiliter
tur, vt tradit Odofr. in l. 1. in 3. col. in 2. not. C. de ve
fiſca. libro 10. Nec obſtat, quòd de iure canonico de
mis curatur, quia illud eſt verum, quando in illis co
nobis ius in re, vel ad rem, aliâs regulariter de n
non curatur. vulg. l. ſcio. ff. de in integ. reſtit. Plura p
parte adduci poſſent, quæ ne incidamus in materi
cardicam, omitto. Tenenda igitur erit opinio Ro
contradictorẽ nõ habet. Aliter poteſt exemplificari
ſtio in eo, cui ius differtur. nam tale præiudiciũ non
attendi quo ad iſtam regulam, vt dicit Card. Iacob
tract. concilij. lib. 10. fo. 621. vbi meminit de Ro. in d

QVAESTIO QVINTA.

F QVAERO, an regulæ iſti ſit locus, quãdo in cõ
ne, vel gratia pro commiſsione impetranda d
tur poſſeſsioni, tanto: vel quando apponi
teris clauſula, Dũmodo non tollatur ius quæſitum,
lis clauſula verificati poteſt, quãdo tollitur ſola po

SOLVTIO. Fely. hic in quibuſdã apoſtillis dicit
nõ eſſe locũ. Quia derogare poſſeſsioni, nõ eſt de
iuri queſito. Et refert Rotã ita tenuiſſe, nihil tamẽ a
Sed pro iſta opinione facit tex. in c. bonæ. el 2. quẽ
Abb. in 7. notab. de poſtu. præl. vbi põderat illũ tex.
bis, ius habeo. quæ verba ſecundũ Abb. ibi proprié
proprietatis, nõ de iure poſſeſsionis intelligũtur. F
etiam ad hoc quæ dicit Nicol. milis Rotæ auditor

beneficialis causa dicitur. qui videtur ista vt diuersa pone- A
re. Et quædã exẽpla super hoc ponit Decius in c. 1. in 3. col.
super gl. 1. de cõfir. vti. vel inut. Prętereà, quia quãdo loqui
mur de possessione, præsupponimus possessorẽ ius nõ ha
bere, quo casu sine causæ cognitione talis possessio tolli
potest, nec potest præiudiciũ prætẽdi, vt tradit Ro. in cõs.
499. col. 2. Præterea, quia videmus quòd subrogatus in li-
tem vel in ius quomodolibet defuncto cõpetẽs, si in sub-
rogatione nulla fiat mẽtio possessionis, nõ cẽsetur subro
gatus quò ad possessionẽ, vt dicit Egid. deci. 351. ergo pos
sessio nõ est ius, quia si propriè appella. iuris cõtineretur,
in subrogatione iuris comprehẽderetur. Cũ igitur regula
ista loquatur de iure quæsito, non habebit locũ in posses-
sione, quia nihil cõmune habet ius cũ possessione. l. natu- B
raliter. §. nihil. ff. de acqui. pos. Et ideo expresio vnius ar-
guit exclusionẽ alterius. arg. c. nõne. de præsumpt. Et pro
ista opinione multum facit, quia causa possessorij videtur
modici præiudicij, & ideo de illa parũ curatur, vt in l. vni-
ca. C. de mõẽta. possess. Quæ omnia in ratione cõsistũt,
quia licet aliquis possessione priuetur: tamẽ quãdo post-
eà cõstat illũ habere bonũ ius siue titulũ, de facili eam cũ
fructibus perceptis recuperat, & ideo nihil amisisse vide-
tur. Nõ sic est in tit. quia illo ex defectu iuris deperdito nõ
potest recuperari, & titulo amisso pos. nihil tribuit. igitur si
ea quis priuetur, nihil iuris dicitur perdere. & propterea
reg. ista de pos. mentionẽ nõ fecit. Et ob eã causam voluit
Rota in vna Luc. decanatus corã me de mẽse Decẽb. 1537. C
quòd regulæ Innoc. v III. & Hadriani v I. reuocantes ius
patronatus laicorũ, qui ecclesias de bonis suis, saltem pro
dimidio valoris earũ non dotarũt, procederẽt, & haberẽt
locũ, etiã si laici in quasi possessione iuris præsentãdi fuis
sent, quia illa quasi possessio sublato iure facilius tollitur,
nec est in cõsideratione. Et licet illa materia, quia exẽpla-
tis, & multis nobilibus Hispaniæ & Frãciæ, qui ex præmis
sis causis obtinuerant ius patro. valde præiudicialis esset,
Rota noluit quòd in ea pronũtiarẽ, sed quòd causa cõcor
daretur, prout etiã postea mãdauerat S. D. N. Papa Paulus
III. & ita factum fuit. Nihilominus Domini auditores bis
vel ter prædictã opi. firmarũt: causa prius plenius disputa-
ta. Pro quibus facere videntur quę dixi suprà in proœ. q. 5.

D dum dixi in causa Rom.canonicatus S.Mariæ maioris reuocatione expectatiuarũ & creationũ in canonicos prehendi creationem,vigore cuius possessio capta fu

Sed prędictis non obstãtibus,contraria opinio vid esse verior, videlicet, quòd regula ista de iure quæsit quens,habeat locũ,quãdo possessio tollitur.Pro qua nione videtur esse tex.notab.in ca.dilecto.de verb.sig vbi apertè ꝓbatur,ꝙ ex possessione ius acquiritur: a quòd sicut non est intentionis papæ,alicui ius tollere neq; eidem possessionem auferre,vt vbi dicitur. Et ho tione probatur, quia ista regula loquitur de iure toll ergo videtur possessio cõprehendi, quia possessio ac ta nihil aliud est,quàm ius,vt in l.peregrè. ff.de acqui

E & in l.si quis à se fundum.ibi, possessionis iura repa C.ad l.Iuliam de vi.per quem text. voluit ibi Bald.pot nocen.in c.episcopi.de reb.eccles.non alien.per illa directa iudici,videlicet studeas ad ius,& proprietatẽ sic reuocare,&c.includi possessoriũ,& sic apparet ma stè in rescriptis,quæ sunt strictè interpretãda, appell ne iuris possessionẽ includi. Pro qua opinione plura adducit Specu.in tit.de probat.§ videndum. versi.sed ne statutũ,&c. Et ista interpretatio quæ benigna vid capienda est in ista regula, vt alicui minus præiudice quàm sit possibile. Nam sicut ius tolli non debet, ita possessio alicui est auferenda sine causæ cognitione, tat Innocen.in c.inter.de maior.& obed. Bald.in l.si

F ta.C.si propter publ.pen. Bartol.in l.fin.col.6. verfic extra glos.quæro. C.de edic.diui Hadria.tol. & est te c.licet episcopus.de præbẽ.lib.6.Nam si prædo ante possessione priuetur,etiã in notoriis citari debet, vt Bal.in l.nam ita diuus.col.2.versi.sed nũquid quilibet sessor.ff.de adop.per l.meminerint.C.vnde vi.quid in næ fidei possessore dicendũ erit? dubiũ enim non est, sessionem acquisitam perdentes,damnũ sentire. nim igitur dicere debemus per amissionẽ possessionis ius bis quæsitum tolli: quod fieri non potest sine causæ co tione,etiam vt dixi, si possessio iniusta fuisset, vt lari And.Sicul.in consil.12.incip.à Ioue principium,&c.in 5.colum.lib.3.vbi in notabili casu consuluit,de quo ibi eum.Et secundum quam aliàs in vna Malacitana de

quera iudicauit Rota die 4.Martij. 1532. coram R. P. D. A
Ioan. Clerici.

Prętereà, pro iſta parte facit, quia ſicut in dubio papa nõ videtur derogare iuri alteri quæſito, ita neq; poſſeſsioni: vt dicit Abb. in ca. j. in 3. col. verſi. ita contra hoc dictũ, &c. de reſcrip. Et idem tenet Petr. de Ancha. in repet. c. ſi propter. de reſcrip. lib. 6. quem ſequitur Fely. in c. in noſtra. in 36. corr. in 3. colum. eod. titu. Et eſt tex. & ibi Abb. poſt Innoc. & alios in c. dudum. de decimis. Et bonus text. in c. 2. eo. tit. lib. 6. Quæ iura ad hoc põderat Cald. conſil. 29. titu. de præbend. & conſil. vltimo. de rebus eccle. non alien. qui conſuluit in caſu, de quo per And. Sicul. in d. conſil. 13. licet ille de Cald. non faciat mẽtionem. Et hoc idem tenet Domin. per prædicta iura in c. cùm de beneficio. in 2. colum. B
verſic. quid ſi non poteſt. de prębend. lib. 6. Et ſentit Ludo. Rom. in ſingula. D. X C V 11. incipien. an priuilegium. Et ita de poſſeſsione quæſita ad ius quęſitũ arguit Abb. poſt Innoc. in c. dudum. in primo notabili. de priuil. verſi. ſed pro declaratione tex. &c. Et ita etiam vtrũque parificat Imol. in conſil. 121. in j. & ij. colũ. vbi generaliter concludit, quòd ſicut princeps non cenſetur in dubio tollere ius quæſitum alicui, ita neque poſſeſsionem. Quod etiam tenet Soci. in conſil. 15. colum. penul. in fin. lib. 3. Et latiùs in conſil. 120. incip. memini me. in 5. & 6. colum. eod. volum. cum pluribus concord. vt ſcribit Oldra. in conſil. 268. incip. quæſtio eſt, &c. vbi notabiliter loquitur.

Ex quibus omnibus reſultat iſta cõcluſio, quòd ſicut pa C
pa nõ præſumitur velle alicui auferre ius quæſitum, ita neque poſſeſsionem. Itaque regula iſta loquens de vno, habebit locum in alio. Ad prędicta faciunt, quæ latè ſcribunt Ioan. Rogerius de la Mota in repet. c. j. in 2. notab. de cau. poſſeſ. & proprie. Et latiùs Anto. Corſetus quõdam Rotæ auditor in c. ad noſtram. el primo. de iureiur. ponderando illum text. in verbo, poſſeſsiones. Et faciunt ea quæ Fely. poſt Imo. ſcribit in cap. cauſam. in fin. de reſcript. Et quòd in ſimili caſu poſſeſsionis decimarũ, tẽporibus ſuis fuiſſe deciſum refert D. Guliel. in tit. de priuil. deciſione j. reſpondens ad cõtraria, quæ tunc fiebant: quæ omnia in ratione conſiſtunt, quia regula iſta loquitur de iure quæſito, & tamen ſecundũ cõmuniter doct. in rub. & in l. j. ff. de acquir.

D poſſ.poſſeſsio.nihil aliud eſt quàm ius. Hinc eſt,quòd
iudicamus de bonæ fidei poſſeſſore, quod de domino
magis puto.§.1.ff.de reb.eccl. cum concor.vt ſcribunt
der.in l.bona fides.ff.de reg.iur. Magna enim ſunt cõ
da poſſeſsionis in pluribus locis iuris diuulgata, vt tra
Fel.in c.olim.in col.pe.& fi.de reſcri. Inde videmus, qu
in pari cauſa tituli poſſeſsio dat ius,vt c.ſi à ſede. de pr
lib.6.Ex prædictis igitur apparet articulũ eſſe diſputab
Quid dicendum? Concludo quòd iſtud dubium,vt d
fuit propoſitum de menſe Iunio proximè præterito
R.D. Sylueſtrũ in cauſa Toletana de la Stella pro p
D.Epiſcopi ſolis.Et tunc propter calores,& difficult
materiæ nihil fuit cõcluſum. Sed hodie qui numerator
E Iunij 1538. in eadem cauſa Toletana, quam propoſuit
P.D.Io.Clerici epiſcopus Macerat.omnes Domini c
cluſerunt per priuationem poſſeſsionis tolli ius qu
tum.Et quòd verba regulæ poſſunt in poſſeſsione ver
cari,per ea quæ ſuperius aducta fuêre.

Non obſtant modò adducta in contrarium. Primò
ctum Felyn. aſſerentis contrarium tenuiſſe Rotam,
reſpondetur illud procedere in momentanea poſſeſsio
& inſtrumentali. Et ita contraria reſolui poſſunt. Se
verò eſt in poſſeſsione plena, ſucceſsiua, & effectu
Quia talis poſſeſsio eſt maximi momenti, & illam pe
re,eſt damnum ſentire,per ea quæ dicta ſunt.

Vel ſecundò poteſt dici, quòd contraria poſſunt ha
re locum in poſſeſsione incorporali. Sed iſta.2.opino
I tæ procedit in corporali & virtuali poſſeſsione,ſecund
ea quæ ſcribit Lapus allegatione 16.

Vel tertiò dicamus, quòd aut poſſeſsio eſt colorata
tunc non cenſetur papa in dubio illi præiudicare, etia
ſcribat motu proprio.c.cum noſtris.de conceſ.præb.&
notant doct.& ita procedat pars affirmatiua. Aut eſt p
ſeſsio meri facti, & procedat deciſio Rotæ antiqua,
aliis dictis.Pro qua diſtinctione eſt notabile conſil. D
209.incipi.in caſu propoſito. col.2. Et ad hoc videtur b
ne facere dictum Fely.in ca.ad aures.in 5.colum.verſ.
tius caſus.& in cap.in noſtra.in 36.corr.in 3.colum.de
ſcript.& ea quæ tradit Cardinalis conſ.92.incipien.no
les,aliàs incipiẽ.fauendo pupillis,&c.in 1.& 2. colum.

notabiliter loquitur. A

Vel quarto modo possunt opiniones distingui, videlicet ℘ aut loquimur de priuilegio generali, vel etiam de reuocatione vniuersali. Et tali casu procedit pars negatiua, quòd nō requiritur mentio possessionis. Secus, quando loquimur de speciali impetratione, quia tunc requiritur specialis mentio possessionis, aliâs non censetur sublata, & erit locus regulæ. Ista distinctio colligitur ex dictis Lapi, in alleg. 84. in 12. col. versic. sed verum est dicere, &c. secundum paruam impressionem. Et istam dicit communem opi. Imo. in d. c. cum nostris. Nec obst. decisio Dominorum facta in causa Lucana Decanatus, de qua suprà proximè mentionem feci. Quia illa decisio si bene consideretur, facit pro hac parte, ex eo, quia illæ regulæ Innoc. B & Hadriani, de quibus ibi agebatur, reuocarunt ius patronatus laicorum. Ergo à fortiori, & in necessariam consequentiā censebatur possessio sublata. Quia sublato iure, quod est plus, videtur tolli quod est minus, imò quod est idem: quia vt superiùs dictū est, sub istis verbis iuris quæsiti comprehēditur possessio. Difficultas igitur nostra est, quando sumus in dubio. Vel secundò respondetur, quòd decisio illa Dominorum nō tam fuit in quasi possessione, quàm in verbis prægnantibus illarum regularū fundata, quæ possessionem includere videbātur propter rationes ibi positas. Ex hoc tamen inferri non potest, quando de possessione in specie, vel per verba æquipollentia nō fuisset facta mentio: quia tali casu non censetur in dubio pos- C sessioni derogatum, sicut nō derogatur iuri quæsito: arg. l. 11. C. de appella. vbi dicitur quis præiudicari, si omittatur ordo in possessorio, & ideo appellari potest.

Ex prædictis igitur apparet, inter possessionem vel ius amittendū, quo ad effectum istius regulæ, nullum esse discrimen. Tamen quantum ad effectū durationis est secus, ex eo, quia facilius perditur possessio, quàm ius. quod apparet: quia possessio beneficij ex negligentia x. anno. perditur, & habetur pro derelicta, vt tradit Abb. in c. cùm veniissent. de resti. spol. & in c. capitulū. de rescrip. & ita Rota intellexit dicta eiusdem Abb. in c. contingit. in 3. col. versi. 2. ex d. glos. de dolo & contuma. Ius verò competens super beneficio, vel alia re, nunquam negligentia perditur,

Dnisi in casibus à iure expressis, vt formaliter dicit Barto. in l.solent.§.fin.colũ.fin.ff.de offic.procon. quẽ sequitur la- son in l.j.colum.penul.C.de fart. Et latius moder.in tract. præscript.in j.parte.3.partis princip. in q.x.in fi. per quam Bart.doctrinam Rota die 3.Iulij 1531.in vna Gebenen.pri R.Card.Anchonitano coram D.Camillo de Baglionibus, tenuit ius cardinali competens super dicto beneficio tem- poris negligentia non periisse.Et idem tenuit hodie Rom. 24. Nouemb. 1539.in vna Vrbeuetana archipresbyteratu coram R.D.Io. Paulo. dum voluit, quòd R.Card.de Far- nesio,nunc papa, quia ad dictum archipresbyteratum ha- buerat regressum per cessum, vel dimissionem, vel decessum,vel quãuis aliam amissionem, si fuit negligens in pe-

Etendo dictum archipresbyteratum per assecutionem alte- rius beneficij incompatibilis ipsius possessoris vacantem, & ille archipresbyteratus deuenit ad alios ratione noui tuli,nõ propterea R.Cardinalis visus fuit perdere ius suũ, quia illud per negligentiã nõ perditur, nisi in casib.expres- sis:quæ omnia sunt not. quia quotidie accidere possunt.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, quid si alicui sit ius quæsitum ex sola com- missione, nunquid secundæ commissioni derogatoriæ illius obstet regula?

SOLVTIO. Fely. hic in suis apostillis dicit regulã non obstare.Quia Rota tenuit tempore suo regulã istam de re quæsito loquẽtem,intelligi de iure quęsito virtute iuris communis,non specialis.nihil tamen ad hoc allegat. Ta- men pro ista opinione facit text.in l.eius. §.si militia.ff.de milit.testamẽ.qui solet sæpe ad hoc allegari,quòd facilius tollitur ius cõpetens de iure speciali,quàm de iure cõmuni.Sicut etiã videmus,quòd faciliùs tollitur rescisio contractus,quæ fit de iure speciali, quàm si veniat de iure cõmuni.glos.in l.j.C.si aduer.vend.Et eodem modo facilius tollitur hypotheca cõpetens ex priuilegio de iure speciali,quàm si cõpetat de iure cõmuni.l.assiduis.cum glo.magna.C.qui potio.in pig.hab.Et quòd quando infertur ius quæsitum,intelligatur de iure acquisito iure cõmuni,non autẽ de extraordinario & speciali,tenet Lãcelotus Decius frater alterius Decij,in l.si constante.col.9. ff.solu.matr.&
modern.Brixiens.in tracta.Nobilitat.in 4.parte.nume.4-
&

& in ſeptima parte, nu. 2. Et Moder. Taurin. in magno tra- A
ctatu præſcript. in princip. fo. 18.

Tamen in contrarium facit illud, quod tempore meo in caſu ſimili voluit Rota 23. Maij M.D.XXXII. in cauſa Palentin. Abbatiæ de Huſillos, pendente coram R.P.D. Petro Vortio, nunc Aquen. epiſcopo. Nam fuit dubitatum, vtrum ex quo Papa Hadrianus mandauit caſſari in regiſtro gratiam Ant. abſq; eo, quòd feciſſet mẽtionem iſtius regulæ, cenſeretur ei derogatum? Et fuit concluſum, quòd non, quia requirebatur ſpecialis mentio, & tali mandato obſtabat regula. Et pro iſta opinio. facit quod dicit Egid. deciſ. 74. vbi voluit, quòd ius quæſitum nobis ex actu iudiciali, etiam ſi fuerit factus à partibus, non debet nobis B
auferri per ſtylum curiæ, quia dicitur nobis tolli ius quæſitum. Cùm igitur commiſsio ſit actus iudicialis, vt probatur in c. quoniam. de probatio. ius nobis acquiſitum per eam, tolli non debet per aliam commiſsionem.

Sed pro concordia diſtinguendum eſt, quòd aut illud mandatum de caſſando gratiam fuit factum lite pendente, & tũc rectè procedit deciſio Dominorum Mod. prout tunc lis verè pendebat. Aut verò fuit factum ante litem, & tunc viuente Hadriano obſtabat regula ſua quæ habebat locum etiam in mandatis, & gratiis ante litem impetratis, vt ibi dicitur. Aut poſt eius obitum fuit mota lis. Et tunc ex quo vigebat alia regula, eſt contrarium dicendum. Niſi dicamus, & veriùs, quòd ex quo illud mandatum fuit factum viuente regula, licet lis poſt obitum Hadriani mota C
fuerit, quòd illa regula obſtet illi mandato, & ita iudicarunt Domini. Quantum verò attinet ad dictum Fely. ex quo nihil allegat, poteſt ſperni, imò contrarium teneri, ex eo, quia non eſt abſolutè verum, q̃ regula non obſtet iuri acquiſito iure ſpeciali, quaſi illud non ſit in conſideratione. Quia imò ius acquiſitũ ex particulari iure, dicitur fortius & firmius, & per conſequens magis conſiderandum, quàm ius acquiſitum de iure communi. Hoc probatur per l. fi. C. de inoffic. teſta. vbi faciliùs ſubiacet querelæ teſtamentum factum à patrefamil. doctore, qui de iure communi teſtari poteſt, quàm factum à filiofamil. de quaſi caſtrenſi peculio ex priuilegio contra reg. quòd filiusfamil. non poteſt teſtari. de qua in l. qui in poteſtate. ff. de teſta.

confir

D Confirmatur iſta opinio, quia videmus in generali de-
rogatione iurium cenſeri derogatum iuri communi, non
autem priuilegio, & iuri ſpeciali. gl.in verbo, conſuetu-
ne.in c.1.de capel.mo.lib.6.l.3.& ibi gl. C. de ſilent.lib.
quam ad hoc pro ſing.not. Bald.in c.1.in fi. quo tempo
mil.& in c.eccleſia.in 3.col.de cõſti.& in c. cùm ordinem
col.pe.de reſcri.Alex.in l.ſi mihi & tibi. §. fi.in fi.de leg.
& in conſil.123.ſcripſit.col.4.in 4.vol. Fely.in c.1.col.7.d
reſcri.Facit tex.in c.1.de conſt.lib.6.& ideo licet ſtatutum
dicat, ꝙ omnes teneantur ſoluere collectas, vel ꝙ nulli
portet arma, nõ comprehẽduntur exempti ex priuilegio
Pau.de Ca.in conſi.187.incip.notandum eſt. col.pe.lib.
Similiter, ſi ſtatutũ prohibet exceptionem, non tollit
E reſtitutio in integrũ, quæ venit de iure ſpeciali. Bal.in l.
cauſæ.in princ.ff.de mino.& in conſi.236.ſtatuto.lib.1.Ex-
ciunt ea quæ volunt Doctores, maximè Decius, frater
Philippi in l.3.§.ſi is pro quo. in fi. ff. quod quiſq; iur.d.
contraria dicta fundata in d.§.militia.reſpondet Aret.ſe-
cundum quod refert Deci.in l.poſtquã liti. in fi.C.de pa
Iſtis tamen non obſtan. omnibus rectè conſideratis, &
bene diſcuſsis, prima opinio videtur firmior, quam tene-
hîc Fel.ex mente Rotę, per illam rationẽ, videlicet ꝙ ver-
ba iſtius regulæ, de iure quæſito à iure communi intel-
gantur, & ſic iure ordinario, quod Papa non præſumit
tollere, ex quo eſtius fortius, & magis firmũ, ſecus in ex-
F traordinario: arg.l.Seio.§.medico.ff.de an.leg.Propter
de tali iure ordinario intelligitur iſta regula. Sed ius pro-
ueniens ex cõmiſsione, & ſic iure ſpeciali, eſt fragilius, &
non radicatũ, & ideo faciliùs tolli poteſt per aliam com-
miſsionem, vt dicitur in d.§.militia miſſus. Et ideo iſta re-
gula illud ius non cõprehendit. Et ita in ſpecie eſt docto-
na Flor.quam ibi poſt Cardi.refert Io.de Ana. in c.ad po-
titionem.in 3.col.de accuſ.vbi ponũt caſum de illo mini-
ſtro, qui vigore cõmiſsionis fuit prouiſus de prouinciala-
tu, qui fuit amotus ab eo per Papã vigore ſecundę cõmi-
ſionis, nec dicitur propter hoc tolli ius quæſitum. Et ratio
iſtius differentiæ aſsignatur per Decium antiquum, Phi-
lippi fratrem in l.2.§.1.in fi.ff.de iudi. Quia ille, qui tract
de conſeruando ſibi iure quæſito, de iure cõmuni tract
de damno euitando, vt dicit ibi gloſ. Sed qui nititur con-
ſeruare

seruare ius acquisitum de iure speciali, tractat de lucro ca- A
ptando, quorum non est par ratio, cùm alteri istorum magis faueatur. l. 1. §. licentia. C. de iure del. cum simil. faciliùs igitur tolletur ius datum per commissionem, per alteram commissionem, quàm ius acquisitũ de iure communi. Pro quo videtur dictum Cald. notabile in consi. 12. ti. de rescr. vbi dicit, ꝙ impedimenta inducta per actũ iuris positiui, & omnes effectus ex illo producti, possunt per Papam sola contraria eius voluntate tolli. Et ad hoc facit gl. in c. si. 16. q. 4. & in c. si super gratia. de offi. dele. li. 6. Et hoc in ratione consistit, quia si Papa tollit primum ius acquisitum per cõmisionem, per alteram commissionem, hoc facit ex sua prærogatiua, vt tradit Bal. in l. nuptias. ff. de sena. & in l. 1. ff. de constit. princ. Et pleniùs in l. qui fundos. C. de B
omni agro deser. li. 11. Nam naturale est, ꝙ res per easdem causas dissoluantur, per quas oriuntur, vt dicit tex. in c. 1. de reg. iur. Nam quando ius nobis quæritur, non ex actu iurisgentium, sed positiuo, facilè princeps per alium actũ positiuũ illud tollit, vt tradit Abb. cõsi. 84. col. 2. li. 1. incip. illud, &c. Præsertim, quia commissio non conceditur per principem ad istum effectum, vt per eam ius quęratur, vel tollatur, sed vt iustitia administretur. Quia rescriptum per quod mandatur, ꝙ iustitia fiat, non est modus à iure probatus per quẽ ius quęratur, vel tollatur. Nam si per huiusmodi cõmissiones ius alicui quæreretur, amitterẽt nomẽ rescripti, & appellarentur priuilegiũ, vt dicit gl. in ver. noscatur. de cõst. li. 6. Hinc est, ꝙ in istis cõmissionibus iusti- C
tiæ propter prædictã rationẽ nõ derogatur statutis, secus in supplicationib. gratiosis: ar. l. 2. C. de di. res. & c. causam. de rescri. Et eadem ratione per cõmissionem nõ datur, ꝙ simul de spolio & proprietate cognoscatur & iudicetur. quia obstat dispositio iuris, de qua in c. literis. de resti. spo. ibi, priùs, &c. declarãdo vt per gl. 2. in c. cũ ecclesia. de cau. pos. licet aliquãdo hoc per commissionem cõcessum fuerit ex fauore, vt dicit Egi. dec. 406. Sic igitur in casu isto dicendũ est, ꝙ Papa in dubio per d. primã cõmissionẽ nõ videtur ita ius firmũ dare, quod sit cõsiderabile per regulam. Nã si aliquãdo accidẽtaliter accidit, ꝙ per cõmissionem ius quęratur, hoc vltra mentẽ cõcedentis, & vsum patrisfamilias cõtigit, quod attẽdi nõ debet, & ideo reuoca

D ri potest: arg. l. 1. ff. de in lit. iur. Et pro ista opi. faciunt q
scribit Fely. in c. nonnulli. in 8. col. de rescript. versi. ad
tur primo. Et ita per tex. in d. §. militia missus. in simili
consuluit Alex. in consi. 84. in causa, &c. in 3. col. lib.
consi. 101. opinio vlterius suadetur. Quia quãdo ex vo
tate sola principis acquiritur ius, ipse idem princeps
test illud sola contraria voluntate auferre, vt dicit Ang
l. Antiochensium. ff. de priuil. cre. & in l. Lucius. ff. de e
facit etiam quod dicit Abb. in consi. 84. incip. videtur
mo. in vol. 1. col. fi. vbi tenet, quòd princeps potest tol
ius quæsitum mediante iure ciuili, sicut signat supplica
nem contra sententiam, quæ transiuit in rem iudica
& fecerat ius partibus. Nam contra eam restituit in
E grum: cap. cùm ex literis. & c. auditis. de restit. in int
ibi latè per eum. Sic in proposito est dicendum, q ex
Papa litiganti concedit ius per viam commissionis, p
idẽ illud tollere, cùm sit fragile, & de iure speciali, &
malo, cùm commissio non dicatur gratia, neque pro
supplicatio, sed iustitia mera, vt tradit Fely. in c. pos
de rescript. & dixi in rub. eod. tit. lib. 6. Est bene ver
aliter distinguit Rom. in cõsi. 364. videlicet quòd in
Papa non censeatur per secundam commissionem in
gitimè acquisito vigore primæ commissionis dero
nisi illud ius fuisset iniustè acquisitum, quia de tali in
gitur, vt ibi. Tamen dictum Rom. non procedit in sim
commissione, nisi cum ea aliud concurrat, vt ibi. sec
F simplex cõmissio præcedat, quia illa per secundam
missionem tolli potest: nec erit locus isti regulæ, vt
expressè Oldr. in consil. 166. incip. Thema. vbi dicit,
sicut primum mandatum potest per secundum revo
nec quis ex hoc grauari potest, ita & prima cõmiss
secundam, quia commissio nihil aliud est quàm ma
tum iurisdictionale, vnde valet argumentum de vno
aliud, vt in l. & quia. de iurisd. om. iudi. vt ibi per eum.

Non obst. decis. Rotæ nouissima, quia non aduer
prædictis, ex quo cassatio Hadriani fuit secundũ ius c
mune, meritò erat locus regulæ. Et sic concordat dec
nouissima Dominorum cum antiqua. Ad alia con
respondet, vt latè per Mod. repetentes in repe. l. Cent
col. 29. de vulg. & pupil. Nec decisio Egidij 84. loqui
con

commissionibus, sed in aliis actibus iudicialiter produ- A
ctis, per quos ius ordinariè nobis quæritur.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an ista regula obstet mandatis extinguentib. litē, quādo sunt signata per placet motu ꝓprio?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendū, ꝙ non: quia princeps, qui dedit iurisdictionē dando iudicem, cuius causa lis introducta fuit, potest iurisdictionem reuocare, vt dicit text. in l. iudiciū. ff. de iud. Cùm igitur princeps vtatur facultate sibi à lege concessa, nemini dicitur iniuriā inferre. l. inferre. ff. de iniu. præsertim, quia nihil tam naturale est, quàm vt eadē res per easdem causas, quibus oritur, dissoluatur: vt dicit tex. in ca. 1. de reg. iur. princeps igitur, qui fuit causa, vt lis introduceretur dando iudicē, po- B
test eundem remouendo, iudiciū soluere, vt dicit tex. in d. l. iudicium. Maximè quia per istud mādatū litis extinctiuū reuertimur ad primæuū statum qui fuit ante litē: ergo dicitur tale mandatū fauorabile, iuxta no. per gl. in c. 3. in ver. numerandū. de præb. lib. 6. facit ad hoc consi. Card. Zaba. 52. in 2. col. ac etiam quia finē litibus imponere fauorabile iudicatur, vt latius dixi in regu. de annali. q. 1. & 2. Et ita in terminis reperio in mandato regis Franciæ extinctiuo litis pendentis, in parlamento tenuisse Ias. in cōsi. 144. in 2. volu. Et hoc in indiuiduo casū emergenti in Rota tenuerūt Fely. & Guliel. à Perreriis, quē ipse refert hic in quibusdā apostillis. & ita per dictā l. iudicium. similem casum de- C
cidit Paris de Puteo in trac. de duello. lib. 2. q. 1. & 2. & aliā decisionem ponit Io. Bap. de sancto Seuerino. in l. diē fūcto. in 4. q. ff. de assess. Et ꝙ per talem extinctionē litis nō dicatur alicui inferri præiudicium, tenet expressè gl. in d. l. iudicium. & clarius in l. post litē. ff. de procu. Suadetur ista opinio, quia idem iudicamus de actu extinctiuo, quod de inductiuo. auth. contra si filij. C. de repud. in fi. & ibi Bart. cum concor. vt scribunt mod. in l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. & in repe. tit. C. de proba. in 77. col. per totum. & repetunt mod. de Monte ferrato in c. 1. in 3. col. de const. lib. 6. sed sic est, quòd per commissionem inductiuā litis, nemo potest præiudicium prætendere: ergo nec pariformiter per commissionem vel mandatum litis extinctiuum potest prætendi præiudicium, vt locus sit huic regulæ.

D Tamen prædictis non obstantibus Rota concluit
trarium in casu emergenti cõtra Fely. & Guliel. vt ip
hîc refert in dictis apostillis, & rationem decisionis
signat. Ratio tamen esse potest, quia princeps extin
do litem, tollit facultatem agẽdi & experiẽdi de iur
& sic ius actoris redditur inefficax, & per extinctio
eis acta annullãtur, quæ quidem annullatio est pœna
infert præiudicium propter impensas, quæ in instru
litẽ fiũt, vt dicit expresse Fely. in c. cæterum. in 11. col
1. restrictio. & ibi primò, quia licet simus certi, &c. I
his quæ dixerat ibidẽ in 5. col. in 7. restrictione. de
faciunt ea quæ dixi superius in 1. q. ver. tertius mod

Sed pro prima opinione facit vna ratio efficax, q
E cuius lis petitur extingui, nõ potest, ex hoc prætẽ
suũ esse læsum, quia fortè si lis suo marte curreret,
uersarij posset melius iudicari, propter ea quæ dici
deci. 662. Et ideo interim nihil certi iuris prætendi
cùm dubius sit euentus litis, vt dicitur in l. quod de
de pecul. præsertim quia ius deductum in iudicio p
mandatum non tollitur, sed ipsa lis. Ergo ex hoc no
test dici sibi præiudicatum fuisse, sicut dictum fuit
in 4. q. de illo cui tollitur ius conditionale, qui no
tur ista regula, cùm sit ius quærendum consistens
spe. Ergo à fortiori in casu nostro, vbi minus ius e
litiganti quæritur: quinimo si tolleretur ei sententia
est canonizatoria iuris magis certa, non dicitur
F quæsitum, nec esset locus regulæ ex eo, quia, vt com
ter dicitur in l. Iul. ff. de con. in deb. sentẽtia nõ tri

Vt igitur tota ista materia clarior reddatur, & co
resoluantur, distinguendũ est sic, q; aut papa mãd
qui litẽ, ad se causam aduocãdo ad effectũ, vt ipse
alius pro eo de illa cognoscat, & tũc quia per hoc
peditur pars ius suum prosequi corã papa vel eius
to, nec per hoc instãtia, neq; acta causæ pereunt, se
gantur corã principe vel eius delegato, secundum
Cas. in d. l. iudicium. & tunc non potest dici per hu
litis extinctionẽ præiudiciũ inferri, cùm tantũ mut
dex, & ita procedat text. in d. l. iudiciũ. & quod ibi
cum aliis superius allegatis in prima parte negati
verò papa extinguit litẽ cũ inde secutis silentiũ

do. Et quia isto casu annullantur acta, & aufertur facultas A
parti experiẽdi de iure suo, vt patet in regula de triẽnali.
& ibi dixi Ideo isto casu potest dici tolli ius quæsitũ, & ha-
bere locum istam regulam, & ita procedat decisio Rotæ,
quam refert hic Fely. cum aliis superius in secunda parte
affirmatiua allegatis. Et isto modo limitatur text. in d. l.
iudicium. & ita quæstio ista declaratur.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an regula ista procedat in commissionibus motu proprio concessis?

SOLVTIO. Rota tempore Fely. tenuit quòd nõ ponderando verbum suggestiones, hic positum, & quædam alia verba regulæ. Fely. tamen & Guliel. tenebãt contrarium propter eandem, vel parem rationẽ. Et ita etiam B
sentit Fely. in c. in nostra. in 27. cor. de rescrip.

Tamẽ hodie superflua est ista disputatio, cùm per regulas moder. Pontificũ hoc per ampliſsima verba declaratũ sit, videlicet regulã istũ casum cõprehẽdere. Nã primus omniũ hoc declarauit Alex. papa 6. vt refert hic Fel. ad effectũ, vt decideret prædictã dubitationẽ Rotæ. Et ita Alexãdrũ alij successores pontifices vsque ad ista tẽpora imitati sunt, vt apparet ex eorũ regulis. Ex quo infertur verum dictũ Æneæ de Falconib. doctoris Sabinen. hic in certa suæ apostilla asserentis hoc de motu proprio, prius ad regulã Iulium secundũ addidisse. Vtcunq; sit, cõstat hodie sublatã esse difficultatẽ, quæ iudicio meo, etiam sine illa additione facta per Alex. 6. de iure sublata videbatur. Nã papa ex C
interpretatione iuris communis, etiam in gratia facta motu proprio nunquã censetur tollere ius quæsitum: vt not. Host. Ant. de But. & Abb. in c. cũ causam. el. 2. de test. Et ita in specie istã regulã ad hoc ponderat Soc. & æquiparat cũ dispositione iuris cõmunis in cõsi. 7. in 2. col. posito inter cõsilia Alber. Bruni. Quamobrem huiusmodi gratiis motu proprio factis semper obstaret regula. Faciunt ad hoc ea quæ tradit Iat. in l. si mihi & tibi. §. in legatis. in secunda lectura. ff. de leg. 1. Dec. in consi. 292. col. 1. & alibi sæpe. Et ita istã regulã intelligũt quidã moder. Dalmatæ in allegationib. nouissimè impressis. alle. 10. in prin. plures cottas allegãtes. Sed cũ hæc difficultas hodie per omnes modernas regulas sit declarata, nõ curo amplius papyrũ denigrare.

D QVAESTIO NONA.

QVAERO, quid si papa lite pendente reseruat be
ficia, quæ possidet Sempronius in fauoré tertij c
litigantis, nunquid sit locus regulæ?

SOLVTIO. Istud dubium tempore Calixti quart
tigit in causa Toletana archidiaconatus, & nō habeo
fuerit decisum. Tamen tentādo dicam quid mihi vide
animo mutandi, si meliores rationes inuenero. Dico
tur regulam non comprehendere istū casum, ex eo,
ista regula procedit quando per gratiam aliquid aufe
alicui, & confertur alteri. Sed per huiusmodi reseruat
nihil Sempronio aufertur, qui post obitum, & sic eo t
pore, quo reseruatio debet sortiri effectū, nihil de h
E modi beneficiis disponere potest: neque etiam ordin
collatori aliquid diminuitur, cùm conferre non pote
cta beneficia iam effecta litigiosa, iuxta clement. pri
lite pendente. Cùm igitur per huiusmodi reseruatio
nihil possessori, nihil etiam ordinario tollitur, nihil re
illi in cuius fauorem fit, reseruatio de præsenti confe
quod ius firmum sapiat. Igitur concludendum erit lo
nō esse regulæ, quæ loquitur de iure quæsito nō toll

Est bene verum, quòd regulæ antiquæ Benedicti, E
nij, & Nicolai summorum pontificum istum casum c
prehendebant. Sed ex quo in modernis fuerunt illa re
reseruationis sublata, constat modernos Pontifices
luisse sub regula casum illum comprehendere, argum
F eorum, quæ dicunt Domini in decisione, 48. titul. de
script. in antiquis. refert Fely. in cap. super literis. in 7
lum. de rescriptis.

Nisi dicamus satis sub interpretatione posse inte
comprehensum, ex quo regulæ antiquæ illum expr
bant. Nam lex moderna generaliter loquens, debet
pretari, & intelligi secundum antiquam, etiam aboli
iuxta doctrinam Bar. in l. fi. ff. de fals. & in l. 1. ff. de cōs
cum eman. lib. & l. nam & posteriores. ff. de legib.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, nunquid commissio quæ tollit subre
nem gratiæ, de qua excipiebat aduersarius, nu
aliud ius habens quàm ius illius exceptioni,
catur tollere ius quæsitum, vt sit locus regulæ?

SOLVTIO. Quæstio ista accidit in Rota tempore Pau- A
li secundi in causa Arelien. parochialis de Camploro. Et
tunc plura satis leuia fuerunt allegata, quæ, ne verbosos
cõmentarios faciam, omitto. Solum igitur reducitur pun-
ctus istius quæstionis ad hoc, vtrũ exceptio subreptionis
cõpetens aduersario fuerit peremptoria gratiæ, an dilato
ria? Nã si peremptoria, erit locus regulæ. Quia per illam
commissionem sublatiuam surreptionis tollitur ius quæsi
tum opponenti, quod papa videtur in dubio velle facere,
vt notat Specula. in titu. de rescrip. præsenta. §. ratione au-
tem formæ. verficul. illud. cum concordant. vt scribit Ale-
xand. in consi. 137. in causa & lite. in 2. columna. libr. 2. Aut
erat exceptio dilatoria, quæ non perimebat gratiam. Et
tali casu videretur dicendum non esse locum regulæ, cùm B
per hoc nullum videatur aduersario ius quæsitum tolli,
per ea quæ notãtur in c. super literis. de rescrip. & in ca. ex
parte. de offic. deleg. & notat Ioan. And. in c. per venerabi
lem. in 2. gl. qui fil. sint legit. Hinc est, quòd ius resultãs ex
exceptione dilatoria est tam modici momenti, quòd Ro-
ta ad exceptiones peremptorias, non ad dilatorias proban
das dat remissoriã, vt dicit Hostien. & omnes in c. 1. & ibi
Felyn. colum. fi. de appel. Sic etiã minor ad peremptorias
exceptiones restituitur, non autem ad dilatorias, quia in
primis infertur dãnum, in secundis verò non. ita dicit Bal.
in l. peremptorias. col. 4. C. senten. rescind. non poss. & in
l. scio. ff. de in integ rest. faciunt, quæ dixi in regula de pu-
blicandis, quæst. 17. Ex quibus infertur, quòd si aliquis ex- C
ciperet de regula de valore, vel triennali, quæ non dant ti
tulum, sed tantùm ius excipiendi peremptoriè, si papa lite
pendente post prædictas exceptiones acquisitas deroga-
ret illis, diceretur tollere ius quæsitũ, quia auferret exce-
ptiones peremptorias, ius aduersarij totaliter perimẽtes,
& excipienti ius dantes. Et ita in vna Veronen. fuit in Ro-
ta conclusum tempore Leonis 10. (vt retulit D. Francis. de
Firmo nunc procurator) Et eodem modo dicendum esset
secundum aliquos, quando exceptio peremptoria alicui
competens non in totũ tolleretur, sed longius differretur,
quia tali casu etiam locus esset regulæ, pro qua opinion.
facit, quia ius acquisitum in longum tempus suspendere
dem est, quòd tollere: vt est text. not. in cap. si super gra-

D tia. de offic. delega. libro 6. vbi ista æquiparantur
lere alicui perpetuò ius, vel longius differre, pro quo
cit dictum Bald. in l. penultima. ff. de excus. tuto. Secun
men videretur dicendum quando exceptio, quæ tollit
esset dilatoria, quia ex quo censetur modici præiudici
dixi, non deberet considerari, argument. l. scio. ff. de in
tegrum restitutione.

Sed circa ista quæ dicta sunt, considerandum est di
genter. Et resoluenda sunt duo capita. Primum, nunq
verum sit, quòd papa differendo ius mihi competens
exceptionem peremptoriam videatur inferre præiudi
considerabile. Secundum caput est, nunquid papa
præiudicet alicui tollendo illi dilatoriam exceptio
E competentem, sicut peremptoriam.

Circa primum plura dici possunt pro vtraque parte.
mò pro parte negatiua, videlicet quòd papa differe
ius excipiendi peremptoriè non videatur præiudi
considerabile inferre, est dictum Bald. in lege, Titiu
principio. ff. de excusa. tuto. vbi dicit, quòd tollere
spendere multum differunt, per iura ibi allegata per
Et hoc idem videtur tenere Innocent. in capi. quæ in
siarum de constitut. qui voluit, quòd licet papa non
auferre alicui ius suum, potest tamen dilationem supe
concedere. Nam vt dicit tex. in l. si debitori. ff. de iudic.
gnum damnum non est in mora modici temporis
quem text. vt ibi dicunt modern. papa quotidie mo
F rias concedit.

In contrarium verò faciunt ea quæ superius dicta
ex dictis Bald. in dicta lege penul. ff. de excus. tuto. &
in dicto c. si super gratia, vbi parificatur ista, tollere ius
cui, vel illud differre, pro qua opinione alia iura all
Fel. in c. in nostra. in 27. corrol. de rescript. vbi dicit, q
in dubio papa nō intendit per suas literas præiudicare
ri alteri quæsito, siue illud faciat ius extinguendo, siue
ferendo. Et idem sentit Felyn. in capi. ad petitionem.
cunda columna. de accusa. Et hoc expressè tenet Egid
cisio. 739. in fin. Et quòd papa ita censeatur præiudica
inferre differendo ius meum, sicut extinguendo, pro
bene Geminia. in c. ei cui. in v. colum. de præbend. lib.
in consi. 11. col. penul. & tenent moder. in tract. bene

tum.q.11.tertiæ partis.versicu.decimaquarta qualitas.&c. A
fol.232.paruo volumine.

Quid dicendum? Considerabam si istæ opiniones contrariæ possent sub distinctione cōcordari, videlicet quòd aut papa differt ius opponēdi exceptionē meam peremptoriam ad modicum tempus, & tali casu non esset locus regulæ, quia in dilatione modici tēporis nō infertur præiudicium considetabile, & ita loquitur text.in dicta lege, si debitori.cum dicto Bald.in dicta lege penul. & aliis pro ista parte allegatis. Aut verò dilatio est longi temporis, & tali casu procedit contraria opinio: videlicet quòd idem sit differre, quod auferre ius, vt patet ex exēplo dato per Fely.in c. constitutus.in 5. colum.versicu. considerata. de rescript.videlicet quando papa differet obligationē alicu- B
ius iuratam ad longius tempus. Nam talis dilatio dicetur inferre præiudiciū, licet nec obligationem, nec iuramentū tolleret. Et ad hoc plura iura allegat Felyn.in quodam suo consil.incipiente, faciem tuam illumina. in tertia col. quem habeo manu eius propria scriptum. Et pro vtroque membro distinctionis videtur text.in l.quotiēs. C.de pre. imp.offer. Sed obstat adhuc istis vnū, quia respectu præiudicij idem iudicatur de magno sicut de paruo. Cùm igitur regula ista simpliciter de præiudicio loquatur, debet de omni præiudicio intelligi, prout etiam de iure communi intelligitur, vt patet per gloss.in verb.præiudicium.in c. olim.de consuetu. Et ideo ista declaranda erunt, vt dicam statim in secundo c. C

Circa secundum caput videtur dicendum idem esse alicui tollere exceptionem peremptoriam vel dilatoriam, per ea quæ dicit Bart.in l.fin.in prin.ff. de his quæ in frau. cre.sequitur Alex.in consil.115.col.fi.volu.5. vbi dicunt, ꝙ sicut perdens exceptionem peremptoriam dicitur quis diminui patrimonio, ita & perdens dilatoriam per l.omnes. §.fi.eod.tit. Et idem tenet Domi.in rep.c.postulasti.in 26. colum.de rescript. Quid dicendū? Aduerte ꝙ pro veritate prædictorum discutienda, distinguendæ sunt species dilatoriæ, vt declarat Bar.in d.l. fin. & Bald. in d.l.petemptorias. nam quædam sunt modici, quædā magni præiudicij. Nec obstat quod dictū est, omnes dilatorias exceptiones censeri modici præiudicij, & ideo à lege facilè tolluntur;

D quia illud procedit quando agitur de dilatoriis exce-
nibus tollendis per viam legis. Nam lex etiam posset
re peremptorias, & tunc non esset locus isti regulæ,
tantùm procedit quando per viam rescripti mandat
priuilegij ius quæsitum tollitur, non autem quando
viam legis: vt inferius dicetur, & declarat moder. & no
simi Mediolanen. in c. ex parte, el 2. in 7. notab. de of
leg. Nam in rescripto vel priuilegio non solùm consi
tur magnum, sed etiam minimum præiudicium. Et ni
pa expressè derogaret regulæ, obstaret in vtroque,
cūt moder. in c. quæ in ecclesiarum. col. 12. de consti
hoc quod dixi de modico præiudicio, intelligerem
do perpetuum esset præiudicium, quod consistit in
E tione iuris modici, puta exceptionis dilatoriæ, vel re
uæ. Nā si papa illam auferret, & me perpetuò priuare
pendente esset locus regulæ. Secus quando papa illu
ad modicum tempus differret: nam propter hoc non
retur ius auferri, & ita procedit text. in d. l. quotiens,
quæ in proximo membro dixi. Si verò dilatio esset
temporis, procederet text. in d. c. si super gratia. & in
propter tua debita. de rescript. lib. 6. cum aliis alleg. in
ximo puncto. Et secundum ista debent declarari et
Rota dicit in decis. 27. in no. quòd si per lapsum tem
ad articulandum admittantur articuli obiectiui, dicun
li ius quæsitum, cùm aduersarius sit tutus exceptio
poris. Et idem habetur Decis. DCXLVIII. in antie
F Decis. DCVII. Vide tamen circa hoc omnino infra
stionem 17. & quæ dicam quæst. 20. Et per ista etiam
rantur ea quæ dicit Fely. in d. c. constitutus. in 10. co
uersi. generaliter autem. dum refert Calixtum III. di
se iuramentum cuiusdam obligati soluere ad certum
pus, vbi postea distinguit duos casus, vt ibi per eum.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, nunquid commissio auferens alicui
quamē probationis dicatur auferre ius quæsitum
locus sit isti regulæ?

SOLVTIO. Pro intelligentia quæstionis exemplum
ni potest in causa Salernitan. Abbatiæ, quæ fuit olim
lata in Rota tempore Pij. Nam papa motu proprio, e
ta scientia, & de plenitudine potestatis cuidā Gaspar

tiam concesſit, in qua plura narrauit. Aduersarius videns A illa narrata se aliter haberi, & ei magnum preiudicium inferre, obtinuit à papa commissionem, per quam papa voluit illa narrata in gratia Gasparis perinde haberi, ac si gratia illa fuisset ad instantiam & impetrationem Gasparis, & non motu proprio facta. Ita quòd illa commissio onerabat Gasparem ad probandum illa narrata, quæ stante motu proprio, & certa scientia non tenebatur probare, & sic commissio auferebat Gaspari releuamen probationis ex motu proprio resultans, fuit dubitatum nunquid per hoc diceretur ei tolli ius quæsitum, vt esset locus regulæ.

Multa fuerunt tunc inde dicta. Nam quidã dicebãt non tolli ius quæsitum, & per consequens non esse locum regulæ ex eo, quia regula loquitur quando tollitur ius, sed B probatio nõ est ius iuxta tex. in l. duo sunt Titij. ff. de test. tut. vbi probatio & ius ponuntur vt diuersa, & sic ex vno ad aliud tanquam ex diuersis non fit bona illatio. vulg. ca. in præsentia. de probat. Præterea præsumendũ est papã reuocando suum motum proprium nõ fuisse bene informatum, neque certã scientiã habuisse negotij narrati. Præsertim quia agitur de modico præiudicio, quia non tollitur Gaspari probatio, sed releuamen ab onere probãdi quod est quid diuersum, vt in l. eum qui. ff. de iureiur. & in l. r. in fin. ff de inter. actio. & tradũt moder. in rub. de probat. Et papa nihil aliud hìc facit, nisi quia Gasparẽ reducit ad viã iuris quę disponit agentẽ probare debere, quod intendit, vulg. l. qui accusare. C. de eden. Ergo ex hoc nõ dicitur gra C uari, nec ius aliquod perdere, argu. l. si vnus. §. pactus. ff. de pact. & ita non videbatur regula hoc casu locum habere.

In contrarium allegabatur reuocatio gratię motu proprio concessę, quę reuocatio ius diminuit, & grauat onere probandi iam illo onere releuatum. Nam illud grauamen onus dicitur, ex quo depẽdet tota decisio causę, iuxta tradita per Bar. in l. ictus fustium. circa fi. ff de his quæ nota. infa. & ea quæ dicit Aret. in ca. dilecti. in 3. col. circa fin. de iudic. Et ita per ista dicta concluſit Rota in vna Romana talex M. CCC. Duc. pendente de anno M. D. XXXVIII. coram. R. P. D. Petro Vortio episcopo Aquen. inter Gundisaluum de Salazar, & Ioã. de Macerata physicum. Nam Gundisaluus vigore instrumẽti in forma Camerę petebat

D dictam ſummam à dicto Ioan. quam prò redimendo ſu
filios duos à manibus militum ei mutuauerat, & eam ſu
mam dictus Ioan. in dicto inſtrumento confitebatur
buiſſe & recepiſſe, iurans omnia in eo contenta eſſe ve
& renuntians exceptioni non numeratæ pecuniæ, &c.
tente igitur Gundiſaluo ſummam, dictus Ioannes iam
ſolutus à iuramento ad effectum agendi & excipiendi
exceptionem non numeratæ pecuniæ oppoſuit. Ver
quia iurauerat omnia & ſingula eſſe vera, illa verba
operabantur quòd ipſum Gundiſaluum releuabāt ab
re probandi numeratam pecuniam, & transferebāt
probandi in ipſum Ioan. excipientem, iuxta tradita
Alex. & alios in l. nemo poteſt. de leg 1. & in l. fin. C. de
E nume. pecun. Et ita Rota impoſuit dicto Ioan. onus
bandi. Ioan. verò videns forte non poſſe ita facilè neg
uam probare, acceſsit ad reuerendiſsimum cardina
Neapolitanum tunc vrbis legatum, & obtinuit cō
nem, quòd præfigeretur terminus dicto Gundiſaluo
probandum ſe numeraſſe pecuniam: Gundiſaluus ex
deiſta reg. Domini tenuerūt tolli Gūdiſaluo ius qua
verùm quia Ioan. ſe iuuit alia commiſsione, fuit ver
terminus prefixus, & mādatū cōcordari, & ita cauſa mi

Itaque ex prædictis apparet præſentem quæſtionē
ſe deciſam per rationes ſuperius alllegatas, & alia
dicta tunc per aduocatos vtriuſque partis congeſta,
breuitatis cauſa omitto.

F Breuiter hìc cōcludo, q; ſi in dicta gratia motu pro
talia erāt narrata, quæ aliàs probari debebāt de iure
muni, hoc caſu ſi papa per ſuam cōmiſsionem prædi
gratiā ad ius commune reduxit, nulli facit iniuriā, qui
uorabilis eſt via per quā reuertimur ad ius cōmune,
c. ab exordio. 35. diſtinct. vt notat gl. in cap. 3. de præb
lib. 6. & dicam inferius in alia quæſtione. Aut verò narra
in gratia motu proprio non erant contra ius comm
ſed præter, in quibus ius commune exactas probatio
non requirebat, & tali caſu procedat contraria opinio

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, Nūquid cōmiſsio, quæ mādat dari fi
dulis publicationū factis in audiētia cōtradict
& in cathedrali eccleſia, quæ nō plenè probā

quo ad effectũ reg. de public. dicatur tollere ius quæsitũ? A

SOLVTIO. In causa Cameracen. præben. olim accidit iste casus in Rota, & non habeo quid fuerit resolutum. Tamen tentando potest dici, quòd non tollat ius quæsitũ, ex eo, quia commissio solùm adiuuat, seu supplet probationem. Et hoc non est tollere ius quęsitum: quia stant simul, quòd aliquis habeat ius, & deficiat probatio. l. duo sunt. ff. de testamen. tutel. & tradit Inno. in c. quia plerique. de immun. eccl. Cùm autem ista regula loquatur de iure quęsito tollendo, in suppletione probationis locum non habebit, tanquam res diuersa: quia per illam potiùs adiuuatur ius amissum per regulam de publicandis, quàm quòd alicui ius tollatur. Et ita pro ista parte cõsuluerũt plures excellẽtes viri illius temporis: quorũ nomina, quia sunt incognita modernis non habentibus eorum scripta, non refero. B

Quanuis possit tentari, quòd adiuuare probationem non sufficientẽ, sit ius tollere, cùm per probationũ defectum reus ius iudiciorũ acquirat, quod repręsentat victoriam, iuxta l. qui accusare. C. de edẽ. Nam si illa publicatio eo modo facta erat insufficiens, reus erat suffultus exceptione regulæ de non publicandis, quæ perimit gratiam, quod videtur per dictã commissionem suppletiuã publicationis tolli, quod fieri non cõuenit, iuxta ea. quæ diximus superiùs quæst. II. Et licet probatio, & ius videantur differre, per ea quæ dicta sunt: tamẽ quo ad effectũ iudicij probatio idem est, quod ius, vt patet in eius diffinitione tradita per Moder. in rubr. de probat. Et ita dictã l. duo sunt. in C specie declarat notabiliter Bal. in l. hac consultissima. in secunda columna. C. qui testamen. facere possunt. Et sequitur Pet. de Ancha. in c. penult. col. fin. de cleric. percusso.

Tenendo tamen primam opinionem, ad ista posset responderi, quòd per exceptionem regulæ de publicandis, licet resignatarius repellatur: non tamen propterea opponenti adiudicatur beneficium virtute reg. sed titulus aliunde quæri debet: & ille titulus est, qui dat ius opponenti, non ipsa reg. oppositio: sicut dictum fuit per Dominos in vna Vrgelen. archidiaconatus coram R.P.D. Marcello episcopo Marsicano de hoc mense Nouembr. 1539. Nam voluerunt, quòd licet vna pars cõtra suum aduersarium excipiat de pœna, cle. 1. de sequest. poss. & fruct. nõ per hoc ius

D violantis sequestrum acquiritur excipienti, nisi aliud impetrauerit. Itaque si papa suppleat diligentiam eationis factas per resignatarium, ad effectum, vt cetur regulæ satisfeciſſe, non propterea tollit, nec lælum opponentis, etsi occasionaliter vel secundario lud per huiusmodi suppletionem debilitaret, illud cium ad effectum istius regulę non est considerabi ut latiùs concluſum fuit superiùs in tertia quæstione

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, an per commissionem, per quam declarat mentem sui prædecessoris fuisse, non fuisse subreptitiam, per expresionem familiaritatis tollatur ius quæsitum?

E SOLVTIO. Paulus Pontanus olim inter aduoc temporis excellens, consuluit regulã hoc casu non locum: quia per talem cõmissionẽ non tollitur tum. Et ratio est, quia non omnis falsa expresio subreptionẽ, sed illa duntaxat, quę potest papam vel non mouere ad faciliùs concedẽdum vel dene vt notat Io. And. in c. dudũ. per illum text. de preb Io. de Imol. & Dom. in c. si motu. eo tit. glo. in cle tatem. eo. tit. & D. Ant. in c. super literis. de rescrip opin. id facere videretur, quia qui declarat, nihil dat impetranti, nec aduersario aliquid tollitur. vul redes palàm, §. sed etsi notã. ff. de testa. & ideo in de toriis non potest prę iudiciũ prętendi, vt tradit Fe

F 19. Et ita in terminis tẽpore Sixti in simili casu bis Io Aloisius Tuscanus aduocatus, & postea ob eius lentem doctrinam factus auditor Camerę, in con cip. vtrum creatio acolyti. in vlt. dubio. lib. 1. consili rum. fo. 215. & in alio consi. incip. vtrum declaratio in secundo volumine suorum consi. fo. 134. vbi con notabili casu, videlicet, Quidam episcopus Faren miliaris Sixti iuerat in Hispaniã cum Reuerendiss cecancellario legato, & ibi mortuus fuit. per cuius quidam Andreas primo loco, deinde quidã Herm petrarũt beneficia dicti episcopi. Sed Hermanus de familiari papę, impetrauit. Cúmque propter ab dicti episcopi, propter quam videbatur recessisse liaritate, & continua commensalitate, in iudicio

retur, papa declarauit episcopũ prædictũ semper in eius- A
dem papæ familiaritate mansisse, nec propter huiusmodi
profectionem, seu recessum à curia, vnquã à sua familiari-
tate, ac continua commensalitate recessisse, &c. Itaque at
tenta ista papæ declaratione, Hermanus censebatur pro-
uisus de beneficio familiaris. Quæ quidem declaratoria si
non emanasset, Andreas tanquam primus impetrans ob-
tinuisset, & vinceret Hermanum. Videns igitur Andreas se
per huiusmodi declaratoriam succumbere, excepit de re-
gula ista, super qua cùm Rota dubitaret, datum fuit dictũ
dubium, in quo Pontanus vnius partis aduocatus, vt dixi,
tenuit, regulæ non esse locũ, ex eo, quia per huiusmodi pa
pæ declaratoriam non videbatur inferri præiudicium con
siderabile. Nam qui declarat, quod in mẽte inclusum erat, B
facit ac ille, qui granum, quod sub aristis latebat, excutit,
& in apertum ducit: qui ob eam causam proculdubio no-
uam speciem non videtur inducere, vt dicit Bal. in l. edita.
in 10. oppositio. C. de eden. cum concor. vt ibi scribit De-
cius in 11. col. num. 48. cum seq. & in consi. 114. col. penult.
facit text. in l. adeò. §. cùm quis. ff. de acquir. rerum domi.
& text. in clemen. exiui. versi. horum autem. de verbo. sign.
Hinc illud euenit, quod dicit Bald. in l. testamentum. C. de
testa. nihil eum principaliter disponere, qui tantùm decla-
rat, sed quid in præteritum sit, ostendere videtur. Pro quo
dicto plura motiua tradit præfatus Ioan. Aloisius Tusca-
nus, quæ non curo referre, breuitati studens, cùm etiam
non videãtur magis, quàm prædicta vrgere. Et eũdem ca- C
sum quem suprà diximus Pontano contigisse, contigit e-
tiam tempore Nicolai Quinti, & Calixti, & Sixti, prout at-
testantur idem Paulus Pontanus, & Ioan. de Baroncellis
aduocati illorum temporum consistoriales, in 4. volumi-
ne informationum tunc occurrentium in causa Toletana
præstimoniorum pro Ioan. Monte, contra Ioan. Ferdinan
di. Qui omnes in istam partem negatiuam, vt videlicet
non haberet locum regula, inclinarunt.

Sed aduertendũ est diligenter, quia contra prædicta fa-
cit in terminis consi. Pet. de Anch. in consi. 398. incip. præ-
mitto pro clariori. in vltimo dubio. vbi tenet, quòd papa
declarando aliquem suum familiarem fuisse, si per hoc tol
litur gratia aduersarij, declaratio non valet: quia tollit ius

D quæsitum. Et illud consilium sequitur Decius, in se
ne concilij Pisani, in penult.col.

Et ideo pro resolutione prædictorum est distingu
dum de modo declarationis. Quia aut Papa declara
quod in primo actu tacitè sub verbis dubiis continet
Et tali casu declaratio non tollit ius quæsitum: qua
declarat, nihil de nouo inducit, sed granum ex spici
ctum est, excutit. Nam proprium est declarationis
quod esset inefficax & obscurum, propter difficul
probationis, aperire, vt in l. duo sunt Titij. ff. de teba
tute. & l. si cui. §. si quæratur. ff. de ser. fug. Et ita tenet
consi. 167. ante omnia, &c. col. fin. Et idem Petr. de A
consi. 64. videndum est. col. 1. Et in tali declaratione
E dunt ea, quæ latè tradit And. Sicul. in c. super quæsti
in princip. col. 1. de offic. deleg. Et Ias. in l. non dubi
6. nota. de leg. Et talis declaratio vocatur expositiua
natura verborum hoc patitur, & hæc semper fieri p
& in ista regula locum non habet.

Aut papa non declarat, interpretãdo verba, sed fa
do illud, quod non est, & quia ista nõ est propria, no
declaratio, sed potiùs quædã noua cõcessio. l. qui si
§. testamentum. vbi glo. & Bar. ff. de secund. tabul. &
vbi gl. & Bal. C. de codic. talis declaratio subiicitur
gulæ, quia dicitur inferre præiudiciũ. Et ita expres
guit Paul. de Cast. in cons. 338. quia exceptiones in
& in d. l. hæredes. §. sicut. col. 2. de testam. quod dici
F notandum pro declarationib. quas sæpe summi Põ
de beneficiis reseruatis faciunt. Nam dicit eas noa
in præiudiciũ tertij. Quibus quidem Pauli de Cast
dixit Fely. sæpius se in Rota vsum fuisse, dominis no
sentientibus, vt ipse refert in c. cum olim. in 4. col. de
dic. Et cum Paulo concordat Pet. de Ancha. in d. co
Et ita in specie istam distinctionem sequitur Dec.
2. col. C. de impub. & aliis subscribit. Et ante ipsum Sc
consi. 260. incip. in causa Nanetẽ. in 9. col. vbi not
quitur. Et hoc idem sequitur Decius in c. fina. in 6.
consti. Et latiùs Moder. Taurinen. videlicet Io. Fran
Purpuratus vir profundæ doctrinæ, in l. 1. in 5. col. ff.
pet. Et pro ista parte consuluit Gem. in cons. 128. in
do dubio, & sequitur Fely. in c. si quando. in 1. col. de

Hinc dicimus, quòd in tali declaratione inductiua de A
nouo requiritur partis citatio, quia per eã infertur præiudicium, vt probat latè Decius in consi. 14. col. fin. in vltimo volumine impressorum. Pro quibus conferunt ea, quę Ro. tradit in consi. 298. Et ideo tempore Sixti Papæ in vna causa parochialis de Tuschiis Naneten. in qua tunc consuluit And. de Cafarellis excellentissimus aduocatus consistorialis, fuit cõclusum tali declarationi obstare istam regulam. Et credo, quòd fuit illa causa, super qua consuluit Soci. in dicto consi. 260. Et ille fuit pulcher casus, quem ob memoriam vetustatis referam. Fuerat enim concessa facultas Episcopo Naneten. de conferendo beneficia in certis mensibus, cum hac conditione, quòd dictam facultatem in ecclesia cathedrali die Dominica vel festiua, populo congrega- B
to ad diuina audienda infra missarum solennia publicaret, cum decreto irritandi, si secus &c. Accidit, quòd Episcopus non seruauit istam formam, sed dictam gratiam in Synodo suo publicauit. Et deinde vigore dictæ facultatis concessit dictam parochialem vacantem cuidam Petro. Postea quidam Iacobus vigore gratiæ expectatiuæ acceptauit dictam parochialem, & dictum Petrũ ad iudicium traxit, & lite pendente gratiam, Si neutri, impetrauit. Petrus obiiciebat de facultate Episcopi, quæ irritabat quascunque acceptationes. Iacobus replicabat illud Episcopi indultum, seu facultatem nullum ius tribuere, ex quo Episcopus secundùm formam datam non publicauerat illam. Petrus videns se percuti, obtinuit à papa motu proprio C
vnam declaratoriam, per quam papa declarabat, dictam publicationẽ facultatis factam in Synodo, & collationes in vim dictæ facultatis factas fuisse validas. Iacobus contra istam bullam declaratoriã opposuit de ista regula. Petrus replicabat declarationem istam Pontificis non tollere ius quæsitum: quia qui declarat, nihil de nouo dat. Triplicabat Iacobus, imò illam declaratoriam multa de nouo inducere, ex quo Episcopus nullam habebat potestatem conferendi, non seruata forma data in facultate sibi concessa, iuxta c. cùm dilecta. cum vulg. de rescrip. Et ideo per suam collationem nullum ius tribuerat Petro, & declaratio papę non poterat retrotrahi in prejudiciũ medio tempore impetrantis, vt in c. quamuis, de rescrip. li. 6 cum ma-

D teria vulgatæ l.bonorum.rem ra-hab.Nec posset prin-
facere, quòd publicatio, quæ non est facta, sit facta:
in bello §.factæ.ff. de capti. Sed bene potest exten-
quòd publicatio quæ debebat fieri in ecclesia cahe-
cum prædicta forma, quòd fiat in Synodo, arg. con-
quæ dicit Bar.in l.sed sciendum.ff.de parrici. Et hoc
quid de nouo inducere. Talis ergo declaratio exte-
quia de nouo inducit, subiicitur regulæ per ea quæ
riùs dicta sunt, quia intentionis papæ non fuit, velle
re alteri ius quæsitum. Hæc sunt, quæ tunc in casus
gentia dicebantur, quæ iustificantur ex superiùs dict-
Nec obstat, † q motu proprio sit facta declaratio,
motus proprius tollit subreptionem, non ius tertij,
E in cle.si summus Pontifex. Et tradit Decius vbi supra
Alex.in cõs.11.ex his.col.pen.li.6.cum aliis cõcord.
bit Iaſ.in l.fi.col.pen.ff.de pac.& in l.1.col.2.C. de re
catio. Et ita illis tẽporibus in cõtingẽtia istius casus
dictũ.quod est menti tenendũ ad declarationẽ istius
Ex quibus plures aliæ similes quęstiones diffiniri po-

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, Nunquid regula ista obstet gratiæ
non collitigantis lite pendente inter alios im-
tæ, sed per collitigantem in iudicio producte
SOLVTIO. Ista quæstio fuit heri 22.Maij & secun-
nij M.D.XXXVI. proposita, & ventilata in Rota cor-
P.D.Marcello electo Marsicano, in causa Placentin-
F chialis de Versocana. Et domini fuerũt varij. Et vt di-
tas, & quæstio ista faciliùs intelligatur, series negot-
habet: Franciscus de Miranda, & quidam Christop-
Verbina contendebant inuicem super prædicta paro-
Deinde D.Franciscus Solis, Episcopus Balneoregc-
citatus, & tractus ad eandẽ causam per D.Francisc-
randa. Itaq; dictus Mirãda, & episcopus ex vna parte
collitigantes: ex alia verò idem Miranda, & dictus C-
phorus. Pẽdẽte huiusmodi lite, Christophorus impe-
vnũ Breue à papa Clemente: in quo papa annu-labat
cunq; alias prouisiones super dicta parochiali, alio
Christophoro factas, decernens irritũ, &c. Postea C-
phorus obiit, & totũ ius Christophori per subroga-
deuenit in persona dicti Franciſci Mirãda. Itaq; lis

nebat solùm inter dictum Miranda,& episcopum habentem titulum anterioris datę,& in possessione dictę parochialis existentem. Et quia dictus Franciscus Mirãda spoliauerat episcopũ suspenso petitorio, egit episcopus contra eũ possessorio recuperandæ. Franciscus produxit contra episcopum prædictum Breue, quod impetrauerat dictus quondam Christophorus, dum viueret, ad effectum, vt ostenderet episcopum nullum habere titulum, neque possessionem propter decretum irritans dicti Breuis, sine quo titulo saltem colorato episcopus possessorio restituendæ agere non poterat, iuxta vulgatas decisio. episcopus verò contra Breue excepit de ista regula, quia per illud tollebatur sibi ius quæsitum: dubitatum fuit, nũquid isto casu haberet locum regula? A B

Pro parte affirmatiua dicebatur, ꝙ sic. Nam regula ista innititur æquitati, quæ isto casu militare videtur, maximè contra dictum Breue exorbitãs, rigorosum, & insolitum. Et licet regula loquatur in causis, verum est dicere episcopum fuisse cum præfatis in eadem causa, & super eodem beneficio. Nam licet inter episcopum & Christophorum non esset lis: erat tamen eadem causa, quæ sufficit, cùm aliud sit causa, aliud ius: vulg.c.forus.de verb.sig.

Præterea, quia ius obueniens ex dicto Breui, tempore quo Franciscus Miranda excipit de eo, iam erat consolidatũ in persona dicti Franciſci, & effectum fuit totaliter suum, iuxta l.hæreditas.de acqui.hære. Vnde qua ratione obstaret regula, si Franciscus impetraret Breue prædictũ, eadem ratione, quando ius procedens ex Breui, est effectum ipsius opponẽtis: arg.c.abbate sanè.de re iud.lib.6. C

Præterea, quia si dicimus regulam episcopo isto casu non suffragari, sequeretur hoc absurdum, ꝙ multoties intrusi in sua se intrusione confouerent. Pone enim litem esse super vno beneficio inter A. titulum habentem, & B. possessorem intrusum: C. tertius impetrat gratiam annullatiuam tituli A. facta mentione de lite. Certè si dicimus non posse A. dare de regula ista, B. intrusus contra A. poterit absolutoriam petere, cùm reperiatur titulus ipsius A. extinctus per gratiam C. Quæ quàm sint absurda, quilibet discernere potest. Et ideo dicendum videtur, ꝙ vbi gratia tertij impetrata lite pendente inter duos tollit ti-

D tulum,vel aliàs prejudicat alteri litigantium,si alter
illo iure contra suum aduersarium collitigantem,pro
dubio locus erit regulæ,per ea quæ dicit Old. consil.
& sequitur Fely.in c.in nostra.in 15.corr.de rescrip.

Istis tamen rationibus non obstantib. maior pars
minorum concluserunt contrarium,videlicet,nó esse
casu locum regulæ per istas rationes. Primò, quia ista
gula fuit semper interpretata tantùm habere locum
collitigantes, vt sic inquantum fieri posset, interpre
secũdum ius commune,quod noluit in medio litis
iussiones impetrari posse, ne ius collitigantis tuc
Et hoc denotat illudverbum,Causis,positum hîc in
la.quæ largo modo litem comprehendit, vt tradun
E causas.C.de transac.Cùm igitur Christophorus pra
Breue impetrasset, tempore quo non erat lis inter
& episcopũ,meritò regulæ non erit locus.Ista tame
procederent tempore Hadriani v 1. qui regulam ge
lem fecit, comprehendens omnia tempora. & ide
Sanctiss.D.N. Paulus Papa 111. Itaq; decisio prędi
cum habet tempore aliorum Pontificum,quorum re
tantùm ad concessiones lite pendente obtentas re
guntur,vt latiùs dixi in prefatione istius regulæ.Et
do istum intellectum,prædicta facilè resoluũtur.Ne
stat,q illud Breue infert præiudicium, quia hoc no
q sit locus regulæ : quia casus præiudiciales extra
regulæ non subiiciuntur, sed sub dispositione iuris
F munis relinquuntur:quę qualis sit,inferiùs dicetur
quæstione. Poterit igitur hic episcopus sibi consule
uersus illud Breue per aliquam commissionem rec
riam Breuis ad ius cómune,quæ denegari non sole
sertim quando commissio petitur cum illa clausula,
stito de bono iure.quod si non fecit,sibi imputet.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, an per derogationem istius regulæ,
re cuius iam alicui competebat ante derogat
regulæ exceptio,tollatur sibi ius quæsitum?

SOLVTIO. Quidam antiqui tenebant,q sic,vt a
tauit summus ille vir Laurentius Puccius quondam
nalis sanctorum quatuor, in quibusdam notabilibus
peditionum curiæ: rationem tamen aliquam non

Et pro ista opinione facit, quia postquàm vigore alicuius A
legis acquisitum est ius alicui, princeps in prejudicium iu-
tis vigore illius legis quæsiti non potest talem legem re-
uocare, quominus ad tuitionem dicti iuris quæsiti illa lex
allegari possit. Ita tenent Imo. & D. Anto. in c. 1. de consti.
per dictum Innoc. in c. nouit. de iud. Quem ibi latè sequi-
tur Ab. in ver. quarta solutio, &c. Vbi infert, ꝙ leges pro-
latæ ab Imperatoribus in fauorem ecclesiarum & clerico-
rum, ex quo transierunt in priuilegium, non potuerũt per
eosdem in præiudicium prædictorum reuocari. Et sequi-
tur Fely. vtroq; loco. Ita videbatur in proposito dicendũ,
ꝙ papa derogando huic regulæ, si per derogationem il-
lius infertur præiudicium illi, cui iam priùs competit ius
excipiendi vigore regulę, quòd nihilominus reuocatione B
non obstante, poterit excipere de regula. Et pro ista parte
faciunt ea quæ Card. & Imo. tradunt in c. quia diligentia.
de elect. sequitur Alex. in l. Gallus. §. & quid si tantùm. in
9. col. versi. secundò limitatur. ff. de lib. & posthu.

Sed istis non obstantib. contrarium videtur cõcluden-
dum. Et in primis illud sãtis notissimũ est in iure, ꝙ prin-
ceps potest pro libito volũtatis tollere leges positiuas. c.
1. de consti. lib. 6. cùm illis non subiiciatur, sed illę subsunt
ipsi: vulg. c. proposuit. de concess. præben. & tradit Alex. in
consil. 2. col. 5. lib. 1. & alibi sæpe. Nam illius est destruere,
cuius est condere: vulg. l. fi. C. de legib. Et ideo dicimus, ꝙ
in principe est pro ratione voluntas, vt dicit Bal. in l. rele-
gati. & ibi gl. ff. de pœ. Et hoc procedit etiam si per talem C
legem reuocatoriam tolleretur ius quæsitum alteri, non
solùm virtute legis reuocatæ, sed ratione alicuius specia-
lis tituli: quod fortius est, vt tradit not. Bart. in l. quoties.
ff. de pollicit. & in l. Antiochensium. ff. de priuil. credi. & in
procem. Digestorum. Vnde licet princeps per rescriptum
suum auferens rem, vel beneficiũ alterius, teneatur ad re-
compensam, vt aliàs dixi, quia talia rescripta seu conces-
siones intelliguntur sine alterius præiudicio: tamen vbi
princeps non per viam rescripti, sed per viam legis gene-
ralis tolleret ius quæsitum, non tenetur ad aliquã recom-
pensam, vt notabiliter concludit Alex. in consil. 109. visis
iis. col. antepen. versic. ad tertium argumentum. lib. 3. & in
consi. 189. incip. maturè. col. 5. libro 2. Sic igitur si papa per

D viam legis derogat iſti regulę, non eſt dubiũ, per hoc
tollere ius quæſitum. Quia papa poteſt tollere ius
tum ex lege ſua, vt dicit Pau. de Ca. cõſi. 216. inci. quo
do. ſequitur Fely. in c. nouit. in 8. col. de iudic. Quia
per viam reſcripti ſcienter derogat regulæ, non pote
le, cui ius tollitur, vti exceptione illius. Quia ſatis co
papam in beneficialibus liberam habere poteſtatem
ſolùm derogandi regulę, ſed etiam ſine cauſa prę
di alicui, & auferendi ius quæſitum, vt not. Abb. poſt
in c. conſtitutus. col. 2. de reli. domi. cum ſexentis co
vt Mod. Mediolanen. ſcribunt in ca. qui in eccleſiarum
11. col. ver. ſecundus caſus eſt. de conſtit.

Non obſtant ea, quę in contrarium ſunt adducta
E riús. Quia procedunt illa, quando lex eſt pro aliq
non ſubditis particulariter condita per viã priuileg
autem generaliter pro omnibus, vt loquuntur pra
doc. in d. c. 1. & d. c. nouit. Tali enim caſu princeps re
re legem non poteſt, & reuocando non tollit ius qu
ex illa lege. Secus tamen eſt, quando lex fuit gener
edita pro omnibus, prout eſt regula iſta, & non parti
riter in priuilegium aliquarũ perſonarum. Quia tal
reuocari poteſt, neq; curatur de præiudicio, vt not
diſtinguit Paul. de Ca. in conſi. 277. inci. primum dub
lib. 1. & tradit Soci. conſi. 156. col. 2. & Dec. conſi. 219.
ſi. & Alex. conſi. 101. col. 5. lib. 1. & Moder. prædicti, pa
tim, quia quãdo derogatur regulæ, in fauorem cert
F ſonæ, regula non tollitur, quominus alij eius excep
vti poſſint. Nam ſæpe in Rota illi in declaratoriis vi
ſummos pontifices conceſsis derogari. & plures ca
nit B. M. Laurẽtins Cardinalis ſanctorũ quatuor, in
dam ſuo libro adnotationum, fol. 168. In quibus de
tum fuit huic regulæ in fauorem certarum perſon
quas hîc breuitatis cauſa non referam, & tradit Dec
edita. nu. 48. & ſeq. C. de eden. Nec prædictis obſtat,
catur locum eſſe iſti regulæ, etiam quando princep
bit motu proprio, & ex certa ſcientia, vt ſuperiùs
quæſtione diximus: quia illud eſt verũ, niſi derogeo
gulæ, vt hîc. Nam per motum proprium vel certam
tiam non cenſetur derogatum iſti regulæ, niſi ſpec
fiat derogatio, vt latè ſuperiùs in proœ. regul. in 5.

diximus. Et ideo semper locus erit exceptioni contra o- A
mnem gratiam tollétem ius quęsitum, etiam si fuerit mo-
tu proprio facta, nisi specialiter regulæ derogetur. Et tali
casu sublata regula tollit ius excipiendi quęsitum ex ea. Et
ita in simili in vna Parmen. spolij bonorum coram R.P.D.
Petro Vortio fuit in Rota conclusum die 12. Iunij, M. D.
XXXVIII. Nam in dicta causa dubitabatur, nunquid abso
lutio à iuramento & à periurij reatu ad effectum agẽdi &
excipiendi, parte tamen citata, à sacra Pœnitentiaria ob-
tẽta sub prætextu, ꝙ ille, qui iurauit, fuit enormissimè læ-
sus, ius parti aduersæ sustulerit, vigore l. si quis maior. C.
de transact. quæsitum aduersus cõtrauenientem? Et con-
cluserunt Domini, ꝙ sic, probata enormissima læsione.
Quia constat papam ex causa enormissimæ læsionis vo- B
luisse cõcedere absolutionem. Vnde si probatur quod illi
asseritur, videtur tollere, & derogare l. si quis maior. Et
hoc per quandam consequẽtiam videtur tollere ius quæ-
situm ex ea. Et per hoc causatum non fuit, tam ex absolu-
tione, quæ tantùm concessit facultatem agendi, quàm ex
probationibus enormissimæ læsionis, & cõtractus simu-
lati posteà facti, quæ fieri non possent, nisi concessa abso-
lutione, vt dicit Pau. de Cast. notabiliter in consi. 259. inci.
circa primum. in 2. vol. Et ita etiam in hoc puncto conclu-
sit concilium Neapolitanum in deci. 322. col. pe. & fin. Sed
ista omnia nouissimè limitantur non habere locũ, quan-
do papa per specialem gratiam vni factam, tolleret statu-
ta, priuilegia, & consuetudines ecclesiæ confirmatas, per C
quæ fuerat iam ius quæsitum: quia tali casu locus esset isti
regulæ, vt potest poni exemplum in causa Burgen. pẽsio-
nis nuper in Rota coram R.P.D. Aquen. decisa. In qua est
sciendũ, ꝙ ecclesia Burgen. habet statuta, consuetudines,
& priuilegia, quibus disponitur, ꝙ omnes fructus cuiusdã
abbatiæ, & illi annexorum, per vnum annũ cum dimidio
post quamcunq; vacationem ipsius abbatiæ, sint eo ipso
mensæ capitulari, siue fabricæ dictæ ecclesiæ applicati, cũ
amplissimis clausulis. Accidit, ꝙ vacante dicta abbatia S.
D.N.R. Cardinali de Grimaldis pensionem D. Ducat. su-
per ea constituit, cum derogatione speciali statutorum,
consuetudinum, & priuilegiorum dictæ ecclesiæ. Itaque
vigore istarum literarum pẽsionis, Cardinalis contra ca-

D pitulum dictæ eccleſiæ ad penſionem egit. Capitulum v
rò prætendit ad penſionem non teneri ex eo, quia vaca
te abbatia, eo ipſo ius in fructibus quæſitum fuit, ita
eccleſia grauari non poterat: Cardinalis replicabat dict
ſtatutis & priuilegiis, in bullis penſionis in ſpecie de
gatum fuiſſe. Capitulum triplicabat papā non intellexi
propterea velle tollere ius quæſitum ex dictis ſtatutis
priuilegiis, & ita oppoſuerunt de iſta regula. fuit dubi
tum, nunquid eſſet hoc caſu locus regulæ? Rota poſt v
rias aduocatorum informationes, hodie 7. Nouemb
M. D. XXXIX. coram eodem D. Petro epiſcopo Aqu
concluſit eſſe locum regulæ: quia papa, licet derogau
dictis ſtatutis cum ampliſsimis clauſulis, non per hoc
E ſus fuit derogaſſe huic regulæ, quæ indiuiduam ment
nem requirit, vt dicam in alia quæſtione, quæ locū hab
quando tollitur ius quæſitum ex priuilegio vel ſtatuto.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, quid ſi per commiſsionem tollatur gra
alicuius, itáq; per illam commiſsionem reducit
ad ius commune, nunquid ſit locus iſti regulæ

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ non: quia fauora
lis & non præiudicialis reputatur illa via, per quam re
timur ad ius commune, vt dicit glo. in verbo ad A. in c
exordio. 35. diſt. & gl. magna in c. 3. de preb. lib. 6. quam
quitur Alex. in l. ſi conſtante. in 2. col. ff. ſol. ma. Rom. co
318. Mod. de Monteferrato in repe. l. nemo poteſt. col.
F ff. de leg. 1. Et commiſsio iſta nihil aliud facit, quàm to
re impedimentū ad ius commune inductum per illam g
tiam. Non igitur cōmiſsio eſt illa, quæ tollit effectua
gratiam, ſed ius cōmune miniſterio cōmiſsionis, quę t
lit obſtaculum, vt dicit expreſsè Domi. in cōſi. 12. Vt m
mili Io. Mod. Arch. & Io. And. in c. cū aliquibus. de re
lib. 6. Exemplū de homine ligato manibus ponūt. Na
talis ab aliquo ſoluitur, & ſolutus ſcribat, nō per hoc e
tur miniſterio diſſoluētis ſcribere, ſed ille idem ex ſe
facit: licet ſi diſſolutus nō fuiſſet, minimè ſcriberet. Ita
hīc dicendum, ꝙ cōmiſsio, quę tollit obſtaculum, non
illa quæ tollit, ſed ius cōmune. Pro qua opin. facit dict
Abb. in c. veniens. in 7. col. nu. 22. ver. concludendo pre
cta. de reſcri. Vbi dicit, ꝙ licet pręlatus per ſuum pa

vel renuntiationē ecclesiæ præiudicare non posset: hoc ta A
men nō procedit, quando per tale pactum ad ius cōmune reuerteretur. Quod dictū cum sexcentis aliis faciētibus ad propositū refert, & sequitur Iaſ. in l. si vnus. §. pactus. in 3. col. ff. de pact. Facit quod dicit Ant. de But. in c. cōstitutus. in j. col. de transact. cum concord. traditis per Fely. in cap. cùm accessissent. de constitu. & Deci. consil. 3. in 3. colū. Et ita reperio istam opinionē in terminis istius quęst. tenuisse Franciscum Curtiū iuniorem in consil. j. in 7. col. nu. 82. ver. 4. conclusio. quem sequitur quidam doctus moder. videlicet Barthol. Chassaneus in cōsil. 66. col. penul. nouiter impresso, vt ibi latiùs per eos. Et ita etiam tempore Sixti accidit casus bis in Rota in vna Eduen. Abbatiæ, & in alia Cameracen. præben. vt attestatur Io. Aloisius, Tusca. Me- B
diolanen. tunc aduocatus consistorialis celebris in j. volu. consil. fol. 167. & 198. Licet ibi non dicat, quid tunc fuerit resolutum, & ideo libenter viderem, quid super hoc Rota sentiret. Interim tamen tenenda esset illa decisio Curtij & Chassanei, quæ est in terminis, & in practica multùm proderit, quia vt dicit Fely. in cap. cum ordinem. col. 4. de rescrip. inuenire decisionem in terminis, multùm prodest in practica, & est doctissimi Doctoris: sed per regulas generales respondere, est doctoris positiui & pauperis: prout ipse idem dicit in cap. j. in 4. colum. de rescrip.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, an commissio, per quam reiicitur confessio minoris ætatis, & inhabilitatis in literis apostolicis in iudicio productis facta, tollat ius quæsitum C
ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Ite casus accidit tempore Sixti in Rota in causa Osce. Abbatissatus de Cassinis inter quandā Catharinā electā & Beatricem: & prout tunc dicebatur, ita nunc dicendū videtur, videlicet illi cōmissioni obstare regulam, istis rationibus. Primò, quia confessio facta in bullis, est facta principi in precibus corā eo porrectis. Secundò, quia est etiam approbata in iudicio per productionē literarū. Tertiò, quia geminata: quo casu talis cōfessio nō poterat ex prędictis causis sine prędiudicio illius, cui per eā ius quęritur, reuocari: iuxta not. in l. cùm precum. C. de liber. cau. & in cap. fin. vbi Ioan. And. de iureiuran. lib. 6. tradit Iason

D in l. cum transegisse. nu. 10. C. de transact. & in l. cons-
ni. C. de inst. Et de geminata confessione habetur in l.
mus. C. de agri. & censi. cum concor. vt tradunt Mode-
pien. in l. si certis. C. de pactis. & de omnibus prædict-
c. ex literis. de diuort. not. do. Anto. in c. attestatione
despō. impub. Et per eundē in c. cū venerabilis. de em-
cū similib. Ex quibus infertur, quòd electio Catharin-
noris & inhabilis, erat ipso iure nulla: & intrabat ius
tricis, si modò per prædictā cōmissionē Catharinæ
tur prędicta cōfessio. Ex quo prædicta minoritas &
bilitas probatur, tollitur ius Beatrici, & sic erit locus
gulę. Et ita in terminis videtur cōsi. Cald. 12. tit. de
Solùm obstat hic vnū, quia videtur per remotionē
E dictæ confessionis nihil auferri à Beatrice, cùm mino-
Catharinæ, quæ inhabilitatem inducit, occultari nō p
rat: ita quòd potest Beatrix per testes probare illud
quod per confessionem inducebatur. Quo casu non
batur principaliter præiudicari, cùm non auferatur
probatio. Et licet ei tollatur releuamen probationis
per hoc tollitur probatio. Quia aliud est probatio,
releuamē ab onere probandi. l. eū qui. ff. de iureiur.
superiùs, quæst. 10. Et cōfessio secundum cōmunem
nionē, nō est probatio, sed releuamen probationis,
tè probant Modern. post alios in rubr. de probat. nu.
hoc maximè procedit in casu isto, quia cōfessio pr
fuerat p mulierē minorē annis facta, nec fuerat acce
F Quo casu faciliùs ex triplici capite fragilitatis, & non
ptationis posset reuocari. Tamen tenēdo primā op
nem, ad ista potest responderi, quòd magnum præ
sit Beatrici in hoc, quòd grauatur onere probādi. Q
dubius sit litis euentus, cogitur rem iam clarissimā,
peditam per confessionem Catharinæ in dubiū reuo
maximè, quia iustè timere potest Beatrix subornat
testium. Quia qua ratione Catharina ausa est contra
fessionem suam ita qualificatā venire: eadem ration
præsumēdum eam impedire posse, ne probari possit
inhabilitas. Quia, vt dicit Bal. in c. quia verisimile. de
sumpt. propter dulcedinem rerum temporalium, stud
corrumpendi testes adhibetur. Et hoc dicēdum vide
casu isto, quia hic Catharina nō venit per viam resti

nis aduersus suam confessionem. Quo casu licet per bene A
ficiũ restitutionis videretur releuari à grauamine illato sibi per suam cõfessionẽ, seruatis his, quæ dicit Egid. decis. 693. cum sequenti. grauaretur tamen in alio. Quia vltra læsionẽ, sine qua nõ datur restitutio, teneretur plura alia copulatiuè probare ad eam cõstitutionem obtinendam: quæ enumerat Ias. post Alex. in l. fi is qui temporaliter. §. si minor. ff. de iureiur. In quib. fortasse probãdis posset deficere: sed per huiusmodi cõmissionem obtentã releuatur ab omnibus prædictis, & solũ grauatur Beatrix. Ergo videtur in hoc præiudicari totaliter, & sic erit locus huic regulæ.

Est bene verum, quòd si Catharina obtineret commissionem prædictam per viam restitutionis, prout de iure, quòd tali casu non erit locus isti regulæ, cùm restitutio fie B
ret secundum ius commune: de quo non potest aliquis præiudicium prætendere. Nam vtraque pars oneratur, & onus cum onere compensatur: arg. l. viro. ff. solut. matri. & dixi superius in alia quæst. de restitutione loquens. Sed in omnem euentum dici potest, hoc casu non esse locum regulæ, quia non tollitur ius principaliter, sed secundariò, & in consequentiam. Et tale ius non consideraretur ad effectum istius regulæ, vt diximus latè superiùs, quæstio. 3. sed adhuc dubito satis propter dictum consi. Cald.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, Ponamus Papam per suam commissionem reiecisse exceptionem mihi competentem contra aduersarium meum, puta de pœna contenta in ca. C
eum qui. de præbend. lib. 6. vel de iniectione manus in clericum. Ex quibus quis incurrit pœnam, & priuationẽ ipso iure. Nunquid per hoc dicatur mihi tolli ius quæsitum?

SOLVTIO. Patet ex his quæ dicta fuerũt superius in 11. q. Sed tamẽ pars affirmatiua, videlicet, locũ esse isti regulę suaderi potest per dicta Moder. in c. fi. de constit. Non tamen omitto quòd q. ista accidit tẽpore Sixti 1111. in causa parochialis de Tuschiis Nanerẽ. in qua quidam aduocati, tunc tẽporis, tenebant contrarium ista ratione. Quia per hoc, quòd papa aduersario ius amissum restituit, & vnà cũ exceptione cõpetenti mihi, reiicit etiã manuũ iniectionẽ, per hoc videtur secũ dispensasse. Quia per narratiuam prædictorum Papa visus fuit habere scientiã eorum,

D quæ à iure ſuper prędictis diſponũtur.cap.j.de cõſti.lib
& l.omniũ.C.de teſta. Et per conſequens ſciuit aduerſ
fuiſſe ipſo iure priuatum,vt in d.c.eum qui.Et à iudicio
pellendum.iuxta c.pia.de excep.lib.6. Ex hoc igitur,q
exceptiones huiuſmodi reiecit, & voluit aduerſariũ a
in iure,videtur tacitè cum eodẽ diſpẽſaſſe. iuxta l.qui
conſulebant.ff.de re iudica. & quæ notantur in l.idem
pianus.ff.de excuſ.tuto.cum ſimilibus. Inde propter
xit glo.in c.ſi aliquãdo.de ſenten.excõmuni. ꝙ per a
cum excõmunicato celebratũ papa videtur eũ abſolu

Tamen iſtis nõ obſtãtibus prima opinio videtur ve
videlicet,quòd locus ſit iſti regulæ. Pro qua eſt adue
dum in primis, quòd cõmiſsio præfata ad petitione
E uerſarij cõceſſa principaliter fuit ad iuriſdictionẽ trib
dam, cùm concedantur per viam iuſtitiæ. Non aute
actus per quem ſoleat tribui principaliter diſpẽſatio,
innititur gratiæ.Per hoc igitur,quòd ad narrationẽ m
papa concedat reſcriptum,ſiue commiſsionem,non c
tur mecum diſpenſare, vt eſt textus notabilis in l.libe
la ſecunda.quem ibi notat Ange.ff.de in ius vocand.
ad hoc,vt papa per actũ quem facit, videatur diſpenſ
nem inducere,ſex neceſſaria requirũtur.Primò,quòd
ceps ſciat factum, & ex illo iuris diſpoſitionem. Secu
ꝙ pariter ſciat eſſe opus in illo facto diſpẽſatione.Te
quòd papa ex certa ſcientia affirmatiuum actum faci
quòd illum exprimat.Quartò,quòd de cauſa diſpenſ
F nis motiua cognoſcat. Quintò, quòd ex eius actu te
non lædatur.Ita concludunt Innocen.& Ioan.And.in
veniens.de filiis presbyter. & plures alij relati per M
in dicta l.quidam. Sextò,quòd iſta in cõmiſsione fa
te pendente papa huic regulæ deroget,alias prędicta
ſufficerent,vt eſt dictum ſuperiùs in 6.qõ.proœmij,&
quæſtione decimaquinta:quæ omnia in dicta comm
ne defecerunt,& per conſequens dicendum,illam no
ſtuliſſe ius quæſitũ. Nam licet ille,qui in prædictas p
inciderat,in ſua cõmiſsione de prædictis incidenter
tionem fecerit, tamen non plenè & principaliter na
ctum ſuper eo diſpenſari petens,nec in ea diſpenſat
que apparet ius impetrãtis ſaluũ remanſiſſe.Et præſu
ſito,quòd papa ſciuerit factũ, illa ſcientia non induc

solutionem excommunicationis incursæ propter iniectio A
nem, quia requiritur, ꝙ expresse fiat, vt est text. in clemen.
si summus. de senten. excõmunic. Nec obstat glos. in dicto
cap. si aliquãdo. quia illa glos. intelligitur quando appare-
bat papam ad effectũ illius actus absoluere velle. Alias in
dubio absoluere non videtur, vt dicit domi. Anto. in d. ca.
veniens. & in d. c. si aliquãdo. per tex. in dicta clem. si sum-
mus. Et hoc idem tenet Paul. in clem. eos. de consanguini.
& affinit. Quinimò præsupposito, ꝙ sola scientia sufficeret,
requiritur etiã, quòd illa sit expresse scripta, vt dicit Imol.
in d. l. quidam. per glos. in cap. statutum. in verb. literarum.
de rescrip. lib. 6. Quam ad hoc pro singulari notãt moder.
Bononien. in repet. rubr. C. de proba. in septima columna,
cum multis cõcor. vt scribit Soci. in consil. 59. circa finem. B
Nam licet papa dispensẽt cum clerico digno priuatione,
non per hoc intelligitur tollere ius alteri quæsitũ, vt dicit
Ioan. And. in cap. dudum. primo. in fin. de elect. quem cum
aliis cõcordan. sequitur Fely. in c. causam. in 9. col. versicu.
interpretatio priuilegij. de rescrip. Et sola expressio etiam
cum clausula, Non obstãtibus. & clausula, Supplentes. non
sufficeret ad inducendã habilitatẽ personæ cũ præiudicio
tertij, secũdum magis cõmunem opinionem, quam refert
Alexan. in d. l. quidam. in 3. colũ. Imò quando omnia præ-
dicta cõcurrerent, quæ in casu nostro interuenerũt, etiam
cum expressa derogatione iuris quæsiti, esset dubitãdum,
nũquid papa dando immunitatẽ delinquẽti, videatur ex-
presse tollere mihi ius quæsitum, auferendo exceptionem C
peremptoriã mihi cõpetentẽ? quod nõ examino hic, cùm
sint præter propositã quęstionem. Sed hoc pleniùs attigit
Abb. in disputatione sua prima post doct. in c. quæ in eccle
siarũ. de cõstit. & tangit expresse Alex. in cõsi. 136. in 2. col.
lib. 2. & est text. & ibi notant omnes Moder. in c. ex parte.
el 2. de offic. deleg. & dixi in alia quæstione. Sufficit enim
quo ad præsentẽ quæstionem in prædicta cõmissione ex-
presse non fuisse derogatum isti regulæ, neque in ea expri
mi ea, quæ superiùs dicta sunt necessaria ad talẽ effectum
fuisse. Concludendum est igitur, per eam ius quæsitum mi
hi, resultans ex exceptione dicti cap. eum qui. & ca. si quis
suadente. 17. quæst. quarta. non sublatum esse. Pro quibus
faciunt ea, quæ distinguẽdo scribit Deci. in c. quoniam. de

D constitu.col.6.versicu.prima est, quòd si constitutio, dixi latiùs in alia quæstione.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, ponamus Papam lite pendente, fa reipublicæ cõcessisse scriptum, vel commissio in prejudicium collitigantis, cum clausula ge li, Non obstante, nunquid erit locus isti regulæ?

SOLVTIO. Pro solutione istius quæstionis plura sunt dici: tamen resecando superflua, concludendo locum non esse regulæ. Pro qua opinione est d Barto.in extrauag.ad reprimen.in versic. non obst col. Et ratio istius decisionis est, quia fauore reip recedimus à regulis iuris, vt dicit Roma.in consi.31

E quòd potest auferri ius alicui, vt tradit Angel.in con incip.generosus.in 1.col.cum multis concord.Quos ter ista, copiosè more suo cumulat Fely. in c. nona 7.fallentia.colum.22.cum duabus sequen.de rescrip est, quòd licet in pœnalibus non habeat locum exc illud tamen fallit, nisi ratione reipublicæ. Ita pulchr soluit Andr. Sicul.in consil. 48.incip. præclarè. in 1 vol. Et ad propositum faciunt ea quæ longo discurs bit Iaso.in l.Barbarius.in 6.col.ff.de offi. præto. Vbi cim dicta cumulat super hoc. Per quæ Rota de ann xxxii.die 7.Aprilis in vna Bononien.bonorum de zileriis, coram domino Paulo Capisucco tenuit ist nionem & limitationem ad istam regulam. Tame

I super hoc dubitabam, quia licet Papa propter bonu blicum posset ius quæsitum tollere, & censeatur po derogasse iuri communi, cuius scientiam præsumu bere: tamen secus est in istis regulis, quibus de stylo derogatum illis non censetur, etiam per clausulas ge les, nisi de illis specialiter fiat mentio, vt sæpius dic vt latiùs scripsi in 6.q.procœmij, ita quòd regula ista per obstabit, nisi dicamus isto casu censeri in dubio gatum illi, quod non audeo fitmare, cum nullibi hoc betur, præsertim quia illa causa Bononi. erat profa qua ius quæsitũ non fundatur sicut in beneficialibus in profanis acquiritur verum ius, & dominiũ, quod iure naturali, vt tradit Alex.in l.cùm hæredes. ff.de p posi.Non sic est in beneficialib. in quibus nemo est

nus, neque etiam ipse Papa, vt in c.2.de pecul.cle.& in c. A
2.de dona.& in c.non liceat Papæ.12.q.1.Et ob eam causam in profanis Papa protestatur se non velle alicui præiudicare,vt patet in c.nouit.de iudic. & in c.per venerabilem.qui fil.sint legi.Et tradit Anto.Alex.in terminis istius regulæ loquens,in consil.147.in 3.col.& ante ipsum Soci. consi.32.col.penul.lib.1.Hinc est,quòd si laico Papa mandaret,quòd dimitteret ius suum,& alteri cederet,non teneretur obedire, vt dicit Innocent. in c.quia plerique. de immu.eccles.sequitur Gemi.in repe.c.postulasti.de rescri. Sed in beneficialibus aliud est dicendum, in quibus procedit ista regula propter plenissimam Papæ iurisdictionem, vt dicitur in c.2.de præben. lib.6.& in clem. 1.vt lite penden.tradit Socin.consil. 166.in 2. col.& consil. 164.in B
antepenultima columna.

QVAESTIO VIGESIMA.

QVAERO, Nunquid commissio quæ tollit narratiuam bullæ, dicatur tollere ius quæsitum?

SOLVTIO.Olim in Rota fuit datum hoc dubium in causa Redonen.capellæ coram Grassis,& fuit dictum quòd sic, ex eo, quia per bullam verificatam in sua narratiua acquiritur ius in re, iuxta not. in c.si tibi absenti.de præbend. lib.6.& in c.fi. de concess.præben. eodem libro. Sed ius acquisitum per bullam non debet tolli per commissionem,cum sit ius multis vigiliis & impēsis procuratum. Commissio autem non conceditur nisi ad effectum, vt ius & iustitia ministretur: non vt ius tollatur, & C
ideo si contrarium fit,erit locus regulæ.

Et secundum istam resolutionem possent plures similes quæstiones decidi,quæ fuerunt etiam olim tempore Sixti ventilatæ in Rota,quas propter penuriam temporis, non examino, cùm vnico verbo resolui possent, vt dicamus in istis omnibus casibus sequentibus tolli ius quæsitū, & locum esse regulæ.Primò, quando commissio mandat non stari assertis per Papā in suis literis, nisi quatenus ostendatur supplicatio.Secundò, quando commissio mandat, quòd ad probandum ea, quæ post instrumentum probari deberent,detur fides solùm testibus. Tertiò, quando per gratiam perinde validatur dispēsatio, & suppletur expressio,& ea quæ sunt tacita in prima. Quartò, per commis-

Dsionem, per quam Papa mandat nouas prærogatiuas ficere ad beneficia acceptata, etiam tollitur ius quæ Quintò, quando per commissionem reiectiuam ab commissionis, mandatur dari fidem probationi ali ualidæ. Sextò, quando commissio absoluit à neces probandi illum, qui impetrauerat beneficium, vt rec tum. Septimò, quando commissio supplet tempus psum, vel tollit impedimentũ. Octauò, quando com sio mandat dari fidem libris Secretariorũ. Nonò, qu mandat validare collationem ordinarij non rite fa Decimò, quando Papa declarat beneficiũ non esse prehensum sub gratia. Huiusmodi similes sexcent quæstiones ad regulam istam pertinentes. Quæ fac

E deductis in præcedentibus & seq. quæst. decidi pote

Non tamen omitto, quòd anno M.D.XXX. de mens bruario coram R.P.D. Petro Vortio Episcopo Aqu vna Palen. Abbatiæ, pro D. Patriarcha de Hierusale tigit similis quæstio superioribus. Fuit igitur dubit nunquid si commissio mandat cassari supplicatio registro antequam peruenerit ad manus impetrant catur locum esse huic regulæ, tanquam dicatur no quæsitum? Domini consuluerunt quòd non. Quia quam supplicatio perueniat ad manus partis, pote sari & reformari per Datarium, & alios officiales, vt rientia docemur: tantò fortius per Papam. Nam non tur adhuc parti ius quæsitum, donec supplicatio fu

F xata, & producatur in mundum: arg. l. contractus. C. instru. Si tamen Papa antequam exeat manus officia mandet cassari, locus non erit regulæ, & ita iudicat

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, Quia sæpe Papa in literis suis vtit clausula, Non obstante collatione alteri prout fecit in vna Hispalen. inter Domin scopum Solis, & Franciscum Miranda; nunquid dict sula tollat ius quæsitum ex collatione valida?

SOLVTIO. Compostel. Io. And. Abb. & Mod. in c sam. de reseri. dicunt illa verba ius quæsitum non po quia intelligi debent de collatione inualida. Et hoc Alex. pluribus locis sequitur, cumulatis per Mod. Pa in l. fi. ff. de consti. prin. & reassumit Deci. in cons.

col.& vltra ipsos hoc idem Alex.tenet in consi.34. col.pe. A
& consi.108.col.2.in 6.volu.nouiter impresso.

Sed in contrarium facit decis.Mod.Dominorum meorum facta in vna causa Poloniæ coram D. Camillo de Balionibus de mense Octob.M.D.XX. In qua voluerunt gratiam reseruationis beneficiorum cum suspensione quarumcunq; gratiarum,exceptis nominationibus regiis,intelligi debere de nominationibus validis, non de inualidis & reuocatis. Quam Dominorum decis.latissimè scribit D.Guli.Cassiodorus Episcopus Algar.in suis collectaneis decisionum.fol.154.Et pro ea facit tex.in c.dudum.2. de elec.& in c.si gratiosè.de reseri.lib.6. & in c.nō potest. de præben.eod.lib.Quibus iuribus probatur dispensationem cum retētione beneficiorū concessam, B
intelligi de retentione valida & canonica, non de inualida.Quia proditum est,verba generaliter prolata,intelligi debere de actu valido, non de inualido, vulg.l.4.§.condemnatum.de re iudi.l.1.§.docere.ff.ne quis eū qui in ius voc.vi exi.& in c.qualiter.de pact.& in c.veniens.de cleri. non resi.per quæ iura simul cum aliis rationibus & dictis, Deci.in c.1.in 5.& 6.col.impugnat Compostel.ac etiā Fel. de eius dicto videtur dubitare in d.c.causam. in 13. col. in versi.non obstante collatione,&c.in fi.illius vers.Pro quibus faciunt quæ Aret.tradit in l.in substitutione. col.pen. & fi.ff.de vulg.& pupil. Et magis in indiuiduo faciunt ea, quæ Abb.dicit in consi.98.in causa & quæstione. col.pen. versic.præterea.vol.1.& quæ dicit Bart.in l.non putauit.§. C
non quæuis.ff.de bo.pos.contra tab. Nam de actu inualido non est necessaria mentio,vt latè tradunt Mod.in c.ex tenore.post gl.ibi de reseri.Clausula igitur prædicta,Non obstante collatione alteri facta, debet potius intelligi de collatione valida, quæ obstat, non de inualida, quæ non obstat, nec per consequens derogatione eget.

Quid dicendum? Considerandum est diligenter,quòd magna est differentia inter clausulis præseruatiuas gratiarum, positas in gratia tertij, quæ non tendunt in præiudicium, neque in gratiam, vel vtilitatem tertij & clausulam, Non obstante. Quia clausula præseruatiua ab vsu patrisfamiliās,præseruat gratiam quatenus sit valida: prout in exemplo dictæ decisionis contigit. Nam in

D illo casu Leo Papa x. reuocauerat per suã regulam o
nominandi facultates ad beneficia concessas Regi
niæ, qui fortè iam ante reuocationem ad benefic
caturum quendam nominauerat. Posteà idem Leo
cessit Oratori dicti Regis nunc episcopo Plocen. gr
reseruationis cum suspensione omnium gratiarum
ctatiuarum, exceptis nominationibus præfato Reg
cessis. Vacauit posteà beneficium, fuit dubitatum
deberetur, nominatio à Rege ante reuocationem,
rò Oratori? Dicebat Orator, quòd sibi debebatur,
ꝙ nominationes erant per regulam reuocatæ. Repl
alter, nominationes fuisse posteà per clausulam p
in reseruatione Oratoris preseruatas. Triplicabat O
E per dictã clausulam, videri nominationes tantùm v
non inualidas preseruari, per iura superiùs alleg. T
Rota omnibus discussis pro Oratore pronuntiaut
pter prædictam rationem clausulæ præseruatiuæ, q
nit ad augendum gratiam, & non ad diminuendum
l. legata inutiliter. de adim. lega. Non ita in clausul
obstante collatione alteri facta, quæ venit ad dim
nem. & sic est odiosa: cõuenit igitur eam mitiùs int
tari, quia, vt dicit gl. Bar. & Mod. in l. fi. §. in cõput
C. de iu. deli. & Domi. in c. si Papa. in fi. prin. de pri
potiùs debet tolerari, ꝙ verba rescripti odiosi nihi
rentur, quàm ꝙ aliquis damnum patiatur: non qu
hoc non possit, sed quia in dubio non præsumi
F alteri tollere ius quęsitum. Et sic apparet, ꝙ illa dec
minorum continet longè diuersum casum ab isto,
tim etiã propter rationes, quas posui superiùs in
latiùs Fely. & Mod. roborant in d. c. causam. in 9. &

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, Vtrum in casibus in quibus regu
læsis non suffragatur, sit aliquod remedium
ditum de iure communi ad annullandam gra
per quam alicui tollitur ius quæsitum?

SOLVTIO. Duplex est remedium de iure com
Primum per viam actionis, ex l. 2. §. si quid à princip
quid in lo. publ. & ex aliis legibus superiùs alleg. in
2. q. Nam dabitur actio ex illis legibus ad retract
annullandam gratiã præiudicialem, petendo illam

lari ex defectu intentionis papæ, per plures coniecturas, A
quas Fely. tradit in c. super literis. de rescript, & Decius cõ
si. 541. Et licet isto casu non sit prodita aliqua specialis, &
nominata actio ad retractandum gratias præiudiciales,
tamen illa actio ex lege sufficit. Nam, vt dicit Bart. in l. 1. ff.
de cond. ex lege, quando lex non inducit aliquam actionẽ
specialem, semper competit actio ex lege tanquam subsi-
diaria. Secundum remedium ordinarium de iure commu-
ni datur per viã exceptionis, quæ agẽti obstat, & semper
defectus intẽtionis principis debet esse fundamentũ agen
tis vel excipientis: quia vbi alias intentio papæ esset clara
ad præiudicãdum in istis beneficialibus, & derogaret huic
regulæ cessarẽt omnia remedia, & sequẽda esset papæ vo-
lũtas, vt superius dictũ est in alia. q. vel cõpetit off. iudicis. B

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, an legatus de latere, vel alius inferior ordi
narius possit tollere expresse ius quæsitum, dero-
gando huic regulæ sicut papa?

SOLVTIO. Concludendum est quòd non, quia hoc so-
lius principis est, vt tenet expresse Bal. in l. 2. col. 10. versic.
nota q̃ plenitudo. C. de seruitu. & aqua. & hoc etiam tenet
Federic. in consi. 200. & Rom. in consi. 37. viso puncto, ver.
quo ad secundum. cum pluribus aliis concordantiis tradi
tis per Stephanum Bertrandum in consil. 12. circa fin. lib. 3.
Et hoc quod dictum est de legato, generaliter procedit in
quocunque alio inferiore, vt Decius post mod. latiùs pro-
bat in cap. ex parte. el secundo, in 4. col. de offi. deleg. vbi C
hoc limitat non procedere, quando per viam legis statuen
do ius quæsitum tolleretur, vt ibi latiùs per eum.

REGVLA DE INFIRMIS RESIGNANTI-BVS INFRA VIGINTI DIES.

ITEM voluit, quòd si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium, siue simpliciter siue ex causa permutationis, & postea infra viginti dies, à die per ipsum resignantem præstandi consensus com putandos, de ipsa infirmitate decesserit, ac ipsum beneficium conferatur per resignationem sic factam: Collatio huiusmodi nulla sit, ipsumque beneficium per obitum vacare censeatur.

PRAEFATIO.

D REgula ista de infirmis resignãtibus, quia in foro
ria quotidiano vsu recepta est, vtilis iudicatur,
tex. in l. certè. in fi. ff. de preca. Et ideo quia vtilis
iucunda etiã videri debet. Nam, vt inquit Bal. in c. cum
re. de rescrip. tũc sapiunt leges, cũ practicãtur: quia si
ctus ex arbore colliguntur. Proinde legũlatores vt
ab vtilitate exordientes, cõsueuerũt premiis quibus
diosos ad legũ studium inuitare: vt patet in procem
stitutionum. §. fi. & in auth. de hered. & falci. §. fi. pro
habentes id quod erat, neminem futurũ sine præm
premiorũ spe, qui vellet tam inexhaustos innumera
legum per saxa labores subire, nisi mallet, vt Sisyph
E in fabulis, sudans saxum frustra voluere, nec aliquã
cere. Præmium ergo fuit, vel vtilitatis spes, quæ ho
ad huius scientiæ studium inuitauit: sine quo vix vn
niretur, qui legũ studiũ sibi expedire putaret, iuxta
Ouid. lib. 2. de Põto ad Maximũ scribit. Hac igitur
regula ista iucunda, & voluptatis plena iudicabitur
ex eius vsu curiales omnes maximũ decerpent fruc
in theorica nõ mediocre vtilitatis incremẽtũ. Diuid
igitur totus istius regulæ tractatus in tres partes p
les. Prima pars quæ duodecim quæstiones continet
nas respiciet, in quib. locũ ista regula habere pos
da pars, quę totidẽ etiã quęstiones habet, circa
versabitur. Tertia pars, casus diuersos p 10. & 7.
F bit, in qbus regula habere locũ possit: sequutus in
dinẽ imperatoris in §. fi. inst. de iur. na. Qui de iure
turus, prius de psonis, secũdo de reb. tertio de act
misit. Sed operępretiũ erit, antequã ad propositã
veniamus pauca quędã de origine istius reg. præ

Regula igitur ista prius originem habuit à Bon
qui eam edidit Calendis Maij, pontificatus sui ann
uo, vt in eius regulis patet. Neque alij pontifices
à Ioanne vigesimo secundo incipiendo (à quo regu
cellariæ initium habuerunt) vllam de ista regula in
gulis mentionẽ fecerũt: vt apparet ex quinterno cã
apostolicæ. Vnum tamẽ nõ omitto, quòd cum plur
in hoc volumine notabiles regulæ editæ: nulla tam
pius innouata à summis põtificibus reperietur qua

Nam post Bonifacium, Martinus Quintus regulam istam confirmauit. Ex qua postea Nicolaus Quintus extrauagantem fecit, quam habeo inter non impressas. In qua vnum plus voluit, quòd literæ resignationis viuẽte resignãte expedirentur. Aliàs decreuit omnia esse irrita, vt ibi latius disponitur. Deinde post multa tempora Inno. v 111. per quãdam extrauagãtem suam, quæ incipit, sicut bonus pastor, regulam istã visus fuit extendere ad resignationes infirmi vigore facultatis concessæ, in manibus cuiusuis personę in dignitate cõstitutæ factas. Tamen ibi regulam modificauit in duobus, videlicet, respectu tẽporis, & respectu vacationis. Respectu tẽporis, quia cum regula ista assignet terminum 20. dierum, ibi statuit vnum mensem, infra quem si taliter resignãtes morerẽtur, beneficiũ per obitum vacare censeretur. Respectu etiã vacationis istam regulam immutauit, quia hic resignatio mortui infra viginti dies valet, sed collatio vigore illius facta annullatur. Sed in d. extraua. resignationes taliter factæ præsumuntur fictæ & simulatæ. Quod quãtũ inter se differat & importet, dicem⁹ inferius in alia quæstione. Et declarat Ro. in cõsi. 342. Est bene verum, q̃ in regulis Martini, v. Eugenij 1111. & Nic. v. nulla in hoc est differẽtia, ex eo, quia ibi resignatio annullatur. Et in hoc etiam differt ista regula ab illis quæ concordabunt cum. d. extrauag. Regula igitur ista procedit quando resignatio nõ fuit facta vigore facultatis, sed iure ordinario.

Præterea, vlterius est notandum, quòd licet regula ista vsque ad nostra tempora intacta manserit, Moderni tamẽ pontifices eam in aliquibus innouarũt seu ampliarũt. Nã Iulius 11. primus ad istã regulã addidit illud, quod hodie in regulis modernis cernimus, videlicet q̃ dies viginti à tẽpore præstandi consensus cõputarentur, quod antea in regulis prædecessorũ scriptum nõ erat. Postea Hadrianus v1. istam regulã in duobus ampliauit & renouauit. Primò, dum addidit illa verba, videlicet, quamuis autoritate confetatur, &c. Quæ quidẽ verba fuerũt addita ad istum effectum, vt regula cõprehenderet collationes factas ex causa resignationis per legatos & ordinarios extra curiã. de quo sæpe dubitat Rota, vt inferius apparebit. Tamen hoc dubium postea tẽpore Clementis v 11. fuit in Rota decisum, vt dicam inferius in quadã quęstione. Secundo Hadrianus

D regulam ampliauit, vt haberet locum in resignatione officiorum Romanę curiæ in infirmitate factis, de quo mẽ Iulius.2.antea regulã ad partem cõposuerat. Cle verò.7.ad istã regulã nihil addidit, sed per quãdã em gantem eam, & ad resignationes in sanitate factas, di do in infirmitate præstaretur consensus, & infra 20. d postea moreretur extẽdit. Quod odio cardinalis de V qui in conclaui plurimum ei obstitetat, Clemẽtem s satis compertum est. nihilominus postremo Paulus p 3.in suis extraordinariis regulis, quo ad hoc Clemen imitatus. Ex quibus omnibus apparet multipliciter re istam fuisse variatam. Et ideo ego propter huiusmodi tificum varietatem regulam istam, prout communit E betur in quinterno Rotæ, & prout in ea practicatur, ut terpretandam assumam. Rem igitur ipsam aggrediar

PRIMA PARS QVÆ CIRCA personas versatur.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur quæro nunquid ista regula liget p infirmum renuntiantem papatui secu formam.c.1.de renunt.lib.6.

SOLVTIO. Quamuis quæstionẽ istam sperem⁹ diebus nostris contingere, p natu tamẽ materiæ, & ad bene esse discutiẽdam duri non ignoremus antiquis temporibus plures fuisse p ces, qui papatui renuntiarunt, vt inferius subiiciam. V F ad quęstionem in qua videtur dicendum pro parte n tiua papã non cõprehẽdi sub ista regula, ex eo, quia nerali sermone non cõprehenditur persona constitu siue loquentis.l.1.in fi.ff.de sena. & l.inquisitio.C. de & l.mercedem.§.fi.de act.emp. Neq; etiam in genera mone à quocunq; prolato intelligitur persona papæ glo in c.de forma.22.q.5. quam sequitur Ias.in rep da.l.frater à fratre.nu.16.ff.de cõdi.indeb. & latius & Ripa in l.1.in 8.col.nu.56.ff.de vulg.& pupil.

Præterea, quia nemo seipsum ex sua sentẽtia cõstitu cum esse debeat discrimẽ inter ligantem & soluentẽ bitum.de bapt. Neque de iure soleat pari in parem im ctio tribui, vt in l.pe.ff.de arb. cum actio & passio non sint in eod. subiecto esse.l.Vranius.versic.sed cũ duo

fideiuſſ. Ergo neq; ligabitur ſua cõſtitutione papa, quę eſt A
etiam iuriſdictionis, vt arguit Bald. in authent. quæ res. C.
de ſacroſanct ecclę.

Præterea, quia cum iſte caſus ſit rarus, miraculi loco hã-
beri debet, vt dicitur in §. quantumcunque. in authent. de
conſul. Et ideo iſta regula non adaptatur ad illam, tanquã
quòd papa de illo non cogitauerit. l. nam ad ea. ff. de leg.

Et in ſpecie, quòd regulę cancellarię non ligent Papam
tenuit Pet. de Anch. conſi. 190. Quę referũt mod. in tract.
de benefi. in 1. parte. q. 12. num. 7. & ante ipſos Feli. in c. ad
aures. in 7. col. verſi. octaua concluſio. de reſcrip. Idẽ Fely.
& mod. in c. 1. de conſt. & in c. quod ſuper his. in 4. colum.
de fide inſtr. Quo in loco certatim doctores tenẽt regulas
cancellariæ, neq; diſpoſitiones canonum ligare ſummum B
pontificem earum conditorem. Ratio redditur per Bal. in
c. 1. circa fi. in tit. de alie. feud. Quia ex quo Deus papæ le-
ges ſubiecit, eius celſitudini nulla lex imponi poteſt. Quia
legibus eſt ſolutus. Et ita etiam tenet Firm. in tract. de epi-
ſcop. lib. 4. q. 16. fol. 18. Et hac ratione dicimus, quòd diſpo
ſitio. c. auaritiæ. de elect. lib. 6. papam non ligat, vt ibi dicit
Ioan. And. & Ioan. Fran. Pauinus antiquus Rotæ auditor,
in tract. de oſſi. & poteſt. cap. ſede vac. fol. 16. col. 4.

Poſtremò pro iſta parte accedũt ea omnia motiua quæ
poſt longam diſputationem tradit Ioan. An. in regula cui
licet. de reg. iur. in Mercu. in illa. q. an epiſcopus ſuo ſtatu-
to ligetur. Et tandem poſt plura concludit quòd nõ. ſequi
tur Alexand. Iaſi. & cæteri mod. in. l. 1. ff. quod quiſq; iuris. C
faciunt etiam pro iſta opinione omnia fundamenta, quæ
ſcribit collecta. in c. fi. de conceſſ. præb. in illa quæſtione,
an per promotionem ad papatum vacent ipſo iure omnia
beneficia papæ. Quorum argumenta breuitatis cauſa non
refero, cum ibi videri poſſint.

Pro parte verò contraria affirmatiua, videlicet, quòd pa
pa regula iſta ligetur, facit ratio, mens, & verba iſtius regu
læ quę fundatur in vtilitate animę, vt per huiuſmodi renun
tiationes fraudulentas magis ſanguini & perſonis conſu-
latur, quàm bono vniuerſalis eccleſiæ. Hæc igitur præuari
candi occaſio auferenda eſt. Nam mens iſtius regulæ fuit,
he infirmi grauiter ægrotantes præſentientes finem vitæ
adeſſe, de beneficiis ſuis, veluti de rebus profanis in cõſan

D guineos suos successionis vice disponant, & in modum
timæ voluntatis illa illis relinquant in præiudicium o
nariorum vel expectantium, ad quos de iure illorum
tio vel acceptatio pertineret. Hoc enim est cõtra ius,
1. cum ibi not. de præb. & vergit in animę detrimẽtum.
papa subiicitur tanquam Christianus, vt dicit Ioan. An
alij. in c. significatti. de so. compe. & notat Præpositus
non licet. in prin. 10. dist. qui dicit, quòd sub generali
sitione concernens ius diuinũ imperator & Reges cõ
henduntur. Ergo subiicietur etiam papa dispositioni
regulæ idem animę detrimentum considerantis. Hinc
quòd papa, imperatores, & reges subiiciũtur cõstitu
c. omnis vtriusq; sexus. de pœni. & remiss. quę licet fa
E sitio iuris positiui, animã tamen respicit, vt Abb. dicit
omnes. de mai. & obed. & in c. nouit. de iudi. in 3. col.
c. sanè. el secundo. de offi. deleg. Et generaliter verum
quòd omni dispositioni per quam euitatur peccatum
lus animæ conseruatur, papa stare tenetur, vt late p
Pet. de Ancha. in repe. cap 1. in secunda oppo. de co
latius ibidem Fely. in 9. col. versi. 7. & vltima conclu
eadem ratione dispositio c. 1. de reg. iur. lib. 6. simp
prohibẽtis, ne aliquis sine canonico titulo se in ben
intrudat, papam comprehendit, vt probant ibi Pet.
cha. & latius mod. in tract. de offi. de benefi. in 3. q.
partis. nu. 8. Sicut etiam videmus papã subiici can
de irregularitate ratione homicidij volũtarij loque
F Nam quis negat papam irregularem fieri, si aliquem
priis manibus interficeret? vt probat Fely. post Inn
quando. in 2. col. de rescrip. & latius mod. in tract. de
fol. 56. & vltra ipsos Bal. in c. si quis. in fi. de maio. &
Nam licet papa habeat autoritatem dispensandi, a
men habet peccandi licentiam, vt dicit tex. in c. 1.
Et ideò in omnibus illi obediendũ est, nisi vbi subes
catum, vt dicit Hostien. in c. significauit. de offic. ord
c. proposuit. & ibi Abb. in fi. de cõcess. præb. Et quia
gula rationabilis est, & honesta, papa eam seruare
quia licet solutus sit legibus, non tamen dictamine
nis, cũ sit animal rationale, politicum & mortale, vt
Curt. in consi. 63. col. 2. post Bal. in l. 2. col. 8. C. de sen
aqua. Et cum ista opin. cõsentiunt etiam verba regis

& quis, quæ sunt verba generalia omnẽ personam compre A
hendentia, vt in l.1.ff.de verb.sig.sicut etiam voluit Do. in
c.si tibi absenti.in 3.col. de præb.lib. 6. q sub dispositione
illius text. loquẽtis de ordinario, & quocunq; alio, ligetur
& cõprehendatur papa, ex quo text.generaliter loquitur.

Præterea, quia papa & Imperator inter cæteros astrin-
gũtur lege honestatis & naturalis iustitiæ ea omnia seruа-
re quæ ipsi cõdiderũt, vt dicit Thom.1.2.q.96.artic.6. Nã
lex diuina mandat eum seruare, quæ alios præcipit custo-
dire, vt habetur Matthæi 23.c.& ad Rom.c.2.ibi, Qui do-
ces, teipsum non doces. Prædicas nõ mœchandũ, & mœ-
charis. Sed clarũ est, papã debere seruare legem diuinã.c.
sunt quidã.& c. contra statuta.25.quæst.1.Igitur & ea quæ
ipse statuit. Præsertim, quia cõsistit hoc in ratione natura- B
li, quod quisque iuris in alium statuit: eodem ipse vtatur.
cap.cumomnes.de constit.& l.1.ff.quod quisque iur.

Præterea, sicut lex humana debet cum diuina se confor-
mare d.c.sunt quidam. & doct.in c. qui in ecclesiarum. de
constit. Ita legislator humanus debet se conformare latori
legis diuinæ, id est CHRISTO: quia omnis CHRISTI
actio debet esse nostra instructio. Sed CHRISTVS leges
quas dicebat, perfectissimè obseruabat, vt patet Actor.
ca.1.ibi, Cœpit CHRISTVS facere & docere. & Matthæi
18.& Luc.eod.& Mar.10. Ergo eodem modo & papa tene
tur hoc facere. Et pro ista opinione vltra præmissa nonnisi
mè Vincentini in rep.c.primi repente.de constitu.nu.48.
sex fundamenta componunt, & respondent per vnam col. C
ad l.princeps.ff.de leg. Quæ breuitatis causa non referò,
postquam habentur in formis. Ex prædictis igitur satis ap
paret quæstionem esse dubiam.

Quid tenendum? Dico quod quamuis casus istius quæ-
stionis coruo sit rarior albo: cùm pauci admodũ hac ætate
reperiantur, qui in infirmitate vel sanitate papatui cedant:
tamen iste casus antiquis temporibus sæpius contigit. Nã
scribit Ioan. Burgũdus antiquus doctor in tract. siue dispu
tatione de renuntiatione papæ, plures pontifices papatui
renuntiasse. Quorum primus fuit diuus Petrus, cui succes-
sit Clemens. Deinde Clemens, cui successit Linus, de qui-
bus loquitur tex.in c.si Petrus.8. q.1. Ciriacus tertio loco
renũtiasse fertur, cui successit Antheros, vt frater Iacobus

D de Voragine atteſtatur in illa peruetuſta hiſtoria ſanct
quæ Longobardica appellatur, titulo de xi. millibus v
num. Vbi de renuntiatione Ciriaci, & martyrio eius ha
tur, & ideo nõ ponitur in catalogo pontificum, quia
dicitur, clerus eũ de catalogo abraſit, propterea qu
inuitis & reclamantibus ceſsit, & x i. millia virginũ ſe
tus fuerat. De quo ibi latiſsimè habetur. Sic & Cott
papa cedere papatui voluit, niſi perſuaſus à Cypriano
ſtitiſſet. Marcellinus quoq; loco ceſsit, & Liberius e
papatum reſignauit, cui Felix ſucceſsit, & iterum Li
cedente, aſſumptus fuit Leo i x. Et omnes prædicti p
ces ſancti fuerunt, excepto Liberio, vt patet in Chro
Poſtremo Cœleſtinus cedens, cauſam dedit, vt diſpo
E illa Bonifacii v i i i. de qua habetur in cap. i. de renun
6. conſtitueretur. Quod igitur in antiquis contigiſſe
mus, poſſet hodie modernis pontificibus euenire: t
gula iſta poſſet habere locum.

Pro reſolutione igitur omnium prædictorum, diſti
di ſunt aliqui caſus. Primus eſt: quando papa infirm
gnat in manibus cardinalium, & illi cõſentiunt reſig
ni, non obſtante regula. Et tunc talis regula locum n
beret, quia omnes videretur ab ea receſsiſſe. Nec ca
libus hoc caſu pœnitere liceret, nec contra factũ p
venire, iuxta clemen. i. de renun. Solum obſtat vnum
videretur papa iſto modo in vita ſibi eligere ſucceſſ
quod prohibitũ eſt ſecundum Abba. in cap. accepim
F pact. & tradit Fely. in cap. i. in 6. col. verſi. fallit nond
ſtit. cum concor. vt ſcribit latiſsimè cardinalis ſanct
de Turre cremata. in cap. in nomine domin. 23. diſt
ad hoc facilis eſt reſponſio. Nam illud dictũ Abb. & a
procedit, quãdo papa poſt creationẽ ſucceſſoris nõ
ſe dignitate papatus, ſed remanet papa ponens aliu
tum pontificem poſt eius obitum, quod facere papa
cet. Et ita procedit regula cõmunis tradita per glo. i
apoſtolica. 8. q. i. ſed quãdo per viam reſignationis b
cit & in vita ipſius ſe exonerat. & exuit papatu, & d
eſſe quod fuit, adeò quòd re ipſa dignitas in reſigna
transfertur tunc procedit tex. in cap. i. de renun. lib. 6
ſic debet intelligi, licet in caſu Abb. & doct. videlicet
do papa vellet ſibi eligere ſucceſſorem, Marianus Soc

suo indice generali inuenerit cautelam sub dubio forte, A
qua papa posset vti in eligendo successorem, videlicet si constitutionem faciat prius generalem de successore eligendo, sicut Bonifacius fecit de renuntiando papatui. in dicto ca. 1. sed hoc dictum, quod mihi videtur dubitabile, per ea quæ dicit Card. in clemen. 2. de elect. in 5. q. nō examinabo hic, cum extra propositam materiam videatur. Lt ea illam cōstitutionem, de qua Marianus loquitur, forte papa posset facere de consensu cardinalium, per ea quæ dicta sunt in sequen. quæst. Satis est, quòd iste primus casus iudicio meo videtur sine dubio.

Secundus casus est, quando cardinales simpliciter admitterent resignationem non habita cōsideratione regulæ: & tunc intelligeretur iuxta eam, videlicet quatenus pa- B
pa infirmus post viginti dies viueret: si verò infra viginti dies, ex quo per dispositionem istius regulæ papatus censeretur per obitū vacare, nō obstante resignatione huiusmodi admissa, possent eligere successorem, & vti facultate sibi cōcessa vt papa, quia intelligitur talis renūtiatio admissa sub tacita conditiōe quatenus moreretur infra 20. dies.

Tertius casus est, quādo papa infirmus resignaret nō in manibus cardinalium, nec illis admittentibus quod facere potest, vt dicit Vincen. in c. quod in dubiis. de renunt. & sequitur latè Ioan. Franciscus Paui. Rotæ auditor, in tract. c. sede vacāt. fo. 16. in 2. col. volum. paruo. Et hoc casu credere etiam regulam istam habere locum attenta mente & honestate, per ea quæ superius dicta fuerunt. C

Obstat tamen huic cōclusioni vnum, quia videtur quòd eo tempore quo disceptandū esset de viribus istius regulę illa iam extincta esset per obitū papæ, cum regulæ istę sint temporales ad vitam eius, vt patet superius in procœmio. Cardinales igitur, vel alij non poterunt post obitum papæ petere papatum vacare per eius obitum, sed per renuntiationem: cum hoc ipsum, quòd vacet per obitum, sit dispositum, & inductum per istam regulā, quæ, vt dictum est, per mortem papæ expirauit, nisi dicamus illam regulam habuisse effectum viuente papa. Quo casu effectus semel cau satus, etiam in actu temporali durat post obitū, vt tradunt Deus & Moderni in cap. 1. in princ. de iudiciis. & in cap. cum cessante. de appellat. arg. eorum quę dixit Bald. in l. in

D ipsius. per illum textum. C. famil. ercis. facit ad hoc
quod de mandato, re non integra tradunt etiam Mo
post Alexand. in l. eius. ff. si certum petatur.

Et ista omnia de plano procederent quando ex
stis coniecturis appareret papam resignasse magis
carnali, quàm propter vtilitatem vniuersalis Eccles
tamen nulla esset suspicio propter eminentem qualit
& sufficientiam, resignatarij res esset magis dubia
tamen videtur quòd ista regula habeat locum, non
propter rationes de quibus superius dictum est,
dubiis tutior & securior pars est eligenda, maxime
tam ardua & periculosa qualis est depositio papat
pars securior hoc casu videtur, si cardinales eligant
E diuino aliquem ad papatum tanquam vacantem per
tum, iuxta dispositionem istius regulæ. Quia præs
tur longè melius, & vtilius subuentum vniuersali Ec
per iudicia plurimorum, quàm per voluntatem vni
gnantis infirmi, argumen eorum quæ tradit Abb. in
dentiam. in princ. de offic. delegati.

Quartus casus est quando papa in infirmitate re
superuiueret. Et iste casus satis aduersus resignanti
cit ad propositum regulæ, sed relinquerem sub co
tione resignantis, & resignatarij: quia tunc esse
dispositione cap. 1. de renuntiat. lib. 6. Sed hæc ioci
sufficiant.

QVAESTIO SECVNDA.

F QVAERO, quid in imperatore in infirmitate
tuto, an si de consensu papæ, & electorum re
imperio, prout legimus plures hoc fecisse,
prehendatur ista regula?

SOLVTIO. Pro parte negatiua videtur dicẽdum
non, quia ista regula lòquitur de beneficiis eccles
quæ per collationem conceduntur. Sed imperium
per electionem, vt in cap. venerabilẽ. de elect. Igitur
sitio loquens in vno, non habet locum in alio, iuxta
ta in cap. cum in illis. de præbend. lib. 6. Item quia
gula loquitur de beneficiis ecclesiasticis, quæ cleri
feruntur: sed imperator non est clericus, nec aliquẽ
siasticũ ordinẽ habet, sed est laicus, & laicorũ num
tinetur, vt dicit Abb. in cap. tua. el 1. in primo nota

decim. Ergo in illà regula non procedit: quia ex diuersis A
non fit illatio, iuxta tex. in c. in præsentia. de prob. præsertim, quia beneficia, de quib. loquitur ista reg. sunt spiritualia. Imperium verò est temporale: quæ inter se multùm differunt, & sunt longè diuersa, vt in c. inter corporalia. de translat. prælat. & c. per venerabilem. qui filij sint legiti. Præterea, quia regula ista de Imperatore nullam facit mentionem, ergo non censetur sub ea comprehendi: quia constitutio generaliter loquens, non comprehendit Imperatorem, neque reges, nisi specialiter exprimantur, vt in ca. fin. de ofi. deleg. lib. 6. tenet Specul. Ioan. Andr. & Bald. in tit. de rescript. præsenta. §. fin. versi. nunquid expresso Episcopo, &c. vbi etiam dicunt hoc procedere, etiam si fiat expressio de Episcopo vel Archiepiscopo, tales non B
veniunt, neque text. in c. sedes. de rescript. hoc casu procedet, prout ibi etiam quidam adnotarũt, & etiam hoc tenet Card. Alex. in c. non liceat. 10. dist. & dixi suprà in proœm. Regul. quæst. 4. & hoc etiam probari videtur in c. totam. de pœn. distinctio. 3. ibi, Rex enim erat, alium non timebat, alium non habebat super se, &c. & hoc in Imperatore & Rege tenet Ias. in repet. 2. l. frater à fratre. num. 16. ff. de condic. indeb. cum concord. vt tradunt Moder. de Ripa in l. 1. in 8. col. nume. 59. ff. de vulg. & pup.

Sed pro parte affirmatiua vrget mens & ratio, ac ipsius Imperij comprobatio, quod à Papa stabilitatem & firmitatem recipit. c. venerabilem. cum ibi notatis de elect. Et ita conueniens videtur, quòd causatum sapiat naturam suæ C
causæ l. eius. ff. de oper. lib. & l. adeò. §. cùm quis. ff. de acqui. rer. domin. & l. tabernæ. ff. de fun. instruct. Cùm igitur Papa ligetur regula, à fortiori Imperator. Et quia negari non potest, quin Imperator largo modo dicatur sacerdos, vt dicit Domi. in c. ei, cui. in 2. col. de præb. lib. 6. quinimò quandoque Pontifex vocatur, vt est text. & ibi gloss. not. in c. de capitulis. 10. distin. tenet Ioan. Francisc. de Paminis Rotæ auditor in tract. de offi. & pot. cap. sed vac. fol. 14. in 3. col. in paruo volu. Hinc vulgò dicitur, quòd Imperator ordinem subdiaconatus habet, vt in cap. Valentinianus. 63. distinctio. Et alij dicunt Imperatorem esse presbyterum, vt refert Nicolaus episcopus Iadren. in thesauro Pontificali, folio 8. col. 1. imò Bald. in l. 1. C. de iure aureo.

D anul. Imperatorem Dei vicarium appellat. Nec imme
quia, vt ipse idem Bald. dicit in authen. habita. C. ne fi
patre. Deus in terris imperatorem omnium magi
constituit. Et idcirco Curtius senior in consi. 65. col. 6.
peratorem Dei legatum & proconsulem dicit. Et
spondetur secundo argumento contrario. Nec obs
quòd Imperium per electionem tribuitur: quia ide
papatu: & tamen per hoc non prohibetur renuntiatio
de renuntiatione. lib. 6. Nam videmus Imperatore
rolum, cognomine Magnum, à Zacharia papa to
Lotharium verò, Diocletianum, & Maximianum C
Imperio cessisse, quosdam etiam ex eis priuatam v
elegisse, alios monachos factos. Vbi ergo consider
E nuntiatio, regula locum habere potest, præsertim qu
illi ad quos electio pertinet, renuntiationi consen
quorum consensus collationi equipollet, iuxta tradi
Modernos in c. cum te. de rescriptis.

Sed prædictis non obstantibus teneo primam op
nem, videlicet huic reg. non esse locũ, si Imperator re
tiaret cum consensu electorum: quia cessant hoc ca
des istius regulæ: arg. text. notabilis in l. fi. C. de pac
cet in Imperio prohibita sit successio, sicut in bene
ecclesiasticis, iuxta c. venerabilem. de electio. Tamen
procedit, quando solus Imperator disponendo. Sec
per viam renuntiationis, de consensu electorum ho
ret, quia tali casu successio licita videtur. Ideo volun
F & Mod. in l. Imperator. ff. de leg. 1 per illum textum,
filius in vita potest destinari Imperator post patrem
olim Imperatorum filij viuentibus eis, Cæsares pro
bãtur, vt Ael. Spartianus memoriæ tradidit. Hinc for
consuetudo illa obrepsit, qua hodie Imperatores
suos, vel fratres Romanorũ reges, eis adhuc viuẽtib
gere procurant. sic apud Gallos primus regis filius &
successurus à Delphinatu, cui præest, Delphinus ap
tur, vt de his meminit Aymarus Riualius in historia
li. 4. dum Iustinianũ depingit Imperatorem. Pro qui
cit glo. in c. Hadrianus. el primo. 63. distinct. Nam ib
non potest simplex successio, quia Imperator libere
non disponit, sed de consensu alterius: arg. l. fi. C. d
emph. & d. l. fi. C. de pac. Cessante igitur tali cõsensu,

rem renuntiationem, quantum ad renuntiantem, valere: A
non tamen quo ad illum, in cuius fauorem fieret, si Imperator renuntians moreretur post 20. dies, quia esset locus isti reg. habito tamen vt dixi electorũ vel papæ consensu, omnis difficultas tollitur: sicut de papa diximus, qui eo ad huc viuente, de consensu Cardinalium potest sibi successorem eligere: arg. tex. in c. petisti. 7. quæst. 1. quia hoc prohibitum non reperitur. Et ita saluari posset, quod dicit Petr. de Monte, vulgo Episcopus Brixien. in suo Indice, in verb. papa. Sic etiã declarantur dicta Abbatis in capitulo accepimus. de pact. de quo in præcedenti quæstione mẽtionẽ feci. Nec huc pertinent, quæ in contrarium dicta sunt, quòd Imperator appelletur sacerdos, quia illud impropriè dicitur, sicut adparet in iuris professoribus, qui à lege sacerdotes appellantur, vt in l. 1. ff. de iusti. & iure. Nec rele B
uat, quòd Imperator habeat ordinem sacrũ, quod nullibi bene probatur. Sicut & illud, quòd Vicarius Dei appelletur, quod intelligitur in temporalibus tantùm vt declarat Abb. in c. nouit. in 7. notab. de iud. & Mod. de Ripa in c. 2. in 1. col. eo. tit. Et ita declarari debent dicta Bald. in l. cùm multa. C. de bonis, quę libe. dum voluit Imperatorem esse summum superiorem: quia, vt dixi, debet intelligi in temporalibus, non in spiritualibus, vt ibi etiam sentit Bal. & finaliter omnes istas opiniones, quas plures de Imperatore habuerunt, dicentes eum, vel sacerdotem, vel subdiaconum, vel episcopum, Specula. in titulo de legato. §. nunc ostendendum. versi. 39. confutat.

QVAESTIO TERTIA. C

QVAERO, An ista regula habeat locum in cardinalibus infirmis resignantibus?

SOLVTIO. Videtur dicẽdum quòd non. Primò, per illud vulgatum dictum, quòd ea, quæ speciali mentione, seu præfatione sunt digna, nisi specialiter exprimantur, omnia omissa esse intelliguntur. ca. quàm periculosum. de senten. exc. lib. 6. allegatum per glo. in c. 2. de præben. eodem libro. Sed in regula ista non fit mentio de cardinalibus, qui sunt speciali mentione digni. Igitur, &c.

Et pro ista parte facit, quia videmus regulã de exprimendo valore, Cardinales non comprehedere, vt probat Pet. de Ancha. consi. 288. pro clariori euidẽtia. Sicut etiam ex-

D trauagans, execrabilis. §. qui verò. cardinales nō comp
hendit, vt patet in d. extrauag. §. nos itaque. & tenet
And. in add. ad Specul. tit. de lega. §. sequitur. Eodem
do dispositio extrauagãtis Bonifacij. 8. incipien. inium
cardinales non ligat: vt dicit se tunc præsente iudicat
se in Rota Bar. Belenzi. audi. Rotæ in tract. de chan
66. Præterea, videmus, quòd propter excellentiam
dignitatis cardinalatus inductũ est, quòd licet omne
tij, à sede apostolica missi, legati à latere dici possin
pter reuerentiam summi Pontificis, cuius fimbriam
menti tetigerunt, vt Spec in tit. de off. leg. §. ratio. &
in summa post princi. tradiderunt: nihilominus de
riæ inductum est, vt soli cardinales legati à latere dic
E vt probatur in c. decætero. in verbo, legatos de later
missos. 2. q. 6. & in c. si episcopus. ibidem. Ita hic dice
videtur, quòd propter eorum prærogatiuam sub
non includantur, vt sic speciali hoc honore vltra alio
corentur, Et pro ista parte faciunt plura alia, quæ
tradit in consilio 498. in casu, quo quæritur. Et quæ
superiùs in proœmio istius voluminis, q. quarta.

Sed istis non obstantibus, concludo contrarium p
tionem istius regulæ, quæ emanauit ad obuiandum
bus, vt dictum est. Quæ quidem ratio magis qua
personis cardinalium, quàm aliorum. Nam cum ma
gnitate sint præditi, oportet eos plus aliis à fraudib
alienos, iuxta notata in c. cùm quidam. de iureiur.
F presbyteri. C. de episcop. & cleri. facit text in cle
renuntia. Et ista ratio, quę in propulsandis fraudibu
sistit, salutem etiam animarum concernit. Quo ca
dispositio generalis sit, cardinales comprehendit,
dunt Ioan. Andr. Gemin. & omnes, in c. nemo. de cl
libro 6. & in c. pro humani. de homicid. eodem libr
multis concordan. vt scribit præfatus auditor in dic
ctatu. Vbi plus subdit, per istam rationem aliás
Rota iudicatum, regulam Cancellariæ de oriundis,
dinales comprehendere, sicut & aliæ habentes ea
rationem vtilitatis animarum. Et istam opinionem
tur etiam Ioannes Franciscus Pauinus, olim Rot
tor, in fine sui tracta. de offic. & potesta. capituli se.
quem refert, & sequitur Felyn. in c. ad aures. in 7. co

octaua conclusio. de rescript. Et hoc idem latè disputando A
tenuit Vincentius de Herculanis, vulgò Frisius nuncupatus, in quadam sua, ad Petrum de Vincentia Cameræ auditorem, responsione facta Romæ in consistorio in causa priuationis Archiepiscopi Consentini, tempore Alexand. Papæ. 6. vt adparet in eorum consiliis tunc temporis impressis.

Et breuiter ista videtur communis resolutio, quòd in generali dispositione concernente bonũ publicum, vel animæ vtilitatem, aut periculum, Cardinales comprehendun tur, siue de commodo, siue de præiudicio eorum agatur. Secus verò in aliis in constitutionibus odiosis. Et ita contraria resoluuntur. Et quia in ista regula vtilitas animę con sideratur, vt dictum fuit, ideo tenendum erit eos compre- B hendi, saluo iudicio saniori. Et ita hodie Pontifices obseruant. De qua tamen quæstione plenius dixi superius in proœmio, & dicetur super aliis regulis istius voluminis. Vbi alia diuersa motiua ponam, ne sępius idem repetatur.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, An ista regula procedat in familiari cardinalis cedenti in infirmitate, non facta mentione familiaritatis?

SOLVTIO. Punctus iste plures continet difficultates propter concursum regulę de impetratione beneficiorum vacantium per obitum familiarium cardinalium, ordine 30. quæ annullat gratiam, si non facta fuerit in ea mentio nominis & titu. cardinalis. Quarum quidem qualitatum C omissio præsupponitur in ista q. Pro cuius quidẽ resolutione, considerandа sunt duo capita. Primum, quando familiaris, qui renuntiauit in infirmitatę, mortuus fuisset infra 20. dies. Secundũ caput, quando obiisset post 20. dies. Capiam igitur vnumquodque caput de per se, vt clariùs intelligatur materia.

Circa primũ, quando familiaris infra 20. dies obiit, disponit ista reg. beneficiũ vacare per obitum. Quã quidem vacationem fictã, siue inductam ab ista reg. non capit resignatarius per suam cessionẽ, sed relinquitur primo impetranti eam à papa. Sed nũc subintrat vna difficultas, nunquid in tali vacatione obitus, ficta regu. prędicta cardinalium habeat locum? de quo ibi dicetur, quia iste casus ad

D propositum præsentis regulę seu quęstionis non facit
cundum caput est, quãdo familiaris cardinalis in infir
tate renũtians, moritur post 20. dies (quo casu benefic
vacat per renuntiationem) nunquid isto casu, si non fi
fuerit mẽtio in literis prouisionis de nomine & titulo
dinalis, iuxta dictam reg. 30. annulletur gratia? Olim
erat aliqua difficultas, ex quo in regulis Gregorij. n. e
illa verba. Per cessum vel decessum, vt dicit Egi. decis.
supposita eorum. in prin. Sed ex quo hodie illa verba
cessum, in regulis modernis sunt sublata, restat dubi
per quo videtur concludendũ à fortiori regulã illam
obstare illi regu. quia cùm reg. illa loquatur de vacan
per obitum, non habet locũ in renuntiatione, de qu
E regula loquitur, vt est casus clarus in d. c. susceptum.
cam latiùs in d. reg. 30. Nã dato, quòd extensio cas
ri ad fictũ non sit contra ius, sed prẽter ius: vt notan
in c. per venerabilem. qui fil. sint legit. tamen nunqu
extensio, nisi inueniantur de iure parificati casus ver
cti: vt dicit Domi. in c. fi. in prin. de consue. lib. 6. à fo
ergo hîc vbi parificatio esset contra ius, non debet il
tensio fieri. Et quòd in renuntiatione, seu prouisione
non habeat locum illa regula 30. familiariũ cardina
concluserunt Domini mei in Rota de anno M. D. X
prout latè retulit Domi. Guliel. Cassiodorus olim
auditor in recollectis suis decisionum. Et licet pro il
cisione plures rationes ibi adducat, quas omitto, q
F deri possunt: tamẽ pro illa decisiõe potest adduci ra
cludens ratio iuris: quia habemus nullam qualitatis
sionem vitiare gratiã, nisi quatenus illa in iure sit exp
vt in clem. 1. de præb. & notatur in clem. 2. de offi. or
in c. fi. de offi. leg. lib. 6. cum concor. vt per Fely in c.
stra. in 3. corr. de rescrip. Et reperio etiam vltra di
dominum Guliel. istum casum accidisse in Rota de
M. CCCCLXXV. in mense Nouemb. & fuisse tentum,
gulam non habere locum pro Stephano Rompilno,
non fecerat in sua prouisione mentionem, q̃ Io. in
tate resignãs, fuisset familiaris cardinalis, scilicet An
ita pro do. Stephano concluſit Io. Aloi. Tuscanus, su
uocatus consistorialis, vt patet in 1. volu. cons. suorum
6. qui pro ista parte alia fundamenta adducit, quę nõ

ro: quia latiùs dicam ſuper dicta regula. Nunc verò ſuffi- A
ciet allegaſſe Doct. qui multa congerunt, vt docet Fely. in c. Rodulphus. in 8. col. de reſcrip. Stante igitur iſta concluſione pro firma, & dicta regula cardinalium nõ procedat iſto caſu, præſens quæſtio habet modicam difficultatem.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula iſta comprehendat exemptos? SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd non, ex eo, quia ſub generali diſpoſitione beneficia exempta non comprehenduntur, vt dicit Archi. in c. ſi propter. de reſcript. lib. 6 dum vult, quòd ſub illo textu, qui ſimpliciter loquitur, non comprehenduntur beneficia exempta. Quem ſequitur Rota in antiq. deciſ. 269. nota quòd ſi ex priuilegio, &c. in fin. Nam ea, quæ ſunt ſpe- B
ciali nota digna, cenſentur omiſſa, niſi ſpecialiter de illis caueatur, iuxta glo. & tex. in cap. 2. de præben. lib. 6. Cùm igitur exempti ſint nota digni, & ſpecialiter inter alios delecti, ergo in generali ſermone iſtius regulæ, vel alterius diſpoſitionis non comprehendentur. Et hoc in puncto tradit Bald. in l. 1. in 6. col. verſic. vnde quæritur. C. de furt. Idem per plura dicta probat Paul. de Caſt. in conſilio 313. incip. poſtremò res iſta, &c. circa fin. libro primo. Et per iſtam rationem dicit idem Paul. in conſilio CCCCLXII. in 2. volu. quòd exemptus non tenebitur ad collectas vel decimas impoſitas vniuerſitati, niſi expreſsè de illa dicatur. Hoc firmat etiam expreſsè Ang. in l. fi. C. ſine cenſ. vel reliq. Hinc etiam videmus exemptos eadem ratione non C
teneri ad charitatiuum ſubſidium, vt tradit Decius in conſilio 154. in cauſa exemptionis. in 2. col. Et hac ratione dicimus expectatiuas etiam non capere beneficia exempta niſi expreſsè dicatur, vt dicit Felyn. in cap. graue. in 1. col. de offic. ordinar.

Sed prædictis non obſtantibus, concludendum eſt cõtrarium. Et ante omnia præmittendum eſt, quòd ſolus papa eſt prælatus, & proximus ſuperior exemptorum, vt in c. nulla. 93. diſt. not. in c. autoritate. de priuil. lib. 6. Abb. in c. nihil. de elect. & not. in cle. 1. de reb. eccle. non alie. & in c. fi. iuncto c. pe. de renunt. Tunc ſic, ſi papa aliquid generaliter conſtituit, ligabit ſubditos ſuos. c. 1. de conſtitut. & c. 1. de cẽſi. Et licet omnes ſint papæ ſubditi, vt dicit Inno.

D & alij ibidem: magis tamen illi subiiciũtur exempti, q
alij: cùm alium iudicem non habeant, quàm papam. I
si diceremus contrarium, essent acephali: & sicut lo
sine rege, quod non est dicendum, vt in ca. quidam
fin. 24. quæstione 3. Et ista ratione vtitur gl. & ter.
posito nostro in cap. nulla. 93. dist.

Non obstant ea, quæ in contrarium adducta fu
quia communis opinio est in oppositum, vt tenet
cap. graue. de præbend. Domi. & Philip. in cap. aute
§. inhibemus. de priuileg. lib. 6. faciunt ea quæ dixi
And. in regula, scienti. in Mercur.

Tamen vt perfecta & clara possit haberi doctri
resolutione prædictorum, sic distinguendum est:
E quærimus, nunquid in dispositione iuris comprehe
tur exempti? & dicendum est ꝙ sic, per suprà dict
lex, vel dispositio vniuersaliter loquens, prout est
mnia includit, vt in cap. si Romanorum. 19. dist. &
dispositio personas priuilegiatas comprehendit, v
Bar. in l. in fraudem. ff. de testa. mil. cum concord.
Dec. in l. 1. in 2. lect. col. 4. versic. nota vltimò. C. de
quæ pro eo quod interest. Aut verò loquimur in
gio concesso in fauorem alicuius vniuersitatis, v
cularis personæ. Et isto casu procedunt contraria,
exempti in generali sermone non comprehendu
ista est veritas. Cùm igitur regula ista generaliter
stituta pro bono publico ad euitandas fraudes,
F exempti comprehendentur.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, vtrum ista regula comprehenda
nas religiosas, habentes dignitates collati
SOLVTIO. Videtur quòd non: quia re
quitur simpliciter de beneficiis: & appellatione b
non venit dignitas, de quo loquimur, vt in cap. 2.
quanuis. & in ca. cùm illis. de præb. lib. 6. Et quia
fit mentio de fœminis, ergo nos illas includere
bemus. l. si seruum. §. non dixit. de acquir. her. & l.
quis à pat. fu. ma. Nam iste est casus rarus, videlicet
lier renuntiet. Ergo lex ad illũ casum nõ adaptatur
l. nam ad ea. ff. de leg. Per quam legem dixit Ang.
344. incip. Martinus. in 2. col. ꝙ statutum simpli

quens, intelligitur de masculis, non de fœminis. Et ideo si A
statutum dicit, ꝙ nullus contra instrumentum publicum audiatur, non habet locum in muliere, vt tradit Anton. de Cana. in tract. de execu. instr. q. 18. Et priùs Bal. in l. in multis. ff. de sta. ho. Vbi etiam dicit, ꝙ si statutum disponit, ꝙ nullus de magnatibus intret palatium, in tali statuto non comprehendentur fœminæ. Et eodem modo si statutum requirit in contractu alicuius, autoritatem vel consensum consanguineorũ vel coniunctorum, non comprehendun tur fœminæ, vt not. Bal. in l. 1. col. fi. versic sed ꝙ statutum. C. qui admit. cum concord. traditis per Alex. in consi. 24. animaduersis. col. 1. vol. 2. & Bal. in consi. 201. incip. in prouincia. col. fi. lib. 1. Et idem voluit Ang. in l. fi. C. de ver. sig. Corn. in consi. 151. videtur. lib. 4. Sic etiam statutum, quod loquitur de bannito, non habet locum in fœmina, vt dicit B
Ang. in consi. 67. primum est. col. 1. Sicut videmus, quòd si filii bannitorum expellantur de ciuitate, nõ habet locum in fœminis filiabus, vt notat Bal. in l. quicunque. de seruis fug. Et statutum de capiendis malefactoribus, non intelligitur de fœminis, vt tradit Io. de Platea in l. patrimoniorum. C. de nume. patr. lib. 10. facit ad hoc, quia iura simpliciter loquentia de personis, intelliguntur de habilibus, vulg. l. vt gradatim. §. de lege. ff. de mu. & hon. Cùm igitur regula ista nullam mentionem faciat de fœminis, videtur concludendum non comprehendi sub ea.

Sed istis non obstantibus, contrarium de iure tenendum pluribus rationibus. Prima, quia ista regula est inducta ad tollendas fraudes. Et isto respectu, quia concernit C
animæ vtilitatem, dicitur fauorabilis, vt sæpe dictum fuit in præcedentibus quęstionibus. Qua igitur ratione comprehenduntur masculi, eadem & fœminæ comprehendi debent. Et ita per istam rationem dicit D. Ioan. Francisc. Pauinus quondam Rotæ auditor, in commento extrauag. execrabilis. §. 1. in glo. in ver. filiis. quòd dispositio illius textus loquens de masculis habentibus duo incompatibilia, habet locũ in fœminis, per rationes, de quibus ibi per eum. Quia respectu animæ, nulla est differentia sexus, vt tradit Anto. de Alex. in l. alienam. C. de procurato. Deci. in cap. cùm dilecta. de confir. vtili vel inutili. qui per istam rationem dicunt, quòd licet mulier procuratrix esse

D non posit, hoc tamen non habet locum, vbi agitur de
lute animæ: quia tali casu de apicibus iuris non est di
tandum, vt not. Archi. in c. scriptum. 6. q. 3. Et ita etiam
cemus, ꝙ si mulier in testamento testis esse non po
non habet locum in testamento ad pias causas, vt n
Bal. in l. pe. in fi. C. de sac. san. eccl. & Fel. in c. quoniam
testi. Et in summa, vbi est eadem ratio, licet casus in l
nis sit minùs frequentatus, cõprehenditur tamen sub
positione simpliciter loquente, vt est gl. singul. in l. 1.
rap. vir. quam ibi Hippolytus multis similibus orna
vult, ꝙ dispositio & pœna illius legis punientis virum
pientem virginem, habeat locum in virgine rapien
tum, licet rarò accidat. Ad quod est videnbum, quod
E gularius voluit Bal. in c. licet vniuersis. de testi. Hinc
statutum imponens pœnam in aliquo casu, habet l
in fœmina, vt not. Bart. in l iura. in fi. ff. de legib. Et
firma & resoluta conclusio, ꝙ regulariter in omnib
sibus fœmina comprehenditur, vbi specialiter non
nitur excepta, vt tradunt doct. in l. quicunq;. C. de
vt tradit Bar. in l. 1. ff. de ver. sig. Præsertim, quia text
regulæ loquitur per vetbum, si quis, quod de su
masculum & fœminam cõprehẽdit, vt in l. si quis id
vbi Alex. & Moder. ff. de iurisdi. om. iud. Accedit, qu
batissa in administratione ęquiparatur abbati, vt not
in c. 1. in prin. col. 6. qui feu. da. pos. Abb. in c. 2. de h
fiunt à pręla. Catd. consi. 17. circa primum. col. 2. Vn
F dem ratione qua Abbas sub ista regula comprehen
abbatissa comprehendi debet. Et sic concludo, ꝙ
bet fœmina habens dignitatem, quæ renuntiam
comprehenditur sub ista regula: nõ obstante, ꝙ
pliciter loquentia, debent intelligi de habilibus: q
spondetur mulierem esse habilem, per supradicta: n
la in hoc sit differentia inter marem & fœminam, n
faciat. Præterea, non habet locum illa theorica, vbi e
ctio, si quis, iuxta tex. in l. 1. ff. de ver. sig. Tertiò, vbi a
de vtilitate publica, leges non recipiunt restrictione
habilitate. l. si quis in graui. §. 1. ff. ad Sille. l. 1. C. de sa
eccl. Sed reg. ista concernit bonum publicum. Igitu
Nec obstant decisiones superiùs allegatæ: quia illæ p
dunt, vbi est diuersa ratio. Nec minus obst. ꝙ app

ne beneficij, non venit dignitas, &c. Quia hoc est falsum, A
vbi concurrit mens & ratio eadem dispositionis, maximè
in materia fauorabili, vt ista, vt patet per glos. in cle. audi-
tor. de rescrip. & in cap. j. de reg. iur. lib. 6. Cuius dispositio
etiam papam comprehendit appellatione beneficiorum,
vt latè tradunt Modern. in tracta. de benefic. in 3. q. primæ
partis. & dixi superius prima quæstione.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an ista regula habeat locum in sene de-
crepito?

SOLVTIO. Verba regulæ innuunt, quòd sic, ibi,
in infirmitate constitutus, &c. Nam senes infirmi dicũtur,
vt est casus in l. ciuitatibus. ff. de leg. 1. & in cap. magnæ. de
vot. Vbi per illum tex. Abb. infert, quòd statutum loquens B
de infirmo, verificetur in sene. Et sequuntur Mod. Asten.
in tertio volu. statutorũ. in verb. infirmus. Ergo eodẽ mo-
do ista regula, quę pariter de infirmo loquitur, habebit lo
cum in sene: cũ regula sit eiusdem naturæ: imò nihil aliud
est, quã statutum. Et hoc idem repetit Abb. in c. quoniã. in
6. col. vt lite non contesta. Hinc Terẽtius in vltima comœ
dia, post Aristotelem lib. v. de generatione animalium, di-
cit: Senectutem per seipsam morbum esse naturalem. cui,
vt inquit Horatius, multa circunstant incommoda, pluri-
mæque imbecillitates. Querula enim est, difficilis, moro-
sa, timida, vt quæ credat elementa sibi omnia defutura.
Quam multis verbis describit Pog. Florẽtinus lib. 1. de mi
seria humanæ cõditionis. fol. 7. Vnde meritò medici dicũt
senes debere regi regimine cõualescentium, prout etiam C
Cicero de Orat. dicit, de Qu. Mutio loquens. Et ille sene-
ctutis morbus non equidem incidẽs est & transiẽs, sed, vt
inquit Seneca, permanẽs & insanabilis. Et ob eam causam
Indi, teste Herodoto lib. 3. historiarum, consueuerũt senes
interficere & edere: tãquam inter senes & mortuos nullũ
esset discrimen. Nã senis vita, vt est in prouerbio, in labris
primoribus habitat. Nam viuit mortuus inter viuos, &, vt
inquit Beroaldus, senior ex Græcorum sententia, senex est,
& nõ est. Nam senile corpus est putridum ædificiũ, in quo
omnis iunctura diducitur: & dum alia fulcitur, alia discin-
ditur. Et ideo senex non descendit, sed cadit pluſquã infir-
mus, cũ sit non solũ infirmus, sed, vt Grẽcorũ musę canũt,

D autore Apollodoro, pariter & delirus. Hinc illud P
processit, Senex cùm extemplò est, iam neq; sentit,
sapit. Nec immeritò Aristotel. lib. 2. Politicorum, sene
tem non solùm corporis, sed etiam mentis esse volu
vt proximè accedamus ad propositum quæstionis, s
non solùm infirmus est, sed infirmitatum omniũ qua
mentum quoddã, ad quod, veluti agmine facto, con
morborum omne genus. vnde non abs re Poëta di
-Subeunt morbi, tristisq; senectus. Nam inter c
morborum genera, vt inquit Hippocr. & post eum C
Celsus, maximè infestãt senes disponia & stranguria,
est spiritus & vrinæ difficultas, coryca, & pituita, ne
tis, & paralysis, id est, renum dolores, & neruorum re
E tiones. Adde etiã cacexiam, id est, malũ corporis ha
lienteriam, id est, intestinorũ leuitatem, cæteráq; fus
tris mala, quibus senes vexãtur. Adde incõmoda sene
tis penè innumera: quæ quasi per indicẽ Satyricus n
rat Iuuenal. Saty. 10. Ex quibus facilè deprehendem
nes non solùm infirmorum numero contineri, sed e
morborum. Quid enim in causa fuit, ꝙ Cornel. Sen
cùm hilaris cœnasset, subitò extinctus fuit, autore S
ca, nisi senectus? Quid Rhodiorum legatum in calce
tionis extinxit, nisi senectus? Quid A. Pompeiũ, L. V
Ap. Senfeium, Iuliũ medicũ, Fabium senatorẽ, Anacr
tam poëtam, nisi senectutis infirmitas interfecit? L
texeretur historia, si senes oẽs repẽtina morte interẽ
F connumerare vellẽ, cùm satis fuerit, infirmitates ips
thales, quibus senectus ipsa implicita est, ostendisse
bus finẽ imponet Licinius Caluus, homo Romanus
ctæ ętatis, & magno natu senex, qui tribunatũ mili
precatus, ita verba fecit ad Quirites: Me iam non e
sed vmbrã, noménq; P. Licinij relictũ videtis. Vires c
ris affectę, sensus oculorum atq: auriũ hebetes, mem
labilis, vigor animi obtusus, ac deniq; ipsamet infirm
Et ad propositum redeundo, videlicet ꝙ reg. ista loq
de infirmo, habeat locũ in sene decrepito, tenet expr
& in terminis excellens ille glossator concilij Basilie
siue pragmaticæ sanctionis, tit. de colla. fo. 97. Quam
pluribus fundamentis probat. inter quę adducit dict
chi. in c. nihil. 7. q. 1. dicẽtis: Faciliùs admittendam es

signationē ægri, quàm senis: quia senex prę supponitur mi A
nus viuere, quàm æger. Et valde senex æquiparatur grauiter infirmo. ca. j. de cler. ægrot. lib. 6. Nam senex mortuus, præsumitur ex senectute decessisse. l. si vt certo. §. quid verò senectute. ff. cōmod. vt latiùs ibi Archi. & dictus glos. in dictis locis diuagātur. Hinc Apost. ad Hebræos. c. 8. dicit, quòd qui antiquatur & senescit, prope interitum est: quia senectus, secūdum Senecam, nihil aliud est, quàm vitæ occasus. Faciunt quæ in proposito scribūt quidam moder. in tracta. de beneficio. in 3. parte. q. 18. vbi etiam in indiuiduo decidunt istam quæstionem. Pro quibus facit etiam illud, quòd senex semper est in morte, vt notatur in l. is qui. ff. de fideicōmiss. lib. cum concor. vt scribit Cataldinus in tract. de transla. concilij Basil. col. 3. Et Moder. in l. senium. C. qui B testamen. facere poss. & ex etymologia nominis apparet. Nam, vt boni autores tradūt, senex dicitur, quasi semimex, hoc est semimortuus, quòd acta maiore ætatis suæ parte, iam morti propinquior sit: Nex enim mortē significat. Et ideo meritò Bion philosophus senectutē portum omniū malorum appellabat. De qua Plinius lib. 7. ca. 10. quædam incommoda scribit. Cum quibus concordat Ioan. Anton. Campanus in epistola cōsolatoria ad Card. Papien. de obitu fratris. fol. 6. & Archiepiscopus Flor. in j. parte summæ. titu. 5. c. 1. §. 5. & 6. Et sexcenta alia senectutis incommoda heroico carmine enumerat Erasmus ad Gulielm. Copum posit diuum Gregoriū super homilia, Erunt signa, &c. quæ omnia huc tendunt, vt dicamus regulam istam de infirmo C
loquentem, locum sibi vendicare in sene decrepito.

Sed prædictis nō obstātibus contrariā opinionē veriorem puto: nam regula de infirmo simpliciter loquitur. Ergo in dubio debet intelligi propriè de illo infirmo, qui in lecto iacet, & febre corripitur. argumen. eorum, quæ dicit Bar. in l. vnica. §. hoc interdictū. per illū tex. ff. de fonte. Nā infirmitas vera, & propria, est illa quæ ex humorū excessu causatur: ex quo succedit febris, vt tradūt Moder. Auinionens. in tracta. legali de peste. in princ. & febris nihil aliud, quàm motus corporis contra naturā: vt in l. quęsitū. §. j. ff. de re ind. & in l. j. §. sed sciendū. ff. de ędi. edic. Senectꝰ verò nō est huiusmodi. Ideo propriè infirmitas non dicitur, sed debilitas, vt dicit Fely. in cap. quoniā frequenter. in penul.

D col.vt lite non conteſta.facit text. in cap.j.& in cap.ni
propter debilitatem.de renuntia.& notant Moder.
ſi pro debilitate.de offic.deleg.& in c.ſi qui teſtium.d
ſtib. Et ideò concludendum eſt, ſub diſpoſitione iſtius
gulæ de infirmo loquentis,ſenes non comprehendi
ſenex,ex eo quia ſenex,infirmus propriè non dicitur
detur eſſe text.in l.cui dens.ff.de ædil.edict. vbi dicit
quòd carens dentibus non eſt infirmus,aliàs nullus ſe
eſſet ſanus.Innuit ergo text.quòd ſenes licet dentibus
reant,non propterea infirmi dici debent.Et licet ſenes
cantur proximi morti, non autem ſunt ita proximi,
non ſpem vitæ quinquennalis ex iuris præſumptione
polliceantur, vt dicit Alexand. in l.hæreditatum. per
E text.ff.ad legem Falc. Vel ſaltem ſperent per annum
re,vt dicit Roma.in conſil.363.petitur à me.in colum
ante ipſum diuus Hierony. in 2.part.Epiſtol.titu.3.ep
40. Et hoc idem prius dixit M. Tullius in lib.de Sene
te. & dixi in §.item ſi quis in fraudem.nume.25. Inſtit
actio. Eſt bene verum,quòd in capulari ſene, & pene
decrepito renuntiante, magis iuſtificari debet renũtia
quàm in iuuene : & ſuperior diligentius eam renuntia
nem intueri debet, ne ſimulatè vel fraudulenter fabre
ſit. Quo caſu putarem, proculdubio iſtam regulam n
habere locum,aut ſaltem militare rationem.ca.2.de re
tia.lib.6.Et ita etiam videtur ſentire Pet.de Ancha.in
ſil.279. quæſtio proponitur. Vbi loquitur de permut
F ne cuiuſdam ſenis iam confecti. Nec ob eam cauſam
tuit eum iuſtificare,ceſsiſſe in vtilitatem eccleſiæ,vt ibi
eum. Et vltra iſta plura alia priuilegia ſeniorum, vide
moder. Hiſpanos in rubrica inſtitu.de iuſt.& iur.co
nume.75.cum ſequen.& per Cardin.Iacobatium in tra
de concilio.pagina 58.cum ſequen.lib.j.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in eo, qui
trat mare tempore tempeſtatis, vel eſt conſtitu
in alio periculo mortis, & renuntiat in illo pe
lo,& moritur infra viginti dies ex illo?

SOLVTIO. Videtur prima facie, quòd ſic, per ea
de periculo maris cumulat Io.de Mut.Prior,in quibuſd
memorabilibus ſuis,vbi mare æquiparat infirmitati &

ti. De quo Fely. in ca. olim. in 2. col. de excep. Et negari nõ A
potest, quòd nauigatio semper est periculosa & incerta, sicut infirmitas, vt not. Bald. in cap. pastoralis. colum. 2. de offic. ordin. Et eam æquiparat Æneas Syluius, epistol. 37. ægroto in carcere, vel lecto existenti. Hinc emanauit prouerbium: Qui nescit orare, ascendat mare. Et Ouid. in lib. 2. fine titu. dicit, quòd nauigans ad mortem accedit.

Nam propè tam lethum, quàm propè cernit aquam. Idem etiã Seneca testatur lib. 7. Tragœ. & Terent. comœdia. 6. Nam plus dies 30. in naui fui semper mortem expectans. Nam fortunatus est qui nescit, quid mali præterierit, qui nunquam est ingressus mare. Et Propert. libro 3. de morte Pæti:

Ite rates curuæ, & lethi quoque texite causas. B
Ista per humanas mors venit acta manus.
Terra parum fuerat, fatis adiecimus vndas.

Fortunæ miseras auximus arte vias. Et hoc est absolutum apud omnes, quòd intrans mare, dicitur constitutus in articulo mortis. Et ita de illo qui vadit ad bellum, vt de vtroque dicit Abb. in dicto capitu. pastoralis. §. præterea. Et idem de intrante domum pestiferam, vt de istis omnibus loquitur Bartol. in tracta. de testamen. in versic. mortuum. & in l. fin. ff. de infam. Cardin. in clemen. j. in princ. & §. fina. de pœnis. Et quod habetur toto titulo. ff. ad legem Rhod. de iactu. Adeo quòd lex æquiparauit mare homini crudeli & potenti, vt in l. tertia. ff. de dona. cau. mor. Et plura ponit Luc. de Pen. in l. quotiens. de naufrag. lib. xj. Quibus omnibus consideratis, videtur concludendum regulam istam de renuntiatione, in tali locum habere. C

Sed istis non obstantibus, teneo cõtrarium, per ea quæ notat Abb. in cap. quod de his. in fin. de senten. excommunica. Ex cuius dictis quæstio ita resoluitur. Nam ponit ibi pro constanti, ibi esse textum probantem inter infirmitatem & periculum mortis magnum esse discrimen. Quod si verũ est, prout inficiari non potest, regula ista loquens de infirmo, non habebit locum in sano constituto in aliquo periculo mortis, quia non dicitur infirmus ea infirmitate, de qua regula sentit. Si igitur talis credat, & moriatur infra viginti dies, beneficium non vacabit per obitum, sed per renuntiationem, quia cessat mens & intentio regulæ.

D QVAESTIO NONA.

QVAERO, ponamus aliquem infectum peste, infe
continere domi, vbi renuntiat, deinde in certa
solus moritur, dubitatur vtrum ante, vel post
simum diē fuisse mortuū præsumamus, & cui potissim
onus probandi incumbat, an videlicet reo excipient
regula, an verò actori resignatario?

SOLVTIO. Istud dubium habet duas partes. Prima
an regula ista, quæ loquitur de infirmo, procedat in
cto? Secunda pars, supposito quòd sic, nunquid in
debeat præsumi mortuus infra, vel post viginti dies,
do nescitur tempus obitus?

Circa primum videtur dicendū, regulam habere lo
E in infecto, quod sic ostenditur. Infectus dicitur consi
tus non solùm in infirmitate, sed etiam in periculo
tis, vt latè probat Corneus in consil. 130. in hac consi
tione. in quarto volum. & in consil. 53. eodem lib. Et in
chra quæstione reassumunt nouissimi Bononienses
cta. legali de peste, in prima parte, quæstio. 10. Et ista
nio suaderi potest ex eo, quia pestilentia est morbus
tissimus & contagiosus, qui omnes alios magnitudi
perat, vt dicit text. in cap. sicut. el j. de simonia. Cùm
tex. iste loquatur de infirmo, in dubio intelligendus
omni infirmo, qui est in periculo mortis, ita quòd
prehendat infectum pestilentia.

Prædictis tamen non obstantibus, contrariam op
F nem puto veriorem, videlicet regulam non habere
hoc casu: ex eo, quia licet infectus pestilentia, dicatur
stitutus in periculo mortis: non tamen potest dici
mus, nisi per quandam fictionem, & habito respe
periculum imminens ex illo morbo tam contagiosi
quo infectus, adeò est aëris participatione contamin
vt facilè euitetur ab aliis. Et tali respectu potest ho
infirmum existimare, cùm possit ex infectione istam
nerari pestilētia, & eum necare. Et ideo prudentis e
tempore, se, & sua ita componere, ac si infirmus esse
cerneret moriturum. Verè tamen & realiter consi
rem ipsam, infectus pestilentia sanus est, & non in
Nā infirmus dicitur, qui iacet in lecto, & febre co
lege prima. §. sed sciendum. ff. de ædil. edict. & nota

in sum. 16.q.j.& not. in c. cùm infirmitas. de pœnitent.& remiſ. Cùm igitur regula iſta ſit ſtricti iuris,& exorbitans à regulis iuris communis, debet de proprio & vero infirmo intelligi,non de præſumpto:alias ſequeretur illud inconueniens, quòd ſenes, de quibus ſuprà proximè diximus,qui infirmorum numero continentur,furioſi,abſentes,& alij omnes,qui infirmis æquiparantur,iuxta text.in l.2.§.furioſus.ff.de iure codicil. comprehenderentur ſub iſta regula. quod non eſt verum. Intelligenda igitur erit in caſu proprio infirmitatis, cùm ſit odioſa,& ſtricti iuris. Et hoc quo ad primum. A

Circa ſecundum quis tenetur in dubio probare infectum,mortuum fuiſſe infra viginti dies? Dicendum eſt, q̃ opponens de regula, ex eo, quia reſignatarius habet intentionem fundatam de iure, quòd taliter mortuus,præſumatur mortuus poſt vigeſimum diem. Ratio eſt, quia quælibet infirmitas in dubio præſumitur durare longo tẽpore,ſaltem per annum:vt probat Card.in c.cùm inter.de elect.per tex.in c.communiter. 33.diſtin.Sequitur Alex.in l.furioſum. 2.col.C.qui teſta. face.poſ. Et ideo infirmitas longum impedimentum reputatur in dubio. l. ſi longius. in prin.de iudic.Sequitur Deci.in c.prudentiam. in 4.col. de offic.delega.Et illud dictum ſequuntur Moderni Taurinen.in l.j.nume.539.ff.de offi.eius. Non obſtat,quòd in morbis peracutis, veluti peſtilentia, velociſsimè homo moritur,vt dicit Barthol. de Piſis, in tracta.peſtilentiæ,in princ.ex mente Hippocratis in tertio Prognoſticorum,& in ſecundo Aphoriſmorum,cap.vigeſimotertio.& Galen. in primo de morbo, c. 4.Quia reſpondetur hoc non eſſe ſimpliciter verum,ſed ſecundum complexionem, & alia accidentia infirmi, hoc euenit. Et ideo dicit Gabriel Bergomen.in tractatu peſtilentiæ,in 2.parte,fol.5.quòd licet peracutæ ægritudines non tranſeant 14.diem, ſecundum Hippocratem: tamen dicit quòd iſte latro peſtiferus pabuiat,& diuagari poteſt in corpore humano per quadraginta dies,& tandem infirmum interimere. Quæ quidem opinio,cùm ex multis medicorum locis ſatis comprobetur, tum ex ſæuiſsima illa, & multis ſeculis memoranda, anni 1537. peſtilentia,quam ipſi vidimus,fit manifeſtior. Lacuerat enim per idem tempus in domo Reuerend.Car- B C

D dinalis Laurentij Sanctorum quatuor, cuius tunc
auditor, peſte languens, quidã nomine Turion, Nic
ſigillatoris ſacræ Pœnitentiariæ famulus. Is cùm du
morbo torqueretur, tandem quinquageſimũ diem tra
greſſus, obiit. Idem eadem in domo duobus aliis acci
Nam Secretarius principis Orangæ, tunc exercitus i
perialis in illa ſæuiſsima vrbis direptione Ducis, peſti
tia tactus, vltra quadrageſimum diem languens, vitã p
traxit, tandem ex eodẽ morbo deceſsit. Io. etiam Bon
eiuſdem Cardinalis famulus peſtilentia correptus, ſe
geſimum diem cum gemitu tranſgreſſus, ex eodem m
bo expirauit. Deficeret mihi tempus, pariter & papyru
infirmorum omnium caſus, & temporis longi exce
E diſcurrere vellem. Plures enim reperiuntur, quàm Sibi
folia. Sic itaq; dictum Hippocratis & aliorum intelli
dum eſt, cõcurrẽte habitudine corporis cum mala di
ſitione, vt apparet quotidiano vſu. In dubio tamen
tudo præſumitur longa, niſi probetur contrarium, &
erit arbitrarium, vt dicit Alexan. in l. furioſum. in 2. co
qui teſta. face. poſ. Et iſta opinio communis eſt, vt pate
his quæ dicit Abb. in d. c. cùm inter. Et eam ſequitur
quidam Moder. Hiſpanus Pet. de Biaxio in tract. de e
in 2. parte. c. 6. in 2. col. Et ex iſtis habes vnum priuile
ſingulare infirmitatis, quòd licet ſecundum medico
firmitates peracutæ extinguãt hominem in decimo
to die, per ea quæ dicta ſunt ſuperiùs: hoc tamen de
non procedit, quia præſumitur omnis infirmitas lon
F durare. Et dicenti hominem fuiſſe mortuum ex tali
bo peracuto infra dictum terminum, incumbit onus
bandi. Quia, vt dixi, ſemel infirmus ſemper præſumit
firmari, niſi probetur contrarium.

Nec mirandũ eſt, ſi in hac materia cõiecturali, Iuri
ſulti ad auferẽdum lites illud tempus extra ordiné
corum commenti ſunt, quia videmus in ſimili, q
communiter homines intra quinquageſimum & ſex
ſimum annum moriantur, vt ex ſepulchris defuncto
ſpicere licet. Et vtinam nobiſcum cum Pſalmiſta tam
ageretur, dicente, Et erit vita hominis 70. anno. in po
tatibus 80. Nam ſatis nobis conſultum fuiſſet. Et tam
lex nõ curans præfixum illud Prophetæ tẽpus, neq;

cursum ipsum quotidianum breuioris vitæ ante oculos A
obuersautem, quasdam alias longioris æui coniecturas
sanxit, diffiniens hominum vitam ad centum vsq; annos
posse protendi, transferens onus probandi in asserentem
oppositum, vt in l.fi.C.de sacrosan.eccles. Rationem verò
illius præsumptionis vitæ centum annorum scribit nota-
biliter Crinitus, ex mente Arabum, lib.7.de honesta disci-
plina, c.9. capta coniectura expondere dragmarum cor-
dis humani, vt ibi latiùs per eum. Sic igitur, licet medici
infirmitatem peracutam certis veluti cancellis circumscri-
pserint, nos tamen alio respectu longiùs protrahimus.

Ergo hoc primum infirmitatis singulare priuilegium
erit, ꝙ etiam in peracutis morbis præsumitur quis eousq;
viuere, donec probetur mortuus. Quæ quidem probatio B
incumbit asserenti, iuxta vulg.l.qui dicit.de probatio. Sed
quando huc deuenimus, vt de specialibus priuilegiis in-
firmitatis mentio fiat, operepretium erit, quędam alia in-
firmitatis singularia priuilegia prędictis annectere: quan-
do etiam materia istius regulæ affinis est, & expostulare
videatur, quæ longa lectione retexui. Erũt enim numero
ferè nonaginta. Quæ quoniam experta reperiuntur in iu-
re, neque obuiam cuiquam volenti occurrunt, & illa aliàs
iunior multo labore collegi, prætermittenda nõ duxi. De
primo priuilegio diximus.

Secundum priuilegium speciale infirmitatis erit, quòd
licet propter infirmitatem quis non sit remouendus ab
officio, vt in c.scripsit.cum duobus seq. 7.q.1. Nec coniu- C
gati ob eam causam separari possunt, vt in c.2.de coniug.
lepr.& in c.hi, qui.32.q.7. Neque etiam tutor propter in-
firmitatem ab administratione remoueri debeat, vt in l.
solent.de tutel.sicut nec iudex, cui ex successione admini-
stratio defertur, vt in c.grandi.de suppl.negli. præla.lib.6.
Bar.in l.cæcus.ff.de iudi. Tamen habes tex. singularem in
l.3.C.de of.præfec.præt.Ori. ꝙ iudex propter infirmitatẽ
remouetur ab officio. Et ita ibi Salic.summarium scribit.

Tertium speciale priuilegium infirmitatis, ponit text.
in l.filium diffinimus.ff.de his qui sunt sui, vel alie.iur. Vbi
propter infirmitatem longinquam patris, tollitur præ-
sumptio, quòd filius natus in domo, & vicinis scientibus,
præsumatur filius illius infirmi.

D Quartum, quia licet quis non excuſetur ea ignora
quæ publicè proclamantur, vt in l.ſi tutor. C. de pen.
tamen infirmus excuſatur. text. eſt notab. in c. ſi. qui
accuſ. poſt tradit Bart. in l. is poteſt. ff. de acqui. hęred.

Quintum ſingulare priuilegium infirmitatis eſt,
ſicut impenſa funeris præfertur cuicunq; alij creditor
eſt tex. notab. in l. impenſa funeris. ff. de relig. & ſump
Sic eodem modo & impenſa facta in infirmũ, præfer
cuicunq; alteri creditori. Ita ſingulariter Bal. in l. in
tuenda. per illum tex. C. de peti. hæred. Et hoc bene

Sextum ſpeciale priuilegium ponit text. in l. 1. ff. de
conſul. vbi collega, inchoata per ſuum collegam
complere & exequi, quando alter collega eſt infirm

E Septimum, quia commodatarius tenetur ad impe
faciendas ſeruo commodato infirmo, ſecundum
ctionem text. notab. in l. in rebus. §. poſſum. ff. com

Octauum, vſufructuarius tenetur etiam ad impe
ciendas in ſeruum infirmum, in quo habet vſumfru
l. ſicut impendia. ff. de vſufru.

Nonũ priuilegiũ, quia ſeruus infirmus cenſetur
ſeruire: & tẽpus infirmitatis cõputatur in tẽpore co
to. tex. eſt notab. in l. cùm hæres. in §. Stichus. ff. de

Decimum, quia per ſeruum etiam infirmum vſu
ctum retinemus. l. arboribus. §. de illo. ff. de vſufru

Vndecimum, quia contractus factus ab infirmo
medico, poteſt reſcindi per officium iudicis. Caſus
F gularis in l. medicus. ff. de var. & extraord. cog.

Duodecimum, quia contumacia non cadit in
l. contumacia. §. pœnam. ff. de re iudi. Bar. in l. 1. in
de in integ. reſtit.

Decimumtertiũ, quia propter infirmitatẽ detẽtu
cto promiſſo ſub pœna, excuſatur. bonus tex. in l. ſi
ff. ad l. Rho. de iac. Et hoc nõ procedit ſolùm in infir
te propria, ſed etiã ſuorum, vt Alex. tradit in d. l. qui

Decimumquartum, quia cõtractus nominatus h
pro impleto ex parte eius, qui propter infirmitat
impeditus l. ſi pecuniam. in prin. ff. de condi. ob ca

Decimumquintum, quia iudex delegatus ſuper
infirmitate mutatur. l. ſi longius. in princ. ff. de iudi

Decimumſextum, quia impenſę factæ in infirm

inuitum & contradicentem, repetuntur. glo. est singularis A
in c. prouidendum. 83. distinct. Quam gl. confirmo ex aliis
duabus singular. glos. positis in l. Stichus. ff. de pecul. lega.
quæ dicunt, quòd beneficiatus in statu suæ personæ nun-
quam potest opponere, quòd vtiliter in eum non sit ge-
stum. Quas gl. not. ad limitationem l. vtiles. ff. de peti. her.
Et illas glo. ibi Bar. approbat, & easdem sequitur Io. And.
in c. cùm C. laicus. de foro compe. lib. 6. in nouella.

Decimumseptimum, quia medicus tenetur gratis cura-
re infirmum pauperem. gl. est notab. in d. c. prouidendum.
83. distin. in versi. infirmus. in princ.

Decimumoctauum, quia licet testamentum factum ab
eo, qui postmodum mortem sibi consciuit, si metu crimi-
nis hoc fecit, nihil valet: tamen si fuisset infirmus, & pro- B
pter impatientiam doloris suę infirmitatis hoc fecisset, nõ
irritatur testamentum. l. 2. C. qui test. fa. pos. cũ suis cõcor.

Decimumnonum, quia sententia lata cõtra infirmum,
iudice sciente, est ipso iure nulla. l. quæsitum. cum gl. not.
ff. de re iudi.

Vigesimum, quia licet in die Paschatis nulli ciui liceat
ruri commorari: tamen si in infirmitate est detentus, ex-
cusatur. tex. est notab. in c. nulli. de consec. distin. 3.

Vigesimũprimũ, quia infirmus omni tẽpore, & indiffe-
renter debet baptizari, quãuis aliâs non posset nisi certo
tẽpore baptizari. tex. est in c. qui cum. c. seq. de cõse. dis. 3.

Vigesimumsecundum, quia procurator qui regulariter
post litem cõtestatam non potest mutari: tamen propter C
infirmitatem mutari potest. l. vel in iudicio. ff. de procura.

Vigesimumtertium, quia arbiter post susceptum arbi-
trium, licet regulariter teneatur & cogatur causam dicere:
tamen propter infirmitatem excusatur. l. licet. ff. de arbit.

Vigesimumquartum, quia licet regulariter habenti tu-
torem curator nõ soleat dari: tamen si tutor est infirmus,
datur eius periculo. §. fi. Insti. de cura. l. solent. ff. de tutel.

Vigesimumquintum, quia infirmo aliquem inculpanti
de maleficio non creditur. l. si quis in graui. in princ. ff. ad
Sill. tollit tamen præsumptionem calumniæ. text. est no-
tabilis in l. quî cùm maior. §. fi. ff. de bo. liber.

Vigesimumsextũ, quia manumissus à domino, in serui-
tutem reuocatur, quãdo domino suo infirmo suffragium

non

D non præstitit.l.alimenta.ff.de libe.agnosc.

Vigesimumseptimum, quia monachi qui aliàs pro
bentur comedere carnes, tamen si sunt infirmi, bene
sunt comedere.text.est notabilis in c.cùm inter mona
rium.de statu monacho.

Vigesimumoctauum, quia socius qui occasione soc
tatis incidit in infirmitatem, computare potest expe
factas in infirmitate suo socio, ac si in societatem ex
disset. Casus est notabilis in l.socius, qui in eo.ti
seq.ff.pro socio. Quod limita singulariter non proce
in mandatario, qui exequendo mandatum factus est i
mus. Casus est singularis in l.inter causas. in §.nô om
ff.mandati. Quod bene nota.

E Vigesimumnonum, quia dominus nõ curando se
suum infirmum, priuatur dominio eius. Casus est no
lis in l.j.§.& seruus. C.de iati.liber.tollen.

Trigesimum, quia si filius, vel hæres non curauit
torem infirmum, perdit hæreditatem. Casus est not
in §.si quis de prædictis.in authen. vt cùm de appel

Trigesimumprimum, quia maritus qui vxorem
infirmam non curauit, perdit lucrum dotis.l.ab hos
§.si vir.ff.soluto matrimo. & ibi glos.

Trigesimumsecundũ, quia emptor qui seruũ infir
nõ curauit, non potest agere redhibitoria cõtra deb
text.est in l.quid si nolit.§.si mancipium. ff.de ædil.

Trigesimumtertium, quia licet regulariter testes
F dicem debeant venire: tamen si sunt infirmi, mitti
domum eorum.tex.est in l.ad egregias. ff.de iureiu

Trigesimumquartum, quia infirmus, vel valetudi
excusatur à muneribus personalibus. text.est in l. pr
in princ. ff.de vaca.mune.

Trigesimumquintum, quia si vnus ex compromit
bus seu litigantibus coram arbitro non adfuerit, ad
valetudine impeditus, pœna in effectu non commit
tex.est in l. si cùm dies.§.si quis ex litigantibus.ff.de

Trigesimumsextum, quia delegatus impeditus p
infirmitatem, potest alteri committere vices suas. te
in c si pro debilitate.de offic.deleg.

Trigesimũseptimũ, quia licet aliâs electores infra
dies teneãtur electo suam electionẽ præsentare, ali
cau

currunt certam pœnam: tamen si infirmitate sint detenti, A
excusantur, vt in cap. cupientes. §. certum. cum gl. in versi.
alia iusta. de elect. lib. 6.

Trigesimumoctauum, quia licet beneficiatus ad ordines promoueri cogatur, aliàs priuatur beneficio: si tamen infirmitatis impedimentum prætendit, non cogitur, secundum dictum notabile glo. magnæ in c. licet canon. est glo. antepe. de elect. in 6.

Trigesimumnonum, quia cõfessio facta in infirmitate, si infirmus conualescat, non inducit obligationẽ, vt. plenè per Bar. in l. cùm quis decedens. §. codicilis. ff. de leg. 3.

Quadragesimum, quia si infirmus exculpat aliquẽ, tolluntur indicia contra eum orta. Ita singulariter tenet Bal. in l. 1. in vlt. col. C. commu. deleg. B

Quadragesimumprimum, quia si legati infirmentur in legatione sua, debet eis solui, quoad redire possint. Ita notabiliter Bart. in l. si cui. §. tandiu. ex qui. cau. ma. per illum tex. quem dicit menti tenendum, quia sæpe occurrit.

Quadragesimũsecundũ, quia si fiat substitutione legato, vel hæreditate cõtemplatione certæ infirmitatis, ꝙ eo liberato ex illa infirmitate, & mortuo ex alia, legatum vel hæreditas nõ debetur substituto. Casus est not. in l. alumnæ. §. fi. ff. de adim. leg. quem ibi Bar. multùm cõmendat.

Quadragesimumtertium, quia licet aliàs contra debitores absentes latitantes fiat venditio bonorum per creditores: tamen contra debitorem infitmum venditio fit, procuratore dato bonis, causa cognita. tex. est in l. si quis C
instituatur. in fi. ff. de hæred. instit.

Quadragesimumquartum, quia ęger, seu infirmus non tenetur mittere procuratorẽ: vt videtur velle gl. no. in d. l. si quis instituatur. in fi. De quo tamẽ omnino vide Bar. in l. 1. ff. de di. & temp. prędscri. & in l 3. §. si quis. ff. si quis cau.

Quadragesimumquintum, quia ille, qui in iudicio sistere promisit, & infirmitate sit impeditus, exceptione adiuuatur. tex. est in l. 2. §. si quis. ff. si quis caut.

Quadragesimumsextum, quia rectores qui tenẽtur ad alimenta officialibus suis, illa etiam debent, si infirmentur, & tenentur ad pullos, & similia, licet non ad medicinas. Ita notabiliter Bar. in l. legatis. ff. de alim. & cib. leg.

Quadragesimumseptimum, quia clericus infirmus non

D residēs in ecclesia, nihilominus percipit quotidianas d
tributiones.text.est not.in c.2. de cler.non resid.lib.6.

Quadragesimumoctauum, quia infirmus non præ
mitur donare causa mortis, nisi de restituendo cōuen
vel fiat mentio mortis.tex.est notabilis in l.Seia.§.fi.ff.
don.cau.mor.Sequitur Alex.& communis opin.in l.q
dotis.col.2.nu,6.ff.solu.mat.

Quadragesimumnonum, quia benemeritus est qui
rauit infirmum,& est sufficiens causa ad manumitten
ipsum,etiam à filio minore vigintiquinque annis, vt
etiam.§.ex præterito.ff.de manumiss.

Quinquagesimum,quia si medicus promisit curat
firmum certo morbo laborātem,si ipsum sanarit,& p
E modum reincidat in eundem morbum, tenetur pro
dem salario illum iterum curare. gl. est notabilis in l.
ritus.ff.locati.de quo vide ibi Bart.

Quinquagesimumprimum, licet aliâs gratia extin
tur negligentia eius,qui vacantem prębendam pete
terat,& non petiit,tamen si infirmitate fuit detentus
expirat ipsius gratia, quin eius vigore aliam postmo
vacantem possit petere. gl.est notabilis in c.si cleri
in ver.negligentem.de præbend.lib.6.

Quinquagesimumsecūdum,quia episcopus infirm
detentus,suffraganeos suos consecrare non valens c
scopo suo,vel alij vices suas mandare potest. text.est
quod sedem.de offic.ord.

F Quinquagesimumtertium, quia notarius infirm
test facere, quòd de eius protocollis alius sumat in
mentum.Ita notabiliter Bar.in l.quædam.§.nihil in
ff.de edendo.cum limit.de qua ibi per eum.

Quinquagesimumquartum, quia famulus infirm
bet habere salarium suum tempore infirmitatis.glo.
l.arboribus.§.de illo. de vsufruc. Sed in hoc veritas
contrarium,quam habes per glo.Barto.in l.si vno.§.
cùm quidam.in vlti.col.ff.loca.De qua re post Alex
in apostil.latiùs scribit quidam doctissimus Mode
nonien.nomine Vlpianus de Zannis, in §. iuris pr
tia,in 19.& seq.col.instit.de iusti.& iure.

Quinquagesimumquintum, quia famulus qui no
tuit seruire certo tempore propter infirmitatem,

alio tantundem tempore seruire, & habere integram mer A
cedem, secundum quod notabiliter distinguit Bart. in d. l.
si vno. §. item cùm quidam. in fin. Vbi Moder. & latiùs Io.
Baptista Caccialup. in repe. diem functo. q. 47. ff. de offi.
assess. & Ias. in l. si ita stipulatus essem abs te. colum. penul.
ff. de verbor. oblig.

Quinquagesimum sextum, quia infirmitas probatur per sacramentum ipsius infirmi, vt in Specu. in tit. de appel. §. 7. versic. quid ergo. Quem refert Bal. vbi pulchrè per eum in l. quæsitum. ff. de re iudic.

Quinquagesimum septimum, quia propter infirmitatem procuratoris vel auditoris quis excusatur à prosecutione causæ appellationis. Et licet Old. opponat aliqua in consilio suo 297. quem vide: tamen prima opi. est verior, B
& approbata in Rota, vt refert D. Guliel. Cassiod. in collecta. deci. tit. de appel. decisio. incip. firma est propositio.

Quinquagesimum octauum, quia presbyter, qui in infirmitate voluit intrare monasteriũ, & refutauit beneficiũ, non impeditur, si conualuit, repetere beneficiũ, si non est factus monachus, text. est in c. 1. 17. q. 2. & facit c. 2. de vot.

Quinquagesimum nonũ, quia infirmus sacerdos prohibetur, ac etiã excusatur celebrare. gl. est in c. illud. 27. q. 1.

Sexagesimum, quia infirmitatis præsumptio tollitur per actum incompatibilem, puta per coitum. c. tenor. & ibi doct. extrà de re iudic.

Sexagesimum primum, quia impensæ factæ in monachum infirmum qui est in studio, reddunt abbatem, vel C
patrem obligatum. vide notata per Spec. in tit. de salario. §. 4. versic. quid si monachum.

Sexagesimum secundum, quia infirmus diuturnus adnumeratur inter personas miserabiles, vt in l. 1. quando Imperat. inter pupil. & vid.

Sexagesimum tertium, quia infirmus non tenetur ieiunare. c. 2. & ibi Abb. de obserua. ieiunij.

Sexagesimum quartum, quia infirmo cõsentiente, alius substituitur in dignitate in totum, sed superior decernet ægrotanti alimenta, quandiu vixerit, & hoc fieri potest sine peccato, cùm non procedat ex pactione ægrotantis & substituti, sed ex iuris dispositione & superioris, vt per Abb. in c. tua nos. in fi. de cler. ægrot.

D Sexagesimumquintum, quia excusatores missi ab
mo ad iudicem, ad allegandū infirmitatem, possunt
testificari de infirmitate, & eis creditur. Ita notatur in
querelam. de procu. Vbi D. Alex. de Neuo post alios
notabiliùs prosequitur.

Sexagesimumsextum, quia qui propter corporis
liditatem officium implere non potuit, & ob hoc ad
officium aspirauit, nihilominus fungitur priuilegiis,
competunt illis, qui perfecerunt. text. est notabilis,
Bar. in l. ex agentibus. C. de princ. agent. in reb. lib.

Sexagesimumseptimum, quia qui infirmos visitare
gligit, peccat venialiter, vt in cap. vnum oratium. §.
ea demum. 25. distinct.

E Sexagesimumoctauum, quia sicut nō est obligato
iuramentum, quod non potest seruari sine interitu
æternæ, ita non est obligatorium iuramentum, quod
potest seruari sine interitu salutis corporalis. Ita
per glo. Ioan. And. & D. Abb. in c. si verò. de iureiur.

Sexagesimumnonum, quia monachus, qui non
eligere sol tariam cellulam, & à congregatione
re: tamen de consensu abbatis causa infirmitatis
dummodo intra septa & clausuram monasterij
Tex. est no. in c. monachū. 20. q. 4. Quod qualiter
dat, dixi latissimè in trac. meo de offi. & pot. maio.
& sacræ Pœnitentiariæ. & in tract. breuium. nu. 31.

Septuagesimum, quia licet aliàs mandatarius
F dicium mandantis non possit renuntiare
men si impeditus est aduersa valetudine, potest. l.
dauero. §. fi. cum l. seq. ff. mand.

Septuagesimumprimum, quia si rector eccles
infirmitate multa expendit, & plura contraxerit
successor tenetur. c. 1. vbi D. Abb. de solu.

Septuagesimumsecundum, quia officiales
propter infirmitatem non possunt exercere
tenentur seruire per substitutum. pulchra glo. &
§. diuus. in vlt. col. ff. de var. & extraord. cog.

Septuagesimumtertium, quia denūtiatio facta
dicum, qui dicit aliquem infirmum, vel
catrix, nunquàm aliquid operatur, nisi
inquisitio diligens. Circa hoc tex. est singularis,

clamat Bart. in l. semel. C. de re mil. lib. 12.

Septuagesimum quartum, quia medici vocati ad infirmos, debent ante omnia infirmum ad confessionem inducere, neque quicquam debent persuadere pro salute corporis, quod tendat in animæ periculum, cap. cùm infirmitas. de pœnit. & remiss. A

Septuagesimum quintum, quia prior conuentualis non potest alibi residere, quàm in loco monasterij: tamē propter infirmitatem potest. tex. not. cum glo. in clem. 1. in §. sanè. de statu monach.

Septuagesimum sextum, quia si abbatissa infra annum infirmitate detenta non fecit se benedici, non priuatur, vbi aliàs priuaretur. tex. est cum glo. in clemen. attendentes. §. statuimus. de statu monach. in ver. rationalis. B

Septuagesimum septimum, quia licet clericus non possit exire extra chorum ante finem officij: tamen ex causa infirmitatis superuenientis potest. clemen. 1. de celebrat. miss. in glo. in ver. rationabili.

Septuagesimum octauum, quia infirmitas est iusta causa dispensandi super pœna delicti cum aliquo. gl. cum tex. in clementina prima, in ver. necessitate. in §. si qua verò. de priuileg.

Septuagesimum nonum, quia licet tempore interdicti sit data potestas celebrandi conuentui, & tunc non possint alios admittere ad audiendū diuina: tamen si ille conuentus nō haberet nisi tres ministros, quorum duo essent infirmi, ille tertius potest alios admittere, ne priuilegium esset inutile. glo. pen. in cap. licet. de priuileg. in 6. C

Octuagesimum, quia tribunus militum debet valetudinarios militum visitare & inspicere, an propter hoc sint licentiandi. l. officium. in fi. ff. de re milit.

Octuagesimum primum, quia infirmitas procuratoris tollit præsumptionem reuocationis resultantis ex iudicio suscepto per dominum. cap. si quem. in fine, de procurat. libro sexto.

Octuagesimum secundum, quia miles propter infirmitatem impeditus venire ad diem commeatus excusatur. tex. est notabilis in l. qui commeatus. ff. de re milit.

Octuagesimum tertium, quia perpetua infirmitate laborans, excusatur à tutela vel cura. l. 1. C. qui morbo.

D Octuagesimumquartũ, quia licet sint paria, quòd tes-
mentum ordinetur ore tenus ab ipso testatore coram
bus, vel quòd coram ipso testamẽtum ordinatum leg
à notario testibus, vt in l.hac consultissima. §.ad eum
qui testa.face.poss. tamen si coram testatore grauiter
mo illa scriptura esset lecta coram testibus, per hoc
probaretur testamẽtum illud fuisse suũ, nisi expresse
betur, quòd illa scriptura lecta de volũtate testatoris
nata fuit. Ita pulchrè & notabiliter dicit Ioan. And.in
tione Spec.in tit.de testa. §.in primis. quem Doct.in
& cum humana.referunt, quod bene nota.

Octuagesimũquintum, quia operæ infirmi, inutiles
l.penul.ff.de rei vendic.

E Octuagesimumsextum, quia legatum infirmæ rei
ctum, ad ornamentum ciuitatis cedere dicitur. ter
hoc in l.ciuitatibus.in princ.ff.de leg.j.

Octuagesimumseptimum, quia licet cõiunctus mu
cõiuncti scire præsumatur: fallit tamen nisi coniun
infirmus. Ita Bar.in l.is potest.ff.de acqui.hær.per tex
cum in tua.qui matr.accus.poss.sequitur Alexã.in l.
§.Lucius.in 2.colum.nume.5.ff.de liber.& posthu.

Octuagesimumoctauum, quia infirmi propter mu
tatẽ nubere debent, quia, vt dicitur Ecclesiast.36. Vx
est mulier, ingemiscit æger. Et vna ex causis quare
monia procurãtur, est, vt in tribulatione cõsolentur
pauci contraherent, cùm pauci reperiãtur sani: sed
F Barto.in tracta.de tyrannide, & Æneam Syluium, e
37. Debet tamẽ hoc prius infirmus spõsæ reuelare, p
scandala nascantur, vt notatur in cap.quemadmodu
iureiurand.& in c.j.& ij.de coniug.leproso.

Octuagesimumnonum, quòd infirmus in extre
stitutus, præsumitur sanæ mentis, nisi contrariũ pro
vt dicit Abb.in c.dilectus.nu.9.& 13.de succes.ad re

Nonagesimum & vltimum, quòd infirmitas non
aliquem actum nullum, nisi sanam mentem exclud
ton.in cap.ex transmissa.de renuntia.

Hæc de priuilegiis infirmitatum succinctè, & qu
trãsennã dicta sufficiãt: quæ longè magis ampliari
ti potuissent: tamẽ breuitati studẽs, ne in immẽsum
ret opus, tantũ medullam veritatis adnotare volui.

tamen alios casus ad infirmitatem pertinentes videre vo- A
luerit, ad indices recurrat, quibus ista addere poterit. Nam facilis est inuentis addere.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an regula ista habeat locum in infirmitate animi, & non corporis?

SOLVTIO. Potest teneri quòd non, cùm ista regula propriè intelligenda sit, & infirmitas mentis resignationem prohibet, sicut & cæteros actus. l. in negotiis. ff. de regu. iur. Et hoc de plano procedit capiendo infirmitatem mentis pro furore. de qua in cap. si quis insaniens. & in ca. j. 15. quæst. j. & in clem. si furiosus. de homic. Et isto casu debet constare resignationem in furore factam fuisse, vt prædicta procedant: secus autem, quãdo resignatio reperitur B facta à furioso, qui modò est sanæ mẽtis. Quia ex quo clarè non constat factã fuisse in furore, in dubio præsumeretur facta in sana mente, vt Bald. dicit in sua Marg. in versi. furiosus. & in l. si. per illum text. C. de hæred. instit. & tradit latè Alexand. & Moder. in l. furiosum. C. qui testamen. fac. pos. Si verò infirmitas animi capiatur pro ira, vel odio, vel alia passione, vt capit glo. in summa. 15. quæst. j. idem dicendum est, quo ad effectum istius regulæ. Sed maius dubium est, nunquid renuntiatio in talibus passionibus facta, valeat? & de facta per iram non est dubium, quòd nõ valeat, per ea quæ latè scribit Iason in l. si filiam. in 2. colum. C. de inoffic. test. & Fely. in cap. Matth. decimo. De facta in gaudio, habes gloss. in verbo balneum in §. serui verò. Institu. C de liber. & text. in cap. vnusquisque. 22. q. 4. & de facta per metũ habes in ca. abbas. quod metus caus. & in decis. 202. de renunt. in antiq. cum cõcord. vt latè scribit Deci. in consil. 219. Et eodem modo de ebrio dicendum est, vt in clem. si furiosus. de homicid. & in dicta glo. summæ.

Tamen aduertendum est, quia de resignatione facta colore iracundiæ, ex eo, quia per prius episcopus malè illum tractauerat. Dom. & Præpo. aliique in cap. quàm periculosum. 7. q. j. tenent talem renuntiationem valere, licet possit statim beneficium repeti. secus tamen ex interuallo. Ita dicũt ibi Doct. & sequitur Decius in c. 2. in 2. col. de reseri. Itaque ad istas passiones non adaptatur regula, quę requirit talem infirmitatẽ, quæ nõ impediat renuntiationẽ. Sed

D paſsiones animi præfatæ, quia occupant intellectum t
bertatem iudicij, non adaptãtur huic regulæ, cùm re
tio facta durãtibus huiuſmodi animi infirmitatibus, ſi
la, neque poteſt in ea militare diſtinctio iſtius regul
delicet, ſi renuntians moriatur infra viginti dies, vel
quia iſta diſtinctio preſupponit reſignationem valid
infirmo ſanæ mentis factam.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, quid ſi infirmus ex vulnere non leth
quo non putabat ſe moriturũ, renuntiet, qui p
ex ſuperueniente infirmitate ſua, aut medic
culpa, non ratione vulneris deceſsit: vtrum iſto caſu
cedat regula?

E SOLVTIO. Caſus iſte aliâs accidit in Rota in Pe
vt refert hîc Fely. in quibuſdam remiſsionibus: nihil t
determinat, ſed ſe remittit ad quaſdã allegationes, q
reperiuntur in rerum natura. Et gloſſator etiam hîc d
quæſtione meminit, licet eam dubitatiuè reſoluat. &
tur magis inclinare in partem negatiuã, videlicet, no
bere locũ regulã, Motus, quia regula requirit infirm
ipſa infirmitate mortuũ: qui verò moritur ex caſu ſup
niẽte, nõ dicitur ex eadẽ infirmitate mori. Et omiſsis
lationibus, iſta opinio mihi placet. Pro qua eſt deci
Veronen. in cõſil. 62. magnificè, &c. & Soci. conſi. 1
mo aſpectu. cũ pluribus aliis cõcor. quas congerit q
Moder. Neapolitanus in quibuſdam votis ſuis nupe
F preſsis. voto. 24. col. penult. Et iſtam opinionẽ in ter
iſtius regulæ tenent Moder. de Sylua in tracta. bene
parte. q. 46. per rationem quam ponit gloſ. hîc.

Et iſta opinio ratione ſuaderi poteſt, quia illa verb
ipſa infirmitate, &c. hîc poſita, denotant cauſam finale
propinquã reſpectu dictionis, De, quæ ſecundũ cõm
doctrinas cauſam primam & immediatam, & ſic fin
importat, vt notat Bart. & Moder. in l. non dubium. p
lum tex. C. de legibus. cũ concord. vt congerunt Dec
alij Moder. ſuper tit. ſi cert. peta. in 2. & 3. lectu. & in L
condictio. in princ. ff. ſi cert. pet. Ceſſante igitur cauſa
li, videlicet, quòd renuntians nõ de ipſa infirmitate, ſe
alia noua ſuperueniente moriatur, ceſſat ratio regul
per cõſequens diſpoſitio. Vacabit igitur beneficiu pe
figna

signationem,& nō per obitum, vt voluit ista regula. Et ita secundum istam opinionem iudicauit Rotā in vna Compostellana coram me de anno præterito pro Ioā. Gaiozo. A

Est tamen aduertendum,quòd ad effectum,vt quis dicatur mori ex noua infirmitate,& nō ex eadem antiqua, debet hoc plenè probari per iuramenta Medicorum,& probationes concludentes, vt fuit seruatum in illa Cōpostellana.Et quanuis glos.in l.j. C.de emenda.ser.teneat,quòd probetur noua infirmitas , si infirmus post triduum visus fuerit ire cū baculo.Quam glos.sequitur Ange.in tractatu Maleficiorū.in verbo,& dictus Titius.in prin. & Ang.in l. quòd si nolit.§.qui mancipium.ff.de ædil.edict. & Petr.de Anchara.in consil.284.incip.iure stricto.& alibi sæpe. Tamen Abb. & plerique alij in cap.2. de cler.percuss.non te- B nent illam glos. Imò volunt , quòd si vulneratus moritur post 8.dies,etiam infra 8.menses,præsumitur mortuus ex eodem vulnere.per text.ibi.ad idem tex. in ca.continebatur.de homic.Et propter hanc opin.diuersitatem fortassis Barto.in l.si in rixa.ff.de sicar.col.fina.tenuit,quòd hoc sit arbitrium iudicis,& sequitur Barth.Veronen. in consil.41. incip.licet inuitus.in 5.col. & in multis locis hoc docto.dicunt,quos breuitatis causa non refero.

Sed quia ex prædictis nō habetur clara resolutio huius dubij,ego pro decisione istius materiæ distinguerē tres casus. Primus est,quādo cōstat apertè vulneratū omnino ex vulnere cōualuisse,& agebat ea quæ sani facere consueuerunt,vel longo interuallo pòst decessit. Nam isto casū re- C gula ista non habet locū:quia quæ ex interuallo fiunt,non dicūtur inesse.Sed præsumetur hoc casu infirmus mortuus ex noua causa,& non ex infirmitate antiqua.Hoc expressè tenet Bald.vt plures alios omittam,in consi.328.an vulnus fuerit mortale,&c.in 2.volum.Secundus est casus,quando adhuc infirmus ex vulnere nō lethali non erat totaliter sanus,sed tamen erat iam extra periculum:quia visus fuit forte post triduum cum baculo incedere , iuxta glos. in d.l.j. nec sunt aliæ probationes. Et tali casu, quia potuit vulnerato supervenire spasmus,vel aliquod aliud accidēs,& tūc tales coiecturæ arbitrio iudicis relinquuntur,qui ex variis argumentis motum animi sui formare potest. Et ita procedat,quod dicit Bart.in d.l.si rixa.cū simil.Et isto casu onus

D probandi incumbit dicenti esse mortuum ex noua cul
Quia in dubio præsumitur mortuus ex eadem infirmi
Et ita Rota sæpe interpretatus est regulam istam in co
Compostellana coram me, & in alia coram R.P.D. Nic
Tertius casus est, quando sumus in dubio, quòd non h
aliquæ cõiecturæ pręter hoc, quòd vulnus nõ erat leth
Et tali casu præsumendum est infirmũ mortuum ex vu
re, & erit locus isti regulæ. Et hoc casu militant, quæ d
Bald. in cap. j. in princ. quib. mod. feud. amit. & Ange. &
lyc. in d.l.j. volentes, vulneratum præsumi in dubio m
tuum ex vulnere. Limitatur tamen iste vltimus casus
procedere, quando ageretur de puniendo vulnera
pœna mortis: quia tunc in dubio mitior interpretan
E cienda esset, vt notabiliter declarat Hippolytus de M
liis in consil. suo 7. incip. summi cœli Deus. super i
men vide Fely. in cap. presbyterum. de homic. qui ne
liter ista declarat. Et ex prædictis ad aliam quæstio
infertur, quam proposuit R.P.D. Marcel. Episcopus
Iulij. 1538. in vna Leodien. canonicatus, videlicet, nu
infirmus ex morbo Gallico, quem manifestè constat
esse morbum periculosum vitæ, præsumatur mortu
fra 20. dies ex eodem, an verò ex superueniente infir
te? Et resolutio apparet ex prædictis, quòd præsu
mortuus ex eadé infirmitate: & qui dicit contrariam
tur probare. Et ita Domini trãsierũt, licet materia ali
sputata nõ fuerit, quæ in veritate disputatione nõ ind

F QVAESTIO DVODECIMA.

QVID si aliquis sanus renuntiet, sed in actu præ
di consensum, vulneratur, & ibi moritur, an
beneficium vacare per obitum, aut per re
tionem, quo ad affectum regulæ?

SOLVTIO. Considerato principio, dicitur vacare
neficiũ per renũtiationé, cùm tũc infirmus nõ fuerit
requirit iste tex. Sed attento fine, id est cõsensũ, qu
ficit renuntiationé, & cõsideratur hic in regula ad e
numerationis 20. dierũ, videtur cõcludendũ contra

Quid tenendum? Putarem ista duo tempora cõiu
quo ad hoc, vt iste text. procedat, videlicet, in princ
in fine resignantẽ fuisse infirmum. Nam ista regula
rit infirmitatem, & sic istam qualitatẽ. Et ideo debet
tem

tempore concurrere, iuxta ea quæ dicit Bal. in c. constitu- A
tus. de rescri. Sicut dicimus in testamento, q; tribus tem-
poribus capacitas requiritur. §. in extraneis. Insti. de here.
qualit. & dif. Si igitur renuntiatio per Papam fuit admissa
tempore sanitatis, licet tempore consensus reperiatur in-
firmus, puto beneficium vacare per renuntiationem, quæ
tunc dicitur verè facta, quando Papa admisit. Nam cõsen-
sus, qui postea præstatur, trahitur ad tempus admissę resi-
gnationis, cùm sit potius ad executionem inuẽtus, quàm
ad validitatem gratiæ, vt traditur in c. quædam. de renunt.
Ita refert Cassiodorus fuisse in Rota tentum. Et hinc est,
q; ille consensus post obitum resignantis præstari potest,
vigore bullæ Alexandrinæ, vt sæpe in Rota me præsente
practicatũ fuit, præsertim in vna Placentina Archidiaco- B
natus coram R.P.D. Marcello, & alibi dixi. Et ponit idem
D. Guli. in alia decis. Et licet regula illa Moderna compu-
tet illos viginti dies, à tẽpore præstiti cõsensus: requiritur
tamen q; tẽpore cessionis resignans fuerit infirmus: & q;
ex illa infirmitate infra viginti dies cõputandos à die cõ-
sensus, decesserit. Hodie tamen per extrauag. bonæ me-
moriæ Clementis VII. & per reg. S.D.N. Pauli III. sublata
est ista difficultas, qui tantùm voluerunt infirmitatẽ tẽpo-
re præstandi cõsensus adesse, licet resignans sanus fuerit.

SECVNDA PARS CONcernens beneficia.

QVAESTIO DECIMATERTIA. C

QVAERO, vtrum ista regula locum habeat in eo qui cedit commendæ?

SOLVTIO. Iste casus contigit in Rota de anno M.D.XIX. in causa de Funes, corã D. Bartholomæo de Petra sancta: cuius facti seriem D. Guli. Cassio. olim Rotæ auditor, in quibusdam collectaneis decisionũ Rotæ refert, quæ modò præ manibus plurium versantur: vt ibi per eũ. Et tũc causa sæpius posita, Rota variauit. Nam quinq; ex Dominis tenuerunt partem negatiuã, videlicet, regulam locum non habere. Alij aliã partem sunt sequuti. Sed vt clariùs veritas istius quæst. per cõtraria demonstretur, quædã motiua, & argumẽta pro vtraq; parte referam: ex quib. posteà resolutio huius quæst. colligetur.

D Quòd igitur ista regula non habet locum in cessione commendæ, adducitur primò, quia regula ista non fa mentionem de cessione commendæ, sed de resignatione beneficij, ideo casus omissus dispositioni iuris comm relinquitur: iuxta vulg.cap.susceptum.de rescrip.lib.6. commodissimè.ff.de libe.& posthu.

Præterea, quia verba istius regulæ nõ videtur posse ptari ad cõmendam, sed potiùs repugnant, cùm de ben cio collatiuo loquantur, & quòd in titulum datur, vt pa ibi, conferatur, &c. & de beneficio in quo inducitur vs tio, vt patet ibi, vacare censeantur, &c. Sed beneficia co mendata non conferuntur, neq; vacare dicuntur, vt ta Fede.de Se.in tract.de perm.beneficiorũ.q.15.& Rom

E consi.350. & Rota in antiq.decis.j.de concess.præb. Et idem pro stylo Cancellaria Apostolica introduxit, qu eo q; mentẽ Pontificis interpretari videtur, Confitor papæ appellatur, vt inquit decis.362.in nouis. Igitur co tibus verbis regulæ, eius ratio & dispositio cessat.

Accedit, quia intentio papæ nõ presumitur fuisse de quod verba non important.l.quod constitutum.ff.de s mili.& tradunt Moderni Papiens.in l.j.in 3.colum. ver tertiò facit. ff.si quis in ius voca.non ierit. Item quia m istius regulæ sumpta ex viscerib.c.fi.de renuntia.lib.6. fuit, vt fraudes euitentur, quibus expectantes & ordi deludi poterant, cessat in commenda, cùm in ea præ non fraudẽtur. Ex eo, quia cõmenda inducit quod dã

F reseruationem, vel saltem afficit beneficiũ, vt declara ma.in consi.prædicto, post Archi.in c.is cui.de elect. & Cõpost.in ca.cùm à nobis.eo.tit.& sequitur Ioã. Fo Pauinus in tract. de offic.& pot.c.sede vac.in 3.q.sco partis. & Lapus in addi.ad tract. Fede.de permut.be Et tamen ordinarij expectãtes cõferre, vel acceptare sunt beneficia reseruata, vel affecta: vt concludit idem in consi.342.& in consi.160.in proposito casu.& cõsi. post Calde.consi.9.titu.de præb. Et hodie habemus i lam Cancellariæ, secundum quam ita iudicauit Ro vna Zamoren. Archidiaconatus coram R. P. D. M de mense Ianuario. M. D. XXXII. Et quòd expectan neficia commendata (eò quia affecta acceptare non sint) tenuit Rota in vna Valẽtina parochialis de Pego

ram R.D.Io.Paul.de mense Nouemb.M. D. XXXIX.quic- A
quid dixerit Soci.in consi.32. sequutus Roma.in quodam
cõsi.qui hoc non dicit, & illud consiliũ fuit à Rota repro-
batum,vt refert R.P.D.Iac.de Simoneta, in tract.reserua.

Suadetur ista opin.ex eo,quia ista regula est correcto-
ria,pœnalis,& exorbitans à iure communi,liberam facul-
tatem à iure tributam, possessoribus auferens,resignandi
sua beneficia, & pœnam annullationis prouisionis indu-
cens,iuxta l.senatus.ff.de contrahen.emp.& c.decet.cum
simil.de immu.eccle.lib.6.Sed in pœnalib.& exorbitanti-
bus secũdum communes doctrinas, verba propriè & stri-
ctè capi debent.l.cùm quidam.de lib.& posthu. c.odia.de
reg.iur.lib.6.Et adeò hoc verum est,quòd in tali materia,
etiam à maioritate vel identitate extensio prohibetur, vt B
not.in authen.quas actiones. C.de sacrosan. eccles.Cùm
igitur verba istius regulæ sonent de beneficiis, quæ in ti-
tulum dantur, ad commendam trahi non debent, quæ à
titulo differt,vt in c.dudum.de elec.& c.qui plures.20.q.1.

Confirmatur ista opinio ex his quæ scribit Old. consil.
179.quæritur.Vbi concludit extrauagantem iniunctæ Bo-
nifacij VIII. positam sub tit.de elec.quæ loquitur de lite-
ris expediendis super ecclesiarum prouisionibus,non ha-
bere locum in ecclesia cõmendata.Et sequitur Fran.Paui.
olim Rotæ auditor egregius in d.tract.de of.& pot.c.sede
vac.fo.41.Cessantibus igitur verbis,& ratione regulę,eius
dispositio cessare debet.c.suggestum.de deci.cum vulg.

Præterea,quia vt dictum est, ista reg.loquitur de bene- C
ficiis quæ dantur in titulum ,sed cõmenda non est titu. &
propterea incompatibilitatem non inducit, vt in c.duq̃.
el 2.de elect. Sicut etiam videmus quòd habens benefi-
cium regulare in commendam, cogi non potest, vt profi-
teatur religionem, ad quam titularis compelleretur. Ista
sunt in effectu quæ pro ista parte negatiua facere videtur.

Quibus non obstantibus contraria pars, suis etiam ra-
tionibus & argumẽtis defendi potest.In primis facit,quia
commendæ nostri temporis ex vsu patrisfamiliâs, hodie
loco titulorum habentur : & beneficiati de fructibus illa-
rum disponunt, vt de beneficiis titularibus, quemadmo-
dum tradit Præpositus,vulgò Card.Alex.in c.cùm autem.
44.distinct. in 6.col.& in c.si quis. in penult.col.58.distin.

D Quam interpretationem sæpe accepit Rota, & seq. Troilus de Malutiis in consil. suo in materia comm. post tract. suum de sortib. impresso.

Secũdò, pro hac parte facit, quia regula 30. de famil. bus Cardinalium, habet locum in cõmenda, attenta mente, licet de ea mentionem non faciat, vt sæpe in R. iudicatum fuerat. Et hoc idem dicebatur de regula de risimili notitia, & de reg. de idiomate. In quibus licet commenda nullum sit verbũ, ex mente tamen ad cõm. das adaptantur. Quia virtus legis non in cortice verb. sed in sensu & mente, quæ verbis est præferẽda, con. l. scire. ff. de leg. & l. scire oportet. §. aliud. de execu. tu. simil. vt traditur in c. intelligentia. de verb. sig. & in c.

E chior. 1 q. 1. Sed ratio & mens huius regulæ, est fund. obuiandum fraudibus, quę possent ita fieri per cõm. tarios cedentes, sicut per titulares resignantes. Igitur Et ad colligendũ mẽtem regulæ, illud afferri pote. si Papa fuisset de ea interrogatus, verisimiliter ita f. set, Igitur habendũ est pro expresso. l. tale pactũ. §. f. ibi not. ff. de pact. Quæ quidem lex procedit, nõ solũ per modũ statuti, sed etiã rescripti, cõuentionis, & a. dispositionis aliquid cautũ existat, secundum Bal. P. Cast. & Mod. ibi, & Card. cõ. si. 51. 2. col. Attẽta igitur te, & similitudine rationis fit extẽsio de casu expr. aliũ non expressum, iuxta gl. in c. si postquã. de elec. clem. 1. eo. ti. cum concor. vt scribit Deci. cons. 15. in

F Accedit prædictis, quia quandoq; videmus caute de Apostolica cõmendatariis, sicut titularibus com. Ergo non debet inter eos fieri aliqua differẽtia. Pl. fundamẽta, & rationes pro vtraq; parte adduci & ex. tari possent, sed quia ab eo, quod decreui, breuitat. stituto, longius quàm par sit, diuagaret, omitto: p. cùm hanc eandem quæstio. nouis aliis motiuis la. disputem in regula de triennali, q. 4. & in pluribus regulis huius tractatus, vbi videndum erit.

Pro resolutione tamen pote. t breuiter dici, q. quimur in cõmendis tẽporalib. & procedũt omnia menta quæ pro parte negatiua adducuntur: aut lo. de cõmendis perpetuis. Et ex quo illę equiparãtur vt dictũ fuit, tali casu procedũt rat. iones in cõtra.

Quibus accedant, quæ Collectarius in c.fi.de fil.presby. A
Gaspar de Perus.& Æneas Sabi.in tract.reser.in 2.& 7.fo.
tradũt.Vbi in simili q.quęrũt,an per dationẽ in cõmendã
desinat beneficiũ esse reseruatũ: distinguũt,aut cõmenda
est tẽporalis,& nõ desinit,iuxta cõsi.Soci.32. Aut est per-
petua:& quia tunc Papa de beneficio plenè disponit,sicut
per collationẽ,expirat reseruatio. Ita dicũt præfati Doct.
ibidẽ,plura ad hoc alleg. quæ breuitatis causa nõ refero.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, An ista regula comprehendat ecclesias,
siue beneficia consistorialia?

SOLVTIO.Noua est difficultas,hactenusnõ de-
cisa ex eo,quia talib.ecclesiis prælati, habita prius discus-
sione in cõsistorio,præficiuntur:& sic absolutè actus resi- B
gnationis non est liber. Et propterea Cancellaria cõsue-
uit transire expeditionẽ in similib.ecclesiis cũ derogatio-
ne istius regulæ ad maiorem cautelam,prout etiã attesta-
tur Reuerend.dominus meus,multis seculis memorãdus,
Dominus Laurent. Puccius Card.Sanctorum quatuor,in
quibusdã suis memorialib. Cuius quidẽ stylus,quãdo iu-
ra non refragantur, sequẽdus esset:arg.c.olim.de consue.

In contrarium facit, quia ille stylus nõ habet in se fun-
damẽtum iuris,& regula ista generaliter loquitur, & eius
ratio militat in istis beneficiis. Ergo regula in eis habebit
locum:quia si lex non excipit,nec nos excipere debemus.
l.1.ff.de vsu aleæ, &c. Et quia ista beneficia consistorialia
regulariter sunt magni momenti, & faciliùs in eis fraudes C
committi possunt, cùm à pluribus appetantur & deside-
rentur. Et propterea magis militat dispositio istius regu-
læ, quæ ad excludendas fraudes emanauit.

Breuiter puto primã opi.de iure veriorem: pro qua est
decis.Lapi.in alleg.84.col.pen. vbi quærit, an in generali
cõcessione etiam ad reseruata & deuoluta, veniant Abb.
de quib.cõsistorialiter prouidetur.Et dicit q̃ nõ, per plu-
res rationes quæ militant in casu nostro, quas nõ refero,
cum ibi videri possint. Et pro ista opin.vlteriùs facit,quia
videmus reg.de publicandis resignationib.in cõsistoriali-
bus locũ non habere, vt aliàs Rota tenuit,& retulit mihi
olim D.Pet.And.Gãmarus.Et ratio decisionis fuit,quia in
huiusmodi beneficiis cessãt fraudes,ꝓpter quas repellen-

D das regula ista condita fuit, videlicet, ne per huiusmo
resignationes infirmorum procuratas, ordinarij & ex
ctantes ab eorum iuribus excluderentur. quæ ratio cō
in istis beneficiis consistorialibus, cùm de illis etiam
obitum vacantibus, ordinarii prouidere nō possint, ne
illa expectantes acceptare valeant: & sic per huiusmo
resignationes non fraudantur, præsertim quia ista be
ficia non consueuerunt priùs concedi, quàm persona
signatarij per Papàm & Cardinales approbata fuer
ideo in conferendis huiusmodi beneficiis alius mod
aliis diuersus obseruatur, vt patet in regulis, præs
Clemētis 7. & aliorū Pontificū super hoc editis. Nam
cedulam, & non per supplicationem huiusmodi bene
E Papa in consistorio proponit, & de illis prouidet, &
q̄ in renuntiatione infirmi consideraretur aliqua
suspicio, præsentia & certa scientia Papę proponē
gant omnem suspicionem, & ideo in eo non debet
ri subtilitas istius regulæ, quia vt dicit Bal. in l. resc
3. col. C. de preci. Impe. offe. in consistorio princip
curatur de solennitatibus iuris: quia ibi magis atte
veritas, quàm iudiciorum ritus seu solennitas: arg.
quis. ff. de quęst. Hinc dicimus quòd in causis, quæ
fistorio principis agitantur, nullum fatale currit, vt
antiquus ille doctor Vbertus de Bonacurso, de quo
& Io. And. tam sæpe faciunt mentioné in practica
de impen. execu. Et rationē adducit, quia nemo est
F autoritatis, qui possit nolentem principem ad cō
dum consiliarios coarctare, vt in auth. de app. & in
temp. §. ad hoc sancimus. colla. 4. quę habetur C. de
appel. auth. sed & lis. Aliā tamen rationem assignā
quę facit ad propositū: quia coram principe ordo
seruatur, vt est tex. in c. ad petitionem. de accus. quem
dicit Bal. in c. j. §. fi. col. fi. in fi. de no. for. fid. Et hoc
idē Bal. in l. fi. C. de legib. post Inn. in c. in causis. de
Nam coram principe silet omnis lex: cùm ipse idem
animata in terris. Vnde patiendo corā se contra
dinem procedi, videtur dispensare, secūdum Inn. in
li. cōtest. & tenet Io. And. & Abb. in d. c. in causis. &
l. princeps. ff. de leg. Hinc est, q̄ quando causa exa
in cōsistorio, dantur nouæ dilationes, nec attē

litas iuris,vt tradit Bar.in l.in offerendis.per illum text.C. A
de appel.Multa enim introducta sunt præter ordinem iuris in consistorio,in quo,vt dixi,silet omnis lex:& ille stylus procedendi multũ differt ab aliis obseruationibus curię.Inde est,q; licet de iure cõmuni in generali dispositione periurus absolui videatur,tamen in negotiis tractãdis in cõsistorio nũquã cẽsetur sub generali dispẽsatiõe periurus includi,nisi specialiter absoluatur propter serenitatẽ & maiestatẽ loci,vt tradit Fel.in c.testimoniũ. in 8.col.de testib. Ista tamẽ quæ dicta sunt,limitãtur nõ procedere, quãdo propositio eorundẽ beneficiorũ fieret coram solis cardinalibus cõgregatis;Papa absente:quia tunc solennitas iuris & regulæ requireretur,vt dicit Bal.in authen.sed & si quis.col.pen.versi.quicquid.C.de testib. & idem di- B
cendum est,quando hoc fieret coram solo Papa sine cardinalibus.Nam licet Papa possit quædam sine cardinalibus expedire, illa tamen sunt parui momenti, secundum Antonium de But.post Ioan.And.& Hostiẽ.in c.antiqua. de priuile.Sed vbi sunt negotia cõsistorialia,illa solus expedire non potest,vt dicit Bald.in l.fin.per illum text.C. de diuer.rescrip.vbi refert Vrbanum Papam, Oratoribus Florentinis supplicantibus,vt quędam negotia suæ patrię priuatim expediret,respondisse,Illud negotium consistoriale, & quòd summi pontifices non consueuerunt talia negotia consistorialia in camera expedire, sed in publico consistorio:quod etiam Carolum Imperatorem aliis idẽ supplicantibus respondisse refert.& sequuntur Moder.Papien.in rubri.de constitu.in 17.colũ. Tamen hoc dictum C
Bald.in d.l.fin.dubitabile videtur. Nam clarum est quòd condere legem,per quam omnes subditi ligantur,dicitur de rebus arduis,& est maximi imperij,vt dicit Bar.in l.imperium.ff.de iur.omn.iud.per tex.in l.1.ff de const.prin.& in l.non ambigitur.ff.de leg.& tamen Papa & Imperator possunt facere leges in camera sua sine alicuius consilio, vt dicit Cynus in l.humanum.C.de legib. Sequitur Bonifa.Rotæ auditor in prooem.clemen.§.hæc sane.in 3.colũ. nume.36.& hoc sentit Bart.& Bal.in l.fin.C.de leg. Dictũ igitur Bald.in d.l.fin.procedit de honestate, non de potestate.Reliqua ad consistorium Papæ pertinentia videnda sunt, per Card.Papien.cui pulcherrimã epistolam scri-

D bit ordine 278. cuius initium est. Magna est autoritas
siliorum, &c. quo in loco designat ordinem & stylum
habere solent & debent pontifices & cardinales pro
nendis causis & negotiis in consistorio, longè diffe
tem ab aliis curiæ consuetudinibus.

Ex prædictis igitur habes conclusionem, quòd ista
gula non habet locum in beneficiis quæ cōcedunt
renuntiationem in consistorio papæ. Quia, vt dixi, ibi
sat omnis solennitas regularū. Vbi etiam de regula de
lore exprimendo, videmus quæ in consistorialibus lo
non habet, vt ibi latius scribam.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

E QVAERO, an ista regula habeat locum in bene
vnito?

SOLVTIO. Dicas quòd non: quia regu
quitur de beneficiis, & beneficium vnitū non dicitu
plius beneficium, sicut ante vnionem, sed perdit non
neficij, vt concludit Rota deci. 370. nota quòd vbi be
cium in antiquis, & deci. 10. de rebus eccle. nō alien
tur Marianus Soci. in cap. sicut vnire. de excess. præl.
quæst. 12. & Dominicus in cap. sunt personæ. §. fi. co
fin. de priuilegio. lib. 6. Cedens igitur tali beneficio,
dicitur cedere, cum sub titulo illius beneficij, cui vni
cta fuit, sit confusum, & effectum vna massa, & corp

Hinc est quòd non valet de tali permutatio, vt cō
Egid. in tract. permut. in tertia parte: & vltra ipsum p
F hoc idē in alio trac. simili, quidā doctor innominat
habetur in formis, vt dicam in regul. de annali & tri
possessore. ad quæ cōferūt, quæ scribit Petr. de Peru
Ioannes Baptista Cacialup. in tract. de reuo. vnion
ca. & Moderni in trac. reseruationū. in vltima parte q
12. & alij Moder. in tract. benefic. quæst. 12. 3. partis.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, an ista regula procedat in translatio
pensionum?

SOLVTIO. Dubium prima facie facit
quæ adducit And. Sicul. in c. ad audientiā. el 2. de re
Dum multis rationibus contendit pensiones regula
bere secūdum naturam beneficiorum. facit etiam p
opinione, quia tex. in cap. mandatū. de rescrip. loque

beneficiis, habet locū in pēsionibus, prout tenet ibi Imol. in prin. & Andr. Sicul. ibi in 3. col. nu. 15. & etiam Ant. C or setus ibidem. Quorum opinionē sæpe Rota, me presente, sequuta fuit. Ergo pariformiter regula ista quæ emanauit ad tollendas fraudes resignātis infirmi in trāslatione pēsionis procedet. Nā videmus q̄ sicut de beneficio in impetrationibus, ita hodie debet fieri mētio de pēsione, vt tradit gl. in regula 61. in fi. & Moder. in c. in nostra. de rescrip.

Prædictis tamen non obstātibus veritas se habet in oppositum. Et ita tenet Rota, quòd ista regula in trāslationibus pēsionis non procedat. Et iste casus contigit tempore Leonis 10. in personam Ioan. de Vrias Episcopi, & Ferdinādi Hispaniarum regis oratoris. qui in articulo mortis nutu magis, quàm verbis in suum nepotem pēsionē mille ducatorum transtulit, & tūc post plures disputationes fuit tentum translationem valuisse, non obstan. regula: & hoc in ratione fundatur, quia regula ista loquitur de renuntiatione, sed pensio renuntiari non potest, licet possit transferri de licentia papæ, quæ quidem licentia, nec regulariter hodie, neque tempore Clemen. VII. cōcedebatur, ista ratione, quia pensio est quædam seruitus super beneficiis non seruientibus ecclesiæ cōcessa. Nam pensionarij † non laborant in ecclesia, neque seminant, & tamen metunt, & fructus sine labore māducant, contra naturæ ordinē. nam conueniens est, quòd qui commodum percipit, etiā incōmodū sentiat: dicente Apostolo, Qui non laborat nō māducet, vt in c. clerici. 1. quæst. 2. & l. secundum naturam. ff. de reg. iur. frangit enim pēsionis impositio æqualitatē iustitiæ, quæ dictat præmia vnicuiq; dari secundū qualitatem laborū. c. ius militare. 1. distinct. nam qui altari non seruit, inde præmium habere non meretur. c. charitatem. & c. ecclesiasticis. 12. quæst. Cū igitur pensionis impositio odiosa sit, meritò eius translatio prohibita fuit, ne incōuenientia multiplicentur. Regula ergo ista quæ in renuntiatione loquitur, non habebit locum in translatione, quæ nō solet, vel saltē deraro concedi, & iura ad ea quæ raro fiunt, non adaptantur, vulg. l. nam ad ea. ff. de legib. Præsertim, quia ista regula de beneficiis loquitur, quæ de ratione tituli spiritualia sunt. Pensio verò in tēporalitate consistit, ergo de vno ad aliud nō bene infertur, qa ex diuersis nō fit illatio:

A † Vnde qui sub prætextu decanorū, seu collegiatorū, cùm id munus nō impleāt, aliis se muneribus conantur subtrahere, eorū fraudibus esse obuiādum, certi iuris est: ne qs sub specie muneris, q̄ minus exequitur, alterius muneris oneri B b⁹ releuetur. ideóq; si quis eorū sub nudæ appellationis velamine collegiatum, seu decanum se appellat, sciat pro se alium subrogandū, q̄ p̄dicto muneri sufficiC ens adp betur, vt l. qui sub p̄ textu. C. de sacrosc. eccl.

IOANN. MILL.

D cap.2.de transl.epis.l.Papinianus,exuli.ff.de mino.
ff.de calum.Et hoc latè probat Ioã.Baptista de sanct
uerino in suo tract.pẽsionũ.post Modernos in c.
post glos.ibi de constit.& in d.c.ad audientiam.Ne
rum est appellatione beneficii pensiones nõ contin
dicit Dominus.in c.quãuis.de præb.lib.6.in prin.H
quòd licet beneficiũ vacet propter crimen,non tam
cat pensio:quia non est beneficium,& teneri non p
à laico,vt tenet Cardi.in cle.1.§.eadem.de supp.ne
præla.sequuntur Moderni de Rippa in rep.c.2.nu.
iudic.Ex hoc enim infertur, quòd licet habens ben
teneatur ad officiũ,id est,recitare horas canonicas,
c.fin.de rescript.lib.6.& referunt omnes in cap.1.de
E bratione Missarum, Tamen habens pensionem a
non obligatur,vt tenet ille antiquus doctor practic
ro.Paulus Hispanus in illo libello,qui vulgò Practi
cellariæ appellatur.fol.51.& sequitur Iacob.de Ferr
tract.de hor.cano.& sentit Ioan.Bap.de sancto Se
in tract. pension. quæstio. fin.& reassumit D.Pet
Gammatus Rotæ auditor in tract.de off.leg.vbi la
per hoc diuagatur.Et ratio prædictorum est, quia
sequitur beneficiũ sicut venator leporẽ. Qui habet
beneficium,dicat officiũ: aliàs sequeretur,quòd si
beneficio darẽtur tres pensiones,ꝙ vnum benefici
garet quatuor personas ad dicẽdũ officiũ,quod ab
Ille igitur qui habet titulum spiritualitatis,ad offici
F tur:non autem habentes pẽsiones,quæ cõmodum
tẽporale continent,quod in laicum cadere potes
pensiones æquiparantur contractibus profanis,
Rom.in consi.429.col.4.beneficia verò vltimis vo
bus æquiparantur,quæ sunt piæ,vt per glos.fi.c.1.de
ces.præb.li.6.Hinc est,ꝙ sola volũtate potest cassa
mitti pẽsio absq; licẽtia Papæ,sicut quælibet res p
vt tenet Præpo.post gl.in c.Agathosa.63.dist.quẽ fr
pore meo Rota approbat. Secus tamen est in ben
quæ sine volũtate superioris dimitti nõ possunt.Sic
videmus,ꝙ pẽsiones sicut beneficia nõ permutã
nõ veniũt appellatione beneficiorũ,vt dicit Card.
in 17.quæst.de reb.eccl.nõ alie.Et pari modo per
tionẽ pensionarii nõ vacat pensio,sicut beneficia

dum Card.in clemen.1.§.1.in 6.quæst.de sup.neg.præla. A

Ex quibus omnibus apparet inter beneficium & pẽsionem longum esse discrimẽ. Dispositio igitur istius regulæ in vno loquens, in alio locum non habet. argu.c.susceptũ. de resc.lib.6. Præsertim quia cessat commoda ratio istius regulæ, quæ fuit, ne per huiusmodi resignationes ordinarij vel expectantes defraudentur: ad quos dispositio beneficij vel acceptatio pertinerent, si fraudulenta cessio non præcessisset. Sed ista ratio nõ habet locum in translationibus pensionum, per quas nullus prædictorum defraudatur. Igitur, &c. Et tenendo istam opinionem ad rationes in contrarium factas per And. Sicul. latè respondent Moder. in tract. beneficiorum. in 3. quæst. primæ partis. col. 7. vbi videndum erit. Tamen licet istæ rationes de rigore iuris sint veræ, iustius tamen videretur huiusmodi translationes sub regula comprehendi, quia ex hoc maior ecclesiarum fauor resultaret: & diuini cultus argumentum: nã admittere translationes super beneficiis ecclesiasticis, nihil aliud est quàm seruitutem propagare. B

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, vtrum ista regula procedat in beneficiis iurispatronatus, ad quæ per præsentationem quis assumitur?

SOLVTIO. Decius in consi. 224. incipiẽte, in casu proposito. contendit probare negatiuã, ex eo, quia ista regula est exorbitãs & odiosa, & in beneficiis collatiuis loquitur: ergo nõ debent extendi ad istum casum, vt ibi latè per eũ. Adde pro ista opinione, quia videmus huiusmodi beneficia sub nominationibus regum nõ cadere, vt tradunt Moderni in tract. benefi. quæst. 3. secundæ partis, neq; sub quacunque gratia etiã amplissima, vt latè probant iidem Moderni. in d. tract. in 11. quæst. 3. partis. & cõmuniter doct. in cap. 1. de prẽb. lib. 6. Lap. alleg. 96. sicut etiam extrauagan. execrabilis beneficia huiusmodi iurispatronatus non cõprehendit, vt iidem Moderni dicunt in d. quæst. 11. C

In contrariũ facit, quia cõsiderata mente regulę idẽ dicẽdũ videtur in beneficiis iurispatronatus, prout olim fuit in Rota disputatũ in causa Naneten. capellanię p Ludoneũ de Interamne aduocatũ qui postea fuit auditor, p istã rationẽ. Quia ex quo dicta regula annullat collationem,

D per cõsequẽs videtur prohibere omne necessariũ
cedẽs ad illam l.oratio.ff.de sponſ.& c.ſolitæ.de
& obed.cum ſimilibus.Sed præſentatio eſt antecede
inſtitutionẽ quæ ſub nomine collationis compreh
Igitur &c.Ita dicebat ille aduocatus.Et tenẽdo iſtã
nionem ad dicta Decij poteſt facile reſponderi.Na
obſtat,quòd iſta regula ſit exorbitãs,quia hoc nõ
ſimpliciter,cum potius conſiderata eius mente & r
concordet cũ iure cõmuni.de quo in c.2.de renunt
6.Vnde ſpiritum rationis accepit,vt dicũt Moder
beneſi.in 3.parte.q.18.& ante ipſos hoc dicit Ioã.de
nia in c.fi.de collu.deteg.& hoc idẽ in terminis te
dinalis Maurocenus in d.c.2.in vltima quæſtione.
E fert,& ſequitur Io. Aloiſius Tuſcanus olim aduoc
ſiſtorialis doctiſsimus in quodã ſuo cõſilio,quo i
bat hanc regulam.& tex.in d.c.2. eundem ſpiritu
tem habuiſſe, licet in tempore hic addito differãt.
que iſto reſpectu,quia iſta regula iuris cõmunis cõ
habet,fauorabilis dici poteſt.Et licet ſecundũ qu
poſſet dici exorbitans, ex quo collationẽ ordinar
vt dicit Rom.in conſil.342.incipiẽte,quo ad primũ
dum quod poſſet procedere dictum Decij.Per hoc
abſolutè cõcludi nõ poteſt,quòd ſit odioſa. Quia
actus ſe poteſt habere ad fauorem & odiũ, iudic
rabilis,prout de ſtatuto,quòd ſtantibus maſculis
ſuccedant,dicunt Moderni in l.venia.C. de in ius
F facit illud quod de Velleiano dicitur,in l. qui exc
ff.de cõdic.indebit.Et quia emanauit ad repellend
des,quòd vtilitatẽ animæ reſpicit, fauorabilis dic
ea quæ Bart.& Moder.tradunt in l.ſi cõſtante. in
princ.ff.ſolut matr.cum aliis, quæ ſcribit Ias.in l.ſi
ius vocan Et ſecundũ hoc lata fieri debet interpre
quãuis regula de collatione loquatur, quo caſu
excludi præſentatio, iuxta caſum c.cũ illis.§.1.
in 6.illud in ambitioſis procedit, vbi ſtricta ſit inte
tio,vt ibi dicunt Domi.& Philip.Secus vero in ma
uorabili,vel indifferente,vt iſta. Quia tali caſu ver
latio,lato ſumpto vocabulo præſentationẽ cõpre
concludit Rota in deci.448.incip.fuit dubitatum,
bens.in tit.de prębend.in nouis.Hinc videmus,qu

in cap.auaritiæ,& in c.quàm ſit.& in c.vt quis duas.& ca. A
fin.de elect.lib.6.licet loquantur in elect.& cõfirmationi
bus,tamen habent locũ in præſentatione iuriſpatron.vt
concludit Lapus alleg.8.& Calde.titu.de elect.conſi.8.cũ
cõcord.vt ſcribit Roch.Curtius in tract.iur.patro.in verb.
honorificũ.quæſt.39.& reaſſumunt Moder.in nouo tract.
iur.patronat.fol.300.cũ quatuor ſequent. Et ita quo ad
text.in c.auaritiæ.concluſit Rota in vna Salamantina ca-
pellaniæ corã R.P.D. Marcello.13.Ianuarij M.D.XXXIII.
Sic etiam & tex.in cap.1.vt lite penden.lib.6.licet de præ-
ſentatione,ſeu beneficiis iuriſpatron.nullam faciat men-
tionem;tamen propter pariformem rationẽ habet locum
in dictis beneficiis,vt idem Curtius latè probat in d.trac.
in verbo,honorificum.q.23.& repetunt Moder.in nouiſ- B
ſimo tract.iur.patron.fol.208.& ſeq.Et ita Rota tenuit in
vna Barchino.beneficij ſancti Chriſtophori coram eodẽ
D.Marcello.die 26.Nouembris.M.D.XXXV. Et ita videtur
etiam hic dicendum,quòd regula iſta,licet de beneficiis
iuriſpatron.mentionem non faciat,nihilominus propter
eandem rationem habeat locum in eis.

Pro reſolutione tamẽ huius quæſtionis diſtinguo plu-
res caſus.Primus eſt in præſentatione,& in iſta,regula lo-
cum non habet.Ratio eſt,quia præſentatio pertinet ad pa
tronum:reſpectu verò præſentati regula etiam adaptari
non poteſt.Quia ſi præſentatus in infirmitate conſtitutus
renuntiat præſentationi de ſe factæ,non dicitur beneficiũ
renuntiaſſe,de quo loquitur iſta regula. Ratio eſt,quia C
per præſentationẽ ſolum acquiritur ius ad rem,vt dicunt
Domini in deciſione CCCXXVIII.in antiq. & tradit Ab.
& alij communiter in ca.quod autem.de iure patron.Imò
plus voluit Abb.in c.cum Berthol.poſt gloſ.3.ibi in 2.col.
de re iudi.quòd præſentatus ante inſtitutionẽ nullum ius
habet in beneficio,ſed bene habet ius ad petendum illud
perſeuerante patrono in eadẽ volũtate.Et hoc dictũ Abb.
ſequitur ibi Felyn.& plures alij,quos cumulat Curtius in
tractatu iuriſpatr.in verbo,ius.in 4.quæſt.& dixi latius ſu-
perius in reg.proxima.q.1.Et adeo hoc eſt verum,quòd ſi
præſentatus tũc in curia moreretur,nõ diceretur per hoc
in curia beneficiũ vacare.Quia vt dicatur beneficiũ in cu-
ria vacare,requiritur quòd beneficiũ ſuum dicatur,& non

D debitum, vt not. Archi. in ca. si electio. de electione li
& alij quos allegant Moder. in tracta. de beneficio
quæst. 3. partis. Sic igitur isto casu cõcludendum est, no
lam istam locum non habere.

Secũdus casus est in præsentato & instituto renũtia
tali beneficio in infirmitate: & putarem adhuc reg
istam nõ comprehendere istum casum. Ratio est, qua
gula ista loquitur in beneficiis, quæ liberè possunt re
tiari, & quæ per collationem superioris conceduntur
beneficium iurispatronatus non est huiusmodi, qua
E sentatus & institutus nõ potest sine consensu patron
neficium renuntiare, vt dicit Innoc. in cap. fin. in fin.
nun. & hoc clarius firmat Abb. in c. significatum. in
de præbẽd. cum de concor. quæ congerunt quidã Mo
in tract. nouo iurispatron. fol. 401. Et ante ipsum Ro
Curtius in eodẽ tractatu, in verbo honorificum. in
quæst. Adeo quòd si præsentatus sine cõsensu patro
nuntiasset, patronus posset ad tale beneficium sic p
nuntiationem vacans iterum alium præsentare. Ita
cum præsentatus & institutus in infirmitate renũtia
valeat, nisi cum consensu patroni liberè renuntiare,
in eo fraus quæ consideratur in ista regula. Nam, vt
F dictũ est, ratio istius regulæ fuit, ne infirmi ex illa in
tate morituri sub colore renũtiationis, de benefici
de rebus profanis, post morte eorũ disponere vide
& per hoc fraudarẽtur expectãtes, & fieret præiu dic
dinario. Cũ igitur talis cõsideratio nõ possit habere
hoc casu deficiet per consequens dispositio istius re

Tertius casus est quãdo infirmus renuntiat in fa
certæ personę beneficiũ iurispatronatus de cõsensu
ni. Et iste casus est magis dubius, si renũtians infra
dies moriatur. Et certè adhuc putarem cessare regu
eo, quia vbi est cõsensus patroni, ad quem in omné
tum pertineret præsentatio beneficij vacantis, siue p
nũtiationem, siue per mortẽ cessare videtur fraus. arg
rum quæ dicuntur in l. fin. C. de bonis quę liber. vbi
alienãs præsumitur circũuentus. Vbi verò interuen
sensus eorũ, ad quos pertinet cessat fraus, facit etiam
C. de pact. Sic erit hic dicẽdũ. Et isto casu militarẽt
rationes Decij in dicto cõsi. Est bene verum, quòd

paret, patronum per sordes cõsensisse, aut inhabilem ap- A
probasse, quòd tali casu videretur locus esse regulæ. Præ-
sertim si patronus esset clericus, in quo maior puritas re-
quiritur. Hoc tamen nõ teneo pro cõstanti. Remota tamẽ
fraude patroni, mihi placet opinio Decij propter dissimili
tudinem collationis & institutionis. Inter quæ est magnũ
discrimen, vt latè probat ibi Decius. Et quia quando papa
mouetur sola voluntate taxando numerum dierũ, vt hic,
non procedit de similibus ad similia, sed prohibetur ex-
tensio, secundum Bald. in l. 3. col. 2. versi. ex quo. C. de iure
dot. Solum obstat hic vnũ, quia licet isto casu nõ fiat præ-
iudicium ordinario, nec fraudẽtur expectantes, tamẽ mi-
litat alia ratio, videlicet, ne de beneficiis per obitum vaca B
turis per modum vltimę volũtatis disponatur. Et ista ratio
procedit, siue cõsentiat patronus, siue non, quia cõsensus
patroni nõ potest facere licitum quod prohibetur, vt illi-
citum. arg. l. nemo potest. de lega. 1. Et ideo ex alio opinio
Decij potest sustineri, ex eo, quasi si sub dispositione istius
regulæ beneficia iur. patron. comprehenderẽtur, patroni
priuarentur sine culpa facultate præsentãdi, & sic videre-
tur hæc constit. in præiudiciũ patronorum inducta, & hac
de causa patroni abstraherentur à fundationibus & dota-
tione ecclesiarũ, propter quam rationem dicunt commu-
niter doct. in c. 2. de præben. lib. 6. & Fely. in tract. quando
literæ apostolicæ not. pat. in 1. & 2. col. ꝙ dispositio quan- C
tumcunq; fauorabilis, non cõprehendit beneficia iuris pa-
tron. nisi specialiter fiat mentio. Et ista cõsideratio militat
omni casu quo patroni priuarẽtur iure præsentandi. Secus
verò vbi tale ius principaliter illis nõ tollitur, licet secũda
rio, & ex post præsentati ab eis aliqua exceptione submo
uerentur, vt in regula de Annali. quæ tali casu nõ cõprehẽ
dit beneficia iuris patronat. laicorũ nõ tollendo principa-
liter præsentationẽ, sed submouendo præsentatũ impetrã
tem prouisionẽ à papa de consensu patroni nõ facta mẽ-
tione regulæ, vnde exceptio illius repellitur propter eius
negligentiã. Et licet secundario ex hoc videantur patroni
frustrari præsentatione facta, nihilominus hoc fit princi-
paliter in odium patroni, sed impetrantis, & ideo cõside-
rati nõ debet. ar. l. si quis nec causam, & quæ ibi latè notãt
moder. ff. si cer. peta. vt dixi in d. regula de Annali. q. 27. &

D in regula proxima.q.3. Habes igitur ex prędictis int
ctū ad dicta doct.volētiū ſub generalib⁹ diſpoſitionū
cōprehendi beneficia iur.patronat.qualiter intellig

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, an regula procedat in eo infirmo qu
nuntiauit iuri ſuo quæſito in beneficio vigore
cuius gratiæ?

SOLVTIO. Iſte caſus cōtigit præteritis tempori
Rota in vna Valentina canonicatus, & præbendæ co
D.Martino de Spinoſa in qua fuit dubitatum, vtrum
regula haberet locū in eo qui reſignauit ius, quod h
bat ſolum per ſupplicationē ſignatam, nec habuerat
ſeſſionē, nec literas expeditas. Dubium faciebat, qu
E quo reſignatio fuerat facta literis non expeditis, cau
la reducta erat ad non cauſam, ſecundum Egid. dec
DCXLIIII.incip.ſi papa prouidet mihi,& DCIX.
trans beneficiū. Nā ſupplicatio ſine literis eſt gratia
mis, ideo nihil tribuit, quia forma eſt quę dat eſſe re
voluerunt doct.literas haberi loco tituli, vt Compoſ
cap.ſtatuimus.ad fi.de reſcrip.& Ioan.And.in c.1.de
teſt.lib.6 Rota.CCCCLVII. in not.Milis in verbo
tia apoſtolica. Accedit quia rectè conſiderādo ceſſa
caſu ratio iſtius diſpoſitionis: quæ fuit, ne per huiuſ
renuntiationes infirmorum defraudētur ordinarij in
D ferendis beneficiis vacantibus & expectantes etiā ex
dantur ab acceptando talia beneficia. Ideo induct
F prouiſio iſtius regulę, vt fraudes huiuſmodi tollantur
iſta ratio nō videtur militare in reſignatione iuris, q
eo non fraudantur ordinarij, nec expectātes, quia o
rius conferre non poteſt, nec expectantes acceptare
beneficia vacantia de iure, & de facto, vt in cap.cu
ſtris.cum ſimilibus.de conceſſ.præben. & in deciſ.
bens gratiam.in no. & deciſ.52.tit.de conceſſ.præb
antiq. aliās numero.DCVIII.incip.ſi aliquis expect

Iſtis tamen non obſtātibus contrariā opinionē
Rota in prædicta cauſa Valentina, in qua die 13. M
1514.omnes Domini ita concluſerūt, excepto Dom
lo Capiſucco, à quo in ſcriptis iſtam deciſionē hab
tenuerat partem negatiuam. Et ratio Dominorū fu
ſtatim quòd ſupplicatio eſt ſignata, incontinenti
qua

quæsitum,& gratia est in se perfecta,per not.per Arch.Io. A
And.& alios in proœ.6.in nouella. vnde cùm ius sit quæ-
situm, succedit illud, quòd paria sunt, habere ius quæsitũ
ad rem, vel habere rem.l. qui habet.ff. de reg.iur. Vnde si-
cut ista regula procedit in resignante beneficium plenum,
ita locum habebit in resignãte ius.Pro qua decisione opti
mè facit Rota.DCCCLXXXII. incip.Nota quòd vbi gra-
tia est facta. in antiquis. Præterea, pro ista opinione facit
mens istius regulæ: quia clarum est regulã habere locum,
quando ille in fauorem, cuius resignatio admittitur,con-
sequitur commodum resignationis, propter quod arguí-
tur fraus, vel quia renuntians cogitãs se moriturũ,induci-
tur ad renuntiandum. Quo casu,ne detur successio in be-
neficiis, & licentia libera, vt quis de illis valeat disponere B
sicut de rebus temporalibus, fuit hæc regula introducta.
Sed istę rationes omnino militant in renuntiatione iuris:
quia per illam acquiritur cõmodum resignatario, & resi-
gnans consequitur effectũ. quem intẽdit.Igitur regula in
illis procedet.Nec obstat si diceretur renũtiationem iuris
posse fieri in manibus simplicis notarij, vel etiam laici. Et
tamẽ resignatio beneficij fieri non potest,nisi in manibus
habentis autoritatem instituendi & destituendi,prout di-
cit decisio Rotę.290.in antiq.incip.non quęlibet Quia il-
lud procedit respectu iuris quęrendi.Et ita loquitur prędi
cta decisio. Secus verò ratione iuris quæsiti: quia tale ius
debet in manibus superioris renuntiari, sicut beneficiũ:vt
declarat decis. DLXXIII. quidam card.sub tit. de renun- C
tia.& decisio.DCCCXLV. patronus, &c. in antiq.

Nec obstat, quòd ius per supplicationem literis non ex-
peditis sit informe, quia illud est verum, quo ad effectum
canonizationis in iudicio fiendę,in quo datum esset de re
gula de non iudicãdo literis non expeditis.Secus verò de
iure,quia sola supplicatio tribuit ius cõsiderabile in extra-
iudicialibus, vt dicit prædicta decis.482. in antiquis. Imò
etiã consideraretur tale ius in iudicio ad effectũ canoniza
tionis,nisi excipereturde regula.Itaq; de iure opinio Cõ-
postel. non procedit, cùm sola supplicatio in beneficiali-
bus signata tribuat ius, & operetur plures effectus, quos
enumerabo latiùs in regula de non iudi. literis non expe-
ditis.Nec etiã obstat,si diceretur,q; beneficium vacans de

iure

D iure, licet non de facto conferri non possit, nec accepta
quia illud non est verum. vt est glo. communiter approb
ta in c. licet Episcopus. de præb. lib. 6. quia cùm collatio
acceptatio sint actus extraiudiciales, fieri possunt nulla
cta citatione possessoris: quia quilibet potest conferre
ad se pertinens, licet non vacet de facto, vt dicit ibi gl
quam sequitur Abb. in consi. 34. col. fi. lib. 2. & ante ipsum
cardinalis cons. 132. col. fi. & alij plures, quos omitto. Na
non est dubium, beneficium dici vacare per obitum illi
qui solam supplicationem habebat, licet neque literas e
peditas nec possessionem haberet, vt dicit prędicta dec
DCCCLXXXII. Et ideo conferri potest. Et illa quæ
contrarium fuerunt adducta, respiciunt subreptionem,
E videlicet non valeat collatio episcopi de beneficio vaca
te de iure, & non de facto, non facta mentione possessio
nis: illa enim respiciunt impetrantem, qui debet de posse
sione alterius facere mentionem, vt ibi. Quod etiam pro
cedit, quãdo possessio alterius esset colorata: si verò e
notoriè iniusta, etiam nulla facta mentione, valeret col
tio & acceptatio quo ad impetrantem: vt declarat Abb
d. c. cùm nostris. & reassumit Fel. in c. in nostra. in 36. co
de rescrip. Et ita, vt dixi, secundùm istam opinionem co
clusit Rota. de qua quęstione dicam etiam in regula de
blicandis resignat. quia etiam ibi contigit de facto.

QVAESTIO DECIMANONA.

F QVAERO, quid in renuntiante causa permutatio
de imparibus beneficiis, an ista reg. habeat locu
SOLVTIO. D. Pet. And. Gamarus auditor Ro
vir certè de hac iuris disciplina benemeritus, in repe. c.
5. col. versi. sed quid dicimus. de rer. permu. lib. 6. tenet
pliciter istam regulam habere locum in resignatione
ex causa permutationis. Et hoc nõ videtur habere du
cùm in regulis antiquis & modernis expressè hoc di
tur. sed regulæ non declarãt modũ permutationis. Et id
maius dubium est, an regula intelligatur in omni perm
tione, tã de beneficiis paribus, quàm imparib. Et ad h
videtur dicendũ, regulã tantùm restringi debere secũd
terminos c. 2. de renun. lib. 6. vt videlicet debeat tãtùm
telligi de permutatione impari, quæ videtur fraudulen
non de alia. Nã ista regula sumpta fuit ex visceribus d. c.

A qu

A quo quidem text. vt superiùs dixi, ista constitutio spiri- A
tum vitæ accepit, iuxta tradita per Io. de Ana. in c. audiui-
mus. in 2. notabi. de col. dereg. qui de ista regula meminit.
text. ergo in dicto cap. secundo loquitur de permutatione
beneficij pinguis, cũ tenui ab infirmo facta, ad effectum,
vt beneficium tenue vacaret, & sic fraudarentur ordinarij,
vel expectãtes. Ergo ista regula debet intelligi secundùm
terminos illius text. Et ita de tali permutatione loquitur
decisio Rotæ Thomæ Fastolli in causa sexta, dubio 20. &
decisio. 361. nota præsumitur, &c. in antiq. Et in eadem lo-
quitur doctus ille glossator Pragmaticæ, fo. 97. Et reassu-
munt Moder. in tract. de beneficio. in 47. quæst. 3. partis.
col. penul. & ratio istius decisionis est: quia eo ipso ꝙ per-
mutatio de beneficio pingui cum tenui fit in infirmitate, B
præsumitur fraudulenta, vt dicit Imol. in l. filiæ meæ. & ibi
Bal. ff. solu. matrim. Sequitur Soci. consi. 83. miror, &c. lib.
3. Nam licet sola permutatio beneficij pinguis cum tenui
non arguat fraudem, vt in decis. secunda de rer. permut. in
antiquiori, vbi tamen fit ab infirmo, præsertim cum amico
vel consanguineo, nemini est dubium, talem permutatio-
nem fraudulentam præsumi, vt dicunt præfati Doctores.
Facit ad hoc, quod in notabili casu infirmi consuluit Pet.
de Ancha. in consi. 430. incipien. fuisset expediens. Et in ca
su prędictę permutationis disparis ab infirmo facta, quòd
fraudulenta præsumatur, consuluit Oldra. in consi. 324. in
3. col. Et hoc in terminis tenuit Egid. decis. 344. facit decis.
eiusdem. 435. faciunt ea, quæ scribit Soci. in consi. 53. versi. C
præterea dicit. lib. 3. Et ita in similib. terminis tenuit Rota
in vna Taraco. parochialium coram do. Paulo Capisucco.
28. Ianuarij M. D. XXX. quæ voluit, extrauagant. sicut bo-
nus pastor. non habere locum in beneficio fictè permuta-
to cum vero, prout est beneficium de Pertica, quod se-
cundùm consuetudinem illius diœces. ad effectum permu
tationis faciendæ fingi solet, & appellatur de Pertica, vt
latiùs scribo in decis. super hoc facta. Concludo igitur
breuiter, quòd ista regula intelligatur tantùm de illa per-
mutatione infirmi, de qua text. in d. c. secundo & præfati
doctores præsumunt fraudem: quam in terminis istius
regulæ considerat Felyn. in c. quia verisimile. de præsum-
ptio. post Abb. & alios ibi. & latius Petr. de Ancha. in con-

D fil.388.cũ aliis ſuperiùs allegatis. Secus verò in permu-
tione, quam infirmus cum alio facit de beneficio equali
pari. Nam in tali permutatione non puto regulam proce-
dere. Et ad hoc ita dicendũ ſuadet ratio naturalis & æqui-
tas. In primis, quia negari non poteſt regulã iſtam extor-
tare à iure, & eſſe pœnalem. Debet igitur re^ſtringi tanta
ad caſum, vbi de fraude ſuſpicatur: vbi verò beneficia per
mutata cum infirmo eſſent æqualia, ceſſat fraus, ceſſat
nique præiudicium ordinariorum & expectantium. Nec
licet infirmus hoc caſu dimittat per reſignationem bene-
cium, quod habet: nihilominus tamen aliud ſimile & e-
le beneficium adquirit, quod ſubintrat in locũ dimiſſi,
vacabit tandem per infirmi obitũ, quod ordinarij con-
E re & expectãtes acceptare poterũt. Quæ ratio ceſſat, quan-
do infirmus pingue beneficium pro tenui permutat, quia
in tali caſu manifeſta eſt fraus, & præiudicium præ-
rum per prædictos Doct. coniecturatum: & ideo hoc
tùm caſu regula locum habere debet vt quantum fieri
teſt, concordet cum iure communi, iuxta not. in c. cau-
de reſcript. & c. cùm dilectus. de conſuet.

Nec obſtat, quòd regula iſta generaliter & ſimpli-
loquitur de permutatione, & ſic debet vtranque permu-
tionẽ includere: licet minor ratio ſit in vna, quàm in
arg. text. in l. 1. §. quòd autem. ff. de luſu aleæ, & aleat.
plus & minus non differunt ſpecie, vt in l. fin. ff. de ſtru-
ſtruct. quia reſpõdetur, q̃ generalitas diſpoſitionis am-
F tur, & reſtringitur ſecundùm ſubiectam materiam, vt
glo. fi. per illum text. in c. ſi Papa. de priu. lib. 6. Nec eſt
renda ad ea, de quibus non eſt veriſimile diſponentes
gitaſſe, vt tradit Iaſ. in l. Lucius. de libe. & poſth. & late
l. ſi de certa. C. de tranſact. Et hoc caſu plus & minus di-
runt, quando eſt diuerſa ratio, vt dicit gl. & Bar. in l. pe-
ff. de noua. Declarat Iaſ. in l. qui bis idem. in 3. col. ff. de
bor. obliga. dixit in tracta. expecta. nu. 99. cum ſeq. Et v
prædicta circa huiuſmodi permutationes beneficio-
tenuium cum pinguibus ab infirmis factas, videndum
per Pet. de Anch. in conſi. 383. & in conſi. 385. & Pet. de
ruſio in tracta. de rer. permut. col. 7. & Andr. Sicul. in q
dam ſuo conſilio, cuius numerus nunc euanuit è me-
tia, interruptione facta alterius negotij.

QVI

QVAESTIO VIGESIMA. A

QVAERO, An regula ista habeat locum, quãdo fit resignatio, reseruatis fructibus?

SOLVTIO. Olim R.P.D. Dominic. de Iacobatiis, insignis auditor Rotæ, & posteà Cardinalis, in quibusdam suis Apostillis ab eo scriptis, adnotauit istum casum, & refert Rotam fortè tenuisse tẽporibus suis regulam non habere locum, per ea quæ dixit Card. in c. cùm olim. el 2. de priui. col. fi. ver. quæro quomodo scietur, &c. Et nihil aliud dicit. tamen ego satis dubito de istâ decisione, ex eo, quia illa talis reseruatio in infirmo iamiã morituro, ex quo est parum duratura, videtur quædã palliata fraus ad effectum circumueniendi regulam. Nam per huiusmodi reseruationem fructuum non cessat ratio regulæ superiùs allegatæ. B Nec tollitur præiudiciũ, quod infertur ordinariis & expectantibus, ad quod obuiandum processit ista regula. Et dictum Card. loquentis in eo, qui vendit rem, retento vsufructu, non videtur posse bene ad propositum adaptari. Et ideo cogitandum est meliùs super hoc.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, An ista regula habeat locum in beneficio patrimoniali?

SOLVTIO. Fely. hîc in quibusdam suis additionibus dicit, ꝙ non: ex eo, quia illius renũtiatio non noceat expectantib. nec ordinario, & propterea cessat fraus, & dolus in istâ regula. Sed aduerte, quia ista opi. non videtur vera. In primis negari non potest beneficia patrimonialia, C quæ hodie dantur in titulũ perpetui beneficij, esse verè, & realiter beneficia ecclesiastica, & eorũ appellatione comprehendi, vt tradit Fely. in c. postulasti. in 8. col. de rescrip. sicut etiam de præstimoniis, & de hospitalibus dicit Fely. ibidem. in 1. col. & in c. in nostra. eo. tit. & in c. de quarta. de præscript. Cùm igitur regula ista simpliciter de beneficiis loquatur, non erit dubium talia comprehendere.

Non obstat ratio Felyni, videlicet, ꝙ per renuntiationẽ beneficiorum patrimonialiũ non prejudicetur ordinario, nec expectãtibus, quia hoc non sufficit. Nam quãdo in lege considerãtur plures rationes, licet vna ratio cesset, aliæ militare videtur. §. affinitatis. cum vulg. instit. de nup. Nam præter illã rationem, reg. ista habet aliã, videlicet ne beneficia

D ficia dentur per viam ſucceſsionis, poſtquàm eis re
tians vti non poteſt. Nam infirmus videſ ſe iam mo
ex illa infirmitate, fortè conſilio medicorũ, ne bene
vacet per obitũ, in fauorẽ alicuius conſanguinei, vel
renuntiat. Et ſic iſto modo diſponit de beneficio ſuo
aliâs facturus, ſi infirmitatẽ euadere ſe putaret. Et
do aperitur via diſponẽdi in articulo mortis de ben
eccleſiaſticis, quaſi per viam teſtamenti, & vltimæ
tatis, & affectionis carnalis, quod fieri non debet.
ratio. de pręb. Quamobrem Romanus pontifex ad
das huiuſmodi fraudes, diſponit hic, quòd ſi infirm
nuntians moriatur infra viginti dies, beneficium
vacare per obitum. Et licet hoc caſu ratio Felyn. ceſſ
E huiuſmodi patrimoniale beneficium vacans per o
non poteſt ordinarius conferre, nec expectans a
re: tamen non ceſſat prædicta ratio in qua ſuſtin
ſpoſitio, iuxta c. ſi eo tempore. de reſcript. lib. 6.

Nec obſtat, q̃ pręſumi nõ debet iſta fraus in infir
ximè morituro, cũ pręſumatur potiùs memor ſalu
nę, &c. quia hoc non ſufficit, per ea quę dicit Bal. in
dicatur. C. de teſta. & in c. ſicut. de teſti. & in l. gene
C. de non nume. pecu. & Bar. in l. ſi quis in graui §.
Sille. dicẽtes, quòd quãuis aliquis ſit in extremis, n
pterea in factis ſuis pręſumitur eſſe: Io. Euãg. etiam
pus Domini recepiſſet, vt dicit Bal. in §. cõſules. in
ti. de pac. Cõſt. opinio tamẽ Felyni poſſet vno caſu
F ri, videlicet, quãdo renũtiatio per infirmũ fieri non
liberè ſine cõſenſu filiorũ patrimonialiũ, ad quos p
tatio, vel nominatio per obitũ vigore ſtatutorũ, p
rũ, vel cõſuetudinis pertineret. Nã tali caſu ex quo
na reſignatarij cẽſeretur adprobata per pluresnõ h
intereſſe ſanguinis, pręſumeretur facta talis reſigna
tius intuitu iuſtitię & vtilitatis eccleſię, quàm amore
li, ſicut diximus de beneficiis iuriſp. Nã per talẽ cõ
tollitur omnis ſuſpicio fraudis: arg. l. fi. C. de pact. c
lib. tenenda tamen eſt opi. Rotæ, propter eius auc

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, An iſta reg. habeat locũ in offici
SOLVTIO. Iſta quæſtio habet tria capita
aut loquimur de officiis ſecularib. vt ſunt

riæ apostolicæ, portiones, & similia officia, quæ vendũtur A
& retinentur ab vxoratis. Et iste casus secundum regulam
Iulij, & Hadr. expeditus erat, qui expresse voluerunt talia
officia comprehendi. Tamen secundum regulas antiquas
& Moder. in quibus nihil de officiis dicitur, non compre-
henduntur, non solùm, quia de illis non fit mentio, sed
quia in eis cessat ratio finalis regulæ, quæ de beneficiis ec
clesiasticis loquitur, quæ vendi non possunt, vt officia, sed
per collationem conceduntur clericis non vxoratis.

Nec obst. q; in aliquibus officia æquiparãtur beneficiis
ecclesiasticis, vt not. Soc. in consi. 53. miror, q; in præsenti.
lib. 3. sequitur Dec. in l. fi. in fi. nu. 3. C. de pac. quia in casu,
in quo loquitur Socin. militat alia ratio multùm diuersa à
casu nostro: in qua non solùm verba istius regulæ, sed B
etiam mens aduersatur. Nam in officiis secularibus curiæ
non est prohibita successio, ex quo illa vendi possunt, &
per consequẽs in articulo mortis transferri, tanquàm res
profana. Nihil igitur est, q; ibi de successione illicita, vel
de fraude ordinariorum, vel expectantium suspicemur. Et
ideo ista reg. in illis nõ procedit. Aut verò loquimur de of
ficiis spiritualib. de quib. loquitur tex. in c. cũ accessissent.
de const. & c. dudum. el 1. de elec. & c. quod Dei timoré. de
sta. mo. & secũdum rationem, quam in simili q. ponit Ped.
& communiter alij, regula non haberet locum. sed Colle-
ctarius contrarium tenet in cap. pen. in 3. col. versi. quid si
mandetur. de ver. sig. Et pro ista opinione faciunt ea quæ
tradunt Moder. in tract. benefic. q. 2. 1. partis. Quia in istis C
officiis ecclesiasticis mens & ratio regulæ concurrit. Aut
loquimur de officiis mistis, vt officium Vicecancellarij,
vel maioris Pœnitentiarij, & similibus, quæ non dantur,
nisi habentibus aliquem ordinem sacrum. Et si talia offi-
cia possunt liberè resignari, subiacent isti regulæ propter
prædictas rationes. Nam licet participent de temporali-
tate, & aliquando talia officia vendantur: tamen quia sunt
annexa ordini, & etiam hodie adhærent pileo Cardinala-
tus, iudicantur, vt spiritualia: arg. c. quanto. de iudic. Et te-
net Nicol. de Vbal. in tract. succes. ab intest. cleri. col. pen.
Verùm hodiérnis tamen temporibus prædicta officia nõ
ita dantur, vt liberè cedi possint sine licentia papæ. Ideo
in eis cessat ista regula, sicut in consistorialibus.

D QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, an ista regu. procedat in altaribus, v
patrimonio, ad quæ quis in tit. beneficij ordin
SOLVTIO. De patrimonio non est dubiũ, sed
ior difficultas est in altari: tamen si illud datur in titul
litur omnis difficultas, ex eo, quia tũc dicitur benefi
vt vul. gl. 1. circa fi. in cle. 2. de deci. Quæ vult, ꝙ illa cle
loquitur de beneficiis, habeat locum in altari, vel ca
quæ dantur in titulum. Et eandem opin. tenet Dom
1. col. fi. de consuet. lib. 6. Et ꝙ altare sit beneficiũ fir
tenet Abb. in c. recolentes. in ver. altaria. de sta. mon
quitur Dec. in consi. 210. viso puncto. in 1. col. Et hoc
in oratorio videtur dicẽdum, quia ex quo dari posi
E titulum beneficij, veniunt eorum appellatione, vt no
in c. fi. in fi. de censi. Distinguendo tamen, vt per Mo
c. ex parte. 2. nu. 4. de rescrip. Regula ergo ista, quæ
neficiis loquitur, habebit locum in altaribus, capel
oratoriis, quæ in titulũ perpetui beneficij cõcedi
de quibus scribunt quidam Mod. in nouo tracta. in
fol. 45. & 98. quæ non refero. Sed in titulo patrimo
cum non habebit, ex quo illud datur, quousq; ex
de reditibus ecclesiæ prouideat, vt not. in c. tuis. de
& nõ est propriè beneficiũ ecclesiasticum, licet loc
detur. de quibus tamẽ aliquid dicam in regula de

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

F QVAERO, an ista reg. procedat in hospitalibus
ista q. dicam latiùs in regulis de annali & tri
& in quibusdam aliis regu. Ideo hìc nihil
quia ex rationibus ibi positis quęstio ista potest de

TERTIA PARS VARIOS continet casus.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

QVAERO, quare magis papa per istam reg
terminum viginti dierum, quam quinde
triginta, præfixit infirmo resignanti?
SOLVTIO. Decius in consil. 20. in 2
aliâs consi. 224. dicit hoc fuisse arbitrarium, iurta
rus. in l. 1. ff. de postul. Cuius opinio ex eo suaden
quia videmus antiquos renuntiationem fraudulen

stimasse, si infirmus resignans moreretur infra octo dies, A
vt patet in decis.361.in antiq.repetita per Egid.in decisio.
344.Aliquando enim requirebatur tẽpus decem vel duodecim dierum,vt Fastolus in quadã deci.refert.Papa verò hic constituit tempus viginti dierum: Extrauagans verò Innoc.quæ incipit, sicut bonus pastor,eodem casu mensem statuit.Ex quibus apparet hoc arbitrarium fuisse.

Quid igitur dicendum? Puto tempus viginti dierũ non fuisse arbitrarium,sed certa & verisimili ratione,& cũ mysterio à tam multis pontificibus cõstitutum. Quod ex eo argumentum capimus: quia præsumere infirmos infra viginti dies ex eadem infirmitate obiisse, præambula coniectura & cogitatione mortis,nõ aliũde prouenit, nisi quia insignes medicos ex longa rerũ experientia hoc scripsisse legimus,quos summos Pontifices in hac parte cõsuluisse B
credendum est. Illi enim in morbis acutis terminum viginti dierum statuisse, & deprehendi queat mortalis infirmitas certum est. Nam, vt testis ea in re Hippocrates in Aphorismis,particula secunda, Aphorismo 24. & Galen. ibidem in sua Paraphrasi, infirmitatis acutæ tres habẽtur cognitiones indicatiuæ crisis, quæ infra viginti dies terminãtur.Abinde autem nulla est certior cognitio, ex eo, quia abinde declaratur infirmitatem non esse de acutis.

Prima igitur cognitio contingit quarto die infirmitatis,quę est indicatiua septimi,id est,in illa quarta die intelligimus,nũquid in septimo die debeat esse crisis,vel non. Et vndecima dies infirmitatis est indicatiua decimiseptimi:& dies decimusseptimus est indicatiuus vigesimi.Itaq: C
in istis tribus hebdomad.finitur cognitio, & infirmus moritur.Quod expressiùs declarat idem Hippocrat. libro 3. Prognost.in hæc verba: Quibus febris permanet, nec labore grauantur, nec multum molestantur vuluæ dolore, his apostema futurum est in iuncturis inferiorum partium post dies viginti.Quibus febris lõgæ,&c.Et subdit, Viginti diebus transactis, post febrem oportet vt expectetur curatura,cùm pertranst ægritudo vigesimũ diem. Hæc ibi. Ex quibus verbis apertè colligitur,infirmitatem omnem, quæ infra vigesimum diem hominem interficit, esse de gravibus & acutis, quæ prædictis signis cognoscitur. Vbi igitur medicus vidit talia signa infirmitatis acutę,quę ve-

D locissimè infra dictum tempus hominem necāt, veri-
le est, medicum certiorem infirmum reddidisse, pro-
lum, & eius consanguineos de periculosa infirmitate
monere tenetur, vt animæ suæ & rebus suis cōsulat, vt
betur in c. cùm infirmitas. de pœni. & re. Qui quidem
firmi mortis cogitatione tacti, facilè ab amicis vel con-
guineis ad faciendas huiusmodi resignationes indu-
tur, & isto modo infirmi de beneficiis suis, sicut de re-
porali disponunt. Videntes igitur Romani Pontifices
contingere posse, veluti à viris peritis edocti, quorum
pia apud ipsos esse solet, constituerunt in hac regula
minum huiusmodi viginti dierum, infra quem si in-
resignantes morerentur, voluerunt beneficia resig-
E non per resignationem, sed per obitū vacare censen-
vt dixi, moti ratione, ne infirmi grauiter ægrotantes
tificari per medicos in primo vel secundo crisi de ge-
infirmitatis mortalis, de beneficiis, sicut de prædiis, a-
nis immobilibus in cōsanguineos suos, vel alios am-
quasi testamentum condentes disponant. Qui quidē
ponendi modus à sacris est Canonibus reprobatus,
paret in c. pleriq;. & in c. apostolica. 8. q. 1. Ideo bo-
ista prouisio, quę fraudes huiusmodi sustulit: nec for-
vt Dec. putabat, sed optima & certa cōsideratione sa-

Ex quibus omnibus sit breuis conclusio, ꝙ infra
diem potest cognosci infirmitas mortalis, infra quē
signans infirmus moritur, non valet resignatio: quia
F sumitur consultò illam fecisse ob prædictam causam
sertim, quia vt dicit Saly. in l. furiosum. C. qui test. fac.
infirmi graui infirmitate laborantes non pręsumūtur
in sana mente: sed ista cessant, quando infirmus obiit
viginti dies. Quia signum regulariter est, ꝙ infirmitas
erat grauis. Et ideo tali casu fraus, & dolus, & defe-
mentis cessant. Ista sunt, quę mihi super ista quęstione
currunt, quæ licet ampliari possent: ne tamen in in-
tum procedatur, acquiesco. Satis enim fuit occupa-
ro, cuiusmodi ego sum, viam nouitati præstitisse.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

QVAERO, an regula ista procedat in renuntia-
facta extra curiam coram ordinario vel legato
SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non,

terminis consuluit Deci. in consi. 224. in casu proposito. A
in fi. Mouetur duabus rationibus.

Prima, quia regula ista de renuntiatione loquens, debet intelligi in dubio de ea quæ fit in manibus papæ. Et licet ad hoc nihil alleget: tamen facit quod dicit Anton. de But. in c. sua. de offic. vic. & facit l. quæritur. ff. de sta. homi.

Secunda ratio Decij est, quia summus pontifex facilius decipi ac fraudari potest, quàm ordinarius: vt no. in cle. 1. de offi. ordin. Igitur necessaria magis fuit prouisio regulæ istius in resignationibus factis in curia coram papa, quàm coram ordinario. Ita concludit Deci. in d. consilio.

Addo, pro ista opin. bene facere tex. istius regulæ, dum disponit illos viginti dies computari debere à die præsti- B
ti consensus, & non resignationis factæ, non alia de causa, nisi vt apertè ostenderet stylum curiæ, qui hãc formam præstandi consensum in Cancellaria, vel in Camera introduxit, cùm tamen extra curiam vnico contextu fiat resignatio coram ordinario, & præstetur consensus, imò actus ipse resignationis est vnus, & idem cum consensu. Ergo dicendum est, regulam tantùm renuntiationes factas in curia, non extra considerasse. Et quia etiam rectè intuenti renuntiationi factæ extra curiam non conueniũt verba regulæ, igitur nec eius dispositio locum habebit. l. hos accusare. §. in omnibus. de accusat. cum similibus.

Hoc etiam suadetur, quia videmus consensum in curia præcedere aliquando, & interdum sequi signatam supplicationem, iuxta c. cura. de iure patro. & decis. 5. de rer. per- C
muta. in no. quod extra curiam non seruatur. Vltimò, pro ista opin. facit, quia constat plures alias regulas in modo loquendi huic nostræ similes, non habere locum extra curiam, vt patet in regula de exprimẽdo valore: & regula, ꝙ dispensationes nõ suffragentur, nisi literis expeditis, quæ nõ habet locum extra curiam, secundũ interpretationem Rotæ, vt ibi dicetur: ergo neque ista locum habere debet.

Sed prædictis non obstantibus verior videtur opinio contraria: pro qua faciunt rationes sequẽtes. Prima, quia clarum est regulam factam fuisse, vt fraudibus infirmi renuntiantis, & illorum, in quorum fauorem renuntiatum fuit, occurratur: quia eo ipso, ꝙ renuntiatio facta reperitur in infirmitate, præsumitur fi audulenta, vt dicit Alex.

D in l.filiæ.ff.solu.mat.Et hoc ex eo suadetur; quia infirm
non præsumitur esse in sana mente,vt dicit Sal.in l.fur
sum.C.qui testam. fac.pos. Sed ista ratio militat extra
riam.Igitur regula erit generalis. Et quia absurdum vi
tur,quòd infirmi cogitatione mortis inducantur qua
disponendum per viam vltimæ voluntatis de benefic
fraudem ordinariorum & expectantium,vt in specie
siderant quidam doctissimi repetentes, videlicet qui
Guliel.Benedicti in repe.cap.Raynutius.fol. 161.nu.
testa.quod prohibitum est,& reprobatum à iure,vt
apostolica. 8. q. 1. Ista enim ratio generalis est tam
ria,quàm extra curiam. Ergo & regula erit generalis
qua non solùm verba,sed & mens inspicienda est,vt
E text.in l.scire.§.aliud.ff.de excus.tuto. Per quem tex
luerunt Domini in vna Saguntina parochialis de Pra
Redondos,coram me de anno M. D. XXXV. quòd re
la prærogatiuorum scriptorum non militaret contr
miliares papæ, attenta eius mente, licet verba alio
derent.Ita dicendum est, videlicet ꝙ mens istius re
attendi debet,quæ licet non sit expressa,sed sit cons
rata, limitat & restringit verba legis ad limites rat
vt notat Abb.in cap.fi.col.5. de iureiur.& in cap. Ac
requiris.in prin.de appel.Et breuiter non eundo per
dicata suffragia secundum istam opinionem post
disputationes in pluribus causis iudicauit Rota: et
bus sufficiet exẽpli gratia,quatuor adnotare Primo
F hanc quęstionem proposuit R.P.D.Simoneta in vna
chinonen.capellaniæ,in qua ita fuit concluſum: &
dicatum in vna alia Salamantina coram D.Hugo
Spina, & in aliis duabus coram D. Paulo de Capi
vt eas refert,& de his attestatur D.Guliel.Cassio de
recol.suis decis.Rotæ, quæ nunc per manus pluri
rialium versantur,vbi latiùs hoc scribit.

Nec obstãt modò,quæ in contrariũ dicta fuerunt,
ratio Dec.in d.consilio, videlicet ꝙ ista regula debe
telligi de renuntiatione facta in manib.Papæ,non e
ra,ex eo, quia reg.ista generaliter & indistinctè lo
Debet igitur generaliter intelligi de resignatione
manibus cuiuscunq; ordinarij: sicut etiam genera
indistinctè intelligũtur tituli de renuntiatione, &

permutatione. Et ista interpretatio videtur necessaria isto casu, quia ratio fraudis cõsiderata in regula, militat in resignatione facta coram ordinariis extra curiam. Et licet omnimoda ratio, vel similitudo non concurrat, sufficit quòd ex aliqua parte ratio dispositionis militet: argu. tex. in l. 1. §. quod autem. ff. de lusu, & alea. & quæ not. Abb. in c. quemadmodum. in primo notabili. de iureiur. & per hoc patet responsio ad secundam rationem. A

Nec obstat, quod est dictum de consensu ponderando verba regulæ, quia respondetur, quòd verba de consensu possunt etiã in renũtiationibus extra curiã verificari, vbi & antè, & pòst potest quis cõsentire, sicut in curia, vt ego vidi in pluribus resignationib. de paribus factũ fuisse, cum nihil sit quod huic facto refragetur. Et licet illa verba, de cõsensu fuerint addita per Iulium II. ad euitandas curialium fraudes: quorũ aliqui solebãt interdũ tenere supplicatiões in Scarsella expectates exitũ infirmitatis defuncti, & post obitum cõsentiebãt. Nam hæc prouisio facta in curia per Iulium, militare potest etiam extra curiam. Cùm igitur ista regula cõtineat in se plures rationes, de quibus sæpe in superioribus facta est mentio, siue militẽt omnes in resignationibus extra curiam, siue aliqua earum, dispositio semper generaliter procedet, & habebit locum tam in curia, quam extra, iuxta ea, quæ dicit Iaſ. in l. cũ filio. in 23. col. ff. de leg. 1. & in l. dedi. la prima. in primo notabili. ff. de con. cau. da. Et ista sufficiant pro præsenti quæstione. Reliqua verò, quę hic desiderari possunt, repetẽda sunt ab his, quę latissimè scripsi superiùs in proœmio regularum, quæst. 2. B C

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an si infirmus leui infirmitate, nõ lethali, vt est podagra, quartana, vel similis, renũtiat beneficio, & papa admittit resignationem, cum derogatione istius regulæ per ista verba, Quatenus ex illa infirmitate moriatur, an si infirmus moriatur infra viginti dies ex superuenienti graui infirmitate, censeatur derogatum regulæ per dicta verba?

SOLVTIO. Videtur quòd non, ex eo, quia illa derogatio videtur tantum referri ad infirmitatem leuem existentem tempore renuntiationis, & de illa videtur cogitatum, nõ autẽ de superueniẽti. Pro quo videtur text. notabilis in

D consensus primæ posterior. Quæritur à quo consensu debent computari isti viginti dies?

SOLVTIO. Videtur dicendum à consensu primæ resignationis, licet sit secundo loco præstitus: quia renuntiatio fecit quod in ipso erat, & cessat fraus, & etiam concurrit verus modus vacandi: sed in secunda renuntiatione non datur verus modus vacandi, sed fictus, ratione istius regulæ. Igitur concurrente vera vacatione cum ficta, attendi debet vera: iuxta leg. final. C. de his qui ven. æta. impe. & quæ not. in capitul. susceptum. de rescrip. lib. 6.

Pro contraria parte facit, quia regula ista loquitur de renuntiatione perfecta, quæ fuit admissa. Quod patet per ista verba regulæ, resignauerit: quæ sunt verba præteriti temporis, quæ denotant actum perfectū. Et hoc idem innuit illa alia verba regulæ, dum dicunt, quòd collatio sit nulla. Ergo text. præsupponit renuntiationem fuisse admissam, non repudiatā, quia admissam sequitur collatio, non repudiatā. Nā quando nō admittitur renuntiatio, beneficium non vacat. c. cùm in dubiis. & c. admonet. de renuntia. & si qui verò. & c. si quis presbyter. 7. q. 1. Et beneficium non vacans non confertur, vt in c. cùm nostris. de cōcell. præb. Cùm igitur prima renuntiatio in casu nostro non fuerit ad missa, certè non habet locum regula, quæ in verum casum vacationem inducit, videlicet vt si moriatur resignans infra viginti dies, per mortem vacare censeatur, si post viginti dies, per resignationem.

F Præterea, quia regula ista loquitur propriè, quādo cōcurrūt, videlicet quādo est facta resignatio, & vigore illius est alteri facta collatio: de cuius iuribus disceptatur donec constet resignante mortuū fuisse ante, vel post viginti dies. Sed in prima resignatione nō acceptata, ista non concurrunt. Igitur regula ad eam non adaptatur, sed adaptandam, iuxta verborum congruentiam, secundum doctrinam Bar. in d. l. ita autē. §. 1. ff. de administra. tuto. & alios in l. 4. §. totiens. ff. de damno infect. Et secundū istam partem consuluit Ioan. Aloisius Tuscanus in causa Cenomanen. præbend. Et illud consiliū incipit, Decisio istius causæ.

Quid tenendum? Mihi videtur, primā opinionē esse potiorem, videlicet quòd tēpus viginti dierū à tempore consensus primæ resignationis debeat cōputari, etiā non

missæ, ad quã consensus quandocunq; præstitus refertur, A
vt tenuerunt Domini in vna Fringen. canonicatus, & Præbédæ corã domino Staphileo, pro cardinali cibo, de mense Mése Maio. M. D. XXI. vt do. Guliel. in collect. decis. refert. Nam eo ipso, q; quis in manibus superioris renuntiat, amittit ius & possessionẽ omnẽ quã habebat: licet superior renũtiationẽ nõ admittat. Nã ad perdendũ ius beneficij, admissio superioris nihil facit, ex quo per solã renuntiationẽ nõ admissam titulus beneficij vacet, vt concludit Rota in decis. 352. si opponatur. aliàs est decis. 4. titulo de renuntia. in nouis. sequitur Abb. in c. solicitè. col. 5. de rest. spolia. Nec potest talis renuntians variare, vt not. in c. ex transmissa. & c. in præsentia. de renunt. & in cle. 1. eod. titu. Nam quantũ ad se pertinet, renũtiatio valet, vt latè cõcludit Ioan. And. in regula, nõ firmatur. de reg. iur. in Mercu. & ibi respondet ad contraria. Et ista de plano procedunt, B
quando renũtiatio non admissa in manibus superioris facta fuit: secus verò, si in manibus non habentibus potestatem, quia tali casu ante admissionẽ reuocari potest, vt Rota in antiquio. tit. de renuntia. decis. 3. incipien. quidã primus in data dicit. Ex quo igitur per primã renũtiationem amisit titulũ & possessionẽ resignãs, quando secundo cessit, nihil vacabat. & per cõsequens cõsensus præstitus super tali renuntiatione, nõ valuit: quia annullato principali corruit accessorium. l. fi. de constit. pecu. Nec refert, quòd iste consensus ad renuntiationem secundam fuerit priùs præstitus, quàm consensus resignationis primæ. Nam non refert quãdo præstetur, vt suprà dictum est, dummodo præstetur super resignatione valida. Si igitur prima resignatio C
valida fuit per solum actum resignandi coram superiori factum, à fortiori procedent ista, quando resignans non solum per porrectionem supplicationis, per quam dicitur renuntians consentire, vt traditur in ca. quidam. de renuntatio. Sed etiam per expressum consensum in manibus notarij præstitum firmauit intentionem suam.

QVAESTIO TRIGESIMA.

QVAERO, an vacatio ista per mortem, quæ inducitur per istam regulam, quando resignans infra viginti dies moritur, dicatur vera vacatio per obitũ quo ad effectũ, vt sub regulis & aliis dispositionibus, & co nceſsi

D conceſsionibus loquentibus de vacatione per obitum comprehendatur, an verò ſit ficta?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd ſi vera vacatio, ex eo, quia fictio quæ inducitur à iure, habetur pro veritate quo ad iuris diſpoſitionem, vt tradit Bar. in l. ſi is qui pro empto. ff. de vſucap. Sed iſta vacatio inducta per iſtam regulam, & ſic per diſpoſitionē iuris. Igitur, &c.

Sed contrariam opin. prædictis non obſtantibus, arbitror veriorem, quam ratione & autoritate oſtendo. Ratione, quia negari non poteſt per reſignationem factam infra viginti dies, beneficium verè vacaſſe per reſignationem: aliàs non tenuiſſet collatio de beneficio nō vacante, vt in c. 1. & 2. & c. cū noſtris. de conceſ. præb. Et hoc diſpo-

E nitur in regula, de impetrante benefic. viuent. Neque in principio non valuiſſet, collatio validari poſſet ex ſuperexiſtentia vitę reſignantis poſt viginti dies, iuxta not. ſi eo tempore. de reſcri. in 6. Cùm igitur per renuntiationem infirmi verè vacauit beneficiū, nō poteſt dici q̄ vacet per obitū eiuſdem: cùm iſta ſint diuerſa, & ad poſ-tionem vnius excludatur aliud, vt in c. ſuſceptū. de reſcri. li. 6. Talis igitur vacatio obitus erit ficta & interpretativa non vera. Papa enim non poteſt facere q̄ reſignatio ſit verè & realiter facta fuit, nō fit facta. l. in libello. §. fact. ff. de capti. & in c. ſi Paulus. 32. q. 5. Poteſt tamen facere moriente illo qui reſignauit infra viginti dies, cenſeatur vacare per morté, & q̄ reſignatio habeatur pro nō fa-

F iuxta gl. in clem. 1. de immu. eccl. Dictū igitur Bar. in d. l. is qui. procedit, vbi nō concurrit veritas. Stante igitur veritate, fictio pro veritate haberi non poteſt. Ex quib. infero, q̄ iſte modus vacandi inductus per iſtā reg. cùm nō ſit verus, non cōprehenditur ſub aliis reg. loquentib. ſimpliciter de vacatione per mortem. Et ſic infero, q̄ regula impetrantibus per obitum famil. Cardi. non habebit locum in vacatione per obitum iſto modo inducta, vt ibi latiùs dicam. Et ita in terminis noſtris fuit olim tentum in curia in cauſa Sagien. Archidiaconatus. Pro qua opinione Ioan. Aloiſius Tuſcanus aduocatus conſiſtorialis, vt patet lib. 1. allegationum ſuarum. fol. 6. & tenuit expreſsè Rot. in conſi. 342. quem inferiùs inducam in alia quæſtione. Credo de hoc domi. Guliel. aliquam deciſionem ſcripſiſſe.

QVAEST.

QVAESTIO TRIGESIMAPRIMA. A

QVAERO, quidam in sanitate beneficium in manibus Papæ resignauit, supplicatione signata, consensum præstitit in infirmitate, ex qua infra viginti dies decesit. quæritur an sit locus regulæ?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd non: quia tempore resignationis factę, resignans erat sanus, & tamen regula loquitur de infirmo. Ergo verba eius non adaptantur ad casum. In contrarium faciunt verba regulæ modernæ, quæ computant illos viginti dies à die præstiti cõsensus per ipsum resignantem. Et sic videtur quòd tota resignatio referatur ad tempus consensus, tanquam ad causam formalem, quia finis dat esse rei. l. Iulianus. §. si quis rem. ff. ad exhiben. Quo quidem consensus tempore B iam infirmus erat resignãs: & ideo subintrat regula. Quid dicendum? Certè pars negatiua mihi magis placet, ex eo, quia postquàm renuntiatio admissa fuit per superiorem, beneficium vacat de iure & de facto, secundum Rotam, decis. 23. in not. Et resignans non poterat pœnitere, neq; repetere beneficium. clem. 1. eodem tit. & c. ex transmissa. de renun. etiam si sanus superuixisset. Tempus igitur præstandi consensum non erit in consideratione ad validitatem renuntiationis, sed tantùm ad effectum numerandi illos xx. dies. Cõcludo igitur regulam non habere locum isto casu, cùm resignatio facta sit in sanitate: & regula loquatur de facta in infirmitate. Et præstatio consensus non est resignatio, sed consummatio, siue declaratio resignationis, quæ nihil noui inducit, sed factum confirmat: sicut C videmus q̃ concubitus non facit matrimonium, sed factũ confirmat. l. nuptias. ff. de reg. iur. c. licet. de transla. episc. Ita hic dicendum est, q̃ per porrectionem supplicationis, & admissionem superioris resignatio inducatur: sicut matrimonium spirituale inducitur mutuo consensu: vt in d. c. licet. & in d. c. quidã. de renunt. Cõsensus verò, qui postea præstatur, respicit executionẽ, non perfectionem actus: vt sæpe tenuit Rota, & hoc in renuntiationib. simplicib. sed in correspectiuis & cõditionalib. vbi reseruatur resignanti aliquid, vt pensio vel regressus, tali casu pro forma consensus requiritur, & ante cõsensum præstitũ partes poterunt pœnitere, cùm talis consensus sit formalis, vt tradũt

D omnes in c.cùm vniuersorũ.de rer.permu. Et tenuit Rot
præteritis annis in vna Placen. Archidiaco.de Trugill
corã R.P.D.Episcopo Marsicano: & in alia Toletana
Xetafe, coram R.P.D. Petro Episcopo Aquen. quæ adhu
pendet hoc anno M. D.XXXIX. Imo si quis iuraret se no
contrauenire etiam per instrumentum in forma Camer
ante præstitũ consensum resignationi, & confirmation
superioris, huiusmodi propositum reuocari posset. Ita
nuit Rota in vna Vrgelen. & Valentina beneficiorum, p
Io. Adroueo cõtra Ant. Vich. die 6. Octob. M.D.XXXV. p
ea quæ not. Abb. in c. super eo. de cõdi. appos. & Matth
Afflic. lib. 3. Cõsti. regni. fol. 7. nu. 45. & ea quæ notab. Sc
bit Hieron. Paulus antiquus Cancellarię corrector, in
E lo vulgato libro practicæ Cancellariæ, fol. 50. versic.
tractauerũt, &c. Requiritur igitur ad effectũ istius regu
cedentem vtroq; tempore fuisse infirmũ, tam tempore
signationis, quàm tẽpore consensus, & xx. dies numer
tur à tẽpore consensus. Et ratio, quare requiritur infir
tas vtroq; tẽpore, est, quia posset sanus resignare, & co
sensus præstari per annum post obitum eius, iuxta bul
Alex. Papæ VI. quæ hodie est in vsu, & in tali reg. non
beret locũ. Sed quando infirmus resignat, extrauag. A
nõ procedit, quę loquitur in sano. Aliàs si contrarium
ceremus, de facili ista reg. deludi posset. Quia infirmus
signans constitueret procuratorẽ ad consentiendũm
nõ præstaret cõsensum, nisi post obitum renuntiantis
F effectũ, vt xx. dies, qui à tẽpore præstanti cõsensus nu
rari debẽt, excludantur, cũ iam anteà resignans obier
quia etiã vbi requiritur in aliquo actu qualitas, debet
vtroq; tẽpore concurrere, vt dixi in c. statutum. circa
rescri. li. 6. Et propterea Clemẽs Papa VII. vt has diffi
tates tolleret, declarauit per quãdam extrauag. reg.
habere locum, etiã si in sanitate aliquis resignaret. Q
in hoc imitatus est sanctissimus D.N. Paulus Papa

QVAESTIO TRIGESIMASECVNDA.

QVAERO, quid si facta renuntiatione per in
in manibus Papę, ante præstitum consensum
pa moritur, & infirmus ex eadem infirm
posteà decedat infra viginti dies, post consensum pr
tum, an habeat locum ista regula?

SOLV

SOLVTIO. Videtur quòd sic, ex quo resignatio fuit facta viuente regula. Nam tali casu etiam in odiosis initiũ spectamus, vt dicit Bald. in l. 1. per illum tex. ff. de orig. iur. Nam principium actus eodem modo iudicatur, sicut ipse actus. l. non ideo. C. de hæred. instit. Decius in l. 2. §. mutui datio. ff. si cer. peta. Et quæ tradit glos. in c. dudum. el 1. de elec. Io. And. in regula, in obscuris. de reg. iu. in mercu. Et hoc non videtur habere dubium, postquam Papa renuntiationem admisit: argu. eorum, quę dicuntur in decis. titu. de renunt. in antiquiorib. & decis. 3. eo. tit. Et pro ista parte facit decis. Rotæ 181. & 207. in no. & in antiq. decisi. 490. 503. & 617. In quibus traditur ista doctrina, q̃ beneficia semel reseruata, licet cesset causa reseruãs, nihilominus durãt reseruata: quia initium attenditur. Et hoc idem concludit Pet. de Anch. in consi. 58. circũscriptis regulis. cũ concord. vt scribit Belenzi. auditor, in tracta. de charitat subsidio. q. pen. facit quod dicit Roma. cõsi. 260. Et ista ratione tenet hodie Rota, reseruationẽ de qua in regula 1. suprà eod. non expirasse morte Papæ, rationibus, de quibus per D. Andr. Gammarum auditorem Rotæ, in tracta. suo de offic. lib. 3. fo. 66. Ita hîc à simili videtur dicendum, quia ex quo semel resignatio facta fuit in manibus Papæ, actus habuit suum esse. Et licet consensus de stylo requiratur, & ille præstitus non fuerit, nisi Papa mortuo, nihil refert: quia ille cõsensus secundum opinionem Rotæ non est de substantia resignationis, sed requiritur ad declarationem animi, & ad effectũ, vt literæ expediantur: gratia tamen de iure dicitur esse perfecta per solam supplicationem, vt dicit decis. 882. in antiquis. Declaratio igitur illa, quæ postea per consensum fit, nihil noui inducit: iuxta l. hæredes. §. sed si notam. ff. de testamen.

In contrariũ faciũt, quia tota vis istius reg. stat in dinumeratione 20. dierũ, à tẽpore consensus præstãdi connumerandorũ, infra quos si moritur resignãs, beneficiũ vacat per obitum. Aliàs si posteà decedat, vacat per resignationem, vt patet in reg. Tunc sic si cõsensus resignãtis nõ est præstitus viuẽte Papa, xx. dies regulæ nõ erunt in consideratione, neq; arctabunt resignantem, ex eo, quia ante præstitũ consensum morte Papæ expirauit eius regula, vt patet in procem. regul. & late prosequitur Dominic. in

A

B

C

D consil.83. Remoto igitur obstaculo regulæ, renuntiat
regulabitur secundum ius commune, & sic beneficiũ va
cabit per resignationem, siue renuntians moriatur infr
viginti dies, siue post, prout in simili notabili casu alter
regulæ consuluit Domi. in d.consilio. Faciunt quæ dic
Felv.in c.in nostra.in 21.corr.de rescrip. Nec obstat, quo
initium attendi debet: quia est verum quo ad resignatio
nem, quia illa valet & tenet. Licet posset aliter respon
ad motum, videlicet quòd quando initium non habet
lationem ad finem, initium non attenditur, sed finis: v
l.stipulatio.§.opus.ff.de oper. no. nunt. c.maiores.§.
adhuc.de baptis.c.fraternitatis. de frigidis & malefic.
concord.vt scribit Felv.in c.cùm dilectus. de accusa.
E finis demonstrat principium.l.reprehendenda.C.de in
& substi. Et mouet agentem, & dicitur causa causarum
dicit Bal.in l.eam.C.de fideic. Alex.consil.52.in 4.vol.
8.Concludendo igitur dico resignantem ita demũ
isti regulæ, si regula eo tempore viuit, quo xx.dies
rari debent à tempore præstiti consensus: arg.l.Titia
de testam.milit. & quæ dicit Ias. in l.Gallus. in 2.col.
lib.& posth. Cùm igitur in casu nostro, quando fuit
tuus resignans, reperiatur mortua regula, per conse
est dicendum, beneficiũ per resignationem vacare, &
per mortem, quia qualitas adiuncta verbo, debet
tempore verbi. l.ex facto. de vulg.& pupil. Nec obst
per resignationem admissam ante præstationem
F sus, renuntians priuatur non solùm iure suo, sed etiã
sessione naturali & ciuili, vt dicit dec.23.in no. Et
pus datæ, in quo vigebat regula, attendi debet, non
sensus, qui venit tantùm ad executionem renuntia
iam factę: quia fateor admissionem renuntiationis
dendam, vt sit valida. Sed dico, q illa resignatio non
iicitur regulæ, ad effectum, vt beneficium resignatũ
featur vacare per obitum, quando resignans mor
infra viginti dies. Quia ex quo voluit hic Papa, q
deretur consensus, ad effectum numerandi illos xx.
apparet hoc casu non ipsam renuntiationẽ, sed cõse
esse de forma, licet in aliis casibus cõsensus nihil no
ducat: vnde consensus fuit præstitus post mortẽ
illi xx. dies regulæ non sunt in consideratione,

gula iam tẽpore præstandi cõsensus, à quo dinumerari de A
bebãt illi viginti dies, mortua & extincta fuit. Nec obstat, quòd regula semel habuit locum, licet moriatur papa: quo casu videtur durare effectus eius, per ea quæ dicit Petr. de Ancha, in consilio 60. incipien. motiua. & Areti. consi. 31. & quæ dicit Decius in c. cum cessante. de appellat. Et Ioan. And. in regula, decet. de regu. iur. lib. 6. Barto. in l. 2. §. non solum. de excus. tuto. Iason in l. 2. §. veteres. colũna penult. ff. de acquirend. poss. cum concord. vt scribunt nouissimi Corcirenses in repe. cap. quoniam contra. de proba. fol. 144. Quia ad hoc respondetur, non esse verum, regulam hoc casu vnquam habuisse effectum, ex quo consensus à quo 20. dies regulæ incipere debebant, non fuit viuente papa præstitus, sed post obitum, tempore quo iam regula B
erat extincta. Assumptum igitur procederet, quãdo viuente papa præstitus fuisset consensus. Quibus omnibus resolutis, clara remanet veritas istius conclusionis.

QVAESTIO TRIGESIMA TERTIA.

QVAERO, quid si resignãs extra curiam moriatur infra viginti dies, quo casu beneficium censetur vacare per obitum, & non per resignationem, vtrũ stãte tali vacatione per obitũ ex prouisione istius regulæ inducta, possint ordinarij, vel expectãtes liberè cõferre, vel acceptare dictum beneficium, tanquam vacans per obitũ: an verò collatio pertineat ad solum papam?

SOLVTIO. Istam quæstionem videtur resoluere Rom. consil. 342. vbi dicit tale beneficium esse reseruatum papæ C
totaliter, quòd eius collatio pertineat ad solum papã. Pro quo facit vna ratio, quia sicut videmus, quòd per cõmendam factam per papam de beneficio extra curiam vacãte, dicitur beneficium affectum, adeò quòd alius, quàm papa de illo disponere non potest, vt dixi superiùs, quæstione 13. eodem modo videtur dicendum hoc casu, vt per prouisionem istius regulæ videatur inducta specialis affectio talis beneficij, adeò quòd inferiores non possint de eo prouidere, nec expectantes acceptare, vt dicunt Moder. in tract. reserua. in 3. præludio. & in 4. quæst. principali. & latiùs dixi in regula de triennali. in quæst. 5. Et hæc sit summa, quòd affecta & reseruata, sunt à manibus inferiorum à papa exempta, vt notat Calde. in consil. 9. titu. de præb.

D & Rom.consil.160.in proposito casu. & consil. 442. Et
regula Cancellariæ super hoc edita. Et tenuit Rota in
Zamoren Archidiaconatus, coram R. P. D. Marcello,
mense Ianuario M. D. XXXII.

Prædictis tamen non obstantibus, contraria opinio
detur probabilior. Et tenendo istam partē ad consil. Ro
respondetur, quòd Rom. loquitur, quādo resignatio
cta in curia, licet ibi nō moriatur resignans. Et tali casu
est dubium, beneficium esse reseruatum, vel saltem di
affectum, vt dicit Archid. in c. 2. in 1. colum. de præben.
6. Sed quando resignatio facta fuit extra curiam, vt in
dubio proponitur, tunc contrarium dicendum est, vi
cet beneficium tale non censeri reseruatū: quia nulli
E uetur, & regula ista non inducit reseruationem. Nam
istius regulæ, solùm fuit, resignātes à fraudibus coer
imponens pœnam nullitatis resignationis, & induce
cationem per obitum, ne ex tali fraude, seu dolo re
tarij fructum vel cōmodum ex dicta resignatione
consequantur in præiudicium ordinariorum, & expe
tium. quibus papa fauere per prouisionē istius regu
tēdit. Quæ quidem ratio apertè innuit, & infert po
neficia taliter resignata non esse reseruata: quia si el
seruata, non fuisset vera illa ratio communiter hic d
delicet regulam istam fuisse conditam, ne per hui
resignationes præiudicaretur ordinariis in cōferen
neficiis, vel expectantibus in eisdem acceptandis.
F ratio, quæ colligitur ex mente regulæ censetur expr
xta tradita in l. tale pactum. ff. de pact. & in l. quanti
fideicommiss. Aliàs cum reseruata conferre, ne acce
possent: vt in c. 1. de cōcess. præbend. lib. 6. vt etiam
frustratoria esset ratio, considerans præiudiciū ord
vel expectantium, cùm idem præiudicium maneret,
la induceret reseruationē. Ex quo igitur regula co
fauorem ordinariorum & expectātium: & voluit in
eorundem annullare talem prouisionem, & vacat
per obitum inducere, ac si non resignassent, adparet
de beneficiis sic vacantibus poterunt in mensibus
dinarij prouidere, & expectantes acceptare.

Dubium tamen facit in hoc vnū, quia iste modus
ordinarius & fictus vacationis per obitum, ab ista
inter

introductus nō est de iure cōmuni, de quo ordinarij pro- A
uidere possunt, sed de iure particulari, p prouisionē istius regulæ, & sic ad papam pertinere videbatur, tāquam quod manum imposuerit: vt in simili diximus de commenda.

Nec obstat ratio regulæ superiùs allegata, quia infirmi resignantes nō dicuntur fraudare ordinarios, vel expectātes, nisi in vero modo vacandi. Nam si nō resignassent, ordinarij per veram obitus vacationē prouidissent, & expectātes acceptassent. Et huc ratio regulę pertinet. Sed quādo infirmi resignarunt, iam sunt excluſi ordinarij & expectantes, adeò, quòd si papa per dispositionē istius regulæ non occurrisset, resignatio haberet effectum. Sed ne resignantes & resignatarij prædicti ex malitia eorum commodum reportent, in pœnam eorū papa nouam & fictā vaca B
tionē obitus induxit. Nā cùm beneficium verè vacauit per resignationē, tali casu censetur vacare per obitum. Ista tamē ratio non videtur inducta ad cōmodum ordinariorū, sed papæ: nisi dicamus papam edidisse istam regulā, ad tollendum obstaculum, quod per illā fraudulētam resignationem fiebat ordinariis & expectātibus. Ita sublato impedimento manet libera potestas prouidendi, vel acceptandi. argu. eorū, quæ not. Ioan. And. & Dom. in c. cùm aliquib. de rescrip. libr. 6. Et quod dicitur de alternatiua episcopi, non adparet ex discursu istius regulæ papam beneficium prædictū ex ista vacatione ficta voluisse reseruare, cùm reseruatio in dubio non præsumatur, cùm sit odiosa, vt tradit Belenzinus in tractat. de charit. subsi. fol. 3. & Moderni C
Perusini in tracta. reseruat. Nec obstat, quod dictum est de cōmenda: quia diuersa est ratio, ex quo papa cōmendādo adponit manū, & impedit alios inferiores disponere, donec per ipsum aliud de dicto beneficio disponatur. Hæc enim ratio nō militat in casu nostro, in quo papa nō adposuit manus. Ideo cōtrariū in eo dicendū erit. Et ista omnia procedunt, quādo resignatio, vt proponitur, fuit facta extra curiā: vbi verò in curia quis per seipsum, vel per procuratorē suum resignasset, licet in ea nō moreretur, tali casu collatio beneficij sic vacātis pertineret ad solū papam. Et isto casu procedit consilium Roma. 342. Ratio est, quia vt dixi, per resignationem factam in curia, beneficium dicitur vacare, vt tenet Archidia. in cap. si electio. & in cap.

D commissa.de elect.& electi potestate.libr, 6. cum conc
positis per Rotam in antiq.decisi. 33. incipien. nota qu
ibi &c.& 882. Sicut etiam inducitur vacatio, vbi quis pr
tur beneficio, vt dicit decisi.86.incip.nota. Sequitur lo
Franc.Pauinus, Rotæ auditor, in tract. de sede vac.fol.
in 4.column. Cùm igitur in casu nostro resignatio sit f
cta extra curiam, cessat omnis difficultas.

QVAESTIO TRIGESIMAQVARTA.

QVAERO, an per clausulas generales, videlicet, Q
quismodo vacet, &c. positas in supplicatione resig
tionis mortui infra viginti dies, comprehēd
modus iste vacationis per obitum fictè inductus per
regulam, attēto quòd resignatio prædicta hîc annulla

E SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, istum
vacationis modū cōprehendi sub ista clausula, Quou
do. Quia ista clausula de sui natura comprehendit om
modos vacādi, etiā in beneficiis reseruatis, vt dicit d
711.incipien.not.q beneficia, &c.in antiq. & tradit D
& alij in c.susceptum.de rescript.libr. 6.& est hoc vul
Si igitur prouisio vigore resignationis factæ per in
non valuit, & beneficium per dispositionem istius re
vacat per obitum, dicendum est comprehēdi sub pra
clausula generali Quouismodo: ita in dicta supplica
resignationis posita: quòd si resignatarius non habet
tum suum per resignationem, per obitum consequ

Obstare tamen videntur isti opinioni duo, quæ vi
F tur prima facie vrgere. Primum est, quia annullato
principali, annullantur omnes clausulæ contentæ in e
xta gloss. Fauianam in l. si patronus. §. patronum. ff. si
in fraudem patroni. & gloss. in fi. in capitul. significā
de offic. deleg. tenet Rom. consil. 246. cum concor. vt
bit Ias. in l. non dubium in 4. colum. de legib. & dixi
gul. l. fi. de const. pec. vbi est textus notabilis de hoc
igitur in 1. præsenti annulletur prouisio per resigna
factam resignatario, fortasis in pœnam ipsius induc
infirmum ad resignandum, vel propter suspicionem,
haberi potest de eo, clarū est, quòd annullata prou
eius, omnes clausulæ ibi positæ erunt nullæ. Et sic per
clausulas generales non comprehendetur vacatio
obitum facta. Et quia non videretur conueniens ex

quo quis priuatur, commodum consequi, iuxta cap. eum, A
qui. de præbend. lib. 6. & notatur in c. fi. de rescript. Sed tenendo cõtrariã opinionẽ, ad istud motiuũ posset responderi, ꝙ procedat in actu de sui natura connexo, & qui habet se tanquã principale & accessoriũ, prout in exemplis positis per glossas prædictas. Secus verò, quãdo in aliquo actu ponuntur clausulæ non dependentes & connexæ, sed significantes de per se aliud diuersum & separatum ab expresso. Nam tali casu illæ clausulæ non censentur accessoriæ, sed principales: & ideo annullato ipso actu, non annullantur aliæ clausulæ. Casus est de hoc ferè in terminis, in ca. si eo tẽpore. de rescrip. lib. 6. Vbi si in vno, & eodem rescripto minori facultas de primo vacaturo beneficio cũ cura, vel sine cura detur, certè si illud rescriptũ, respectu il- B
lius clausulæ de curato loquentis, sit nullũ, attenta minori ætate impetrãtis: non tamẽ alia clausula de beneficio sine cura annullabitur. Ita est ibi tex. quẽ doct. omnes dicũt ad hoc singulariter, in l. 1. §. sed si mihi. ff. de verb. oblig. Et hoc vlterius cõprobatur ex cõmuni stylo Rotæ, quæ habet, ꝙ quando in vna cõmissione cõmittitur causa appellationis cum clausula, Necnõ quã & quas, &c. si cõmissio respectu causæ appellationis est nulla, fortè quia de appellatione non constat, iuxta decis. Egid. c. commissio. & auditoris iurisdictio in prædicta clausula, Necnõ, quam, & quas, &c. vigore cuius totũ negotiũ principale cõmissum censetur, sustinetur. ita hic videbatur dicendum in casu proposito.

Sed defendendo primum motiuum, ad istam solutionẽ C
replicari posset. Nã dato quòd annullata prouisione clausula illa, Quouismodo, illæsa remaneret: tamẽ dico, quòd talis clausula non posset capere vacationem cõtingentem tempore resignationis factæ. Nã in supplicatione ista clausula apponi solet videlicet, Siue præmisso, siue aliàs quouismodo vacet, &c. Requiritur ergo, ꝙ tunc vacet. Vnde si beneficium vacat, posteà clausula illa nõ capit, quia vacatio tempore datę verificari debet. c. eam te. cum vulg. de rescrip. Et qualitas adiecta verbo, tẽpore verbi adesse debet: vulg. l. ex facto. de vulg. Capiet igitur clausula, Quouismodo, vacationem extunc, non autem exnunc. Quia permissum ad tẽpus, censetur posteà prohibitum. l. Imperator. ff. de postul. latè Ias. in l. sed & si quis, in princ. in 2. notabili.

D ff. de vulg. & pupil. Cùm igitur vacatio ista obitus, de q
hîc agitur, inducta fuerit, non tempore resignationis,
posteà per obitum resignantis, de qua à principio cog
tũ non fuerat: neq; vacatio certa erat, cùm ab obitu in
viginti dies contingenti penderet: meritò talis clausu
ad obitum istum adaptari non potest, cùm papa illud
concessisse non videatur, quod in rerum natura non e
neq; cogitabat. Præsertim, quia ex quo resignatarius p
uisione priuatur, fortè propter suspicionẽ fraudis nõ
tur, q̃ idẽ actus punitiuus & priuilegiatiuus esse debe
cũ cõtraria sint: arg. l. quod fauore. C. de legi. Ne eadẽ
diuerso iure cẽseatur, cõtra tex. in l. eum qui. ff. de vsu

Secundum principale contrarium motiuum est, quia
E læ clausulæ generales in prouisione positæ, in dubio va
tionem veram per mortem comprehendunt. Quia ver
simpliciter prolata, casum verum, non fictum compreh
dunt, vt est text. notabilis in l. 1. §. hoc interdictum. d
notat Bart. ff. de fonte. facit l. fi. C. de his, qui ve. ætat.
petr. Sed vacatio mortis, quæ per istam regulã induc
nõ vera, sed ficta est: quia vera vacatio per resignation
est, quæ quidem resignatio per regulam istam non a
latur, sed tantùm prouisio, vt patet in ea, & tenet Ro
consil. 342. Cùm igitur in dubio clausulæ illæ gener
propriè & in casu vero intelligi debeant, vt dictum e
casum istum fictum adaptari non debent.

Sed ad hoc etiam responderi potest, quòd si clausu
F læ generales per illa verba expressæ sunt, vel aliàs qua
modo, secundum stylum hodiernum, rectè cõprehen
istũ casum mortis contingentis ex eadem persona.
generalitas illius clausulæ est apta omnẽ modum voc
per eandẽ personã cõprehẽdere, vt est lata decis. in
de rescrip. decis. 1. secundũ ordinẽ titulorum, & secu
numerum est decis. 28. incip. si mandetur alicui. & in
est decisio. 273. & 433. & 613. & 743. Et Egid. decisio.
multis allegatis per Modernos in tract. benefic. 46. q
tertiæ partis. Et ponit latiùs Fely. in c. in nostra. in 37.
de rescrip. si igitur omnem modum vacandi compreh
modus iste inductus per istam regulam, includetur,
qui totum dicit, &c. l. Iulianus. de leg. 3. Et ista opinio
mihi placeret, nisi obstaret illud, quod dictũ est vide

ne idem resignatarius in pœnã, & in odium, cuius dispen- A
satio emanauit, ex eodem actu puniatur & præmietur. Nã verba illa generalia omnes alias comprehendere debent, qui ad incommodum priuati, nõ ad commodum tendũt: iuxta ea, quæ latè scribit And. Sicul. in cap. fi. col. 1. de pecu. cleri. Et quia, vt dictum est suprà in proxima q. ordinarij, nec expectantes beneficia vacatura, per hoc fictum obitũ capere non poterunt, quia non est verus modus vacandi. Ergo eodem modo hîc dicendum est. Et ideo res propter præsumptam resignatarij fraudem sine difficultate nõ est: qua sublata, præcedens opinio mihi placeret.

Nec obstaret motiuum superiùs factum, videlicet q̃ dicta clausula, Quouismodo vacet, non comprehendat nisi modum vacandi tunc existentem: quia hoc est falsum, quia B
secundum omnes in dictis decisionibus omnẽ modũ contingentẽ ex eadẽ persona capit. Et tamẽ non est posibile, quòd eodem tempore beneficiũ per resignationẽ eiusdẽ personæ, & per obitũ eiusdem vacet. Ergo necessariò debemus dicere, quòd obitus posteà obtingere debeat.

QVAESTIO TRIGESIMA QVINTA.

QVAERO, quia dictũ est superiùs, quòd quando infirmus infra viginti dies moritur, beneficium per resignationẽ in manibus papæ vacat, vt dicit Rom. consil. 342. licet eius prouisio in fauorem resignatarij non valeat, & etiam per obitum vacat, vt disponit ista regula. Modò quæritur, vnus impetrat expresè beneficium istud per huiusmodi regnationẽ vacãs, & alius per vacationẽ fi- C
ctã obitus inducti, per istã regulã impetrat, & cõcurrũt in data, & in omnib. qualitatib. pares sunt, q̃s preferri debeat?

SOLVTIO. Aliquid indecẽter superiùs in alia quæstione tactum fuit, sed quia hîc principaliter tractandum occurrit. ideo pleniùs difficultatem attingam.

Videtur igitur, quòd illius impetratio valeat, qui impetrauit per resignationẽ: quod probo duplici ratiõe. Prima, quia ista vacatio per resignationẽ inducta fuit ex facto hominis: illa verò q̃ obitũ, de qua loquitur ista regula, est inducta à lege. Quo casu prouisio hominis prouisionẽ legis cessare facit. l. fi. C. de pact. conuen. Secunda ratio est, quia ista vacatio per obitũ, ab ista regula ad istum effectũ inducta fuit, vt prouisio resignatario facta excludatur, quando

D resignans infra viginti dies mortuus fuit. Quo casu inde
cta ad vnum finem, ad alium trahi non debent. l. eum, qui
ff. de vsuca. cap. si cui. de præbend. libr. 6. Sed in propos
quæstione resignatarius nihil petit, sed alius. Igitur co
trarium dicendum est.

Istis tamen non obstantibus, contrarium, iudicio meo
verius est. Pro quo considerandum est, quòd quando re
gnans infra viginti dies moritur, beneficium alio mod
quàm per obitum, & sic per modum ab ista regula intro
ductum, non autem per resignationem vacat: quia isti d
vacandi modi eodem tempore simul concurrere non p
sunt, vt adparet in d. cap. susceptum. & Roma. consil. 3
qui contrarium innuere videtur. Intelligitur, quando
E regulam specialis modus vacandi inductus non fuit
prout regula istius temporis, quâ ipse allegat, hoc non
bebat. Sed posito, quòd isti duo modi vacandi vno tem
re concurrere possent, tamen ista vacatio obitus, hic
cialiter inducta attendi debet. Et tenendo istam opi
nem non obstat illud, quòd dicebatur, prouisionem ha
nis cessare facere prouisionem legis, quia illa doctrina
telligitur, nisi prouisio legis sit etiam specialiter ind
quia tali casu prouisio legis attenditur. Ita declarat g
Bart. & alij in l. 2. C. de iure emphy. Sequuntur Mode
pienses in l. item quia. in 2. col. ff. de pact. & in §. item
uiana. nume. 67. instit. de actio.

Sed vlterius aduertendum est, quòd impetrans per
Ftum, ita demum obtinebit, si modum, seu speciem vac
nis inductæ per istam regulam expresserit, & papæ nu
uerit. Aliàs sola impetratio generalis obitus, non fu
ret, ex eo, quia vacatio obitus, de qua ista regula loqu
est vacatio ficta & qualificata, & in materia ambitio
stricta, quales impetrationes sunt, appellatione vacat
per obitum, de vacatione vera non ficta & qualificata
lis ista est, intelligimus: argu. text. in l. quæsitũ. §. illud
tasse. de leg. 3. & cap. statutum. de elect. lib. 6. vbi est ho
text. De hoc facit text. in l. si cui. de leg. 2. Hinc voluit de
Thomæ Fastoli in dubio Rotæ. 46. incip. die Mercur
impetratio per cessum, vel decessum Titij, morte eius
non comprehendit, videlicet quãdo beneficium Titij
eius priuationem vacaret. Et istud dictum sequitur lo
Fra

Franciſcus Pauinus quõdam Rotæ auditor, in tract. de of- A
ficio,& poteſt.cap.ſede vacan.in vlt. euidentiali. col.3. vbi more ſuo plura notabilia ponit.

Iſtud tamen dictum limitatur procedere, quando alius coimpetrans eſt,prout in quæſtione noſtra. Secus verò ſi vnus ſolus impetrans eſſet: quia tali caſu modum vacandi non expreſſum caperet,vt notat Lapus in allegatio. 89. in 8.colum. ſequitur Fely.in cap. in noſtra.in 37. corr. col.1. Hinc eſt,quòd impetrãs beneficium per mortem Titij, venit violenta, licet mors illa qualificata ſit,prout Geminia. & alij in dicto cap.ſuſceptum dicunt. & latè Ioan.de Ana. in cap.fina.de homic.proſequitur.

QVAESTIO TRIGESIMASEXTA.

QVAERO, quomodo probetur aliquem in infirmita- B
te reſignaſſe,ad effectum iſtius regulæ, & per quem debeat huiuſmodi infirmitas & mors infra viginti dies contingens probari?

SOLVTIO.Debet plenè probari,quia agitur de priuando aduerſario beneficio ſuo per reſignationem obtento: & ſic de magno præiudicio. Quo caſu plenæ probationes requiruntur,maximè,quia ſumus in materia quodammodo obiectiua,in qua opponitur de iſta regula ad annullandam reſignationem veram,quæ eſt odioſa,& ſtrictè interpretanda.Et ideo in tali materia clariſsimæ probationes requiruntur,ſicut in ſpolio:in quo tenet Rota,& eſt notiſsimum, quòd ad probandum primum extremum, probationes de publica voce & fama nõ ſufficiunt, ſed de viſu re C
quirũtur.Et ita etiã in hac materia fuit corã me concluſum de anno M. D. XXXV. in vna Compoſtellana. Et hodie 19. Februarij M. D. XXXVII. in vna Placentina canonicatus, & præbendæ de Huſsillos corã do. Marco Antonio Marescoto,fuit per omnes Dominos tentum, quòd ad probandam infirmitatem in terminis iſtius regulæ non ſufficeret, nec deberet admitti vnus teſtis idoneus cum iuramento in ſupplementum probationis. Per quem autem debeat, infirmitas & mors infra viginti dies cõtingens probari? Solutio eſt clara, quòd per illũ, qui per exceptionem iſtius regulæ quærit reſignationem infringere.Nam ex quo agit ad reſciſsionem,probare debet,quod intendit:vulga.l.qui accuſare.C.de eden.& ita communiter tenetur.

D QVAESTIO TRIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an dies quo fit resignatio, vel præstatio cõsensus infirmi, debeat cõputari in termino viginti dierum, de quo hîc, vt videlicet, currant de momento ad momentum: an verò eo nõ computato incipiat terminus viginti dierum, à sequenti die numerari?

SOLVTIO. Ista difficultas fuit per R. P. D. Marcellum epiſcopum Marſicanum propoſita in Rota 5. Iulij, 1538. in vna Leodien. canonicatus: & non fuit tunc reſoluta. Et dubitationem facit in hac materia. Vnum, quia videmus q dubio tempus currit de momento ad momentum: nisi casibus expreſsis, vt dicit Ioan. And. & alij in cap. ſuper de appel. Et dixi in regula de annali, allegando gloſ. communiter approbatam in rubric. ff. de diuerſ. & temp. pra. E Sic enim videmus, quòd dies termini ſtatuti, vel compromiſsi in termino computatur, vt dicit Bal. in l. 2. §. 2. in fi. C. commu. de leg. Ita videtur hîc dicẽdum, quòd iſti viginti dies hîc de momento ad momẽtum computari debẽt, & ſic quòd dies primus conſenſus, à quo numerari debet illi viginti dies, computetur in termino 20. dierum.

Tamen iſtis non obſtantibus, cõtraria opinio eſt de re verior. Nam nõ eundo per mendicata ſuffragia, iſta communis cõcluſio doctorum: de qua per Bart. Alexan. Iaſ. in l. 1. ff. ſi quis cautio. Quòd regulariter dies termini nõ cõputatur in termino, per plura iura & rationes quas ibi adducunt, & reaſſumũt longo ſermone Moder. Hip. F ni in rub. inſti. de iuſti. & iur. col. 9. nu. 68. cum ſequen. Licet multipliciter iſta concluſio ſoleat limitari, vt in præmiſſis locis ſcribunt moderni: tamen omnes in hoc cõmuniter cõcordãt, q̃ quando terminus eſt præfixus per dictionẽ, à, dies termini nõ cõputatur in termino. Quia illa dictio, à, de ſui natura denotat ſeparationẽ diei, in quo ſumitur terminus à termino præfixo: & ſic excluditur ille dies termini à die quo fit actus, per plura iura, quę adducit Exãd. in d. l. 1. Pro qua opinione eſt textus clarus, quẽ ibi notat gl. in verbo numerãdũ. in fi. in c. 3. de præb. li. 6. ibi, q̃ mẽſem à die, quo beneficia ipſa vacauerint, &c. Quę quidem verba ponũtur etiã in iſta regula p oẽs modernos poſtices à tẽpore Iulij, qui Iulius fuit primus, qui ad iſtam regulam addidit iſta verba (infra viginti dies, à die per ipſum ſignatæ

signantem præstandi consensus computandos,&c.)Et sic A
adparet ex textu illius regulę, ꝙ virtute istius dictionis, à, quę exclusionē & separationē significat, dies prestādi consensus non debet in termino cōputari, prout etiā est glos. concordās cum illa.d.c.3.in cle.sicut.de appell.Quas glo. post Cardin.ibi in prima quæstione sequitur Alex.in consilio 114.in prima col.lib.5.cum pluribus concord.quæ ad hoc cumulat Felyn.in cap.1.in secunda colum.de prę scrip. Itaque ista videtur irrefragabilis conclusio, quòd dies prę stiti consensus resignationis non computetur in termino. Non obstant modò in cōtrarium adducta, quòd tempus in dubio intelligitur continuū:& quòd dies termini statuti & compromissi computetur in termino: quia videntur ista non esse omnino absoluta, aut vera. Tamen præsuppo B
sito, quòd ita sint, prædicta omnia limitātur, nisi terminus statuti vel cōpromissi sit assignatus per dictionem, à, quia tali casu nō computatur dies in termino. Ita in indiuiduo tenet Alexan in consi.42.in casu & lite.colum.3.lib.3.cum concor.vt ibi per eum. Præsertim quia hîc sumus in statuto vel in constitutione Apostolica: quæ, vt abundè in prooemio diximus, habet vim legis vniuersalis. Itaque manet conclusio firma, quòd in regula ista dies præstiti consensus in termino viginti dierum computari non debet.

QVAESTIO TRIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an dies de qua loquitur ista regula, intelligatur de die artificiali 12. horarum, an verò de naturali 24.horarum? C

SOLVTIO. Vt adparet in quibusdam notulis signaturæ gratiæ, quæ per manus pluriū circunferuntur, quæ, vt refertur, ab Alexandrino originē desumpserunt: signatura tenet & obseruat diem istius regulæ pro die 24. horarum interpretari debere. Ita quòd computabitur dies & nox, quæ pro vno die reputantur, vt in l.more Romano.ff. de fer. Et pro ista opinione facit, quia in dubio naturalis causa debet attendi, non accidentalis, seu artificialis, vt est tex.in l.qui habet.& ibi notat Bar.ff.de tutel.sequitur Bal. in authen.similiter.C.ad l.Falcid.& illum text.in notab.q̄. allegat Bart.in l.fi.ff. de offic.proconsu. & Abb.in c. licet. de offic.leg.text.in l.1.§.hoc interdictum.& ibi notat Bar. ff.de fonte.& text.in l.fin.C.de his qui ven.æta.impe.

D Sed aduertendum est, quòd in regula ista videtur ita d
cendum: nam negari non potest, quòd regulę istæ habe
se ad instar statutorũ, & ita sicut statuta, strictè & prop
verba in illis intelliguntur: vulg. l. 3. ff. de nego. gest. Sed
statutis dies in dubio accipitur pro tempore 12. horarũ
& sic ab ortu Solis vsque ad occasum, quia tunc prop
dies dicitur, quando Sol est super terram, vt in cap. co
suluit. de offic. deleg. & tradit Fede. de Senis, in consi.
statuto cauetur, &c. Igitur idem dicendum erit hic.

Breuiter, istis non obstan. prima opinio mihi videtur
rior. Pro qua opinio. est deci. Moder. de sylua. in tract.
neficiorum q. 46. tertię partis. in fi. vbi tenent expresse
gulam istam loquentem de 20. diebus, debere intellig
E diebus naturalibus 24. horarum, vt ibi per eos. Et ista
fundari potest efficaci ratione: quia vt sæpe dictum est,
aliis quæst. regula ista, ex quo est odiosa, & cõtra ius
mune, inquantum fieri potest, respectu odij restring
bet: & ampliari, quatenus in fauorem resignantis te
iuxta ca. odia. de regu. iur. lib. 6. Sed interpretando
pro die naturali 24. horarũ, extẽditur magis libertas
gnantis, quæ de iure communi sine præfinitione alic
temporis libera erat, ergo illa interpretatio attẽdi de
Et per hoc ad consi. Fed. respõdetur, quòd illa interp
tio procedit, vt pœna statuti euitetur, vt dicit Alex. in
more. & Moder. in d. c. consuluit. Sicut etiam videmus
vt pœna periurij euitetur, qui iurauit soluere die dom
F co, si media nocte sequẽti soluit, periurus non erit. vt
Archid. in c. quòd à patribus. 75. distin. Bal. in c. ego
col. 1. de iureiur. Et ista concordant in materia benefic
de qua hîc tractatur. nam non repugnat, ꝙ actus fact
nocte, de die fieri dicatur, cùm nox sit pars diei. Sic
collatio beneficij de nocte fieri potest, vt tradit Abb
1. de clandest. desp. & Domi. post Archid. in c. si tibi
ti. col. 1. de præb. lib. 6. & eo modo resignatio, & ideo
repugnat, vt dies hic interpretetur 24. horarũ, sicut co
putat ecclesia, vt in c. 1. & 2. de feriis. & ita hodie ser

QVAESTIO TRIGESIMANONA.

QVAERO, nunquid de stylo curiæ soleat huic reg
læ passim derogari?

SOLVTIO. Si loquimur extra Italiã, solet co
mun

muniter pro absentibus derogari. In Italia verò aliquando solet concedi derogatio, quando locus resignationis distat à curia, & beneficia quæ resignantur, non sunt reseruata: si verò sit locus vicinus vrbi, cum maiori difficultate conceditur. Hodie tamẽ rarò accidit iste casus, ex eo, quia pauci resignant extra curiam propter expectatiuas & multitudinem mandatorum, quæ capiunt omnia beneficia vacatura per cessum vel decessum, & ideo procurant resignare in curia & tunc non solet derogari huic regulæ, nisi cum maximis fauoribus. Tamen tempore Leonis papæ x. non cum tanto fauore obtinebatur derogatio. Nam tunc sæpius derogatum isti regulæ fuit pro pluribus personis, quas enumerat R. bo.me. Laurentius Puccius, Cardin. Sanct. quatuor, in quodam suo libro adnotationis derogationum regularum. fol. 58. 72. 73. 77. quæ trahi possent in exemplum occurrentis casus. A B

Et est considerãdum, q̃ quando infirmus mittebat procuratorem ad resignandum in curia, quia facilè contingebat infirmum interim mori, ideo fuit excogitata in suppli catione ista clausula, videlicet, Itaq; si dictus N. resignans extra Roma. curiam fuerit vita functus, literæ per eius obitum cum omnibus clausulis, & modis suprascriptis, omissa resignatione expediri possint. Tamen Modernis temporibus ista clausula solet cassari, vt euitentur fraudes, excepto in materiis Alemaniæ & Hyberniæ, quæ sunt nationes de facili scandalosę, in quibus solet etiam aliquando clausula limitari secundum casus contingentiam. C

QVAESTIO QVADRAGESIMA.

QVAERO, quid si infirmus per procuratorẽ primò, deinde secũdò renuntiat etiam per procuratorem, & in hac secunda resignatione derogat papa huic regulæ, nunquid si resignans moriatur infra viginti dies, sanetur prima resignatio propter derogationem regulæ in secunda resignatione factam?

SOLVTIO. Iste casus contigit tẽpore Felyni in curia, vt ipse hic refert in quadam apostilla, super quo fuerunt variæ opin. Nam quidam dicebant secundam resignationem capere beneficiũ, & non primam, ex eo, quia prima renuntiatio per mortem resignãtis infra viginti dies, perdit vires suas, & sic valuit secunda: & licet secunda renun-

D tiatio non posit valere stante prima, quę fuit resoluta p
obitum, tamen secunda capiet illum modum per obitu
resultantem ex prima, vigore clausulæ generalis, Vel a
quouis modo in secunda resignatione adponi solita, &
illa clausula secundo resignatario dabit ius.

Contrarium tamen per solennes viros conclusum fu
ista ratione, quia tempore quo secundus impetrauit, ius
erat tunc à principio quæsitum ius primo resignatario
spe bona & considerabili, & quanuis postea illa spes p
pter obitũ resignantis, infra viginti dies euanuerit: tam
ex quo secundus in sua secunda impetratione de illa
mentionẽ non fecit, quæ tunc boni initij erat, subrep
impetrasse dicitur. Nec obstabat, q collatio à primo
E gnatario facta, quodãmodo cõditionalis videbatur, &
euẽtu vitæ resignantis pendere: ergo nullũ ius tribue
quominus secũda prouisio non valeret, arg. tex. in c.ũ
te. de rescrip. lib. 6. quia respondebatur primã resigna
nẽ cõditionalẽ non fuisse, sed purã & simplicẽ, quę sta
ante obitũ resignãtis integrũ ius tribuerat, & dũ in e
tu erat, de illo iure in secũda resignatione mẽtio fier
bebat, nec superueniẽtia mortis resignãtis ad secũdã
petrationẽ validandã excusat, ex eo, quia tẽpore qu
cunda impetratio facta fuit, resignãs viuebat, & prima
gnatio erat tunc valida, licet ex euentu mortis resolu
esset. aliud enim est, q actus sit conditionalis, vel pur
resolubilis, vt tradunt Moder. in cap. cæterùm. de resc

F QVAESTIO QVADRAGESIMA PRIMA.

QVAERO, nunquid legatus cum facultate dero
regulis editis & edẽdis, isti regulę derogare po
SOLVTIO. Potest capi ex his, quæ in proœ
regularum. q. 5. & 6. dicta sunt, videlicet, quòd isti reg
& similibus notabilem qualitatem habentibus quæ p
pter stylum Cancellariæ in se clausulam derogatoriã c
tinent, nunquam illis per clausulas generales dero
censetur nec derogatio concedi, nisi specialiter & no
natim illis derogetur, vt etiam tenet glossator in reg
co. 2. & ita ex stylo in literis derogatio regulę in princ
narrari solet, & hoc priuilegium omnes regulæ Cance
riæ iudiciales habent, quæ omnes notabiles sunt, vt fat
in dicto proœmio dixi. Et in casu, de quo hîc quæritur

inter loquendũ dixerunt Domini hoc anno M.D.XXXIX. A in vna Gerunden. canonicatus, & prębendæ corã D. Raynaldo Petrutio. In qua cauſa per Rotam iſta duo dubia data fuerunt: Vtrum nuntius reſignationem vigore mandati in fauorem certæ perſonæ facti admittere poſsit. Secundum, vtrum vigore prædictæ clauſulæ iſti regulæ derogan di facultatem haberet. Super quibus dubiis D. Hieronymus de Caſtello aduocatus, latius præter cęteros ſcripſit. Et ſuper primo Domini ſatis dubitarunt. Secundum verò dubium ab vſu patrisfamiliâs pro expedito habuerunt.

REGVLA DE IDIOMATE.

ITEM *voluit, quòd ſi contingat ipſum alicui perſonæ de parochiali eccleſia prouidere, ſeu mandare prouideri, vel* B *gratiam expectatiuam concedere niſi dicta perſona intelligat, & intelligenter loquatur idioma loci, vbi eccleſiæ huiuſmodi conſiſtit, prouiſio ſeu mandatum, & gratia deſuper, quo ad parochialem eccleſiam nullius ſit roboris vel momenti.*

PRÆFATIO.

PLura ſunt quæ mihi ſcribere cogitanti dicenda occurrunt ſuper iſta regula quæ vſu quotidiano ſunt frequentata: & vtilia videri poterunt, vt vtar verbis text. in l. i. ff. ad exhiben. Verùm, quia quædam erunt omnia cum aliis regulis: alia verò proximè ad regulam iſtam pertinebunt: ideo illa quæ communia erunt, breuius tractabo. Reliqua verò plenius attinguam.

In primis igitur illud meminiſſe oportet, iſtius regulæ C primum conditorem Gregorium vndecimũ fuiſſe, quòd ex eo adparet, quia inter regulas prædeceſſorum Pontificum iſta regula non reperitur. Et hæc moderna nihil ad illã Gregorij addit, niſi verba de gratia expectatiua, quæ addidit prius ad regulam Gregorij Eugenius Papa Quartus, vt patet in eius regula. In cuius quidem diſcuſsione ſolum eas quæſtiones attingam, quas putabo neceſſarias ad materiam regulæ.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR quæro pro fundamento dicendorum, nunquid regula iſta habeat ſymbolum, affinitatem, aut ſimilitudinem aliquam cum diuino aut humano iure, an verò diſcrepet à iure communi?

Solutio

D SOLVTIO. Videtur regula iſta cum vtroque iure, tam
etiam diuino, quàm naturali ſimilitudinem maximam h
bere, quin potius ab illis originem trahere. Quod ita de
mõſtrari poteſt: quia certum eſt de iure cõmuni eum ne
debere rectorem curatum eligere, qui probè intelligat p
rochianorum voces, & mutua voce intelligatur. Nam r
ctor eccleſiæ, officium prædicandi in eccleſia ſua habe
dignoſcitur. ca. ecce. 95. diſtinctio. not. in ca. inter cæte
de offic. ordin. quia prædicatio officiũ eſt curati, vt not
glo. in clem. 2 de ſepul. & in c. cum ex iniuncto. de hære
gloſ. in cap. addicimus. 16. q. 2. cum ſexcentis concor. q
tradunt Moder. in apoſtillis ad Abb. in d. ca. inter cæte
Debet etiam audire confeſsiones, & reliqua ſacramen
E miniſtrare, vt in c. omnis. de pœni. & re. Item debet vti
re, & vultum regis ſui agnoſcere: vt legitur Prouerb.
cap. & Eccleſ. 32. Et eſt de hoc text. notabilis in extrau
ſedes apoſtolica. Ioan. 22. poſita in titulo, de præben
Nam omnes rectores & prælati eccleſiarum dicuntur p
ſtores. c. quamuis. de re iud. c. quicquid. 1. q. 1. Sed iſta p
ſtare non poteſt rector, aut curatus alienigena, qui n
intelligit, nec loquitur idioma, vt de ſe patet, vt not
in c. quoniam. de offi. ordi. Igitur meritò ius commun
regimen animarum non admittit tales: quia, vt inqui
nus Paulus Primæ ad Corinthios 14. c. Data eſt nobis
gua ad impetrandum & diſtinguendum ea quę loqui
Nam ſi neſciero virtutem vocis, ero ei cui loquor, ba
F rus: & qui loquitur mihi, barbarus, vt ibi latiùs. Cum
tur iſta regula idem requirere videatur, dicendum eſt
habere ſimilitudinem cum iure communi.

Ex quibus infertur vnum, q̃ ſicut ex iure cõmuni lat
terpretatio fieri debet, quia fauorabile, vt notat gl. in
de re. permut. li. 6. & ibi per Gemin. & in glo. 3. c. ſtatum
de præb. lib. 6. Ita pari ratione interpretanda erit iſta
gula. quod erit bene notandum ad ea, quæ inferiùs di
tur. Sic etiam videmus, priuilegium, quod continet ali
q̃ ius cõmune, vel inſertũ in eo, latè, vt fauorabile int
pretari, ſecundum glo. in c. cùm de diuerſis. de priuileg
6. Et adeò hoc verum eſt, quòd propter hanc rationem
literis apoſtolicis expreſsio nationis requiritur, vt ſic p
pa vnicuique prouideat in patria ipſius: vbi meliùs or

narius, & cum maiore animi charitate inter notos eiusdē linguæ ministrabit sacramenta, quàm exterius, vt patet in capitulo quoniam. de offic. ordi. & tradunt docto. in cap. si proponente. de rescript. Et est etiam de hoc edita regula Cancellariæ ordine 15. Cū quibus etiam concor. tex. in ca. nullus inuitis. 61. distinct. & in l. in ecclesiis. C. de episc. & cleri. Et diuus Augustinus in sermone ad populū, hoc idē suadet vt patet in ca. hortamur. 71. distin. cum aliis de quibus Moder. in c. bonæ 2. de postul. præla. Hinc nō † abs re leges Romanæ grauissimè tulerunt originarios à ciuitate & patria propria decedere, cum ipsi melius negotia eius procurare scirent, quàm exteri, vt in l. 1. C. si curial. relict. ciui. lib. 10. Et hæc est ratio secundū diuū Bernard. in lib. de cōsideratione ad Eugenium. quare cardinales debēt eligi de omni natione, vt vnusquisque genti suę, cuius mores & aditus notiores habet, facilius & certius valeat iustitiā ministrare. Quis enim negabit originarios melius conditiones hominū suæ patrię cognoscere, quàm quiuis alius? Iudicat enim quis facile de his, quæ nouit, vt dicitur primo Ethico. Et diuū Bernard. sequitur Antonius in tertia parte summæ, tit. 21. cap. 2. §. 2. quo loco idē Anton. vnū aliud notandum scribit, videlicet, quòd quāuis de omni natione debeant cardinales eligi, non tamen consueuit ecclesia de Alemania cardinales assumere, ne secreta ecclesiæ imperatoribus pandantur. quod dictum sequitur cardinalis Iacobatius in tract. concilij. lib. 1. pag. 40. in 2. colum. quod tamen hodie malè seruatur, quia attenta difficultate idiomatis, magis necessarij sunt ex illa natione, quàm alia. Et ideo dicebat Hugo antiquus doctor, vt refert Card. in capitulo significasti. de iurepatr. ꝙ patronus necesse habet præsentare Episcopo clericū eiusdem diœcesis, qui intelligat, & intelligatur. Et ob eam causam dicit Abbas in c. ad decorem. de instit. valde esse honestum & fructuosum, vt quisque in patria sua beneficietur: quia sic nō depauperātur beneficia, & homines inducuntur facilius ad residendū in eis, quàm extranei: qui cùm lingua differant, disparitate quoque morum distare videntur, ac propterea nō gerunt affectionē. Adeò quòd facilius propter huiusmodi linguæ disparitatem, homines sibi animalia muta, quàm alterius linguæ hominem sortiantur. Nam, vt inquit Augustinus,

† Patrię siquidem est dulcissimus amor: vt l. qui habebat, ibi: dulcissimæ patriæ meæ volo ad partes suas dari &c. ff. de leg. iij.

IOAN. MIL.

D melius quis cũ cane ſuo, quàm cũ homine diuerſi idioma-
tis conuerſatur. ita dicit Auguſt. lib. 19. de Ciuitate Dei, a
7. Nam hoc vno prętamus, vel maximè feris, vt inquit C-
cero lib. 1. de Oratore, quòd colloquimur inter nos, & e-
primere dicendo ſenſa poſſumus. Cum quibus concord
Andreas Sicul. in cõſil. 57. in princ. in primo volu. Nã inter
homines eiuſdem idiomatis eſt à natura inſitus quidã ch
ritatis ac amicitiæ intrinſecus amor, quo vbique ſe inuic
diligunt, & cõtra quoſcunque alios tuentur & protegu
Hinc eſt, quòd iudex eiuſdẽ nationis quo eſt actor, a
conuento recuſari poteſt: vt in c. accedens. 2. ibi, de u
vxoris ſuæ oriundus, vt lit. non conteſt. Quia eadem na
inducit ſuſpicionem, vt dicit Abbas in ca. poſtremo. e
E de appel. Hinc voluit Frãc. Patritius, lib. 3. de inſti. rei
2. magiſtratus populis peregrinos, & non ciues dan
bere, quia nõ ſolent peregrini in adminiſtrãda iuſtitia
clemẽtes ſicut ciues, qui ſi nõ facilè indulgent cõciui
odia & capitales inimicitiæ oriũtur, quę plerunque ma
ma ſcandala in republica pariunt. Quamobrem prę
actũ arbitror apud Hiſpanos regni Caſtellę, qui ad reg
das prouincias lege antiqua mittũt alienigenas, ſiue a
rius ciuitatis ciues, quod idẽ apud Frãcos fieri debere
lippus Pulcher ac Carolus v. Francorum reges ſtatuer
vt latius proſequitur egregius Moder. Guliel. Benedict
repet. ca. Raynutius. in verbo, vxorem nomine Adelaſ
num. 1050. cum ſequent. de teſt. Quod inſtitutum plen
F Italiæ populi etiã hodie ſeruant, aliunde magiſtratus p
quirentes. pro quibus facit l. fin. C. de cri. ſacri. & l. ter
C. de diuer. offi. & appari. iudic. lib. 12. Quas quidem
ctiſsimas obſeruationes ſi regna Valentiæ Hiſpaniarũ
uare curaſſent, nõ tantis inteſtinis ciuiũ diſcordiis, & c
ſandi licentia reſpublica abundaret. Nam cum inter
ciues eiuſdem linguę ſit à natura data quędam morũ
litudo, facilè vnus alteri indulget, & in malefactis cõ
cum ſperet eaſdem ſibi vices reddi, & ita Valentiæ iu
ad cõplacentiam miniſtratur. Bona eſt igitur hoc caſu
terorũ iudicum promotio, qui nõ dulci amore patriæ
ſpe, vt ſibi paria reddãtur, ſed ex debita iuris ſeueritate
ſtitiã proſequuntur. Sed in rectoribus & curatis paroc
lium bene cõuenit ille patrius amor, & ſimilitudo lingu

nam facilius quis suadetur, & à malo auertitur, ab eo quē A
diligit, quàm ab extero. Nā satis cōpertū est ex disparita-
te linguæ, & dissonantia vocum nasci quasdam inter homi
nes differentias, ac animi simultates, quę licet in iudicibus
temporalibus necessarię videantur, per ea quæ diximus: in
rectoribus tamen animarum maximè sunt euitandæ: vbi
enim de moribus corrigēdis agitur, nō libenter Italus Vl-
tramontanum audit nec Vltramontanus Italum: & sic de
singulis, rarò in persuasione morum alterius idioma dele-
ctat, quanuis, nō desunt viri egregij, qui etiam constanter
affirment, nō ita rectè populos per externos magistratus,
sicut p proprios ciues gubernari, quorū rationes latè re-
fert Bartholomæus Cassanæus in Catalogo gloriæ mūdi,
in 11. parte. in 12. consideratione. Hæc tamen sit summa va- B
rietatum rei, relictis cōtentionibus, in pœnā homini hanc
linguarum confusionē à Deo datam fuisse: quod ex eo ap-
paret, qa post diluuiū vsque ad ædificationē turris Babel,
omnes homines vna lingua loquebantur, vt dicitur Gene.
cap. 11. quæ primos homines vno, & eodē loco stare coge-
bat. Disparitas igitur & differentia linguæ fecit, quòd ho-
mines scinuicem non intelligerēt, tædio capti, varias sibi
orbis regiones perquirerēt. quo factum fuit, vt veteri lege
proximos reputabāt eos, qui eiusdem tribus erant, quorū
eadem erat viuēdi cōsuetudo: extraneos verò, qui diuersæ
linguæ. Vnde sicut disparitas habitus inter simul viuentes
quandam animorum differentiam inducit, vt in clemen. 1.
de elect. & in ca. in noua. 16. quæst. 7. ita & fortius dissonā C
tia linguæ discrepantem voluntatē signat. Inde meritò Al-
binū derisum à Catone legimus: qui cum esset Latinus, hi-
storiam inter Latinos Græcè scribere maluit, vt Plutarc. &
plures alij meminerūt. In quo genere Albutius prætor re-
prehendi meruit, qui cum à Scęuola, proprio idiomate sa-
lutatus esset Athenis, Græcè respondit, vt eleganter refert
Mar. Tul. lib. 1. de finibus bonorū & malorū. Eo enim ser-
mone vti debemus, vt inquit idē Cic. in offi. qui notus est
nobis ne, vt quidam Græca verba inculcātes, iure optimo
rideamur. Hæc enim loquendi diuersitas facit, vt externus
alieno nō sit hominis vice, vt inquit Pli. li. 6. ca. 1. Ex quibus
infertur, q sacramēta & prædicationes ministrata, & gesta
per homines eiusdem idiomatis grata magis fore, & ac-

D cepta originariis eiusdem linguæ, quàm si per alium
natiuum habẽtem idioma, licet intelligibile, minist
tur. Et hoc nõ solum iure positiuo, sed etiam à iure
introductũ videtur. Vt quid enim spiritus sanctus in
stolos veniens, illis variis linguis loquendi facultatem
ret, nisi putaret necessarium fuisse ad officium prędica
& ministeriis sacramẽtorũ idiomatis intelligentiam?
libet enim eos in lingua sua loquentes intelligebãt,
rabantur, vt dicitur Actuum ca. 2. Et si Erasmo credim
eo volumine, quem de ratione Cõcionãdi composuit
3. ppter imperitiã idiomatis innumerabilia sacræ
ræ loca perperam interpretata leguntur, quę studios
cilè à sacrarum literarum studiis auerterunt: cuius
E idioma si interpretes assequuti rectè fuissent, mult
lè in suã sententiã traherẽt, vt latius Hispanus no
lentinus Ludouicus Viues li. 3. de tradẽdis disciplin
sequitur. Nemini enim dubium est, ob hanc causam
fuisse Ecclesiast. cap. 8. coram extraneo consiliũ non
dum, quia propior est colligatio, interiórque socie
ciuibus, cum quibus est eiusdem linguę cõmercium,
cum exteris. Et ideo videmus, quia eiusdẽ idiomatis
dicatio sensum mentis aperit, & animum ipsum exp
qui & diuinus est, & maxima atque optima pars h
esse perhibetur, quibus adstipulatur illud Socratis,
tacenti adolescenti diceret, Loquere, vt te videam,
corporis facie, sed ex loquela ipsa, tanqnàm ex anim
F bitu hominẽ intuẽdum esse censuit. Et hęc in causa
oriundis magis quàm cæteris, etiam his præstan
faueamus, vt dicit Lucas de Pẽna in l. quisquis. C. de
agro deser. lib. 11. alleg. text. in l. fin. de cle. peregrin.
de quibus ibi per eum, & hoc dicit Philosophus 3.
corum. Quod Græcorum exemplo cõprobatum leg
Nam cum Alcmenes Athenienſis, & Agoraticus
pẽdo marmore clarissimi, Phidięque discipuli inter
bo de signo Veneris faciẽdo certarent: ex eo Alcme
fragiis Athenienſium victoriæ palma data est, quia
peregrinum ciui suo suffragari, vrbanũ esse putarun
cinentes illud prouerbium: Tunicam pallio propio
charioré esse. Meminit de his Beroaldus senior in
oratione prouerbiali. Et istum amoris naturalis stim

cum ex multis ſacræ ſcripturæ, & literarum humanarum A
locis,tũ maximè ex ædificio turris Babel,Epiſcopus Abulen.colligit ſuper Geneſ. cap.11. Apparet igitur manifeſte ex diuerſitate linguæ ſicut ex diſsimilitudine corporum, diuerſitatem quoque animorũ induci, vt inquit Auguſtinus lib.2.de doct.Chriſtia.cap.4.facit text.in cap.quia diuerſitatem. de conceſſ.præbend. Sicut econtrà ex identitate idiomatis, affectionem gigni manifeſtum eſt. Et non ſolum linguę identitas,ſed quod magis eſt,identitas quoque & ſimilitudo ſolius nominis affectiõe inducit,vt patet in l.cum filius.§.pater.ff.de legat.2. Nam propter affectionem linguæ ſeu idiomatis, affectio & charitas patriæ animo retinetur,quod Alexãdri regis exemplo manifeſtũ fit:illum enim ob id milites odiſſe patriam cõtendebant, B
authore Q.Curtio,quia peregrino ſermone Perſarum loqueretur.Nec aliam ob cauſam putãdum eſt,coniugia exterorũ apud veteres nõ probari: quia ſciebant diſparitate idiomatis facile ſimultates gigni. Et hoc eſt, quod dicitur in ſacris literis,Eſdram linguarum cõfuſionẽ, quæ ex matrimoniis aduenarum naſcebatur,ad linguam Hebraicam reduxiſſe, vt patet ſecundo Eſdræ cap.13. Naturale igitur eſt, vt vnicuique idioma ſuum ſit præcipuum, & charum. Et ideo eſt,quòd aſſeréti ſe eſſe talis linguæ, ſeu nationis, creditur: & dicenti contrarium, incumbit onus probandi: quia non præſumitur quem malle alieno, quàm proprio idiomate loqui,vt dicit Angel.in conſil.194.Hinc eſt,quòd in ſacris literis ad punitionem populi referunt, Deum per C
Hieremiam cap.5.dixiſſe,Adducam ſuper vos gentem,cuius ignorabitis linguam,nec intelligetis quid loquatur.Et Deuteronom.cap.28.Adducet Dominus ſuper te gentem de longinquo,cuius linguam intelligere non poſsis.Patet igitur, quòd diuerſitas linguæ inducit alienationem animorum.Vbi verò datur communio,& eiuſdem linguę cõmercium, ibi eſt quidam domeſticus & familiaris amor. Vnde neceſſe eſt, ibi ſpiritualia maiori animorum conſolatione miniſtrari ac recipi, vbi maior animorum conformitas & ſimilitudo eſſe comprobatur. Propterea multis verbis voluit ille Modernus Hiſpanus lib.3. de tradendis diſciplin.de quo proxime mẽtionem feci, plurimum conducere ad dilatandum CHRISTI nomen,vt nos & Aga-

D reni communem linguam haberemus : nam speraret fru
rum breui, vt multi se se illorū ad nos reciperent, quod no
putat aliam ob causam Deum Maximum Apostolis in
donum linguarum contulisse. Nam, vt inquit Paulus, Fid
enim per auditum, cui lingua inseruit: ac proinde cupere
vt in plerisque ciuitatibus gymnasia linguarum institue
tur, non solùm illarum trium, de quibus in clem. 1. de ma
gistr. sed earum etiā quæ essent Mahometicis populis ve
naculæ, quas addiscerent non otiosi homines ad glori
inde captandam, sed ardentissimi zelo pietatis patæ
tam pro CHRISTO impendere, vt eis linguis instru
CHRISTVM illis gentibus annuntiarēt, quæ paucissim
ac nihil penè de illo audierunt. Hæc ille. Et hoc lingua
E documentum prædicatoribus, qui multū populo Chri
no prodesse possunt, necessarium esse. Nam prædicato
quirit hominem non solùm in rebus diuinis expertum
variis disciplinis refertum, sed etiam in lingua eorum
auertere à malo, & meliores fieri prædicatione sua
non mediocriter eruditum, vt patet exemplo Hieremi
excusantis à prædicatione, quia loqui nesciebat. vt in
in scripturis. §. quies igitur. 8. quæst. 1. Sciebat enim
ille Propheta oportere eos, qui animos rudes prædica
instruunt, se aptare debere pro ingenio discentium: &
borum ordinē pro audientium capacitate dirigere, vt
tex. notabilis in ca. oportet. 8. quæst. 1. Hæc enim fien
possunt, nisi ab his qui intelligunt, & loquuntur idioma
F puli: aliàs si ab auditoribus sacrorum ministri non in
guntur, non audientium vtilitatem, pro quibus missi
sed suam ostentationem quærent, vt inquit tex. in c.
satio. 43. distin. Nam quando prædicatio boni rector
natiuo sermone discētiū aptè exprimitur, deuotio au
ac fides dictorū magis animo insidet, & continuation
boratur. Qui quidē sermo dum per aures recipitur,
tio ac fides in mente generantur, vt dicit tex. in can.
rector. versiculo in mente. 43. distin. Sicut videmus in
sicis. Nam imperitus medicus, vt inquit Auicenna se
turalium propter fidem & deuotionem ægri facilius
bit ægrum, quàm peritus & doctus. Hoc enim fa
fiet commercio linguæ. Ad quid etenim putamus, M
datem Ponti Regem tātum laboris in perdiscēdis du

& viginti linguis desumpsisse, nisi vt tot populis, quibus im A
peritabat, in sua propria lingua respõderet, vt sic acceptior
videretur? Quam loquendi rationem Themistocles Athe-
niensis est imitatus, vt de vtroq; Plinius, Valerius, & Quin-
tilianus meminerunt, & recensẽt Ias. in §. ex maleficiis in-
stit. de actio. Quę omnia ad vsum & intellectũ huius regu-
læ pertinere videntur. In qua de parochiali ecclesia fit men
tio, quæ rectorem requirit vocalem confessiones audien-
tem, prędicationi accommodum, verbis intelligibilibus ec
clesiasticæ sacramenta fidelibus ministrantem: qui si non
intelligitur, quia diuersum habet idioma, frustrà rectoris
partes adsumpsit. Nam qui ædificari verbo Dei debent &
cupiunt, talem eos magistrum habere oportet, cuius ser-
mone, & monitis eruditiores fiãt: ne for, è cum his præpo- B
nitur eis, qui nõ intelligitur, animus fastiditus ad deterio-
ra prouocetur. argu. text. in capitul. in grauibus. 3. quæst. 7.
Et ob eam causam veteres voluerunt, leges quæ dabantur
populis, sub illo eiusdem populi idiomate publicare, vt ma
gis placerent omnibus, & obseruarentur. vt est text. in §.
alienationis. in authent. de non alienan. Quod ad hoc Ro-
ma. ponderat in l. 1. §. fi. col. 3. ff. de verbo. obligat. cum plu-
ribus aliis concord. congestis per Fely. in rubr. de constit.
in 4. colum. versic. vlterius. & facit text. in §. illud quoque.
in authen. vt præpo. no. imp. Per quem text. dicunt Moder-
ni Valentini in l. prima. §. finali de verbo. oblig. quòd ideo
titulus Crucis fuit tribus illis linguis, tunc magis vsitatis
scriptus, vt ab omnibus intelligeretur. Propterea dicit glo. C
in lege decreta. ff. de re iudicata. quòd decreta inter Lati-
nos debebant Latinè proferri, & inter Græcos, Græcé. Et
eadem ratione dicunt Moderni de Monteferrato in lege
prima. §. fin. ff. de verbo. obligat. quòd licet stipulatio inter
homines diuersi idiomatis per interpretem cõtrahi possit:
vt in d. §. finali. hoc ideo statutum fuit propter necessita-
tem. Sed vbi duo haberent idem idioma, & stipularentur
vnus Græcè, alter Latinè, non valeret stipulatio, cum ibi
nulla subest necessitas, nec voluntas, cum possunt eadem
lingua stipulari. Nam quilibet debet facere actum lingua
sua. Et ideo vbi ad aliquem scribimus, illi scribendum est
lingua qua ille vtitur, & non alia qua ille ad quem scribi-
mus, non vtitur. capit. in nomine patris. ad fin. 73. distinct.

D Nam, vt inquit Cicero de Oratore libro tertio, verba n
minem mouent, nisi eũ qui eiusdem linguæ societate co
iunctus est. Quoniam vt ipse idem Cicero Tuscul. 5. ait.
iis linguis quas non intelligimus, surdi profectò sumu
quod videtur innuere diuus Paulus. 1. ad Corinthios 14. c
Et hac de causa videmus, leges voluisse, proclamationes
quę inter vulgares fieri cõsueuerũt, verbis vulgaribus fie
debere, vt ab illis intelligerentur. l. sed & si pupillus. §. qui
scribere. ff. de instit. Quo loco dicit Paul. de Cast. Paris
curiam Regis consuetudinem ideo habuisse, quòd acta
vulgari scribantur: & idem in Burgundia consuetum fuis
Iacobus de Puteo in l. acta. ff. de re iudi. attestatur. Nam
præclarè inquit Tullius offic. lib. 2. Popularibus enim ve
E bis est agendũ, & vsitatis, cum loquimur de opinione p
pulari. Et idem lib. 1. de legibus. Sed quoniã, inquit, in p
pulari ratione omnis nostra versatur oratio, popular
interdum loqui necesse erit. Hic dicit gl. in c. odi. 24. qu
1. quòd clericus quãdo agit cõtra laicum, vulgariter lo
debet, vt facta sua intelligat. Propterea Romani, vt fac
à subditis intelligerentur, tanti idiomã suũ fecerunt, q
eorum magistratus, quanquam optimè linguã Græci
lerent, nunquam tamẽ Græcis, nisi Latinè respõsa dab
eósq; per interpretẽ loqui cogebant, non Romæ tant
sed etiam in Græcia & Asia, vt author est Valer. Maxi
bro 2. de institu. antiquis. Quem Cuma. & Iacob. de P
in d. l. acta. sequuntur. Vnde postea vsus inoleuit, vt leg
F in Græciã missi, secum interpretem haberent, vt pro C
nelio Balbo meminit Cic. & lib. 1. de fin. bono. & malo.
enim Romanis tanta cura nominis fuit (quanquam
lud ædificiis multis pluribus locis perpetuum facere
rẽt) quàm propagãdæ linguæ. Merito igitur summus p
tifex in textu nostro idioma cuiusq; proprium in con
ratione habuit: quia neminẽ ex rectoribus parochia
putauit ecclesiis, & earum subditis sufficere, aut pla
posse, nisi bene ac intelligibiliter loquerentur, ac ling
eorum callerẽt. Quod prius visus fuit expostulare ter
sit rector. colũ. penul. 43. distin. Quæ omnia cum fund
sint in iure diuino, communi & naturali, concludendi
regulam istã cum dictis iuribus, nõ solum similitudine
quandam affinitatẽ & identitatẽ habere, quia potius

flatam ac compositam ex eorum visceribus fuisse. A

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, iuxta ordinem tex. ibi, alicui personæ, nũquid dispositio istius regulę habeat locũ in prouisionibus curati beneficij, fœminis regularibus factis, vel capitulis, aut vniuersitatibus aliquarum ecclesiarum?

SOLVTIO. Si significationem & vim istius verbi, personæ, comprehensiuam attendimus, certũ erit, regulã prædictos omnes cõprehẽdere: quia appellatione personæ, tam masculi quàm fœminæ, vniuersitas, capitula, & collegium comprehenduntur, vt dicit Bal. in l. quicunq; in 3. colũ. de ser. fugi. & in l. metum. §. aduertendũ. ff. quod met. cau. & in c. 1. in prin. de no. for. fide. Præsertim quia ex quo regula ista cõcernit salutem animarũ, vt dixi superius in prima B quæstione, dicitur fauorabilis, vt dicit Pet. de Ancha. in c. quãuis. de præben. lib. 6. Quo casu in tali materia appellatione personæ veniunt, & comprehenduntur omnes indistinctẽ, tam masculi quàm fœminæ, & vniuersitates, & capitula, vt tradit Dom. post Ioan. Andr. & alios in c. cum in illis. §. 1. in fin. de præbend. lib. 6. cum cõcord. vt scribit Ias. in l. si quis maior. in secunda colum. C. de transact. & vltra ipsum Rom. in consi. 436. incip. quod indultum.

Tamen prædictis non obstantibus contrariũ est cõcludendum. Nã licet verũ sit, quòd appellatione personæ, latè sumpto vocabulo, ac etiam in materia fauorabili comprehendi possit capitulum, vniuersitas, vel quælibet alia persona, per ea quæ dicta sunt superius: tamẽ vbi materia C subiecta non est proportionata ad hoc, nunquam sub tali verbo, personæ, etiã cum dictione vniuersali prolato, fœminæ, nec capitula, vel vniuersitates includẽtur: quia actus actiuorum debent cadere in subiecto bene dispositio, prout in proposito nostro dicit notabiliter Domi. in ca. ficut. in secunda colum. 7. quæstio. 1. Vbi ex hoc infert, quòd excommunicatio prolata contra quascunq; personas, non cõprehendit vniuersitatem. c. Romana. §. vniuersitatem. de senten. excom. lib. 6. quia excõmunicatio ligat animam, & vniuersitas non est materia subiecta ad hoc, cum animam non habeat. Et hoc idem dicit Deci. in l. si familia. in ij. colum. ff. de iurisd. om. iud. Et reassumit latissimè Fely. in c. cum te. in 12. & sequẽ. col. de rescript. Et ista om-

D nia multo fortius procedunt in casu nostro, ex eo, quia n
tio istius regulæ nullo pacto potest adaptari ad fœmi
vel vniuersitatem, seu aliud simile corpus repræsentat
quia in talibus personis fictis nō cadit administratio sa
mentorum quæ in parochiali, de qua loquitur ista regu
necessaria est. Nam rector parochialis debet confessio
parochianorum audire, & sacramenta omnia subditis fi
fidelibus ministrare: & ideo necessarium est, quòd idio
eorum intelligat, ac vicissim à populo intelligatur. Al
non bene sacramenta ad profectū animarum exercerētur
si sei nuicem nō intelligerent, vt latius dixi superius in p
ma quæst. Ista enim ratio nō potest adaptari ad fœmina
neq; ad capitulum, vel collegium. Quia ex quo fœmina
E collegia actiuè sunt incapaces sacramentorum, neq; in
cadunt claues fori pœnitētialis, cum etiā de facto fœm
accipiens ordines, characterē nō recipiat. vt tradit Ant
& alij in can. presbyter. 32. distinct. Nec per hoc confes
possit fœmina, aut vniuersitas cōfessiones audire, vel
sacramenta ministrare, vt est text. & ibi notat Abb. & o
nes in cap. noua. de pœni. & remissio. & tenet diuus Th
mas in 4. senten. distin. 25. quæst. 2. Sequitur, quòd hæc
gula tales non comprehendit. Sunt enim huiusmodi p
sonæ corpora inhabilia tum respectu sexus, tum etiam
spectu corporis imaginati. Quia cum capitulum & co
gium nō sit persona animalis vera, sed repræsentata: &
sacramentorum administratio verā personam anim
F & virilem requirant, meritò dispositio ista loquēs de p
sona, nō habebit locū in istis: quia in eis cessat ratio
regulæ. Imò non solū in hac regula, in qua materia fa
cta repugnat, sed neq; in quacunq; alia dispositione
qua verba debent propriè capi appellatione personæ
pitulum, vel aliud collegiū non cōprehenditur, vt est
tabile dictum Roma. sæpe practicatum in consil. 436.
per istam rationem tenet, quòd priuilegia derogātia
buscunq; personis, non derogat collegio: præsertim
minorū Rotæ: quia nō venit appellatione personæ. Et
istam rationē concluserunt domini mei in vna causa
dente corā R.D. Ioan. Mohedano. 23. Ianuarij. 1556.
procurator constitutus contra omnē personam, non
rat agere contra vniuersitatem, vel capitulum, per

Bal.in rub.C.ad Trebellia.& in authen.item quicunq;.C. A
de epiſc.& cleri.Sequitur Fely.in c.eam te.in 2.col.de reſcrip.& in c.dilectus.el 2.col.penul.de ſimo.Et Pau.de Ca. in d.authen.item quicunq;.& Rom.in l.ſi quis mihi bona. §.ſeruus.ff.de acquir.hæred.& Iacobi.de ſancto Georgio in l.collegium.C.de hæred.inſtitu.cum quibus nouiſsimè concordat Bart.Caſſanæus in conſil.1.in 5.dubio,vbi limitat in procuratore rei.Et iſtam opinionem videtur tenere Deci. in d.l.ſi familia.Et licet idem Bald.videatur tenere contrarium in c.1.de noua for.fidel.quem ſequi videtur Barb.in ca.cùm non ab homine.in primo notabili.de iud. & in conſil.47.col.penul.in 4.volu.Tamen poſſent eorum dicta concordari,vt procedant in procuratore rei ad defendendum,quod eſt fauorabile,vt dicebat Caſſaneus in B d.conſi.& ſentit Alexã.in apoſtil.ad Bar.in l.mortuo.ff.de fideiuſ.Licet poſsit attentari,quòd etiam mandatũ actoris ad agendum ſit fauorabile,vt dicit deciſ.dominorum 32. de procura.in no.circa fi.Sed amotis ambagibus,iſta eſt communis opi.quòd in procuratore actoris,dictum Bal. in d.rubri.C.ad Trebel.eſt verior.Et ita iudicauit Rota.

Redeundo ad propoſitum iſtius regulæ,cõcludo,quòd ex quo ratio iſtius tex.ac proprietas huius verbi,Perſona, non congruit fœminæ,neq; collegio,vel capitulo,ſub diſpoſitione iſtius regulæ tales non comprehendentur: ſed illæ tantũ,quæ ſunt habiles,& capaces clauium fori pœnitentialis,quæ poſsint & valeant curam animarum exercere,& omnia ſacramenta miniſtrare. C

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, nunquid ſub illo verbo perſonæ,vel etiam ex mente iſtius regulę comprehendãtur cardinales?

SOLVTIO. Licet iſta quæſtio latiſsimè in proœmio iſtarũ regularum diſcuſſa fuerit:tamẽ quia quæ hìc dicentur,ſpecialiter iſtam regulã tangunt,quæ ibi ſcripta nõ fuerunt,ideo inconueniẽs nõ erit, pluries eandẽ quæſtionem repetere:quia vt dicit tex.in l.vnica.§.ſuprà dictis.C. de emenda.Cod.Iuſti.ſæpius repetita placebunt.Et,vt inquit Plato,quem Plinius ſapientiæ antiſtitẽ vocat,nõ nocet bis dicere,quod bene dicitur.quia, authore Seneca, nunquam nimis,quod nunquam ſatis.Vnde illud prouerbium emanauit,Bis térque pulchra. Quamobrem, cùm

quæſt

D quæstio ista necessaria sit, frequens & vtilis, eam sæpius in pluribus regulis, diuersis tamen motiuis repetere duxi. Et propius ad rem ipsam veniendo, istam quæstionē, de qua loquimur, in terminis decisam esse reperio per dominum Bartholomæum Belenzinū virum doctrinæ singularis, & quondam Rotæ auditorem, in suo tract. de charitati. subti. quæst. 66. in 5. colum. vbi resolutè tenet hanc regulam in cardinalibus locum habere, ex eo, quia tempore suo, & eo
E præsente, ita Rota iudicauit. Quam opinionem ipse hac ratione fundat: quia clarum est, dispositionem istius regulæ fauorem animæ concernere. Quæ ratio facit, quòd ista regula fauorabilis iudicetur, iuxta doctrinam gloss. Bart. & doct. in authen. sacramenta puberum. C. si aduer. ven. Sed in constitutione sic fauorabili cardinales comprehendun-tur, vt dicunt Moderni per illum tex. in c. omnis. de pœni-ten. & remiss. Igitur regula ligabit eos. Hæc Belenzinus. Pro ista opinione facit text. in c. nemo. & quod ibi notat Dom. & Philip. in prin. de elect. lib. 6.

Sed prædictis non obstantibus, potest cōtrarium teneri. Nam in primis negari potest, quòd ista constitutio in fauorem animæ edita sit, vt dicebat Belenzinus. Iura enim hoc exprimere solent, quādo id agere intēdunt, vt patet c. fi. de cōsue. & in c. fi. de præscrip. & in c. 2. de constit. &
F & alibi sæpe. Nam ꝙ sit rector eiusdē linguę, potiùs quā peregrinæ, hoc non concernit immediatè animam: quia hoc modo vtilitatem animæ metiremur, nulla esset constitutio, nulla regula istius voluminis, in qua eodem modo idem animæ fauor considerari non posset: præsertim in regulis mistis, quæ ad euitandum fraudes conditæ videntur. Et sic esset dicēdum omnes tales regulas esse fauorabiles, ac latissimè interpretandas, & comprehēdere cardinales. Quod inconueniens & absurdum videtur, vt inferiùs per exēpla patebit. Nā sicut nō omne, quod publicè interest, principaliter ad vtilitatem publicam pertinere dicitur, nec illud fauorabile dicamus, vt tradit Barto. & alij in l. 1. ff. Ad-lut. matri. Ita neq; omne illud quod ad fauorem animæ re-ferri potest, ilicò dispositionem principaliter fauorabilem facit: cùm cōstitutio fortè alia ratione moueri possit, quæ dispositionem restringat, vt patet in c. quaritię. de electio. lib. 6. Cuius dispositio respicit vtilitatem animæ: & tamen

illa constitutio tanquàm fauorabilis extensionem non re- A
cipit, vt not. Oldra. consilio 246. & Gemin. consil. 106. in
6. colum. Et idem videmus in extrauagan. ambitiose. posi-
ta in titu. de reb. eccle. non alienan. Quæ etiam vtilitatem
animæ considerat, & ita fauorabilis non est, vt omnes ca-
sus non expressos comprehendat, vt declarat domi. Gun-
disaluus Villadiego, quondam nostri ordinis insignis au-
ditor, in tract. de leg. in 11. quæstio. primæ partis. colū. fi. &
Rochus Curtius in repe. cap. fi. in 82. col. de consuetu. Illud
igitur, quod dicitur constitutiones obuiantes fraudibus,
vtilitatem animæ respicere, verum est, quando illa consti-
tutio principaliter animam, seu piam causam immediatè
respicit. Secus autem quando constitutio non principali-
ter, sed secundariò incidenter, aut mediatè animā concer- B
nit. Quod ex subiecta materia, vel modo loquendi facilè
deprehendetur. Hoc probatur in ca. vt animarum. de con-
stit. lib. 6. & in cap. quanquam. de vsur. cum similibus. & ita
declarant Moderni in cap. cum contingat. post glo. in ver-
bo debent. de iureiu. Et reassumunt Moder. Hispani in tra-
cta. de vltimo fi. iuris. 89. & 117. colum. & latius dixi in d. ca.
vt animarum. Cum igitur regula ista neque ex verbis, ne-
que ex subiecta materia principaliter animæ vtilitatē con-
cernat, concludendum erit, illam non esse principaliter fa-
uorabilem & extendendam, & per consequens Cardina-
les non comprehendere.

Sed posito quòd regula ista principaliter fauorem ani-
marū concerneret: dico tamen, quòd ille fauor animæ qui C
propter imperitiā idiomatis hic considerari potest, per vi-
carium idoneum, linguæ peritum, positū in ecclesia paro-
chiali, per Cardinalē conseruari posset, iuxta notata in ca-
pitulo super eo. de præbend. lib. 6. & in cap. dudum. el. 2. de
electio. Nā ipsi Cardinales habentes parochiales, licet in-
telligibiliter loquerentur, & intelligerent idioma, non ta-
men honestè possent, nec eorum dignitati conueniret, ne-
que etiam cogūtur ecclesiis parochialibus per se ipsos de-
seruire, cū sint regimini vniuersalis ecclesię prępositi, quod
præferri debet priuato commodo vnius ecclesiæ parochia
lis. vt dicit tex. in proposito nostro notabilis in ca. bonę. 1.
de postu. prælat. Et isto modo per vicariū satisfactum erit
regulæ. Licet iidem Cardin. non intelligant, nec loquantur

D idioma. Et quia papa dispensando cum eis, vt teneare-
leant parochialem in commendam, per hoc videtur cu-
illis tacitè dispensasse, vt non teneantur per seipsos dese-
uire, iuxta gloss in c.quia in tantum. de præbend. cum alii
concor. vt scribunt Moder. repe. rub. de rescrip. lib. 6. in 2.
col. & tenet Abb. in cap. cum in cunctis. de electio. & latius
per Fely. in c. postulasti. in 12. col. de rescrip. Præterea qua
in ista regula nulla fit mentio de Cardinalibus, ideo non
comprehẽduntur. Nã Cardinales nunquã sub regulis Ca-
cellariæ censentur includi, nisi illi specificè nominentur, vt
tradit Fely. post Petr. de Ancha. in c. in eos. in fi. de hæret.
Ad hoc facit ratio gloss. in verbo, dignitatum. in capi. 2. de
præben. lib. 6. Et hoc generaliter verum est, quòd cardina-
E les in dispositione quacũque pœnali non cõprehẽduntur
etiam, quod fortius est, si in illa dispositiõe sint verba vni-
uersalia, vt est text. in cap. 1. de schisma. lib. 6. & ibi notat
Io. An. & Domi. cũ multis aliis concordan. quæ scribit ibi
Belenzi. in eodem tracta. colum. 6. Vbi ex hoc infert vnum
aliud, videlicet, idem esse in regula de valore exprimendo
vt non habeat locum in cardinalibus per eandem rationem
quia de illis ibi non facta est mentio specialis. Et idem Be-
lenzinus hoc generaliter dicit de quibuscunque regulis
cap. quod super his. de fide instrumẽtorũ. quẽ ibi Fely.
refert in 3. col. versi. 2. q. Et quo ad regulam de valore, ha-
latè dixit Petr. de Ancha. in consil. 288. pro clariori cuius
tia. Et Roma. in consil. 498. cum sexcentis concordan.
F quibus per And. Sicul. in tracta. cardinalium. in 7. q. & do-
tur latius ibi.

Præterea ratio domini Bartholomei ex alio impugnatur
quia si illa esset vera, idem deberemus dicere in regula de
valore exprimendo, quæ potest eodem modo concerna-
fauorem ecclesiarum & animæ. Nam ratio illius regulæ
fuit, ne tacendo valorem vnus caperet stipendia pluriu-
rum, quæ clericis pauperibus ministrare volentibus, pa-
sent subsidio esse, vt habetur in cap. quia in tantum. cum
sequenti. & cap. cum secundum. de præbend. & in can. 11.
quæst. 1. & bonus tex. in cap. quia nonnulli. de cleri. nó re-
Et quia papa per expressionem valoris, cõsultius eccle-
& earum indemnitatibus, ac cultui diuino, & personis be-
ne merentibus iuxta condignum prouidet. Et ita fit, qu-
do-

docti viri qui ecclesiam Dei, veluti stellæ positæ in firmamento illustrant, vt dicitur in capitulo, super. de magistr. & per quos magis cultus diuinus decoratur, defenditur, & augetur. cap. super specula. ne cle. vel mon. & ea quæ dicuntur in cap. cum M. & c. cũ accessissent. iuncto capit. ex parte. de constitu. recipiunt mercedẽ & retributionẽ sanctorum laborũ suorum. Quæ omnia proculdubio per expressionem veri valoris iustificantur: tolluntur etiam multæ fraudes quæ fierent si valor taceretur. Nam posset fraudari papa in perceptione iuriũ ad se pertinentium, ac Cameræ & Cancellariæ officiales, qui bona fide sub prætextu distributionum taxæ & annatæ, quæ ex fructuũ expressione proueniunt, à papa sua officia emunt. Super quibus quidem taxis maior officiorum curię pars fundata existit. Vnde si verus valor taceretur, fieret magnum præiudicium illis qui officia pro sua sustentatione propriis pecuniis quęsierunt. Hoc enim fieri non posset sine conscientię periculo, & animæ offensione, & scandalo plurimorum, vt latè probat Hieron. Paulus Hispanus in pract. Cancella. apo. fo. 48. vt dicam in regula de valore. Igitur concludendum est, dictam regulam animarum etiam vtilitatem concernere. Et tamen illis rationibus non obstantibus, Rota tenuit regulam illam non habere locum in Cardinalibus, vt ipse idem Belenzinus meminit in dicto tracta. & dicit suo tempore ita Rotam iudicasse. Ergo pari ratione tenẽdum est, istam regulam eos etiam non ligare. Super his tamen bene cogitandum est, ex eo, quia multum me mouet attestatio D. Belenzini dicentis, Rotam contrarium eo præsente iudicasse. A qua opinione in dubio ego non recederem: quia iustum præsumitur iudicium fuisse, quod plurimorum oculis est comprobatum, vt dicitur in capit. prudentiam. de offi. deleg.

A B C

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO ibi, prouidere, seu mandare prouideri, &c. quid significent, & importent ista verba?

SOLVTIO. Attenta proprietate verborum, ista verba prouidere, seu prouideri mandare, denotant liberã dispositionem factam à superiore sine facto alterius. Itaque sub tali verbo non comprehenderetur electio, neque

D præſentatio quæ requirunt factum aliorum, vt dicit Dom
in cap. cum illis. §. 1. de præb. lib. 6.

Tamẽ ex quo diſpoſitio iſtius regulę eſt fauorabilis, in
data in ſalute animarũ propter rationes aſsignatas in p
ma quæſtione: ideo erit concludendum iſta verba prou
re & mandare prouideri, largo modo capi debere, vt qu
cunque diſpoſitionem & ordinationẽ, per quas prou
retur alicui de parochiali, comprehendant: quia illa ver
largo modo ſumpta ad omnes modos diſpoſitionis &
lationis adaptantur, vt refert Felyn. in cap. in noſtra. in
corr. de reſcrip. Et licet omnes modi diſponendi de ben
ficiis, largo modo loquendo comprehendãtur ſub ver
prouiſionis, tam ex parte conferẽtium, quàm prouiſi,
E quocunque modo prouideant, perſonam quæ intellige
loquatur idioma loci, eligere debẽt. Tamen quo ad
effectum, multum intereſt, per quem modum quis pro
deatur, an per electionem, preſentationem, vel collat
quia per vnum modum acquirit ius in re, & per alium
rem. Et hoc eſt multum vtile ſcire propter derogatio
De quo tamen videnda ſunt, quæ ſcripſi in regula, de
tollendo ius quæſitum. in 1. quæſt. quæ hic non repeta

Quid autem ſignificent, & quid differant inter
verba poſita in textu, prouidere, ſeu mandare prou
&c. Et dicendum, quòd ſecundum ſtylum curiæ Re
multum differunt. Pro quo eſt aduertendum, quòd
tuor ſunt termini, quibus vtitur papa in prouiſionib
F videlicet, prouidemus, mandamus prouideri, prou
fuit, & conceſsimus prouideri. Et iſta omnia ſecundum
lum Cancellariæ differunt. Nam prouiſio dicitur, qua
papa effectualiter & purè facit gratiam, de qua litera
expeditæ. Illa enim dicitur prouiſio: & per talem prou
nem expirat reſeruatio papę, vt dicit Fely. in rub. de co
colum. 4. vt late dixi in regula de triennali. Mand
prouideri, dicitur, quando literæ ſunt expeditæ, &
mandatur, vt prouideat. & de iſtis duobus terminis
tur Egid. in quadam deciſ. relata per D. Guliel. in
incip. & quia. in titul. vt lit. penden. Prouiſum fuit, dic
quando authoritate papæ, vel alterius fuit facta pro
literis expeditis & executis. Cõceſsimus prouideri, dic
quãdo eſt ſignata ſupplicatio, & literæ non ſunt exp

Et ita expresse tenuit bis Rota in vna Valetina parochia- A
lis de mense Nouemb. & Decembr. M. D. XXXVI. coram
Do. Ioan. Clerici. Et hanc etiam verborum differentiam,
quam hodie in gratiis Apostolicis seruari videmus, duo
antiqui doctores practici approbant, videlicet Hieron.
Pau. Barch. Cancellariæ Apostolicæ vicecorrector, & Ant.
de Cortesiis olim abbreuiator, in quibusdam suis memo-
rialibus concernentibus gratias expectatiuas, & alias lite-
ras gratiæ. fol. 85. Ex quibus excerptus est iste liber, quem
vulgò Practicam seu stylum Cancellariæ appellant, sæ-
pius per Fely. allegatum, & à sede Apostolica approbatũ,
vt in procemio dixi. Et quia ista consistunt magis in stylo
& vsu curiæ, quàm in iure, ideo non insisto. De quibus ta-
men aliqua dicam in fine huiusce commentarij, post Spe- B
cul. in titu. de actio. & petitionib. §. 4.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an ista regula habeat locum in parochiali ecclesia commendata?

SOLVTIO. D. Guliel. Cassiod. nostri ordinis vir diligens & curiosus ac Episcopus Algaren. in discursu cu-
iusdam q. quam scribit in collectaneis suis deci. Rotæ, fo. 203. simpliciter tenuit reg. istam in commenda locum ha-
bere: quia ita in Rota iudicatum fuit. & nihil aliud dicit.

Reperio tamen quendam doctorem Modernum (illi nomen est Æneas de Falconibus) virum certè, quantum colligi potest ex quibusdam apostillis, quas fecit ad Abb. Panor. & ex quodam tractatu suo reseruationum, & com- C
mendarum, apprimè eruditum & practicum, in quadam breuissima additione, quam hic reliquit, ponere istam quæstionem in terminis, & referre tempore suo, Rotam super hoc puncto variasse, & diuersis tẽporibus pro vtra-
que parte iudicasse: nullam tamen rationem alicuius deci sionis scribit. Itaque satis apparet quæstionem esse du-
biam, & in vtranque partem disputabilem.

Quid dicendum? Certè negari non potest, punctũ esse difficilem, ex eo, quia tempore meo vidi hãc eandem dif-
ficultatem in Rota sæpe à diuersis auditoribus proposi-
tam, & minimè difficultatem. Nam R. P. D. Petrus Vortius de mense Iulio, M. D. XXXIX. inter Dominos de ea verbum fecerat. Et tunc propter varietatem votorum nihil peni-

D tus concluſum fuit. Secundo loco coram R. P. D. Mart
lo de Creſcentiis, de menſe Aprilis, M. D. XXXI. in
Graſſen. fuerat etiam ſuper hoc dubitatum: & vota dice
ſa fuerunt. Tertio loco idem D. Petr. iterum quæſtion
propoſuit, & poſt longam diſputationē, Domini eam
minarunt, in qua plura argumenta & rationes facta
rant: quorum precipua narrabo, ne faſtidio ſim curiali
occupatis: & quia iſtam quæſt. latiſsimè in regula de tri
nali poſſeſſore attingo, ex quo loco plura, dum caſus
occurret, mutuari poterunt. In primis igitur pro parte
gatiua, videlicet, q̄ regula iſta in commenda locum nō
beat, quidam ex Dominis ponderabant text. regulæ
facere mentionem de commenda. Ergo neq; nos ſupp
E rq̄ debemus. l. ſi ſeruum. §. prætor ait. ff. de acq. hær.
bant fortiùs, quia commē datarius per ſubſtitutum
dum ex loco deſeruire poteſt, ex quo habere poteſt
eccleſiam in titulum, cui perſonaliter tenetur deſeru
tradunt doct. in c. dudum. 2. per illum tex. de elect. Er
ſubſtitutus poteſt regulę ſatisfacere, & ſupplere de
commendatarij, quod non eſt in titulari, qui tene
ſeruire per ſeipſum. Vnde ſi non intelligit, nec lo
idioma, non poterit ſacramenta miniſtrare, quæ ve
intellectum & loquelam requirūt. Et ideo in titulari
taxat regula locum habebit. Iſta ratio quorūdam D
norum ſatis dubiam materiam reddidit.

Sed in cōtrarium allegata fuit per alios Domino
F dicta deciſio D. Gulielmi, atteſtantis Rotam contra
iudicaſſe: quæ dubios reddidit Dominos, & negot
diſtulit ad Calend. Octobr. Tunc enim in primis
tiis cauſa iterum fuit poſita. In qua pro opinione
Dominorum ponderabantur verba iſtius regulę, ibi
uidere, & prouideri mādare, &c. Quæ adaptari po
videntur ad commendam. Quia commenda non
uiſio, vt dicit expreſsè Collectarius in c. ſi conſtitu
col. de accuſat. Facit quod dicit Cardinalis in cle.
in quarta q. de electio.

Iſtis tamen non obſtantibus maior pars Domino
tenuit contrarium, videlicet, regulam habere lo
commenda. Quorum opinio iſtis motiuis defendit
mo, conſiderādo rationem finalem iſtius regulæ, q

cundum communem opi. in fauore & vtilitate animarum A
fundatur: vt tenet expresse Barth. Belenz. auditor Rotę in
dicto tract. de char. subsid. q. 66. col. 5. & dixi superiùs in 1.
& 3. q. Sed salus animarum in hoc consistit, vt pastor vul-
tum pecorum suorum inspiciat, visitet ecclesias, cõfessio-
nes audiat, populo prædicet, & alia ad curam animarum
pertinentia sacramenta ministret, vt superiùs in dictis q. 1.
& 3. dictum est: quæ omnia in commendatario militant,
postquam capit fructus ecclesiæ, qui sibi propter dictum
onus dantur. Ergo in illo dispositio istius regulæ locum
habebit. l. 1. ff. ad munic. & l. à Titio. ff. de fur. Frustra enim
in commendatario contemporanea ætas, & ordo sacer-
dotalis requireretur: vt dicit Domi. in c. nemo. in 1. notab.
de electio. lib. 6. per illum tex. nisi ad ea teneretur, ad quæ B
rector ipse tenetur, videlicet, ad ministranda sacramenta
fidelibus parochianis, qui sine commercio linguæ & intel
ligentia idiomatis ministrari non possunt. Et ob eam cau-
sam in commenda necessitas & vtilitas ecclesiæ conside-
ratur, vt ibi dicit Domi. in 3. no. Et tamẽ reg. ista ad alium
effectum edita non fuit, quàm propter vtilitatem eccleſia-
rum. Ergo videtur in ea includi commenda: cùm eadem
ratio sit in commendatario, quę est in titulari. Ergo regu-
la vtrunque comprehendere debet: maximè, quia ista re-
gula generaliter loquitur. Ergo omnes casus comprehẽ-
dere debet: etiam si maior ratio sit in vno casu, quàm in
alio: iuxta text. notabilem, qui de pœna loquitur, in l. 1. §.
quod autem. ff. de aleat. Et qui se exceptum dicit à regula, C
illud probare debet: quia lex indistinctè omnes quos nõ
excipit, ligat. c. 1. de constit. c. omnis anima. de sensib. cap.
solitæ. de maior. & obed. Cùm igitur commendatarius à
regula non excipiatur, debet sub illa comprehendi. Con-
firmatur vlterius ista opinio, quia videmus regulam istam
habere locum in gratia expectatiua, quæ est quædam con
cessio temporalis, iuxta cap. fin. de concessio. prębendar.
Ergo eadem ratione habebit locum etiam in commen-
da, quæ etiam concessio temporalis est. Præterea, quia
ista regula initium considerat, & sic tempus prouisio-
nis beneficij. Quo tempore nisi peritia idiomatis in re-
gula requisita concurrat, collatio siue prouisio benefi-
ci) est nulla ipso iure, vt patet in textu: quia qualitas ad-

D iuncta verbo, debet adesse tempore verbi. cap. statutum de rescri. lib. 6. l. miles. ff. de test. mil. Et ista ratio equitat in commendatario, sicut in titulari. Ergo, &c. Ex hoc illa ratio illius Domini resoluitur, videlicet, q̃ commendatarius per substitutũ deseruire poterat: quia est rum, postquàm commenda validè præcessit, id est, quia concessa est habenti peritiã idiomatis, vel quando a principio in ipsa prouisione isti regulæ derogatum est, tu enim validè substitutum ponet. Vbi verò à principio pote prouisionis ista non concurrunt, prouisio est nul & ideo tali casu de constitutione substituti disputare attinet, qui posteà sequitur: & sic tempore quo iam p uisio cõmendæ facta personæ ignorãti, idioma nõ va

E Non obstat etiam, q̃ tex. iste commendam compre dere non videtur, ex quo loquitur de prouisione. Et uisio non est cõmenda: quia hoc est falsum. Quia im tali verbo comprehenditur, vt in specie tenet Dom. Gemi. in c. nemo. in 2. col. versic. item facit. de elect. Vbi ex hoc infert, quòd si papa reseruat prouisioni ne neficium, si illud dat in commendam, reseruatio en secus si collationi suæ reseruat. Rationem ibi ponit commendari, est prouidere. Et ita ibi Domi. sequitur lipp. Franc. in 3. col. & Nicolaus Milis summus practi & auditor Rotę in suo Indice, in verbo, beneficium reseruatum, &c. Et latiùs cæteris Ioan. Aloisius Tu aduocatus consistorialis, antiquus & summus practi

F in quodam consilio suo incipien. Nunquid regula p bens. Vbi non solùm tenet commendam sub ista re comprehendi, sed etiam sub quibuscunq; regulis de uisione loquẽtibus. Cum quibus concordat egregi ter Do. Ioan. Francisc. Pauinus Rotæ auditor, in e suo tractatu de sede vacan. in tertia quæstione prin & Modern. in tractatu reseruationum. fol. 7. & in c 38. & fol. 32. Quicquid de hoc dubitet Roman. in c 350. colum. quarta. cum quo vnico verbo Fely. tra dctur, in cap. in nostra. in 32. corr. in secunda colum scias etiam. de rescript. Reliqua quæ circa istam qua nem desiderari poterunt, repetenda erunt ab illa stione notatu digna, & multùm per me discussa in re de triennali. quæstione quinta.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, nunquid ista regula obseruari debeat, & liget extra curiam?

SOLVTIO. Glossator hic tenet, quòd non, rationibus de quibus hic per eum, quę vide. sed veritas est in oppositum. Nam ex quo ratio istius regulæ, quæ vtilitatẽ animarũ respicit, ita generaliter militat extra curiam, sicut in curia generaliter interpretari debet, arg. eorum, quæ dicit Fely. in ca. 2. colum. penult. de rescript. Et ratio Glossatoris, quòd ordinari⁹ magis personas suæ diœcesis, quàm alias cognoscat, non facit ad propositum: quia illud cõcernit mores, & probitatem vitæ, non autem rationẽ idiomatis, quia cognitio ordinarij nõ tollit defectũ personæ non intelligentis, vel loquẽtis idioma. Nam quãdo clarè illum esse incapacem, & expertem linguæ constat, illa ratio nihil valet. Et ita regulã de infirmis resignantibus, quæ pariformiter generaliter loquitur, extra curiam locum habere videmus, vt Rota sæpius concluſit, & iudicauit, vt ibi latè diximus. Pariformiter igitur in ista regula idem dicendũ est. Reliqua circa istam quæstionẽ dixi superiùs in proœmio, vbi plenius videndum erit, quæstio. 2.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, ponamus Britonem Gallũ impetrasse gratiam expectatiuam in diœcesi Britonum Britonizãtium, quorum idioma est diuersum, & inter eosdẽ minimè intelligibile, de quo in expectatiua mentionẽ nõ fecit: Propter quod impetrat gratiam, quòd perinde valeret dicta expectatiua, ac si in ea facta fuisset mentio de tali defectu: quam gratiam expectans non expediuit ante vacationem. Postea vacat beneficium, idem Brito Gallus acceptat: alius Brito de Britonizãtibus etiam acceptat, & conatur excludere Britonem Gallum primum acceptantem, exceptione istius regulæ, quæ annullat expectatiuam non intelligentis idioma, &c. Brito Gallus replicat gratiã suam expectatiuam validari virtute gratiæ, perinde valere. Triplicat alter Brito Britonizans, gratiam perinde valere, nec ei suffragari, quia literæ nõ fuerunt expeditæ. Et dat de regula, quòd commissiones non valeant, literis non expeditis. Dubitatur, an sola supplicatio sufficiat, quo ad derogationem istius regulæ, & supplendum eius defectum?

D SOLVTIO. In ista quæstione concluſum fuit, ſol
ſupplicationem gratiæ, Perinde valere, non ſufficer
ſupplendum defectum idiomatis, de quo loquitur iſta
gula, vt etiam dixi in regula 25. de non iudicando in
formam ſupplicationis, niſi literis expeditis. Tamen
Dominos in præſenti quæſtione duo capita conſide
fuerunt. Primum, quando expectatiua, &, Perinde val
ſunt eiuſdem datæ. Et iſto caſu gratia Perinde valere, i
plet defectum iſtius regulę, & acceptatio illius vigore
leret. Ita Rota tẽpore Leonis papæ 11. in cauſa Glen
canonicatus, & præbẽdæ coram D. Vanulio pro quo
Valentino expectante, contra Caſtellanum etiam ex
ctantem ſententiauit. Nam Caſtellanus expectans e
E piebat de iſta regula contra Valentinum etiam expec
tem, qui tamen ſub eadem data expectatiuæ ſuæ gra
Perinde valere, impetrauerat. Rota pro Valentino te
Secundum caput eſt, quando gratia, Perinde valere
diuerſa data cõceſſa fuit. Et iſto caſu Rota de anno
XIX. tenuit illam nõ ſupplere defectum iſtius regulæ
literis expeditis ante vacationem. Et ita pronuntiau
Camillus de Balionibus in fauorem Vulgalei de Ve
do Britonis Galli, contra Martinum Collant, Brito
Britonizantem in cauſa Coroſopiten. ad quam dice
vterq; gratiam ſuam expectatiuam habuerat, cuius fe
tia confirmata fuit per bonę memoriæ D. Guliel. C
dorum de anno M. D. X X. de menſe Ianuario, vt ipſe
F refert in ſuis collect. deciſ. Rotæ. fo. 204. & ſeq. Quib
tem rationibus moti fuerunt Domini, ponit ibi latiſ
Guliel. referendo motiua Gemi. in conſil. 128. & Bel
deciſ. 746. quæ breuitatis cauſa non refero, cùm ibi v
poſsint. Nam illę deciſiones iam ferè per manus om
curialium circunferuntur, ideo omitto: quia de iſta q
ſtione latiùs in regula 25. dicam?

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, quid ſi aliquis pro parte intelligit, &
parte non, an videatur ſatisfactum regulæ?

SOLVTIO. Tenerem q̃ non, per iſtam ra
quia hîc ponitur clauſula annullatiua, quæ formam
cit, ſecundum Bal. in l. 1. ff. de lib. & poſth. tradunt Mo
in l. pacta quę cõtra. C. de pac. Sed in forma libus nõ

citur actum, quãdo aliquid deficit, vt in c.1.de bap.facit.c. A
defleat.de reg.iur. Nam forma ita transgredi dicitur in minimo defectu, sicut in magno, vt tradit Fely.in cap. cùm dilecta.de rescript. Et est text.notabilis in ca.quæritur.§. episcopus.22.quæst.1. Nam qui malè intelligit, non bene referre potest: vt dicit Specul. in titu.de aduocato.§.61. post medium. Et hoc vlterius suadetur, quia in text.duo copulatiuè requiruntur, videlicet, quòd intelligat, & intelligibiliter loquatur: quorum alterum non sufficit.l. si ita stipulatus.de verb.obligat. Et verba simpliciter prolata, intelliguntur in perfecto significatu.l.fi.C.de his, qui ve.æta.impe. Ille igitur qui pro parte loquitur & intelligit, non perfectè dicitur habere idioma, vt verba regulę adaptentur.

QVAESTIO NONA. B

QVAERO, ponamus quòd in aliquo regno sint duo idiomata siue linguæ: vna naturalis, altera accidentalis, vt in Lusitania, quæ habet propriam linguã Portugalensium, quæ est eorum naturalis: & linguam Castellanam, quæ est eis accidentalis: prout etiam Cantabri duplicem linguam habent, & Sardi etiam qui habent duplex idioma, videlicet Sardum, & Catallanum, quod est eis accidentale ex commercio, & vicinitate Catellanorum acquisitum. Quid ergo si Castellanus impetrat gratiam in regno Cantabrorum, vel Portugaliæ, vbi Castellanus non intelligit, neque loquitur eorum idioma, sed bene illorum accidentale, videlicet idioma Castellanum, per quod intelligibiliter loquitur & intelligitur, an huic obstet regula? C

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum quòd non, ex eo, quia in tali impetrante finis & mens regulæ seruatur, quæ attendi debent: arg.l.scire debes.ff. de legi. Nam habito fine constitutionis modus non curatur, vt notat Abb.& alij in cap. quoniam cõtra. per illũ text.de probat.

Contrarium fuit decisum tẽpore D.Ioan. Vanulij quondam auditoris. De ratione decisionis non constat, sed putarem istam esse, quia in regula, quæ interpretanda strictè est, maximè in beneficialibus, verba naturaliter non accidentaliter intelligi debent.l.1.§.hoc interdictum.vbi Bar. ff.de fonte. Nam in tali casu natura præualet accidenti, vt notat Bart.in l.qui habet.per illũ text.ff. de tutel. & tradit not.Ange.in cõs.397.ludus pilæ.in 1.col.vnde ex quo mẽs

Distius regulæ fuit, vt commodiùs rector parochialis sal animarum in confessionibus & sacramentis, & prædi tionibus populo exhibẽdis, consulere posset, per quæ si plicibus & ignaris hominibus, quales sunt mulieres, & p pulares artifices, magis subuenitur: ideo isto casu regu obstabit, quia verum est dicere, huiusmodi impetrante Castellanum non callere idioma propriũ & naturale Ca tabrorum, sed accidentale. Nec obstat, quòd in illis pa bus lingua Castellana, vt plurimùm à nobilibus, & ab ali negotiatoribus intelligitur, & eam sufficiẽter loquuntur quia hoc non sufficit, nisi communiter mulieres, & ali simplices personę illud idioma peregrinum, sicut natura & proprium intelligant: aliâs regula generaliter omnib

E non prouideret, maximè in casibus istis necessariis sacra mentorum per rectorem parochianis exhibendorum, in quibus rudes personæ magis instrui debent: quod sine co mercio linguæ fieri nequibit. Concludendum igitur est regulam hoc casu habere locum.

Limitant aliqui hoc non procedere in impetrante mu tùm qualificato moribus & scientia, qui illi patrię multu esset acceptus: quia tali casu putant sufficere, illum intel gere, etsi loqueretur peregrinũ idioma, quod cõmuni ibi intelligitur. Quia tũc ex sufficientia viri, vtilitas anim rum cõpensari posset. In quo casu illa regula iuris, vide cet, ꝙ naturale pręualeat accidentali, de qua in dicta la habet. non procederet, vt notabiliter dicit And. Sicu

F cap. in præsentia. in 33. colum. de probationibus.

Sed ista limitatio tuta nõ videtur: quia vbi agitur de p iudicio animarũ, qualitas personæ nihil operatur, vt di Bald. in ca. iurauit. de probat. & in cap. j. in fine. vt lite pe dente. Sequitur Fely. in ca. quod super his. in 4. col. de fi instrumen. Nam hic non tam quærimus rectorem mo bus sufficientem, quàm loquentem, & populo rudi nece saria sacramenta ministrare scientem.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, nunquid regula ista obstet Normandis bentibus parochiales in Gallia, Picardia, Burgo & Britannia?

SOLVTIO. Videtur quòd non, per ea quæ dicit Egi in ca. dudum. in prin. de præben. lib. 6. qui dicit, quòd No

mandu

mandus impetrare potest iudicem contra aliquem de ali A
qua parte Franciæ,& extra terram Normandiæ,puta in Picardia,Burgundia,& Britania : & non poterit,vt suspectus recusari. Et ita per istud dictum, quidam Moderni tenuerunt istam partem in quibusdam apostillis.

Tamen iudicio meo istud dictum Egidij ad propositum istius regulæ nō facit,quę in loquela fundatur. Itaque quo ad hoc,vt prædictus sub regula non comprehendatur, requiritur quòd Normādus idioma loci, vbi parochialis est ista,loquatur intelligibiliter,& intelligatur: aliàs non bene sacramenta ministraret. Quia cæcus non bene cæcum duceret,vt dicit text.in proposito notabilis,in cap.penult. de æta.& qualita.

QVAESTIO VNDECIMA. B

QVAERO, an ista regula habeat locū in vicaria perpetua,& in omnibus aliis beneficiis curatis?

SOLVTIO. Omissis multis,dicendum est,regulam in vicaria perpetua locum habere istis rationibus. Prima, quia clarum est regulam esse in iure communi fundatam,vt latè in prima quæst. diximus. Sed de iure communi inductum est,dispositionē de parochiali loquentem,habere locum in vicaria perpetua, vt dicit text.in cle.j.de offic. vica. Ergo eodem modo ista regula in illa locum habebit. Fortificatur hoc, quia vicarius perpetuus in ecclesia, vbi non est rector, in omnibus rectoris vice fungitur,vt tenet Rota in decis.341.in antiq. Et hoc vult alia decis.374.incip. fuit dubitatum, & in cōsiliis positum. Quod igitur de vno C
dictum est,de alio dicendum erit. Accedit, quia videmus, quòd sicut episcopus cum rectore super ætate non dispensat,vt in cap.j.de æta.& qualita.ita neque cum vicario perpetuo,vt notatur in dicta clemen.j. Faciunt, quæ dicit Lapus in add.ad Fed.in tract.permu.quæst.14. Hinc est,quòd tales vicarij perpetui dispositionem ca.licet.de elect.lib.6. seruare arctantur,licet in parochiali loquatur,vt est glo.& ibi omnes in d.clem.j. Et eodē modo dispositionem cap. ex eo.de elect.eo.lib.seruare tenētur. Et ista omnia magis in casu nostro quadrare videntur: quia ista regula de parochiali indifferenter loquitur : neque distinguit,an illa parochialis regatur per rectorem, vel per vicarium perpetuum. Ergo generaliter est intelligēda. Nam cum tex.non

D distinguat, neq; nos distinguere debemus. cap. ad audi-
tiam. cum similibus. de decimis. Præterea, quia est eadem
ratio in vicario, quæ in rectore, cùm vterq; prædicandi o-
ficium habeat, & confitendi. Vnde propter eandem ratio-
nem dispositio etiã pœnalis in vno casu loquens, ad alios
extendi debet, vt dicit glos. in clem. j. de electio. & est tex.
cap. si postquam. §. j. in eod. tit. lib. 6. Eò maximè, quia ista
regula non est exorbitans à iure communi, sed cõforma-
Et ita pro ista parte reperio consuluisse Ioachimũ de No-
na, olim famosum aduocatum consistorialem in quadam
causa Tercoren. vicariæ, seu parochialis ecclesiæ de La-
nien cuius initiũ est, Posito quòd prohibetur, &c. Et hæc
quantum ad vicariam dicta sufficiant.

E Sed maior est difficultas scire, nũquid ista regula indi-
ferenter in omni beneficio curato locum habeat? & pri-
facie videretur dicendum, locum habere, cùm sit eadem
tio in aliis curatis beneficiis propter administrationem
sacramentorũ. Tamen hoc non est verum, quia ista regu-
non sine mysterio tantùm de ecclesia parochiali loqui-

Et ideo pro vero intellectu istius materiæ aduerten-
est, quòd cura potest dupliciter considerari, videlicet, la-
gè & strictè, vt ponit Innocen. in cap. cùm satis. de offi-
chi. Largo modo cura, dicitur potestas fori contem-
prout est suspendere, excommunicare, absoluere, visi-
& alia huiusmodi quæ ad correctionem morum tendu-
c. dudũ ecclesia. de electio. & ibi glos. bona. Hanc cura-

F chidiaconi, & alij inferiores prælati habere possunt. cap.
de offic. archi. & notant docto. in cap. cùm cõtingat. de
ro cõpet. Et in talibus non putarem regulam locum ha-
re. Cura verò, strictè & propriè sumendo, dicitur potes-
ligandi & soluendi in foro pœnitentiali: & hoc non ca-
nisi in sacerdote. cap. in nouo. 21. distin. & ca. omnis. de
nitent. & remis. Dicitur ergo beneficium curatum, qui
propositum istius regulæ, illud, quod habet potestatem
ri pœnitentialis, ad quod exercendum requiritur ma-
& reciproca intelligentia sermonum, siue idiomatis ill-
loci. Quod quidem in vicario perpetuo habere locum
mo inficiari poterit: si in aliis curatis eadẽ ratio cõcur-
videlicet, quòd ratione beneficij curati tenẽtur sacra-
ta ministrare, & ea omnia exercere, quæ rectores solẽ-

siue hoc illis de iure, siue de consuetudine, vel fundatione competat, nulli dubium erit in illis locum habere regulã propter identitatem rationis. Et hoc, quod de cura dictũ est, procedit etiam si rector, vel curatus actu non exerceret curam propter recessum parochianorum, dummodo habitu sit aptus exercere, vt tradit Card. consi. 48. quidam nobis, &c. Et licet in hoc contrarium teneat Feder. consi. 135. Casus talis est. Tamen illud, alium finem seu effectum respicit, nec facit ad propositum, de quo loquimur, vt distinguunt Abb. & alij in c. de multa. de præbend. & dixi latiùs ibi in repet. mea subrepta Patauij. Hoc tamen intelligas, quando aliàs ipsum beneficium de sui natura est curatum. Secus si per viam adhęrentię, vt quãdo beneficium de sui natura simplex, haberet annexam curam, vel ex cõ- B stitutione ecclesiæ aliquis vices curati geretet. Quia per hoc talis habere beneficium curatum nõ dicitur; propriè loquendo, vt dicit Old. in consi. 203. factum tale. & sequitur Fely. in c. nostra. in 10. corr. de reseri. Quod est notandum pro intellectu istius regulæ, & pluriũ iurium: tamen si talis ex constitutione ecclesiæ populo sacramenta administrare teneretur, in eis locum haberet ista regula. Ex quibus etiã vnum aliud infertur, ꝙ sola potestas fori pœnitentialis beneficium curatum non facit, nisi cũ hoc beneficiatus habuerit, seu certã parochiam teneat, vt sentit gl. in clem. dudum. in verb. impediant. de sepul. dicens, ꝙ licet fratres Prædicatores, & Minores, ex priuilegio dictę cõstitutionis, & clem. exiui. exercere possint ea, quæ sunt C fori pœnitentialis, non tamen per hoc censentur curati. Ratio est secundum gl. quia neq; ipsi curati ad exercendũ astricti sunt: neq; parochiani in foro pœnitentiali ad eos recurrere tenentur. Ad idem bona gl. in clem. 1. in verbo, presbyteri. de priuile. quam singularem dicit Abb. Panor. in c. significasti. de foro compet. & in c. omnis. de pœnit. & remis. Sic itaque quo ad regulam istam talis cura in consideratione non esset. Requiritur etiam aliud, vltra parochiam & parochianos, vt quis dicatur curatus ad effectum istius regulæ, & aliorum iurium de cura loquentium, videlicet ꝙ curam nomine suo, & non alieno exerceat, vt ponit Pe. de Anch. & Imol. in cle. vnica, de of. vica. & latiùs Doct. in c. extirpandæ. §. quia verò. de præb. Item

D etiam requiritur, quòd talis assumatur suo nomine, & singulariter suscipiat regimen parochialis ecclesiæ & populi, non pariter cum alio, vt notabiliter consuluit Old. in cõsi.67.quæstio talis &c. Ex quo infert, quòd si duo ecclesia parochiali instituantur, ita quòd quilibet eorum confessiones audire cõsueuit, & alia facere quæ ad curam animarum spectant, neuter eorum curatus esset, neq; in eis dispositio locum habet: c.licet.de elect.neq; c.de multa.de præben.neq; consequens dispositio istius regulæ, ibi per multas rationes probat. Pro quo facit text. in c. sicut vna.21.q.2.ibi, sed vnum tantummodo habeat sacerdotem, &c. Prædicta igitur copulatiuè, quo ad curam animarum requiruntur, de qua hic loquimur.

E Ex quo infertur, ꝙ actus solus sepeliendi non facit, vt ecclesia curata dici possit. Nam sine cura cœmeterium ex consuetudine, vel Episcopi concessione haberi potest, vt dicit Feder.in consil.135. Allegat Archid.in c.1.de sepul. & Hosti.in c.quia nonnulli.de cleric.non resid. Nec etiã solus actus baptizandi sufficit, si aliquis certam parochiam nõ habet, vt tenet Pau.& Card. in clem.1.de baptis.in 4. Quia actus baptizandi licitè quandoq; per laicum exercetur: vt in §.verum.32.dist. Et tamen laicus curę capax est. Et talia iura, licet nõ per laicum, tamen per alios prescribi possunt: etiam si cura fori pœnitentialis sit, vt tr. Card.in cle.2.§.fi.de relig.do. & in c.cùm satis. de Ar. Requiruntur igitur omnia ista simul concurrere, quo

F hoc, vt parochialis ecclesia dicatur: prout Rota in Virdunen.parochialis sancti Victoris conclusit, de me Octob.1539.coram me. In qua causa vnum aliud volue ꝙ ad probandum ecclesiam de Vvici parochialem esse effectũ consumendi gratiã expectatiuam aduersarij, de publica voce & fama nõ sufficerent, quæ in d. ecc sacramẽta ministrarentur, nisi hoc de visu deponerẽt, si inter illos vnus esset, qui diceret se vidisse vnũ ibi liri. Ratio fuit, quia ex quo cõsumptionis exceptio, ctiua materia est, vt decis.fi.de excep.in nouis, debet materia clarè, cõcludenter, & indistinctè probari: decis.eod.titu.in antiquis. Quæ omnia ad istius regulæ aliarum declarationem de curatis beneficiis loquentium notanda sunt. Nam in locis communibus non tradun

QVAESTI

QVAESTIO DVODECIMA. A

QVAERO, An regula ista in gratia, Motu proprio, & ex certa scientia, procedat?

SOLVTIO. Glos. hic tenet quòd sic, cùm verba istius regulæ non aduersentur, imò potiùs cum tali gratia concurrant. Adde tamen, ꝙ imò tex. regulæ in illis verbis, vel gratiam expectatiuam concedere, &c. hoc innuere videtur. Nam clarum est, expectatiuas, secundum curiæ stylum motu proprio concedi solere, vt notat Ioan. And. in c. si motu proprio. de præben. lib. 6. & Io. Cald. in c. mandatum. de rescript. quos refert Abb. in c. 1. in 8. col. de iudi. vt dixi in tracta. expectatiuarum. Et tamen regula ista in expectatiua locum habet, quæ motu proprio conceditur: ergo eodem modo in quacũq; alia gratia, motu proprio: B quia vna pars alternatiuæ per aliam declaratur, vt dicit Bar. in l. 1. per illum text. ff. de reb. dub.

Præterea, quia dicere regulam istam non procedere in gratia facta motu proprio, & ex certa scientia, ex alio esse non potest, nisi quia Papa notitiam istius regulæ habere præsumitur. Et vbi principis scientia datur, derogatio nõ requiritur, vt tradũt Doct. in l. quidã consulebant. ff. de re iud. Nã si Papa ex certa scientia infanti parochialem conferret, secum dispensare videtur, vt traditur in l. idẽ Vlpianus. ff. de excus. tut. Et reassumit Fely. in c. nonnulli. in 24. col. de reseri. & latiùs Mod. Bono. in repe. c. 1. de cõsti. col. 4. Et tamen nec motus proprius, nec sola certa sciẽtia sufficit ad derogandum isti reg. nisi ei specialiter derogetur, C vt superiùs in proœ. reg. q. 5. & 6. dictũ fuit: præsertim quia nec motus proprius, nec certa sciẽtia Papæ, defectũ idiomatis purgare potest, & facere, ꝙ loqui nescies loquatur.

Præterea, quia cùm regula ista ecclesiarũ fauorabilis sit, & iuris cõmunis concursum habeat, & expectatiuã comprehendat, quæ motu proprio cõceditur, nõ video quare quãlibet aliam gratiã similem nõ cõprehendat. Nec obst. ꝙ Papa in gratia motu proprio censeatur habere notitiã istius regulæ, per ea, quæ dicta sunt: quia hoc nõ sufficit: quia scientia Papæ derogationẽ non inducit. Et posito ꝙ illa certa scientia in his, quæ sunt de iure communi, derogationem quo ad ius commune posset importare, per not. per Doct. in c. 1. in verb. nascantur. de constit. lib. 6. vt

D ibi latè dixi: non tamen quo ad regulas, quę licet habeant vim & ligent omnes, ſicut ius vniuerſale, per ea, quæ dicta ſunt in proœmio, tamen quo ad derogationem, ius particulare, ſicut alia ſtatuta terrarum cenſentur. Tenendum igitur eſt, regulam iſtam in gratia motu proprio, & ex certa ſcientia procedere.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, an prouiſus de parochiali in eccleſia Valentina, natus in Italia ex patre Valentino, & matre Neapolitana, & nutritus pariter cum matre & auia ſorore patris, præſumatur tempore prouiſionis intelexiſſe, & loqui idioma Valentinum loci, vbi erat parochialis, attento, quòd decem annis poſt prouiſionem, &
E ſic de præſenti loquitur illud idioma intelligibiliter?

SOLVTIO. Iſta quæſtio propoſita fuit in vna Valent parochialis, per R.D.Io Mohedano, de menſe Ianuar M.D.XXXVII. pendente inter D. Ioan. Baptiſtam de Bal daſinis aduocatum, & Martinum Calaphorra. In qua po plures rationes & propoſitiones cauſæ, die 14. Mart D.XXXVII. per omnes Dominos, duobus exceptis, co ciuſum fuit regulam locum non habere, ex eo, quia qu præſenti loquitur, in præteritum loqui ſciuiſſe præſu tur: per ea quæ dicit Bal. in l. ſi qui adulteri. C. de adult Fely. in c. ſcribam. de præſumpt.

Alij duo Domini contrarium tenebant, ex eo, quia ſe mo appellatur maternus, quia vt plurimùm ex matre c
F pitur, propter frequentiorem filij conuerſationem: vt Corneliæ matris Gracchorum filiis M. Tullius libro claris Orato. meminit, ibi, Non tam in gremio quàm ſermone matris educatos, &c. Vnde non abs re Britan mulieribus exteris linguam præciderunt, ne filios peregrinum idioma docerent, quod citiùs & facil matribus, quàm à patribus diſcere exiſtimabant, vt in rum hiſtoria legimus. Et quia videmus, quòd qualit præſenti non præſumitur quòd anteà fuerit, niſi pro tur, vt in l. 4. ff. de proba. vbi dicitur, quòd qui nunc ſp tiuus eſt, de præterito non præſumitur. Ad idem facit ctum Bal. in l. non ignorabit. nu. 4. C. ad exhiben. vbi di quòd qualitas accidentalis, quæ de præſenti adeſt, in pr terito adfuiſſe non præſumitur. Ita Bald. ibi, & alibi

vt scribit Ang. & Ias. in §. sic itaque. col. 5. Insti. de act. Cùm igitur dictus Ioan. Bapt. de parochiali prouisus à matre Neapolitana nutritus fuerat, præsumendum erat potius illius linguam, quàm paternam Valentinam didicisse. A

Breuiter primam opinionem tenendo, ista non obstant, quia stant ista simul, quòd filij facilius in pueritia, durante tempore lactentis ætatis, propter frequentiorem eius conuersationem idioma matris capiant: tamen hoc non impedit, quominus idioma patris etiam addiscere possint, cum quo pariter conuersantur. Imò filius ephœbus factus, magis cum patre, quàm cum matre conuersationem habere censetur. Hoc ex eo apparet, quia de præsenti bene loqui idioma patris Valentini scit, ergo præsumitur per prius ab eo longua consuetudine didicisse, quia in instanti idioma non addiscitur, & per hoc tollitur illud, quod dicebatur de lingua materna. Nam iste est vnus casus in quo de præsenti præsumimus in præteritum, iuxta glos. ordinariam in l. ex persona. C. de proba. & text. in l. necesse. & in l. circa. ff. eod. tit. quæ ponunt regulam, quòd quando agitur de inducenda aliqua qualitate de præsenti, regulariter in præteritum præsumitur, præsertim quando subest iusta causa præsumendi, vt in casu nostro: nam tunc theorica prædicta sine dubio procedit, vt tradit Bal. in l. si qui adulteri. C. de adulte. & dicenti contrarium incumbit onus probandi, vt dicit Bart. in l. si prius. col. 11. ff. de oper. no. nunt. Et per illam doctrinã Bal. patet responsio ad allegata in contrarium, quia procedunt, vbi causa præsumendi non subest, vel quando agitur de præsumendo delicto de presenti in preteritum, vt in d. l. 4. de proba. vel quando qualitas de presenti repugnat primæuo statui personæ, vt dicebat Bart. in d. l. si prius. Sed hìc omnia ista impedimenta cessant, propter rationem dictam, quia ista qualitas loquelæ de præsenti non potest stare absque eo, quòd habeat tractum in præteritum, quia non potest in instanti addisci. Imò hoc non solùm procedit in vno idiomate, de quo hîc agitur, sed etiã in pluribus, quia non inconuenit quẽ de presenti plurib. linguis loqui posse. Nam Xerxem & Crœsum Persarũ Reges, tot linguarum genera perdiciſſe legimus, quot populos sub ditione sua tenebant: vt M. Tul. & recentiores omnes historici atteſtan- B C

D tur. Et idem de Mithridate Ponti Rege meminit laſon
§. ex maleficiis. col. 10. Inſtitu. de actio. Et plures hac re
te inueniuntur, qui idem præſtant. Nam & ego omnis
hominum poſtremus, non ſolùm linguam maternam
auorum Caſtellanam, ſed etiam paternorum Valentin
æqua conditione percalleo, linguæ etiam Italæ & Lati
non ignarus: quæ quidem linguarũ diſciplina de præſen
apparens, de neceſsitate præſumi debet tractum à præ
rito habuiſſe, ex eo, quia, vt addiſcantur, temporis curſus
requirunt: & iſta præſumptio, eſt probatio probata, qua
quodammodo quandam impoſsibilitatem probandi co
trarium infert. Non valet igitur argumentum, qui facile
à matre linguam accipit, igitur linguam patris ignora
E Hæc conſequẽtia fallax eſt, & non concludens. Tenet
igitur eſt Rotæ concluſio, quæ veriſimilis, rationabilis,
iuridica exiſtit.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, qua forma debeat & ſoleat huic regu
derogari?

SOLVTIO apparet ex his, quæ in proœm
iſtarum regularum q. 5. & 6. dixi, ideo non repeto. Fo
autem derogationis iſtius regulæ ita in literis narrat
let, videlicet, ꝙ, vt aſſeris, idioma, quod gens illarum
tium communiter loquitur, non bene intelligis, nec
telligibiliter loqui ſcis. Nos enim tecũ, vt eccleſiam p
dictam, &c. diſpenſamus, præmiſsis, ac cõſtitutionibus
F ordinationibus apoſtolicis, necnon prædictis ſtatut
conſuetudinib. & aliis contrariis naquaquã obſtantib
toritate apoſtolica, per præſentes cõcedimus, ꝓuiſo
Tamen circa hoc aduertendũ eſt, ꝙ plures regulæ Co
cellariæ in hoc volu. reperiuntur, quæ ad eundem
tendunt, & cum iſta cõcordant, vt reg. de oriundis, &
expectatiuarũ, quę ſpecialiter diſponit, nullũ extra
tionem, gratiam expectatiuarum obtinere poſſe, qua
gulæ omnes in iſtius ratione fundantur, videlicet, qua
intelliguntur, neq; idioma loquũtur. Et propterea nõ
pertinẽter hîc per gloſſatorẽ quęritur, nunquid ſi Pap
expectatiua alicuius derogaret ſpecialiter huic reg. eti
derogare cenſeatur prædictis aliis ad eundem finem
dentibus? & Gloſſator hic in fi. tenet ꝙ nõ, ex eo, qua

duo vincula sunt, vno sublato, aliud non tollitur. c. ex tuarum. de autori. & vsu pal. §. affinitatis. instit. de nuptiis. A

Breuiter ergo contrarium tenerem, per ea, quæ not. gl. in verb. facti. in ca. 1. de consti. lib. 6. cum ibi per me dictis: vbi habetur, quòd sicut mentio de iure communi non requiritur, ita neque de statuto in effectu continente idem, quod ius cõmune. Cùm igitur prædictæ regulæ ad istum effectum non oriundum, expectatiuam in aliena diœcesi habere prohibeant, quia idioma, & exterorũ mores ignorat, vt latiùs hoc superiùs in 1. quæst. exposui. Regula igitur ista idem disponens, eadem cum illis censetur. Papa ergo derogans isti, in effectu, & in necessariam consequentiam illis aliis derogare censetur, & dispositio d. cap. ex tuarum, cum simi. isto casũ non procedit, vt latiùs dicam in regula de familiaribus cardinalium. quam etiam pluribus modis Moder. in c. cùm cessante. de appella. limitant: & latissimè Moder. Asten. in tracta. syluæ, fol. 25. Tamen super hoc cogitandum est, quia articulus sine dubio non est, & de facili vtraque pars sustineri potest. B

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, vtrum rector parochialis vltra naturale populi idioma, cuius curam gerit, etiam Latinam linguam scire teneatur?

SOLVTIO. Colligitur ex his quæ Abb. & alij docto. in c. cùm in cunctis. in prin. de elect. scribunt, videlicet, quòd ex quo animarum cura est ars artium, vt dicit tex. in c. cùm sit. de æta. & quali. requiritur quo ad effectum, vt rector vim & naturam sacramentorum intelligat, quòd Latinam linguam saltẽ pro necessitate officij sui sciat: rector enim sufficientem scientiam habere debet, vt ibi dicitur, quæ sine Latina lingua haberi nõ potest. Hinc est, quòd penitus illiterati non solum à parochiali habenda prohibentur, vt in dicto cap. cùm in cunctis. §. inferiore. de elect. sed etiam à promotione ordinum, vt in cap. 2. 36. distin. & in cap. fin. de tempo. ord. lib. 6. Concludendum igitur est, in rectore duplicem linguam necessariam esse: vnam vernaculam, seu popularem, quam ista regula requirit: aliam Latinam, vt quid populo loqui debeat, intelligat. C

beneficia viuentium.

ITEM, si quis supplicauerit sibi de beneficio quocu-
que, tanquam per obitum alicuius licet tunc viuentis
vacante, prouideri, & postea per obitum eius vac
prouisio, dicto supplicandi per obitum huiusmodi,
nouo facienda, nullius sit roboris vel momenti.

PRAEFATIO.

REGVLA ista magnũ æquitatis, & iustitiæ fundamen-
tum, & etiam concursum iuris communis habet, d
quo in c.1.cum sequen.de concess. præben. Et ideo
E fauorabilis erit amplianda, iuxta ea, quę dicit gloss. magn
in cap. statutum. de præbẽd. lib. 6. Et tradit Fely. qui de
regula in c. in nostra. in 37. corr. de rescrip. meminit. & M
der. in tracta. benefi. in 12. q. tertiæ partis. Primus eius a
tor fuit Benedictus XIII. vt patet in Quinterno regul
antiquorum Põtificum, quorum aliqua exemplaria pen
me sunt. Verum est, quòd illa regula Benedicti copio
ista est, & plures casus comprehendens. Sic etiam reg
Calixti & Sixti ab ista Innocentij differunt, vt etiam C
sator hîc aduertit. Nec est mirandum, quòd secundum
rietatem negotiorum, temporum, & personarum, etiam
gulæ mutationem recipiant: vt dicit Felynus in ca. Ro
phus. colum. 15. versi. vbi autẽ didici, &c. de rescript.
F omnia iustificantur per rationem text. in c. non debet. n
vulg. de consangui. & affini. In cuius quidem interpre
tione breuis ero: quia ista regula est de se clara, & par
antiqui, & Moderni super ea, propter dependentiam, q
habet à iure communi, dubitarunt: & quia eius materi
dinariè per Doctores in locis communibus discutitur
tractatur, ideo parum de ea curarunt.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR quæro, vtrum ista regula in gratia facta m
proprio, procedat?

SOLVTIO. Textus hic innuere videtur quòd non,
quo loquitur per verba, Impetrauerit, quæ verba mo
proprio non conueniunt, vt in capitulo, si motu propr
& capitulo, si pluribus. de præbend. lib. 6. Et istam opin
pa

nem sequi videtur Glossator hic. Pro qua opinione facit re A
gula Benedicti primi huius regulæ conditoris, quę expres-
sè dicit, dispositionem istius text. non habere locū in gra-
tia motus proprij. Et ratio esse potest secundum Fely. hic,
quia papa ex certa sciētia potest dare ius ad vacatura, etiā
certæ personæ, vt habetur in cap. ne captandæ. cum vulg.
de concess. præbend. quam facultatem non est verisimile
sibi per istam regulam ademisse.

Pro contraria tamē parte plura adduci possunt, pro qui-
bus ante omnia præsupponendum est, quòd contra impe-
trantem beneficium viuentis omnes leges diuinæ & huma
næ, & conciliares insurgunt, vt patet in cap. 2. & in cap. ne
captandæ. cum vulg. de concess. præbend. l. stipulatio hoc
modo. ff. de verb. oblig. l. fi. C. de pact. quia per talem impe B
trationem occasio captandæ mortis, & insidiandi benefi-
ciatis datur, vt dicit Bald. in l. 1. ff. vbi pupil. educ. debe. Vn-
de super eo quod continet peccatum, Papa dispēsare non
potest. c. & si Christus. in fin. de iureiuran. cap. super eo. de
vsur. c. sunt quidam. 25. quæst. 2. Sed omnes istę rationes in
gratia motu proprio militant. In qua potest dari defectus
intentionis, vt latissimè tradunt Moder. in ca. cæterum. in
6. colum. & in c. causam. el secundo. de testib. & in dubio ta
lis præsumitur intentio papæ, qualis de iure esse debet. vt
in cap. causam. & in c. si quando. de rescrip. talis igitur col-
latio, maximè obstante regula, non valebit, vt etiam no-
tat Ioan. Andr. in cap. 1. §. dicebat. in verbo contulisset. de
concess. præbend. lib. 6. C

Nec obstat, quòd papa motu proprio, & ex certa scien-
tia concesit: quia per hoc non derogatur concilio genera
li, quod requirit specificam mentionem, propter clausulā
derogatoriam quam habet: vt dicit Archi. in c. 1. de constit.
lib. 6. & Bald. in l. humanum. C. de legib. & videtur voluisse
Hostien. in summa, de rescrip. §. quas vires. & Oldr. consil.
190. facit cap. ex parte, de capell. monac. cum vulg. & licet
certa scientia papæ multum operetur, vt latè tradunt Mo-
der. in tract. clausularū. in verbo, clausula ex certa scientia.
Tamen talis clausula derogationem illius regulæ nō ope-
ratur, quæ expressam & specificam derogationē requirit,
vt dixi in proœmio regularum. quæst. fin. quia certa scien-
tia, neque motus proprius supplent exprimenda, vt dicit

D Fely.in cap.cum ecclesiasticæ.de except.

Nec obstat, quòd ista regula loquitur per verbum impetrauerit,&c. Quia etiam motus proprij impetrantur maximè secundum stylum hodiernum, vt dicit Cardinalis in consil.142.in final.& Fely.in cap.si quando.& Deci.in cap. 2.in 2.colum.de rescript. Et secundum istam opinionem reperio olim consuluisse quendam excellentem aduocatum consistorialem (cui nomen fuit Octauianus de Cessa.) in quadam causa Placentina Archipresbyteratus. Et ista opinio videtur æquior. Prima tamen opinio de iure firmior videretur, quando in gratia motu proprio, mentio regulæ facta non fuisset. Cui quidem opinioni verba istius regulæ videntur conuenire, quæ solùm de impetra-

E tione loquuntur.

Nec obstat, quòd motus proprius impetretur: quia hoc contingere potest. Sed in dubio motus proprius per impetrationem concedi non præsumitur, vt dicit Deci. consil. 341.nume.4.

Nec obstat, quòd concilium generale, ex quo censetur habere clausulam derogatoriam, expressam mentionem requirat: quia hoc in gratia motu proprio, & ex certa scientia non procedit, quæ plenitudini potestatis æquipollent vt notatur in cap.ad hæc.de rescript.quæ sufficit. Nam papa memoriam iuris habere præsumitur: cap. 1. de constit. in 6. Et certa scientia, & motus propius derogationem inducunt, vt tradit Decius in l.certum.col.2.si cert pet. Et si

F cet attenta ista ratione, videretur etiam derogatum isti regulæ de stricto iure, tamẽ ex illo stylo receptum est, quòd regulis non censetur derogatum, nisi fiat mentio de eis. Et ita per istam rationem ponderando verbum, Impetrauerit, tenuerunt domini regulam de annali in motu proprio locum non habere: de quo ibi latiùs dicetur. Ex prædictis igitur patet vtranque opinionem posse in disputatione congressu sustineri.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, an regula ista procedat in impetratione facta à legato, vel ordinario extra curiam?

SOLVTIO. Quia ista quæstio posset decidi pleniùs ex his quæ dixi in procœmio regularum, in secunda quæstione, & eam particulariùs examinaui in regula de infirmis

nfirmis resignãtibus,& in regula de annali, & in pluribus A
aliis locis:ideo breuiùs hîc procedam.

Concludendo igitur dico, istam regulam locum habere in impetrationibus legatorum & ordinariorum: quia negari non potest eandem esse rationem, quo ad ipsos. Nam si in papa habet locum regula,multò fortiùs in legato & ordinario procedet:præsertim cùm regula ista fauorabilis sit,& extendenda, vt in terminis concludit Decius in consil.398.in fin.Reliqua verò videnda sunt latiùs in dictis locis.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, an obtinens prouideri de beneficio viuentis ignoranter, vltra hoc quod incidit in regulam, si postmodùm sequuta morte, illud de nouo impe- B
trauerit à papa,non facta mentione de præterita impetratione vel occupatione,impetratio valeat, vt sit stabilis?

SOLVTIO.Videtur dicendum,quòd impetratio valeat, & inhabilis non reddatur:quia ex quo erat ignorãs, quælibet causa etiam iniusta à dolo excusat,vt in terminis videtur tenere glo.2. in cap.1. de concess. præbend. & gloss.in verbo repellatur.in cap.in primis.2. quæstio.3. & facit pro hoc illa communis regula tradita in l. igitur.ff.de libe.cau. & in l.plagij.la 1.C.de plagiar.

Tamen istis non obstantibns, contrarium cõcludendũ videtur. Nam licet impetrans ignorãter excusetur ab aliis pœnis, quæ imponuntur impetranti beneficium viuentis, videlicet priuationis communis ecclesiasticæ, ac incursus C
infamiæ,& c. quibus pœnis puniuntur scienter impetrantes,vt dicunt docto.in cap.1.Quo ad validitatem tamẽ impetrationis & nouæ prouisionis non excusatur ignorans. Nam si nõ facit mentionẽ de tali defectu, vltra hoc,quòd posset ista regula repelli,efficitur inhabilis:& ita concludit Decius in l.fin.in 5 col.C.de pact.Quia allegat Abb. & docto.in cap.1.de concess.præbend. Ponderando verbum maximè,adpositum per eum,& Oldr.consil.304. & dicit Decius ita fuisse iudicatum se præsente, in cõcilio Delphinatus Franciæ. Et hoc idem in terminis istius regulæ latiùs teassumit idẽ Decius in consi.398.& text.istius regulæ hoc videtur innuere, qui de impetratione facta viuentis nihil disponit,sed relinquit dispositioni iuris cõmunis,quæ an-

D nullat illas impetrationes tanquam illicitas, vt de benef-
ciis non vacantibus. Sed tantum ista regula emanauit ad
annullandum prouisionem de nouo faciendam post obit
illius, cuius beneficium, dum ille viuebat, impetrauit, quo
casu constat text. regulæ indistinctè talem nouam impetra
tionem annullare. Requiritur igitur, quòd per expressionē
illius defectus restauretur: nam vbi exprimitur defectus
Papa concedendo videtur dispensare, & vitium purgare
l. idem Vlpianus. ff. de excusa tut

Sed circa hoc adhuc aduertēdum est, quòd ista difficul-
tas habet duo capita. Primum respectu impetrationis vi-
uentis, & de ista non loquitur regula, sed illa subiicitur iur
cōmuni. Secundum caput est de prouisione facta post ob
E tum, per illum qui prius impetrauerat beneficium viuen
tis, & istum casum capit ista regula. Sed circa primum ca
put tota concertatio Decij vertitur, quæ ita simpliciter in
tellecta, non est vera, ex eo, quia in d. cap. 1. malitia & do
lus impetrantis punitur: non ignorantia quæ dolo care
nec Abb. in d. cap. 1. apertè de ignorante, sed dubitative
quitur. Et ideò declarandum est, hoc procedere in ignor
tia supina, quæ dolo æquiparatur, vt dicitur in c. 2. de con
stit. lib. 6. Nam taliter ignorans est inhabilis, quo ad tol
beneficium viuentis, quod impetrauit. Et ita expressè d
clarat seipsum Abb. in cap. post electionem. in quarto n
tabili de concess. præbend. Aliâs opinio contraria non p
cederet, propter regulam text. in d. ca. 2. qui disponit
F ligari ignorantes aliqua dispositione, nisi fuerint culpo
Et pro hoc facit text. in l. si quis mihi. §. planè. de acquir
hæred. Vbi valet mandatum factum de adeunda hæredi
re viuentis, qui communi opinione reputabatur mortu
vt tradit etiam Socinus in consil. 32. in 7. colum. vers. nec
tenet, &c. lib. 1. Hoc enim nō est propter aliud, nisi propt
ignorantiam istam. Est bene verum, quòd in istis spiritu
libus culpa in dubio timeri debet, etiam si fortè non fui
tali casu ista ignorantia non excusat. ex quo potest dici
spensatione superioris, vt est text. notabilis in cap. 1. de o
dina. ab episco. qui episcopatui renunt. Et secundum hō
posset saluari opinio Decij in d. lege finali.

Nec obstat, ꝙ quælibet causa excusat à pœna. dicta
plagij. cum concordantiis traditis per And. Sicul. in con
67.

67.col.penul.in fi.lib.2. Quia ad hoc respondetur, istud dictum non procedere, quando ea quæ quis facit, expressè sunt contra bonos mores, & vtroque iure prohibita; quæ quis inuestigare tenetur, prout in casu nostro fieri debuit. Nam tali casu, causa inuita aliquem non excusat, sed illum in dolo fuisse præsumitur, vt notabiliter Bar. Veron. in consil. 24. col. penul. declarat. Et Curtius senior in consil. 55. in 5. & 6. col. Et ita illa communis theorica. d. l. si plagij. limitatur. Et per ista hoc anno M.D.XXXIX. per aduocatos in vna Oscen. canonicatus, & præbend. coram R. D. Ioan. Paulo Ptolomæo dicebatur, quòd licet Antonius Calasans prouisionem suam de beneficio viuentis iustificare niteretur, & sub prætextu excusare, quòd habuerat literas de partibus, de grauissima ægritudine mortali, ex qua verisimiliter beneficij possessorem iam mortuũ fuisse opinatus fuerat. Tamen quia hoc clarius inuestigare tenebatur, & saltẽ per publicam famam mortis probare ista regula obstãte, excusatus non fuerat, nisi melius obitus famam, quæ sufficeret, probaret: iuxta tex. in d. §. planè. Circa secundum caput, videlicet de prouisione post obitum facta impetranti beneficium viuentis, dubitãdum nõ est, isti regulæ subiici, quia eius verba clara sunt. Et quod de prouisione dictũ est, idem de institutione dicẽdũ erit, vt videlicet huic reg. subiiciatur, iuxta ea, quæ dicit Abb. in d. ca. post electionem. Et idem in acceptatione: quia de beneficio viuentis nõ valet, vt Guido papa in consil. 107. dicit. Et idem de prouisione executoris vigore gratiæ expectatiuæ, dicendũ est, vt concludit Rom. in consil. 335. qui ad hoc pro singulari ponderat text. in c. ne captandæ. in fi. de concess. præben. lib. 6. Et ista procedunt, nisi consuetudo in cõtrarium esset, per ea, quę dicit Egidius decisio. 587. & sequitur Antonius de Burgos, Hispanus, vir certè eminentis doctrinæ, in cap. detestanda. de concessio. præbẽd. libr. 6. in quibusdam scholiis suis. De quo tamen valde dubito, quia esset contra bonos mores, per dictum Imol. in c. 2. de concess. præbend.

A

B

C

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, nunquid expectatiuæ de certo beneficio viuentis obstet regula?

SOLVTIO. Dicendum est, quòd non, quia regula tantùm concernit prouisionem factam post obitum illi,

D qui prius beneficiũ viuentis impetrauit, & expectatiua ni
est prouisio, sed dispositio ad prouisionem. Hoc adpare
quia per prouisionem acquiritur ius in re, vt in cap. si tib
absenti. de præbend. lib. 6. sed per expectatiuam non con
ceditur neque ius in re, neque ad rem, vt tradit Egid. decis.
DCLXVII iucip. auditor. Ratio est, quia est gratia cond
tionalis, per quam spes tantùm conceditur, vt tradit idem
Egid. decisio. 358. Et idem est in mandato de prouidendo
quod non tribuit ius in re, quia est titulus ad acquirend
de futuro, vt dicit idem Egid decisi. 564. Secus tamen esse
in reseruatione, quæ habet vim nouæ prouisionis, propte
clausulam, Exnunc, prout extũc prouidemus, &c. Expecta
tiua igitur non subiicitur isti regulæ, licet subiaceat dispo
E sitioni iuris communis, quæ annullat expectatiuam ad ea
tum beneficium tanquam illicitam, propter votum captæ
dæ mortis, vt in notabili casu in terminis probat Socin
in consi. 53. in 3. volum. Ex quo infertur, q prouisioni facta
per executorem vigore dictæ gratiæ expectatiuæ, quia ni
tribuit ius de præsenti, bene obstaret regula, vt dictum e
in proxima quæstione, non obstante q expectatiuæ cõ
di soleant motu proprio, vt dicit Ioan. Andr. in cap. si m
tu proprio. de præben. lib. 6. & Ioan. Cald. in c. mandatu
de rescript. quos refert Abb. in cap. 1. in 8. col. de iudicis
dixi in tractatu meo expectatiuarum.

QVAESTIO QVINTA.

F QVAERO, vtrum ad probandum aliquem impetra
beneficium viuentis ad effectum istius regulæ suffi
ciat supplicatio, quam fecit?

SOLVTIO. Glossator in regula 28. infrà eodem, tex
quòd non, quia per supplicationem non iudicatur, sed p
literas, vt dicitur in regula 25. Et quia impetrans nega
posset se talem gratiam impetrasse. Ita concludit Glos
d. regula 28. quam sequitur Felynus hîc.

Tamen aduertendum est, quòd in casu nostro super
petratione de beneficio viuentis facta non agitur, sed
per prouisione eidem impetranti post obitum facta, q
regulæ subiicitur, & ista est, quæ canonizari vel infring
titur: quo casu ea, quæ in regula 20. dicuntur, non proc
dunt. Supplicatio igitur primæ impetrationis benefici
uentis, est illa, quæ solùm adp robandum illum esse inha

lem producitur,& talis ſupplicatio de iure fidē facir: quia A
in iudicio non producitur ad effectum, vt canonizetur, vel
vigore eius, beneficium adiudicetur: & ideo regula 25. in
iſta ſupplicatione locū non habet, quia illa regula de prin-
cipali gratia, quæ canonizari debet, nō de adminiculatiua
loquitur, vt Domini in multis cauſis per D. Guliel. Caſsio-
dorum relatis, in collect. deciſ. titu. de reſti. ſpol. deciſ. 8. &
in titu. de ſentent. & re iudi. deciſ. 2. iudicarunt. Ad proba-
tionem igitur dicta ſupplicatio valebit. Nec obſtat, quòd
impetrans, ſe impetraſſe negare poteſt, quia in hoc cura
agenti incūbet. nam partes ſuæ erūt, verificare hoc, quod
ille impetrauerit. Quanuis Oldr. in conſil. 136. in 2. col. di-
cat, quòd ſupplicatio in dubio impetrata, præſumitur ad
inſtantiam illius, cuius fauorem concernit. Et hoc idem te B
net Specul. in titu. de appellatione. §. nunc breuiter. verſi.
quid ſi adpareat. & Domini mei me preſente, in multis cau
ſis ſequuti ſunt. Quicquid dixerit Card. in cōſi. 25. in 2. col.
& Fulg. cōſil. 24. in 2. col. & Egid. deciſ. 584. & Gemi. cōſil.
23. & Areti. in c. 1. de iudi. præſertim, quādo actus reperitur
factus cum impenſa conſiderabili, vt tradit Bar. & ibi Alex.
in l. cùm ſeruus. ff. de verb. oblig. vel ex aliquibus coniectu
ris oratorem ſupplicationem impetraſſe adparet, vt quia
illam ſcripſit, vel ſignari mādauit: tunc enim onus proban-
di contrarium, nominato in ſupplicatione incumbet. Ex
prædictis igitur Gloſſatorem malè dixiſſe conſtat.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, nunquid regula iſta cardinales impetran C
tes comprehendat?

SOLVTIO. Omiſsis verboſis diſputationibus, concludendū eſt quòd ſic, ex eo quia iſta regula iuris com
munis cōcurſum habet, & ſic fauorabilis eſt, & ideo exten
denda, vt dicit gloſſ. in cap. 3. de præbend. in 6. Maximè,
quia fauorem animæ cōcernit. Et vbi de anima agitur, ma-
gis cardinales, quàm alij cōprehēdi debent, cùm ſanctio-
res eſſe debeant, vt notatur in cap. cùm quidam. de iureiu.
Et latè Moderni in cap. ad aures. de reſcript. tradunt: & la-
tiſsimè Belenzinus in tract. de chari. ſubſi. q. 66. & latè ſu-
periùs in proœmio regularum, & in regula de infirmis re-
ſignantibus, & in regula de idiomate, & in multis aliis lo-
cis dictum fuit. Ideo iam dicta non repeto.

D QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, quid si eadem die, qua quis moritur, beneficium impetratur, an præsumetur eo viuēte, an mortuo impetrasse?

SOLVTIO. Vt breuiter hoc dubium restringam, iste casus videtur decidi ex his, quæ dicam in regula de verisimili notitia obitus. in 6. q. & per ea quæ scribit Fely. in c. pastoralis. in 4. col. de rescrip. videlicet ꝙ pro validitate actus, & vt delictum excludatur, ille actus præcedere præsumitur, qui ad validandum actum præcedere debuisset, ex qua eodem modo theorica hîc inferri potest, quòd quis in dubio post obitum impetrasse præsumitur.

Tamen diligenter aduertendū est, ꝙ Bonifacius VIII. E super hoc quandam extrauagantem ad perpetuam rei memoriam edidit, quæ in lib. bullarū Rotæ, cooperto sexto viridi, c. 152. scripta est, quæ incipit, Romani pontificis prouidentia, &c. & illa istam quæstionem decidit. Nam ibi Bonifac. voluit, quòd omnes impetrationes factæ, & in posterum faciendæ, etiam motu proprio, de data eiusdem die obitus, nullius momenti sint, omnes effectus inde sequutos annullans. Hoc tamen ibi Bonifa. limitat in beneficiis extra curiam vacantibus locum habere. Secus verò in beneficiis, quæ in Romana curia, vel locis vltra duas leguas dietas à dicta curia, non obstātibus, vacauerint. In quibus impetrationes valere voluit, vt ibi latiùs prosequitur. Itaque ex textu prædictæ extrauagantis casus noster (quod F est perpetuò notandum) deciditur, & limitatur.

REGVLA DE NON IVDICANDO IVXTA FORMAM SVPPLICATIONIS, sed literarum expeditarum.

ITEM, *Cum ante confectionem literarum gratia Apostolica sit informis: voluit, statuit, & ordinauit idem dominus noster, quòd iudices in Rom. curia, & extra eam pro tempore etiam si sint Sanctæ Rom. Ecclesiæ cardinales, causarum Palatij Apostolici auditores vel quicunq; alij) non iuxta supplicationum signatarum, super quibusuis impetrationibus vel concessionibus, nisi in dicta curia duxerat sint, commissiones iustitiam continentes per placet vel per sanctæ Romæ*

Romanæ ecclesiæ Vicecancellarium, iuxta facultatem super hoc sibi A
concessam sibi signatæ, sed iuxta literarum super eisdem impetratio-
nibus & concessionibus confectarum tenores & formas iudicare de-
beant: decernens irritum, &c. etsi literæ ipsæ per præoccupationem,
vel alias minus bene expeditæ reperiantur, ad illorum quorum inter-
est, instantiam, ad Apostolicam Cancellariam remitti poterunt per
eius officiales, quibus huiusmodi tenores & formas restringere con-
uenit, ad formas debitas reducendæ.

PRÆFATIO.

PRimus istius regulæ autor Nicolaus Quintus fuit, qui primus omnium regulas iudiciarias,& eas omnes,pau cis exceptis, quas hodie habemus, digessit: cùm ante ipsum nemo prædecessorum pontificum id egerit: sed vt B plurimùm quibusdam formulis literarum expeditionem, ac expectatiuas concernentibus contenti fuerant, vt ex eisdem literis adparet: & hæc regula quæ in supplicationibus gratiosis expediendis loquitur,plures alias regulas suffraganeas habet. Nam primi omnium Vrbanus Quintus,& Martinus Quintus expeditionem literarum, etiam in expectatiuis necessariam esse statuerunt, volentes, acceptationes ante literarum expeditionem factas, nullius esse momenti, vt in eorum regulis patet, cùm antè acceptatio & prouisio cum sola supplicatione valebat, literis non expeditis.vt ex decis Bisigneti.4.in tit.de concess.præben.adparet.Et hoc idem ad commissiones,quòd iurisdictionem non tribuerent, literis super gratiis non expedi- C tis,Nicolaus Quintus extendit.Quem in hoc sequuti sunt omnes posteriores pontifices, vt in eorum regulis cauetur.Et quod hìc generaliter de literis beneficialibus expediendis statutum est, idem in dispensationibus inferiùs in regula 53.determinatum reperitur.Et eodem modo sequestra & executoriales literarum expeditionem requirunt, vt in regula sexagesimanona adparet.De quibus omnibus regulis simul hic tractabo,ex quo, eandem materiam continent. Et licet ista regula per omnes ferè pontifices fuerit, prout iacet, innouata: Hadrianus tamen VI. quædam in ea,prout etiam in aliis dubitationis tollendæ causa,addidit.In primis in proœmio ista verba addidit (Cùm ante confectionem literarum gratia pAostolica sit informis,

D per hoc designans finalem rationem regulæ. Hoc enim aliis regulis non erat: tamen à decisione Rotæ 19. titu. conces. præben. in nouis, accepit. Secundò addidit ista verba (Nisi in curia duntaxat sint commissiones iustitiã continentes.) Quasi velit ꝙ in curia Romana iudicetur secundùm commissiones, etiam sine literarũ expeditione, dum contineant commissionem iustitiæ, & signentur per Placet, vel per Vicecancellarium. Tertiò addidit, (decretum irritans) quod in aliis regulis non erat. Tamen Rota semper tenuit sententiam latam contra regulam productam esse nullam, etiam si in ea non fuerit clausula annullatiua decreti: quia satis est legẽ prohibere, ne aliquid fiat. Non omnis lex pręceptiua decretũ irritãs habere dicitur, vt

E tant Moder. in l. non dubium. C. de legib. & in l. nemo p. test. de leg. 1. Sed de his satis. Ad quæstionem veniamus.

QVAESTIO PRIMA.

QVAERO, an regula ista concursum, similitudinem vel consonantiam cum iure communi habeat, vel sit contra ius commune?

SOLVTIO. Ista quæstio multùm necessaria est, quia decisione ipsius, in decursu materiæ plures difficultates decidi poterunt. Nam si regula ista cum iure cõmuni concordat, fauorabilis, & extendenda erit. Si verò contra commune, strictam interpretationem recipiet. Et ideo veritas adpareat, omissis ambagibus, concludẽdum videtur regulam istam in aliquibus iuris communis concursum habere. De quo etiam aliquid inferiùs dicam in

F quæstione, an habeat locum in motu proprio.

Tamen nunc pro ista opinione in primis faciunt ea, quæ tradit Bal. in l humanum. circa. fi. C. de legib. Quem sequitur Fely. in c. eam te. in 3. col. de rescrip. Vbi volunt, gratiam papæ literarum expeditionem requirere, vt de illa cõstare possit. Nam de iure cõmuni gratia sub quadã tacita cõditione, si literæ expediãtur, cõcedi videtur, vt dicit Egid. cons. 24. in 3. col. vers. & puto, &c. Nam per expeditionem forma & perfectio gratiæ datur, vt dicit decisio Rotæ titu. de rescript. in nouis. repetita per Egid. decisione 7. Et licet quo ad esse ipsius gratię scriptura non requiratur, tamen quo ad probationem necessaria est, vt dicunt communiter doct. in rubr. de constit. Et vltra ipsos ratio

opi

opinionis redditur per Egid.decis.609. incipi.impetrans, A
&c.Quia sola supplicatio,ex eo concludenter non probat ius alicui competere:quia fortè quãdo literæ expediri debent, Cancellariæ officiales clausulas supplicationis aliter extendẽt,vel restringẽt, & fortè super tali supplicatione literas non dabunt:quia,vt experiẽtia docet,plures supplicationes expediri non possunt:quia fortè in eis aliquæ clausulæ,quæ contra stylum sunt,ponuntur. Et ideo antequam hoc expediamus,supplicatio non videtur certitudinem continere:& propterea gratia per solam supplicationem informis per Rotam appellari solet, vt patet decis.19. de concess præben.in nouis. Sic etiam videmus,quòd intrans possessionẽ beneficij,literis non expeditis,licet habeat supplicationẽ, omne ius perdit,vt dicit Fely.in c.veniens.in 2.col.de accus.& est tex.in extrauag. iniunctæ.A- B
lias frustrà papa in cancellaria tot officiales poneret,dans illis formam per suas regulas expediendi, si sola supplicatio sine expeditione valeret,vt dicit Egid.in cõs.34.Requiritur igitur expeditio literarũ,quia per illas omne dubium tollitur,& gratia digesta,& habere totaliter perfectionem suam dicitur,vt tradit Oldr.in consi.324.incip.factum tale est.Dominus noster,&c.in 2.col.versi.quartò,circa renuntiationem,&c. Nam sola supplicatio adhuc in vtero existere dicitur,donec per expeditionem literarum in mundum producatur, vt dicebat Bal.per.l.contractus.C.de fide instrum.& reassumunt Moderni Bononien.rep.rubric.C.de proba.in 13.col.facit dictum Ange.in l.bene à Zenone.C. de quadri.præscrip.de quo mentionem feci in tracta.bre- C
uium.num.4.Inde euenit,quòd Rota sepissime,temporibus meis,in pluribus causis voluit, excipientem, seu dantem de iure tertij per solam supplicationem ius clarum, neque liquidum producere, donec literæ expeditæ sint: quia in expeditione veritas concessorum discutitur. Nam aliquãdo videmus,quòd supplicatio expediri non potest. Meritò igitur Rota iudicauit,illud ius informe & cõfusum esse,adeo ꝙ ante literarũ expeditionem plerique Doctores voluerunt non dari canonicũ titulum, saltẽ in suo esse perfecto,vt dicit Egid.decis.110.in 4.col.& decis.664.& tenet etiã Nicol.Milis quondã auditor Rotæ, in verbo gratia Apostolica.cum quibus concordat decis.458.incipien.

D circa ſecundum.in nouis.Hinc eſt,quòd ſumptum de re
ſtro ſupplicationum ſignatarum, in iudicio fidem non fa
cit,vt dicit Egid.deciſ.252.Secus autem ſi ſumptum litera
rum bullatarum extrahatur, vt dicitur deciſi.621. in antiq
repetita in deciſ.681.aliàs ſecundùm titulos eſt deciſ.28
tul. de proba. Quam deciſ. ſequitur Barthol. Belenzius
Rotæ auditor in tract.de chari.ſubſid.q.113.

Et iſta omnia, quæ de iure cõmuni procedunt, cum di
ſpoſitione iſtius regulæ cõcordant, quæ literarum expe
tionem etiam requirit. Quod vlterius ſuadetur:quia reg
la iſta,& regula 29.quæ diſponit commiſsiones non va
re,literis non expeditis,& regula 53.quę vult diſpenſatio
nes etiam non valere, literis non expeditis, omnes il
E tres regulæ concordant in vno fine,& eandem mentem
tentionem habent,vt de ſe patet.Et tamen Old. proba
conſi.326.incipien.quòd articuli.in 2.& 3.col. verſic.pa
ſertim.& verſi.item quis dubitat,&c. dictas regulas exp
ditionem literarum in diſpenſationibus requirentes, co
iure communi concordare,imò idem quod ius commu
continere idem dicit Egid.conſi.34.in 5.col.in fina.verſi
& puto quod non, &c. Igitur & in iſta regula idem dic
dum erit.Pro quo optimè faciunt motiua eiuſdem Old
conſi.324.incipien.factum tale eſt,&c.in 2.col.verſi.qu
tò renuntiationem,&c.conſ.ſeq.incipien.thema quæ
nis. & latiùs in conſi.328. incip.ad idem.col.2. Ex quib
manifeſtè colligitur diſpoſitionem iſtius regulę quàd
C conformitatem & depẽdentiam à iure communi habe
Et tamen vlterius circa præmiſſa aduertendum, quo
teræ tunc expeditę dicuntur,quando in plumbo ſunt,
ta c.licet ,de cri.falſi.facit quod dicit Domin.ex mente
pi in c.ſicut.de præben.lib.6. Et ita in practica ſeruatur,
refert Felyn.in c. ex diligenti.in fi.de ſimo.Et tenuit Ro
in vna Salamantina parochialis,de menſe Nouemb.
xxxix. coram R. P. D. Marcello Creſcentio, pro mo
ſtro Hieronymo Arze. Et licet iſta literarum expedi
ad probationem propter prędictas cauſas requiratur,
in caſu iſtius regulæ militant : tamen Moderni Vincen
in repe. rubr.de conſt.in 13.col.hanc regulam factam
ſe dicunt propter alias cauſas,quæ ſecundũ ipſos dua
poſſunt,propter quas papa ad faciendam iſtam regul

tus fuerit. Prima, vt falsitates quæ in supplicationibus facilius committuntur, quàm in bullis, propter adpositionem manuum plurimorum officialium, vt dicit text. in l. fina. C. de codicil. Secunda ratio, ne si sola supplicatio absque literarum expeditione sufficeret, officialibus Romanæ curiæ præiudicium inferatur, qui ob eam causam bona fide officia sua à sede apostolica emerunt, vt inde emolumentum aliquod ex adpositione manuum eorundem capiant. Et secundùm istas rationes aliæ regulæ cancellariæ, expeditionem literarum requirentes, regulantur. Et iustificatur decisio Egid. 644. incip. si papa, &c. qui voluit gratiam per solam supplicationem factam ante literarum expeditionem ius effectuale in personā prouisi non inducere, adeò quòd si prouisus ante literas cōfectas cū sola supplicatione moreretur, aut matrimoniū contraheret, vel religionem profiteretur, nihil per eius obitū, matrimoniū, vel professionē vacaret, vt ibi per eū. Et hoc sentit Egid. decis. 69. A B

Tamen considerandum est, q̄ licet prædictæ rationes veræ sint, habito respectu ad istam reg. quæ probationem requirit, quæ certitudinaliter per solam supplicationem fieri non potest, donec videatur si illa expediri possit, vt superiùs dixi: non tamen militant, quo ad essentiam gratiæ, quæ in sola supplicatione consistit, quia eo ipso, quòd papa dicit, Fiat gratia absq; alio adminiculo literarum facta est, vt dicit Calde. in c. quisquis. de electio. cum multis concor. quæ more suo congerit And. sicul. in ca. in nostra. in 5. col. nu. 19. de rescript. iuxta illud Lucæ cap. 1. Fiat mihi secūdum verbum tuum. & inferiùs dicam, dum declarabo signaturam gratiæ factam per verbum, Fiat. Et secundum hoc illa decisio Egidij. 644. vera non erit, nec hodie in practica tenetur: sed seruatur quædam decis. 882. in antiq. incip. Nota, quòd vbi gratia est facta, &c. quæ disponit beneficium per obitum illius vacare, qui mortuus fuit, cum sola supplicatione ante confectas literas. De quo latè loquitur Io. And. post Archidia. in proœmio lib. 6. & Barb. in d. c. in nostra. Redeundo igitur ad propositum, dico, quòd regula ista in hoc cum iure cōmuni concordat: quia de iure communi sola supplicatio indubitatam probationē iuris non inducit, proprer interpretationem clausularū, quę in expeditione literarū per abbreuiatores & alios officiales fieri C

D solet. Et propterea hîc papa iudicibus mandat non debere iudicare iuxta formam supplicationũ. Et secundùm hanc deci. Egidij, & aliorum rectè procedunt, & rationes mitant superiùs factæ per Modernos Vincentinos.

Tamen quo ad essentiam gratiæ, ista regula secundùm interpretationem communẽ à iure cõmuni discordat, vt etiam dixit Glossator hic, & superiùs in regula 8. Et realiter notabiliter Soci. in consi. 41. in 2. & 3. col. lib. 3. Et iuxta istam interpretationem saluatur prædicta decisio 882. quæ considerat ius tantùm in supplicatione consistere: quia literę non dant ius in re, nec ad rem, sed sola gratia. Et licet talis gratia secundùm aliquos informis dicatur, cum per literas forma detur illi gratiæ: tamen illa forma formans

E seu essentialis non est, sed probatoria, vt dicit Geminia. consil. 106. 2. col. versi. in contrarium. Requiruntur igitur literæ quo ad probationem, & quo ad executionẽ gratiæ & prouisionem, respectu executorum, & fulminationis processuum, vt in expectatiuis, & similibus adparet, quæ cum sola supplicatione fieri non possent. Licet etiã, quibusdam casibus sola supplicatio sufficiat, teneat decisio Rotæ quæ ta, titulo de concess. præben. in antiquiori. quam dicit mirabilem Felyn. in c. eam te. col. pen. de rescript. Et hoc modo procedit etiam, quod dicunt Moder. in tract. pensionum quæst. 11. videlicet, quòd pensio imposita de consensu pro solam supplicationem debetur, & transit ad successores etiam literis non expeditis. Imò potest agi ad cẽsuras po-

F sitas in supplicatione cum ea sola, licet quando ageretur ad priuationem, ob non solutionem, literæ ad probationem requirantur, vt dicit ista regula. Et ita iudicauit Rota & signatura in casu contingẽti, vt refert Dominus Guid. in collecta. decisionum. Quanuis etiam circa illud dictum de exactione pensionis, literis non expeditis, quòd sine conscientia fieri non possit, aliqui ex antiquis doctoribus Cancellariæ dubitauerint, vt refert Hierony. Paulus antiquus Cancellariæ apostolicæ corrector, eo. lib. qui vulgo practica Cancellariæ appellatur, vt referam in alia q. Sed cit igitur ex prædictis ostendisse reg. istam, dependentiam & similitudinem, siue quandam consonantiam cum communi habere. Pro quo plura scribũt Moderni Papæ repetẽtes tit. de cõsti. in charta fi. Et vlteriùs, quid exp-

tio literarum operetur, dicam in vna quęst. super regula de subrogandis.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, nũquid ista regula extra curiã locũ habeat? SOLVTIO. Videtur dicendum, quòd non, quia text. iste de iudicibus in Roma. curia deputatis loquitur, † Ergo contrariũ in aliis dicendum est: quia positio vnius, alterius exclusio est. l. cum prætor. cum similibus. ff. de iudi. Et isto modo argumẽtãdi vtitur Angelus in repet. l. si vacantia. colum. 6. C. de bo. vacan. & Decius in l. 1. colum. 14. de offic. eius. & alibi sæpe. Et pro ista opinione facit, quia regula. 53. quæ est isti similis, & dispẽsationes non valere disponit, nisi literis expeditis, extra curiam nõ procedit, vt aliàs tenuit Rota. Secũdum quod refert dominus Gulielmus Casiodorus in quadã sua decisione, super regula, de infirmis resignã. &c. quæ incipit, sæpius fuit disputatum. Et Soci. in consil. 41. volu. 3. Et idem tenuit Rota die prima Iulij M. D. XXXVIII. & iterum die 8. Ianuarij M. D. XXXIX. in vna Illerden. canonicatus coram R. D. Ioanne Paulo, vbi bis tenuerunt, & concluserunt omnes Domini dictam regulam. 52. locũ non habere in dispẽsatione facta à legato extra curiam. Contrarium tamen tenet Glossator hic in secunda colum. & ad istum tex. respondet, videlicet, quòd ista verba, in Romana curia, exempli causa ponũtur, quod regulam non restringit. arg. ca. 1. ne cle. vel mona. Et pro ista opinione Glossatoris facit proœmiũ regulæ anti quæ per Nicolaũ. v. cõditæ, vbi Nicolaus hoc modo exorditur: Quia plærique litiũ strepitus dispẽdiũ amplectẽtes, frequẽter illas per signaturã, super quibus apostolicæ literæ conficiendę forent, supplicationũ exhibitiones protrahere nõ expauescunt, vt dispendiis obuietur, & litibus huiusmodi finis quãto citius imponatur. Statuit, &c. Ista sunt verba formalia proœmij illius regulæ primò conditæ, quæ generalia sunt, & militant ita extra curiam, sicut in curia, & ita etiam in simili quæstione ponderatum fuit proœmium reg. de ann. vt ibi dixi. Cum igitur ratio proœmij sit generalis, conueniens est, quòd regula generalis esse debeat.

Quid dicẽdum? Puto primã opinionem veriorem esse: quia ista regula nõ loquitur nisi de iudicibus deputatis in Romana curia, etiã si cardinales vel auditores fuerint. Er-

† Quod esti in vno cõceditur, in aliis negat: vt etiã procurator ad solùm exequi debeat, quod procuratio emissa præscripserit. l. maritus. C. de pœu. Itidẽ si cui petitioni specialiter destinata est cõpẽsatio in cæteris non obiicitur. l. quod Labeo. ff. de cõpensa. & l. cùm ita. ff. de cond. & demõst. Quæ igitur ppter necessitatẽ recepta sunt, nõ debẽt in argumenta trahi: vt l. quæ ppter. ff. de regul. iur. vt in captiuis redimendis, ex necessitate rei sacræ alienatio permittitur: vt C. de sacro sanc. eccles. l. pen. hoc non trahit, vt indistin-

go intentionis papæ fuit, nolle regulam ligare extra curi[illegible] aliàs si voluisset, hoc dixisset. argu. cap. ad audientiam. [illegible] quia si contrarium diceremus, magna seruitus & longum dispendium gentibus Vltramõtanis in longinquis regi[illegible]nibus habitantibus imponeretur, gratias sola supplicatio[illegible]ne ab eorum ordinariis factas, ad curiam pro expeditione bullarum mittere deberent, cum tamẽ quotidie videamus in Rota dictas gratias sine cõfectione literarum, nisi cum solo instrumento notarij, & sigillo Episcopi approbari & canonizari. Et idẽ incõueniens resultat, si gratia facta per papam nõ probaret coram ordinariis, facta recognitione per testes, nisi literis expeditis. Esset enim valde absurdũ, quòd iudicia & tribunalia ordinariorũ, secũdum istam regulam regulentur, & quòd iudicia eorũ suspendantur, vsquequo literæ in curia expediantur, cũ tamẽ ordinarij secũdum ius cõmune procedere debeant, quod literarũ expeditionẽ nõ requirit, sed solam nudã & simplicem signaturam, vt notatur in cle. dudum. §. nos enim. de sepult. & in cap. institutionis. 25. q. 2. cum aliis concord. vt superius in prima quæstione dixi, & ita in practica seruari videmus. [illegible] quod dictũ est de ista regula, idem dicendum est de regula 53. infrà eod. vt dictũ fuit superius. Sic etiã & de alia regula dici potest, quæ in executorialibus literarum expeditionẽ requirit, vt videlicet in executorialibus legatorum & ordinariorum non procedat. Et nunc de mense Nouemb. [illegible] XXXVIII. coram eodem R. D. Ioan. Paulo in vna Lucana attentatorum parochialis filiorum Corui, hoc idem dubium propositum fuit. Nam papa cõmiserat causam in partibus supplicatione introclusa. & iudex in partibus protulit sententiam literis nõ expeditis: fuit dubitatum, vtrum regula ista haberet locũ. & Glossator in regula 29. tenet quod non, quia regula ista loquitur de supplicatione. & breue non est simpliciter supplicatio, sed est quid mistũ, & ideò sub simplicibus mistum non comprehenditur, vt in c. statutum [illegible] elect. lib. 6. nescio tamen quid Rota tunc concluserit, [illegible] decisioni propter aduersam valetudinem non interfui, [illegible] ista opinio mihi placet, in qua tunc fuerunt egregij plures doctores, & secundum eam Rota paulò antea vnam causam similem deciderat coram D. Paulo Capisucco, de qua in tract. breuium. in 8. & 9. num. mentionem facio.

[illegible] alienatio pmittatur: vt gl. d. l. quæ propter. Nam quod contra rationẽ iuris receptũ est non est producẽdum ad consequentias. l. quod cõtra. ff. de reg. iur. nisi eadem aut maior ratio esset. tũc cùm in aliquo casu sentẽtia manifesta est, is, qui iurisdictiõi præest, ad similia procedere, atque ita ius dicere debet. l. non possunt. ff. de legib. & senatusc.

IOANN. MILL.

QVAESTIO TERTIA. A

QVAERO, an regula ista procedat quãdo ordinarius prouidit in curia de beneficiis vacant. in sua diœcesi, videlicet, vt prouisus tunc teneatur literas expedire?

SOLVTIO. Dicendum est quòd non, quia prouisio ordinarij sufficit beneficiato quo ad hoc, vt dicatur habere titulũ vigore cuius possit cũ bona conscientia beneficium possidere vt superius in quæstione proxima dictum est.

Sed maius dubiũ est, nunquid Episcopus in curia posset prouidere? Videtur quòd non, quia præsente papa, nullus potest iurisdictionem ordinariã exercere, vt dicit Archid. in cap. experientiæ. 11. q. 1. & dicam inferius. q. vlti. pro quo facit text. in l. 2. ff. de offic. procon. Sed tenendo cõtrarium B respondetur ad hoc, quòd dictum Archid. in iurisdictione contentiosa propter rationes positas in d. vlti. q. procedit, sed secus in volũtaria, prout est cõferre beneficia, quia talis iurisdictio extra diœcesim exerceri potest, vt dicit Ioan. Andr. post Ioan. Mona. in c. si beneficia. de præbend. lib. 6. & hoc tenet Innoc. in cap. quia diuersitatem. in fin. de concess. præbend. sequitur Præpos. in cap. qui aliquo. col. fin. 51. distinct. & eodem modo legatus in curia beneficia suæ prouinciæ reseruare, vel cõferre poterit, vt tenent Moder. in tract. reseruatio. in 10. q. 4. q. princ. & propterea non requiritur, quòd prouisus ab eo literas expediat.

Sed hoc de stylo solet modificari, secundum quod dicit Hieronym. Paulus, antiquus Cãcellariæ vicecorrector, in C illo libro, qui Practica Cancellariæ appellatur. fol. 82, vbi dicit, quòd communiter Episcopi vadunt extra vrbem ad conferendum, ad hoc, vt dicantur esse in aliena diœcesi. Sed Moder. in d. tract. referunt D. Auinionen. hoc obseruasse, quando papa in curia præsens erat: vbi verò erat absens, tunc in curia conferebat, & adiunctis istis verbis, videlicet, absente S. D. N. ab vrbe. Itaque siue vno modo, siue alio, quæstioni satisfactum est.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, an ista regula habeat locum in accessu, vel regressu, ex causa onerosa, & per viam contractus?

SOLVTIO. Hodie, quæ numeratur. 14 Martij M. D. XXXVII. in vna Hispalen. canonicatus, corã R. P. D.

D Marcello Episcopo Marsicano, per omnes Dominos, exceptis duobus, concluſum fuit, regulam iſtam, & aliam, de qua tunc principaliter agebatur, videlicet, quòd acceptationes ſuper gratiis, niſi literis expeditis, non valeant, habere locum etiam in regreſſu.

Tamē prędictis obſtat, quia regreſſus ex cauſa onerosa propriè gratia non dicitur: ex quo potius in quandam cōpenſationē exhibiti beneficij concedi videtur, quàm ſpōtè & liberè, iuxta ea quę ſcribit Iaſ. de donatione remuneratoria in l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iur. & quæ latius ſcribam in regula de publicandis reſig. in illa quæſt. an regula habeat locum in permutatione. Ad idem facit, quia vidimus regulam Cancellariæ de nō vtēdo duabus gratiis, nō
E habere locum, quando gratiæ conceſſæ fuerunt ex cauſa onerosa, vt refert D. Guliel. Algaren. Rotam ita iudicaſſe.

Et ideo, vt hęc omnia elūceſcant, pro reſolutione iſtorū contrariorum conſiderandum eſt, quòd aut in iudicio petitur canonizari gratia acceſſus vel regreſſus: vel vigore dictæ gratię beneficium adiudicari petitur. Et iſto caſu ſola ſupplicatio non ſufficit, ſed literæ expeditæ requiruntur, aliàs tam regula iſta quàm regula 29. locum habebūt. At vero ad canonizatoriam, vel ad iudicatoriam ſententiam non agitur, ſed ad abſolutoriam. Et iſto caſu ſola ſupplicatio acceſſus, vel regreſſus ſufficit. Ita in vna Redonen. parochialis ſancti Hilarij, coram D. Triuultio, & in duabus aliis cauſis tenuit, & iudicauit Rota, prout refert D. Gabr.
F in collectaneis deciſionū. tit. de re iud. Et ſic etiam tempore meo, vidi in pluribus cauſis iudicari. Et hoc procedit etiam ſi actor haberet ſentētias pro ſe, quia poſſent reuocari, cōſtito de iure poſſeſſoris per ſolam ſupplicationem, etiam ſi illa ſupplicatio ius tertij concernat: quia tali ſola ſupplicatio quo ad abſolutoriam ſufficeret, vt in dicta cauſa Redonen. contigit. Quia abſolutoria pro quodlibet obo poſſeſſore data fuit, qui de iure tertij per ſupplicationem ſolam dederat. Et ſic ſententia Triuultij canonicatoria gratiæ, ſi neutri, ipſius actoris reuocata fuit. Et illam Anto. de Mōte, qui poſtea cardinalis fuit, reuocauit. Et etiam tēpore meo Rota iudicauit in vna Burgen. beneficiorum, coram D. Camillo de Balionibus de menſe Maii M.D.XXXII. in fauorem Franciſci Peſquera, qui de ſup-

cauſa

cationē iuris tertij, quo ad absolutoriā dedit. Et ista omnia A
in ratione iuris consistunt: quia si actore non probante,
reus, etiam si nihil producat, absolui debet. l. fina. C. de
rei vend. & c. fi. de iur. iur. & decis. 1. 3. & 4. de re iud. in no-
uis. Tanto fortius reus absolui debet, quādo aliquid pro-
ducit. Nec obstat, quòd iurisdictio auditori non datur, nisi
literis expeditis, vt in d. regula 29. Quia procedit hoc in
canonizatoria, secus in absolutoria in odium molestātis,
quod fieri potest. Nam quo ad hoc iurisdictio datur: sicut
pro condemnatione expensarum & damnorum iudici ex
rescripto nullo iurisdictio tribuitur, vt tradit Abb. in c. di-
lectus. el. 3. de præbend. & Moder. in cap. fin. de rescript. &
in cap. dispendia. eod. titu. lib. 6. B

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula ista habeat locum quando agi-
tur possessorio?

SOLVTIO. Generalitas verborum eius innuit
quòd sic, tamē contrarium sæpe in Rota fuit tentum: quia
agenti spoliato colorem tituli per solam supplicationem
probare sufficit. Imò sola prouisio subexecutoris ꝑ colo-
re sufficit, vt dicit Egid. decis. 573. incipien. spoliatus. Vel
etiam sola prouisio, siue collatio vicarij Episcopi, vt dicit
idem Egid. decis. 50. incipiē. si petens. A fortiori igitur gra-
tia signata per papā sufficiat, de cuius potestate nemo du-
bitat. Imò confessio tituli aduersarij expoliato pro colore C
sufficit, vt tenet Felyn. in cap. olim. colum. 6. versicu. limita
secundo. de rescript. & Philip. Francisc. in cap. ad decimas.
colum. 9. de restit. spol. & in cap. 1. colum. 4. de eo, qui mit.
in poss. lib. 6. Præpos. in cap. 1. & col. 13. q. 1. & in cap. porrò.
col. 4. de diuor. Et hāc opinionem tenet, & seruat Rota, vt
patet in decis. 19. de rest. spol. in no. Ratio est, qa possessio
canonicè per solam supplicationem signatam & dotatam
capi potest. Nec reperitur, nisi in consistorialibus requiri
literas, per extrauag. iniunctæ. tit. de elect. cum aliàs de iu-
re communi, etiam sine illis sola supplicatio sufficiebat. Et
ita intelligi debent, quæ scribit Fely. in cap. veniens. col. 2.
de accusat. Nam vt superius in 1. q. dictum fuit, gratia prin-
cipis per solam signaturam recipit esse. Et literæ solum in
ista regula ad probationem, prout de iure cōmuni, requi-
runtur vt tradit Abb. col. fi. & alij in c. in nostra. de rescript.

D Hinc videmus, quòd dispensatio ad duo incõpatibilia per
solam supplicationem sortitur effectum, non obstante re-
gula 53. quæ disponit dispensationem non suffragari, nisi
literis expeditis, vt dicit Glossator in regu. 13. colum. fin.
Et tenuit Rota in vna Illerden. Archidiaconatus coràm D.
Staphileo, de mense Ianuario M. DXXVI. in qua fuit con-
clusum in fauorem Ioan. Beltrandi, dispensationẽ ad duo
incompatibilia sustineri posse per solã supplicationẽ, cu-
ius vigore d. Ioannes obtinuit, & dicta beneficia possedit.
Et hoc quando nõ agitur super dictis beneficiis incompa-
tibilibus iam obtentis, sed super alio beneficio postea ac-
quirendo. Nam in casu prædicto dictus Ioãnes postquam
vigore dispensationis obtinuerat, & possederat plura in-
E compatibilia, acquisiuit postea dictum Archidiaconatum
Illerden. alius illum impetrauit sub prætextu, quòd dictus
Ioannes possederat plura incompatibilia cũ sola supplica-
catione literis non expeditis. Et sic quòd erat effectus in-
habilis, quo ab obtinendũ, Rota concluſit, vt dixi, hoc ca-
su regulam nõ obstare, quia sola supplicatio sufficiebat ad
excusandam inhabilitatẽ beneficiorum acquirendorum,
secus si ageretur super acquisitis & possessis, cum sola sup-
plicatione. Et eo etiam casu sufficeret secundũ Rotam, po-
te sententiã dispẽsationem expedire, non obstante, quòd
tempore litis motæ literæ expeditæ non fuissent, quia ad
illi regulæ 53. satisfactum esset. Ita latè refert tenuisse Rot.
Domin. Guliel. in collectaneis decisio. Vbi longo verborũ
F ambitu hoc discutit, vt ibi videri potest. Si igitur quæ ad
proxima decisione dicta sunt, quãdo agitur petitorio pro-
cedunt, à fortiori hìc, vbi possessorio agitur. Et ista dis-
tatio quo ad istam regulam satis resoluta videtur.

Sed magis huic difficultati obstat regula 29. quę cõmis-
sionẽ causæ nõ valere, nisi literis expeditis disponit. Vnde
ex quo absolutè regula illa loquitur de commissione cau-
sæ intelligi potest, siue sit causa possessorij, siue petitorij.
Quia verba indiffinitè prolata omnẽ casum cõprehẽdũt,
nisi excipiatur. c. 2. de coniug. lepro. & c. 1. de cõstit. Tam
quia in causa possessorij de canonizatoria, neq; de adini-
catoria nõ agitur, sed de tollenda molestia illata. Per quã
quidem remedium, nihil expoliato de nouo tribuitur, sed
tantũ in eo statu, in quo prius erat, cõseruatur. Voluit Ro-
ta

ta in odium spoliantiũ vtranq; regulam locũ non habere, A
quando ageretur spolio,& sic possessorio.Et ita D. Guliel.
super illa regula.29.Rotam in pluribus causis ita tenuisse
& iudicasse refert.Nam si rei sæpissime in Rota cum sola
supplicatione pro cõseruanda eorũ possessione absoluun
tur,à fortiori expoliati ad prius habita, cum sola supplica-
tione restitui debent.Quia sufficit illa supplicatio sola pro
colore tituli. Sicut etiam sufficit supplicatio nouæ proui-
sionis ad supplendũ defectum publicationis per regulam
requisitæ,vt iudicauit Rota coram Domino Casiodoro
in vna Caurien.canonicatus & præbendæ,vt ipse idem re-
fert in quadam decisione.Et sic semper Rota omnes regu-
las requirentes literarum expeditionem in petitorio,non
autem in possessorio procedere intellexit,vbi gratia ca- B
nonizari non petitur,seu supplicatio quæ tantũ pro colo-
re tituli producitur.Hinc est,quòd quando de titulo be-
neficij non agitur,sed de possessione,leuiores & summa-
rię sufficiunt,vt dicit Egid.decis.50.& 99.Et defectus pro-
prietatis nõ attenditur.Hinc voluit Rota,quòd agẽti spo-
lio nõ obstaret notorius defectus iuris,cõtra dictũ Innoc.
in c.constitutus.de fil.presbyte.Et ita de mense Ianuario
M.D.XIX. refert se in prædictis pronuntiasse in vna Lausa
nen. D. Guliel.Casiodorus in quadam decisione.quam
sententiã confirmauit. R. P. D. Paulus,vt ibi latius refert.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO,quæ differentia est inter istam regulam,& C
illam positam,num.53.quæ disponit,dispensationes
non suffragari,nisi literis expeditis?

SOLVTIO. Ista regula iudicem respicit,adeò, quòd si
tempore commissionis literæ expeditæ non sunt, gratia
non valet,nec sentẽtia,quia respicit initium iurisdictionis,
quæ per istam regulam tollitur,nisi forma in eo contenta
seruetur.Sed in regula 53.respectus ad possessionem,& ad
actum extraiudicialem habetur. Ideo sufficit,quòd ante
sententiam literæ dispensationis expediantur,quia regula
illa ad iudicem non dirigitur.Et ita iudicauit Rota in illa
Illerden.Archidiaconatus,de qua suprà in proxima quæ-
stione mentionem feci.

Pro quorum intelligẽtia est vlterius aduertẽdum,quòd
plures sunt regulæ cancellariæ requirentes literarum ex-

D peditionem. Prima est ista quæ iudicibus legem impon
ne secundū tenorem supplicationum iudicare debeāt,ni
literis expeditis.Et ista regula,vt dixi,concernit iudicem
Alia regula est inferius posita.nume.29.quæ omnes com
missiones factas super concessionibus beneficiorum, ni
super illis prius literæ sint confectæ annullat.Et illa regu
etiam ad iudicē dirigitur,adeò,quòd in vtraq; iurisdictio
sub modo datur.Et ad euitandum pœnam istarum regula
rum,aliquæ cautelæ per practicos curiales inuentæ sunt,
quas latissimè inferius in 1 6.quæst.referam,dum excepto
nem istius regulæ examinabo,vbi sumpta occasione ali
quid de signatura gratiæ & iustitiæ ponam.& istæ duæ re
gulæ iudiciales sunt,& ideo sunt de dandis.Tertia regu
E est,quæ est ordine 37.etiam literarum expeditionē requi
rens,videlicet,quando religiosi aliquod beneficiū ad nu
tum irreuocabile petunt,& ista regula potius literarū ex
peditores q̄ iudicem cōcernit,ideo de dandis nō est,qua
circa modum expediēdi versatur.Quarta regula est,nu.40
quæ in sequestris & remissoriis literarum expeditionē re
quirit,& ista regula propter continuas derogationes non
est alicuius momenti,quia nunquam vidi remissorias mit
ti per literas plumbatas,quāuis longo tempore fuerint
Rota.Sola igitur commissione illi regulę per Vicecance
larium derogatur,& certè deleri deberet,ne membran
occuparet,quia etiam pro tam modica re,prout est se
strum,& similia,non est honestum requiri literarum exp
F ditionem,cum iam supérq; satis litigantes in litibus gra
sequendis exponunt.Quinta regula est,quòd nullæ pen
siones soluantur,nisi literis expeditis:de qua mentionem
facit vulgatus liber Prouinciale ecclesiarū.fol.45.& Glo
sator hic col.fin.Sed istam regulam hodie non habemus
quia partes vt plurimum supplicationi consentiunt,& se
obligant,etiam literis non expeditis,pensionem solue
Sexta regula est quæ fuit antiqua,& per Modernos pen
fices renouata,quòd acceptationes super gratiis expe
tiuis nō valeant,nisi literis cōfectis.Et isti regulæ aliqua
do derogatur,præsertim in reseruationibus & mandat
cōcessis qualificatis personis:sed in expectatiuis rarissim
conceditur,& tunc ad partē.Et ista regula ex quo conce
nit gratiam,licet principaliter ad iudicē non dirigatur,

men in quandam consequentiam impeditur eius iurisdi- A
ctio, ne possit canonizare talem gratiam, nisi expeditis literis. Quanuis posset dici, hoc tam videri prouisum per illam regulam, & 29. Ex quarum verbis iste casus comprehendi videtur. Itaq; regula illa frustratoria est.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an regula ista procedat in gratia reualidatoria, seu, perinde valere, vt videlicet in eis expeditio requiratur, sicut in principali gratia?

SOLVTIO. Videtur quòd nō, per ea quæ in illa quęstione de accessu & regressu dicta fuerunt Et quia regula loquens de expeditione literarum, de literis primæ gratiæ: non reualidatoriæ & secundariæ intelligi debet. arg. l. boues. §. hoc sermone. ff. de ver. signi. Et ita in simili Rota te- B
nuit, regulam de publicandis resignationibus habere locū in prima tantum resignatione, non in secunda, vt ibi dixi. Præterea, quia ista gratia perinde valere, differt à prima gratia nomine & effectu. Nomine, quia ista dicitur perinde valere. Prima verò prouisio dicitur: Et sic ex diuersitate nominum diuersitas quoque effectuum arguitur. vulg. l. si idem. C. de codicil. Et hoc etiam apparet, quia ista gratia accessoria est, prima verò principalis. Et sic apparent in effectu diuersæ. Dispositio igitur loquens in vno casu, non debet habere locum in diuerso. cap. susceptum. de rescript. lib. 6. cum similibus.

Tamen istis non obstan. breuiter concludendum est cō
trarium, videlicet, regulā habere locum in similibus gratiis reualidatoriis, seu perinde valere, vt tenet expresse Fel. hic C
in apostillis, nullam rationē assignans. Sed ratio esse potest. Quia quādo quis vti vult gratia reualidatoria, seu perinde valere, signū est quòd sine illa principalis gratia sustineri non potest, nec virtute illius potest agi, nec beneficiū acceptari. Tota igitur virtus infunditur in dictam gratiam reualidatoriam. Ergo debet iudicari ista gratia principalis, quia subintrat locum illius in virtute & effectu. Ideo subrogatus sortitur naturam illius, in cuius locum subrogatur cum omnibus qualitatibus suis, vt in cap. ecclesia. vt lit. penden. cum vulg. De quibus per Rom. in cōsil. 56. qua ergo ratione dicimus in primis literis expeditionē requiri, ita & in istis secundis reualidatoriis. Et ita tenebant quidā

D docto.tempore Sixti, vt inuenio adnotatum in memori-
bus Octauiani de Cesſa, aduocati curioſiſsimi. Et ita etiam
pro iſta parte conſuluit Io. Alioſius Tuſcanus doctor Mo-
diolanenſis aduocatus, & poſtea auditor cameræ in cau-
Naneten. parochialis S. Michaëlis, tunc pendente, vt appa-
ret in 2. vol. ſuorum conſi. fol. 142. Vbi tenuit, quòd quãdo
gratia expectatiua eſt nulla, non poteſt acceptare vigo-
gratiæ, perinde valere, niſi ſit bulla dictæ gratiæ reualida-
riæ expedita. pro quo faciunt ea quę in ſimili quæſt. dicit
reg. de annali. q. 28. Præterea, quia iſtæ ſimiles gratiæ reu-
lidatoriæ, ſeu perinde valere videntur productæ ad ſimili-
tudinem quarundam contignationũ, ſiue peſſulorũ. quę
ædificiis infirmis iam ruinã minantib. apponuntur ſuſten-
E tionis gratia. Quo caſu idem iudicamus de tali additamen-
to, quod de ipſa re cui additur. cap. fi. §. ſi autem. de cõſt.
præb. lib. 6. & c. quia circa. de priuilegiis. Nã per tales gra-
tias ius amiſſum reſtauratur, & per eas aliquid de nouo in-
ducitur. Et ob eam cauſam reualidatio vim nouæ promiſ-
nis cenſetur habere, vt dicit Egid. deciſ. 635. Ergo omnes
qualitates quæ requiruntur in prima gratia, debent neceſ-
ſario obſeruari in iſta, vt tradit Roma. in conſil. 385. incip.
in propoſito, &c. colum. 1. & ideo voluit Bart. in l. iuriſpo-
tium. §. adeò. ff. de pact. quòd eadem ſolennitas requiri-
in actu reformando, quæ in actu conſtituendo requiritur.
Et breuiter pro iſta opinione eſt deciſio in terminis pro-
priis Geminiani in conſil. 128. incipien. factum tale col.
F 2. column. & deciſ. Egidij. 746. Secundum quas in ſecunda
inſtãtia iudicauit Rota in vna Coroſopiten. coram Domi-
Guliel. Caſsiodoro Epiſcopo Algaren. de menſe Ianuarii
M. D. XX. confirmando ſententiam Domini Camilli Ianuen.
de menſe Iulio. M. D. XIX. vt ipſe idem in quadam deci-
ſione poſita in reportatis regulæ de idiomate, latius re-
fert. Et ſecundum illud conſilium Gemi. ita etiam fuit
dicatum tempore meo in vna Lunen. Sarſanen. parochia-
lium, coram D. Nicolao Piccolomineo de menſe Apri-
M. D. XXXIII. Et iſta omnia procedunt, quando petit
gratia quæ abſque iſta reualidatoria redderetur ineffica-
vel nulla non petitur canonizari, ſed gratia perinde va-
lere. Secus verò quando prima gratia validata petere-
tur tantum canonizari. Itaque perinde valere produc-

fuit in causa solummodo ad adiuuandum aliquam qualitatem primæ gratiæ, quæ qualitas non petitur canonizari: quia tali casu sufficit supplicatio, vt fuit tentum in vna Legionen. parochialis de Villapicinin. coram me in fauorem D.Io.de Angiano contra Ferdinandū. Et nouissiuimè die 17. Nouemb. M. D. XXXVIII. idem concluſit Rota in vna Gienen. parochialis sancti Micha. coram R. P. D. Petro Vorcio Episcopo Aquē. Dum ibi petitum fuerat canonizari gratiam Papæ contra statutum quo cauebatur nulli prouideri debere de beneficio curato, nisi sacerdoti qui per annum celebrasset. Nam fuit pro parte prouisi allegatum statutum, prædictum papam non ligare, & dum ex aduerso replicaretur, papam illud confirmasse, & producta fuit supplicatio confirmationis, fuit datum de ista reg. & quia non petitum fuerat illam supplicationem canonizari, dixit Rota regulæ non esse locum. Et secūdum istam distinctionem reducēdi sunt illi tres casus, quos in hac materia gratiæ reualidatoriæ distinguit Fely. in capitu. in nostra. in 17. corr. de rescript. A B

Secundò limitatur prędictam concluſionem procedere, quando gratia perinde valere facit corpus de per se: & post primam gratiā impetrata fuit. Secus si simul cū gratia principali nota fuit, quia tali casu regulæ expeditionem literarum requirentes, non haberent locū in tali gratia, sed sufficeret expedire principalem gratiam, vt concluſit Rota in vna Gienen. canonicatus, & præbē. coram. D. Io. Vanulio, vt latiſsimè idem Do. Guliel. refert in d. deciſione, vt ibi videri potest, postquā illæ deciſiones iam per manus omniū versantur. Et hoc idem iudicatū fuisse refert idē D. Guliel. in vna alia deciſione posita sub regula. 53. incipiē. vtrū prouiſio. vbi dicit Do. Hugonem de Spina ita pronuntiasse de anno. M. D. XIIII. Nam omnes Domini, vno excepto, tenuerunt regulam non procedere quando simul cum prouisione esset dispēsatio: secus si separatè per rationes & motiua, de quibus ibi latè per eum. Et ita pro ista parte repetio tempore Sixti Ioan. Alioſ. Tuscanum Mediolanen. aduocatum consuluisse, qui postea propter eius doctrinam factus est auditor eamerę, in consi. incip. Cōstat, quod Dominicus, &c. reddito in causa Tullen. posito in primo vol. suorum consi. fol. 17. C

D QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an regula ista de iudicibus loquēs in arb
tris locum habeat?

SOLVTIO. Verba regulæ innuunt quòd nō q
de iudicibus in Rom. cur. à papa deputatis loquitur. Sed
arbitri vel arbitratores non sunt huiusmodi, quia à par
bus deputantur. Igitur, &c.

Pro parte cōtraria facit, quia arbitri ad instar iudicu
sunt, vt in l. 1. ff. de arb. Hinc videmus, quod dispositio ca
tutum. de rescrip. lib. 6. quæ loquitur de iudicibus, in arbi
tris procedit, vt not. Domi. in c. legitima. in 3. col. ver. in
glo. de appel. lib. 6. Præterea, quia huiusmodi arbitri in po
testate eorū procuratorib. assimilari videtur, vel execu-
E ribus meri facti. Sed cōstat tales non posse actus, ad quos
deputati sunt, exequi sine literis, dummodo in veritate sit
tales, vt probant plures decisiones cumulatæ per Felin.
scisitatus, in ver. oportet. de reseri. igitur necisti potes

Breuiter concludendo, distinguo sic, quòd aut arbi
dantur à papa, vel ab eo qui potestatem habet, cum fac
tate cognoscendi, decidendi & beneficium adiudicandi
tali casu, quia isti de titulo beneficij cognoscere, & in
lum canonizare & adiudicare possunt, ideo in eis dispo
tio istius regulæ procedet. Quia in effectu tales erūt
arbitri iuris, qui iudices delegati appellantur, in l. iudi
C. de iudi. & in c. ab arbitro. de offic. deleg. Aut verò à
tibus dantur, & quia priuati iurisdictionē tribuere nō p
F sunt, vulg. l. priuatorum. C. de iurisdi. omn. iud. tum etia
quia causa beneficialis in arbitros respectu adiudicatio
tituli compromitti non potest, vt tradit Collecta. in ca
rus. in 4. col. versi. sed quod antiquo. de verbo. significa
in istis regula non procedet. Nec obstat, quòd arbitri sin
ad instar iudicum, quia ad illud dictum. dil. n. respondet
tissimè Lanfranc. in tracta. arbitro. q. 35. & Socin. infini
differentias cumulat in tracta. fallentia. regula. 17. & d
potius videtur procedere in arbitris iuris, iuxta ea quæ
cit. Socin. in regula 17. eo. tract. dixi. & in §. omnium. in
de actio.

QVAESTIO NONA.

QVAERO, an ista regula procedat quando agitur
per Episcopatibus?

51

SOLVTIO. Rom. in consi. 340. incipi. circa primum, &c. A in secundo dubio, tenet, regulam istam, vel similes de expeditione literarum loquentes in episcopatibus locū non habere, quia sub verbis generalibus non comprehenduntur ecclesiæ cathedrales, vt in c. dilectus. de concess. præbē. quia propter excellentiam earum requiritur, quōd de illis in constitutione specialis mentio fiat, vt patet per gloss. in cap. 1. de præbend. lib. 6. cum similibus, vt ibi per eum.

Sed prædictis non obstantibus contrariū firmius esse videtur. Nam verba regulæ generalia sunt, & omnes quos non excipit, comprehendit. capi. 1. de constitutio. & in capit. 1. de censi. Præsertim quando constitutio in commodo animæ fundatur, prout ista quæ ad tollendas fraudes processit, & concurs um iuris communis habet, vt superius in B prima quæstione dixi, quam in præiudicium animę seruare non intendit, adeò, quōd antiqui illi Cancellarię doctores in illo vulgato libro, qui inscribitur Practica Cancellariæ, fo. 48. voluerunt, ꝙ vtens effectu gratiæ, literis non expeditis, non tutus esset in foro cōscientiæ. arg. eorum, quæ notāt Innocen. in cap. quia plærique. de immu. eccle. Ratio est, quia ex quo gratia à mente papæ dependet, & ille non vult, quōd gratiatus gratia vtatur, nisi in literis expeditis. Contrauenire voluntati superioris mortale peccatum est. c. si quis. de ma. & obe. Quia papa sub illa tacita conditione gratiam concedere videtur, quatenus literæ expediantur. Cum igitur hoc animam concernat: cōcludendum est, Episcopos & Cardinales comprehendi, & sic per cōsequēs C ecclesias cathedrales: quia à constitutione concernēte animam nulla persona excluditur, vt latissimè dixi in reg. de infir. resig. q. 1. Et ista opinio manifestè probatur per extrau. iniūctæ. positam in tit. de elect. quę expresse de ecclesiis cathedralibus disponit, quarum promotiones non valere voluit, nisi literæ expedirentur. De qua Abb. & cæteri Moder. latius in c. in nostra. de rescrip. loquūtur, & idē Abb. in cap. qualiter. in prin. de elect. & Fely. in c. cā te. col. 3. de rescri. vt latius dixi in rub. eo. tit. lib. 6. Ex quibus oībus appareret opi. Rom. in d. cōs. 340. nō esse verā. Et ista magis ex cō suetudine & stylo hodierno corroborātur, quo videm⁹ Episcopatus nō cōcedi per supplicationem, nisi per literas expeditas, præcedēte ꝓmotione cōsistoriali, & hoc propter

D annatam quæ ex literis ſoluitur. Et iſta opi. clarè probat in d. extrauag. iniunctæ quæ prohibet Epiſ. vel ſuperiores aut alios quoſcunq; Abbates, priores, &c. recipi ad poſſeſſionem eccleſiarum, vel monaſteriorum, abſq; literis expeditis, de qua extrauag. mentionem facit Abb. in c. quaſitum de elect. Et Clemens 7. etiam per regulam ſuam ſtatuit, quod dem ſupplicationibus in beneficiis conſiſtorialibus nō deberi, nec per eas alicui prouiſum cenſeri, niſi cedula conſiſtorialis iuxta illius datam fieret, de qua regula ego mētionem facio in tract. breuiū. nu. 9. Sic itaq; opin. Ro. nō videtur vera. Nec obſtat, q̄ in generali diſpoſitione nō cōprehendatur Epiſ. quia illud eſt verū niſi prius in conſtitutione aliqua de illis mentio fieret, prout in d. extrauagan. iniunctæ.

E Nam regula iſta ſimpliciter loquens, ab illa impetrationem capere debet, iuxta l. nam & poſteriores. ff. de legib.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, nunquid ſatisfactum ſit iſti regulæ, ſi literæ expeditæ reperiantur, cum aliquibus defectibus ſubreptionis?

SOLVTIO. Videtur dicendum, q̄ expeditio literarū valida requiritur, ex eo, quia regula de expeditione loquitur. Ergo in dubio de valida intelligi debet, per ea quæ tradit Abb. in ca. Cumana. per illum text. de elect. & Moder. in 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. quia verba cum affectu ſunt intelligenda. capit. relatum. de cle. non reſid.

Breuiter iſtis non obſtantibus, Rota cōtrariū determinauit

F uit in vna Coroſpiten. parochialis, corā D. Guliel. Algen. de menſe Iulio M. D. XIX. vt ipſe refert in quadam deciſione, quā poſuit ſuper regula de idiomate, vbi dicit, q̄ etiam ſi literæ ſint expeditæ cum mille defectibus, ſatisfactum erit regulæ: quia cū ſit pœnalis & burſalis, quomodocunq; ſatisfactū fuerit, ſufficit. Tamen iſta ratio mihi non placet, quia ex quo regula, vt dixi, ſimpliciter expeditionē requirit, de valida intelligi debet: quia expeditio nulla & inualidax perinde eſt, ac ſi non ſit in rerū natura. c. inter. de nulla. epiſcop. & tradunt Moder. in authē. ſed nouo iure. C. de ſeruis fug. Nā vt dicit Alex. in cōſi. 215. inci. viſis probationibus in 1. col. 2. li. bulla imperfecta. & vitioſa non dicitur proprie bulla, alleg. inter cętera. l. Polla. C. de iis quib. vt indig. cum aliis, vt ibi per eum. Et quia videmus, q̄ iudex nō

pot

pit iurisdictionē, nisi literis expeditis, vt est decis.17.tit.de A
concess.præb.in no. Et est de hoc regula clara infrà.nu.29.
Vnde sicut per rescrip.nullū regulariter iurisdictio non da-
tur,vt notatur in c.ex tenore. & in c.fi.de rescrip.ita neque
per literas defectuosas & subreptitias regulæ satisfactū vi-
detur.Nō obstat decisio facta in illa Corospitē. quia deci-
sio illa loquitur quādo post bullam defectuose expeditam
produceretur aliqua gratia,si neutri vel perinde valere,sa-
nās eā:secus si nihil horū interuenisset. Et ita tentum fuit,

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO,an ista regula procedat in gratiis motu pro
prio?

SOLVTIO Verba regulę ibi, supplicationū signa-
tarū.& ibi,quibusuis impetrationib⁹,innuūt regulā nō ha B
bere locū in gratiis motu proprio,quæ propriè dici suppli
cationes,nec impetrationes nō possunt. Quia supplicatio
propriè dicitur illa,quæ ad instantiā partis fit,vt notat In-
no.in c.ex literis.in verbo supplicauit.de restit.in integ.&
est text.in l.j.C.de p eti.bonorū sub.lib,10.tradunt doct.in
l.j.ff.quod quisq; iuris.& in §.Gregoriana supplicauit.in
auth.de nō elig.tecū.nub.& in c.fi.de rescri.cū vulgaribus.

Tamen concludēdo breuiter veritatē,contrariū est de
iure verius,quia in primis illud meminisse oportet regulā
istam dependentiā,cōcursum & similitudinem cū iure cō-
muni habere,vt latius superius in prima quæst.dixi.& per
cōsequens fauorabilis cēsenda est,& ideò latissimè exten
di debet.Præterea commodū animæ cōcernit,vt superius C
in illa quæstione, nunquid comprehendat Episcopatus &
ecclesias cathedrales,dixi.& sic isto etiam respectu regula
ista fauorabilis & extendenda est, iuxta tradita per Bart.&
alios in authent.sacramenta puberum.C. si aduer.vend.&
dixi in 1.q.regulæ de infirmis resignantibus.

Ex quibus infertur, ꝙ cū in gratiis motu ꝓprio cadē ra-
tio regulæ militet,dispositio ad illā extē di debet:quinimo
supponerētur verba regulæ,casum istū cōprehendūt,vt ex
illis verbis regulæ,cōcessionib⁹, &c. apparet,quod verbū
ad motū ꝓprīū de necessitate referri debet,vt singula sin-
gulis referātur. Nā superi⁹ loquitur regula de supplicatio-
nibus & impetrationibus,& deinde de concessionibus, vt
ex hoc manifestè deprehendamus,regulam omnia cōpre-

D hendere velle. Sed esto, quòd illud verbũ cõcessionibus
regula positum non esset, ex aliis ista opinio sustineri po
test, quia certum est, ꝙ quando mens & ratio regulę, ca
de quo quæritur, conueniunt, & adaptantur dicendũ est, ci
stitutionem illum casum comprehendere. l. si ancilla. ff. de
lega. 1. cũ similibus. Et ratio quæ in regula consideratur, fi
nalis censetur. l. milites. ff. de re milit. l. iis solis. C. de reno
don. Sed vltra alias rationes superius in aliis quæstionibus
dictas, quæ optimè quadrant in isto casu, alia ratio quæ in
regula consideratur omnino istũ casum includit. Ratio igi
tur quæ hîc in regula considerari potest, est, ne per vanas
disceptatiões, quæ super extẽsionib. & coarctationib. ver
borũ gratiæ in sola supplicatione consistentibus, lites lin
E gius propagentur. Ista ratio quæ ex dictis Egidij. deci. 6
incipiẽ. impetrans, &c. colligitur, in gratiis motu proprio
militat. Igitur dicendũ est regulam illam comprehendere.

Non obstat, ꝙ supplicationes non dicũtur gratiæ motu
proprio: quia respondetur, verum esse, propriè loquendo.
Sed secundum communem vsum loquendi, omnes gratiæ
tam ad instantiam partium impetratæ, quàm motu pro
prio concessæ, supplicationes appellantur. Et iste com
nis vsus loquendi attendi debet, qui præfertur propri
gnificatui. leg. Labeo. §. idem Tubero. ff. de supel. leg.
brorum. §. quod tamen Cassius. ff. de leg. 3. l. cum de la
nis. §. asinam. ff. de fun. instru. cum concor. de quibus
xand. & cæteri scribunt in rubrica. ff. de ope. no. nun. Pra
F sertim quando cum communi vsu ratio & mens regulę
currunt, quæ regulam vltra vim verborum extendunt
dentur. l. licet orationis. C. de excusa. tuto. l. credendum
1. ff. qui pet. tut. l. scire. §. oportet. ff. de excusa. tut. Maxime
etiam, ꝙ antequam ista regula condita esset. hæc opinio
iure communi approbata videtur, videlicet, ꝙ supplicatio
nibus de registro sumptis fides non detur, nisi literæ exp
diantur, vt tenet Egi. decis. 252. incip. sumptum de regis
Et est decis. in antiq. 621. incip. nota sumptum. repetita
cis. 681. quam sequitur Bart. de Belenzi. quondam celebris
Rotæ auditor, in tract. de chari. subsid. q. 113. quæ quidem
decisiones differentiã non faciunt inter gratias motu pro
prio, vel ad petitionem concessas. Nam ad probandũ gra
tiam principis requiruntur literæ, & probatio cum bu

sacri affatus.C.de diuer.rescrip.l.probatorias.C.de diuer. A
offic.lib.12.tenet Archidia.& Ioan.Andr.in proœ.lib. 6.&
idem Innoc.& Ioan.And.in c.1.de lit.contest.eo.lib.Ang.
in l.bene à Zenone.C.de quad.præscrip.cum concord.vt
dixi superiùs q.1. Et ita in indiuiduo reperio consuluisse
Paul.Pontanum,quondam egregium aduocatum,in cau-
sa Salamantina parochialis de Amatas,incip.primum du-
bium,&c.per alias rationes,quas non curo referre.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, an regula ista locum habeat in nominato
à patrono,qui nouã prouisionem obtinuit, & com
mittit causam literis non expeditis?

SOLVTIO. Iste casus propositus fuit per R.P.D.Ioan. B
Clerici episcopum Maceraten.de mense Iunio, M.D.XXX-
VIII. in vna Aurien. parochialis de Archos, in qua nihil
decisum fuit:sed mihi videtur dicendum, regulam ita de-
mum locum habere,si talis nominatus est actor, & nouã
prouisionem canonizari petit, quæ expeditionem requi-
rit,& in hoc dubium non est. Sed quando noua prouisio
ad maiorem cautelã,& non ex necessitate impetrata fuit,
& nominatus non petit eam canonizari, sed solam nomi
nationem,tunc putarem regulæ isti locum non esse: tum
quia ratio regulæ cessat, tum etiam quia verba eiusdem
regulæ huic casui non conueniunt: quæ de impetratio-
nibus & concessionibus in signatura papæ factis loquun-
tur.Et hoc etiam clariùs ostẽdit reg.29.infrà eo.Plura hîc
pro & contrà dici possent,sed quia causa pendet,subsisto. C

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, nunquid in casu, in quo gratia papæ de-
perdita est, & eius tenor probatur, iuxta cap.cùm
olim.de priuileg.sit locus isti regulæ?

SOLVTIO. Fely.& alij Mod.repetentes tit.de constit.
dicunt,hoc casu gratiam papę per testes probari posse,li-
cet vbi posset probari per literas,communis opin.sit,non
testium probationem admitti.Itaque videtur, ꝙ isto casu
necessitas & difficultas probationis literarum licitum fa-
ciat,quod aliàs nõ esset,iuxta tex.in ca.quod non est lici-
tum.de reg.iur.Et ideo non immeritò dubitatur:nunquid
ista probatio sufficeret iudici ad effectum istius regulæ?
Putarem,quòd non,nisi in commissione papę hoc narre-

Dtur: quia auditor hoc casu non posset certam gratiam ca-
nonizare, ex quo illam in registro productam non vidit.
Et ideo narratio casus, seu amissionis gratiæ facta papæ
sufficeret, cum derogatione istius regulæ, cui per solam
scientiam papæ non derogatur sine speciali clausula dero-
gationis, vt tenet Rota, & latissimè in proœm. regularum
q.5. dixi. Et isto modo huic necessitati subuenietur.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, nunquid regula 53. quæ de dispensatio-
bus loquitur, locum habeat, quando quis vult vti
gratia absque literis expeditis in foro conscien-
tiæ tantum?

SOLVTIO. Abb. in cle. dudũ. in fi. de sepul. dicit q. sic
E quia communis opinio, quę habet gratiam papę non suf-
fragari, literis non expeditis, non habet locũ in foro con
scientię. & ita Ab. sequuntur omnes Mod. in rub. de cons

Sed aduertendum est, q. contra hoc est decisio in ter-
minis cuiusdã antiqui doctoris & practici, videlicet, Hie-
ronymi Pauli, literarum apostolicarum vicecorrectoris,
in illo libro, qui Praxis Cancellariæ inscribitur. fo. 48. re
vbi papa concedit, &c. Vbi expressè tenet, q. vtentes gra-
tia papæ, literis non expeditis, tuti non sunt secundum
Theologos in foro cõscientiæ. Et rationem satis con-
dentem assignat: quia papa quando concedit gratiam
lam, sub tacita conditione concedere videtur, quatenus
teræ inde expediantur, & mens sua & intentio talis pa-
F sumitur, ne gratia, nisi fuerit expedita, suffragetur. Et
conclusione infert, q. salua conscientia quis soluere
posset, aut pensionẽ recipere, literis non expeditis, cum
si partes hoc vellent, ex quo regula hoc disponit, quia
sensus partium vltra mentem papæ operari non pot
Qui quidem papa in hoc casu vult, q. ad effectum per
nis, gratiæ literæ expediantur. Nam per signaturam pa
gratiam facere censetur, iuxta stylum per Cancellaria
mittandum seu declarandum, vt dicit quædam deci
618. qui stylus habet gratiam papæ esse informem, &
claram, nisi literæ expediantur: quia aliàs gratia suum
non habet. Et idem dicit prædictus doctor in omni ca
in quo esset de voluntate papæ tacita vel expressa, q.
rę expedirentur: quia ante expeditionem gratia fine

cato vti non posset, vt est in omnibus cõmissionibus gra A
tiosis habentibus clausulam vocatis, &c. & in dispensatio-
nibus super irregularitate, & aliis similibus. In quibus
vtentes dictis gratiis, sine literis in conscientia tuti non
sunt, & ad fructuum restitutionem cameræ tenentur. Et
ibi plures Theologos, & rationes pro & contrà allegat,
vt ibi latiùs per eum. Ex quibus omnibus colligitur con-
clusio, ꝙ ista regula etiam in foro conscientiæ locum ha-
bebit: quia factum contra mentem papæ, imò contra ex-
pressam prohibitionem, de qua hic, ædificat ad gehen-
nam, vt dicit tex. cap. si quis. de maior. & obed. cum vulga.

Breuiter prædictis non obstantibus, prima opinio mi-
hi verior videtur. Pro qua aduertendum est, ꝙ forus con-
scientiæ non est alligatus apicibus iuris, nec strepitui iu-
diciorum, vt dicit Archi. in c. scriptum. 6. q. 3. commendat B
Decius in cap. cùm dilecta. ad fi. gl. in ver. procuratricem.
de confir. vtil. ad idem facit tex. in l. 2. ibi, sed ex conscien-
tia, quem ad hoc ibi not. Bal. C. de fideicom. In quo foro
nihil adiudicari à iudice, nihil canonizari petitur, tantùm
anima rectificatur: & ad hoc literæ non requiruntur, quæ
forum fori concernunt, & ad probationem producuntur,
quę in foro conscientiæ non requiritur, sed dicto asseren
tis statur, vt in c. significasti. de homic. & tradit Alex. in l. si
sic legatum. in 2. col. ff. de leg. 1. Hinc est, quòd in sacra pœ
nitentiaria, quando gratia in foro conscientiæ petitur,
absolutio confessori committitur, literis laniatis, & nullis
testibus adhibitis, vt antiquus & inueteratus stylus à tem
pore Benedicti duodecimi introductus habet. Et de tali- C
bus gratiis, quæ petũtur in foro conscientiæ tantùm, quæ
aliàs in foro aperto componerentur, datario compositio
non soluitur, & ita hodie practicatur. Secus est, quando
quis vellet vti gratia in foro fori: quia tunc gratia cum da-
tario papæ componenda est. Iste enim conscientiæ forus
à contentioso, sicut cœlum à terra differt. Nam videmus,
ꝙ in foro contentioso pœna damnificanti ex negligẽtia,
vel leui culpa non imponitur. Secus tamen est in foro cõ.
scientiæ, vt tradit Fel. in c. sicut dignum. in 4. col. de homi.
Nam conscientia nemini parcit: & ideo in eius foro lo-
cus misericordiæ non est, cùm sit idem conscientia, quod
iustitia, vt dicit Bal. & Præpo. in cap. 1. col. 1. quæ sint regal.

D facit illud Satyr. Iuuenalis: Prima est hęc vltio, quòd se iudice nemo nocens absoluitur, vt tradunt latè Moderni Auenionen. in rubr. de iudic. col. 18. & aliquid Ias. in §. sed iste. colum 19. instit. de actio. Quibus adde alia exempla, quę ponit Fely. in c. audiuimus. de simo. Ex quibus omnibus infertur, quòd cum regula ista loquitur in foro contentioso, non habebit locũ in foro conscientiæ, tanquam casus inter se diuersi sint.

Postremò istam opinionem probo vno alio modo satis efficaci: quia clarum est, hanc regulam in sui ratione mentali fundatam esse in quadã præsumptione: quia præsumitur, illum qui solam gratiam per supplicationem habet, nolle expedire bullas, ratione cupiditatis & lucri, vt
E deliceat, vt fraudet cameram in annatam, & officiales, quibus acquiritur certum emolumentum ex literarum expeditione. Sed quando lex in præsumptione fundatur, in foro conscientiæ locum non habet: quia in tali foro nec allegationes, nec præsumptiones attenduntur, vt dicit Baldus in l. cùm quis. C. de iur. & fa. ignor. qui refert ita fuisse Bononiæ disputando conclusum, & reassumit Ias. in rubri. ff. de acquir. hęred. & in l. & si inutiliter. col. 2. C. de fideicom. & hoc tenent plures alij doctores, quos accuratè Fely. accumulat in cap. sicut dignum. in fi. de homicid.

Non obest dictum illius practici vicecorrectoris, de quo superiùs mentionem fecimus, quia licet ille fuerit
F multæ doctrinæ & experientiæ, vt ex eius operibus edi licet inspicere, prout etiam eum laudat Ioan. Baptista de sancto Seuerino in tracta. pensionum, q. 30. col. penul. nihilominus dictum eius per prædicta verum non videtur. Quia licet dicat, quòd vtens gratia, literis non expeditis non sit tutus in foro conscientiæ, intelligitur, quando de gratia quis in foro fori vtitur: quia ratio istius regulæ militat, quia hoc facere præsumitur, vt officiales fraudet & sic, vt ipse ex illa fraude commodum sentiat: secus, quando non vult vti in foro fori, sed conscientiæ vti. Quia tunc ista ratio propter dictum Innocen. in cap. quia plerique de immu. eccles. non procedit. Vbi voluit, quòd vbicunque est tradita aliqua solennitas per ius positiuum: si tamen actus aliàs legitimè factus sit, faciens est tutus in foro conscientiæ.

Ad

Magis tamen obstaret mihi regula 53.infrà eodem,quę A
dispensationes non suffragari,nisi literis expeditis,dispo-
nit:& tamen dispensationes concernunt etiam forũ con-
scientiæ.Sed respondetur, illam regulam de dispensatio-
nibus,in foro fori intelligi debere,quæ in iudicio debent
produci, puta super incompatibilitate, vel similibus. Se-
cus autem ii dispensationibus in foro cõscientiæ tantùm
vti vellet: quia tali casu posset hoc facere, ex quo à nullo
inquinatur.Nam propterea papa in d. regula 53. cum mi-
nisterio dixit, dispensationes, literis non confectis,non
suffragari,& non dixit,non valere. Quia verbum, Suffra-
gari,ad verbum contentiosum trahitur,& propriè aliquid
repulsiuum & controuersale significat, solennitatem scri-
pturæ requirens:vt est text.& ibi not.gl.in c. perpetuo.de B
elec.lib.6.& in l.illud.ff.quod cuiusq; vniuer.no. Faciunt,
quæ notantur per Spec.de adult.in fin.& per doct.in rub.
C.de suffrag.Cum quibus concordat glo.iuncto tex. in l.
de quibus.circa fi.ff.de legib.& in l. si quæ sunt. in verbo,
suffragio.ff.famil.erc.Et etiam ista regula non dicit,quòd
non valeãt gratiæ.Quæ verba in ista regula Soci.in consi.
41.lib.2.ponderat.Et ita istam Moderni de Ripa lib.2. re-
sponsorum,sub tit.de rescrip.ca.11.interpretantur: vbi in-
distinctè solam signaturam in gratiis dispensationum suf-
ficere probãt. Et pro ista opin. videtur esse consilium ele-
gans Domi.de Sancto Geminia.in consilio 106.incip.su-
per dicto dubio.in 3.col. versic. in contrarium. & videtur
sentire Glossator in fi.dictæ regulæ 53.qui dicit se intelle- C
xisse,ita fuisse iudicatum in Rota. Res tamen non est sine
difficultate propter motiua dicti doctoris in d.lib.practi-
cæ,qui latius super hoc diuagatur.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, quia regula 29. infrà eodem, disponit,
commissiones non valere, nisi literis expeditis, an
literæ in dubio post commissionem productæ,
de quarum expeditione dies nõ apparet,in tempore ex-
peditæ præsumantur,& cui incumbat onus probandi?

SOLVTIO. Iste casus sæpe, tam temporibus antiquis
quàm nostris contigit,vt in memoria! bus tempore Sixti
reperio adnotatum.Et istam eandem difficultatem scribit
Do.Gulielm.in collectaneis decisionum.Et nouissimè in

D causa Lucana parochialis filiorum Corui, de hoc anno M. D. XXXIX. coram R.D.Ioan. Paulo ventilatur. Et in summa ista conclusio videtur, & resolutio antiqua sæpius per Rotam innouata, quòd literæ in dubio in tempore expeditæ præsumãtur: & quòd dicenti eas expeditas post commissionem causæ, onus probandi incumbat. Quia opponens in exceptione sua est actor: & sicut actor petitionem suam probare debet, ita & exceptionem: vulgata l.i.ff. de exceptio. Et hoc præsertim dicẽdum est, vt actus in dubio potius valeat quàm pereat, per ea quæ longo discursu cumulat Fely. in cap. pastoralis. de rescriptis. & Moder. in l. quotiẽs. ff. de verb. obli. Et quia sic interpretando nullitas tollitur, iuxta ea quæ Bart. not. in l. non solum. §. sed & re-
E probari. ff. de oper. no. nunt. cum simil. Et quia ista iam in curia omnib. practicis tritissima sunt, amplius nõ insisto.

COMPENDIVM PER QVAM BREVE VTRIVSQVE SIGNATVRAE.

ROSTREMO, quia regula ista de signatura iustitiæ loquitur, operæpretium erit (cum sit rim, non præcedentibus meritis à sanctissimo Domino nostro papa Paulo III. sibi post eius promotionem vtriusque signaturæ gratiæ & iustitiæ, creatus referendarius) quædam hic breviter, quæ aliàs successiuo studio cumulauerã, ad declarationem signaturam iustitiæ pertinentia, pro intellectu regulæ ad-
F notare. Quæ licet pro certo habeam ea viris consummatissimis leuia videri posse non tamẽ omnino inutilia erunt. Quia licitũ videtur post multa seriò dicta, labore fessis media itineris statiõe ridere, ac leuia lo qui. quod in puer ribus experimur, qui postquàm operi arduo mẽtem & ita dicam) cogitationem totam, & phantasiam affixerunt si quando tædio affecti, ab eo opere animi causa diuer non ad ardua ilico, sed ad depingendas potiùs aues alias res leues decurrunt, quibus animus tanta labori tentione defatigatus paululum leuetur. Erunt igitur (si viris consummatis non placebunt) pro tyronibus, Re rendarij officium gerentibus, quibus aliquando pro volui scripta. Nam vt dicit Hostien. in cap. 1. verbeul futura. per illum text. vt eccles. benefic. multa scribe

excusabiles sunt. Qui licet prouectis non in omnibus sa- A
tisfaciant, nouitiis tamen prodesse possunt. Melius enim
est teste Galeno, doctos onerare scitis, quàm iuniores
fraudare docendis. Quanquam etiam spero summis viris
docta, ac fortè meliori lectiõe grauatis, hæc leuia aliquan
do iucundiora fore. Nam stomachus lautioribus cibis fa-
stiditus, sæpe oluscula & piscículos appetit. Fateor tamen
ingenuè, vt ab istis temerariis iudiciis me liberarem, sæpe
calamum continuisse, ne aliquid in hac materia signaturæ
scriberem, cùm propter materiæ difficultatem, tum etiam
propter styli eiusdem signaturæ frequentem mutationem
& varietatem, quæ adeò magna est, vt quotidie nouas for
mas depromere videatur. Adeò quòd propter noua iura
quæ in dies signatura depluit, dici potest, quòd licet pro- B
curator vel aduocatus ex debito conscientiæ iniustas repu
diare teneantur: hoc tamen fallit in materia beneficiali, in
qua, licet prima facie causa iniusta appareat nihilominus
propter varia iura, quæ quotidie ex signatura emanant,
propter quæ causa iniusta iustificatur & vincitur, & quæ à
principio iusta videbatur, iniusta redditur, excusantur, vt
quotidie experimur: ideo aduocati tales causas accepta-
re non peccarent, quas certitudinaliter iniustas esse, nisi
ab euentu iudicare non possunt. Secus in profanis, in qui-
bus ius semper certum est, nec per signaturam mutabile.
Et ideo de signatura prouerbium illud dici potest, Sem-
per noui aliquid affert Aphrica. Et quanuis in hoc propo- C
sito animus meus diu fixus extiterit: videlicet ne aliquid
ederem, tamen mihi scribendi fiduciam dederunt scripta
quædam nuda quæ in hac materia signaturæ (iam multis
annis per manus plurium referendariorum, & curialium
versantur) in multis non solùm mutila, sed etiam man-
ca, & sine aliqua iuris ratione vel autoritate roborata,
quæ me iam per varias occupationes publicas fessum,
nec talia cogitantem, veluti Entellum illum Virgilia-
num, (si licet in paruis exemplis grandibus vti) ad ani-
mi robur impulerunt & reuocarunt. Quamobrem re-
prehendi non debeo, si quæ ab aliis sic inuenta sunt, cul-
tu reddam blandiora, autoritate iuris firmiora, lon-
ga, ac noua accumulatione vberiora. Igitur ad rem ipsam
accedamus.

D QVAESTIO DECIMASEXTA.

IGITVR quæro, quid præ se ferunt ista verba regulæ, videlicet, nisi sint commissiones iustitiam cõtinentes, per placet, vel per S.R.E. Vicecancellarium, &c.

SOLVTIO. Pro intellectu istorum verborũ totus vtriusque signaturæ stylus reuoluendus est, videlicet, gratiæ, & iustitiæ, de qua Glossator aliqua hic scribit. Sed quia nimis onerosum & prolixum fortasis videretur hic omnia scribere, quæ dici aut excogitari possent, potiora tantũ deligam, quæ ab aliis tradita non fuerũt: reliqua in illo opusculo, quod alias super stylo sacræ pœnitentiariæ fabricaui, scribam. Nunc verò ea duntaxat tractabo, quæ ad declarationẽ istius regulæ, & aliarũ de signatura loquẽtium expedire arbitrabor. Quæ, vt magis distincta, & suo ordine clariora appareant, istud opusculum in tres particulas diuidam. Nam vt Bal. in proœ. Digestorum dicit, Scire quid facias, & nescire quo ordine facias, perfectæ cognitionis nõ est. Prima pars aliqua de antiquo & moderno signaturæ gratiæ & iustitiæ stylo enarrabit, differentias istarum ponens, ac distinguẽs personas, quibus hoc signaturæ negotium commissum est. Secunda pars circa referendarorum originem & officium versabitur. Tertia pars casus & effectus plures ad huiusmodi signaturam iustitiæ, de qua ista regula loquitur, pertinẽtes, enarrabit, per quos etiã regula. 29. quæ ad istam, veluti quoddã necessarium antecedens & præambulum se habet, latissimè declarabitur.

E Circa primũ, illud ante omnia meminisse oportet, olim varias vtriusque signaturæ obseruationes fuisse, quæ ex gularum antiquarum & iurium diuersitate, super hac materia loquentium, colliguntur, de quibus antiqui & Moderni doctores pauca admodum scripserunt. Et hæc signaturarum varietas fecit, quòd signatura gratię & iustitię eisdem plerunque verbis olim conficerentur. Nam antiquis temporibus, supplicationes gratiæ, prout hodie, tunc etiã per hæc signabantur. Et eodem modo commissiones iustitię per verbum fiat, signabat. Verùm, quia hæc omnia sine ali quo certo ordine procedebãt, nõ modicã cõfusionẽ gerebãt. Quamobrem modernis temporibus signaturæ gradus distincti fuerunt: & incipiẽdo à signatura gratiæ, quæ verior, & fortasse antiquior signatura iustitiæ videtur, ex

eet non dignior ratione iuſtitiæ, quæ ſecundum Philoſo- A
phum inter cæteras virtutes principatum obtinet.

Eſt in primis notandum, quòd ſignatura gratiæ olim,& hodie,vt dixi,per papam,per verbum fiat, conficiebatur, & non ſine optima ratione,quia papa ſolo verbo fiat,facit gratiam, vt dicit Bald.in l. humanum.in fina. C. de leg. Et certè nullum verbum eſt aptius,per quod hæc principis liberalitas ſtatim repræſentetur, ſicut per hoc verbum fiat, quod de ſui natura gratiam de præſenti,ac in promptu inducit menté papæ ſine aliquo alio literarum adminiculo, aut inuolucro incontinenti ad eſſe perfectum deducit, vt expreſsè Bald.in l.cum apud.C.de com.ſer.ma.dicit,& ante ipſum Cald.in Indice ſuo,in verbo,fiat.& idem Cald.in repe.c.quiſquis. per illum text.de elect. vbi ſubdit ſe ita in B magna cauſa obtinuiſſe, ſequitur Felyn.in rub. de conſtit. in 3.colum.& latius in ca.Rodulphus.in 18.col. verſic.fiat. de reſcript.Et quòd verbũ fiat, actum in inſtãti factum eſſe denotet, videtur facere text. in cap. qui bona agunt. §. ſicut.17.queſt.1.vbi dicitur,quòd per illa verba,fiam mona chus,ſtatim profeſsio facta eſt.facit gloſ.penult.in ca. portectum.de regulari.& tex.in cap.1.de filiis presbyte. & per hoc apparet gloſ.in cap. generali.25. quæſt.1. quæ voluit, verbum fiat,actum de futuro reſpicere, in ſignaturis papæ non eſſe veram,qui ſtatim,vt dixi, ſimplici verbo fiat,gratiã facit,vt dicit idẽ Bald.in l.fa lſus.in 8.col. verſi.itẽ ſcias. C.de fur.nec hoc ſine myſterio factum videtur. Nam cum papa Dei optimi maximi vices gerat, conueniens fuit, vt C quo ad fieri poteſt,eius veſtigia imitetur. Et ideo ſicut ille rerũ omnium opifex, cũ dixit, Fiat lux, ſtatim ſine aliquo interuallo facta eſt lux,vt patet Gen.ca.1. Sic papa ad eius ſimilitudiné, cuius vicarius eſt,hoc verbo in ſignatura vtitur,fiat gratia,& ſtatim facta eſt:pro quo optimè facit tex. in l.1.§.deinde ait prætor.ibi, hæc verba fiat, ſtatim facto ſuo nocent,&c. ff. ne quid in loco pub. quib. accedunt ea quæ ſcribi Ant.de But.in conſil. 2. quod errore repetitum eſt,cõſi.& Fely.eum referẽs in c.nõnulli.in princ.in 8.col. de reſcrip.& in c.ſuper literis.in 6.col.c.tit.& Gem.in cõſ. 65.col.fi.cũ aliis de quibus per Moder.Pap.in rub.de cõſt. col.27.Et per Frãc.de Ripa.lib.2.reſpõſorum.ſuper tit. de reſcript.ca.11.Et ad hoc notabilem deciſ.ponit Rota tit.de

D rescript. in antiq. l.incipi. Cancellaria.&c. quæ secundum numerum est decis. 561.quam latè Fely.in cap.nonne.in c colum.de præsumpt.declarat.

Est tamen vnum circa hoc valde notandum, quia licet vt dictum est,hoc verbum fiat,in signatura papæ positum, de sui propria natura gratiam in instanti inducat:hoc verū est,quando subiecta materia solum gratiā continet:Secus verò quando in supplicatione plura petantur, quorum aliqua gratiam continent,aliqua verò iustitiam, quæ secundum ius regulatur. Nam tali casu si papa talē supplicationem per fiat,vt petitur,signaret, solum papa concedere videtur ea quæ iustitiam concernunt, & secundum ius communē sunt,& hoc casu propter rerum misturam, illud verE bum Fiat, à sui natura exorbitaret, & per consequens gratiam inducere non videretur. ita notabiliter cōcludit Phil. Philip.Corneus in consil. 119. circa primum. col.5.lib.2. & consil.48.quoniam.lib.3:quem sequitur Franc.de Ripa in erudit° in rub.de resc.col.6.quod propter plures effectus qui ex hoc in practica quotidie resultant,est menti tenendum, de quibus Moder.plures differentias faciunt in suis postulasti.de rescript.Igitur ea quæ dicta sunt, locum habebunt,quando expresse à papa petuntur ea, quæ communia vel præter ius sunt,in quibus gratiam concedere videtur. Faciūt ad hoc ea quæ in tit.de rescrip.lib.6.nume. 16.

Postremò circa istam signaturam aduertēdum est,quod quādo papa,nouam gratiam facit, eam hoc modo signat F Fiat vt petitur:sed quādo est reformatio,signat per hoc & sic tantum primam literam sui proprij nominis ponit.

Sed hīc pulchrum dubium occurrit:quare papa in signatura supplicationū primam literam nominis sui ponit, tus nō ponit, sed tantū primam literam proprij nominis.

SOLVTIO. Dici posset hoc ad denotandam vtramque personam,siue vtrunque nomen factum fuisse.nam in plicatione nomen proprium generationis ponit:in verò nomē sui pōtificatus,id est,regenerationis,& plicem personam,videlicet priuatam & publicā repraesentat.Vel dici potest, quòd in supplicatione ideo proprium nomen ponit,quia illud verum,naturale, & originale men est nomen verò pōtificis,inductitiū & accidentale, quia in supplicatione verus scribēdi actus attēditur,

vt talis, vt verus, & nõ repræsentatiuus homo scribit, ideo A
vero nomine vtitur. In bullis verò, quia Papa non scribit,
nec manum suam, vt ipse apponit, sed per officiales expe-
diuntur, ideo in illis officij sui nomen, id est, Papatus po-
nitur. Et pro ista distinctione facit notabile dictum Boni-
facij de Vitalinis Rotę auditoris in clem. 1. 4. col. nu. 48. de
proba. vbi dicit, quòd quando Papa organo vocis suæ lo-
quitur, tanquàm priuata persõna loqui videtur, quia per
se scribere & loqui, sunt actus personalitatem denotãtes:
sed quando per literas seu bullas loquitur, ex quo nõ lo-
quitur Papa per organum propriæ vocis, sed officialium,
tunc vt priuatus homo loqui non dicitur, sed vt Christi vi-
carius. Sic igitur dicendũ est, quòd quando ipse manu sua
supplicationem signat, ideo nomen suum priuatum ap- B
ponit: quia manu sua scribendo actum priuati hominis,
personalem industriam denotans, facit: propterea bene
nomen impositũ personæ suæ cõuenit. Sed in bullis, quia
ista de per se non facit, sed repræsentatiuè secundum præ-
sumptam formam fiunt, ideo in illis dignitatis nomen
apponitur. Et hoc quantum ad supplicationes gratiosas.

Commissiones verò iustitiæ, licet hodie per alia verba
signentur, olim tamen, vt dixi per verbum, Fiat, sicut sup-
plicationes gratiosæ signabantur hoc modo, videlicet,
Fiat iustitia, ita ꝙ in hoc videbatur differentia inter signa-
turam gratiæ & iustitiæ: vt expressè colligitur ex his quæ
latius tradit Ias. in l. iustitia. ff. de iusti. & iu. Et de istis ver-
bis Papæ, Fiat iustitia, quæ in commissionibus appõni so- C
lebant notab. quæst. decidit Bal. in c. studuisti. de of. deleg.
de qua latiùs disputat Ias. in l. causas. in 2. col. C. de trãsac.
Tamen considerandum est, ꝙ licet verbum, Fiat, de suo
proprio significatu ad supplicationes gratiosas, & nõ iu-
stitiæ pertineat, interdum tamen Papa ad supplicationem
gratiosè petitam & signatã per, Fiat, reddit mistã, prout
in notab. casu consuluit Ioachimus de Narnia, aduocatus
sui tẽporis doctissimus in quodã consi. incip. pro respon-
sione. posito in nouo volumine allegationum antiquarũ,
fol. 277. vbi loquitur de quadam supplicatione pro crean-
do Doctore gratiosè, sine aliquo examine petita, & Papa
signauit supplicationẽ per verb. Fiat, vt petitur, & addidit
ita verba, & cõmittatur. Ita ꝙ illa gratia pro parte gra-

D tiosa erat, pro parte sapiebat iustitiam, vt ibi latiùs scribit.

Ex quo infertur, quòd licet hodie commissiones iustitiæ per verbum, Placet signentur, vbi verò commissio gratiã aliquã contineret, vel papa ad partes committendo rescribit, hodie etiam signatura per verbũ, fiat, vt petitur, vtitur. Sed ista vsque ad tempora Sixti IIII. vario modo procedebant. Tempore verò Alexandri Sixti, qui quasdam ordinationes super hoc edidit, istæ signaturæ gratiæ, & iustitiæ diuisæ fuerũt, & quælibet de per se certas differentias & stabilem ordinem receperunt. Itaque nunc supplicationes gratiosæ aliter signantur, quàm commissiones iustitiæ. Et etiam in signatura gratiæ facti sunt gradus differentes in qualitate, propter quos gradus vna regula cãcellariæ facta est, vt statim dicã. Et isti gradus ex eo apparent, quia quando supplicationes gratiosæ per papam concedũtur, signã-

E tur, aut per verbum fiat, vt petitur, vel fiat A. aut, fiat motu proprio, vt dixi in principio. Et iste est primus gradus signaturæ gratiæ. Secundus gradus est, quando papa eam non signat, sed propter multiplices occupationes earum signaturam alicui cardinali, vel prælato committit: tũc hodie in gratiosis verbo fiat, nõ vtũtur, sicut papa facit, sed istis verbis, videlicet, Cõcessum vt petitur, vel cõcessum in forma in præsentia D.N. Papæ. N. Cardinal. & iste est tertius gradus. Et ista signatura vtitur cardinalis in principalibus gratiis, sed in reformationibus nõ cõcernẽtibus aliquã gratiã, sed dũtaxat aliquã qualitatẽ & circunstantiã, non signat concessum in præsentia D.N. Papæ, sed concessum L. Card. &c. Et isto etiam modo Vice cãcellarius prouidet

F nes gratiosas in casibus, qui sibi per regulas cancellariæ conceduntur, signat, vt sunt gratiæ si neutri, vsque ad certam summam, & cum quadam limitatione, vt scribit Lud. Roman. in consil. 379. column. fin. signat etiam subrogationes, reformationes. & alias de quibus ibi.

Et bene verũ, q̃ licet Vicecancellarius in dictis casibus in dictis regulis enarratis signare possit supplicationes gratiosas per concessum, tamẽ rarò facit, quia curiales supplicãtes magis volunt signaturã papæ, vel cardinalis signatam habẽtes, q̃ Vicecancelllarij, & hoc duplici rõne. Tum propter dignioremẽ sigaturam, ad quem medio Referendarium facilis accessus patet, tum etiam quia papa supplica-

tibus, facilè clauſulas derogatorias obſtantiarum conce- A
dit, quas Vicecãcellarius, neq; aliquis alius inferior à Papa concedere poteſt, niſi ſibi ex ſtylo daretur, vt dicit in terminis Ioan. de Imol. & Domini. in c. ſtatutum. in gloſ. literarum. de reſcrip. li. 6. tradunt latè Mod. in l. nemo poteſt. de leg. 1. Et ideo miratur Gloſſator in regula 69. quare Vicecancellarius communiter illi regulę deroget, videlicet quòd ſequeſtra & remiſſoriæ literis non expeditis dentur: cùm tamen de iure clauſula, Non obſtantibus, vti non poſsit. Ex quibus apparet, quòd poteſtas, quæ hodie per regulas Vicecancellario ſignandi materias gratioſas datur, penitus fruſtratoria & ſine vſu ſit. Bonum igitur eſſet in his, in quibus illi poteſtas ſignandi ſupplicationes gratioſas vel contentioſas, per regulas conceditur, quòd B
etiam facultas derogandi contrariis conſtitutionibus daretur, per quas impediri poſſet illa conceſsio: quia de iure quãdo aliquid à Papa alicui committitur, omnia illi conceſſa cenſentur, ſine quibus iuriſdictio exerceri non poteſt, vt in c. præterea. cum vulg. de offi. deleg. Sit ergo iſta prima differẽtia inter iſtas ſignaturas gratiæ & iuſtitiæ, vt dixi: in gratioſis ſolus Papa vtitur verbo, Fiat: ſed Cardinalis vel prælatus, quibus ſignaturam committit, verbo, Conceſſum, vt petitur, vtuntur.

Sed aduertendũ eſt, q̃ licet Cardinalis altero de duob. modis dictis ſignare poſsit: nõ tamen vtroq; modo ſimul eadem ſignatura ſignare poſſet: vt verbi gratia, cõceſſum, vt petitur, & in forma: quia ſi petita aduerſarentur, formæ in quinterno Cancellariæ ſcriptæ, contraria cõcedere vi- C
derentur quod ignorantiã ſaperet. Et propter has differẽtias ſignaturarũ, vna reg. Cancellarię facta eſt, poſita infra nu. 31. quæ voluit ſignaturam Papæ per, Fiat, illi per cõceſſum factæ in concurſu prę ferri. quod procedit etiam ſi illa per conceſſum motu proprio, etiam qualificato conceſſa eſſet, & illa Papæ non eſſet motu proprio, nec pro qualificato, vt Rota in pluribus cauſis concluſit, vt latè refert D. Guli. Caſsiod. in quadam deciſione ſuper illa regula.

Et q̃ dictũ eſt, neminẽ præter Papã ſupplicationes gratioſas per verb. Fiat, ſignare poſſe, fallit in maiori Pœnitẽtiario, qui eas triplici diuerſo modo ſignat per verb. Fiat. Tamen illa ſignatura maioris Pœnitentiarij per Fiat, in

D duobus vel tribus à ſignatura Papæ etiã per, Fiat, differt.

Primò, quia maior Pœnitentiarius, nullo habito discrimine, ſupplicationes gratioſas & commiſſarias eodem modo ſignat per, Fiat, ſed Papa in ſua ſignatura ſupplicationes gratiæ à commiſſariis diſtinguit: quia gratioſas vniformiter hoc modo ſignat, Fiat, vt petitur, vel, Fiat motu proprio: commiſſarias verò ſignat per, Placet. Differunt etiã in alio, quia maior Pœnitentiarius verbo, Fiat, diuerſimodè vtitur, videlicet, Fiat in forma, vel, Fiat de ſpeciali, vel, Fiat de expreſſo. Quid autem illæ ſignaturæ importent, audeo hoc intrepidè dicere, paucos intelligere: ſed ego eas latiſsimè in tracta. de offic. & ſtyło Pœnitentiariæ declaro, vbi eſt proprius locus.

E Differt & tertiò ſignatura Papę per, Fiat, ab illa maioris Pœnitẽtiarij, quia Papa aliquãdo ſponte ſuã ad cõcedendam gratiã mouetur, & ideo ſupplicationẽ per, Fiat, motu proprio ſignat: ſed maior Pœnitẽtiarius, licet ſicut Papa ſignatura motu proprio vti poſſet, prout etiã vti potest ordinarius, tamen materia ſubiecta, quæ in dicto officio tractatur, ſignaturã iſtã non patitur: ratio eſt, quia ex eo quòd conceſsiones quę per maiorem Pœnitentiariũ fiunt circa abſolutiones peccatorum vertuntur, inconueniens & abſurdum videretur, ꝙ peccatori nõ petenti abſolutio motu proprio daretur, cùm peccati venia nõ detur, niſi petenti & correcto, vt dicit text. in c. peccati venia. de reg. iur. li. 6.

F Et licet quo ad ſignaturam gratiæ ſit differẽtia inter ſignandi inter Papam & Cardinalem, ſeu prælatum, quibus Papa ſignaturam committit. Tamen quo ad ſignaturam iuſtitiæ, nulla aut modica eſt differentia inter ſignaturam Papæ & Cardinalis, niſi in hoc, quia Papa ſignat ſupplicationes commiſſarias per verbum, Placet. Sed Cardinalis, ſignat ſic, Placet S.D.N. Papæ, N. Cardinali.

Itẽ quia Papa iſtas cõmiſsiones iuſtitiæ aliquãdo in cõſiſtorio publico ſignat, ea ratione vt dicit hic glo. videlicet, vt cuncti Papã iuſtitiam facientẽ videant. Sed eſt in Cardinali, qui non ſolùm in cõſiſtorio, ſed ne in cõgregationibus Cardinaliũ priuatis, præſente vel abſente Papa, poteſt illas cõmiſsiones nec cõſueuit ſignare.

Vicecancellarius verò bene poteſt ſignare ſupplicationes conſiſtoriales de iuſtitia, ſicut Papa in conſiſtorio.

ditis tamen partibus facere solet, vt in concilio Constan. A sessione sexta concluſum fuit.

Sed quare Papa in consistorio publico signat prædictas commissiones, rationem ponit Glossator hic, videlicet ꝙ ideo hoc facit Papa, vt cuncti videant ꝙ facit iustitiã. Sed ista ratio iudicio meo fragilis est, quia Papa non indiget demonstratione benefacti, cùm ex seipso soleat, & palàm & occultè, semper, & vbiq; iustitiã ministrare, & cũ sit notum omnibus, non oportuit illum illa demonstratione in cõsistorio publico vti: nam ex eo, quia ibi cõmissionibus petitis dicit alta voce Placet, nõ per hoc facta est iustitia, cum adhuc requiratur, ꝙ illa cõmissio signetur & postea iudici cui cõmittitur præsentetur, qui cuncta rimando iustitiam ministrabit. Nõ igitur per verbũ, Placet, quo vtitur B Papa in cõsistorio, statim facta est iustitia, cùm ibi sententiam non proferat, quod est propriè iustitiam facere, sed ille actus prolationis sententiæ, postea ex interuallo per iudicem qui fieri debet, quidẽ actus nõ videtur ab omnibus, quia in consistorio sola commissio signari mandatur, quę multa requirit, antequàm ad effectũ perducatur.

Alia est igitur ratio quare Papa signat ibi illas commissiones. Nã ex quo duo Cardinales diaconi vadunt ad recipiendum & introducendũ nouum Cardinalem, vel legatum, ne Pontifex cũ reliquis Cardinalibus permanentibus in cõsistorio videantur medio illo tempore expectare, ac etiam ne ostendat Papa, ꝙ tantùm ibi adest propter hoc negotium & nihil aliud agere tẽpus illud vacuum in C istis actibus occupatur, ac in propositionibus dictarum commissionum teritur, quas ex arte & ingenio aduocati consistoriales sæpe confingunt casus atroces, & crudeles proponentes, & verbis duris & fictis exaggerantes, vt tẽpus illud vacuũ impleatur. Sunt tamen qui dicant, ꝙ illas propositiones commissionũ mandat fieri Papa, vt ostendat principaliter propter administrationem iustitiæ consistorium, non autem propter nouum Cardinalem, vel oratorẽ recipiendũ indixisse, quasi ꝙ illo die Papa pro tribunali sedere videatur, volens ius publicè dicere, qua de causa omnia tribunalia vrbis cessant ipso tũc ius dicente.

Tamen hoc nõ quadrat, quia Papa semper ius dicit, siue publicè, siue priuatè actũ faciat. l. fi. C. de legib. & in §. sed

D quod principi. Instit. de iure natur. Et quòd cessent eo die omnia tribunalia, non ex eo causatur, quòd Papa pro tribunali sedeat, quia hoc semper facit, sed quia per cessationem tribunalium maior hominum concursus ad consistorium Papæ accedat: quod non fieret, si iudices & alii curiales negotiis suis intenderent, & occuparentur, vt ita per illum concursum exteræ gentes, quæ illo die publico consistorij ad Papã accedunt, decus & maiestatem summi Pontificis, quæ per concursum plurium prælatorũ & personarum magis repręsentatur, admirẽtur, & ob eam causam Virgilius quãdo actum aliquem magnificũ vel Diuinis vel Æneæ repręsentat, semper vtitur illis verbis, Concursu accedere magno, vel, Magna comitante caterua, &c.

E Decus enim principis, vel cuiuscũq; alterius personæ magis splendescit propter multitudinem subditorũ aut familiarum, vt latiùs dicam in regula, de impe. benefi. fa. Cæter. & est tex. expressus, de cõsistorio loquens in cle. 1. in verb. præfatis itaq; nuntiis, &c. de iureiur. ibi in publico consistorio, in quo erat prælatorum, & aliorum tam clericorum quàm laicorum nõ modica multitudo, &c. Et ideo dicta causa antiquitus, quãdo omnes prouinciæ Papæ obedibant, & ad eum veluti vnicũ Christianæ religionis patrem pro expediendis negotiis necessariis accedebant, tantus fuerat ad sedem Apostolicã concursus, tantus exterarum gentiũ conuentus, & exinde tam magno summo Pontifici reuerentia accessit, vt quidã eum admirabilem, alii mi-

F stuporem appellarent, vt dixi in c. 1. de cõst. li. 6. Et istius uotio sedis Apostolicæ, & ad eam concursus vsq; ad tempora Nicolai v. frequentissimus fuit: adeò quòd dicat Panor. de Ana. & Io. Gozadinus, olim celeberrimus cõsistorialis aduocatus in tract. de Iubileo. propter maximũ cõcursum hominũ, Nicolaum v. coactũ fuisse illos quinderim dies peregrinis, pro Iubileo concessis, ad quinque, postea ad tres, deinde ad duos restringere. Et dicit Platina tempore Nicolai, in Põte S. Angeli tantã fuisse hominũ multitudinem coadunatã, ꝙ facta obuiã mula Cardinalis S. Marci Veneti, cum neq; veniẽtes, neq; redeuntes, ob infinitam multitudinẽ cedere possent: cadente vno, atq; alio super mulã illam iam à multitudine oppressam ad duos hominũ corpora, & equos tres, obtrita & suffocata fuit.

multi etiam à lateribus pontis in flumẽ cadentes in vndis A
periere, vt ibi latius per eum, ob quam causam variæ quæ-
stiones propter successiones bonorũ cuiusdam matris &
filię ibi suppresi, excitatæ fuerũt, super quibus plures Do-
ctores egregij consuluerunt, vt refert Felynus in capitulo,
ad capitulum Sanctæ Crucis. columna penulti. versicul. de
duobus. de rescriptis.

Redeundo igitur ad propositum, concludo ideo papam
in consistorio publico signaturam illarum commissionum
illorum casuum introduxisse, vt tempus illud vacuum, quo
vel noui cardinales, vel oratores introduci expectantur,
agendo aliquid consumatur. Nam hoc faciẽdo non etiam
desinit, quando casus veri accidunt, & proponuntur, iusti-
tiam ministrare. Nam hic mos & stylus hodiernus signãdi B
supplicationes in cõsistorio, & mãdare fieri processus cri-
minales aduersus malefactores & rebelles, ad instãtiã p-
curatoris fisci antiquus fuit, vt dicit Bonifa. Vitel. in clem.
1. in prin. de iudic. Et pro quo facit tex. in cle. 1. versicu. præ-
fatis itaque. ibi eramus cum nostra curia residentes in pu-
blico consistorio, &c. de iureiur. Igitur dum ista in cõsisto-
rio aguntur, interim cardinales creandi vel noui oratores,
aut legati à legatione redeuntes introducũtur, pro quibus
omnibus recipiendis solet cõsistorium publicum cum ob-
seruatione quarũdam ceremoniarum indici, quæ latius in
lib. Ceremoniali describuntur. Papa igitur non solum pri-
uatè, sed etiam publicè, & in consistorio, vt dictum est, cõ-
missiones huiusmodi signat. Sed cardinalis, aut prælatus C
habens signaturam, hoc non facit, nisi domi.

Legatus verò de latere nõ signat, sicut cardinalis habẽs
signaturam, sed sicut papa, & hoc honestũ videtur: quia ex
quo eius personã repræsentat, honorari debet sicut papa,
vt dicit glo. in c. quæ de causa. 2. quæst. 5. & notat Abb. in c.
mandata. in princ. de præsum. & ibi Moder. Et sic vidi plu-
res supplicationes per Reuerẽdissimum bon. memo. Car-
dinalem de Monte legatũ vrbis isto modo signatas, vide-
licet placet. A. nã vocabatur Antonius, & papa modernus
vocatur Alexander, & ideo etiam signat per placet. A.

Sacrum verò collegiũ Reuerẽ. Cardinaliũ, Papa in lon-
ginquis partibus absente post acceptatum papatũ, prout
contigit in Hadriano, signat sic, placet sacro collegio suo,

D & D.N.Papę nomine.pro quo facit quod notat Specu. de offic.ordi.§.quid de auditoribus.

Vicecãcellarius verò etiã ſignare poteſt commiſſiones iuſtitiæ ſuper cauſis tantum pẽdentibus in curia,ſicut cardinalis præfectus ſignaturæ hoc modo,placet S.D.N. Papæ. Et antiquis temporibus ipſe Vicecancellarius ordinariè ſignabat,neque erat alius cardinalis qui haberet ſignaturam iuſtitiæ,niſi ipſe. Sed eo abſente,tunc cõmittebatur vni cardinali, vt dicit Egid.deciſi.636. & ſequitur Fely. in rubr.de reſcrip.circa fi.Et in illis quæ ad officiũ Vicecancellarij pertinebant,illius aſſertioni ſtabatur, aliàs non. vt Egid.dicit in deciſ.628.cum duab.ſeq.& alibi ſæpe.

Sed hodie neſcio quo pacto Vicecãcellarius nõ ſignat, E nec illa facultate vtitur, fortaſsis ea ratione, vt dixi, de ſignatura gratiæ. Quia ex quo hodiernis tẽporibus omnes commiſsiones habent clauſulas, Non obſtan. cõſtitutionibus,&c. Vicecancellarius non poteſt illas clauſulas apponere,cum ſint contra ius,cui derogare non poteſt,nisi ſpecialiter cõcedatur,vt in clemen.ne Romani.de elect. Ideo ſupplicantes malunt ire ad papam,vel ad cardinalem præfectum ſignaturæ iuſtitiæ,qui hanc facultatem habet cuius facilis patet aditus,quàm ad Vicecancellarium.

Et illa poteſtas Vicecãcellarij,vt dixi, vertitur circa cauſas quæ cõmittuntur ſimpliciter in curia: ſed in cauſis quæ extra curiam committuntur,non poteſt commiſsiones ſignare, iuxta ea quæ dicit Egid.deciſio.46. incipien. F ptio.Cardinalis verò ſic,vt dicit vna regula poſita inter las de poteſtate Vicecancellarij. Et ſiue commiſsiones ſignentur per papam,ſiue per Vicecancellarium,aut Cardinalem habentem ſignaturam iuſtitiæ, ipſe idem, vt Vicecancellarius,vel eius Regens extendit ſignaturam,ſed potius diſtribuit tales cõmiſsiones auditoribus,vel aliis prælatis, quibus committuntur per iſta verba quæ apponuntur poſt ſignaturam,videlicet de mandato D.N. Papæ diat magiſter L.& iuſtitiam faciat.

Super quo eſt vlterius notandum, ꝙ ſi talis extẽſio Vicecãcellarij, vel Regẽtis diſcordaret à ſignatura papæ, tenditur potius ſignatura papæ,quàm extẽſio illa Vicecellarij,vel Regentis,vt in notabili caſu exẽplum ponit Guliel.in quadã ſua deciſione incip.contigit in vna ca-

&c.& refert ita pluries iudicatum, vt ibi latius per eum. A

Et si quęratur, quare potius per huiusmodi verbum placet, signantur cõmissiones, quàm per verbum fiat, vt olim? posset responderi, quia verbum placet nõ est inductiuum gratiæ, sicut verbum fiat, sed est verbum concernens ius & iustitiam: nam verbum placet, denotat arbitrium boni viri, vt in l. fideicommissa. §. quanquam. ff. de leg. 3. tenet Bart. in l. Lucius. ff. de fideicommiss. libert. & notat Abb. in cap. veruntamen. de foro competen. & in c. cum venissent. de iustit. Hinc est quòd placita, iurisdictiones causarum appellantur. vt in cap. ad audientiam. & ibi notat glos. de rescript. & illud arbitrium intelligitur, prout de iure, vt Moder. latè scribunt in cap. 1. de constit. Et commissiones nihil aliud continent, quàm ius, quia diriguntur, vt iustitia ministretur vt in l. falso. C. de diuer. rescript. Et ideo commissiones iustitiæ solent communiter per papam ad differẽtiam supplicationis gratiosæ signari per placet A. vt hic dicit text. regulæ, licet hoc sit speciale in papa, quia potest signare supplicationem gratiosam per fiat, vel per placet. Secus autem in aliis commissariis. B

Et adeò ista signatura iustitiæ cõtinet merum ius, quòd in ea non datur de stylo decretum irritãs, neque in ea derogatur priuilegiis Romanorũ, neque nouis reformationibus vrbis, quia per hoc infertur præiudicium, quod est contra ius. Neque etiam ista signatura iustitiæ dat repræsalias, quia licet illæ sint de iure, tamen videntur continere in se quandam speciem gratiæ. Et hæc quantum ad signaturam iustitiæ sufficiant. C

Quantum verò ad extensionem Vicecancellarij vel Regentis, quæ fit post signatas commissiones per papam vel cardinalem, quid operetur? aliqua scribit Fely. in cap. super literis. in 6. colum. de rescript. propter quam factæ fuerunt olim plures decisiones Rotæ, quas latissimè discussit quidam Raymundus antiquus Rotę auditor in quodã suo indice, in verbo, signatura. quę tanquam prolixa & nimis vetusta nõ curo referre. Nam sufficiet ad hoc legere decisiones quæ sunt 19. & 361. in nouis & in antiquis. decis. 388. cũ sequenti, & decis. 513. & 733.

Superest modo, vt de secũda parte huius epilogi loquamur, quæ circa ministros signaturæ (qui referẽdarij appel-

D lantur) versabitur. de quibus pauca quædam commemorabo. Nam in primis illud scire oportet, Referẽdarios ob ea causam constitutos fuisse: quia princeps cũ præsidẽtib. cardinalib. & prælatis signaturæ nõ poterãt, cũ impediẽtibus innumeris sedis Apostol. negotiis, tum etiã propter supplicationum multitudinem legendis, & examinandis supplicationibus superesse. Deputati igitur fuerũt isti, qui hũc laborem subirent, examinaréntque prius & discuterẽt, nũ quæ in supplicationibus petũtur ab ipso principe, sine alicuius iniuria cõcedi possunt, in quorum signum visas supplicationes suprascriptione nominis sui propria manu signaret, vt sic princeps cautior reddatur. Quorum quidem Referẽdariorum duo sunt genera. Nam quidam sunt gra-
E tiæ, alij iustitiæ, sicut etiã ipsæ signaturæ duæ sunt, vt diximus, duobus etiam cardinalibus commissæ. Referendarij gratiæ fuerũt à principio numero octo creati, vt dicit tex. in authenti. de Referendariis. & totidem papa facit, licet interdum propter importunitatem potentum plures facti sint. Sed Referendarij iustitiæ solebãt esse sex, & vnus alius pro Cancellaria. Quorum omnium Referendariorum receptio vsque ad tempora Alexandri. v 1. fiebat solo verbo & illud sufficiebat. Sed Alexander v 1. postea super hoc, hæ ordinationes quæ sequuntur fecit. Ex quibus vnã magna bullam, siue cõstitutionem fecit circa reformationem curiæ. In qua voluit Referẽdarios gratiæ debere esse numero 10. & totidem iustitiæ qui debeant in sua receptione ordi-
F nationes sequẽtes iurare, quas Alexand. in d. constitutione, voluit singulo trimestri in vtraque signatura legi. Ordinationes signaturæ hæ sunt.

Voluit enim in primis Referẽdarios gratiæ ad officium receptos ante omnia iuramentũ de proponendis, & fideliter exponendis, iustis, & rationalibus petitionibus præstare. Quódque vota sua non ad complacentiam, sed iuxta suam conscientiam proferrent.

Rursus ne secreta signaturæ quantumcunque leuia, vel minima, quæ ibi geruntur, sub periurij, ac suspensionis ab officio per mensem, pœnis nulli panderent: ne (prout aliquando compertum est) ex huiusmodi consiliorum detectione inimicitiæ vel scandala nascantur. †

† Si quis p̃ tereà iiuriẽ faciẽdæ cã,

Euitarent insuper sub eadem pœna, ne in propositionibus suis

bus suis,vel aliàs alios Referendarios sibi propitios faceret, vt vota ei,& ad sui complacentiam suffragia præstent sub eadem pœna.

Præterea,vt scopulum cauendum,prçcepit,ne aliquid à partibus, quarũ supplicationes examinant, vel proponũt, recipere procurét, etiam si illud fuerit esculentum, vel poculentum,sed gratis officium suum præstét, sub dicta pœna,& alia pro ipsius arbitrio imponenda.

Sed istud de esculento & poculento malè obseruatur in omnibus officialibus,qui licet prædicta capere non deberent vltra constitutos sibi à papa prouentus, nihilominus omnes libenter sequuntur dispositionem cap.statutum.§. insuper de rescript.lib.6. quod voluit iudices capere posse esculentum, & poculentum à partibus mera liberalitate oblatum, quod paucis consumi possit diebus.Quod qui dem esculentum & poculentum, licet toto anno valorem centum Ducatorum excedere non deberet, iuxta glos.in cap.non licet.11. quæst.3. & nota. Marti.Laud.in tract.de offi.domino. notabili. 89.nihilominus ptaua consuetudo modum transgreditur,conniuentibus superioribus,& forte causam dantibus, qui deberent huiusmodi Referendarios, & alios curiæ ministros, de aliquo honesto salario prouidere: abhorret enim lex sine præmio homines laboriosis officiis præfici,vt dicit text.in §.si quis autem. in authen.de iud.Quia alicui officium suũ non debet esse damnosum,vt dicit text.in cap.cum non deceat. de elect.lib.6. Nam cum labor est in damno, mortalis crescit egestas, vt dicit Cato.

Etiã voluit eos promittere,ne aliis Referẽdariis iniusta forte,vel minus honesta proponentibus assentiãt,sed potius ex debito cõscientiç suæ illis cõtradicant & aduersentur,nulla proponẽtis,vel alterius personæ ratione habita.

Postremo sub eadem pœna, & alia arbitrio ipsius papæ imponenda,obligare eos voluit,ne alterius Referendarij corruptelas, si forte sciuerit illorum aliquem commisisse, aut munera recepisse, tegere aut occultare deberent. Hæc sunt quæ Referendarij gratiæ promittere & iurare debẽt, quæ ferè similia sunt illis,quæ Rotę auditoribus per ordinationes Ioannis.22.imponuntur. Quibus factis quando ad signaturã sunt omnes cõgregati, vna cum Datario, qui

secreta iudiciorũ publicauerit, in factũ, & iniuriarum actione tenebitur.l.si quis testamentum.§. sed si quis. ff.ad legem Aquil. atq; etiã crimine falsi. l.j. §.is qui deposita instrumẽta.ff. ad leg.Cornel. de fals. & humiliores hoc agentes, in metallum damnãtur: honestiores verò,in insulam deportãtur. l. si quis aliquid.§. qui vim. & §. instrumẽta. ff. de pœn.

IOAN. MILL.

D semper signaturis papæ assistere debet & solet, antiquior Referendariorum, vel prout fit, inter auditores Rotæ, ille Referẽdarius qui secundũ turnum proponere debet, ante omnia orationẽ sequentẽ, quam Sanctũ Ysidorũ cõposuisse constat, alta & intelligibili voce legere debet, videlicet,

ADSVMVS Domine sancte Spiritus, adsumus peccati quidẽ immanitate detenti, sed in nomine tuo cõgregati, veni ad nos, & esto nobiscum, & dignare illabi cordibus nostris, doce nos quid agamus, quò gradiamur, & ostende quid efficere debeamus, vt te auxiliante, tibi in omnibus placere valeamus. Esto salus, suggestor, & effector iudiciorum nostrorum, qui solus cum Deo patre, & eius filio nomen possides gloriosum: nõ nos patiaris perturbatores esse iustitiæ, qui summam diligis æquitatem, nõ in sinistrum nos ignorantia trahat, nõ fauor inflectat, non acceptio muneris vel personæ corrumpat. Sed iunge nos efficaciter solito tuæ gratiæ dono, vt simus in te vnum, & in nullo deuiemus à vero, vt sicut in nomine tuo collecti, sic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis iustitiam, vt & hîc à te in nullo dissentiat sententia nostra, & in futuro pro bene gestis consequamur præmia sempiterna. Respondent omnes, Amen.

E

Hæc oratio dicitur in principio signaturæ, & in Rota singulis diebus audientiæ, quæ originem habuit à Conciliis generalib. initio quorum hæc oratio dicenda erat, vt docet Spec. in tract. de modo generalis concilij celebrandi. in 2. parte rubri. 11. Et Petrus de Monte, episcopus Brix. in sua Monarchia. quæstio. 4. & ibi hãc orationem, licet satis corruptè, scribunt, & ita etiam inter concilia Basilien. & Constan. impressa reperitur. Sed hæc oratio hodie in signatura papæ non legitur, nescio qua de causa, fortè, quia præsentia papæ omnem solennitatem supplet, vt dicitur in l. omnium. C. de testamen.

F

Et quæ dicta sunt de Referendariis gratiæ, eadẽ in Referendariis iustitię obseruãtur, qui solẽt esse sex, & vnus pro Cancellaria, licet aliquãdo sint plures secundũ voluntatẽ papę. Verũ quia in hac signatura iustitiæ periculosius peccatur, quàm in alia: ideo grauius puniuntur si huiusmodi Referendarij reperti fuerint pro officio suo præstãdo munera suscepisse. Nam vltra pœnas prędictas, pro prima vice suspen-

ſuſpenduntur per méſem ab ingreſſu ſignaturæ: pro ſecunda, per quatuor menſes: pro tertia, ſuſpéduntur perpetuò, & ad illud officiũ amplius exercendum inhabiles reddũtur. Et ob eã cauſam ſummi pontifices ſapienter in hac ſignatura iuſtitiæ introduxerunt, quòd ſolus cardinalis habens ſignaturã iuſtitiæ, ſalariũ cétum Ducatorum ſingulo menſe haberet: Cardinalis verò ſignaturæ gratiæ nihil reciperet. Quia prima ſignatura propter iuſtitiã miniſtrandã eſt altera periculoſior, & vt occaſio omnino in illa tolleretur capiendi munera etiã eſculenta, quæ ſolent ſæpe ſapientum oculos obcæcare, vt in can. pauper. 11. q. 3. illud inductum fuit: nã vbi maius periculum vertitur, cautius fuit agendum, vt in c. vbi periculum. de elect. lib. 6. Quod quidem periculum in ſignatura gratiæ militare nõ videtur. Et ideo videmus, quòd Alexand. v 1. grauiorem pœnam Referendariis iuſtitiæ munera capientibus, quàm Referendariis gratiæ impoſuit, vt ex prædictis capitulis apparet. B

Item tenentur Referendarij iuſtitiæ, cum proponitur aliqua materia antiqua, ſuper qua iam plures commiſsiones propoſitæ & ſignatę fuerunt, partes vel earum procuratores, aut aduocatos audire, duos ex Referendariis, qui eas audiant, & referant in ſequenti ſignatura deputando, licet aliquando Referendarij omnes informentur.

Itẽ eſt ordinatum, q; quãdo in ſignatura cauſa alicuius Referendarij, aut fratris germani, aut alterius vſq; ad tertium gradũ affinitatis, vel conſanguinitatis incluſiuè proponitur, Referendarius illi propoſitioni nõ interſit, ſed ex loco ſignaturæ foras exeat, nec votũ det, nec quod alij dederunt perſcrutetur. Quod etiam in auditoribus Rotæ Ioan. 22. ſtatuiſſe conſtat. Et ſi idem Referẽdarius ſcienter propoſuerit in ſignatura commiſsiones ad ſe, vel ad ſupradictos cõſanguineos, vel affines pertinentes, ipſo facto eſt excommunicatus. Hæc Alexand. v 1. conſtituit, qui poſtea in conſtitutione quadã reformatoria curiæ, alia ad iſtam ſignaturam pertinentia addidit. Voluit enim, quòd commiſsiones beneficiales extra Rotã non ſignentur, niſi de cõſenſu partium, & tunc non detur poteſtas decernendi executoriales, niſi contra ſuccumbentem. C

Item voluit, quod commiſsio ſemel reiecta, nõ ponatur iterum ſub pœna excõmunicationis ipſo facto incurrẽda.

D Item quòd extra ſignaturam non porrigantur papæ cō
miſsiones ſignandæ.

Item quòd commiſsiones aduerſus literas, ſeu gratiu
tollẽtes ius quæſitum, ſemper ſignari poſsint, nulla habi
ratione, qualis ſit materia propoſita. Et plura alia in dicta
Bulla reformationes ſtatuit Alexand. quæ longum eſſet re
cenſere: quæ ideo non refero, quia Bulla fortè nõ fuit pu
blicata. Sed capitula ſuperiora publicata, & ſeruata fuerũ
aliquo tempore, & ideo iſta exempli cauſa ſufficiant.

Hæc de Referendariis ſtatuit Alexand. cum ante omnia
confuſa viderentur, & hodie male etiã hæc ſtatuta ſeruan
tur, quia Referendarij ſimpliciter abſq; iuramento rece
E piuntur, quod eſt mirandum, quia cum iſti ſint miniſtri ſe
dis Apoſtolicæ, & omnium ſecretorum ſignaturæ partici
pes, & iuſtitiæ conſolatores: non deberent ilico, & nudo
verbo recipi, ſed maior circa tales perſonas promouendas
deberet diligentia adhiberi. argu. l. 1. §. ſed & ſi quis. ff. de
carbo. edicto. Præſertim cum inter officiales curiæ Refe
rendarij digniores reputentur. Nam in regulis præroga
uarum expectãtium, primi omnium Referendarij ſcribun
tur, deinde Protonotarij participantes, tertio loco Con
ctores, poſtea Subdiaconi numerarij, quarto loco audi
res Rotæ, poſtea clerici Cameræ, deinde auditor Came
ræ, & Abbreuiatores actu officia ſua exercentes, &c.
F Referendarij ab ordine literæ reputantur digniores cæ
teris aliis, quia primo nominantur, iuxta l. j. & 2. ff. de ab
ſcrib. Et ideo dato expectatiuarum concurſu inter præ
tos officiales papa voluit Referendarios præcedere.

Rationem non inuenio, quia ſi ad antiquitatem ordi
reſpicimus, Protonotarij cæteris ſunt antiquiores: nã Re
ferendarios à Iuſtiniano imperatore cõſtitutos fuiſſe, q
fuit anno ab ortu Chriſti D. XXV. ſatis compertũ eſt, vi
auth. de referendariis patet. Protonotarij verò multò
tè creati ſunt (vt Pontificum hiſtoriæ teſtantur.) Nam
Damaſus author eſt, Protonotarij. VII. numerarij à Cle
mente primò conſtituti fuere, qui fuit IIII. à Petro, an
ſalutis Chriſtianæ XCII. vt latius dixi ſuprà in proœm. re
gularum. q. 1. qui vſque ad tempora Clementis. VI. non m
gno honore fuerunt. Adeo quòd Bonifacius de Vitalib
quondam Rotę auditor, & Protonotarius in clem. 1. de re
gulis

gulari.nume.51.conqueritur,& inuehitur cõtra Cardinalẽ Zabarellam,qui procurauerat protonotariorum numerũ rumpere,creari faciendo nepotem ſuum vltra numerum, cum emolumentorum participatione.

Ex quibus apparet,Protonotarios Referendariis antiquiores fuiſſe.Et nihilominus ſummi pontifices voluerũt Referendarios cæteris curiæ officialib.præferẽdos eſſe,vt patet in dicta regula.Quid igitur cauſæ fuit tanti fauoris? hactenus non legi.Sed arbitror ob eam cauſam tributam illis tanti honoris prærogatiuam eſſe, quia Referendarij quotidie apud principem,& in eius præſentia,imò ſimul cũ eo officia eorum exercent cum opere & cõſilio iuuando,quod alij curiæ officiales ſeorſum faciunt,nec ita immediatè papam iuuant,& ideo illi cæteris præferuntur.ita B dicit Ange.Are.in terminis in §.fi.in princ.inſtit.de excep. ſequitur Io.de terra rubea in tract.primogenitur̃.fo.108. col.1.Qua ſola ratione cardinales præſentes cæteris præferuntur:Imò ſimplex cardinalis in curia reſidens præfertur in honoribus cardinali legato, vt probat Nicolaus Boerius in tract.de præeminentia magni conſilij.in prima ratione.Nõ enim æqualiter ſplendet,qui abeſt,ac qui præſens eſt:nam licet omnis dignitatum ordo ſplendorem à principe recipiat,magis tamẽ coruſcat qui proximior eſt, quàm qui diſtat,vt dicit Bal.de cardinalibus loquẽs in rubri.de offi.proconſul.Cardinales enim præſentes quotidie vnà cũ papa in eodem dolio verſantur,vt latè dicã in regula de impetrantibus per obitum familiarium cardina- C lium,q.17.& tradunt Moder.in tracta.de digni.& poteſta. lega.in 6.concluſio.Sicut in eccleſia triumphãte,qui proximiores ſunt Deo immortali, magis cæteris de gloria participant,vt Theologi vbiq; aſſerunt.Nimirum igitur ſi ob eam cauſam Referendarij digniores cenſentur.Nam,vt dicit Imperator,illi magis digni haberi debent,quos labor aſsiduus,& noſtri lateris comitatus illuſtrat,vt dicitur in l.r.C.de præpoſi.laborum.lib.12.

Quamobrem magis olim fuerat Referendariorũ æſtimatio:nam immunes & exempti à muneribus extraordinariis erant,vt dicit Bart.in l.eos.C.de excu.mune.lib.10. & dicit Ioã.And.in c.duobus.in 5.col.ſuper gl.antepen.de reſcrip.lib.6.quòd Referendarij ſicut papa,tunc poterant

D ex duobus impetrãtibus alteri gratificari in data, videl
pręponendo alium, vel postponendo. Et dicit Bal. in
de rescript. ꝙ quicquid facit Referendarius, censetur
facere. Et dicit vna decisio Rotæ ordine 30 6. in nouis
cip. si actor, ꝙ Referendarius poterat, sicut Vicecãcella
recipere resignationem beneficiorum, quod auditor Rot
facere non potest. Et ista omnia intelligerem procedere
Referendariis vtriusque signaturæ, in quibus militant
dictæ rationes: sed in Referendariis iustitiæ tantum, qu
pæ immediatè nõ assistunt, nec illius præsentia illustrat
fortè prædicta non procederent. Et est etiam aduertend
quòd licet isti Referendarij actu officia sua non exercea
nihilominus prærogatiua Referendariorũ gaudent, &

E verè Referendarij. Ita dicit Glossator regularum cance
riæ in regula pręrogatiuarũ expectantium, in secunda
te. vbi ponit exemplum in quodã Guidone Antonio
Ceculij de Mediolano viro nobili, qui Referendarius
non exercebat, & nihilominus prærogatiua vtebatur,
per eum. Ratio istius dicti est, quia regula solum req
exercitium actuale in Abbreuiatoribus, vt ibi apparet.

Tamen ego multum dubitarẽ de dicto Glossatoris
ea quæ Andr. Sicul. dicit in consil. 58. in 1. & 2. colum
& Felyn in c. per tuas. in 4. col. de maio. & obe. qui
loquitur. Et illud, qd dicit Glossator de illo Guidone
satis apparet, vel si constaret, illud fuit ex indulgentia
ciali. Tamen dictum Glossatoris hodie practicatur. Et

F Referendariorum officium olim in magno pretio fu
hodie tamen nescio quo pacto eorum authoritas
vt dicit Abb. Panor. in c. 1. circa fi. de priuil. de quibus
Rota mentionem facit in decis. 565. in 2. colum. in
Specul. in titu. de supplicatione, post princip. Innoc.
stien. in cap. ex literis. de in integ. resti. & Io. de Plate
fi. col. penul. C. de decurió. lib. 10. & latius de istis loqu
Cassaneus in tract. gloriæ Mundi in 6. parte, in 11. con
ratione. & plura priuilegia concessit Leo x. quæ non
referre. Quæ omnia de Referendariis dicta notanda
quia est materia peregrina nullibi coadunata.

Postquam igitur per referendarios corã papa vel car
nali præsidente, signaturæ ꝓpositæ, & examinatæ sunt
missiones iustitiæ, ac per papam, vel cardinalem signa
mittun

mittuntur ad Vicecancellarium, vel cancellariæ regentem, A
qui eas extendat seu verius distribuat per turnum inter
Auditores, per illa verba apposita in calce commissionis
post signaturam, videlicet de mandato D. N. Papæ au-
diat magister N. & iustitiam faciat. Et propter illam diui-
sionem, commissionum quas Regens facit, dictæ commis-
siones, distributiones appellantur, vt dicit decisio Rotæ.
CCCLXII. in no. Et decis. CCCCXXIX. in antiq. Facta igi
tur distributione commissionum per Regentem mittit eas
ab banchum Cursorum, qui eas etiam inter se per turnum
distribuunt, & præsentant Auditoribus vel aliis prælatis
quibus diriguntur, quibus à die præsentationis earundem
datur iurisdictio, vt in capit. vt nostrum. & ibi notant Mo-
der. de appellat. Et licet auditores iurisdictionem ordina- B
riam in cognoscendo censeantur habere, iuxta nota. in cle.
auditor. de rescript. itaque videretur illos posse procedere
in causa: tamen non possunt, vt opinor, ante præsentatio-
nem cognoscere duplici ratione.

Prima, quia propter præsentiam papæ illa iurisdictio or-
dinaria est quasi impedita, propter quā causam omnes exi
stentes in curia censentur delegati: iuxta not. per Archi. in
capitu. experientiæ: vndecima quæstione prima, vbi dicit,
quòd nullus in curia habet iurisdictionem ordinariam, nisi
papa, sed iudicāt, aut ex generali delegatione papę, aut ex
speciali cōmissione, vt ibi dicit Archi. referēdo Specu. Ra-
tio est, quia iurisdictio ordinaria regulariter prouenit ra-
tione territorij, vt not. in cap. cum contingat. de foro com- C
peten. quod Auditores non habent. Et licet quædā decisio
Egidij 659. incipien. dicta compulsio, &c. dicit quòd Audi-
tores habēt totam Romanam curiam pro territorio: illud
est verum, ad effectum, vt statuere possint suas decisiones
in curia, quæ habent vim styli & legis, quamuis Glossator
regularum in regula de subrogandis, neget, auditores &
quoscūque alios in præsentia papæ statuere posse, cum nō
habeat plenam iurisdictionē ordinariā, sed dicat hoc fieri
sciente & vidente papa. Et ideo censentur quo ad hoc ha-
bere territorium per quandam fictionem, non verè. Patet,
quia si verè tota curia esset nobis data pro territorio, non
haberemus strictiorem potestatem quàm habent alij dele
gati in curia, vt dicit decisio Rotæ. 306. incipiens, si actor.

D in nouis.quę probat hoc exemplo,quia videmus alios d
legatos absoluere posse ad cautelam. sed nos audito
non possumus sine speciali mandato,vt ibi dicitur.Et p
pterea non sine causa Bonifacius 8.interloquutus fuit,n
minem in curia Romana ordinariam iurisdictionem hã
re,nisi papa,vt refert Archidia.in d.c.experientiæ.

Secunda causa,quare auditores præsentata commissa
ne hodie procedere nõ possint,est propter impedimen
regularum Cancellariæ,inter quas est vna posita infrà o
dine 29.quæ disponit commissiones causarum non vale
literis nõ expeditis.Itaq; per illam regulam impeditur
risdictio,quod est verum quãdo producitur per partẽ a
uersam in actis,aliàs procedere possent auditores illa n
E obstante,per ea quæ latius dixi superius in proœmio reg
larum,etiá papa mortuo,vt latius probat Glossator ib
rum regularum in rub.de potestate Vicecancellarij in
3.col.Et etiam aliquando nõ obstante productione d
regulæ 29.Auditores ad vlteriora processerunt,quãdo
regulæ fuit derogatum,prout aliquando fieri contigit
qualificatis personis,vt reperi adnotatum in quodã
adnotationum Reuerendiss.bo.me.cardinalis Sanct.Q
tuor.fo.66.& 82.quod est mirandum,quia hodie nõ
pro aliquo illi reg.derogari,nisi modo infrà scripto
cardina.tamen passim derogari solet,cum in illis co
rationes fraudis,propter quas literarum expeditio re
ritur,videlicet solutio annatæ,& officialium satisfa
F quib.cardinales eximũtur.Et quia præter hoc Cardina
pro luce dignitatis eorum ita,vt modesti esse debeat
præsumuntur abesse à fraudibus,& esse cæteris iust

Hinc est,quòd de hodierno stylo,quãdo causa cõmi
tur cardinali in signatura papæ, non ponitur illa cla
la(quę in extensione commissionum Vicecancellarij
regentis commuiter apponi solet)videlicet,iustitiam
ciat,&c.sicut apponitur in commissionibus aliis præ
directis.Sed solum ponuntur hæc verba de mãdato S
Papæ,audiat talis cardinalis,& decidat,&c.ratio red
per text.in l.vnica.ff.de offic.præto. Quia princeps c
quos ob singularem industriam explorata eorum fid
grauitate ad huius officij magnitudinem euexit,non p
sumit aliter iudicaturos esse pro sapientia ac luce dign
tis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tis eorum, quàm ipse foret iudicaturus. Non igitur illis mã A
dat, quòd iustitiam faciant, cum quilibet cardinalium hoc
proprium & peculiare habere debeat, vt absque aliquo si-
gno, vel monitione iustitiam faciant, quæ eorum pectori-
bus ita inesse debet ac propria vita. Aliàs papa iniuriam il-
lis videretur inferre, si per suam signaturam illis impone-
ret & quodammodo ad eorũ memoriam reduceret, quòd
iustitiam facerẽt: nam hoc perinde haberetur, ac si eius es-
sent immemores, quod videtur paululum subausterũ. Nam
sicut commemoratio impensi beneficij (vt inquit Comi-
cus) immemorem, ac penè ingratum animum recipientis
arguit: sic commemoratio iustitiæ facta illis qui ex officio
suo illam facere tenentur, nescio quid dormientis ac obli-
uiosi animi indicat. Videtur enim papa de illorũ probitate B
& fide dubitare, si, vt iustitiam faciant, admoneat, & scri-
pto mandet. Bonus enim equus (vt est in prouerbio) calca-
ribus non indiget, sed sola virgæ vmbra regitur. Quæ qui-
dem rationes, licet in quibusuis aliis bonis prælatis milita-
re possent, non tamen papa ita de illis confidit sicut de car
dinalibus, qui quotidie secum pro reipublicæ Christianæ
commodis innumerabiles labores perferunt, de quibus
ideo facilius confidit, quia eorum mores diuturna, & penè
quotidiana experientia magis notos habet. arg. eorũ quæ
dicit Felv. in capitu. ad aures. in 14. conclusione de rescrip.
In cardinalibus ergo cessant istæ solennitates iudiciorum,
quæ in aliis obseruantur.

Et ideo non sine optima & efficaci ratione in ista mate- C
ria plura priuilegia in fauorem cordinalium contra iuris
dispositionem specialiter inducta sunt, quæ aliis prælа-
tis concessa non fuerunt. De quibus non ab re erit, pro di-
gnitate eorum pauca quædam commemorare. quæ in lo-
cis vulgaribus non traduntur, scribam.

Primum priuilegium est istud de quo supra proximè di-
ctum est.

Secundum est, quia cõmissiones quæ fiunt cardinalibus
non solent signari, nisi per solum papã: sicut neque suppli-
cationes quatuor votorũ papæ reseruatorum, quorum cõ-
mutationes cũ Datario componũtur, & ideo eas nõ signat
nisi solus papa propter notabilẽ præeminentiam illorum
votorũ, in quibus antiquitus non solebat papa, nisi ex ma-

D gna causa, & cum compositione dispensare. Sed cardin
qui habet signaturam in aliis votis inferioribus dispen
Ita commissiones quæ fiunt cardinalibus propter illor
excellentiam solus papa signat, sed aliæ commissiones
ferioribus directæ per alios prælatos habẽtes signatur
iustitiæ aut per cardinalem, vel per Vicecancellariũ sign
ri possunt, vt dicit Bonifacius Vitalinus in clemẽ. audit
in 2. colum. in 5. opposi. de rescrip. Et causæ quæ cardina
bus committuntur, non debẽt excedere 60. ducatos, al
commissio est nulla, vt dicit Pauinus in quadam extra
gan. ad onus, allega. per Felyn. in rubr. de rescrip. circa
& per cardinalem Iacobatium in tract. Consilij. fol. 2
1. colum. Et quando causa committitur contra Titium,
E alios in citationis decreto nominandos, etiam si cardi
latus honore pręfulgeant, commissio non datur, nisi ca
nalis nominetur, &c. Et quod dictum est commissiones
tra cardinales non signari, nisi per manum papę, idem
uatur in regibus in quibus etiam stylus Cancellarię te
quòd literę contra reges & principes, & magnos duces
dantur sine signatura papę, iuxta not. per Specul. tit. de
gato. §. nunc ostendendum. versic. item non obstat. Et
expresse notatur in illo vulgato libro practicę Cancel
rię. fol. 76. secus est in aliis.

Tertium priuilegium est, ꝙ in causis cardinalibus
missis assertioni illorum creditur. ita dicit Egid. deci

Quartum speciale priuilegium est, ꝙ licet quando co
F mittitur causa auditoribus, vel aliis pręlatis, illi non p
sunt alteri committere obseruationes terminorũ sine
ciali licentia papę. Secus tamen est quando commi
causa cardinali, quia sine speciali mandato papę cõmi
posset auditoribus suis terminorum obseruationes. Ita
cit Egi. esse de stylo in decis. 43. incip. articulus.

Quintum singulare priuilegium est, quòd si cõmi
causa cardinali, quę prius fuerat commissa alij auditor
ille faciat intimare commissionem dicto auditori, si
li non inhibeatur, auditor non potest amplius proce
in causa propter reuerentiã cardinalis. Secus si vnus au
tor alteri auditori commissionem sine inhibitione in
ret, quia talis auditor nihilominus poterit ꝓcedere. ita
net Rota in decis. 24. incipiente, & est sciendum. de

& contuma.in antiq.

Sextum priuilegium ſpeciale eſt, propter eandem reuerentiam inductum, quòd auditor quando intimare facit cardinali commiſsionem, non debet illi inhibere, vt dicitur in dicta proxima deciſione. A

Septimum priuilegium eſt in fauorẽ cardinalium introductum, ꝙ cauſa ſemel cõmiſſa cardinali, licet ille deſinat quouis modo eſſe iudex, nõ tamen cõmittitur vlterius inferiori à cardinale ſine ſpeciali mandato papæ, propter illorũ honorem, vt dicit Egi. deciſio. 37. incipiẽ. vbi appellatur. in fin. & tenet Nicolaus Milis in verbo, appellatio.

Octauum priuilegium propter eundem honorẽ cardinalibus ſeruandum, inductum eſt, vt cardinalis, cui cauſa committitur, alteri cardinali non inhibet: ſecus eſt in aliis, vt dicit deciſ. vltima. de dolo & contuma. in antiq. B

Nonum priuilegiũ, quòd licet illa clauſula, appellatione remota. in commiſsionibus prælatorum, & quorumcunq; intelligatur de appellatione friuola, poſita tamen in commiſsione facta cardinali, intelligitur de quacunq; appellatione. Itaq; neq; iuſtè neq; iniuſtè à ſententia illius poterit appellari: ita dicit Pauinus in tract. de offic. & pot. capi. ſe. vac. in penultim. fol. in tertia col. & ante ipſum hoc tenet Milis in verbo, appellari non poteſt à ſententia lata per cardinalem. Et tenet Bal in l. 1. in ſecunda col. ff. de offic. præfect. & Rom. in ſingul. incip. appellatione remota. quæ omnia ſunt noua in hac materia. pro quibus vide quę dico ſupra in proœmio regularum q. 4. nume. 2. C

Decimum priuilegium ſpeciale eſt, quia in pari cauſa quando cardinalis habet pares rationes cum alio, Rota ſolet in dubiis gratificari pro cardinali, prout vidi tempore meo ſeruari in cauſa Mediolanen. pro R. cardinali Triuultio. Et in alia etiam Mediolanen. pro R. cardinali Cęſarino, & ita ſemper fuiſſe antiquis temporibus obſeruatum, dixit D. Simoneta.

Ad propoſitũ redeũdo, iſtis igitur regulis non ſolet cõmuniter in totum derogari, ſed ex vſu ſignaturę inductum fuit, ꝙ in fauorem cardinalium poſsit fieri derogatio propter rationem quam dixi. Reperta eſt tamen pro cõmoditate curialiũ honeſta & moderata derogatio ad dictã regulã. 19 quę voluit cõmiſsiones non valere, niſi prius literis

D expeditis ſuper gratia facta. Nam ad effectum, vt ante
minum ad articulandum iuriſdictio iudici detur, vt ad
cauſam inſtruat cum ſua commoditate, & præparet nec
ſaria ad iudicium, conceditur ei in commiſsione iſta mo
rata derogatio, ſeu potius ſuſpenſio regulæ, videlicet, d
modo ante terminum ad articulandum literas expedi
&c. Et hoc fit, vt dixi, vt interim auditor habeat iuriſdict
nem, qui aliàs nullam haberet obſtante prædicta regu
Per quam quidem derogationem, per ſolam cõmiſsion
conceſſam, non infertur moleſtia poſſeſſori, iuxta tex
libertus. 2. ff. de in ius voc. cum concor. vt per Felyn
tenore. in col. 1. de reſcrip. & dixi latius in §. pœnale
ſtitu. de actio. Et quamuis ante prædictum terminum
E articulandum præcedant tres termini, videlicet ad d
dum contra commiſsionem, ad libellandum, libella
videndum, & ad iurandum de calumnia, ex quibus p
moleſtia prætendi ratione citationũ, quæ in prædict
minis requiruntur: nihilominus illa moleſtia non e
ſiderabilis, niſi reus propter hoc aliquas impenſas fec
quia tali caſu haberet locum diſpoſitio. d. c. ex tenore.
quo ad moleſtiam, iura tantũ hoc conſiderant, vtrum
fuerit fatigatus laboribus & expenſis, vt patet in ca
rum. & in c. fin. de reſcrip. & in cap. diſpendia. vbi p
dixi eodem tit. libro ſexto. & in clementina prima. e
titul. ceſſante tamen tali moleſtia, nõ poteſt aliàs d
vexari, cum nihil laboret, nihil expendat.

F Verũ, quia prædicta clauſula appoſita in commi
videlicet, Dummodo ante terminum, &c. ſucceſſu t
vt experiẽtia docuit, cœpit eſſe dãnoſa, ex eo, quia
caſione excogitabãtur fraudes propter quas de facil
ficia efficiebantur litigioſa, inuenta fuit alia moder
ſalutare remediũ per quod huiuſmodi fraudes coer
tur, vt ſtatim dicã. Fraudes verò quæ ppter dictã cla
Dũmmodo ante terminum ad articulandũ, &c. cõm
tur, iſtæ erant. Nã cõtingebat ſæpe, quòd ego de fa
petrabam commiſsionem literis non expeditis cum
cta clauſula, dũmodo eas ante terminum ad articul
expedirem, vigore cuius citari faciebam aduerſariũ
ad iſtum tantũ effectum, vt ille moreretur, vel cede
peterẽ ſubrogari. Nam ex quo beneficium, iam per

sionem & citationem effectum fuerat litigiosum, facilè A
subrogatio concedebatur. Itaque ex hac iniusta vexatione resultabant hæc mala. Primum, quòd ordinarij sine eorum culpa priuabantur de huiusmodi beneficiis litigiosis prouidere, patroni prohibebantur præsentare, expectantes etiam penitus excludebantur, vt in c.ij. vt lite penden. libro 6. Et sequebatur aliud malum, quod deterius erat, quia multoties istis sic litem mouẽtibus, nullum ius tempore commissionis ad beneficia sic impetrata competebat: sed per istam viam se in ius defuncti subrogando, ius de nouo acquirebant. Sicque dabatur occasio certo modo piscandi beneficia viuentium, fortè in senili & decrepita ætate constitutorũ, in graue præiudicium prædictorum, ac ipsorum possessorum non valentium de beneficiis suis iam effectis litigiosis liberè disponere. Quam ob B
rem, vt huic fraudi & malitiæ occurreretur, Cardinalis Alexandrinus primus omnium, vt dicit Felyn. hîc in quibusdam apostillis imperfectis, salutare remedium inuenit, & quandam moderationem ad prædictam clausulam, qua hodie signatur a vtitur, videlicet quòd post prędictam clausulam, Dummodo ante terminum ad particulandum literæ expediantur, &c. adderentur hęc verba, & quòd interim beneficium non censeatur litigiosum etiam ad effectum regulæ de subrogandis: per quam quidem additionem subuentum fuit ordinariis, patronis expectantibus, & possessoribus conuentis. An verò dicta clausula C
inuenta per Alexandrinum præseruet exceptionem regulæ de triennali competentem possessori, vt videlicet beneficium non obstante huiusmodi lite maneat pacificum, dicam inferiùs, & in regula de triennali. quæst. fi. & etiam in regula de subrogandis.

Et est aduertendum, ꝙ sicut signatura in fauorem reorum possessorum, ne beneficia eorum per istam viam fient litigiosa, inuenit prędictam clausulã: ita & Rota tempore Leonis papæ x. introduxit aliam vtilitatem in fauorem actoris. Nam cùm actor iuxta dictam clausulam teneatur expedire literas ante terminum ad articulandum, & literæ tunc dicuntur expeditæ quando sunt plumbatæ, vt tenet Glossator hîc: quia bulla dicitur plumbum pendens, siue sigillum de auro vel argento, iuxta glo. in verb.

D aurea bulla. in clemen.1.de iureiurando.& tenet expreſsè
Gloſſator in regula decimaquarta. in quarta columna.&
in regula 69.in fine.& facit textus in cap.licet. de crimine
fal.Et ante appoſitum plumbum, bulla dici non poteſt, vt
dicit Alexan.in conſilio 215.viſis probationibus. in 2.vol.
Tamen Rota in fauorem actoris voluit, quòd licet actor
produxerit bullam ſuam poſt terminum ad articulandum,
& non appareat de die expeditionis, quòd in dubio præ-
ſumatur expedita ante terminum, vt euitetur nullitas, vt
latiùs de iſta deciſione ſuperiùs memini. Imò in alia etiã
cauſa voluit Rota, quòd ſufficit in bullis menſem eſſe ap-
poſitum per Reſcribendarium, vt in vna Gebenen. benefi-
ciorum de menſe Martio, M. D. X X. concluſit Rota coram
E domino Guliel. vt ipſe idem adnotauit. Nam in dicta cau-
ſa terminus ad articulandum fuerat ſeruatus de meſe De-
cembri, & actor produxit bullas ſuas poſt terminum ad
articulandum: ſed in bullę tergo erat appoſita per Reſcri-
bendarium iſta dictio, De. quæ ſignificat menſe Decem-
bri. non tamen apparebat de die, voluerunt Domini pro
hoc actorem excuſari. Nam licet illa appoſitio menſis in
neceſsitate non cõcludat expeditionem fuiſſe factam an-
te terminum ad articulandum, nihilominus ad effugen-
dum contumaciam debet præſumi actus in dubio ex-
ditus legitimo tempore, iuxta notata per Bartol. in l.ni
ſolùm. §. ſed & reprobari. de oper. no. nunt. Nam quando
duo actus reperiuntur facti eodem tempore, in dubio il-
F actus præſumitur factus priùs qui fieri debuit, vt actus
leat, & per quem excludatur delictum, vt notabiliter di-
Bal. in l. cùm in teſtamento. §. hęc verba. ad fi. ff. de hæred.
inſtit. Quod dicit memoria dignum Alexan. in l. diuorti
in 4. col. ff. ſolu. matri. & idem Alex. pro ſingulari illud di-
ctum citat in l. 3. C. de codi. & in conſi. 81. lecto & diſcuſſo
in 4. col. lib. 3. & Jaſ. in l. hac conſultiſsima. in 1. & ſeq. C
C. qui teſt. fac. poſ. & in l. ſi. col. pen. C. de edic. di. Hadr.
tollen. Deci. in conſi. 11. in 11. col. quę addenda ſunt ad
in c. paſtoralis. col. 4. de reſcript. Cùm igitur in dicta cau-
ſa Gebenen. terminus ad articulandum fuerat ſeruatus
menſe Decembri, in eodem menſe reperitur etiam bul
expedita, licet nõ appareat de prioritate expeditionis,
dubio præſumi debet bulla ante ſeruationem termini
pedi

pedita,& non post,vt actusvaleat & excludatur delictum. A
Ita Rota dicto tempore concluſit, & tempore meo hoc idem tenuit in pluribus aliis cauſis prædicta motiua, quæ non poſuit Do. Gulielm. Et iſta quæ dicta ſunt procedunt etiam, ſi officialis appoſuerit in plica bullæ, expedita tali tempore, dummodo ex plumbo appareat de alio tempore. Vt concludit Rota hoc menſe Octobri, M. D. XXXIX. in vna Salamantina præſtimonij del Orbada, coram R. P. D. Marcello epiſcopo Marſicano. Nam in literis apoſtolicis Hieronymi de Arze actoris appoſitum fuerat plumbum Clementis, & tamen officialis in plica bullæ appoſuit tempore Pauli III. hęc verba, hodie expedita, &c. quo tempore conſiderato, expeditio videbatur facta poſt terminum ad articulandum. Tamen Domini non conſide- B
ratis verbis officialis, iudicarũt bullam fuiſſe expeditam, quando fuit plumbata, & ſic tempore Clementis, & per conſequens ante terminum ad articulandum.

Et quãuis ſignatura papę & Rota ſemper iuuerint poſſeſſores beneficiorum per appoſitionem prædictarũ clauſularum, ac etiam ipſos impetrãtes per interpretationem proximè dictã ſubleuarũt: nihilominus excogitata poſtea fuit noua malitia per ipſos actores impetrantes, per quam prædictæ clauſulæ eludebantur. Nam extorquent commiſsiones cum derogationibus ſub hac forma videlicet, conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis, regulisq; Cancellarię apoſtolicæ S. V. illa præſertim qua inter cætera voluit, ꝙ cauſarum commiſsiones, & inde ſe- C
quuta literis apoſtolicis non confectis, nullius ſint roboris vel momenti, cui ſpecialiter & expreſsè placeat derogare, dummodo prędictus orator literas apoſtolicas ſuper huiuſmodi conceſsionis gratia expediri fecerit ante terminum ad articulandũ in huiuſmodi cauſa per ipſum oratorem obſeruandum. Stante huiuſmodi commiſsione, & ea ſignata prædicti ſolicitatores cauti hanc regulam conſingunt. Nam citare faciũt reum ad dicendum cõtra commiſsionem, ſeruatóque illo termino nihil aliud curant facere, ad effectum, vt ipſe actor nõ cogatur expedire literas in termino ad articulandum, ſed expectant ꝙ reus citatus, qui fortè propter dilationes huiuſmodi ſuſpenſiuas timet in longum protrahi, proſequatur litem, & terminos

D obſeruet, quod facere poteſt invim commiſsionis obtentæ per actorem, cùm ſit iam effecta communis per productionem eius factam, & citationem ad dicendum contrà, vt not. Inno. in c. ex conqueſtione. de reſtitu. ſpol. & Rota in deciſ. 17. de dolo & contum. in nouis. Itaque iſto modo non arctatur actor, quin poſt terminum ad articulandum tantùm, & ſeruatum per reum poſsit ipſe literas expedire. Et proceſſus interim factus valet, quia commiſsio prædicto modo impetrata non arctat illum ad expediendas literas, niſi ante terminum ad articulandum ſeruandum per ipſummet actorem, non autem aſſeruatum per reum, & ſic contra intentionem prædictæ regulæ acta interim facta valebunt. Et quia verba commiſsionis ita ſonant, à
E quibus non eſſet recedendum. l. non aliter. ff. de legat. 3. cum vulg. Iſta tamen cautela malitioſa, iudicio meo, non videretur tuta in Rota, quæ conſiderat potiùs mentem, quàm verba regularum, iuxta textum in l. ſcire oportet. §. aliud. ff. de excu. tut. per quem text. voluit Rota in vna Segun. parochiali de Prados Redundos, pendente de anno M. D. XXXV, coram me, quòd regula Cancellariæ dans prærogatiuam prælationis ſcriptoribus Apoſtolicis, non intelligatur contra familiares papæ, attenta eius mente licet verba aliud prę ſe ferrent. Et hoc propterea, quia ſcriptores Apoſtolici non ſunt verè familiares, cõtinui commenſales, nec verè deſcripti, ſed per priuilegium: & ideo non præferuntur veris familiaribus papę, continuis com-
F menſalibus, qui ſunt veri familiares, & deſcripti. Prout anteà bis fuerat concluſum in vna Barchinonen. canonicatus & præbend. inter Ioan. Cordellas, & Michaelem Puyvertente coram R. D. Iacobo Simoneta de menſe Nouembri, M. D. XXXIIII. Sed in caſu iſto dici poſſet, quòd iſta cautela eſt contra mentem prædictæ regulæ, quæ dicta eſt ad obuiandum fraudibus impetrantium, qui habentes ſolam ſignaturam, moleſtant poſſeſſores, vt laboribus & ſumptibus fatigati, ſic componere compellãtur vel cedere iuri ſuo, ita à ſenibus acceſſus & regreſſus expiſcentur, vt in ſimili dicit text. in cap. fi. de reſcript. Et ita manifeſtè fit per hoc fraus legi & præfatæ regulæ. Nam amplexantes illius verba contra illius mentem & voluntatem ſtatuentis faciunt, vt dicit text. in cap. fi. de regul. iur. lib. 6

& in l.non dubium.C.de legib. Malitiis igitur hominum A indulgendum non est,vt dicit text.in c. sedes. de rescript. quia aliàs regula verbis, & non rebus imposita videretur: contra text.in c.commissa.de elect.lib.6. Et ideo sunt aduertentes Referendarij,& præfecti signaturæ,vt illa verba deleant, videlicet per ipsum oratorem obseruandum,&c. posita post verba prædicta, Dummodo ante terminum ad articulandum,&c.

Et q̃ dictum fuit,actorem literas expedire debere ante terminum ad articulandum,illud intelligitur de termino ad articulandum bene seruato,aliàs si ille terminus ad articulandum fuisset malè seruatus,& per consequens illa obseruatio termini esset ex nulla aliqua causa,aut ex defectu iurisdictionis, vel aliàs : tunc talis obseruatio termini B nulliter facta nõ obesset actori.Et ideo Rota isto casu inuenit remedium,videlicet quòd actor expediat bullas, & posteà reiteret terminos etiam ad articulandum in vim bullæ Innocentianæ,vel virtute nouæ cõmissionis, & talis reiteratio termini ad articulãdum facta post bullas expeditas sufficiet ad effectum prædictæ clausulæ,& ita sustinebuntur & valebunt acta,sententia,& omnia alia ante literarum expeditionem facta, quæ nulla esse vigore dictæ regulæ videbantur : & licet de stricto iure verba commissionis simpliciter de obseruatione termini ad articulandũ loquentis,deberent intelligi de prima obseruatione,siue bona,siue mala:arg.l.boues. §.hoc sermone.de ver.signi. iuncto §.semel.insti.quib.ma.non lic. Et per consequens C expeditio bullæ , & acta facta post terminũ ad articulandum etiam malè seruatum non deberent valere. Tamen Rota tempore meo in vna Maclouien. prioratus de Tretemebo,coram R.P.D.Io.Clerici, D.Petro Vortio , & D. Paulo.Et in vna alia Nolana parochiali , corã me die Lunæ 7 Octob. M. D. XXXII. inter Bartholomæum de sancta Cruce, & quẽdam Falconem,episcopum Spicaten.Et etiam in alia Dolen.pro Marco Marmillon,cõtra Palemzuela coram me. 12. Iulij , M. D. XXXIIII. tenuit & concinit contrariũ,quia licet verba illa,Dummodo ante terminum ad articulãdum,&c. posita in dicta commissione, intelligi possent de prima obseruatione termini ad articulandum quomodocunq; facta : nihilominus, vt actus va-

D leat, contrarium fuit concluſum. Multa enim contra ſtrictam interpretationem iuris recepta ſunt, vt actus valeat, quæ aliâs non admitterentur, vt tradit Iaſ. in l. 1. in 4. col. ff. de ver. obli. Fuit igitur cõcluſum, ꝙ illa verba de obſeruatione termini ad articulandũ, deberent intelligi de obſeruatione valida, non de inualida, iuxta tex. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. & l. quoties. ff. de ver. obli. & vtrobique latè Moder. Sic itaq; hoc caſu Rota tenuit ſufficere actori, ꝙ ante iſtam ſecundam reiterationem termini ad articulandum, licet poſt primam nulliter ſeruatam, bullas expediuerit. Et ita iam hodie ſeruatur. Procedent igitur ea quæ dicta ſunt, quando prima obſeruatio termini ad articulandum eſſet bona: nam tunc ſi literæ non fuiſſent
E anteà expeditæ, omnia acta ſunt nulla, nec ſanantur per reiterationem dicti termini, niſi per ſpecialem cõmiſsionem, & tunc refectis expenſis, vt dicam inferiùs ſuo loco.

Et eſt vlterius notãdum, ꝙ licet regula requirat actualem expeditionem literarum ante dictum terminum, tamen ſufficiet producere apud acta ante reſeruationem dicti termini ſumptum de regiſtro literarum apoſtolicarum bullarum, licet non producat dictã bullam: quia tale ſumptum facit fidem in iudicio. Et ita tenet & ſeruat curia Romana, prout dicit Rota deciſio. 621. incip. nota ſumptum in antiquis. Quam ſequitur D. Barth. Belenzi. Rotæ auditor in tracta. de chari. ſubſi. q. 113. Quo in loco ponit practicam hodiernam extrahendi dictum ſumptum à regi-
F ſtro in cauſa pendente in curia, & extra.

Conſiderandum eſt vlterius in dicta materia, ꝙ in dicta commiſsione ſolet apponi, vt dixi, alia clauſula per Alexandrinum inuenta, videlicet ꝙ interim beneficium ipſum etiam quo ad effectum regulę de ſubrogandis, minimè cenſeatur litigioſum, & ſine tali clauſula hodie non datur commiſsio. poſui rationem ſuperiùs.

Sed vltra illa, quę dixi, eſt vnum aliud notandum, quòd cum myſterio apponitur in dicta clauſula dictio implicatiua, Etiam, ante verbũ quo ad, &c. Nam hoc factũ fuiſſe arbitror propter multiplices alios effectus rei litigioſæ. De quibus per gl. in cap. 1. de alien. iud. mut. cau. fac. & per doctor. in cap. 2. vt lite pend. Nam appoſitio illius dictionis implicat beneficium non remanere litigioſum in alio
caſu

casibus, etiam quo ad regulam de subrogandis, vt in rubr. A
C. etiã per procuratorẽ. & ibi Bar. in l. 1. cod. tit. cum concord. vt tradit Decius in l. cognitio. in 3. notab. ff. de offic. eius. Implicat igitur dicta oppositio clausulæ etiam plures alios casus, & operatur plures effectus notabiles in fauorem possessorum, quorum beneficia modo prædicto effecta fuere litigiosa. Primus effectus est quem implicat dicta clausula, etiam quo ad effectum, &c. Quia possessor conuentus, non obstante prædicta lite sibi mota vigore dictæ commissionis, interim possessionẽ beneficij liberè in aliũ trãsferre poterit, nec reuocabitur per viã attẽtati: quia cessat tunc vitium litigiosi, ratione dictæ clausulæ, quod aliàs si non apponeretur clausula prædicta, inductum esset vitium litigiosi, quod prohiberet resignationem, iuxta ea B
quæ dicit decis. 3. sub titu. vt lit. pẽden. in nouis. & in antiq. decis. 5. eod. tit. cum aliis, quæ Eely. tradit in c. cuml. & A. colum. 3. de re iud. meminit etiam Alexandrinus in c. 1. nu. 74. cum seq. 3. quæst. 1. Prædicta ergo clausula inducit istũ primum effectum in fauorem possessoris, & ex alia parte coercet, & tollit fraudes impetrantium beneficia viuentiũ possessorum fortè infirmorum, vel aliàs verisimiliter propter senium de proximo morientium. qui quidem impetrantes, videntes se nullum ius fouere, sæpæ inducunt litẽ super illorum beneficiis, non ad effectum, vt illam prosequantur cum nullum ius habeant, sed quo ad hoc, vt ex tristi possessorum, euẽtu, qui, vt dixi, vel propter longum senium, vel periculosam infirmitatem sperantur de proximo mori, beneficio regulæ de subrogãdis gaudere, & vti pos- C
sint: vt sic de nõ iure faciãt sibi ius, & priuẽt ordinarios patronos, & expectantes facultatibus illis à iure concessis, aut saltem ipsi possessores sic citati ad curiam propter longitudiné itineris, & grauium impensarum timorem, tædio litis affecti cogãtur vel cedere, aut pensiones super dictis beneficiis dictis molestatoribus consentire, vel quod facilius factũ vidimus regressus illis & accessus cõcedãt, prout téporibus Iulij & Leonis plures curiales hoc modo ditati fuãt. Quib. fraudibus Martinus papa v. per suã cõstitutionẽ extrauagãtẽ, & nouissimè Hadr. papa vi. & deinde Paulus iii. per suas regulas obuiarũt, quas de nõ subrogãdis talibus ediderũt. Similem etiam malitiã Bonifacius viii.

D ſuſtulit in cap.fina.de renunt.lib.6. de qua Alexan. & Me-
der.meminerunt in l.filiæ.per lilum text.ff.ſolu.mat. & re-
aſſumit Decius in conſil.130.colum.fin. Et ideo ante pro-
uiſionem factam per præfatos ſummos pontifices oppor
tuna fuit iſta clauſula quæ ſuſtulit hunc morbum,& prou-
dit ne per huiuſmodi commiſsiones induceretur litis pen
dentia,nec beneficia efficerentur litigioſa,quæ aliàs de re
re per commiſsiones prædictas,& citationem exequutam
inducebatur, vt no.in clem. fin. vt lite pend. quam ad hoc
pro notabili allegat Abb. Panor.in c.gratũ. de offic. dele.
& alibi ſæpe.Et licet,vt dixi, propter dictam clauſulam fa-
ctum ſit, quòd lis non dicatur introducta quo ad reum,
qui vigore dictæ clauſulæ præſeruatur ab hoc incõmodo
E ne beneficia ſua effecta ſint litigioſa: erit tamen in duã
lis quo ad actorem impetrantem, reſpectu cuius dicentur
beneficia prædicta in ſui præiudicium litigioſa, quod qui-
dem præiudicium poteſt conſiderari quo ad tres effectus.

Primus, quia ſi ipſe actor ante terminum ad articulan-
dum, dummodo poſt decretam citationem moreretur, ca-
li caſu cenſerentur dicta beneficia litigioſa in fauorẽ poſ-
ſeſſoris rei conuenti,& in odium actoris,adeò, quòd ipſe
reus poſſeſſor poſſet peti ſe ſubrogari,& eſſet locus regu-
læ de ſubrogandis in fauorẽ poſſeſſoris, & diceretur re-
lis.arg.eorũ,quæ dicit Egid.concluſione 380.quæ incipit
ſi faciens cõmitti. facit quod dicit idem Egid. cõcluſione
545.quæ incipit,ſi pendente inquiſitione, &c. Et ita etiã
F in vna Toletana portionis tenuit Rota corã R.P.D.Petro
Vortio.10. Nouemb. M. D. XXXIII.& hoc probat latè Fe-
lyn.in cap.ſuper literis.col.9.verſi.limito.1.de reſcript.

Secundus effectus, dicta litis pẽdentia erit, quòd de pri-
uilegio impetrando pendente iſta lite per ipſum actorem
ac quælibet aliæ gratiæ per eundem obtẽtæ in præiudi-
poſſeſſoris aduerſarij ſuper eo, ſuper quo lis pendet, non
valebunt,non facta mẽtione de dicta lite:adeò, quòd e-
dem lite durante nullum dicto actori commodũ, nec in
incommodum inducẽt,per ea quæ Old.dicit in cõſil.19.
col. 2. & idẽ reus nihilominus excipere poterit de regu-
de non tollendo iure quæſito,& vti aliis remediis iuris, v
probatur in c.cauſam quę.de teſtib. Et ibi bo.glo.& in c.
& c.dilectus.vt lite penden.ca. dudum, de priuil. cum in-

Ter-

Tertius effectus, quare dictus actor impetrans non po A
test cedere ius suum alteri etiam ante dictum terminũ ad
articulandum. Et cessio quo ad ipsum diceretur facta lite
pendente, cõsequẽter posset talis cessio reuocari per reũ
possessorem tanquã attenta.cle.1. §.si verò. vt lite pend.fa
cit quod dicit decis.10.tit.vt lite pend.in nouis. & quod di
cit Egid.decis.102.& ita declaratur decis.3.eo.tit.in nouis.
quæ voluit reum possessorem attentare si lite pendente in
alium cedat, quod intelligitur quando est lis quo ad eum,
sed in casu isto non est lis introducta quo ad eum, nisi qua
tenus sit sibi proficuum, sed quo ad actorem est vera lis in
eius odium, & hæc lis quo ad ipsum actorem impetrãtem
inducta fuit per solam cõmissionẽ ab eo obtentã, & cita-
tionem decretam cõtra aduersariũ, licet illa in citati noti- B
tiã nõ peruenerint, vt dicit formaliter Ro.cons.330. incip.
circa primũ.1.col.vbi dicit, quòd clem. 2. vt lite pendente.
volens ad introducendum litis pendentiã requiri, citatio-
nem in citati notitiam peruenisse procedit, nisi quo ad li-
tis pendentiam introducendam ex parte agentis, quia suf-
ficit quo ad ipsum actorem solius citationis decretũ absq;
eo, quòd facta fuerit citationis executio. Ratio istius dicti
est, quia ex quo ipse actor certus est de cõmissione & cita
tionis decreto, amplius certiorari nõ debet. vt in c. eũ qui
certus.de reg.iur.lib.6.& ca.ab excõmunicato.de rescript.
cum simil. Et ita in vna Valẽtina parochialis de Pego prę-
teritis annis coram R. D. Raynaldo Petrutio, & in eadem
postea coram R.D.Io.Mohedano, & in alia Conchen.co- C
ràm.tenuit Rota, vt dicã in reg.triennali.q.51. & in reg.de
annali.q.47. Vlterius sciendum est, quòd cõmissio literis
non confectis non datur super duobus beneficiis, nisi con
tra vnum, & tunc ita demum si ambo beneficia sint eadem
supplicatione impetrata ex persona eiusdem, quia tali casu
vnica cẽsetur gratia, ex quo signatura dicit, fiat vt petitur,
iuxta regulam cancellariæ 60. facit l.scire debemus. cum
materia.ff.de verb. oblig. nec sufficit tantum, quòd com-
missio super pluribus beneficiis sit contra vnum, nisi appo
natur ista clausula, vnica supplicatione impetratis, & quòd
causa super vno iam est instructa corã auditore, qui est su-
per materia bene informatus. Nam tali casu ne continen-
tia causæ diuidatur, cõmittitur causa eidem, aliàs nõ datur

D commiſsio. Ratio prædictorũ eſt, quia ex quo notarij Rotæ hodie commiſsiones ſingulorum beneficiorũ ſibi per turnum diuidunt, & emolumenta ſuorum officiorum et regeſtris conficiendis ſuper quolibet beneficio capiunt, ſi vna commiſsio plura beneficia contineret, & illa diſtribueretur vni notario redundaret diſparitas diſtributionis in præiudicium aliorum, propter maius lucrũ, quod ille perciperet ex cõmiſsione continente plura beneficia. Et poſſet hæc fraus procurari de facili, niſi notarius talem commiſsionẽ cõtinentẽ plura beneficia loco plurium cõmiſſionum ſibi diſtribuendarum computaret. Oportet igitur, quòd iſto caſu verificẽtur coram auditore narrata in commiſsione, videlicet, quòd illa beneficia ſint vnica ſupplicatione impetrata, & quòd cauſa aliàs ſit coram eodem auditore inſtructa ſuper altero ex illis beneficiis, nã hoc mo
E do commiſsio procedet. Et iſta omnia procedunt quando commiſsio continens plura beneficia eſt impetrata contra vnum. Secus ſi peteretur talis cõmiſsio ſuper duobus, vel pluribus beneficiis, nõ vnica ſupplicatione impetratis contra diuerſos, quia talis commiſsio concedi non ſolet. Nam ex quo ſunt plures diuerſæ gratiæ in diuerſis ſupplicationibus, debet pro vnaquaque obtineri ſpecialis commiſsio, & de per ſe ſeparata: argumento eorum, qui dicuntur de pluribus capitulis connexis, vel ſeparatis per docto. Moder. in ca. tranſlato de cõſti. & per gloſ. in l. eum
F §. 1. ff. de minor. per Bart. in l. Aurelio. §. idem quæſitum ff. de lib. leg. per Bald. in l. 2. C. de re iudi. & in l. ampliorem de appel. Nam clarum eſt, quod aliqua cõceduntur ratione connexitatis, quæ aliàs non concederentur, vt not. Specul. in titu. de ſent. excom. §. 2. verſi. ſed pone. Et facit text. in l. eum actum. & quod ibi not. Bart. ff. de nego. geſt. & in cap. quanto. de iudic. dixi in ſingul. meis ſuper. l. quædam ff. de acquir. re. domi. ſubreptis Patauij.

Poſtremò, quo ad hãc ſignaturã ſuper dicta materia addo vnum videlicet, quod quando proceſſus eſt nullus, ex eo, quia literæ nõ ſunt expeditæ ante terminum ad articulandũ, vel ex alio defectu non datur cõmiſsio ſuper validatione proceſſus, niſi cũ iſta clauſula, ſcilicet, parte legitima citata. Nã licet ſanẽtur defectus proceſſus, tamẽ defectus citationis eſt inſanabilis, etiam refectis expenſis, & quia

in totum fuit omissa citatio. Secus quando non fuit debito modo exequuta, quia nō fuit seruata forma. Nam talis nullitas cum clausula, dummodo ad notitiam citati peruenerit, solet sanari. Et tunc sufficit, quòd probetur de tali citatione notitiam habuisse, vt probat tex. in clem. causam. ad fi. de elect. Et tradit Rom. consil. 410. & Rota dec. 271. in nouis. Et inter modos probantes ꝙ sic citatus habuit notitiam, est vnus, videlicet, si postea misit procuratorem ad illam causam, vt ponit Egid. decisio. 59. & alia 539. prout in mea Compostellana archidiaconatus contigit coram D. Paulo Capisucco per R.D. Io. Palum confirmata anno præterito M. D. XXXVIII. pro quibus videnda sunt, quæ late scribit Fely. in c. cum cōtingat. de rescrip. Istis ergo casibus sanatur defectus minus legitimæ citationis. Secus quando in totū fuit omissa, quia tūc talis defectus, vt dixi, insanabilis est, vt probat tex. in clem. pastoralis. versic. cæterum. de re iudic. Eriā si papa in commissione apponeret clausulā, supplētes defectus si qui forsan interuenerūt. nā intelligitur illa clausula quo ad defectus iuris positiui, puta cōtra solēnitates requisitas à iure, secus quo ad defectus iuris naturalis, prout est citatio, vt dicit Car. in d. cle. in 3. notabili. & Abb. in c. 1. de transactio. referēdo Specul. in titu. de legato. §. nunc ostēdendū. versi. 18. Et hoc quod dictum est, defectus iuris positiui tolli per dictam clausulā, procedit de iure communi: tamē secundū regulas Cancellariæ nō sufficit simplex clausula, supplentes in genere, nisi defectus explicentur, vel supplicatio signata fuerit per fiat, vt petitur, vt expresse dicit vna regula Cācellariæ posita infra nu. 39. & hoc dicit Alex. post alios per eum adductos in cons. 195. incip. assumo. in 3. col. vers. dicit tamē. & in 4. col. vers. cōprobatur. in 2. vol. Ex cuius dictis arbitror cōfiatā fuisse illā regulā. Et talis expressio defectuū adeò est necessaria, ꝙ etiā si dispēsatio cōcessa fuerit motu proprio, expressio defectuū requiritur, vt probat Andr. Sicul. in c. ab excōmunicato. in 2. col. de rescript. Tamē hoc dictū An. Sicul. iudicio meo videtur dubitabile, nisi illud intelligam⁹ procedere in defectib. personatū, qa in defectu solēnitatis actuū nō videretur verū, ex eo quia talis defectus etiā in genere per clausulā motu proprio, & ex certa scientia purgatur, vt probat Alexan. in consil. 79. colum. 5.

A B C

D versi.circa sextum, &c. lib.1.& in consi.3.in 2.col.vol.5.

Et ista omnia de plano procedunt,quo ad defectus de-
scendentes de iure positiuo, vt dixi, excepto vno casu re-
lato per Card.in d.versi.cæterùm.qui voluit, ꝙ per huius-
modi clausulam supplentes , non inducatur absolutio a
excõmunicatione,per cle.si summus. de sen.excom.quod
dictum est notabile,ex eo,quia talis defectus videtur es-
iuris positiui,iuxta not.in c.veritatis. de do.& cõtu.& ibi
Mod.in c.post cessionem.de proba. Tamen hoc ideo est,
quia per illã clausulam nõ inducitur aliquid extrinsecum,
neq; dispensatio,neq; habilitatio personarum. arg. eius
quæ dicit Alex. in l.quidam consulebant. in 2.col.ff.de re
iudic.Nec minus, vt dixi, Papa per dictam clausulam sup-

E plet defectũ naturalem, qualis est citatio:quæ dicitur esse
de iure naturali & diuino , vt probat Abb. in c.1. de ma-
pos.& prop.per bonas rationes, quas latiùs cõprobat
Io.Rogerius de la Mota Mod. repetens in 4. notab. hu-
est , ꝙ per Papã nec alium Principem citatio tolli vel
pleri potest,vt tradũt ibi prędicti Mod.post Maria.in ma-
cita.& Fely.post Inn.& omnes in c.quæ in ecclesiarum
consti.Imò etiam in casu in quo dispensare posset, nisi
telligitur velle supplere defectũ, nisi exprimatur, vt ibi
Fely.in c.postulasti.in 17.col.versic. tertius casus.de

Et quod dictum est de citatione , idem est in con-
quem Papa non potest supplere:vt vult notab. Io.de
Pan.in c.per venerabilem.qui fil.sint legi.vbi dicunt ꝙ

F Papa non potest inducere matrimonium supplendo de
sensum,cùm ille sit de iure naturali.Et eodem modo
signatura Papæ solet supplere defectum mãdati. Nam
processus est nullus,vel sententia nulla , ex defectu
dati non potest talis infirmitas secundum stylum
sanari,etiam refectis expensis,iuxta text.in c.in nostra
procu.& in l.licet.C.eod.tit.nec iste defectus iustificat
ex eo,quia reus malitiosè tacuit, nõ opponendo in
pore exceptiones mandati , & sic dedit causam, vt
laboribus & expensis fatigarétur,propter quod videtur
eidem teneri ad expẽsas,iuxta c.exceptionem.de ex-
Et quod notab.scribit Egid. conclusione 226.inci.in
sa,&c.quia debet imputare sibi pars,quæ ante omnia
perquisiuit mandatũ, nec excusatur si processit sine

dato propter culpam iudicis non requirentis in principio A
litis de legitimatione personarum, prout facere tenebatur, iuxta tex. in c. 1. de accus. & in l. si quęramus. ff. de testa. & l. quidam referunt. versi. esse enim debet. ff. de iu. codic. & in l. si in diem. in princ. ff. de condi. & demonst. Nam, vt dicit gl. in l. vt liberis. C. de colla. in primis quærendum est de personis, quæ ante omnia sunt legitimandæ per iudicem, qui potest & debet ex officio compellere procuratorem exhibere mandatum, ne ipse iudex laboret in vanum, vt dicit gl. not. in c. 1. versic. absentia. de elect. lib. 6. & ponit Roma. in consi. 60. in fi. Nam ista culpa iudicis non excusat partem, quę hoc etiam inquirere debuit. nam quilibet tenetur esse diligens in perscrutando & bene videndo quæ sibi expediunt, prout faciunt Florentini, qui se- B
cundum Pet. de Anch. in consi. 305. præsumuntur diligentes. Nam, vt dicit Ioan. Boccacius, Non ha dessere losco, chihà da fa con tosco. Et ideo talis negligentia sibi imputari debet: dicta ergo nullitas est insanabilis propter defectum consensus qui exigitur in mandato procuratoris. Hinc est, quòd mandatum per mille annos non præsumitur, vt dicit Bal. in l. 1. C. de re. ali. non alie. & in l. 2. C. si ex fal. instru. & hoc propter defectum consensus.

Sed ista omnia limitantur non procedere, quando in actu antiquo mandatum enuntiatur: nam tali casu mandatum præsumitur interuenisse, vt tenuit idem Bald. sibi contrarius in quodam suo consil. quod refert, & sequitur Currius in consi. 67. Et ita secundum ista consilia iudicauit C
Rota per tres instantias in causa Tridentina confinium coram R. P. D. Iacobo Simoneta, de anno M. D. X V I. vt latissimè refert dominus Guli. Cassiod. in quadam decisione sua incip. lata erat sententia. quo in loco innumerabiles rationes ponit, propter quas motus fuit tunc Rota ad tenendum istam limitationem ad dictũ Bal. in d. l. 2. quod etiam limitat Fely. in c. sicut. in 17. col. de re iudica. Et isto casu defectus mandati est sanabilis.

Et quod dictũ est de defectibus citationis & mandati, quæ regulariter in hac signatura iustitię non sanantur, idẽ est in defectu iurisdictionis & competentiæ, quę nec etiã sanantur: quia vbi non est iurisdictio processus, & inde sequuta sunt nulla, non solùm ex defectu consensus, sed etiã

D propter defectum solennitatis, quæ non potuit corã alio iudice interuenire, vt dicit Abb. & alij in c. significasti in penult. col. de fo. compe. Et iste defectus iurisdictionis est tam infectus & scabiosus, ꝙ rescriptũ sanans omnes & quascunq; nullitates, non comprehendit sub illa generalitate verborum defectu iurisdictionis, vt tradũt Doct. post glos. fi. in cle. 1. de sequestr. pos. & fruct. Nam iurisdictio est lapis angularis iudicij, de qua in primis & ante omnia constare debet, vt in c. cùm in iure. de offi. deleg. Hinc euenit, quòd licet contra tres sententias conformes non possit opponi aliqua exceptio, donec sententiæ fuerint executæ. cle. 1. de re iudi. non tamen excluditur exceptio nullitatis ex defectu iurisdictionis, secundum Doct.

E ibi. & hoc videtur sequi Cald. in consi. 8. titu. de re iudic. & tenet expressè Pet. de Anch. in consi. 68. excellens domini. in 3. col. & illam glos. d. cle. vnicæ sequitur Soci. consi. 274. col. pen. cum pluribus concord. vt scribit Decius in consi. 38. circa primum. col. 5. facit quod in simili dicit Bar. in l. 1. §. hoc interdictum. ff. quod vi aut clám.

Isti igitur tres effectus enumerati, videlicet, iurisdictionis, citationis vel mandati, sunt veluti tres illæ infirmitates insanabiles, veluti podagra, rabies, & lepra, iuxta illud Ouidij 2. de Ponto,

Soluere nodosam nescit medicina podagram,
Nec formidatis auxiliatur aquis.

Aliæ tamen nullitates per signaturã facilè sanantur, adiuncta illa clausula, Refectis expensis, vt exemplum ponit dominus Gulielmus in collectaneis decisionum, decis. incipien. firma est propositio.

F Et eodẽ modo reparantur per istam signaturã iura partium, quę fuerũt à principio litis inualida, si lite pendente superueniat bonũ ius. Nã tali casu facilè obtinetur cõmissio, ꝙ auditor attento bono iure oratoris procedat sine hoc nouo iure, vt exemplificat Gemi. in cõs. 79. & Ro. ... 299. & Egid. consil. 35. quia talis commissio erit iusta & honesta, ex eo, quia secundum iuris dispositionẽ possunt lite pendẽte acquirere mihi ius bonũ, etiam post conclusionem causæ, vt dicũt prędicti Doct. & notabiliter firmat idem Egid. in decis. 662. & decis. 102. declarando, vt ibi per eum, qui ponit practicam citandi ad dicendũ contra ...

iura nouiter producta.& idem dicit Abb.in c.fi.vt li.pend. A
cum concor. vt scribit Deci.in c.1.in 2.col.de confir.vtil.

Sed aduertendum est,ꝙ ista quæ dicit Egid.& prædicti Doct.de plano procedunt in beneficialibus, secus tamen in profanis,quia in illis ius de nouo emergens post conclusionem in causa censetur obuenire post sententiam:& ideo requiret nouũ iudiciũ, & nouam telam,vt dicit Bart. in l.si mater.§.eandem.in fi.ff.de excep.rei iudi.cũ cõcor. vt tradit Alex.in consi.36.inci.vertitur lis.in 2.col.& cons. 150.col.fi.lib.5.& ideo prima terminorum obseruatio hoc casu nõ sufficeret,vt dicebat Egid.quia in profanis requiritur, ꝙ ius illud obuenerit ante conclusionẽ in causa, vt tradit idẽ Alex.in consil.177.viso themate. col.fi.lib.5 Declarando tamen , vt notab. scribit Paul. de Cast.in l.si ne- B
cessarias.§.fi.ff.de pign.actio. & aliquid per eundem in l. cum vir. ff.de vsucap. Et isto casu putarem in euentum in quem Papa per commissionem suam mandaret auditori, ꝙ ex eisdem actis procederet,attento bono iure post cõclusionem acquisito,quòd lęderet aduersarium,& vti posset exceptione regulæ de non tollendo ius quæsitum , vt Roma.dicit in consi.176.col.pe.sicut iudex qui admitteret articulos post terminũ, diceretur me grauare, vt in decis. 27.in nouis.de quo in dicta regula mẽtionem feci:saltem hoc negari non posset,qui nouum ius acquisiuit, deberetur alteri cõdemnari in expensis,qui frustratoriè vsque ad conclusionem fecit illum litigare super malo iure. nam si C
à principio bonum ius produceret,fortè pars nõ contenderet, sed liti cederet, nec laboribus & impensis frustrà grauaretur.Ex quo igitur temerè fecit illum litigare, iustã litigandi causam habuit,& ideo videtur eidẽ condemnandum in expensis : argu.l.eum quem temerè.ff.de iudic.

Hoc tamen limitat notab.secundũ distinc.Bar.in l.non potest.ff.de iudi.vt ibi per eũ. Secundò limita hoc procedere,quãdo ille idẽ qui incepit,& mouit litem sine aliquo iure.& acquisiuit nouum ius post conclusionẽ causæ,esset qui sententiã in fauorẽ canonizatoriã noui iuris reportaret:secus verò si alius in locũ eius per eius obitũ subrogatus illã obtineret,quia tali casu cessat ratio d. l.eũ quẽ temerè.qa hoc casu cõdẽnatus nõ potest de isto subrogato cõqueri,ꝙ eum temerè & frustratoriè fecerit litigare vsq;

D ad cauſæ concluſionem, & ideo pœnam quam merebatur primus litigans, nō debet iſte ſubrogatus incurrere, qui non videtur ſubrogatus quo ad pœnam quæ accidentaliter prouenit, ad ius, vt probatur in l. item veniunt. §. cum prædiximus. ff. de peti. hær. facit l. 1. ff. de in lit. iur. præſertim, quia in beneficialibus creatur nouum ius per ſubrogationem Papæ, & non transfunditur illud idem quod habebat defunctus, vt tradit Io. And. in c. ſi tibi abſenti. de præben. lib. 6. & in c. 1. & 2. vt lit. penden. eodem libro.

Et ſecundum hoc eſſet dicendum, quòd ſubrogatus per cōmiſsionem ad proſequutionem executorialium teneretur de nouo petere ſibi decerni executoriales, licet iam
E fuiſſent decretæ pro defuncto, & etiā deberet eas de nouo intimare cōdemnato, licet defunctus eas iam intimaſſet: quia ſi illud eſt accidentale, in ſubrogatum non transfunditur, præſertim quia ſi in eo creatur ius de nouo, debet intelligi cum qualitatibus ſuis vt nihil habeat ex eo quo. Tamen in iſtis duobus caſibus cōtrarium tenuit Rota in vna Aurien. monaſterij de Oſſera coram R. D. Ioan. Paulo Ptolomæo, pro reuerendiſsimo Card. Farneſio Vicecancellario. Nam in dicta cauſa voluit Rota poſt plures informationes aduocatorum & propoſitiones cauſæ, executoriales iam decretæ in perſonam defuncti, non debere de nouo decerni propter ſubrogatum, etiā ſi fuiſſent decretæ vigore ſententiæ latæ per contradictam, qua fuiſſet appellatum à die notitię, quę appellatio fuerat
F deſerta, adeò quòd Domini voluerūt, quòd iudex primus exequi poſſet executoriales priùs decretas. Pro qua deciſione vltra alia, fuerunt alleg. ea quæ Bar. & Iaſ. tradunt in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pact. & Fely. in c. parte. el 2. in antepenult. col. de reſcript. Et ita Rota concluſit, quo ad iſtud primum caput, die 17. Martij 1538.

Tamen circa hoc eſt aduertendū, quòd iſta procedunt niſi poſt appellationē & reſtitutionē latæ fuiſſent tres duæ ſententiæ cōfirmatoriæ primæ ſentētiæ, quæ tranſiſſent in rem iudicatam, quia iſto caſu decernendæ eſſent nouę executoriales, nec ſignatura cōcederet cōmiſſionem, q̄ ſit locus primis executorialibus decretis vigore primæ ſententiæ. Ita dicit D. Guliel. Caſsiod. concluſum fuit in ſignatura iuſtitię ipſo pręſente. Ratio fuit, quia per re-

tionem euacuatæ fuerunt primæ executoriales,& impedi- A
ta executio.c.ſuſcitata.cum g'oſ.de reſt.in integ.cum vulg.
ergo requiritur, quòd de nouo decernãtur vigore vltima-
rum ſententiarum, quia actio nõ naſcitur ex prima ſentẽ-
tia,ſed ex ſecũdis,vt not.Bar.poſt glo.in l.eos,in ver.iniu-
ſtam.C.de appella.cum aliis cõcor. vt ſcribit domi.Guliel.
in quadam deciſione incip.habueram ſententiam &c.

In ſecundo vero capite,videlicet,quando iam prius fue-
rat,per defunctum facta intimatio executorialiũ condem-
nato,nũquid ſubrogatus ad proſequutionem executoria-
lium debeat iterum de nouo eas principali condemnato
intimare,fuerunt variæ inter dominos opin.Nam quidam
dicebant requiri intimationem de nouo,ex eo, quia plura B
poterant per condemnatum contra ſubrogatum opponi,
quæ fortè non militabant contra defunctum,iuxta ea quę
dicit Card.in cle.1. de ſequeſtra.poſ.& fruct.adducebatur
ad hoc etiã deciſio Rotæ.320. licet in cauſis.in nouis. quæ
voluit nouam gratiam intimandam reo etiam contumaci
propter prædictam rationem, quia fortè poterit eam de
ſubreptione impugnare,præſertim, quia hic agitur de pri-
uando à beneficio, & de incurrendis cenſuris, quo caſu
quando de priuatione agitur, gratia noua intimari debet
de nouo,vt dicit deciſio Rotę 750.in antiquis.Et ideo do-
mini in vna Cremonen.penſionis Prioratus dixerunt ne- C
ceſſariam fuiſſe intimationem, nõ obſtante notitia rei va-
ga quando agebatur de incurrẽdis cenſuris, & priuatione
beneficij vigore bullæ expeditæ,quo caſu certa & indubi-
tata notitia,& citatio perſonalis requiritur, iuxta not.per
Fely.in c.quoniã.§.porrò.col.antepen.vt lit.non conteſt.
& in c. cum contingat. col.pen.de reſcript.& tenet Ro.in
conſil.481.incip.in caſu præmiſſo,in 2. dubio.& ita iudica-
uit Rota in dicta cauſa Cremonen.coram domino Chri-
ſtophoro Panigarola die.10.Decembris. M.D.XXIX.ſic vi-
debatur hic dicendum.

Tamẽ iſtis nõ obſtan.Rota in dicto caſu determinauit,
non requiri intentionem executorialium iterum fieri reo
condemnato,ex quo iam fuerant prius intimatæ,ſed ſuffi-
cere eas intimari eius procuratori apprehẽſo in curia. Ita
concluſit & iudicauit Rota in eadem cauſa Aurien.coram
eodem domi.Io.Paulo.23. Ianuarij eo.anno. M.D.XXXVIII.

D Voluerunt tamen domini quòd procurator, cui secundo loco intimari debebant executoriales, posset petere dilationes ad partes ad consulendum dominum.

Non obstant modo decisiones superius in contrarium alleg. videlicet, decis. 750. in antiq. quia illa decisio procedit in principali gratia priuationis, secus in accessoria: vnde si reus fuisset citatus in negotio principali, & pendente lite obtenta esset gratia si neutri, continens priuationem, sufficeret illam intimare procuratori domino litis in causa apprehēso. Ita tenuit Rota in vna Cōuersana Archipresbyteratus coram me mense Februario. M. D. XXXIIII, & ita limitarunt dictam decisionē. 750. Nec obstat dictum Cardina. in d. clemen. 1. & decisio. 320. quia illa procedunt in

E gratiis obtentis lite pendente ante sentētiam, secus in negotio executiuo, quia ne per friuolas exceptiones fiant requirentes altiorem indaginem executio impediatur, facta prima intimatione, nō requiritur alia: & ratio est, quia illa exceptio subreptionis vel inhabilitatis quæ opponi poterat in causa illius decisionis 320. extinguitur per transitum in rem iudicatam, vt dicit Abb. post Innoc. cap. constitutus. versic. extra glos. de rescrip. facit l. fi. ff. C. de ordin. cog. Nec minus obst. decis. nouissima huius d. causa Cremonen. quia ibi prius non fuerat facta alia intimatio, prout hic, quo casu intimatio principalis requiritur, sed hic sufficit, quòd secunda fiat procuratori.

Est tamen vlterius aduertendum circa prædictam regulam 29. quę requirit expeditionem bullarum præambulam

F iurisdictioni, quia illa regula procedit in literis super rebus ius actoris principaliter fundatur: secus verò esset in iure opitulatiuo ad ius principale, vt sunt gratiæ, per de valere, nouæ prouisiones, & alia huiusmodi, quæ tales gratiæ non petuntur canonizari, nec illarum re aliquid adiudicari, non requirunt literarum expedi nem, & in talibus regula non procederet. Imò si super illo iure, quod petitur canonizari, essent expe tæ cum mille defectibus, satisfactum videtur regulæ, sicut superius in quæstionibus dixi. Nec obstat, quòd in com missione ineſt tacita conditio, quæ aliquando etiam in gnatura moderna exprimitur, videlicet, quòd ita demum iurisdictio detur, quatenus literæ prius fuerint expedi

quæ conditio in forma ſpecifica impleri deberet, iuxta.l. A
Mæuius.& l.qui hæredi.ff. de conditio.& demonſtra.quia
reſpondetur,leges illas procedere in conditionibus dan-
di,ſecus in conditionibus faciendi, vt hic, quia poſſunt
tunc conditiones in forma æquipollenti impleri, vt patet
in l.in conditionibus.§.ſi patronus.eod.titu. & limitat la-
tius illas.ll.Moder.Galiaula in l.j. §.ſi ſtipulanti.ff.de verb.
oblig.notabiliter Decius in rubrica de probat.in antepe-
nultima colum.

Cõfirmatur iſta opinio ex his quæ quotidie in ſignatu-
ra iuſtitiæ in ſimili caſu practicantur,videlicet, quãdo cau-
ſa penſionis committitur cum clauſula abſque retardatio-
ne ſolutionis penſionis. Nam illa clauſula concedit etiam
auditori iuriſdictionem ſub conditione,quia illa verba, ſi- B
ne retardatione,ſunt ablatiui abſoluti,quæ reſoluuntur in
conditionẽ.vulg.l.à teſtatore.ff. de conditio.& demonſtr.
Adeo quòd iudex non poſſet procedere, niſi.prius ſoluta
penſione. Et tamen illa conditio recipit limitationem, &
declarationem ex interpretatione ſignaturę, & Rotę ſimi-
lem caſui præcedenti, videlicet, niſi ex productione bullæ
reſeruationis ipſius penſionis reſultaret exceptio, per quã
iuſtè denegari poſſet ſolutio, quia tali caſu non diceretur
retardari,& iudex ſiue auditor procedere poterit, etiã nõ
facta ſolutione, per ea quæ dicit Bart.in l.j.§. & parui.ff.
quod vi aut clãm.Et eſt aduertẽdum,quòd iſto caſu ſigna-
tura dat commiſsionem cõſtito de bono iure, vt iudicauit
Rota annis prẽteritis in vna Toletana præſtimoniorũ co- C
ram me pro domino Petro Pacheco coram Io.de la Raya.
quæ ſententia poſtea confirmata fuit per R.P.D.Marcel-
lum.Et ille caſus fuit magis difficilis, quàm iſte de quo agi
tur,ex eo, quia ibi D.Petrus fuerat iam prius condemna-
tus per auditorem cameræ ad ſoluẽdam penſionem,& ni-
hilominus data fuit illi commiſsio, quòd conſtito ex eiſ-
dem actis de bono iure,& non iure aduerſarij,ego proce-
derem ſine illa clauſula abſque retardatione.

Et per prædictam doctrinam Barto. in d.§.& parui. fuit
etiam in ſignatura deciſus alius notabilis caſus in propo-
ſito,vt refert Domi.Ant.de Burgos Hiſpanus in quibuſdã
notis ſignaturæ,videlicet,quidam Titius habebat facultа-
tem transferẽdi penſionem,quam faciebat ſibi Gaius be-

D neficiatus ex forma bullæ, cum hac tamen conditione, quòd quando Titius pensionem in alium transferre vellet, deberet prius infra tres menses intimare sibi translationem fiendam: aliàs translatio esset nulla. Accidit, quod Titius non facta aliter intimatione Gaio transtulit pensionem in Martinum, Martinus adueniente termino solutionis petit pensionem sibi translatam à Gaio debitore, contra quem recusantem soluere commisit causam cum dicta clausula sine retardatione. Gaius negat se teneri ad pensionem, ex eo, quia sibi infra tres menses non fuerunt intimatæ bullæ translationis, vt cauebatur in bulla. Martinus replicabat Gaium non esse audiendum ante solutionem propter illam clausulam commissionis, sine retarda-
E tione solutionis pensionis. fuit concluſum in signatura Gaium audiendum, & esse dandam illi commissionem directam eidem auditori, quòd constito de exceptione ipsi Gaij resultante ex inspectione literarum, nō teneretur interim soluere. verum, quia super hoc multum cōtendebatur, fuit de consensu partium sic modificata commissio cum hac clausula, videlicet, data tamen cautione in forma depositi de pensione soluenda in euentum succumbentiæ & sine ista clausula commissio fuisset concessa, si partes cautionem non obtulissent.

Et est aduertendū, quòd licet inferiores à papa possint super beneficiis pēsiones imponere in casibus notatis per Paulum Romanum in tractatu Pensionis. quæst. 1. num.
F 11. & quæst. 4. num. 10. & habetur in cap. pastoralis. de quæ fi. à prælat. & in c. nisi. vbi Abb. in fi. de præbend. Tamen in illis pensionibus de stylo signaturæ non solet commissionibus apponi dicta clausula, sine retardatione secus est in pēsionibus impositis per papam. Ratio diversitatis est, quia inferiores à papa nō possunt, nisi certis casibus, & causa expressa imponere pensiones, quę nō transeunt ad successores, vt not. Ioan. Baptista de S. Seuerino tract. penult. quæst. 4. & doct. in c. extirpandæ. §. fi. de præbend. Et quia dubitari potest, an pensio imposita fuerit iusta causa, & in casibus pmissis, propterea in talibus pensionibus impositis per inferiores à papa, nō ponitur dicta clausula, quia non est honestum, quòd ilico sine aliqua excusione habeant executionē paratam. Sed in papa non

attinet dubitare de poteſtate, cũ omnia poſsit. ideò pen- A
ſiones ab eo impoſitæ non poſſunt recipere dubium quin
valeant, ideo debent ſtatim exequi, & propterea in eis ap-
ponitur dicta clauſula, & ita fit differentia inter ſuperio-
rem & inferiores. Et quia etiam eſt honeſtum, quòd pẽſio
aſsignata ex mandato papæ debeat magis efficaciter ſolui
& impleri, quàm impoſita per inferiores. arg. c. ſi quando.
de reſcrip. Præterea eſt aduertendum circa dictam clauſu-
lam ſine retardatione, quòd quãdo prædeceſſor meus diu
non ſoluit penſionem, datur commiſsio ſuper inualiditate
penſionis ſine dicta clauſula ſine retardatione. Ratio eſt,
quia eſt præſumptio, quòd penſio fuerit extincta, cum nõ
ſit veriſimile, quòd tanto tempore neglexerit eam petere.
arg. cap. ſuper hoc. de renun. Et ideo præſumitur eam ha- B
bere pro de relicto, iuxt. not. per Abb. in ca. cõtigit. de do-
lo & contum. Et iſta præſumptio eſt fauorabilis eccleſiæ,
quæ ſic liberatur à ſeruitute, & benignior reputatur in du-
bio illa interpretatio quę pro libertate facit. cap. pen. de re
iud. Hinc eſt, quòd licet impoſitio penſionis requirat au-
toritatem papæ, & partium obligationem, quia grauatur
beneficium ſeruitute, vt in cap. prohibemus. de cenſib. caſ-
ſatio tamen, ſiue liberatio penſionis fieri poteſt ſine auto-
ritate papæ, ſola ſimplici cedula, vt dicit Alexand. in cap.
Agatoſa. 63. diſtin. cuius dictum approbatur à Rota.

Eſt & alius caſus in quo non apponitur dicta clauſula,
videlicet, quando ſucceſſor committit cauſam nullitatis
penſionis impoſitæ ſuo prædeceſſori per arbitros à colli- C
tigantibus electos. pro quo facit dictum Rom. conſil. 369.
in 4. dubio. in 2. colum.

Eſt & alius caſus in quo dicta clauſula ſine retardatione
poni non debet, videlicet, quãdo vnus impoſuit penſionẽ,
puta centum ducatorum ſuper pluribus beneficiis ſuis. Nã
ſi poſtea ille moriatur, & beneficia diuidantur in plures, &
penſionarius velit quemlibet poſſeſſorem beneficij inſoli-
dum ad ſoluẽdum penſionẽ conuenire, ſub prætextu, quia
penſio habet executionem paratam, & obligatos omnes,
ſicut obligatio in forma camerę, nihilominus non dabitur
ei commiſsio ſine retardatione. Ratio eſt, quia poſſeſſores
beneficiorum non tenẽtur ad totam penſionẽ inſolidum,
ſed pro rata. Vt concluſit Rota die. 16. Martij. M. D. XXXIIII.

D coram Dom.Io.Clerici in vna decis.per dictum Abb.in c.
cõstitutus.per illum text. de relig.domi. Et quousq; iudex
cognoscat,quæ sit rata pensionis, & discutiat valorem o-
mnium beneficiorum,pensio non potest dici liquida,ideo
nõ debet dari clausula sine retardatione. Et eodem modo
quando Episcopus imponeret pensionem super beneficio
iurispatr.laicorũ sine patronorum cõsensu, quod videtur
posse facere,dummodo nõ transeat ad successores,vt not.
glos.in cap.ad hæc.de offic.vica.& licet Præpositus in cap.
quando.versic.quid si rector.sentiat contrarium, tamẽ in-
dicio meo non debet cõcedi dicta clausula,quia potest du-
bitari de potestate imponẽtis pensionem,per dicta Rosa
in tract.iurispat.in verbo honorificũ.in 3.quæst.& interim
E pensio non debet habere executionem paratam.

Et eodem modo est dicendum in casu in quo peteretur
pensio à beneficiato,qui fecit plures impẽsas in recupera-
do beneficio, & eius possessionem, & vult quòd pensio-
rius contribuat.Nam licet contribuere nõ teneatur, ubi-
lominus quia hoc recipit probabile dubium propter dis-
sitatem argumentorum, quæ possent fieri de.l.2.§.si con-
seruatis.circa fi.&.l.amissæ.in fi.&.l.nauis.ff.ad.l.Rhod.de
iac. Et quia semper debet solui pensio donec declaretur
nulla.cap. querelam.de elect. propter istas probabiles du-
bitationes nõ debet dari clausula sine retardatione.Et si
esset,quando ille in quem translata est pensio,in aliis casibus
de facto transtulisset de consensu beneficiati, quia hoc ca-
F su clausula sine retardatione non debet dari.

Est tamen vnum aliud notandum,quòd de stylo signa-
ræ in casibus, in quibus datur dicta clausula sine retarda-
tione, debitori ob non solutionem pensionis,non conce-
ditur beneficium.cap.Odoardus.

Tamen ad hoc est aduertendum,quòd putarem ego so-
lum istũ procedere, quando debitor pensionis cõcessit
eius impositioni personaliter.Nam tali casu ex quo in eo
consensu inest iuramentum,& obligatur in forma camere
non esset honestum postquàm habet beneficium, ad cuius
regressum se obligauit,ob nõ solutionẽ, quòd iuuetur ex-
ceptione dicti cap. Odoardus.vel alia simili,per ea quæ di-
cta sunt, quia potius debet dimittere & restituere bene-
ciũ quod accepit. Nã nõ est honestũ,quòd retineat bene-
ficium

ficium, & quòd non soluat: aliâs facile illi daretur occasio A
& ansa peierandi. Nec isto casu si denegatur illi auxilium dicto cap. Odoardus. fit illi iniuria, quia scienti & volenti non fit fraus neq; iniuria. vulg. cap. scienti. de reg. iur. lib. 6. Et quia iuramentum est personale, debet per ipsum iurantem impleri in forma specifica. c. debitores. & cap. ad nostram de iureiur. Sicut etiam videmus, quòd beneficiũ illius cap. non datur, etiam condemnato per tres sentẽtias, vt concluſit Rota in vna Senen. coram D. Christophoro Panigarola. 10. Decembris 1529. per not. per Bald. in l. 1. C. qui bon. ced. poss. Aretin. & Iaſ. in §. fi. instit. de action. sed prędicta non militant quando consensus per alium est præstitus. Hinc est, quòd de stylo Rotæ & curiæ quando quis cõsensit personaliter reseruationi pẽsionis sub solitis B
cẽsuris & pœnis, illas cẽsuras & pœnas incurrit, si in tẽpore non soluit, etiam sine aliqua alia literarum intimatione. Secus est quando consensit per alium, quia tunc requiritur intimatio, prout in vna Ladisladien. canonicatus, & prębẽ dæ iudicauit Domi. Guliel. Cassiod. de mense April. 1521. super quo latissimam decisionem ipse scripsit, quæ incipit, dubitaui in vna, &c. quam non curro referre.

Est bene verum, quòd aduersus debitorem pẽsionis per prędecessorem impositæ, posset procedi per viã commissionis in vim monitorij per auditorem cameræ ad solutionem pensionis absque alia intimatione literarum: tamen non posset contra illum procedi ad pœnas, vel censuras, C
nisi, vt præfertur, personaliter consentiret, de quo quidem stylo etiam meminit idem D. Guliel. in quadam alia decisione signaturæ posita inter decisiones Rotæ, quæ incipit, proposui etiam cõmissionem, &c. vbi quasdam super hoc rationes assignat, quæ possunt ibi videri.

REGVLA DE SVBROGANDIS COLLIGANTIBVS.

ITEM, idem dominus noster litium succindere cupiens anfractus, & ne nouis collitigantibus aduersarij dentur, prouidere: voluit, statuit, & ordinauit, quòd quotiens deinceps aliquem super quouis ecclesiastico beneficio collitigantem in iure,

D *vel ad ius (si quod forsitan eius aduersario in dicto beneficio compe-*
tierit) subrogari concesserit, dummodo præfatus collitigans in dicto
beneficio intrusus non sit, nec super eo contra dictum aduersarium
postquam illud per triennium pacificè possederit, lis tunc mota fu-
rit aliorum quorumlibet de præmisso iure, siue tunc vacet, vel tunc
vacauerit, impetrationes. (Hæc verba addidit Leo. X. vel concessum
etiam motu proprio infra mensem ante concessionem huiusmodi fa-
ctæ, nullius sint roboris vel momenti. Hadrianus VI. & S. D. N.
Paulus III. hæc verba quæ sequuntur, addiderunt, videlicet: Et ne-
hilominus ferè Pauli II. & Innocentij VIII. ac Hadriani VI Ro-
manorum pontificum, prædecessorum suorum vestigijs inherendo, pa-
piens eorum fraudibus obuiare, qui viuentium beneficia illorum præ-
sertim, quibus aut propter senium, aut infirmitatem imminet vitæ pe-
E *riculum, impetrant, vt illis decedentibus, tanquam collitigantes in il-*
lorum iuribus facilius subrogentur: voluit vt deinceps nullus in re,
vel ad ius in beneficio defuncti, quod illo viuente in casibus per-
missis, vel similibus impetrauit, aliquo modo subrogetur, ac sub-
rogatio, & gratia si neutri, si nulli, seu nouæ prouisionis, aut pro-
inde valere, taliter impetranti nullatenus suffragetur, quod etiam
strictissimè obseruari mandauit in impetrationibus beneficiorum
per priuationem & amotionem ex quibusuis criminibus, & ex-
cessibus forsan perpetratis, etiam si vsque ad diffinitiuam sen-
tentiam, quæ tamen in rem non transierit iudicatam, pro-
sum foret.

PRAEFATIO.

F

ORIGO istius regulæ antiqua est, à Io. XXIII. initia
habens, qui duas in ista materia regulas cõdidit sa-
lutares, non tamẽ omnino concordantes cũ nostra
moderna. Nam prima eius regula disponit, quòd nullus
collitigans valeat subrogari in beneficio, vel ad ius colli-
gantis vacans per eius obitum, contractum matrimonii,
ingressum religionis, vel alium casum, nisi prius au-
ri causæ de collatione sibi facta, vel alio colorato titulo
docuerit, aut saltem iurauerit causam ipsam nõ malitiose,
nec fraudulenter, sed purè, & bona conscientia inchoasse,
ipsiq; etiam auditori hoc ipsum ex verisimilibus coniec-
turis ita visum fuerit, quo casu ad prædictam subroga-
tionem procedat. Alioquin prædicta subrogatio, commit-
so

sio,& quæcunq; inde sequuta,nullius voluit esse momenti,quæ habere locum voluit etiam in causis per appellationem indecisis pendentibus. Hæc in summa prima regula continebat,ad quam adaptatur decisio Egidij.116. incipiens,si petens. A

Secunda eius regula habet aliquam similitudinem cum nostra moderna: nã voluit idem Ioan.Papa. XXIII.quòd subrogatus in ius collitigantis præferatur alteri non collitiganti habenti prouisionem sub eadem data.Et idem voluit seruari in gratia si neutri.

Primam regulam Ioannis,Martinus Quintus innouauit.de secunda verò nullam mentionẽ fecit,sed aliam ipse diuersam regulam ab illis duabus regulis fabricauit,quæ fuit publicata nono Calendas Nouembris,anno eius tertio.In qua voluit,subrogationes,vel gratiam si neutri,ad beneficia, vel ius collitigantis non valere, si apparuerit ipsos impetrantes cum sola & nuda supplicatione possessorem ipsum in causam traxisse,quas tanquam fraudulenter & dolose obtentas,irritas & inanes decernit,ac nullius esse voluit roboris vel momenti.Ex qua quidem regula postea idem Martinus extrauagantem quandam perpetuam fecit,quam habeo inter antiquas nõ impressas,quæ incipit,cum nonnulli.quæ plenior est quàm illa, de qua miròr doctores nullam fecisse mẽtionem,quod fortè accidit,quia extrauagantes ex quo extra certum corpus singulariter vagantur,solent de facili permutationes pontificum obliuioni tradi (vt experientia quotidiana experimur)etiam in multis extrauagantibus impressis accidit, quæ facilè ignorantur.Itaq; ista extrauagans ex quo non reperitur correcta,hodie in causarum decisionibus allegari posset.Et quia eius decisio rationabilis & vtilis videtur, & pauci eam habent,hîc ad verbem inserere libuit.Tenor talis est:Cum nonnulli super beneficiis ecclesiasticis,eis, vt vacantibus,conferendis, gratias obtinuerint, quarum vigore literis apostolicis desuper non confectis possessoribus illorum litem mouisse,& eos in causam traxisse dicuntur, & consequenter possessoribus ipsis defunctis in ius eorum,& ad possessionem huiusmodi beneficiorum, lite pendente subrogari,aut aliâs in forma si neutri,prouideri obtinuisse,non discusso seu viso,an gratiæ validæ,seu B C

D lidæ, seu inutiles fuerint, seu an super eis literæ apostol
potuerunt aut debuerunt expediri. Nos talibus fraudib
obuiare cupientes, & omnes, & singulas literas subrog
tionum, seu in forma si neutri, seu aliâs lite pendente, si
per talibus beneficiis per nos decætero concedendas, a
quibus non apparet impetrantem aliâs quàm nuda supp
catione possessorem in causam traxisse, tãquam dolosã
fraudulẽtas, volumus & decernimus irritas & inanes. Hæ
sunt quæ super ista materia edidit Martinus.

Eugenius quartus nullam regulam super hoc fecit, no
prædictarum aliquam innouauit, sed sub silentio transiu
Sed Nicolaus v. regulã istam eo verborũ tenore, quo nun
in modernis regulis describitur, primus omniũ introduxi

E Moderni vero pontifices, vt Leo, & cęteri ad illam regu
lam Nicolai, vnam clausulam addiderũt: nam post verbum
impetrationes, posuerunt hæc verba: vel etiam concessio
nes motu proprio, &c. & hoc fecerunt, vt tollerent dubita
tionem, de qua hìc disputat Glossator propter verbum im
petrationes, quod videbatur excludere gratias motupro
prio concessas, iuxta l. 1. & quæ ibi not. C. de peti. bon.
lib. 10. cum inter illas sit magna diuersitas, vt in cap. &
ribus. de præbend. lib. 6. Hadrianus papa v 1. solus hanc
gulã, sicut & plures alias mutauit, sed potius limitauit.
voluit hanc regulam locum non habere in impetrandis
beneficia viuentium seniorum aut infirmorum, vel per
uationem aliquorum, in quibus casibus noluit subroga
F nes, aut gratias nouæ prouisionis, vel si neutri, valere.
quidam dicunt hoc ideo factum fuisse, quia ante istam pro
uisionem Hadriani expeditum erat, subrogationes fiebat
de infirmo, vel sene valere, ex eo, quia per citationẽ fiebat
contra tales infirmos, vera litis pendentia inducebatur,
qua erat de iure subrogationi locus, vt dicit hic Felyn. Ha
drianus tamen subrogationẽ valere noluit. Tamen hęc
uentio aut limitatio ad istam regulam, licet tempore Ha
driani nouiter prodierit, nõ fuit Hadriani, sed Martini v.
quandam aliam super hoc extrauagantẽ fecerat. Cuius
nor talis est: Quorundam, &c. Sed nonnulli ambitionis a
dore feruentes, in diuersis regionibus, viros ecclesiasti
beneficia obtinentes fortè senio, vel infirmitate cõfract
explorant, ipsósque super criminibus & delictis fallo de

runt, & obtinent reſcripta iudicibus directa de priuando A
prætextu talium criminum beneficiis huiuſmodi, & eiſdem
delatoribus prouidendo, & cõſequenter eos ſenes & infir-
mos, vigore commiſsionis huiuſmodi, ſuper delatis crimi-
nibus citari faciant, nihil, aut parum amplius proſequẽtes,
& deinde poſt eorum obitũ beneficia huiuſmodi prætextu
citationis factæ, litigioſa prætendentes, & nullum præter
Romanum pontificem poſſe conferre vacantia tãquam li-
tigioſe impetrata, & procurant ſe in ius defuncti ſubroga-
ri, aut eadem eis beneficia conferri, volentes talibus inſi-
diis & fraudibus obuiare, ex quibus etiam aperitur via ma-
chinationis in mortem. Perinde declaramus per citatio-
nem huiuſmodi, aut alium inde ſequutum proceſſum citra
priuationem citati beneficia minimè litigioſa, neque litem B
ſuper his pendente cenſeri, ſi per annum ſteterint, quod li-
tem per citationem continuè proſequuti. Quinimò de be-
neficio huiuſmodi per obitũ poſſeſſoris per illos, ad quos
aliàs diſpoſitio pertinet, liberè poſſe diſponi, &c.

Ex iſta quidẽ extrauaganti apparet limitationẽ Hadria-
ni fuiſſe antiquam. quinimò ipſe idem Martinus per duas
aliàs extrauagantes conſtitutiones conſtituit, quòd ſi quis
moueret litem, antequam prius ſibi ius competeret ſiue ha
beret titulum ad beneficiũ ſuper quo litem mouit, eſſet in-
habilis ad illud beneficium, ac poſſeſſori in ius vocato con
demnaretur in expenſis, dãnis, & intereſſe. Statuit etiá, q̃
per quãcũque litis pendentiã in Romana curia, in qua nõ
fuerint ſeruati omnes termini, & doctum de iure actoris C
per ſuorum iurium productionẽ poſt annum à die preſen-
tatæ cõmiſsionis, & omnis eius lis huiuſmodi fuerit intro-
ducta, non cenſeatur beneficium ſic liti affectum, quin per
illum, ad quẽ aliàs collatio & diſpoſitio pertinet, poſsit li-
berè prouidereri. Et licet hoc Hadriani additamentũ prius
Martini v. fuerit, vt ſuperius dictum eſt, & aliàs ſalutare vi
deatur, nihilominus Clemens v II. de hoc Hadriani addi-
tamento non curauit, ſed ſequutus eſt Leonem fratrẽ eius
patruelem, nihil aliud ad regulam addens. Sed Paulus pa-
pa III. nunc feliciter viuens, Hadrianũ in omnib. eſt imi-
tatus Et licet iſti põtifices inter ſe varij videãtur, omnes ta
men in effectu ad eũdẽ finem tendũt, & in regulis ſuis cõ-
cordant, exceptis limitationibus Hadriani & Pauli. III.

D Et ideo ego eundem finem ſequutus, regulam ipſam iuxta communem literam in libris Rotæ ſcriptam cõmentabo. In reliquis verò faciam, prout opportunum videbitur.

Illud tamẽ ante omnia non eſt omittendum, quia deſeruire poterit ad multa inferius dicenda, quòd regula iſta (vt ex eius proœmio innuitur) eſt fauorabiliter amplianda, et quo emanauit ad tollẽdum & amputandum litium anfractus, iuxta vulg. l. properandum. C. de iudi. de quo latius in reg. de annali, dicam. Poſtremo pro intelligẽtia dicendorum præmittendũ eſt, quòd duo ſunt genera ſubrogationum. Primũ eſt per obitum collitigantiũ. Et ſi ſunt plures collitigantes, ſuperſtites omnes poſſunt ſe infra menſem hic in regula deſignatum ſubrogari facere, & hoc genus ſubrogationis nõ deberet concedi, cũ derogatione iſtius
E regulæ, alteri, quàm collitigantibus, niſi pro cardinalibus, vt dicam ſuper hoc latius infrà in 15. quæſt. quod procedit quando beneficiũ vacat in curia, quia tũc cum difficultate hodie conceditur derogatio, niſi tranſactũ fuerit interim notabile tempus, puta duorũ vel trium menſiũ, intra quod veriſimile eſt collitigãtem fuiſſe in negligentia: ſed ſi colligans moreretur extra curiã, datur ſubrogatio, etiam pro non collitigante ſine derogatione regulæ. & ita ſe habet vſus & ſtylus ſignaturę. Secundũ genus ſubrogationis eſt quando collitigans lite pendẽte, cedit in alium tertiũ non collitigantem, & iſto caſu hodie ſubrogatio conceditur ſolum cum derogatione iſtius regulæ, & additur in ſupplicanem
F clauſula, dummodo non cedat in potentiorẽ, & quatenus ſit vera lis, vt de hac dicam infrà in prima quæſt. & in tria & 14. q. Si verò ceſsio facta eſt per collitigantem lite pendente, non in tertium, ſed in collitigantem, & iſto caſu non requiritur derogatio iſtius regulę, neq; apponuntur in ſua ſubrogatione prædictæ clauſulæ, quia in effectu non datur propriè ſubrogatio, ſed noua prouiſio, quæ cõceditur cum auocatione cauſæ & extinctione litis ſimpliciter.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR primo de intellectu illorum verborum regulæ videlicet, infra menſem ante conceſsionem huiuſmodi &c. quid importent?

SOLVTIO. Fely. hic dicit, quod communis intellectus iſtorum verborum dari ſolitus in curia, eſt iſte, videlicet quod

quòd collitigans debet se infra mensem subrogari facere, A
quo ad hoc, vt fruatur beneficio regulæ, & tunc impetrationes quorumcunque aliorum non collitigantiam ante istam subrogationem collitigãtis factę non valent. Et ideo inoleuit stylus signaturæ secundum Felyn. ꝙ subrogatio collitigantis facta infra mensem, licet post impetrationem tertij semper illi deroget.

Ista tamen procedunt de plano, nisi ille tertius nõ collitigãs derogationẽ istius regulæ obtinuit. Derogatur enim illi sæpe, pręsertim pro personis qualificatis absolutè, prout olim fuit derogatum pro dilecto filio Ioanne Boerij, Archidiacono Conchen. vt notauit R. Bo. me. Lau. Cardinalis Sãctorum Quatuor in quodam libro suo derogationum. fol. 87. & pro alio ibidem annotato fol. 117. cum aliis, B
vt ibi. Sed pro Cardinalibus passim derogatur, de quo dixi aliquid in regu. 25. de non iudicando secundum formam supplicationem. q. fina. vbi materiam signaturæ iustitiæ attingo, & de ista subrogatione cardinalium tractaui, & licet, vt dixi, pro cardinalibus derogatio passim concedatur, non tamen videtur honestum, quòd derogetur in pręiudicium collitigantis, quia de iure beneficia litigiosa conferri non debent nisi collitiganti, ne lites in longum procedãt, aliàs prouisio non valet, vt patet in c. 1. & 2. vt lite penden. libr. 6. & clemen. 1. eodem titul. tamen hoc aliquando fit cum mentione litis, & tunc valet prouisio, sed obstat ista regula nisi derogetur.

Hodie tamen quando vnus ex collitigantibus vult cede C
re in alium non collitigantem, lite pendente, datur derogatio regulæ, cum clausula, dummodo non fiat cessio in potentiorẽ.† & ista clausula ponitur ad istũ effectũ, vt tollãtur fraudes & simulatæ cessiones, q̃ multotiẽs fiũt ad effectum, vt aduersarius collitigans cogatur vi, vel metu potẽtioris aduersarij cedere, vel dimittere litẽ. Quæ omnia per dictam clausulam purgantur. Et dicitur isto casu potentior cessionarius, quando ille habet potestatem, siue superioritatem iurisdictionalẽ in superstitem collitigantem, vt dicit Inno. & Host. in ca. 2. de alienan. iudi. mu. cau. fac. Et refert decis. 1. sub eodem titul. in no. aliàs est nume. 177. incip. cessio facta. & Rom. in consil. 518. incip. in casu proposito. Et ista est communis opinio, declarãdo tamen eam, vt per

†Quisquis igitur lite pulsatus, (cùm ipse & rei sit possessor, & iuris, & titulum siue actionẽ illatæ solẽniter pulsationis ex

ceperit cõ tradictoriis libellis, aut titulis alterius nomẽ crediderit ingerendũ, & eius possessionis, aut causæ, quam sub hac fraude aut retinere, aut cuitare tentauerit, amissione multetur. nec repetendę actiõis, etiã si ei probabilis negotij meritã suffragantur, habeat facultatẽ. l. vna. C. de his, qui potẽt. nomi.

IOANN. MILL.

Iasonem in l.1.C.ne lice.poten.

Dicitur etiam potentior aduersarius, quãdo cessio fit clericum per laicum: nam clericus hoc casu reputatur potentior secundum stylum Cancellariæ, vt dicit Collecta in capit.1.in fin.de alie.iudi.mu.cau.fac. & ita seruari attestatur Hieronymus Paulus in illo vulg.libro practicę Cancellariæ.fo.44.versic.clericus in Cancellaria,&c. Tamen Cancellaria,teneat quicquid velit, illud de iure verum non est, q̃ clericus sit laico potentior:nam contrariũ tenet Hostien. in summa de alien.iudic.§.fin.qui voluit quemlibet laicum potentiorem clerico,ex eo, quia laici sunt terribiliores alicui. & cum multis 2. quæstione septima. Et quia clerici laicis sunt infesti. cap. clericis. de immunitat. eccle.lib.6. Ideo concludendum est secũdũ veras & communes cõclusiones,quòd si clericus in quem cessio fit,causa mutãdi iudicium non habeat superioritatem iurisdictionalem super laicum, non dicetur potentior, prout tenet idem Collecta.& alij in ca.2.eodem tit. Et reassumit Rota in dicta decisio.1.in no.vel nisi dicamus, q̃ clericus dicatur potẽtior, quãdo esset potẽs ex magna domo & bellicosa,prout Columnien sium,vel Vrsinorum,vel Cancellariæ stylus potest defendi,ratione fori,vt clericus dicatur laico potentior.

Et ista quæ dicta sunt de cessione non facienda in potentiorem, limitantur non procedere, quando vna sententia fuisset lata procedente collitigante, quia tali casu possit collitigans pro suo libito in quemcunque renuntiare. Et derogatur regulæ.Ita fertur dixisse Bo.me. Triuultium renuisse Rotam. Et ita reperio fuisse decisum, quod est notandum:temporibus tamen meis non accidit iste casus,sed non videtur sine ratione illud dictum,quia quando collitigans sententiã pro se habet,omnis præsumptio malitiæ,cessat,q̃ propterea in potẽtiorem cesserit, quia debebat de iure suo,quod melius facere sperabat, constituendo collitiganti duriorem aduersarium. arg.l.qui stipendia C.de procur.Et sentit Abb.post Specul.in c.2.in 2.colum. versi.aduerte tamen ad vnum dictum notabile, &c.de iudic.iudic.mu.cau.fac.Et ad hoc facit bene text.in l.fi.in fine §.fi.ff.de inoffi.test. vbi propter primam sententiam debet quis ali ab hærede,etiam pendente appellatione, vbi alius non deberet ali,vt in l.qui de inofficioso.eo.tit.

Sed

Sed est aduertendum, quòd ista sentẽtia debet esse lata A
contra omnes collitigantes: nõ autem sufficeret si contra
vnum tantum proferretur, alio in lite remanente: vt in no-
tabili casu proponebatur diebus præteritis in Rota, in vna
Illerd. parochiali de Alcaras coram R.P.D. Marcello, quæ
fuit postea concordata, quem propter eius singularitatem
referam casum. Quidam Antonius Carreres prætendens
habere ius super dicta parochiali, commisit causam contra
quendam Ludouicum Castellar, & Dionysium Molner, &
contra ambos seruauit terminos. Tamen quia Dionysius
non comparuit, nec misit procuratorẽ, Antonius obtinuit
sententiam per audientiam contradict. cõtra Dionysium,
prestita cautione, Ludouico in lite remanẽte, de restituen-
do beneficio cum fructibus in euentum succũbentiæ, pro- B
ut quotidie de stylo fieri solet. Accidit, ꝙ dictus Antonius
obiit, & dictus Ludouicus obtinuit se suborgari tertia No
uembris anno primo Pauli. Quidã Carolus de Marchio-
nibus etiam sub eadem data sibi prouideri per obitũ An-
tonij de dicta parochiali obtinuit, in cuius supplicatione
erant hæc verba: Et cum derogatione regulę de subrogan
dis, quo ad dictam parochialem tantum, attento ꝙ dictus
Antonius defunctus super illam rẽ iudicatam reportauit,
Fuit diutius disputatum, & dubitatum in Rota, vtrum dicta
derogatio regulę pręiudicaret dicto Ludouico, cõtra quẽ
Anto. non obtineat rem iudicatam, super quo casu consul-
ti fuere Abbreuiatores de parco maiori, qui dixerunt Pa-
pam consulendum. Tamẽ ꝙ ipsi non expedirent super tali C
derogatione bullam cum prædicta derogatione. Sed eam
postea longo interuallo dictus Dionysius per camerã ex-
pediuit, cum derogatione regulę, & sine illis verbis, ꝙ An-
tonius rem iudicatam reportasset, &c. Et ideo Rota remi-
sit bullam ad corrigendum. & ita postea concordarunt. Ita
se habuit facti series, super qua plura dicta fuere.

Mihi tamen pro nũc videtur, ꝙ bulla legitimè expedita,
cum omnibus clausulis cõtẽtis in supplicatione, nõ officit
Ludouico, quia papa nõ voluit cõcedere Carolo, nisi tãtũ
ius Antonij, qui cõtra Dionysiũ sentẽtiã obtinuerat: ius ve
rò Ludouici papa nõ tetigit, quia saluũ manet, vt prius: nisi
dicamus, ꝙ in hoc grauatur Ludo. quia sibi debetur subro-
gatio per obitum collitigantis ex priuilegio istius regulæ,

D quæ prohibet nouos collitigãtibus aduersarios dari, vti-
tium sit finis. Ita quòd Ludouico debebatur ius Anton
non Carolo. Tamen hoc non sufficit quãdo papa expre
derogat huic regulæ, qui potest hoc facere. Nam nulli in
riam facit si suo iure vtitur, præsertim, quia non tollit
ipsius Ludouici per dictam derogationem. Nec obstat,
ius Antonij debebatur Ludouico collitigãti, per promi
nem istius regulæ, quia respondetur esse verum non
derogatione, quia constat papam ius Antonij posse da
cui velit, dũmodo nõ præiudicetur iuri dicti Ludouici. E
perietur igitur Ludouicus de iure suo, & si apparuerit es
melius, iure Antonij obtinebit: sin autem non erit meli
prout si Antonius viueret, & litem prosequeretur, vtq
E succumberet. Ita & cum Carolo periculum faciet.

Inuenta est temen modernis temporibus vna cautela
euitandam istam regulam casu quo non daretur illius d
rogatio. Nam procurabam clàm ꝙ vnus tertius non co
tigans in quem cedere intẽdebam, hoc beneficium impe
sum impetraret, & causam contra me possessorem com
teret: nam tali casu cessio facta in illum nouum collig
tem valebat, & sic satisfactum erat regulæ. Et idẽ est, cu
do ille in quem cedere volebam, impetrat gratiã si
& postea faciat sibi cedi per possessorem, nam cessio
Et tamen isto modo deluditur verus collitigans. Qu
fraudibus & cautelis regulæ Hadriani, & S.D.N. Paul
hodie subueniunt & occurrunt, quæ fortè propter hu
F modi technas emanarũt, quanuis in dicta regula Had
ni dicatur hoc prius Paulum II. & Inno. 8. præuidisse. tam
ego in regulis illorum non inuenio, nisi fortè regul
partem fecerint, quæ vt audio, solent imprimi in mod
decisionibus Rotæ. vtcunque sit, hodie illis fraudibus
tisfactum est.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, vtrum ista regula habeat locum ext
riam coram ordinariis & legatis?

SOLVTIO Glossator hic col. fi. tenet regul
lis habere locum, cum sit vniformis ratio quo ad om
iuxta clem. 1. de elect. cũ vulg. Nec obstat, ꝙ verba reg
innuũt eam in papa tantũ loqui: vt patet in illis verbis
rogari cõcesserit, &c. Quia respondet Glossator, ꝙ cas

non restringunt regulam. Nam si papa per istam regulam A
imponit sibi legem, à fortiori imponere intendit aliis inferioribus, vt in cle. 1. de reliq. & vener. sanc. cum similibus de quibus hîc per eum.

Adde pro ista opinione, quia quando regula est fauorabilis, recipit latissimam interpretationem, etiam ad casus non expressos. c. 1. vbi glo. in verb. Italiç. de temporib. ordinand. lib. 6. glo. in cap. statutum. de præbend. libro 6. cum vulg. vt scribit Ias. in l. fi. ff. de in ius vocan. Sed regula ista est huiusmodi: igitur erit latissimè extendenda. Quòd sit huiusmodi, apparet ex eius proœmio, ibi, litium cupiẽs succindere anfractus, &c. Nam omnis constitutio abbreuians & auferens lites, iudicatur fauorabilis, & bonum publicum continens, vt dicam in regula, de annali. quæst. 2. Et clarum est, quòd odia restringi debent, & fauor am- B
pliari, vt dicitur in vulgata regula iuris, odia. Concludo igitur, quòd quicunque inferior à papa, qui potest subrogationem collitigantis cõcedere, sub regula ista comprehenditur tanquam fauorabilis.

Est tamen aduertendum, q̃ licet ista regula debeat seruari extra curiam: in Britannia tamen non habet locum, propter constitutionem Callixti, vt dicit hîc Felyn. Quid autem illa constitutio contineat, videre non potui. Reliqua, quę in genere super hac quæstione dici possunt, dixi in proœmio regularum, quæst. 2. & in reg. de infirmis resig. & alibi sæpe, vbi hanc similem quæstionem repeto.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, nunquid regula ista procedat, quando ille, qui commisit causam literis non expeditis, petit se subrogari per obitum illius, contra quem causam commisit, & in iudicium vocauit? C

SOLVTIO. Iste casus decisus olim videbatur per regulam Martini v. de qua in euidentialibus feci mentionem. Sed licet regula expirauerit per eius mortem: ratio tamẽ remanet: ex qua idem dicendum videtur, videlicet, quòd regulæ non sit locus, quia vbi nulla est lis, dici non potest aliquis collitigans, sed committens causam literis nõ expeditis, cùm non tribuit aliquam iurisdictionem per eius commissionem, vt dicit regula 29. infrà eo. non potest dici ibi esse litem, vbi non est iudicium. Nam priuatio præ-

D ſupponit habitum: & vbi non eſt habitus, neque priuatio. cap. ad diſſoluendum. cum vulg. de deſpon. impub. & vulgò dicitur, non entis nullas eſſe partes. l. eius. cum ſimilibus. ff. ſi cer. peta. Regula igitur iſta de collitigantibus loquens, iſtum caſum non comprehendet.

Tamen cõtrarium poteſt de facili ſuſtineri ex eo, quia negari non poteſt per commiſsionem & citationem decretam & executam, litem induci, & beneficium effici litigioſum quo ad partes, licet quo ad perpetuandam iurisdictionem iudicis ſufficeret ſolum decretum citationis, iuxta glo. in cle. 2. vt lite pend. tradit Abb. in cap. fi. col. 2. de offic. leg. cum concor. traditis per Gloſſatorem in regula de annali. vbi dicam, & latiùs dixi ſuprà in regu. proxima. q. fi. Executio igitur & notitia citationis eſt illa, quæ conſtituit duos collitigantes. Vbicunque igitur iſta concurrunt, regula locum habebit. Nec obſtat, quòd iurisdictio eſt nulla literis non expeditis, quia illud procedit poſt ex parte iudicis, quando de dicta regula 29. opponeretur ad effectum, vt in cauſa ad vlteriora nõ procederet, ſed à principio iurisdictio valida eſt, & citationis decretum, & executio: qua quidem executione facta reus compārans poteſt excipere de dicta regula 29. & iurisdictionem annullare: ſed iam manet prius beneficium litigioſum: & hoc procedit, quando eſt datum de dicta regula. Cæterùm, ſi de illa non excipereturr, res de plano procederet. Et ideo non abs re ſignatura apponit in cõmiſsionibus, quibus petitur cauſa committi literis non expeditis, illam clauſulam, Dummodo ante terminum ad articulandum literæ expediantur, & ꝙ interim beneficium non cenſeatur litigioſum quo ad effectum regulæ de ſubrogandis, vt dixi in præcedenti regula. Clarum igitur eſt, quod ſi ſubrogatio tali caſu non valeret, fruſtra illa clauſula apponeretur, quod non eſt dicendum.

Prętereà, quia videmus per commiſsionem, literis non expeditis, & per citationem vigore illius decretam & executam, adeò beneficium effici litigioſum, ꝙ citatus non poteſt poſteà regula de triennali iuuari, vt tenuit Rota pluribus cauſis, quas in dicta regula enarrabo. Ergo beneficium eſt litigioſum, debet habere locum ſubrogatio.

Prędictis tamen non obſtantibus, prima opi. eſt vera,

quam tenuit Rota, vt atteſtatur quidam Moder. Sabinen. A in quibuſdam apoſtillis dictæ regulæ 29. aſſerens ſe habuiſſe ab Alexandro de Ceſena, tunc antiquo & practico procuratore.

Et iſta opin. ratione efficaci comprobatur, quia quando opponitur de regula illa 29. clarum eſt omnia acta retrò facta per iudicem cum tota ſua iuriſdictione eſſe nullius momenti, vt aliâs ſæpe iudicauit Rota, & dicam in regul. de annali & de triennali. Et per conſequens cùm citatio decreta nulla fuerit, non potuit inducere litis pendentiam, vt in vna Syracuſana Rota concluſit in dicta regula de annali. vbi ponam: non enim præſtât impedimentum, quæ de iure non ſortiuntur effectum, vt dicit regula iuris, & tradit latè Fely. in c. ex tenore. de reſcript. vbi igi- B tur lis non eſt, ſubrogatio locum non habet, ſed ſimplex prouiſio. Et regula iſta, quæ in lite fundatur, hoc caſu non procederet. Faciunt ea, quæ dicam inferiùs in octaua q. Nec obſtat, ꝙ fruſtratoria fuiſſet clauſula illa, quæ quotidie in commiſsionibus ponitur, etiam quòd beneficium non cenſeatur litigioſum, quo ad effectum iſtius regulæ, quia reſpondetur non eſſe per hoc ſuperfluam, quia apponitur ad maiorem declarationem: & ea, quæ ad magis dilucidandam mentem impetrantium fiunt, licet tacitè inſint, ſuperflua non dicuntur, vt in l. qui mutuam. ff. man. & in l. quæ dubitationis. ff. de regul. iur. cum aliis de quibus per Moder. in l. teſtamentum. C. de teſtam. & quia magis C teneri & obſeruari ſolent, quæ ſpecialiter repetuntur, quàm quæ in generali probatione ſunt dicta, vt dicit tex. in cap. ſi aduerſus. de hæretic.

Et iſta interpretatio vtilis eſt reipublicæ, quia ſic per eã lites reſcinduntur, & finem capiunt, quę per nouos ſubrogatas ſuſcitantur. Nec obſtat quòd lis mota per illum qui tempore commiſsionis literas expeditas nõ habuit, ſufficit quo ad impediendum curſum regulæ de triennali: quia reſpondetur, hoc non eſſe omnino ſine dubio. Sed poſito, ꝙ ita ſit, prout D. Saganta antiquus procurator retulit, ſuo tempore iudicatum fuiſſe in Rota, vt dicam in dicta regula de triennali: tamen illud procedit, non ex eo, quia per talem cõmiſsionem dicatur introducta lis, cùm clarum ſit, litem non fuiſſe introductam obſtante dicta

D regula 29. sed ex eo, quia per talem molestiam desinit ille qui conuenitur, esse pacificus, quæ quidem qualitas pacificæ possessionis requiritur in dicta regula de triennali. quam quælibet molestia facti interrũpit, vt dicunt doct. in cle. gratiæ. de rescri. Et secundum hoc, aliud est esse beneficium litigiosum, aliud non esse pacificum: quia stant ista simul, q̃ nõ sit pacificum, nec litigiosum. Verùm quia ista, quæ mihi satis solida non videntur, in regula de annali, in illa q. An citatio nulla interrumpat pacificam possessionem, latiùs attingam, ideo ad ibi dicta me remitto.

Primò pro prædicta opi. facit, quod in fortioribus terminis, præteritis annis deciderat Rota in vna Hipponien. parochialis coram D. Nicolao de Aretio de mense
E Iunio M. D. XXI. in qua causa Rota voluit litem motam per non habentem mãdatum, tamen ratificatam per dominum, post mortem collitigantis non proficere ad effectum istius regulæ, quæ requirit veram litem, imò formam non proficere, etiam si ratificata esset post sentẽtiam ante obitum collitigãtis: per ea quę dicit decis. 1. ti. de procur. antiq. Et per dictum Cald. in c. cùm olim. de of. dele. relatum per Fely. in c. causam. el 1. in pe. & vlti. col. de iudic. Et reassumit D. Gul. in Collect. decis. fo. 213. Si igitur hoc casu, vbi aliàs communis opin. tenuit valere ratificationem quo ad introducendam veram litem, Rota tenuit non sufficere ad concedendum subrogationem iuxta formam istius regulæ, quantò fortiùs subrogatio locum habet
F non debet in casu nostro, quando nulla fuit iurisdictionis citatio, nec processus inde secutus, obstante dispositione dictæ regulæ 29. Cùm igitur non dicantur tales collitigantes, in eis regula locum non habebit.

Et est aduertendum, q̃ licet vbi nulla est lis, non sit de re verum collitigantem, possunt tamen sic nulliter in iudicio contendentes appellari aduersarij: & statuta loquentia de aduersariis, habebunt locum in istis: vt tradit Do. in cap. 1. in 2. notabili. de iudic. & est text. & ibi not. Dec. secundo not. in cap. cæterùm. de rescript.

Postremò quantum attinet ad illam clausulam, Dummodo literæ ante terminum ad articulandum expectentur, de qua superiùs aliquid dixi, videnda sunt, quæ latius scripsi in regula proximè præcedenti.

Quæ

QVAESTIO QVARTA. A

QVAERO, vtrum illa verba hìc posita, videlicet, Dũmodo in dicto beneficio collitigans intrusus non sit, &c. comprehendant illum subrogatum collitigantem, qui obtinuit possessionem, vigore executorialiũ sine intimatione vel citatione facta parti condemnatæ?

SOLVTIO. Plura possent hìc disputatiuè pro vtraque parte dici, ex quo materia est fœcunda: tamen vt studeam breuitati quantum possum, sine aliqua disputatione concludendum est, illum non comprehendi sub dictis verbis regulæ. Et ita Rota in vna Brixien parochialis coram R. P.D. Iacobo Simonetta de mense Martio M. D. XXI. concluſit. Quia ille, qui executorialium possessionem capit, non dicitur verè intrusus. Ratio est, quia quando à sententia appellari non potest, quia transiuit in rem iudicatam, sententia potest executioni mandari sine aliqua citatione partis, vt not. Bar. in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. & in l. meminerint. C. vnde vi. qui alleg. Innoc. in cap. cùm super. de re iud. & ista opinio est communis, vt dicit Alex. in d. §. in venditione. & sequũtur Moder. post Abb. in c. cùm causa. eo. titu. præsertim, quia hodie in executorialibus secundum stylum Rotæ apponitur clausula, quòd propria autoritate capi possit possessio. qui stylus adiuuatur dicto Bart. in l. iustè. ff. de acqui. pos. ita q̃ qui facit lege concedente, non dicitur peccare, nec per consequẽs intrusus dici potest: quia qui habet titulum coloratum ad aliquid faciendum, intrusus non dicitur, vt tradit Felv. in c. in nostra. de rescrip. ergo non comprehenditur sub dispositione istius regulæ. Et pro ista parte plura argumenta & motiua scribit D. Guliel. in Collec. decis. fol. 206. decis. incip. gratia subrogationis. quę non curo referre, cùm ibi videri possint, ex quo eius Recollectæ iam in manibus omnium curialium versantur, & moris mei non est transplantare dicta aliorum de charta in papyrum. Et licet ista de iure ita procedant: tamen Rota nescio quopacto intro ret illum ita possessionem, sine præambula intimatione executorialium capientem, quodammodo attẽtare. Nam possessio reuocatur in pristinum statum. rationem ponit Felv. in cap. ad probandum. col. 4. de re iudic. Tamen iudicio meo ille non attentat, vt est decis. 317. incip. item si

B

C

D pro ſpoliato.col.2.in not.tenet Philip. Peruſi.in cap. eum qui.§.1.de præb.lib.6.Fel.in c.cum cauſa.de offi. deleg.& in c.de cætero.de re iud.& ita refert Ang.de Ceſsis ſe obtinuiſſe invna Toletana ſpolij,vt eum refert Iac.de Nigris in quibuſdam apoſtillis ad illam deciſionem. Tamen pro ſtylo Rotæ optimè facit deciſio Rotæ 101. incip. nota q vbi aliquis.in antiq.& deciſ.23.in no. Et ſi hodie delerentur illa verba, Propria autoritate, poſita in executorialibus, ſtylus Rotæ magis iuſtificaretur: ſed etiam ſi non deleantur, poteſt ſuſtineri, per tex.in c.ſi beneficia. de præb. lib.6. Iunctis dictis prædictæ deciſio.101. Sed etiam ſtante iſto ſtylo Rotæ pro vero, licet capiens poſſeſsionem per executoriales dicatur quaſi attentare: tamen intruſus non E dicetur, ex quo habet titulum coloratum, & ſufficit, ſecundum Abb.in c.cùm noſtris.de conceſ.præbend.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, quid ſi aliquis litigat cum familiari alicuius Cardinalis, qui lite pendēn. moritur, vtrum ſubrogatus in iure, vel ad ius illius familiaris teneatur facere mentionem nominis & tituli Cardinalis, vel ad eo conſenſum petere, iuxta formam regulæ 30. infrà eodem editæ in fauorem Cardinalium?

SOLVTIO. Gloſſator in dicta regu.30.in 4.col. & in 5.col.pe.ponit quæſt.in terminis,& poſt plura concludit, q talis ſubrogatus non aſtringitur ſeruare contenta in dicta regula de impetrātibus beneficia per obitum familiarium cardinalium. Ratio eſt, quia de beneficiis litigiosis F nullus inferior ſe intromittere poteſt, niſi ſolus papa, vt dicitur in c.1.& 2.vt lite pen.lib.6. Et tale priuilegium non reperitur cōceſſum cardinalibus in dicta regula, neq; hic excipitur iſte caſus: ergo dicemus ſub regula comprehendi. Et pro iſta parte faciunt alia motiua, quæ ſcribit Gloſſator in dicta reg.30.quæ non curo referre: ſatis eſt, q; hodie ſeruat Rota.& Gloſſator in dicta regula dicit etiam Rotam ita iudicaſſe, vt in dicta regula 30.latiùs dicam.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, nunquid verba iſtius regulæ, ibi, iuris, vel ad ius, poſsint verificari, ſeu habeant locum in iure ad rem, quod competebat defuncto?

SOLVTIO. Iſtam q.reperio diſputatam per Collectionem

tium in c.accedens.de conces.præb.Et tandē concludit cū A
opi.Pet.& Bo.videlicet locum nō habere subrogationē:&
per cōsequens nō erit locus isti regulæ. Ratio prædictorū
est,quia per obitū habentis ius ad rem,tale ius euanescit,
ex quo nō fuit solidatū in persona sua.Et ꝓpterea tale ius
deuoluitur ad alios expectātes, quia est ius in spe tantùm
cōsistens.Et secundū hoc de illo beneficio,ad quod defun
ctus habebat ius ad rē, nō erit prohibitus ordinarius dis-
ponere,nec patron⁹ presentare,quia per obitū illius nihil
dicitur vacare: secus autē de iure. Et ideo ex istis infertur,
quòd nō habet locū subrogatio in tali iure ad rem : & per
cōsequens regula non procederet.Nā illa verba posita hic
in regula iuris, Vel ad ius,debent in dubio intelligi in po-
tion significatu, sicut intelligūtur in l.j.§.in perpetuū. ff.si B
ager vectig.Ista est opi.Collectarij per me ita declarata.

Tamen contrariam opi. puto veriorem,ex eo,quia tex.
in cap.j.vt lit.pend.lib.6. prohibet aliquē disponere super
iure collitigantis,& tamen illud ius,de quo ibi tex. loqui-
tur,verificatur in iure, quod præsentationē solam tribuit,
vt dicit Cald.in consi.j.vt lit.penden.cum concord.vt scri-
bit Rochus Curtius in tract.iur.patr.in verbo,honorificū.
q.23.Et tamen negari non potest per præsentationem tri-
bui tantùm ius ad rem,& non in re,vt tradit Abb.in ca.q
autem.de iur.pat.Et idem Abb.& ibi latiùs Moder.in cap.
cum Bertoldus.de re iudi.Ergo eodem modo habebit lo-
cum in tali iure ista regula.

Breuiter pro declaratione istius q. de iure ad rem distin C
guēdum est, prout latè dixi in regula de nō tollendo iure
quæsito.qō.j.vbi plures species distinxi,& secundum illos
modos facilè colligi poterit, vtrum habeat locum regula.
Nam in iure quæsito per præsentationem collitiganti de-
functo,puto procedere istam regulam , ex quo factum est
beneficium litigiosum,de quo patronus nō potest præsen
tare,per superius dicta.vt in d.ca.j. Et ideo papa liberè de
illo disponere poterit:& sic est dicendū de alijs iuribus ad
rem considerabilibus , de quibus in dicta regula dixi. Pri-
mam tamen opi.sequitur Bonifac.Rotæ auditor in clem.j.
in 4.col.versi.3.conclusio. vt lit.penden.vbi latiùs diuaga-
tur, cuius rationes mihi satis applaudunt. Sed quia casus
pendet,non me extendam vlterius.

QV AESTIO SEPTIMA.

D QVAERO, nunquid regula ista habeat locum quãdo agitur ad priuandũ aliquem beneficio suo in forma iuris, vt videlicet, quia commisit homicidium, vel ob non solutionem pensionis, vel aliis similibus causis?

SOLVTIO. Iste casus accidit tẽpore Sixti in vna Lugd. præceptoriæ, in qua plures egregij viri pro vtraque parte consuluerũt, inter quos fuit Ioachimus de Narnia, tũc primarius aduocatus. Et iterũ etiam casus accidit in alia Hispalen. præbend. vt refert hîc Glossator col. 5. vbi dicit Rotam tenere regulam isto casu locum nõ habere. Rationem adducit: quia talis causa non est beneficialis, secundum gloss. in versicu. finita. in cap. 2. vt lit. penden. lib. 6. quia pe-

E uandus potest quandocunque vult renuntiare antequam priuetur, & hoc procedit secundum eum, quando propter illud crimen beneficiatus, contra quem causa committur, esset priuandus beneficio. Secus, si esset priuatus ipso iure, quia tali casu putat Glossator locum esse subrogationi. Subdit tamen Glossator colum. fina. intellexisse à quodam cliẽtulo suo, obtinuisse in primo casu subrogationẽ. Nam licet ille, qui priuari petitur, antequam priuetur, renũtiare vel permutare possit, tamen à papa subrogatio petiti potest, antequam beneficium vacet isto modo: vt si contigerit prædictum priuandum, lite huiusmodi pendente, mori vel cedere, quòd tali casu dignetur impetrantem ad illud subrogari. Hæc sunt quæ Glossator dicit.

F Tamen aduertẽdum est, quòd distinctio Glossatoris de priuato ipso iure, vel per sententiã, hodie in practica vsu non est: quia licet magna sit differentia inter vnum casum & aliũ, vt ego latiùs prosequar in regula de annali quæst. 42. tamen quo ad effectum istius regulæ nulla est differentia, vt patet ex regulis Hadriani v 1. & Sãctissimi D.N. Pauli 111. qui hoc in indiuiduo declararũt innitentes stylo curiæ. Et ratio est in prõptu, quia regula ista loquitur quãdo causa est beneficialis, quia agitur super titulo beneficij, vt patet text. vnde non potest aptari ad casum priuationis, in qua de titulo beneficij nõ agitur, sed de puniẽda persona beneficiati propter delictum commissum. meritò glossa in d. cap. 2. vt lit. penden. & communiter Doct. ibi voluerunt talem causam non esse beneficialẽ, sed prophanam. Et ita

ratio

ratio militat, siue aliquis debeat beneficio priuari, siue sit A
ipso iure priuatus: quia licet à lege priuatio ipso iure indu
cta sit, non propterea beneficiũ vacat de facto, quia requi
ritur declaratoria sententia, & amotio à possessione, vt in
cap. cùm secundũ. de hæret. lib. 6. & in cap. licet episcopus.
de præbend. eod. lib. & talis priuatus ipso iure posset ante
sentẽtiam declaratoriam possidere pacificè per triẽnium,
& defendi regula de triennali, vbi latiùs dicam: & tamen
mortuus collitigans, de cuius subrogatione loquitur ista
regula, hoc facere non posset. Hinc est, quòd in huiusmo-
di lite priuationis de stylo gratiæ non dantur, si neutri, vel
si nulli. Regula igitur ista simpliciter loquens de vacatio-
ne, debet intelligi & interpretari secundum mentem iuris
cõmunis, videlicet de vera vacatione iuris & facti, vt in ca. B
cum nostris. & cap. literas. de concess. præben. & ibi notant
omnes: non autẽ de vacatione iuris tantùm, aliàs absurdũ
esset dare subrogationem ad beneficiũ viuentis, vt in ca. j.
de cõcess. præben. non enim solet dari subrogatio ex stylo
curiæ ad beneficium vacaturum, sed postquã vacat de iure
& de facto. c. 2. de concess. præb. Cùm igitur in casu nostro
tẽpore impetrationis in forma iuris nõ vacet omnino ius
collitigãtis, nec cõstet papæ certitudinaliter de vacatione
propter delicta, sed speratur vacatio ex euentu litis, præce
dentibus legitimis probationibus, nec verificentur verba
regulæ, quę de collitigante defuncto loquũtur, meritò re-
gulæ ista ad istum casum adaptari nõ potest, quæ loquitur
quãdo subrogatio sub isto prętextu petitur, quia impetrãs C
est collitigans super beneficio, & sic cessant mens & verba
regulæ: præsertim, quia ab vsu patrisfamiliãs, & vt apparet
ex text. regulæ, subrogatio nõ datur, nisi in casu successio-
nis vel obitus. Et tamẽ sub istis casib. casus priuationis nõ
comprehẽditur, vt tradit Fely. post alios, quos ibi alleg. in
ca. in nostra. in 37. corrol. de rescrip. Et dicam latiùs in re-
gula de impetr. benefi. per obitum famil. Cardinalium. Et
ita pro ista parte, tempore meo, ego ex cõsilio dominorũ
iudicaui in vna Auinionen. canonicatus die vltima Ianua-
rij M. D. XXXII. in qua agebatur ad priuationem ob non
solutionẽ pensionis: & cõclusum fuit, illum qui ob prædi-
ctam causam non solutionis pensionis priuari petitur, pri
uilegio regulæ istius non iuuari, nec etiam quo ad seque-

Dstrum, quia tali casu non procedit clem.j.de sequestr.poss. & fruct.vt singulariter declarãt domini in decisione 4. de sequestra.pos.in nouis.quę est repetita in antiquis.numer. 394.Limitantur tamen ista, quæ dicta sunt, nõ procedere, quando iam esset lata vna sententia priuationis, quia tali casu locus esset subrogationi.Ratio est, quia per sententiã quidetur de beneficio, vt in cle.auditor. de rescri. Et ideo practici in supplicatione priuationis apponũt, vel apponi faciunt istam clausulam, & cum decreto, quòd si priuatus metu priuationis post accusationem, & inscriptionem beneficiũ huiusmodi, in alterius quàm oratoris fauorem resignauerit, iudices nihilominus ad executionem literarum priuationis procedere possunt, perinde ac si resignatio huiusmodi minimè facta fuisset. Et Referendarij solent addere posteà hęc verba, post primam priuationis sententiã. Et istæ clausulæ habent iuris fundamentum, vt patet ex decisionib. quas allegabo in dicta regula de annali. q. 42. Quibus pro pleniori cognitione istius materiæ priuationis addenda sunt aliqua, quæ hodie practicantur in signatura iustitiæ, de quibus Hispanus noster in practica cãcellariæ & antiqui Referendarij tractant in quibusdam notis signaturæ iustitiæ, quæ iam per manus plurium versantur.

In primis igitur sciendum est, priuationes prædictas solere signaturam cõmittere in curia, nisi delictum fuerit ibi perpetratum, vel censuræ, ob quarum incursum petitur quis priuari, sint in curia fulminatæ, vel priuandus sit persens, seu residens in curia, quia in istis casibus priuandus sortitur ibi forum, vt in l.j. C.vbi de crimine agi oport. & in cap.postulasti. & in ca.fin.de foro competen.

Item sciendum est, quòd quãdo impetrans narrat multa delicta per priuandũ perpetrata, & posteà in conclusione petit cõmitti probis viris, vt si eis de præmissis, vel alterius præmissorũ constiterit, dictũ N. priuent, &c. semper cõsueruerũt illa verba cassari, vel altero præmissorũ. Quia dicit impetrãs, diffamans aliquẽ de pluribus criminibus, debet arctari ad probandũ omnia, de quibus illũ diffamat. Et propter istam rationẽ euitatur tex. qui videtur contrarius posse dare in c. inter cæteras. de rescr. Et quod per illud dicit decis. Rotæ 68. inci. licet. in nouis. & decis. 10. x v. in antiq. declarando, vt per Fely. in c. 2. in xj. col. cum tribus seqq.

reſcrip. Et tangũt Moder. in c. ſignificãte. de appel. Si enim A
non probat omnia, tenetur ad pœnam talionis, vel ſaltem
ad pœnã diffamationis, iuxta c. ſuper his. de accuſ. & in c. li
cet Heli. de ſimo. vt ibi latiùs dixi in lectura mihi ſubrepta
Patauij. Hinc eſt, quòd in priuationibus, & aliis cauſis cri-
minalibus, puta iniuriarũ, quandò agitur criminaliter, nõ
datur, & ꝙ ſummariè, &c. ꝙa, vt dixi, intereſt partis ꝓpter
pœnã talionis. Sed in cauſis ciuilib. datur ſummarius pro-
ceſſus, ſed ſolent caſſari hæc verba, ſola facti veritate inſpe
cta, niſi ex fauore. Qui verò ſint caſus, in ꝙbus quis ſit pri-
uãdus, vel ſit ipſo iure priuatus, latè tradũt Moder. in c. 2.
de reſcr. & in c. querelã. de iureiur. & latius nouiſsimꝰ repe
tens Andreas Tiraquellus in rep. l. ſi vnquã. C. de reuo. do
na. Sed vltra ipſos exẽpli gratia enumerabo aliquos caſus. B
Primus eſt, quãdo quis exiſtens excõmunicatus celebra
uit, quo caſu propter irregularitatẽ incurſam, eſt priuãdus
beneficiis. ca. latores. & c. poſtulaſti. de cle. excom. miniſt.
Sed hoc ita demũ eſt verũ, quãdo excõmunicatio eſſet im
poſita ab homine, & ille clericus celebrans ſaltem habuiſ-
ſet notitiam excõmunicationis per ſolam famã: nam tunc
priuari debet beneficiis, vt declarat Abb. in c. illud. in ter-
tio notabili. de cler. excom. miniſt. Sed quando eſſet excõ
municatꝰ à iure, non requiritur aliqua notitia vel monitio,
quia præſumitur ſcire, ex quo iura ſint notoria. Et ideo in
tali impetratione priuatiõis excõmunicati ab homine, ſo-
let apponi iſta clauſula, Dũmodo excõmunicatus declara-
tus, & publicè denũtiatus celebrauerit, & hoc ꝓpter extra C
uag. Martini factã in cõcilio Baſil. quã declarat Fel. in c. ad
probandũ. de re iudi. & in c. 2. in 3. col. de ſpõſa. & tũc iſtis
concurrentibus conceditur ſupplicatio priuationis: ſed in
excommunicato à iure, illa clauſula non requiritur.
Et eſt aduertendũ, quòd in prædictam pœnam priuatio
nis non incurreret clericus excõmunicatus celebrãs poſt
pœnitentiam incœptam, licet nõ finitam, vt tradit Fely. in
ca. at ſi clerici. §. de adulteriis. de iudic.
Secũdus caſus, in quo cõceditur ſupplicatio priuationis,
eſt ob nõ ſolutionẽ pẽſionis, ꝓpter quod inciderat in cẽ-
ſuras: ſed iſta priuatio nõ cõceditur alteri, quàm ipſi pẽſio
nario, cuius intereſt: arg. c. cũ inter. de elect. & c. nõ ſolent.
2. q. 6. Rota tamen ex quadã ęquitate excuſat debitorẽ pẽ

D sionis à priuatione, quando offert pensonario omnes solutiones téporis præteriti, & reficit expensas: prout audit in vna corã domino Camillo de Ballionibus, pro Ioanne Melendes, Priori Burgen. contra quem dominus Martinus Romã agebat ad priuationẽ ob non solutionẽ pẽsionis. Quod est verũ, nisi magna fuerit debitoris proteruia, & dolosa contumacia: nam tunc Rota procedit ad priuationem, vt fecit Rota in vna Cremonen. prioratus coram domino Christophoro Panigarola.

Postremò, quo ad istã materiã datur vna regula generalis, ꝙ nunquam signatur impetratio per priuationem, nisi forma iuris, id est, nisi de iure ille veniat priuãdus. Nec debet apponi clausula cõditionaliter, si priuãdus est, pro-

E pter honorẽ signaturæ, quę propter assistentiã principis videtur habere iura in scrinio pectoris, & tamen si conditionaliter rescriberet, videretur argui de ignorãtia iuris, vt in simili signatura dicit Glossator in regula 25. in 4. col. suprà eod. Nam vt dicit text. in l. 2. §. Seruius. ff. de orig. turpe est patritio, & causas agẽti, ignorare ius in quo versatur. & idẽ Cice. dicit in oratione pro Cluentio. Hinc fabulud ortum habuit, quod dicitur in Euãgelio Io. 3. c. Tu es magister in Israël, & hæc ignoras? Vnde meritò Alexander Papa 3. Oxoniẽs. episcopum reprehenderat, qui cùm esset præditus scientia, sanctorũ patrum constitutiones ignorare non debuerat, vt patet in c. cùm sis. de cõuer. coniug. Sic etiam à Cicerone Publius Consa reprehendi meruit,

F qui cùm tanquàm testis interrogaretur, & ille nihil sciret diceret, Cicero in eius imperitiã iocatus, Discę quæso an forsan de iure te interrogatũ credis? Dolo enim abibitur iurisperito, si iura ignoret, vt dicit Bal. in c. 1. §. fin. ces. de pace iura. fir. sequitur Moder. Aquen. in l. 1. col. 2. de leg. Cùm igitur Referendarij, & omnes assistentes Papæ in signatura sunt iurisperiti, verecundũ videretur interrogati de iure, ipsi aliis respondendum committere. ista enim procedũt, nisi casus priuationis propositus esset valde dubius, quia tali casu non esset inconueniens signare cõmissionem in forma, & prout de iure, quia tales casus exorbitantes possunt aliquando à peritis ignorari. dicit Ioan. Fab. & Ang. in §. suspectus. el 2. circa fi. Inst. de suspec. tuto. & Salyc. in l. leges sacratissimæ. C. de

refert Iaſ.in l.quod te.col.fi.ff.ſi cert.pet. cum concord.vt A
ſcribit Fely.in c.de quarta. in 8.col.de præſcri.vnde nō ab
re voluit Bal.in c.fi.de conſtit.quòd ſententia lata contra
ius ambiguum,valet & excuſat.plura refert Fely.in proœ.
decretal.in 2.col.plures alios caſus, in quibus clerici ſint
beneficijs priuandi, cumulaui in tract. de offi.pot.& ſty-
lo ſacræ pœnitentiariæ,quæ hîc non curo repetere. Et an
tales priuandi, antequam priuentur faciant fructus ſuos,
latè ſcribit Fely.in dicto c.de quarta. nu.32.& ſeq.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO,ponamus duobus litigantibus ſuper be-
neficio ſuo,ſuperueniſſe ad litem, quendam alium
tertiũ pro ſuo intereſſe producens fortè acceptа-
tionem virtute gratiæ expectatiuæ, & vnus ex primis liti- B
gantibus moriatur. Alter verò ſe ſubrogari petit,cũ clau-
ſula,Quatenus alicui non tollatur ius quæſitum. Dubita-
tur nunquid ſubrogatio valeat, attẽto q̃ de iure tertij ac-
ceptantis conſtat in actis?

SOLVTIO. Quæſtio iſta non videtur habere dubi-
tationem ſtante iure acceptantis in actis, de quo niſi ex-
preſsè Papa mentionem faciat, ſubrogatio non valebit,
quia illud ius per acceptationem acquiſitum, quo ad iſtũ
effectum præſeruatur per dictam clauſul. Quatenus nõ
tollatur ius quæſitum, vt eſt deciſio in terminis Egidij de
Bellamera in cõſi.ſuo 35.col.fi. vbi bonas & legitimas ra-
tiones ponit,quæ ibi videri poſſunt, & mihi ſatisfaciunt.
Cæterum quod ius competat acceptãti,& quanti ſit pon- C
deris,dixi ſatius in regula,de nõ tollẽdo iure quęſito.q.1.

QVAESTIO NONA.

QVAERO,an ſubrogatus quo ad litẽ,& ius defun-
cti,cenſeatur etiã ſubrogatus quo ad poſſeſsionẽ?
SOLVTIO.Iſta quæſtio reperitur terminata per
Egid.deci.351.quæ quidem deciſio ita diſtinguit, q̃ aut in
aliqua parte ſubrogationis facta eſt mentio poſſeſsionis,
& tunc impetrans cenſetur ſubrogatus ad illã , quia vide-
tur Papa de illa cogitaſſe. Aut verò in nulla parte fit poſ-
ſeſsionis mẽtio,& poſſeſsio nõ comprehenditur ſub illis
verbis ſubrogationis.ita cõcludit ibi Egid.cũ quo cõcor-
dat deci.in antiquis.385.incip.nota,q̃ ſubrogatio.Et Bo-
nif.de Vital.in cle.1.6.col.verſi. nona cõcluſio. vt li.pend.

D Sed aduertendum est, ꝙ in prædictis ineſt quidam ſcru-
pulus, qui prædicta omnia turbare videtur. Nam deciſio-
nes prædictæ poſſeſsionem iam acquiſitam eſſe iuris ſi-
tentur, dum allegant l. peregrè. ff. de acq. poſ. & l. licet. C.
eo. titu. & not. in c. cum noſtris. de conceſ. præb. Et tamen
nolunt eam ſubrogationem litis & iuris comprehendere,
cuius contrarium dici debet. Quia videmus regulam 15. de
iure quæſito non tollendo, poſſeſsionem acquiſitã com-
prehendere, licet de ea mentionem non faciat, vt tenuit
Rota in quadam cauſa, de qua ibi mentionem feci in t. &
5. quæſt. ergo eodem modo dicẽdum videbatur iſto casu.

Et ideo vt ſcrupulus iſte tollatur, poſſent iudicio meo
in hac materia diſtingui plures caſus. Primus, quando ali-
E quis eſt ſimpliciter ſubrogatus in litem & ius defuncti, &
tali caſu ſi in nulla parte gratiæ eſt facta mẽtio poſſeſsio-
nis, ad illam non cenſetur ſubrogatus, & ita procedit di-
ctæ deciſiones. Secundus caſus, quando ſubrogatio fa-
fuit non ſimpliciter ad ius, ſed ad omne ius, quod defun-
cto quomodolibet cõpetebat, & tunc venit poſſeſsio
tione illius dictionis vniuerſalis omnis, quæ de ſui natu
aliàs non comprehenſa comprehendit, vt probat Dyn.
rub. de reg. iu. li. 6. & ad hoc eſt expreſſa deciſio dom-
rum ſub ti. vt lit. pen. in no. deciſ. 5. quæ hoc tenet, & ſe-
tur eã Fel. in rub. de reſcr. in 3. col. verſi. & ideo dicit
Tamen adhuc iſta nõ omnino ſatisfaciunt, ex eo, q
Egidius in deciſione loquitur etiam per verba vniue
F ad omne ius, & tamen vult poſſeſsionem comprehen
niſi de illa ſit facta mentio.

Quamobrem putarem, vt hæc omnia contraria ceſſe
faciendam differentiam inter ſubrogationem gra
& commiſſariam ſiue mandatum de ſubrogãdo, vt p
caſu talis ſubrogatio, quia fauorabilis, comprehen
poſſeſsionem: argu. c. ſi pluribus. de præb. lib. 6. Et ita p
cedant, quę dicta ſunt de regula 15. de non tollen. ius q
ſitum. quia ex quo regula eſt fauorabilis, cõcordans
iure communi, latè interpretando, poſſeſsionem capi
aliquis etiam in minimo indebitè damnum patiatur.
in ſecundo caſu quando ſubrogatio in forma iuris
quo commiſsiones ſunt ſtricti iuris, & in eis tantum
prehenditur, quantum exprimitur, vt not. in c. t. & in
ſpeciali

spendia.de rescr.lib.6.Ideo in tali mãdato de subrogãdo, A possessio non comprehenditur, nisi exprimatur.& ad ista cõferunt,quæ dicã in reg.de annal.q.68. Vel dicas,ꝙ decis.Egid.in interdicto vnde vi,procedit,cõcernens possessionem,quia illud nunquam trãsfertur per quęcunq; verba generalia subrogationis, nisi specialiter cõcedatur, vt dicitur in d.decis.Egid. quæ in hoc cõmuniter per Rotam approbatur,vt vidi in pluribus causis,& ita se habet stylus signaturæ.Decisio verò 5.vt li.pen.in no. cum aliis procedunt in possessione simplici,& non quando defuncto,vel cedenti interdictũ cõpetebat,quod not.& faciunt ad ista, quæ dicã in reg.de triennali. q.11.Et per ista videtur posse decidi difficultas,quæ modò per aduocatos disputatur in causa Zamoren.beneficiorum coram R.D.Marsicano. B

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO,à quo tempore incipit computari mensis de quo hîc fit mentio, an à tempore datę cessionis per collitigantem in alium tertiũ factæ,an verò à tempore consensus apud notarium Cancellariæ præstiti?

SOLVTIO. Mihi videtur illum mensem computari debere à tẽpore præstiti consensus , prout dicitur in reg. de infirmis resignantib. de computatione illorum viginti dierum.Et hoc ratione fundatur,quia antequam cõsensus præstetur,nõ possumus esse certi per solam supplicationẽ signatam,an collitigans verè cesserit, cùm posset alius eo inscio supplicationem cessionis finxisse. Itaq; resignatio non potest dici perfecta nondum consensu præstito : & C hinc est, ꝙ quis ante præstitũ consensum etiam supplicatione signata pœnitere potest. Et tenuit Rota annis præteritis in vna Placen.Archidiaconatus de Trugillo , & in aliis pluribus causis,quia nihil dicitur actum,cum aliquid supereſt ad agendum.c.cùm super.de offi. deleg. l.fi.C.ad Silla. Et hoc manifestè probatur per regulam Cancellariæ,nu.43.inferiùs positam , quæ prohibet resignationes expediri,nisi prius quis per se , si præsens est,vel per procuratorem suũ specialem in Cancellaria expresse cõsenserit & iurauerit,vt moris est.Apparet igitur ante præstitũ cõsensum resignationes nihil proficere : à die igitur præstiti cõsensus, quo tempore resignatio dicitur perfecta & consequi effectũ,ille mẽsis numerari debet. Et ita videtur

D sentire Fely. hîc in quadam apostilla, licet propter vitium scriptoris constructio verborum eius intelligi vix possit. Sed maior est difficultas scire quãdo incipit mẽsis subrogationis fiendæ à collitigante per obitum collitigantis, an à tempore mortis collitigantis, an verò à tempore notitiæ subrogantis? Solutio. Putarem tempus computandum à die obitus collitigantis, vt tollatur omnis occasio fraudis, prout etiam computatur in c. statutum. de præb. lib. vj. quia in dubio tempus debet esse continuum, vt per gl. in rub. ff. de perpe. & temp. præscr. Est bene verum, q̃ si collitigans est absens, vel habeat aliquam iustam causam ignorantiæ, tali casu mensis inciperet à die notitiæ, vt declarat Abb. in c. quia diuersitatem. in vltimo not. per illum
E tex. de concess. præb. & quia principium notitiæ posset esse incertum, incipiet mensis à data subrogationis, dato legitimo impedimento, de quo dixi in regula de infirmis resignantibus.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, an regula ista habeat locũ, si lis moueatur propter rescriptũ, siue cõmissionem subreptitiam? SOLVTIO. Dicendum est q̃ non: quia regula ista loquitur de lite & de colligantibus: ergo debet intelligi in dubio de lite valida, quia lis inualida litis pendentiam non inducit, nec de illa opus est mentionem facere, nec tex. in c. 1. & 2. vt lit. pend. lib. 6. in tali lite locũ habet, vt dicit decis. 75. incip. nota, q̃ attentata. in tit. de appell.
F in antiq. sequitur Fely. in c. ex tenore. in 3. col. de rescript. Imò voluit Martinus in quadam sua constitutione, de qua mentionem feci suprà in proœmio istius regulæ, & in qua meminit hîc Fely. quòd beneficium non dicitur litigiosum quo ad validitatem subrogationis, nisi processum fuerit ad omnes terminos substantiales. & dicit idem Felyn. illam constitutionem factam fuisse, propter vnum qui citauerat quendã Odoardum Portugalen. dum moriebatur. Pro quibus facit decis. 310. in no. Sed omissa constitutione Martini quantum ad propositum quæstionis nostræ quando lis est introducta per rescriptum subreptitium, res non habet difficultatem: quia vbi nullum est iudicium, litis correlatiuum corruit, vt dicit Bald. in c. 1. de feu. guar. Et sic non possunt dici collitigantes, sine quibus regu-

regula ista verificari non potest. faciunt pro ista parte quæ A
dixi superius, quæst. 2. quæ dicentur infrà quæst. proxima.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, qui dicantur collitigantes ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Illi collitigantes dicuntur, qui principaliter agunt causam, & ventilant. vnde si ego commisi causam contra Titium, & ille comparet, vel contumaciter se subtrahit, ille dicitur mihi, & ego illi collitigans. l. simul litigãtes. Sed si Titius, cui ego sum collitigans, committit causam contra Ioannem super molestationibus, & ille cõparet, non dicitur ille Ioannes mihi collitigans, secundum Rotam: vt dicit hic Fely. qui refert se proposuisse in signatura supplicationem subrogationis pro tali, & papa no- B
luit talem subrogare, quia non diceretur collitigans. Requiritur ergo quod mutuò litigent super titu. eiusdem beneficij, ad effectũ, vt dicantur collitigantes, vt priuilegio istius regulæ fruantur.

Eteodé modo si vnus ex duobus correis à me conuentus cedit iuri & liti & alter correus, qui licet fuerit à me in commissione nominatus, non tamen fuit citatus, petat se subrogari illi cedenti, narrans se collitigantem, & litem motã, quòd tali casu subrogatio nõ valebit. sed ego actor qui illum cedentem citaui, potero me subrogari petere illi cedenti cui verè sum collitigãs, & subrogatio alterius correorum erit nulla. Et ita hic refert Fely. fuisse mentem papæ, dum irritat hic prouisiones ante mensem factas. C

Sic etiam si Titius super vno beneficio citat me coram vno auditore, & Gaius super eodem beneficio trahit me coram alio auditore, & Titius cedat lite pendente, in tertium, Gaius se subrogari petere non poterit, quia non est collitigans Titij, licet litiget mecum super eodem beneficio, sed vtrique sunt bene mei collitigãtes, & ego illis potero subrogari, & illi mihi, secundum istam regulam. Et quanuis videatur hoc casu cessare ratio posita hic in regula, videlicet: Ne noui collitigantibus aduersarij dentur, & per consequens cessare debet hoc casu regulæ dispositio, cum Gaius non sit mihi nouus collitigans, cum iam ante cessionem Titij mecum super eodem beneficio litigasset. Tamen licet illa ratio non militet, militat tamen alia, quia

D Gaius non dicitur collitigans Titij,& ista regula subrogationem non cõcedit nisi collitigantibus. pro qua opin.et optima decis.Rotę in nouis.12.titu.de rescrip.quæ probat, quòd si ego committo causam contra A.& B. & succumbam,non poterit auditor cognoscere inter A.& B.quia illi collitigantes non sunt, nec habet inter eos iurisdictionem vigore meæ commissionis: quia debet inter eos noua instantia, siue iudicium incipere vigore alterius nouæ commissionis. Et idem decis.2.eodem titu.in antiquis.cui quibus concordat Egid.decisio.448. incip.commissa causa,&c.pro prima tamen opin.viget decis.eiusdem Egid.56. incip.licet actor,&c. quæ innuit, quòd vbicunque aliquis potest prætendere interesse in beneficio,de quo litigat,li-
E cet ille non sit collitigãs cum superstite, nihilominus subrogatio locum habere potest. Et auditor, mortuo actore, reum superstitem ab instantia iudicij absoluere nõ debet propter subrogandos, & illos quorũ interest,ita ibi Egid. Tamen tenẽdo primam opinionem,quæ mihi videtur melior, ad illam decisionem Egidij patet multiplex solutio. Prima, quia illo tempore ista regula prohibẽs aliis collegãtibus subrogari,adhuc edita nõ erat, vt patet in proœmio istius regulę. Secunda,quia Egid.intelligi debet, quãdo remanent illi,quorum interest,qui etiam fuerunt collitigantes,aliàs malè diceret Egidius: quia in alios auditor nullam haberet iurisdictionem per prædictas decisiones. Item quo ad effectum istius regulæ nõ dicitur collitigans
F qui appellat extraiudicialiter ad curiam.Nam licet illa appellatio deuoluat causam, nõ tamen inducit veram litem, quo ad istum effectum vt colligitur ex decis.310. incipit. si reus & possessor. in nouis.de qua plura dicam in regula de triennali,vbi accidit casus.

Postremo non dicuntur illi collitigantes qui vigore rescripti nulli,instruunt litem, quia per rescriptum nullum non datur iurisdictio.c.1. de rescript.lib.6. & ideo illi non dicuntur collitigantes, quia non entis nullæ sunt partes. Nam collitigans à lite nomen capit:& vbi non est lis, non collitigantis nomen non competit:quia si re priueris, non nomen habere mereris, vt dicit text.in l.à nullo.C. de bonis. & in cap.dicat.32.quæst.4.cum concord.vt per glos. in cap.quæ ipsis.38. distinct.& in cap.cor episcopi.69. dist.

Et hoc

Et licet isti collitigantes nō dicantur, tamen aduersarij de- A
nominari possunt, vt tradūt Moder. in cap. 1. de iudic. quia aduersarius non tam ex lite quàm ex voluntate & animo contendendi denominationem capit. Faciunt ea quæ suprà, q. proxima dixi.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, quid si vnus ex duobus præsentatis collitigantibus moriatur, an patroni possint præsentare alium ad dictum beneficium, & sic dare nouum collitigantem?

SOLVTIO. Lapus alleg. 22. tenet quòd non, quia text. in cap. 1. vt lit. penden. lib. 6. habet locum in præsentatione, & ista est communis opin. vt apparet ex his quæ Rochus Curtius congerit in tract. iurispatr. in verbo honorificum. B quæstio. 23. Et istam opinionem sequuti sunt Reuerendi P. & domini mei auditores in vna Barchionen. beneficij sancti Christophori, coram R. P. D. Marcello pendente. 26. Nouemb. M.D.XXXV. quicquid dixerit quidā Modernus in nouo tract. iurispat. fo. 208. cuius dicta nō refero, quia videtur satis verbosa. & impleret sex bonas papyri paginas.

Solum huic cōclusioni obstat vnū, de quo solus aduertit Fely. hic in quibusdam mendosis & breuibus apostillis, vix tamen legibilibus, videlicet, quia si dicimus patronum non posse præsentare, sequeretur hoc inconueniēs, quod altero ex præsentatis collitigantibus decedente, ille superstes, qui non haberet concurrentem compræsentatum, C posset obtinere in illa lite iniustè, prout fuit dictū in quadam causa Pisana, quod tamen cauendum est.

Tamen tenēdo primam opin. ad istam rationem facilis est respōsio, quòd nō debet præsumi illum iniustè obtinere posse. quia iste collitigās superstes propter subrogationem innititur iuri suo, & mortui collitigantis: & verum est dicere penes aliquem illorum remanere ius saltē resultans ex clausulis generalibus, aliàs suprà dicta ratione attenta, idem dicēdum esset quādo alter ex electis collitigantibus moueretur, vt videlicet, eligentes deberent alium eligere propter illam suspicionem, quod tamē fieri prohibet text. in dict. cap. 1. Et ideo lex suspicari vetat tristem euentum, vulg. l. inter. §. sacram. ff. de verb. obliga. Præsertim in casu nostro, in quo per prohibitionem alterius præsentationis

D lites sopiũtur.vt hic dicitur in principio istius regulę.Quę quidem ratio dum priuatam vtilitatem concernit, propter quam posset papa ius beneficij vni auferre, & adiudicare alteri: vulg.l.Lucius.ff. de euictio.Et isto casu ratio & timor Fely.euitatur, quia superstes obtineret virtute illius tex.in d.cap.1.& quod fit lege permittente, legitimè & iustè fieri dicitur,vt in vulg.l. Gracchus. C.de adulter.quamuis prædictus Modernus, nomine Cæsar Lambertinus,in dicto nouo tract.iurispat.conatur nouum intellectum dare,ad dictum cap.1. per quẽ contendit probare illum tenũ habere locum in præsentatione,quibusdam satis argutis rationibus,quæ magis disputationis congressu, quam
E vbi agitur de bono,& æquo,prout in iudicãdo procedere possent. Tenenda est igitur ista opinio , quam Rota non solùm, vt dixi meis temporibus, sed etiam antiquis, Simi & Alexandri est imitata.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, quid si quidam tertius nõ collitigans obtinuit se subrogari in locum , & ad beneficium illius qui iam obtinuit executoriales contra aduersarium, qui illis nondum executis decesserat , nunquid sit locus regulæ?

SOLVTIO. Decisio istius casus pendet ab illa difficultate,vtrum per sentẽtiam quæ transiuit in rem iudicatam, nondum tamen executam dicatur finita lis? quam quæstionem attingam, in regula de annali. quæstio.42.& in regula, de
F triennali. Nam si lis est finita, prout innuitur in c.1. de litecontest.lib.6.& in l.causas.C. de transactio.non erit locus isti regulæ,quia vbi non est lis,non est aliquis collitigans qui subrogari possit. Sin verò adhuc post rem iudicatam reliquiæ litis manent,prout innuitur in l.inter.ff. de arbit. regula locum habebit.

Quid igitur dicendum isto casu omissa ista cõtrouersia de qua latius scribam in dictis regulis ? Crederẽ in q. proposita,non esse locum huic regulæ, quia lata sentẽtia quæ transiuit in rem iudicatam , licet reus condemnatus possit adhuc dici & appellari aduersarius,per ea quæ Moderni dicunt in c.1.de iudic.tamen collitigans dici nõ potest,cùm lis sit finita quo ad istũ effectũ, & hoc viua ratione probatur, quia si lite pẽdente vnus collitigantium cedit tertio, alter collitigans

collitigans peti poterit se subrogari: ratio est, quia lite pē- A
dente dicitur innouare in præiudiciū collitigātis, qui fortè
ex litis euentu posset victoriam & sententiam canonizato
riam sui iuris, & adiudicatoriā beneficij reportare: sed ista
ratio cessat quando vnus ex collitigātibus obtinuit sentē-
tiam, quę iam transiuit in rem iudicatā, super qua executo-
riales decretæ fuerunt: quia si talis cedit, collitigans nihil
prætendere poterit, nec ex illa cessione in aliquo sibi præ-
iudicatur: ergo nō potest vti priuilegio istius regulę, quod
datur vero collitigāti, vt se à iactura, & litium anfractibus
propter nouos aduersarios liberet, quę omnia hic cessant.

Nec obstant ea quæ in dicta regula, de annali & triēnali
dicam, litem non extingui post rem iudicatam non execu- B
tam: quia illud procedit quo ad quęstionem de qua ibi tra
ctatur. Sed quantū ad istam q. illa non conueniunt, & ideo
diuersa ratio diuersum parit iuris effectum.

Limitarem tamen prædicta, nisi reus condemnatus per
sententiam, quę transiuit in rem iudicatā aduersus senten-
tiam restitutus fuisset, quia tali casu efficeretur verus colli-
tigans, vt prius erat, quia restitutio reponit rem in primū
statum. l. 1. C. de sen. pasis. & l. quòd si minor. §. restitutio.
ff. de mino. Et ideo credo in eo habere locum regulā, quia
virtute restitutionis dicitur adhuc lis pendere: & cōsequē- C
ter sua subrogatio infra mensem post impetrationem alte-
rius est potior, & prævalebit impetrationi alterius tertij,
nisi regulæ derogatum esset in impetratione illius tertij,
cui sæpe solet derogari, vt dicetur inferius.†

†Iure ciuili post senten tiā diffini- tiuā si im- petrata fue rint rescri- pta restitu- tionis in in tegrū, pla- cet ea non admitti: nec citra appel lationē re- medio est locus, si de cisæ semel causæ fue- rint iudicia li sentētia, quas, puo- catio nulla

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, quādo isti regulæ soleat, & quomodo de-
rogari?

SOLVTIO. Isti regulæ sæpe vidi derogari in be-
neficiis litigiosis vacantibus per cessum, vel decessum, &
adnotauit Reuerend. bo. me. Laurentius Card. sanctorum
Quatuor in lib. derogationū regularum. Et certè est malè
factum iudicio meo, quia text. in c. 2. vt lit. pen. lib. 6. pro-
hibet subrogationes, ne propter nouos aduersarios mali-
tiosè interdum litigia in ecclesiarum dispēdium prorogari
contingat: aliquando tamen propter istam rationem fuit
talis derogatio denegata, nisi pro magnis viris, & Cardi-
nalibus. sed ratio dicti c. 2. magis militare videtur, quādo

suspendat, sed eos, qui talia rescripta meruerũt, etiam à limine iudiciorum expelli. l. fin. C. sen. resc. non posse. neque sententiis finita negotia rescriptis reuocare oportet, sed appellationibus tantùm. l. sententiis. C. de error. aduoca. nec ex restitutiõe in integrũ super hac re executio sententiæ. Nam diuus Seuerus, & Imperator Antoninus nõ audierũt in coloratè restitui desiderantẽ aduersus fratrem post causam, in eorũ auditorio finitã. l. minor magistratus. §. sinautem princeps. ff. de minor.

IOANN. MILL.

subrogatio datur cardinali, vel aliis potentioribus, quibus facilius denegari deberet, quia atrocem, terribilem, & minacem vultum ostendere possunt aduersariis suis. argu. l. C. si qua præd. pot. & in l. C. si rect. prouin. Et ideo non immeritò iactura causæ afficiuntur, qui potentiorum patrocinium inuocant, vt disponitur in l. & C. ne lic. pot. Quamobrem laudari meruit tẽpore Innocẽ. Octaui, Cardina. Alarien. tunc signaturam obtinẽs, qui duobus Reuerendissimis cardinalibus, videlicet cardinali sancti Petri ad Vincula, qui fuit postea papa Iulius II, & Reue. Card. de Fuxo, quærẽtibus tũc respectiuè sibi cõmendari omnia beneficia per obitum quorundã suorum familiarium tunc vacantia, etiam litigiosa cũ derogatione istius regulæ, denegauit expresse derogationem regulæ, licet plurimũ fuerit per hoc solicitatus & importunatus fuisset. Et ideo bona fuit illa prouisio, quæ in cessionibus collitigantiũ in persona tertij apponitur, videlicet dummodo orator nõ succedente potẽtior, de quo dixi superius in proœmio istius regulæ, versi. fin. & in I. quæst. Et licet, vt dixi, tempore innocentij, etiam cardinalibus nõ concederetur derogatio istius regulæ: tamen hodie indifferẽter cardinalibus cõceditur, prout alia singularia in eorũ fauorẽ introducta sunt contra regulas iuris, vt dixi latius suprà in regula prima, tractando materiã signaturæ iustitiæ, propterea non sine causa prælati procurant per saxa, per ignes fieri cardinales. Est tamẽ aduertendũ, quòd quãdo cardinalibus datur subrogatio, & derogatio regulæ per obitũ suorum familiarium, tũc ponitur quòd dispositiuè familiaritas & continua cõmensalitas dicti cardinalis exprimatur. In quorum fauorem etiã introductum est de stylo signaturæ, quòd in prouisionibus beneficiorũ vacãtium per obitum familiarium, eorundẽ cardinalium nõ detur derogatio istius regulæ, vt dicam in regula de beneficiis vacãt. per obitum familiarium &c. Nõ datur etiam derogatio istius regulæ in beneficiis cõsistorialibus, hoc est in monasteriis virorum valorem ducentorum Florenorum auri secundum com. non exceden. quia talia beneficia sunt per quandam regulã reseruata, & solet de illis consistorialiter prouideri per viam cedulæ, de qua vnam regulam fecit ad partem Clementis VII. Et hoc procedit, nisi per viã cõsistorij esset data prius

subrogatio, vel facta prouisio. Et ita seruat stylus, qui ha- A
betur pro lege, vt in c. quàm graui. de crim. fal.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, quæ est ratio quare mouenti litem cõtra triennalem possessorem hic non datur subrogatio?

SOLVTIO est clara, quia ex quo lis quæ mouetur contra triennalẽ possessorem, est improbata per regulam de triennali, & censetur quo ad istũ effectũ calumniosa. Nam nõ videtur bonum ius competere litiganti quod elidi exceptione regulæ potest, vt in l. si vnus. ff. de pact. tradit Decius consi. 104. & dixi in §. 1. institu. de actio. vnde qua ratione impetrantes cõtra senes & infirmos prohibẽtur hic subrogari, quia præsumuntur improbi litigantes, & non fouere bonum ius, eadẽ ratione & illi qui mouent li- B
tem triennalibus possessoribus pacificis. noluit enim papa approbare hic talem litem ad effectũ subrogationis. Tamen, licet quo ad beneficium mensis, de quo loquitur ista regula, huiusmodi litigantes contra triennalem possessorem non iuuentur, iuuantur tamen beneficio iuris cõmunis, de quo in cap. 2. vt lit. penden. lib. 6. Nam collitigans aduersario intra triennale mortuo, poterit prosequi ius suum, & sententiam obtinere, vt tenet etiam Fely. hic.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, de notabili q. Duo litigant: mortuo vno ex illis, quidam tertius nõ collitigãs obtinuit primo subrogari sine derogatione istius regulæ. Secun- C
do loco quidam alius etiã non collitigans obtinet subrogationem cum derogatione regulæ. Tertio loco collitigans superstes infra mensem hic designatũ suam subrogationem impetrat. Quæritur modo quis istorũ præferatur?

SOLVTIO. Videbatur dicendum secundo loco subrogatum debere præferri, ex quo habebat derogationem istius regulæ. Nam licet esset secundus in data, primus illi non præferebatur, quia non habuerat regulæ derogationem, neq; etiam collitigans videbatur illi præferendus, ex quo erat posterior in data.

Breuiter prædictis nõ obstan. contrarium fuit decisum, videlicet collitigantem, qui tertio loco subrogationẽ infra mensem impetrauerat, & erat vltimus in data, debere omnib. præferri per istã rationẽ: quia clarũ erat, quòd quãdo

D secundus impetrans obtinuit subrogationē cū derogatione regulæ, iam beneficiū erat plenū in personam primi, & iam fuerat per prouisionem sibi factam acquisitū sibi ius in re, absq; eo quòd consecutus fuerit possessionē, vt not. Ioan. And. in c. præsenti. de offic. ordi. lib. 6. de cuius prouisione secundus impetrans mentionem non fecit. igitur secunda subrogatio erat nulla prima non cassata, iuxta not. in cap. auditis. de elect. & tradita per Imo. in cap. cum nostris. de concess. præben. & Fely. in c. in nostra. de rescrip.

Nec obstat, quòd primus impetrans non habuerat derogationem regulæ, quia hoc nō reddidit gratiā condinalem, licet redderet resolubilē, data postea oppositione regulæ. Interim tamen gratia primi erat pura, simplex &
E valida, cuius validitate extante, secunda subrogatio nō valuit, vt est dictum. Modo iste primus impetrans sine derogatione regulæ, licet vincat secundū impetrantem, vt est dictum, non tamen vincit collitigantem tertio loco subrogationem impetrantem, sed vincitur ab ipso collitigante per dispositionem istius regulæ, quæ vult collitigantē infra mensem subrogatum vincere omnes alias impetrantes non habentes derogationem regulæ. Et licet iste collitigans à secundo impetrāte vincatur propter regulæ derogationem: tamē quia secundus impetrans vincitur primo, & primus à collitigante, locus fuit dispositioni ex autoritate Martini. de concess. præbend. vbi ponitur regula iuris, quòd si vinco vincentem te, à fortiori vinco te.
F ita per istam rationem determinauit istam quæst. Rota te direptionē vrbis in vna Tirasonen. canonicatus, & prola. de Tutela coram D. Guliel. Casiodoro, vt D. Mart. Roma. egregius & antiquus procurator, tunc adnotarat, vt ipse mihi retulit.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, quia hîc dicitur, quòd intruso prius in beneficio nō datur subrogatio: Quid si à principio fuit intrusus, sed lite pendēte desinit esse, potuerit se subrogari in beneficio per obitum collitigis. SOLVTIO. Videtur dicendū quòd nō, quia sufficit, quod semel fuerit intrusus. Nā qualitas semel posita implet dispositionem, licet postea cesset, vt est glo. notabilis in verbo, canonicis. in cap. statutum. de rescrip. lib. 6. & ibi

facit ad hoc notabile dictum Bald.& Saly.in l.generaliter. A
C.de episcop.& cler.vbi volunt,quod si detur dos mulieri sub prætextu paupertatis,sufficit quòd à principio fuerit pauper,vt dotem habeat,vnde si postea fiat ditissima, nihilominus habebit ipsam dotem.& hoc dictum sequitur Ioan.Rogerius de la Mota,in rubrica de cau.poss.& proprie.fo.7.faciunt ea quæ in simili scribit Decius in cõs.24. incip.& pro virili,&c.Accedit,quod dicit etiam Ioã.And. in cap.decet.de reg.iur.lib.6.quòd si cõcessa fuerit immunitas propter numerum 12.filiorum nõ debet illa cessare, si contingat aliquos ex illis mori.quod dictum sequitur Imol.in consil.78.visis,&c.circa finẽ.faciunt ea quæ dicit Bal.in consil.101.verba Domini.in 3.volu.& Alexand.post Bart.in l.2.§.noa solum.ff.de excus.tuto.cum concord.vt B
scribunt moder.in l.etiam.ff.de quæst.

Tamen istis nõ obstan.contrarium videtur verius,quia negari non potest,quòd qualitas adiecta verbo debet adesse tempore verbi.vulg.l.ex facto.ff.de vulg.& pupil.Sed ista regula disponit intruso non dandam subrogationem: ergo debet intelligi,quòd sit intrusus tempore subrogationis,& hoc verisimile videtur,quia papa noluit intruso subrogationem dare,ne quis in ea perpetuò se confoueret,nam intrusus non meretur præmiari,sed castigari,vt in cap.eum qui.de præbend.lib.6.Sed ista ratio non militat in eo,qui tempore subrogationis iam nõ est intrusus, ergo cessare debet dispositio.Nec obstat,quòd qualitas sit mel posita,&c.quia illud procedit quando agitur de indu C
cendo fauore & commodo,vt prædicta iura loquuntur:secus verò vbi agitur de damno & odio,quia tali casu qualitas nocens requiritur tempore actus,vt in l.in delictis.ff. de noxali.argum.eorum quæ dicit Bar.in l.item si in potestate.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO,vtrum beneficium vacans per obitũ vnius ex collitigantibus possit ante mensem istius regulæ acceptari per expectantes?

SOLVTIO.Si attẽdamus literam antiquam regulæ vsq; ad tẽpus Alex.gratia expectatiua proculdubio excludebatur,quia illa solet cõcedi motu proprio,vt dixi in tract.expect.post Abb.in c.1.de iudic.Et tamẽ ista regula loquitur

D de impetrationibus, quæ sunt diuersæ à gratia motu proprio, vt in vulg.c.si pluribus.& c.si motu proprio.de prebe. lib.6.Et tradunt omnes in l.1.ff.quod quisque iuris.Si vero attēdamus literā modernā regularū, in quibus expresse de gratiis motu proprio fit mētio, & tunc aliter dicendū est.

Sed aduertendū est, quòd ista procedunt, quando expectatiua conceditur lite iam pendente super aliquo beneficio: sed si concessa fuisset ante litem, Egid. tenet in consil. suo 25.acceptationem valere de beneficio litigioso vacante per obitum alterius collitigantis. Et idem repetit Egid. in c.2.in 6.quæst.vt lit.penden.lib.6.cōmunis tamen opinio est ista, quòd expectans non possit tale beneficium acceptare in præiudicium superstitis, & ita vidit iudicare Bo-
E nifac.Vitalinius Rotæ auditor per Card. Nemansen.in de auditor.in fina.verbis de rescrip.poterit tamen admitti alis expectans, vt interesse putans ex suo iure, non ex mortui, vt est decis.588.incip.vtrum.ca.si hic contra quos in antiquis.Et declarat idem Bonifac. Vitalinius in clem. in 6.colum.vt lite penden. Et Oldra.in consil.299. quidam Vgo.colum.fina. & illa decis.588.reperitur sub titu.vt lit. penden.decis.12.in no.& est repetita in antiquio. Hisegti, cod.titu.decis.2. Et ideo subrogatio valebit extra casum præiudicij lit.penden.de iure communi, per ea quæ Cu. in pluribus consiliis dicit, quos refert Decius in cap. confir.vtil.vel inutil.sed attenta dispositione istius regu. putarem subrogationem nullam quo ad omnes effectus
F ne valeat collitigans molestari, aliàs frustratoriam esse. procœmium istius regulæ: quod tamen limitatur triplicit. Primo, nisi expectans habeat gratiam suam, etiam ad onerosa. Secundo nisi expectatiua sua esset ad certum beneficium, super quo postea moueatur lis, vt colligitur ex dictis Bonifacij in d.clem.1.in 5.colum. Tertio limitatur nisi lis mota fuerit in forma iuris, videlicet quando agitur ad priuationem prætextu homicidij, vel alterius crimnis. Nam si lite pendente moriatur, possessor beneficij poterit tale beneficium non obstante illa, ite acceptare. Ita dicit decis.491.in nouis.incip.Titius erat.

Sed hîc suboritur notabilis difficultas, quæ ptidie decisa fuit per dominos. Ponamus q̄ expectās acceptet beneficium per obitum alicuius collitigantis, quando non potest acce-

pau

ptare,& obtineat se subrogari,& ita continuat vigore gra- A
tiæ expectatiuæ litem cõtra alium collitigantẽ superstitem
super dicto beneficio,& tandem obtinere canonizari sub-
rogationem suam, postea vigore dictæ gratiæ expectatiuę
acceptat aliud beneficium, alter dat & excipit de consum-
ptione gratiæ,ex quo prius acceptauerat beneficiũ prædi-
ctũ,& obtinuerat vigore subrogationis, dubitabatur nun-
quid illa subrogatio,vigore cuius obtinuit beneficium,ex-
pectans dicatur gratiam consumpsisse? Hoc dubiũ fuit pro-
positum per dominum Ioan. Paulum in vna Tollen.cano.
& præbend. de Remaricamonte. Et fuerunt varia motiua
hinc inde allegata,& deducta per aduocatos & procurato-
res vtriusque partis. Nam quidam dicebant gratiam con-
sumptam,ex eo, quia subrogatio fuit concessa ratione litis B
motæ vigore gratiæ expectatiuę,& sic expectatiua fuit cau
sa,quòd subrogatio canonizaretur. Alij totum oppositũ di
cebant. Tandẽ Rota,re discussa,concluſit 10. Octob. 1539.
gratiam nõ esse consumptam. Ratio fuit,quia licet lis, quæ
dedit causam subrogationi postea canonizatæ,fuerit mota
vigore gratiæ expectatiuæ,non tamen expectatiua fuit cau
sa immediata subrogationis , sed mediata & remota , quo
casu causa remota ad nocendum nõ debet attendi sed cau-
sa proxima & immediata, vt not. omnes Moder.in l.certi
condictio.post gloss.ibi.ff.si cert.pet. & Felyn.in cap.soli-
tæ.de ma. & obe.cum concor. vt scribit Decius in rubrica
C.qui admit.colum.4.nume. 40.in vltima lectione, & tra-
dit Imol.in l.1.§.fi.ff.de dona. & Corneus consil.153.col. C
fin.lib.2.& consil.263.colum.2. volu.4. Nam clarum est, ꝙ
subrogatio est noua,& simplex gratia de per se,non depen
dens ab expectatiua: ergo si vigore illius fuit acquisitũ be-
neficium,non potest dici acquisitũ vigore gratię expectati
uæ, cum subrogatio sine gratia expectatiua , imò non exi-
stente aliqua lite cõcedi potest,vt superius est in aliis qq.di
ctum. Et per hoc apparet,ꝙ decis.428. in nouis nõ obstat,
quia ibi vigore acceptationis & prouisionis nullæ perce-
perat vtilitatem spectans , puta fructus : quod hîc cessat.
Nec obstat, quòd noua prouisio quæ habet effectum,
etiam ex gratia nulla,consumit gratiam: quia hoc ideo est,
quia noua prouisio pręsupponit primam gratiam in neces-
sarium antecedẽs,vt tenet Glossator infrà,regula 62.aliâs

D non valet, vt decis. 14. de concess. præbē. in antiqui. & Rota mera decisio. 116. & illa prima gratia est causa immediata nouæ prouisionis, quia noua prouisio fit ad istum effectum quia orator dubitat gratiam suam expectatiuam, & acceptationem inde secutā viribus non subsistere, &c. ideo nouam prouisio conceditur ratione primæ gratiæ, & ideo non est simplex prouisio: meritò si illa habet effectum, committ. Sed subrogatio nō præsuppon it aliqué titulū præambulum, sed est simplex gratia de per se subsistens: ideo bigore illius acquiro beneficium, non dicitur illud habere ratione gratiæ expectatiuæ. quod est bene notandum.

E

REGVLA DE VERISIMILI NOTITIA OBITVS.

ITEM *voluit & ordinauit, quod omnes gratiæ de quibusuis beneficiis ecclesiasticis cum cura, vel sine cura, secularibus & regularibus per obitum quorumcunque personarum vacantibus in anteactis mensibus vel momenti sint, nisi post obitum, & antedatam gratiā huiusmodi tantum tempus effluxerit, quòd intimationes ipsæ de locis, in quibus personæ prædictæ decesserint, aliam eiusdem domini nostri verisimiliter potuerint peruenisse.*

F

PRAEFATIO.

REGVLA ista sancta & salutaris videtur, quia per eam fraudes coercentur, & cupidæ ambitionis audacia refrenatur. Eius primus autor fuit Ioann. 23. qui eam edidit. 13. Calend. Maij, Pontificatus sui anno 4. vt in eius regulis apparet. deinde Martinus v. per eadem verba approbauit, nihil ad eam addens. Posteriores verò pontifices vsq; ad Nicolaum v. de ista nullam mentionem fecerunt. Nicolaus tamen sustulit proœmium regulæ quod fuerant Ioan. 23. & Martinus, quod breuitatis causa fuisse opinor: cum aliàs indignum videretur tam salutare proœmium, ex quo mens & intentio colligitur cōditoris sublatum fuisse. Nicolaum tamē in hoc omnes Rom. Pontif. eius successores hucusq; sunt imitati, quia nullus eorū proœmio illo vsus fuit. Imò, quod est magis mirandū, quòd cum regula ista varias habuerit in causis decidendis difficultates,

tes, vt ex discursu operis apparebit, nullus eorum verbum aliquod addidit, vel mutauit ad regulam Nicolai, sed integra mansit vsque in hodiernum diem, cum tamen aliæ regulæ aliquam receperint mutationem. Et illa regula Nicolai, dempto proœmio in omnibus aliis concordat cum illa Ioan. 23. Proœmium verò Ioan. 23. tale fuit: Item, vt in habendis beneficiis ecclesiasticis fraudes euitentur, seruetur conscientiæ puritas, & ambitionis via præcludatur ambitiosis, &c. hactenus habetur proœmium Ioan. Ex quo colligitur manifestè ratio finalis istius regulæ, quæ concordare videtur cum æquitate iuris communis, & ideo fauorabiliter erit & latissimè interpretanda, per ea quæ glossa 3. dicit in capitulo tertio de præben. lib. 6. quod facit ad multa inferius dicenda. A B

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR primo, vtrum ista regula habeat locum extra curiam in impetrationibus ordinariorum & legatorum?

SOLVTIO. Prima facie dicendum videtur quòd non, quia regula loquitur in papa, vt ex eius verbis apparet: ergo non procedit ex ordinario, quia ex diuersis non fit illatio. Et quia ordinarius potest conferre beneficium sub cõditione si vacat etiam ignoranti vacationem, secundum gloss. & omnes in capitu. 2. de elect. lib. 6. & Lap. allega. 6. & Rota decisio. 161. in antiquis. sufficit enim quòd beneficium vacauerit, & veritas attendatur, per ea quæ nota. Gemin. in c. ne captandæ. in 4. colum. de concess. præben. lib. 6. facit. c. veritate. 8. distin. Nec debet morari, nec frustrari prouisio propter talem conditionem si vacat, quæ est de præsenti, licet ignoretur existentia conditionis eiusdem. l. multum. ff. de conditio. & demonstra. Nec enim nocet angustia temporis. l. si mihi & tibi. ff. de legat. 1. nota. in cap. in præsentia. de sponsa. vbi si mulier non certificata de morte viri contrahit matrimonium, tenet si in veritate maritus erat mortuus: vnde in collatione beneficij nõ est necessarium modum vacationis exprimere, licet bonum sit illum exprimere, vt not. gloss. quanuis. in clemen. 1. de præbend. Domin. in c. susceptum. de rescript. lib. 6. & gloss. vacationibus. in c. cupientes. de elect. lib. 6. Item iura dicunt, quòd beneficia non conferantur antequam vacent: vt in c. nulla. de concess. præbend. ergo si vacent, licet vacatio ignore C

D tur, valet collatio, iuxta dicta Bald. in rubr. qui sint rebus dicit valere collationem Episcopi de beneficio vacante, licet non vacaret, vt credebat Episcopus: quod dictum dicit esse mirabile Fely. in cap. sciscitatus. in penul. colum. de rescript. facit decis. 36. de præbē. in antiq. præsertim quia collationes ordinariorum sunt fauorabiles & naturales, propterea ampliandæ. c. peruenit. 11. q. & not. in cle. fi. de offic. ord. Et pro ista parte dicit Glossator hic, q̄ iudicauit Rota, & idem dicit in regula de subrogādis collitigantibus in lite, vt dicebat etiam tunc D. Coronatus aduocatus. nam iuris erat, quòd principium & finis sint habilia, licet medium inutile sit, vt ibi per eum.

Istis tamen non obstantibus contraria opinio est verior
E & cōmunis. quam in primis tenet Glossator hic, dicens, q̄ ista regula habet locum extra curiam, quia concernit veritatē animæ, ex quo emanauit ad tollēdas fraudes & ambitiones: vnde dato quòd aliàs esset exorbitans & pœnalis propter fauorem animæ recipit extensionem, vt dicit Abb. And. in cap. ex tenore. qui filij sint legi. nam, vt ipse inquit, negari non potest, q̄ ista regula cōcordet cum iure communi, vt nō detur occasio captādæ mortis alterius, iuxta capitulū secūdum & tertium. de concess. præb. Hæc dicit Glos.

Addo, q̄ istam etiam opinionem tenet Decius in cons.
398. incip. in causa domini. col. fi. vbi expresse concludit, q̄ regula ista habet locum in ordinario, quia licet loquatur
F in summo Pontifice, tamen ex quo emanauit ad obuiandum fraudibus, latè debet interpretari & extendi à persona ad rationis, quia etiam si materia odiosa sit, fit talis extensio, vt fraudes remoueantur: vt probatur in ca. si ciuitas. de sententi. excommu. lib. 6. & gloss. fin. in cap. quanquam de vsur. lib. 6. Præsertim, quia per istam regulam ambitio non erecetur, propter quod vitium quis repellitur à beneficio, vt not. Abb. per illum text. in capitu. cum iamdudum. in principio. de præb. Nam sicut ius commune reprobat ambitiosos, vt in cap. quia in tantum. de præb. ita & ista regula idem decit. ex quo satis infertur, quod dixerat Glossator hic, quod habeat conformitatem cum iure communi, & sic habebit locum in ordinario. & ita dicit Decius iudicatum fuisse in parlamento Delphinatus.

Et secundum istam opinionem reperio nouissimè cōsu-

luisse Ioannem Franciscum de S.Nazario de Ripa in consil.16.posito in libr.1. de legi.& longa consue.in operibus suis impressis,vbi post multa concludit, ꝙ ista regula habeat locũ extra curiã corã ordinario ex eo, quia nõ exorbitat à iure communi,aliàs non esset regula, vt in l.1.ff. de reg.iur.Nã secũdũ eum ista regula fuit condita secundum ius cõmune,& secundũ rationẽ & naturalem sensum. Nã asseuerans mortem ante verisimilem notitiam,prẽsumitur conscius alicuius conspirationis factę in mortem alterius, & acceleraſſe impetrationem ne præueniretur: & ista fuit ratio dictæ regulæ,quæ locum habet in ordinario. & hoc latius confirmat idem Ripa in cap.2.col.penul.de rescript. vbi concludit,ꝙ ista regula habet locum in legato & ordinario,quia extracta fuit de corpore iuris cõmunis,videli- B cet,ex ratione.c.detestanda.de concess.præbẽ.lib.6.vt tollatur occasio captandæ mortis,vt ibi latius per eum.

Et istam eandẽ opinionem post longã disputationem tenẽt Moderni in tract.beneficiorum.in 46.q.3.partis.Et ante ipsos doctus Glossator antiquus pragmaticæ Franciæ,in titul.de collationibus, in verbo, faciendas.à quo quicquid dicunt Moder.in dicto tracta.beneficij acceperunt.Et tamẽ cõcludunt prædicti doctores quod ista regula procedit in ordinariis,quia fuit facta ad obuiandũ fraudibus,quæ fiebant in curia ad præueniendum ordinarios, & non est dicendum quòd papa qui aliorum iura vult seruare,sua negligat, vt in cap.licet.de supp.negli.præla.cum aliis cõcor.vt ibi per eos.Nam nisi ista regula haberet lo- C cum in ordinariis,quotidie fraudaretur papa,& ad obuiãdum similibus fraudibus factum fuit cap.statutum.de præbend.lib.6.ibi,in diœcesi existentes.& quod ibi nota.per doct.Et collationi videtur inesse tempus tacitum,quo collator potuerit verisimiliter scire vacationẽ, vt in simili nota.in §.loca.institu.de verbo.obliga. & not.in lege 2.ff.de eo quod cer.lo.& in l.interdum.ff.de verbo. obliga. Et dicunt super hos vidisse quandam constitutionem Otthonis legati,de qua ibi per eos.

Non obstant in contrarium adducta,quia vltra quod ex prædictis apparet ad ea solutio,ad ea etiam respondet Iaso.in consil.104.columna penultima libro primo, qui hanc opinionem tenet,vt ibi per eum.

D QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, nunquid ista regula procedat in gratia facta motu proprio?

SOLVTIO. Distinguẽdum est de motu proprio. Nam si loquimur de motu proprio impetrato ab eo in fauorem cuius fit prouisio, qui dolose impetrat, & sciens non verisimilem notitiam habere, quæstio nõ haberet difficultatem, quia præsumitur ille motus proprius procuratus, & non iuuat: licet hodie per abusionem talis dicatur etiam motus proprius, vt aliàs latè dixi in aliis regulis: sed vbi quidam tertius hoc ignorans porrigit supplicationem pro alio, & papa eam signat motu proprio, tunc tres domini voluerunt in Rota locum non esse regulæ, quia iste est

E verus motus proprius, & tali casu verum est dicere papam qui ex seipso mouetur ad concedendum gratiam, non vole se huic regulæ subiicere: Tamen istis non obstant. ad domini vnà cum Fely. in vtroque casu iudicarunt regulam obstare impetranti, vt refert hîc Fel. in quibusdam apostolis. Ratio decisionis fuit, quia papa prouidendo motu proprio, credit nuntium venisse debito tempore: nam ex quo nõ fuit certificatus de tempore, præsumitur ignorare qualitatem eius, cum sit facti, & consistat in facto: capit. [illegible] de constit. lib. 6. Et per consequens non visus fuit cognoscere de generalitate istius regulæ. Et pro hoc facit, quia [illegible] præsumitur mens papæ concedentis qualis est iuris, sed [illegible] iure, quòd quilibet non præsumitur ita esse ambitiosus [illegible]

F præproperè, & in tempore non verisimili impetret. [illegible] interdum. ff. de verb. oblig. & in l. 2. ff. quod cer. loco. [illegible] talis præsumetur mens papæ, quia quilibet præsumitur [illegible] dubio impetrare infra ordinariũ tẽpus veniẽdi ad vrbem & non tempore extraordinario. l. Seio. §. Medico. ff. de [illegible] leg. Et pro ista opin. videtur text. hîc vbi annullãtur omnes gratiæ, sic & comprehẽdit gratiam motu proprio, quia [illegible] totum dicit nihil excludit, vulg. l. Iulianus. de leg. 3. c. [illegible] mana. 19. distinct. & in capit. solitæ. de maioritate & obed. Et cum ista conclusione videtur corcordare Ias. in cons. 104. incip. circa quatuor. colum. penul. lib. j.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, an regula ista cõprehẽdat illã speciẽ vacationis obit⁹, quæ includi posset sub clausula, seu [illegible]

quod

quouis modo appoſita in reſignatione? A

SOLVTIO. Exemplum poteſt poni in caſu, qui cõtingit tempore Sixti in Rota ſuper abbatia Auicien. ſancti Petri de Turio, in qua quidam Petrus de Rupe abbreuiator de anno, M. CCCCLXVII. die decima Iulij dedit mãdatum ad reſignandum ſuam Abbatiam in fauorem Ioan. de Claramonte, miſſo mãdato ad curiam dictus Petrus reſignãs ante factam reſignationem per ſuum procuratorem obiit extra curiam. 14. prædicti menſis Iulij, & ſic per obitum eius mandatum fuit reuocatum. Sed procurator obitum ignorans reſignauit Abbatiam in manibus pãpæ, qui prouidit dicto Ioan. cũ clauſula, ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis modo. &c. Deinde quidam Ioan. Perini habens notitiam de obitu dicti Petri, impetrauit per obitum à papa, & B commiſit cauſam contra dictum Ioannem de Claramonte iam intruſum, qui comparens allegabat ſibi ius competere in dicta Abbatia, licet non vigore reſignationis ſibi factæ, quæ non valebat propter defectum mandati. competebat tamen virtute clauſulæ, ſiue alio quouis modo, quæ capit vacationem per obitum. Replicabat Ioan. Perini, quòd obitus petri reſignantis fuit in tam breui tempore, quòd veriſimiliter tempore prouiſionis factæ dicto Ioan. non poterat haberi notitia in curia. & ſic obſtabat iſta regula, dicés eam comprehendere quencunque obitum, ſiue expreſſum in gratia, ſiue comprehẽſum ſub dicta clauſula, alter verò dicebat contrarium. Ex qua quidem diſceptatione fuerat datum præfatum dubium per auditorem, C & quæſitum, quid iuris?

SOLVTIO. Iſte caſus etiam temporibus Modernis ſæpius cõtigit in Rota, vt inferius apparebit, ſuper quo variè ſenſerunt domini: tempore verò Sixti in quo cõtigit caſus ſuperius enarratus, nihil fuit deciſum quod viderim. Sed circa illa tempora reperio hoc dubium in terminis fuiſſe motum per quẽdam egregium doctorem antiquum, in cõmento concilij Baſilien. inſerto in pragmatica Franciæ. tit. de collationibus beneficiorum. in verbo, faciẽdas. in fi. vbi cõcludit, quòd prouiſio per obitum reſultans vigore illius clauſulæ ſiue aliàs quouis modo, valeat: & quòd nõ obſtet regula, rationem adducit, quia procurator qui venit ad curiam, non venit ad impetrandum per obitum, ſed ad reſi-

D gnandum: & sic venit propter alium modum vacationis, si postea papa cōcessit clausulas, propter quas resultat alius verus modus vacandi, ille debet sibi prodesse, cum nō fuerit in dolo, quia origo prouisionis inspiciēda est. l. tutor. ff. de fideiuss. & l. 3. C. ad Maced. ita concludit dictus doctor cui nomen, Cosmas Guimier in dicto loco.

Et istam opinionem Cosmæ sequuntur ad literam Modern. in tracta. beneficij. in tertia parte. quæst. 46. nihil penitus addentes. Et cum istis videtur concordare Glossator hic in tertia col. versic. item quia ista regula loquitur, &c. qui licet ponat quæstionem per cōtrarium, & se inuoluat, tamen ratio, quam ponit, concludit ad istam quæstionem. Dicit enim, quòd cum regula ista sit exorbitās, & cessans

E casu captandæ mortis, non debet extēdi nisi ad casum expressum, non ad alium.

Sed prędictis nō obstantibus cōtraria opinio est verior pro qua tempore Sixti consuluit quidam aduocatus, sed sola ratione, quia ista regula solum habet respectū ad vacationem per obitum, non autem respicit formam impetrationis: vnde ex quo de obitu indiffinitè loquitur, comprehendit omnem modum per quem deuenitur ad illam vacationem siue directè, siue per clausulā alio quouis modo. Hæc ille. Et secundum istam opinionem reperio casum propositum in Rota tempore Iulij papæ secundi, vt refert Felyn. hic in quibusdam apostillis, dicens, quòd Guliel. & maior pars Rotæ fuit in ista opinione ipso contradicente, videlicet, quòd talis resignatarius virtute illius clausulæ

F ue alio quouis modo in supplicatione resignationis posita, non poterit habere per obitū, sed illa clausula tantum comprehendebat alium casum similem renuntiationi, puta vacationem, per capitulum, de multa, vel contractū matrimonij, vel per nō promotionem, iuxta cap. licet canon. vel ingressum religionis, & similes. Felynus tamen dicebat contrarium, ex eo, quia verba debēt in gratia aliquid operari. Et tenendo dictam opinionem, illa clausula, quouis modo, nihil operaretur contra ea, quæ dicunt Doct. in c. susceptum. de rescript. lib. 6. Et quia in tali interpretatione cōprehensiua mortis cessat mens & ratio regulæ, quæ considerat ambitionem ex illa præpostera præuētione cursus & votum captandæ mortis. Subdit tamē, quòd licet esset

plura vota pro alia parte, nihil tunc fuit decisum, quia re- A
gula loquitur in vacante per obitum. Hęc ibi Felynus. Ad-
de, quòd ego reperio modernis temporibus, pro opinio,
illa maioris partis dominorum contra opinionem Felyn.
fuisse in Rota iudicatum.

Nam reperio quõdam Reuerend. P. Dominicum de Ia-
cobatiis, tunc temporis primarium auditorem, qui meritis
exigentibus, creatus fuit postea cardinalis in quibusdam
libris regulæ apostillis, super ista quęstione scripsisse manu
propria hæc verba formalia, videlicet, fuit obtentũ in cau-
sa Libicen. vicariæ, in qua ego pronuntiaui, licet cõtra vo-
tum meũ, quòd regula ista haberet locũ in eo, qui de par-
tibus constitutus procurator resignasset in fauorem certæ
personæ, cui fuit prouisum cum clausula, siue alio quouis B
modo. Quod mihi fuit visum contra voluntatem ædentis
regulam, & in meo voto fuit Accoltis, & primo Fely. in se-
cũda instantia coram me variante, sed superueniente An-
tonio de Zocchis in Rota sensit idem quod ego. Et domi-
nus Christophorus de Porcariis dubitauit, quia in prima
instãtia, in qua pronuntiauerat, Nicolaus de Vbaldis dice-
bat non interfuisse, & ideo fui coactus cõfirmare primam
sententiam: mihi tamen ex pluribus videbatur cõtrarium,
quia cessabat ratio regulæ, quæ est propter fraudes. Item,
quia cessabat votũ mortis. Item, quia regula loquitur quã-
do impetratio fit principaliter per obitum, hic non princi-
paliter impetratur per obitũ. Itẽ, quia ex quo procurator
bona fide venerat de partibus cũ mãdato, & illi fuerat ꝓ- C
uisum si dixisset & narrasset papæ, dubito, q̃ interim resi-
gnans sit mortuus: omnino papa dedisset: maximè, quia in
prouisione etiã apparebat, quòd derogauit regulæ. Item,
quia videtur casus omissus, quando per resignationẽ, & in
consequentia capit ex clausula generali per obitum. Etiam
vnus adduxit regulam l. 2. ff. de verb. oblig. quòd sub sim-
plicibus, &c. licet modicum videretur facere, quia cõmu-
niter habetur illa clausula in supplicationibus, & alio quo-
uis modo, & regula d. l. 2, procederet, vbi apposita nõ fuis-
set. Aliqui ponderabant verba regulæ ibi, gratiæ. Alij verò
dicebant, quòd satis per obitum habet: & si dedisset, satis
est, quod nõ apparet datum. Vnus ex dominis fuit qui de-
bit cursum statęræ ratione (vt tunc domino Iacobatio vi-

D debatur) puerili, & non vera, videlicet, quòd clausula, siue aliàs quouis modo non habet locum hoc casu, quia circũduxit papam, cui dixit, quòd resignabat in manibus suis. Et pro opinione sua Iacobatius dicebat benefacere, quia videtur regula considerasse quando ad impetrationem partis gratia obtinetur, sed clausulam, siue alias quouis modo papa ponit ex seipso ex quodam stylo. Illud tamẽ tollitur, quia regula dicit, omnes gratiæ. Item, quia stylus non apponit dictam clausulam, nisi sit in supplicatione. Ista sunt quæ de verbo ad verbum R. D. Dominicus de Iacobatiis reliquit scripta super ista regula. Ex cuius verbis manifestè colligitur Rotam iudicasse propter generalitatem verborum regulæ illi esse locum.

E Postremò secundũ istam opinionem, quòd regula procedat isto casu, iudicauit Rota in vna Gebenen. parochialis coram D. Gulielmo de mense Maio, vt ipse idem refert in quadam decisione, rationẽ decisionis ponẽs, quia ex quo per illam clausulã generalem nõ datur alia vacatio, quam per obitum, obstabit regula, nec attẽdi debet, quòd impetratio in modo expresso sit ꝑ resignationẽ, ex quo re vera vacat per obitum: & in tali vacatione tantum verificatur prouisio, in qua regula loquitur, siue per modum expressum, siue per generalia verba colligatur modus verus vacandi, & ita dicit se audiuisse maiores tenuisse olim.

Et prędicta omnia procedunt in casu suo, non autem in casu contrario, videlicet, quando quis impetrat per obitũ,
F & verè vacat per resignationem, prout in casu tunc cõtingenti, quia tunc regula non procedit, quia solum loquitur quando per obitum, & extendi non debet in alium casum l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. gest. Ita concludit idem dominus Guliel. in d. decis. pro qua faciunt, quæ adducit hic Glossator pro ista opin. in 3. col. versic. item, quia ista regula loquitur de obitu, &c.

Hactenus recitauimus opin. antiquorum & modernorum patrum super isto dubio, quid dicendum?

Certè licet ista opin. videatur suffulta iuribus & rationibus. Tamẽ adhuc pro prima opinione, videlicet, quòd ista regula non habeat locum, isto casu posset adduci vna cõcludẽs ratio, quia certũ est leges nouas interpretationem & declarationem recipere à lege veteri. l. non est nouum

cum

cum l.sequéti.ff.de leg.sed in regula ista veteri ponitur, & A
assignatur in ipso procœmio ista ratio, videlicet, vt fraudes
euitentur,& ambitionis via precludatur,& cæt.clarum est,
quòd ista ratio procœmij inducit causam finalem: vt in l.fi.
ff.de hæred.instit.& tradit Bald.in l. vt liberis.C. de colla.
cessante igitur ratione procœmiali & finali, cessat ipsa di-
spositio l.generaliter.C. de episc.& cleri.cũ similibus. Sed
in casu nostro cessat dicta causa finalis, quia hic nõ est am-
bitio, non est aliqua fraus, igitur locus non erit regulæ,
pro qua opinione faciunt alia motiua adducta per Iaſ.in
consil.104.col.penult.lib.1.

Tamé pro cõtraria parte, & sic pro decisione domino-
rũ facit, quia ex quo illa clausula siue alio quouis modo, in B
casu nostro nõ potest verificari, nisi morte, perinde est, ac
si in specie fuisset facta impetratio per obitũ: quia genus,
quod nõ potest verificari, nisi in vno indiuiduo, habetur p
specie.cap.ex parte.de offic.deleg.l.1.& 2.ff.de lib.& post-
hu.sed si in specie fuisset facta impetratio per obitũ, regula
ista obstaret: ergo eodẽ modo obstabit vacationi cõpre-
hẽsæ sub clausula generali, qa si verba regulæ adaptantur,
militat dispositio l.ille, aut ille. §. cum in verbis.de leg.1.

Præterea, quia talis præsumitur mens istius impetrãtis,
qualis verba indicant, cum in ambiguis illius sententia &
declaratio capienda est, quæ ex verbis comprehẽditur.l.in
ambiguis.ff.de regu.iur.& l.si quis intentione.ff. de iudic. C
Sed verba illa alio quouis modo implicant casum mortis,
ergo impetrãs visus fuit de tali cogitasse, & sic attẽta mẽ-
te sua ambitiosa obstabit regula. Sed pro concordia opin.
posset sic distingui, quòd aut impetrãs per resignationem
cum dicta clausula alio quouis modo, ita esset impetratu-
rus per obitum, si sciret vacationem, etiam non verisimi-
lem, sicut impetrauit per resignationem, & res est expedita
per superius dicta. Si verò esset impetraturus per obitum,
& tunc per dictam clausulam non veniet casus mortis, sed
alius casus vacationis similis expressæ, quia non præsumi-
tur quis velle in genere impetrare, quod in specie non es-
set impetraturus, quia intentio impetrantis non extẽditur
ad illud.l.obligatione generali.ff.de pig.& quæ not.Ioan.
Andr.in reg.in generali.

Sed qualiter hoc probabitur, putarẽ relinquẽdum eius

D iuramento, iuxta cap. fina. qui mat. acc. poss. & cap. significasti. de homi. & hoc considerata qualitate personę iurantis. Nam in casu proposito nulla videtur suspicio si iuramẽtum procuratori defertur, qui pro alio impetrauit, nec agit de proprio commodo, secus esset in impetrante nomine proprio: quia si beneficium esset pingue, subdubitarem de iuramẽto præstando, propter rationem tex. in cap. clericos. de cohab. cleric. & mul. quia, vt dicit Bald. in cap. quia verisimile. de præsumpt. propter dulcedinem beneficiorum studium adhibetur corrumpendi testes. Iudex igitur arbitrabitur hoc casu.

QVAESTIO QVARTA.

E QVAERO, nunquid ista regula procedat in cõmẽdis.

SOLVTIO. Moderni Sabinen. hîc in quadam apostilla dicunt prima facie videri quòd non, tamen contrarium asserunt esse verum, & nihil aliud dicunt.

Dominus Guliel. hîc in decisione quadã dicit, quòd videtur primâ facie dicendũ, quòd nõ habeat locum, ex eo commenda nõ dicitur vacare per obitum, sed cessante commendâ vacat eo modo quo prius, vt dicit Fede. de Senis tract. permutat. benefi. quæst. 16. & Lud. Rom. cõsil. 350. Rota in antiquis prima. de concess. præbend. Et ista opinio in curia vulgaris apud omnes præsertim Abbreuiatores.

Accedit ad hoc, quia regula est aliquatenus exorbitans, & in exorbitãtibus fit restrictio ad casum expressum, quia odia restringi, fauores conuenit ampliari, vulg. c. odia.

F Istis tamen non obstantibus maior pars dominorum in vna causa cuiusdam beneficij per obitum Regini cessantis commenda, cũ daretur de ista regula, contrarium concludit, vt etiam R. D. Iacob. Simonetta Auditor retulit. Ratio fuit, quia licet verba regulæ non videantur amplecti istum casum, tamẽ mens & ratio regulæ includit commendam, quæ fuit, vt fraudes euitentur, & tollatur ambitio. Sed certum est, quòd ista ratio militat in commenda: igitur vbi est eadem ratio, debet eadem esse in vtroq; dispositio. glo. in cap. si postquam. de elect. cum vulg. Non obstat, quod per obitum non detur vacatio, quia est verum, propriè tamen in commendis nostri temporis negari nõ potest, quin detur aliqualis vacatio.

Adde pro ista opi. videri tex. hîc in verbo, omnes gratię, &c.

&c.sub quo de natura verbi commenda videtur cõprehen A
di,cum sit gratia.Et quia dictio,omnes,est vniuersalis o-
mnia complectens.l.Iulianus.de lega.3.Et quia videmus,
quòd quasi omnes regulæ iudiciales,licet generaliter lo-
quantur,tamen commendas comprehendunt,vt latè dixi
in regula de infir.& de idio.& dicetur latius in reg.de im-
pet.benefi.simil.Card.in reg.de annali & triennali.Et ali-
bi sæpe,quæ ideo non repetam,ne fastidium generent.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an ista verisimilis notitia obitus,de qua loquitur ista regula,debeat attendi computãdo die-
tas per terram,an verò per mare?

SOLVTIO. Ratio dubitationis est, quia iter terrestre
est certum,& potest facilè per milliaria computari à com- B
muniter accidentibus,vt in l.continuus.ff.de verb.obliga.
sed iter maritimum est penitus incertum,quia aliquando
ex Hispania per mare decurritur ad Vrbem in 10.diebus,
aliquando in 6.vt experientia docet.

Breuiter iste casus sæpe accidit.Nã tempore Calixti fuit
propositum in Rota per D.Ioan.Pintor Auditorem in cau
si Detrusen.beneficij,in qua consuluerunt aliqui periti,&
tandem fuit concluſum,quòd à communiter accidentibus
eligendũ est iter per mare & per terram,secundũ quod ma
gis communiter accidit,nõ secundũ quod rarò,quia iura
non adaptãtur ad ea quæ rarò & cum difficultate fiunt,&
hoc indicat tex.regulæ nostræ,quæ non vult præcisè,quòd
notitia obitus deueniat ad notitiam papæ,sed quòd veri- C
similiter potuerit deuenire,vt in simili dicit etiam text.in
clem.causam.in versi.verũ.de elect. Et in isto verisimili iu-
dex arbitrabitur secundũ cõmunem cursum itinerantiũ,vt
dicit hic Glossator accidisse tempore Sixti,in vna causa
Valentina.Nã verbum potuit,positũ hîc,non denotat ne-
cessitatem,sed potentiã,cum sit prolatum affirmatiuè.ad
hoc clem.auditor.in versi.potest. de rescrip.& in ca.cõsu-
luit,de offic.deleg.& c.gratia.eo.tit.in 6.Potuit enim per-
uenire vacatio ad papam.licet fortè non peruenerit,& sic
attenditur,quòd possit peruenire,vnde ex Barchinona po
test in 8.vel.9.diebus peruenire notitia ad papã de obitu,
licet nõ peruenerit actu:& illud quod potuit.cõsiderat re-
gula,non quòd existat,sed quòd existere possit:propterea

D dicit tex. verisimiliter, non quòd ita sit verum, sed quòd sit simile vero, vt dicit Bal. in l. ea quidem. in iij. colum. C. qui accus. non pos. facit l. miles. §. mulier. ff. de adult. † Et hoc vt dixi, arbitrarium est, vt dicit Card. & alij in d. clem. causam. in ver. verum. sic igitur sufficit, quòd illud verisimile sit possibile, vt not. Bal. in l. scripturæ. C. de fi. instr. Et ista verisimilitudo aliter debet arbitrari per mare, & aliter per terram, quia, vt dixi, licet mare sit incertum, tamẽ à cõmuniter accidentibus citius fit iter per mare, quàm per terram vt not. in c. vbi periculum. de elect. lib. 6. habetur tamen in hoc ratio temporis, quia tempore hyemis aliter cõsideratur iter maritimum, aliter æstatis tẽpore, vt tradunt Doct. post Ioan. And. in c. olim de rescrip. Nã quinquaginta milliaria per mare sunt minus, quàm vna dieta per terram, vt dicit Barto. in tract. de insula. in 3. col. Et de istis computationibus dietarum, & quæ sunt meliora itinera, an maris vel terræ, latè tradunt Mod. Bonon. in §. his igitur. inst. de iust. & iur. & Fely. in cap. olim. in 2. colum. de excep.

† Quod autem longè à verisimili abest, est q̃dam falsitatis imago: vt Bald. in l. j. colla. iij. C. de ser. fu. nec id verisimile est, vbi præsũptio legis est in contrariũ. ideo huiusmodi pręsũptioni debet apertissimas ꝓbationes opponere. l. nõ est verisimile. ff. de eo, qđ met. cau. & iure canonico in nõ verisimilibus non admittitur ꝓbatio: nisi cõmunis loci fama id habeat, vel tales personę adpareant, de qbus verisimile nõ sit, quòd debeant deierare: vt ca. quia verisimile. extra de præsum. IOAN. MILL.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, ponamus, quòd aliquis impetrauit beneficium eodem die obitus cum derogatione istius regulæ, an ei impetranti incumbat onus probandi obitum præcessisse, an verò aduersario?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicẽdum, quòd impetranti incũbat onus probãdi: quia ex quo agit ad canonizationẽ sui tituli, tenetur probare vacationẽ tẽporis impetrationis. l. 2. ff. de prob. Nã quilibet tenetur ꝓbare obtenta in sua gratia, vt no. Moder. in d. c. ad aures. de rescr. nec sufficere videtur, ꝙ probet diem obitus, nisi etiã quòd obitus verisimiliter præcesserit suam impetrationem, quia illa probatio non concluderet. vulg. l. matrẽ. C. de probat.

Istis tamen non obstantibus domini cõcluserunt cõtrarium in vna decanatus ecclesiæ Capuanæ, quam impetrauerat Card. Ferrarien. cum derogatione istius regulæ. Nã voluerunt isto casu præsumere obitũ præcessisse prouisionem, vt refert dominus Guliel. in quadã decisione, sub titulo de præbend. in collectan. suis. Ratio fuit, quia quando sumus in dubio quis actus pręcessit, capitur interpretatio quòd ille actus in dubio præsumatur præcedere, qui est necessarius ad validitatem actus, vt actus valeat potius quam

quàm pereat, vt per plura exempla probat Fely. in c. paſto A
ralis. in 3. col. verſi. ad identitatem. de reſcrip. Et in notabili
caſu tradit Iaſ. in l. 4. §. condẽnatum. in 2. col. ff. de re iudi.
præſertim, quia aliter interpretando, eſſet præſumere deli
ctum in dubio, quod eſſe non debet, vulgatis iuribus. Nã
capienda eſt ſemper interpretatio, per quam excludatur
delictum. in cap. fi. de præſumptio. & not. per Bart. in l. non
ſolum. §. ſed & reprobari. ff. de oper. no. nun. Et eſſet deli-
ctum aliâs impetrare beneficium viuentis, vt patet in regu
la 20. vbi dixi. igitur, &c. Et per hoc reſpondetur ad l. hęres
inſtitutus. cum ſeq. ff. de acquirẽ. hæred. Et iſta omnia de
plano procedunt in caſu noſtro, data derogatione regu-
læ, aliâs verò ſi exciperetur de regula impetranti, incumbit
onus probandi veriſimilem notitiam obitus, & ſic ſatisfe- B
ciſſe regulæ, vt fuit aliâs cõcluſum tempore Calixti in vna
Dertuſen. beneficij coram Io. Pintor. tunc Rotæ auditore,
de quo tamen videndum eſt, quod dixi in dicta regula 20.
de impet. benefic. viuent.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, ponamus quòd papa abſit ab vrbe per plu
res menſes, prout contigit tempore Clementis, &
nunc S. D. N. Pauli. III. Niciam proficiſcentis, &
moriatur aliquis Romæ, & beneficium impetretur à papa
longiſsimè diſtante ab vrbe, vtrum ſit locus iſti regulæ?

SOLVTIO. Iſte caſus modo pendet, & videtur dicendũ
regulæ locum non eſſe, ex eo, quia curia videtur eſſe Ro- C
mæ, & reputatur eadem cũ illa pontificis, quãdo remanet
ibi audientia cauſarum, vt not. omnes in clemen. ne Ro-
mani. per illum tex. de electio.

Ex diuerſo ſuadet ratio regulæ, vt dicamus iſto caſu ha-
bere locum, ſi tanta ſit diſtantia tẽporis, quòd veriſimiliter
in tam breui tempore non poſsit adiri papa: pro qua parte
plura in informationibus deducuntur, ſed quia cauſa pen-
det, ſubſisto donec Rota in alteram partem inclinet.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, nunquid iſti regulæ ſolet derogari?

SOLVTIO. Stylus ſignaturæ habet, quod deroga-
tio iſtius regulæ nõ detur, niſi ſolum in Francia.
ſed extra Frãciam ſemper caſſari ſolet derogatio, ſed pro
qualificatis perſonis aliquãdo ſolita eſt derogatio dari. Et

Dita reperio in libro derogationum bo. memo. Laurentij Cardinalis Sanctorum Quatuor, pluries derogatum fuisse, vt patet ibi fol. 58. & 72. & 75. & fol. 99. Sed Alexan. vult in bulla reformationis cutiæ, quando tractat reformationem signaturæ, posuit vnam regulam, quam voluit appellari infallibilem, videlicet, Quòd regulis de verisimili notitia, neque de subrogandis collitigantibus nunquam derogetur, sed quòd stent immobiles, & certè honestum videtur: tamen, vt dixi, signatura ex gratia pro benemeritis personis aliquando derogat, & non seruat illam constitutionem Alexan. Modus autem seu forma qualiter derogari debeat, & quibus verbis, ponit Hispanus noster antiquus in illo vulgato libro Prouinciali ecclesiarum, seu practicæ cancellariæ (qui est liber approbatus à sede Apostolica) vt dicit Cardina. in clemen. secunda. §. irritum in tertia quæstione, de election.

REGVLA DE IMPETRANTIBVS BENEFICIA VACANTIA PER OBITUM familiaris Cardinalium.

ITEM *voluit, quòd impetrans beneficium vacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis, tenetur immere nomen & titulum ipsius Cardinalis. Et si in curia fuerit, eius ad id accedat assensus, aliàs dicta gratia sit nulla. Et idem seruari etiam voluit, si familiares ipsorum Cardina. familiares esse desierint, seu ad alterum Cardinalium familiaritatem similem transierint, quo ad beneficia per durante familiaritate priora obtinuerunt: & in quibus ipsa familiaritate durante, ius eis competierit: Ita, quòd ad illa Cardina. quorum familiares prius fuerunt, suum habebunt adhibere consensum.*

PRAEFATIO.

ISTA regula variè reperitur ab Antiquis & Modernis summis pontificibus ædita. Eius primus conditor fuit Gregorius XI. vt colligitur ex decisiõe Egidij 632. Quod ex eo apparet, quia prædecessores summi pontifices in suis regulis nullam de ista fecerant mentionem. Imò, quòd magis mirandum est, neque etiam inter regulas Gregorij XI. reperitur. Quarum apud me tria reperiuntur exemplaria, & ea quidem diuersis temporibus scripta, nec in

discrepantia. In quibus, vt dixi, non reperitur hæc regula, A de qua Egidius mentionem fecit: fortè fuit aliqua extrauagans, vel aliquod priuilegium, vt innuit idem Egidi. in consilio 19. colum. 1. Et est considerandum quòd præter istam regulam, de qua Egidi. meminit, quæ in corpore regularum Gregorij non inuenitur, Gregorius nihil aliud dignum in fauorem Cardi. in suis regulis ædidit. Sed ante Gregorium, primus omnium Benedictus XII. fuit, qui dignitatem tantorum patrum iusto fauore prosecutus fuit, plures alias diuersas regu. in eorum fauorem constituens. Nam quòd gratię beneficiales D. Cardinalium, motu proprio concessæ censerentur etiam si in supplicationibus nihil de motu proprio diceretur, & quod in gratiis illorum dispensatio opportuna etiam non petita apponeretur, ac B quòd qualitates beneficiorum certo modo vacantium, vel vacaturorum, ac etiam beneficia quę obtinerent in eisdem literis pro expressis haberentur, primus omnium statuerat, plures alias regulas iudiciarias condens. Quas deinde nemo pontificum est imitatus. Gregorius tamen, licet nihil aliud præstiterit, quod fauorem Cardinalium concerneret, nihilominus istam regulam magis fauorabilem fecit, quàm fecerint moderni pontifices. Nam voluit in beneficiis vacantibus per cessum ipsorum familiarium Cardinalium, vel aliâs quouis modo, locum habere suam ipsius statuti rationem, qua motus fuerat, in eiusdem regulæ procemio exprimens, videlicet, vt honori Dominorum Cardinalium deferatur, vt refert Egidius in dicta de- C cisione. quod quidem fauorabile Gregorij procemium nescio qua de causa pontifices moderni sustulerunt, ad regulam istam ad beneficia per obitum tantum vacantia restrinxerunt. Quorum ordinem in hisce nostris commentaris imitabimur.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR primo, ibi, impetrans, &c. an ista regula habeat locum quando Papa concedit gratiam motu proprio?

SOLVTIO Videtur dicendum quòd sic. quia gratia motu proprio potest dici impetratio, vt tradit Bald. in cap. nisi specialis. in versicu. pone quòd in literis. de offic. lega. Facit quod dicit Cardina. consi. 90. incipi. videtur vnio, sequitur Decius in capi. 2. in 2. colum. de rescrip.

D Præterea videmus dispositionem.§.fi.clemẽ.1.de con-
ces.præbend.quæ loquitur de impetrante,verificari in gra-
tia motu proprio,vt ibi dicunt Card.& Imo.Sic etiam ex-
trauagans,sedes Apostolica.Ioan.22.posita in tit.de con-
ces.præb.quæ loquitur de impetrantibus habet locum in
gratia motu proprio, prout ibi dicit Glossator in verbo
concessæ.Ergo pariformiter dicendum est de ista regula.

In contrarium facit,quia regula ista est odiosa & exorbi-
tans,vt dicit Egid.decisi.632.Et loquitur de impetrantibus.
Ergo non habet locum in gratia motu proprio:quia ista
videntur contraria impetrare,& motu proprio obtinere,
vt in cap.si motu proprio.& cap.si pluribus de præbend.
lib.6.& hoc probat text.in l.j.C.de pet.bon.sub.lib.10.

E notant omnes.& in l.3.ff.quod quisque iur.Quæ cum sint
diuersa,ad positionem vnius sequitur exclusio alterius ac-
qualis.25.distinctione.In quam opinionem videtur inclinare
Glossator hic in penult.colum.Qui etiam tradit ca-
telam ad istam regulam excludẽdam,vt videlicet procedat-
tur haberi gratia motu proprio.Et est de mente Lapi in
dicta clemen.1.Nam sufficiet,secundũ aliquos,papam di-
cere,talem esse familiarem Cardinalis licet alia requisita
hic non exprimat.Quia papa ex certa scientia,hoc enor-
mendo,videtur habere certam notitiam regulæ,per quam
videtur induci dispensatio,& derogatio regulæ,iuxta ra-
dita in l.idem Vlpianus.ff.de excus.tuto.Quæ ratio cessat
in gratia impetrata.

F Accedit quia isto casu cessat fraus & dolus illius qui
gratiam habuit motu proprio,vt dicit Ioan.And.in cap.
super glo.fi.de offi.lega.lib.6.in nouis.Ergo cessat dispo-
sitio,non enim poterit illi subreptio,aut defectus intentio-
nis papæ opponi,cum ista omnia per certam scientiam
motum proprium censeantur esse sublata.

Non obstat decisio communis Doctorum ad d.clem.
primã.§.fi.de conces.præben.videlicet,quòd ille tex.pro-
cedat in gratia motu proprio,licet loquatur de impetran-
te,quia illud procedit ex eo,quia tota clem.loquitur in-
stinctè:& ratio eius æquè militat in vtroq; casu.Secus ve-
rò in materia odiosa,in qua verba propriè debent capi,vt
hîc.Quia talis interpretatio locum non habet,quia gratia
motu proprio non est propriè impetratio,vt dicit Card.in
d.clem.

dicta clemen.prima,& dicam in regula de annali latius. A

Quid dicendum? Teneo primam opinionem quæ est verior & æquior, pro qua ter iudicauit Rota modernis temporibus:primo tempore,bonæ memoriæ D.Petri Andræ.Gammari,tunc Auditoris,vt ipse in terminis refert & adnotauit,in tract.de offic.leg lib.3.fol.58.Et iterum tempore meo hoc idem iudicauit Rota in causa Auinionen. canonicatus,coram D.Ioan.Maria,octaua Martij,M. D. XXXII.Et nouissimè in vna Maclouien.Prioratus coram R. D.Raynaldo Petrutio de mense Iulio M. D. XXXIX. hoc idem,quod prius firmauit Rota.Ratio decisionis fuit,quia hoc priuilegium regulæ datur Cardinalibus propter magnas impensas & onera,quæ in alendis familiaribus subeunt,vt dicit decisio Rotæ,licet corruptè,in titu.de præb. B decisi.16.in ci.Nota,ꝙ vbi Dominus.in antiquis,&c.Et ista ratio militat æquè in gratia motu proprio, sicut in gratia impetrata.Igitur,&c.Et considerata prædicta ratione,ista regula est latè interpretanda in eorum fauorum & præiudicium concedentis.iuxta cap.quia circa de priuile.& notata per Domi.in ca.2.de fil.presby.lib.6.& quæ latè tradit Pe. de Ancha.consi.295.& 297.Et si contrarium diceremus,facilè priuilegia Cardinalium deluderentur,cum vnicuique facillimum esset habere gratiam motu proprio.Et intentionis Papæ non est per talem gratiam motu proprio alicui præiudicare,vt dicit decisio Rotæ 112. in no.& decisio 445.in antiq.præsertim Cardinalibus,vt etiam tradit Felynus in cap.ad aures.in 5.colum.verficu.tertius casus.de re- C scrip.Et ideo hac ratione Domini voluerunt,quòd regula 16.de non tollendo ius quæsitum,haberet locum in gratia motu proprio,vt dixi in sexta quæstione.Et quia gratia motus proprij non includit ea quę exprimenda sunt,vt dicit Felynus in cap.cum apostolicæ de excep.Ergo qua ratione dicimus in gratia impetrata requiri expressionem nominis & tituli Cardinalis,vt hîc dicitur,eodem modo in gratia motus proprij est dicendum.Et posito quòd motus proprius & certa scientia principis inducant dispensationem,de quo tamen dixi latius in dicta regula,quæstione &non tamen inducunt derogationem istius regulæ,nisi de ea indiuiduo fiat mentio,vt latè dixi in 5.& 6.quęstione prœmij.& cum hoc iam pluries fuerit per Rotam deci-

D sum, non curabo amplius insistere.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, ibi (beneficium, &c.) quid si familiaris cardinalis habuit aliquod officium durante familiaritate, nunquid habet locum regula?

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non, quia appellatione beneficij non venit officium, vt dixi latè in regula de infirmis resignantibus: & dicam in regula de annali & triennali, & in pluribus aliis locis, vbi me remitto. Et de istis officiis tradit Paulus Romanus antiquus in tractatu pensionis. in 7. quæstione fol. 21. & 24.

QVAESTIO TERTIA.

E QVAERO. ibi (vacans, &c.) nunquid regula ista procedat in mandato de prouidendo, reseruatione vel expectatiua de beneficio vacaturo?

SOLVTIO. Tempore Sixti accidit iste casus in ecclesia Sagien. Archidiaconatus, vt in quibusdam memorialibus cuiusdam Ioan. Alo. Tuscani, tunc Auditoris camerae tempore adnotatum. Et iterum tempore meo iste casus fuit propositus in Rota, & decisus in causa Auinionen. canonicatus coram Domi. Io. Maria de mense Martio M. D. XXII. Et cõclusum fuit per maiorem partem Dominorum, quod non. Cum qua opinione reperio antiquos Abbreuiatores de Parco concordasse. Nam hoc tenuerunt Anto. de Sancto Seuerino, & Ioan. de Ferrera, illorum temporum primarij, prout eos refert Paulus de Castello in quodam suo

F indice notabilium fol. 35. Nihil tamen allegant præter seruantiam styli. Sed pro opinione Rotæ allegantur. Primo quia regula loquitur de beneficio vacanti: ergo habet locum in vacaturo, vt legitur & notatur in cap. constitutus. & in cap. ex tenore. & capitu. fina. de concess. prae. Feciunt quæ dicit Felinus in capitu. in nostra. in 37. col. in secunda colum. in fi. de rescrip. Ista enim sunt inter se diuersa. Ergo de vno ad aliud non debet inferri: quia a diuersis non fit illatio. capitu. in præsentia. de probat. &c. potius ad positionem vnius, sequitur alterius exclusio. nónne. cum vulg. de præsum. Cum igitur regula ista impetret gratiam concessam post obitum familiaris, non debet extendi ad gratiam concessam ante obitum: quia limitata causa limitatum effectum producere debet. capi. suscepto de rescr.

de rescrip.lib.sexto,& vulga.l.in agris.de acquiren. rerum A
domi.Et ista omnia in ratione fundantur,quia non est eadem ratio quo ad istam regulam,in gratia de vacaturo,& gratia de vacanti.Quia in gratia de vacaturo,ideo non debet seruari ista regula,quia nō possumus esse certi de persona,per cuius obitum beneficium vacauit,an erit familiaris vel non.Et ideò nomen,nec titulus certi cardinalis exprimi potest.Et propterea iudicari non debet gratia subreptitia.Quia de his quæ possunt se habere ad esse,& non esse,si de illis non fiat mentio,gratia non annullatur,vt late probat decisio Rotæ 25.in nouis,titulo de rescri.colum. tertia.Neque si vellem ad cautellam derogare huic regulę, hoc concederetur.Quia secundum stylum solet denegari talis derogatio.Imò cū sæpe aliis regulis præteritis tēpo- B ribus derogatū sit,vt particulariter ædnotatum reliquit laboriosissimus,& proinde excellentissimus vir Laurentius Puccius cardinalis Sanctorum Quatuor in quibusdā memorialibus derogationum regularū:nō tamen in dicto libro reperitur huic regulæ derogatum,nisi semel,vt patet ibi fo.91.Itaq; in dictis gratiis de vacaturo,non potest ista regula obseruari.Quæ omnia cessant in gratia de beneficio vacanti.Cū igitur regula ista sit exorbitās,iuxta gl.penult.in clem.2.de offic.ordin.& secundū Egidiū vbi supra. Item etiā sit pœnalis,cū annullet actum,iuxta notata per doctores in cap.2.de cōstitutionibus.& quæ tradit Bald. in l.non dubium.C.de legibus per text.in l.Senatus.ff.de contrahenda empt.Est concludendum regulam procede- C re in casu de quo loquitur,videlicet in beneficio vacanti. argument.text.in cap.statutum.de elecți.lib.6.

Et hoc quod dictum fuit de gratia beneficij vacaturi procedit etiam si gratia fuisset facta respectu certæ personæ,quæ fuisset familiaris alicuius cardinalis,prout in regestis concesso per obitum Tiij qui fuerat familiaris cardinalis:quia in eo regula ista non procedit per superius dicta.Ex quo prouiso fit de beneficio vacaturo,prout refert tenuisse Rotam dominus Iacobus Simoneta,tunc cardinalis dignissimus in suis memorialibus,vt ipse mihi retulit. Quæ decisio non alibi certè fundatur,vt dixi,nisi quia ista regula est odiosa,loquitur in certo casu,videlicet de beneficiis vacanti. Ergo debet in eo

D restringi, vt in c. susceptum de rescriptis. lib. 6. Et faciunt ea quæ dicam in alia q. de gratia si neutri. & in quæst. seque-

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, ibi (per obitum, &c.) quid si beneficium vacat per renuntiationem familiaris cardinalis in manibus Papæ, an habeat locum regula?

SOLVTIO. Glossator hic tenet quod non, quia istis diuersi modi vacandi: & regula ista exprimit modum vacandi per obitum. Ergo per expressionem vnius modi excluditur alius diuersus, videlicet, per resignationem, vt dicitur in cap. susceptum. de rescrip. lib. 6. Et hoc idem rescrip tenuisse curiam tempore Sixti. Et ita pro expedito fuisse dictum in causa Sagien. Archidiaconatus, meminit

E Alo. Tuscanus Mediolanensis, tunc aduocatus, & Auditor cameræ, in quodam suo consilio incipien. vtrum bulla inde valere, &c. posito inter sua consilia. lib. primo fol. certè in ratione consistit ista opinio: quia negari non potest istum casum fuisse omissum in regula. Ergo relinquitur sub dispositione iuris. Et ad hoc sufficit, dicto cap. susceptum. vbi est casus expressus pro ista opinione, pro qua dicunt ea quæ dicta fuerunt in præcedenti quæstio.

Sed aduerte, quòd regula Gregorij vndecimi, quæ fuit antiquior ista, comprehendebat istum casum: quia loquitur de beneficiis vacantibus per cessum vel decessum, vt refert Egidius decisione 632. Vnde ex quo regula ista fuit

F posterior, debet in dubio interpretari secundum eam quam. argumen. l. non est nouum. ff. de legibus.

Sed ad hoc replicari potest, quòd motiuum procedit quando regula ista dubitatiuè loqueretur: tunc enim in dubio reciperet interpretationem à regulis antiquis etiam rectis, vt tradit Bar. in l. fi. ff. de falsis. Sed hic non egemus declaratione, cum ista regula loquitur clarè de beneficio vacante per obitum, & de vacante per renuntiationem remittit, prout etiã omittebant antiquæ regulæ, quæ innoluerũt Cardinales priuilegiare. Relinquẽdus igitur iste casus sub dispositione iuris d. c. susceptũ. Et ita in cie, in discursu cuiusdã. q. regulæ. de infir. resignãtibus fuisse iudicatũ, de anno M.D.XIIII. in Rota D. Gul. in Collectaneis decis. pro qua opini. faciunt optimè motiua dreæ Siculi, de quo mentionem faciam inferius in quæ

Et ex istis potest etiam inferri, q̃ facultas concessa per A papam familiari cardinalis de permutãdis beneficiis suis, prout fuit concessa tempore Pauli II. cuidam Gulielmo familiari cardinalis Rothomagen. nõ subiiciatur huic regulæ. Quanuis contrarium fuerit tunc per aliquos doct. consultum. Et ista de plano procedunt de iure loquendo. Tamen hodie cardinales, tam ex priuilegio, quàm ex capitulis factis in conclaui, obtinnerunt istos modos vacãdi per cessum vel decessum, vt referunt Moder. in tracta. reseruatio. 17. effectu. Et ita ego reperio latissimè concessum fuisse cardinalibus in capitulis Sixti, Alexand. VI. & Iulij II. cap. 3. quorum exemplaria sunt penes me.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula ista habeat locum in vacatione B mortis fictæ, prout est illa inualida per regulam, de infirmis resignantibus? Nam regula, ibi, in casu illo, fingit beneficium vacare per obitum, cum verè vacet per renuntiationem.

SOLVTIO. Casus iste bis fuit vẽtilatus in Rota, & tandem decisus pro parte negatiua. Nam tempore Sixti accidit in causa Sagien. Archidiacoa. anno M. CCCCLXXV, mense Nouembri. Et iterum, de anno M. D. XIIII. Quo tempore fuit decisa difficultas, vt meminit Do. Gulielm. in Collectaneis decisionum. fol. 75. decisione incip. vnus familiaris. & licet decisio illa ponat mixturam casus, resolutio tãmen eius hoc solo motiuo cõcluditur. Quia in quęstione proposita secundum terminos regulæ de infirmis C resig. principalis actus, qui fuit ibi factus coram papa, fuit resignatio. Et iste fuit verus & naturalis actus. Vacatio verò mortis quæ infra viginti dies resultat, est vacatio accidentalis, & contingens de futuro: & ideo illa considerari non debet, iuxta l. qui habet. ff. de tutel. vbi traditur regula, quòd actus naturalis, non accidentalis attendi debet. & idem dicit Bar. in l. 1. §. hoc interdictum. ff. de fonte, vbi per hoc infert, quòd statutum loquens de gemmis, debet intelligi de veris, nõ de fictis. Et ista in casu isto magis militant, quia regulæ sunt iuris stricti, & non egrediũtur terminos suos. l. 3. §. hęc verba. ff. de nego. gest. l. si seruum. §. non dixit. ff. de acquiren. hęred. præsertim, quia ista interpretatio est fauorabilis, quæ reducit nos ad libertatẽ iu-

D ris communis, iuxta l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pa
ctis. cum aliis similibus allegatis hic per Do. Guliel. Pra
tereà, quia actus, de quo in præmissa quæst. & vacatio b
de resultans, erant de præsenti: illa verò quæ ex post ac
tigit per obitum, erat actus futurus, qui tempore resigna
tionis poterat se habere ad esse & nō esse. Ideo subrepti
propter non expressionem nominis & tituli in tabel
actibus, qui contingunt de futuro, non vitiatur, vt tradit
Fely. notabiliter in cap. in nostra. in 7. correl. de rescript.
Et ante ipsum decis. 25. in nouis. tit. de rescrip. col. pen.
petita per Egid. decis. 749. col. fin.

Addo pro ista opinione, vltra D. Guliel. quia tempore
quo fuit facta resignatio, beneficium adhuc non vacat
E per obitum verum vel fictum, vnde impetrans tale ben
cium, impetrauit vacaturum, videlicet, in euentum, qu
contingeret resignātem mori infra viginti dies. Et tūc
clarum est, regulam istam locum non habere in vacatu
vt patet ex tex. & dixi superiùs in 3. q. & est decis. Rom
no. quòd impetrans per non promotionem, non pot
consequi per ius posteà contingens. Et ideo tanquā
casus omissus relinquitur sub dispositione iuris: vulg. c
sceptum. de rescript. lib. 6.

Suadetur hoc, quia vera vacatio de præsenti esset p
resignationem: quia aliàs non tenuisset collatio de ben
ficio viuentis nō vacante, vt superiùs dicitur in regula
& tex. in c. 1. & 2. & c. cùm nostris. de concess. præb. Ne
F potuisset validari ex superexistentia vitæ resignantis p
lapsum viginti dierum, tanquam à principio nulla: ca
eo tempore. de rescri. lib. 6. Et licet papa possit per
lam facere, quòd motiēte illo, qui resignauit, infra vigi
dies, censeatur beneficium vacare per eius obitum: tam
hæc vacatio sic inducta erit & ficta & interpretativa, n
autem vera: quia hoc facere non posset. Nam pote
pa facere, quòd factum habeatur pro non facto, i
tex. in cle. 1. de immunit. eccle. Tamen non potest fac
quòd fictum sit verum, & factum non sit factum. Ita
lo. §. factæ. ff. de capt. Remanet igitur vera vacatio per
signationem, & ficta per obitum. Vnde infertur, quòd
quo regula ista loquitur de vacatione per obitum, de
in dubio intelligi de vera, propria & naturali vacatio

obitus,& non de ficta:prout quælibet disposítio iuris cõ- A
munis & statutaria intelligitur, vt est gl. in c.placuit.el 2.
16.q.1. Nam ista est communis opinio Canonistarum, q̃
appellatione mortis,intelligimus de naturali,nisi in casi-
bus à iure expressis:vt dicit gl.in c.susceptum. de rescrip.
lib.6.sequuntur Modern.in l.ex ea parte.§.insulam. ff.de
verbo.oblig. Et hoc idem est dicendum in quolibet actu,
qui in dubio debet intelligi de vero & naturali, non de
ficto,vt superiùs est dictum.& tradit in notabili casu Ale-
xand.in consi.65.visa quadã constitutione.in 3.col.vol.4.
Et Franciscus Cremensis in singularibus suis,notabili 82.
cum pluribus aliis concordantiis. quæ præter ista cumu-
lat Felv.in rub.de sponsa.in 4.col. Cùm igitur regula ista
nihil aliud sit, quàm statutum,quod loquitur de vacatio- B
ne per mortem, debet ergo intelligi de vera , non autem
de ficta,nisi aliud exprimatur:faciunt,quæ not. Bar.in l.3.
§.hæc verba.ff.de neg.gest.& tex.in c.nuper.de big. Præ-
sertim,quia dato, q̃ extensio casus veri ad fictum non sit
contra ius,sed tantùm præter ius:tamen nunquam fit ex-
tensio,nisi reperiantur de iure parificati casus verus & fi-
ctus,vt not.Domi.in cap.fin.in prin. de consuetu. in 6. &
glo.in dicto cap.placuit. Si igitur hoc disponitur in casi-
bus,qui sunt præter ius,multò magis in casu istius regulæ
militat, quæ est contra ius. Nam de iure nulla qualitatis
taciturnitas vitiat gratiam , nisi illarum qualitatum , quæ
sunt in iure expressæ,vt in cle. 2.de offic. ordi.& in cap.fi.
de offic.leg.lib.6.& in cle.1.de præbend.cum multis con- C
cord.de quibus per Moder.in tracta.benefic.in 11. q. ter-
tiæ partis.versi.quarta qualitas. Pro quibus omnibus fa-
ciunt ea,quæ dicentur inferiùs,quæst.7.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO,nunquid regula ista procedat in beneficio commendato familiari cardinalis , per cuius obi-
tum impetratur?

SOLVTIO. Varias reperio super isto dubio scribentiũ opiniones.Nam Io.Bapt.Caccialupus & Ricius de Senis, advocati illorum temporum celeberrimi, tenuerunt ex-
pressè regulam non habere locum in commẽda:& ita re-
ferunt se vidisse iudicari in facto , super quo longissima consilia contexuerunt,quæ habeo in 12. vol. allegationũ.

D fol.144. cum seq. vbi post plura verba superflua, tandem
ad hoc tenendum mouentur isto motiuo magis efficaci,
videlicet, quia regula ista loquitur de vacatione, quæ bene
ex verbis vltimis regulæ maximè in verbo obtinuerit,
videretur intelligi posse de vacatione resultante ex cessa-
tione commendæ. Tamen ille terminus, Vacatione, pos-
tus in tex. in dubio intelligi debet de vacatione iuris &
cti, vt in c. cùm nostris. de concess. præben. cap. presenti. de
præbend. lib. 6. cum multis aliis concor. per eos allegan.
Cùm igitur commendatarius non dicatur possessor iuris,
cùm non habeat titulũ, vt in c. dudum. de elect. sed fi-
rus detentor, & depositarius. l. licet. §. rei. & l. Iulianus. f.
depos. est concludendum, per obitum eius nihil vacasse,
E & per consequens regulam in tali cessatione commen-
non verificari. Nam per commendam nõ extinguitur p-
ma vacatio, vt tradit Fede. in tract. de permut. benef. q-
hoc in summa dicunt prædicti doctor. qui postea mag-
verborum ambitu, super isto puncto referunt omnia fu-
damenta Ludo. Roma. in consi. 350. & Oldrad. consil. 2
quæritur, &c. quæ non curo referre. Quibus etiam con-
runt ea, quæ dixi in regula 18. & 32. & latissime in regu-
de triennali, vbi copiosiùs tractaui istam quæstionem.

Sed vlteriùs pro ista parte adde, q istam eandem o-
nionem tenuerunt tempore Sixti A. de Capharellis, ma-
aduocatus excellens, & quidam alij, qui allegabant p-
ista opi. stylum inueteratum Cancellariæ, quæ hoc reme-
F cuius stylus processit à iure, vt dicit Specu. in tit. de lega-
§. supereſt. ver. vltimò consulo. imò facit ius, vt dicit do-
710. in antiquis. & tollit dubietatem facti, vt dicit Oldra-
consil. 290. Nam ipsius obseruantia præsumitur fuisse
cum plena examinatione iustitiæ: arg. c. apostolicæ. 2
Et quædam alia fundamenta generalia super hoc al-
gant, quæ breuitatis causa, ac etiam, quia mihi non vide-
tur stringere, non refero. Et ita etiam reperio illis tem-
ribus pro ista parte fuisse iudicatum per quẽdam Io. Ba-
tunc auditorem, in fauorem Lactantij, contra quendam
Io. Gruelli, vt ibi repeti adnotatum. Et nouissime eadem
opinionem tenuit Rota in casu occurrenti, vt refert bon-
me. D. Dominicus Iacobatius, tunc Rotæ auditor p-
rius, & postea cardinalis, in quibusdam suis apostillis

istam regulam, qui dicit tunc super hoc dubitatū fuisse, & A
Rotam respondisse, regulam in commenda locum non ha
bere, licet ipse super hoc dubitaret. Hæc ille.

Postremò, pro ista opinione faciunt verba istius regulę, quæ loquuntur de beneficio vacante. sed per obitum fami liaris beneficium non vacat, sed cessat depositum, vt dicūt doct. in cap. nemo. de elect. & in ca. si constiterit. de accus. Igitur in tali cessatione regula non habet locum. Hinc est, quòd expectatiua, quæ conceditur ad beneficium vacans, vel cùm primùm vacauerit, non capit beneficium vacans per cessationem commendæ, quia vltra, quòd tale beneficium est affectum per appositionem manus papæ, per obi tum familiaris, non dicitur vacare. Ita concluſit Rota die 29. Octobr. M. D. XXXIX. in vna Valētina parochialis de B
Pego coram R. D. Ioan. Paulo, non obstante consil. Soci. nr. 32. & aliis plurib⁹ tunc deductis in informationibus iuris. Pro qua decisione faciunt ea, quæ in casu scribunt Modern. Sabinen. in tracta. reserua. fol 13. versicul. beneficia commendata.

Contrariam tamen opinionem inuenio obseruatam tempore nostro. Nam in primis D. Guliel. in discursu illius quæstionis, vtrum regula de infirmis resignantibus, procedat in commenda, refert, Rotam tenuisse regulam istam habere locum in commenda, ista ratione: quia priuilegiū istius regulæ concessum fuit Cardinalibus propter innume ras expensas, & onera quæ subeunt in gubernanda eo- C
rum familia, iuxta decisionem 16. de præbend. in antiquis. quæ ratio militat æquè in commendatariis, sicut in titula ribus. Ergo idem debet esse ius, & nihil aliud dicit, & idem tenuit D. Guliel. hic.

Felynus tamen in quadam Apostilla super regula 19. & super ista refert Rotam variare. Nam dicit, quòd cùm istud dubium in vna causa proponeretur, Domini quasi concor diter concluserunt. istam regulā non habere locū in com- menda: & postea dixerunt, & iudicarunt contrarium: quia reperiebant ita aliàs fuisse concluſum, per istam rationē, quia licet stante commenda, beneficium non dicatur va- care: mortuo tamē commendatario negari non potest, q̄ vacat largo modo, quæcūq; sit illa vacatio, siue cōtinuati- ua, siue inductiua per vsum. Quę vacatio venit largo modo

D appellatione dicti verbi, vt tradit Pauinus in tract. de offi. & pote. capi. sede vacan. in vltimo prælud. Satis enim est, quòd de præsenti quando impetratur, verè vacet per obitum, id est, quòd ratione illius obitus commendatarij reuiuiscit, & quodammodo inducitur ista vacatio nunc. Ergo regula in ea debet habere locum, præsertim cùm per omnia sit eadem ratio. Et pro ista opin. facit quod dicit Socin. in consi. 32. in 6. col. versi. & pro prædicta. vbi tenet q̃ expectatiua ad beneficia vacatura cõprehendit beneficium per obitum commendatarij vacans. sequitur Æneas de Falco. in tract. reserua. in 4. q. prin. in 38. effectu. & licet contrarium deciderit Rota, vt superiùs dixi: illud fuit, quia
E considerauit affectionem, quæ maximè ibi cõsiderari debebat propter personã cardinalis, cui illa parochialis fuerat commendata. Sed præsupposita decisione indistincte vera, in casu nostro attẽdi debet ratio dicti, quia per obitum commendatarij perpetui beneficiũ quouis modo vacat. Nec ista regula in hoc est multùm exorbitans, sed potiùs continet æquitatem, quia tenendo istam opin. sic haberemus cardinalibus, & ex hoc etiam conseruatur spes seruientium eis. Faciũt ad hoc ea quæ tradit Rom. cõsil. 45.

Addo etiam pro ista opi. quæ mihi videtur verior, q̃ in
F dubio talis interpretatio in quacunque constitutione capi debet, per quam magis inuitentur homines ad beneficiendum: vt probatur in §. fi. iñ proœ. insti. & in extrauag. execrabilis. §. nos itaq;. Sed isto modo interpretãdo ista regulam, inuitantur magis, ac animantur cardinales ad pios plures seruitores doctos & venerabiles. quod redit ad decus ecclesiæ Rom. vt in c. super specula. de magistris. Et etiam ad honorem eorundem cardinalium pertinet, q̃ à pluribus associentur, vt dicit Iuuenalis Satyra 3. quod not. And. Sicu. in c. ex parte. in 2. col. de consti. Non tantò maior quis reputatur, quãtò pluribus famulis & magnioribus præest, vt probat D. Gundisaluus Hispanus, auditor Rotæ, in tract. de dignit. Vicecancel. q. 2. allegatus in authen. de defen. ciuit. §. nos igitur. Facit illud Proœm. 14. c. In multitudine populi dignitas regis. Facit etiam nextus in c. ecce. 95. dist. Vnde meritò Virgil. in 1. Æneidos laudans Didonẽm in isto apparatu famulorum, ait:

Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine longo

Cer

Centum aliæ, totidémque pares ætate ministri, &c. A
Nam huiusmodi impensæ, quæ fiunt seruitoribus & ministris, cẽsentur factæ intuitu ecclesiæ propter honorẽ inde resultantem, vt tradit Philip. Franc. in c. præsenti. §. porrò. in 1. not. de offi. ordi. lib. 6. Et ideo iuuãdi sunt cardinales fauorabili interpretatione priuilegiorũ huiusmodi, vt procliuiores exinde reddãtur ad subeundas maiores impẽsas: propter quas multi pauperes clerici, nobiles, & literati, in eorũ domibus consolantur, & viuũt. Et ita multorum necessitatibus subuenitur. Et hoc modo decentiùs decus sedis Apostolicæ sustinetur. Et per huiusmodi viam familiaribus datur firmior spes seruiendi, quando patronorum maior est & vberior disponendi de beneficiis potestas. Et sic ista opinio tanquã æquior, & vltimò, & pluries per Ro- B
tam approbata, tenenda est: secũdum quam refert Aeneas de Falconibus, doctor certè curiosus & eruditus, in quadam sua apostilla ad istam regulam, Rotam in quadã causa sua, secundum istam opinionem per tres sententias iudicasse. Et respondet ad illa verba posita hic in regula, videlicet, beneficium vacans per obitum: quia illa non obstãt, cum in regula 28. suprà eodem, sint posita eadẽ verba. Et tamen Rota longæua obseruatione tenuit illam regulam habere locum in commenda. prout etiam ibi, & in regula de infirmis regnãtibus, meminit dom. Guliel. Nec obstat, quòd verbum, Vacans, hic positum, debet intelligi de vacatione iuris, quia hoc est falsum: quia etiam verificaretur in
vacatione de facto, quam talis reseruatio comprehendit, C
secundum Rotam decis. 274. in antiquis. Quam sequitur Præpos. in cap. Clemẽtis. 16. distinct. Ad alia motiua patet responsio ex his, quæ dicam in regula de publicanis, & latissimè in regula de triennali.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO iuxta prædicta, an impetrans beneficium vacans ipso iure per priuationem familiaris cardinalis teneatur seruare contenta in ista regula?

SOLVTIO. Glossator concludit, quòd non: quia regula loquitur de vacatione per obitum, & nihil aliud dicit. Et cum ista opinione simpliciter transit Fel. hic, nihil allegãs. Reperio tamen, quòd istam quæstionem in terminis latissimè discutit Andr. Sicul. in consil. 82. lib. 4. per totum. Vbi

D relatis argumentis partis affirmatiuæ, pro ratione dubitandi factis, quæ non curo referre, posteà concludit contrarium, videlicet, regulam istam non habere locum in impetrante per priuationem. Et inter plura fundamenta, quæ pro hac parte scribit, tria principaliter videntur consideratione digna, clariùs tamen per me declarata, & rationibus corroborata, quàm ipse fecerit. Primum igitur fundamentum quod facit, est de tex. in clementina, ne Romani. §. irritum. de electione. de quo multum gloriatur. vbi est text. quòd constitutio loquens de morte papæ, ita demum cōprehendit priuationē, quando lex vlterius procedit, extendendo dispositionē ad casum priuationis, vt patet ibi in illis verbis, per mortē, vel aliâs deficere quouis modo. Ista

E enim verba (vel aliâs) indifferenter prolata, cōprehendit omnem modum vacandi. Cùm igitur in ista regula solùm sit prouisum in casu mortis, debet intelligi de naturali, nō ciuili. l. ex ea parte. §. in insulam. ff. de verb. oblig. cum concor. ibi in glos. Et si voluisset papa casum mortis ciuilis cōprehendere, expressisset, vt fecit in dicta clementina, præsertim in materia odiosa & exorbitanti, qualis est ista.

Cōprobatur vlterius ista opinio, & hoc erit secundum motiuum. Nam in concilio Constantien. in quo Benedictus XI. & Ioā. XXIII. priuati fuerāt, fuit dubitatū, an electio Roma. pontificis per priuationem alterius spectaret ad cardinales, an verò ad concilium generale. Et fuit conclusum, quòd quando pōtificatus vacabat per obitum, nō

F spectaret electio ad cardinales. Quia iura tribuentia electionem cardinalibus, loquebantur de vacatione per obitum, non quando vacabat per priuationem. Vnde ex quo iste erat casus omissus à iure communi, pertinebat electio ad concilium. Refert Abb. in cap. licet. in vltimo notabili. de elect. & sequitur Fely. in cap. ad petitionem. in princip. de accusa. Sic videtur hîc dicendum, quòd dispositio istius regulæ, quæ loquitur de vacatione per obitum, procedat in casu suo, non autem in vacatione per priuationem.

Tertium motiuum fit à deficiente intentione condentis regulam: quia nō putauit papa, quòd in domibus cardinaliū essent viri flagitiosi, ac priuatione digni: quia de iure, pro illustri eorum dignitate, pręsumuntur habere familiares honestos, vt dicit Innocen. & alij in cap. literis. de rest.

&

& in ca. insinuante. de ofü. deleg. Ex qua præsumptione re A
sultat illa limitatio communis ad d.c. in literis. quod dispo
nit, familiares non esse idoneos testes, vt istud dictū non
procedat in familiaribus cardinalium & episcoporū: quia
non præsumūtur habere personas suspectas domi, sed pro
batæ vitæ, & exēpli, vt dicit Bald. in l. etiam. C. de testi. & se
quuntur Moderni in tract. testiū. fol. 8. in 2. col. Et latiùs re
assumit Firmanus in tract. de Episcopo. in 5. parte. libr. 4.
fo. 51. in 4. col. & Aret. & alij in d. c. in literis. & in l. 2. C. de
test. Cùm igitur defecerit mens condentis, iste casus omis
sus relinquitur sub dispositione iuris: quia mens & intētio
concedentis debet semper in rescriptis attendi, secundum
Innoc. in c. cùm ecclesiasticæ. circa medium. de excep. se-
quitur Bald. in l. rescrip. col. pen. C. de pre. imp. offe. Et re- B
assumit Fely. in c. causam, quæ. in 8. col. versi. prædicta de-
clara. &c. de rescrip. Et hac ratione dicūt Valerius, M. Tul-
lius in lib. Offic. & alij plures bonarum literarum profesſo
res, Solonem non tulisse legem de parricidis, quia non pu
tauit filium ad illud facinus potuisse quacunq; iniuria mo
ueri, vt patrē occideret. Ang. in l. propter insidias. C. qui ac
cusa. Vbi igitur deficit mens condentis, dispositio cessat.

Vel etiā quartò dici potest. Nam posito, q̄ papa istum
casum cogitauerit, noluit tamen in hoc cardinales priuile
giare, regulam extendendo, vt per hoc eos cautiores red-
deret in suscipiendis bonis ministris & famulis, & receptis
castigandis. Nam videntes regulam nō habere locū, quā- C
do ob delictum petitur priuari aliquis familiaris, fortè vi-
gilabunt magis super familiam suam, vt sic in bono erudiā
tur, quòd similia de ea sperari non debeant: vnde si cōtra-
rium eueniat, in pœnam priuantur Card. cōmodo, seu pri
uilegio istius regulę: sicut videmus in episcopis obseruari.
Nā in pœnā episcoporum inductum est, q̄ licet criminosi
nō admittātur ad accusandū regulariter, cap. 1. de accu. &
c. sunt qui. 2. q. 6. tamē vbi familiaris episcopi reperitur cri
minosus, in pœnam tolerantis talē in domo, ipsum episco
pū accusare potest. Ita est tex. in c. nulli de accus. quia talis
præsumitur quis esse, quales famulos habere dignoscitur.
Sic econtrà apud Platonē loco prouerbij vsurpatur: Qua-
les principes, tales solere esse ciues. Et ideo Lud. Roma. in
l. cum mulier. ff. fol. ma. in 13. col. dixit, ad episcopos perti-

D nere, bonis & honestis vti famulis: ne, si contrarium appa-
reat, præsumatur episcopum famulos discolos nutrire, ad
effectum, vt dolos instruant, & suppleant defectum proba-
tionum, vt ibi latiùs per eum.

Vltimò, ne aliquid remaneat intactũ, pro ista opinione
Andreæ Siculi & aliorum videtur in fortioribus terminis
dictum Tho. Fastoli in dubio Rotæ 46. vbi dicit, quòd in
materia stricta rescriptum cum clausula, Cedente vel dece-
dente, non extenditur ad priuationem. Secus si materia
nõ esset odiosa, vt in d. cle. ne Romani. Quia tali casu licet
exprimatur vacatio per obitum, includitur tamẽ omnis va-
catio, vt tradit Abb. in disput. episcopus. Ex cuius dictis po-
test etiam capi resolutio ad d. cle. alleg. in contrarium per
E Barba. & sequitur Fely. in cap. licet. col. fi. de offi. deleg. Et
ante ipsum Ioan. Francisc. Paui, in tract. de offi. & pot. ca.
sede vac. in secundo euidentiali. & illud dictum Fastoli se-
quuntur Moder. in tract. beneficiorum. in 3. parte. Et ante
ipsos Felyn. in cap. in nostra. in 37. corr. col. 2. de rescript.
Faciunt etiam pro ista opinione ea, quæ dixi superius in
4. & 5. q. & quæ dicentur inferiùs. q. 24. & in regula de an-
nali super ista eadem quæstione.

Et prædicta omnia procedunt, quando priuatio fieret
in curia: quia si extra curiam, nulla esset difficultas: ex quo
ibi censeretur vacare beneficium, vbi quis priuatur, vt di-
cit deci. 86. in antiquis. Sequitur Pauinus in tract. de offi.
& pot. ca. sede vac. in 2. præludio. Quod est verum, quando
F est ibi persona. vbi priuatur: quia si esset alibi, censeretur
vacare ibi vbi est persona. Vnde dicimus, ꝙ priuat' ob non
solutionẽ pensionis, in partibus, si est Romæ, eius benefi-
ciũ cẽsetur vacare in curia, & esse reseruatũ, vt dicit quæ-
decisio allegata per Paui. in d. loco: & ibi videri possunt pa-
res modi vacãdi, in quibus exemplificari potest ista regula.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an regula ista debeat obseruari in subroga-
tione facta per obitum collitigantis familiaris cata-
nalis, vel in gratia, Si neutri, Perinde valere, vel si-
milibus impetrationibus?

SOLVTIO. Glossator hîc in 3. fol. tenet quòd non. Ra-
tionẽ assignat, quia ista regula non tollit beneficiũ regulæ
de subrogandis collitigan. Nam licet ista regula sit vltima
secundum

secundum ordinem, & vltima tollant priora, iuxta c.1.de A
constit.lib.6. nihilominus quando constitutio prima non
est contraria vltimæ, sed possunt se compati, tunc vltima
constitutio nõ tollit priorem, etiam si vltima habeat clau-
sulam derogatoriam, cum clausula, Non obstan. vt not.
Bart.in extrauag.ad reprimendam.in versic.non obstanti-
bus.Et ita dicit fuisse tentum in Rota, vt hîc latiùs per eũ.
& idem dicit glos.in regul.de subrogandis.fol.4.

Adde pro ista opinione Fely.hîc, qui asserit, ita concor-
diter hanc opinionem tenuisse Rotam. Et hoc idem ad-
notauit Bar.de Petra sancta, auditor Rotæ, in calce cuius-
dam informationis factę tempore Iulij, super vno benefi-
cio Hispalen.Et idem adnotauit D. Pet.Andr. in quodam
repertorio decisionum. Et ita hodie tenetur, & quanuis B
omnes prædicti Doct. asserant ita iudicatum fuisse: nullus
tamen prædictorum assignat rationem decisionis prædi-
ctæ, nisi Glossator, quem superiùs retuli.Et tamen illa ra-
tio Glossatoris, iudicio meo non videtur multùm efficax.
Ideò fortè quidam antiqui aduocati, Paulus Ponta.And.
de sancta Cruce, & Ioan. de Baranzellis, & nonnulli alij
excell.Doct. illa ratione non obstante, in quadam causa
Magunt.pręb.contrarium consuluerunt: ista ratione, quia
regula ista priuilegiatiua Cardinaliũ non cõtinet in se nisi
vnicã rationem, videlicet, vt Cardinales per istum modũ
præstandi consensum habeant priuilegium disponendi, &
sic valeant alium familiarem loco deperditi vel defuncti
pro suis seruitiis subrogare. Et in hoc principaliter est fa- C
norabilis regula, quæ præstat hoc humanitatis solatium
Cardinali, qui perdidit familiarem suum, vt in simili dicit
tex.in l.iure succursum.in princ.ff.de iu. dot. Vbi defuncta
filia iustum esse putat Iuriscõsultus consolari patrẽ, vt so-
latij loco reddatur ei dos. Et quodammodo in l. si filius.
de bo. dam. consolatur pater ex morte filij militis, si illi
succedat in Castrensi peculio. Ad idem text.in l.4.§.cùm
autem.ff.ad leg.Rho.de iact. Et idem dicendum est in ca-
su contrario, vt dicitur in l.3.§.sed vtrum.versi.quid ergo.
ff.de mino.quem ad hoc allegat Bald. in l.fin.C.de vsu rei
iudica. Nam honestum est, & iuxta dictum Apostoli, hu-
manitate plenum, quòd Cardinalis qui socius fuit tribu-
lationum & onerũ gubernando familiarem suum, sit etiã

D particeps & socius consolationis. Quia de iure naturali est, vt qui habet onus, debeat etiam habere commodum, vt dicit text. in l. secundum naturam. ff. de regu. iur. Et ista ratio pariter militat in subrogatione, sicut in impetratione. Ergo eadem esse debet dispositio.

Et pro ista opin. facit, quia licet beneficium, super quo impetratur subrogatio, sit litigiosum, illa qualitas non facit differre beneficium à beneficio: quia quæ differunt qualitate, non differunt specie. l. fi. ff. de fun. instru. notant Mod. in rub. de proba. Cùm igitur ista regula indistincte, & generaliter loquatur de impetrante beneficium, verificari debet in impetrante beneficium per viam subrogationis. Quia generalis dispositio, capit omnes suas spe-
E cies, etiam qualitate differentes, vt notat Bal. in l. in fraudem. ff. de testa. milit. per text. not. in l. 1. §. quod autem. ff. de aleato. not. Decius in c. 2. de præben. & alibi sæpe.

Nec obstat quòd regula ista sit exorbitans: quia licet negari possit, cùm videatur potiùs principaliter fauorabilis, licet secundariò odiosa, vt dicitur de Velleiano, in l. qui exceptionem. ff. de condi. indeb. nihilominus, tenendo quòd sit exorbitans, in exorbitantibus fit extensio à paritate rationis; etiam ad casum non proprium, sed quæ sublata significatione vocabuli potest comprehẽdi, vt patet in gl. eligatur. in clem. 1. de elect. cum simil. Ad idem est gl. quæ iuncto tex. loquitur de beneficio litigioso: in cle. auditor. in versi. beneficium. de rescrip. Facit optime tex.
F iuncta gl. in l. 1. C. de his, qui ante aper. tab. Et ista amplificatio & extensio ad istum casum fieri debet, contemplatione personarum, de quibus loquitur regula. Quia dispositio solet restringi, vel ampliari secundum qualitates personarum. l. plenũ. §. equitij. ff. de vsu & hab. cum cõcor. vt scribit Fely. in c. causam, quæ. in 12. col. de rescript.

Istis tamen non obst. teneo primam opi. Rotæ quæ iustior, ac magis iuridica videtur, istis rationibus. in primis quia certum est, ꝙ beneficia litigiosa in curia sunt adeo affecta soli Papę, ꝙ si vnus ex collitigantibus moriatur in curia, nullus de illis prouidere potest, nisi Papa. Et si secus actum fuerit, est irritum & inane. c. 2. vt li. pend. lib. 6. & cle. 1. eod. titu. Et talis dispositio pertinens Papæ, intelligitur libera, vt dicitur in d. clem. 1. in fi. Et sic non requiritur consensus

consensum alicuius, ergo neq; Cardinalis. Quia illud dicitur liberum, quod potest fieri sine alterius consensu, vt not. Abb. in c. de multa. in 4. notab. per illum tex. de præb. & est tex. in l. 1. C. de sacrosan. eccle. & ibi Mod. cum concord. vt scribit Alexan. in consil. 96. in princ. in 5. volu. Sed subrogatio fit de beneficio litigioso. Igitur, &c. A

Accedat, quia ab vsu patrisfamiliàs, qui debet attendi iuxta l. vel vniuersorum. ff. de pig. act. & l. si seruus pluriũ. de leg. 1. aliud est impetratio, & aliud subrogatio. Et licet subrogatio veniat appellatione impetrationis, sicut arrogatio appellatione adoptionis, nihilominus simpliciter sumptæ inter se differunt re, sicut differunt nomine, aliàs adquid diuersis nominibus nuncuparétur? iuxta l. si idem. C. de codicil. Impetratio igitur ab stylo curiæ est illa, quæ B purè & principaliter fit de beneficio: sed subrogatio, Gratia si neutri, Perinde valere, & similes, quę fiunt in aliquos euentus, & propter aliquam causam præcedentem, appellantur gratiæ accessoriæ & secundariæ. Regula igitur ista, quæ loquitur de impetratione, intelligetur de illa primęua, & principali, non autē de subrogatione, quæ secundariò fit, quæ nō solet appellari simpliciter impetratio: sed gratia adminiculatiua: & sic impetratio qualificata, & secundum quid. Verba igitur in dubio de impetratione loquentia, debēt intelligi simpliciter, non secundū quid. l. 1. ff. de don. l. hoc legatū. ff. de leg. 3. Et ista opi. vlterius suadetur, quia subrogationes à iure sunt inuētæ, propter vtilitatem publicā ecclesiarū, ne propter nouos aduersarios, C qui interdū malitiosè petitorib. subrogātur, litigia in ecclesiarum dispendiū prorogari cōtingat: vt dicitur in d. c. vt li. pend. li. 6. Et ideo subrogatio debetur collitiganti ex beneficio iuris, propter prædictā rationem, vt litigia iam incœpta citius terminētur. Sed si in ista subrogatione obtentā per obitum familiaris collitigantis fortè ab aliqua persona ignota ipsi Cardinali, vt sæpe contingit, requireretur cōsensus Cardinalis, clarum est, ꝙ à cōmuniter accidentibus Cardinalis, non facilè cōsensum præstabit, sed potius in longū differet, vel certè negabit. Quia talis cōsensus Cardinalis quodammodo æquipollet cōcessioni, vt in c. pastoralis. de dona. quę facilè non fit ignotis: & sic ecclesiæ diutius vacabunt contra vtilitatem publicam, vt

D dicitur in d.c.2. Esset igitur alienum à mente iuris & equitatis, ꝙ in talibus subrogationibus requireretur consensus, per quem posset vel retardari, vel impediri actus: & ꝙ regula, de subrogandis: quæ est iuri consona & æquitati, per hoc reddatur frustratoria, quod non est dicendum.

Postremò facit, quia, vt dixi, subrogatio fit de beneficio litigioso, de quo nullus habet dispositionē, nisi Papa: & ideo non requiritur consensus: d.c.2. vt li.pend.li.6. Nō sicut beneficiū iurispatronatus laicorum potest per Papā liberè conferri sine derogatione, quādo est litigiosum, vt est commmunis stylus signaturæ, vt est text. in d.clem. & tradit Fel. in tract. quando lit. apostolicæ, &c. eodē modo & beneficia familiariū Cardinalium quando sunt litigio-

E sa, poterunt etiam per Papam sine aliquo consensu alterius subrogari. Hoc tamen putarē procedere, quādo subrogatio fieret collitiganti, quia videtur illi quodammodo debita: secus si alteri nō collitigāti, quo ad hoc, vt Cardinalibus in iurib. suis minùs præiudicetur, quàm fit possibile.

Ex quibus etiam infertur, ꝙ ista regula non habet locum in gratia, Si neutri, quę fit de beneficio litigioso, vt resolverunt Domini in causa inferiùs alleganda. Imò fortius voluit Rota in vna Nanetē. aliàs Metē. canonicatus, & prębendæ pro Petro Caireti, contra Gerardum hominem, coram domino Marcello, de mense Decembri M.D.XXII. quòd hoc procederet, etiam si gratia, Si neutri, esset impetrata pro futura lite, ex eadē ratione: quia ex quo dicta

F gratia non habet effectū, nisi quando cōstiterit per euentum litis neutri litigantiū ius competere, ille euentus habet considerari: & tunc quando de tali euentu tractum discuti debet de virtute regulæ, quod fit in ipsa lite. Licet gratia, Si neutri, eo tēpore, fuerit impetrata, quo non erat lis: nihilominus gratia erat valida ipso iure: quam ista nō annullat, nisi quādo producitur: & produci nō potest, nisi durante lite, quo tēpore gratia, Si neutri, recobur, & esse suū, nec attenditur initiū impetrationis eius. Quia quādo principium habet relationē ad finem, attenditur finis, & non principium. l. si pater. & l. cùm apud. de hæred. instit. & l. eam, quam. C. de fideicom. & reassumendo exemplificando notab. Bal. in l. 1. ff. de orig. iu. Sic dicitur econtrà, ꝙ quando finis habet necessariam consequu-

tiam ad principium, attenditur principium, & non finis, A vt dicit text. in l. damni infecti. la prima. §. Sabini. ff. de dam.infec.quod est notandum.

QVAESTIO NONA.

QVAERO, nunquid in declaratoria facta incontinẽti ad primam gratiam, in qua fit mentio de familiaritate Cardinalis, debeat seruari ista regula?

SOLVTIO. Ioan. Aloisi. Tuscanus aduocatus quondam celebris in quodam suo consilio reddito in causa Sagien. Archidiaconatus, incip. vtrum bulla. posito in primo volumine consiliorum suorum. fo: 6. tenuit ꝙ non, etiam si in dicta declaratoria augmentaretur ius primum. Quia licet talis declaratoria possit dici donatio, quia qui confirmat, donat. l. obuenit. ff. de verb. sig. & per consequens B in ea requiratur eadem expressio, quæ in gratia principali, per not. in not. in c. si apostolicæ. de præb. lib. 6. tamen illud procedit, quãdo talis declaratoria fuisset facta ex interuallo, vt loquitur text. in d.c. si apostolicæ. & Archi. in c. si motu proprio. eod. tit. & Doct. in d.c. de rescrip. lib. 6. & in cle. fi. de offi. ord. Secus autem, si declaratoria fuisset facta incontinenti, videlicet successiuè vnum post aliud, eod. die quia tali casu pro eodem reputantur, nec requiritur expressio istorum requisitorum in regula, Ex eo, quia quæ incontinenti fiunt, inesse dicuntur: vulg. l. lecta. versi. dicebam. ff. si cert. pet. cum vulg. Et propterea videmus, ꝙ protestatio declaratoria volũtatis, intelligitur repetita in actu, qui geritur incontinenti, non autem in eo, qui geritur ex interuallo, vt declarat D. Ant. in c. cùm M. de cõsti. C Bar. & alij in l. non solùm. §. morte. ff. de ope. no. nunt. per text. in l. per retentionem. C. de vsur. cum concord. vt ibi per eos. & Saly. in l. pacta nouissima. C. de pact. Facit etiã pro ista opinione notabile dictum Bal. in l. iurisiurando. C. de testib. & quæ dicit Are. in c. de testibus. cum concor. vt scribit Fely. in c. qualiter. el 1. & 16. col. de excusa. & quod notabiliter dicit Alexand. in consil. 30. col. penult. lib. 4. Sicut videmus, quòd, Perinde valere, quæ fit in ipsa gratia, non requirit expeditionem literarum, licet de robur gratiæ: secus si fiat ex interuallo: & sic limitatur regula de non iudicando, nisi per literas expeditas, vt ibi dixi: præsertim, quia in his, quæ fiunt incontinenti, dicitur

D abesse præsumptio fraudis, vt tradit Iaſ.in l.4.§.condem. natum. in 3.col. ff. de re iudic. poſt Abb.in c.ſuſcitata. de reſtitu.in integr.

Sed aduertendum eſt diligenter, quia ſi prædicta eſſent vera, multum reſtringerentur & limitarentur dicta Archi. in d.c.ſi motu proprio. & not. in d. c. ſi apoſtolicæ. Ideo dubito certè, an ſit vera illa reſtrictio, ſeu limitatio, et quia declaratoria augmentatiua iuris primæui, dicitur noua conceſsio, & principalis de per ſe, vt dicunt prædicti Doctores. Vnde qua ratione in prima gratia debet ſeruari iſta regula, eadem ratione & in tali declaratoria, vt tenet Ro.in conſi.383.in propoſito caſu.in princ.& ſequen. Fely.in c.in noſtra.in 16.corr.de reſcrip. Et iſta ratio pa-
E ter militat in declaratoria facta incontinenti ſub eadem data ſicut facta ex interuallo, vt dicit Domi.in conſil. in 2.dubio. Vbi loquitur de gratia, Perinde valere, etsi datæ cum prima. Et tamen ex quo erat augmẽtatiua iuris, tenet per plures rationes in ea requiri expreſſionem eorum omnium, quæ requirebantur in prima gratia. Et hoc idẽ tenet etiam Fel.in c.ad aures.in 2.col.de rescr.

Nec obſtat, quòd ea quæ incontinenti fiunt, cenſentur ineſſe: quia illud eſt verum, quando illud quod fit incontinenti, non inducit aliquid de nouo, quod alteret. Secus procedit deciſ.in no.274.cum ſuperius alleg. Secus quando inducitur aliquid de nouo, quia reputatur corpus per ſe, & non ineſt, quia eſt diuiſa ratio, vt patet in exem-
F plo tradito per Mod. de Monteferrato in tract. teſtium nu.231.& Salic. poſt Cy. in l.iuriſiurandi.in 2.q C.de reb. & Iaſ.in l.iuriſgentium. §. quinimo.in 2.& 3.notabile. ff.de pact. Cogita tamen: quia res non eſt ſine dubio, poteſt de facili vtraque pars ſuſtineri, maximè cum regula iſta ſit exorbitans à iure communi. Et circa iſtam declaratoriam videnda ſunt, quę dixi in regula, De non tollendo iure quæſito.in 13.quæſtio.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, quid ſi tempore impetrationis beneficii non erat litigioſum, quo tempore Cardinalis debebat, præſtare cõſenſum: ſed antequam iſte præſtaret mouetur lis ſuper beneficio, an poſt talem poſsit conſenſus præſtari?

SOLVI

SOLVTIO. Pro resolutione istius quæstionis distin- A
guendi sunt quatuor casus. Primus, quando lis mouetur huic impetranti per secundū impetrantem, qui habet consensum cardinalis. Et tali casu tenet Glossator, ꝙ secūdus præferatur, per tex. in c. si pro te. de rescript. lib. 6.

Tamen aduertendum est, quòd iste casus est satis dubius, ex eo, quia tex. in d. c. si pro te. procedit in gratia prima conditionali. Et in quæstione nostra nulla fuit gratia conditionalis, sed pura, quo casu d. cap. si pro te. non procedit. Quinimò d. cap. si pro te. non procedit absolutè in omni conditione, sed tantùm in suspensiua conditione, quę nihil præter spem ponit in esse, vt in l. cedere diem. ff. verb. signif. Et in tali conditione non impeditur ante eius euentum actus fieri & consummari, vt in exemplo d. cap. B
si pro te. Sed vbi conditio esset resolutiua, quæ præsupponit ius purum præexistere, licet resolubile, prout in casu nostro d. c. si pro te. non procedit, vt in terminis declarat Oldr. in consi. 285. in 2. col. qui allegat ad hoc tex. in l. proponebatur. ff. de cast. pecu. & in l. seruum filij. in princ. ff. de leg. 1. Et colligitur hæc distinctio ex l. 2. ff. de in diem addictio. & l. 2. ff. pro empto. cum aliis concord. vt ibi per eum. Faciunt etiam pro hac parte ea, quæ de conditione resolutiua scribunt Moder. in c. cæterùm. de rescript. Accedunt etiam, quæ dicuntur in l. fi. iuncta gl. C. qui admit. & in l. 1. §. quibus. ff. de succes. edic. & l. si filio. §. contra. ff. de inoffic. testa. In quibus iuribus cauetur, quòd durante deliberatione primi gradus, non admittitur secundus vel C
vlterior gradus. Quæ omnia in casu nostro militant. Nam siue teneamus, quòd prima impetratio fuerit pura, siue sub conditione resolutiua, tacita vel expressa, secundus nunquàm admittitur, donec primus potest habere consensum. Sed in casu nostro præsupponitur primum impetrantem ante litem sibi motam per secundum non petiisse consensum cardinalis, sed post litem sibi motam, & sic lite pendente. Ergo secunda impetratio non faciens expressam mentionem de prima, nō debet valere, vt in puncto tradit Domi. in consi. 107. in vlt. col.

Nec obstat, ꝙ consensus cardinalis fuit præstitus primo impetranti post litem motam, & impetrationem alterius: quia nihil refert. Nam ex quo impetratio prima fuit

D pura, sub tacita conditione resolubili, talis consensus potest quandocunque præstari, dummodo præstetur antequàm opponatur de ista regula. Nec habet locum dispositio d.cap.si pro te. vt superiùs est dictum. Et quòd talis consensus possit quandocunque præstari, tenet Innoc.in cap.cùm consuetudinis.de consuetu.quam refert Soc.in consil.23.in 5.col.lib.4. cum pluribus concord. quæ congerit Roch.Curt.in tract.iur.patr.in verbo, pro eo quòd in 4.q.Et secundum istam opinionem videbatur interlocquendum inclinare Rotam, dum ista difficultas proponeretur de mense Ianuario, M. D. XXXV. in causa Metea.canonicatus coram D. Marcello, licet nihil tunc firmaret pro certo.

I Secundus casus est, quando secundus impetrans opponit de regula in iudicio, antequàm præstaretur primo impetranti consensus. Et iste casus est magis dubius, ex quo quando cardinalis præstat consensum primo impetranti iam gratia erat nulla ipso iure per oppositionem regulæ. Et tali casu consensus debet à principio præstari, nō postactum nullum, vt dicit Inno.in d.cap. cùm consuetudinis & sequitur Socin.vbi suprá.

Tertius casus est, quando secundus impetrās non habet derogationē regulę, & primus opponit de ea, & ipse secundus opponit contra primum de regula. Et isto casu si secundus impetrans nō habet gratiam, Si necnon est possessor, est dubiū si possit excipere, cùm sit in
F interesse, ex quo nullum habet ius. de quo videndum est decis.419.in anti.inci. Nota an reus, & decis.160.in nou.

Quartus casus est, quando secundus impetrans nō opponit de ista regula. Et iste casus est expeditus per nō. in Fely.in c.1.de re iudic. quia tali casu regula non annullat nisi opponatur: & sic valebit prima impetratio.

Finaliter concludendum est, q, consensus potest adhuc mam gratiam præstari per cardinalem etiam lite pendente alias per oppositionem regulæ, gratia redditur nulla.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, quid si ipsemet cardinalis impetrans pro alio beneficium vacans per obitum sui familiaris aut interceſsit pro impetrante, vt gratiam consequeretur, vel consensit verbo, q, aliquis prædictum beneficium

ficium impetraret: nunquid satisfactum sit isti regulę, non A
facta aliter mentione in gratia de familiaritate, nomine,
& titulo, vel consensu cardinalis?

SOLVTIO. Ista quæstio continet tres casus. Primus est, quando ipse cardinalis pro alio impetrat. Secundus, quando ipse nō impetrat, sed intercedit pro impetrante. Tertius, quando verbo contentus fuit, quòd alius impetraret beneficium sui familiaris.

Circa primum, videtur dicendum hìc esse duo considerãda. Primum circa expressionem familiaritatis, nominis, & tituli. Secundum circa expressionem consensus: de primo non videtur mihi satisfactum esse regulæ. Quia si talis expressio familiaritatis in impetratione requiritur propter reuerentiam & honorem cardinalis, talis ratio B
cessat ipsomet cardinale impetrante, vt dicit summarium decis. Egid. 632. & hoc tenent sub dubio Moder. in tracta. reseruatio. in q. prin. in 17. effectu. versi. tertium est. Et pro ista opin. facit ratio tex. in c. dilecti. de appella. vbi dicitur, quòd consensus requisitus ad aliquem actum, magis exprimitur actu, quàm verbis. Et per hoc dicebatur diebus præteritis in vna Hispalen. beneficiorum coram R. D. Siluestro Dario, quòd ex quo cardinalis in impetratione cuiusdam Laurentij de Ortega reseruauerat pensionẽ quinquaginta ducatorũ, & addiderat ad supplicationem duas lineas manu sua propria, quòd ex hoc videbatur satisfactum regulæ requirentis expressionem familiaritatis, & C
alius, de quibus ibi, pro quibus faciunt ea quæ Moderni Perusini tradunt in c. commissa. in 2. not. de elect. lib. 6. & Archi. in cap. si seruus. post medium. 54. distinct.

Circa secundum, nũquid per huiusmodi actus videatur cardinalis præstitisse consensum, vt requirit regula? putarem q̃ non, quia regula ista, quæ de consensu præstando loquitur, debet intelligi de expresso, non autem de tacito consensu elicito per interpretationem, iuxta ea, quæ not. Cardi. in cle. sæpe. §. si tamen. in secunda oppo. de verbo. sig. quod ratione fundatur. Nam ex quo consensus nihil aliud est, quàm duorum simul sensus, vt dicit Bald. in l. fin. col. 1. C. ad Maced. ille sensus percipi non potest, nisi verbis vel scriptura exprimatur: vt in l. sed & si quis. §. penult. colum. versi. venio ad quæst. ff. si quis caut. cum concord.

D vt ſcribit Dec.in l.ſicut certi.in 3. colum.C. de teſtamento milit.facit l.Labeo.ff.de ſupel.leg.& l.1.§. fi.ff. de verbor. oblig.& not.Bald.in l pacta nouiſsima.colum.fi.verſic.& vltimò facit.C.de pact.

Et ideo ex quo iſta regula pro forma requirit cardinalis aſſenſum,debet intelligi de expreſſo : nec tacitus conſenſus ſufficit,vt Rota tenet in deciſ.15.de of.deleg.in no. Nec ex eo,quia cardinalis impetrãs videtur expreſsè conſenſum præſtare:quia aliud eſt impetrare, aliud conſentire; ſicut aliud eſt contrahere,aliud contrahenti conſentire,vt dicit Bald.in l.1.in fi.C.de pact.& facit tex. in l.aliud eſt vendere.ff.de re.iur.ſicut etiam aliud eſt eligere, aliud electioni conſenſum præſtare:vt notat Innoc.in cap.cum
E in iure.de elect.ſequitur Bal.in margarita.in verbo, conſenſus.qui allegat text.in l.ſi pater.§.fin.de ma.vin.Et pro iſta tenuit præteritis annis Rota in vna Tullen.parochialis me præſente,q̃ priuilegia militum S. Petri aliter ſuffragantur militi agenti pro ſeipſo, quàm nominato ab ipſo, quia in primo eſt verus actus,in ſecundo eſt ſolus conſenſus.Iſta enim ſunt diuerſa,actum facere & conſentire, vt tradit Bal.in l.2.col.antepen.C.de reſcin.vend.

Concludo ergo quo ad iſtud primum caput,quòd ſola impetratio cardinalis non habetur pro conſenſu, ſed requiritur, quòd cardinalis per ſuam ſchedulam conſentire fidem faciat in Cancellaria, & ita ſe habet ſtylus, vt refert Hierony.Paulus antiquus Cancellariæ vicecorrector, in
F illo libro practicæ Cancellariæ.fol.83.verſicu.Item quando confertur beneficium vacans,&c. ſecundum Modern. Sabinen.in tractatu reſeruat.in 4. quæſt.principali. in fi. effectu.in fi.

Nec obſtat tex.in l.cùm quis.ff.de regu.iur.quòd pacta ſint,actum facere,vel facienti conſentire, quia illud procedit in actibus,in quibus quis tenetur conſentire de neceſsitate:nam in tali caſu faciens actum conſentit,vt dicit tex.in l.in ædibus.§.pen.ff.de dona.tradit Iaſon in l.qui dotis.nu.66.ff.ſolu.matri. Et ita limitatur per Federic. de Senis tex.in l.aliud eſt vendere.ff.eod.tit. qui procedit in conſenſu voluntario.ita declarat Feder.conſi.primo.in 2. col.volu.paruo. vbi alias limitationes ponit. & ita declarantur dicta Bal.in l.filiusfamil. ff.de procurat. & Accurſ

in l. Gallus. §. forsitan. in 4. col. ff. de lib. & posthu. & circa A
hoc alias limitationes scribit Moder. Purpuratus in l. fin.
nu. 97. cum seq. C. de pact. post Decium ibi. 6. col. & aliter
Bal. in l. si vt proponis. C. de ser. pig. dato manu. & Decius
in cap. super eo. in 3. colum. de offic. deleg. & in cap. 2. in 6.
colum. de iudic. post Iason. in l. 1. in 19. col. nume. 121. ff. de
leg. 1. & Corneum consi. 144. in princip. lib. 3. & ante ipsos
Bart. in l. post dotem. in 4. col. nu. 13. ff. solu. matrimo. quæ
omnia vltra doctor. in d. l. aliud. sunt notanda ad declara-
tionem, & concord. d. l. cum quis. & d. l. aliud. quæ duæ le-
gés in proposito istius materiæ multùm faciunt.

Secundus casus quæstionis est, quando ipse cardinalis
non impetrat, sed intercessit pro impetrante, an per hoc
videatur consensum præstare? B

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum satisfactum
fuisse isti regulæ, prout de hoc videtur esse in terminis de-
cisio Egidij 560. incip. conclusio, quòd si P. & C. vbi circa
medium tenet, quòd quando cardinalis gratiam pro alio
procurauit, non est necessaria mentio familiaritatis ipsius
cardinalis, quia tunc non potest dici cardinalis deceptus:
arg. l. quisquis. C. de rescind. vend.

Tamen circa hoc aduertendum est ad duo, quæ sunt
hic consideranda. Primum, ratione expressionis familia-
ritatis, nominis, & tituli: & de hoc loquitur Egid. Secun-
dum est ratione consensus. Circa primum dicetur in se-
quéti membro, vbi iste casus qui est illi similis, decidetur.
Circa secundum de consensu dicendum, vt superiùs dixi C
in primo casu. Nam attento stylo concludendum est, non
esse isti regulæ satisfactum: quia, vt dictum fuit in proxi-
mo capite, consensus expressus hic pro forma requiritur,
& quòd per schedulam cardinalis præstetur: sed licet per
intercessionem cardinalis consensus videatur induci: ille
tamen consensus est tacitus, in quo de facili fraus cõmitti
potest. & ideo concludendum est, illum non sufficere, sed
requiri consensum expressum, quia in formalibus tacitus
non sufficit, vt in c. statutum. §. in nullo quoque. de rescri.
libro 6. Et ad prædicta faciunt, quæ in notabili casu scri-
bit Socin. in consi. 116. 3. volu.

Tertius casus est, quãdo cardinalis verbo consensit, q̃
aliquis impetraret beneficium sui familiaris defuncti, non

D facta aliqua mentione in ſupplicatione familiaritatis, vel conſenſus. Et licet iſte caſus ſit dubius, ſecundũ Egid. dec. 632. incip. ſuppoſita, &c. in fi. verbis. in qua deciſione iſtum caſum latè diſputat, & ponit rationes pro vtraq; parte, in quo Domini fuerũt varij, &, vt vtar verbis deciſ. 16. de reſt. ſpol. in not. quaſi diuiſi per medium. Nam quatuor fuerũt pro parte affirmatiua, & quatuor pro negatiua, quorũ auditorum nomina Egid. ibi exprimit: nihilominus Egid. ibi tenet regulæ non eſſe ſatisfactum. Quod probat quinque rationib. quas non curo referre, cùm ibi videri poſsint. Et iſta opi. mihi placet, cum qua tranſeunt Moder. Sabinen. in d. tract. reſeruat. in 17. effectu. verſi. ſecundũ eſt. Pro qua opin. à fortiori militant omnes rationes ſuperiùs poſitæ

E in primo caſu, & text. in d. l. aliud eſt vendere. cũ remiſſione ibi poſitis, quæ non repetam breuitatis cauſa. Et pro iſta quæſt. faciunt ea quæ dicam inferius quæſt. 19.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, quid ſi vnus cardinalis impetrat beneficia familiaris alterius cardinalis, nunquid teneatur ſeruare contenta in iſta regula?

SOLVTIO. Iſta quæſtio incidit in illud dubium, an ſit generali diſpoſitione comprehendãtur cardinales? Quæ ſæpius in pluribus regulis huius cõmentarij tractaui. Ideo hìc ero breuis, ſolùm conſiderando aliqua motiua, quæ in dictis locis non poſui.

Dico igitur, quòd in iſta quæſt. ſunt conſideranda duo

F capita. Primum eſt illud, de quo diximus. Secũdum eſt, an cardinalis priuilegiatus contra pariter priuilegiatum habeat vti priuilegio iſtius regulæ?

Circa primum, vltra ea, quæ dicta fuerunt in aliis regulis, adde quòd iſtam quæſtionem diſputat D. Gũdiſalus de Villadiego, quondam auditor Rotæ in ſuo tract. Cardinalium, quæſt. 12. Et diſtinguit tres caſus, ex quibus ſumma nõ refero, niſi vnũ, faciẽs ad propoſitũ iſtius quæſtionis, videlicet quãdo cõſtitutio eſt generalis & rationabilis, qualis eſt iſta, licet ſit pœnalis, & tunc cardinales comprehenduntur, vt patet in ca. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. Vbi hoc notat Archid. cum concord. alleg. ibi per eum. Et eodem modo per eandem rationem dicimus, quòd cap. tulum, de multa. de præbend. comprehendit cardinales

ſecundum

secundum Abb.in capitulo,ecclesia.el secundo.de elect.& A
alibi sæpe,vt dixi late in repetitione mea d.cap. de multa.
Et idem est dicendum in pluribus aliis similibus dispositionibus generalibus,quæ curiosus facilè inuenire potest.
Et istius dicti ratio in hoc concluditur, quia lex generalis omnes subditos cõprehendit, excepto solo principe cap.
omnis anima.de censi.cap.1.de constit.vbi hoc notat Fely.
in 8.colum.& Moder.in l.cunctos.C.de sum.Trin.

Nec obstat, quòd cardinales sunt in illustri dignitate:
quia videmus idem in Augusta, quæ licet vna caro sit cum
Imperatore,& illustretur radiis dignitatis ipsius: nihilomi
nus legib. imperialibus astringitur, vt dicit text.in l.prin-
ceps.ff.de legibus.Et senatores,& alij maiores plebis, qui
concurrũt cum principe in condendis legibus. vt in c. lex. B
1.distinct.& in l.humanum.C. de legib. nihilominus legi-
bus adstringuntur.Quinimò ipse idem princeps ligatur ra
tione ipsius legis, vt tradit sanctus Thomas 1. secundæ
quæst.96.art.5.Plura alia ponit do.Gundisaluus,quæ,bre-
uitati studens,non curo referre.Cõcludo ergo ex præmis-
sis,quòd in generali dispositione, etiã pœnali cardinales
comprehenduntur. Et ita domini mei concluserunt die 8.
Nouembris. M. D. XXXI. in vna Valentina Archidiacona-
tus in Xatiua, pro Constantino de Castillo coram me, in
qua voluerunt,quòd cardinalis de Vich, tanquam diœce-
sanes,comprehenderetur in indulto conferendi beneficia
vacatura in sua diœcesi,concesso Card.Leodien.archiepi-
scopo Valentino,licet nulla esset facta mentio cardinalis. C
Sed omnia ista limitantur non habere locum, quando
dispositio illa generalis non haberet locum in gratia facta
motu proprio:quia tali casu, ex quo cardinales omnes ho
die impetrãt motu proprio,& in dubio eius gratiæ ita im-
petrantur per antiquas regulas, vt dixi in prin.huius reg.
non procederent ea,quæ supetiùs sunt dicta. Sed quo ad
istam regulam bene militant,propter ea, quæ diximus su-
perius in secunda quæstione proœmij istarum regularum.
Secundum caput istius quæstionis est,nunquid cardina
lis patronus familiaris mortui, vel alius impetrans possit
opponere cõtra cardinalẽ impetrantẽ, qui est pariter pri-
uilegiatus,de ista regula? Certè prima facie videtur dicen-
dũ q̃ non,quia priuilegiatus non vtitur priuilegio contra

D pariter priuilegiatum, vt est text. quem ibi not. Abb. in c. cùm causam. de præben. Et ideo dicit Bald. in l. 2. C. de priuileg. fisc. per illum text. quòd priuilegia quæ scholaribus tribuuntur, per authen. habita. C. ne fil. pro pat. non habet locum, quando scholaris agit contra alium scholarem. Pari modo nec fiscus vtitur priuilegio suo cõtra alium fiscum, vt dicit idem Bald. in cap. 1. colum. 2. de proba. alleg. ter. & l. sed si milites. ibi, paritas enim honoris, &c. ff. de excusat. tuto. Per quem text. voluit idem Bald. in cap. causam. et de iudic. quòd dispositio l. non eo minus. C. de procu. non procedit, quando minor agit contra minorem. Facit quod scribit Oldr. consi. 119. Titius. in fina. & Ioan. And. in nouella, in iudiciis. Et eodem modo si duo habent priuilegium immunitatis ab eorum creditoribus, vt per aliquod tempus non possint conueniri, non habebit locum inter se

E vt dicit Pet. de Ancha. in consil. 36. in 2. col. Et plura ex his tradũt Mod. in c. 1. & in c. in præsentia. de prob. quæ omnia applicata ad casum nostrũ, videretur idem concludendum.

Tamen considerandum est diligenter, quia in casu nostro prædicta motiua applicari non possunt, non solùm eo respectu, quia cardinalis impetrans nullum habet priuilegium istius regulæ: quod solùm competit cardinalibus dominis familiarium defunctorũ, de cuius familiaris aut tui beneficio agitur. Ille igitur cardinalis vtetur priuilegio istius regulæ, non cardinalis impetrans. Et sic illud motiuum, quòd priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum, non procedit, quando alter tantum est priuilegiatus in casu, de quo quæritur, vt est hìc. ita in

F cie limitat illud dictum Abb. in c. auditis. in pen. notabile per illũ tex. de in integ. rest. & in cap. ad aures. de præscript. Bar. & Moder. in authen. quas actiones. C. de sacrosanct. eccle. Et hoc militat, vt dixi in casu nostro: quia solùm cardinalis, cuius familiaris defunctus est, priuilegiatus reputatur per istam regulam, non autem cardinalis impetrans, cui non competit hoc priuilegiũ regulæ, nisi propter motum suorum familiarium, & post impetrationem beneficiorum eorundem.

Concludendum est igitur, regulam istam habere locum isto casu, vt videlicet cardinalis impetrans teneatur facere mentionem nominis, & tituli illius cardinalis, de cuius be-

meficio

miliaris mortui beneficio agitur. Alio tamen respectu cardinalis impetrans tenetur seruare istam regulam, quia in ea tria requiruntur. Primum, quòd exprimat impetrans in impetratione sua familiaritatem. Secundum, nomen & titulum cardinalis. Tertium, debet habere consensum. Et licet duo vltima concernant prærogatiuam cardinalis propter defunctum familiarem: primum tamen requisitum respicit pontificem, cui beneficia familiarium cardinalium sunt reseruata per regulas, vt patet in regula tertia, suprà eodem. Et ideo requiritur mentio familiaritatis, aliàs gratia esset subreptitia, vt dicit Rota in decis. 15. de præben. in antiquis. Et in terminis hoc cõsiderat Egidius in deci. 632. & reassumunt Modern. in tracta. beneficiorum in 3. parte quæst. 11. in 3. fol. & de hoc dicetur in alia quæstione. A B

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, ibi familiaris, &c. Quos intelligemus familiares, quo ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Illos familiares appellabimus, qui actu deseruiunt, & continuam in domo commensalitatem habent, vt dicit text. in c. fin. de verb. sign. lib. 6. & ibi notãt omnes. Nam illa dicitur vera familiaritas, secundum Do. ibi in pen. notab. quæ corpore & dentibus fit. Et tales appellat ibi text. domesticos. Et licet text. hìc de domesticis non loquatur, illud tamen comprehenditur sub verbo familiaritatis: quia omnis familiaris est domesticus, vt latè declarat Fely. in c. in literis. in princip. & per totum. de testib. Et quanuis ista regula, vt dixi, non faciat mentionem de continua commensalitate, sicut facit text. in d. ca. C fina. nihilominus verba simpliciter prolata, in materia stricta & exorbitãti, sicut ista, debẽt intelligi verè & propriè, iuxta text. in c. penul. de sentent. excõmunic. & in l. fi. C. de iis, qui ven. æta. impet. & l. 1. §. hoc interdictum. el vltimo. ff. de fonte. Regula igitur ista de familiari continuo commensali intelliget ur. Et ita Rota intellexit, & interpretata eth verba cuiusdam facultatis concessæ per Leonem x. Legato Auinionensi: in qua excipiebantur familiares papæ & cardinalium. Nam intellexit illam exceptionem de veris familiaribus commensalibus, non de illis qui per priuilegium habentur pro talibus. Et ita concluſum fuit coram me in vna Senescen. Prioratus de mense Februario.

D M. D. XXXVIII. Nec, vt dictum est, sola cōmensalitas sufficit, nisi etiam actus seruitutis concurrat. Itaque copulatiuè videntur ista requiri à iure, vt habetur in dicto c. fin. & notat in specie Abb. de istis familiaribus cardinalium loquens, in c. cùm dilectus. in fin. de cleri. non resid. cum cor. cord. de quib. per Fely. in ca. nostra. in 21. cor. de reser. qui inter cætera allegat, licet corruptè, Pet. de Anch. in consilio 233. in primo inquirendū. Sed licet ibi Petr. de Ancha. loquatur in capellanis papæ, de quibus etiam loquitur Card. idem tenens in consi. 126. colum. fin. versi. 4. confirmantur. & Fely. in cap. si quando. in 2. colum. de offic. deleg. & Andr. Sicul. in consil. 57. in 2. colum. in primo volumine. Nihilominus hoc expressiùs, & in terminis familiaribus
E cardinalium tenet Petr. de Ancha. in consil. 398. De quo Fely. non meminit ibi, sed in c. insinuante. col 2. de offic. deleg. cum aliis cōcord. vt scribit idem Fely. in c. per tuas col. fi. de maior. & obed.

Prædicta tamen declarantur, nisi de stylo sola familiaritas sine obsequio sufficeret: sicut dicitur in collectore & subcollectore, in decis. 14. de præbend. in antiq. vel in Rotarendariis, qui sine exercitio priuilegiis gaudent, vt dicit Glossator per illum textum infrà in regula prærogatiua expectantium. Pro quibus faciunt ea, quæ dicit Fely. in clerici. in 2. colum. de iudic. quia talis stylus attenderetur vt tradit idem Felyn. in c. nostra. & sequuntur Moderni in tract. beneficiorum. parte. 3. quæst. 11. Et in hoc attenditur
F etiam consuetudo: Domin. l. 3. §. si fundus. ff. de lege commiss. Specu. titu. de loca. §. postquam. versic. ponamus. &c. præsupposito stylo moderno in casu, de quo hic agitur, qui de vtraq; qualitate debet intelligi, ista quæ dicta sunt procedunt à principio, quando familiaritas contrahitur in qua requiruntur illa, quæ dicta fuerunt, videlicet cōmensalitas & obsequium. Tamen postquam familiaritas deducta fuit in esse, licet posteà cessaret morte vel absentia vel alia iusta causa: nihilominus regula procedit, vt in d. dicitur expressè, vt in d. cap. fin. & tenet Bernard. de Bo gneto. decisio. 20. de præbend. in antiquioribus. Et idem statutum legimus in regula tertia, suprà eod. Quod factum est propter extrauag. Pauli 11. positam inter communes, in nouis impressionib. in tit. de præb. quæ incip.

ad Romani Pontificis, quę hoc determinat ad perpetuam rei memoriam. Et videtur istam regulam, quæ simpliciter de familiaribus loquitur, declarare & extendere ad continuos commensales. Et ita declarari debent, quæ dicit Fel.in c.de regularibus.in fi.de simo. & in Rub.de magist. in 2.& in fin.col.Et Calde.in consil. 8.in titu.de offic.leg. quilatiùs loquitur, & de quo Fely.non meminit. A

Stat igitur conclusio, q̃ ista regula debeat intelligi de familiaribus actu seruientibus, & continuis commensalibus.quam commensalitatem voluerunt Mod. Pontifices datare debuisse saltē per quatuor mēses, ad euitādas fraudes procurantiū se recipi ad effectū priuilegiorū, vt Leo 1.Hadrianus v 1.& S.D.Paulus 1 1 1.in suis regu.statuerūt.

Est tamen aduertendum vlterius, quòd si Cardinalis pateretur, quòd aliquis familiaris continuus cōmensalis non actu seruiret: nihilominus regula ista haberet locum, & diceretur verus familiaris, & gauderet prærogatiuis, de quibus Fely.in c.clerici.in 2.col.de iudic.Non tamen hoc econtrà procederet.Nam licet seruiret, si tamen non comederet expensis Cardinalis, nō comprehenderetur sub ista regula per dictam extrauag. Pauli, quæ requirit commensalitatem,& ea quæ superiùs dicta fuerūt.Et ista procedunt in familiaribus perseuerantibus. Si verò recederent, & postea pœnitentia ducti, redirent, non dicuntur amplius familiares, nec numerantur inter permissos, nec inter prohibitos secundum Ioan. And. in c.sicut. de verb. signi.in nouella. sequitur Bald. in l.1.col.2. C.de episcop. & cleri.Hoc tamen ego intelligerem, quando Cardinalis eum iterum non recipit inter familiares: quia ex quo familiaritas est quædam societas, vt dicit Petr.de Ancha.in dicto consi.quæ sola voluntate dissoluta fuit: ideo vt illa denuo restauretur, requiritur noua voluntas, per ea quæ Bald.dicit in l.mandatum. C.manda.& Barba.in consi.31. col.penult.lib.1.Et ita intelliguntur ea, quæ dicit Domi.in dicto pro quo videtur esse tex.in l.si pœnituit.ff.de diuor. Et hoc procedit in claris. In dubio tamen ille qui seruit & habitat in domo, præsumetur viuere expensis Cardinalis, nisi contrarium probaret, quia non præsumitur quòd de vento vixerit, vt in l.fi.C.de ali.pub.præst. & quod ibi notat Bar.in l.cùm seruus.ff.de verb.obli. Neque minus ser- B C

D uiendo cardinali, & habitando in eius domo præſumer-
tur viuere expenſis propriis, quia præſumptio eſt, quo
viuat expenſis cardinalis cui ſeruit, iuxta dictum Apoſto
Iuſtum eſt, vt de fructu quem quis ſeminat, & metat. & co
trarium præſumere, non videretur veriſimile, neque ſecu
dum iuſtitiam: quia inhoneſtum eſt, quòd quis alteri ſe
uiendo, de ſuo ſe ipſum paſcat, vt tradit Oldra. conſi. 2
quæritur. & Maria. Socin. in tracta. viſita. col. 34. Et ide
dicimus, ꝙ qui altari ſeruit, debet de altari viuere, vt no
cùm ſecundum. de præbend. cum concord. de quibus
Rom. in conſilio 340. non eſt dubium. in principio. Ta
ergo capietur præſumptio, qualis de iure communi
dictat: quod ius commune præſumit, ex eo loco quem
E pere expenſas debere, vbi laborat. Pro quibus facien
quæ ſcribit Oldra. cõſ. 211. ad propoſitũ, poſt princ. & f
xãd. in cõſ. 116. viſo. &c. col. penul. libr. 6. Rom. cõſ. 8
fi. Et ita in ſpecie reperio cõſuluiſſe Ludouicũ de Inte
quondã aduocatũ inſignẽ, in quadã cauſa Hilpalé. be
ficij de Mero. in quodã ſuo conſilio incip. An reuere
pater. in tertio dubio. qui licet prædicta non adducan
gat tamen not. in dicto capitulo fin. & quaſdam ratio
quas non ſcribo, ex quo ſatis vrgere non videntur.

Tamen eſt aduertendum, quia licet prædicta color
non videantur: nihilominus contrarium hodie ſeruat
ta, quæ nullum in dubio præſumit commẽſalem, niſi
bet: quia ex quo iſta conſiſtunt in facto, facta non p
F muntur, niſi probentur. l. quicunq; ff. de publiciana.
men verum, quòd commenſalitate ſemel probata, ſe
præſumitur durare, niſi probetur contrarium. Et ita
rantur dicta Dom. in d. ca. fi. per Rotam, & talis pro
familiaritatis, & continuæ commenſalitatis ad effe
cludendi alium, requiritur quòd plenè probetur
cit quòd probetur per aſſertionem cardinalis, qui
creditur in præiudiciũ tertij. c. cùm à nobis. de teſti
cus verò in papa aſſerente aliquem eſſe familiarem
continuum commenſalem, quia illi creditur etiam
iudicium tertij. clem. 1. de proba. Et ita in ſpecie co
Rota in vna Seneſcen. prioratus, coram me de me
bruario M. D. XXXVIII. Dum ibi Leo 10. quendã
protonotarium creauerat, & familiarem ſuum co
com

commensalem fuisse asserit. Nam Domini voluerunt, illud A
sufficere ad excludendum prouisionem Legati Auinioné.
qui licet poterat de reseruatis, non tamen de beneficiis
familiarium Papæ prouidere. Et ista de plano procedunt,
quando agitur de familiaritate ad effectum præcedentiæ,
& prærogatiuæ clausulæ alterius. Vbi verò solùm de fami-
liaritate ageretur, ad effectum expediendi gratias dunta-
xat, tunc nõ ita exacta probatio requiritur, sed fides Car-
dinalis sufficeret, vt in vna Hispalen. tenuit Rota. Quod
procedit quando non opponitur.

Est tamen vlterius considerandũ, ꝙ licet quo ad veram
familiaritatem requiratur commensalitas: non tamen re-
quiritur ꝙ illa capiatur in domo Cardin. Nam potest capi
certũ quid pro victu quotidiano, & illud præparari extra B
domũ Cardinalis, vt se habet stylus hodiernus. Nam plu-
res Cardinales hodierni dant portiones familiaribus suis
in pecunia numerata, ex qua emi faciunt necessaria, quæ
præparari faciunt extra domum Cardinalis in domiciliis
eorũ. Alij autem seruitores Cardinaliũ sunt, qui recipiunt
partẽ suam ex domib. Cardinaliũ, non in pecunia, sed in
pane, vino, & carnibus, & ea comedunt etiam extra domũ
Cardinalis, seruiũt tamen illi in necessariis, licet comedãt
& dormiãt extra domũ, & nihilominus reputãtur, haben-
tur, & sunt veri familiares, cõtinui cõmensales. Nã quan-
do familiaris habitat in aliquo loco de volũtate domini,
dicitur dominus ibidem familiariter habitare: quia vnus
potest in duob. locis esse familiaris. c. cùm quis. §. cùm ab C
eo. de sepul. li. 6. facit quod not. Io. And. in c. super. eo. tit.
facit l. assumptio. & l. Labeo. ff. ad municip. & bonus tex. &
ibi not. Bart. in l. prædia maritima. ff. de fun. instruc. & cle.
ne Romani. §. sanè. de elect. obseruanda enim est in hoc
cõsuetudo patrisfa. & domini, & attendenda est voluntas
eius, vbi voluerit familiarem suum habitare. l. vrbana. ff. de
verb. sig. Habitatio igitur & cõmensalitas capta extra do-
mum, nõ faciunt familiares obsequiis insistentes desinere
esse tales. Est bene verũ, ꝙ si tales habitãtes, & comeden-
tes extra domũ, licet ex portione data in domo Cardina-
lis, nõ seruirent Cardinali, non dicerẽtur familiares, con-
tinui cõmensales ad effectum istius reseruationis, quæ est
odiosa, vt dicit gl. in regu. 3. suprà eo. dum alleg. Bald. in c.

D sciendum. de feu. cog. vt ibi per eum. Et pro isto facit quod
dicit Abb. post 10. And. in c. cùm dilectus. in fi. de cleric.
resid. vbi volunt q familiares Cardinalium, licet habeant
literas familiaritatis: habitantes etiam extra domum
tamen non seruiunt, non gaudent priuilegiis famili-
quia non sunt verè familiares. Tamen totum hoc dep
det, vt dixi, à voluntate Cardinalis, quia si Cardinalis
bet tālē pro familiari, & recipit vt talem, & dat ei porti
victus ex domo sua, licet non seruiat ei, nō desinit esse
lis, quia sufficit q per familiaritatem non stet, quomin
seruiat. Nam postquàm Cardinalis ita patitur, illa pati
tia habetur loco seruitij sibi impensi, quia voluntas Car
dinalis tali casu cōsideratur, vt dicit tex. in l. ex facto, ff.
E rum. ff. de hær. insti. quē ad hoc in terminis q. alleg. cum
doctor Modernus referendarius, & quondam discipu
meus D. Franc. Niconitius, in 1. parte alleg. suarum,
impressa, alleg. 20. in fi. Talis enim voluntas domini
facto reputatur. l. fi. ff. de vsu & habi. not. Aret. & Ias.
Titio. col. 2. de verb. obl. sicut dicit Ant. de But. de scho
in proœ. Decre. Quòd licet vagetur, gaudet tamen p
legiis scholariū: quia scholaris est. Nam, vt inquit
in proœ. 6. in vlt. col. eo ipso, q scholaris est matricu
& intrat, & defert habitū scholasticum, licet nihil
gaudet tamen priuilegiis scholariū. Et ita dicit fuit
cto obtentū. Sic erit hic dicendū, q eo ipso, q Car
recipit aliquē in familiarem, & describi facit in tab
F tulo, & comedit, licet non seruiat, ex quo tamen
tur cardinalis, nec propterea eū de domo expellit
miliaris, continuus cōmensalis: quia durat illa vo
ceptionis, per quā videtur contracta quædā societ
non dissoluitur, nisi per contrarium dissensum, se
Pet. de Anch. cōsi. 399. incip. præmitto. Secus verò
dinalis non recepit talem, vt familiarē, sed vt ben
amicū, iubēs illi dari portionē panis & vini ex do
prout sunt aliqui honesti viri curiales domos
proprias, qui sub prætextu alicuius fauoris con
associant, & comitantur Cardinalem, & dictā port
signum amoris & amicitiæ ex domo Cardinalis
non animo seruiendi Cardinali, sicut faciunt famil
hanc portionē multi in curia diuites & miseri

tales non sunt veri familiares, sed ficti: & ideò non debẽt A
comprehendi sub ista regula. Et ita procedunt dicta per
Paul. de Cast. in consi. 340. in fi. li. 1. & Nicolai Milis in ver-
bo, familiaris. Ex habitu igitur & qualitate personę, rece-
ptione, & intentione seruiendi dicitur quis familiaris, vel
non. Nec obstat, ꝙ prædicti capiunt portionem ex domo
Cardinalis, & illum associant, quia per hoc non dicuntur
familiares, continui commensales, quia talis voluntas ex
vtraq; parte nõ adest, quæ requiritur, vt dixi, ad cõtrahẽ-
dam huiusmodi familiaritatẽ. Quinimo multi ex dictis of-
cialibus diuitibus tales portiones in signũ auaritię, potius
quàm amoris capientes, dedignarentur, & ad honoris di-
minutionem referrẽt, nominari, & pro familiarib. Cardi-
nalium teneri, seu reputari: sunt enim plerunq; dicti offi- B
ciales miseri ipsis Cardinalibus ditiores. Et propterea ta-
les portiones appellari possunt, portiones honoris, sicut
appellatur panis, quẽ Cardinales quotidie à Papa ex Pa-
latio apostolico capiũt. Nam licet Cardinales illũ capiãt,
ac etiã quotidie assistant, & obsequantur Papæ, nihilomi-
nus familiares Papæ nõ sunt, nec reputantur. Vt post plu-
res informationes & propositiones cõclusit Rota octaua
M.D.XXXI. in causa Valentina Archidiac. de Xatiua pen-
dente corã me pro Constantino del Castillo cõtra nepo-
tem cardinalis de Vich, & ita ego pronũtiaui: quę senten-
tia fuit posteà per duas alias confirmata. Nam tenuerunt
in dicta causa domini Cardinales nõ esse familiares, nec
cõtinuos commensales Papæ, quia ab eo recepti nõ sunt, C
neq; ipsi se, vt tales habent, neq; ab aliis ex communi vsu
loquendi reputantur, non habitant de per se, vt domini,
& à Papa potius collaterales, & fratres, non autem serui-
tores appellantur. Et istam opinionem tenuit Glossator
regularũ, quem in multis locis sæpe approbat Rota in re-
gula tertia, circa finem. Nec obstant consilia Old. in cons.
41. incipien. ius commune. Nec Roma. in consil. 498. in-
cipien. in casu quo quæritur. Quia illa procedunt in his
quæ pertinent ad eorum fauorem, non ad eorũ damnum,
incommodum & odium, videlicet vt beneficia eorum sint
relevata, iuxta ea, quæ in simili dicit Bart. in l. item qui in
potestate. in fi. ff. de his, qui sunt sui vel ali. iur. cũ concor.
vbi latè Moder. scribunt. Et licet ille titulus honoris suf-

D ficere deberet ad effectum reseruationis inducendę, iuxta
ea quæ dicit Rota decis. 11. titu. de præben. in not. alias nu.
207. & ea quę dicit Glossator suprà in regula 6. Nihilomi-
nus hoc nō facit ad propositū: quia quanuis verum sit, q
Cardinalium benefcia sint reseruata, quia attęta suprema
summi Pont. dignitate Cardinales possint appellari seruo-
tores honoris, per prædicta, non tamen sunt familiares,
continui cōmensales. Nec obst. q Cardinales capiant pa-
nem ex Palatio: quia ille panis, qui eis datur, non recipi-
tur, nisi causa honoris, non familiaritatis: quia ad cōmen-
salitatem aliud requiritur, quàm solus panis. Ideò lex vo-
luit q appell. panis & vini, non veniant fercula, quæ enim
requiruntur ad commensalitatem. c. vbi periculū. §. in ci-
E claui. de elect. li. 6. quia nō ex solo pane viuit homo. Ita-
les panes vocantur hodie panes honoris, & possunt
panes ciuiles, vt in §. simili quippe. in auth. de nō alie
quia illi panes aliter intelliguntur in l. fi. §. præterea. C.
iure dot. & in l. bene à Zenone. §. qui omnia. C. de qu
præscript. vt latè dixi in l. fi. in quibusdam not. meis. no
alia causa panis honoris dicitur, non vt illi panes Ma
qui etiam honoris appellantur, cùm solùm honoris ca
in cōuiuiis apponi soleāt. Quos optimè depinxit Hora
in quadam enarra. cœnæ, de qua habetur in quadā
sua inter illas Ang. Politia. nu. 43. lib. 12. & in alia en
lib. 28. Nā illi panes ab istis, vsu quotidiano, & subsi
distinguuntur. Isti igitur panes, qui dantur hodie Ca
F nalibus, ideò dicūtur honoris, quia cùm candore cer
præstent, ac etiā substantia & qualitate farinæ differ
illis panibus, qui dantur familiaribus commensali
ideo honoris appellātur. Et ob eā causam panis iste
panis procerum appellabatur, vt dicit Pli. lib. 19. c. 4
enim siligineus, quia candore alios excedebat, prim
dicębatur, præcipuè ex tritico Cāpano confectus, e
Varrone. Nā sicut inter vina falernū, ita inter panes
neus habebatur, qui solis Imperatoribus & illustrib
porrigebatur: quanuis inter Imperatores solus Aug
pane primario, siue siligineo abstinuit, & secūdario
seu vulgari, qui hodie dicitur panis familiæ, vsus fu
Trāquillus in Octauio meminit, qui quidē panis vulg
vt quidā Physici voluerūt, magis ad robur & sanitate

corporis confert, qui humores phlegmaticos desiccare & A
consumere videtur. Ille igitur panis siligineus datur à papa cardinalibus causa honoris & amoris, referens siue representans panem illũ cœlestem, quem in primitiua eccle sia Apostoli in domibus suis comedebant. Propter quem assequendum quotidie dicimus, Panem nostrũ quotidianum da nobis hodie. In signũ igitur charitatis & amoris porrigitur & capitur, vt sic quotidie capientes, dantis memoriam habeant, iuxta tex. in c. liquido. & in c. hoc sacramentum. de consecr. dist. 2. quem panem sicut Apostoli à CHRISTO, ita cardinales ab eius vicario capiũt: sed hoc interest, quia illi panem terrestrẽ, pariter & cœlestem capiebãt, hi verò terrestrem tantúm. Non omnes igitur qui capiunt panem de palatio, dicuntur familiares, continui B
commensales. Vnde exceptio familiaritatis facta in priuilegiis vel regulis, de talibus nõ intelligeretur. Et licet prędicta de iure vera sint, nihilominus vidi in Rota aliquãdo hanc curialium cũ cardinalibus amicitiam propter susceptam portionem post obitum dictorum curialiũ optima beneficia possidentium ad familiaritatem detorqueri, ad effectum consequendi sub isto prætextu beneficia vacantia tanquàm per obitum familiariũ: & ita vidi in vna causa Corduben. seruari, vbi fuerat probata per quendam cardinalem familiaritas, & continua commensalitas cuiusdam, qui verè nunquàm fuerat familiaris, sed accedebat ad cardinalem causa docendi eum in literis Græcis, Hebraicis, & Latinis: ob quã causam cardinalis portionem panis & C
vini non tanquam familiari, sed magistro ministrari iubebat, vt erat notum. Et ideo aduertẽdum: quia sub hac specie, sub bono & æquo plerunq; erratur, iuxta l. si seruum. §. sequitur. ff. de ver. obli. & incidimus in dictum Bal. in c. quia verisimile. de præsump. Circa alios verò officiales capientes panem ex palatio sæpe fuit dubitatum, nunquid per hoc censerentur familiares papæ, continui commensales ad effectum reseruationis beneficiorum: & illa difficultas nõ fuit vnquam decisa propter varias rationes pro vtraq; parte militantes: quas, vt tolleret S. D. N. Paulus papa III. per quandam regulam, siue extrauag. suam ad perpetuam rei memoriam nouissimè constituit & declarauit, Omnes officiales capientes panem in palatio, vel

D custodiam facientes, dici & censeri veros familiares, continuos commensales, & non per priuilegium, adeò ꝙ eorum beneficia censeantur excepta ab omnibus regulis & indultis, & tantùm papæ reseruata. Et quãuis de dicta extrauag. Cardinales sæpe cõquesti fuerint papę, supplicantes vt eã reuocare dignaretur, tanquàm illis multum prę iudicialem, ratione suorum seruitorum officialium, tamẽ papa nunquam fecit, imò secundum istam extrauag. iudicatum fuit in Rota per duas sententias in vna causa Ferrarien. Primò, coram D. Paulo Capisucco, secundò coram me de anno M. D. XXXVII. Est bene verum de mense Octobri, M. D. XXXIX. dubitatum fuit in vna Sagonien. parochialis de Chane coram R. D. Io. Paulo Ptolemæo,

E vtrum dicta extrauagans traheretur ad præterita, attenta ꝙ in ea sunt aliqua verba, quæ innuunt papam velle declarare dubia antiqua: & Rota cõformiter tenuit ꝙ non, tam propter maximum præiudicium, & scandalum inde resultans, tum etiam, quia verba & mens cõstitutionis potius inclinare videntur ad futura, & in dubio talis interpretatio capi debet, quæ est conformis iuri communi, vt in c. & c. fi. de consti. Apparet igitur ex prædictis, ꝙ ista omnia de constituendo aliquem familiarem, vel non, principaliter consistunt, vt dixi, in voluntate & consuetudine Cur. recipientis & tolerantis, & papæ constituentis, adeò quod cardinalis reciperet vnum in familiarem, vt ille sciente & tolerante cardinali, licet non mandãte, seruiret magistro

F domus, nihilominus esset familiaris continuus commensalis cardinalis, vt est text. in l. si verò diuiso. ff. de iis qui deiec. vel effu. & in l. 1. §. magistrum. de exerc.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, an dispositio istius regulæ, quæ loquitur de familiaribus cardinalium, habeat locum in familiaribus familiarium eorundem?

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ non, ex eo, quia famulus filij mei, non dicitur famulus meus, vt dicit glos. in ver. præteritæ. in l. 2. C. qui ęta. lib. 10. Sic etiam homo hominis mei, nõ est homo meus, vt dicit Spec. in tit. de feud. §. 1. col. 15. versi. 14. quęritur. & gl. in cle. 1. in ver. existere. de iureiur. Nec socius socij mei dicitur socius meus. l. nam in cij. ff. pro soc. Et idẽ dicimus, ꝙ colonus coloni mei, non

vasallus vasalli mei, dicũtur mei coloni vel vasalli, vt tradit A
Bal. in l.1.col.2.versi.quæro testator. C. com. deleg. & in c.
1.§.fi.fi contr.fue. de inuest. & est gl. magna in l. de acces-
sionibus. ff. de diuer. & temp. præscri. facit tex. cum gl. in c.
legitur. 81. dist. Eodem modo libertus liberti mei non est
meus libertus. l. Modestinus. ff. de verb. sig. l. si quis à libe-
ris. §. sicut liberti. ff. de libe. agno. & in l. alimenta. §. 1. ff. de
alim. & cib. leg. cum concord. vt scribit Alex. in consil. 99.
habito super narratis. in 2. col. versic. & si aliter. in 2. volu.
Similiter neque exemptus exempti, à me dicetur exem-
ptus meus. c. 1. de præben. lib. 6. Neque donatarius dona-
tarij mei, dicitur donatarius meus, vt in c. abbate. §. alle-
gabatur. de re iudic. lib. 6. Neque adhærentes adhærentis
mei, dicuntur mei adhærentes. Hinc est, ꝙ pax facta cum B
inimico, non extenditur ad eius adhęrentes, nisi expressè
dicatur, vt in cap. ad apostolicæ. & ibi doct. post Innoc. de
re iud. lib. 6. & Bal. in l. 1. C. de episco. & cleri. Pariter etiam
nec fautor fautoris mei, dicitur fautor meus, vt colligitur
ex c. in ver. principalis. de offic. deleg. Sicut etiam subdi-
tus episcopi, non dicitur subditus archiepiscopi: quanuis
episcopus sit archiepiscopi subditus, vt in ca. pastoralis. in
prin. de offic. ordi. Ex quibus infertur etiam, ꝙ familiares
familiarium cardinalis, non dicuntur eius familiares. Et
hanc opinionem tenet Guido Papa consi. 30. nu. 5.

Pro parte contraria, videlicet, ꝙ tales famuli familia-
rium, dicantur etiam familiares ipsius cardinalis vel pa-
pæ, est in terminis doctrina Saly. in l. 2. in fi. C. de episc. & C
cler. Vbi expressè tenet tales esse familiares papę vel car-
dinalis. Rationem ponit, quia seruiendo familiari papæ
vel cardinalis, dicuntur illis seruire: argu. text. in d. l. 2. & l.
debet. §. si seruus. ff. nau. cau. stab. Et ita seruus vicarij, ap-
pellatur seruus ordinarij, & seruus domini. l. dominus. §. 1.
ff. de pecul. leg. Et pro hac parte dicit esse tex. concluden-
tem in l. quæsitum. §. sed an instrumenti. ff. de fun. instru.

Illam etiam opinionem tenet Glossator hîc. & Moder.
Salmen. in tract. reseruat. in 30. Et secundum eam consu-
luit Ludouicus de Interamne, quondam doctissimus ad-
uocatus, & Rotæ auditor in consil. incip. An reuerendus
pater. in tertio dubio. vbi subdit, ꝙ sufficit papæ vel cardi-
nali, quòd sciat familiarem suum habere famulum. Ma-

D xime quando est persona, quæ honestè nō potest, nec solet sine famulo seruire, vt sunt secretarij, magistri domus, & similes personæ. Tali enim casu illa scientia cardinalis, etiam tacita, sufficit, & per eam videtur contrahi quædam societas cum famulis talium familiarium, quę familiarium æquiparatur: alleg. tex. in l. si verò diuiso. ff. de iis qui deb. & effu. & in l. 1. §. magistrum. ff. de exerc. Allegat etiam rationem: quia quando nobiles in domo cardinalis habent famulum, per hoc dicuntur magis seruire cardinali, & releuantur in pluribus per seruitium famulorum, & illud releuamen facit dominos magis expeditos & vacuos, quo ad seruitium cardinalium. Igitur seruiendo eis, videntur tales famuli cardinali seruire. Adde ad hoc bene facere con-

E Old. consi. 11. Vbi per plures rationes, quæ conferunt pro dictis, concludit legatum factum pauperibus comprehendere seruitores eorum, per quos releuantur. Et ita Old. sequuntur Ias. & Mod. Taurinen. in l. cui iuri dictio in col. ff. de iurisd. om. iudi. Facit etiam quod dicit Abb. in quanto. in 3. not. de censib. vbi etiam de Old. meminit. Deci. in l. lecta, in 5. col. ff. si cer. pet. & in l. scriniarios in col. C. de test. mil. Accedunt quæ Alex. dicit in l. si fundi si de vectigalibus. in 4. col. nu. 8. ff. de dam. infe. & Mod. repetunt in auth. habita. C. ne fil. pro pa. Vnde eadem ne qua dicimus q̄ subdelegatus delegantis, dicitur legatus primi delegantis. c. super quæstionum. in fi. de deleg. & vasallus vasalli, vt in cap. ad apostolicæ. §. pro-

F hoc. de re iud. lib. 6. Eodem modo & familiaris familiaris mei, dicitur meus familiaris. Habes igitur ex prædictis quæstionem pro vtraque parte dubitabilem.

Quid dicendum? Pro clara istius materiæ resolutione est considerandum, q̄ familiaritas in iure diuersimode capitur, vt notat Io. And. & Gemin. in c. licet. de priuil. lib. 6. & in c. fi. de ver. sig. & declarat Bal. in l. 1. C. de epis. & cle. Vbi dicit, q̄ quædam familiaritas est potestatiua, quædā est socialis: potestatiua est multiplex, vt ibi per eum, & per eundem in l. qui testamento. §. quicunque. ff. de leg. 1. Quantum ad familiaritatem potestatiuam familiaris familiaris mei, potest dici meus familiaris. Et ita procedunt allegata in secunda parte, & militant ea, quę dicunt Old. Sator, Iacob. de Belui. & Nicol. de Neapo. & And. de

in c.1.§.illud.de prohib.feudi alien.per Federic. Et sic familiares familiarium papæ, dicentur eius familiares, familiaritate potestatiua. Quia ex quo habitant in domo cardinalium, habent potestatem super eos, cùm possint eos de domo expellere. Quod fieri potest etiam, si famulus familiaris mei nullas haberet impensas à me, sed solùm habitet in domo mea. Et in ista potestatiua non requiritur, q̃ famulus sit receptus de volũtate mea, vel non. Sed hoc concernit dominum suum familiarem meum, qui ei ministrat impensas. Sed quo ad istam familiaritatem, quæ dicitur socialis, quæ in plus se habet, & continet in se potestatiuam, illa non contrahitur sine voluntate & acceptatione domini. Et illa voluntas à communiter accidẽtibus non habet effectum, nisi quando talis familiaris admittitur in domo, & in Tinello. Itaq; sit commensalis: & de tali loquitur text. in d.c.fi. Et ita familiaritas dicitur vera familiaritas, in qua concurrunt mens & dens: & sic voluntas & impensa. Et talis familiaritas gaudet omnibus prærogatiuis iuris communis & regularum. Et in ea militant omnia motiua superiùs facta pro parte affirmatiua. Et ista familiaritas socialis, quæ cum commensalitate coniungitur, quo ad effectum priuilegiorum debet continuari per quatuor menses, secundum dispositionem istius regulæ, ita ab Alexandro, Leone, Hadriano, & Paulo ampliatæ. Alia verò familiaritas non habet tempus. Sic itaq; famuli familiarium meorum recepti de voluntate mea, & descripti in rotulo aliorum familiarium Tinelli, comprehendentur sub ista regula.

A B C

Sed aduertendum vlteriùs, quia Glossator super illa regula Iulij 11. de prærogatiuis expectantiũ, in septima parte illius regu. q. vlt. tenet in quæstione præsenti familiares familiariũ, quo ad hoc vt gaudeant prerogatiuis regularũ debere habere tria. Primũ, quòd cardinalis ministret impensas famulo, sicut domino suo. Secundum, q̃ dominus propter seruitiũ illius famuli reddatur diligentior, ac magis expeditus, & vacuus ad seruiendũ cardinali. Tertium, q̃ ille famulus sit certus, & non incertus. Quibus concurrentibus, talis famulus familiaris dicetur familiaris cardinalis. alleg. tex. quem Ioan. 22. dicit pro casu istius quæst. allegasse, de quo Salic. loco superiùs alleg. meminit, & di-

Dcit concludentem in d.l.quæsitum.§.sed an instrumenti.

Sed considerandum est, quia text.in d.l.quæsitum non probat ista requisita. Nec me mouet, q̃ Ioan 22. cum allegauerit. quia licet ille fuerit in iure nostro doctissimus & multùm curiosus, vt latiùs in proœ. regulę dixi. Nihilominus nullibi constat, Ioan. ad hoc illum tex. allegasse: nec constaret, standū est ei, quando malè dicit. Non enim maiorem sibi in iure allegando potestatem vendicauit, quam Innocentius 1111. qui cùm posset ex eius dictis leges emendere, voluit tamen à quocunq; meliùs sentiente reprehendi, vt dicebat Hostien. se multoties ab eo audiuisse, quod refert Io. And. & Domi. in c. solet. de sent. excom. libro

Concludo igitur, q̃ vltra quod tex. ille non probat assumEptum Glossator dictum, etiam in se non est verum: quia iure cauetur, q̃ cardinalis famulos familiarium suorum cognoscere debeat. Quibus licet ipse cardinalis impensas ministret, non tamen ab ipso eliguntur, sed à patrefamiliuo. Mandant enim cardinales suis magistris domus, cuilibet ex familiaribus suis præcipuis habere titulum Tinello, ac eos in rotulo describi permittant. Clarum enim, q̃ tales famuli per familiares electi cardinalibus presententur, neq; ad voluntatē eius capiantur: sed quilibet familiarium famulum pro suo arbitrio penitus ignotum dinali sibi eligit, & sufficit cardinali, q̃ det vnicuiq; impensas. Nec etiam inspicitur, an propter famulum domus reddatur promptior, aut diligentior ad seruiēdum cardiFnali. Quia vltrà quod hoc à cardinalibus non indagatur, nec considerantur, qui mulctari iubent contumaces inuiētes, nihil ad propositum cōmensalitatis facit, an quis diligentior vel segnior reddatur, sed solùm inspiciatur, an cardinalis in domo sua famulis descriptis in rotulo impensas ministret. inde pendent leges & Prophetæ.

Putarem tamen vnum aliud requiri, quo ad effectum prædictæ familiaritatis socialis, videlicet, quòd familiares familiarium seruiant in domo cardinalis domino suo, & ad istum finem recipiantur. Quia tali casu intelligitur seruire cardinali: Secus verò vbi famulus seruiret domino suo non in domo cardinalis, sed extra domum, puta in vinea eius, vel apotheca, vel alio loco remoto. Quia tali casu non comprehenderetur familiarium appellatione, q̃ doc

dedarat Guido papa in deciſionibus Parlamenti, deciſ. A
551.in 4.col.dum reſpõdet ad l. Modeſtinus.Et ante ipſum
hoc dixit Bar.in l.de acceſsionibus. in princ.ff.de diuer. &
temp.præſcrip.& in l.Claudius.col.fi.ff.qui pot.in pig. ha.
Et ita procedit text.in d.l.nam ſocij. cum aliis argumentis
partis negatiuæ. Quæ omnia in ratione conſiſtunt, quia
quando famuli ſeruiunt dominis ſuis in domo cardinalis,
ex hoc domus cardinalis ex multitudine ſeruientium illu-
ſtrior ac honorabilior redditur: quia tanto magis honor
cardinalis augetur, quãto pluribus præeſt.arg.c.ex parte.
de conſti. & dixi ſuperius in alia quæſtione.Non ſic quan-
do extra domum ſeruiunt in negotiis non concernentib.
domum, nec perſonam cardinalis. & per hoc habemus
vnam limitationem ad concluſionem ſuperiùs factam.Se- B
cundò limitatur iſta concluſio, vt habeat locum in famulo
familiaris certo,nõ autem in incerto.Exempli gratia,Car-
dinalis dat expenſas pro me,& duobus familiaribus meis,
ego habeo quatuor in domo cardinalis, & neſcimus qui
ſint illi duo qui viuunt expenſis cardinalis.Tali caſu ratio-
ne incertitudinis,nemo diceretur familiaris,ar.l. duo ſunt
Titij.ff. de teſtam.tutela. Ita limitat Gloſſator in dicta re-
gula Iulij 11. & in regula 3. ſuprà eodem. Et opinio eius
videtur,iudicio meo,rationabilis. Vt igitur huiuſmodi in-
certitudo tollatur,faciat eos deſcribi in rotulo.

Tertiò,limitatur prædicta concluſio non procedere in
famulis familiarium ad tẽpus,& ad placitum:ſecus in per-
petuis.Ita limitat Iaſon poſt plures alios, quos ibi allegat
in l.ſcriniarios.in princ.C. de teſtan. milit. Tamen aduer- C
tendum eſt,ꝙ iſta limitatio procedit in caſa illius l.nec tra
hitur ad caſum noſtrum.Nam hîc non quęritur principali-
ter,an omnia priuilegia quæ dãtur perſonis dominorum,
competant eorum famulis.Quia licet regulariter ſit tenẽ-
dũ ꝙ ſic,per ea quæ latè ſuperius ſunt deducta,tamen mul
ti ſunt caſus,in quibus illa priuilegia non communicantur
famulis,vt ibi eſt caſus de priuilegio militis,propter ratio
nẽ quã ibi ponit Decius,& alij, qui nõ militat in famulo.
Sic etiã procedit dictũ Archid.in c.clericũ.el 1.11.q.1.qui fa
cit differẽtiã inter familiares habẽtes ſalariũ, & ſeruientes
ſine ſalario. Quia illa etiã differentia nõ valet in propoſi-
to,quia ſalarij perceptio nõ facit quẽ famulũ ad effectum

Distius regulæ.vt in l.Herennius.ff.de decur. sed commensalitas & seruitium. Et clarum est, quòd ita nobis seruiunt famuli temporales, sicut perpetui: & ita mercenarij, sicut nō mercenarij. Nam famulorum commensalium seruientium in domo cardinalium duæ sunt species. Quidam sunt mercenarij, & isti sunt viliores cęteris, prout sunt stabularij, coci, & alij similes infima seruitia exercētes, inter quos possunt adnumerari famuli famulorum. Et prædicti mercenarij, licet sint cæteris viliores, sunt tamen in domo Card. magis necessarij, & propter vtilitatem eorum, quia nō ita cum cardinali versantur, minus fauoris sperant: & ideo capiunt illud quod certius est, videlicet salarium. Et quia etiā tales communiter sunt pauperes non habentes aliunde

Evnde sibi necessaria comparent, nisi ex salario, quæ quidē paupertas fortè plures ex istis ad hæc infima & sordida ministeria deduxit, cum aliâs fuerint in bona domo nati: sicut de Dionys. Syracusano legimus, qui ex rege factus est pædagogus. Alij sunt famuli non mercenarij, vt sunt scutiferi, camerarij, capellani, & his similes, de quibus intelligitur dictum Nicol. de Neap. in l.habitatio.ff.de vēt. in pos. mit. qui voluit meliores impēsas tribui debere familiaribus Card. quàm aliis: nam intelligitur de istis, qui, vt plurimū in mensa, aut saltem in Tinello secreto ex residuo mensæ Card. comedūt. Et ex istis omnibus nō potest fieri illa distinctio inter perpetuos & tēporales, vt facit Iason in dicta.l.scriniarios. Esset enim ridiculū putare homines liberos, cuiusmodi sunt familiares prædicti, se perpetuæ seruituti dedisse, sicut serui. Sed omnes isti sunt tēporales famuli qui in curia militant, & seruiunt in loco suo cardinalis vel aliis prælatis sub spe melioris fortunæ: quæ cum primo obuenit, receptui canūt, vt sibiipsis viuāt: interim tamē nō desinūt esse familiares, & frui omnibus priuilegiis familiaritatatis, etiā si nō manerēt, nisi per mēsem in domo cardinalis. Ista enim est curiæ Ro. cōsuetudo, ꝙ familiares secundū arbitriū eorū & dominorū suorū, ac tēporū & personarū occasionē mutantur, & alij eorū loco recipiuntur, & nihilominus dicūtur, & sunt veri familiares, cōtinui commensales. Et ita etiā reiecta illa distinctione Archi. & Bal. tenet And. Sicul. in c.2. de foro compet. Cū quo quotidiana experiētia cōcurrit. Est tamē verū, ꝙ hodie pontifices

vt tollantur omnes difficultates, faciunt vnam regulam, A quòd quo ad hoc, vt quis familiaris & continuus commensalis dicatur, & reputetur, requiritur ad minus, quòd in Tinello per quatuor menses comedat, aliàs non gaudet priuilegiis familiarium, vt Hadr. hic, & Paulus voluerunt: quod qualiter procedat, alibi dicetur.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, an si cum familiaritate concurrat alia reseruatio, habeat locum ista regula? Exemplum ponamus, quòd per obitum familiaris vacat prima dignitas in Cathedrali vel collegiata, quæ sunt reseruatæ superius per regulam tertiam, an attendatur ista regula?

SOLVTIO. Concludēdum est quòd sic. Nam videmus, quòd si familiaris moritur in curia, beneficia ex tali vaca- B tione in curia sunt reseruata, alia reseruatione, quàm familiaritatis, vt patet in cap. 2. de præbend. lib. 6. Et tamen habet locū ista regula, vt hìc voluit Glossator. Ergo à fortiori quando est minor reseruatio, prout est illa inducta per regulam 3. sup. eod. Quia inter reseruationes apud sedem, nulla est maior illa. d. cap. 2. vt dicit Rota decis. 4. de præb. in antiq. Quia nō solùm est inducta de iure communi, sed etiam est confirmata per regulas. Et tamen voluerunt Domini, secundum opinionem Glossatoris hìc, quòd ista regula haberet locum in tali reseruatione, propter illam rationem, quia ex quo cardinales residēt in curia, & vt plurimum familiares sui ibidem in eorum seruitio moriūtur, si non caperetur huiusmodi interpretatio, regula deseruiret eis de vento, & rarò haberet locū. Fuit igitur capta in- C terpretatio, vt impetrantes talia beneficia sic reseruata, tenerentur istam regulam seruare. Et ista ratio à fortiori habet locum, quando beneficium seruatum minori reseruatione, vt est illa reseruatio dictæ regulæ 3. Igitur à fortiori idem in ea est concludendum. Et ita secundum istam opinionem concluserunt Domini in vna Palentina Abbat. de Trusillos, die 18. Februarij M. D. XXX. corā R. D. Petro Vor tin pro patriarcha de Hierusalē, contra Anto. de Astudilo. Et pro ista decisione facit, quia papa faciendo postea istā regulam posteriorem in fauorem cardinalium, videtur illam regulam tertiam anteriorem modificare. argu. l. non est nouum. & l. nam & posteriores. ff. de leg. videlicet, vt

D disposítio talium beneficiorum per obitum famil. capitu-
lium vacantium pertineat ad papam, tamen cum consen-
cardinalis. Et ita per secūdam constitutioné eiusdem con-
ditoris, receditur à prima, quo ad effectū istius priuilegij,
vt notat Bar. in cōstitutionibus particularibus, loquendo in
extrauag. ad reprimendā. in verſic. non obstante. circa bi-
nem. Quod pro notabili sequitur Curt. in repet. c. fi. in 3.
col. de consuet. & dixi latius in repe. mea. c. 1. de consti. in
6. qui tex. ita declaratur. Et talis interpretatio capienda est
in præiudicium concedentis, vt dicitur in ca. quia circa de
priui. cū cōcor. vt scribit Ias. in l. beneficiū. ff. de con. prin.

Sed aduertendum est, quòd cōtra istā opinionem quo-
dam antiqui doctores consuluerunt, dum iste casus accidit
E ret coram Grassis in causa Redonen. Capellæ. Dicebant
enim, quòd regula ista solùm loquitur in vna reseruatione
inducta ratione familiaritatis. Ergo non debet haberi lo-
cum in duplici, quia sub simplicibus non cōtinetur mul-
in materia restringibili, & exorbitanti à iure communi, si-
cut ista l. si ita scriptum. ff. de libe. & posthu. Quinimò ista
in materia fauorabili sub expressione duorum simplicium
veniat mistum, vt in l. Titiæ textores. de leg. 1. & l. legata
§. si vnus. de leg. 3. Tamen quando vnum tantùm simplex
exprimitur, tunc nunquam comprehenditur mistum, nec
de iure, neq; de benigna interpretatione. l. hoc legato
de leg. 3. & est text. etiam in ratione sui. in ca. cum nimis.
verò. de præben. lib. 6. Ita in casu nostro est dicendū, quod
F regula ista habeat locum in beneficio reseruato ratione
familiaritatis tantúm. Non enim est verisimile, quòd pa-
voluerit in sui præiudicium cōcedere tale priuilegium ca-
dinalibus, videlicet, quando beneficium ex alia causa re-
uatū fuisset, quod Hadria. & Paulus 111. hîc constituerunt.

Sed istis non obstantibus teneo primam opinionem, q
videtur verior & æquior. Pro qua sunt præmittēda duo
euidentiam istius regulæ. Primum, quòd ista constitu
respectu cardinalium, cui conceditur hoc priuilegium, e
fauorabilis: sed respectu impetrantiū est exorbitans. Q
tenus igitur cardinales concernit, lata interpretatione
adiuuanda, contra ipsum concedentem, iuxta tradita
Mo der. in l. beneficium. ff. de consti. princip. & ca. quia
ca. de priuileg. & talis extensio est, ideo benigna est

pretatione prosequenda. Quia conseruat spem bene ser- A
uientium. vt dicit hic Fely. in alia proposito de commen-
da laquens. Sed quantum ad ipsos impetrantes, hæc con-
stitutio, vt dixi, exorbitans iudicatur, & ideo contra eos
stricto & proprio modo interpretari debet, ne videlicet in
pœnam in ea contentam incidant.

Secundò, circa intellectum præsentis quæst. & istius re-
gulæ est præmittendum, quòd reseruatio inducta per re-
gulas potest considerari dupliciter, aut ratione personæ,
aut respectu rei. Declaro, reseruatio quæ ex familiaritate
resultat, ista est personalis, quia procedit intuitu personæ,
sicut est etiam illa Protonotariorum, collectorum, & reli-
quorum officialium. Alia est reseruatio, quæ cõcernit prin
cipaliter ipsam rem, licet secundariò personam, vt est illa B
reseruatio primarum dignitatum in cathedralibus & col-
legiatis, de qua in regula 3. suprà eod. cum aliis similibus.
Nam licet illæ dignitates adhæreant personis, in reseruа-
tione tamen consideratur principaliter locus & ipsa res, li
cet secundariò persona. Et inter istas duas reseruationes,
personalis reseruatio est dignior, licet aliquæ ex realibus
reseruationibus sint fortiores, vt est illa. ca. 2. de præbend.
libr. 6. & quædam aliæ. Et ista stant simul, quòd vna res di-
catur fortior, altera etiam maioris comprehensionis, &
quòd non sit dignior: vt patet in actionibus personalibus
& realibus & in iudice ordinario & delegato. De quo per
Laf. & Modern. in rubri. ff. de iurisd. omnium iudi. & in rub.
ff. de offic. eius. tradit latè Decius in rubr. de offic. deleg. C
In proposito igitur personalis reseruatio dicitur reali di-
gnior, ratiõe dignitatis personæ quæ attrahit ad se aliam,
iuxta l. iustissime. ff. de ædil. edict.

Modò ad propositum q. dico sic, quando familiaris car
dinalis durãte familiaritate sua obtinet dignitatẽ primam
post põtificalẽ in cathedrali, vel in collegiata, prout in illa
Abbatia de Trusillos, de qua superius est dictum, tũc cõcur
rũt duæ reseruationes in persona vnius, videlicet, persona
lis & realis. Tũc enim personalis tanquã principalis debet
esse in cõsideratiõe, vt illa attrahat aliã tanquã accessoriã.
Itaq; dispositio loquẽs de personali reseruatiõe, si vna cũ
illa cõcurrit, realis sub illa dispositione cõprehẽdetur, ma
xime, quia hæc interpretatio tẽdit in fauorẽ Card. contra

conce

D concedentem, quòd admittitur, vt in decis. 97. in no. Hinc dicit Egid. in decis. 425. ꝙ si Papa concedit indultum Cardinali, ꝙ possit conferre beneficia reseruata, poterit conferre ea quæ sunt duplici reseruatione reseruata secundũ dominos, & sequitur Fel. in c. in nostra. in 6. corr. de rescr. & Mod. in tracta. reserua. in 3. q. ex quibus dictis prædicti Doct. voluerunt regulam 6. Cancellarię, quæ officia cursorum & cubiculariorum reseruat, habere locum quando vnus & idem est cursor & cubicularius. Et ita procedunt ea quæ dixerunt Domini in illa causa. Sed quando concurrerent in vna persona, duæ reseruationes personales, vel duæ reales: tunc vtraq; est principalis de per se, & non veniunt sub dispositione loquente de vna reseruatione, &

E procedit secunda opi. Et tali casu pręponderat potentior, quę debet attẽdi in fauorem Pontificis cõferentis. Exemplum, si familiaris Cardinalis fieret familiaris Papæ, vel Protonotarius, collector, auditor, vel habet aliquod officium de contentis in regulis 4. & 6. quod datur principaliter propter personam. Tali casu reg. ista, quę loquitur de vna reseruatione personali, non comprehenderet aliam, vt tenuerunt sæpe Domini, & tenet expressè Fel. hic. facit decis. 16. de præb. in antiquis. Et ita in vna Senescen. Prioratus, coram me, de mense Febru. M. D. XXXVIII. dictum fuit per Dominos. Et de hoc meminit hic Glossator, sed dicat, ꝙ de anno 1485. fuit practicatum cõtrarium in vna Protonotario & scriptore, qui fuerat familiaris vnius Car-

F dinalis, & beneficia fuerunt reseruata Cardinali ratione consensus, iuxta dispositionem istius regulę. Sed dicit hic fuisse causatum propter quandã constitutionẽ siue capitulum factũ in conclaui, tẽpore electionis domini Innoc. qua cessante tenendum esset contrarium. Sed hodie hanc dubitationem, quo ad beneficiũ reseruatũ, collatũ familiari ante familiaritatẽ, & quo ad reseruationẽ officiorum regulæ Hadriani & Pauli, sustulerũt, quæ voluerunt Papã de talibus disponere posse. Sed quo ad capitulũ cõclaui, nescio an illud istis temporib. sicut tempore Alex. renouatum fuerit. Sed satis constat illud summos Põtifices nõ obseruare. Nã licet illa capitula facta in conclaui, per nouum Pontificem iurata fuerint: nihilominus sunt plures Doct. qui tenuerũt, ea summum Pontificem non ligare, vt

Anto.

Anto.de But.in c.1.de const.qui exemplum ponit in Gregorio XII. qui iurauerat quædam capitula in conclaui,& postea contrarium fecit.Et idem de Paulo II. refert And. Sicul.in c.in præsentia. in 24. col.de proba. Et in c.1.in 2. col.nu.7.de iura.calū. Vbi dicit se consuluisse in fauorem eiusdem Papæ Pauli, ꝙ non teneretur talia capitula obseruare. Et illud consilium fuit tentum & obseruatum, & postea missum Regi Francię,vt idem ibi refert.Licet de illis capitulis non obseruatis per Paulum conqueratur, & doleat Cardi.Papi.epistola 177.incip.Quid est hoc Paule? & contra illū inuehitur,& excandescit idem Card.epistola 419.incip. Egid. Et quanuis super hoc possint plura dici, quę tradunt Mod.in tract.iuramenti.& Deci.in consi.150. nihilominus, quia non faciunt ad propositum,omitto. B

Circunscripta igitur tali constitutione conclauis, concludo reg.istā isto secundo casu non habere locum : quia concurrentibus in persona vnius duabus reseruationibus personalibus vel realibus potentior attenditur. Et in casu isto certum est,ꝙ ex istis duabus reseruationib.potentior est illa reseruatio, ratione officiorū, vel familiaritatis Papę,quàm familiaritatis Card. Quod ex eo patet,ꝙ omnes summi Pontifices incipiendo à Ioan.XXII.primo regularum conditore,semper de huiusmodi officialium reseruationibus in suis reg.mentionem fecerunt : de familiarium verò reseruatione,non omnes. Et adeò summis Pontific. officialiū reseruatio chara & peculiaris fuit,ꝙ nō cōtenti fuerunt solis reg.eorum beneficia & officia reseruare,nisi C etiam super hoc plures extrauagantes publicarent, vt patet in extrauag.Pauli II.Ad Romani &c.& nouissimè hoc prouisum est per regul. Hadriani & Pauli. Super quibus multæ decisiones in contentione factæ reperiuntur. Et longè plures quæstiones illarum occasiones subrogatæ, quarum aliquas scribit Bartholomæus Belenzinus,quondam Rotæ auditor,in tract. de chari.subsid.in vltima parte.Et Gaspar de Perusio,& latiùs Mod.in trac.reseruationum.Itaque ex prædictis concluditur, ꝙ dicta officialium reseruatio tanquàm principalis & importās debet attendi quo ad hoc,vt Papa liberè absque consensu Cardinalis conferre possit.Regula igitur loquēs de vna reseruatione isto casu locum non habebit in alia.Sicut dicimus in dua-

D bus seruitutibus, ꝙ vna remissa, alia in statu suo remanet, vt in c.ex tuarum.de auth.& vsu pal.& l.si domus.ff.de ser. vrb.prę̄d.Et ita in specie,licet nō per prædicta motiua,tenuit Rota in familiaritate Papæ, & Cardinalis concurrentibus in personā vnius.Nam voluit illam Papæ debere extendi,adeò ꝙ non requiratur aliqua mētio familiaritatis Cardinalis,neq; illius consensus, tanquā ꝙ magis lumen obfuscet minus,iuxta c.volētes.de of.leg.& c.si omnia.c. q.1.vt in terminis adnotauit D.Gul.Cassio.in suis Collect. decisio.Rotæ,decis.incip.Stante familiaritate,&c.vbi pro ista opi.aliquas rationes scribit, respondendo ad quędam contraria,quæ ibi videri poterunt postquā sunt impressa. Est bene verum ꝙ adhuc illud motiuum, videlicet, ꝙ in
E materia exorbitanti sub simplicibus mistum non cōprehendatur, validè obstat. Adeò ꝙ die 20. Nouemb. M.D. XXXVI.in vna Romana pecuniaria,coram R.D.Io.Paulo pendente,Domini mei concluserunt,illud dictum habere locum in regula,de nō appellando ante diffinitiuam sententiam. Nam illa regula ex quo loquitur in commissionibus,per quas causa appellationis cōmittitur, volentes nō habere locū in casu misto, videlicet in cōmissionibus per quas non solùm causa appellationis, sed etiā negotium principalis cōmitteretur.Ratio fuit illa,quia ex quo materia
F est exorbitans à iure , & loquitur in vno casu simplici, non debet habere locum in misto , iuxta ca. statutum de elect.li.6.iuncto c.licet canon.eo.tit.& aliis motiuis, quæ breuitatis causa non refero. Quæ quidem decis. potest ratione sui adaptari ad præcedentia:tamen ex distinctionibus superiùs factis,facilè hoc obiectū tolli potest, sunt & aliæ plures quæstiones , quas signat hìc Glossatores prædictis resolui poterunt,quas ne sim prolixior,omitto.

Illud tamen non est omittendum,ꝙ modernis temporibus ista difficultas pro maiori parte per modernos pontifices,maximè per Iulium & Hadrianum, & S.D.N.Marcellum III.in regulis suis sublata videtur,qui vltra alios plura ad regulas prædecessorum suorum addiderunt.

QVAESTIO DECIMA SEXTA.

QVAERO, dicitur hîc, ꝙ in impetratione beneficii vacantis per obitum familiaris, nomen & titulus Cardin.eiusdē exprimendus est,aliàs gratia,&c.

Qui

Quid si Cardinalis fuit absens tempore impetrationis de licentia Papæ, vel aliâs, an tali casu requiratur expressio nominis & tituli? A

SOLVTIO. Glossator hîc tenet in duobus locis q̃ sic, ex eo, quia dantur duo priuilegia Cardinali, scilicet, q̃ exprimatur eius nomen & titulus. Item quòd habeatur eius consensus. vnde licet absentis Cardinalis cõsensus requirendus non videatur, debet tamen in literis de nomine & titulo eius mẽtio fieri, quia regula est iuris, q̃ ex duobus, vno sublato, non censetur aliud remoueri: arg. l. si domus. de seruit. vrb. pręd. c. ex tuarum. de auth. & vsu pal. Et ita dixit Glossator se in Palatio meminisse sententiatum. Et ista opinio mihi placet, quia eam sequitur Fely. in quibusdam apostillis ad regulam 7. suprà eo. qui dicit ita in Rota seruari. Et sic secundum istam opinionem hodie, quæ numeratur 4. Iulij M. D. XXXIX. iudicauit Rota in vna Maeloui. Priorates coram R. D. Raynaldo Petrutio. B

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, quid si Cardinalis fuerit absens à curia per duas dietas, venationis causa, vel aliâs: an sicut nominis expressio, ita requiratur tali casu eius consensus?

SOLVTIO. Glossator hîc in 2. fo. tenet q̃ nõ: quod seruatur etiã in mediis annatis, de quib. non participant absentes, nisi eisdẽ concedat Papa, quod non libenter facit. Ratio istius opi. est, quia iustum est, vt absentes nõ gaudeant isto priuilegio, ne sic Papa solus & sine consiliariis maneat: & adeò ista opi. videtur vera, q̃ etiã si Cardinalis absens à Papa breue restitutoriũ obtineret, q̃ collationes per obitum suorum familiariũ factæ absq; eius consensu non valeant, illud breue intelligeretur in casibus, in quibus requirebatur cõsensus Cardinalis, si præsens esset. Ita in vna calagurit. coram D. Iacobatio Ioan. Baptista de Senis quondam egregius aduocatus se obtinuisse retulit. C

Mẽ tamen Glossator hîc in fi. sui cõmenti se inuoluit, & propter literã mendosam videtur eius opi. turbari. Sed vt puto, videtur inclinare in contrariũ sententiã, videlicet, q̃ habeat locum regula. Adde, q̃ eandẽ opi. tenet Fely. licet etiam corruptè in apostillis 7. regulę, suprà eo. & assignat rationẽ: quia talis existens infra duas dietas censetur esse

D in curia,& habetur pro præsente, iuxta tex. in c.præsenti. de præbend. lib.6. quem etiam allegat Glossator hic.

Sed aduertendum est,q; iste casus accidit tempore Pij II.in persona Cardinalis Papiensis,cuius extant epistolæ illæ celebres,illorum temporũ historiam contexentes. Et post longas disputationes fuit tunc dictum, regulam non habere locum.Cuius conclusionis neq; ratio,neq; allegatio apud me extat, nisi quædam simplex memoria facti, quam reliquit mihi vir ille summus Lauren.Card.Sanctorum quatuor. Sed quia hæc simplex & nuda facti memoria fortasis non omnium animos mouebit, altius igitur hæc materia repetenda erit, & in primis pro parte negatiua, videlicet, quòd non requiratur absentis Cardinalis

E consensus,facit, quia regula ista loquitur in cõsensu præstando, quando Cardinalis in curia præsens fuerit: ergo debet intelligi de vera præsentia, non autem de illa quæ per interpretationem in certo casu speciali extensiuè legitur,prout in d.c.præsenti.qui quidem tex.non protest declaratiuè, sed extensiuè, cùm id non esset de iure communi, quo,secundum Domi.ibi,in prin.in 1.q. Nam in dicto casu ficto nõ possunt verificari verba regulæ, quæ de eo qui est in curia loquitur. l. quicquid astringendæ.ff.de verbo. obli.l.1.§.hæc verba.de neg. gest.quia verba in dubio debent intelligi de actu vero,nõ de ficto,vt notab. dicit Bal. in l.1.§.hoc interdictũ.per illum tex. ff.de fonte. Cauetur dictę absentię qui ab ista regula excipitur,relinquatur

F bet, tanquam omissus sub dispositione iuris communis iuxta vulg.l.commodissimè.de libe.& posthu. Secundum quam iuris dispositionem beneficia vacantia in curia Papam liberè conferuntur.c.2.de pręb.li.6.Et hoc ratione & iuri cõsonat,vt ita restringatur regula ista, cùm secus contra regulas iuris, & sit odiosa,cùm per eam posset multo diuturnior vacatio, dum consensus Cardinalis prometur, quia non ita de facili per quemcunq; potest haberi.

Prætereà videtur ex alio,q; dispositio d.c.præsentium posit ad istam materiam adaptari: quia est multũ similis ista diuersa.Nam ibi nõ fit reseruatio beneficiorũ vacantium per obitum personarũ ibi expressarum propter meritum vel fauorẽ earũ,quia sint præsentes in curia, sed ideò fit reseruatio propter fauorẽ principis reseruãtis.

dicit Ioan.Andr.in cap.2.eodem tit.Vnde quantũ ad pon- A
tificem nihil interest, an personæ de quibus agitur in d.c.
præsenti,sint verè præsentes,vel per fictionem, quia vtro-
que modo pontifex consequitur intentum suum. Sed be-
ne interest pontificis,quo ad regulã istam, de qua præsen-
tia debeat intelligi. Quia papa dat cardinalibus istud priui
legium regulæ,ex eo, quia secundum eorum officium assi
stunt papæ cõsulendo , & in arduis sedis Apostolicæ nego
tijs operosè agendo.cap. fundamẽta.§.decet.de elect.lib.
6.Hinc est, quòd sine licentia recedere non possunt , cùm
habeant alas ligatas,secundum Hostien.in cap. ecclesia ve
tus.el 2. de elect. Cùm ex eorum officio assumere debeãt
pondus diei & æstus,sicut illi qui sunt vocati in partẽ soli-
citudinis,iuxta text.in ca.decreto. 2.quæst.6.Et ob eã cau- B
sam meritò priuilegiis honorantur,secundùm Oldr.consi.
48.incip. ius commune. Apparet igitur esse contra naturã
sui officij , si cardinalis de latere principis se vel paululum
subtrahat.Cessat enim tunc causa priuilegij & fauoris,cùm
nec tunc illustrantur comitatu lateris principis,cuius meri
to cardinales assistentes eidem sunt cæteris chariotes.l.
1.C.de præpo.labo.lib.12.secundùm Bald. in rub.ff.de off.
consu.& in ca.olim.de rescrip. Nam non ita æqualiter splẽ
det,qui abest,sicut qui præsens est.secundum Bald. in l.cũ
multa.C. de bonis quæ liber.quia inter absentes cardina-
les,etiam de licentia papæ,& præsentes longum est discri-
men.Nam,vt dicit idem Bald. in cap. bonæ.el 1. de postul.
præla.Cardinales residentes in curia æquiparantur stellis C
fixis,quę non mouẽtur nisi motu orbis,sicut & cardinales
nõ mouẽtur nisi motu papæ.Sed cardinales legati, qui de
licentia papę absentes sunt,æquiparãtur cõstellationibus,
siue planetis,qui mouentur motu ꝓprio,nutu Dei,sicut &
legati nutu papæ.Et ideo cardinalis præsens reputatur di-
gnior absente,vt dicit Andr.Sicul.in consi.57. in 5. col.nũ.
2.lib.1.Et latiùs hoc probat idem And.Sicu.in cõsi.1.in 21.
col.lib.1.Hinc processit,quòd cardinales residentes in Ro
mana curia excusantur à residentia suorum beneficiorum
propter assistentiam papæ. Intelliguntur enim ex hoc sin-
gulis ecclesiis deseruire , vt dicitur in d.c.bonæ . & in cap.
cum dilectus.de clericis non residẽ. Et ideo in cap. ex ge-
stis.de cleri.nõ resid.ille cardinalis,de quo ibi text. loqui-

Dtur, priuatus fuit, quia non residebat in curia in titulo in
nec assistebat papæ, vt dicit Ioan. And. in addit. ad Specul.
eod. titu. circa fin. & tenet Old. consil. 48. incip. ius comm
ne. Itaque cùm dictũ ministerium non possunt impedere
vagantes amœnitatis gratiâ, cessat tunc fauoris prærog
tiua: nec possunt dici esse in curia, vt regula exigit. Tene
tur enim assistere, vt dicitur in dicto §. decet. quod ficti
quit ab eo, qui à conspectu est remotus. Et licet per lice
tiã, quã fortassis cardinalis tũc discedens cõsequi pote
quo ad ordinarios fructus capellæ pro præsente habeat
beret: nihilominus ex quo dicta absentia est fauore pa
prio concessa, non autem vniuersalis ecclesiæ, cui fam
tenetur: iuxta cap. bonæ. de postul. prælat. non potest
Etari præsens, quo ad ea quæ speciali priuilegio dantur
sentibus, nisi specialiter concedatur, vt voluit Ioan. And
cap. fin. de consuetu. lib. 6. ita limitans dictum Archid.
& sequitur Abb. in c. ex parte. de cler. non residentibus
fi. Itaque fructum dictæ affectionis, siue benequolentiæ
certè charitatis, absens nullo pacto prætendere pot
Ista sunt quæ trutinanti calamo pro parte negatiua
possunt. Si quis tamen primam partem affirmatiuam
vellet, multa de facili dicere posset: quia materia est
ceps, & patitur multas rimulas. In primis posset ad
illud, quod tradit Albe. in tract. statu. parte 4. q. 8. vbi
quòd ille qui corpore est in vno loco, animo tamẽ
te est in alio, censetur ibi esse, vbi mentaliter, non vbi
Fporaliter existit. allegat inter alia. l. nihil. ff. de capti.
dinalis absens, causa venationis, habuit animum
Ergo existimandus est semper Romæ fuisse.

Accedit, quod dicitur in §. pauonum. in fin. de re
vbi dicitur, quòd animal quod nostrum est, etiam à
ferum fuerit, nunquam tamen nostrum esse desinit,
animum redeundi habuerit. Reuertendi autem
nunquam quis amittere censetur, nisi postquàm re
di consuetudinem deseruerit. Ita dicitur ibi. Sed
lis, qui abfuit causa recreationis, non deseruit curiam
redit. Igitur, &c. Et pro ista parte faciũt ea quę
in c. in nostra. in penult. & fi. col. de sepult.

Et in summa vltra prædicta, pro ista parte faciũt
cim fundamenta, quæ quidem Moderni curiosi

quæstione cumularũt in quibusdam allegationibus nouiter impressis, allega. 20. quæ ibi videri possunt. Vbi dictus doct r consuluit pro quodam parafrenario cardinalis, qui abfuerat animo redeundi. A

Postremò vltra prædicta, pro ista parte facit, quia priuilegia istius regulæ concessa fuerunt cardinalibus propter tres rationes. Prima, vt honori eorum deferatur, vt refert Egidius decis. 632. in princip. Secunda, propter onera, quæ habent in alendis familiaribus, iuxta decis. 16. de præben. in antiquis. Ac vt spes bene seruiẽtium tali priuilegio sustineatur, vt Rom. dicit in consil. 498. Tertia, vt assistant latери papæ, vt superiùs dictum est. Vnde licet ista ratio assistentiæ ad tempus cesset, aliæ tamen rationes militant, in quibus potest istius regulæ dispositio sustineri, iuxta vulg. B §. affinitatis. institu. de nupt. & tradit Iaſ. in l. cum filio. col. 23. ff. de leg. 1. in l. dedi. la prima. in primo notabili. ff. de condict. cau. dat.

Tenendo tamen aliam partem, ad ista posset responderi. Primò ad adducta superiùs, quòd procedant secundum fictionem, quæ nõ habet locum in casu nostro, per ea quæ dicta fuerunt. Ad istud vltimum de. §. affinitatis. respondeti potest ex traditis per Decium in cap. cum cessante. de appellat. quòd non procedant, quando causæ sunt connexæ: quia tali casu requiritur omnium concursus, vt tradunt Modernus amplo tracta. præscript. fol. 17. in fin. & Iason in l. in testamento. col. 12. C. qui testamen. fac. pos. & sic limitatur d. §. affinitatis. Vel procedunt quando omnes rationes sunt à iure expressæ, vt dicit Lanzello. Decius in l. singularia. in 2. colum. ff. si cert. pet. Sed hîc nullæ prædictarum rationum sunt expressæ in regula. Igitur requiritur concursus omnium, cùm omnes sint finales tendentes ad idem. Vides ergo ex prædictis, quòd quælibet pars in disputationis congressu sustineri potest. Tamen illa opin. est communior, quòd quando cardinalis est longo tempore absens, vel pro negotiis multùm distat à curia, cõsen C sus eius requiri non debet. Ratio est, quia talis absens reputatur pro mortuo, vt not. docto. in c. præsentata. de testib. & Ioan. Andr. in cap. si cõtra. de offic. deleg. lib. 6. Imò etiã absentia modici temporis multũ de priuilegiis demit, per ea quæ dicit Ioan. de Platea in l. 2. C. vt dignit. ordo

D ſerue.vbi voluit, quòd maioris eſt honoris electio fa
præſente cancellario principis, quàm ſi mittatur libi ad
mum. Ex qua lege vnum aliud inferunt ibi docto. quòd d
gnitas collata præſenti eſt honorabilior, & præfertur il
quæ cõfertur abſenti. Et propterea voluit gloſſa in rubr.
ff. de offic. conſul. & gloſſa in rubri. de officio procons
quòd conſul, qui eſt illuſtris, quando abeſt, non dicitur i
luſtris, ſed ſpectabilis. Et ex iſtis poſſet etiam inferri ad c
riales reſidentes in curia, qui ob eam cauſam plura conſe
quũtur priuilegia, vt latè ſcribit Bartholomæus Caſſaneu
in catalogo Gloriæ mundi. in 6. parte. in 22. conſideratio
E ne. cum ſequentibus. Secus, quando parum diſtat à curia
ilico reuerſurus, vt quãdo abeſt venationis cauſa. pro qu
opi. faciunt ea quæ in præcedenti. q. dixi.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, ſi familiaris, mortuo ſuo cardinali ſe tu
fert ad alium cardinalem, & moritur, nũquid iſte
cundus cardinalis debeat præſtare conſenſu
ex quo primus cardinalis eſt mortuus?

SOLVTIO. Gloſſator hîc in penult. colum. ponit qu
ſtionem, ſed inuolutè. Et ideo ſuper hoc diſtinguendi ſu
duo caſus.

F Primus eſt, circa beneficia acquiſita durante ſecundi
miliaritate, & in iſtis non eſt dubium, quòd ſecũdus C
debeat præſtare conſenſum, per text. hîc. Et in hoc p
Gloſſatorem non dubitaſſe, licet obſcurè loquatur.

Secundus caſus eſt, circa beneficia acquiſita per fami
rem, durante prima familiaritate cardinalis primi d
Et in hoc eſt ſubdiſtinguendum, quòd aut cardinalis p
mus dominus viuit, & illius eſt requirendus conſenſ
hîc dicit tex. Aut verò eſt mortuus, & iſta regula ſuper
nihil diſponit. Sed prima facie videtur dicendum diſp
tionem talium beneficiorũ liberam ad papam pertine
ex eo, quia per ceſſationem familiaritatis cardinal
in regula tertia, ſuprà eod. beneficia diſpoſitioni ſu
uat: ergo nihil debet in hoc facere ſecundus cardina
quia quod lex nõ dicit, nec nos dicere debemus, vt gl
prætor. & iſta interpretatio tenenda eſt, in dubio tã
fauorabilis, quia per eam reuertimur ad ius commune
quo in cap. 2. de præbend. lib. 6. quod voluit benefi
cau

cantia in curia ad liberam papæ dispositionem pertinere. A
Et iste recursus ad ius commune reputatur fauorabilis, vt
dicit gloss. magna in cap. 3. de præbend. lib. 6. cum vulg. de
quibus per Moder. in l. si vnus. §. pactus. ff. de pact. & in
cap. cum accessissent. de constit.

Et licet Gemi. in consil. 93. & Egidius relatus per Tho.
Fastoli in decis. Rotæ in causa. 28. dubio 2. aliâs dubio 53.
Et Nicol. Milis in verbo, reseruatio. §. vlt. voluerint huius-
modi reseruationē cessante familiaritate extingui. itaque
dicta regula. 3. non videretur habere locum. Nihilominus
contrarium est verum, videlicet quòd reseruatio semel cau-
sata propter familiaritatem, non extenguitur cessante fa-
miliaritate, vt dicit decis. 2. in titu. de præbend. in antiquio-
ribus. Et est clara extrauag. Pauli secundi. titu. de præbend. B
incip. ad Rom. &c. de qua superius feci mentionem, quam
miror præfatos doctores non vidisse, cùm iam edita fuis-
set. Illa igitur extrauagans, de qua etiam in regulis Can-
cellariæ sæpe fit innouatio, imponit finem huic quæstioni,
quòd talis reseruatio non expiret, cessante familiaritate.
Extat in puncto conclusit tempore nostro Rota, vt refert
Dominus Petr. And. Gammarus in tracta. legati. lib. 3. fol.
66. per plures rationes & dicta Doctorū, quas breuitatis
causa, & quia huc non pertinent, non refero. Sed redeun-
do ad quæstionem, nunquid quādo familiaritas primi car
dinalis cessat propter mortem primi cardinalis, si familia-
ris transit ad seruitium alterius cardinalis, est dubium, nun
quid mortuo familiari iste secūdus cardinalis debeat con- C
sensum præstare, vt dixi. Videtur quòd non, per regulam
3. suprà eod. Sed si bene consideretur, illa regula non ape-
rit quando primus cardinalis fuisset mortuus, sed loquitur
indistinctè, & ideo debet declarari per istam regulam po-
steriorem, quæ clarè loquitur, quando familiaritas primi
cardinalis non fuerat dissoluta per obitum cardinalis: ar-
gumen. l. sed & posteriores. ff. de legi. Et ideo non abs re
Glossator hîc se inuoluit, & allegat pro parte affirmatiua
text. in c. 1. §. fin. ne se. vac. libr. 6. & text. regulæ hîc in ver-
bo habebunt. Posteà in contrarium allegat. d. §. fi. Et sub-
dit se credere in curia primam opinionem practicari pro-
pter Card. viuentes, qui per fas vel nefas volunt habere
prærogatiuas. Hæc Glossator.

D Sed aduertendum est diligẽter, quòd Glossator hic gra-
uiter decipitur circa decisionẽ istius quęstionis. Nã omissio
text. allegato per eum in d. c. 1. ne se. vac. lib. 6. qui non facit
ad propositum, ex quo loquitur in requirẽdo consilio, de
quo hic non loquimur, sed de requirendo consensu. Inter
quæ est magna differentia, prout dicit glossa ordinaria in
verbo, consensus. in cap. si pro te. de rescript. lib. 6. est con-
siderandum, quòd etiam si prosupponimus illum text. in
consensu habere locum, nihilominus illud procedit in ma-
teria in qua est expeditum, consensum requiri. Sed in casu
istius quæst. illud est de quo dubitamus, si debeat secundi
cardinalis consensus requiri. Et proculdubio si inspician-
tur verba istius regulæ, debemus concludere quòd non.
E quia regula requirit cõsensum cardinalis, quo ad benefi-
cia, quæ durante familiaritate acquisiuit. Sed iste familiaris
tempore familiaritatis secundi cardinalis nihil acquisiuit
sed tẽpore primi. Ergo regula non procedit hoc casu, quia
cum limitatè loquatur circa beneficia acquisita tempore
familiaritatis, limitata causa limitatũ effectũ producere de-
bet. vulg. l. in agris. de acquir. re. do. Et illa qualitas acqui-
sitionis durante familiaritate, debet adesse tempore quo
præstatur consensus. Cùm igitur in casu isto non concur-
rant prædicta, concludendum est, collationẽ liberam pre-
dictorum beneficiorum pertinere ad papã sine aliquo con-
sensu istius secundi cardinalis. Imò quando verba regulæ
non essent clara, ratio iuris hoc suadet: quia cùm regula
F ista, vt sæpe dictum est, sit exorbitans à iure communi im-
pediens collationem liberam beneficiorum papæ sibi ad-
tam à iure, vt in cap. 2. de præbend. lib. 6. debet strictè in-
pretari. Cùm etiam grauet impetrantes hoc onere, & in-
tute exigendi consensum, qui sæpe cum magna difficulta-
te, vel nunquam haberi potest: quod etiam tendit in gra-
præiudicium ecclesiarum, quarum diuturna vacatio est pe-
riculosa, iuxta cap. ne pro defectu. de electione.

Confirmatur ista opinio, quia clarũ est huic regulæ
cũ nõ esse, quãdo beneficia per familiarem post familia-
tatem acquisita fuerũt, vt patet in text. & clarius probatur
in d. extrauag. Pauli, de qua in superioribus quæstionibus
mentio facta fuit. Ergo eodẽ modo neq; habebit locũ re-
gula in beneficiis acquisitis ante familiaritatẽ istius secundi

cardinalis, cùm sit eadem ratio : & tenet expresse Gaspar A
de Perusio antiquus doctor, & Episcopus Frequentinus in
Tract. reseruationum. fol. 8. nuper à me typis dato.

Sed qui vellet primam opinionem defendere, de facili
posset, quia pro illa opin. videtur facere in individuo con-
silium Pet. de Anch. 398. Vbi adparet, ꝙ Benedictus XIII.
acceptauerat vnum absentem in familiarem, qui ante fami
liaritatem beneficia acquisiuerat, accidit, quòd eo mor-
tuo, fuit dubitatũ nũquid eius beneficia fuerint reseruata,
& Petrus de Ancha. videtur ibi sentire quòd sic ex eo, quia
papa Benedictus ea tanquam reseruata liberè contulit : &
tamen illa beneficia non fuerant acquisita durante familia
ritate, sed ante familiaritatem. Et licet Pet. de Anch. ibi te- B
neat prouisionem non valuisse, illo respectu quia receptio
familiaritatis non valuit : tamen à contrario sensu videtur
sentire, ꝙ si receptio tenuisset, prouisio valeret. Pro qua
opinione videtur esse text. in d. regu. 3. suprà eod. si rectè
inspiciatur. Vbi reseruantur beneficia, quæ familiares con-
tinui cõmensales obtinent, & in posterum obtinebũt, &c.
Pondera verb. Obtinent, quod denotat beneficia iam esse
obtẽta tempore quo reseruãtur. Nam est verbũ præsentis
& præteriti. Itaque illa regula non dicit, quæ obtinuerint
durante familiaritate, sed quæ iam obtinẽt. Et ita reperio
istam opinionem tenere per verba illius regulæ 3. quendã
doctum & practicum modernũ Sabinen. in tract. reserua.
in 11. effectu. in versi. ex eodem facto. cuius opusculum sub
pulueribus & vmbris delitescens, præteritis diebus impri- C
mendum tradidi. Tamẽ qui vellet aliam opinionem tueri,
ad consilium Pet. de Anch. & ad dictum reg. posset respon
dere, videlicet negãdo Petrum de Anch. ex eo ibi tenuisse,
collationem illam nõ valere, quia receptio nõ tenuit, quia
hoc non aperit. Sed potuit ex alio capite moueri, ex eo,
quia illa beneficia fuerũt ante familiaritatẽ obtenta : vnde
cum clarè non adpareat de eius mẽte, non potest in eo fie
fundamentum, arg. l. duo sunt Titij. ff. de testa. tut. Et ad
regulam tertiam potest dici, quòd illa verba dubia Obti-
nent, intelligenda sunt, vt minus præiudicent iuri commu-
ni, videlicet, de obtentis durante familiaritate, præsertim
cùm ista reg. vt dictũ est, à iure cõmuni exorbitet. Et quia
per huiusmodi reseruationes & regulas totũ ferè ius cano,

D destrui videtur, vt dicit Decius in c.1.in 2. col. de elect. ideo in casu isto idem de beneficiis acquisitis ante familiaritatem, sicut de acquisitis post iudicare debemus, quia, vt dicit Bart. in l. singularia. in 4. col. versic. 3. accidit. ff. si cert. pet. de his quæ fiunt ante vel post actum, idem est iudicii, vt in mirabili & notabili casu tradit Claudius Aquensis in rubr. ff. sol. matrimo. in 3. col. versi. addo, quòd etiam. cum concor. de quib. per Iaſ. in l. non solum. §. morte. in 4. col. num. 13. ff. de ope. no. nunt. & in l. si mihi bona. §. insu. in 4. colum. versicu. in 4. parte. ff. de acquir. hære.

Sed clarum est, beneficia acquisita post familiaritatem finitam, sub ista regula nō includi, pari modo nec ea quæ fuerunt acquisita ante familiaritatem includi debere, cum
E in vtrisque eadem sit ratio. Et ista omnia de plano procedunt, nisi in reseruatione de talibus beneficiis caueretur expresse, vel cardinales, prout solēt, hæc per sua indulta papa impetrarent. Quibus cessantibus, de iure videretur opinio æquior, quanuis vtraque se iustis rationibus tuetur, super quibus libenter viderem, quid Rota teneret.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, ponamus beneficia familiaris vnius cardinalis pertinere ad collationem alterius cardinalis ratione ordinariæ iurisdictionis, an requiratur beat consensus?

SOLVTIO. Fely. hîc in quibusdā breuissimis & mendosis apostillis tenet ꝙ nō, quia iste casus est exceptus ab
F regula: nullam tamen rationem allegat. Potest tamen casus terminari per dispositionē Hadriani VI. qui ex mente nonnullorum prædecessorū suorū istam regulā sic declarauit, quòd quando cardinalis ordinarius prouidet de beneficio vacante per obitum familiaris alicuius cardinalis non habet locum ista regula. Si tamen beneficium vacans in curia, & papa de illo prouideret, tūc bene in expeditione literarum requiritur consensus cardinalis ordinarij, ita sens sit in Rom. cu. aliâs nō. Ita voluit Hadrianus, & sanxit sunt alij pontifices Moder. Et ita per istam regulam decisus fuit casus notab. in Rota de mense Iulio. 1539. coram R. P. D. Marcello Episcopo Marsicano in vna Cremonen. parochiali sancti Apollinaris, in qua Reuerendissimus cardinalis Simonetta habuerat consensum à Reuerēdissimo

Car

Cardina. Rauennaten. ordinario, quòd posset idem cardi- A
nalis Simonetta capere primum beneficiū vacans in dicta
diœcesi. Accidit, quòd vacauit dicta parochialis per obi-
tum cuiusdam familiaris dicti cardinalis Rauennaten. Col
latoris ordinarij. Cardinalis Simonetta acceptauit, & obti
nuit sibi prouideri. Fuit illi oppositum, quòd prouisio non
valebat, ex eo, quia in ea non erat consensus Cardinalis
Rauennatensis. Replicabatur, quòd sufficiebat ille pri-
mus consensus præstitus de capiēdo beneficia vacātia. Tri
plicabatur, illū cōsensum non extēdere, nec sufficere quo
ad istā regulā, sed ille cōsensus solùm respicere indultum
ipius Card. collatoris. Nā ex quo nulla expectatiua vel re
seruatio poterat concedi in d. diœcesi Cremon. stante in-
dulto cardinalis ordinarij, si quantū ad indultum præstitit B
consensum, illi consensus nō sufficit ad satisfaciendū isti re
gulæ: arg. ca. ex tuarū. de auto. & vsu pal. quia sunt diuersa
impedimēta. pro qua opin. faciunt quę dixi suprà. q. 11. Bre
uiter fuit conclusum, per illam reg. non impedire cardina-
lem Simonettā beneficiū acceptare posse, neque dari con
sus cum indulto: quia clarū, quòd si ipse idem Card. Ra
uennatē. ordinarius cōferret beneficium sui familiaris, sibi
nō obstaret regula ista: ergo nec pari modo, si ipse alteri
consensit, obstabit, cùm regula indulto deseruiat, & famu-
letur. Sed quando collatio pertinet ad alium, ne inferatur
præiudiciū, debet ista reg. strictè intelligi: & tali casu pos-
set intelligi verba adposita in gratia Card. Simonettæ, vi
delicet dūmodo nō vacet beneficium per obitū familiaris C
alicuius cardinalis viuentis: cuius consensus requirendus
foret: nam talia verba intelligūtur de alio Cardi. quàm Ra
uenn. ordinarij collatoris, cuius consensum habebat. arg.
eorum, quæ dixi in reg. de nō tollēd. iu. quæsi. in fi. primæ
quæst. & hoc modo non infertur aliis præiudicium, iuxta
text. in l. fi. §. licentiam. & quæ ibi notant Moder. C. de iu-
re delib. In proposito igitur istius quæstionis dicendū est,
quòd ne alius ordinarius præiudicetur, tantùm fiet inter-
pretatio hic de beneficiis pertinentibus ad dispositionem
papæ, contra quem facienda est latior interpretatio: vt sæ-
pe est dictum per rationem, quam ponit text. in c. quia cir-
ca. de priuileg. Non sic quando agitur de persona tertij.
In contrarium tamen facit, quia rationes finales istius

D regulæ, quæ fuerũt, vt honori cardinalium deferatur, & vt spes familiarium bene seruentium conseruetur, & cardinalium onera libentius sustineãtur, ac, vt in locũ amici familiaris consolationis vice alium subrogare possit, militant omnes isto casu. Ergo eadem debet esse iuris dispositio.

Tamen tenenda est prima opinio. quam ita in curia seruari Moderni Sabinen. dicunt in tracta. reseruationum, in 17. effectu. versicu. sextum est. Pro qua opinione mouentur ista ratione, quia magis attendi debet facultas ordinaria illius cardinalis debentis conferre, quàm extraordinaria reseruatio respectu familiaritatis: arg. l. eius militis. ff. de testa. milit. Quia causa naturalis accidentali præfertur, l. 3. ff. de tutel. Faciunt pro ista opin. quæ dicit Egid. decis. 13. circa fin. Et ista pro hac opi. sufficiant.

E

Est tamẽ aduertendum, quòd Iulius, Hadrianus, & Moderni pontifices, vt hoc dubium tollerent, in regulis suis istum casum expresserunt, vt hodie videmus. Tenendum igitur est, quòd quando collatio pertinet ad cardinalem collatorem, non debet requiri consensus.

QVAESTIO VIGESIMA.

QVAERO, quid si sede vacante, aliquis recipitur in familiarẽ alicuius Card. & antequam eligatur papa, moritur familiaris, nunquid habeat locũ regulæ.

SOLVTIO. Modern. Sabinen. in tract. reserua. in 17. effectu, versi. quartum est. istam quæstionem in terminis ponunt, & dicunt, regulam istam nõ habere locum: ratio est

F quia sede vacante omnes reg. Cancellariæ etiam reseruantes beneficia familiarium, expirãt, & reuocatæ censentur. Remanent igitur illa beneficia sub dispositione iuris communis, vt videlicet nouus pontifex liberè de illis disponere possit, tanquam de vacantibus in curia, sine cardinalis consensu. Nec extrauag. Pauli hoc casu obstat, quia illa beneficia familiarium nõ reseruat, sed illa iam reseruata ante obitum fuisse præsupponit. Itaque solæ regulæ cãcellariæ reseruationem induxerunt, quæ vt dixi, per obitũ conditis ipso facto extinctæ fuerunt. Et istam opin. tenet etiam Glossator (licet in alio casu) suprà in regula secunda. Pro qua parte plures aduocati vrbis, tempore Leonis, in casu monasterij Seducen. quæ tractabatur in consistorio, consuluerunt, vt Melchior de Baldassinis, aduocatus tunc celebris

bris refert in quodam suo latissimo consilio: & meminit A
Reuerendissimus do. Lauren. Cardinalis Sanctorum Qua
tuor in libro quodam adnotationum suarum, fol. 4.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, ponamus quòd vnus familiaris cardinalis est canonicus in ecclesia non numerata, & moritur, nunquid sit locus regulæ?

SOLVTIO. Moderni Sabinen. in tract. reseruationum. in vltima charta, mouent quæstionem, & non resoluunt. Tamen ex verbis istius regulæ potest capi resolutio. Quia regula ista loquitur de beneficio vacante per obitum, & tamen talis canonicatus in ecclesia non numerata, non dicitur vacare, sed desinere, secundùm Petr. de Anch. in c. si gratiosæ in 2. col. versi. & per hoc. de rescrip. lib. 6. Nam in B
ecclesia non numerata canonicatus, & præbenda moritur cum canonico, vt dicit Egid. in decis. 13. Et ideo dispositio loquens de vacanti, non habet locum in tali, vt tradit Lapus alleg. 14. in 7. concluf. & est glos. magna in c. fi. de concess. præbend. lib. 6. Quam sequitur Abb. in c. ex parte. in penult. col. versi. sed est quæstio. de concess. præbend. & in cap. constitutus. 2. col versi. sed quæro. de rescrip. Bal. in c. Camana. col. penult. versi. clausula. de elect. & alij plures, quos breuitatis causa non refero. Hinc infertur, quòd ex quo talis canonicatus per obitum possessoris non vacat, quòd capitulum non erit in mora eligẽdi. Itaque non deuoluetur propter hoc electio canonicorũ ad Episcopum, vt dicit Imol. in c. cùm ecclesia Vulterana. in prin. de elect. C
Et ita reperio, quòd est adnotatum in practica Cancel. fo. 84. in 2. col. & ibi alleg. Feder. in tract. permut. q. 33. & hoc idem expressè tenet Pauin. in tract. de offi. & potest. capituli, sede vacante. in 2. euidentiali. in antepenul. col. vers. & quòd ecclesia. Tamen licet ista ira de iure videantur: nihilominus in istis solet cardinalis consensus requiri.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, dictũ est superiùs in alia quæstione, quòd absentis cardinalis consensus non est requirendus: quid si habet indultum, quòd absens omnibus priuilegiis præsentium, etiam istius regulæ gaudeat: nunquid tali casu poterit eius vicarius, quando cardinalis abest, in locis remotis præstare consensum?

D SOLVTIO. Ista quæstio potest resolui ex dictis per Archi. in c. Reatina 63. distinct. vbi dicit, ꝙ si de consuetudine sit, ꝙ debeat requiri consensus Regis, Comitis, vel Archiepiscopi ante electionem, & illi sint absentes, sufficit, ꝙ eorundem vicarius consensum præstet. Allegat Compostellanus in c. cùm terra. de electi. vbi refert sic obtinuisse in causa Cantuarien. Archiepiscopi, & canonicorum Rossensium. Et licet Roma. in singulari 693. incipiẽ ex longæua, &c. teneat contrariũ, cum quo simpliciter videtur transire Fely. in c. cum omnes. in 4. col. de consti. Nihilominus opinio Archidiac. est communis, & eam sequitur Fely. ibi contrarius, in c. ex parte. in 4. col. de cõsti. Vbi latè respondet ad argumẽta Rom. & idem Fely. transit etiam cum Archid. reprobato Rom. in c. auditis. in 9. col. de præscript. & Ias. in l. in prouinciali. §. si ego. in 4 col ff. de ope. no. nu. & Dec. in d. c. cùm omnes. in 2. lectura. col. 3. nu. 11. cum aliis concor. vt nouissimi apostillatores scribunt ad Rom. Et secundùm istam opinionem iterum iudicauit Rota in causa Valentina Archidiaco. de Xatiua, coram me, 4. Iul. M. D. XXXIII. quæ omnia reducta ad casum nostrum, auferunt difficultatem, vt de se patet.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, quid si familiaris cardinalis defunctus non habeat aliqua beneficia, sed ius in re, vel ad beneficiũ quod de facto alius possidebat, nunquid intrãs huiusmodi ius, debeat obseruare cõtenta in ista regula.

F SOLVTIO. Ista quæstio resoluitur ex verbis vltimæ istius regulæ, ibi, Et in quibus, ipsa familiaritate durante ius eis competierit. Et hoc non solùm habet locum in ista regula, sed in quibuscunque aliis reseruationibus, vt patet suprà in regula 3. quæ eundem modum loquendi sequitur. Et ratio est, quia beneficium dicitur illius qui ius habet, licet alius de facto possideat, vt in c. si tibi absenti. de præb. lib. 6. Et ob eam causam voluit quædam vltima decisio antiquis, de rescript. quòd beneficium dicatur vacare per obitum illius, qui solam supplicationem habet, vt dicit in regula de non tollendo ius quæsitum. & faciunt ad præsentia, quæ notabiliter tradit Collecta. in c. constitutus. versi. sed quid de quæst. de concess. præbend. & Nicol. Milan. verbo, obtinere. qui notabiliter loquitur.

QVAEST.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

QVAERO, ponamus familiarem cardinalis eligi in Episcopum, & antequam confirmetur, mori in curia, dubitatur, an consensus pertineat ad cardinalem, iuxta formam istius regulæ? A

SOLVTIO Videtur dicendum, quòd sic, per ista verba posita in text. ibi (ius eis competierit) & per ea, quæ dicta sunt in proxima præcedenti q.

Tamen prædictis non obstantibus, contrarium videtur concludendum ex eo, quia si electus moriatur, beneficium non dicitur vacare in curia, & per consequẽs Episcopatus non erit reseruatus, & papa, vt de tali non poterit conferre, vt tenet decis. penul. in nouis. quę est nu. 492. & hoc idẽ tenet Philip. Fran. in c. quàm sit. §. 1. in prin. de elect. libr. 6. Et ratio prædictorum est, quia per mortem electi, vacatio de nouo non inducitur, sed illa vacatio durat, propter quã ille fuerat electus, vt tradit Collect. in c. ecclesia. in 2. col. vers. sed nũquid si celebrata. de sortileg. & in c. cùm in cunctis, vers. sed quid, de electio. Cùm igitur reg. ista loquitur de vacãti, verba regulæ verificari non possunt in tali vacatione, & per cõsequens nec eius dispositio habebit locum. B

Tenendo tamen primam opinionem, potest ad hoc responderi illud idem, quod dictum fuit de commenda supra in 6. q. Et pro ista opi. vlterius facit, quia reg. tertia suprà eodem vtitur pinguioribus verbis, ex quib. iste casus posset comprehendi. Nam dicitur ibi, ꝙ reseruantur inter cætera quęcunq; beneficia quę familiares cardinaliũ obtinent, & in posterũ obtinebũt, & in quib. seu ad quę ius eis competit, &c. Ista verba in quib. seu ad quę, cõprehendunt istum casum: quia negari non potest, ꝙ electus habeat ius ad rẽ, vel in re: & data ista reseruatione, subintrat prouisio papę, & per consequẽs requiritur consensus cardinalis. Et pro ista expositione verborũ reg. faciũt ea, quę scribit Bartholo. Belenz. quondã auditor Rotæ, in trac. de char. sub. q. 20. cũ seq. Nisi defendẽdo secundã opin. dicamus, ꝙ reg. illa quæ est posterior, noluit dare istã prærogatiuã cardinalibus de præstãdo consensum, nisi in beneficiis, in quibus ius competierit familiari, & sic in quibus habent ius in re, non ad rem. Itaq; per istam reg. videtur restrictum istud priuilegium. Stant igitur ista simul, ꝙ papa cõferat bene- C

D ficium vacans per obitum familiaris cardinalis,& q̃ cardinalis non præstet consensum, vt est in illis,in quibus familiaribus competit ius ad rem, quæ sunt reseruata per dictam regulam tertiam. tamen non per istam.quod nota.

Qui autē sunt modi per quos acquiri possit ius ad rē,vel in re,dixi latiùs sup.in reg.de nō tollendo ius quęsitū.q.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

QVAERO, nunquid regula habeat locum in cōtractorio cum futura successione,quam habet ad beneficium quod possidet familiaris: nunquid in eo debet fieri mentio nominis & tituli cardin.&c.

SOLVTIO. Reuerēdissimus bonæ memoriæ d.Dominic.card.Iacobatius olim auditor Rotæ primarius,in quE busdā apostillis per eū scriptis super reg.ista,dicit hoc dubium tēpore suo fuisse propositū in Rota,& tunc dictum fuisse per dominos, q̃ reg.non haberet locum,licet super hoc dubitasset, & nihil aliud super hoc dicit. Tamē si verba reg.ibi,vel ad quę ius cōpetit,&c.considerētur, ille casus includetur sub reg.quia tali casu obtinēs coadiutoriam vel regressum,non tenetur mortuo familiari in suis locis seruare istā reg.ex eo,quia viuēte familiari fuit facta provisio de vtriusque volūtate,& papæ prouisione.Vnde in tali casu reg.non habet locum.Et ita procedit decisio Rotæ.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

QVAERO, nunquid consensus, de quo hìc fit mentio, debeat in dubio de expresso intelligi, an vero
F sufficiat tacitus?

SOLVTIO. Iste casus potest decidi per decis.Rotæ tit.de offi.deleg.in no.& ex his quæ dixi superiùs q. videndum est.Ex quib.cōcludendum est, quòd debeat consensu expresso intelligi. Ratio est, quia de illo debet per scripturam cardinalis fieri fides in Cancellaria, quando literæ expediuntur, vt dicam in q.28.infrà eo. Dempto verò illa fides fieri non potest. Pro qua opinione faciunt quæ scribit Abb.in c.cura.de iure patr.& Card.& nobis.in 5.notabili, post Ioan.Andr. de iur. patro.

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an cardinalis possit huic honori, quo nomen eius in literis non exprimatur,nec eius consensus requiratur, renuntiare?

SOLVTIO. Egidius decisi.632. col. fin.videtur tenere A
q̃ non,cum hęc sit introducta in fauorem omnium cardinalium:arg.c.si diligenti.de foro compe.& hoc manifestè probatur ex proœmio regulæ antiquę Gregorij.quam ibi in principio decisionis refert Egidius : cuius initium erat, Vt honori cardinaliũ deferatur,&c. quæ verba cõcernunt collegium omnium cardinaliũ: ergo illi honori per particulares renuntiari non potest,vt in dicto c.si diligenti.Fac,quod dicit notabiliter Inno.in c.accedentibus.de priuileg.quòd priuilegio honorabili ecclesię non possent omnes de ecclesia renuntiare,sequitur Abb.in ca. pro illorum.de præb.in cap.cùm accessissent.de constit.& ibi Mo der.ita neque cardinales possent hoc inducere.

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA. B

QVAERO,an consensus card.possit interuenire pòst?
SOLVTIO. Colligitur ex his, quæ Ias. ponit post alios in l.si quis mihi bona.§.iussum.de acquir.hęred.& latiùs Brunus in trac.formæ,in tit.de impleméto & obseruãtia formę,col.22.vbi distinguitur,an actus sit nullus,& tũc cõsensus ex interuallo non validat:an verò sit in suspenso,& tũc validat. Ex quorũ dictis super isto puncto magna posset disputatio cõponi. Nã plura etiã pro & contra in simili quęstione scribit Rochus Curtius in tract.iurpat.in vers.pro eo,q̃ de diœcesani cõsensu,&c.in 4.quęst.
Sed omnibus dimissis quo ad præsentem q.cõcludo sic, quòd consensus cardinalis non requiritur de stylo curiæ tempore datę,& sic à principio:sed sufficit,quòd tempore C expeditionis literarum interueniat. Nam de cõsensu cardinalis non debet in literis,sicut in nomine & tit. ex quorum expressione familiaritas colligitur, fieri mentio : sed sufficit,quòd de dicto consensu cardinalis per eius scriptu tam fiat in Cancellaria fides , & ita hodie practicatur. Et ista practica ordinaria ponitur in illo adprobato libro prouinciali ecclesiarum (quem Moderni practicam Cancellariæ vocant) in rubrica de vacantibus reseruatis.versi. nam quando confertur beneficium fol.83.

QVAESTIO VIGESIMANONA.

QVAERO, quid si antequam cardinalis præstet consensum, secundus impetrat cum consensu cardinalis,deinde primus impetrans obtinet post secun-

D dam impetrationem consensum, nunquid prima, an secunda impetratio valeat?

SOLVTIO. Glossator hîc, col. fin. versi. sed vidi dubitari. ponit q. in terminis, sed in effectu nescit quid dicat. Ideo dico sic, quia ex quo consensus cardinalis non requiritur tempore impetrationis, sed sufficit, q; de eo tempore expeditionis literarum fiat in cancellaria fides, vt dictum est in proxima superiori q. primus impetrâs nunquam est in mora, nisi quando bullas suas voluerit expedire, nam enim sufficit, quòd fiat de consensu fides. Nec text. in l. pro te. hîc allegatus per Glossatorē facit ad propositum, quia ille text. loquitur in gratia conditionali, & casus noster loquitur in gratia pura. Nam licet impetrans debeat E habere cōsensum cardinalis, propter hoc à principio gratia non est nulla, neque est cōditionalis, sed est pura, sed resolubilis in euentum, quòd impetrans non habeat consensum, & tunc non in iudicio contendatur, & opponatur de ista regula. Magna igitur est differentia, an impetratio à principio sit conditionalis, vel pura: licet ex euentu resolubilis, vt notabiliter declarando text. in d. c. si pro te. distinguat Oldr. in consi. 285. incip. allegàtiones. col. fin. quo text. latè disputat Iaſ. in repe. l. si is, qui pro empto numero 338. cum seq. ff. de vsucap.

QVAESTIO TRIGESIMA.

F QVAERO, quid si cardinalis prouisioni factæ per papam nunquam voluit consentire, quid agendum petranti?

SOLVTIO. Colligitur ex his, quæ dicit Abb. in cons. 65. incip. quidam Raynetius. volum. 2. in 3. dubio. & ibi nullus. de iure pat. vbi concludit, q; tali casu recurrendum sit ad superiorem, qui consensum præstabit, vel actum consensu expedire mandet. Pro quo plura ibi Modernus apostillis, quæ tanquam nota omittam.

REGVLA DE ANNALI POSSESSORE.

ITEM, *idem dominus noster, vt improbis inquirentium motus reprimantur, voluit, statuit, & ordinauit, quòd quicunque beneficium ecclesiasticum, tunc per annum immediatè præcedentem, pacificè possessum, & quod certo modo vacare*

tradit, deinceps impetrauerit: Nomen, gradum, & nobilitatem pos- A
sessoris eiusdem, & quot annis illud ipse possedit, & specificam &
determinatam, ex qua clarè constare poterit, quod nullum ipsi
possessori in dicto beneficio ius competat, causam in huiusmodi im-
petratione exprimere, & infra sex menses ipsum possessorem ad iu-
dicium euocari facere, causamque extunc desuper infra annum,
vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiuè prosequi debeat & te-
neatur. Alioquin impetratio prædicta, & quæcunque inde secuta,
nullum existat firmitatis. Et idem impetrans de damnis & inter-
esse possessorem prædictum, propterea contingentibus, ei satisface-
re. Et si possessorem ipsum friuolè ac indebitè molestasse reper-
tus extiterit, quinquaginta florenos auri persoluere Cameræ Apo-
stolicæ sit astrictus. Nec alius quàm præmissæ vacationis modus, B
etiam per literas, si neutri, aut subrogationis, vel aliàs sibi quo ad
hæc, vt huiusmodi beneficium ea vice consequi vel obtinere va-
leat, quomodolibet suffragetur illudque nullatenus in antea litigio-
sum propterea censeatur.

DIVISIO REGVLAE.

REGVLA ista de annali possessore, communi diuisione in duas partes principales diuidi solet. Nam prima pars regulæ reprimit motus non seruantis formã regulæ, quos tribus pœnis castigat: & sic ista prima pars requirit, ꝙ cuncta ritè procedant. Secunda verò pars, quæ C incipit ibi, Et si possessorem ipsum, &c. obseruationẽ formæ non concernit, sed rectitudinem impetrationis, & sic iustitiam: quam si possessor repertus fuerit nõ habere, tribus aliis & diuersis pœnis castigatur, quæ qualiter procedant & intelligantur, dicam inferius in vltimis quæstionibus. Sed propter ordinem procedendi secũdum verba regulæ, causa clarioris intellectus, ego regulam istam in quatuor partes principales distribuendã duxi. Prima pars, modum & formam impetrationis concernit. Secũda, tempus præfinit infra quod possessor ad iudicium trahi debet. Tertia, causam prosequi vsque ad sententiam præcipit. Quarta, pœnas non seruantibus regulam apponit. Secunda ibi, & infra sex menses, &c. Tertia ibi, causamque, &c. Quarta ibi, alioquin, &c. Rursus prima pars in quatuor alias particulas subdiuidi posset, prout quatuor diuersa re-

D quirit. In prima enim ibi, vt improbi causa finalis istius ſtitutionis ponitur. In ſecunda ibi, voluit, ſtatuit, &c. qualitas poſſeſsionis, ac impetrationis genus ponitur. Tertia ibi, & quotannis, &c. circa expreſsionem annorum ipſius poſſeſſoris verſatur. Quarta formam impetrationibus dacet ibi, Et ſpecificam, &c. Rurſus quarta principalis partem tot particulas, quot pœnas varias continet, vter ſe partes ſubdiuiditur. Continet enim tres pœnas ab aliis tribus E perius poſitis, diuerſas.

Sequar igitur modum diuiſionis ſecundum ordinem literæ in diſcutiendis dubiis, vt cuilibet facile ſit, perfecto textu, quæſtionem, quam maluerit, inuenire. Sed non abs re erit, antequàm rem ipſam aggrediamur, pauca quædam prius de origine annalis præſcriptionis iſtius regulæ præmittere.

PRAEFATIO ORIGINIS REGVLAE DE ANNALI.

ANNALIS igitur poſſeſsio, quæ virtute iſtius regulæ in beneficialibus maximũ iuris effectum inducit, tum habuit à pluribus iuribus de annali poſſeſſore loquẽtibus, allegatis per gloſſam in cap. plerunque. de præſcript. & text. in §. ſi quis. verſicu. fin. ſi de inueſtit. in vſ. vaſal. &c. quæ diſponunt vaſallum per annum poſſeſſorem, ſciente & non cõtradicente domino, inueſtitum præſumi debere, adeò quòd ex tali poſſeſsione, ſine titulo F tra dominum ſe defendere poterit, quę text. ad hoc ad Gemi. in conſil. 14. in fin. colum. concord. text. in cap. 1. tius. ſi de feud. defuncti conten. ſit inter do. & agnat. cap. 1. quo tempore miles. cum aliis iuribus ibi in gloſſa legatis. Quæ iura omnia cum in feudo loquantur, cum beneficium quoddam dicitur, gaudium capienti tribuat, vt dicit text. in cap. 1. §. in primis. in quib. cauſ. feud. certè potuerunt dare cauſam, vt ad ſimilitudinem illorum iurium de annali poſſeſsione, in materia feudali loquentium, iſta regula conſtitueretur. Nam diſpoſitio loquens de feudis in beneficiis eccleſiaſticis, trahitur & procedit, latè probat Decius in conſilio. 76. Et latius dicam in regula de triennali quæſtio. 4. & ex diffinitione beneficij eccle-

ſiaſtici

fastici manifeste apparet: quæ quidem diffinitio, eadem A
est cum illa feudali, vt scribit Abb. in c.1. in penult.not. de commod. & in cap. ad audientiam. in vltimo notabili. de præscript. & sequuntur omnes post eundem Abb. in rub. de rescript. Et non solum in materia feudali, sed etiam in pluribus locis iuris, annale tempus, plurimũ iuris fomentum habet, vt patet in cap. plerunque. de rescript. & in §. si quis autem non implens. in authenti. de hæred. & falc. & in cap. seruus. el 2.54. distin. & in cap. rursus. cum seq. 11. q. 3. cum alijs concor. quæ pro annali præscriptione Dynus & Modet. in suis tract. præscriptionũ tradiderunt. Hinc est quòd mancipia dicuntur vetera, quæ post annum seruiunt: noua verò, quæ infra annum. l. fin. §. quotiens. ff. de public. Imol. in cap. fin. col. penul. de feud. Sicut etiam nuptiæ nouæ ap- B
pellantur, quæ infra annum celebrantur, vt dicit Archid. in cap. 135. quæst. 8. Et licet de iure communi passim, prout etiã in ista regula, annalis possessio fauorabilis possessoribus sit. Imperator tamẽ in l. 1. C. de annal. except. vt odiosam & difficultatibus plenam sustulit, eam tantum quo ad res Italicas intactam dimittens. Sed ille casus ad propositum nostræ possessionis non pertinet, cum ista nõ sit propriè præscriptio, sed potius quædã exceptio: magis igitur conueniunt hic iura illa, quæ in materia feudorum superius allegata sunt. Ex quorũ ratione, vt creditur, Eugenius quartus, primus istius regulæ author, hanc regulam cõdidit. Illa tamen in multis discordat ab ista moderna, & est C
magis copiosa in verbis: & propterea maiorem lucem, & æquitatis argumentum præstat isti modernæ regulæ, vt in progressu operis apparebit. Cuius quidem Eugenianæ regulę, verba hic describere volui, ne quid antiquitatis penitus ignoretur, quæ adnotabuntur, cum res ipsa postulabit. Vnum vero sciendum est, quod licet prædecessores Eugenij in specie regulam annalem non ediderint, Benedictus tamen decimustertius visus fuit in quadam regula sua, aliquid ad istam regulam pertinens, tetigisse. Nam in vna regula voluit, quòd si quis beneficiũ specialiter reseruatum impetrat, & illud per annum detentum fuerit † impetratio huiusmodi, nisi in eadem detẽtione & tempore huiusmodi mentio fiat, viribus nõ subsisteret. Hoc autem cum verbis istius regulę in principio concordat. Et licet Eugenius

† Hæc est annalis exceptio, quę etiã proponitur in interdicto vti

terdicti vti possidetis, quod est, prohibitorium ad retinendam possessionem, nec pluris quã quãti ea res fuerit intra annũ, quo primùm ex perĩudi potestas fuerit, agere permittit prætor. Causa autẽ huius interdicti, ponẽdi hęc est, quòd separata debet esse possessio à proprietate. & hoc interdictũ de soli possessore scriptum est, vt quẽ potiorẽ pretor in soli possessione habet, tueatur, si nec vi, nec clã, nec precariò possideat. l. ff. vti possid.

IOAN. MILL.

indistinctè regulã ediderit ea forma, qua inferius describitur, quæ parũ à nostra moderna, qua vtimur, differt. Tamen Nicolaus. v. primus omnium istam regulam, cum illis eisdem verbis, quibus nostra moderna scripta est, edidit. A qua successores omnes de verbo ad verbum trãsierũt, excepto, quòd loco illorum verborum (causamque desuper infra annum prosequi debeat, &c. hic posita) ponuntur ibi hæc verba, causamque desuper infra cõuenientia (prout illius iudex habeat arbitrari) tempora, prosequi debeat & teneatur. Illa tamen Eugenij longè plura continet verba. De quibus Benedictus nullam mentionem fecit. Sed vt res ipsa oculis contempletur, verba regulæ Eugenij submitto: Item voluit, statuit, & ordinauit, quòd quicunque impetrauerit beneficium ab aliquo, per vnum annum pacificè possessum, in sua impetratione, possessorem & illius gradum, nobilitatẽ, & quot annis possederit, causamque specificam & determinatam, ex qua clarè constiterit, possessori nullum ius competere, exprimere, & prius beneficia per aliòs sic possessa à sede apostolica impetrauerunt, etsi super hoc literæ apostolicæ nõdum promanarũt à die datæ præsentium, & qui deinceps similiter impetrabunt, à die impetrationis eiusdem computãdo, infra sex menses, cum possessore de iure experiri possessorem coram iudice competenti citari faciendo teneantur, causam extunc continuè prosequendo. Alioquin impetrata & inde secuta, sint nulla. Ac impetrans de damnis & interesse satisfaciat possessori. Quanquam si per euentum iustum compertum fuerit, impetrãtem friuolè, iniustè, & indebitè possessorem molestasse, idem impetrans cameræ apostolicę in quinquaginta florenos auri, nullatenus remittendos, nihilominus cõdemnatus & obligatus, & ad beneficia huiusmodi obtinẽda inhabilis existat. Nec beneficium aliquod censeatur litigiosum, vel ex lite affectum, si infra annum à die datę commissionis desuper signatum putandum, omnia iura sua nõ produxerit. Nec omnes, mini in causa seruati fuerint, ipsóque beneficio per cessum vel decessum extra Romanam curiam vacante, ille, ad quẽ aliàs dispositio spectabit, de illo liberè disponere, seu apostolicus expectãs illud acceptare possit, lite pendente huiusmodi non obstante. Hęc Eugenius. Reliquum est (quod ad rem

ad regulam istam pertinere videbatur) prærogatiuam de- A
scribere, & effectū primi numeri, quem veteres monadem, alij vnitatem appellauere. Verum cum de illius dignitate & effectu diffuse satis disserant Iodocus Clitoueus in eo libro, quem de mystica numerorū ratione scripsit, & Gregorius Venetus in Harmonia mūdi. c. 8. quinti toni. & magister Bernardus de Bustis in secūda parte Rosarij, sermo. 34. in re friuola tempus conterere non curaui.

QVAESTIO PRIMA.

QVAERO, circa primam partem istius regulę, an verba ista regulæ, vt improbi, &c. inducant causam finalem istius dispositionis?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ sic, quia quæ dicuntur in proœmio, causam finalem inducunt, iuxta vulg. tex. B l. fi. ff. de hæred. instit. vt tradit Rom. in consilio 180. in antepenult. colum. & Alexand. consil. 42. colum. 5. lib. 1. & cōsilio 55. in princip. eod. lib. cum concord. vt scribit Ias. in l. si pacto, quo pœnā. circa fin. C. de pact. Et ante ipsum Alexand consil. 7. in 2. colum. lib. 2. Et reassumit And. Sicul. in consil. 10. colum. penult. in 1. volumi. Nam adeò potens est vnus proœmij, quòd sicut corpus ab anima, ita dispositio ab ipsa ratione proœmiali regulatur, vt dicit Ias. in l. qui quadringenta. colum. 2. ff. ad Trebel. Iustificatur ista opinio ex natura, & vi dictę dictionis, vt, hic in principio proœmij positæ. Nam illa dictio, vt, proprie causam finalē inducit, vt dicit glos. prima, per illum textum in clemen. 2. de æta. & quali. Facit tex. in cap. vt animarum, & ibi dixi de C constit. lib. 6. Et ideo dixit Bald. in l. cum aliis. C. de secund. nup. quòd ista dictio, vt, denotat veritatem. Et ita istam regulam, in istis verbis proœmij, videlicet, quòd causam finalem denotarēt, quidam antiqui aduocati, tempore Catti, in causa magni momenti tunc pendente ponderarūt. Et idem etiam domini mei moderni Auditores in causa Tertiśna feudi, pendente coram R. D. Raynaldo Petrutio, de mense Nouembri. M. D. XXX V. considerarunt eandem dictionē positam in proœmio priuilegij, de quo tunc disputabatur, & tenuerunt, quòd ex quo in principio dicti priuilegij Alexandri papæ sexti, in dicta causa producti, scripta erant ista verba, videlicet vt nuptui filias tradere possis, &c. voluerunt domini illa priuilegij verba causam

D finalem inducere, ponderãdo dictionem, vt, quæ hoc importat, vt notat Card. Alexand. in cap. cum cessante in primo notab. per illum textum de appel. Et propterea cessante causa illius priuilegij, priuilegium extingui iudicatũ fuit. Quorum opinio suaderi potest, ex eo, quia in regula ista alia ratio reddi non potest, quàm illa proœmij, videlicet, vt improbi exquirentium lites motus reprimãtur, &c. Ergo habetur pro finali, iuxta tradita per Moder. Papin. in l. quanuis. C. de fideicom. post Bal. in l. quod vero. ff. de leg. cum sexcentis concord. cumulatis per Moder. in tracta de statu. exclud. fœm. art. 3. Itaq; per istam rationem dicentur, quòd licet in regula Eugenij, dicta verba proœmij nõ essent, nihilominus illa ratio pro expressa habetur, ex qua

E alia reddi non potest. Et per hoc respõdetur ad dicta Bal. in consil. 449 incip. ius naturale. in 2. colum. lib. 3. & in l. in princip. C. de Iustin. cod. confir. quia dicta sua non procedunt, vbi à principio in cõstitutione considerati nõ potuit, nisi vnica tantum ratio, vt hic.

Ex quibus verbis proœmij, vnum aliũ effectum singularem infero, deseruientem ad quæstiones inferius discutiendas. Quòd vbicunq; aliqua constitutio, siue lex, ista vel similibus verbis proœmij vtitur, videlicet, vt improbi exquirentium lites motus reprimantur, &c. Et super hoc princeps terminũ, infra quem ille lites finiri debeant, constituat, prout in ista regula præfigitur, ex hoc apertè colligetur legem illam vtilitatem publicam concernere, quam

F eius verba priuatum commodum præ se ferant. Ita colligitur ex dictis Bal. in l. 1. in 5. notab. C. de nouo cod. com. & in l. 1. de fur. & tenet Alexand. in consil. 190. mature. ff. penult. colum. lib. 2 & consil. 171. visis. colum 3. versic. fortificantur prædicta. lib. 7. Nam clari iuris est, extinctionem litium ad conseruationẽ cõgregationis humanæ pertinere: sicut econtrario, litium introductio, criminum occasionem, & reipublicæ detrimenta præbere: notum est, exorditur notab. text. in clemẽ. dudum. de sepul. & habetur in l. si quis ingenuũ. §. in ciuilib. ff de capti. & sequitur Pet. de Anch. in rep. regulæ possessor. colum. 3. de reg. iur. lib. 6. & pulchram super hoc constitutionẽ Martinus 5. in cõcil. Basilien. tit. de causis, edidit. Nihil enim magis reipublicæ conuenit quàm lites dirimere, contentiones sopire ac diminuere,

minuere, vt tradit Bart. in l. hæc igitur. C. de nouo cod. fac. A
quod ex pœna, quæ in ista regula cameræ apost. applicanda imponitur, manifestum redditur.

Sed considerandum videtur super hoc, quia licet verum sit, litium extinctionem ad reip. commodũ pertinere: ista tamen regula principaliter in omnibus publicam vtilitatẽ non continet, sed aliquando priuatum interesse cõcernit. Nam præter pœnas L. Florenorum, extinctionis litis, & primonis gratiæ, quæ reipublicæ vtilitatem respiciunt, aliæ pœnæ, quæ hic disponuntur, priuatum commodum cõcernant, vt ex text. apparet. Itaque ex hoc notari potest, quòd ista, & eadem constitutio principaliter commodum publicum, & principaliter priuatum continere potest, quod etiã in vlt. quæst. istius regu. declarabo. B

Et ex eisdem verbis proœmij, vnum aliud à cõtrario sensu notandum erit, quòd argumenti genus de iure validum est, vt in vulg. l. 1. ff. de offic. eius. quòd vbi motus primus impetrantis in effectu improbus nõ est, sed bono iure suffultus, regula ista nõ ligetur, quæ vt apparet facta videtur, vt temerarij & iniusti litigantium motus castigentur, qua cessante ratione, dispositio locum habere non videtur. l. adigere. §. quanuis. ff. de iure patr. & l. generaliter. C. de epiſcopis & cle. Quod si verum esset, dispositio istius regulæ multum restringeretur. Tamen dubito, an hoc subsistat, ex eo, quia licet impetrans beneficium possessoris annalis, non improbo motu, sed iusta intentione & probabili credulitate hoc faciat: regula tamen ista contrariũ arguit, C
& malitiæ præsumptionem inducit, quæ ante dilui nõ potest, quàm per euentum litis cõstiterit impetrantẽ, ipsum, bonam causam, & legitimum ius fouere. Interim tamen, quòd ius illius exceptione elidi potest, in dubio litigator improbus æstimabitur. Nam ius bonum dici non potest, cui exceptio obstat, vt probat Decius in consi. 102. in 1. col. & consi. 104. colũ. 2. & ante ipsum Andr. Sicul. in cap. Ioan. 123. colum. de testa. Et hoc in beneficialibus sine dubio procedit, propter signaturã papæ, quæ, pendẽte lite, semper aliquid noui adfert, propter quod dicimus, dubiũ esse euentum litis, vt in l. quod debetur. ff. de pecul. Ex effectu igitur metietur impetrantem bonam, vel iniquam causam, vel ius bonum fouisse, iuxta l. sed an vltro. §. fin. ff. de

D nego.gest.Interim verò,dum hæc discutiuntur,impetrans quantumcunq; iustus,istius regulæ formam seruare debet,vt singulariter notat Bal.in cap.1.in vlt.no.vt lite pendente.aliàs ex eius omissione male de illo præsumetur, quod inductũ est propter odium,quod ex huiusmodi impetrationibus de beneficiis possessorum viuentium facti resultat:contra quas impetrationes vna alia regula specialis facta fuit,suprà ordine 20.contra impetrantes beneficia viuentium possessorum.

Et causa odij & sinistræ præsumptionis cõtra tales impetrantes in hoc consistit:quia impetrans beneficium annalis possessoris viuentis,ad hoc tendit,vt ipsum possessorem annalem iniustum reddat,& vt intrusum & impro-
E bum occupatorem arguat,& loco deiiciat, ac beneficio priuet:quod impetrans,vacare,& de facto sine titu.occupari,à possessore annali in sua imprecatione prætendit. Hoc enim à iure odiosum reputatur,& tãquam in se continens quãdam speciem illaudabilis & inhumanæ acquisitionis à sacris canonibus reprobatur. Et ideo nõ immerito huiusmodi genus impetrationis,ac motæ litis inuolutæ causa fieri præsumitur,vt dicit text.in cap.si omnis.&c. Vnde non ab re tales impetrantes à lege damnantur,quæ materiam ac fomentum criminibus dare videntur,vt dicitur in l.properandum.in princip.C.de iudiciis.quod multum reprehenditur in cap.si quis episcopus.2.quæst.7.Mirum igitur,si talis impetrans in dubio iniustus præsum-
F debeat,licet contingere possit,illum sanam habere mentem,& bonum ius prosequi,ac iustam litigãdi causam habuere. Et ob eam causam non sine matura consideratione inualuit stylus hodiernus in Rota,quòd quando huiusmodi impetrantes condemnantur,ponuntur communiter in sententia hæc verba,iniustè,temerè,& de facto molestantes,&c.Et dicta verba ad istum etiam effectum ponuntur, ne taliter impetrantes ab expensis excusentur,cum non prædictis verbis deficientibus possent iustam causam impetrandi prætendere,& sic ab expensis excusari,iuxta ea,quæ dicuntur in l.properandum.§.sinautem alterutra.C.de iudi.quam iustam causam prætendere non possunt dictorum verborum expressione.quod quidem sanctissimum Rotæ institutum non solùm ob prædictam rationem obs-

sed

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

sed etiam ne lites ex litibus oriãtur introductum videtur: A
facile enim si verba illa in sententia expressa non essent, cõ
tingere posset, quòd iusta causa litigandi discuteretur in
iudicio ad effectum excusationis expensarum, quæ posset
omisso negotio principali, disputando trahi per tres sen-
tentias, & sic lis fieri immortalis, in graue partium præiu-
dicium & dispendium. Vt igitur occasio litis procreandæ
tollatur, Rota apponit prædicta verba, temerè, & de fa-
cto, &c. in suis sententiis, super quibus fundetur condem-
natio expensarum, ad quas semper solet Rota succumben
tes condemnare, nisi condemnatus fortè primam senten-
tiam pro se obtineret, quia tali casu non fit condẽnatio in
expensis, sed compẽsantur: quia per illam sententiam vide
tur quodammodo tolli suspicio calumniæ, quæ ex impe- B
tratione resultabat, vt dicit quædam decisio. 251. in not. &
Perus. in cap. quoniam cõtra. in verb. expensis. colum. 3. de
probat. quod est verum, nisi illa prima sententia ex eisdem
actis reuocaretur: tunc enim compensatio non fit: secus si
etiouiter productis reuocetur: quia talis præsumptio ca-
lumniæ cessat, & tũc apponi nõ debent in sentẽtia illa ver-
ba, temerè, & de facto, quia constat per primã sententiam
non temerè litigasse quando ex eisdẽ actis nõ reuocatur.

Et ista omnia magis de stylo, quàm de iure, ne occasio-
ne modicarum expensarũ ingentes suscitẽtur lites, vt alias
factum fuisse tempore suo, super contentione gallinacei
puli refert Signorell. de Homod. in consi. 167. incip. In cu-
ria Barani, &c. Quod etiam tempore meo in vna Calagu- C
ritana vlus feretri, nullius momenti, magnis tamẽ impen-
sis sepius disputata accidit. Et in alia Cęsar August. proces-
sionis coram D. Io. Clerici, seruari videmus.

Redeundo igitur vnde digressi sumus, dum quæritur,
nunquid regula propter verba proœmij cõprehendat il-
lum, qui in veritate fouet iustã causam litigandi, si nõ ser-
uat regulam, dicendũ est, quòd sic. Nam si non desistit, vel
præsumptio contra eum militans, non tollatur per senten
tiam in eius fauorem latã, præsumptio semper contra eum
capietur, quòd calumniosè egerit, & hoc propter stylum,
qui ita interpretatur regulam: de iure tamen stricto, attenti
verbis proœmij, quæ, vt dixi, causam finalem inducunt,
posse teneri contrarium. Sed tenẽdo stylum Rotæ ad mo-

D tiuum ſuperius factum de ratione proœmiali reſpon
poteſt, videlicet, quòd illud dictum procedit, quando ra
proœmij cuilibet caſui poſito in regula conueniret: tu
enim bene denotat cauſam finalẽ, ſecus ſi ratio proœm
lis non eſt generalis omni caſui: ita dicit Bald. in l. uni
princ. ff. de orig. iur. quod dicit eſſe notandum And.
in proœ. clem. in princ. & ſequitur Iaſ. qui etiam ita limi
d. l. fin in conſil. 1. col. antepen. lib. 1. Vel tenendo vtra
opin poteſt diſtingui, ſecundum quod diſtinguit Soci
l. demonſtratio falſa. §. quod autem. 3. colum. ff. de cond
demon. vt ibi per eum.

Non obſtat dictio, vt, poſita in iſto proœmio, ſuper
ponderata: quia illa vario modo exponitur, vt tradit Alb
E ricus in Dictionario ſuo: & quod vario modo expon
eius veritas ignoratur, vt dicit Bartol. in l. in ambiguo. ff.
reb. dub. Sufficit enim, quòd aliquando dictio, vt, non
notat cauſam finalem, ſed impulſiuam, vt colligitur ex
legatis per Fely. in ca. cum Ioan. in 2. colum. de fi. inſtru
expreſſe tenet hoc Egid. deciſ. 632. Vbi dicit, quòd ver
proœmij poſita in regula Gregorij x 1. videlicet, vt hon
cardinalium deferatur, non inducunt cauſam finalem, ſe
impulſiuam. Et iſta omnia de plano procedunt, loquen
in terminis iuris communis. Sed ſi loquimur habito reſ
ctu ad iſtam regulam, res non tranſit ſine dubio prop
contrarietatem, quæ reſultat ex verbis regulæ. Nam
ipſa in impetrante ceſſat improbitas, diſpoſitio regulæ p
F iam dicta ceſſare debet. Et tamen licet hoc innuatur ex
gula, ex eadem tamen apparet contrarium, cum appell
impetrãtem beneficium annalis poſſeſſoris, improbum
tes exquirentem. Vt igitur omnia iſta ex integro reſolu
tur, ſubiicio ſequentem quæſtionem.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, nunquid eo ipſo, quòd quis impetrat be
ficium annalis poſſeſſoris, & eum ad iudiciũ tra
dicatur improbus, vel iniuſtus litigator?

SOLVTIO. Tex. hic videtur innuere, quòd ſic, dũ ſic
exquirẽtem appellat improbũ. Et tamen lis dicitur per
petrationem & citationem inde factam. §. fi. inſtit. de pœn
teme. liti. Et in hoc iſta regula videtur habere cõcurſum
ris diuini, vt patet Prouerb. 16. & 17. cap. vbi huiuſmodi
mans

mines lites exquirentes, peruersi etiam appellantur. Nam, A
vt inquit diuus Paulus ad Timoth. c. 2. seruos Dei nõ oportet litigare. pro quo est tex. in c. sicut. 2. q. 7. Et lex ciuilis etiam hoc improbat, dum dicit: Interest nostra litibus nõ vexari, vt in l. minoribus. 25. annis. ff. de minoribus. refert Corn. consil. 283. incip. pars dicti. in penul. & fi. colũ. lib. 4. & ante ipsum Specul. titu. de homic. §. illud autem. Et propter istam causam, prohibitũ est, ab interlocutoria sententia appellari, vt videlicet litibus finis imponatur, secundum Bald. in l. apertissimi. in 5. notabili per illum tex. C. de iudi. & de hoc est expressa regula cancellariæ edita inferius nume. 35. quæ hoc disponit. quæ propter prædictam causam, vt finis litibus imponatur, illud statuit vt apparet in eius proœmio: quæ ratio adeo est potens, ꝙ per eam Rota vo- B
luit in vna Roma. pecuniaria coram R. D. Ioan. Paulo die 15. Nouemb 1536. pro Francisco Flores contra And. de Nouaria, ꝙ illi regulæ de non appellãdo à mera interlocutoria non posset per partes renuntiari ponderando dictã rationem proœmij, quæ concernit vtilitatem publicam principaliter, iuxta dictum Bart. in l. properandum. in princ. C. de iudic. Faciunt ea quæ ex hoc infert Bal. in l. qui se patris. col. fin. C. vnde libe. quem ibi commẽdant Alex. & Moder. & in notabili. q. consuluit Socin. consil. 4. visis actis ad fin. lib. 1. Et adeo litium execratio honestam causam continet, quod dicit Ang. in quodam suo sermone, nil ita simile esse actibus dæmonum, quàm litigare, in qua re multa cumulat Bernard. de Bustis in 1. parte Rosarij, sermone 9. Inde eue- C
nit, ꝙ litigantes mali appellãtur, ex quo boni viri lites execrantur, vt dicit Ias. in l. filio pater. in 1. notabili. ff. de leg. 1. & tradit Corn. in consil. 283. col. penul. lib. 4. Vnde meritò in l. item si res. in fin. ff. de alie. iud. mu. cau. fa. laudatur verecunda cogitatio eius qui lites execratur. Nec nõ ab re dictum fuit, Matthęi 5. c. Si quis voluerit tuam tunicã tollere, & iudicio tecum cõtẽdere, dimitte ei & palliũ. Et trãssumptiuè habetur in c. 1. 14. q. 1. & in c. suscepimus. de homicid. & tradit Floria. in l. fina. in fi. ff. famil. ercis. satis enim quis lucratur, si discedat à lite vt dicit Abb. in ca. quintauallis. de iureiur. Nam melius est pati modicũ, quàm intrare litiũ certamina, vt dicit idem Abb. in ca. 1. de appel. Nam huiusmodi litigiosos fugiendos esse tãquam pestem, admonet text.

D in cap.negotiatorem.87.dist.Et adeò sacri canones huiusmodi homines execrãtur,quòd eorũ ordinatio ad sacros prohibetur,vt in §.ecce.46.distinct.Nec litigiosi in testes, vel accusatores admittuntur,vt dicit Andr.Sic.in consi.31. lib.4.Quinimò timore litis, & in eius execrationem,vt ita loquar,inductum est,quòd Imperator hæres esse in testamento prohibetur,vt dicit text.in l.penult.ff.de hæred.instit.Hinc est,quòd propter euitandas lites,sæpe non concedenda conceduntur,vt tradit Felv.in ca.in nostra.in 3.corro.in 4.col.de rescrip.Interest enim reipublicæ,vt lites expediantur,& de medio auferantur,vt not.Bald.in l.fratris.C.de transact.Nã ob eam causam inductum est,quòd transactio,per quam à lite receditur,non rescindetur pretextu enormis læsionis,vt tradit Alexan.in consi.41.col.4.

E lib.1.quia magnum commodum consequitur,qui à lite recedit,vt in l.Lucius.§.fin.ff.ad Trebel.cum concor.vt scribit Dec.in consil.216.in 2.colum.Et ideo indebitum solutum per transactionem nõ repetitur.l.in summa ff.de condict.indeb.& l.2.C.de transact.Et prætextu instrumentorum nouiter repertorum transactio nõ rescinditur,quantacunq; fuerit læsio.l.sub prætextu.C.de transact.Et quamuis in beneficialibus pacta fieri non debeant,& tanquam illicita reprobentur,vt in ca.fina.de pact.& traditur cum titulo de simon.vbi tamen facta sunt vt à lite recedatur pacta illa tolerantur,& Rota mandat seruari.Prout hoc anno in vna Toletana de Iunquera coram me præcepit d.

F Hieronymo de Biuero,qui contrauenerat concordiæ factæ inter ipsum & Ioan.de Tauera.Et sic videmus quòd si aliquid detur ratione impensarum,vt fiat concordia,& recedatur à lite,non dicitur simoniacum,vt innuit Collect. in ca.forus.de verbo.significa.sequitur Hieron.Paulus antiquus literarum apostolicarum vicecorrector,in lib.practicæ cancellariæ.fo.71.in 2.colum.& eodem modo vidimus,quòd licet pensiones impositæ per inferiores ecclesiarum,non sint perpetuæ nec transeant ad successores,vt dixi in regula de non iudicando secũdum for.supplic.quæ fina.in notabilibus signaturæ.vbi tamen ordinarius pensionem imponeret causa concordiæ,vt à lite recederetur, transiret pensio ad successores,vt tradit Hostien.in cap. nisi.de præben.Et ad istam materiam extinguendarum lis-

tium,

tium,faciunt ea quæ dicam in quadam.q.in regula de triē- A
nali.& quæ tradit Petr.de Anch.in regula, poſſeſſor,de re-
gu.iur.lib.6.col.3.facit l.ſingulis.ff.de except.rei iudi.quam
ad hoc notat Andr.Sicul.in c.cum dilecta.num.143.de re-
ſcrip.cum concor.vt per Alexand.in l.Seius. colum.4.ff.ad
leg. Falcid. Et pro iſta parte etiam accedunt, quæ ſcribunt
Abb.poſt Hoſtien.in c. ſicut.el.3. de iureiur. Vbi per plura
iura eadem ratione probant,bellum in dubio ſemper præ-
ſumi iniuſtum,prout idem de lite concludit Andr. Sicul. &
Imba.in conſi.7.lib.2. Nam vtrobiq; eadem ratio videtur.
In contrarium tamen , & contra prædicta facit text.in l.
ſiud.in prin.ff.de pet.hered.vbi dicitur,quòd nemo debet
ius ſuum indiſcuſſum relinquere.Et ſic text videtur litigan-
tibus fauere,imò eos ſub pœna ad litem proſequendā im- B
pellere,cum ius ſuū,propter timorem litis deſerētes, vt ſe-
gnes,deſidioſi,& negligentes homines accuſentur:contra
quos,vt videmus,vſucapio introducta eſt. vt in l.1.ff.de vſu
cap.& in §.1.inſtit.eo.titu.Itaque leges caſtigāt,& puniunt
ius ſuum in iudicio non proſequentes. Et ideò dicitur in l.
iniurarum.ff.de iniuriis. ſuo iure vtentes, nemini iniuriam
facere.Nec immeritò in ca.prælatis.de homicid.lib. 6.cle-
rici facultas conceditur repetendi res ſuas à latronibus.
Nam legimus Sanctū Thom.Cantuariēſem Archiepiſco-
pum pro defenſione cauſæ eccleſiæ ſuæ occubuiſſe, vt tra-
ditur in capitul. ſicut dignum.de homi. Non enim prohi-
bitum eſt,bono & iuſto viro,ex cauſa litigare vt not.Bald.
in cap.1.in fin.per illum text.vt lite penden. Et non præſu- C
mitur improbus litigator , qui ex cauſa etiam poſt ſenten-
tiam in lite perdurat,vt not. Old in conſil.183.quia ſpes vi-
ctoriæ iuſta videtur,vt Bald.tradit in l.fin.in tertia colum.
C.de edic. di. Hadr.tol.Improbus ergo litigator in regul.
iſta intelligetur, vel is , qui per totam ætatem lites agit, vt
dictum eſt , vel qui aliquam iniuſtitiæ ſuſpicionem ex lite
contrahit , vel qui ex euentu litis , vt iniuſtus & improbus
fuerit declaratus,vt dicit hic text. regulæ circa fi. Et ſecun-
dum hoc verba iſtius proœmij cauſam finalem inducerēt,
iuxta vulgā l.fina.ſuperius allegatam.cum concor.quæ tra-
dit Rom.conſil.18.in antepenul.colum.& Alexand.conſil.
41.colum.5.volu 1.Sed intelligendum eſt,iuxta ea,quæ di-
ximus in præcedentibus.

D Vt tamen ista tota materia, & eius contraria resoluatur, distinguo duos casus principales. Primus casus est de iure communi. Secūdus est, quo ad effectum istius regulæ. Primo casu litigans non ilico præsumitur calumnioſus, nisi fuerit continuus & inueteratus litigator. Ita distinguẽdebent, quæ dicta sunt superius, & quæ tradit Andr. Sicul. in consil. 7. col. 11. lib. 2. & consi. 31. incip. omnia quęcunque. 2. col. lib. 4. & in clem. 1. de re iud. Vbi tamen quia semel, aut bis causa repetendi, aut defendẽdi res suas ius suũ in iudicio prosequitur, iudicio meo non dicetur litigioſus. Sicut neque mercator dicitur, qui semel vel bis mercatur, nisi continuè hoc faciat, vt tradit Domin. in c. 1. de cle. non resi. lib. 6. Secundo principali casu, videlicet loquendo in termi-
E nis istius regulæ, non omnis, qui impetrat in terminis regulæ, potest dici improbus aut calũnioſus litigator: sed tandemũ, si per euentũ litis per iudicem repertus fuerit iniustam impetrationem, vel causam fecisse, vel fouisse, vt dicitur hîc in text. regulæ ibi, Et si possessorem ipsum, &c. Sed antequam hoc per sententiam sit repertum, impetrans non dicetur improbus, dicitur tamẽ iniustus si regulam nõ obseruat. Quod patet, quia punitur: & tamen si iustus fuisset non puniretur. Quia iustus & bonus nõ incidit in legẽ, neque eius pœna debet teneri, vt dicitur in ca. licet. de reg. gl. in l. ex his. ff. de legibus. Qua autẽ pœna punietur unus & alter, id est, tam primus, quàm secundus litigater, dicemus inferius in vltima parte regulæ. In dubio tamen impe-
F trãs beneficiũ possessum per annũ, præsumetur iniustus, licet illa præsumptio non sufficiat, quo ad hoc, vt puniri possit pœna cõtẽta in secũda parte regulæ, nisi, vt dixi, per euentũ litis iudici cõstiterit esse talẽ. Et hoc est, quod dicentia illa verba posita hic in secunda parte regulæ, videlicet, Et possessorẽ ipsum, &c. Vbi ponuntur tres pœnę impositæ calumnioſi litigatoris, diuersæ ab illis aliis tribus positis in prima parte regulæ, quibus puniuntur nõ seruantes istam regulæ, antequam constiterit eos improbos litigatores. De quibus adhuc aliquid inferius in fine reg. scribam.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, ibi, quicunq;, &c. An quilibet inhabilis, puta hæreticus, seruans contenta in ista regula, possit impetrare beneficium annalis possessoris?

SOLV

SOLVTIO. Videtur prima facie, ꝙ sic, quia text.regulæ A dicit, quicunq;, quod verbum est vniuersale, comprehendens omnes. Et sic nō recipit restrictionē habilitatis personarum, vt dicit glos.in extrauag.execrabilis.& in cle.si summus. de præbend.& tenet Rota in decis.2. titul.de fil. presby.Innocen.& Moder.in tract.benefi.q.3.primæ partis.col.5. cum concor.vt scribunt Moder.Papien.in l. quidam.§.nihil.ff.de edendo.

Præterea lex generaliter loquens non recipit restrictionem de habilitate, sed quemlibet admittit ad impetrandū, cui non refert per quem preces porrigantur, vt dicit text. in l.vniuersis.C.de prec.imp.offe.

In cōtrarium faciunt ista, quæ sequūtur. Primo, quia inhabiles ipso iure non sunt capaces beneficiorum.l.quicunq;& c.filij.cum multis.de hæretic.lib.6.tradit glos.& Docto.in c.quo iure.8.distinct.& alibi sæpe.Igitur impetrare non possunt, vt patet in cap.1.& ibi dixi, de rescript. lib.6.Intelligetur ergo regula ista de habilibus. B

Nō obstat dictio quicūq;, quia licet illa de sui natura sit vniversalis,& sic videatur posse cōprehēdere omnes, tamen habiles, quā inhabiles, per ea quę dicta sunt superius: tamē ista generalitas dictionis recipit restrictionē de habilitate, & regulatur secundū dispositionē iuris: vt in terminis probat Isa.per decem decisio.notabiles in l.2.§.prætor.ff.qui satisd.cog. Et reassumit Curtius iunior in consil.1.in 1.& 2. colum. vt dicam latius in regula, de triennali.in prima, vel secunda quæst. Vbi enim lex prius inhabilitat personas, C dispositio postea simpliciter & generaliter loquēs de personis, recipit restrictionem de habilibus, etiam si loquatur per dictionem quicunque vel per alia verba vniversalia, vt dicit Gemi.in consi.31.col.fin. Cum igitur in casu isto repetitur hæretici,& simplices personæ, alibi à iure dānate & prohibitæ, vt notatur in ca.quo iure.8.distinct. & tradunt Moderni in capit.2.de rescrip.regula ista permittens impetrationē, debet intelligi, hoc permittere personis habilibus, ne sequatur absurdum. Nec obstat tex.in l.vniuersis.C.de precib.imper.offer.quia licet ad illum respondeat And. Sicul.in rubr.de rescript. in clemen. & Felyn.in capi. nonnulli.§.1.col.13.eo.tit.& ego dixi latius in capitul.1.eodem titu.lib.6. Tamen respondetur quòd ille tex.procedit

D data scientia Principis, quæ facit, vt inhabiles habilitentur, vt dicitur in l.idem Vlpianus. §.1.ff.de excu.tut. Vel intelligitur de illis inhabilibus, qui non sunt à lege effecti incapaces, & damnati ipso iure sicut hæretici, simoniaci, & rei maiestatis, & similes. Secus verò de aliis incapacibus à lege, non ipso iure reprobatis, vt sunt homicidæ, periuri, excommunicati, & similes, de quibus loquitur Inno. in c. cum nostris. de conces. præbend. Nam tales impetrare possunt donec inhabilitentur, vt dicit ibi Innoc. Stat igitur conclusio, quòd omnes inhabiles admittuntur ad impetrandum, qui non reperiuntur expressè prohibiti. Et ista omnia procedunt de iure loquendo, quia de facto possent etiam inhabiles ipso iure impetrare: & nisi exciperetur, possent conE uentibus oculis ius impetratum prosequi. Et hoc, quo ad impetrantes agere volentes contra annalem possessorem. An verò reus possessor annalis hæreticus, vel illi similes defendantur regula, dicemus inferius in aliis quæstionibus.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, vtrum regula ista per solam eius allegationem annullet ipso iure gratiam impetrantis, seu lex communis absque aliqua productione inducenda facienda?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quòd sola allegatio istius regulæ, facta per aduersarium in iudicio annullet impetrationem, & inde secuta quæcunque, quia ita persuaderi potest. Primo, quia ista regula habet decreF tum irritans, quod de sui natura annullat ipso iure gratiam & inde secuta, etiam si non producatur. hoc patet, quia lex obligat ignorantes. vt in cap. si eo tempore. cum ibi notatis de elect. lib. 6. Nam sufficit legislatorem aliquid prohibuisse ad hoc, vt actus in contrarium factus, sit nullus, vt iam tradunt Moderni in l. non dubium. C. de legib. Imò quod fortius est, ipse iudex, parte non opponente, potest annullere sic nulliter agentem, vt tradit Bartol. in l. vbi pactum. C. de transact. & in l. si vnus. §. pactus ne peteret. pond. ibi. ff. de pact. & Paulus de Cast. in l. etiam. §. item à decretore. ff. de pet. hære. Quia decretum istius regulæ prius factum fuit, quàm impetratio partis: vnde quando postea impetrãs agit, exceptio istius regulæ, quæ iam est in rerũ natura producta, vnà cum ipsa actione concurrit, in quo casu potest

potest iudex ipsam exceptionem supplere : vt dixit Alex. A per prædicta iura in apostil. ad Bar. in l. Iulianus. §. offerri. in addit. 1. ff. de actio. emp. Quia ista exceptio dicetur euidentis calumniæ, quæ æquipollet exceptioni ineptitudinis, quę à iudice suppleri potest, vt latè tradit Aret. in l. ita stipulatus. in 31. col. de ver. obli. Nam iudex non solùm tenetur supplere circa ea, quæ sunt iuris, quando omittuntur à partibus, sed etiam circa cõsuetudinem, vt tradit Ias. post Bal. & Saly c. in auth. iubemus. per illum tex. in 2. not. C. de iudic. & Ang. Aret. in §. 1. in 2. col. instit. de excep. Et hoc adeò verum est, q̃ iudex posset ad iudicandum moueri etiam ex aliqua confessione, viua voce coram eo facta, licet non esset scripta in actis, vt singulariter dicit Bal. in l. 1. circa fi. C. de ma. vin. quod dicit singulariter notan- B dum Fely. in cap. cùm venerabilis. col. 15. de excep. & Alex. in l. fi is, ad quem. col. pen. ff. de acquir. hæred. Si igitur iudex absque allegatione partis, vel productione regulæ, posset partem repellere, cui obstat exceptio: à fortiori potest ipsa pars, cuius interest simpliciter regulam allegando, per viam exceptionis ipsum aduersarium impetrantem & actorem repellere. Et isto casu iudex poterit ex his quæ vidit, licet in actis sibi non constet, iudicare: vt tradit Ang. in consi. 343. in causa. col. fi. & seq. incip. primus punctus. & tenet Firmia. in tract. de episcop. lib. 4. par. q. 2. vt referunt quidam Moderni in tract. nupt. fol. 142. Nam decretum irritans positum in aliqua lege, est tantæ potentiæ, quòd sufficit illud à parte, vel iudice allegari, vt actus C sit ipso iure nullus, vt dicunt Anton. Imol. & Abb. in c. cæterum. de rescri. Per quorum dicta Rota in vna Mediolan. castrorum contra Sabinen. de anno M. D. XVI. iudicauit pro cardinali Senogalien. contra Hieronymum de Cusano, quòd decretum irritans cuiusdam bullæ Sixti allegatum in causa appellationis, adeò afficeret aduersarium, q̃ gratiam suam redderet ipso iure nullam.

Prædictis tamen non obst. contraria opinio est de iure stylo verior. Pro qua opinione primò facit, quia regula de eius decretum fauorem possessorum concernunt: ergo non ligant contrauenientes, nisi possessor dicto decreto tentanti vtatur, vt latè probat Deci. in l. pacta, quę contra. in 3. col. C. de pact. & in cap. cùm accessissent. in 3. col. de

D constit.& ante ipsum Aret.& Claud.Aquen.in l.nemo potest.in 4.col.ff.de leg.1.Et hoc priùs dixit Philip.Franc.in c.vt nostrum.in 3.col.de appel.& in c.dispendia.in princ. de rescrip.lib.6.& solet ad hoc allegari gl.in verbo, referri.in cap.1.de concess.præbend.lib.6.Et iste vsus certitudinaliter non habetur, nisi possessor regulam in actis producat, quia tunc manifestè apparet possessorem decreto regulæ vti velle, cõtra actorem eius aduersarium.Nec isto casu autoritas iudicis volentis supplere exceptionẽ istius regulæ omissam, aliquid facit:quia vbicunque aliqua sunt inducta principaliter in fauorem alicuius, si pars omittit, iudex non debet supplere, neque potest ad priuatam vtilitatem officium suum impartiri:iuxta vulgatã l.4.§.con-

E demnatum.ff.de re iudic.Si ergo huiusmodi exceptiones regularum pro omissis habentur, licet iudex sciat ea parti competere. Quinimò etiam si ea, quæ competunt parti, producuntur ipsi iudici, particulariter adhuc non sufficit, nec iudex secundum ea iudicare debet, nisi in actis producta & registrata sint.Et tunc dicũtur esse in actis, quando pars est citata ad dicendum contra producta, oblata copia, vt dicit Bar.(cuius opinionem pro stylo seruat hodie Rota) in extrauag.ad reprimendum. in glo.in versic. de plano.Et sequitur latè Roma.in consi.519. incip.In casu propositæ consultationis.Nam aliter non potest iudici de iure partis constare.Et cui nihil cõstat, nihil agit.Quia vt dicit Bald.in cap.fin.de iureiurand. iudex est quoddam

F prædicamentum, quod prædicatur de probationibus & actis: & ideo debet iudicare secundum acta, & probata vulg.l.illicitas.§.veritas.de offic.præs.& Ang.instit.quib. mod.tut.fin.in prin.& in §.si minus.col.5.instit. de actio. vt latissimè & eleganter prosequitur Luc. de Penna in l. quicunque.C.de tab.& script.lib.10.& Fely.in cap.pastoralis.§.quoniam.col.fi.de offic.deleg.

Ex quibus omnibus infertur, q̃ si annalis possessor cõuentus, non det & excipiat de regula in actis, licet iudex ex seipso, vel per allegationẽ partis sciat talem exceptionem sibi competere, non condẽnabit actorem impetrantem, sed poterit canonizare gratiam suam cõtra regulam nec propterea sententia erit nulla, vt in terminis concludit Fely.in c.1.in 7.col.de re iud.& in c.pastoralis. de fide instru.

instru. Cuius opinionem hodie de stylo tenet, & sequitur A
Rota Et ita me præsente, in pluribus causis fuit cõclusum
& iudicatum, præsertim in vna Tuden. parochialis coram
R.P.D. Marcello Crescentio episcopo Marsicano de mẽ-
se Maio, M. D. XXXVIII. cui constabat absentem, contra
quem procedebatur, per contradictas fuisse triennalem
possessorem, & in partibus coram quibusdam iudicibus
allegasse regulam: & tamen, quia illa nõ erat pro ducta in
actis, præfatus episcopus tulit sententiam contra illum.

Et ista in ratione consistunt. Quia, quo ad effectum, ꝙ
regulæ Cancellariæ ligent, & in iudicio faciant ius, debẽt
prius impetrari à Papa, vel Vicecãcellario, & deinde pro-
duci in actis, seruata solennitate, de qua in regula 26. in-
cip. Item attendens. suprà eo. Quam quidem impetrandi B
solennitatem declarat Pauin. Rotæ auditor, in proœmio
extrauag. Ioan. 22. & dicam in alia quæstione. Non obser-
uata igitur illa solennitate, regulę non faciunt fidẽ, etiam
si habeant decretum irritans, & millies iudici allegentur:
& ita se habet stylus Rotæ, vt dicit etiam in d. cap. 1. Felyn.
aliis rationes ponens, de quibus ibi per eum.

Non obstant modò, quæ in contrarium adducta fue-
runt, quia ad illa dupliciter potest responderi. Primò, illa
procedere, quando ea, quæ allegari poterant, sunt noto-
ria, actis non repugnantia, vt dicit Bald. in d. §. illicitas. &
Firmian. in d. tracta. de episcopo. in 4. parte. 4. lib. q. 2. Vbi
plures casus exceptos contra regulam ponit, in quibus
iudex secundum conscientiam suam potest iudicare. & se- C
ptem alios ponit Fely. in d. c. pastoralis.

Vel secundò respõde, & ista est verior & firma solutio,
ꝙ in casibus prædictis iudex potest exceptionẽ omissam
per partem opponere, quando illa resultat ex actis: quia
tali casu actor dicitur calũniosè agere. ita cõcludit Rom.
in consi. 42. visis, quæ egregiè. col. fin. Nam quæ resultant
ex actis, dicuntur notoria, vt dicit Imol. & latissimè Mod.
in cap. ex insinuatione. de appel. Et in notoriis iudex sup-
plet, vt dictum est superiùs, quando constat de nullo iure
partis, vt tradunt Moder. in d. §. condemnatum. cum con-
cor. vt per Rom. in consi. 227. Et etiã quando cõstat de iu-
re partis, sed inefficaci: quia potest iudex sine parte repel-
lere, vt dicit Fely. in c. ad aures. in 1. col. de rescrip. Et istud

D notorium ex actis resultans, non solùm per partem non debet probari, sed nec allegari, vt tradit Ange. in l. fi. ff. de pet. hær. cum concor. vt scribunt Alex. in l. 1. C. vt quæ desiunt aduoc. & Fely. in c. cùm ordinem. col. 9. de rescript. & Deci. in l. cùm quid. ff. si cert. peta. Et tali casu limitatur, & declaratur dictum commune glo. in cle. appellanti. de appel. & Bart. in l. si adulterium cum incestu. §. idem Pollioni. ff. de adult. videlicet, quòd licet notorium non debeat probari, debet tamen allegari. Nam non procedit, quando notorium resultat ex actis, vt prædicti doctores dicit. Et ita etiam in puncto limitat Deci. in l. lecta. in 9. col. ff. si cer. pet. Licet in hoc contrarium teneat Rota, in nouis. tit. de appel. decis. 2. in addition. Sed ex dictis ibidem po-
E test solui eius decisio. Ad propositum ergo redeundo, si ex actis apparet, possessorem annalem conuentum allegasse pro defensione sua, priuilegium istius regulæ, eam producendo, licet formaliter contra partē non opponat iudex tamen repellere poterit agentem, obstante regula in actis producta. Et ita tota ista materia intelligi debet.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, quid si in prima instantia non fuit oppositum de ista regula, sed opponitur in secunda, vbi annullabitur impetratio, & acta facta in prima instantia, in qua tunc non fuit oppositum?

SOLVTIO. Iste casus punctualiter contigit, & fuit de-
F cisus in Rota de anno M. D. XVI. coram D. Guliel. Casiodoro in vna causa Vilnen. canonicatus, & præbend. vt ipse idem in memorialibus suis decisionum meminit. Et tunc Rota concluſit posse in secunda & tertia instantia de ista regula opponi: quia per huiusmodi exceptionem regulæ, non solùm impetratiō facta, sed omnia acta prima vel secundę instantiæ, virtute decreti regulę, nulla ipso iure esse decernūtur. Talis enim regulæ exceptio operatur effectum retro annullatiuum, & in futurum impeditiuum. Ratio istius decisionis fuit, quia exceptio istius regulæ est peremptoria, quæ potest quandocunq; opponi. l. peremptoria. C. sent. rescin. non pos. Et ideo oppositа in secunda instantia operatur eundem effectum, quo ad acta precedentia, quæ operaretur, si in eadem instantia opponeretur. Et hoc ideo, quia per appellationem, quæ resci-

dit

dit iudicatum, causa reponitur, & reducitur in eo statu, in A
quo erat ante sententiam, vt videlicet, omnia in ea fieri
possint, quæ poterant post litem cõtestatam in prima in-
stantia, vt declarat Bart. in l. ita demum. C. de procurat. &
Abb. in c. 1. de except. in 2. colum. & in c. pastoralis. eo. titu.
Poterunt igitur exceptio istius regulæ peremptoria, & o-
mnia alia incumbentia ad causam, deduci in causa appella
tionis, quæ non fuerunt deducta in principali: vt in l. per
hanc. C. de tempo. appel. & l. scio. ff. de app. & c. cùm Ioan.
de fide instru. & c. fraternitatis. de test. cum aliis concord.
adductis per gl. in c. constitutis, & in cap. cùm causam. de
appella. Nam exceptio, quæ actionem propositam respi-
cit, si deducatur in secunda instantia, non dicitur noua, sed
dependens ex veteribus causis. Tamen huic decisioni sem- B
per contradixit Dominus Mercurius de Vipera, tunc deca
nus Rotæ, motus dicto Alexand. in authen. iubemus. C. de
indi. quem sequitur Fely. in ca. 1. in septima col. de re iudi.
Vbi dicunt, quòd quanuis post terminum ad probandum
possint allegari iura: vt per Bar. & Bald. in d. authen. iube-
mus. non tamen potest allegari extrauagans, sed est alle-
genda, producenda, & probanda in termino, quemadmo-
dum consuetudo non notoria, quã non potest iudex sup-
plere, nec allegare, cùm eam probabiliter ignoret, vt in c.
pastoralis. de fi. instru. Ex quib. inferebat Dominus Mercu
rius, quòd non poterat in secunda instantia excipi de ista
regula: vel si exciperetur de ea, quòd nõ reuocarétur acta
primæ instãtiæ, nisi ex nouiter deductis. Pro quo facit de- C
cis. Egidij 490. maximè, quia regulæ istæ Cancellariæ, quo
ad istum effectum, vt non ligent ante productionem, di-
cuntur cõstitutiones speciales, vt dicit Pet. de Anch. consi.
191. Et ideo nõ ligãt manũ iudicis, nisi producãtur: & per
consequens acta, & sententia primæ instantiæ contra re-
gulam non productam debuissent valere.

Tamen istis non obstantibus, Rota tenuit, quod supe-
rius dictum est. Quæ decisio non solùm procedit, quando
opponitur de regula in secunda instantia causæ principa-
lis, sed etiam si opponatur de regula in causa restitutionis
in integrum, aduersus sententiam latam contra possessorẽ
annalem: vt iudicauit Rota in vna Tuden. coram me de
mense Februario M. D. XXXIIII. Et hoc idem dixerunt

D Domini in eadem causa de regula 29. de commissionibus causarum factis, literis non expeditis, vt videlicet possit opponi de illa regula, & excipi in causa restitutionis, per prędictas rationes. Et idem dixerunt Domini in vna Massiliensis canonicatus & præben. coram me de mense Decembri, M. D. XXXV. in qua oppositum fuit de ista regula annali per condemnatum in termino sententiæ declaratoriæ ferendæ contra ipsum, cui fuerant intimatæ executoriales, & voluerunt sententiam retrò esse nullam.

Et ad dictum Alex. allegatum per Mercur. in d. auth. iubemus. responderũt Domini, ꝙ loquitur in termino probatorio vnius instantiæ, non autem loquitur in diuersa instantia, vt est causa appellationis: quia dictum illius non

E esset verum propter doctrinas prædictas. Vel dictũ Alex. procedit, vbi constaret de malitia possessoris, nolentis in prima instantia opponere, ad effectum magis grauandi partem in expensis, & annullatione actorum. Quo est doctrina Bart. in d. l. ita demum. & Abb. in d. c. 1. de exc. cum aliis allegatis, non procederent: vt notabiliter probat And. Sicul. in consi. 35. incip. in minimis. in 2. col. lib. 3. & Fely. in cap. ad audientiam. el 2. de rescript.

Et ista omnia procedunt, etsi annalis possessor, qui de regula excipit, fuisset condẽnatus per primam sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, & decretum contra illum fuisset brachium seculare, & violasset sequestrum. Nam non obstante tali violatione, posset exceptione istius reg.

F iuuari, etsi per violationem prædicti sequestri perdiderit ius in beneficio. Ita concluſit hodie Rota, quæ est prima Iulij, M. D. XXXVIII. in vna Nullius Abbatiæ coram D. Io. Paulo Ptolomæo. Ratio decisionis fuit, quia ista regula annullat impetrationem factam, & inde secuta quæcunque, & sic annullat ipsam sententiam, & secuta ex ipsa sententia, id est, sequestrum, quod est sequela sententiæ: ita ꝙ violatio sequestri non impedit exceptionem regulæ. Est bene verum, ꝙ licet nullum esset sequestrum propter decretum istius regulæ: tamen violans illud punitur quia iure suo est priuatus, vt dicit deci. 2. de seq. pos. & fru. in antiquiori. & ideo pars victrix, contra quam datur de regula, poterit nouiter impetrare dictum beneficium vacãs prętextu huius violationis. Et ita in eadẽ causa tenuit

Rota

Rota die 16. Nouembris M. D. XXXIX. coram eodem Do. A Ioan. Paulo.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, nunquid ista regula super dispositis in ea, inducat, seu contineat formam?

SOLVTIO. Ista quæstio deseruit ad multa, quæ in sequentibus quæstionibus dicenda occurrunt. Et ideo sine disputatione dicas, ꝙ sic. quod multis modis ꝓbatur.

Primò, quia ista regula inducit nullitatē actus. Vbicunq; igitur aliqua cōstitutio procedit, irritando actum, illa constitutio dicitur continere formam, vt est bonus text. in cap. fi capitulo. de concess. præbē. lib. 6. iuncto c. dilectus. 2. de præben. & tradit Bald. & Moderni omnes in l. j. ff. de libe. & posthu. & est glo. in l. fin. C. de ven. re. ciuil. lib. xi. Facit text. in c. quia propter. de elect. & in ca. Pisanis. de resti. B spoliat. cum concord. vt scribit Alexand. in d. l. j. & in l. hæc consultissima. C. qui testa. face. pos. & Iason. in l. nō dubium. in fi. colum. C. de legib. & ante ipsos Roma. consil. 66.

Secundò, quia ista regula imponit pœnā pecuniariam. Et vbi talis pœna apponitur, dato, quòd de annullatione actus nihil dicatur, forma inducitur: vt dicit Bald. in auth. qui semel. in antepen. colum. C. quomo. & quando iud. & tradit Bart. & omnes Moder. in l. prætor. §. j. ff. de ope. nouunt. & est gl. in verbo, tertiam. & ibi notat Bald. in ca. j. de mili. vasal. qui contu. est. & glos. in verb. tertio. in clemen. j. de vi. & hone. cler. notat Ioan. And. in cap. ex tuæ. de cleri. non resi. & Anto. de But. in cap. prætereà. de dilatio.

Tertiò, quia ista regula tradit tres solēnitates, quæ non C sunt inductæ à iure communi. Ergo ex hoc datur intelligi, quòd contineat formam, iuxta tradita per Pet. de Anch. in consil. 35. Visa quadam. & idem in consil. 6. incipien. Viso themate. in secunda colum. & concord. Signorel. in consi. 56. in processu. in secunda columna.

Quartò, quia ista regula dat impetrāti modū proceden di. Ergo inducit formam, vt in cap. qualiter. el 2. & ibi Felin. de accusa. & Iason. in l. 2. §. prius. ff. de vulg. & pupil. & sic allegari text. in cap. quia propter. de electione.

Quintò, quia regula ista apponit tēpus faciendi actum, quo casu per hoc inducitur forma: vt dicunt Bal. & Saly. in auth. quæ supplicatio. per illum textum. C. de preci. Imper.

D offer. Licet huic dicto videatur aduersari Alexand.in l.1.in princ.C.de iudic. tamen concordari possunt dicta eorum, ex iis, quæ tradit Abb.in consil.92.statuto.in fi.lib.1.

Vltimò hic videtur inducta forma, ex eo, quia dispositio istius regulæ non solùm concernit interesse priuatum, sed commodum & bonum publicum, vt patet ex proœmio, & ex pœna applicanda fisco . quo casu forma dicitur induci, adeò quòd consensus partium nihil operatur, vt in l.prima torum.C. de pact. & probatur assumptum in l.tertia. ff. de re militari. Ex quibus omnibus apparet resolutio istius quæstionis, quæ potest esse vtilis ad multa.

QVAESTIO SEPTIMA.

E QVAERO, præsupposito quòd ista regula inducat formam, vtrum possessores annales, in quorum fauorem inducta est regula, possint eius fauori renuntiare?

SOLVTIO. Quidam antiqui tenuerunt quòd sic, vt refert Ioan.Aloisius Tuscanus Mediolanensis, olim aduocatus eximius, in primo volumine consiliorum.fol.17.

Tamen pro vera intelligentia istius quæsiti, ego considero duos casus. Primus est, in tacita renuntiatione, quæ resultat ex omissione exceptionis istius regulæ, possessor competentis contra impetrantem: & ista renuntiatio tacita potest fieri dupliciter. Aut non producendo regulam, vel eam producendo, & probationes annalis possessionis omittendo. Nam non sufficit, quòd possessor excipiat de regula in actis, nisi probet se fuisse possessorem annalem, F vt ei cõpetat exceptio. Neq; etiam sufficit per testes probare, se esse annalem possessorem, nisi etiã regula in actis producatur & allegetur. Itaq; paria sunt, vel non producere regulam, & non probare possessionem annalem. Illis igitur casibus tacitè potest possessor fauori suo renuntiare, sicut de iuramento calumniæ dicitur in cap. 1. de iura. calumn. libr.6. Et ideo sententia lata contra possessorem annalem non opponentem de regula, vel non probantem se esse annalem possessorem, valeret, iuxta ea quæ dicit Felin. in cap.1.de re iudic.& dixi superiùs in alia quæst.

Secundus casus est in expressa renuntiatione: & ista expressa renuntiatio potest etiam fieri dupliciter, videlicet ante productionem istius regulæ, vel post: & vtroque casu esset dubiũ, si valeret renuntiatio expressa. Et posito quod

sic, nunquid posit postea iudex possessorem probare vo- A
lentem repellere à probatione facienda super annali pos-
sessione, sub prætextu, quia renuntiauit? & quid si post fa-
ctã renũtiationẽ de nõ vtendo regula producta, possessor
renuntiãs probet se annalẽ, qua probatione vti nõ potest
facta renuntiatione: an tali casu iudex ex officio possit re-
pellere ipsum impetrantẽ? videamus igitur de omnib. istis.

Circa primum est aduertendum, quòd duæ sunt partes
regulæ principales. Prima, quę durat vsque ibi, Et si posses-
sorem ipsum, &c Et ista pars concernit interesse priuatũ
partis. Et ita in illa prima parte ponuntur tres pœnæ intro
ductæ in fauorem ipsorum possessorũ. Et puto, quòd quo
ad illas pœnas, antequàm impetrans inciderit in secundã
partem, quòd possessores possint renuntiare, argument. B
cap. statutum. §. in nullo. de rescrip. lib. 6. & l. filio. ff. de in-
iusto rup. & l. penul. C. de pact. Et hoc casu puto, quòd si
de tali renuntiatione regulæ constaret in actis, quòd iu-
dex posset repellere possessorem à probando annalem
possessionem, obstante renuntiatione, quia iudex potest
repellere actum frustratorium, vt l. vbi pactum. C. de trãs-
act. & dixi superiùs in quarta quæst.

Sed quo ad secundam partem regulæ, videlicet quando
impetrans per euentũ litis inuentus fuit calumniosus mo-
lestator, qui ob eam causam in alias tres diuersas pœnas
hic positas incidit: tali casu, quia dictæ pœnæ concer-
nunt cõmodum & interesse publicum, possessor non pos-
set isti regulæ renũtiare: vt in d. §. in nullo. De quo tamen C
latè dixerunt Moderni in tract. de forma. c. quis possit da-
re & tollere formam. fol. 18. colum. 3. & in cap. de potentia
formæ. fol. 61. in 3. colum. Et isto secundo casu, si iudici ex
probationibus & actis constaret, nullum ipsi impetranti
ius competere, sed iniustè & friuolè possessorem ipsum an
nalẽ molestasse, licet possessor renuntiauerit vti exceptio-
ne regulæ iam in actis productæ, ex quo tamen publicè
interest calumniosos & iniustos litigantes repellere, vt in
clem. 1. de re iud. posset iudex impetrantem ipsum punire,
iuxta notata per Innoc. in c. 1. de offic. vic. & Bald. in l. 1. C.
quo. & quando iud. in fi. & in l. 2. §. sed quia. C. de iur. cal.
& not. Bart. in l. athletas §. calumniator. ff. de his, qui not.
infa. & dixi aliquid suprà q. 4. Et quòd possit iudex of-

D ficio suo, eo casu, quo sibi constat de annali possessione, improbos impetrantes repellere, videtur sentire Bar. in simili in l. properandum. in princip. versic. sed vidi. C. de iud. Sequuntur Modern. Astens. in repet. clem. sæpe. in 17. col. de verb. sig. facit bene text. in c. nonnulli. in princ. & cap. fi. de rescript. Stat ergo cõclusio, quòd post probatam annalem possessionem & regulam productam, non possint partes tacitè vel expressè huic regulę renuntiare. Ratio generalis est, quia ex quo ista reg. est edita ad tollẽdas & puniendas calumniosas lites, per hoc dicitur cõcernere principaliter vtilitatẽ publicam, & ideo renuntiari non potest, vt in terminis dicit Bar. in d. l. properandum, & Barba. consil. 56. in 8. & 9. col. lib. 2. considerato textu illius l. & sequitur Decius in c. de causis. col. 2. de offic. deleg. Et ita hodie vigesima Nouembris M. D. XXXVI. in simili casu concluserunt Domini in vna Rom. pecuniaria, coram R. D. Ioan. Paulo Ptolomæo, pro Francisco Flores, contra Andream de Nouaria: volentes Franciscum Flores non potuisse renuntiare regulæ, de non appellando ante diffinitiuam sententiam. Ex quo in proœmio illius regulæ papa exoréntur se illam cõstitutionẽ fecisse, vt litibus finẽ imponeret, eius verba secundum Rotam videntur iuridica, & principaliter interesse publicum cõcernere, cui per dictum Franciscum, contra quem erat producta, renuntiari non potuit.

QVAESTIO OCTAVA.

FQVAERO, quę est ratio, quare regula ista annalis defendit possessorem, etiam absq; titulo, & triennalis regula non defendit, nisi habentem saltem coloratum titulũ? Cuius tamen contrariũ videbatur dicẽdum. Nam ex quo est annalis possessio, & modici temporis, magis in ea videbatur requiri titulus bonus, saltẽ colorat, quàm in triennali, vt sic modicitas temporis per adiunctum tituli suppleretur. Non ita in triẽnali possessione, per ratione longioris temporis, sine aliquo titulo magis sufficeri posset. quæ igitur est ratio tantæ diuersitatis?

SOLVTIO. Regula ista annalis fauet possessorib. & est inducta in odium impetrantium, vt ex eius principio appareret. Et ita Rota interpretatione lõgæua tenuit. Triennalis verò regula non fauet principaliter possessorib. propterea requirit titulũ. Sed adhuc reincidimus in idem, quare ma-

gis

gis annalis regula faueat possessoribus quàm triennalis, A
cum deberet esse contrariũ, vt plus possidens plus haberet fauoris: præsertim cũ annalis exceptio sit odiosa respectu capientis possessoris, vt patet in l.1.C.de anna.except.

Respõdeo, data paritate possessionis sine titulo, magis fauendum fuit annali, quàm triennali: quia ille minus delinquit percipiẽdo fructus sine titulo. At triennalis ex hoc grauiorem causam sibi constituit ex perseuerãtia longioris temporis. Quia tantò grauiora sunt peccata, quantò diutius infelicem animam detinent alligatã. c.fi.de cõsue. & ideo necessarius fuit titulus. Sed hoc non releuat, quia etiam annalis possessor sine titulo non deberet per annũ, nec per mensem in peccato tolerari. Et ideo qua ratione titulum in triennali exigimus, in annali saltem coloratum B
exigere debemus. Et odium impetrantium non debet esse tanti, vt detentorem annalem cum peccato defenderet.

Quid igitur causæ fuit tam diuersi instituti & contrariæ dispositionis? Respondeo, quòd diuersitas est in hoc, quia annali possessori nõ fauet regula propter se principaliter, sed propter negligentiam impetrãtis. Nam aliàs non data negligentia impetrantis, annalis possessio nullũ fauorem tribuit possessori, cùm in potestate cuiuslibet sit, impetrare quando vult, & seruare contenta in ista regula: & seruando ea, tunc annalis possessio non iuuat possidentem sine titulo, quominus cõdemnetur impetranti in fructibus & expensis, cum adiudicatione beneficij. Vbi verò C
impetrãs negligit ea seruare, quæ hìc cõtinentur, ipse sibi nocet, & causam damni dat, vt dicitur in l. Imperatores. ff. de iure fis. & tali casu punitur, vt molestator. Non igitur ex hoc acquiritur annali possessori aliquod ius seu priuilegium, nisi q̃ regula punit impetrantem negligentem. Per hoc tamen non excluditur alius, & alius impetrans, quin seruata regula possit annalem possessorẽ cõuenire, & rationem suæ iniustæ possessionis quærere. Nam vnius non seruantis regulam ignauia, & negligentia nõ nocet alteri impetranti seruanti regulam. Itaq; ad vltimũ annalis possessor, si non habet titulum, luet pœnas, succumbet, & excludetur. Sed in reg. de triennali alia ratio concurrit: quia illa regula suspendit gratiã factam, & etiam nouiter impetrantes post trienniũ includit, & triennalẽ possessorẽ tãto

D tempore vitę ſuę defendit, ac tuetur, adeò ꝙ vno excluſo alius impetrans non admittitur, ſed omnes pariter triennali poſſeſſore excludũtur. Itaq; triennalis poſſeſſor, hoc medio ſecurus viuit, & ſine moleſtia fruitur. Sed in iſta regula de annali, omnia iſta ceſſant, quia tantùm annullat gratiam non ſeruantis regulam, non alterius: triennalis verò omnium etiam non negligentium gratias ſuſpendit.

Poſſet tamen & alia facilior ratio differẽtiæ inter vtraſque regulas aſsignari. Nam in iſta regula de annali ideo nõ requiritur titulus, ſed ſola poſſeſsio, ex eo, quia regula annullat ipſo iure gratiam impetrantis, non ſeruantis regulam, & reducit titulum ad non titulum, propter odium quod habet contra impetrantem certo modo beneficium
E viuentis annalis poſſeſſoris. Itaq; cùm impetrans repellitur medio exceptionis iſtius regulæ excluſus, & nudus propter annullationem tituli, quæ inducitur propter decretum irritans regulę, æquũ erat poſſeſſorem, etiam nullum titulum habentem & nihil adhuc probantem in pari cauſa abſolui debere, iuxta c. fi. de iureiuran. & l. fin. C. de rei vend. quia in pari cauſa deficientis tituli poſſeſſori debemus magis quàm actori fauere, vt dicit tex. in c. in pari de reg. iur. li. 6. Sed in regula, de triennali, Papa nõ annullat ipſo iure, ſed tantùm impetrationẽ ſuſpendit: licet poſſeſſori triennali exceptionẽ regulæ contra omnes impetrantes perpetuò tribuat: nõ tamen, vt dixi, annullat titulum impetrantiũ. Et quia iniquum videbatur, ꝙ triennalis
F poſſeſſor ſine titulo ſaltẽ colorato acquireret exceptionẽ tantę virtutis contra habentem bonum, ideo Papa voluit ꝙ in dicta regula de triennali, requireretur titulus ſaltem coloratus, vel preſumptus. Qui quidem titulus coloratus, vnà cum triennali poſſeſsione in pœnã negligentię, ipſius impetrantis titulum, licet bonum, obumbraret ac ſuſpenderet. In regula igitur de triennali poſt exceptionem titulus impetrantis bonus remanet, quanuis ope exceptionis ad vitam tantùm triennalis poſſeſſoris ſuſpendatur.

Sed vlterius quæritur, quare magis Papa in iſta regula de annali impetrãtis gratiam annullare voluit, quàm in regula de triennali? Ratio eſt, quia in regula de annali impoſita forma impetranti: quam ſi nõ ſeruat, preſumitur improbus moleſtator, & ob eã cauſam gratia annullatur.

Sed

Sed in regula de triennali nõ datur aliqua forma, ſed apponitur tẽpus actioni. Vnde ſi aliquis eſt negligens in nõ agendo infra triennium, ſibi debet imputari, ſi eius gratia obfuſcatur, & ſuſpẽditur in pœnã ſuæ negligentiæ. Damnum igitur quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet imputare iuxta c. damnũ. de re iudi. li. 6. Nec lex impoſuit ſibi hãc pœnã, ſed ipſemet ſibi ex negligentia ſua eam incurrit. Et quia illa negligẽtia nõ eſt doloſa, ſicut illa, quã hic incurrit impetrans reg. iſtam de annali non ſeruãdo: ideo iſtius gratia tanquam de doloſo ipſo iure annullatur. Illa verò eximitur tantùm, non quia lex voluit ibi punire actorẽ, ſed quia actor ita voluit, cùm eſſet in facultate ſua nolle excludi. Et iſta ſint dicta diſputationis gratia: ſi quis tamen meliorẽ rationẽ differẽtię inueniat, eã in mediũ proferat. A B

QVAESTIO NONA.

QVAERITVR, nunquid regula iſta debeat ſeruari extra Curiam coram legato vel ordinario?

SOLVTIO. Conſiderãdo rationem iſtius regulę prohibentis moleſtari poſſeſſores annales, certè videtur tenendum, regulam ligare omnes etiam extra Curiam, quia licet dictum ſit ſpeciale: vbi tanen ratio eſt generalis, extenditur ratio, & non dictum: vulg. l. regula. ff. de iur. & fac. igno. Et hac ratione Rota ſæpe tenuit, regulam de infirmis reſignãtibus, habere locum extra Curiam, vt ibi dictum fuit. Suadetur hoc etiã ex verbis proœmij huius regulæ, ibi, vt improbi motus perquirẽtium lites reprimantur, &c. Nam iſta ratio proœmij, quæ finalis eſt, militat C tam in curia, quàm extra: quia vtrobiq; improbi litigantiũ motus deprehenduntur. Et iſtud odiũ improbitatis, quod non aliunde prouenit, quàm ex huiuſmodi impetrationibus factis contra viuentem poſſeſſorem annalem, militat tam in impetrationibus, quæ fiunt à Papa, quàm à legato, vel ordinario extra curiam. Ergo debet fieri pariformis & equalis interpretatio. Nam vt fraudes euitentur, & lites multę tollantur, regulæ vel leges, quę aliàs eſſent reſtringendæ, latè interpretari debent, vt vtiq; locum habeant, vt dicit Deci. de alia regula Cancellarię loquens, in conſi. 98 in fin. Et ibi refert ſic fuiſſe iudicatum in Parlamento Franciæ. Poſtremò facit, quia in prouiſione ordinaria, & legatis etiam proprio motu factis, requiritur mentio co-

D loratæ possessionis alterius, vt tenet Abb. & communiter Doct. in c. cùm nostris. de concess. præb. Sequitur Felin. c. in nostra. in 29. corrol. de rescrip. Lapus alleg. 10. Et non solùm in talibus impetrationibus requiritur mentio coloratæ, sed etiam possessionis de facto, vt tenet Io. And. & Ant. in c. penult. per illum tex. de præb. & in c. literas. de concess. præb. Sed possessio annalis, aut est in dubio colorata, vt voluit Felv. in d. c. in nostra. in 36. corrol. & habemus intentum: aut est nuda possessio facti, & idem est dicendum, videlicet, q̃ debet de ea fieri mentio: & quia ex detentione possessio arguitur: vt in c. 2. vt lit. pend. tradit Ias. in §. sic itaq;. nu. 30. Insti. de actio. Et quo ad istum casum ista regula habere videtur concursum iuris cõmunis.

E Prędictis tamen non obstantibus, contraria opinio videtur verior & communior. pro qua adducitur argumentum efficax: quia ratio quare prætendi potest istam regulam magis curiales, quàm exteros ligare, videtur esse, quia impetranti à Papa est imputandum, & ad malitiam, & dolum referendũ, si non obseruat regulas ibi vigentes. Nam ex quo ibi publicantur à curialibus, sciri & perquiri debent: arg. c. 1. de postu. præl. Sicut de extrauagãti ibi nota, cuius ignorantia neminem excusat, tradunt Felv. & Abb. in c. 1. de re iud. & in c. pastoralis. de fi. instru. Sed ista ratio cessat extra curiam. Nam cùm in curiis ordinariorum & legatorum rarò huiusmodi regulæ ventilentur, neq; publicentur, possunt probabiliter ignorari, iuxta text. in c.

F de consti. li. 6. Et ideo impetrantes ab ordinario, non obstante ista regula, debent excusari. Aliàs videretur nimis durum, & iniuria plenum, quòd iustè ignorantes, & in partibus remotissimis habitantes, quia non didicerunt regulas Cancellariæ, punirentur tam grauibus & acerbis pœnis hîc designatis, contra tex. in c. 2. de consti. lib. 6. Quàm sint à sensu aliena, nemo non facilè intelligit.

Adiuuatur hoc etiam alia ratione, secundum Mol. Quia impetratio ab ordinario contra annalem possessorem non videtur ita damnanda, vt calũniosa, sicut illa quæ obtinetur à Papa, ideo minus punienda. Ratio est, quia ordinarius quãdo confert impetranti beneficium annalis possessoris, iam habet, vel habere pręsumitur certã notitiã illius possessoris, cùm visitare soleat singulis annis suas,

seas,& teneatur titulos possessorũ perscrutari,vt dicit tex. A
in c.ordinarij.de offic.ord.lib.6.Et tradit Fely.in c.ad aures.in 14.conclusione.de rescrip.Et ideo conferendo simpliciter alteri beneficiũ,præsumitur annalem possessorem tanquàm titulum nõ habentem negligere, ex quo melius cognoscit personas suę diœcesis,quàm Papa,vt dicit gl.in dem.1.de offi.ord.Et propter hanc causam nulla præscriptio etiam triennalis currit contra ordinarium, quominus possit remouere possessionẽ carentem titulo, vt tradunt omnes,& ibi latiùs Fely.in c.licet Heli.de simo.& in ea.sicut.in 16.col.de re iudicá.Et est expressum in concilio Basilien.si,titu.de pacif.pos.Et ideo impetrans ab ordinario,propter istam rationem non præsumetur molestator, nec improbus litigator. Secus tamen erit dicendũ in im- B
petrante à Papa,qui prę̃sumetur iniustus impetrãs & molestator, si non seruat istam regulam, ex eo, quia Papa in dubio non intendit concedere gratiam contra annalem possessorem,non facta mentione istius regulæ: quia non habet,nec præsumitur habere, sicut ordinarij notitiã possessorum orbis terrarum, ob varias occupationes rerum, propter quas multoties non concedenda concedit, vt dicitur in c.si aliquando. de sen.excom.& in l.1.C.de pe.bo. subla.lib.10.& not.in c.1.de consti.lib.6. Non enim visitat diœceses,sicut episcopi,nec perscrutatur titulos possidentium,sicut ordinarius,vt dicit gl.in c. statutum. de rescrip. li.6.Et ideo in dubio intendit possessoribus fauere, etiam si in effectu essent detentores intrusi, quia Papa in dubio C
iudicat potiorem esse causam possessoris. Cùm igitur iustior & certior sit iustitia impetrantis ab ordinario, quàm à Papa,& diuersa ratio inter eos militet:meritò in hac regula pœnali dicendum est, diuersum debere censeri ius. Et forte ista ratione voluit gl.in regula 19. de idiomate,illam regulam non habere locum in ordinario.

Sed aduertendũ est,quia ratio ista morderi potest.Nam licet ordinarius titulos possessoris beneficiorũ in diœcesi sua exactius quãdo vacãt,scire possit:nõ tamẽ scire prę̃sumitur vacationes aliorũ beneficiorũ sui subditi possessoris annalis alibi cõtingentes, licet illæ resultẽt ex facto possessoris annalis viuentis,de quib.loquitur ista reg. Nã hic agitur de impetrãte beneficiũ viuẽtis possessoris. Vn-

D de si aliquis impetrat beneficiũ, ex eo, quia possessor annalis est execrabilis, hoc genus vacationis potest ignorari ita ab ordinario, sicut à Papa, quia cùm sint facti, cẽsentur ignota etiam à prudentissimis. l.2.ff.de iu.& fac.igno.c.1. de cõsti.li.6. Nec visitatio ordinarij hoc detegere potest, cũ possit possessor habere beneficia in variis diœcesibus, & ostẽdendo titulum beneficij diœcesis ipsius visitantis, satisfacit ordinario. Alia verò beneficia alibi existẽtia potest dissimulare, & sic ea ordinarius ignorare potest, sicut Papa. Ex quorum possessione ignota ordinario potest resultare incomparabilitas, quæ præstaret iustã impetrationis causam. Sic etiam impetratur beneficium annalis possessoris per contractum matrimonij fortè occulti & inco-
E gniti ordinario, vel per simoniam. Nam in istis modis vacandi verificantur verba istius regulæ, ibi, certo modo & tamen in istis ita potest decipi ordinarius, sicut Papa. Nil dicamus, ℣ ordinarius visitator potest subditũ suũ compellere etiam ad ostendẽdum omnes titulos beneficiorum suorum, etiam alibi consistentiũ. Ex quibus resultare posset impedimentum aliquod ad retinendum beneficium existentis in diœcesi visitãtis. Et hoc facere posset sub pœna excommunicationis, quam in dubio non præsumitur quis incurrere velle: arg.l.fi.C.ad l.Iul.repe. Et ita per diligentem inuestigationem haberi potest notitia omniũ beneficiorum ipsius subditi, quę omnia cessant in Papa non
F visitãte. Nec obst. quod dictũ est de impetratione per contractum matrimonij occulti, vel per simoniã: quia forte in illis vacationib. per quas agitur ad priuationem, ista reg. non procedit, vt latiùs dicetur inferiùs in alia quæstione.

Prætereà, ℣ ista reg. non habeat locum extra Curiam, tenuit in specie quidam celebris doctor antiquus Viuianus de Viuianis, aduocatus consistorialis, in quodam suo consilio reddito in causa Misinensis parochialis.

Postremò, pro ista opi. adduci potest alia ratio satis concludens: quia reg. antiqua Eugenij 1111. primi continet huius reg. expressè loquitur de impetrãte à sede Apostolica. Et omnia verba illius reg. nullo pacto possunt adaptari ad impetrationẽ ab ordinario extra curiã faciendã. Vnde ex quo ista reg. moder. nihil addit ad illam Eugenij, sed simpliciter loquitur, debet intelligi & declarari secundum illam

illam antiquam, vt videlicet restringatur ad terminos tan- A
tum, in quibus antiqua regula loquitur: quia vulgatũ est, leges posteriores secundum antiquas restringi & declarari debere, vt habetur in l. non est nouum. cum l. seq. ff. de legib. & tradit latè Rom. in consi. 345. incip. circa primum consultationis articulum. in pe. col. vbi multa iura ad hoc adducit, cum aliis concord. vt latissimè scripsi in c. 1. in gl. renocare. de constitu. lib. 6. Et licet aliquando lex antiqua recipiat declarationem à moderna, hoc procedit, quando lex antiqua obscurè vel inuolutè loquitur, vt tradit Bald. Sicul. in c. super quæstionum. in 3. not. de offi. deleg. & ante ipsum Alex. in consil. 108. col. fi. vel 3. Sic econtrà, quando lex moderna generaliter loquitur, potest declarari secundum antiquam, ne illam in dubio videatur corrigere. Quod fieri non debet, nisi expressè dicatur, iuxta B
Iubemus. C. de testa. & quæ latissimè dixi in c. 1. de constitut. lib. 6. Nec obstat, quòd papa in ista moderna regula omiserit illa verba (à sede Apostolica impetrauerunt) posita in regula antiqua. Ex quo videtur innui voluisse regulam istam modernam indistinctè & generaliter in quacunque impetratione procedere, siue illa fiat ab ordinario, siue à papa: arg. eorum, quæ dicit Rota in decis. 50. tit. de rescrip. in antiq. & decis. 5. eo. ti. in antiquioribus. & refert Fely. in c. super literas. in 8. col. de rescrip. dum ibi volunt, ꝙ quando papa in supplicatione porrecta delet aliqua, videtur in omnibus aliis gratiam velle concedere. Sed ad hoc respondetur, ꝙ papa in moderna regula de- C
leuit illa verba, quia non erant necessaria: ex quo per sequentia verba regulæ satis colligebatur, eam loqui in impetrationibus Apostolicis. quod manifestè colligitur ex genere pœnæ hic appositæ. Nam papa iubet mulctari improbum impetrantem in quinquaginta florenis auri Camerę apostolicę applicandis. Nam ista verba inferunt, loqui regulam de impetrante in curia Roma. ab ipso papa, non autẽ ab ordinario extra curiam. Et sic apparet, ꝙ illa verba (à sede Apostolica) posita in regula antiqua, non erant necessaria, sed potiùs superflua: cùm hoc idem posset ex aliis verbis regulæ comprehendi. Et breuitas in legibus commendatur, vt tradit Gemin. in c. fi. in 5. no. de vsur. lib. 6. Et hoc etiam in ratione consistit, quia si pa-

D pa voluisset regulam in ordinariis extra curiam habere locum, dixisset, iuxta vulg.c.ad audientiam. de deci. Et ista modo arguendi vtitur gl.in c.vt circa.in verbo, adhærentes.& in c.cupientes.§.si verò.in verbo, priuetur.& in §. vel si personas.in verbo, priuetur.& in c.si fortè.in verbo restitueret.de elec.lib.6.Prætereà, quia videmus regulam non habere locũ in gratia motu proprio, vt dicã in seq. Et tamen gratiæ omnes ordinariorum censentur in dubio factæ motu proprio, vt tradit Fel.post alios, quos ibi allegat in c.in nostra.in 29.correlario.de rescri.& in c.ad aures.in 14.concl.eo.tit.allegat Card.in cle.2.de offi.vic. qui hoc tenet.Ex quibus omnibus apparet istam opinionis esse æquã & probabilẽ. Secundum quam ita iudicauit

E Rota coram R. D. Raynaldo Petrutio, in vna Romana sancti Pauli & Cæsarei, in qua bis proposita, ita concluditur die 14.& 18.Ianuarij, M. D. XXXVIII.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an ista regula habeat locum in impetrante gratiam motu proprio?

SOLVTIO. Breuiter videtur prima facie dicendum, quòd sic.Pro qua opinione inducitur tex. in cle.1.§. fi.quam ibi notat Card.in fi.de conces.preben.vbi tenetur qui loquitur in impetrante, habet locum in gratia, motu proprio, ea ratione, vt litibus occurratur.Ad idem est tex. in extrauag.sedes apostolica.Ioan.22.posita in ti.de preben.qui videtur loqui de impetrantibus,& tamen habet

F locum in gratiis, motu proprio, cùm in eisdem militet eadem ratio, vt latè dicit ibi glo.in verbo, concessæ.Postremò, pro ista opinione videtur text.in cap. cùm nostris de conces.preben.secundum quod ibi declarant Anto.Imo. & Abb.& communiter Moder.vbi est tex. quòd impetratio non valet, non facta mentione de colorata possessione alterius,& tenet decis.78.de rescript.in antiq.& tamen ille tex. procedit etiam si impetratio fuerit obtenta motu proprio, vt ibi dicunt prædicti docto. Sic est dicendum in ista regula: nam dato, ꝙ in illa nulla fiat mẽtio de gratia Motu proprio, tamen debet suppleri, & subintelligi per alia iura de materia loquentia.

Sed prædictis non obstantibus, contraria opinio videtur verior, pro qua in primis ponderanda sunt illa verba

pos-

posita hic in regula (Quicunq; impetrauerit) quod quidem verbum, Impetrauerit, verè loquendo, ad gratiã motu proprio adaptari non potest, cùm sint inter se longè diuersa, impetrare, aut motu proprio obtinere: vt est tex. quem ibi not. Bar. & alij in l. 1. circa fi. C. de pet. bo. sublat. lib 10. Hinc est, q̃ prohibitus impetrare, non prohibetur consequi gratiam motu proprio, vt ibi dicitur. & tradunt Moder. in c. ii motu proprio. de præb. lib. 6. Quod alia ratione suaderi potest: quia ille, qui impetrat in materia odiosa, præsumitur ambitiosus & importunus, vt dicit Io. And. in c. duobus. de rescri. lib. 6. in nouel. per text. in cap. quanuis. de præb. lib. 6. Adeò q̃ papa videtur potiùs per suggestionem ad impetrantis importunas preces, quàm sponte sua gratiam concedere: quamobrem de tali impetrante male præsumitur, vt colligitur hìc in verbis proœmij. Sed hæ omnes præsumptiones malitiæ cessant in obtinente gratiã motu proprio, cui papa præsumitur potiùs obtutu meritum, quàm ad eius importunam petitionem prouidere, vt dicit Bal. in l. q̃d fauore. C. de legi. & sequitur Io. de Plat. & Moder. in d. l. 1. Ideo talis impetrans non comprehẽditur sub dispositione istius reg. quia talis non dicitur improbus, nec exquirit lites, vt dicit hæc regu. Habebit ergò locum in casu suo, & non in obtinẽte gratiam motu proprio. Suadetur vlteriùs ista opi. quia ratio regulæ non videtur posse adaptari ad gratiam motu proprio, ex eo, quia non est præsumendum papam sponte sua, seu motu proprio velle concedere illud, quod per istam reg. grauissimè, vt illicitũ castigauit. Regula enim ista improbat factũ & animum illius, qui impetrat sciẽter, & ex proposito beneficiũ viuentis annalis possessoris, & tales pluribus pœnis hìc cõtentis punit. Sed clarum est, q̃ ista improbitas cõsiderari non potest in eo, cui fortè prẽter eius mentem & scientiam papa motu proprio beneficiũ contulit: ergo in eo regula locum non habebit. Pro qua opin. citantur ea, quæ Ioan. de Ana. dicit in c. cùm sit. de Iudẽ. in glo. Vbi concludit text. illum de impetrante loquentem nõ habere locum in gratia, Motu proprio, quia non est similis eadémq; ratio vtriusq; casus: pariter etiam tex. in l. 3. cum ibi not. ff. quod quisque iuris. quæ loquitur de impetrantibus, secundum communem opinionem non

D procedit in gratia, Motu proprio, vt ibi notant omnes. Et tenendo istam partem, non obstant quæ in contrariũ adducta fuerunt. Primò text. in d. cle. 1. §. fi. cum aliis. quia ad illa iura vnica patet responsio, videlicet quòd promiscuè & indefinitè loquuntur: neq; aperiũt de qua impetratione papa intelligere velit. Itaque ratio ibi posita potest ad vtrunque casum adaptari: quod cessat in casu nostro, vbi verba istius regulæ sunt clara de impetrante loquentia.

Et quòd ista regula in gratia, Motu proprio, locum sibi non vendicet, probatur euidẽti ratione: quia, vt in proxima quęst. conclusum fuit, ista reg. non habet locum in ordinariis extra curiã: & tamen omnes ordinarij concedunt gratias motu proprio, vt ibi dixi ex dictis Card. in cle. tin.
E de offi. ord. & Fely. in c. in nostra. in 29. correl. de rescript.

Et ista quæ dicta sunt, de plano procedunt in vera gratia motu proprio ex mera & spõtanea liberalitate principis emanante. Secus tamen videretur dicendum in gratia motus proprij procurata, & per fauores obtenta, prout sæpe fit. Nam in tali casu posset teneri, regulam talem motum proprium comprehendere, cùm in eo militet eadem ratio, quæ militat in gratia impetrata. pro qua distinctione est notabile dictum Card. in cõsi. 142. in fi. quem Med. Mediolanen. sequuntur in c. 2. in 2. col. de rescript. facit ... in versi. liberalitates. in l. fi. C. de fruc. & lit. expen. quę vult iuncto illo tex. ꝙ gratia motu proprio, si fiat ad impetrationem, non dicatur propriè gratia motu proprio. ideo l.
F 3. ff. quod quisque iur. quæ aliàs locum non habet in gratia motu proprio: procedet tamẽ in ista gratia motu proprio procurata. Nam talis procurans huiusmodi gratiam debet reputari magis improbus & ambitiosus, quàm simpliciter & ordinario iure impetrãs, per ea, quæ tradit Ias. in §. sed & iste. instit. de act. cũ concor. vt latè ibi scribo in 8. col. Quibus accedunt ea, quę And. Sicu. dixit in cõsi. incip. pręclarè in 3. col. in 1. vol. & consi. 56. incip. & quia in 1. col. eod. lib. Faciunt ad hoc dicta Iason. in l. si quis ... quod. in 6. col. ff. de iurisd. om. iud. & Petri Andr. Gamma in tracta. lega. q. 18. lib. 10. Et quod in notabili quæstione tradit Bar. in l. si seruus communis. §. quod verò. ff. de fin. & Abb. post Inno. in alio casu in cap. sicut. el 3. in 6. col. de iureiu. Ex quibus omnibus resultat ista conclusio, ꝙ procurans

eurans habere titulum, seu gratiam motu proprio, vt ex- A
eludat alium, prout in casu nostro, in grauiori causa se cō-
stituit, quàm impetrans debito & regulari modo.

Sed aduertendum est, quòd ista distinctio non videtur
tuta, ex eo, quia Rota non tenet illud consilium Cardin.
prout vidi iudicatum bis tempore meo: quia sufficit, ꝙ
gratia sit motu proprio, licet fuerit procurata: quia non
attenditur quomodo quis gratiam obtinuit, sed qualiter
verba gratiæ sonant. Nam, vt inquit Satyr.

Vnde habeas quærit nemo, sed oportet habere. Aliàs
nullissimè gratiæ inuenirétur, quæ possent dici motu pro-
prio concessæ, cùm Pontifices hodierni iam sponte sua
non moueantur ad concedendas gratias motu proprio,
nisi requisiti & rogati, vt experientia docet. pulsantibus B
enim & petentibus cōceditur ille fauor, iuxta illud Euan-
gelij Marci 7. c. Petite, & accipietis, &c. Aliàs sequeretur
absurdum, ꝙ omnia iura loquentia de motu proprio, es-
sent hodie frustratoria. Quod non est dicendum, vt notat
Fely. in c. si quando. col. fi. de rescrip. Et pro isto Rotę sty-
lo est notabilis decis. Bal. in c. nisi specialis. in 1. col. versic.
pone in literis, &c. de of. leg. quem ibi multùm commen-
dat And. Sicul. in 2. col. nu. 38. & Fely. in d. c. si quando. vbi
Bal. in fortioribus terminis dicit, ꝙ etiā si in supplicatio-
ne concessa motu proprio dicatur: Supplicauit nobis ta-
lis, &c. Si tamen papa motu proprio concessit, nihilomi-
nus gratia erit motu proprio concessa, & nō ad impetra-
tionem, & operabitur virtutem suam, ac si nihil de suppli- C
catione dixisset. Ratio assignatur per And. Sicul. ibi, quia
concessiones apostolicæ sub duplici genere concedūtur,
videlicet vel ad instantiam, seu postulationem impetran-
tis, aut motu proprio. c. si motu proprio. de prædiis. lib. 6.
Quando igitur vnus supplicat, & instat, ꝙ papa ei conce-
dat gratiam eo modo, quo petit, & papa in signatura sua
non respōdet, Fiat, vt petitur, sed fiat motu proprio, & sic
vult concedere gratiam magis priuilegiatam & pinguio-
rem, quàm ab eo petitur, videlicet motu proprio, est si-
gnum, quòd noluit concedere ad supplicationem impe-
trantis, sed ex suo motu proprio: quia concessio vnius est
exclusio alterius, vt dicit Rota in antiquis, titu. de rescrip.
decis. 50. & in antiquiorib. decisione 5. Nam ex quo plures

D sunt motus in principe, dignosci non potest quis sit ille motus, nisi per eius verba in signatura expressa. Nã si intendit ad preces supplicantis gratiam concedere, & non spõte sua, illé motus detegitur per illa verba signaturæ, fiat, vt petitur. Sin autem intendit facere gratiam, propter meritum impetrantis ex motu meræ liberalitatis, & non propter petitionem impetrantis, tali casu respondit, fiat, motu proprio. Nam per huiusmodi signaturam datur nobis signum, quòd papa propter preces motus nõ fuit, sed propter meritum petentis. Secundum quæ merita præsumitur, vt dixi, papam gratiam motu proprio concedere velle, & non ad petitionem suam, vt dicit Bal. in d. l. quod fauore. quod est notandum. Et ideo si impetrans in supplicatione petat à papa sibi gratiam motu proprio concedi, & papa in signatura non responderet, fiat motu proprio sed, fiat, vt petitur, gratia non censeretur facta motu proprio: licet in supplicatione hoc petatur, sed erit gratia facta ad postulationem. Nunquam igitur gratia dicetur motu proprio concessa, nisi papa hoc in sua signatura exprimat & concedat. Et ita debent intelligi omnia iura de motu proprio loquentia. Et sic hodie practicatur in curia. Iste tamen stylus, & dictum Bald. in d. c. nisi. limitatur notabiliter procedere, quãdo princeps absq; petitione partis esset gratiam motu proprio concessurus. Secus, si non concessisset: quia tali casu gratia censeretur facta postulationẽ, licet papa in signatura dicat motu proprio.

F Ita notabiliter declarat illud dictum Baldi Decius in c. M. in 13. col. versi. sed adde. & in 14. col. versi. non obstat dictum Salyc. &c. de consti. Pro quo facit gl. in d. l. fi. C. de fruct. & lit. expens. Quod dictum est nouum, & non tactum ab aliquo, quem legerim, secundum quod possunt plura dicta in ista materia concordari: sed vereor, ne subsistat, quia illa mens papæ an esset, vel non cõcessurus, videri potest, quia de his quæ in mente hominis cõsistunt, ... Deus est perscrutator. c. 1. vt eccle. bene. Et ideo illa mens principis deprehendi non potest, nisi ex verbis: quia tale præsumitur mens illius, qualẽ verba indicant, vt dicit ... in l. Labeo. ff. de supellect. leg. quia non præsumitur papa verbis exprimere, quod mente non conceperit, vt dicitur in d. l. Labeo. in fi. & tradit Ias. in l. 1. §. fi. in 2. co. ff. de verb. oblig.

Et ideo concludo, quòd quando papa in signatura sua A
dicit, Fiat motu proprio, dato quòd millies nunquã animum habuerit concedendi gratiam motu proprio: nihilominus erit vera gratia motu proprio, & in ea habebit locum text. in cap. si motu proprio. & in c. si pluribus. de præben. lib. 6. cũ omnibus aliis de motu proprio loquẽtibus.

Et prædicta omnia procedunt, quando sumus in claro, quòd gratia motu proprio conceditur. In dubio tamen, quando nescimus, nec apparet, an gratia motu proprio, vel ad postulationem sit concessa, tenendum est, gratiam motu proprio censeri concessam, & sic ex spontanea & libera principis voluntate, vt tradit Decius in consil. 341. vlo puncto. in 2. colum. Tamen ego etiam multùm dubitarem de isto dicto Decij, ex eo, quia in dubio rescriptum B
debet interpretari potius iustitiæ quàm gratiosum, & sic magis ad postulationem, quàm motu proprio cõcessum, vt dicit Gemi. post Ioan. And. & alios in c. si cui nulla. colum. 1. de præb. lib. 6. vt dixi in titu. de rescrip. eod. lib. numero 16. & in tract. signaturæ num. 8. vbi latiùs scripsi.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, an ista regula de annali, obstet impetranti habenti fortè mandatum de prouidendo ad monasterium monialium, ad quod solent per electionem & confirmationem assumi?

SOLVTIO. Pro resolutione distinguendi sunt duo casus. Primus, in monasteriis consistorialibus, & in illis ex eo non fit prouisio per viam impetrationis, regula non C
procedit, vt dicetur in alia quæst. & dixi in regula de infir. reſiguant. Aut verò loquimur in monasteriis non consistorialibus: & puto idem dicendum, ex eo, quia regula loquitur de beneficiis, quæ de sui natura certo modo impetrari solẽt, vt innuũt verba istius reg. ibi (si quis impetraue rit.) Secus verò de beneficiis; quæ sunt electiua, vt monasteria monialiũ, iuxta c. indẽnitatib. de elect. lib. 6. quæ cõmuniter impetrãtib. nõ cõcedũtur. Et licet aliquãdo impetrentur, illud accidẽtaliter euenit: regulariter tamẽ per electionẽ dãtur: & iste naturalis modꝰ quidẽ di attẽdi debet, nõ accidẽtalis: arg. l. q̃ habet. ff. de tutel. c. reqsisti. de testa. cum concor. vt scribit Iaſ. in l. 3. in fina. ff. de offic. assess.

Præterea, quia quælibet dispositio in dubio interpretari

D debet iure ordinario, non extraordinario: vulg. l. Seio. §. medico. ff. de annu. leg. cum concord. vt tradunt Moderni Mediolanen. in c. inter cætera. in 3. col. de appel. Cùm igitur ista regula loquatur de beneficiis certo modo impetrandis, debet intelligi de beneficiis quæ regulariter, & via ordinaria impetrantur, non autē de illis, quæ extraordinarie conceduntur. Nam propterea, quòd beneficium electiuū semel impetretur, non desinit esse electiuū, nec perdit naturam suā. Sicut non mendicans, propterea ꝙ semel mēdicet, non dicitur mendicans, quia nō perdit naturā suam: vt dicit Feder. de Senis in cōsi. 140. Nec doct. dicetur mercator, licet aliquando mercetur, vt probat Alexan. in l. cætera. §. si quis. ff. de leg. 1. Bar. in l. 1. §. 1. ff. de exerci. cū aliis.

E de quibus per Fely. in proœmio Decretal. in versic. Gregorius. colum. fi. Regula igitur ista loquens de beneficio impetrabili, intelligetur de illo, quod regulariter, & de natura sui est tale: sed monasteria nō sunt huiusmodi, sed ad ea personę per electionem assumuntur. Ergo regula loquens in vno, non habebit locum in alio; iuxta c. cùm in illis. §. illis. de præbend. lib. 6. & in ca. fin. eod. tit. in antiq. Et quamuis verbum, Beneficij, aptum sit cōprehendere maiora beneficia, hoc tamen nō habet locum in materia odiosa, nisi exprimatur: vt tradit Abb. in cap. pen. de verb. sign. Et ibi Ioan. Mon. in cap. inquisitores. de hæret. lib. 6. attestatur vidisse papam declarasse dispositionē loquentem de dignitatibus, non comprehēdere monasteria. Et hoc idem dicit

F Archi. in cap. 2. de præbend. lib. Præsertim, quia ista regula respectu impetrantiū (dato ꝙ indefinitè loquatur) est pœnalis, vt apparet in ea. Quo casu in materia pœnali indefinita loquutio nō æquipollet vniuersali: iuxta doctr. Dy. in rubr. de regu. iur. lib. 6. l. si seruitus. ff. de seruit. vrb. præd. Nam si papa voluisset istum text. ad ista monasteria extendere, hoc dixisset, saltem per verba vniuersalia, prout fecit in regula de triennali, propter verbum, Quæcūq;. & in regula, de verisimili notitia obitus. & in regula, de subrogandis, & multis aliis. Sequēda est igitur cōsuetudo principis, iuxta l. cum vniuersorum. ff. de rer. permut. Et quia ista beneficia electiua habent suā determinationē, vt in d. §. illis. Et sunt speciali mentione digna, & si nō exprimantur, non comprehendūtur, vt habetur in cle. j. de præb. tradit notabiliter,

biliter,& latissimè Fely.in cap.in nostra. in 31.& 32.col.de A
rescrip.Maximè quando beneficium electiuum,est monasterium,& sic dignitas Abbatialis, quæ requirit maiorem expressionem: adeò quòd non solùm appellatione beneficiorum, sed etiam inferiorum dignitatum non comprehenduntur,iuxta not. per Archi in ca.2.de præbend.lib.6. tenet Old.consi.14.maximè colũ.fin.Et facit,quod dicit Dom.in consil.131.& pro ista opi. conferunt omnes rationes,quas ponit Lap.alleg.84.col.penul.Ex quib.omnibus concludo, regulam in talibus dignitatibus nõ habere locum, & per consequens nõ obstare habenti prouisionem, nec etiam impetrationem.Et ita reperio in terminis istam opinionem adnotasse Reuerendissimum cardinalem Sanctorum quatuor, seniorem, in suis memorialibus. B

Ego tamẽ de ista opinione multum dubito, ex eo, quia ista regula fuit edita in fauorem possessorum, & in odium impetrantiũ,propterea,quia vexant possessores viuentes. Et ideo regula in sui proœmio tales impetrãtes improbos appellat,qui viuẽtes possessores insequũtur. Vnde ob eam causam huiusmodi ambitioni, & illaudatæ cupiditati modus est hic positus,quem impetrantes,si voti cõpotes fieri cupiunt,seruare tenẽtur: aliàs malè de tali impetrãte suspicatur. Quòd si pœna istius regulæ regulariter in quocũq; beneficio locũ habet,& talis impetrans improbus iudicatur: multò magis improbior & ambitiosior iudicabitur is, qui monasteriũ monialium, natura sui electiuum,impetrare conatur.Quia tunc peccat in duobus,videlicet, non seruando regulam,& quia impetrauit monasteriũ, natura sui non impetrabile,nec solitum per impetrationẽ concedi. C

Et ista omnia de plano procedũt,nisi monasterium iam esset solitum impetrari:quia per hoc videretur amitti natura sua primæua:argu.c.cum de beneficio.de præben.lib.6. Sicut videmus,ꝙ regula procedit in Archidiaconatib.quę sunt maiora & præstantiora monasteriis,vt dicit Abb.in c. per tuas.in versic.excellentiores.de simo.Et ista opi.facit, vbi dicamus regulam contra taliter impetrantes locum habere, ne religiosi & monachi in monasterio residentes,& diuinis inseruientes, per lites certo modo procuratas distrahantur,quod toto titulo,ne cler.vel mon.prohibetur.

Finaliter,vt tota hæc materia concludatur, distinguẽdi

D sunt duo casus. Primus, quãdo aliquis de monasterio prouidetur, & tali casu regula non habebit locum, per ea, quæ dicta sunt. Secundus casus est, quando monasteriũ impetratur, tũc obstat regula rationibus supradictis. Et vita per prædictas rationes iste casus modernis temporibus in Rota decisus fuit, corã D. Nicolao de Aretio in quadam Consentina monasterij, vt tunc D. Ioan. Bap. de Senis, & Iacobus de Nigris Sacri constitorij aduocati adnotarunt.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, an impetranti beneficiũ cõtrã capitulum alicuius ecclesiæ possessorẽ annalẽ obstet ista regula.

SOLVTIO. Fuit dubium hoc positum tempore Pauli II. in Rota. Et tunc quidam A. de Benzis ex primaEriis illorum temporum aduocatus, tenuit regulam illo casu non habere locum. Quod ex eo persuadebat, quia verba regulæ non poterant in cap. possidente verificari, quæ requirit expressionem nominis, gradus, & nobilitatis possessoris in impetratione facienda: hæc enim potiùs singulares possessores, quàm capitulum, vel collegium respiciunt. Ergo tali casu regula non habebit locum: nam eibus verba legis non conueniunt, neq; ipsa dispositio conuenire videtur. l. si seruum. §. non dixit prætor. ff. de aqua quot & æsti. Quòd verò nomen, gradus, & nobilitas capituli exprimi non possint, manifestè apparet: quia capitulum est persona repræsentata. l. mortuo. ff. de fideiuss. & humana. §. in vniuersitate. cum ibi notatis. de senten. excom. Fli. 6. In quo nec gradus, aut nobilitas subsistere potest, si forte velimus singulos de capitulo considerare: quod fieri minimè potest, iuxta ca. liberti. 12. q. 2. & §. qui manumittitur. & l. sed si hac l. §. qui manumittitur. cũ vulg. ff. de in ius voc. Esset enim absurdum, quòd in impetratione beneficij tot canonicorum nomina, tot gradus, & singulorũ nobilitatẽ impetrãs exprimere teneretur. Quòd etiã si commodè talis expressio fieri posset: alia tamen ratio repugnat, cùm alia sit capituli, alia singulorũ possessio. Et licet, quòd aliqua particularis persona nomine capituli possideret: illius tamẽ nomẽ, gradũ, aut nobilitatẽ exprimere nõ licet: quia ille nõ dicitur possidere, qui alieno nomine possidet. c. cùm venissent. de re. spo. Procedit ergo regula in terminis suis, quãdo cõtra singularẽ possessorẽ hr interpretatio

pretatio. Nec etiam secunda pars regulæ hoc casu potest A
habere locum, cùm dependeat à prima, quasi eam in necessarium antecedens præsupponens.

Addo vnũ aliud, quia satis notum est, ꝙ dispositio simpliciter loquens de personis, nunquã cõprehendit collegium, vel capitulũ, nisi expressè dicatur, vt latè per plura iura & rationes probat Rom. de collegio auditorũ Rotæ loquens, in consi. 436. incip. ꝙ indultũ, &c. Sed in reg. nullam mentio de cap. igitur in eo regula non habebit locũ.

Sed istis rationibus non obstantibus contraria opi. defendi potest istis fundamentis. Primò, quia reg. ista, quæ indistinctè loquitur, non astringit impetrantem præcisè contra graduatũ possessorem impetrare: sed impetrandi licentiam generaliter contra graduatum & non graduatũ B cõcedit. Si igitur possessor graduatus est, exprimet impetrans gradũ, & ea quæ hìc dicuntur. Si verò graduatus nõ est, aut in eo possessore cadere gradus, nec nobilitas potest, tali casu regula impetrantem ad ea exprimenda non astringit, sed seruabit alia cõtenta in reg. quę seruari possunt, in quibus regula procedet, & locum habere poterit. Concludo igitur, ꝙ si in re inanimata & incorporea, seu in corpore repræsentato, quale est capitulum, fieri prædictarum qualitatum expressio non possit, in eo regula nõ procedet, quo ad illam particulam: seruabit tamen impetrans regulã in aliis eius partibus substantialibus, propter quas principaliter fuit edita. Nam & quot annis capitulũ polledit, & causam, quare illi ius nõ competat, exprimere C debebit, & omnia quæ in secunda & tertia parte regulæ cõtinentur. ꝙ si non fecerit, obstabit ei regula, quæ magis in istis aliis requisitis seruari debet, quàm in parte illa expressionis gradus & nobilitatis, quæ nihil importat, & quibus cõmuniter derogari solet. Nam ratio regulæ in suĩ proœmio (vt lites reprimantur) magis respicit res alias, quàm expressionem gradus & nobilitatis, vt de se patet. Ideo istius secũdæ partis, quæ iustificationem & professionem causæ respicit, nunquam aut rarò fit derogatio.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, nũquid reg. ista procedat cõtra impetrantem, qui ad effectum, vt cõtra eum de ista regula recipi nõ posset ante suã impetrationẽ, posse so-

D rem ipsum ante cõpletũ annũ à possessione deiici curauit?

SOLVTIO. Videtur dicendũ ꝙ nõ, quia exceptio istius regulæ datur possessori duntaxat, & non omni possessori, sed tantùm possessori immediato. Ista omnia probãtur in text. ibi (per annum immediatè præcedẽtem pacificè possessum, &c.) & ibi infrà (sex menses possessorem ipsum, &c.) Itaq; tota ista regula est fundata in possessione illius, cõtra quẽ impetratur. Sed in casu proposito expoliatus ab alio, amittit possessionẽ. Ergo illi nõ cõpetit exceptio istius regulæ: quia cui nõ adaptãtur verba dispositionis, neque competit ipsa dispositio. l. si seruum. ff. de acq. hæred.

In contrarium facit, quia fraus & dolus nemini patrocinari debẽt, vt in c. sedes. & c. ex tenore. de rescri. Sed si iste possessor dolo & fraude impetrantis spoliatus de regula excipere nõ posset, impetrãs ex dolo & malitia sua cõmo-

E dum reportaret, contra tex. in c. eum, qui. de præbẽd. lib. 6. ergo, vt in eo puniatur, in quo deliquit, est dicendũ hoc casu, possessorẽ expoliatũ in odiũ impetrantis, reputari pro possessore annali, ad effectum excipiendi de ista regula, cùm per eum non steterit, quominus integrũ annũ cõpleret, ac per impetrãtis malitiam factũ sit, quominus possideat, iuxta text. in l. 1. §. sed & Aristo. cum concor. ibi positis in gl. ff. quod vi aut clàm. Et ista omnia à fortiori procedent, quando idẽ impetrãs post impetrationẽ factam contra possessorem eundem spoliaret sua possessione, prout cõtigit in causa Hispalen. Scholastriæ, in qua Sebastianus Ponze post impetrationẽ spoliauit d. Francis. Solis, episcopum Balneoregien. ad effectum, quòd episcopus excipe-

F ret de regula, prout excepit: Sebastianus spoliator replicaret, episcopo exceptioni regulæ non esse locũ, quia episcopus nõ erat possessor tempore exceptionis regulę: & ideo isto casu per Rotam conclusum fuit locũ esse regulæ: quia per episcopum factũ nõ fuerat, quominus possideret: & ideo pro possessore habitus fuit ad effectũ exceptionis regulæ. Et ita post plures informatiões in dicta causa Hispalẽ. decisum fuit hoc dubiũ die 17. Octobris M. D. XXXIII. corã. D. Nicolao Aragona. Et ille punctus decisus fuerat per Rotã, præsupposito vero spolio d. Sebastiani, de quo fuit posteà latissimè disputatũ, vt dicetur inferiùs in proxima, & aliis q. Et sic patet respõsio ad cõtraria. Nã sicut pro

possess

possessore habetur, qui dolo desiit possidere. l. qui dolo. A
ff. de reg. iur. Ita & ille qui dolo aduersarij desinit possidere, reputabitur possessor, in damnum & præiudicium dolosi: vt est tex. & ibi gl. in c. contingit. de dolo & contu. & in l. quanuis. ff. de bo. auto. iud. pos. Itaq; poterunt & verba & mens istius regulæ in tali possessore verificari.

QVAESTIO DECIMA QVARTA.

QVAERO, an impetrans impeditus per possessorem annalem, quominus causam impediret infra annum excusetur à pœnis regulæ?

SOLVTIO. Iste etiam casus ventilatus fuit in Rota in prædicta causa Hispalen. Scholastriæ.

Pro cuius intelligentia in facto præmittendum est, q̃ d. Franciscus de Solis episcopus Balneoregien. cõmisit cau- B
sam super d. Scholastria in possessorio, & petitorio cõtra Sebastianum Ponze aduersariũ, à quo se spoliatum prætendebat vigore cuiusdã Breuis apostolici de dicta Scholastria. Sebastianus verò contrariũ asserebat, ex eo, quia in dicto Breui erat illa clausula apposita, videlicet, q̃ capere possessionẽ posset sine vitio spolij, &c. vigore dictæ commissionis, episcopus Sebastianũ infra sex menses ad iudicium euocauit, & sic impleuit vnã partẽ istius reg. Deinde Sebastianus cùm procederet contra episcopũ & seruaret aliquos terminos in petitorio, episcopus petitoriũ suspendit, & contra d. Sebastianũ commissionẽ reductoriã Breuis ad ius cõmune impetrauit, vigore cuius obtinuit primam sententiã contra Sebastianum in spolio, cui purgato C
spolio Sebastianus paruit, & causam petitorij contra episcopum cõtinuauit. Verùm, quia propter suspensionẽ petitorij per episcopũ obtentam factũ fuit, quominus Sebastianus super petitorio causam vsq; ad sententiã inclusiuè, iuxta formã istius reg. prosequeretur, episcopus contra illam de regula ista excepit. Sebastianus respondebat per istum factũ non fuisse, quominus impleret requisita istius regulæ, sed suspensio petitorij per episcopũ facta in causa fuit, ne ipse causam vsq; ad sententiam prosequeretur.

Dubitatũ fuit, quid iuris? Solutio. Super isto pũcto Rota concluſit Sebastianũ excusari, & illi regulam non obstare. Non quo ad primam partẽ, quia ex quo episcopus traxit Sebastianum infra sex mẽses in iudiciũ, & sic seruauit pri-

D mam partem istius regulæ, diligentia episcopi Sebastiano prodesse debuit: arg.l.petendæ.C.de temp.in integ.rest. & in notabili casu tradit Bart. in l.in sacris. la 3.in fi. C.de prox.sacr.scrin.lib.12. Nam talis diligentia est communis, & prodest vtriq; parti, prout de appellatione dicitur in ampliorem. C.de appella. & de dilatione in d. l.petenda sicut etiam dicitur de cõmissione vel rescripto per vnam partem impetrato, quia efficitur commune inter ipsos litigantes, vt in decis.2.de dolo & contu. in antiquioribus tradunt Fel. & Mod.in Rub. de rescri.facit tex.in l.fi.C.de fruct.& lit.expen.& est decis.7.& 47.& 61.in no. quæ bene in proposito faciũt. Per quæ modò de hoc mense Decẽ. M. D. XXXIX. ventilatur in Rota pulchra difficultas circa

E R.D.Petro Vortio in causa Bonon.fideicõmissi, numquid appellatio cum illa clausula, Quatenus sententia vertat contra se, iuuet aduersarium non appellantem? Pro cuius videndum est per Decium, & alios in c.si duobus. & in oblatæ.de appel.per Philip.Fran. in c.sæpe.col.7.eo.tit. quia causa pendet, nihil amplius dicã. De quo tamen adhuc aliquid dicam inferius in alia quæst. Et ista procedunt quantum ad primã partem reg. Sed vt dicam in alia quæst. quo ad secundam partem regulæ, idem concluserunt Domini, ista ratione, quia si Sebastianus vsq; ad sententiam causam super petitorio prosequutus non fuit, hoc impedimentum causatum fuerat per dominũ Episcopum ex aduersarium, qui petitorium suspenderat: & stante suspen-

F sione nihil poterat Sebastianus agere. Et quanuis posset dici Sebastiani culpa impedimentu obuenisse, qui episcopum expoliare non debuerat: nihilominus spoliũ processit principis autoritate, qui voluit in suo Breui Sebastianum possessionẽ capere posse, sine vitio spolij, &c. Nec obstat Sebastianus cogitare poterat Breue apostolicũ ad terminos iuris communis potuisse reduci, prout reductum erat, quo casu facta reductione cedere debebat: quia hoc respõsum fuit, q; Sebastianus etiã sperare potest liberalitate eiusdẽ principis, qui Breue suum confirmare & manutenere posset. Nam litigans nõ debet diffidere de iure suo, nec de victoria vsq; ad finem litis, vt dicit Bal. l.fi.in 4.col.C.de edic.di.Adria.tol. Quia in re dubia non tenetur quis cedere, sed potest expectare sententiam, per quam

eum res fiat clara, vt in notabili casu tradit Gemi.in c.2. A
in gl.fi.de reseri.li.6.& ante ipsum Rom. in cõsi.329.col.3.
vers.cæterum. Quorum dicta approbauit Rota in causa
Leonen. parochialis de Iared, coram domino Nicolao
Piccolomineo die 17. Febru. M. D. XXXIII. Vnde sicut
episcopus sperauit reductionẽ Breuis, & obtinuit: ita Se-
bastianus poterat sperare reualidationem Breuis, attento
bono titulo suo. Nã in istis beneficialibus futuri euentus
sunt considerandi, propter varia iura, quæ quotidie ex li-
beralitate Papæ in signatura nascuntur. Et ob eam causam
dicitur in l. quod debetur. ff. de pecul. & dubij sunt euen-
tus litis. Potuit igitur Sebastianus sperare ius suum reddi
melius, prout postea apparuit ex detectione nõ iuris, epi
scopi in petitorio, qui non poterat possidere Scholastriã, B
quæ prius ipso iure per promotionem ad episcopatũ, ob
non expeditionem literarum retentionis, infra sex mẽses
vacabat, vt cautũ erat in Breui promotionis episcopi. Ita-
que cùm in istis beneficialibus non possimus nobis cra-
stinum polliceri, cùm quotidie, vt dixi, nascantur iura ex
uberate sedis apostolicæ, nõ tenebatur Sebastianus ilicò
cedere, sed euentũ sententiæ expectare, prout fecit: nam
quamprimùm in possessorio condemnatus fuit Sebasti-
anus, statim possessione cessit. Suspensio igitur petitorij in
causa fuit, quominus Sebastianus ius suũ vsq; ad senten-
tiam prosequeretur: illud igitur impedimentum debuit eũ
excusare quo ad requisita istius regulæ. Nam satis est Se- C
bastianum hoc casu fraude & dolo caruisse, à quibus que-
libet causa etiam iniusta & supina excusat: vulg. l. si plagij.
ff. de plag. Per quæ iura voluerunt Doct. maximè Io. And.
& Ant. in c. dudum. de elect. & in c. non potest. 1. de præb.
lib. 6. Vbi notat Domi. & in c. fi. de elect. eo. lib. & Io. And.
& Ant. in c. constitutus. de appel. & in c. de multa. de præb.
quod dispensatio quanuis subreptitia excusat assequen-
tem secundum curatum, à pœna extrauagan. execrabilis.
Quod dictum sæpe approbauit Rota, tempore meo, & de
temporibus suis idem attestatur dominus Guliel. auditor
in collectaneis decisionum, tit. de reg. iur. præsertim, cùm
procliniores simus ad absoluendum, quàm ad condem-
nandum, iuxta l. Arrianus. cum vulg. de act. & oblig.
Præterea, pro ista opi. Rotæ facit, quia dũ in medio causæ

D aliqua incidentia discutiuntur, tempus istius regulę curre-
re non debet, vt voluit Glossator hic, & Bal. in simili in l.
cõtra maiores. C. de inof. test. qui notabiliter per illũ text.
dicit, ꝙ quãdo duo sunt in iudicio, quæ nõ possunt simul
intentari, tunc diligentia circa vnum, prodest alteri reme-
dio, & facit ꝙ nõ currat tẽpus in eo. Et idẽ dicit Bal. in l.
C. de iur. cal. col. 2. versi. vlterius nota. & quod not. Domi.
in c. cupiẽtes. §. ꝙ si per viginti. in ver. videbitur. de elect.
lib. 6. cum concor. vt notabiliter scribit Decius in c. pasto-
ralis. in 6. col. nu. 10. de excep. Sed in casu nostro ista duo,
videlicet, petitorium & possessorium, simul intentari non
poterant, propter suspensionem petitorij, sed diligentia
tantùm facta reperitur ab vtraq; parte in possessorio. Er-
E go diligentia illa faciet, & operabitur, ꝙ tempus istius re-
gulæ interim ad decidendum petitorium non currat, &
per consequens non debet hoc Sebastiano præiudicare,
quia per eum non stetit, vt dicit Dominic. in c. 1. §. solet
in 5. notabili. de resti. spol. lib. 6.

Accedat prædictis, quia per istam regulam quædã pre-
scriptio annalis induci videtur. quo casu vbi pręscriptio et
lapsu temporis consideratur, quodlibet impedimentum
etiam iniustum excusat à lapsu termini, ex eo, quia in tali
præscriptione solùm attenditur agendi potentia, vel im-
potentia, & sic negligentia, non autem delictum. Ita ni-
dicit Hosti. in c. 1. versi. item si. de pręscrip. Vbi per hoc ob-
clusit, ꝙ episcopo hæretico, ex quo est impeditus agere
F propter hæresim, non currat præscriptio, per iura quæ ibi
legat in principio illius capituli: & tamen constat hæres
cum fuisse impeditum culpa sui, in cuius facultate erat
mouere impedimentum. Ita hic est dicendum, & à forma-
ri in Sebastiano, qui de facili remouere impedimentum
non poterat propter fauorem & priuilegium possessionis.

Postremò, prędicta omnia iustificata fuerũt, ex eo quia
possessio episcopi fuerat infecta propter decretũ latum
in Breui promotionis suæ positũ. Nã eo ipso, ꝙ nõ expe-
diuit bullas retẽtionis infra sex menses, inducta fuit re-
tio Scholastriæ ipso iure, & intrabat regressus Card. San-
ctorũ quatuor. Ex cuius cessione habuit Sebastianus te-
lis igitur infecta possessio nõ erat consideratione digna,
prout in similib. terminis quo ad istã reg. cõsuluit Io. de

nus de Narnia, olim aduocatus excellens in quodam suo A
consil. incip. dominus Herneus, posito in lib. 1. allegatio.
num. fol. 392. in causa Naneten. ecclesiæ sancti Nazarij.

Pro contraria verò parte, & sic pro episcopo fuerũt per Dominos adducta motiua sequentia. Primò, quia ista regula inducta est in odium impetrãtis: quo casu impetrantis negligentia non attenditur, ex quo propter non factũ imponit pœnas. Vnde resultat illud, q̃ vbi impeditus ponit tollere impedimentum, & non fecit, sibi imputatur, vt in cap. vnico. de custod. eucharist. & tradit Roman. consilio 9. cum concor. vt scribit Fely. in cap. cùm inter. col. 10. versi. vtrum excommunicatus. de except. & in ca. ex transmissa. col. 1. de præscript. Sed Sebastianus potuit tollere, cedendo spolio. Igitur, &c. Nam paria sunt, quem non B
fuisse impeditum, vel potuisse impedimentum tollere. c. fi. cum ibi notatis. de elect. qui enim potest facere, vt possit, iam videtur posse. l. qui potest. ff. de reg. iur. cum concord. de quibus ibi per Modernos.

Secundò, quia præsuppositò q̃ Sebastiano tempus nõ cucurreret, debuit tamen Sebastianus protestari auditor coram ordinario, per ipsum non stetisse, quominus causam super petitorio expediret, iuxta glo. in verbo, proposita. in cap. cupientes. §. quòd si per viginti. de electio. lib. 6. & sequitur Glossator hìc in 4. col. & Iaf. in l. properandum. §. si autem vterque. C. de iudic. & alibi sæpe Fely. Et ita in terminis istius regulę fuit olim dictũ in Rota, in causa Salzeburgen. beneficij S. Nicolai, vt patet in consil. Ioachini, C
tunc aduocati, incip. Vacante, &c. posito inter suas allegationes. vol. 14. fo. 264. aliâs 60. col. fi. Et pro ista opinione optimè facit, quod dicit Rota in no. decis. 102. quę vult q̃ si appellans, qui habet annum ad prosequendum appellationem, infra annum committat causam super attentatis, sit appellans, habet victoriam in attentatis, nec currit ibi tempus, sed excusatur: secus autem, si succubuit. Et illam decisionem sequitur Philippus Francus in cap. ex ratione. in 8. colum. de appel. Pro qua est expressa autoritas Bal. in authen. ei, qui. circa princ. C. de tempo. appel. Cùm igitur in casu isto Sebastianus in possessorio succubuerit, meritò dicendum est, illi cucurrisse tempus regulæ.

Ex istis igitur apparet articulum esse disputabilem, qui-

D bus omnibus bene ac diligenter discussis Rota die 17. Octobris M. D. XXXIII. coram eodẽ domino Nicolao tenuit, cõclusit, & firmauit primam opinionẽ, videlicet Sebastianũ excusandũ fore, & in pœnas regulę nõ incidisse. Pro qua opinione vltra prædicta faciũt ista quæ sequũtur.

Primò, quia clarum est in iure, impedimentum superueniens non attendi, vt inquit Bald. in l. sicut. C. de præscrip. 30. anno. in prima col. Sed isto casu impedimentum Sebastiano superuenit. igitur non debet attendi.

Secundò, quia quando impedimentum non euenit facto impetrantis, sed extrinsecus contigit, non debet sibi imputari, vt tradunt Doct. in cap. quia diuersitatẽ. de concess. præbend. & ibi Abb. col. fin. Sed in casu isto Sebastianus à principio non præstitit impedimentum, quominus posset super petitorio procedere. Nec breue Sebastiani à principio dedit causam immediatam huic impedimento. Ergo non obstat Sebastiano. Suadetur hoc, ratione, quia causa immediata impedimẽti, quominus Sebastianus posset petitorio agere, fuit commissio episcopi reductoria ad ius commune, & suspensio petitorij facta per eundem episcopum. Quibus licet breue Sebastiani de capiendo possessionem, causam dederit, non tamen immediatam, sed mediatam, quia breue non fuit ordinatum ad hoc, vt prohiberetur prosecutio in petitorio. Quo casu quãdo culpa non est ordinata ad casum, casus non debet imputari, vt tradunt communiter Doct. in l. 2. ff. si quis caut. & Rom. consil. 9. incip, quòd pars. Nam sola negligentia in istis punitur. Vbi igitur non fuit aliquis negligens, nõ impeditur agere, sublato impedimento, vt tradit Bald. in authen. nisi triennale. circa princip. C. de bon. mat. cum vulg. tradit per Felyn. in cap. ex transmissa. de præscript.

Tertiò, quia licet de iure ciuili impedito culpa sua curat tempus: tamen hoc nõ ita procedit de iure canonico, vt dicit Alexand. in consilio 58. viso & perlecto. circa lib. 5. sequitur Ias. in §. rursus. instit. de actioni. allegant text. in ca. quia diuersitatem. de conces. præbend. quem ad hoc dicunt singularem. Et hoc sequitur ibi Imol. & Præposit. in c. 1. in 4. col. quo tempore mil. in vsib. feud.

Non obstant, quæ in contrarium adducta fuêre. Primò, quòd regula ista inducta fuit in odium impetrantis. Nam

respon

respondetur hoc esse verum, quando deprehenderetur in A
negligentia notabili, nec aliquam haberet excusationis
causam, vt hic. Nam tunc pœna regulæ procedit: secus ve-
rò vbi est causa excusationis, vt superiùs deductum est.

Nec obstat, Sebastianum potuisse tollere impedimen-
tum, quia respondetur non esse verum, quia pendebat ex
voluntate episcopi aduersarij, qui suspenderat petitorium.
Ipse non pendebat ex volũtate vel potestate Sebastiani.
Nec obstat, quòd Sebastianus dedit causam, quia respon-
deretur, quòd illa causa impetrationis breuis non fuit or-
dinata ad hoc, quia per illud breue nõ fuit prosecutio cau
sæ impedita. Nec obstat etiã, quòd Sebastianus debebat
cedere: quia vt dictum fuit, non reperitur hoc iure expres-
sum. Nam nemo tenetur ius suum indiscussum relinquere,
vt dicit tex. in l. illud. in prin. ff. de pet. hær. Vltimò non ob B
stat illud de protestatione, quia respondetur illud proce-
dere, quando impedimentum prouenit à iudice. secus, si
prouenit à parte. Quia tali casu licet protestatio ad caute-
lam sit vtilis, tamen quando impedimentum non obuenit
culpa iudicis, protestatio non est necessaria, vt dicitur in
l. cum ipse. de excus. tut. & traditur in cap. ex insinuatione.
de appel. & per Bart. in l. Senatus. ff. de offi. præsid. Innoc.
in c. ex ratione. de appel. Et ibi hoc latè probat Philip. Frã
cas in 4. colum. Et ita debet intelligi, quod dicit Anto. de
Butrio in consi. 28. Abb. in cap. plerunque. de rescript. Et
cum prædictis concurrit Petr. de Ancha. in d. c. cupientes.
& Imol. & Moder. in cap. fin. de appel. Et ita in terminis
istius regulæ & impedimenti declarat ille doctus Glossa- C
tor Pragmat. sanctio. titulo de pacific. possess. in ver. pro-
testari. col. fi. De qua tamen protestatione in specie dice-
tur inferiùs, in sua propria quæstione.

Non obstat etiam decisio Rotæ. 102. superiùs allegata:
quia loquitur quando idem appellans causam commisit
super attentatis. Sed in casu nostro Sebastianus impetrãs
non cõmisit causam super spolio, sed episcopus. Igitur su-
per extra casum. Nã primo casu ipse idẽ præstat sibi impe
dimẽtũ, secus in secundo casu. Vel dicas, quòd illa decisio
nõ est ita simpliciter vera: sed debet intelligi, secundum ea
quæ notat Iaſ. in l. cõtra maiores. in fi. C. de inoffi. testa. Et
ad eam respondet etiã Decius in cap. ex ratione. de appel.

D Stat igitur conclusio firmata per Rotam, quòd prędictum impedimentum excusat à pœnis istius regulæ. Et ita in vna Conuersana Archipresbyteratus coram me concludit Rota 27. Februarij, M. D. XXXIIII.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, an derogatio regulæ facta in commissione directa primo auditori iuuet ipsum impetrantē quo ad gratiā subrogationis, Vel si neutri, impetratam coram secundo auditore in secunda instantia?

SOLVTIO. Aliàs tempore felicis recordationis Sixti papę IIII. in Rota iste casus discussus fuit, videlicet Ioan. Carlin. & Adam impetrarunt beneficium possessum per Ioan. Erphreum conuentum. Sed Adam, qui erat posterior in data, commisit causam contra dictum Ioannem E possessorem annalem cum derogatione istius regulæ, et totum. Ioan. Erph. possessor dat de iure dicti Ioan. Carlini primi impetrantis. Et quia dictum ius Ioan. Carlini impugnabatur ab Adam, ex illo capite, quia nō fecerat mentionem de ista regula, nec vnus, nec alter obtinuit tanquam seinuicem confundentes. Sed Ioan. Erph. obtinuit in ista prima instantia absolutoriam tantùm, à qua appellauit Adam. Et lite pendente coram secūdo auditore moritur Ioannes Carlin. Adam obtinet mandatum de subrogando, directum isti secundo auditori, continens, Si neutri, absq; derogatione istius regulæ, ꝙ illi auditori secundæ instantiæ citato Ioan. Erph. ad dicendum contra, ꝙ F sentauit Ioan. Erph. reus excipit de ista regula contra dictam gratiam, Si neutri. In qua huic regulæ, vt dixi, fuerat derogatum. Adam replicat sufficere ei in prima commissione primo auditori directa fuisse derogatum. Quę derogatio sufficere sibi videbatur. Ioan. Erph. replicat nihil habere commune illud iudicium cum isto: quia derogatio illa non iuuat, quo ad gratiam subrogationis si neutri, impetratam in ista secunda instantia, coram secundo auditore. Dubitatur modò, quis istorum melius ac verius dicat. Licet iste casus contigerit, vt dixi, tempore Sixti IIII. tamen ignoro quid tunc concluserit Rota. Et ideo ego ex facti serie colligam aliqua motiua, quę debuntur magis iuridica, decisionem posteà eius superioribus relinquens.

Quòd

Quòd autem isti subrogationi & gratiæ, Si neutri, ob- A
stet regula, ex eo probatur: quia tempore primæ commis-
sionis impetratæ per Adam, non cogitauit Adam, neque
papa concedens de gratia, Si neutri, postea concedenda.
Quod apparet, quia tempore primę commissionis Adam
impugnabat ius dicti Ioannis Carlini, ex eo capite, quia
nō fecerat mentionē istius regulæ. Ergo tūc non cogita-
bat, q̄ deberet se subrogari in eo, maximè, quia tūc viue-
bat Ioā. Carlin. & nō poterat de futuris diuinare, vt dixit
Innus in c. vt nostrū. vt eccle. benefi. Nam solius, & pro-
prij est scire futura Dei. l. quòd quidam. §. quod dicitur. ff.
de acquirend. hæred. l. cùm ad præsens. ff. si cer. pet. gl. in l.
relegatorum. ff. de pœnis. Ergo ad incogitata animus cō
cedentis nō extenditur. l. tres fratres. ff. de pact. l. qui cum B
tutoribus. in fi. ff. de transact. Et consequenter, nec exten-
ditur concessio, quia actus agentis non operatur vltra in
tentionem eius, vulgata l. non omnis. ff. si cer. peta. & c. si
clerdos. vbi notat Abb. de offic. ordi. Præsertim, cum
ignorata cōcessionis poterat habere effectū in eo, quod
tunc erat, videlicet vt admitteretur ad prosecutionē cau-
sæ, ac si annus duraret, absq; eo, quòd extēderetur ad istā
nouam gratiam, iuxta notata per Guliel. de Cu. in l. itē.
§. ad litem. ff. de procurat. Pro quo optimè facit decis. 19.
incip. fuit dubitatum. in nouis.

Infertur igitur ex hoc cōclusio firma quòd commissio
illa prima non suffragatur, quo ad istam nouam gratiam
amplius minus, quo ad diuersam materiā, qualis erat ista. C
Nam diuersum est, quòd in fauorē Adæ sit derogatū isti
regulæ in commissione primæ instantiæ, vt regula nō ob
stante admittatur ad prosecutionem causæ, ac si annus du
raret. Et quòd sit derogatum regulæ in fauorē iuris Ioā.
Carlini, qui viuens regulæ non derogauerat. Cùm igitur
ista sint diuersa, ex diuersis non fit illatio. vulg. l. fi. ff. de ca
lumnia. & l. Papinianus exuli. ff. de minoribus.

Et hoc à fortiori locum habet, quia Adam in dicta cō-
missione primæ instātiæ hoc nō solùm cogitauit, sed nec
potuit, cùm ius Ioan. Carlini potiùs impugnasset ex isto ca
pite, videlicet, quia regulæ nō derogauerat. Ergo nec pa-
pa videtur vltra, quàm petierat cōcessisse: argu. c. inter di-
lectos. §. cæterùm. de fide instrumentorum. Maximè

D contra regulam, quæ est ius scriptum, vt notat Fede. in tr
cta. permut. quæst. prima. iuncto cap. si Papa. de privileg.

Præterea, quia impetratio Ioan. Carlini, qui nō seruant
requisita, non solùm fuit nulla propter dicentem hic pos
tum: sed adeò Ioan. Carlin. inhabilitatus fuerat, quòd nō
poterat, si viueret venire ad istud ius commissum, etiā per
viā subrogationis, vel gratiæ, Si neutri, vt patet hic in tex
Et ista inhabilitas non repetitur in gratia subrogationis,
Vel si neutri purgata. Cùm igitur hæc de nouo emergat,
& nouo anxilio indigeāt, concludendum est, gratiā istam
non suffragari: quia commissio non extēditur ad nouam
gratiam posteà superuenientē, & longo interuallo in alia
instātia cōcessam, quia signatura nihil plus dat, quàm ve-
E ba importent: argument. cap. ex tenore. & cap. porrò. de
priuilegiis. Et commissio solùm continebat, quòd Adam
tantùm admitteretur ad prosecutionē causæ, non obstan
te regula, cui non derogabat in sua prima impetratione
quæ quidem derogatio illi non sufficiebat ad vincendū
propter obstaculum iuris dicti Ioānis Carlini. Quod ius
dem ius licet esset inefficax ad obtinendū contra dictum
Ioannē Erph. possessorē annalem, propter exceptionem
regulæ, quam dictus Ioan. Carlini non obseruauerat, ex
tamē efficax ad repellendum d. Adam posterioré in dicta
Itaque dictus Ioan. Carlini erat sicut canis horrorum, q
brassicas comedere nō potest, nec alios permittit eas co
medere, ad instar l. Fusiæ Caniniæ. Adam igitur in ista
F cunda instantia non poterat obtinere contra possessore
ex suo iure antiquo, nisi ex nouiter impetrato, cui obsta
regula, cuius derogatio facta in dicta cōmissione prima
instantiæ, non videtur extendenda, vt prosit isti nouæ gra
tiæ subiectæ exceptioni regulæ. c. statutum. de elect. lib.
Cùm vnius inclusio sit alterius exclusio: vulg. c. nōmo. de
præsumpt. Nam commissiones sunt stricti & limitati iuris
vt notatur in ca. 1. & in c. dispendia. & in c. statutum. de
script. lib. 6. Ergo limitatum effectum debent produce
c. si quem. de procur. lib. 6. Nam quantum petitum, tantum
concessum, vt notat Felyn. in cap. postulasti.

Ex quibus omnibus concludo, derogationem fact
in illa commissione primæ instantiæ, non suffragari, q
ad istam gratiam, Si neutri.

Vnum

Vnum tantum prædictis obstat, quia qua ratione dicimus, quòd Adam vigore primæ commissionis semel admissus ad prosecutionẽ causę, vigore iuris sui posset admitti etiam in secunda & tertia instãtia, donec esset finita, eadem ratione & quando fuit subrogatus: quia illud ius acquisitum, est effectũ vnum & idem cum suo: argumento l. hæreditas. ff. de acquirenda hæreditate. Quia quãdo iura diuersorũ perueniunt ad vnum, iudicãtur pro vno, vt habetur in l. singularia. ff. si certum petatur. pro quo facit notabile dictũ Bal. in l. 3. §. sed vtrum. in prima quæstione. ff. de minoribus. vbi dicit, quòd consensus patris præstitus filio agenti in causa principali, videtur durare etiã in causa executionis: quia sufficit, quòd autorizauit in prima causa, siue sit actor, siue reus. quod dictũ refert, & sequitur Felyn. in cap. edoceri. in 4. colum. versic. & adde. de rescript. Sed ego in meo libro non inuenio: magna tamen est autoritas Fely. Et licet sit diuersa instantia, est tamen eadem causa. Et quicquid iuuare poterat eundem Adam in prima instantia, potest iuuare in secũda & tertia, per ea, quæ dicta fuerant superiùs in quinta quæst. quia sufficit, quòd semel quis sit admissus ad prosecutionem causæ, non obstante ista regula. Quia illa admissio debet intelligi vsque ad finem causæ, quæ per tres instantias terminatur. Cogitandum tamen est super istis, quia materia est valde dubia. A B

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, nunquid impetrans impugnãs possessionem annalem, possit postea eam approbare, opponendo de regula contra ius tertij? C

SOLVTIO. Videtur dicendũ, ꝙ non: quia ex eo, quòd quis impugnat, non debet cõmodũ reportare, vulg. regula, ex eo. de reg. iur. lib. 6. Tamen, vt perfecta resolutio habeatur, distinguo duos casus. Primus est, quãdo impugno possessionem annalẽ aduersarij mei, excipiẽtis de regula ista. Et tali casu cõtra eundẽ non possum me ex possessione sic impugnata tueri ad effectũ, vt sub prætextu dictæ possessionis annalis à me impugnatę debeã vti exceptione istius regul. & ita procedit tex. cũ materia sua in d. c. ex eo. Aut vero impugnaui possessionẽ aduersarij mei annalem in vno casu, & ille postea possessionẽ suã ex alio iure tertij defendit, & tũc cõtra ius tertij ad illius exclusionem

D potero me ex possessione aduersarij, quam aliàs impugnauerã, iuuare, quia directè nõ iuuo me ex possessione aduarsarij contra ipsum, sed cõtra ius tertij ab eo producti. Ita limitat illum text. in d.c.ex eo. dominus Anton. in cap. cùm olim. in 8.col.versic.quandoque reprobus.de censi.

Sed aduertendũ est, quia ista limitatio non ad plenum mihi satisfacit: quia ius tertij hoc casu raputatur ipsius aduersarij possessoris opponẽtis de eo. Et exceptio cõtra illud ius effectualiter tendit contra possessorem, non cõtra tertium, quia nõ est in lite. Itaque illa iuris regula, de qua in d.cap.ex eo.adhuc militare videtur. Et ideo considerãda est alia limitatio, quam tradit Abb. in cap. capitulum in fin.de rescript. quam ibi Felyn. latiùs & clariùs exponit. &

E sequitur, videlicet, quòd ex eo, quòd quis impugnat, pòsse fundare, pedẽte impugnatione, pro qua adhuc pronuntiatum non fuerat: quia cùm euẽtus litis sit dubius, si non posset se ex materia impugnata iuuare cõtra aliud ius posset sequi: quòd si in impugnatione succumberet, etiam in isto secũdo iudicio, in quo quis se ex actu impugnato iuratur, grauaretur, quod esset inconueniẽs, vt latiùs hoc declarat Rom. in cõsi. 347. incip. quo ad articulum, &c. in dubio. Et ad propositum d.c.ex eo. plures alias limitationes prosequitur Fely. loco superiùs allegato, quę ibi videri possunt. Sed quicquid sit, prima resolutio D. Anto. mihi magis placet. Pro qua faciũt ea, quæ dixi in regula de annis toll. iu. quæsi. q. 14. & optimè declarat Ro. in d. cõs. & alibi.

F consi. & dictum Abb. tentũ fuit in Rota in vna Vrbeuetan archipresbyteratus de mense Decemb. M. D. XXXIX. coram R. D. Ioã. Paulo, dum contra fundantem se in allegata Lap. 89. allegabatur illa regula iuris, quòd non posset se in ea fundare, ex qua priùs impugnauerat titulũ possessoris: fuit pro responsione allegatum dictum Abb. & Rom. in locis superiùs allegatis, cũ quibus transiuit Rota.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, dicitur hîc (quicunque beneficium, &c.) quid si aliquis impetraret officium alicuius annalis possessoris, puta scriptoris apostolici, vel alterius mile, nunquid obstet regula?

SOLVTIO. Videtur quòd non: quia regula loquitur de beneficio ecclesiastico, quod solet per collationẽ, vt alibi pono

prouisionem dari. Sed officia huiusmodi dantur per ven- A
ditionem. Ergo in illis nec mens, nec verba regulæ verificantur. Nam dispositio simpliciter loquens de beneficiis, non comprehendit officia secularia, cuiusmodi sunt ista, vt tradit Decius in l. fi. not. 3. C. de pact. Super hoc tamen videnda sunt, quæ latiùs superiùs dixi in regula de infir. resignantib. & in regula de impetran. ben. per obitum fam. Card. & dicam in regula, de triennali. & alibi sæpe.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, an regula ista procedat in omnibus beneficiis etiam curatis, an verò simplicibus?

SOLVTIO. Si proprietatem verbi beneficij considereremus, intelligenda erit de simplicibus tãtùm: vt in c. fin. de præbend. Si verò capiamus beneficiũ largo modo, B
& tunc venient curata, vt dicit gl. 1. in c. 1. de reg. iur. lib. 6. Difficultas igitur est, quomodo hîc capietur. Dicet fortasis aliquis, q̃ ex quo sumus hîc in pœnalibus, verba stricto modo capi debẽt & simpliciter, nõ aũt largo modo. d. c. fi. Breuiter omissis disputationibus, mihi videtur, regulam intelligi debere generaliter de quibuscunque beneficiis, tam simplicibus, quàm curatis. Nam ex quo ratio regulæ vniformis est, vtroque casu, nec potest assignari rationis diuersitas, militabit dispositio ista pariformiter in omnibus. Et hoc procedit etiã in odiosis, in quibus fit extẽsio, vt dicit gl. in ca. 1. de temp. ord. lib. 6. in ver. Italiæ. & gl. in verb. eligatur. in clem. 1. de elect. & tradit Iaſ. in. l. fin. ff. de in ius vocan. Præsertim, quia ista dispositio, quæ lites exe C
citat, concernit vtilitatem publicam, vt est probatum superius in 1. & 2. quæst. & fauet possessoribus. Igitur capienda est interpretatio ampla in fauorem eorum, quorũ commodũ regula ista respicit. ca. odia. de reg. iur. lib. 6. & vulg. quod fauore. Est bene verum, quòd quidam antiqui fuerunt in ista opinione, quòd regula ista tantùm haberet locum in simplicibus beneficiis: moti præcipuè isto fundamento, quia quãdo verbo beneficij additur aliqua qualitas, nunquã cõprehenditur sub dispositione de beneficiis simpliciter loquente: vt est text. in c. licet canon. & ca. statutum. de elect. lib. 6. Sed beneficium curatum habet qualitatem. Ergo non comprehenditur appellatione beneficij. facit cap. cùm in illis. de præbend. lib. 6. Sed tenendo

D primam opinionem ad istud argu. responsum fuit superiùs in prima, tertia, & quarta q. procem. istarum regularum, & etiam respondebo in quæstione sequenti.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, an habeat locũ ista regula in episcopatib' SOLVTIO. Ista difficultas videtur decidi ex his quæ Ludo. Rom. scribit in cons. 340. circa primũ in secundo dubio. vbi tenet, regulam disponentem literas quaslibet gratiarum de beneficiis concessas, infra sex menses expediti debere, aliâs esse nullas, locũ nõ habere in gratiis factis de episcopatu propter excellentiã dignitatis, vt in c. dilectus. de cõcess. præbẽd. & aliis rationibus vt ibi per eum. Et hoc, quod de episcopatibus dictũ est, la-

E Aloisius Tuscanus Mediolanen. quondam aduocatus ingnis, & postea à Sixto 1111. eius exigẽtibus meritis cam-ræ apostolicæ factus Auditor, in quodam suo consi. inq. constat ex actis, reddito in causa Numburgen. præpositæ in 1. volu. extendit habere locũ in aliis dignitatibus a quibus expressè voluit istã regulã nõ habere locũ. Ratio-nem assignat quia regula est odiosa, exorbitans, & pœnalis, & in tali materia restringibili, & non fauorabili, appellatione beneficiorũ non veniunt dignitates, nisi exprimatur, vt patet in cle. 1. de sequest. poss. & fruct. vbi papa non fuit cõtentus loqui de beneficio: sed subiunxit, etiã dignitas, &c. Ad idem cle. 1. de caus. poss. & prop. Addo in

F ista parte duas rationes. Prima est, quia ex verbis cõmunitur mẽs disponẽtis: vulg. l. Labeo. de supel. lega. Sed vbi istius regulæ, iuncta regula de triẽnali, arguũt, Papam le regulã istam habere locũ, nisi in simplicibus, ex eo quia hic dicit (quicunque beneficiũ ecclesiasticum, &c. impetrauerit) In regula verò de triennali dicit (quicũque ecclesiastica beneficia qualiacunque sint, &c.) Et sic ex isto modo loquẽdi apparet, q̃ in reg. de triẽnali voluit cõprehendere dignitates. In regula verò ista, sola simplicia beneficia: nam aliâs papa apposuisset hîc, sicut ibi vniuersaliter verba per quæ comprehendi possent. Apparet ergo, quòd in hoc casum tanquàm omissum relinquere voluit sub dispositione iuris cõmunis: arg. l. commodissimè. ff. de lib. & post.

Secũda ratio est, quia dignitates vt plurimũ per regulas & extraua. sunt reseruatę, vt patet superiùs in regulis fa-

Et tamen constat, regulam istam in reseruatis locum non habere, vt alia quæstione dicetur. Quia in reseruatis, non est dare possessionem neque detentionem, obstante decreto, iuxta text. in ca. si hi, contra quos. vt lit. pend. lib. 6. Et tenet decis. 5. vt lit. pend. in antiq. & decis. 1. de rest. spol. & decis. 1. vt lit. pẽd. in antiquio, vbi dicitur ita seruasse Rotam: & Collector ibi dicit, se ita pronuntiasse. & absq; possessione vel detentione exceptio istius regulæ non procedit argu. c. sine possessione. de reg. iur. lib. 6. A

Pollet tamen prædictis non obstant. contraria opin. aliquibus rationibus suaderi. Primò, quia ista regula est edita in fauoré possessorũ: ergo debet intelligi, prout loquitur generaliter de possessoribus quorumcunq; beneficiorum, nemine excepto: ita quòd verbum, beneficium, hîc appositum, fauore possessorum, & odio molestantium intelligetur largo modo, vt cõprehendantur dignitates. Et ista opi. posset hoc medio suaderi: quia clarum est, argumentum valere de personis ad res, vt patet in l. qui furere. vbi Alb. & Bal. notãt. ff. de sta. ho. & in l. si quis inquilinos. ff. de leg. 1. Sed ista reg. non capit restrictionẽ personarum possidentium, vt in alia q. est dictum, & patet ex verbis regulæ ibi, quicunq;, &c. Ergo nec capere debet restrictionẽ respectu rerũ, id est beneficiorũ: cùm fauor, qui datur personis, est respectu beneficiorum. Præterea, quia licet aliàs in materia stricta & odiosa appellatione beneficij non veniant curata, nec dignitates. fallit tamẽ hoc, nisi verbũ beneficij sit prolatũ à lege: quia tũc etiã in materia odiosa cõprehẽdũtur curata & dignitates. Ita dicit Fel. in c. postulasti. in 16. col. ver. facit etiã decisio. &c. de rescript. vbi plura ad hoc allegat. Sed in casu nostro verbũ beneficij profertur à lege. igitur, &c. Et per ista potest etiã respõdeti ad arg. quorũdã antiquorũ, positũ in præcedẽti quæst. qui volebãt istã regulã nõ procedere in curatis, ex eo, qa qualitas curæ adiecta verbo, videbatur mutasse dispositio 18 simpliciter de beneficio loquẽtẽ. d. c. statutũ. Quia ad hoc respõdet Aret. & Moder. repe. in l. 2. in princ. de verb. obli. & Per. de Anch. in d. c. statutũ. q videãtur. Et licet episcopatus propter excellẽtiã dignitatis sub dispositionib. simpliciter loquẽtibus non cõprehendatur, iuxta not. per Gl. in c. 2. de præb. lib. 6. Et ibi Io. And. refert, ita Nicolaum B C

D Nicolaum 1111.declarasse.Et tenet expressè Domi.in c.ſ propter.in 3.col.de reſcript.lib.6. & Mod.in tract.benef. in 3.q.primæ partis. Illud procedit, quando diſpoſitio eſt odioſa eccleſiis,quæ aufert electionem Capitulo, quæ illi competit de iure cõmuni: & eſt eccleſiis multùm fauorabilis,propter iudicium plurimorũ de meritis, & ſufficiẽtia electi perquirentiũ: quod ceſſat in Papa,de quo loquitur tex.in d.c.2.& in c.quia periculoſum. de ſen.excom.lib.6. Secus eſt in conſtitutione fauorabili: nam quatenus epiſcoporum fauorem concernit, diſpoſitio ſub illa comprehenditur:arg.eorũ quæ dicit Bar.in l.itẽ ſi poteſtate. ff.de his,qui ſunt ſui. vt dicit Pet.de Anch.in c.1.de re iud.lib.6.

QVAESTIO VIGESIMA.

E QVAERO, an habeat locum iſta regula in adminiſtratione perpetua data per teſtatorem,aut in altaribus,ſeu oratoriis?

SOLVTIO.Crederem q̃ non,quia iſta non ſunt beneficia eccleſiaſtica,de quibus loquitur iſta regula: quia illa dicuntur eccleſiaſtica beneficia, quæ habent ſigna beneficij eccleſiaſtici:iſta nõ ſunt huiuſmodi,q̃a pro illis datur certa ſtipendia annua, vt officientur, & plura teneri poſſunt, nec incompatibilitatem inducunt, nec ſub diſpoſitionibus de beneficiis eccleſiaſticis loquẽtibus, comprehenduntur,vt probat And.Sicul.poſt alios in clem.grauis col.penul.& fi.de reſcrip. ergo nõ poſſunt beneficia propriè appellari.pro quibus faciunt ea,quę tradit Fely.ad F in noſtra.in primo correl.& in c.ex parte.el 2. de reſcript. Si verò altaria de conſenſu epiſcopi erigerentur, vel dotarentur in titulum, tunc, quia in illis concurrit eadem ratio,quæ in beneficiis, per ea quæ ſcribit Rochus Curtius in tract.iur.pat.in verſic. conſtruxit. in 79.q.in talibus administrationibus,altaribus,vel capellis haberet locum regula.Et ita concludit Decius in conſi. 210.col.1.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO,an regula iſta habeat locũ in impoſitione pẽſionis impoſitæ ſuper beneficio per annum poſſeſſo?Exẽpli gratia. Duo litigant ſuper beneficio à tertio nullum ius habente per annum detẽto,& vnus ex iſtis duobus litigantibus ad ius dicti beneficij pertinebat reſignauit in alterum,impoſita penſione certi valoris, Pe-

pe

pa pensionem concessit: dubitabatur, nunquid dictæ con A
cessioni pensionis obstet ista regula?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ non: cùm regula loquatur de beneficiis impetratis, & pẽsio propriè loquendo, non est beneficium ecclesiasticum, vt patet in c. quanto. de præb. lib. 6. & latè Fely. post Abb. in c. ad audientiã. de rescrip. Et dixi in regul. de infir. resig. Vbi igitur beneficium non impetratur, cessat dispositio regulæ. Nam vt dicã Bal. in tit. de pace Const. vbi non est subiectum, corruit correlatiuum. Et hoc adeò verum est, ꝙ licet per contractum matrimonij, vel cõsecrationem in episcopum, vacet primum beneficium ipso iure, nõ tamen vacat pẽsio, quia non est beneficiũ, vt dicit Card. in cle. 1. in 6. q. de sup. neg. preb. Hinc est, ꝙ habens pensionẽ, non obligatur ad resi- B
dentiam, nec assumere aliquem ordinẽ sacrum, nec ad tria onera, ad quæ beneficia obligantur, videlicet, ad hospitalitatem, onera episcopalia, & procurationẽ debitam visitantibus, vt in c. extirpandæ. de præben. c. prohibemus. de cens. vnde iura prædicta, quæ de beneficiis loquũtur, meritò in pensionibus locũ non habent. Sicut etiã titulus de permutatione beneficiorũ, non habet locum in permutatione pensionis cũ beneficio, inter quę non habet locum permutatio, sicut inter beneficia, vt not. Card. de Imol. in d. cle. 1. & tradit latè Paul. Rom. in tract. pẽsio. q. 7. pariformiter dicẽdum erit hîc, ꝙ regula ista de impetratione beneficiorum loquens, non habebit locum in pensionibus.

In contrariũ tamen facit tex. in c. ad audientiam. de re- C
script. vbi pensio & beneficiũ æquiparantur. Et illi etiã cõpetit beneficij diffinitio: nam dicitur beneficiũ, quasi bene faciens: sed illa etymologia militat in pensione: ergo dicitur beneficium. Suadetur hoc, quia pensio est pars quædã beneficij substantialis: ergo reputatur beneficium, quia iuris est de parte, quod de toto. c. maioribus. de præb.

Sed vt omnia ista resoluantur, pensiones dupliciter cõsiderari possunt, videlicet, quãdo dantur in titulum, vel in stipendiũ. Primo casu posset habere locum regula, prout dicit Fely. in c. de quarta. in 3. col. de rescr. fuisse iudicatum a Rota super reg. Cancellariæ 24. quæ simpliciter sicut ista de beneficiis loquitur. Et tamen illa reg. procedit in pensione, quæ datur in titulũ, quæ impetrari posset. Et ita

D etiam nouissimis temporibus tenuit Rota 12. Maij, M. D. XXXVI. in vna Placétina pensionis, coram R. P. Domin. Marcello episcopo Marsican. Quæ voluit sententiam priuatiuam quorũcunq; beneficiorũ, cõprehendere tantum pẽsiones, quæ dãtur in titulũ, per superiùs dicta, & per ea quæ tradit Ioan. Baptist. Caccialup. in tract. pensio. quæst. 30. Si verò non dantur in titulũ, sed simpliciter cõstituuntur super beneficiis ecclesiasticis, tali casu iudicatur vere temporales, adeò, ꝙ illegitimi, & bastardi illas sine dispẽsatione obtinere poterunt: Vt 20. die huius mensis Maij M. D. XXXVIII. tenuit Rota in vna alia Cæsaraugustan. portionis, aliàs pensionis coram R. P. D. Petro Vortio ep̃ scopo Aquen. pro qua decis. cõferunt ea, quæ Curt. tract. E in tract. iurispatron. in verb. competens. in 2. q. principali & quia non reperitur hoc à iure prohibitum. Et pro ista distinct. faciunt ea quæ scribit Old. consil. 81. & Gemin. in c. fi. de præb. li. 6. & Doct. omnes. d. cle. 1. de suppl. negli. prælat. Cum aliis de quibus per Fely. in c. postulastis in. col. de rescrip. quæ addi possunt ad ea, quæ dixi in regu. de infirmis resignantibus.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, an ista regula habeat locum in hospitali.

SOLVTIO. De ista quæstione dixi in regula de infirmis resignantibus, & in aliis regulis. Et dicetur etiam infrà in regula de triẽnali possessore. Et quia ex dictis poterit haberi resolutio, quo ad præsentẽ regulam F non repetam.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, nunquid exceptione istius regulæ possit vti detinens beneficium reseruatum?

SOLVTIO. Hæc quæstio pẽdet modo in Rota coram me in vna Lucen. capellaniæ Sancti Michaelis. & nihil adhuc est decisum. Quamobrem quæstionem hanc breuiter pro vtraque parte disputabo.

Pro parte negatiua, quòd locum non habeat regula, sic vnũ. Quia verba istius regulæ loquuntur simpliciter de beneficiis. Ergo debet intelligi de beneficiis non habentibus qualitatẽ reseruationis: arg. l. quęsitũ. §. illud. de legat. & c. statutũ. de elect. lib. 6. quia verba simpliciter prolata debẽt intelligi simpliciter, nõ secundũ quid. l. 1. ff. de donat. l. 2.

lſi.C.de his,qui ve.æta.impet.l.hoc legatum.ff.leg.3. Ac- A
cedat prædictis:quia videmus , ꝙ poſsidẽs ex prouiſione
ordinarij beneficium reſeruatum , non facit fructus ſuos,
vt videtur tenere Specul.& Ioan.And.in ti.de diſpen.§.vi-
dendum reſtat.in vltimo fol.verſi. ſed pone quòd aliquis.
& ſicit deciſio Rotæ 4.de reſt.ſpoliat.Inno. & Abb.in ca.
cum dilectus.penult.notabili.de iur.patron.in ca.dilecto.
col.2.de præbend. Adeò, ꝙ poſſet condemnari in fructi-
bus,qui percipi potuerunt,vt ſentit Rota in antiquis. deci
ſio.130.nota,quòd vbi agitur.&c. Ergo non debet iuua-
regula,quia aliàs iniiceret laqueũ animę eius,quod eſſe
non debet.c.de viduis.27.q.1.præſertim,quia iſta cõſtitu-
tio eſt iuris canonici,cuius principalis intentio eſt reſpice
re animarũ vtilitatẽ, vt dixi latè in c.2.de conſti.lib.6.Sed B
præſuppoſito,ꝙ talis detentor faceret fructus ſuos,vt ple
riq; Moder. voluerunt, vt eſt Hiſpanus noſter Anto. Bur-
gos in c.ad noſtram.in 10.col.de empt.& vẽd.& Fely.in c.
de quarta.de præſcrip. Ex alio iſte detentor iuuari regula
non debet.quia detẽtio reſeruati beneficij nõ eſt cõſide-
rabilis, nec approbata à iure , ſed eſt dãnata & punibilis.
Hoc probatur,quia vbi aliàs detinẽs de facto beneficiũ,ſi
ſpolietur,venit reſtituẽdus,vt tenet deciſio.1.tit.de renũt.
in nouis.Iſte tamen detentor beneficij reſeruati,ſi ſpolie-
tur,nõ agit ſpolio, prout tenet Rota in deciſio . 16. in no.
incipi.ſi contra agentem.Et hodie hoc etiam ſeruat Rota,
vt ſæpe vidi per deciſ.7.in antiq.incip.nota , ꝙ vbi agitur.
& 471.& Egid.deciſ.536.in poſſeſſorio.& tenet Ant. Cor- C
ſet.in tract.de poteſtate regia.in 41.limitat.Ergo neq; de-
bet adiuuari exceptiõe iſtius regulæ.Ratio iſtarũ deciſio-
num eſſe poteſt: quia poſſeſsio beneficij reſeruati non ſo
lum eſt nulla:ſed etiã detentio caret omni adminiculo iu-
ris,vt deciſio.17.in not.& deciſi.5.in antiquis.tit.vt lit.pen
dent.& eodẽ tit.in antiq.deciſi.1.ſequitur Roma. in conſi.
419.in præmiſſa conſultatione.col.fi.Et ratio rationis eſt,
quia reſeruatio generalis habet vim conſtitutionis & le-
gis,vt dicit Gemin.& Moder. in cap.ſi à ſede. colum.pen.
de præbend lib.6.& idem Gemin.conſi.30. & omnis con
ſtitutio continet decretum irritans. vt notant Moder. in
l.non dubium. C. de legibus Et decretum irritans (vt
dicere ſolebat Guliel.de monte Laud. in cle. ſi Romanus.

D super verbo, cum cura. de præb.) est penetrabilius omni gladio ancipiti omnia interiora, & occultissima afficiens, & astringens. Nam est tam malignantis naturæ, quòd quicquid inuenit, destruit, & in oppositum ducit.

Postremò, pro ista parte faciunt omnes rationes generales, quę cõmuniter in materia ista pœnali cõsiderari solent, videlicet, quòd cùm regula ista sit odiosa, est restringenda. l. qui exceptionẽ. ff. de condi. indeb. Secundò, quia exorbitans à iure communi, cùm beneficia ab alio malè possessa, passim de iure possint impetrari & conferri. c. in nostris. de conces. pręb. & c. licet episcopus. de præben. lib. 6. Tertiò, quia est pœnalis multipliciter, & ideo omni respectu restringenda, iuxta regulas vulgares. c. odia &

E c. in pœnis. de regu. iur. lib. 6. Cùm igitur regula nullam mentionem faciat de beneficio reseruato, non habet locum in eo. Ista sunt in effectu, quę pro ista opinione adduci possunt, quibus adde consilia duo Ioan. Aloisij Toscani olim aduocati doctrinæ singularis, & posteà Cameræ apostolicæ auditoris, reddita in causa Colonien. in ... vtrum constet. in 7. dubio. in fi. fol. 27. & in alio consil. in causa Nuremburgen. Præposituræ. fol. 52. in prima parte consiliorum. Qui per ista vltima motiua tenet etiam regulam non habere locum in dignitatibus, ponderando verbum beneficium, positum hîc in tex. vt ibi latè per eum dixi superiùs quæstio. 19.

Contrariam partem, videlicet, ꝙ reg. ista habeat locum

F in beneficiis reseruatis, videntur tenere Mod. in tractatu de beneficio. in tertia parte. q. 11. Quorum opin. suadetur, ex eo, quia licet possidens beneficiũ reseruatum per annum dicatur detinere: tamen de tali detentione annali in impetratione facienda est mentio: aliâs gratia est nulla, vt tenet expressè Rota in decis. 783. incip. dic, ꝙ ordinatio papalis. Quid tenendũ? Quia casus pendet, non curabo dicendò hîc decisionẽ ponere, donec videro quid Rota instituerit: quãuis ex his quæ dicit Fel. in c. in nostra. in 36. ... in 2. col. de rescript. qui in specie ponit istam quæst. ... resolutio sumi. Nam tenet ibi huiusmodi detentorem beneficij generaliter reseruari, vti nõ posse exceptione istius regulæ, propter notorietatem decreti, quod scit, vel scire tenetur detentor. & istam opin. tenet dominus Gusi. Cassiodorus

siodorus in suis decisionibus, titu. de regul. Cācel. decisio. A
74. dum examinat illum articulum, an regula ista hæreticum defendat? Nam ibidem in discursu d. quæstio. num. 9. tenet istam opin. sequutus Fely. in dicto cap. in nostra.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

QVAERO, an procedat regula in beneficiis consistorialibus?

SOLVTIO. Audiui Angelum de Cesis quondā simosum aduocatū dicere sic, & etiam in regula de triennali sic obtinuisse. Tamē pro veritate huius puncti, videndi sunt, quæ superiùs late dixi in regula de infirmis resignant. Et vt breuiter me expediam, certè non video ratio nem, quare regula ista in illis habeat locum, cùm loquatur de impetratione: & beneficia consistorialia non impe B
trantur, sed per promotionem papę, & prouisionem conceduntur: & talis promotio fit per schedulam. Itaq; forma illius prouisionis est lōgè diuersa ab impetrationibus, de quibus ista regula loquitur. Reliqua dicas, vt in d. regula.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

QVAERO, vtrum Titius possidens per annum pacifi cè vnum beneficium, vt vnitum, possit vti exceptione istius regulæ contra impetrantem dictum beneficium vnitum in titulum, & tanquàm de per se?

SOLVTIO. Dominus Gulielmus hic in quadam decisione incip. vtrum obtinens, dicit, quòd sic, quia Rota ita tenuit in vna causa Bono. de sola, coram D. Iacobo Simonetta. Nam fratres sancti Saluatoris possidentes benefi- C
cij, vt vnitū, excluserūt, per istā regulā impetrātes beneficiū tanquā perpetuū. Et ratio istius decisionis fuit, quia impetrans in sua impetratione asserebat, beneficium esse de per se, non autem tanquam alteri annexum. Quo casu, ex persona agentis ius metimur. l. 1. §. 1. ff. si pars hæred. pet. l. edita. cum ibi notatis. C. de edend. Ergo obstabat ei regula pro qua decis. facit, quod not. Card. in clemē. vnica. in fi. de seq. poss. & fruct. Et ita transit domin. Guliel.

Sed aduertendum est, quia videtur dominū Guliel. hāc quæstionem non pertinenter adaptare ad istā regulā, ex eo, quia si præsupponitur, actorem impetrasse beneficium tanquàm membrum de per se alteri non vnitum, tali casu impetrans non tam videtur repelli vigore regulæ, quàm

D exceptione vnionis. Quia impetrãs petit beneficiũ, quod non est, & ita excluditur. Nec, iudicio meo, exceptio istius regulæ adaptari potest, quia regula loquitur de possessore. Et beneficiũ alteri vnitũ, quia iã per vnionem omnino est extinctũ, nõ possidetur: sed illud principale beneficij, cui est facta vnio, possidetur, & primum vnitum confusum fuit & effectũ vnũ corpus cum illo, cui vnitur, adeò, quòd nomen beneficij perdit, vt dicit Rota decis. 10. de reb. eccle. nõ alie. in antiq. Et ideo videtur frustratoria ista quæstio. Nisi distinguendo species vnionis, vt facit Felyn. in
E non constaret de vnione: & hoc puto magis consentaneum, quia sufficit possessori annali, quo ad exceptionem producendam, & absolutoriam obtinendam probare quòd possedit per annum pacificè illud beneficium, vt vtrum, licet aliter de vnione non doceat.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

QVAERO, an regula p̃cedat in beneficio cõmẽdato. SOLVTIO. Istã quæstionẽ examinaui in regu. de infir. resignantibus. & in regula de idiotis. & in aliis regulis, & plenissimè examinabo in regula triennali. vbi accidit tempore meo de hac q. in specie tractari in Rota, quæ plenissimè discussa fuit: ideo ad ibi dicta pro complemento dicendorum recurrendum erit, ne
F tiens idem repetatur. Interim tamen ne hic illotis, vt dicitur, manibus transeamus, videtur prima facie dicendum regulam in commenda non habere locum ex eo, quia vt dicunt Docto. in ca. nemo deinceps. de elect. lib. 6. commenda non est titulus, sed quoddam depositũ, donec papa aliter disponat. Inde est, quòd commẽdatarius non tenetur procurare, ne bona beneficij cõmendati deperdantur, sed eo modo, vt procurator res domini distribuere solet, dispensentur. Quamobrem commendatarius procurator dicitur, vt in cap. qui plures 21. quæstio 1. Et tradit Alexand in consi. 96. in 2. col. lib. 4. cum concord. vt per Panormitanum in tracta. de offi. & pot. c. sede vac. fol. 21. Sed ista regula loquitur de beneficio, quod datur in titulum, & eo modo vacare prætenditur, in quo prædicta non con-

currunt,

currant. Igitur regula in commenda locum non habebit. A
Breuiter istis non obstan. posset concludi contrarium, et eo, quia regulariter videmus, commendas nostri temporis ad vitam concedi: & sic iuxta l. 1. ff. pro socio. perpetuæ reputãtur: & ob id titulis æquiparantur, vt sæpe in Rota tentum est, prout dixi in dictis regulis, præsertim, quia regulã nõ potest, per mortẽ cõmendatarij, dari aliquã vacationẽ, adeò, quòd gratia ad beneficiũ vacaturũ capit beneficium vacãs per mortem commendatarij, vt concludit Marianus Socinus in consil. 32. in 6. col. lib. 1. post Rom. in quãdã suo cõsilio, quod ibi allegat. Et ita in terminis Rotæ in quadã causa iudicasse refert bonæ memo. Card. Iacobatius, ex ordine nostro, tunc primarius auditor, in quibusdam suis apostillis ad istã regulam manu propria eius B scriptis: vbi asserit omnes dominos ita tenuisse. Reliqua, quæ hic desiderantur, in dicta regula de triennali videas.

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an in beneficiis iurispatronatus laicorum vendicet sibi locum hæc regula?

SOLVTIO. Recordor hoc dubium motum fuisse in Rota tempore meo in causa Agrigentina prioratus, seu decanatus, coram Reuerend. P. D. Marcello, & nihil tunc fuit decisum. Tamẽ in illa causa erat vnũ plus, quàm præsupponatur in q. ista, videlicet, quia iuspatronatus illius prioratus erat Imperatoris. Itaq; fuit positũ dubium, numquid ista regula procederet in iurepatr. Imperatoris? Sed, vt dixi, nihil fuit tũc decisum, vel quia causa ex alio capite C litium habuit, vel quia partes concordarunt.

Pro resolutione igitur istius dubij, cõsiderãdi sunt tres casus. Primus est in præsentatione, videlicet, quãdo ad beneficium post annum ab alio possessum quis præsentatur. In isto casu ex parte præsentati non requiritur obseruatio istius regulæ. Quia iste textus requirit expressionem non requisitam in impetratione, quæ in præsentatione patrum non debent, nec solent seruari. Item quia ista regula loquitur de impetratione, quæ tribuit ius impetranti statim, & ideo in tali debet fieri diligentia, & seruari forma hic requisita, sed præsentatio ante institutionem non tribuit ius de præsenti efficax, vt tradunt omnes in cap. cùm Bertholdus. de re iud. & dixi in reg. de non tollen. iu. quæsi.

D quæst.1.ideo in præsentatione regula ista non procedet. Adiuuatur ista opinio ex vulg. dictis, videlicet, quòd ista regula est pœnalis & odiosa, ideo restringenda.c.odia.de reg.iur.libr.6. Quibus accedunt ea omnia fundamenta quæ latè quidam Moderniores congerunt, in tract. nouo iur.pat.in 22.articu.6.q.prin.primæ partis, est fol.213. Vt tenent regulas Cancellariæ loquentes generaliter de beneficiis, non habere locum in beneficiis iurispatronatus considerato respectu istius quæstio.

Secundus est casus, in quo exemplificari potest ista regula, videlicet, in institutione beneficij iur. patr. Exempli gratia: Hodie vacat beneficium iur. patr. & Titius se inuidit, & possidet per annum pacificé. Posteà peruenit ad

E titiam patroni, quòd beneficium vacat, & infra quadrimestre, quod currit patrono à die notitiæ, vt dicũt Ioã. & Abb.in cap.fi.de iur.patr.& Rochus in tract. iur. pat. in versi.honorificum.in 27.q.patronus præsentat Ioan. Ioan.petit institui ab ordinario. Nunquid institutio ... stet regula? Et certè isto casu etiam videtur, quòd non habeat locũ regula in institutione, quia ista regula loquitur de impetratione & collatiõe, quæ est libera, respectu conferẽtis, vt Abb.dicit in cap.autoritate.col.1.de instit. ... institutio non est huiusmodi: quia non potest institui instituere, quem velit, sed cogitur præsentatum, si idoneus est, instituere, vt dicit Abb.in d.c.autoritate.& in c.ex ... quentibus.de insti. Cùm igitur ista sint diuersa, dispositio

F loquens in vno, nõ habebit locum in alio, iuxta traditum cap.cùm in illis.de præben.lib.6. Et ita per ista, & alia motiua tenet Decius in consi.224.regulam de infir.resig. non habere locum in beneficiis iur.patr. Quæ opinio sanè mihi placet, loquendo in institutione facta per ordinarium, cum qua concordant omnia motiua adducta per Modernos, loco superiùs allegato.

Tertius casus est in noua prouisione, vel in prouisione simpliciter impetrata à papa. Et hic est maior difficultas propter diuersitatem rationum. Et iste casus modò dictus fuit in Rota in causa Hispalẽ.capellaniæ S.Catharinæ coram R. D. Ioan. Mohedano: in quo duo aduocati ... vtraque parte latiùs scripserunt. Et vt res ipsa facilius ... cipi & intelligi possit, facti series ita se habuit. Quidam

impetrauerat simpliciter à papa dictam capellaniã, dicens A
esse forsan de iurepat. laicorum: Papa gratiam concessit
cũ clausula, Dũmodo accedat cõsensus patroni. Cuius qui
dem consensus posteà accessit. cũq; impetrans intrusum
ad iudicium euocari faceret, intrusus de ista regula oppo-
suit. Fuit igitur dubitatum, nunquid isto casu esset locus re
gulæ? Pro parte negatiua dicebatur, regulæ non esse locũ,
quia noua prouisio præsupponit alium titulum præcessis-
se, nec facit ius purum & simplex de per se subsistẽs, vt tra
dit Glossator in regula Cãcellariæ 62. in 3. col. infrà eod.
tenet Rota decis. 24. de conces. præbend. in antiq. & Egid.
decis. 116. Regula igitur ista quę loquitur de impetratione,
debet intelligi in dubio de simplici, pura, & libera collatio
ne. arg. l. 1. ff. de dona. Nã verba in dubio, præsertim in ma B
teria odiosa & pœnali, cuiusmodi est ista, debent intelligi
simpliciter, & purè, non secundũ quid: ca. statutũ. de elect.
li. 6. Bar. in l. 1. §. hoc interdictũ. ff. de fonte. & c. pen. de sen
ten. excõ. & l. hoc legatũ. ff. de leg. 3. Præsertim, quia regu-
la ista simpliciter loquitur de beneficiis, & nõ facit mẽtio
nẽ de iurepatr. igitur nõ habebit locũ in illis, quia disposi
tio quantũcunq; fauorabilis, de beneficiis loquẽs, nõ cõ-
prehẽdit beneficia iur. patr. laicorũ, nisi expressè dicatur:
vt tradit Ioan. And. Gemin. & communiter Doct. in ca. 2.
per illũ text. de prębẽ. lib. 6. Et hoc ideo statutũ fuit, ne lai
ci retrahãtur à fundationibus ecclesiarũ. idẽ tenet Lap. al
leg. 84. & 96. Igitur iste tex. simpliciter loquẽs de impetra-
tionibus, debet intelligi de puris & simplicibus, non autẽ
de qualificatis, prout sunt beneficia iurispatronatus. C

Secũdò principaliter pro ista opi. facit, quia noua pro-
uisio, est quid accessorium, & depẽdens à præsentatione:
due igitur præsentatio, vel cõsensus patroni præcedat, vel
sequatur, vt tradunt Moder. de Curte in tracta. iur. patr. in
verb. pro eo, quòd de diœcesani cõsensu. in 4. quæst. & ac-
cessorium sequitur naturam sui principalis. Vnde, qua ra-
tione dicimus, præsentationem non comprehendi sub di
spositione istius regulæ, per superiùs dicta: pariter nec no
ua prouisio ei accessoria, vt in similib. terminis intellexit
Rota regulã disponentem commissiones causarum non
valere literis nõ expeditis, procedere tãtùm in principali,
non accessoria, & opitulatiua, qualis est noua prouisio, qa

D illa expeditionem non requirit, vt ibi diximus. Præterea, quia regula ista loquitur de prouisionibus & impetrationibus quæ innituntur gratiæ: sed impetratio & prouisio quæ fit cum cõsensu patroni, prout est ista, de qua agimus innititur iustitiæ, iuxta not. in cap. ex frequentibus. de constitu. & regula non habet locum in illa: quia qua ratione patronatus præsentasset, & papa instituisset, regula ipso non haberet, eadẽ ratione locũ habere non debet, quando papa confert cum dicta clausula, Dummodo accesserit consensus patroni. quia ex hoc apparet papã nolle liberè conferre cùm posset, sed voluit cõsensum patroni requirere. Itaque talis prouisio æquipollet institutioni, & sapit iustitiam, & nõ gratiã. Nec obstat, q̃ prius papa prouiderit.

E posteà consensus accesserit patroni: quia idem est, q̃ anteà, vel pòst consensus patroni accedat, vt dictum est: nam vtroque casu prouisio facta, censetur institutio.

Istis tamen nõ obstan. hodie, quæ numeratur 10. Iunij. M. D. XXXIX. Rota in dicta causa coram eod. Reverend. D. Mohedano tenuit contrarium, videlicet, regulam habere locum in impetratione facta à papa de beneficio iurispatronatus. Et ratio istius decisionis fuit, quia in dictis beneficiis, ratio proœmij, & verba istius regulæ non tant. Nam regula ista punit desidem impetrantem: sed verba in impetrante beneficium iur. patr. verificantur: imputet sibi, qui elegit viam impetrationis à papa, & illam non seruauit. Nam licet posteà accedat consensus

F troni ad confirmandam impetrationem, illud, quod principaliter pars egit, debet considerari, videlicet, ipsa impetratio, de qua regula loquitur. Nam ea ratione, qua talia, & beneficia patrimonialia, si impetrantur, subsumuntur regulę, eodẽ modo & beneficia iur. patro. Nec obstat quòd laici patroni per hoc distrahantur à fundatione ecclesiarum. Quod nõ est verũ, quia per hoc patronus impediũtur præsentare, licet præsentatus in sua persona ne impetrata à papa teneatur obseruare contenta in regula: ita quòd patroni non excludantur perpetuò, prohibitio istius regulæ sit temporalis, & annalis persor carens titulo poterit ab alio excludi, cõtra quem sentatus obtinere poterit. Et licet interim præsentatus propter suam negligentiam excludatur, illud non

ductum in odium patroni: nam licet præsentatio videatur A
per exclusionē præsentati non habere effectum, hoc tamē
nō est principale præiudiciū patroni: propterea nō debet
esse in consideratione, iuxta gl. in c. 2. de pact. lib. 6. & quæ
not. Fel. in c. super eo. de offic. deleg. Et per hoc respondē
tur ad doctrinā Doct. in d. c. 2. de præb. lib. 6. cum aliis, q̄
ideo ibi nō cōprehēdūtur beneficia iur. patr. laicorū, quia
principaliter prohiberētur præsentare: & sic inferretur il-
la præiudiciū principaliter, & nō secundariò: quo casu il-
lud fieri nō debet, propter prædictam rationem, ne abstra
hantur à fundationib. Sed in casu nostro patroni princip
licet non prohibentur præsentare, & si in aliquo præiudi-
catur illis, præiudicium illud, vt dixi, est secūdarium, quod
attendi non debet, iuxta latè tradita superiùs in regula de B
nō tol. iur. quæsi. q. 3. per Moder. & in l. si quis nec causam.
C. si cert. pet. Et hac ratione videmus, quòd extrauagans,
Execrabilis, locū habet in beneficiis iurispatr. laicorum, vt
ibi tenet Io. Fran. Pauinus quōdā Rotæ Auditor. Et ratio
est, q̄a per hoc patroni nō prohibētur præsentare, q̄a pœ-
nalitas extrau. sicut istius regulę, habet locū, postquā pa-
tronus præsentauit, & sic fuuctus est officio suo. Vnde si ex
post præsentatus, propter suā negligētiā vel dolū excluda
tur, illud non debet considerati, quia non est inductum in
odium patronorum: arg. l. 1. ff. de in lit. iur. Nec obstat, q̄
regula non videtur habere locū in impetrationibus, quæ
conceduntur per viam iustitiæ, quia illud est verum, quan-
do impetrationes sunt meræ iustitiæ, secus si sunt mistæ. C
Nam tali casu regula illas comprehendit, vt lites exquiren
tes per huiusmodi impetrationes reprimātur. hinc est, q̄ si
fiat renūtiatio in fauorē Titij, clarū est, q̄ petitio quæ Ti-
tio à papa fieri debet, est per viam iustitiæ, ex eo, quia re-
nūtiās aliter nō esset renūtiaturus, nisi in fauorē Titij: &
est iustū q̄ papa Titio cōferat beneficium. Et tamē in tali
prouisiōe habet locū ista regula, vt inferiùs dicetur in alia
q. Adeò, q̄ si resignatarius in sua prouisiōe nō faceret mē
tionē regulæ, excluderetur eius exceptione. Et per hoc re
spondetur ad cōsiliū Decij 224. quòd nō faciat ad propo-
sitū, ex eo, quia termini sunt diuersi. Nā si illa regula de in
firm. resignātibus, haberet locū in beneficio iurispatron,
generaliter exiluderentur à præsentatione, cùm vacatio

D per renuntiationem, propter quã patroni præsentare possent, vel consentire, in illa regula annulletur, & inducatur noua, & ficta vacatio per obitum, propter quam patroni præsentare non possunt, sed prouisio pertinet ad papã, vt ibi dixi. quæst. 5. & in summa longa est differentia inter ecclesiam nostrũ, & illam regulã, prout ex motiuis Decij in cons. satis colligi potest. Et in hoc stylus Cancellariæ plurimum valet, qui declarat mentẽ principis. Nã solet cancellaria etiã in prouisionib. beneficiorũ iurispat. in literis narrare istã regulã: quod non faceret, si teneret regulam talia beneficia non cõprehendere. Et ista opin. certè ex hoc iustior videtur, quia per eam lites calumnioſæ, quæ per huiusmodi impetrationes beneficiorũ viuentium fomentantur, tolluntur: & hoc respectu regula ista fauorabilis de-
E potest, per ea quæ dixi in princ. istius regulæ. Et finaliter ad hoc videtur notabile cons. Ro. in consil. 465. incip. in præsenti, &c. vbi voluit, collationẽ factam de beneficio iurispatr. esse subreptitiam, si nõ fecerit mentionem de contrata alterius possessione. Et pariter voluit præsentationem patronorum esse nullã, non facta mentione de detentione tertij, qui veniebat priuandus, vt ibi per Rom. quem allegatur Felyn. in c. in nostra. in 36. correla. de rescript.

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an regula habeat locum in impetratione gratiæ, Si neutri?

SOLVTIO. Ista quæstio in Rota ventilata fuit tempore Nicolai v. per episcopum Spoletanũ locumtenen-
F tem, & tempore Sixti papæ IIII. vt inuenio in memorialibus illorum temporum. Non tamen ibi dicitur quid fuerit decisum. Et ideo, vt veritas clariùs elucescat, mouebo pro vtraq; parte ponam. Pro quorum comprobatione afferre poterunt omnia argumenta, quæ in similibus quæstionibus scripsi in regula, De non iudicando literis non expedit. & ea, quæ dixi in quæst. prox. præcedẽti, in vltimo mem. & dicam in regula de valore exprimendo. Et quòd regula locum habeat, adduci possunt rationes sequentes. Primo, quia regula generaliter loquitur de qualibet impetratione beneficij, nec distinguit, siue per viam, Si neutri, siue alias fiat impetratio. Ergo nec nos distinguere debemus ca. 50 litæ. de maio. & obedi. præsertim, quia verba regulæ, ibi,

(quod

(quod vacare prætendit) adaptantur gratiæ Si neutri. vul- A
gata l. 4. §. quotiens. de dam. infect.

Præterea, quia gratia, Si neutri, cùm sit noua gratia, de
bet continere omnes illas expressiones, quæ debent de
iure fieri in aliis gratiis beneficialibus, ac si de nouo impe
traretur, aliàs vitiatur, vt tenet Rota in dec. 239. idē quòd
impetrans gratiā, Si neutri, in nouis. Et Rom. in cōsil. 322.
Sequitur Fely. in cap. in nostra. in 15. corre. de rescript. Sed
verum est, in aliis impetrationibus requiri obseruationē
istius regulæ. Ergo idem dicendum erit in gratia, Si neu-
tri. Præterea, ratio in proœmio istius regulæ expressa,
cùm sit finalis, iuxta l. finalem. ff. de hære. insti. vendicat si-
bilocum in gratia, Si neutri. Ista sunt, quæ sine fuco, sed
succinctè, & breuiter adduci possunt pro ista parte. B

In contrarium, q̄ regula nō habeat locum in gratia, Si
neutri, faciūt verba posita in fine istius regulæ, dum dicit:
Nec vllus alius vocationis modus etiā per literas, Si neu-
tri, &c. suffragetur impetranti, &c. Nam ista verba innuūt,
quòd regula in principio loquitur de primæuis impetra-
tionib. simplicibus, nō de istis accessoriis & cōditionatis.
Quia verba simpliciter, plata debēt intelligi de actu puro
& simplici, nō cōditionali, vt dicit tex. in l. 1. ff. de dona. cū
similib. Ergo vbi aliquis, q̄ nō impetrasset primæuā gratiā,
haberet gratiā, Si neutri, non cogeretur seruare regulam.

Præterea, quia gratia, Si neutri, nō impetratur, nisi lite
pendente, vt patet in decisione 320. in nouis, & meliùs
170. Ergo si est lis, beneficium non est pacificè possessum, C
& per consequens regula ista non suffragabitur.

Sed tenendo primam partem, ad istas rationes posset
respondeti. Primò ad illa verba hic in regula posita (neq;
vllus vocationis modus, &c.) quòd illa verba sint apposita
in odium impetrantium, & ad maiorem eorum exclusio-
nem. Ergo non debemus illa detorquere, & interpretari
ad sensum contrarium, videlicet, vt fauorem inducant, &
restrictionem regulæ, argu. l. quod fauore. C. de legib. & l.
legata inutiliter. de leg. 1. Nam aliter interpretādo regulā,
implicaret contradictionem, & seruiret nobis de vento.
Mens igitur illorum verborum finalium istius regulæ est,
secundū quod à multis intelligitur: vt præsupponat, prin-
cipiū regulæ loqui in quacunq; impetratione, siue illa sit

D gratia ſimplex, ſiue gratia, Si neutri: vel, Perindevalere, dū-
modo illa ſit prima gratia. Itaq; facta vna impetratione ex
ſupradictis, impetrans certo modo tenetur in illa ſatisfa-
cere regulæ: aliàs illa prima impetratiōe nulla exiſtēte ob
non obſeruationem regulæ, non poſſet ſe ex alia iuuare.
Et hoc ſonant illa verba (nec alius quàm præmiſſæ vaca-
tionis modus) illa enim dictio, Præmiſſæ, non eſt demon-
ſtratiuæ impetrationis ad oculū, cùm in regula nullus va-
cationis modus ſit expreſſus, ſed demonſtratiuus ad ſen-
ſum gratiarum, quas contingeret de huiuſmodi beneficiis
impetrari. Et iſta videtur mens regulæ, quam ſequi debe-
mus. cap. intelligentia. de verborum ſignifica. & vulg. l. ſe-
re. ff. de leg. Præſertim, cùm etiam ſeruiamus verbis: arg. l.
E ille aut ille. §. cùm in verbis. de leg. 3. vt fugiamus abſurdū,
iuxta notata in cap. dudum. de præbend. libro ſexto.

Sed vlterius circa expoſitionem iſtorum verborum vi-
denda ſunt ea, quæ ſcribam inferiùs in 79. quæſt. cum du-
bus ſequentib. Et quòd iſta regula in dicta gratia, Si neu-
tri, locū habeat, ſuadet generalitas proœmij iſtius regu-
(vt improbi lites, &c.) Quæ ita habet locum in gratia, Si
neutri, ſicut in principalib. prouiſionib. & illa ratio proœ-
mij eſt hîc expreſſa, iuxta notata per Bal. in §. quib. in pri-
ma cōſtitutione C. & in ſecūda cōſtitutione, in principio.
Et ideo quicquid ſub ea cōprehendetur, dicitur etiam ſub
regula comprehenſum, virtute comprehenſiua, non exten-
ſiua, iuxta notata in cap. poſtquam. de electio. lib. 6. & in l.
F prætoris. in princip. ff. de operis no. nun. & in l. non pre-
ſunt. de legibus. cum ſimilibus. Et quia illa indefinita lo-
tio illorum verborum (ſiquis impetrauerit, &c.) poſita in
principio iſtius regulæ, perinde ſtat, ac ſi omnem modum
impetrandi incluſiſſet, iuxta notata in c. vt circa. de elect.
lib. 6. & in l. ſi plures. de leg. 3. & in l. vxori meæ. de vſufr.
lega. cum ſimilibus. Nec obſtat, quòd gratia, Si neutri im-
petratur eo tempore, quo annalis poſſeſſor non eſt pro-
ficus, & ſic lite pendente: quia reſpondetur hîc præſuppo-
ni poſſeſſorem iam fuiſſe annalem, quando lis illi mouetur,
vt patet hîc in text. ibi, tunc per annū immediatè præ-
cedentem, &c. aliàs regula non procederet. Et alia annalis
poſſeſsio præcedēs obſtat etiā gratiæ, Si neutri impetra-
tæ, lite pendente. Itaq; contrarium in nihilum reſolutum.

Tenen-

Teneri igitur potest ista conclusio pro firma, videlicet, A regulam procedere in gratia, Si neutri. Quam opinionem tenuit, & approbauit Rota tempore Sixti in vna Brixien. præbendæ, coram D. Ioan. Cæsarino, tunc auditore, pendente. Nam tunc fuerat dubitatũ, nunquid gratiæ, Si neutri, de qua impetrans magnum faciebat fundamentum in iudicio, obstaret regula. Et fuit dictum, quòd sic, propter identitatem rationis, & ea, quæ dicta sunt. Pro quo vide quæ dixi quæst. 15. & dicam q. 42. 53. & 79.

Vt tamen ista cõclusio resoluatur, est aduertendũ, quòd nouissimè q. ista fuit in Rota proposita, in qua ita distinguebatur: quòd aut prima gratia est nulla, propter non obseruatam regulam. Et isto casu, ne delinquens sit melioris conditionis, quàm prudens, in eius pœnam erit dicendam, gratiam, Si neutri, sibi non suffragari, nisi in ea requisita regulæ seruẽtur. & ita procedũt omnia quinque fundamenta, quæ ad regulam de non acceptãdo literis non expeditis, facit Gemin in consi. 128. quæ hîc applicari poterunt. Et ita in simili cõclusit Rota in vna sanctæ Andriæ viterien. de mense Iunio 1539. coram R.P.D. Marcello episcopo Marsicano: dum voluit, quòd regula Clementis, disponens, quòd in supplicationibus, seu cõcessionibus gratiarum de beneficiis tunc vacantibus, de mense, in quo vacarent, dispositiuè mẽtio fiat, aliôquin gratiæ sint nullius momẽti, &c. Nam voluit habere d. regula locum in nouis prouisionibus, quę sunt cõcessiones: & hoc, quia verba regulæ adaptãtur nouis prouisionibus. ergo mens papę talis esse præsumitur, qualẽ verba denotãt: vulg. l. Labeo. de supellect. leg. plura tamẽ pro & cõtrà, super hoc aduocati scripserunt, quæ nõ refero, vt vidẽdum est in informationibus corũ. Aut verò gratia fuit nulla ex alio capite, quàm propter regulã non seruatam, fortè quia errauit in expressione vacationis: & tunc erit concludendũ, gratiã, Si neutri, valere, regula non obseruata. Ratio fuit, quia hoc casu regula ista, quę de impetratione loquitur, debet de prima & principali intelligi, non de secũdaria & accessoria: arg. l. si quis nec causam. ff. si cert. pet. Et quia verba simpliciter prolata, intelligũtur de primo actu, non de secũdo, vulg. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. sig. prout Domini regulam de publicandis resig. intellexerunt, vt ibi dixi. Et ita in

D terminis istius quæstionis concluſit, & iudicauit Rota die 18. Ianuarij. M. D. XXXVIII. in vna Rom. parochialis S. Pauli & Cæsarei, coram d. Raynaldo Petrutio, pro d. Eurialo de Syluestris contra Felicem de Caualleriis.

QVAESTIO VIGESIMANONA.

QVAERO, an ista regula obstet pariter reformationi factæ ad primam gratiam, quæ erat nulla, ex eo, quia non fecerat mentionem de ista regula?

SOLVTIO. Super isto puncto, qui ante direptionem vrbis ventilabatur in Rota, ego consului pro episcopo Istinopolitano in causa beneficiorum Bergomen. & Brixen. Et tunc fiebant aliqua motiua pro inualiditate reformationis, ex eo capite: quia si principale nõ valuit, nec re-
E formatio tanquam accessorium, quod sequitur naturam sui principalis, iuxta notata in lege, non dubium. C. de leg. cum vulg. de quibus per Rom. in consi. 246. & Iason. in l. sub prætextu. la prima. in fin. C. de transact.

Quibus, & istis similibus motiuis non obstantibus, ego consului contrarium. In qua opinione nũc eò libẽtius persisto, quia tunc fuit illa opinio à Rota recepta & approbata. Et inter plura, quæ in dicto consilio scripsi, quę brevitatis causa omittẽtur, fuit hoc principale motiuũ: quia licet principalis gratia fuerit nulla, reformatio tamẽ tendit ad hoc, vt det illi spiritũ vitæ: & quod in illa omissum fuerat, per istã suppleatur. iuxta decis. in antiquis. 180. Nã relata est in referente cum suis qualitatibus, vt tradũt Moder. in
F l. certum. ff. si certum petatur. maximè cùm cõster de mente concedentis. Nam ex noua causa potest quis redire ad ius amissum, vt dicit tex. in c. cùm inter. de renuntiat. cum concord. vt per Rom. in consil. 168. & Ang. in cons. 52. dominus Gilius. colum. 2. & Cornel. consil. 305. lib. 4. & Capra consil. 12. Et in summa pro decisione est glo. per quam moti fuerunt Domini in c. si Apostolicæ. in glos. penult. de prebend. libro 6. Quam post Roma. in consilio 28. in princip. eam sequitur, & tenet Fely. in cap. in nostra. in 6. correl. de rescript. Faciunt ea, quæ scribit Bald. in consilio 369. in primis sciendũ. libro 1. Quæ omnia cùm verificentur in dicta reformatione, nõ est dubium, eam valere, non obstante regula, cui in ea fuerat derogatum. Et ad illud, quod dicebatur, quòd accessorium debet sequi naturam
sui

sui principalis, est verum, quando est eadem ratio: secus, si A
diuersa, vt hic, & tradit Perusi. in dict. regula, accessorium.
de regul. iur. libro 6. & reassumit Alex. in consil. 4. colum.
3. primo volum. Plura alia fuerunt deducta, quæ breuitati studens omitto.

QVAESTIO TRIGESIMA.

QVAERO ibi, nomen, gradum, ac nobilitatem, &c. an expressio nominis possessoris in impetratione sit de forma substantiali: an verò sufficiat, nominis expressionem fieri per æquipollens?

SOLVTIO. Tenendo, ꝙ regula ista inducat formam in casibus hîc expressis, videtur dicendũ hîc, vt conclusum fuit superiùs in 6. quæstione, formalẽ nominis expressionem requiri, non æquipollẽs, vt est tex. in l. hac cõsultissima. ibi, nomina hæredũ, & dignitates singulorum, &c. C. qui testa. fac. pos. Tenet Alberic. in rubr. de testamen. Ex quo quidem textu dictæ l. hac consultissima. putabat Reuerẽdissimus Pater dominus Iacobus Simonetta, olim auditor Rotæ, & posteà cardinalis summę scientiæ & eruditionis, sumpta fuisse verba regulæ nostræ. Est igitur ibi tex. quòd quãdo expressio nominis requiritur pro forma, non potest per æquipollẽs impleri. Et hoc tenet Alex. in consi. 96. columna fin. lib. quarto. Pro qua opinione addu cit Iason decem decisiones, seu rationes notabiles in l. 1. in 3. colum. versi. tene regulam affirmatiuam. ff. de libe. & posthu. quas breuitatis causa non refero. Facit etiam, quia ibi tex. adeò voluit esse certam & indubitatam personam C possessoris, quòd non fuit contentus sola nominis expressione, nisi gradum & nobilitatem eiusdem exprimeret impetrans. Quod putat esse multum necessarium Barto. in l. demonstratio falsa. in 7. q. ff. de condi. & demonst. & in l. libellorum. in princ. colum. fina. ff. de accusat. Præsertim, quia verba istius regulæ sunt præcisa, & geminata. Dicit enim quòd impetrans nomen ipsius possessoris exprimere debeat, & teneatur, &c. Sed vbi ponuntur verba geminata præcepti, non dicitur satisfactum præcepto, quando fit expressio per æquipollens, vt statim dicetur. Igitur, &c.

Contrariã opinionẽ tenuit Glossator in regula, de impetrantibus beneficia per obitũ familiarium cardinalium. vbi voluit, ꝙ licet tex. ibi, sicut hîc, requirat pro forma im-

Dimpetratione expreſsionem nominis & tituli Cardinalis: tamẽ ſi hoc fiat per æquipollẽs eo modo, vt certa reddatur perſona de qua loquitur, ſatisfactũ erit formæ datæ in illa regula: Quia nihil intereſt, quid ex æquipollẽtibus fiat. Pro qua opinione faciunt plura motiua, quæ cumulat Alexand. & Iaſon in d.l.hac conſultiſsima & in l.1.ff.de libe.& poſthu. Vbi Aretinus more ſuo notabiliter loquitur. Quorum rationes ibidẽ videantur, quia moris mei nõ eſt tam ſcribere dicta aliorum de charta in papyrum. Sed ſufficiet eos tantùm allegare, qui plura ſcripſerunt, vt docet Feſt. in c. Rodulphus. in 14. col verſi. hortus autem. de reſcript.

Quid dicẽdũ? Certè inter tot diſputationes doctorum, mihi proculdubio prima opinio quo ad propoſitũ tex. no

Eſtri videtur verior. Nam licet verũ ſit, quòd expreſsio nominis requiſita à lege, vel ſtatuto, in reſcriptis, poſsit fieri per æquipollẽs eo modo, vt intelligatur, vt tradit Domin. & cæteri in capit. 2. ſuper gloſſ. quorum de reſcript. libro 6. cum pluribus aliis concord. vt ſcribit Alex. & poſteriores in d.l.1. & in l.hac conſultiſsima. Tamen iſtam concluſionem limitant ibi Doct. omnes, niſi in lege, vel ſtatuto ſit decretum irritans. Nam tali caſu expreſsio requiritur in forma ſpecifica, præſertim quando præceptum eſt geminatum. Sed in iſta regula ponitur decretũ irritans, & præceptum geminatum: in qua non ſolùm papa annullat reſcriptum, ſiue gratiã, ſi talis expreſsio nõ fiat, ſed & addit alias pœnas hic expreſſas. Igitur concludendum eſt, requi

Fri ſpecificam & indiuiduã nominis expreſsionem. De qua tamen in ſequenti q. aliquid vlterius dicemus. Et pro iſta opinione ſtringit vnũ, quod eſt bene conſiderandũ. Quaſi dicimus nominis expreſsionẽ per æquipollens expreſſi hic ſufficere, ſequeretur magnũ abſurdũ, quòd regula ſaltem in ea parte, quæ talem nominis expreſsionẽ requirit, fruſtratoria & vacua penitus eſſet. Quod ita probatur quia quando illud, quod de iure communi ſtatutum fit, quod fortè poſſet per æquipollens adimpleri, poſtea per conſtitutionẽ particularẽ vel generalem ſpecialiter eſt impetitum, tunc nunquã talis ſolennitas vel expreſsio, vel æquipollens fieri, vel impleri poteſt, vt cõſtitutio, quæ poſtea additur, non ſit fruſtratoria, ſed aliquid vltra ius commune operetur. Iſta fuit not. doct. Bart. qui in hoc com-

mun

muniter approbatur in l.3.§.si rem.ff.de leg.3. Vbi voluit, A
q licet de iure cũmuni caueatur, quòd victus victori con-
demnetur in expensis, nisi habuerit iustam causam litigan
di. Si tamen illud idem postea per aliquod statutum dispo
natur, videlicet, q victus victori condemnetur in expen-
sis, vt statutum aliquid vltra ius commune operetur, intel
ligetur includi casus, in quo quis habuerat iustam litigan
di causam, vt videlicet non excusetur talis iustam litigandi
causam habens, sed condemnetur in expensis, vt illud sta-
tũ non sit penitus frustratorium, sed aliquid operetur.
Ita tenet ibi Bar. quem plures vbique sequũtur, quos latiſ
sime enarraui in Cõmentariis meis c.1.de constit.lib.6. su
per glo.in verbo, facti. Per quæ dicta aliàs Rota in vna Ge
nuen. be benigno pulcherrimam decisionẽ fecit, quã re- B
fero in d.c.1.num.145. circa fin. multa enim contra ius stri-
ctũ (vt actus aliquid operetur) inducta sunt, quæ aliàs nõ
concederentur, vt tradunt Moder.in c.1. de rescript. Cum
igitur in casu nostro regula istadisponat nomẽ possessoris
in rescripto exprimi debere, quod priùs de iure cõmuni
statutum fuerat. in c.fin. de rescript. & in iuribus superiùs
allegatis, posito q de iure communi talis expressio per
æquipollens fieri possit. Nihilominus ne ista regula, quæ
hoc idem quod ius commune disponit, frustratoria cẽsea-
tur, est dicendum, expressionem nominis in casu nostro:
in forma specifica fieri debere, non per æquipollens.

Est bene verũ, q circa regulã de impetrãtibus beneficia
per obitũ familiaris Cardinaliũ, quę requirit similẽ expreſ C
sionem nominis, Domini mei auditores (vt audio) tenue
runt expressionẽ illã nominis & tituli per æquipollẽs fie-
ri posse, vt dicit ibi Glossator: sed hoc non refert, cùm ille
casus ab isto sit longè diuersus. Rationẽ diuersitatis fortè
ponã, licet pro nunc istę contrarię decisiones cõcorda
ri possent ex dictis Abb.in c.quãto. in vltimo notabili. de
his quę fi.à prælat. Posset etiã dici in dicta regula familia-
ris cardinalis illud de expressiõe nominis, statutũ fuisse
cõsequẽtiã fauoris, & non principaliter, prout in l.cùm
oratione.ff.de excus.tut. Quo casu in formalibus indu
cẽs in cõsequẽtiã, alterius finis expressio & cõplementũ
per æquipollẽs fieri potest, vt est tex.notabilis in l.1.§.fi.
ff.de ver.obli. quem ibi ad hoc notat doctissimus Moder.

D Lancellotus Galiaula in secundo notabili, & Modernio. sequuntur. Nam in istis sufficit seruare finem, ad quē ipsa dispositio tendit, licet forma non seruetur, vt est tex. in ca. quoniam contra. vbi Abb. & Moder. notant, de prob. Sed in casu istius regulę alia & diuersa ratio concurrit, vt dicere debeamus nominis expressionem formaliter requiri, videlicet, in odium ipsius impetrātis, in cuius detestationem, & possessoris fauorē inducta fuit hæc solennitas expressionis nominis, cui impetrans renuntiare non potest, cùm sit (vt dixi) hæc forma in fauorē possessoris inducta, & ideo iuri alterius ex causa mea acquisito renūtiare non possum, vt in l. cùm à socero. & ibi not. Bal. C. de iure dot. Et hoc est, quod in proposito dixit Ioan. And. à quo fuit.

E potest decisio istius q. in c. 2. de rescr. in nouella. super in vers. cognomina. Vbi post alios per eū ibi allegatos dicit hanc formā, videlicet, ꝙ in rescripto reorū nomina exprimerētur, nec sufficere per circūlocutionē & æquipollentiam expressionē fieri, inductū fuisse in odiū impetrantis. Pro quo faciunt ea, quæ tradit Iason in l. 1. in 14. col. ff. de vulg. & pupil. post dominū Ant. & Imo. in clem. constitutionem. per illum text. de elect. Et quod dictum est, nomen possessoris in rescripto exprimi debere, intelligēdum est de nomine proprio. Et licet nominis appellatione non solùm nomen proprium, sed etiam appellatiuum & singulare comprehendatur, vt tradit Andreas Siculus in capitulo quoniam Abbas. in 4. notabili. de offic. delegat. nihilominus

F nus in dubio in dispositionibus pœnalibus, qualis est ista, nominis appellatio, de proprio, nō de appellatiuo nomine intelligi debet, vt est tex. in l. seruus hæreditarius. in gl. ff. de stipulatione seruorum. & glo. in cle. 1. in verbo nominatim. de vita & honest. cleri. Ratio prędictorū esse potest, quia nomen proprium significat vnū corpus, vel seu aliquod indiuiduū, vt Petrus, & similes: sed nomen appellatiuum significat plura, vt species, vel genus: vt homo, vel animal. Quod declarat Andreas Sicul. in dicto capitulo quoniam. Et quia in rescriptis, quod certius est, debet exprimi, vt in ca. ad hæc, & in cap. fin. de rescript. Merito expressio nominis in ista regula tātùm de proprio fieri debet, tanquam de certiori, non de appellatiuo: & ita hodie de stylo practicatur, vt dicit Ioan. Andr. vbi suprā. Quia

autem

autem sit nomen singulare, & quando eius expresio suffi A
cit, latè scribit And. Sicul. in d. c. quoniam. in 4. & 5. nota-
bilibus. Vbi sumpta occasione nominis singularis, plura
de nomine & proprietate Phœnicis extra propositũ con-
gerit, vt ibi per eum.

Et ista omnia de plano procedunt in rescriptis, & gra-
tis beneficialibus, de quibus loquitur ista regula. Sed in
alis materiis & contractibus, an debeãt exprimi nomina
propria contrahentium, videndum est per Specul. in titul.
de empt. & vend. §. sciendum. versi. primo autem eodem
modo. & circa nomina actionum in libello exprimenda,
aut. in l. edita. C. de edend. tradit Alber. in l. qua quisq; ff.
eod. tit. Et idẽ dicit in proœmio Digestorũ. Et quòd sicut
nomina dignitatum in literis vel instrumentis, sic etiã no B
mina iudicũ in syndicatu exprimi debeãt, tradit idẽ Albe-
ric. in l. nulli. ff. quod cuiusq; vniuer. nom. plurimum enim
confert in negotiis agendis, proprij nominis expresio.
Hinc est, quòd in sacra scriptura ad signũ magnæ familia-
ritatis refertur, aliquem proprio nomine appellari, vt de
Adam refert glos. ordina. in Actib. Apostolorũ. c. 9. Et pro
pterea dicitur de Moyse Exod. 23. c. Inuenisti gratiã corã
me, & teipsum noui ex nomine. Magna enim est beneuo-
lentia magni principis, quãdo subditum agnoscit, & nomi-
nat proprio nomine: vt dicunt sacri Doctores eod. lib. ca.
33. adeo q; apud veteres eius omissio, seu immutatio ad
derisum & cõtemptũ referebatur, vt probat per exempla
diuus Hieronymus in quæstione super Paralipomenon. C
hic etiam Ozias ædificando non meruit, vt suo nomine
turris vocaretur, sed vallis nomine. Et Ephron, eò quòd
vendiderat sepulturã, diminutionẽ nominis meruit, vt idẽ
Hieronym. paulò inferiùs loco superiorî testatur. Eodem
modo Iechoniæ nominis immutatio in Choniam, amara
vocatur, vt idem Hieronym. tradit super Hieremiã, ca. 22.
Et propter indignitatem, vel peccatum alicuius, priuatur
eo nomine proprio, vt dicit Archi. & Præpos. in cap. qui
autem per illum tex. 2. quæst. 7. Licet aliquando in sacra Scri
ptura crebræ nominũ immutationes, vel repetitiones ad
magnum mysteriũ, & singulare personæ meritum, & gra-
tiam specialem pertineãt, vt sacri Docto. referunt super il-
lud Lucæ, Et vocabis nomen eius Ioannem. Et alibi sæpe:

DQuanti igitur momenti sit nomen exprimere, quid etiam nomina præ se ferant, déque eorum origine, vt alios omit tam, plura scribunt Cælius lib.13. Antiquarum lectionum, cap.5.& 6.& Patritius Senensis, lib.6.de institut.reip. tit. 7.& longè plura accumulant Moder. in magna repet.cap. Raynutius.fol.8.cum duobus sequenti.de testamen.

QVAESTIO TRIGESIMAPRIMA.

QVAERO, dicitur hìc, quòd impetrans exprimat nomẽ: Quid si possessor habet plura nomina, prout sunt Vascones, qui quadrinomi sunt, vt inquit Ioan.Fab.in §.item si quis in fraudem. in 5. colum.de actio. & Romani veteres, qui cõmuniter tribus nominibus nuncupabantur: vt dicit Cynus in l.fi.quam vnà cum l.1.& 2.

EEgit.C.si quid in fraud. patr.col.3.& meminit latiùs Franc. Syluius in Grypho Ausonij.fol.46. & Apinianus Alexandrinus in proœmio libri, qui Libyeus inscribitur: & Cantus lib.3.de honesta disciplina.c.4. & idem fuisse apud veteres, sacri Doctores testantur in lib.Paralip. cap.1. & Hieron.contra Heluidium. Dubium igitur est, an omnia eiusmodi nomina exprimere teneatur impetrans?

SOLVTIO. Licet nominum pluralitas nõ præsumatur in dubio,& eam allegans teneatur probare, vt tradit Alex. in consi.172.nu.7. in 6. volumi. & Socin.in consil.18.in col.lib.3. Tamen vbi apparet aliquem habere plura nomina, si per expressionem vnius nominis, non habetur tota tudo personæ, exprimẽda sunt omnia, alias secus.& hoc

Fbet intelligi, quod dicit Innoc.in cap.cùm accessissent constit.& Bal.in sua Margarita, dum voluerunt in recuptis nomen proprium & appellatiuum exprimi debere. Sufficit enim, quod habeatur certitudo possessoris, ne haboretur in ambiguo, vt tradit Oldradus consi.100. incip. in executione.& Alex.consi.7.& 110 lib.1.& consil.63.col. 3.& 108.col.5.lib.2.& consil.112.in 3.colum.lib.3.& consil. 114.in 4.colum.lib.4.cum similibus.

QVAESTIO TRIGESIMASECVNDA.

QVAERO, quia dictum est superiùs, quòd expressio nominis nõ potest fieri per æquipollens, quid si nomen possessoris, contra quem impetratur, scribatur abbreuiatè,& non extensè, an sufficiat?

SOLVTIO. Archid.in c.1.25.q.2. tenet sufficere nomen

possess

possessoris, quòd abbreuiatè scribatur. Secus tamen dicit A
in nomine impetrantis, quod scribi debet extensè, vt ibi la
tis per eum, qui postea sumpta occasione, ponit formam
nomen omnium, quæ in literis apostolicis abbreuiatè, vel
extensè scribi debent. Et hoc idem ante ipsum latiùs tradi
dit & in terminis quæstionis nostræ Spec. in tit. de rescrip.
praelat. §. primo igitur. versi. circa dictiones. & in tit. de ci
tatione. §. 1. versi. quid si impetro literas contra P. & alibi
Ratio prædictorum est secundum ipsos, quia ad im-
portunem pertinet, rescriptum suũ, & personã de qua sensit,
declarare. Itaq; rescriptũ valebit à principio, quod post-
ea potent declarari. l. si quis intentione. ff. de iud. Ita ibi
Specul. Pro cuius opinione facit text. in c. P. & G. de of-
fic. deleg. & c. cum M. de constit. Sed in contrarium facit B
ista regula, dũ papa vult nomen possessoris exprimi debe-
re per impetrantem. Et illud dicitur expressum, quod legi
potest, & nominatim scribitur. §. si verò. in authen. de hæ-
red. & fal. & not. in l. nominatũ. ff. de lib. & posth. facit tex.
in l. C. de vet. iur. enucl. ante fi. Vbi præcipitur, quòd no
stra prudentum, qui leges composuerunt, debeant scribi
per consequentiam literarum, & non abbreuiatè.

Quid dicendum? Certè de iure & de consuetudine vide
tur verior secunda opinio. Nam nemini dubium est, quòd
nomen illius, contra quem impetratur, scribitur abbre-
uiatè, potest de facili breuiatio variè interpretari: vt si pro
Bernardo, pono B. illud B. potest & pro Benedicto, vel Bar
tholomæo capi. Quo casu orietur incertitudo aduersarij, C
ex qua facilè error nasci potest. quod à iure reprobatur, vt
tenet. in cap. ad hæc. & in c. fi. de rescript. Nam euitanda
est periculosa abbreuiatio, vt dicit Fel. in c. 1. col. 5. de fide
instr. & Alexãd. consi. 152. lib. 1. Et pro ista opinione vide-
tur decisio Egid. 185. incip. licet cùm agitur, &c. Ista tamen
dicta militant in abbreuiatione nominis ipsius impetran
tis, quæ magis tolerabilis videtur, & minus periculosa: vt
probare videtur text. in cap. fi. de prębend. lib. 6. Ratio est,
quia licet in rescripto nomen actoris impetrantis abbre-
uiatè scribatur: nihilominus posteà ex prosecutione cau-
sæ & libelli oblatione, nomen eius de necessitate decla-
ratur, vt in l. 1. ff. si pars hære. peta. Non sic rei, qui fortè
negabunt se illos esse, qui sub abbreuiatura includuntur.

D Et ideo non ab re dicunt Imol.& Felyn.in c.cùm accessis-
sent.in princ. de consti. quòd de stylo hodierno nomen il-
lius, contra quem rescriptũ impetratur, ita debet esse cer-
tum, & extensè scriptum, sicut nomen impetrantis, per d.
l.2. Et ad text.in d.cap.fi.respondet ibi Geminia.in prin.
notabili, vt ibi per eum. Et hoc idem seruari de stylo dic.
And.Sicul.in c.dilectus.in 2.colum.de rescript.num.11.
latiùs reassumit, & probat idem And.Sicul.in d.c.cùm ac-
cessissent.num.7.col.3.Et habemus hodie tex.hic.

Opin.igitur Archid.& Specul.quæ nullo iure probatur
posset saluari, quando fortassis ex cognomine, vel agno-
mine haberetur certitudo illius, cõtra quem impetratur
prout plures reperiuntur, qui frequentiùs à cognomine
E quàm à nomine denominari patiuntur. Nam tali casu
tè nomen posset abbreuiatè scribi, quando agnomen
prænomen extensè describitur, vt si dicatur, Petrus com-
mittit causam contra B.Saganta. Nam ex illo prænomen
Saganta, denotatur persona certa, licet nomen abbreuia-
tè scribatur, vt in l.Aemilius.ff.de administ.tuto. Vbi pr-
nomen Aemilij, tantùm reperitur, omisso nomine, q
per illud intelligebatur persona certa. Et ibi hoc notat
colaus de Neapoli. Aliàs si non ita intellexit Specu.
puto opinionem eius, nec de iure, nec stylo esse verã.
obstat text.in dicto ca.cùm M.& in d.c. P. & G. Quia
abbreuiaturæ non fuerunt factæ, prout ibi scribunt in
scripto impetrato, neq; ibi prędictæ literæ ad istud pro-
F sitũ pinguntur, vt formã rescriptis impetrãdis impe-
sed illa abbreuiatio fuit ibi facta per compilatorem De-
talium, qui propter euitãdam prolixitatem plures dictio-
nes & nomina breuiatè scripserunt, pleraq; etiam (vt bre-
uitati studerent) resecarunt: adeò quòd de pluribus
Ioan.And.conqueritur, partem Decretalium mutilatam
siue decisam, allegando. Et nisi ita fecissent compilatores
in immensum volumen illud cresceret, & magis fortasse
quàm illud decisionum Rotæ volumẽ, de quo dicit Ant.
in l.si cùm dotem.§.eo, autem tẽpore.ff. solut. mat. quod
erat adeò magnũ & numerosũm, quòd non veheretur
curru. Et ego cùm essem Panormi, vidi antiquarum De-
talium volumen adeò immensum, quòd ab homine
nõ poterat. Compilatores itaq; Decretalium ex plurib.
dictionib.

dictionibus,& nominibus aliâs in Pandectis originalibus A
mensè scriptis, plerunq; primam apposuerunt literam,
ad breuitatis compendium antiquarum Decretaliũ vo-
lumen reducerent: quod ex illa dictione, & infrà, sæpe in
Decretalibus appositа,manifestũ redditur, de quo loqui-
tur Ioan. And.in proœmio Decretalium. & in cap. nobis.
de iure pat.& Bart.in l. Gallus. §. idem credendum.in fi.ff.
de lib.& posthu.Et ista de plano procedunt in abbreuia-
tione nominis rei propter prædictam rationem. Secus ta-
men in abbreuiatura nominis ipsius impetrantis : quia, vt
dixit Spec. loco superiùs allegato, in eo non est licita ab-
breuiatio. Tamen hoc etiam dictum in persona impetran
tis & actoris videtur dubitabile, vt dixi. Præsertim, quia est
contra tex.in ca.fi. de rescript. Vbi æquiuocatio nominis B
impetrantis non vitiat rescriptum. Ratio redditur, quia il-
le qui reperitur rescriptum habere penes se, & eo vti, præ-
sumitur illud impetrasse: arg. eorum, quę notat Alex.in l.1.
C. de procur.& Fely.in c.coram.col.3.de off.deleg.& in c.
cum.8.de testib. Licet circa istam rationẽ videantur varia
in Doctores. Et vidi secundum varietatem casuum, istam
rationem variè obseruatam in Rota. Nam Oldr.cõsil. 136.
in 2.col. tenuit ꝙ supplicatio præsumatur impetrata ab eo,
in cuius fauorem loquitur, etiam si ille sit absens. Et idem
de commissione dicit Spec.titu.de appel.§. nũc breuiter.
versic.ꝙ si apparet. Contrarium tamen tenuit Car.in cons.
37.col.2.& Ful.consil.23.in 2.col. & facit Egid. decis. 584.
& Gemi.consi.33. Rota tamen sæpius istam contrarietatẽ C
eorum distinctione resoluit, videlicet, quòd quando in sup-
plicatione, vel aliquo alio actu facta est aliqua considera-
bilis impensa, tunc procedit opinio Old.& sequacium, vel
si dominus postea absens ratã habuit, vt loquitur Spec.& Are.
consi.58. Cõtraria verò opinio procedit, quando est mo-
dica impẽsa, per ea, quæ Moderni tradunt in c.1.de iud.&
l. idem seruus.ff.de verb. oblig. Ratio igitur superiùs assi
gnata, licet non impleat intellectũ: dictũ tamẽ in se est ve-
rum, sicut videm⁹ in procuratore sub nomine B. & in reo sub
nomine A. vt tradit Egid.decis.184. Licet illa decisio men-
tem habeatur. hoc tamẽ de procuratore rectè procedit,
quando non reperitur alius, qui sit eiusdẽ nominis, & con
trarius in iudicio, ambiguitatẽ declarauit, & requirit Egid.

D in dicta decis. vbi tamen essent duo eiusdem nominis, licet
esset processum cõtra vnũ: nihilominus, nisi per alias con-
iecturas de certo corpore constaret, mandatum esset nul-
lum. Ità declarauit Rota in vna Toletana thesaurariæ, pro-
terito anno coram me, quod quidem Rotæ decretum ma-
uisimè fuit confirmatũ hoc mẽse Nouẽbri M. D. XXXII
coram R. P. D. Marcello episcopo Marsicano. & quod de-
ctum est de errore procuratoris, idem dicendum videt
in errore diœcesis, in rescripto expressa. Nam nisi de tẽ-
pore constet per testes, vel aliter, illa impedit, ne procu-
canonizari possit: vt Rota concluſit in vna Dolen. pro-
chiali de Pleguen. 28. Martij M. D. XXX. coram me. In
mine verò iudicis, Vincen. & Cõpostel. voluerũt in d.
E quòd idem esset, quod in nomine impetrãtis, illa ratio
quia impetrans in prosecutione rescripti declarabit
quibus iudicibus loquatur. & sequitur And. Sicul. in c.
M. de cõst. Pro quibus facit gl. in c. quoniã. de offi.
Tamen contra illos facit tex. in c. ad hæc. de rescr.
dicitur, quòd non valet rescriptum, per quod incer-
ces dantur, vel futura negotia committuntur. Nec obs
quòd de incertitudine impetrantis dictum fuit: qui
incertitudo ex abbreuiatione resultans præsumptio
ris certificatur, & eodem modo in incertitudine rei,
consistit in facto impetrantis, meritò ad ipsum spectat
claratio. d. l. si quis intẽtione ambigua. Sed incertitudo
legatorũ procedit ex facto papæ, meritò ad ipsum spe-
F declaratio: vt tenet Abb. in d. c. quoniam. de offic.
Card. in clem. 2. in 4. quæsti. de rescrip. Itaque rescri
tali modo incertum, nullum effectum habebit. ca. in
senten. excom. l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. & quia fa
inuocatione posset in iudicio fraus machinari, non
incertitudinem actoris, vel rei.

QVAESTIO TRIGESIMATERTIA.

QVAERO, nunquid ista regula defendat
possessorem beneficij curati sine dispensatione
SOLVTIO. Dicendum est quòd sic, quia
nalis regula, in qua titulus coloratus & alia requiru
minoré defendit, vt ibi dicetur, à fortiori regula ista
non requirit titulum, neque veram possessionem, sed
detentione nuda facti est contenta.

QVA-

QVAESTIO TRIGESIMAQVARTA. A

QVAERO, nunquid ista regula habeat locum, si impetretur beneficium vacãs ex persona alterius, quàm possessoris annalis?

SOLVTIO. Dictũ fuit olim, quòd sic, & sic reperio adnotatum in quibusdam notis antiquis reuerendissimi Domini mei Laurentii Cardinalis Sanctorum Quatuor, nihil tamen ibi allegatur. Sed hoc plenius examinabo in illa quæst. de resignatorio. Tamen interim tenendũ est, regulam obstare, quia etiam quòd tertius possideat, & alter litigantium, qui nunquam possedit, potest dare de possessione tertij annali: vt tentũ fuit in vna Hispalen. Capellaniæ, corã. R.D. Ioan. Paulo, anno præterito. Et ista est conclusio generalis, q̃ ista regula procedit in quibuscunq; impetrationibus & cessionibus, vt tenet Rota. Nam sicut cedés si manet in possessione per annum pacificè, potest de regula excipere: ita & cessionarius in gratia successionis tenetur regulam obseruare, vt tenet Rota, & refert dom. Guliel. hic in decis. impertesis, rationib. de quibus per q̃ũ. B

QVAESTIO TRIGESIMAQVINTA.

QVAERO, an illa verba regulæ (quod certo modo vacare prætendit, &c.) intelligãtur de illis modis vacationis inductis per cancellariã, videlicet ingressum religionis, cõtractũ matrimonij, vel assecutionẽ, &c.

SOLVTIO. Ista disceptatio accidit corã Do. Nicolao Aragona in causa Zamoren. thesaurariæ, de mense Octobris M. D. XXXIII. super regula de valore. In qua eadem C sunt verba. Et tunc aduocati vnius partis dicebant illa verba (Certo modo) interpretari debere de modis superiùs expressis: quia illi sunt certi modi vacandi à cancellaria diffiniti, vt exemplum ponit Gloss. in princip. Commenti sui super regula 15.

Breuiter Rota post plures procuratorum & aduocatorũ disceptationes tenuit dicta verba in dicta regula de valore posita, intelligi debere generaliter de quocũq; modo vacandi. Pro qua interpretatione allegata fuit ista regula in eisdẽ verbis, & regula 60. quòd omnes vtũtur eodẽ modo loquendi, & generaliter dictam interpretationẽ circa modos vacandi receperunt, vt exemplum ponam in alia quæst. & facit decis. 407. in nouis. & dicam in regula 61.

D QVAESTIO TRIGESIMASEXTA.

QVAERO, quia regula iſta loquitur de expreſſione gradus, quid intelligemus per gradum? Et quid ſi poſſeſſor plures gradus habet, an teneatur impetrãs omnes exprimere? Et qualiter probetur gradus? & quid ſi eſſet graduatus clandeſtiné?

SOLVTIO. Iſta quæſt. quatuor continet capita, quorũ quodlibet de per ſe diſcutietur. Circa primum aduertendum, quòd gradus hîc non capitur eo modo, quo deſcribitur in arbore affinitatis & cõſanguinitatis, ſed pro quadam dignitatis vel doctrinæ prærogatiua.

Primo modo capiendo, erit ſenſus iſtius regulæ, videlicet quòd impetrans tenetur in ſua impetratione exprime
E re non ſolùm nomen impetrantis, ſed & gradum ipſius, id eſt, dignitatem. Nam hoc verbum, gradus, de iure adptatur ad dignitatis honorẽ, vt patet in l. edicimus. C. de murilegulis. lib. 11. & in l. 1. & l. fin. C. de off. præfec. vrb. & potioris. C. de offic. recto. prouin. Et tali modo capitur a iis, qui bonas literas profitentur. ſic enim apud Ciceronẽ in Catilinã, & in oratione pro Plãcio hoc vocabulũ capitur ibi (per omnes honorũ gradus.) & idem pro Milone. (qui nõ honoris gradũ ſpectat.) Et in Verrem (Quæſtus primus gradus honoris.) Et ita ſæpe hoc vocabulũ in iſto ſignificatu ab aliis autoribus vbiq; expẽditur. Itaq; ex his facilè intelligi poteſt, quis eſſe poſsit ſenſus huius termi-

Secũdo modo hoc verbũ, gradus, in iſto text. interpre-
F tari poteſt pro quodã doctrinæ loco, ſiue qualitate mentis differẽte, quo vnus ab altero diſtinguitur, & hoc modo capitur ſuperiùs in regula 15. & inferiùs in regula prærogatiuarum Iulij in 4. parte, cum duabus ſequẽtibus. & in ista ſignificatione accepit M. Tullius Cicero libro ſexto epiſtolarum, epiſtola incip. Magnã. Et iſto modo poteſt capi hîc. in quo etiam ſenſu Hiſpani, & ferè omnes Vltramontãni capiunt. Nã gradus apud ipſos etiam nihil aliud eſt quàm honos quidam dignioris laureæ, ſiue eminentioris doctrinæ, doctoratus, magiſterium, Bacchalaureatus, vel licentiatura: quæ quidem honoris ſpecies in prædictis regulis, gradus nuncupantur, iuxta quas regulas non eſt abſonũ iſtam etiam intelligere, vt videlicet ſi annalis poſſeſſor ſit doctor, magiſter, licentiatus, vel Bachalarius, te-

neatur

neatur impetrans de tali gradu mẽtionem facere, ſicut & A
de nomine. Et iſte gradus ponitur ad differentiam nobilitatis hic expreſſæ, quæ ad generis & domus ſplendorem refertur: & horum verborum interpretationi reſpondere videtur tex.not.in cap.de multa.de præbend. Vbi pari modo gradus ſcientiæ, nobilitati cõiungitur, & æquiparatur. Et ſicut ibi papa rationem habet nobilitatis & doctrinæ, ita hic intendit illis fauere. Nam ob eam cauſam requirit expreſſionẽ gradus: quia fortè propter inſignẽ & eminentem annalis poſſeſſoris ſcientiam, non cõcedet papa gratiam huiuſmodi impetranti, iam multis de cauſis odioſo, vt in primo q. huius apparatu diximus. Et licet hic intelligẽs (communi vſu loquendi conſiderato) huic regulæ applaudat, & cõuenire videatur: nihilominus de ſtricto iure B
aliter dici poſſet. Nam de iure communi, excepto doctoratu, alius gradus non reperitur. Licet cõſuetudo aliquarum prouinciarum quoſdam alios, præter iſtum, doctrinæ gradus, ſicut virtutum inuenerit, videlicet Bacchalaureatũ & licentiatum, inter quos gradus voluit prælationem dari, vt patet in dictis regulis. Et quãuis de iure doctoratus gradũ non faciat, ſicut neq; papa vel Imperator inter gradus dignitatum, vel magiſtratus nõ dicũtur facere gradũ: quia non habent alios ſupra ſe, ſed ſunt fontes dignitatũ, vt per plura probat Iaſ. & omnes Moder. in l.1. colum.1. de offic. eius. ſic nec doctoratus, inter gradus doctrinæ, facit gradum, cùm ſit ſupra omnes gradus: argu. l. vbi autem. ff. de verb. oblig. Nam gradus dicitur, vbi eſt aſcenſus de mi- C
noni ad maius, vt d.l.1. & fi. qui quidem aſcenſus doctoratui non poteſt adaptari. & ideo text. in cle.2. de magiſt. doctoratum non appellat gradum, ſed honorem.

Circa ſecundum caput, videlicet, quando poſſeſſor haberet plures gradus, dicendum eſt, quia iſta reg. nõ requirit expreſſionem omnium graduum, ex quo loquitur in ſingulari, & ideo iudicio meo ſufficit gradum digniorem exprimere: arg. l.1. §. qui in perpetuum. ff. ſi ſi ager vectig. & l.1. de except. lib.6. Nã papa ſi voluiſſet omnes exprimi debere, dixiſſet gradus, & non gradum: præſertim, quia quo ad hoc, facile derogatur regulæ.

Quo ad tertium caput, videlicet, quomodo iſte gradus probetur? dico ſufficere, per cõmunem reputationẽ pro-

D bari,& quãdo incidenter de gradu quæritur, nõ data oppositione aduersarij, fortè ad probandũ gradum vnus testis cum iuramento sufficeret, iuxta ea, quæ dicit Iaſon.l. huiusmodi.§.legatũ.col.fi.ff.de leg.1.Vbi in probanda prima tonsura, idem tenet, & reassumunt Moderni in l.§. idem Cornelio.in fi.ff.de quæst.Fely.post Bald.in ea.licet vniuersis.& in c.nuper.de test. Et hoc putarem verũ, quo ad effectum istius regulæ,sed quo ad prærogatiuas regularũ de expectatiuis loquentiũ, quibus cauetur graduato alteri nõ graduato cæteris paribus præferri, forte præ-
cta probatio nõ sufficeret,ex quo agitur de magno præ-
dicio alterius. Tunc enim deberet quis probare doctoratum,seu alium doctrinæ gradum per literas:vel si casu
E amisisset,per testes : quod est verum , nisi per decennium quis pro doctore se gereret : quia tali casu non teneretur ostẽdere priuilegiũ suũ,sed sufficeret probare,q̃ se gessit doctore per decennium. Ita notab. dicit Paul.de Cast. & alij in l.si solẽnib.C.de fid.instr.& in l. etiã.C. de app.

Circa quartum caput, quando aliquis accepisset gradum occultè,& non per publicum examen,putarem hunc non
le locũ non esse,vt tenet gl.hîc.ratio est,quia nõ erat ei
putandum impetranti , si nõ expressit quod iustè ignoratur, cap.2.de constitu. libr.6. Nam nõ tenebatur diuinare vt in cap.1.vt eccl.bene.Nam de non entibus,& non apparentibus idem est iudiciũ.l.cum lege.ff.de peri.& comm. ven.& ob eam causam dicit Bald.in d.l. solennibus. q̃
I ad probandum se doctorem, non sufficit priuatũ examen probare , niſi probet publicum examen. & idem notat Moder.in tract.de Doct.in prima parte.

QVAESTIO TRIGESIMASEPTIMA.

QVAERO , quare voluit hic papa exprimi debere impetratione nobilitatem possessoris,& quomodo probetur ista nobilitas?

SOLVTIO. Quia in collationib.faciẽdis habetur ratio magna nobilitatis , vt dicit gl.& Doct. in c.cum dilecta de rescrip.& in cap.de multa.de præb. ideo papa voluit exprimatur nobilitas. Nã cognita nobilitate annatæ possessoris contra quẽ impetratur, fortasis papa derogaret nẽ regulę vel gratiã impetrãti nõ cõcederet.Nã per expressionem nõis,& nobilitatis possessoris papa certior

tur de qualitate nobilis. Nam fortè posset esse adeò gra- A
uis persona, & potens ad defendendum ecclesiam, tempo
ribus persecutionum, quòd papa eum potiùs fauorib. &
gratiis afficeret, quàm ꝙ permitteret per huiusmodi impe
trationes ab aliquo molestari, iuxta tradita per Philip. Pe-
rusi. & alios in c. constitutus. de appel. Vel fortè talis nobi
lis esset boni exempli, & laudabilis opinionis, & famę, qui
posset plures exemplo sui ad frugem melioris vitæ tradu-
cere. Quo casu non temerè contra tales nobiles conce-
denda esset impetratio. Quorum intuitu solet à regulis iu
ris recedi, vt per decem principales decisiones probat la-
tè Iason in l. iubemus. in penult. & fin. col. C. de iudic. Vide-
mus etenim à communiter accidentibus, per manus nobi
lium ecclesias sępe sustentari & augeri, vt in c. constitutus. B
de appel. per manus verò clericorum pauperum expolia-
ri, vt dicit Lud. Ro. in sing. 38. incip. vtrum nobilis. Et se-
quuntur Moder. in tractat. beneficiorum in 12. q. 3. partis.
Requiritur igitur ob eam causam expressio talium qualita-
tum, vt sciat papa, quæ iure concedi, vel quæ honestè
denegati debeant: quorum taciturnitas magnum detri-
mentum, & scandalum eccle. producere posset. Bona igi-
tur fuit hæc constitutio talium qualitatum expressionem
requirens, vt sic personis ex merito deferatur.

Et ista quæ de expressione nobilitatis dicta sunt, proce
dunt quo ad dispositionem istius regulæ: secus de iure, de
quo non requiritur expressio nobilitatis possessoris, sicut
non requiritur mentio nobilitatis impetrantis, vt tradit C
Abb. & communiter Docto. in c. ad aures. de rescrip. Licet
ibi Hostien. & Barb. tenuerint cõtrariũ. Et sic patet, quòd
in hoc ista regula est contra ius, aut saltem prętер ius com
mune. Quomodo autẽ probetur ista nobilitas, quia non
attinet ad præsentem quæstionem, ideo omitto. Sed vi-
dendum est latè per Moder. Brixien. in trac. nobilitatis. in
6. parte. per totum. post Bart. in l. 1. C. de dignitatib. lib. 12.

QVAESTIO TRIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, quid est hoc, quod dicitur hîc exprimi
debere in impetratione, quot annis possedit beneficium possessor?

SOLVTIO. Hæc expressio verborũ si ad dispositionẽ
iuris, & stylũ curiæ respicimus, videtur inutilis, & non ne-

D ceſſaria, imò ipſo impetranti plurimũ dãnoſa, vt colligitur ex dictis Bald. in conſi. 209. incip. Caſus eſt, Titius impetrauit. lib. 1. vbi Bal. concludit ꝙ ſi impetro archipresbyteratum, & in mea impetratione non facio mentionẽ, quòd Caius diu, & de facto illũ per plures annos detinuit, quòd talis impetratio non eſt ſubreptitia, ſed ſufficit in ea exprimere, ꝙ Caius archipresbyt. de preſenti de facto detinet, abſque eo, quòd annos exprimat, vt ibi per eũ. Ratio eſſe poteſt, quia ſi impetrãs in ſua impetratione annos poſſeſſionis aduerſarij ſui exprimere debet, proculdubio intentionem rei aduerſarij cõtra ſeipſum probaret, ex eo, quia ſecundum ſtylum curiæ reus poſſeſſor ad effectum, vt exceptione iſtius regulæ contra impetrantem vti poſſit, requiritur, ꝙ ipſe probet ſe annalem poſſeſſorẽ. Cuius contrariũ de huiuſmodi expreſsione annorũ, in impetratione requiſita, reſultat: quia vbi reus in hoc de iure & ſtylo grauari debet, releuaretur ab onere probandi, & grauaretur impetrans. quod eſſet abſurdum & contra ius, & practicam Curiæ: quia videmus quòd ſi reus opponens de regno non probat ſe fuiſſe annalem poſſeſſorem, repellitur.

Quid igitur dicendum? Reſpondeo, ꝙ prædicta verba regulæ, & quot annis ille poſſideat, &c. poſſunt pluribus modis intelligi. Primo, quãdo interpretatio fit de beneficio ſpecialiter reſeruato, & tali caſu dicta verba intelligi poſſunt. Nam iſto caſu, ante iſtam regulam facienda erat mentio in impetratione de annis poſſeſſionis rei conuenti, vt dicit Rota deciſ. 78. incipien. dic, quòd ſi ordinatio papalis. in tit de reſcript. in antiq. ſed quia de iſto caſu in iſta regula nulla fit mentio, puto ſub ea non includi.

Secundo modo iſta verba intelligi poſſunt, quando impetratur beneficium, quod ſcimus aliquem colorato titulo poſſediſſe poſt annum. Et iſte caſus videtur bene adaptari ad iſtam regulã, ſecundum Fely. in c. in noſtra. in correct. de reſcrip. & iſto modo intelligendo regula in hoc concordat cum iure communi, de quo in c. cum noſtis. de conceſ. præbend. Vbi Abb. in 3. col. verſ. Et quia per talem, &c. aſsignat rationem iſtius articuli, videlicet, quia quando poſſeſsio eſt colorata, id eſt, prætẽſa ex legitimo titulo, poſito, quòd titulus non fuerit verus: tamen papa non de facili iſto caſu daret literas ſine expreſsione tem-

pus

poris, ne videatur conferre beneficium viuentis, quod est odiosum. Ita formaliter dicit ibi Abb. Requiritur igitur isto casu, quòd impetrãs exprimat quot annis possidetur, vt hic dicitur. Tamen neque etiam hic intellectus satisfacit, ex eo, quia verba regulæ indistinctè loquũtur, & ita solent hodie intelligi per Rotam, vt videlicet, regula defendat non solùm coloratum, sed merum & illicitum detentorem sine aliquo titulo colorato. Quod est contra ius commune, & aduersatur prædictis: & in hoc regula aliquid inducit de nouo, & non est frustratoria, prout videretur, si totaliter in terminis iuris intelligeretur. Nam de iure commuri de possessione non colorata mẽtio fieri nõ debet, vt tenet Cald. Compost. Imo. & Abb. in d.c. cum nostris. verſic. sed debemus distinguere. Et ideo procedit dictum Bald. in d. consi. Cum quibus concordat Felyn. vbi suprá. A B

Et ideo ego aliter intelligerem ista verba regulæ, vt dicamus, quòd si impetrans petit in sua impetratione derogari huic reg. tali casu procedit quod hîc dicitur, videlicet, vt impetrans narrare debeat, quot annis possessor teneat beneficium. Si verò non petat derogari, tũc nulla requiritur mentio annorum possessionis, sed tantùm in impetratione diceret, quòd Titius illud beneficium detinet occupatum, vt dicit Bald. d. consil. 209. & ita practicatur propter absurdum superiùs dictũ. Et sic videmus q; hodie practicatur. Vel posset & vltimò dici, quòd indistinctè requiratur mentio annorum: tamen propter clausulas quæ hodie in supplicationibus apponuntur, impetrantes excusantur: vt dicit Ioan. And. in d.c. cùm nostris. Cessantibus tamen clausulis mentio tẽporis saltem indefiniti necessaria est in impetrationibus certo modo factis, & ita se habet forma communis dictæ impetrationis. Nam in ea dicitur, quòd tale beneficium per Titiũ possessum ad præsens vacat, & tanto tẽpore vacauit, quòd eius collatio Lateranen. statuta concilij ad sedem apostolicam deuoluta sensetur. Ecce qualiter de tempore possessionis intrusi fit mentio, saltem per verba indefinita temporis, quæ omne tempus comprehendunt. Quod factum est, vt euitaremus absurdum, de quo superiùs dixi, si impetrans certum numerum annorum exprimeret, ex cuius confessione posset reus aduersarius annalem possessionem probare. C

D QVAESTIO TRIGESIMANONA.

QVAERO, quare requiritur expreſsio cauſæ in impetratione?

SOLVTIO. Poteſt dici, hoc fieri ad iuſtificãdum conceſsionem. Nam dicitur hîc, quòd debet eſſe talis expreſsio cauſæ, ex qua clarè cõſtare poſsit, poſſeſſori nullũ ius cõpetere. Hæc enim expreſsio requiritur ad effectũ, vt papa ad concedendum, vel denegandum impetrationem moueatur, licet verba tex. aliud innuãt: ex quo requirit expreſsionem cauſæ ad effectũ, vt iudici cõſtet, an impetranti ius competat, vel non. Quod nõ eſt veriſimile, quia per ſolam cauſæ expreſsionem in impetratione factam iudici conſtare non poteſt, an ius impetrãti competat, cùm po-
E tius hoc depẽdeat ex meritis & euẽtu litis, quę diſcuſsionem, & actorum apparatum requirit, iuxta c. quoniam. de prob. nam ex allegatis & probatis iudex hoc perpendere debet, modo ſimplici ratione, vt in c. 1. de re iudi. lib. 6. Et tamen text. hic expreſsionem talem cauſæ requirit, ex qua manifeſtè apparet nullum poſſeſſori in beneficio ius competere: vides ergo quantum iſta inter ſe pugnent.

Et ideo vt iſte caſus clarior reddatur, eſt aduertẽdum, ꝙ cauſa hîc ponitur pro modo vacãdi. itaq; ſit ſenſus, ꝙ impetrans in ſua impetratione modum vacandi exprimat, ex quo clarè cõſtare poſsit poſſeſſorem nullum in beneficio ius habere. Et ita hodie in practica ſeruatur, quia fit impetratio iſto modo: Supplicat S. V. deuotus illius orator Ti-
F tius, vt ſibi ſpecialem gratiam faciatis de tali beneficio, quod vacat ad præſens: & tanto tempore vacauit, ꝙ eius collatio, ſecundum Lateranẽſis concilij ſtatuta eſt ad ſedem apoſtolicam legitimè deuoluta: licet quidam Caius illud indebitè detineat occupatũ, &c. Ex huiuſmodi, vel ſimili narratiua colligitur expreſsio cauſæ, ex qua papa mouetur ad concedendum gratiam. ex ea prima facie conſtat ſi eſt vera, quòd nullum poſſeſſori ius cõpetit, quam cauſam in impetratione expreſſam poſtea in iudicio iuſtificabit impetrans ſeruãdo alias partes regulæ, videlicet, ejus faciendo poſſeſſorem infra ſex menſes, & litẽ proſequendo vſq; ad ſententiã, vt hîc dicitur. ꝙ ſi cauſam expreſſam vacationis impetrãs in proſecutione litis nõ probauerit, tunc tanquàm indebitè moleſtans cõdemnabitur ad po-

as hîc contẽtas. Hic est verus sensus istorum verborum. A

QVAESTIO QVADRAGESIMA.

QVAERO, dicitur hîc, quòd si impetrans non seruat hic cõtenta in prima parte regulæ, ꝙ tenetur possessori ad interesse: de quo interesse intelligemus?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendũ, ꝙ ad nullum interesse teneatur, quia ex quo agitur de beneficio ecclesiastico, non videtur considerandum interesse, quia in spiritualib. interesse peti nõ potest, sicut in profanis, vt dicit Imo. in c. querelã. de elect. Et latiùs Rota decis. 104 incip. nota quòd vbi aliquis. in antiquis. posita sub tit. de procu. nam. 8. quæ notabiliter disponit, quòd licet iurans non reuocare procuratorem, non obstante iuramento illum reuocare possit, iuxta glo. ordinariam in ver. reuocãs. quam B ibi notat Dom. in ca. fin. de procur. lib. 6. Tamen vbi quis procuratorem constituisset ad renuntiandũ cum iuramento, tali casu nõ posset reuocare, ex eo, quia ille in cuius fauorem debuit fieri renũtiatio, non posset aliàs agere contra reuocantem ad interesse, sicut in materia profana: quia in beneficialibus non agitur ad interesse. Ista est notabilis decisio, quam sequitur Fely. in ca. si diligenti. in 8. col. vers. amplia etiam. de foro comp. quod etiam latè prosequitur idem Fely. in c. ex parte decani. col. 6. de rescrip. Eò maximè, quia iam impetrans vltra interesse condemnatur in expensis possessori: annullatur eius impetratio, & inde secuta quæcunque, &c. Sic igitur satis, & vltra condignum litis punitur absque eo, quòd tenetur ad interesse. C Hoc enim videbatur absurdum repugnante subiecta materia, & etiã alia regula iuris, quæ habet, neminem ex vno delicto debere multiplici pœna puniri: vulg. c. at si clerici. de iud. Et hic non solũ duplici, sed quadruplici puniretur.

Sed istis non obstan. text. hic determinat contrarium, videlicet, quòd temerarius impetrans debeat ad interesse condemnari. Quid dicẽdum? Pro vera resolutione aduertendũ est, quòd interesse, de quo loquitur ista regula, non considerabatur respectu beneficij: in quo casu procedunt ea, quæ superiùs in contrarium allegata sunt, sed cõsideratur interesse respectu incõmoditatis & impensarũ, quas reus & possessor cõuentus indebitè occasione istius litis motæ passus fuit, vt est tex. notabilis in clem. 1. §. fi. de rescript. &

D quod ibi,& hîc interesse appellatur,text. in cap.fin.de re-
script.& in l.sancimus.C.de iudiciis. illud interesse in eo-
dem casu damnũ nominat. itaque interesse,& damnũ istho
casu conuertuntur, & illud damnũ consideratur respectu
viatici,solutionis aduocatorũ, & incõmoditatis, vt figura-
tim enumerãtur in d.l.sancimus.& tradit Bart.per illũ tex.
in l.eum quẽ temerè.ff.de iudi.Ex quib.iurib.ista reg.quo
ad hoc conflata videtur.Nec obstat,q̃ hic impetrans pa-
ribus pœnis punitur,contra text.in c.at si clerici.de iudi.
quia illud procedit ratione vindictæ publicæ:sed respectu
cõmodi priuati quis potest plurib.pœnis puniri, vt decla-
rat Abb.in c.de causis.de off.deleg.Præsertim quia annul-
latio impetrationis,de qua hic tex. loquitur, non videtur
E propria pœna,vt tradũt omnes Moder.in c.2. de const.

Et istud interesse,de quo ista regula loquitur,hodie non
est in vsu,illa(vt opinor)ratione:quia in illo exigẽdo ma-
lõgè maiora incõmoda pateretur,quã in beneficio dẽ-
dendo,propter difficultatẽ probationis.super qua re pos-
set fortasis protẽdi lis vsq; sentẽtias:ideo rei possessores
hodie sola condẽnatione expensarũ,& nullitate impetra-
tionis aduersarij cõtẽtantur, cũ absolutoria ab impetra-

QVAESTIO QVADRAGESIMAPRIMA.

QVAERO,quare non dicit iste text. de expensis?

SOLVTIO.Quia illa condẽnatio fit in Rota,quã-
do quis succumbit, & sic eo tẽpore,quo possessor
rem cõstat damnũ,vel interesse fuisse passum,ideo non
F hîc mẽtio.Vel dicas,rationẽ esse illam,quam pono hîc
fine istius q.Et aduertendũ est, quòd ad istas expẽsas
per Rota impetrantem succumbentem cõdemnat,siue
le iustam causam litigandi habuerit , siue non: quia ma-
quam in Rota causa litigandi cõdemnatũ ab expensis
cusat. Nã eo ipso,q̃ quis condẽnatur,præsumitur habu
iniustam causam litigandi, licet in veritate iustã habeat
vt notat Abb.in c.calumniam.de pœn.Et propterea in
tentiis Rotæ semper dicimus, quòd iniustè,perperã,
facto molestauit,vt condẽnatio expẽsarũ quadret.Et ve-
ba istius regulæ inferiùs posita, ibi, q̃ si possessoré
iniustè,friuolè,ac indebitè molestasse repertus fuer
sonant hoc. Quæ verba in omni sententia poni
propter præsumptã temeritatem impetrãtis &

tis, quæ in dubio præsumitur, vt dixi suprà in 1.& 2.q. Præ A
sertim vbi essent aliquæ coniecturæ doli, vt in casu vltimæ
partis regulæ: tunc impetrans temerarius, & calumniator
posset appellari, vt declarat Abb. in d.ca. calumniam. in 1.
notabili. Patet igitur ex prædictis, quis sit stylus Rotæ cir
ca condemnationē expensarum. Et hoc facit Rota ad eui-
tandas lites super expēsis, quæ possent super re parua for
tè maiores fieri, quàm super sorte principali. Et ita nego-
cio principalis cognitio in longum differretur, & sic lites
ex his orirētur, contra l. quidā. ff. si cert. pet. & ca. finē
libus, de do.& cōtu. Et licet de iure cōmuni quælibet iu-
sta causa excuset ab expēsis, vt tradit Abb. in d.c. calūniā.
in fin. tamē vt dixi, Rota nunquā istam iustæ causæ allega-
tionē admittit, ne aduersarius appellet, & dicat non esse B
iustam causam, & fiant lites immortales. Et licet quædam
decisio in no. 182. incip. probabilis causa. dicat, quòd causa
probabilis excuset ab expēsis, quā explificat Egid. decis.
310. nihilominus illæ decisiones debent intelligi de iusta
causa, ratione sententiæ latæ. Nam habens sententiam pro
se licet ex nouiter deductis reuocetur in secunda instātia,
nihilominus tali casu excusatur ab expensis iure compen-
sationis. Nam habuit iustā causam litigādi, vt tradit Egid.
decis. 319. Hoc tamen, vt dixi, procedit, quando reuocatur
ex nouiter deductis: quia si ex eisdē annullatur sententia,
non excusat ab expensis, propter rationē quā ponūt Do-
mus in decis. 251. licet sententia, in no. aliâs est decis. 10. po
sita in titu. de dolo & contu. quam sequitur Milis in verb. C
impensarū. & Abb. in cap. fi. col. 12. de dol. & con. & latiùs
Guido papa decis. 436. q. 48. & decis. 137. eiusdē. Et omnia
ita dicta approbat parlamētū Tholosanū in decis. capel-
le 222. Philip. Francus in cap. 1. §. fin. in fi. de appel. libr. 6.
Cornetus consi. 181. col. fi. in. 3. volu. Frācus in cap. quoniā.
13. col. de prob. Et hoc quod dictū est, procedit in causis,
quæ originaliter cōmittūtur in Rota. Si verò cōmitteretur
auditori vna causa, nō vt auditori, sed vt prælato, & quòd
esset in domo de illa cognoscat, prout sæpe cōmitti solēt
causæ Romanorū Capitolinæ, tali casu si auditor pro sua
satisfactione faceret de illa causa verbū in Rota, prout est
de more, & iuxta resolutionē datā pronuntiaret, tūc si cō
demnatus iustam haberet causam litigādi, nō cōdemnare-

Dtur in expensis, prout fit in Rota, cuius stylus isto casu nō seruatur. Ita fuit concluſum apud Dominos isto mense Octobri M. D. XXXVI. coram domino Paulo Capisucco, in vna causa Romana dotis, seu domus. Attenditur enim tali casu persona iudicis repræsentati, non quòd sit auditor, quia illi causa cōmissa, vt auditori non fuit: sed vt prælato, & vt soli, qui debet sequi stylum aliorum iudicum curiæ, qui habentem iustā causam litigandi in expensis condēnare non solent, nisi in casu quem tradit Bart. in l. si rem. ff. de leg 3. De quo dicto latiùs scripsi in cap. 1. in gl. facti 1. de constit. lib. 6. Nam putant satis victorem lucrari, obtinet rem: & victum satis puniri, si expensas & labores plures simul cum ipsa re amittat.

E Et est aduertendum, quòd non sine mysterio in ista gula nō dicitur de expensis, quia fortè sub illo verbo, damnis, comprehenduntur. Nam licet appellatione dam in conuentionalibus impensæ non includantur, vt in in nostra. de iniur. secus tamen est in iudicialibus, vt nobiliter declarat Archi. in ca. in primis. in 2. col. in verb. damnum. 2. q. 1. Vel secundò potest dici hæc de causa non impensis, sed de damnis mentionem fieri: quia damnum interesse venit iure actionis, quæ nascitur ex præ legibus, & ex ista regula, sed impensæ veniunt accessorie & officio iudicis, vt dicit Bart. in l. 1. ff. de alien. iud. mu sa facta. & ideo de illis non requiritur mentio.

QVAESTIO QVADRAGESIMASECVNDA.

I QVAERO, an impetranti in forma iuris, qui petit quem priuari propter crimen, obstet regula?

SOLVTIO. Glossator hic tenet quòd non, ratione. Prima, quia ista regula loquitur de impetrante beneficij vacantis de iure & de facto. Sed ille, qui impetrat in forma iuris, non petit sibi conferri beneficium vacans, sed illud intendit, vt beneficium, quod per petitionem vacabit, sibi conferatur. Secunda ratio est, quia lis causa priuationis non est beneficialis, sed profana xta gl. in cap. 2. in verbo, finita, vt lit. pend. lib. 6. Et quando ante priuationem poterit renuntiare, vel cum alio permutare: & sic priuatio nō habebit exitum. Quæ omnia cum sint diuersa à mente regulæ, est concludendum, ista isto casu locum non habere. Ita dicit Glossator.

Adde pro ista opin. Moder. quondam Sabinensem pra A
ticum & eruditum, qui in quadam apostilla super ista re-
gula asserit Rotam tempore suo ita iudicasse, & se ita in fa
cto obtinuisse, illi enim est nomẽ Aeneas de Falconibus,
qui quandam ad Panor. paraphrasim edidit, & notabilem
illum Tractatum reseruationum & commendarum nobis
reliquit. Et ita secundum quod ipse dicit Rotam sic iudicas
se reperio adnotatum per bon. me. Dominicũ de Iacoba-
tis tunc Rotæ auditorem primarium, & posteà Cardina-
lem, in quibusdam suis causarum notis, manu sua propria
scriptis. Et reperio hoc idẽ tẽpore Sixti, in causa prę cepto
rię Lugdunensis, pro Matthæo, contra Claudium, Ioachi
um de Narnia, tunc aduocatum celebrem in quodã suo
cõsi. reddito in causa Naneten. S. Nazarij pro quodã Hen B
rico adnotasse. Et ne longiùs exẽpla petamus, sic etiã tem
pore meo iudicauit Rota de mense Febr. M. D. XX XIIII.
in causa Cõuersana Archipresbyt. pẽdẽte corã me. In qua
Domini ad hoc tenendũ moti fuerunt, hac ratione: quia
vbi non verificantur verba dispositionis, neq; ipsa dispositio habet locum. Sed verba istius regulæ, ibi (quod vacare
pretendit) non verificantur in casu præmisso: quia benefi-
cium per priuationẽ non vacat, sed vacare speratur. Igitur
regula tali casu locum non habebit. Nam aliud est, quòd
beneficiũ certo modo vacet, vel quòd speretur vacare, vt
not. omnes in ca. cùm nostris. de concess. præbendarum.
& reassumunt Modernior. in ca. 2. de rescript. Cùm igitur
regula ista loquatur de beneficio certo modo vacanti, nõ C
habebit locum in beneficio, quod per priuationem vaca-
re speratur. Hinc est, quòd Imol. in c. dilectus. el 2. post gl.
ibi de præben. & Rom. in l. si quis mihi bona. §. iussum. ff.
de acq. hęr. voluerũt, q̃ mãdatũ de beneficio vacãti, nõ cõ
prehẽdit vacaturũ: quia se habẽt vt diuersa, vt ibi p eos, &
latius scribit Fely. in c. cõstitutus. in pe. col. de rescript. Itẽ,
quia ista regula loquitur, quando impetratur beneficium
nondum per annum ex antiqua vacatione ante collatio-
nẽ factã possessori: secus, si dicatur vacare ex persona, vel
facto ipsius possessoris: vt in quęst. ista: & dicemus inferiùs
in alia simili. Et quia videmus, quòd huiusmodi priuatio-
nes sæpe committuntur in partibus, vt est factum in causa
Plebaniæ Verchiani, & quotidie vsu experimur.

D Præterea, pro ista decisione efficax est ratio Glossæ. ris: quia quando agitur ad priuationem, potest possessor antequam priuetur, renuntiare, vt concludunt Moder. in c.2. de rescrip. & latiùs repetit idē Fely. in c. inquisitionis in 3. col. de accusa. Et hoc prius dixit Rota in titulo, de re iudic. decis. 5. in antiquiori. Et reassumunt Moderni Ferrini, videlicet Thom. Ferratius, in tract. cautel. caute. 44. Hoc autem verificari non posset in beneficio iam vacante vt notat Felyn. in c. in nostra. in 37. cortel. in 2. colum. de rescript. Nam priuatio præsupponit habitū præcessisse &c renuntiatio præsupponit possessionem. Et pro ista opin. dicunt ea quæ dixi in simili quæst. in regula de subrogāt.

Et tamen circa hoc aduertendum, vt casus distinguan-

E tur, quòd non omnis priuandus indifferenter & indistincte potest beneficio renuntiare: sed ita demum, si ignorat impetrationem ab alio factam fuisse: secus, si sciat, vt tabiliter concludit Anto. de But. in consil. 44. incip. cum quidam presbyter. &c. cum quo concordat dicta decisio Rotæ 5. in antiquioribus. titulo de re iudic. Sed illa Rotæ decisio in alio est magis mirabilis, quia ibi fuit facta renuntiatio beneficij per priuandū post inquisitionem, ac post sententiam perpetui carceris, latam cōtra homicidam, & etiam post acceptationem expectantis: & nihilominus concludit ibi, quòd valet renuntiatio, eo solo motiuo: quamuis fuerit lata sententia perpetui carceris: non tamen ex hoc fuit lata sententia priuationis beneficij. & istam opinionem

F decisionis prædictæ sequitur Fely. in c. inquisitionis. 3. col. de accusa. Differt ergo illa decisio à dicto Antonii But. in duobus. Primò, quia ibi renuntiatio fuit facta post sententiam: in consilio d. Ant. ante sentētiam priuationis. Item in dicta decisione nulli fuerat prouisum ante renuntiationem, licet quidam expectans acceptarit. sed in casu d. Ant. fuerat facta prouisio à papa ante renuntiationem cum decreto irritanti, & tamē. d. Ant. tenet, quòd valeat renuntiatio, si ignorauit prouisionem papæ.

Sed modò circa ista aduertendum est, quia contra istud consilium d. Ant. est vnum consilium Gemin. 105. incip. in supplicationem. Vbi loquitur in periuro, qui etiam esset priuandus, contra quem papa cuidam commisit, quòd si constaret illum fuisse periurum, conferret beneficium suppli-

cat

tanticoncludit ibi Geminia. quòd valet interim renuntia A
tio,etiam si sciuerit prouisionem factam alteri. Tamen po
test nihilominus iudex, cui fuit hoc commissum, procede-
re ad veritatem delicti post renuntiationem,& etiam post
mortem:& constito de delicto, conferre beneficium sup-
plicanti,& renuntiatio retrò non valebit. Ita ibi cõcludit.
Et ad istam cõtrarietatem non aduertunt Moderni in ca.
si nostra.inferiùs allegandi. Sed cùm ista allegarétur Re-
uerẽdissimo D.Cardinali Simonetta,viro vndęcunq; do-
ctissimo,ac multæ obseruationis , & tunc Rotæ auditori,
erat, quòd consilium Geminia.non erat verum, & quòd
viderat sæpe in Rota obseruari prædictã decisionẽ quin-
tam, & consilium Anto. & sic ipse adnotauerat. Pro qua
opin.adduco rationẽ,quæ ponit gladium ad radicẽ : quia B
negarinon potest, per prouisionem papæ in euentum pri
uationis,non esse illi impetranti ius quæsitum irresolubi-
liter, sed conditionaliter in incertum euentum , quem lis
producer,iuxta l.quod debetur. de peculio. Et ideo pro-
uiso per resignationẽ interim facta,etiam clausula,Dum-
modo alteri non sit ius quæsitum, valet : quia illa clausula
intelligitur de iure puro & irresolubili,non de cõditiona-
li & incerto,vt tradit notabiliter Rom.in consil.256.quem
refert,& sequitur Felyn.in cap.super literis.in 9.colum.de
rescript.& dixi in regula de non tollendo ius quęsitum.q.
3.Cum itaq; ius quæsitũ ex illa prouisione papæ in euen-
tum priuationis sit cõditionale, meritò prouisio pura me
dio tempore facta,valet,per tradita in cap.si pro te.de re- C
script.lib. 6. Quia beneficia non debent esse in pendenti:
vulg.capitulo,si tibi absenti.& cap.2.de elect.lib.6. Et pro
ista opinione contra dictum consilium Gemin.est notabi
lis decis.Egidij739.incip.si quis obtinens præbẽdam, &c.
col.ii.qui notabiliter loquitur,& istis adde Socin. & quos
dam alios consulentes,de quibus in regula de non tollen
do ius quæsitum.q.3. mentionem feci.Et quantũ ad illud,
quod dicit Gemin.in d.consil.iudicem vigore illius impe-
trationis posse post obitum priuare periurum,& de verita
te delicti ad effectum adiudicandi illud impetranti cogno
scere,hoc non est verum,& contra illum est decisio in ter-
minis Rotæ, in nouis,titu. vt lite pend. decis. vltima.aliàs
nu.491.incip.item quòd Titius.quã sequitur Dom. Gun-

D diſaldus Hiſpanus, quōdā Rotæ auditor inſignis, in tract. lega. in 14. quæſt. 1. partis. col. 15. Limitarem tamen iſta, quę dicta ſunt de renuntiatione priuandi, niſi papa in literis narraſſet vacare beneficium propter tale crimen, licet in veritate illud crimen non inducat priuationem ipſo iure. Nam talis aſſertio papæ, adeò beneficium afficit, quòd renuntiari non poſſet, vt dicit Pet. de Anch. in conſil. 153. incip. vltra alia ſequitur Fely. in c. 2. in 3. col. & in c. nonnulli in 17. col. de reſcript. & in d. c. inquiſitionis. in 3. col. Et licet Pet. de Anch. & Felyn. non dicant, quòd renuntiari nō poſſit, tamen reuera opi. Petri, eſt hoc à fortiori dicēdum. Quia ſi vbi papa ſolùm cōmittit priuationem faciendam, renuntiatio impeditur, à fortiori vbi diſponit aſſerēdo vi-

E care, fundans in hoc intentionem ſuam, quod eſt multum notandū. Tamen illud dictum Petri de Anch. ita ſimpliciter intellectum, non puto verum. Nam vltra hoc, quod contra illum latiſsimè conſuluit Iaſ. in conſi. 86. incip. Redemptoris Crucifixi, &c. in 5. colum. lib. 3. illa opi. damnatur, per quam alicui per aſſertionem papæ cōtrariam veritati ius quæſitum tollitur. Et aliàs legendo cle. 1. de prę. multis modis reprobaui. Nam clarum eſt, quòd vbi agitur de tertij præiudicio, Papæ non creditur, vt not. Fely. in cùm à nobis. de teſti. poſt Paulum de Caſtro in conſil. 1. lib. 2. quem ſequitur Decius in conſil. 151. 4. col. & Gem. conſil. 53. maximè vbi aſſertio papæ eſt cōtra ius: per l. damnoſa. C. de prec. Imp. offe. & ita Felyn. fortaſsis de-

F opin. dubitans impugnat, & declarat dicta Petri de Anch. in d. c. cùm à nobis. in 2. colum. & latius in ca. cauſam, quę in verbo, impetratio. in 1. & 2. col. aliàs eſt ſecundū ſenſum liorū, col. 6. de reſcript. Vbi videndū erit, ne ſim prolixus. Redeundo igitur ad propoſitam quæſt. habes cōclusionem hîc, quòd iſta regula non procedit in impetrāte per prouisionem. Circa quam concluſionē conſiderandū eſt adhuc diligēter, quòd Rota in quadam cauſa Capellaniæ Pho. coram D. Staphileo. XXIX. Octob. M. D. XXIX. tenuit contrarium. Nā voluit iſtā regulā procedere, ſiue quis poſſederit per annū ante priuationē, ſiue poſt. Et ita etiā annotauit Do. Petr. And. Gāma. in quibuſdā recollectis decisionū, à quo ego etiam viua voce audiui. Et ſic vides, quòd moderna bis variauit. Nā in cauſa Conuerſana primum

ctz coram me diu fuit discussa, concluſit regulam non ha A bere locum, & coram Staphileo tenuit contrarium.

Quid igitur tenendum? Dicas pro cõcordia opinionũ, distinguendos esse duos casus. Primus est, in priuato ipso iure, vt in execrabili, vel similibus, & procedat decisio coram Staphileo. Vel illa decisio procedit in priuato ob non solutionem pensionis, quia ex quo ab initio ipse se huic pœnæ subiecit per proprium eius consensum, non debet seruari regula, vt dicetur in alia quæst. Aut verò est priuatus, & procedat opinio tenta in causa Conuersana. Ratio est, quia prima innititur gratiæ, ista secũda iustitię. Et quod dictum fuit in homicida, idem dicendum est in rebelli, vt videlicet antequam priuetur beneficio, possit illi renuntiare, vt est text. in c. cùm inter. de re iud. quem ad hoc ponde- B rauit Præpos. in cap. ius Quiritum. 1. distinct. pro qua opi. facit optimè consil. Ias. 86. lib. 3. Et ita in vna Perusina plebis concluſit Rota die secunda Iunij. M. D. XXIX. coram R. P. D. Pet. Vortio episco. Aquen.

QVAESTIO QVADRAGESIMATERTIA.

QVAERO, ex quo regula ista loquitur de pacifico possessore, quis dicatur possessor pacificus; quo ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Resolutionẽ istius quæstionis scribã latissimè in regula de triennali. & aliquid dicam in q. sequentib. Vnum tamen interim omittendũ non est, quòd licet impetrans agens super solo possessorio non satisfaciat regulæ, quę de petitorio loquitur, vt inferiùs in alia quęst. dicetur: C nihilominus talis lis super possessorio tantùm, bene est sufficiés ad interrũpendã pacificã possessionẽ: vt hodie Rota concluſit in vna Gienen. prioratus de Villanoua coram R. D. Ioan. Mohedano. 19. Decemb. 1539. per quæ do. Gabel. Cassiodorus scribit in decis. 9. de cauſ. poſ. & prop.

QVAESTIO QVADRAGESIMAQVARTA.

QVAERO, an ille, qui post sententiam contra ipsum latam, quæ transiuit in rem iudicatã, possederit per annum, dicatur possessor pacificus, ad effectum, vt victorem aduersarium, vel alium, exceptione istius regulæ repellere possit?

ISTA QVAESTIO dependet ab hoc, vtrũ per sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, sit totaliter finita, vel

D extincta lis? Nam si finita est lis, possidens posteà per annum sine perturbatione, erit pacificus, & exceptione regulæ vti poterit. Sin autem lis totaliter extincta per sententiam non fuit, sequitur contrarius effectus.

Quid igitur dicendum? Solutio. Ista difficultas antiquis tẽporibus, pluries in Rota vẽtilata, rarò tamẽ decisa fuit, modò etiam in vna Cõchen. præstimoniorũ de Yuesca, & Priego corã R.D.Io. Clerici iterũ ventilatur, & postea in alia causa de qua statim dicam, similiter ista eadẽ quæstio proposita fuit. & multùm disputata. Operæpretium igitur erit præscrutari, quænam istarum opinionum sit vetior.

Vt dixi, iste articulus non solùm antiquis temporibus, sed etiam tempore meo sæpe propositus fuit in Rota, et E tamen fuit ita passim propter eius difficultatẽ decisus, vt idem temporibus suis accidisse referebant domini Seniores. Tandem post varios disputantiũ conflictus meis temporibus casus iste certã recepit decisionem. Nam cùm dicta causa Conchen. propter insanam partium cõtentionem sine aliqua cõcordiæ spe, per annum cõtinuũ, & amplius aduocatorũ & procuratorũ informationibus tunderetur, & adhuc partes iniquis odiis certarent, oportuit nos per huiusmodi quæst. decisionem, in qua victoria tota consistere videbatur, finẽ aliquem iratis partibus ponere. Et ita factum est, quòd post infinitas propemodum causæ positiones, Rota in hanc sententiam cõcesit, vt videlicet possidens per annum post rem iudicatam, nondum esset F tioni mandatam, tueri se non posset ista regula. Quã opinionem Rota pluribus rationibus cõprobauit. Primò, quia certum erat post rem iudicatã, nondũ executioni mandatam, quasdã adhuc litis primæ reliquias durare. Quod ex eo adparet, quia iudex sententiam, quæ transiuerit in rem iudicatam, potest infra annum executioni mandare. c. quærenti. de offic. deleg. Sed nemo inficiari potest in illa executione facienda, aliquam iudicij telam requiri, nisi licet obseruationẽ quatuor terminorum, & sententiæ declaratoriã, brachiũ seculare, & similia. Ex quibus apparet in illa tela, aliquas adhuc inesse litis reliquias. Nã licet sententia, illa non dat ius, sed est medium ad illud acquirendum, vt traditur in l. Iulianus. ff. de condi. indeb. & ca. cùm inter. de re iud. & ob eam causam oritur ex illa sententia

tentia duplex actio ad illius executionem prosequẽdam, videlicet iudicati actio, & in factũ. Quæ quidem actiones dum ad dictum effectum in iudicio prosequũtur, litẽ profectò faciunt: sola ergo sententia litem omnino non sustulit, ergo illa durante certum est possessorem dici non possepacificum. Nam donec supereſt sententiæ executio, nihil potest dici actum, iuxta l. fi. C. ad Silla. sicut videmus in appellatione extraiudiciali, quæ licet deserta fuerit: dimittamen aliquas prioris litis reliquias, donec per executionẽ sentẽtię omnino sopita sit: vigore cuius appellatio, etiã deserta, potest appellatus, seruatis terminis, appellantẽ cõdẽnare, adeo ꝙ interim donec hæc agitãtur possessor pacificus dici nõ potest, vt patet in decis. 36. de re iudi. in anti q. & dicam in reg. de triennali possessore. q. 25. quo in hoco illã q. latiùs disputo, quia ibi in facto cõtigit. A B

Secũdò, pro ista opi. facit: quia nõ videtur conueniẽs, nec iuridicũ, quòd cõdemnatus, & conuictus post sententiã per annum possidẽs, pacificus dici debeat, ad effectũ, vt exceptione istius regulæ victorẽ repellat, quia ex hoc sequeretur illud maximũ absurdum, ꝙ sententia multis laboribus & impensis quæsita, & eius executio frustraretur, & condemnatus possessor ex malitia sua commodum reportaret, & per consequens delinquens, & victus plus iuris haberet, & melioris conditionis esset, quàm victor bonum ius fouens, contra æquitatem & rationem. l. quòd Seruius. ff. quod vi aut clàm & c. eum, qui de prębẽd. lib. 6.

Tertiò ista opinio cõprobatur d. Ioan. Fabri, qui secundũ Iaſ. in tit. de act. in princ. in 7. col. in fi. est vir in hac nostra iuris discipli. magnæ autoritatis. Nam eum insignem, & fundamentalem doctorẽ appellat idem Iaſ. in l. naturaliter. §. nihil commune. in 2. col. de acquirend. possess. Nec mirum: fuerat enim per 13. annos aduocatus, vt idem Ioã. Fab. dicit in §. fin. inst. quib. ma. licet. & ob. eam fortè causam Alex. de Imol. illum doctorẽ subtilẽ vocat in rubrica Ede ope. no. nunt. col. 2. Sic igitur Io. Faber hãc opin. Rotæ videtur tenere in l. 2. C. de litigio. dum vult, post sententiã, quæ trãsiuit in rẽ iudicatã, ante eius executionẽ durare effectus litis pẽdẽtiæ. Nã. vt dixi superiùs, ad executionem consequendam, ex eadem sententia nascitur duplex actio, & sic eadem causa in vno instanti est finitiua & pro- C

D ductiua litis. Quinimo præter actiones prędictas iudicati, vel in factum, in quibus ineſt noua iudicij tela, in qua ſolet produci nouus libellus, vt traditur in l. intra. & in l. à diuo Pio. ff. de re iud. & in l. 1. maximè per Bald. C. de iur. & fac. ign. ad executionem ſententiæ iudicis, etiam officium mercenariũ cõpetit, in quo licet libellus non producatur, nec lis quouis modo conteſtetur: tamen in illo iudicis officio exercendo, ineſt adhuc quidã modus litigandi, vt expreſſe dicit Bal. in l. 2. in 2. col. verſi. modò quæro. C. de excep. iudi. qui quidẽ litigandi modus certè aliunde fomẽtum poteſt, quàm ex primæ litis remanentibus reliquiis. Nec ex quo, vt dictũ eſt, in tali officio exequẽdo libellus non datur, nec lis cõteſtatur, iſte modus litigandi de nouo eſt.

E cto partium oriri non poteſt, cùm non habeat materiã præexiſtentem. Et eſſet minus inconueniens, dicere ſententiam omnino litem nõ eſſe finitã, quouſq; iudicatũ exequatur, vt illud iudicis officiũ ex lite priori formam recipiat, quàm cp dicamus, per ſententiã litẽ eſſe finitã, & ex ea litẽ nouã oriri, vt dicit idẽ Bal. in d. l. 2. in princ. vers. quæro nunquid. Nam vna & eadem res non debet eſſe productiua contrariorum. l. 1. cum vulg. C. de furt.

Concludendũ igitur eſt, per ſententiã litẽ totaliter non extinctam fuiſſe, ſed adhuc reliquias quaſdam eiuſdẽ litis remanere: in quibus executionis iudicium fundari videtur, qua executione peracta, dicemus litem finiri, cùm ex eã nihil potuerit dici actũ, cùm aliquid ſupererat adagendũ. vulg. l. Titia. ff. de verb. oblig. Cum qua opinione videtur cõcordare idẽ Bal. in l. 1. C. de iur. calum. & Bar. in l. 1. bus. C. de agri. & cenſi. lib. 10. & iſtã etiã opin. tẽpore ſuo reperio Ioachinũ de Narnia, & L. de Interãne, tunc temporis ſiſſimos aduocatos, in terminis regulæ de triennali, defendendo cauſam Monaſterien. decanatus tenuiſſe. Et tertio ſecundũ iſtam opinionẽ tẽpore meo Rota pluries iudicauit, videlicet, in vna Oueten. corã R. D. Io Clerici de menſe Decemb. M. D. XXXIII. Et in alia Mediolanẽſis prioratus, pro Reuerẽdiſſimo Cardinali Cęſarino: Et in alia Laudicen. præpoſituræ, corã R. D. Io. Mohedano. De qua materia tione faciam in regula de triennali. Et poſtremò in alia cauſa Cõchen. præſtimoniorũ die 16. Ian. M. D. XXXIII. Pro qua deciſiõe vltra prædicta facit vna alia ratio iuris.

n. Quia certũ est post latã sententiã, quæ trãsiuit in rem A
iudicatam, executionẽ vsq; ad triginta annos fieri posse:
quia, vt dictum est, ex sententia oritur actio in factum &
officium iudicis.l. actori.C. de iureiur. & tradit Bald. in l.
nisi pactum.§.qui prouocauit.ff. de pact.cum similib. Et
istæ actiones quę dant ius prosequendi, durant per trigin
ta annos, nec minori spatio præscribũtur: vulg.l.sicut. & l.
cum notissimi.C.de præscrip.30.ann.si igitur dictæ actio-
nes per triginta annos durant, non poterit eas cõdemna-
tus sub prætextu annalis possessionis post sententiam in-
dictam,& pacificè completam beneficio istius regu.ex-
cludere. Patet igitur, durante illo iure prosequendi, pos-
sessorem dici non posse pacificum. Et per istam rationem
in illa causa Monasteriẽ.excludebatur regula de trienhali. B
Accedit ad hoc tex.qui videtur facere ad propositũ in c.
1.de except.lib.6.in prin.iuncto.§.fi.Nã dicitur in prin.il-
lius tex. ꝙ exceptio excõmunicationis potest proponi in
quacunq; parte litis. Quærit posteà in §.fi.nunquid posset
dicta exceptio proponi in executione sentẽtiæ? videbatur
dicendum ꝙ non, cùm lis videatur extincta per sententiã.
Tamen hoc nõ obstante, textus dicit contrariũ, videlicet,
quod potest, cùm exequitur sententia, opponi. Per quod
manifestè datur intelligi adhuc durare litis reliquias, qd
etiã ex stylo hodierno, quo vtitur Rota, clariùs ostẽditur,
dum capiẽs possessionẽ rei iudicatę, etiã cum executoria-
libus videtur attentare, nisi prius post dictarũ executoria-
lium intimationẽ, quatuor terminos cõtra intrusum non C
seruauerit, & deinde ad aggrauationem, & reaggrauatio-
nem vsque ad brachiũ seculare procedatur, vt refert Fely.
in c.ad probandũ.in 4.col.de re iud. Facit decis.101.in an-
tiq.& meminit d.Guliel.in decis.6.tit.de cau.pos.& prop.
Stigitur post sententiã aliquę litis reliquię durãt, dici non
poterit possessor aliquo modo pacificus, vt requirit ista re
gula. Quę quidẽ opinio adhuc suaderi potest ex l.inter.ff.
de arbitris.vbi probatur post sententiã quendã adhuc ca-
dere iudicij durare, donec executioni fuerit demandata.
Nã illud notissimũ est in rebus tractũ succesiuũ habenti-
bus, finitum negotiũ nõ dici, donec totaliter perficiatur,
vt dicit Are.in l.substitutione. in 4.col.ff.de vulg.& pupil.
Et quanuis prædicto stylo Rotæ relato per Felyn. &

D domin. Guliel. obstare videatur decisio finalis, in titu. de caus. poss. in no. quam sequitur Milis Auditor, in verbo, attentatũ dici non potest. Cum quibus videtur concordare, licet in casu dissimili, Egid. decis. 466. & Rotæ decis. 102. & 344. in no. incip. licet in causa. quę disponunt tunc non dici attentatũ, quando possessio cum legitimo titulo, etiam propria autoritate capitur: vt etiam Ange. de Cessis, antiquus & excellẽs aduocatus sic in vna Toletana spolij tentum fuisse dicebat. Nihilominus contrarium, vt dixi, practicatur: quæ quidem practica & stylus, nec autoritate aut ratiõe caret. Nam fundari videtur in decisionib. 23. & 101. & 411. in no. & in dictis Nicolai Milis, in verbo, possessorio recuperandæ. & in verbo, executio sentẽtiæ. quas bre-

E uitatis causa non refero. Satis est, quòd ista diuersitas concordari potest, ex his quæ scribit Felyn. in cap. de cæter. col. fi. de re iud. & Moder. Auinionẽ. in rep. cap. sæpe. col. 12. de rest. spo. & Philip. Fran. in c. eum, qui. §. 1. de præben. lib. 6. Quæ omnia non examino, cùm hic incidẽter occurrant. Nam sufficit, quòd ex prędicto stylo Rotę manifestè colligitur post sententiam, quæ trãsiuit in rem iudicatam, etiam executorialibus intimatis, non finiri litem, donec sententia executioni demandata fuerit. Et hoc idem dicendum videtur in causa Salamantina canonicatus, quæ modò de hoc mense Iunio corã R.P.D. Petro Vortio pẽdet, in qua dubitatum fuit, nũquid possidens per annum pacificè post sententiam latam contra interesse petentes pos-

F sit tanquam pacificus exceptione istius regulæ tueri contra tertium in locum defuncti collitigantis possessoris subrogatum de ista regula mentionẽ non faciente? & certe hoc dubium potest ex prædictis facilè resolui, licet tunc super hoc in dicta causa Salamantina nihil fuerit diffinitum.

Et tenendo istam opinionem, ad motiua & argumenta pro cõtraria parte adducta facilè respõdetur. Nam primo non obstat dictũ Bal. in d. addi. ad Specu. in rub. de cessio. actio. in princi. vbi dicit, ꝙ actio iudicati cedi potest, quia non dicitur litigiosa res, lata sentẽtia. Quia ad istud dictũ respondetur, ꝙ stant ista simul, quòd res non sit litigiosa, & quòd duret lis ad effectum impediẽdi pacificũ possessorem, vt tradit Ant. de But. in c. primo. de confir. vtil. vel inuti. Et sic videmus in alio simili casu beneficium non dici-

tur

tere litigiosum, licet quis absoluatur ab obseruatione iu- A
dicij, vt dicunt Innoc. in ca. causam, quæ. de testi. & Bart. in
l. litigator. C. de fruct. & lit. expen. Nam licet per illam sen
tentiam circunducatur citatio, secundum Innoc. in c. con-
sulut. de offi. dele. effectus tamen litis causatus remanet,
vt probat Bart. in l. fi. C. de litig. ibi, hodie verò, &c. & se-
quitur Nico. Milis in vers. litigiosum beneficium. & contra
Bal. in d. addi. si eius est illa apostilla, facit dictum Bart. in
l. C. de præscript. longi tempor. Præterea, potest dictum
Bal. aliter resolui, videlicet, quòd res non dicatur litigio-
sa, lata sententia, vt intelligatur, quando sententia est exe-
cutioni demandata, vt concordet cum practicis. Et ita e-
tiam eodem modo posset respõderi ad decis. 10. in titulo,
vt lit. pen. in noui s. aliàs sub nu. 411. quę communiter solet B
ad hoc quotidie in curia allegari, quòd lis finitur per sen-
tentiam: nam intelligitur de sententia executioni manda-
ta. Quamuis etiam ex eo reiici illa decisio posset, quia ni-
hil pro assertione sua allegat, prout etiam illam impugnat
Nicol. Milis in verbo, litis pendentia. & in verbo, lite pen.
& Hispanus noster Glossator in reg. Cancellariæ. 27. Ta-
men tenendo eam potest dici procedere in suo casu, de-
cidendo vt per Nicol. Milis, loco suprà allegato.

Sed vt prædictorũ omnium clarior habeatur resolutio,
aduertendum, quòd lis tẽ finiri per sententiam,
potest cõsiderari dupliciter. Vno modo circa ea, quę reci-
piunt instãtiam, & tunc lis non finitur secundum Rotam,
nisi per sententiam. Et ita procedit illa decisio. Aut verò C
consideramus causam & effectũ litis, vt quòd quis efficia-
tur malæ fidei, & sic teneatur de fructibus: & quòd sit res
litigiosa, & quòd interrumpatur prescriptio: tunc isti effe-
ctus causati ex prima lite, data sentẽtia, non extinguntur,
sed durãt per triginta annos, donec sentẽtia sit executio-
mandata. Et isti effectus militãt in casu nostro, & inter-
rumpunt annalem possessionem. Pro quo videtur nota-
bis doctrina Bart. in l. secunda. versi. quæro igitur. C. de
fruct. & lit. expens. & istam doctrinam Bar. sequuntur Mo-
derni in l. secunda. C. de eden. & reassumunt alij Moderni
Tarinẽ. in tract. præscr. in quarta parte. 6. q. principalis.
quæst. 2. Ex quorum dictis potest etiam declarari & limi-
tari dictum Bald. in d. addi. ad Specu. superiùs allegatum.

D Est ista omnia procedunt de plano in regula de annali, de qua loquimur. Sed quo ad regulam de triennali, forte non procederent, propter verba posita in dicta regula, videlicet, Antiquas lites penitus extinguentes, &c. De qua dicemus fortasse ibi in vltimis quæstionibus.

Postremò, ista omnia quæ dicta fuerunt, procedunt quando sententia fuit lata contra possessorem beneficij, quia tunc durant adhuc litis reliquiæ, quousque sententia sit executioni mandata. Secus verò, quādo sententia fuisset lata pro possessore, quia tali casu lis omnino finitur per sententiam, & poterit victor post eam possidēdo per annum dici pacificus, ad effectū istius regulæ, & illius de triennali, ac aliarum de pacifica possessione loquentium.

E & sic potest intelligi prædicta decis. 10. vt lite pendente. no. quæ voluit litem finiri per sententiam. Et ita in omnis omnia prædicta declarauit Rota in vna Tarusinen. canatus coram R. P. D. Marcello episcopo Marian. de anno M. D. XXXVI. vt ipse idem adnotauit.

QVAESTIO QVADRAGESIMAQVINTA.

QVAERO, nunquid possessio pacifica annalis, de qua loquitur ista regula, interrumpatur per citationem nulliter factam, quæ peruenit ad notitiam eius.

SOLVTIO. Ista quęstio fuit proposita per D. Camillum de Balionibus, anno M. D. XXXI. mense Octobr. in Rota in causa Cęsaraugustan. Cātorię, inter Ioan. Munyonis & Petrum Villauerde actorem aduersarium. Et etiam

F dem quæstio accidit super regula de triennali, in vna Bigouien. parochiali de Paladinas coram R. D. Raynaldo Petrutio. Et in alia Virdunen. canonicatus, & præbendæ coram R. P. D. Petro Vortio, vt ibi dicam. Super qua multa hinc inde dici possent. Tamen, omissis superfluis, quædam motiua pro vtraq; parte scribam, quæ totam materiam huius quæstionis clarissimam reddent, & ad rem ipsam proximè accedent: deinde subnectam opinionem Rotæ.

Quòd igitur talis citatio in proposito non interrumpat possessionem pacificam, adducitur. Primò, quia actus iudicialis nullus concernens ius ipsius beneficij, non interrumpit pacificam possessionem, si facti molestia non interueniat, vt probatur in decis. 3. de caus. possess. & propriu antiq. Sed in casu isto illa citatio concernebat ius

& ius beneficij. Igitur non inducit interruptionem pa- A
cificæ possessionis annalis.

Sed ad hoc responderi potest, quòd istud argumentum non concludit ad citationem nullam, cùm etiam si valida fuisset, militaret argumentum. Nisi dicamus, quòd citatio nulla, non potest dici actus iudicialis. Quia ea, quæ seruato ordine iuris non expediuntur, de facto fieri dicuntur, cap. fin. de despon. duo, notat Bart. in l. creditores. in 5. q. C. de pign. Et quæ de facto fiunt, molestiam extraiudicialem inducunt, vt in l. verum. de minor. tradunt Doctores in l. stipulatio ista. de verb. oblig. cum concordan. vt scribit Moder. in tracta. clausularum compromiss. fo. 49.

Punctus igitur est, nunquid ista possit dici molestia facti & posito, quòd sic, vtrum sufficiat ad interrumpendam pacificam possessionem annalem? Quidam dicebat, quòd B
non. quia molestia facti est illa, quæ fit extraiudicialiter, & de facto: non autem in forma iudicij, vt colligitur ex nota tis per Imol. & Cardin. in clem. gratiæ. de rescript. Vbi ponunt, molestiam iudicialem differre ab ea, quæ de facto, & extraiudicialiter fit, vt sunt text. in l. Lucius. §. tres. ff. ad Trebel. & in l. prohibere. §. fin. ff. quod vi, aut clàm. & in l. cùm possidere. ff. de acquirend. possessio. Bal. in l. causas. C. de transact. Et pro istorum dicto facit, quod dicit Maran. Socin. in repet. §. quod super. capit. quoniam. vt lite non contest. colum. penul. Vbi notabiliter voluit, quòd licet per expulsionem coloni propria autoritate dominus perdat ciuilem possessionem, vt traditur in l. peregrè. §. quibus. & in l. iustè. ff. de acquiren. possess. tamen hoc non C
procedit in iudice qui licet de facto & propria autoritate expellat: nihilominus quia illa expulsio fit in forma iudicij. & non egit, neq; intendebat possessorem extraiudicialiter expellere, tali casu non perdit ciuilem. Quod dictum fuit, cùm essent Domini mei in quadam causa Bononien. Crucetorum, pendente coram R. D. Raynaldo, mense Nouemb. M. D. XXXVI. Sed ista citatio, de qua hic, licet nulla, tamen fuit in forma iudicij decreta. Igitur non inducit molestiã facti, de qua in proposito loquimur. Cõfirmabãt hoc, quia talis citatio in casu nostro fuit nulla ex defectu iurisdictionis, per regulã Cancellariæ annullantem commissionem, quæ emanauit, literis non expeditis. Clausula

D igitur annullatiua posita in dicta regula, adeò annullatiuè citationem emanatam vigore dictæ commissionis vt nullus ex ea effectus iuris vel facti sequi potuerit: iuxta l. si quis Semproniũ.ff.de hære.insti.& in authen. sacramenta puberum. Vbi Bar.& Ang. C.si aduersus vend. iunctis notatis per gl.in cle.1.de immunit.eccle. per quam glo.ita in simili tenuerunt Domini in vna Salamãtina beneficiorum de anno M. D. XXXIX.mense Martio, coram me. vbi voluerunt, ꝙ ex quo regula Clementis VII. reuocatoria facultatum conclauistarũ, dicebat, ꝙ resignationes factæ vigore illarum facultatũ essent nullius roboris vel momẽti, illa verba importabant tantũ, acsi nũquam fuisset de iure, nec de facto facta aliqua resignatio. Sed si dicamus, talem

E citationẽ interrũpere possessionẽ annalẽ, producere effectũ iuris. Hoc autẽ esse nõ potest per prædicta. Igitur &c.

Adde, pro ista opinione, videlicet, quòd talis citatio non interrumpat, Bart.in l. accusaturus.ff. de adulte. Card. in clem.1. in 1.& 3. not.& in clemen. fina.in 4.q.vt lite pen. qui dicit, quòd rescriptum nullum non inducit litis prædentiam: propterea, quia actus agentium non operantur vltra intentionem agentis.l.non omnis.ff.si cer.pet. Sed qui obtinuit citationem, non intendebat molestiam iuris inferre. Hoc tamen ei non obuenit, quia fuit nulla. Igitur non debet inducere molestiam facti, cùm hoc non intendexerit facere. Et actus agentium non debent operari vltra eorum intentionem, vt dicit Abb.in notabili casu, in cap.

F si sacerdos.de offic.ordin.facit l. obligationum substantia ff.de act.& oblig. Et ita in similibus terminis tradit Ron. in consil 368. circa princip. in primo dubio.& facit cap. cùm super.de officio delegat.

Sed etiã ad ista motiua potest responderi. Quia sine ista citatione resultat molestia facti extraiudicialis, siue in forma iudicij, siue mista molestia facti erit, quæ sola sufficit per notata in d.cle. gratię. Nã molestia iuris dici nõ potest, cùm citatio sit nulla. Ergo sequitur ꝙ sit molestia facti vel mista: & extra hos casus molestię nõ potest alius cõsideri. Nec obstat, ꝙ clausula annullatiua, annullat citationẽ & eius effectũ. Quia illud est verum, ad effectum iuris, ad quem ordinatur ista citatio, videlicet, vt iudicium superfundetur. Quia omnia acta, quæ ex tali citatione fiet, erit

nulla: non tamen annullatur effectus extraneus & acciden A
talis facti, resultans ex ea, quia ille non comprehenditur
sub decreto: argu. l. si quis nec causam. & ibi not. ff. si cert.
pet. & optimus text. in l. 1. ff. de in litem iur. Et hoc proba-
tur in l. fi. de reb. eo. & in l. eum, qui duas. C. de adul. & in
cap. 1. de sponsal. lib. 6. cum concor. vt latè scripsi in cap. 1. de
multit. lib. 6. & in fallentia mea 17. quæ hodie impressa est
ad Socin. in tract. fallen. vbi hoc multis modis limito. Nec
est mirum, quòd actus iste facti producat effectum vltra
intentionem agentis: quia hoc prouenit accidentaliter ex
dispositione iuris, prout limitando illam theoricam d. l. nō
omnis. ponit exemplum Ias. in l. si vnus. §. pactus ne pete-
tur in 3. col. ff. de pact. & aliud exemplum ponit Bald. in l.
quod sine. C. de testi. Iūctis his, quæ dicit in l. cùm allegas. B
colum. 3. C. de vsur. cum concor. quæ scribo ad fallen. Soci
ni. num. 20. nouiter impressas. Et ideo ex alio capite mihi
videtur, dictam citationem nihil obstare. Quia præsuppo-
sito, quòd induceret aliquam molestiam facti, non tamen
illa est sufficiens ad interrumpendam annalem possessio-
nem pacificam. Quia talis interruptio requirit, quòd per-
ceptionem fructuum, vel perturbationē possessionis con-
cernat, iuxta ea quæ not. Bald. in l. ordinarij. in 4. colum.
versic. deinde quæro, ego ago contra te. C. de rei vend. Fa
cunt ea, quæ Innocen. tradit in cap. 2. de in integ. restit.
& Aret. in l. prætor ait. colum. penult. ff. de acquir. hæred. &
Paul. de Castr. in consil. 221. 2. volum. Pro qua opinione, vi-
delicet, quòd citatio nulla non interrumpat, plura allegat C
Decius. in cap. illud. colum. 3. de præscript. & in c. ex tenore.
de rescript. colum. 4. Ias. in l. fin. col. 2. versi. 6. limit. ff. de eo
per quem factum erit. Et Moder. Bononien. in repet. rub.
C. de probat. num. 211.

Sed ad ista etiam respōdetur. Primò, quòd dictum Bal.
in d. l. ordinarij. cum similibus, procedit in interdicto vti
possidetis. In quo requiritur vis turbatiua respectu posses-
sionis, quam quis prætendit se habere. l. 1. & l. si duo. §. hoc
autē dictum. ff. vti possid. adeò, quòd si interueniat lis, vel
molestia iudicialis, si tamen non inducit cōtrouersiam, re-
spectu possessionis, non sufficit: vt notat Bald. in l. incerti.
& Bart. in l. 1. §. huius autē. ff. vti possid. Sed in casu nostro
sufficit quælibet molestia, quanuis quis non contendat se

Dposſidere, vt dicit Lapus alleg. 66. poſt Bart. in l. ſi prius. in 5. oppoſit. ff. de operis no. nunt. Imol. Alex. & Ias. ibi plures voluerunt, quòd in confeſſoria, in qua ſufficit moleſtia vel inquietatio. ſatis eſt quem pati controverſiam verbalem, nõ autem illa ſufficit in interdicto vti poſſidetis. Et quòd talis moleſtia ſufficiat in propoſito, tenet Domi. in conſ. 140. aliàs 78. & quę notant Bart. Rom. & Ias. in l. iuſtè in fi. de acquiren. poſ. Et ita bonæ memoriæ Martinũ Spinola iudicaſſe in vna Beneuentana Archipresbyteratus, adnotauit Dominus Berengarius Saganta. antiquus procurator, vt ipſe mihi retulit. Et pro iſta opinione poteſt etiam addici vnum, quod bis, me præſente, tenuit Rota, vt ſcribam in reg. de publicandis, videlicet, quòd noua prouiſio, etiam E nulla, ſupplet diligentias regulæ, iſta ratione: quia licet noua prouiſio nulla non producat effectum iuris, videlicet prouiſionem: inducit tamen publicationem propter illam propoſitionem ſupplicationis coram Principe factã, quæ in facto conſiſtit: argu. l omnium. C. de teſtam. Vnde illud factum, licet nullum, publicationẽ inducit, quæ etiam conſiſtit in facto, vt latiùs dicam in dicta regula. Ita videtur ſentiendum, in propoſito de citatione nulla. Et pro iſta parte faciunt, quæ ſcribit Felyn. in cap. cùm inter. in 9. colum. de exception. vbi tenet, quòd proceſſus factus per excommunicatum, licet ſit nullus, tamen interrumpit præſcriptionem, per ea, quæ ibi allegat.

Iſta ſunt motiua, quæ in hac materia fieri poſſunt pro F vtraque parte. Quæ etiã ampliari poſſent ex his, quæ congerunt Moderni in locis ſuperiùs allegatis: & ex his, quæ dicentur inferiùs in ſequenti quæſtione.

Breuiter in hac materia, omiſſis ambagibus, tenenda iſta opin. quę eſt verior & æquior, videlicet, per huiuſmodi moleſtiam ex citatione nulla reſultantem, non interrumpi pacificam poſſeſsionem, de qua loquitur iſta regula, ad quiri moleſtiam turbatiuam fructuũ, aut poſſeſsionis. Et ita heri 13. Octobr. M. D. XXXI. iudicauit Rota in præſentia cauſa Cæſarauguſtana. Pro qua deciſione ego addendam doctrinam Bald. in authen. offeratur. in 4. col. C. de la. teſtat. Vbi tenet in vno ex tribus caſibus ibi per eũ poſitis, quòd quando citatio eſt nulla ex defectu iuriſdictionis, nihil omnino operatur: ſed in caſu noſtro citatio fuit ab

et defectu iurisdictionis, igitur nullam molestiã inducet. A
Et pro ista parte faciunt plura alia similia, quæ tradit Ias.
in rubr.ff.de in ius voc. & ea, quæ congerunt Moderni Bo
nonien.in §.emãcipati.insti.de exhær.lib.Cùm igitur reg.
de literis non expeditis annullauerit iurisdictionem cum
inde secutis, illud decretum est tantæ potẽtiæ, quòd tollit
omnem effectum iuris vel facti illius citationis, & iudicij:
iuxta glo.in versi.pro infectis. de immun.eccle. vt dixi su-
prius. Hinc videmus, citationem nullam non perpetuare
iurisdictionem, vt cõcludit Archi.in cap.non ita.2. q.6.di-
cens, q citatio nulla nihil operatur. facit gloss.in ca. placi-
tus.q.4. quæ dixit citationem nullam non astringere ci-
tatum. & idem dicit glo. fin.in c.veniens. de accus. Quia nõ
citatis nullæ sunt partes, nec præstat impedimentum, quod B
de iure non sortitur effectum, vt dicit reg.iuris, & tenet gl.
in c.cùm plures. de offic.delegati.lib.6. & reassumunt Mo-
derni Taurin.post Ias.& alios Moder.in l.more.in 17. col.
num.14.ff.de iur.omn.iudi. Et hoc in ratione consistit. Nã
citatio nulla non interrumpit præscriptionem, quæ sola
notoria malæ fidei interrumpitur, vt tradit Bald. in l. cùm
notissimi. §.imò.in secunda col. C. de præscript. 30.annor.
& in l.& posteà edictum. §.1.ff. de iudi. quantò fortiùs non
interrumpet possessionem pacificam, cuius interruptio re
quirit plus facti? Cõcludo igitur cũ opinione Rotæ, quòd
citatio nulla non interrumpat possessionem ex illa mole-
stia, quæ considerari potest ex citatione nulla. Et ita etiam
in terminis reperio tenuisse glo.in Concilio Basilien si, tit. C
de pacif. pos. in pragma. in verbo, iudicio. Et istam opinio-
nem tenuerunt antiqui aduocati, videlicet, Ioachinus de
Varnia, in quodam suo consilio pro Angelo de Scapam-
po, in causa Alben. Præposituræ, coram A. Crassis Audito
re, vt in volumine primo, alleg. fol. 31. in fi. Et Ioã. Aloisius
Tuscanus aduocatus, & posteà Auditor Cameræ, in quo-
dam suo consil. incip. posito sine præiudicio, &c. reddito
in causa Maioricen. parochialis ecclesiæ de Ginen. Nam
ad hoc, vt interrũpatur pacifica possessio, requiritur per-
turbatio in ipsa possessione, vel fructibus, iuxta d. Bald. in
d.l. ordinarij. & est text. in l. cùm nemo. C. de acquirenda
possessio. cum concord. vt scribit Guido papæ, qui hoc
etiam tenet in consil. 171. col. fi. Et pro hoc est glo. magistra

D in l.extat.ff.quod met.caus.& not.in c.quoniam.vt lit.non contest.& in l.si finita.§.si fortè. vbi Bart.ff.de dam. infec. & per Dom.in c.eum, qui.de præbéd.lib.6. Et quo ad hoc solus conatus nõ sufficit:quia requiritur factũ, à quo differt conatus:vt in l.si quis non dicam rapere.C.de episc.& cleri.& ita loquuntur Doct.in c.commissa.& in c.licet episcopus. de elect. & de præbend.lib. 6. Et secundum istam opinionem iudicauit Rota etiam tẽpore Sixti, coram domino Ioanne de Cęsarinis,tunc auditore in causa Brixien. præbend.de mense Februario M. CCCCLXXV. vt attestatur Ioan.Aloisius Tuscanus in quodam suo consilio incip. an gratia,Si neutri,posito in primo volum. suorum consiliorum.fol. 47. De qua decisione facit mentionem latius

E ad aliud propositum superiùs,quæst.28. Et tunc Rota iudicauit in fortioribus terminis , quòd citatio malè executa, vigore cuius processus factus fuerat , non interrumperet pacificam possessionem.Et quanuis ibi citatio esset bona respectu iurisdictionis,tamen executio fuit malè facta, ex eo,quia in aliis locis , quàm vbi habitabat canonicus. Et ideo facta fuit alia citatio,& executa in loco habitationis & ab illo tempore incepit fieri non pacificus.

Non obstant, quæ in contrarium adducuntur, quia illa responderi potest,secundùm distinctionẽ Bal. in c.authen.offeratur.Vel dicas, quòd vbi agitur de pœna inferenda,actus nullus potest operari aliquem effectum, cui nemini intersit.& ita procedit l.eum,qui.C.de adulter.

F similibus.Sed in casu nostro agitur duntaxat de interrumpenda pacifica possessione,quæ interruptio debet fieri actu valido.Nam cùm regula ista loquitur simpliciter citatione facienda,debet intelligi in dubio de valida & efficaci,iuxta text.in c. Cumana.de elect.& l.4.§. condemnatum.ff.de re iudi.cum similibus. Et ita ex prædictis firmamanet decisio Rotæ.

Limitatur tamen prædicta decisio,nisi citatio nulla fuisset geminata, quia tunc bene interrũperet pacificam possessionem.Ita notabiliter dicit Alexand. in apost.ad Bal. in d.l.cùm notissimi.allegat glo.quam ibi ad hoc pro notabili commendat Fulgosius in l.qui bis idem.ff.de verb. obliga.super quo cogitabis. Tamen si consideretur hæc limitatio,confunditur ex superiùs dictis, maxime quia

citatio est nulla ex defectu iurisdictionis, quam geminatio non restaurat. Nam etiam si fierent mille citationes nullæ, si citatus eas sperneret, & nollet comparere, certè in nihilum resoluerentur. Non igitur per eas inquietatur in alieno, neque in titulo beneficij, neque in possessione. Licet secus sit ex noui operis nuntiatione nulla, quæ in dubio efficit, & turbat nouum opus, vt in l.1.ff. de operis noui nuntia. Rationem vide ibi per Bart. & alios. Vbi tamen citatus compareret per citationem nullam, tunc non tam vigore citationis, quàm comparitionis sibi noceret: vt tradit Ioan. in consil. 410. incip. vt clarior, &c. quem sequuntur Moder. repe. rub. C. de probatio. num. 371. A

Et ita omnia procedunt, etiam si citatio esset valida, & executio nulla. Quia adhuc esset idem dicẽdum, videlicet, quòd non desinat citatus esse pacificus, nisi ita demum, si probata notitia citationis per testes procederetur contra eum, secundùm decisiones nouas. B

Et hoc idem dicendum videtur in citatione bona, & bene executa, quando adparet litem fuisse calumniosam: qua illa non obstante, fortè possessor non desinet esse pacificus, vt exempla ponit D. Gulielmus Cassiodorus, in collectaneis decisionũ, sub titul. de dolo & contu. decis. 7, & tit. vt lit. pend. decis. 5. vbi latiùs hoc disputat, quæ non curo referre, postquã eius decisiones per omnium manus versantur, & ibi videri potest. Et dixi in reg. de subrogãdis. in quo loco extrauag. quandam non anteà impressam inserere volui, quę in duobus vel tribus casibus ibi expressis litem calũniosam esse declarat, prout idem fecit Hadrianus & Sanctiss. D. noster in dicta regula de subrogandis. C

QVAESTIO QVADRAGESIMASEXTA.

QVAERO, an sequestrum adpositum beneficio per iudices seculares, impediat pacificam possessionem, quo ad effectum istius regulæ?

IOLVTIO. Iste casus contigit tempore meo, & fuit decisus per Dominos in causa Agrigẽtina decanatus coram R.P.D. Marcello de Crescen. pendente anno M.D.XXXIIII. In qua concluserunt Domini, sequestrum Proregis Sicilię, factum colonis Antonij Castellani per nuntium regium, non interrumpere pacificam possessionem, quominus dictus Ant. posset vti exceptione istius regulæ aduersus Io

D Guerrerium, ad cuius instantiam fuerit sequestrum impo-
situm. Pro qua opi. aduocati quidam rationem istam adhi-
cebant, quia Prorex Siciliæ, ex quo est laicus, ad cogno-
scendum etiam de possessorio in causis habentibus conne-
xitatem spiritualem, iudex incompetens videbatur, vt no-
tat Abb. in cap. 2. de iur. calum. Et tenuit Rota in vna Tra-
sonen. coram R. D. Ioan. Clerici, de anno M. D. XXXVI. Et
iterum corã R. D. Ioan. Paulo 17. Decẽb. M. D. XXXVI. Per
consequens non potuit sequestrũ in beneficio ponere, vn
de ex quo est actus nullus ex defectu iurisdictionis, nõ po
tuit ex tali actu pacifica annalis possessio interrumpi, pe
ea quæ latissimè dicta fuerunt superiùs, quæstione præ-
denti, & tradit latè Abb. & Moder. in c. illud. de præscrip.

E Sed ista ratio non placuit Dominis propter consi. Gem.
88. in 5. col. qui in terminis concludit contrarium. Et no
negari non potest, quòd quando clericus priuatur pos-
sione per sequestrum factum autoritate iudicis secula
dicitur spoliari, vt dicit Petrus de Ancha. in consil. 249. a
prædicta dubia. in primo dubio, quem sequitur Decian
consil. 125. colum. 1. Et ideo Domini alia ratione opinio
prædictam tenuerũt, videlicet, quia per sequestrum hui
modi coloni d. Antonij in perceptiõe fructuum, & re
sessa minimè perturbati fuerunt: quia sequestrum illud
verbale. Nã Prorex mandauerat per nuntium coloni
tenerent beneficium in sequestro, & saluaguardia. Qu
su non dicitur sublata pacifica possessio, vt concludit

F in l. ordinarij. in 4. colum. C. de rei vẽd. & Bart. in l. 1. §
ius autẽ interdicti. ff. vti possid. Et hoc dicit commu
tenere Aret. in l. prætor ait. colum. penult. ff. de acqui
red. Vbi volunt, quo ad interrumpẽdam pacificam pos
sionem requiri perturbationem in perceptione fructu
prout etiam in causa Auinionen. Prioratus Sancti Cru
xi, pendente coram Reuerendiss. D. Ioan. Mohedano
11. Maij M. D. XXXV. idem Domini cõcluserunt in fa
cuiusdam Petri, contra quendam Ioannem de Balan

Præterea, quia eo tẽpore d. Antonius erat absens
beneficij, vbi fuit factum illud mandatum de sequestr
colonis, pro parte Viceregis, & per consequens nõ pr
mitur habuisse notitiã talis mãdati, cùm ignorãtia pr
matur, nisi sciẽtia probetur, ad vulg. l. verius. de prob

ignorãs fuit, dato, q̃ sequestrũ fuisset validũ, non habuit A pro se molestato. Et ita in dicta causa Domini iudicarunt.

Adde, pro ista opinione bene facere dictum Card. in clementi. prima. in 18. q. de sequest. possess. & fruct. Vbi vult, quod sequestrum adpositum absque consensu partium, nõ priuat possessorem sua possessione, quin ea vtatur ad vsucapionem & præscriptionem, contra se, & contra alium, per. l. interesse. ff. de acqui. pos. & quod ibi tradunt Doct. hoc idem dicit Henricus Boich. in cap. examinata de iudi. Idem dicit, quod manus regia adposita rei cõtentiosæ, non priuat aliquem possessione. Et sequuntur Moder. in tract. benef. in secunda parte quæst. 10. & alij Moderni Tauriten. in copioso tract. præscript. in 6. & vltima parte. versicu. venio nunc ad secundam speciem. Et ante ipsos hoc idem B tenet Fely. in cap. illud. colum. 12. de præscript. quorum dicta intelligenda sunt modo prædicto. Et in summa, ista est communis opinio, quòd sequestrum absque voluntate vtriusque partis positum, non priuat quem possessione: & maxime, si per iudicem incompetentem adpositum fuit, vt hic. & hoc idem expressè tenet, & probat quidam doctus Modernus Bart. Cassaneus in consi. 48. per totum. Ex quibus potest de facili teneri consilium illud Geminiani non esse verum, nisi aliquid ad illud suppleatur, prout plura alia illius consilia solent per Rotam non teneri.

QVAESTIO QVADRAGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an regula ista habeat locum in possessore, qui non percipit fructus, fortè ex eo, quia nõ soluit C iura ecclesiæ, vel quia iuxta consuetudinem, vel statutum ecclesię nõ residet priùs per aliquod tẽpus, vel quia fortalsis debẽtur pro primo anno capitulo, vel episcopo, iuxta cap. si propter tua debita. de rescript. lib. 6. vel quia beneficium nullos habet fructus?

SOLVTIO. Videtur prima fronte, regulam nõ tueri huiusmodi possessorem. quod multipliciter probo. Primò, quia verba istius regulæ, quæ de possessore simpliciter loquitur, debent intelligi de possessorib. effectualib. qui fructus percipiunt. & alia faciunt, quæ veri possessores facere solẽt. arg. c. si tibi concessò. de prębend. lib 6. Hoc enim est propriũ & verũ signũ possessionis veræ, videlicet fructus percipere, vt in l. Titia. ff. de solu. & in ca. inter dilectos. §.

D prætereà. de fide inſtrum. & l. qui vniuerſas. §. quod per colonum. cum ſimilibus. ff. de acqui. poſſ. Nã verba in dubio, in proprio & pleniori ſignificatu intelligi debent. c. penul. de ſentent. excommuni. l. 1. ff. ſi ager vecti. Et licet duplex ſit poſſeſsio, vna, quæ animo, & alia, quę corpore tenetur, iuxta notata in l. clàm poſsidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquiren. poſſeſ. & l. naturaliter. eod. titu. Et ſic qui ſemel poſſeſsionem accepit, poſſet eam animo retinere. d. l. qui vniuerſas. §. quod per colonum. Illa tamen eſt verior, plenior, & potẽtior poſſeſsio, in qua vtrunq;, ſcilicet, corpus & animus cõcurrunt, vt in l. 3. in princ. & §. Neratius. & ibi notant Doct. ff. de acquirend. poſſ. & tenet Bal. in l. mater. C. ad Tertullia. l. raptores. §. ſin autẽ. C. de epiſcop. & cler.

E Sequitur Iaſ. in l. huiuſmodi. §. ædes. in 2. col. num. 7. ff. de leg. 1. Hinc eſt, q̃ quando duo poſſeſſores concurrunt, & quilibet dicit alterum ſpoliaſſe, & producunt inſtrumenta ſuæ poſſeſsionis facta eadem die, illa poſſeſsio in Rota dicatur prior, quæ fuit effectualis cum perceptione fructuum, & ita ſemper Rota temporibus meis iudicauit.

Cùm igitur iſta de iure vera ſint, reg. in tali poſſeſsione intelligenda eſt. argu. l. quæritur. ff. de iſta. ho. Eò maxime, quia iſta regula conſiderat ſolùm factum poſsidentis, magis, quàm titulum. Adeo, q̃ etiam ſi cõſideremus communẽ vſum loquendi peritorum, & imperitorum, & vulgarem regula de poſſeſsione effectuali erit intelligenda, vt in l. pulatio iſta. §. hæc quoq;. ff. de verbo. oblig. & dicta l. 1.

F princip. & §. in amittenda. Hinc eſt, quòd diſpoſitio tex. de multa. de præben. & cap. licet canon. cum ſimilibus, qui de poſſeſsione loquuntur, non habẽt locum, niſi illa poſſeſsio effectualis fuerit cum fructuum perceptione, vt patet in dicto cap. ſi tibi conceſſo. de præbend. lib. 6.

Prætereà, quia beneficium ſine reditibus, nõ dicitur beneficium, vt not. Collecta. in c. 2. in 2. col. de conceſs. præb. & in d. c. de multa. & ibi no. Abb. & tenet Rota in decis. 5. aliàs ſub num. 443. tit. de præb. colum. ſi. in no. Sed regula iſta loquitur de poſsidente beneficium. Igitur, &c.

Et pro iſta opinione facit, quod in ſimili cõcluſerũt Domini tempore meo in vna Tarraconen. parochialiũ cum domino Paulo Capiſucco 28. Ianuarij M. D. XXX. dum voluerunt, permutationẽ factã cum beneficio, quod ibi vacat

tariter appellatur de Pertica, non valere, ex eo, quia illud A
beneficium de Pertica nullos habet fructus: & sic est vento
sum & fictum: de quo aliquid dixi in regul. de infirmis re-
sign. q. 19. Nam sicut corpus sine anima nō dicitur homo,
sed cadauer: ita beneficium sine reditibus, beneficium dici
non potest, vt in c. siquis obiecerit. prima quæst. secunda.
Nam in tali beneficio etymologia nominis non quadrat:
quia beneficiū dicitur, quia bona facit, vt inquit antiquus
ille doctor Paulus Rom. in tract. de pēsione eccleſiast. fol.
17. colum. 2. nume. 3.

Præterea, quia cùm beneficium caret fructibus, inutile,
& nullius esse momenti iudicatur: hinc est, ꝙ nullū & inu-
tile à iure æquiparantur, vt in c. 2. de transla. præla. cū con-
cor. de quibus ibi in glo. & tradit Abb. in ca. de multa. in 5. B
col. de præben. vbi post alios Doctores tenet dispositionē
illius text. non comprehendere possidentem parochialem
habitu tantùm, & non actu. Et dicit glo. in cap. licet canon.
de electio. lib. 6. quòd dispositio illius text. non cōprehen-
dit parochialem non habētem fructus, quia caret effectu.
Et hoc idem dicit Card. in cle. in plerisque. in 1. quæst. de
elect. & in clem. quia contingit. §. cæterùm. q. 2. de relig.
domib. & in clem. 1. in 6. notabili. de senten. excom.

Et ista omnia in ratione consistunt. Quia dispositio lo-
quens de beneficio, debet intelligi de effectuali, quod in
perceptione reddituum consistit. Quia verba cum effectu
sunt capienda. c. relatum. de cle. non resi. Hinc voluit Bal.
post Cy. & sequuntur ibi Moderni in authen. sed nouo iu- C
re. C. de ser. fug. ꝙ stante statuto, ꝙ pro tali delicto debeat
amputari manus: illud debet intelligi de manu vtili: cùm
alias amputando manum inutilem & aridam non satis fie-
ret statuto, cùm membrum inefficax, dicatur mortuum: &
dicitur deesse, quod inutile est, vt dicit glo. in c. fraternita-
tis. de frigi. & male. Et ad ista faciunt plura, quę de actu inu
tili dicit Fely. in c. ex tenore. in 3. col. de rescript. & Iaſ. in l.
vt pactū. col. penult. & fi. C. de trāsa. & in l. 1. de offic. eius.
Accedit etiam ad hoc, quod dicimus de episcopis nulla-
tenen. & comitibus Palatinis, qui non dicuntur propriè ta
les, sed abusiuè, vt latè tradit Iaſ. in l. id quod. nume. 25. de
leg. 1. Adeo, quòd voluerūt And. Sicul. in tract. de præstan.
card. in 3. q. primæ partis. colum. 3. post Bald. in aut. licen-

D tiam.C.de episcop.& cler.dispositionem illius authen.nõ habere locum in episcopis, qui habent episcopatus apud Sarracenos, quorũ nullos capiũt fructus.quod reassumũt latè Moder.Mediolanen.in memorialibus iuris in vers.comes.Nam ex quo non habent reditus,dicuntur habere nomina ventosa,vt dicit Ias.in l.1.in 2.col.ff.de offic.eius.Nã si re priueris,nec nomen habere mereris,vt dicit gl.in cap. cor episcopi.68.dist.Et tradit Præpos.Alexan.in ca multis 17.distinct.Et Paulus de Cast.in consil.307.lib.2.Patet etiã de cardinalibus Rauennaten. qui non merentur dici cardinales,cùm effectu careant.vt dicit glo.in cap. pudor.32. quæst.2.& Abb.in cap.bonæ.el 1. in 2. col. de postul. prælat. Et idem de canonicis Mediolanen.dicendum, qui cardinales appellantur,vt dicit Rochus in tract. consue.fol. 22. in 2. colum.Nam sicut rex Scacorum,nõ dicitur propriè rex, sed abusiuè,vt dicitur in d.cap. pudor. ita & isti beneficia sine reditibus non dicuntur veri,sed abusiui: quia vt dictum est, verba cum effectu debent intelligi, vt latissimè tradit Moder.Bononien. in l.1. in 6.& 7.col. C. de sicariis.Cum igitur dicta beneficia in reditibus effectum non habeant, non debent sub istius regulæ dispositione de beneficio loquenti comprehendi,quia verba regulæ debent in potentiori significatu intelligi,iuxta ea,quę tradit Iacobus Bu[illegible] in tract.term.in princip.& Abb.in c.ex publico.de con[illegible] coniug.& Alexandrinus in c.rursus.in primo notabili [illegible] cle.vel vouen.Plura alia pro ista parte adduci possent, [illegible]

F in calce istius q.remissiuè complectar.

Pro parte affirmatiua,ꝙ ista regula intelligatur de beneficiis possessis absq;perceptione fructuũ,facit primò, [illegible] ea,quæ in potentia sunt,reputantur esse in actu.l.pen[illegible] testamen.mili.tradit Ias.in l. 2.C. de inoffic. testam.& [illegible] quædã puella. in 2.col.ff.de iur.omn.iud. & dixi in §.penales.in fi.inst. de actio. Sed beneficiũ quodlibet ecclesiasticum est in potentia habendi reditus, vt tradunt omnes in c.de multa.de præb. vt ibi notat Petrus de Ancha.in secundo notabili,& Salyce.in l.cùm in te.in fina.C. de [illegible] ante nuptias. igitur tale beneficiũ reputabitur effectiuum quo ad effectũ,vt dispositio istius regulæ in eo verificetur.

Præterea,pro ista opin.facit optimè cõsil.Decij [illegible] puncto.vbi probat beneficiũ, quod nullos habet [illegible]

posse cum altero permutari: quia dispositio loquens de A
permutatione beneficiorum, locum habet in dictis beneficiis, vt ibi per eum. Breuiter, omissis multis, quæ hîc dici possent, pro resolutione istius q. arbitror duos casus esse distinguendos. Primus est in beneficiis, quæ nunquam habuerunt aliquos reditus, nec sperantur habere. Secundus casus est in beneficiis, quæ tempore suæ fundationis habuerunt reditus, sed calamitate temporum perierunt, vel ad tempus auferuntur, ratione alicuius priuilegij.

Primo casu pro firmo teneo, in talibus beneficiis regulã non procedere, ne sit imposita verbis: nã non existimo aliquem ita insanũ reperiri, qui super beneficio nullius valoris litem mouere, & se pro nullo commodo obseruationi istius regulæ subiicere velit, vt nihil aliud inde, quàm im- B
probi impetrãtis cognomẽ consequatur: nã proculdubio hoc factũ non prudẽtis, sed parum rebus suis prospiciẽtis videtur. quid enim aliud est de beneficio nullius valoris litem & tragœdiam mouere, quàm de vmbra Asini, vt est in prouerb. disputare? Sic igitur ex quo talia beneficia sunt ventosa & abusiua, teneo in talibus regul. non verificari, per ea, quæ in parte negatiua dicta fuerunt. Ex quo infertur, bene iudicasse Rotam in illo Tarraconen. quicquid dixerit Decius in d. consi. 210.

Secundo casu puto reg. in tali beneficio procedere, quia licet de præsenti beneficium reditus non habeat: tamẽ ab initio habuit: & sufficit, q; à principio tẽpore erectionis beneficiũ omnia requisita beneficij ecclesiastici habuerit, C
arg. gl. notabilis, in verbo, canonicis. in c. statutum. de resci. lib. 6. vbi dicitur, q; sufficit tempore cõmissionis fuisse canonicum, licet postea desinat esse. Ita dicit ibi gl. quam commẽdat Dec. in c. post cessionem. in 10. col. de probat. cum concord. vt scribit Soci. consi. 81. in 3. col. lib. 3. Et ista opin. ex hoc solo tenenda est, vt possessoribus faueamus, pro quibus ista reg. principaliter edita fuit in odium molestantium. Et quia ista beneficia, vt dixi, sunt in potẽtia reperandi reditus, & isto casu inspicimus, quod euenire potest. l. sed an vltrò. ff. de neg. gest. Nam sæpe de facultatibus suis ampliùs, quàm in iis sint, sperant homines, vt dicit text. in §. in fraudem. inst. quib. ex caus. man. non licet.

Hinc videmus, quòd habẽs ecclesiam parochialẽ, cuius

Dalius maiorem partem fructuum possidet, tenetur promo
ueri infra annum ad sacerdotium, aliás priuabitur, iuxta c.
licet canon. de elect. lib. 6. Et tenet Rota decis. 61. in qua-
dam addi. in no. licet secus, quo ad c. de multa. quia illud
respicit nudam assecutionem fructuum: sed c. licet. admi-
strationem curæ, & sic exercitium: sicut regula ista respicit
etiam possessionem, non autem perceptionem fructuum,
& hoc priuilegium annalibus possessoribus ratione posses-
sionis, non ratione fructuum cõceditur, quia hoc non vi-
detur necessarium, etiam in re in qua fructus percipiũtur,
per l. Titia. cum ibi not. ff. de solu. l. litibus. C. de agric. &
censi. lib. 11. Sufficit ergo quòd quis faciat actus pertinen-
tes ad possessionem, licet fructus non percipiat, vt pu-
E agrum colere, & similia, quæ notat Pau. de Cast. in l. 3. C.
reg. & Bal. in l. indicia. C. de rei vend. Sic igitur concludi-
quòd possidens beneficium, licet fructus non percipiat,
vtitur priuilegio istius regulæ: quia licet fructus corrobo-
rent, & magis possessionem firment: non tamen sequitur
quòd sine ipsis possessio capi, & retineri non possit, vt e-
tiam latiùs probat Claudius Aquen. in repet. l. Cellius. §.
col. versi. qualiter autem. ff. de vsucap.

Et ex istis ad plures alias consimiles, & affines quæstio-
nes inferri posset, videlicet, an statuta, vel pacta de solen-
dis gabellis de animalibus, intelligatur de mortuis, an et
viuis? & nũquid statutũ imponẽs pœnã manus, cõprehen-
dat manũ aridã & inutilẽ? De quibus quæstionibus videF
dum est per Fel. in c. inter cæteras. 4. col. de rescrip. per Fi-
lippum Franc. in c. fi. in 2. notabili. de homicid. libr. 6. per
Paulũ de Cast. in l. institor. §. de eo. in fi. de instit. per Bal-
der. post Bar. in l. quòd te. in fin. ff. si cer. pet. cum sexcen-
concor. congestis per nouissimos Asten. in tract. forma-
fol. 7. in prima & 3. col. quia omnia addi possunt ad text.
c. 2. de transla. episcopi. & ad l. 3. §. quòd si quis. ff. arbor.
fur. cæs. quæ solent ad hoc propositum allegari, quòd ad-
lum & inutile æquiparantur. Quibus conuenit illud quod
dici solet, vanos, & insulsos homines non nisi nomine tan-
tùm homines esse, vt inquit Cicero in Offic. & est text.
c. multi. 40. dist. Tales enim non veniunt appellatione ho-
minum, sed iumentorum, quorum similitudinem gerunt
iuxta ea, quæ dicit Abb. in c. prudentiam de offic. deleg.

QVAESTIO QVADRAGESIMAOCTAVA. A

QVAERO, an possessori annali excipienti de regula, obstet confessio procuratoris sui resultans ex commissione causæ super molestationibus infra annum dictæ possessionis facta, quam commissionem ipse possessor post annum ratam habuit?

SOLVTIO. Hodie, quæ numeratur 20. Octob. M. D. XXIII. ista difficultas per R.P.D. Marcellum de Crescentiis in Rota proposita fuit in vna causa Agrigentina decanatus, in qua quidã Ioan. Guerrerius decanatũ possessum per Antoniũ impetrauerat: & cùm in partibus corã iudicibus secularibus regiis contenderetur, procurator possessoris in curia super iactationibus & molestationibus commissionẽ contra dictũ Ioan. impetrantẽ post 16. dies impetrationis ipsius obtinuit. quo quidem tempore satis dubi- B tari poterat, an procurator prædictus verisimiliter in curia Rom. & in tam breui tempore notitiam de molestatione suo principali facta Agrigenti, habere poterat? Euenit, q̃ post aliquos dies idem possessor constituens alios procuratores, ratificauit gesta per primos. cúmq; in curia litem iam impetrãs prosequeretur, possessor excipit de ista regula: impetrãs replicat regulam, pacificũ possessorem requirit. ipse verò non erat pacificus, igitur, &c. quòd non esset pacificus ostendebat ex commissione prædicta per dictum procuratorem impetrata, in qua fatebatur principalem suum molestari: quæ quidem cõmissio per ipsum possessorem ratificata fuerat. Dubitatũ fuit, nunquid illa confessio ad probandum illum pacificum possessorẽ non fuisse, sufficiat? Cõclusum fuit per omnes Dominos, excepto vno, quòd non. Ratio istius decisionis fuit, quia ista regula principaliter in odium impetrantium, & in fauorẽ possessorum condita fuit. Ergo vt fauor possessoris cõseruetur, probatio non pacificæ possessionis, ex qua est obiectus, dari debet, & per concludentes probationes probari, ad effectũ, vt præsuppositio pro possessore, & contra impetrantẽ inducta, tollatur. l. scire. §. scire. ff. de excus. tuto. cũ concord. vt per Felyn. in ca. pastoralis. in 4. col. versi. signa. de excep. Cùm igitur illa probatio ex confessione procuratoris resultans, non erat clara, nec concludens, quia poterat intelligi de molestia post vel ante impetrationem

D facta, quarum altera pacificam possessionem interrumpere poterat, altera verò non, talis probatio ambigua & dubia non debet admitti, per ea, quę dicuntur in c. in præsentia. de probat. eo maximè, quia illa commissio fuerat impetrata post impetrationem aduersarij: & sic eo tempore, quo verisimiliter procurator nō poterat habere notitiam molestię. Fuit igitur illa molestia potiùs imaginaria & præsumptiua, & ad cautelā inducta, quàm vera: potuit procurator confitēdo molestiam, quam ignorabat ad excludendum beneficium istius regulæ domino præiudicare, iuxta not. in l. 1. C. de pact. Debuit ergo in istis dubiis probationibus contra impetrantem, & pro possessione impetrato fieri, quia clara est regula iuris, in dubiis reo magis, quam
E actori fauendum esse. Hinc euenit, quòd ius tertij per illam supplicationem productum, non reuelat, quia non putatur clarum, quousque super supplicatione literæ emditæ sint: & ob eam causam res efficitur dubia, quæ probantē non releuat. Et in illa etiam ratione fundatur illud quod Rota in vna Cremonen. pensionis coram Domino Christophoro Panigarola. 10. Decembr. M.D. XXIX. concluſit, videlicet, quòd ad effectum incurrēdi priuationem ob non solutionem pensionis, non sufficeret notitia vaga & incerta, vel etiam, quòd procurator sciuerit, & dominus ratum habuerit: sed requirebatur clara & indubitata notitia principalis, quo ad incurrendum censuras & pœnas
C per ea, quæ scripsit Fely. in c. quoniam. §. porrò. col. ante pe. vt lit non cont. & in c. cùm cōtingat. col. pe. de rescrip.

QVAESTIO QVADRAGESIMANONA.

QVAERO, nunquid possessor pacificus dici possit ad effectum istius regulæ, si causa contra eum intenta annum nomine meo committatur per assertum procuratorem meum, quam commissionem ego post annum ratam habui?

SOLVTIO. Hodie, quę est 4. Februarij M.D. XXXIII. ista dubitatio per Dominos in causa Tudē. decanatus coram R. D. Ioan. Clerici pro parte negatiua decisa fuit. Et inter alia pro ista decisione adductum fuit dictum Bal. quod communiter approbatur in l. fin. C. ad Macedonianum, vbi ratificatio, quæ fit tempore quo actus nihil operatur, propter lapsum temporis, non valet, quia imme-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

obstaculum in medio, quod impedit, ne tempora, siue ex- A
trema coniungantur. Sed in quæstione præsenti, licet com
missio facta fuerit infra annum possessionis, ex quo tamẽ
illa non valebat ex defectu mandati, & ratificatio venit
post annum, est dicendũ, possessori nullum detrimentum
afferre, quia res deuenit ad casum, à quo incipere non po
terat. arg. c. si eo tempore. de rescript. li. 6. Et quia ratifica-
tio per dominũ de actu nullo potest fieri in præiudicium
sui, non autem in damnum alterius, vt dicit decis. 1. de pro-
in anti. ratificatio enim debet fieri infra tempus, infra
quod actus geri potest: vulg. l. bonorum. ff. rem rat. hab. &
gl. iuncto tex. & ibi not. Gemin. & Alex. in c. non solent. 2.
6. & hoc videtur in terminis exponere gl. in c. ratihabi-
tionem. de reg. iur. lib. 6. cum concor. vt scribit Alexand. in B
cons. 101. viso processu. col. 1. lib. 2. & in consi. 135. ponde-
tis his. eod. libro. præsertim, quia hoc casu per possessio-
nem annalem ante ratificationem fuit ius quæsitum pos-
sessori, & sic ratihabitio impeditur, vt dicit glo. in d. c. rati-
habitionem. cum concor. de quibus per Dec. in consi. 147.
in causa. col. pe. & consil. 226. in 2. col. & alibi sæpe, vt dixi
in d. c. ratihabitionem. Et in summa, ista est apud omnes
vera & recepta conclusio, quòd vbi de præiudicio alicuius
agitur, ratificatio locum non habet, vt habetur in dictis lo
cis. Et tradit Alexan. in cons. 78. viso & diligenter. in 4. col.
lib. 1. sed in casu isto est idem. igitur, &c.

Vltimò, pro ista opin. videtur esse glo. in c. nonnulli. de
rescrip. quæ vult, quòd cõmissio impetrata nomine meo, C
non potest per me ratificari, ex quo ad illam impetrãdam
requirebatur speciale mandatum. Et ista est vna de fallen-
tijs, quę dantur ad regu. ratum. de reg. iuris. lib. 6. quam ad
hoc ponderat Felv. in cap. causam. el 1. in penult. & fin. col.
vers. fallit tamen. de indic. quod est multùm notandum in
proposito quæstionis nostræ.

Accedunt prædictis, quæ in vna Hiporigen. parochialis
coram D. Nicolao de Aretio de mense Iunio M. D. XXI.
Nota tenuit, videlicet, quòd lis mota per assertum procu-
ratorem post obitum collitigantis ad effectum regu. de
subrogandis, ratificari non possit. Pro qua decisione fa-
cit ea, quæ scribit d. Anto. in c. cùm venissent. in fi. de re-
in. spoliato. vbi dicit, quòd si aliquis tanquam procurator

D meus possessionem huius beneficij pro me capit: & deinde ille assertus procurator ab alio spolietur, non peteo ego ad effectum, vt mihi actio spolij competat, possessionem illam ratam habere. Ita dicit ibi dominus Antonius & asserit Rotam ita tenere. Cuius dictum latè sequitur, & comprobat Alex. in l. quòd meo. in 2. col. ff. de acquirend. possessione. Reliqua circa præsentem quæstionem videnda erunt in regula de triennali, vbi eandem quæstionem, quæ ibi in facto contingit, scribam.

QVAESTIO QVINQVAGESIMA.

QVAERO, an possessio annalis ad producendam exceptionem illius regulæ, sufficiat, quòd adsit tempore impetrationis, citationis, aut sententiæ, licet
E postea desinat esse?

SOLVTIO. Ista quæstio per Dominos meos in Rota in causa Hispalen. Scholastriç coram D. Nicolao Aragon de mense Octob. M. D. XXXIII. discussa fuit. Et quia casu ex alio cap. tunc fuerat resoluta, inter loquendum dictum fuit, possessionem annalem, pacificam saltem tempore impetrationis requiri debere, quo tempore aliarũ qualitatũ hîc requisitarum expressio fieri debet, prout regula hîc in prima sui parte disponit. Vnde sicut sufficit dictas qualitates impetrationis tempore adesse, licet postea cessent, per not. per glo. in versi. canonicis. in cap. statutum. de elect. libro sexto eodem modo, & qualitas possessionis annalis ad producendum istam exceptionem sufficere debet
F tempore impetrationis interuenire, licet postea possessio perdatur. Quia exceptio ex annali possessione præcedente impetrationem nascitur, non ex sequenti, vnde saltem impetrationis tempore iam esse annalem, ad effectum vt impetrans seruare hîc contenta teneatur, & possessori exceptio regulæ competat. & hoc clarè innuunt verba istius regulæ ibi, per annum immediatè præcedentem, &c. Nec obstat, si dicatur, quòd si possessor post impetrationem actoris desinat possidere, impetrans non poterit vsque ad sententiã causam prosequi, vt hîc dicitur. Quia illud esset verũ, quãdo ageretur possessorio, sed regula ista secundũ Dominos, vt etiam inferiùs in alia q. dicetur, petitorium concernit, super quo possessor ad iudiciũ trahitur, & super quo debet dari sentẽtia, vt innuũt verba tex. ibi, & ea-

quæ

quare sibi ius non competat, &c. non igitur refert, nec re- A
quiritur reum cõuentum tempore prosecutionis causę, vel
sententiæ, sed tempore impetrationis annalem fuisse, quo
ad hoc, vt impetrans implere debeat, quod ei incumbit:
quia forma illi per istam regulam imposita est, quæ cùm
odium impetrantem concernat, & in sui odium introducta
sit, debet ad vnguem obseruari, & ideo causam contra reũ
conuentum vsque ad sententiam prosequi tenetur, vt hic
dicitur. facit clemen. 1. vt lit. pen den. & cap. 1. & 2. eod. titu.
lib. 6. Nec ista regula requirit sententiam contra possessorem ferri, quia non respicit factum possessoris, sed impetrantis: & ideo regula impersonaliter loquitur, quòd eam prosequi teneatur: & sic, licet reus conuentus desinat esse possessor, hoc facere tenetur, iuxta l. properandum. §. sin B
autem reus. C. de iudic. quia defectus rei actorem nõ prosequentem excusare non debet. Quod ex eo etiam suadetur, quia licet regula faueat possessoribus: est tamen principaliter in fauorem publicum introducta, vt lites terminentur, vt dixi superiùs in quadam quæstione, ponderando verba regulæ, ibi: vt improbi exquirentium lites motus reprimatur, &c. & genus pœnæ Cameræ apostolicæ applicando. Et ideo impetrãs causam terminari facere, intra annum adstringitur, ad effectum, vt litis euẽtu videatur, an impetrans improbus litigator fuerit, & puniatur, vt sic molestatores iniusti ex grauitate pœnæ deterreantur, aliique impetrantes cautiores in posterum reddantur, cùm se per regulam ita interpretatam ad causam vsque ad sententiam C
prosequendam adstrictos esse cognouerint. Discántque pariter, non nisi ex claro & bono iure, impetrationes suas obtinere, & possessores ex eodem ad iudicium euocare: & hoc est, quod verba istius regulæ præ se ferũt, ibi, specificam, & determinatam causam, ex qua clarè constare potest, quòd nullum ipsi possessori in dicto beneficio ius competit, &c. Non igitur curandum est, an reus dimiserit possessionem, vel ne. Quia sufficit eum per annum immediatè præcedentem impetrationẽ possidere, vt dicitur hic: vnde post citationem desinit esse possessor, nihilominus exceptioni regulæ locus erit.

Ex quibus omnibus adparet in prosecutione causæ priuati factum non tam considerari, quàm publicum: arg. eo-

D rum, quæ not. Bart. in l. agratia. ff. de ter. amot. cum similibus. Ex quo infertur, priuatam personam facto suo à lite se abdicando interesse publico præiudicare non posse, vt nota. in l. 1. ff. ad Tertul. Imò si possessor post motam litem possessioni cessisset: nihilominus à dicto impetrante damna & interesse, quæ possessionem suam contigissent, repetere posset, per istum text. arg. glo. in cap. præsenti. de officio. ordina. lib. 6. & cap. cæterùm. de dona. Possessio igitur ad effectũ prosecutionis causæ, de qua loquitur ista regula, nihil facit: nam sufficit qualitatem possessionis adesse tempore verbi, id est, tempore impetrationis, iuxta vlpia. l. in delictis. §. si extraneus. de noxal. Et hoc dicẽdum indet dictio, Exnunc, quæ extremitatem principij refert, i
E cundum glo. in clemen. 2. de hæred. & in clemen. 1. de patronat. cum similibus.

Nec obstat, si dicatur regulam ita demũ impetrantem stare, quando per possessorem annalem opponitur, & videtur requiri qualitas possessionis tẽpore exceptionis: cùm hæc exceptio fauore possessoris inducta sit: & ita modo bene quadrat, quod dicitur in d. l. in delictis. §. extraneus. videlicet, ꝙ qualitas adiecta verbo, debeat adesse tẽpore verbi, id est, exceptionis proponendæ, cum exceptio non detur non possessori. Sed ad hoc respondetur, quòd possessio sequens impetrationem, non est illa, quæ impetrantem afficit, sed præcedens: vnde impetrans tempore suę impetrationis ad faciendam mentionẽ possessionis
F præcedentis, non sequentis, adstringitur, & tunc requisita regulæ circa expressionem nominis & gradus tunc possessoris adstringitur. Vnde ex quo impetratio semel facta fuit, dato, quod possessor post impetrationem desinat possidere: impetratio, quæ à principio fuit nulla, non conualescit, quominus reus conuentus tunc possessor excipiat de regula possit, dato, quòd tempore exceptionis nõ possideat. Et ad illud dictũ, ꝙ qualitas adiecta verbo, & correspondetur, quòd illud dictum procedit, quando qualitas non habet tractum successiuum, sicut possessio, quæ non casu potest qualitas verificari, secundùm aliud tempus. Ita notabiliter illud dictum limitat & declarat Cardina. Zabarel. in repet. c. perpendimus. in 8. colum. de senten. excommuni. Vbi etiam aliam limitationem ponit, quam videas

pro quibus allegat bona iura. Et ita reperio tépore Sixti, A secundùm istam opinionem excellentissimos Doctores in quadam causa Burgen. Abbatiæ de Villalbuca, consuluisse, vt patet in primo volumine consiliorum Ioan. Aloisij Tuscani Mediolanensis aduocati tunc consistorialis, fol. 43. Quibus accedent ea, quæ in illa quæstione, De possessore cedente dicam.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAPRIMA.

QVAERO, nũquid regula ista inhabiles ipso iure etiã per extrauag. Bonifacij, Pij, Alexand. & Iulij, contra non soluentes annatas editas, vel quemcunque alium inhabilem defendat?

SOLVTIO. Respondetur, quòd sic, quia ista regula non recipit restrictionem de habilitate. Nam licet iura loquen- B tia de personis, intelligi debeant regulariter de habilibus: l. 1. C. de sacrosan. eccle. & vulg. l. vt gradatim. ff. de mu. & ho. hoc tamen fallit, nisi constitutio respiciat animæ vel rei publicæ commodum: quia tali casu lex generaliter loquẽs, intelligitur etiã de inhabili, vt est tex. singularis in l. si quis in graui. §. vtrum. versic. is quoque. ff. ad Sillan. quem ad hoc pro singulari notat Iaſ. in l. qui seruum. in tertia col. ff. de verb. oblig. Et priùs Alexan. in l. cùm mulier. in pen. col. fol. mat. & And. Sicul. in c. 1. col. 24. de constitu. & in cap. nouit. num. 233. de iud. & in rub. de rescript. in clem. col. 11. & in rub. de reb. eccl. non alien. in 4. colum. num. 19. & col. 73. nu. 225. & alibi sæpe, vt latiùs scripsi in §. in personam. instit. de actio. Sed ista regula respicit fauorem reipubli- C cæ, cuius interest lites reprimi, vt dicitur in l. properandũ. de iudic. vt dixi superiùs in primis quæstionibus istius regulæ. Ergo debet generaliter de quocunque possessore intelligi. Et ita semper ista regula interpretata fuit. Inhabiles igitur quomodocunque inhabilitati, ista regula defendũtur, quæ sola detentione satisfieri videtur, secundùm interpretationem longæuam Rotæ.

Limitatur tamen ista nõ procedere in duobus casibus. Primus casus est in inhabili, ea inhabilitate, vt nec etiam rem detinere possit, prout est hæreticus, cuius non solùm possessio, sed etiam nuda detentio rei prohibita & dãnata est à lege, vt probat Card. Alex. post gl. ibi in cap. quo iure. 8. distinct. de quo statim dicam in sequenti quæst.

D Secundò fallit in eo, de cuius non titulo notoriè constat, quia talem non defendit regula, ne malitiis & fraudib. detur locus, contra cap. sedes. de rescriptis. facit, quod tradit Iason in l. 1. in prima colum. ff. de operis noui nuntiatione. vbi dicit, quòd licet in dubio nuntiatio noui operis, de qua in veritate nuntianti nullum ius competit, debeat attendi, & liget: vt ibi est text. vbi tamen notoriè constat de non iure nuntiantis, talis nuntiatio debet sperni. Nam regula ista loquitur in eo possessore, de cuius titulo ignoramus, vel sumus in dubio, an habeat titulum, vel nō: quia licet in rei veritate titulum non habeat, dummodo illud notorium non sit, defenditur à regula: secus, vt dixi, in notorio: arg. eorum, quæ dicit Abb. post Innocen. in c. eccle-

E de causa pos. & proprie. & in cap. ex parte. circa fi. de re spol. cum concord. & scribit Alexand. in l. naturaliter. §. hil cōmune. ff. de acquir. poss. qui volunt, quòd licet regulariter expoliatus restitui debeat: fallit tamen, nisi notorie de non iure expoliati constaret. Regula igitur ista debet intellgi de detinente, quem credimus habere aliquem titulum. Nam possidens per annum beneficium sciente & patiente impetrante, qui prætendit ius habere, præsumitur ex possessione illa annali titulum habere, vt dicunt Do. in c. 2. in fi. si de inuesti. feu. inter domi. & vasal. & in c. Titius. in fin. si de feu. contro. fue. cum concord. vt per Mo. consulentes, videlicet, Stephanum Bertrandum in cons. 1. in 10. col. nu. 56. in 1. vol. & ante ipsum hoc sequitur Do-

F mi. in consi 14. circa fi. sed quicquid sit de iure in spoliatum.

In hac regula tamen cōtrarium seruatur, quia siue notoriè de nō titulo annalis possassoris cōstet, siue non cōstet impetrans seruare tenetur hîc contenta: & sic si possessor nullum ius habet in prosecutione litis, condemnabitur à sua intrusione cum fructuum restitutione amouebitur.

QVAESTIO QVINQVAGESIMASECVNDA.

QVAERO, an regula ista defendat hæreticum?

SOLVTIO. Dominus Guliel. Cassiodorus audiens egregius & diligens in quibusdam suis collectaneis decisionum nouissimarum Rotæ, discutit istum articulum pro vtraque parte, & certè, iudicio meo, impertinenter. Nam ex quo super isto puncto, vt ipse refert in vna causa Illerdend. præposituræ, de annis M. D. XIX. & M. D. XX.

cor-

ciam D.Paulo Capisucco iudicauit Rota, quæ mota fuit A
ex tantùm ratione iuridica: superuacuũ videtur argumen
ti contraria contexere, & illa quidem minùs efficacia, quę
occupatis viris legendis melioribus impediti, negotium
dare possunt. Visum igitur est mihi solùm circa illam ratio
nem decisionis, qua tunc Rota mota fuit, insistere: quæ si
vera est, nõ attinet ampliùs scholasticorum more rem per
cohortationes in dubium refricare: sin autem ratio non
subsistit, alia fortior quærenda erit.

Ratio igitur decisionis in illa causa Illerden. fuit, quia in
hæretico reprobatur à iure nõ solùm possessio, sed etiam
detentio ipso iure: vt tradunt gl. Dom. & Alexand. in c. quo
iure. 8. distin. vbi igitur nõ datur possessio, nec detentio, re
gula non procedit. Ista est summa decisionis Dominorum B
comprobata multis rationibus. sed ista cæteris est efficacior, & magis proxima: aliæ verò ab extra tendunt.

Videndum est igitur, num ratio ista subsistat: & certè nõ
video vbi probetur in iure, quòd hæreticus priuetur ipso
iure detentione, & quòd talis detentio adeò in eo sit dam
nata, quòd illi defensio istius regulæ prohibeatur: cùm igi
tur nõ reperiatur hoc iure cautũ, erubescimus sine lege lo
qui. c. ego solis. 9. distin. facit tex. in c. illa. ne sede vac: Nam
vt inquit Bald. in c. nihil. de elect. quod lege nõ cauetur, in
practica nõ habetur, quia paria sunt, aliqua sine lege face-
re, vel contra legẽ, vt ipse idem Bal. dicit in ca. in Genes. in
fi. col. de electio. sequitur Ias. in l. singularia. in 7. col. ff. si
cer. pet. Hinc illud emanauit, quod Ant. de But. dixit, quòd C
possumus iudicare contra communem opi. nõ habentem
casum legis pro se, vt refert Ias. in l. illam. C. de colla.

Pro qua opin. adduco duas rationes iudicio meo effica
ces. Prima est, quia, vt dictum fuit suprà q. proxima, regula
illa restrictionẽ de habilitate personarum non recipit: sed
quicunque inhabilis, & nudus detentor tueri se regula ista
potest, quia non tam possessoribus ipsis fauet, quàm impe
trantes insequitur: & sic principaliter regula inducta est in
odium exquirẽtium lites, sed istud odium calumniosè im-
petrantiũ nõ purgatur, nec cessat propter hoc, quòd pos-
sidẽs sit hæreticus: ergo debet habere locum regula, quia
propter hoc hæreticus non manet impunitus, cùm possit
ab alio impetrante seruante requisita in regula priuari bo-

D neficio, & amoueri à possessione. Nec obstat, quòd hæreticus expoliatus non restituitur: quia hoc non facit quominus vti non debeat regula: quia videmus execrabilem expoliatum non restitui. Vt cõclusit Rota in vna Ginen. prioratus coram R.P.D. Petro Vortio, de anno M.D.XXX. per rationes, & autoritates, de quibus inferiùs in quæstio. de execrabili, & etiam in regula de triennali, in 10. quæst. dicam, & tamen ille vtitur beneficio istius regulæ, & etiam de triennali, vt meminit Cassiod. hîc. Et dicam latiùs vtroque loco. Igitur argumentum non est concludens.

Secunda ratio est, quia videmus, quòd licet hæreticus sit priuatus ipso iure beneficiis: tamen non potest amoueri, nisi prius citetur, & sententia declaratoria contra eum

E promulgetur, vt dicit text. in c. cùm secundum. de hæresi. lib. 6. Et hoc idem est in execrabili, vt patet in ca. licet episcopus. de præbend. lib. 6. Sed antequam declarentur, tutum est eos beneficia detinere, quia hæresis vel execrabilitas facultatem facti non auferunt, quia talis facultas non potest nisi à iudice tolli. Nam fieri nullo pacto potest, vt dicit lex, quominus quis aliquid detineat, vel de facto faciat, vel etiam in seipsum sæuiat, nisi prohibeatur à iudice, vt nato titu. ff. de his, qui sibi mor. consci. Nam licet lex prohibere possit detentionem iuris: non tamen potest prouidere quin aliquis si vult beneficium de facto non occupet, & illa detentio facti sufficit, quo ad istam regulam secundum interpretationem Dominorum.

F Non obstant notata in d. c. quo iure. quia licet illa negari possent, cùm nõ sit lex aliqua hoc prohibens: nihilominus dici potest, quòd illa detentà, quæ prohibetur hæretico, debet intelligi in dubio de detentione iuris, non autem de detẽtiõe nudi facti, qua sola cõtenta est regula ista: quia secundùm communes regulas, appellatione detentionis intelligitur de detentione iuris, non facti, vt latè tradit Alexan. in l. 1. in prin. in 16. col. versi. quærit Bart. ff. de acquir. poss. Et licet dicta decisio istis rationibus expugnari potest, tamen in iudicando magna est autoritas illius glos. Gemin. & Præpositi, licet nihil allegent. De hoc tamen in regula de triennali adhuc aliquid dicam. Et ista omnia quæ dicta sunt, procedant in possessore hæretico: in impetrante verò hæretico, dixi superiùs in tertia quæstione.

QVAESTIO QVINQVAGESIMATERTIA. A

QVAERO, an ista regula defendat possessorem priuatum beneficio, ob non solutionem pensionis?

SOLVTIO. Rota istũ casum de anno MD. XXIX. mense Octob. corã Staphileo deciderat, vt adnotauit D. Pet. And. Gãmarus auditor insignis in memorialibus suis. Et cõcluserunt Domini, ꝙ talis possessor regula nõ defendatur. Ratio fuit, quia licet ista regula sit inducta in odium impetrãtis, tamen ex quo consentiens pensioni, videtur à principio cõsensisse priuationi ob nõ solutionẽ, nõ debet adiuuari regula, nec potest in hoc cõqueri, quia cõsentienti & volenti non fit iniuria: vulg. l. scienti. de regu. iur. lib. 6. Et sic isto casu initium attenditur: argu. eorum, quæ dicit Lap. alleg. lib. 24. Hinc est, quòd licet paupertate oppressis soleat cõcedi beneficiũ c. Odoardus. de solut. secus tamẽ est in debitore pẽsionis, vt dixi latè in tract. signaturæ. B

QVAESTIO QVINQVAGESIMAQVARTA.

QVAERO, an regula ista defendat execrabilem possessorem annalem?

SOLVTIO. Potest dici quòd sic, quia defendit quemlibet detentorem, dummodo detentio nõ sit improbata à iure, vt in hæretico, de quo proximè quæst. 52. dixi, & in execrabili expeditum videtur: quia pluries fuit dictum in Rota, execrabilem saltem detinere: quia à detentione nõ reperitur prohibitus, quinimo neque possessionem amittit, sed vt ea priuetur, debet priùs citari, vt patet in c. licet episcopus. de præbend. lib. 6. & faciunt ea, quæ dicit Petr. de Anch. consil. 117. C

Sed pro vera resolutione istius q. distinguendi sunt duo casus. Primus est, quãdo beneficia incompatibilia non detinentur vltra tempus contentum in d. extrauag. execrabilis. Et tali casu, quia datur possessio, aut saltem detentio, iuuatur ista regula, & ita procedit tex. in d. ca. licet episcopus. Secundus casus est, quãdo execrabilis detinet beneficia vltra tempus præfixũ in d. extrauag. & tunc, quia extrauag. prædicta seruationẽ inducit, cum decreto posset teneri, execrabilem nõ defendi ista reg. Ratio est, quia per decretũ reseruationis annihilata & improbata fuit quælibet possessio, & facti detẽtio, vt dicit notabilis decis. 1. in titu. de rest. spol. decis. 1. in antiquiori. Et vbi nõ datur possessio

D vel detentio, ista regu. non habet locum. Hinc voluit Rota in vna Gienen. de qua in proxima q. faciam mētionem, quòd talis expoliatus non restituatur. Quod etiam tenuerūt Moder. in tract. reseruatio. in 41. effectu. Sed quicquid sit, Rota tempore meo tenuit vtroque casu contrarium, quia ex quo ista regula nullum requirit titulum, neque bonam fidē, quælibet occupatio sufficit in odium impetrantium beneficia possessorum viuentium certo modo.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAQVINTA.

QVAERO, an regula ista obstet impetranti beneficiū per alterius assecutionē, vel per nō promotionem.

E SOLVTIO. Quidam antiqui Doct. vt Ioachi. de Narnia. Ioan. Aloisius Tuscanus Mediolanen. & alij plerique tenuerunt, regulam hoc casu nō habere locum, vt apparet lib. 1. & 14. allegat. illorum temporum: moti hac tantùm ratione, quia regula loquitur de beneficio vacante persona alterius, quàm possessoris, & sic ex antiqua vacatione ante possessionem annalem, vel post, & tali casu impetrāti post possessionem annalem obstat regula. sed hæc non verificantur in vacatione cōtingente ex persona possessoris, eo maximè, quia ista est quædam priuatio iuris.

Tamen quicqnid ipsi dicant, Rota contrarium tenuit.

F vt refert hic Glossator in fin. & sequitur d. Guliel. in collecta. decisionum Rotæ. Et ita etiam in vna causa capellanie Placen. coram d. Staphileo 29. Octob. M. D. XXIX. consulsum fuit, vt attestatur d. Pet. And. Gammar. in quibusdam suis memorialibus decisionū Rotæ. Ratio decisionis fuit, quia ista regula indistinctè loquitur: ergo non est facienda differentia, an aliquis ex persona possessoris, vel alterius impetrauerit: quia dummodo aliquis sit intrusus per annum anteà, & pacificè per dictum tēpus possideat, erit locus regulæ, & hoc idem in execrabili, & non promoto locū habebit: quia illi antequā possessione priuētur, possint per annum beneficia detinere: & talis possessio, siue detentio ante sententiam consideratur à iure, vt patet in cap. licet episcopus. de præb. lib. 6. vbi tex. disponit execrabilem antequā citetur, à possessione amoueri nō debere, ex quo adparet possessionem illam ante amotionis tempus colloratā dici posse. Hinc est, q. est locus restitutioni, si ille expolietur, vt dicit Compilator decisionum Rotæ in tit. de re-

est.spolia.decis.3.in vltima additione. A

Sed vlterius cogitanti videtur adhuc primam opin. sustinen posse, in qua Glossator hîc, & antiqui aduocati fuerũt. Ratio istius opin. est, quia illa impetratio, de qua hîc quęri tur, est quædã priuatio iuris: Et quemadmodum superiùs firmus in alia quæst. regula ista locum non habet in impetrante per priuationem, rationibus & argumentis, de quibus ibi latiùs dixi. Tum etiam, quia si constat possessorem esse execrabilem, adparet de notorio non iure eius, & per consequens eius possessio & detentio improbatur à iure, adeò ꝙ si spolietur, restitui non debet, sicut de hæretico superiùs diximus. & licet Compil. in d. decis. 3. tenuerit execrabilem expoliatum, esse restituendum, eius opi. vltra hoc ꝙ est vnius tantùm doct. nihil tamen pro sua opi. allegat. Imò contra eius opin. conclusit tempore meo Rota in vna Gienen. beneficiorũ coram R.P.D. Petro Vortio, nũc episcopo Aquen. M. D. XXXIII. die 8. Octob. cõtra Rodericum Lopez pro quodam capellano, & familiari Reuerẽ. Card. Gienen. aliâs Baren. vt ego tũc adnotaui, quæ voluit execrabilem expoliatum non esse restituendum. Pro qua decis. inter plura, quæ breuitatis causa omittuntur, allegatum fuit consi. Old. 227. vbi expressè tenet execrabilẽ non esse restituendum. & idem probat Rom. in cons. 499. & est decis. Dominorũ in antiquis. nu. 371. cum qua transit Abb. in disput. Titius. in 3. dubio. & in ca. in literis. colum. penul. de rest. spol. Corset. in tract. de rest. spol. fallen. 17. & 33. Nõ enim videtur iuri nec rationi cõsonum, vnde quis pœnam meretur, præmium & fauorem reportare. l. cõgruit. de offic. pret. & quia reseruatio d. extrauag. inficit etiam detentionem, vt probo superiùs in alia q. sublata igitur detentione, regula ista locum non habebit, nisi dicamus, prout in illa q. de hæretico dixi, execrebili prohiberi detentionẽ iuris, prout in dubio præsumitur, nõ autem detentionem iudi facti. quæ quo ad istam regulam sufficit: & quia regula de triennali execrabilem defendit, vt tenuit Rota, & ibi latissimè dixi: ergo idem dicendum esset in ista regula: aut eodem modo tenendũ esset in vtraque, nec titulus colorabilis in regula de triennali deberet illum iuuare: quia si execrabilis prohibitus est possidere & detinere, sine possessi. præscriptio nõ procedet, vt dicit reg. iuris: nec titulus quo B C

D ad possessionem aliquid facit, quãdo illa prohibetur, præsertim, quia Gemi. in d. cap. licet. negat execrabilẽ habere possessionem, neque titulum coloratum. Pro resolutione igitur istorum videnda sunt, quæ in dicta regula scribam.

QVAESTIO QVINQVAGESIMASEXTA.

QVAERO, an primus resignans possessor annalis defendi possit ista regula contra tertium resignatarii habentem causam à secundo resignante?

SOLVTIO. Ista quæst. fuit proposita per d. Iacobum Simonettam mense Iulio M. D. XXXI. in causa Hispalen. beneficiorum, & tunc prima facie fuit dictum per Dominos animo meliùs deliberandi, quòd non, quia talis resignans videtur habere improbam detentionẽ, adeò quòd spoliatus non restitueretur. sed nihil super hoc fuerat informatum sed ea omnia per Dominos fuerũt ex tempore dicta. Nec certè contraria opi. videtur firmior, quia clarum est, quod licet primus resignans ex resignatione, quam fecit, transferat titulum, & possessionem, vt dicit decis. in not. 23. tamẽ potest manere in detentione, quam non transfert, vt ibi dicitur, quæ sola sufficit ad se tuendum beneficio istius regulæ: quia, vt sæpe dictũ est, omnes intrusi, excepto hæretico, in quo reperitur reprobata detentio, iuuãtur ista regula, vt cõcluserunt sæpe Domini, & maximè in casu istis in quo detentio primi resignantis est tanti momẽti, quod si in ea perseuerasset per triennium, præsumeretur renuncessio, vt tenuerũt Domini propter æquitatem alleg. Lap.

F 89. In casu verò proposito si primus resignans non fuerit triennalis detentor, sufficit ergo sola asinina occupatio ut iuuet eum, quo ad exceptionem regulæ, sicut iuuat eum municatũ, homicidã, & alios criminosos & intrusos, non expoliatorem non violentũ, vt dicam in alia q. nec reperitur quòd in isto primo resignante detentio fuerit improbata à iure, prout tũc de improuiso dicebatur: quia hoc iure non cauetur, imò in hæretico, qui est cæteris peccatoribus deterior, quem Domini noluerunt iuuari regula, non reperitur reprobata detentio, nisi per dictum Geminia. & Alexandrini tenẽtis hoc absq; aliqua autoritate iuris. sed in hæretico potest decisio tolerari, ex quo habet saltẽ aliquos doctores egregios pro se: licet super hoc fuerit multum disputatũ. Sed in casu nostro nullus vnquã hic dixit, quod sit [illegible]

hæc detentio. sed pro opin. Dominorum vide quæ dicam A
in q. seq. Et interim tenenda est prima opin.

QVAESTIO QVINQVAGESIMASEPTIMA.

QVAERO, nunquid annalis possessor renuntians alteri beneficium suum, qui post renuntiationem in eius possessione per annum pacificè remansit, de ista regula contra impetrantem dictum beneficium per obitum resignatarij, excipere possit?

SOLVTIO. Iste casus in indiuiduo in Rota propositus fuit per R.D. Siluestrũ Dariũ 18. Decemb. M. D. XXXVI. in causa Burgen. canonicatus de Veruiesca, & tunc inter loquendum in partem affirmatiuam inclinabant Domini: quia renuntians continuauit suã possessionẽ priorẽ, quã habuerat ante resignationẽ post renũtiationem, ita quòd B
tempore impetrationis reperitur annalis. Præterea, facit, quia licet istius renuntiantis possessio per renũtiationem amissa fuerit, vt superiùs in proxima quæsti. dixi, est verum respectu possessionis ciuilis, quæ animo retinetur: secus verò respectu naturalis, quã per resignationẽ non dimisit, sed illam detinendo continuauit, vt dicit Cald. consi. 4. de renuntia. & decis. prima. de renuntia. in no. & propterea illa detentio, ex quo est annalis, debet esse in consideratione. Suadetur hoc, quia qui detinet, vtique possidere videtur, saltem largo modo, vt dicit Alex. in l. 1. in prin. in 3. col. num. 8. & §. adipiscimur. num. 9. ff. de acquir. possess. & videtur gl. in ca. causam. de præscript. Et ideo detentori C
interdictum recuperandæ detentionis conceditur, vt dicit prædicta decisio, & tradunt Inno. & alij in c. literis. de rest. spolia. & Alexan. in dicta l. 1. in prin. num. 66. & Inno. in c. superhoc. de renunt. Et secundum dictas decisio. ita Rota de anno M. D. XVI. coram d. Ioan. Staphileo in vna Segobien. Archidiac. pro N. de Roias. Et iterum coram R.P.D. Petro Vortio in alia Calagurtana abbatiæ de Logrogno pro Francis. de Sylua contra Aluarum de Gabredo 3. Nouemb. M. D. XXXI. iudicauit. Si igitur Rota restituit ad talem detentionem, vtique erit talis detentio considerabilis, quo ad istam regulam, quæ nullum titulum requirit. Et quòd in tali detentione habeat locum ista reg. tenuit nuper Rota 20. Maij M. D. XXXVIII. coram R. D. Io. Paulo Ptolomæo in vna Hispalen. capellaniæ sanctę Catharinæ,

D in qua Domini in hanc partem inclinabant, videlicet, regulæ esse locum: verùm, quia postea constitit per testes, Antonium del Corro, de cuius possessione annali dubitatur, non percepisse fructus post renuntiationem quam fecerat, & per consequens non detinuisse: & possessio ante renuntiationem non sufficiebat ad annum, nisi ingeretur cum detentione facta post renuntiationem, ideo ex isto capite non iuuit illum regula.

Et licet prædicta ita se habeant: nihilominus cõtrarium de iure sustineri posset, videlicet, q̃ prædictus detẽtor renũtiauit beneficio suo, non possit ratione prædictæ terioris possessionis annalis se tueri ex ista regula, sub textu quòd ante renuntiationem fuerat annalis possessor.

E Pro quo est diligenter considerandum, quòd triplex detentio. Quædam est iuris, quam tenent possidentes vsufructuarij. Alia est facti, vt colonorum & seruorum, quibus per Bart. & Alexan. in l. 1. ff. de acquir. possess. Tertia est meri facti, & bestialis, quæ dicitur asinina, de qua quuntur Doct. in l. 3. de acquir. possess. & est illa, quæ tentur ex nullo iure, sed de facto, & propria autoritate, qualis est ista de qua loquimur, retẽta per illum, qui renuntiauit iuri siue beneficio suo: quia, vt dictum fuit, per renuntionẽ huiusmodi, renuntiãs perdidit ius, & possessionem ciuilem & naturalem, vt latè probant decis. Rotæ in anti 67. titu. de renuntia. quæ incipit, nota quòd resignans, Et Io. And. Inno. & Abb. in cap. solicite. de restit. spol. &

F text. in l. 3. §. in amittenda. & in l. si quis vi. §. differentia de acquir. possess. & ibi not. expresse Alex. Solo enim animo vtraq; perditur, vt ibi dicitur. Ergo si adhuc ille, qui nũtiauit, insistit beneficio, dicitur de facto tenere: & ita fructus non acquirit, sed probata renuntiatione condemnabitur in eis à tempore resignationis, vt tenet Rota decisione 158. incip. licet reus. titulo de renuntia. in no. Et ita esse potest, quia iste talis, ex quo non habet titulũ, non possessionem, non habet colorẽ possidendi, & ideo ita lis condemnatio: secus verò, vbi haberet possidẽdi colorem: quia tunc à tempore motæ litis fieret condẽnatio, declarat Rota decisi. vigesimaquarta. titu. de restit. spol. no. Igitur ista detentio, quæ incepit à die resignationis tali detentori regulæ auxilium non præstat. Nec dicatur

quòd illa detentio fomentari videatur ex possessione A
præambula, quia hoc esse non potest. pluribus rationibus.
Prima, quia iste renuntians ante renuntiationem non de-
tinebat, sed verè & instè possidebat: & illa possessio per
renũtiationem fuit extincta & mortua, & sequens deten-
tio de facto de qua loquimur post renuntiationem incœ-
pit, & ideo non potest dici possessio conglutinata, nec
cum detentione continuata, sed magis de nouo acquisita,
ex eo, quia animus continuandi operatur nouam acquisi-
tionem, secundùm Bart. Ange. Imol. & Alex. in l. 3. in prin.
ff. de acquir. possess. quæ cùm non sit annalis, nec habeat
aliquod alimentum ex possessione anteriori, sed sit mul-
tùm diuersa ab ea, cùm aliud sit possessio, aliud detentio,
vt dicitur in l. stipulatio ista. §. hæc quoque. ff. de verb. obl.
& l. quòd seruus. ff. de acquir. possess. cum simil. vt ibi tra- B
dunt Moder. ex diuersis non fiet cõiunctio. l. Papinianus.
ff. de minor. cap. in præsentia. de probat.

Est igitur cõcludendum, istũ detentorẽ regula non iuua
ri. Nec obstat, quòd detentor habet remedium recuperan
dæ detentionis, si ab ea eiiciatur, vt decisi. 1. de renunt. in
no. quia illud est verum in detentore iuris & facti, qui ha-
bet colorem possidendi, vt declarat Alex. & Moder. in d. l.
1. in 16. col. num. 66. de acquir. possess. Secus verò est in de-
tentore asinino, & de facto, qui nullum colorem possiden
di retinet, vt colligitur ex l. 1. §. deiicitur. ff. de vi & vi arm.
Nam talis etiam de stylo hodierno Rotæ non restituitur,
quia restitutio non datur sine colore, iuxta doctrinam In-
no. in c. in literis. de restit. spol. Nam ex quo hîc deficit pri C
mum extremum, non potest agere spolio, iuxta no. in c.
consultationibus. de offic. deleg. Nec obstat dictũ Inno. in
d. c. super hoc. quia loquitur in prophanis: vt patet ex iuri-
bus allegatis per eum: licet Abb. in d. c. solicitè. aliter re-
spondeat, distinguendo, quòd aut ille qui renuntiat, stetit
longo tẽpore post cessionẽ in beneficio, & tunc præsumi-
tur iustè possedisse, quia potuit ius de nouo acquirere. &
ita procedit d. 1. decis. quod verisimile est, ad c. illud. cum
materia, de præsumptio. quia aliâs ordinarius eum sine ti-
tulo tanto tẽpore non tolerasset, vt dicit Lap. alleg. 89. &
Millis in ver. beneficium impetrans. & Ancha. consi. 117. Et
tunc si talis detentor expoliaretur, esset restituendus, &

D eodem modo iuuaretur ista regula: ad quam sufficeret fu
tisse per annum, quo ad iustificandã detentionẽ, licet La
pus requirat longius tempus, saltem triennium secundu
interpretationem Rotæ, cuius opi. etiam quo ad regulã
de triennali, est canonizata in curia. Sed vbi detentor non
esset annalis, nec triennalis, sed quadrimestris, vt in casu
nostro, ex quo nullum habet colorem iustæ detentionis,
non debet iuuari beneficio istius regulę, nec restitutionis,
licet quo ad hoc de restitutione videatur magis dubium,
propter alleg. Lapi. 52. lætatus sum in fin. & dictum Abbat
d.c. in literis. decisio. 1. de renunt. in no. quæ contrarium
tenent. Tamen contraria opin. hodie practicatur, videl.
cet, quòd in beneficialibus requiratur colorata possessio
E quo ad restitutionem petendam. Et ita hodie seruat Rot.
& olim per decisionem 7. in titu. de probat. in no. aliàs se
cundùm numerum 257. & Egid. decisio. 49. cum seq. n.
99. & hoc fuit introductum, ne daretur vitiosus ingressus
c. vnico. de eo, qui mit. in possess. caus. rei seruan. in 6. &
ex vitio suo quis cõmodum sentiat: iuxta l. quod scripsit
ff. quod vi aut clàm. & ideo restitutio adminiculum non
desiderat, vt tradit Bal. in l. vnica. C. si de mo. poss. in 2. col.
& ideo dictum Innoc. & decisio Rotæ superiùs in contra
rium allegata, isto casu non procedẽt, cùm loquar in pa
phanis, vel in detentore cum aliquo alio titulo, præsertim
quia dicta decis. 1. de renuntia. non se firmat, sed incon
ter illud tenet. Nec minùs obstat decisio nouissima fact
F de anno M. D. XVI. coram Staphileo, quia illa non loqui
tur in casu nostro, sed cùm spoliatur quis à tertio inuas
& de facto: & ideo ex colore longæ detẽtionis potest re
stitui. & sic facit illa decisio pro ista parte, & pro ista etiam
resoluitur consi. Calderini non esse verum, cùm per renun
tiationem vtraque possessio amittatur, vt superius dictum
est. & posito quòd retineret naturalem, vt ipse dicit, ta
sine colorato titulo non sufficit, per ea, quæ dicta sunt, &
tradit Socin. in l. rem, quæ nobis. ff. de acquiren. poss. &
sunt casus in d.c. solicitè. & c. accepta. de restit. spol. qui re
distinctè loquuntur, quo ad effectũ restitutionis. Nam pos
sessio à iure damnata non iuuat possessorem, nisi sit tem
temporis, de quo nõ est memoria, vt dicit Bal. in l. ipse est
C. de probat. & in l. 2. versi. quæro nunquid. C. de seruit.

Nec obstat, quòd detentor largo modo dicitur possessor quia est verum in detentore iusto, vt in colono, vsufructuario, & similibus. secus verò in iniusto, temerario, & de facto, vt in isto de quo loquimur, quia talis non dicitur possessor largo modo, nec stricto. Et præsuppositio, quòd huiusmodi detentio sub possessione comprehenderetur, non posset tamen isto casu iuuare detinentem, ex eo, quia licet ante renuntiationem possidens diceretur detinere, ita detentio iuncta cum possessione, fuit iusta: ista verò quæ post renuntiationem tenetur, siue fuit possessio, siue detentio, est iniusta, diuersa à prima, & alterius speciei, quo nec non potest continuari, nec cõiungi cum possessione, vel detentione anteriori, quæ iusta fuit, iuxta gl. in l. 2. §. si sub conditione. ff. pro empto. & ideo non data cõiunctione præcedentis possessionis, ista sola detentio non est sufficiens ad istam regulam. Et pro ista parte faciunt ea quæ dicta fuerunt in præced. q. & quæ dicentur infrà q. 58. inci. quid si quis possidet, &c. Tamen licet ista quæ dicta sunt, de rigore iuris sustineri possunt, nihilominus quo ad istam regu. non militant, in qua ex longæua interpretatione Rotæ sufficit sola detentio, etiam asinina & iniusta. Ratio est, quia lex impetrantes certo modo beneficia viuentium multùm abhorret: vt in c. 2. de concess. præb. & dixi latiùs in reg. de impetr. benefi. viuent. & regula ista non tam iniustam possessionem, quàm improbum impetrantis animum improbat: & ideo dictis impetrantibus imponit formam hîc contentam obseruandam. qua obseruata, si bonum ius prosequentur, iniustus detentor cõdemnabitur, alias in dubio papa possessori fauere intendit: & ita sæpe Rotæ tales ad exceptionem regulæ admittit, vt refert D. Guliel. hic, & quòd ista regula locum etiam habeat, quando quis subrogatur in ius alterius tertij, quàm possessoris, tenuit tota Rota in vna Hispalen. cantoriæ coram R. D. Raynaldo, die 7. Februarij M. D. XXXIX. & dicetur infrà 2da q. Nec obst. quòd nudus detentor expoliatus no restituatur: quia est verum, quando se sine aliquo titulo intrudit: secus verò vbi titulum habet ab eo qui dare potuit, etiam si fuerit reuocatus, quia tali casu detentio est restituibilis. & ita procedit decisio 1. de renuntiat. in no. & possunt prædicta omnia concordari.

A

B

C

D QVAESTIO QVINQVAGESIMAOCTAVA.

QVARRO, nunquid ista regula defendat illegitimum possessorem annalē, de cuius clericatu, ordinatione, vel dispensatione non constat?

SOLVTIO. Ista q. in Rota coram R. P. D. Marcello de mense Martio M. D. XXXIIII. in vna Placentina decanatus discussa fuit inter Ioan. Vergazactorem, & Lazarum Alphonsum reum possessorem, & opponentem de ista regula pro parte negatiua, videlicet, quòd illegitimus non defendatur regula. Adducebatur primò, quia regula de possessore loquens, debet intelligi de habili, vulg. l. vt datim. ff. de mu. & hon. sed illegitimus non est huiusmodi igitur, &c. Secundò, pro ista parte facit, quòd dispo-
E generaliter loquens de clericis, non habet locum in illegitimo. Hoc probatur: quia canones volunt, quòd quis possit clericatum suum sola reputatione probare, vt de 4. & 14. in tit. de probat. in antiquis. Et tamen illæ decisiones non procedunt in illegitimo, vt tenet Rota: & ratio, quia in illegitimo est præsumptio contra eum, ea, quæ not. Rota decis. 13. de proba. in antiq. Et secundum eo. tit. in antiquior. Et sic adparet, q̄ dispositio generalis de clericis, non habet locum in illegitimis. ergo idem cendum videtur in ista regula, ex quo est odiosa & penalis. Pro quibus facit gl. in clem. 1. in verbo, liberi. de hæ quæ vult illegitimos non includi in dispositione legis quantum ad commodum.

F Præterea, quia illegitimus expoliatus non restituitur tradit Abb. in c. cōstitutus. de fil. presb. hoc autē non cedit, nisi quia in eo improbatur possessio & detēn de hæretico, dicit cardin. Alex. in c. quo iure. in 3. col. stin. igitur, &c. Ista sunt, quæ pro ista opi. facere videntur.

Quib. non obstan. contrarium videtur verius. Ia non est verum, istam reg. restringi se ad habiles, vt priis terminis, & in eodem casu Rota iudicauit in triennali, vt ibi latiùs dicam, & hoc manifestiùs in plurium qq. istiùs regulæ adparebit. Nec obstat, dubio laicum reputari, vt tradit Dec. consi. 125. col. pa in c. 2. in 2. col. de iud. quia hoc est verum in dubio hic videmur esse in claro: quia iste Lazarus per nos celebrauit in ecclesia præsentibus & patiētibus

rioribus: qui si talis non esset, nō eum permisissent, vt not. A in cap. ordinarij. de offic. ord. lib. 6. & tradit Pet. de Ancha. cons. 117. & Lap. alleg. 89. Modern. in c. illud. de præsump. facit decis. Rotæ 84. incip. nota, quòd vbi contra aliquem, & in antiquis. & decis. 404. & Bellam. decisio. 645. Igitur talis præsumitur clericus. & Doctores loquuntur, quando nullæ præsumptiones militant in contrarium, sicut hic: tali tūm recedimus à præsumptione iuris. Prout in simili casu voluerunt Domini in præterita audientia huius mensis Ianij M. D. XXXVIII. in vna causa Placentina legati corā me, videlicet quòd præsumptio §. defuncto. l. miles. ff. de adult. quòd quis præsumatur filius mariti in dubio, quando vxor eodem tempore moratur cum marito & amasio, nolitur, quando in cōtrarium sunt plures præsumptiones, B vt ibi. de quo tamen latiùs in meis notulis scripsi.

Nec obstat bastardum spoliatum non restitui: quia hoc est falsum. Nam Abb. in d. cap. constitutus. non dicit hoc, & casus positus ibi per Abb. secundùm regulam procedit, quæ non adaptatur casui nostro: quia ibi agebatur de bene loco possesso per illegitimum, quod pater eius immediatè possederat: & iste defectus tituli erat notorius, vt ibi dicitur. quo casu regulariter procedit, quòd spoliatus etiam si sit illegitimus. debeat repelli, exceptione notoria de non titulo, vt tradit latè Corset. in tracta. de restitu. spol. in 1. col. post Abb. in c. cùm ecclesia. de caus. possess.

QVAESTIO QVINQVAGESIMANONA.

QVAERO, quid si quis tempore vnius papæ per sex C mēses, & illo mortuo tempore successoris per alios sex menses pacificè beneficium possideat, an poterit iuuari regula ista contra impetrantem?

SOLVTIO. Videtur concludendum, quòd non, quia tēpore primi Pontificis non possederat, nisi per sex menses, & hic non poterat vti regula: quia mortuo illo primo Pontifice, expirauit regula. Successit alius Pōtifex: & tempore huius Pontificis militabat regula pro suo tempore, sed illa non potest trahi retro: quia sicut lex in dubio respicit futurum, nō autē præterita, nisi de præteritis caueatur, vt in cap. 2. & fin. de constitu. Præsertim, quia regula tempore eius conditoris tantùm viuit, & nō trahitur retro. Et verum est dicere tempore istius secundi Pontificis, nisi per sex mēn-

D ses possedisse:& regula non afficit, nec ligat impetrantem, nisi tempore quo viuit regula:& quo ad hoc, vt illa locum habeat, requiritur, quòd possessio annalis impetrationem non præcedat, quæ in q. proposita non concurrunt. igitur hoc casu regula locum non habebit. Nam & ita in facti contingentia Ioan. Baptista de sancto Seuerino, vulgò Cacialupus, quibusdam respondit.

Tamen saluo meliori iudicio, ego putarem contrariam opinionem esse veriorem, videlicet regulam obstare impetranti non seruanti requisita in ea. Ratio est, quia tempore secundi Pontificis iste possessor reperitur annalis, & regula istius Pontificis capit ipsum annalem: ergo illum defendere debet, quia regula non requirit aliud, nisi quòd tempore impetrationis possessor per annum immediatè procedentem possideat, vt hîc: & illa consideratio Cacialupi est quædam fallacia æquiuocationis, vt de se patet. Videnda sunt tamen quæ ad istam q. latissimè scribam in regula De publican. resig. quæstio. 6.

QVAESTIO SEXAGESIMA.

QVAERO, nunquid ista regula procedat in eo, qui resignauit, & reseruauit sibi omnes fructus, in quorum percipiendi possessione existit?

SOLVTIO. Ista q. modò de mense Martio M.D.XXXIII. fuit proposita per R. D. D. Marcellum in vna Placentin. Decanatus, in qua conclusum fuit per Dominos, quod resignans, fructus cum denominatione, ac stallum in choro, & vocem in capitulo sibi reseruauerat, tali casu regula iuuaretur, quia talis æquiparatur titulari. Aut vero resignans non nisi solùm fructus reseruauerat, & quia habetur loco pensionis, & regula ista loquitur de titulo, quod impetratur: ideo nõ habet locum iste text. Et istam quæst. etiam latiùs attingam in regula de public. resig.

QVAESTIO SEXAGESIMAPRIMA.

QVAERO, an licet mihi impetranti allegare annalem possessionem mei aduersarij ad excludendum in tertij, de quo excipit cõtra me dictus aduersarius meus possessor annalis, attento quòd priùs impugnauerat eius possessionem annalem sub prætextu simoniæ?

SOLVTIO. Quia q. ista varios habet sinus, ac propterea ancipitem materiam continet, propterea eam ad

que partem disputabo, vt si posteà casus cõtingat, habeat A quisque argumenta, quibus partem suam tueatur, quousque Rota vltimum calculum sua sententia ponat. In primis igitur dicendum videtur, impetrantem hoc casu minimè se regula ista tueri posse, ex eo, quia ista regula in fauorem possessoris, & non impetrantis edita fuit: ergo possessori annali competit exceptio eius, non impetranti, non possessori: aliàs sequeretur, quòd odium impetrantis hìc consideratum, in eius fauorem conuerteretur, contra l. quod fauore. C. de legi.

Sed ad hoc potest responderi, regulã esse realem, & sic quilibet etiam non possessor de ea excipere potest, nec satis constat regulã in odium cuiuslibet impetrantis editam fuisse: sed calũniosi & improbi duntaxat, vt in tex. adparet. B

Secundò, quòd impetrans regula se tueri non possit, facit quia in casu proposito impetrans priùs contra possessorem, tanquam intrusum & simoniacum, & propterea tanquam contra nulliter possidentem ratione simoniæ commissæ litem mouerat, & sic eius possessionem impugnauerat & ideo ex illa possessione contra eundẽ possessorem, & contra ius tertij ab eodem possessore contra ipsum impetrantem productum iuuare se non poterit, vt in cap. ex eo. de regu. iur. lib. 6. & tradit in notabili casu Abb. in cap. diuersis. col. penult. num. 4. versi. sed tunc remanet. de cler. coniug. Nam in iudicio in præiudicium tertij variare non licet, vt dicit regula iuris in cap. mutare. de reg. iur. lib. 6. & in Inemo mutare. ff. eo. titu. & declarat Bart. in l. Papinianus. § sed nec impuberi. ff. de inoffic. testamẽ. & præsertim hoc in personis ecclesiasticis detestatur, vt in clemen. 1. de renuntia. cum similibus. Et sic licet quilibet de possessione annali alterius contra impetrationem tertij excipere possit, cùm regula sit realis: non tamen ille qui possessionem illam reprobauit & impugnauit. Nam viam quam elegit, & adprobauit, illa sibi patêre debet, argu. l. si mulier. ad Vellæanum. Sed ad hoc etiam responderi potest, neminẽ pro liberi variis exceptionib. vti. cap. nemo. de reg. iur. lib. 6. & quod quis impugnat vna via, potest ex alia adprobare, vt not. Abb. & Moderni in ca. cùm venerabilis. de except. & in c. cùm inter. de renuntiat. C

Quartò, pro dicta opi. facit, quia impetrans, nec quiuis

D alius non possessor, non potest de iure tertij excipere ad infringendum gratiam tertij iuxta not. per Barto. in l. 2. ff. de except. rei iud. & hoc sequitur Rota. Sed ad hoc etiã respondetur, quòd impetrans excipiendo de regula non dat de iure tertij: quia regula est ius publicum vnicuique competens. Ex prædictis igitur adparet quæstionem istam esse dubitabilem, & ita eam sub dubio relinquo, quia eadem q. pendet modò in Rota super regula de triennali, & ideo illius decisionem ibi scribam.

QVAESTIO SEXAGESIMASECVNDA.

QVAERO, nunquid exceptio istius regulæ competẽs cedenti beneficium competat cessionario?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendũ, quòd E non, prout in quadam causa Iselana coram D. Iacobo Simonetta tentum fuit tempore Leonis, vt ipse idem adnotauit, & meminit D. Guliel. Algaren. in memorialibus decisionum Rotæ, sub titu. de regu. Canc. decis. 16. vbi concludit, impetrantem nõ teneri causam prosequi infra annum hic designatum cum cessionario, quando possessor infra illum annum renũtiat. Quod ista ratione probat, quoniam sicut contra mortuum possessorem annalem non tenentur impetrans causam infra annũ terminare, etiam si alius in locum defuncti subrogaretur; ita neque quando possessor annalis renuntiat, quia renũntiatio est mors civilis, & in cap. susceptum. de rescript. lib. 6. & habet eundem effectum, quem naturalis. & ideo vtrobique militare debet eadem F ratio, iuxta tradita in l. Gallus. §. & quid si tantum ff. de liber. & posthu. & istam opin. pluribus aliis rationibus comprobat, quas ibi sub num. 7 eiusdem decis. vsque ad prosequitur, quæ ibi videri possunt. Hinc videmus, quod in clem. fi. de procur. qui loquitur in morte naturali, homo haberet etiam in morte civili, videlicet renuntiatione secundùm Rotam, decisio. 388. fuit dubitatum. in no. Senatur Rom. in consi. 374. præsens, &c. Et licet contrarium tenuerit Guido in decisionib. Parlamenti, quæstio. 547. cum quo concord. Stephanus Bertrandi in consil. 250. in 2. volumi. tamẽ prædicta decis. Rotæ est verior, secundùm eam nouissimè iudicauit Rota in vna Oxonẽ. Archidiaconatus coram me 13. Decemb. M. D. XXXVIII. pro Roderico Lopez, cõtra Alphonsum Enriques, & in pluribus aliis causis

qui

quas breuitatis causa non refero. Et ad prædicta facit, A quod dicit Felyn. in cap. licet. col. 2. de offic. deleg & text. cum glo. in clem. 2. in versic. moti. vt lit. penden.

Suadetur hoc, quia quantum ad commodum, seu ius beneficij, nihil plus cõmodi remanet cedenti, quàm morienti. Ergo qua ratione impetrãs non teneretur prosequi causam contra mortuum vel subrogatum, nec illi contra impetrantem de regula excipere possent, pariter ac eadem ratione, neque ipse cessionario de regulâ excipere poterit, neque impetrans ad illam seruandam teneri debet.

Præterea, quia regulâ videtur habere respectum ad possessorem annalem, non ad beneficium, vt videlicet impetrans contra eum teneatur causam prosequi infra annum, quod adparet ex genere pœnæ in fautorem possessoris inductę. Cessante igitur possessione morte, vel renuntiatione, cessat dispositio & fauor regulæ. l. adigere. ff. de iure par. cum concord. vt in vulg. cap. cùm cessante. B

Postremò, quia secundum stylum Cancellariæ ista regula est personalis, ergo extinguitur cum persona: & ita olim Paulus de Castello, & N. de Herrera, & N. de Parma abbreuiatores illorum temporum excellentes, in quibusdâ suis formulariis adnotarunt, fol. 78. Et pro ista opin. facit, quia quando exceptio oritur propter actionem intentatam, si actio excluditur anno, ita & exceptio: quia tali casu non habet locum illud, quod dicitur in l. licet. C. de except. videlicet quod annalia ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum, vt declarat notabiliter Abb. & ibi omnes Moder. in cap. si autem. de rescript. & Socin. in l. qui agnitis. col. fin. ff. de except. C

Prædictis tamen non obstantibus contraria opin. de facili defendi potest, quam in primis sequuti fuerunt plures excell. viri temporib. Sixti & Alexand. vt Ioannes Aloisius Tuscanus tunc aduocatus consistorialis, & posteà auditor Cameræ in primo libro consiliorum suorum, fol. 43. vbi iusta dicit, quæ ibi videri possunt. Et ista etiam opin. quibusdam Dominis senioribus Rotæ placuit, ista ratione motis: quia verba istius regulæ in rem prolata videntur, & sic magis beneficium, quàm personam concernunt. Ergo adparet ex hoc, quia exceptio regulę erit realis, & quilibet de ea excipere poterit.

D Prætereà, quia vt sæpe dictum est, ista regula odium impetrantis respicit, & istud odium ita militat post cessionẽ, sicut post mortem possessoris, dũmodo detur certus contradictor, quo deficiente secundùm stylum citari debent interesse putantes, iuxta c. fi. de electio. lib. 6. cum ibi not. & tradit Bal. in authen. si omnes. C. si mi. ab hæ. se ab. Nam hoc iure vtimur, quòd mortuo altero ex collitigantibus, processus contra interesse putantes per contradictas decernitur, quibus citatis, tunc validè pronuntiatur, vt tradit Egid. decisio. 156. Nam per cessionem, vel mortem lis non extinguitur in Rota, vt dicit decisio. 10. vt lite pendente. in

E nouis. Et sic actor impetrans potest sine aliquo impedimẽto eam prosequi, iuxta clementinam primam, vt lite pendente. Tenetur igitur & cogitur prædictus impetrans in omnem euentum sententiam infra annum præfixum à regula obtinere: quia cùm regula ista sit realis, quilibet etiã centesimus possessor excipere contra impetrantem, & illum sub prætextu non seruatæ regulę excludere poterit, & absolutoriam ab impetratione ipsius petere, iuxta decisio. 1. de re iud. in nouis. & tradita in l. qui accusare. C. de edendo. & c. fin. de iureiur. Sic ergo prouisus per obitum vel cessionẽ poterit opponere, sicut poterat eorum antecessor

F quanuis iste successor possessionem non habeat, sed tertius: quia satis illi erit, prædecessorem suum per annum præcedentem pacificè possedisse, quo ad hoc, vt reus conuentus in eodem iure & lite fortè succedens, ab impetrante conuentus, excipere de non iure agentis possit, vt a fori saltem perpetuum silentium imponatur, iuxta prædict. decis. 1. de re iud. in nouis. & tradita per Alex. in consil. in fi. & Philip. Fran. in c. 1. de eo, qui mit. in pos. cau. rei. lib. 6. Rursus accedit, quia verba illa, vt improbi exquirentium lites reprimantur, &c. posita in proœmio istius regulæ, denotant causam finalem, vt superiùs in 1. quæstio dictum fuit: quæ quidem causa finalis, & improbitatis præsumptio, quæ contra impetrantem militat, non tollitur per cessionem, vel mortem possessoris. Ergo non est per illam satisfactum regulæ, nisi impetrans effectualiter infra annum causam vsque ad sententiam prosequatur, per quam præsumptio regulæ contra ipsum militans discutitur: quæ quidem sententia haberi non potest sine contradictore

fore vero, vel ficto, vt dictum fuit. Vbi autem verus cõtra A
dictor datur, vt potest esse cessionarius, de quo loquimur,
non video quare ille de regula excipere nõ possit, quia ter
tius se opponens consequitur idem, quod prædecessor,
cum per cessionem subrogatus ad litem & locum sedentis
videatur, & subrogatus sapit naturã illius, in cuius locum
subrogatur: argu. eorum, quæ dicit Abb. in cap. ne pro de-
fectu. in pen. notab. de elect. & quod dicit Ias. in l. posside-
col. 1. nu. 11. de acquir. pos. cum cõcord. vt scripsi in §. fue
rit in 4. colum. insti. de actio. Hinc dicimus, q̃ exceptio
quæ repellit accusatorem, repellit etiam iudicem inquiren
tem, qui in eius locũ subrogatur, vt tradũt Moder. Medio-
lan. in c. 1. in 2. lectur. de iudic. Accedit ad hoc, quia huiusmo
di exceptio regulæ non solùm cõtinet interesse cessiona- B
rij, sed etiam cedentis beneficiũ propter pensionem, vel re
gressum, quã sibi fortasse cedendo retinuit: vel quia ceden
tis interest, q̃ cessionarius habeat beneficiũ fortè propter
seruitia sibi impensa, iuxta c. relatum. de resta. vel quia anti
cipauit sibi solutiones pensionũ pro subuentione consan-
guineorũ pauperũ, vel in expeditionibus bullarũ, vel alia
necessaria impensa præcedente exposuit, aut etiam quia
speraz illum propter hoc magis sibi ad antidôra obligare,
vel quia alteri tertio cõcedi fecit accessum, aut etiã fortè,
quia cessio ex causa permutationis facta fuit, quæ omnia
non sustinerẽtur, si per renũtiationẽ possessoris reg. excep-
tio extingueretur, & non transiret ad cessionariũ: & quia
pensionis vel regressus reseruatio nõ subsisterẽt, nisi valida C
fuisset cessio. Interest igitur possessoris cedẽtis, ac etiam
cessionarij, qui agit de damno euitando, si fortè beneficiũ
ex causa permutationis habuit, vel si ex simplici cessione,
qui tractat de lucro iã acquisito perdẽdo, quod in effectu
dãnũ reputatur, iuxta l. liberto octuaginta. ff. de bon. liber.
vti beneficio, & exceptione reg. qua si vti nõ posset, de fa-
cili beneficiũ amittere seu perdere posset; quod sæpe ma-
gnis laboribus & impensis acquisiuit. Quæ quidẽ consi de
rationes, quãdo corã papa renũtiatio fit, licitæ sunt, vt tra
dit Felyn. c. ad audientiã. ver. 3. cõclusio. de rescript. & tenet
clarè Ang. in summa in ver. simonia. el 3. in ver. fin.

Et per hoc respondetur ad motiuũ contrariæ partis, dũ
dicebatur, quòd nihil plus commodi manet cedẽti, quàm

D morienti: quia est falsum, per suprà dicta, imò ista ratio re-
torquetur, quia per mortē possessoris nō expirat benefi-
cium regulæ, quod est reale, & transit ad quoscūque, vt di-
ximus in q. proxima Ergo eodem modo, neque per renun-
tiationē possess. cessabit, cùm reg. sit inducta in odiū im-
petrantis. Nec etiam obstat, ꝙ reg. ista videtur habere re-
spectum ad possessorem, quo ad hoc, vt contra illum impe-
trans habere sententiam teneatur: quia non est verū, cùm
ista reg. non obliget impetrantē sententiam cōtra posses-
sorem obtinere, sed iste textus tantū dicit, quòd impetrās
causam vsque ad sententiam diffinitiuam prosequi tenea-
tur, & sic respicit solùm beneficiū, quod fuit possessum per
annum, vt patet ibi: Quicunque beneficium per annū pos-
E sessum impetrauerit, &c. Et sic regul. impersonaliter loqui-
tur: vnde licet reus deficiat morte, vel renuntiatione, iuxta
l. properandum. §. sin autem reus. C. de iudic. certè defe-
ctus rei nō debet actorem non prosequentem excusare
præsertim cùm reg. vtilitatem publicam cōcernat, & secun-
dariò commodum priuatum, id est, ipsius possessoris, vide-
licet ratione pœnæ sibi acquirendæ. Nā si possessor mor-
tuus naturaliter nō fuisset, beneficio renuntiaret: nihilominus
impetrans ad pœnam contentam in reg. illi teneretur,
hoc est ad damna, interesse, & impensas, quæ possessio in
suam contigissent. arg. glo. in c. præsenti. de offi. ord. lib. 6.
& c. cæterùm. de dona. Et ad istum effectum persona pos-
sessoris bene hîc consideratur. Cōcludo igitur, ꝙ morte
F possessore, impetrans alias partes reg. quę rem ipsam pos-
sessam concernunt, id est, ipsum beneficium, seruare tene-
tur, hoc est causam contra superstitem vsque ad sententiā
prosequi: quæ si impetrans non seruauerit, punietur. Defe-
ctus igitur rei non prosequentis litem, actorem non excu-
sat, vt in l. properandum. §. sin autem. C. de iudic. vt patet
de pœna 40. florenor. cameræ apostolicæ applicādorum,
& de aliis hîc contentis, videlicet de nullitate gratiæ, &c.
quæ pœnæ cùm sint publicæ, à quolibet peti poterunt, iu-
xta l. 1. & 2. ff. de pop. act. Nā dictæ pœnæ, quæ cōmodum
publicum respiciunt, per mortem possessoris non cessant:
quæ ne decætero quis beneficia viuentium possessor tan-
to modo impetret, inductæ videntur, quæ quidem impe-
trantis improbitas, vel iusta impetratio per sententiā dilati-

sceretur, & ideo necessaria videtur: & hoc innuunt illa verba A
hic posita, videlicet, Specificam & determinatam causam, ex qua clarè constare poterit, &c. Aliàs si non cogeretur prosequi causam, de facili posset dispositio istius reg. deludi, & impetrans commodum ex improbitate sua consequi, subrogando se per mortem possessoris collitigantis, vel eum spoliari procurando. quod dicendum non est.

Vltimò, pro ista parte facit, quia in ista reg. inducitur generata forma, quæ impetranti implenda proponitur, cui minimè satisfactum videtur, ex eo, quia possessor cedat, vel decedat. l. 2. & l. multum. & l. in cuius. & l. quibus. §. Ter mihius. ff. de condi. & dem. Præsertim, quia hæc obseruare, commodū publicum respiciat: ideo factum priuati cedentis causæ publicæ (quæ debet magis attendi) officere non B debet, vt not. in l. 1. ff. ad Tertul. iuxta tradita per Bart. in l. Agraria. de termi. amot & l. 3. de sep. viol. & l. iubemus. §. his iudicibus. C. de sacros. eccle. & l. mulctarum. C. de modo mulct. aliàs sequeretur, quòd possessor posset huic reg. renunciare, quod est falsum, propter formam introductā: inta gl. in c. 1. & in c. dispēdia. & in c. statutum. de rescript. lib. 6. & est etiā gl. in ver. clausula. in c. dilecto. de præbend. Non obstant ea, quæ ibi dicebantur ex dictis Abb. in d. ca. fiautem. Concludendum est igitur per cessionem reg. exceptionem, quæ cedenti competebat, non extingui: & in ista opinione multi antiqui Doct. fuerunt in quadam causa Burgen. Abb. de Villalbura, & in alia Leodien. parochialis, licet Moderni variauerint, vt superiùs dixi. C

Et ista omnia procedere videntur etiam in casu contrario, videlicet, quando impetrans ante lapsum sex mēsium, infra quos possessorem ad iudicium euocare debebat, cedat, quia tali casu cessionarius tenetur seruare regulam, ex quo ius primi impetrantis transit cum lepra sua. Tamen, vt dixi, in vtroque casu contrarium tenuit Rota, vt refert Guliel. in d. decis. Sed vt istæ opi. concordentur, est considerandum, ꝙ aut possessor annalis infra annum datū impetranti ad prosequendū causam vsque ad sententiam cedat: & isto casu, quia adhuc impetrans delectus nō fuit, impobustali casu liberatur à tali prosecutione faciēda cōtra cessionariū, & procedat decisio Rotæ. Et eodē modo dicēdum erit in cessionario ipsius impetrātis: quia si impetrās

D inrta ſex menſes ſibi ad citandum poſſeſſorem annalē ceſſos cedat, ceſsionarius nō teñetur reg.obſeruare: quia tunc nō poteſt aliquid impetranti imputari, cùm infra tempora experiendi adhuc fuerit, arg.c.commiſſa.de elect.lib. 6. Secus verò, quando iam impetrans incidit in regulam. Nam tali caſu, ne ex ſua malitia reporter commodum, & via fraudibus præcludatur, erit dicendum exceptionem regulæ hoc caſu ceſsionario poſſeſſoris competere cōm impetrantem, vel ceſsionarium eius, qui quidem ceſsionarius hoc caſu ſubiicietur regulæ per prædicta motiua contraria. & ita opin. concordari poterunt. Reliqua, quæ circa iſtam q. deſiderari poterunt, ex his quæ in ſimili q. in regula de triennali dicam, mutuari poſſunt.

E QVÆSTIO SEXAGESIMATERTIA.

QVAERO, an exceptio regulæ de annali, competens prędeceſſori meo mortuo contra impetrantē tranſeat ad me ſucceſſorem in dicto beneficio?

SOLVTIO. Rota ſemper tenuit, quòd huiuſmodi exceptiò ad ſucceſſorem poſſidentis tranſeat. Vnde ſi aliquis impetrauerit beneficium à me per annum pacificè poſſeſſum, & poſt meum obitum beneficium alteri conferatur, tenetur impetrans cauſam contra iſtum ſucceſſorē infra annum terminare, & ea omnia, quæ in iſta reg. ſeruare continētur: quòd ſi nō ſeruauerit, ſucceſſor beneficio exceptionis regulæ aduerſus impetrantem vti poſsit.

Aduertendū tamen eſt, quòd circa hoc Cācellaria olim
F tenuit cōtrarium, cum qua aliqui antiqui Doctores tenuerunt & cum hac opin. videtur tranſire Rota, vt refert diel. in hoc titu. deciſ. 16. Pro quibus hoc fundamentum datis concludēs adduci poteſt, quia ex quo in beneficialibus nō datur ſucceſsio, ille cui per mortem meam prouiſum, dici non poteſt beneficium ex titulo prædeceſſoris eius qui, cùm titulus per obitum extinctus fuit. ſed venit ex nouo titulo à papa nunc creator vt dicit glo. in verſi. vacabit in extrauag. ſuſcepti. ne ſede vacan. tenet Ioan. And. in ea parte. de arbi. & in c. 2. vt lit. penden. lib. 6. & alibi ſæpe, vt tradit Milis in repertorio ſuo, in verb. ſucceſſor. Ille igitur ſucceſſor ratione iuris ſui, nec poſſeſsionis ſuæ, quæ annalis non eſt, non poterit impetrantem repellere, nec eam virtute dictæ poſſeſsionis annalis prædeceſſoris ſui impe-

trantem

rantem repellere: quia illa morte extincta fuit, & est alia A
ab illa, & possessio non transit, nisi ad eam subrogetur: vt
dicit Rota decis. 68. in no. Cùm alia sit possessio vnius, alia
alterius: & duo eadē possessione vti non possunt, vt tradūt
omnes in l. 1. & l. 3. §. genera. ff. de acqu. pos. Patet igitur, q
ille successor nullo iure regula de annali adiuuari poterit.

Tamen istis non obstan. Rotæ opi. præualuit, quæ sem-
per tenuit, successorem iuuari exceptione regulæ de anna
lorta ex possessione annali prædecessoris. Et hoc ideo,
quia regula ista est realis, concernens beneficium ipsum,
& non personam, vt patet in illis verbis ibi, Quicunque be
neficium ecclesiasticum tunc per annum immediatè pacifi
cum possessum impetrauerit, &c. Ad illum igitur, ad quem
beneficium transit, cum qualitate & exceptione sua trans- B
fertur, iuxta ea quæ Petr. de Ancha. dicit in consi. 404. col.
fin. quia tali casu successor & antecessor eadem persona re
putantur, vt in ca. dilecti. de foro competen. cum concor.
vt scribit Paulnus in tract. de offic. & pote. cap. sede vacan.
in. & 6. q. 1. partis. Exceptio igitur, quæ competebat præ-
decessori, transit in successorem. l. exceptio. de except. rei
iud. cum concor. vt per Anto. de But. in c. quia gu. in 4. col.
versic. venio ad secundum. de iudi. & tenet Bart. in l. si ter-
tius. §. si prius. ff. de aqua plu. arcen. quia successor reassu-
mit causam prædecessoris in eodem statu, in quo erat, vt
dicit Rota decisio. 1. vt lite pendente. in antiq. & Felyn. in d.
cap. quia gu. in fine.

Præterea, quia prædicta impetratio facta contra præde C
cessorem annalem ab initio odio impetrantis infecta fuit,
decreto istius regulæ, iuxta l. non dubium. C. de legib. Et
ita infectio, seu odium non tollitur, propterea quòd mor
tuus fuerit prædecessor: quia odium semel causatum ad-
huc durat, iuxta ea, quæ dicit Bal. in l. in ipsius. C. fami. er-
cis. & Inno. in cap. cùm oporteat. de accusa. & quæ tradit
Ancha consi. 247. in causa agitata. & Bart. in l. non solùm.
§. si mandato. versic. quid si mandaui. ff. de injuriis. & Bal.
in authen. si dicatur. C. de testi. Nam semel affectum, sem-
per manet affectum: vt dicit alibi Rota: quia lex semper
loquitur, vulg. l. Arriani. C. de hæret.

Et tenendo istam opinionem, non obstant quæ in con-
trarium allegata fuerūt: quia illa non procedunt, quando

D exceptio concernit rem, siue beneficium ipsum: quia tali casu non consideratur exceptio regulæ, ratione personæ prædecessoris, sed ex re, ex qua exceptio orta fuit. Et ita sæpe Rota tenuit, vt in regula de triēnali dicam. & facient ea quæ dicta sunt quæstione proxima. Tamen omnes istæ contrariæ opin. concordari possunt, secundum ea, quæ fin. præceden. quæst. dixi.

QVAESTIO SEXAGESIMAQVARTA.

QVAERO, an ista regula defendat expoliatorem, posteà possessorem annalem effectum?

SOLVTIO. Distinguendū est de spoliatore. Nam aut fuit violentus, & de isto latiùs in regula de triēnali dicetur, vbi proprius casus contingit. Aut verò spoliator vio-
E lentus nō est, & puto eū regula tueri: imò putarē etiā violentum regula ista defendi, cùm posset ab alio, & alio impetrantibus regulam seruantibus molestari, & in iudicium trahi, adeò q̄ non reportaret ex malitia sua commodum.

In contrarium tamen facit, quia violentus possessor ex lege improbus iudicatur, cuius possessio à iure damnatur l. improba. C. de acquir. possess. Et illa non debet huiusmodi possessorem tueri, vt dicit And. de Isernia in titulo, quæ sint regalia. ver. extraordinaria. cum concor. vt tradit quidam Moder. Neapolitani in quibusdam votis, siue consiliis nouiter editis, consi. 12. col. fina. Nec est verisimile papam de tali possessore hic intellexisse, & quòd velit homines pœna dignos, fauoribus prosequi, contra l. congruit
F ff. de offic. præsi. & c. irrefragabili. §. excessus. de offic. ordin. Intelligēda est igitur regula de possessione non damnata, qualis est illa, de qua in d. c. cum, qui. Et ita considendum videtur.

Sed circa spoliatorem non violentum alia ratio concurrit: quia ex quo regula defendit merū detētorem, & intrusum defendet & istum, in quo videtur eadem ferè ratio. Ita secundùm istam opin. hodie quæ numeratur 11. Mar. D. XXXV. Rota in vna Pāphilonen. Prioratus Sancti Crucifixi, coram reuerend. d. Io. Mohedano in fauorem condam Petri de Bexam. contra Io. de Balanza iudicauit. Ratio fuit, quia non violentus spoliator potest possidere, & eius possessio, aut detentio non improbatur à iure, sicut est in violento, contra quem omnia iura clamant.

QVAE

QVAESTIO SEXAGESIMAQVINTA. A

VAERO, nunquid in regulæ quo ad primã partem per impetrantem satisfactum sit, propterea q̃ impetrans citatus fuit à possessore infra sex menses?

SOLVTIO. Ista q. modo ventilatur in Rota coram d. Nicolao Aragona inter Sebastianum Ponze, & Franc. Soto episcopum Balneoregien. super Scholastria Hispalen. Adhuc nihil est decisum, & ideo pro vtraq; parte motiua videam, & interim expectabimus decisionis euentum.

Pro parte igitur negatiua, quòd non sit satisfactum regulæ, facit, quia ista regula in odium impetrantium molestantium possessores edita fuit. Ergo illis implemẽtum regulæ incumbit. l. 2. cum vulg. ff. de condit & demonstra. Et quia, vt superius dictum est in alia q. quando in constitutione tempus ad aliquid faciendum adponitur, tunc indu B cta videtur forma, & in formalibus non potest quis factũ per alium adimplere, sed ipsemet, cui posita est lex, & data forma, hoc facere tenetur, vt tradunt Moderni in ca. quoniam 23. distinct. & patet in l. 2. C. de sentent. ex peric. notar. vbi sententia, quæ debet legi per iudicem, non potest legi per notarium. Simile videmus in decreto super alienatione rei minoris, quod non potest per procuratorem impetrari, quia est data forma in l. in minorum. vbi Bart. glo. & Bal. C. de præd. min. cum concor. de quibus per Ias. in l. 1. §. item acquirimus. in 3. col. versic. 3. ff. de acquir. possessio. Sic igitur in proposito est dicendum, quod ex quo iste modus satisfaciendi regulæ, est impositus impetranti propter odium impetrationis, quòd ipse tenetur C satisfacere regulæ, nec sufficit, quòd possessor prius illum traxerit in iudicium.

Secundò pro ista parte facit ratio, quia per istam regul. pœna imponũtur impetranti, quæ non possunt impleri per possessorem. Nam reg. ista vult, quòd impetrans in sua impetratione exprimat nomen, gradũ, & qualitatẽ possessoris, & quot annis ille possederit, &c. Ista enim concernunt impetrationem, & gratiam molestantis, quæ non implentur, nec seruantur, ex eo, q̃ possessor impetrantem ad iudicium vocaret; quia in tali vocatione ista non exprimũtur, cum quam ibi impertinentia. Dato igitur q̃ forma hîc indu cta, per alium impleri posset, respectu citationis infra se-

D mestrem faciendæ, non tamen alia requisita impleri pos-
sent, cùm ad reum possessorē non pertineant, sed concer-
nant gratiā impetrantis: vnde nisi seruetur contextus ver-
borum istius regulæ ad vnguem, non dicitur satisfactum
formæ, vt dicit Bal. in l. 1. ff. de libe. & posthu. per l. cùm
§. si prætor. ff. de transact. facit bonus text. in c. 1. de bapt.

Sed pro parte contraria facit, quia nihil interest quid
æquipollentibus fiat. l. si mater. C. de instit. & subst. Et ita
reg. habet locū etiā in formalib. vt patet in l. in condition-
nib. §. si patronus. ff. de condi. & demon. & in cle. causam
de elec. tradit Soci. in l. 4. in prin. ff. de cond. & demon.

Cùm igitur per citationē possessoris habeatur effectus
ad quem inducta fuit ista regula, non curatur de modo
E cle. causam. & tradunt Doct. in c. fin. de elect. lib. 6. & in
de vnoquoque. ff. de re iudica. & in l. 1. §. si stipulanti. ff. de
verb. oblig. vbi Lācellotus Galiaula notabiliter loquitur.

Prēterea, quia in correlatiuis etiam si alteri eorū fiat in
forma, alter tamen illud idem faciendo satisfacit formæ,
decisi. est Dominorum 6. & 7. de appel. in nouis. vbi licet
pro forma sit datum appellanti, quòd causam appellatio-
nis infra 10. dies committat: tamen si appellatus illā com-
mittit, est satisfactum dispositioni. Nam, vt ibi dicitur, di-
gentia appellati prodest appellanti. Et ita hodie, quæ nu-
meratur 12. Octob. M. D. XXXIII. fuit pro ista parte affir-
matiua conclusum in Rota per omnes Dominos vnani-
ter in prædicta causa Hispalē. quod nota. & ad motiuū
F periùs facta patet responsio ex his, quæ Doct. tradunt in
locis superiùs allegatis, quæ breuitatis causa non refert.

Adde, quòd istam partem tenuit iterum Rota, die vlti-
mij M. D. XXXIX. in vna Conchē. beneficij sancti Michā-
lis coram D. Io. Paulo. In qua quidem Franciscus de Men-
doza impetrauit beneficiū possessum per annū, per quon-
dam Io. de Morillas non facta mentione istius regulæ. Ta-
men ipse Ioan. Morillas commisit causam contra Fran-
ciscum, qua pendente, fuit lata sententia canonizatoria in
fauorem dicti Francisci, quæ fuit in secunda instantia con-
firmata, in tertia verò instantia Io. de Morillas excepit de
ista regula, & nitebatur annullare illas duas sententias in-
trò latas, propter verba regulæ, ibi: Alioquin impetratæ
prædicta, & quæcunq; inde secuta, nullius existant firmi-
tatis,

tatis, &c. quæ verba videntur annullare sententias ex de- A
fectu iurisdictionis, ex quo Franciscus non commiserat causam infra sex menses, vt dicta regula.

Breuiter, Rota concluſit sententias non esse nullas ex defectu iurisdictionis, quia licet Franciscus non fecerit diligentiam committendi causam infra sex méses, tamen Io. Morillas aduersarius illud fecit, & sic diligentia aduersarij prodest collitiganti. Itaque bona fuit iurisdictio, licet sententia sit iniqua ex defectu iuris, quod ius annullatur per reg. argu. l. 1. §. item cum contra. ff. quando appell. sit. Nam vota est doctrina Abb. & Doct. in cap. quoniam contra. de probat. quòd sententia ex defectu iuris partium, non dicitur nulla, sed iniqua, & ideo transire potest in rem iudicatam. Bona igitur hìc fuit iurisdictio: quia vna pars potest B supplere, quo ad iurisdictionalia, quod alia facere teneba tur, vt not. in l. fin. ff. de offic. præfect. vrbis. & in l. si mandauero. §. si hi. ff. mandati. cum concor. quę tradit gl. magna ante fi. in l. 2. ff. de admi. rer. ad ciui. pert. faciunt quæ not. Barto. in l. Aristo. in fin. ff. quæ res pign. obliga. poss. Nec inconuenit, quòd vna persona inhabilitata consequatur per alium, quod per se non potest: vt patet in cap. pertuas. de arbit. cum concor. vt scribit Felyn. in cap. 1. in 4. col. de præscript.

QVAESTIO SEXAGESIMASEXTA.

QVAERO, nunquid sit satisfactum isti regulæ in secunda & tertia parte eius, si impetrãs infra sex men ses causam commiserit super possessorio, & possessorem citari fecit, & infra annum sententiam obtinuit, an vero requiratur sententia super petitorio? C

SOLVTIO. Ista q. fuit posita in Rota de mense Octobris M. D. XXXIII. & decisa anno sequenti per dominum Nicolaum Aragona in eadem causa Hispalen. Scholastrię, & fuit concluſum, quòd reg. ista concernat petitorium, & ita quòd non sufficiat sententiã infra annum habere super possessorio. Pro qua parte vltra plura alia adducta per me, & alios Dominos, ponderabãtur verba istius regulæ. Primò ibi, dum dicit: Beneficiũ impetrauerit, &c. Nam clarũ est, quòd ista verba, quæ impetrationem concernunt, petitorii & proprietatẽ denotant: quia possessio certo modo non impetratur. Secundò ibi, dum dicit, quòd impetrans

D in impetratione sua debet exprimere specificam & determinatam causam. ex qua clarè cõstare poterit nullum ipsi possessori in dicto beneficio ius competere,&c.Ista etiam verba (quæ fundamentũ intẽtionis agentis concernũt, & super quibus lis exordiri debet) petitoriũ denotant. Nam quãdo tractatur de sola possessione, non quæritur, an ius competat, vel non, vt not. in c. in literis. cum seq. de restit. spol. Tertiò ponderantur illa verba, ibi, Causamq; extunc desuper. quę verba connectũtur prioribus, ratione dictionis extunc, quæ extremũ coniungit, & respicit tẽpus impetrationis, vt in ca. si eo tempore. de rescrip. lib. 6. & petitorium respicit. quod clariùs indicat illa dictio, Desuper, quæ de sui natura petitorium magis, quàm possessoriũ conue-

E nit, vt patet in l. codicillis. §. institutio. cũ vulg. ff. de leg.

Cùm igitur ista tria sunt in text. connexa, & ab impetratione dependentia, quæ circa ipsum beneficium versantur, est dicendum, regulam non habere locum, quando possessorio agitur: & ideo diligentia impetrantis circa possessorium, videlicet in trahendo possessorem infra sex menses ad iudicium, & causam vsque ad sentẽtiam prosequendo, non eum ab exceptione regulæ liberat, quæ prædictas omnes diligentias & solẽnitates in petitorio obseruare requirit. Et ad istum effectũ fuit aliàs in Rota ponderata dicta regula in illa dictione, Desuper, in vna Cæsaraugustana, & chipresbyteratus coram Domino Camillo contra N. Olauerde. Et ita secundùm dictam decisionem in dicta causa Hispalen. facta nouissimè in vna Giennen. Prioratus de

C Villanoua tenuit Rota de hoc mense Decembris anno xxxix. coram R. D. Io. Mohedano.

Et ista omnia putarẽ esse vera in mero & simplici possessorio, in quo prędictę decisiones loquũtur. Secus tamen in possessorio, quod petitorij causam habet annexam, vel possessorium adipiscendæ: quia in tali casu putarẽ simile dictum esse reg. si impetrans in tali iudicio requisita regularet, non intentãdo aliter merum petitorium. Ratio est, quia de tali possessorio iudicamus ferè idem quod de petitorio, vt in exemplo, de quo per do. Anto. in c. fi. de iudi. & in c. literas. de iur. cal. Hinc est, q̃ libellus super tali possessorio trahit ad se proprietatem, vt tradit Iaſ. in l. quam in 8. col ff. si cer. pet. & pro tali possessorio aliquando

vendicatio cõpetit.l.officium.ff.de rei ven.& not.glo.in c. A
examinata.de iud.quia talis possessio reputatur res ipsa,iu
xta glo.fi.in l. fi.ff.vsufru. quemad.caue. Et in tali possess.
bone possunt verificari ea,quæ dicit Decius in ca.causam.
in 1.& 3.col. de iud. videlicet, q̃ causa possessionis est ar-
cta,& ea quæ tradit Rota decis.9.tit.de cau.possess.in no.

QVAESTIO SEXAGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an sex menses ad citandum,de quibus loquitur ista regula, computentur à die datæ impetrationis, an verò à die expeditionis bullarum, vel commissionis causæ,vel citationis decretæ,vel executæ?

SOLVTIO. Glossator hîc dicit,quòd isti sex mẽses current à data impetrationis,non expeditionis bullarum, vel commissionis.ponderando dictionem,Tunc, quæ denotat extremitatem, iuxta gloss. in clementina secunda. de haret.cum concord.vt hîc per eum. B

Aduerte,quia dictio,Extunc,nõ adponitur termino sex mensium:sed termino anni, infra quem causa debet termi nari,vt patet ex litera.Et dictio Alia,tũc apponitur possessioni immediatè præcedenti, & non termino sex mẽsium. Sed pro opin. Glossatoris, videlicet quòd sex mẽses incipiant à tempore impetrationis,vltra gl.in clem.fi. de rescrip.quæ videtur facere ad propositum,pondero istam regulam,quæ requirit plures qualitates copulatiuè concurrere tempore impetrationis faciẽdæ.Primò, quòd nomẽ, gradum,&c.exprimat.Secũdò, quot annos possedit.Tertiò, specificam causam, ex qua constare possit nullum ius possessori competere. Quartò, quòd infra sex menses ad iudicium vocent. Istæ qualitates ponuntur copulatiuè, & immediatè post impetrationem. Ergo per hoc datur intelligi,quòd ab illo tempore incipiant. Nam qualitas adiuncta verbo,debet adesse tempore verbi.cap.licet canon. de elect.lib.6.cum vulg.Si adesse debet tempore impetrationis,ergo ab illo initium capient illi sex menses. C

Tamen istis non obstan. contrarium potest attentari, præsupponendo priùs, quòd in q. præsenti considerantur quatuor extrema:licet Glossator tantùm duo consideraue rit,à quibus sex menses præfati possent initium capere,videlicet extremum impetrationis, expeditionis bullarum, & ista duo tẽpora,siue extrema tantùm cõsiderauit Glos-

Dsator. Tertium est tempus commissionis. Quartũ est tempus citationis decretæ vel executæ. Ité aduertendum ... aliud, quòd ista regula est odiosa, & contra ius commune ... multis rationib. vt dicã in q. sequen. Et inter alias ratio ... est vna, quia per istam regulam quis compellitur ... agere contra rubricam & nigrum. C. vt nemo inuitus ... quia gratia, quæ de sui natura debet esse perpetua, fit ... poralis, tunc sic quando aliqua constitutio est, contra ... cõmune interpretãda est, vt quoad fieri possit, minus ... uersetur iuri communi. cap. causam, quæ. de rescrip. ... per eo. de offi. deleg. Sed certum est, quòd si isti menses ... merantur à tempore commissionis, vel citationis, ... aduersatur iuri communi, ex eo, quia minus arctatur ...

Epetrans agere, cùm interim habeat tempus longius ... liberandũ, an velit experiri in iudicio, vel non: & sic ... pore nõ cogetur, & distantia temporis induceret fortas ... sanius litigandi consilium. Nam opiniones hominum ... tempore faciliùs mutantur, vulg. c. nõ debet. de cõsang. ... affin. & multa impetrantur, quæ non prosequuntur, ... Titia. de verb. oblig. Quod non esset, si sex menses ... ret à die impetrationis. Nam metu pœnæ cogeretur ... cõtra ius commune, & non agẽdo perderet gratiam, ... secũdùm ius deberet esse mansura & perpetua, iuxta ... cet concessum. de reg. iur. lib. 6. & c. 1. de capel. mo. ...

Præterea, capienda est illa interpretatio, per quã ... quis lędatur, quia in pœnis, quod minimum est, sequ...

Fvt dicit regula iuris, maximè qnando actus nemini ... & mihi prodest, iuxta l. 2. cum ibi not. ff. solut. matri. ... casu isto ista impetratio nemini nocet: quia per eam ... efficitur beneficiũ litigiosum. Item, quando magis ... trãs differt causam committere, est sibi magis damnosum, ... quia possessor interim gaudet fructibus, & de anno ... sessore posset fieri triennalis, quæ excludit totaliter ... trantẽ. Itaque cùm magis ex dilatione citãdi possessor ... recipiat damnum impetrans, quàm commodum, non ... bet arctari, vt infra sex menses à data impetrationis ... possessorem: nam isto modo interpretando minùs ... ius commune, & magis adhæremus ei, vt fieri debet. ... c. cùm dilectus. de consuetudi. & d. c. causam, quæ. Sed ... piendo numerare illos sex mẽses à die cõmissionis, ...

rationis, non sequuntur tot absurditates, ex eo, quia tunc A
constat de deliberata mente impetrantis volentis experiri
potiùs ex volũtate & arbitrio suo, cũ nõ cogebatur, quàm
coactus: ergo viam, quam elegit, ipsa pateat sibi, iuxta l. si
mulier. ad Velleia. Et quòd tali casu incipiant illi sex men-
ses à die cõmissionis, est fauor possessoris, ne diu habeat
beneficiũ litigiosum, quod mutla incommoda affert, vt to
to titulo de litigiosis. Item, quia per talem prescriptionem
temporis lites incœptæ abbreuiantur, & habent exitum.
Sic igitur, omnibus consideratis, dicendum est, illos sex
menses numerandos esse à tempore commissionis.

Præterea, pro ista opin. faciunt ea, quæ tradit Bar. & cõ
muniter Doct. in l. si cui legetur. de leg. 1. vbi quærunt, po-
namus, quòd vendo tibi rem cum termino vnius anni ad B
soluendum pretium, dubitant ibi Bart. & alij, à quo tempo
re curret ille annus, an à tempore contractus, an verò tra-
ditionis? & concludunt, quòd à tempore traditionis, per
ter. singularem in l. tali. ff. de iure dot. licet ibi Ias. in 3. co-
lum. alleg. cõcordantem in l. si ita quis permiserit. in prin.
ff. de verb. oblig. Et inter plures rationes, pro illa decis. ad-
ducitur ibi vna per Ias. quæ quadrat in proposito, videli-
cet, quòd quando terminus assignatus est respectiuus cer
tæ causæ, requiritur quòd illa causa priùs existat, à qua de-
beat currere. d. l. tali. Sed in casu nostro iste terminus sex
mensium, infra quem tenetur impetrans possessorem ad iu
dicium euocari facere, est relatiuus ad commissionem iu-
dicis, tanquã ad causam agentem, sine qua citatio emana- C
re non posset: igitur ab illa debet ille terminus initium ca-
pere. Non obstant allegata in contrariũ: quia si rectè consi
derentur, nihil faciunt: quia, vt dixi, dictio Tunc, non per-
currit ad sex menses, vt voluit glo. nec glos. cle. fi. potest ad
hoc adaptari. Nec minus illud facit, quòd qualitas adiecta
verbo, &c. quia qualitas sex mensiũ nõ est adiecta impetra
tioni, sed potiùs cõmissioni à qua depẽdet. Sed quicquid
sit prima opin. Glossatoris, seruatur hodie in Rota, & in
curia: & ideo tenenda est, per rationes superiùs factas.

Omissis tamẽ ambagibus tota ista difficultas per regu-
lã Eugenij decidi videtur, cuius tenorem superiùs in pro-
oem. istius regulæ posui, per quam ista moderna regula in-
telligi & declarari debet, argu. l. non est nouum. ff. de legi.

D QVAESTIO SEXAGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an annus ad terminandam causam per impetrantem cõtra possessorem annalem, de quo loquitur iste tex. currat impetrãti à die impetrationis, an commissionis, vel citationis executæ?

SOLVTIO. Glossator hic tangit quæstionem, & condidit, quòd currat à die citationis executæ. Mouetur illatione, quia vbicunque à lege datur duplex terminus simul actori & reo ad aliquid agendũ, debet intelligi lapso primo termino, iuxta not. per Bal. in l. contra maiores. C. de inofficio. testa. Sed in quæst. proposita datur duplex terminus, ergo istam regulã. Primus, sex mensiũ ad citandũ possessorem. Secundus, est annus ad prosequendũ, ergo iste annus non E curret, nisi à lapso primo, iuxta doctrinam præallegatam.

Addo vltra Glossatorem pro isto dicto suo text. in lib. sed sciendum. & §. largius. ff. de succes. edict. & in l. fin. §. sin autem dubius. C. de iure delib. & ca. cupientes. §. cæterùm. de elect. lib. 6. Et subdit Glossator se credere Roma sic intelligere istam regulam.

Quid dicẽdum? Mihi videtur, omissis ambagibus, quòd ista opin. Glossatoris sit sanior, & vera. quam vltra ipsum pluribus rationibus comprobo.

Primò, quia clarum est, quòd nõ priùs de iure currit actio cui præscriptio super aliquo iure, quàm priùs constet illud ius fuisse in esse productũ. l. cùm notissimi. C. de præscript. 30. vel 40. anno. Sed istud ius impetrantis, à quo excluF tur per lapsum anni in esse produci non potest ante actiũ, quod incipit à citatione, vt in §. fin. institu. de pœnal. litig. & not. Hostien. & Ioan. And. in cap. quoniam. de verb. citationem. de proba. & glo. 2. in clemen. 1. de iudic. Ergo quo ad hoc, vt excludatur per lapsum anni, requiritur citatio præambula, vt ab illo tempore currat annus.

Præterea, instantia, seu facultas prosequendi ius meum non est præfinita de iure canonico aliqua temporis mora, vt est text. in cap. fi. de iud. Regula verò ista præfinit facultatem agendi per annum. Ergo ille annus nõ priùs expirasse videtur, quàm sit cœptum iudicium, de cuius prosequendi facultate tollenda agitur. l. si seruus hæreditarius. ff. de stipu. ser. & l. tali stipulatione facta. ff. de iure dot. & l. fin. diem. in principio. ff. de condi. & dem.

Præ-

Præterea, quia clarum est, quòd iste annus ad finiẽdam A
causam hic præfixus, per istam dispositionem nouam vide
tur loco instantiæ subrogari. Et licet hic de tẽpore quãdo
incipere debeat, nihil dicatur: tamen hoc facilè intelligere
possumus ex theorica omnium Doctorum, vbique tradi-
ta, qui volunt, quòd quando in lege noua de aliquo dubi-
tatur, illud declarationem recipit à lege antiqua, vt not.
Bal. in l. sciẽdum. ff. qui sat. cog. & in l. sed & posterioris. ff.
de leg. Sed in lege antiqua communi non reperitur, quòd
instantia incipiat ante citationem, sed incipit post citatio-
nẽ, vt in l. properandũ. in prin. C. de iudic. ca. cùm sit Rom.
de appel. & in c. ei qui appellat. 2. q. 6. & in authẽ. ei qui. C.
de tempo. appel. Ergo ista reg. in dubio debet interpreta-
tionem à iure cõmuni recipere, quia inquantum fieri po- B
test, statuta debent interpretari & declarari etiam per im-
propriationem, vt conformentur secũdùm ius commune,
vt in c. cùm dilectus. de consue. & in l. si serui. C. de noxal.
Præterea, quia tempus sex mensium hic præfixum, non
datur ad aliud, nisi ad euocandum aduersarium possessorẽ
in iudicium. Si ergo vltima die sex mensiũ vocaretur, satis-
factum esset regulæ. l. quicquid. §. fina. & l. hoc iure. & l. si
stipulatus essem. ff. de verb. oblig. & l. si necessarias. §. si an-
nuas. ff. de pigno. act. & c. commissa. de elect. lib. 6. Secun-
dò verò terminus hic assignatus qui est annus, datur im-
petranti ad prosequendũ & terminãdum causam. Si igitur
secundum tempus dilationis non inceperimus à fine pri- C
mæ dilationis sex mensium, oportebit alterum de duobus
fateri, aut, quòd sex menses dentur promiscuè ad citãdum
& prosequendũ, cuius contrariũ adparet. Cùm non potest
quis videri adstrictus dilationi, nisi in eo quod est in ipsa
expressum, vel quod est absurdius, sex menses ad finiendũ
tantũ causam videretur cõcedi, cùm primæ dilationi alio-
rum sex mensiũ in vltimo ipsius momento satisfieri potue
rit. Cuius contrarium cauetur hic in regula. igitur. &c.
Præterea, quando à iure cõmuni disceditur, debet quã-
tificari posit, ne lõgiùs fiat discessus. c. causam, de rescript.
Quod præsertim locum habet in hac regula, quæ maximè
deuiat à iure communi, vt patet: quia de iure communi ne
mo compellitur inuitus agere: vt in rubrica, vt nemo inui-
tus. per totum. Item, quia ex leui omissione gratiam, quæ

D de iure debet esse mensurata, vt in c. decet. de regulis iur. libr. 6. deducit ad non esse. Item, quia instantia, quæ de iure cõmuni est perpetua. c. fi. de iudic. reducit ad annũ. Itẽ, quia imponit necessitatẽ exprimendi ea, quæ de iure communi exprimere non oportet, iuxta not. in clem. si dignitatem. per glo. de præben. & in c. si motu proprio. eodẽ tit. lib. 6. Item, quia à iure canonico secundùm quod instantia est perpetua, tantò magis discedimus, quantò instantiam breuiorem & angustiorẽ reddimus. Nam breuitas est opposita longitudini, & perpetuitas temporalitati. In hac igitur dubietate interpretabimur istam regulam de anno potiùs, quàm de sex mẽsibus, vbi angustior esset meta, & per consequens maior à iure recessus. & sic, vt hoc absurdum

E euitemus, annus incipere debet à fine sex mensium.

Præterea, ius canonicum primæ instantiæ nullum profigit terminum, lex verò ciuilis præfixit triennium in prima instantia, intra quem existimat commodè causam diffiniri posse: in secunda verò instantia vtrunque ius concordat, quia dant annum, nec infra minus tempus cõmodè posse diffiniri. c. ex oratione. de appel. Tunc arguo sic, & à maiori. Vbi lex canonica de instantia certa meta præscribenda cogitauit in causa, scilicet appellationis, vbi causa venit instructa, cognita, & ventilata, & partium assertione plane discussa, non existimauit infra minus tempus, quàm annum causam posse cognosci & terminari, vt traditur in d. cap. & in d. l. properandum. Non est igitur credendum principem, qui cum tanta discussione & maturitate istam regulam edidit, voluisse minorẽ metã adponere primæ instantiæ, vbi res nouiter rudi, & vt ita dixerim, indigesta materia, & nõ cognita nec discussa, ad iudicium deducitur, adstringendo impetrantem quodammodo ad impossibile, quod est legi contrariũ. in c. erit autem. 4. distinct. l. 1. §. his autem. vbi Bal. ff. de orig. iur. Lap. alleg. 101. Præsertim cum principẽ non latebat, ius ciuile existimasse opus esse triennio. Comprobatur hoc, quia non dicitur intra dilationem fieri posse, quod commodè fieri nequit. Et ideo præsumendum est, principem eius intentionis fuisse, nolle dilationem taliter dare, vt cõmodè causa explicari nequeat, quia talis præsumitur intentio & mens principis in dubio, qualis legis, vt not. in l. vniuersa. C. de preci. imp. offer. & in c. de eo

ie constitu.lib.6.& in cap.si quando.& cap.ad hæc. de re- A
script.facit pro hoc text.in dicto cap. cupientes. in princi-
pio.& §.cæterum.in versi.postquam commodè.& ibi not.
Domi.nam dilatio commensurari debet secundùm onus
agendorũ ad iudicium finiendum, secundùm commodum
impetrantis.l.si ita relictum.§.penult.ff.de leg.2.l.in fidei-
commissi.§.sed cùm Polidius.ff.de vsur.

Postremò, quia ista regula loquitur de causa finienda,
sic causa non dicitur ante citationẽ.l. causas.C.de trãsact.
sin clem.causam. de electio.& in cap. ex parte.de verbo-
rum signific.Ergo instantia anni post citationem incipiet.
Idetur hoc per text. in l.fin.§. si autem. C. de iure deli-
berand.Vbi cum lex præscripsisset terminũ hæredi, à mor-
te testatoris, suppleuit, & aditæ hæreditatis, & sic longius, B
cum non posset antea præscribi hæredi. Et hoc expresse
etiam notat Domi.in dicto ca. cupientes.in princip.in ver
sicul.petituri. & in versicul. prosecuturi. Quæ omnia cùm
in casu nostro concurrant, concludẽdum est, annum præ-
ximum non à tempore impetrationis, sed citationis nume-
rari debere. Quod videtur tenere Bal.in l.prima.in secun-
da colum.ff.si quis cautio. Et vt tollatur omnis dubitatio,
pro ista opin. videtur hic text. clarus, si ponderetur, nam
dicitur hic, & infra sex menses ipsum possessorem ad iudi-
cium euocari facere, causámque ex tunc desuper infra an-
num, &c.pondera dictionem Extunc, quæ ponit extre-
mum à quo incipere debet annus, iuxta l.4.ff.de condi. &
demonst.Putarem tamen, quòd si possessor ante sex men- C
ses cæterum, non debet impetrans expectare totum tempus
sex mensium, sed statim facta citatione incipiet annus ad
finiendam causam, iuxta not.per glo.in ver. commodè. in
cupientes.de elect.lib.6.quam ibi not.Doct.

QVAESTIO SEXAGESIMANONA.

QVAERO, nunquid impetrans mortuo possessore iã
priùs citato teneatur finire causam vsque ad senten
tiam infra eundem annum contra successorem in
beneficio: an verò debeat habere alium annum ad prose-
quendum causam cum successore?

SOLVTIO. Dicendum videtur impetrantem ad prose-
cutionem causę contra successorem vsque ad sententiã te-
neri, aliàs cessionarius poterit de regula excipere, quia ista

D regula est realis, & ad quem transit beneficium, transit ex-
ceptio regulæ. Nam isto casu persona prædecessoris & suc-
cessoris reputatur eadem. Sicut ergo cum prædecessore te-
neretur impetrans terminari facere causam infra annum,
ita cum isto successore, ad quem transit beneficium affe-
ctum & litigiosum.

Suadetur ista opinio, quia ista regula nō dicit, quòd im-
petrans habeat sententiam cōtra illum, qui possidet, sed di-
cit indistinctè & absolutè, quòd causam vsque ad senten-
tiam diffinitiuam inclusiuè prosequi teneatur, & sic regula
loquitur impersonaliter. Itaque mors rei, vel renuntiatio
nihil impedit, quominus impetrans hoc facere possit, iu-
xta l. properandum. §. sin autem reus. C. de iudic. Mamm.

E quia regula ista cōcernit publicam vtilitatem, vt patet in
vt improbi lites exquirentium motus reprimātur. Et ideo
adstringit impetrantē, vt causam terminari faciat infra an-
num, & hoc factum est ad effectum, ne impetrātes facile
sint ad impetrandum, nisi causam iustam, & claram, & ere-
dibilem viderint, quæ sine magna discussione terminari va-
leat, iuxta l. continuus. §. cùm ita. de verb. oblig. Et quia re-
gula dat formam, vt dictum est in alia quęstione, debet ad-
impleri in forma specifica: cap. cùm dilecta. de rescript. &
cap. cui de non sacerdotali. de præbend. lib. 6.

Breuiter istis non obstan. Rota concluſit contrarium in
vna Isclana coram d. Iacobo Simonetta, vt refert d. Guliel.
hìc. Ratio decisionis fuit, quia regula ista non loquitur in

F si de possessore conuento & contra illum, quem citauit re-
gula vult, quòd impetrās prosequi causam teneatur vsque
ad sententiam. de subrogato verò, seu cessionario nihil
regula dicit: ergo in eo regula non habebit locū. l. si seruus
§. non dicit prætor. ff. de acquirend. hæred. Sed licet ista
opin. sit Rotæ, mihi tamē magis placet præcedens opin.
nō solùm ex motiuis d. Guliel. sed ex vna alia ratione, quia
ex quo beneficium cessum trāsit litigiosum, interest subro-
gati, quòd impetrans causam incœptā contra prædeces-
rem, cum eo prosequatur, ne ex sua malitia commodum con-
sequatur, contra ca. eum, qui. de præbend. lib. 6. Sed quan-
do impetrans ante finē anni cessit in alium, quòd ille ces-
sionarius nō teneatur regulam seruare, tenuit Rota, vt idem
refert d. Guliel. qui videatur, quia isto casu cessat fraus.

Qual

QVAESTIO SEPTVAGESIMA. A

QVAERO, an regula ista obstet subrogationi gratiosè impetratæ per tertium propter mortem vnius ex duobus litigantibus, post cuius obitum alter collitigans, qui subrogationem tertij ignorabat decreto processu super audientiam contradictarum cõtra omne interesse putantes obtinuit sententiam, vigore cuius postea possedit per annum, & nunc dat de regula contra subrogatum venientem ad causam?

SOLVTIO. Hodie, quæ est 26. Nouemb. MD. XXXV. coram do. Siluestro in vna Abulen. parochialis contigit iste casus, & diuisa fuerunt vota. Nam vna pars dicebat, quòd licet collitigans superstes ignoraret subrogationem, tamẽ illa erat in causa, quòd lis durabat, quia subrogatus subintrabat in locum collitigãtis mortui, & vigore dictæ subrogationis eadem lis videbatur continuari, & in ea sustineri: ergo quo ad hoc nihil intererat, quòd collitigãs superstes subrogationem ignorauerit. Et ideo durante dicta lite nõ poterat alter collitigãs pacificè possidere, quia lis viuebat adhuc in personam subrogati, iuxta decis. Egid. 545. & Gulielm. in decis. 1. vt lit. pend. nec sententia contra interesse putantes poterat pacificam possessionem producere: quia illa non præiudicabat subrogato, nec etiam illa citatio contra interesse putantes arctabat ipsum subrogatũ, iuxta decisio. 18. de dolo & contu. in no. sic dicebant aliqui ex Dominis. Præterea, quia ista regula requirit annum possessionis præcedere impetrationem, vt patet in text. ergo possessio posterior annalis nõ nocebit impetratiõi anteriori. B C

Alia pars Dominorum tenebat cõtrarium, ista ratione, quia quo ad ipsum litigantẽ superstitem lis per sententiam latam contra interesse putãtes executioni mandatã finita fuerat: nam mortuo collitigãte alter collitigans superstes sequutus fuit viã iuris, videlicet decerni faciendo processum cõtra interesse putan. docto priùs de morte collitigãtis, vt est cõmunis stylus: & illa via iuris sibi nõ nocere, sed prodesse debet. & licet in locũ præmortui fuerit alius subrogatus, illa subrogatio ignorata non nocet, donec ipsi litigãti præcedẽte citatione ad dicẽdũ contrà, intimata fuerit. Si verò interim habet sententiã, quæ executioni mãdata fuit, cuius vigore per annũ posteà pacificè possedit, non

D potest dici non esse pacificus, propter illam subrogationē, cùm lis (vt dictum est) finita fuerit per sentētiam, iuxta decis. nostrā vulgarem. 10. in titu. vt lit. pen. in no. Et ita sub dubio remansit Rota. Mihi tamen magis placet prima opi. qua stante non obstant secunda motiua. Primum non est verum stante subrogato in iure, & lite: quia nō potest dici lis finita. Et licet possessori annali non noceat subrogatio sibi non intimata, minùs debet nocere ipsi subrogato, cui non est præfixum à lege, vel ab homine aliquod tēpus ad intimandū, & ius suum semper durat, & potest deduci hodie, quia lis non est finita, quo ad ipsum. Et certè casus iste

E est disputabilis. Et hodie, quæ est 5. Iulij. M. D. XXXIX. iterum in vna Salamātina canonicatus, & præben. fuit in Rota propositus per R.P.D. Pet. Vortium, casus omnino similis illi, de causa Abulen. & tandē Domini cōcluserunt dicta die 5. & 20. eiusdem mensis Iunij, post plures informationes & propositiones, ꝙ subrogato in forma gratiosa non obstaret ista regula, ex eo, quia statim talis subrogatio subintrabat in locum mortui litigantis, per quā videbatur lis in eo statu manuteneri: & sic possessio annalis nō poterat esse pacifica stāte subrogatiōe gratiosa. Secus verò, si subrogatio gratiosa non fuisset, sed mandatū de subrogādo

F nā tali casu si illud mandatū Auditori non præsentetur, & in effectu subroget, non dicetur impedire istā reg. & idem est in eo, cui cōcessum fuit, quòd literas expedire posset in vim gratiosæ subrogationis. Nā si antequā expediat, cedat in aliū ius suum post annum, ille resignatarius potest literas expedire sub eadem data, & sufficit, & stabit illi resignatario ista regula. Quod est verum, quando resignatarius expedierit literas ante sententiā executioni mādatam. Secus, si pòst, quia tunc obstabit regula, prout in dicto casu contigit, vbi Ludouicus de Torres, se in locum cuiusdam Ioan. Lopez se subrogauit cum clausula. Et ꝙ literæ in forma gratiosa expediri possent: & antequā Garzias Roderici superstes collitigās sententiā contra interesse putantes obtineret d. Ludouicus solam supplicationē subroganti in actis produxit per assertū procuratorem, deinde Garzias obtinuit sententiā contra interesse putan. & possessionem cōtinuauit per annū pacificè d. Ludouicus, posteà ius suū literis nō expeditis, in fauorem Francisci cessit, & ille eius

literis

literis non confectis, etiam in fauorem Andreæ Lopez, & A
Andreas in fauorem Alphonsi Diaz, qui posteà literas no
mine dicti Ludouici primi cedentis sub eadem data expe-
diuit in forma gratiosæ subrogationis, & venit ad causam
contra dictum Garziam, qui habuerat sententiam contra
interesse putan. & eius executionem. Tãdem Rota in isto
discursu quæst. voluit dicto tẽpore, & iterum de hoc men-
se Decẽbri M. D. XXXIX. quòd dicto subrogato obstaret
regula, non obstan. bulla subrogationis, in forma gratiosa
subrogationis sub data primæ supplicationis Ludoui. ex-
pedita, & nouiter producta: ex quo Ludouicus primus
subrogatus, qui sciebat, vel scire præsumebatur litem inter
d. Garzian, & d. Io. Lopez defunctum, debuit mentẽ suam
declarare, nũquid subrogatione gratiosa vti vellet, ex quo B
supplicatio illi facultatem dabat expediendi literas, si vel-
let: unde ex quo hoc non declarauit, sed literis non confe-
ctis renũtiauit, in fauorem dicti Frãcisci de Gumiel, & ille
in alium, & alius in alium, ille vltimus tardè venerat post
sententiam executioni mandatã, & ideo declarare per ex-
peditionẽ bullæ mentẽ d. Ludouici non poterat, qui iam
per cessationẽ reputabatur mortuus. Et eodem modo de
hoc mense Decemb. M. D. XXXIX. tenuit Rota in vna Ge
runden. beneficij de Pineda, vbi voluit, quòd Archangelus
in quem antiquus Piquer cesserat, lite pendente, inter di-
ctum Antiquum, & ipsum Archangelum, & quendã alium
Baldiriũ Auigno excipere de ista regula posset, si post ces-
sionem per annũ pacificè possedit, non obstante, quòd lis C
non fuerit extincta in cessione, quam fecit d. Antiquus a-
ctor, quo ad Baldirium: quia sufficit, quòd inter Archange
lum, & Baldirium non esset iurisdictio, neq; lis licet inter
Antiquum actorem, Archangelum, & Baldirium lis esset,
ex quo Antiquus ambos citari fecerat iuxta vulg. decis. de
rescip. in no. Et hoc procedit, etiam si Archangelus fuisset
gratiosè subrogatus, dũmodo literas non expediret: quia
tunc secus propter decis. d. Guliel. primam, vt lite penden.
Nam per expeditionem literarũ videtur mẽtem suam de-
clarare, & vti velle subrogatione gratiosa, quæ statim ha-
bet effectũ: sed ante expeditionẽ non potest cõstare de e-
ius mẽte, cùm posset nõ vti subrogatiõe, sed fortè gratia,
Si neutri: quia omnes istę viæ in supplicatione cõcedũtur.

D QVAESTIO SEPTVAGESIMAPRIMA.

QVAERO, an impetranti impedito currant tempora istius regulæ?

SOLVTIO. Si impedimentum iustum est, tempora non currere nemo dubitat. l. 1. in fin. C. de anna. quæ illud tẽpus impediméti de medio subducitur, & reliquum tempus computabitur, vt in c. auditis. c. cum nobis. & c. de quarta. de præscri. & ista est communis opin. vt attestatur Ias. in §. rursus. col. 15. & 16. instit. de actio. Et hoc putarem verum, nisi hoc impedimentum actor per prorogationem temporis tollere poterat: quia (vt quotidie experimur) tempora nunquam solet prorogationé istius regulæ denegare. vbi verò impetrans prorogationé habere non potuit, pro E dicta procedent. super quo videndũ est latè per Modernos tract. præscrip. in prima parte. 6. partis princi. versi. vigesimusecundus casus. vbi longo verborum apparatu omnia impedimentorum genera prosequuntur. quæ non attinet hic recensere, breuitati studens. Sed nunquid saltem impetrans protestari debuit, quòd per ipsum non stetit causam suam prosequi infra annum hîc designatum, dicetur inferiùs in alia quæstione, & dicam etiam latiùs de hoc in regula de triẽnali, in 57. quæst. nam vtrobique casus accidit.

QVAESTIO SEPTVAGESIMASECVNDA.

QVAERO, an quando subducuntur tempora impetranti, computentur dies feriati, quibus impetrans agere non potuit?

F SOLVTIO. Rota in causa Hispalen. Scholastriæ coram d. Aragona de mense Octob. M. D. XXXIII. concluserunt, tempora feriarum non subduci, sed in tempore dato computari debere. Pro cuius decisio. inter cætera est text. in l. sed & si per prętorem. §. si feriæ. ff. ex quibus caus. maior. vbi ratio assignat rationé huius decis. quia prospicere debuit actor ne in huiusmodi ferias incideret. Et hoc de plano procedit in feriis solennibus & ordinariis. Secus verò esset in feriis repentinis, quia illas actor præuidere non potuit. Et propterea in illis cessat ratio. d. §. si ferię. Hinc est, q̃ terminus datus per legem ad accusandum, vel agendum, dicitur in dubio peremptorius, etiamsi non dicatur. Ratio potest colligi ex prædictis, quia est quid imputandum actori, quare priusquam ageret, non prospexit omnia, argum. l. qui cum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

alio, ff. de regu. iur. Sed si terminus ad prosequendam cau- A
sam, vel audiendam sententiam, vel similia, præfigeretur à
iudice, quia hoc pars prospicere nō poterat, cùm non de-
penderet ex facto proprio, sed præter spem accidit, vt dici
tur in l. si quando. de dilat. & tunc terminus non præsumi-
tur peremptorius. Ita dicit Saly c. in l. si ea. col. pen. C. qui ac-
cus. sequitur Felyn. in c. causam quæ. in 2. col. de rescript.

QVAESTIO SEPTVAGESIMATERTIA.

QVAERO, nunquid in anno istius regulæ ad prose-
quendum causam computentur dies feriati, an verò
tantùm vtiles?

SOLVTIO. In isto articulo pugnat æquitas non scripta
cum iure scripto. Quia licet videatur æquum & rationabi-
le, quòd tempus istius anni vtiliter computari deberet, id
est, ex illis diebus, quibus qui vtiles sunt ad agendum & B
prosequendum causam, ea ratione, quia dies feriati inuti-
les & prohibiti sunt ad iudicia pertractāda: nihilominus iu
re contrarium voluerunt. Nam lex voluit, ꝙ quādo aliqua
dispositio simpliciter de tempore mentionem facit, debet
intelligi de continuo. Ista glos. ordi. quæ ad hoc solet com
muniter allegari in rubrica ff. de diuer. & temp. præscript.
quam sequitur Abb. in c. fi. de elec. & in c. ad apostolicam.
in penul. col. de reg. vbi per hoc dicit, quòd annus profes-
sionis, de quo ille tex. loquitur, de continuo, & non inter-
pollato intelligi debet. Pro quo alleg. Bartolum in l. inter-
dum. §. quoties. de publican. cum multis concor. vt in pro-
posito scribit Lap. alleg. 47. qui plura iura adducit, & idem
quod Abb. in d. c. ad apostolicam. concludit etiam Ias. in l. C
contra maiores. in 2. col. C. de inoffic. testam.

Et hoc maximè procedit, vbi odium consideratur, prout
hic, quia tali casu, vt dicit Bal. in l. non solùm. in prin. ff. de
excus. tut. in odiosi præiudicium tempus debet esse conti-
nuum. & hoc conueniens videtur in casu istius regulæ, vt
impetrantes ab huiusmodi litibus citius se expediant. Pro
qua opinione quamplura Doctorum dicta congerit And.
Sicul. in consi. incip. clementissimi Dei. positum inter con
silia Alexan. in 4. volum. eius consi. vltimo. col. 1.

Sed vt multa, quæ hinc inde dici possent, sub breuitatis
compendio concordentur, in ista materia possunt notab.
casus omnes distingui, ex his, quæ dicit Bal. in consi. 71. in-

D cip. quando tempus. in 3 volum. videlicet, quòd tempus dicatur continuum, quo ad ea, quæ sine iudice pro tribunali sedente fieri possunt: sed quo ad ea, quæ sine iudice fieri non possunt, tempus dicitur vtile. Quam quidē distinctionem Bal. ibidem per bona iura probat. Pro quibus videnda sunt etiam quæ scribit idem Bald. in l. Aemilius. col. 1. ff. de minor. & in l. veteranis. C. quando prouoc. non est necess. Sic itaque circa primam & secundā partem istius regulæ tempus erit continuum: quia ad iudicem pro tribunali sedentem tēpora illa non pertinent, & ideo in dictis temporib. sex mensium ad citandū possessorem, & in anno hic ad prosequendum causam præfixo, dies feriati & non feriati computabuntur. Sed circa tertiam partem regulæ

E tempus dicitur vtile, quia per partem constat. Pro quibus faciunt ea, quæ dixi in §. rursus. num. 32. de action.

QVAESTIO SEPTVAGESIMAQVARTA.

QVAERO, nunquid impetrans excusetur à pœna, de qua in vltima parte istius regulæ, si terminos omnes in petitorio non seruauit, vsque ad commissionem possessorij per partem aduersam factam, sed sufficiat post dictam commissionem, ante tamen suspensionem petitorij reliquos terminos seruare?

SOLVTIO. Hæc quæstio in Rota per plures dies procuratorum & aduocatorum informationibus coram dn. Nicolao Aragona in causa Hispalen. Scholastriæ ventilata fuit, tandē hodie 20. Octob. M. D. XXXIII. decisa fuit, in

F qua omnes Domini, duobus exceptis, in dicta causa concluserunt, quòd sufficit tēpore suspensionis petitorij impetrantis omnes terminos super petitorio (cuius prosecutionem requirit ista reg. vt dictum fuit superiùs in alia q.) seruare: quia tunc clarè adparebit per eum non stetisse, quominus causam vsque ad sententiā infra annum prosequutus fuerit. Ratio istius decis. fuit: quia licet ante cōmissionem causæ possessorij termini omnes seruati non fuerint, sed aliqui, ille defectus post dictam commissionem, dummodo ante petitorij suspensionē suppleri potest: quia illa possessorij commissio ante petitorij suspensionē auditori iurisdictionem super petitorio non auferebat, & ideo impedire non poterat impetrantem, quominus reliquos terminos posteà seruare posset, cùm auditores in prosequendo

quendo ordinarij dicantur, iuxta not.in clem.auditor.de A
rescript.vt dixi latè in cap.1.eodem titu.libr.6. Donec igi-
tur aut per commissionem expressè, aut per partem peti-
torium suspendatur, acta facta super petitorio, valent:
quia tunc videtur pars vti commissione possessorij, quan-
do petitorium suspendit: argument.not.in ca.vt debitus.
de appellatio.

QVAESTIO SEPTVAGESIMAQVINTA.

QVAERO, nunquid si per iudicem stat quominus impetrans causam terminare possit per sententiam infra annum, teneatur impetrans de necessitate protestari iudici per ipsum non stare, quominus causam prosequatur, quo ad hoc vt excusetur?

SOLVTIO. Ista quæstio sæpe per aduocatos disputata B
fuit in prælegata causa Hispalen. Scholastriæ. Et certè si
ostentationem doctrinæ quærimus, hic articulus varias
habet pro vtraque parte considerationes, totidem fortas-
sis, quot opin. reperiuntur: sed quia moris mei non est, vt
Scholastici obseruant, argumentorum philateriis tempus
terere, maximè in tanta temporis penuria, qua per ista
publica officia premor, ideo breuiter medullam & deci-
sionis veritatem complectar, multa labore meo addens.
Rota igitur coram domino Nicolao Aragona, post varios
conflictus vnanimiter concluſit de mense Octobris M. D.
XXIIII. protestationem hoc casu necessariam esse, ad
effectum, vt impetrans à prosecutione causæ infra annum
faciendā excusetur. Quæ quidem Dominorum decisio C
principaliter in gloss. c. plerunque. de rescript. in gloss. ca.
fin. de appellatio. Fundatur, quæ glossa de impedimento
proueniente ex parte iudicis loquuntur, & necessariam
esse protestationem concludunt: & ista est communis o-
pin. vt attestatur Philipp. Franc. in c. ex ratione. maximè in
4. colum. & in cap. fin. de appellatio. & Ang. in l. 2. §. dies.
in fin. 3. colum. ff. eod. titu. Et cum ista opin. transeunt com
muniter Doctores in cap. cupientes. §. quòd si per viginti.
post glo. ibi versi. proposita. de elect. libr. 6. quam Felyn. in
cap. ex transmissa. in 2. colum. de præscript. & in sexcentis
aliis locis sequitur, & cum ea tranſeunt Alexan. & Moder.
in l. properandum. §. fin. autem vtraque. C. de iudi. & idem
tenet Alexand. in consi. 114. lib. 5.

D Et licet aliqui Doct. tenuerint contrarium, prout Abbas d.c.plerunque,& in c.ex transmissa.de præscript. Et Anton. in consil.162. incipi. verum est.& alij plures, quos Iason & Moder.in d.l.properandum.cumulant:volentes, protestationem potiùs requiri de consilio quàm de necessitate: nihilominus illa opin.non est vera, sed communis est in contrarium,pro qua Moderni Auinionen.in tracta.pestis. fol.28.q.6.Et Moderni Bononien.in eodem legali tract. pestis.fol.15.c.3. & latiùs quidam Iacobus Florius de Vigno in repet.l.si quos.C.de offic.præfect.præt.orien. plura cumulant,quæ ibi videri possunt.Et, vt ibi vnico verbo omnibus contrariis dictis respondeatur,dico, quòd mouua opinionis contrariæ procedunt, quando per iudicem
E non stetit quominus impetrans causam prosequeretur.Secus,si per illum stetit,vt hic. Vel secundò argumenta contraria procedunt in protestationibus extraiudicialibus, vel quando cum protestatione aderat probatio impedimenti, vt declarat Decius in d.cap.fin.de appel.Secus verò, vbi de impedimento aliter non constabat: nam tunc protestatio requiritur,vt est tex.quem ibi ad hoc in 2.col. ponderat Ioan. de Platea in l.iudices.C.de anno.& tribu. lib.10.& ista opin.tenenda est.

QVAESTIO SEPTVAGESIMASEXTA.

QVAERO, nunquid si impetrans impeditus fuit causam prosequi infra annum,loco protestationis, beneficiat illi impedimentum probare?

F SOLVTIO. Quibusdam aduocatis in causa Hispalen. Scholastriæ pro parte Franciſci episcopi Balneoregen. videbatur quòd non, ex eo, quia iura requirentia protestationem,censentur formam tradere.vbi verò est forma, debet illa ad vnguem obseruari, nec illi per æquipollens satisfit,vt dicit Baldus in l.si institor.ff. si cert. petat. non vulga. & super hoc multùm aduocati exaltabant rationem suam.

In contrarium allegabãt alij aduocati: quia vbi habetur finis ad quẽ inducta est protestatio fine seruato nõ curatur de ea,arg.cle.causam.de elec. vbi licet pro forma in casu illius tex.intimatio requiratur,vbi tamẽ pars habet notitiã,quia ad illũ finẽ intimatio introducta fuit, sufficit, vt ibi dicitur.Faciat l.si mater.de insti.& substi.vbi in forma-

lita

libus non refert quid ex æquipollentibus fiat. Adde text. & A
quod ibi not. Fely. & Deci. in cap. quoniam. de probat. vbi
per illum tex. volunt, post S. Thom. quòd licet ieiunium sit
de præcepto, vbi tamen finis ieiunij seruatur, non peccaret
nõ ieiunans. Et in casu isto prædicta à fortiori procedunt:
quia protestatio in casu præmisso non est inducta pro for-
ma, vt aduersarij dicebant, quia hoc iure non cauetur.

Tandem discusso negotio, Rota, quæ (omissis argumẽ-
tis, & apicibus iuris) solet semper veritatem & effectum
intendere, de mẽse Octob. M. D. XXXIII. secuta est vl-
timam opinionem, tanquam æquitati magis proximam:
cum Rota non vult habere nisi veritatem rei. Nam sufficit
Rotæ de impedimento legitimo constare absque alia pro-
testatione, quæ ad illum tantum effectum inducta fuit, vt B
constaret per iudicem extitisse, quominus impetrans cau-
sam prosequeretur: qui quidem effectus æquè, ac per pro-
testationem haberi potest: ideo protestatio non est neces-
saria, sed debet esse per probationes. pro qua opin. faciunt
ea, quæ latè tradit Decius in l. in omnibus causis. la secun-
da nume. 10. ff. de reg. iur. vbi hoc notabiliter probat.

QVAESTIO SEPTVAGESIMASEPTIMA.

QVAERO, nũquid annus possessionis, de quo loqui-
tur ista regula, debeat esse cõtinuus, an sufficiat esse
interpollatũ. Exempli gratia: possedi per sex men-
ses pacificè, deinde spoliatus fui, vel alio modo possessio-
nem per quatuor, vel quinque, vel plures menses perdidi,
quam mox, vel per mẽsem postea recuperaui, & continua- C
ui per alios sex menses: An ista possessio annalis isto mo-
do per interpollationem temporis cõtinuata, sufficiat ad
producendam exceptionem regulæ?

SOLVTIO. Ioan. Aloisius Tuscanus Mediolanen. quõ-
dam insignis Doctor, consuluit huiusmodi possessionem
interpollatam nõ sufficere, vt patet lib. 1. consiliorum suo-
rum. fol. 27. cuius opin. potest suaderi ex dictis glos. in ru-
bri. ff. de perpet. & temp. præscript. quæ voluit tempus in
dubio de continuo nõ interpollato intelligi debere, vt su-
pertius in alia quæstione dixi, & probat latè Andr. Sicul. in
consil. vltimo posito in fin. consil. Alexand. in 4. volum &
dixi in §. rursus. nume. 32. institu. de act. Sed tempus istius
possessionis non est continuum. igitur, &c. Facit etiam

D pro hoc, quia ista possessio annalis videtur interrupta per possessionem mediam: ergo non debet prodesse. l. naturaliter. & l. si quis pro emptore. §. si quis, & l. eum qui. §. si autem. ff. de vsucap.

Pro contraria parte adduci potest, q̃ ista regula est inducta in fauorem possessoris, quo casu quando cõstitutio est fauorabilis alicui, tempus nõ interpretatur cõtinuum, sed sufficit interpollatum. ita dicit Bald. in l. non solum. in princ. per illum text. ff. de excus. tut. facit glos. in l. 3 §. minoré. ff. de minor. pro quo allego tex. in l. Paulus. §. Gaius. ff. de libe. caus. quem ad hoc pro singulari Angel. in addit. in repet. l. si insulam. ff. de verb. oblig. & ad hoc est notabilis decis. Arch. in cap. si frater. 16. quæst. 1. col. 3. & istam de-
E cis. sequitur Ias. in l. si ita stipulatus essem. col. fin. ff. de verbo. oblig. cum aliis concord. quæ scribit Decius in l. fi. ff. in 2. & 3. col. ff. de iur. omn. iudic. Et ita limitatur glo. in dicta rubrica. ff. de temp. & perpet. præscript.

Præterea quia tempus primum possessionis accedit alteri possessioni, & istæ possessiones interpollatæ coniungunt, vt faciant vnum corpus, vt dicit Bald. in cons. 253. incip. super eo quod quæritur. col. fin. lib. 3.

Breuiter pro prima opi. pro qua videtur militare æquitas, faciunt ea, quæ dicit Domin. post Archi. & Ioan. And. in cap. 1. de vit. & honest. cler. in 1. col. vbi dicunt per illum text. quòd integer annus nõ interpollatus requiritur ad hoc vt aliquis in pœnam incidat. Sed in casu nostro
I possessor excipiens de ista regula non est possessor continuus, sed interpollatus, impetrans non incideret in pœnam istius regulæ: ergo requiritur, quòd sit talis possessio per annum continuata. Et pro ista parte pondero istam regulam, quæ requirit annum immediatè præcedentem. Ergo interpollatus annus non sufficiet: quia annus interpollatus non est immediatus, sed mediatus. Et dicam in regula de triennali, & vide quæ dixi suprà quæst. 59.

QVAESTIO SEPTVAGESIMAOCTAVA.

QVAERO, quomodo intelligantur ista verba regulæ, videlicet, & quæcunque inde secuta, nullius existant firmitatis, &c.

SOLVTIO. Ista verba diuersis tẽporibus, ac etiam in diuersis regulis bis in Rota discussa fuerunt, videlicet, a per

per regula de publicādis resignationibus, infra eod.& su- A
per regula Clemētis reuocatoria facultatum conclauistarum. in quibus eadem verba, prout hic scripta reperiuntur. Et dum hoc dubium propositum fuerat, variæ dominorum sententiæ exortæ fuerunt. Nam quidam dicebant sub illis verbis,& inde secuta,&c. nouas prouisiones, gratas si neutri,accessus,& regressus, possessionem etiam vigore dictæ impetrationis captam,comprehēdi: quod hac ratione probabant, In primis, quia, vt ex text.apparet,impetratio principalis hic annullatur: ergo in necessariam consequētiam accessoria omnia ad impetrationem etiam debent esse nulla, quia vulgata est iuris regula,quòd principali annullato,omnia,quę sequuntur ex illo,corruunt,vt in l.cum principalis.ff.de regu.iur.& l.fin.ff.de consti.pec. B
Et ideo non sine mysterio papa hic vniuersalibus verbis vsus fuit,videlicet,quæcunque inde secuta, quæ de sui natura prædicta omnia includunt,quæ specialiter non reperiuntur excepta.cap.solitæ. de ma.& obe.l. Iulianus.ff. de leg.3 cum similibus.

Alij domini totum oppositū tenebāt,videlicet,sub prædictis verbis nouas prouisiones, nec regressus, aut huiusmodi similia cōprehendi,quod ita suadebant: Quia regula ista secundum communem curialium intellectum diuiditur in duas principales partes, & quælibet pars secundum qualitatem delicti continet etiam suas & diuersas pœnas. Prima enim pars regulæ imponit impetranti tria requisita per illum obseruanda. Primum, ꝙ nomen, gradum, & no- C
bilitatē possessoris, & causam quare possessori in beneficio sic possesso nullū ius non cōpetat, in impetratione exprimat. Secūdum requisitū, ꝙ impetrans possessorē ipsum infra sex menses ad iudicium euocari faciat. Tertiū requisitum, ꝙ causam desuper infra annum vsq; ad sententiam diffinitiuā inclusiuè prosequi debeat & teneatur. Ista sunt tria requisita, quę si in sua impetratione impetrans nō seruauerit, sed negligenter omiserit, tres pœnæ illi infligūtur. Prima pœna, quòd impetratio erit nulla, & ista pœna imponitur etiam de iure communi non obseruanti formam, vt patet in c.cum dilecta.de rescript. Secunda pœna, quòd quæcunque inde secuta, sunt etiam nulla. Tertia pœna, ꝙ ipse impetrās in damnis, & interesse possessori tenebitur.

D Ista est prima pars regulæ, quæ nullam mẽtionem facit de noua prouisione, neq; de gratia si neutri, nec de regressu, aut aliis superius enarratis, sed de istis tanquàm de rebus diuersis in secunda parte regulæ fit mẽtio, quę quidem secũda pars regulæ tres alias pœnas grauiores cõtinet, quæ imponuntur impetranti nõ ex eo, quia nõ seruauit requisita regulæ sed quia per litis euentũ constitit illum nullum ius habuisse, sed perperam, iniustè, & de facto possessorem molestasse, & sic improbum litigatorem esse, & propterea tanquam hominem lites iniustas exquirẽtem dictis tribus pœnis punitur, quæ commodum reipublicæ concernunt. Nam illæ tres primæ pœnæ in prima parte regulæ positæ priuatum ipsius possessoris commodum respiciũt. Et ideo
E impetrans in secunda parte regulæ grauius punitur, quia magis offendit possessorem, & rempub. quàm in prima parte regulæ. Nã magis possessorẽ molestasse dicitur, qui iudicium indebitè vsq; ad finẽ prosequitur, malitiosè seruando regulam, ad effectum, vt illum maioribus molestijs & impẽsis afficiat, quàm ille, qui nõ seruata forma regulæ, statim desistit, prout in prima parte regulæ, quod suadere videtur ex l. si quis legatum. & l. qui falsum. ff. de fals. & l. damus. C. eo. titu. ex quibus Bar. in d. l. si quis. post Dy. notabiliter dicit, quòd si notarius falsans scripturam deduxit eam in veram existẽtiam testamenti, cum debitis solemnitatibus, tunc notarius tenetur pœna falsi: quod nõ esset nõ ad vltimum prosequeretur, vt ibi per eos. In prima igi-
F tur parte regulæ impetrãs peccans in forma regulæ in minori discrimine cõstituit possessorem, quam quando eam seruat, & iudiciũ prosequitur vsque ad sententiam, per quã impetrans, vt iniustus & improbus litigator conuincatur. Meritò regula ista in secũda parte, quæ incipit ibi. Et si possessorem ipsum, &c. disponit, quòd si impetrans per inquisitionem repertus fuerit annalem possessorẽ iniustè ac indebitè molestasse tribus aliis pœnis castigetur. Prima pœna est, quòd quinquaginta florenos auri cameræ apostolicæ persoluere tenetur. Secunda pœna est, quòd impetranti nullus alius quam premisse vacationis modus, etiã per literas si necessarium aut subrogationis, vel alias, sibi quo ad hoc, vt huiusmodi beneficium ea vice consequi, vel obtinere valeat, quomodolibet suffragetur. Tertia pœna est, quòd beneficium a

antea nullatenus litigiosum censetur. Dicebant igitur Do. A
mini, ecce, quòd in hac secunda parte regulę fit mentio de
literis si neutri, & subrogationis, quæ nouæ prouisiones
sint, vt dicit quædam decis. 11. vt lit. penden. in no. & dispo-
nit, quòd nullatenus suffragẽtur. certè si istæ gratiæ acces-
soriæ, superius sub verbis illis, & quæcunque inde secuta,
& comprehensa cum principali impetratione, annullatæ
fuissent, frustra in hac secunda parte regulæ diuersa à pri-
ma annullarentur. Nã si essent iam nullæ, verba in secunda
parte regulæ posita, quo ad hoc vana & penitus frustrato-
ria essent: quia illud quod iam nullũ est, nõ potest amplius
annullari, neq; mortuus iterum occidi, quia priuatio præ-
supponit habitum. cap. ad dissoluẽdum. de despon. impub.
& l. decem. ff. de verb. oblig. vt igitur ista concordentur est B
necessarium dicere, quòd sub prædictis verbis, quęcunque
inde secuta, & cap. nouæ prouisiones, neque alia superius
enarrata cõprehendantur. Et ista opin. post varias iuris in-
formationes, & dominorũ ꝓpositiones, & disputationes
præualuit. Nam in vna Salamantina parochiali de Teiada
de anno M. D. XXXVII. coram R. D. Ioan. Mohedano cum
discuterentur hæc eadem verba, & inde secu. &c. posita in
regula de publicãdis resignationib. Rota cõclusit sub ver-
bis dictæ regulæ nouam prouisionem nõ comprehẽdi. Et
idem Rota tenuit in vna Abulen. beneficiorum coram me.
9. Decemb. M. D. XXXVIII. pro Antonio Palenzuela con-
tra Alphonsum Garillo. Nam voluerunt domini regulam
Clementis VII. reuocatoriam facultatis conclauistarum, C
quæ continet etiam prędicta verba inde secuta, &c. nõ cõ-
prehendere nouam prouisionẽ. Moti inter alia per consil.
Rom. 433. qui voluit, quòd noua prouisio suppleat diligẽ-
tias ad regulam de publicãdis: quæ quidem noua prouisio
si per dicta verba, & inde secuta, &c. posita in dicta regula
de publicandis, annullata fuisset, non induceret illum effe-
ctum. Hæc etiã opinio alia ratione adiuuabatur, quia no-
ua prouisio nihil aliud est, quã quædam antiqui iuris con-
firmatio: & clarum est, quòd in generali reuocatione non
venit actus cõfirmatus, vt no. glos. in verbo, pacta. in clem.
dudum. §. nos etenim. de sepult. cum cõcor. de quibus per
Felyn. in c. constitutus. in 3. col. de rescrip. Et quia etiam no-
ua prouisio est quædam mixta prouisio & tamẽ in odiosis

D ſub ſimplicibus, caſus mixtus non comprehenditur, vt tra-
ditur cõmuniter per Do. in l. 2. ff. de verb. obli. Et ita etiam
prædicta verba, & inde ſecuta, & cætera acceſſus, nec re-
greſſus comprehendere, tenuit Rota in vna Bergomen. ca-
nonicatus, & preſb. coram Domi. Petra ſancta, vt annota-
uit D. Ioan. Baptiſta de Senis, quondam cõſiſtorianus ad-
uocatus in quibuſdam ſuis notis cauſarum, aſſerens ſe ita
obtinuiſſe. De quibus meminit D. Iacob. de Nigris, vir cer
tè illa ætate curioſiſsimus. Et etiã conſiſtorij aduocatus in
quadam apoſtilla ſua ad iſtam regulam, & ita inuenio hæc
Reuerend. bon. me. Laurentium Cardinalem Sanctorum
quatuor in memorialibus ſuis adnotaſſe, de quibus etiam
idẽ Iacob. meminit. Et ratio prædictæ deciſionis fuit, quia
E acceſſus & regreſſus nullo pacto ſub dictis verbis, & inde
ſequuta, &c. poterant cõprehendi: quia non ſunt principa-
liter gratiæ acceſſoriæ. nec, in conſequentiam neceſſariam
ab alia dependentes, ſed faciunt caput de per ſe, vt princi-
pales: & ideo ſub inde ſecutis comprehendi non debent.

Non obſtant modo ea, quæ ſuperius pro cõtraria parte
dicebãtur, videlicet, quod nouæ prouiſiones gratię ſi nec-
tri, ſubrogationes, & ſimilia, ſint gratiæ depẽdẽtes ab im-
petratione principali, quam præſupponunt, vt neceſſarii
antecedẽs, vt dicit Gloſſator ſuper regula 62. col. 3. & ideo
annullata impetratione principali acceſſoriæ gratiæ con-
ruere debẽt: quia reſpondebatur, quòd licet verũ ſit, quòd
noua prouiſio, & prædictæ gratiæ præſupponant aliquẽ
F tulum, tãquam principale antecedens præcedere: nõ pro-
pterea ſequitur, ꝙ annullato principali corruat acceſſorii
& in primis hoc oſtenditur in noua prouiſione, quæ cõmu-
niter ſecundũ ſtylum impetratur, quãdo gratia principalis
eſt nulla. Nã verba nouæ prouiſionis hæc ſunt: Beatiſsime
Pater, quia Orator dubitat gratiam ſibi factam viribus non
ſubſiſtere, ſupplicat igitur, &c. Ecce ergo, quod nõ eſt verũ
iſto caſu, quòd annullata principali gratia, noua prouiſio
tãquam acceſſoria corruat, imò illa ſubſiſtit, & in illa prin-
cipalis gratia, quæ nulla erat, ſuſtẽtatur, præſertim, quia il-
la iuris regula, quòd annullato principali corruit acceſſo-
riũ, vltra plures limitationes, quæ à doctoribus in cap. ac-
ceſſorium. de reg. iur. lib. 6. & in locis vulg. traduntur, ha-
bes vnam limitationẽ, quam ponit Bart. in l. ita ſtipulatus

in a-

in 11.oppo.de verb.obli. quæ facit multũ ad propositum, A
videlicet, quòd illud procedit quando est eadem ratio, secus verò vbi diuersa ratio concurrit: quia tunc annullato principali accessorium non rescinditur. quod dictum Bar. ibi comprobat, & sequitur Decius in d.l.cum principalis. ff. de reg.iur. sed in casu nostro est longè diuersa ratio inter nouam prouisionẽ, gratiam si neutri, subrogationis accessum, & regressus, respectu ipsius gratiæ, siue impetrationis principalis, vt superius ostensum fuit: igitur annullata impetratione, gratiæ accessoriæ prædictæ non rescinden-tur. maximè, quia illa iuris consideratio, videlicet, quòd actu principali annullato corruit accessoriũ, &c. procedit quando principale tollitur à iure cõmuni, secus si ab alia constitutione populi, vt est tex. in l. fi. §. Lucius. ff. de cond. B
indeb. Et isto modo, licet causa expiret respectu impetrationis principalis poterit in accessorio sustineri, vt in l. vlti. ff. de rei vend. & secundũ hoc verba hic posita, videlicet, & inde secuta, quæcunque, &c. intelligentur de aliis accessoriis, exceptis præmissis, vt de citatione, processu causę, de possessione vigore dictę impetrationis capta. itẽ de sententia & sequestro inde emanato, vel de aliis similibus actis iudicialibus, quæ numerantur in c. quoniã contra de prob. Et specialiter, quòd sequestrũ virtute sententiæ emanatum, etiã annullatum censeatur, tenuit Rota in quadam causa, de qua mentionẽ facio superius in quinta quæstione istius regulæ, circa fin. Et vlterius prædicta verba, & inde sequuta, quid comprehendant, vel significent, C
notabilem q. ponit Card. in c. quia diligentia. in 3. quæst. & seq de elect. & aliam in c. ad petitionem. de accusatio. quæ omnia sunt notanda ad intellectum istius regulæ.

QVAESTIO SEPTVAGESIMANONA.

QVAERO, ex quo papa in finalibus verbis istius regulæ disponit beneficiũ in antea litigiosum nõ fuisse, quid oportuit superius dicere gratiã si neutri, vel subrogationis impetrãti nõ prodesse, cũ eo ipso, quòd beneficium in antea litigiosum non fuit, & cessat lis dictæ gratiæ si neutri, vel subrogationis exitum nõ habeãt, cum ad eorum essentiam litem requirãt, sicut piscis aquam expostulat, iuxta decis. 8. de rescript. & 17. de præbend. in no.

SOLVTIO. Si rectè omnia verba cõsiderentur, nõ sunt

D superflua. Nam stant ista simul, quòd hodie beneficium in antea litigiosum non fuisse decernatur, & quòd gratiæ si neutri & similes legitimo tempore, & durante lite, impetranti etiã lite postea cessante subsistant. Et ideo pro vera solutione est aduertendum, quia vt in proxima superiori quæst. diximus, regulam istam duas partes cõtinere, quas impetrans in sua impetratione seruare tenetur, & quęlibet pars regulæ suas pœnas, & inter se diuersas habet. Nam in prima parte regulæ impetrãs illam nõ seruans nõ ita acerbè punitur, sicut in seeũda. Ratio est, non obseruando primam partem regulæ, licet puniatur: non tamen adhuc detecta est in iudicio eius improbitas, quam quia lex multũ abhorret, iuxta ea quæ scribit Andr. Sicul. in consil. 31. in 3.

E colum. volu. 4. propterea in secunda parte acerbius punitur. Et ideo ita in secunda parte impetrans punitur, quia iam iudici per litis euentum constat impetrantem improbum, ac molestatorem fuisse, & tali casu gratia si neutri, vel subrogationis in pœnam eius impediuntur, & tũc cum beneficium decernitur litigiosum nõ fuisse, & tali casu necessarium fuit decernere gratias si neutri, vel subrogationis impetranti non prodesse, quia illa verba, videlicet, beneficium litigiosum nõ censeri de necessitate, non inferebant nullitatem dictarum gratiarum, quia illæ impetrari poterunt ante improbitatem impetrantis detectam, & sic legitimo tempore. Ponamus enim impetrantem re ipsa, & in veritate optimum ius fouere, sed quadam negligentia (vt

F sæpe fit) nõ obseruasse primam partem regulæ, & facta citatione moritur possessor, quis dubitat hoc casu subrogationi locum esse, quæ isto casu per regulam istam non impeditur, nisi ita demum quando impetrãs in secundã partẽ regulæ incideret, videlicet, quãdo eius improbitas per euentum litis per probationes, vel aliter à iudice detecta est: tunc enim iustum, & necessarium est gratias si neutri, vel subrogationis calumnioso, ac improbo impetranti nõ suffragantur, quod procedit etiam si dictæ gratiæ, & tẽpore improbitatis detectæ, impetratæ nõ fuissent, sed eo tẽpore quo adhuc eius malitia in propatulo non fuit. Dico igitur quòd verba prædicta regulæ, ita demũ superflua essent, si summus pontifex hic gratias tantũ annullaret, quæ impetratæ fuissent tempore detectæ improbitatis. Nam et

qui

quo illo tempore beneficiũ decernitur litigiosum nõ fuis- A
se, dictæ gratiæ eo ipso nullius momenti forent, non solũ eo respectu, quia non videretur honestum improbos litigantes per indirectum ad beneficiũ à quo ceciderunt admitti, nec ex eorum malitia per viam istarum gratiarum commodum consequantur, & quod in lite improba amiserunt, hoc modo recuperẽt: sed quia hic tempore improbitatis lis annullatur quo casu dictæ gratiæ impetrari non possunt, quæ, vt dixi, ita litem pro sui esse requirunt, sicut piscis aquam. Et ideo dictas gratias tali tempore impetratas annullare superfluum videretur, quod nõ esset quando gratiæ ante improbitatẽ probatam impetratæ, effectu priuantur, vt hic, quia tali casu verba illa sunt necessaria, nec vltima verba ad cõprehendendũ istum casum sufficiebant, B
nisi hoc papa per prędicta verba exprimeret. Intelligentur igitur prædicta verba de gratia si neutri, vel subrogationis ante tempus improbitatis ipsius impetrantis, nam de impetratis pòst, vt dixi, non fuit necessarium hoc statuere.

Et est vlterius aduertẽdum, quòd hoc dictum est, beneficium in casu prædicto non censeri litigiosum, inductum fuit in odium impetrãtis. Nam si hoc illi proficuum foret, litigiosum non censeretur, nec ex eo, quod quis pœnam meretur, præmium, seu commodum consequatur, contra not. in l. quod fauore. C. de legi. & ea quæ latè scribit And. Sicul. in c. fin. colum. 1. de pecul. cle. Et talis interpretatio semper in odium & dãnum puniti fieri debet, vt idẽ And. Sicul. probat in c. eam te. colum. 5. de rescrip. C

QVAESTIO OCTVAGESIMA.

QVAERO, quia dictum est suprà, quòd regula in sua prima parte annullat impetrationem, & omnia inde sequuta, quæcunq; sub quibus citatio processus, sententia, & reliqua omnia, quæ continentur in c. quoniã. de probat. quibus annullatis, beneficium litigiosum dici non poterit, cum lis cum sua causa hic annulletur & extinguatur. si ita est, quare regula hic in secunda sui parte decernit beneficium non esse litigiosum, si iste idem effectus resultat ex pœna, & verbis in prima parte positis.

SOLVTIO. Verum est, quòd impetrans in prima parte regulæ peccans punitur in prædictis, videlicet, quia omnia acta iudicij extinguntur, iuxta ea quæ scribit Oldra. cõsi. 1.

D inter quæ adnumeratur citatio, quæ initiũ iudicio præstat, vt in cap. quoniam contra. de proba. & in § fi. instit. de pœna tem. lit. & sic deficiente citatione nulla erit lis, & per cõsequens beneficiũ litigiosum non erit. Sed in secũda parte hoc idem fuit necessarium declarare, videlicet, quòd beneficium non esset litigiosum, ex eo, quia ibi omnia acta iudicij valebant, ex eo, quia impetrans seruauerat regulam, & illæ pœnæ in secunda parte regulę impetranti nõ imponũtur, propter regulam non seruatam, sed quia cõstitit iudici per euentum litis impetrãtem, nullum ius habuisse, sed temerarium & improbum litigatorem fuisse: vnde licet obseruaret regulam, nihilominus illas pœnas propter suam improbitatem ex defectu sui iuris incurrit: vnde si Summus

E Pontifex hic in secundo casu regulę nõ decerneret beneficium non fuisse litigiosum, vera lis maneret ex quo acta in secunda parte regulæ nõ annullãtur, sed tantũ in prima, & in hac secũda parte præsupponũtur esse valida propter obseruatam regulam. Necessarium igitur fuit in pœnam temerarij, & calumniosi litigatoris hoc decernere, quod in prima parte regulæ necessarium non fuit, ex quo per annullationem impetrationis, & inde secutorũ hoc tacitè colligebatur: & sic habes rationes diuersitatis primæ & secundæ partis regulæ, quo ad istum articulum, quod est notãdum.

QVAESTIO OCTVAGESIMAPRIMA.

F QVAERO, ponamus impetrantem non seruasse primam partem regulę, propter quam negligentiam, etiam à milies foueret bonum ius, eius impetratio, & omnia acta iudicij annullantur, nunquid interim possessor annalis conuentus post citationem à tali impetrante factam poterit dici pacificus, ad effectum vt fieri possit triennalis?

SOLVTIO. Si hoc tenetur pro constanti, prout superius dictum est, omnia iudicij acta cum impetratione ob non seruatam formam corruere, quod in notabili casu tradit Card. in c. ad petitionem. de accus. & Bald. in l. fi. C. de iur. lib. tol. nemini dubium erit per citationẽ impetrantis emanatam, & modo prædicto annullatã, nec pacificam possessionem, nec tẽpora interrumpi, vt latissimè dixi superius q. 45. Nam quo ad hoc, vt litis pendentia inducatur, oportet citationem esse legitimam, vt not. per gloss. & Card. in clem. 2. vt lit. pend. & per cõsequẽs per citationem nullam,

nulla

nulla potest introduci præscriptionis interruptio, vt proba A
tur in l.si pater.C.ne de sta.defunct. & per Archid.in c.non
ta.1.quæst.1.quibus stantibus,cõcludendũ erit possessorẽ
fieri posse interim triennalem : & hoc, quod dictũ est,non
solum ex verbis regulæ,sed etiam ex mente præsumpta di-
sponentis, ex qua regula interpretationem capere debet,
colligetur,vt in ca.venerabilis. de præbend. l.pater Seueri-
nus.§.conditionum.ff.de condit.& demon. Nam licet re-
gula facta fuerit in odium litigantium, & secundario in fa-
uorem possessoris,argum.not.in l.finali. C.de edic.di.Ha-
drian.tol.fauet tamen intentioni condentis, quæ fuit, ne per
ædias temerarias impetrationes, possessores detrimento
interruptionis possessionis plectantur, & dicti impetran-
tes sua damnata temeritate ea iactura illos afficiant : ergo B
quòd nulla censeatur facta interruptio, prouenit ex præ-
sumpta mente condentis, quæ interpretatione adiuuanda
est.d.capitulo,venerabilis. Nam si de hoc expressè interro
gatus fuisset,vtique idem respondisset,& illud debet habe-
te pro expresso, iuxta notata in l.tale pactum.ff.de pactis.
& in Clementina finali.de rescriptis.

QVAESTIO OCTVAGESIMASECVNDA.

QVAERO,nunquid illæ pœnę L.florenorum,& ꝙ be-
neficium non censeatur litigiosum,&c.positæ in fine
istius regulæ referantur ad omnes casus præcedẽ-
tes etiam contentos in prima parte regulæ, an verò referri
debent ad ea quæ in secunda parte regulæ continentur? C

SOLVTIO. Videtur, quòd dicta pœna in fine apposita
respiciat omnia præcedentia,iuxta doctrinã Bald.in l.quis-
quis.in primo notabili. C.si cer.pet.quia pœna apposita in
vna parte eiusdem constitutionis,refertur ad aliam,vt not.
Ludouic.Roma.in l.fina.ff.de in ius voc.& est de hoc glos.
in versic.omnino.in capitulo,si postquam.de electio.lib.6.
& glo.in clem.fina.§.fi.de pœnis. & not.Card.in clem.sta-
torum.in 3.colum.3.oppo.de elect.Gemin.in cap.vbi peri-
culi.§.nulli.de elect. & in c.1.in fin.de postul. prælat.lib.6.
& est gloss.notab.in versic.ecclesia. quam ibi notat Abb.in
cap.de multa.de præbend.cum simil. Itaque ex istis infer-
tur quòd impetrans, qui non citauit infra sex menses pos-
sessorem annalem, vel si citauit, & non prosecutus fuerit

D infra annũ cauſam, quòd puniatur pœnis contentis in illa vltima parte regulæ.

Suadetur hoc, quia impetrãs non ſeruans primam partem regulæ punitur in nullitate impetrationis, & inde ſecutorum, & ſic citatio facta vigore illius proceſſus, ſententia, & inde ſequuta erunt nulla, ſi nulla eſt citatio: ergo beneficium non remanebit litigioſum, quia citatio nulla non inducit litem, vt latius probabo in regula de triennali, vbi accidit caſus. Itaq; ex iſta annullatione ſequitur in conſequentiam iſta alia pœna, quòd beneficium litigioſum non cenſetur, quia ſublato diſpoſito omnis ſequela, vmbra, & effectus cauſatus tollitur ad hoc glo. ſingu. in clemen. 1. de E immun. eccleſi.

Tamen iſtis non obſtan. contraria opin. videtur verior, videlicet, quòd pœnæ poſitæ in iſta vltima parte regulæ ſi referãtur ad omnes partes ſuperiores. Ratio eſt, quia quãdo clauſulæ ſuperiores habent ſuã propriam & ſpecialem determinationem, clauſulæ, ſeu qualitas in fine appoſita ad ſuperiora non referuntur, vt eſt text. in capi. cum dilectus, de dona. & tenet Abb. in ca. cauſam. colum. 3. de reſcript. & ſequuntur ibidem communiter Doctores. ſed in caſu noſtro partes præcedentes iſtius regulæ habent ſuam ſpecialem determinationẽ, quia ſi impetrans non cauerit infra ſex menſes, & proſecutus fuerit cauſam infra annum, & alia, quę in principio regulæ enumerantur, nõ ſeruauerit, triplici pœna punitur, videlicet, quia impetratio, & inde ſecuta, quæcunq; annullantur, ac parti læſę in damnis & intereſſe condẽnatur: & ſic ſecundũ qualitatem delicti impetrans habet ſuas pœnas. Non igitur iuſtum videtur aliis tribus pœnis in fine regulæ poſitis puniri, ex quo illæ tres pœnæ reſpiciunt caſum diuerſum, & habent ſuam determinationem de per ſe. Præſertim, quia abſurdum videretur, quòd quis vltra condignum puniatur: vt in capitulo, non afferamus. 24. q. 1. & not. Docto. in cap. at ſi clerici. de iudic. & in l. ſancimus. C. de pœnis. quo caſu vbi ex aliquo facto abſurdum ſequitur, vel conſiderari poteſt clauſula in fine appoſita, ad præcedentia non refertur, vt dicit Abb. in c. eccleſia. el. vltimo. per illum text. de elect. Præſertim, quia quando in vna diſpoſitione diuerſi ſunt ſ. fine partes. pœna appoſita, in vltima parte non extenditur. nec

refertur

referrur ad alias partes habentes diuersam rationem, vt A
poca.Imol.& Cardina.in clemen.fina.§.fina.in fi.per glos.
ibi.Et ita ex istis poterunt ea quæ superius pro parte con-
traria dicta fuerunt,limitari & resolui,vltra quæ videnda
sunt ea quæ dixi latius in §.pœnales.institut.de action.

Non obstat etiam quòd per annullationem actorum,& le citationis factam contra non obseruantem primam par tem in necessariam consequentiam desinat beneficium li- tigiosum, quia respondetur, acta hîc annullantur, prout nunc,id est tempore quo datur de regula:& tunc verum est dicere cessare litis pendentiam.secus verò in præteri- tum,id est ab initio,quia à principio antequam excipere- tur de regula,per citationem inducta fuit semel lis,& licet postea alimentum eius tollatur per annullationem acto- B rum, effectus tamen per prius consumatus vigore illius non tollitur:quia effectus consumati semper durant,licet tollatur causa quæ illos causauit,vt in l.fina.ff.vnde lib.l.si cognatis.ff.de reb.dub.l.quicunque.§.fina.ff.de publicia. & l.antepenul.C.de institut.& substitu.& l.1.§.1.C.de vsu- cap.transfor.tradit Decius in capi.1.de iudi.& in capi.cum cessante.de appellatio. Nam mortuo pictore remanet pi- ctura,& mortuo genitore remanet genitus,vt dicit Bald. in l.generaliter. C.de episco.& cleri.Remanebit ergo be- neficium litigiosum, dato quòd annulletur prouisio & processus:nec poterit talis possessor semel conuentus iu- uari possessione triennali,tanquàm quòd eius possessio maneat pacifica,& non fuerit interrupta,secus tamen est C in vltima parte regulæ,in qua iam per sententiam iudicis, impetrantem iniustum & improbum fuisse constat: quia tali casu vltra alias duas pœnas illa etiam imponitur,quòd beneficium in antea non censeatur litigiosum: & sic pon- dera verbum antea,quòd concernit initium litis,ad diffe- rentiam,quòd in primo casu regulæ non desinit esse liti- giosum:& ratio est,quia in primo casu regulæ non constat adhuc impetrantem calumniosum fuisse.Nam propterea quòd non seruauit formam hîc traditam,improbus non iudicatur,quia improbitas & molestia concernit vexatio- nem de facto:& possunt ista esse simul quòd aliquis non seruauit primam partem regulæ,& tamen quòd verè com- petat illi ius,quia donec non fuerit declaratum per iudi-

D cem dici non potest illi ius non competere, iuxta ea quæ dicit Egid. decisio. 103. incipien. non dicitur constare. item Archidia. & Ioan. And. in capitu. si beneficia. de præbend. libro 6. Sed in vltima parte regulæ peccatur non solum in transgressione formæ traditæ, sed etiam in defectu iuris, ex quo improbitas arguitur, vt dicit Abb. in c. calumnian. in 2. colum. de pœnis. Nam quando de meliori iure possessoris constat, tunc impetrans in mala fide constituitur, et qua temeritas litigandi causatur, vt dicit Bar. in l. si quis officiatus. ff. depositi. & in l. eum quem temere. ff. de iud. mirum igitur si tot pœnis punitur, postquam perperam, de facto, & iniustè possessorem vexauit.

QVAESTIO OCTVAGESIMATERTIA.

E QVAERO, quare exceptio istius regulæ annullat ius impetrantis, & exceptio regulę de triennali?

SOLVTIO. Quia in regula ista ponuntur plura requisita, & qualitates, quas tenetur impetrans exprimere in sua impetratione, videlicet, nomen, gradus, nobilitatem possessoris, & quot annis ille possedit, & huiusmodi. Et qua, quorum taciturnitas in aliquibus eorum reddit gratiam nullam, etiam de iure communi si opponatur. Nam de iure communi in impetratione requiritur, quòd mētio de possessione viuentis fiat, aliàs impetratio est nulla, vt tradunt Doct. in capit. cum nostris. de concess. præbend. & Felin. tè in ca. in nostra. in 36. correll. de rescrip. Sed ista non militant in regula de triennali, quia impetrans ad nullum re-
F quisitum obligatur, sed pœna illa suspensionis gratiæ propter negligentiam impetrantis inducitur, quæ quidem negligentiæ pœna non erit perpetua, sed durabit vsque possessore, sed in regula ista pœna est perpetua: quia annullatur ipso iure impetratio, & titulus reducitur ad nonum, non autem suspenditur, vt in regula de triennali.

QVAESTIO OCTVAGESIMAQVARTA.

QVAERO, an annus de quo ista regula loquitur, currat impetranti, qui ignorabat aliquem esse annalem possessorem?

SOLVTIO. Dicendum videtur quòd non, quia licet regulariter aliæ præscriptiones contra ignorantem currant, vt est tex. in l. fin. C. de long. tēp. præscrip. Tamen præscriptio annalis non currit probabiliter ignorāti, vt patet ad

cum sex.ff.de ædil.edict.quia vbi lex nõ notat culpam, annus non incurrit nisi à die scientiæ.cap.cum seruorum. de ser.ord.tradit Bald.in c.fin.de prohib.feud.alien.

Tamen istis non obstantibus crederem cõtrarium esse verius, vt aliquid plus operetur regula ista quàm dispositio iuris communis. arg.eorum quæ dicit Barto.in l.3.§.si tem.ff.de leg.3. Præsertim, quia si contrarium diceremus, possent infinitæ fraudes contra possessores committ. Inuestigare igitur debet impetrans possessorem, vel procurare prorogationem regulæ, aut saltem eius prorogationem, quæ denegari non solet, quousque inueniat possessorem. Et ad contraria responderi potest, ex his quæ Barto.scribit in lege prima.§. si quis autem propter.ff. de itin.actúque priuat.& ea quæ latius tradunt Moder.in tracta.præscrip.fol.37.in 4.colum.aliâs non faciens diligentias prædictas excludetur exceptione regulæ, quia vt dicit Ludo.Rom.in consil.431.non terminans causam infra annum sibi datum, censetur gratiæ suæ renuntiare, vt ibi per eum. Sed pro prima opinione faciunt ea, quæ dicit Glossator in fin.commenti regulæ de publicand. resig.& ibi dicetur.

REGVLA DE TRIENNALI POSSESSORE.

ITEM statuit & ordinauit Dominus noster, quòd si quis quæcunque ecclesiastica beneficia qualiacunque sint absque simoniaco ingressu ex Apostostolica vel ordinaria collatione, aut electione, & electioni huiusmodi confirmatione seu præsentatione & institutione illorum, ad quos beneficiorum huiusmodi collatio, prouisio, electio & præsentatio, seu quæuis alia dispositio per triennium pacificè possederint. Dummodo in beneficiis, si dispositioni Apostolicæ ex aliqua reseruatione generali in corpore iuris clausa reseruata fuerint, se non intruserint† super eiusdem beneficiis taliter possessis molestari nequeant. Necnon impetrationes de beneficiis ipsis sic possessis factas, irritas, & inanes censeri debere decreuit, antiquas lites super illis motas penitus extinguentes.

† Intrusus dicitur, qui habet beneficium à superiore interdicto, vel priuato. c. tanta.extrà de excess. prælat. Dicitur etiã intrusus, qui obtinuit beneficium à non habẽte potestatem illud conferẽdi. c.cùm venissent.extrà, de in integ.resti. vel qui beneficiũ sine autoritate illius, ad quẽ spectat collatio, tenet adeò vt si quis, etiam si collator suspensus fuerit tempore vacationis beneficij, &

PRAEFATIO.

NOTABILIS & quotidiana est materia istius regu
& per plures altercationes in curia & foro sæpe d
scussa. Ideo eam pro tenui facultate mea plenius a
tingam. Habuit originem ista regula à decreto quodam
sil. consi. ordi. 8. vt dicunt Mod. quidam in trac. elec. fol.
& Glos. hic, & ante ipsos Fel. in c. sicut. in 16. col. de re
à quo quidem concilij Basil. decreto fuit ferè ad verbum
transcripta, paucis omissis, additis, vel immutatis. Et
prædictum decretum consilij sit antiquum, æditio tamen
istius regulæ moderna est, & fortè magis recens, quam
gula de annali: quia illa incipit ab Eugenio, ista verò à
pore Calixti, qui primus eam in vsum tradidit, addita
clausula post illa verba, se non intruserint, &c. quæ in
dernis regulis omissa fuit, quæ est ista, videlicet & cau
per istis beneficiis, ab anno proximè transacto profe
non fuerint, &c. Hadrianus verò 6. plura ad istam regu
addidit. Primum ibi dum dicebatur, ex Apostolica vel
naria collatione, &c. addidit ista verba, ex quouis
stolico, &c. & hoc fecit ad effectū, vt ista regula compre
deret cōmendas: super quo antea in Rota dubitabatur. S
cundo in fi. regulæ, ibi. antiquas lites, &c. fuit additū, q
illis cōrra quoscunq; huiusmodi possessores in eisdē be
ficiis prædecessoris penitus extinguendo. Et hoc fecit
tollendū dubium, quod fiebat ex decis. 10. vt lit. pen.
videlicet q̄ lis semel per prædecessores introducta affir
bat beneficiū, donec per sententiam esset finita, ita q̄
rim possessor pacificus dici nō poterat, quod est per
sulam sublatū: quia licet prædecessori fuerit mota lis,
cessor postea per triēniū possideat, defenditur ista regu
quæ hodie est in vsu, & non prædictum concilij Basil. D
cet decretum illud concilij prędicti, cum sit perpetuum,
debatur magis efficax, & maioris autoritatis in decisio
bus causarum, ad causandum effectū istius regulæ, pro
rationem quam ponit Abb. in c. prudentiam. in princ. de
offi. dele. Tamen quia illud consiliū receptum non fuit
in certis casibus expressis ibi per Eugenium: summi pon
fices autoritate illius vti noluerunt, nec sic tacitè illud a
probare viderentur. quod ex eo apparet: quia in ista regul
nullā de eo mētionē fecerūt. Et illud cōsilij decretū, q

præter autoritatem illius, ad quem spectat collatio, adeptus fuerit beneficiū ab alio, poterit compelli, appellatione remota, à papa, vel legato monitione præmissa, ad illud beneficium resignandum per excōmunicationis sententiā, & substractionē aliorū beneficiorum non obstāte cōfirmatione à sede apostolica obtenta sub forma communi, quæ confirmat beneficia, & præbendas sicut iuste & pacificè possidentur. c. quia diuersitatem. extra de concess. præbē.

IOANN. MILL.

ista cum illo concordans, fortè fundamentum accepe- A
rint ab æquitate. l. properandū. C. de iud. quæ lites trien-
nio terminare voluit: vel à ratione. l. j. ff. de vſucap. quæ in
vſucapione rerum mobilium triennium induxit, in pœnā
negligētium eas: vel fortaſſe regula iſta fomentum habuit
à Chalcedonenſi concilio, quod eccleſiarū parochias, vel
poſſeſſiones per triennium quietè, & abſq; vi poſſeſſas,
non cuſſas manere voluit, de quo quidem concilio Chal
cedonenſi factum fuit poſteà decretum antiquū, quod ſcri
bitur in libro membrano vetuſtiſsimo decretorum, & con
ciliorum ſedis Apoſtolicæ lib. 5. cap. 26. vtcunq; ſit, negli-
gentia non petentis ius ſuū in cauſa fuit, vt prædictæ con-
ſtitutiones ederentur. Quam quidem negligentiam cum
poſterio papa hic cōſiderauit, beneficia in hoc rebus mo- B
dibus cōparans, quæ etiā fragilia ſunt, & ſicut res mobi-
les ad tempus durant, vt inferius dicetur. Nec mirandū, ſi
triennalis poſſeſsio tantum roboris tribuat iuri inualido,
cum etiā homo ipſe, cuius gratia beneficia inuenta fuēre,
ab initio malus ſit, triennio de malo bonus fieri præſu-
matur, vt dicit text. notabilis in §. ſancimus. in authen. de
monac. & not. And. Sicul. in repet. cap. teſtimonium. de te-
ſtib. & Fely. in c. cùm deputati. in prin. de iud. & ante ipſos
Rom. in cōſi. 236. in 3. col. multa enim ſingularia priuilegia
præter communes regulas, etiā apud Philoſophos hic nu-
merus ternarius vſurpauit ſibi, quæ recēſere, extra propo-
ſitū quidē materiam videretur, cùm de hoc ſatis ſupérque C
Clichthoueus in libello quodā, quem de myſtica numero
trium ratione edidit, ſcribat: & Syluius in Grypho Auſonij
omnia ternarij numeri loca cōmemoret, quæ fortè curio-
ſum inter legendum detinere aliquando poſſent. Et Ludo
uicus Viualdus in opere regali, de laudibus trium liliorū.
& laudes iſtius numeri ternarij ſcribit quæ: ibi videri po-
terunt. Sed iam rem ipſam aggrediamur.

QVAESTIO PRIMA.

PRIMO igitur quæro, quare magis in tuendis poſſeſſo-
ribus triēniū q̄ decenniū, vel aliud tēpus præfixit papa?

SOLVTIO. Poſſet capi ex dictis And. Sicu. in clemē.
in 3. col. nu. 17. de elect. q̄ dicebat triēniū præfixū à lege
vſucapioni, fuiſſe arbitrariū, cū ſit iuris poſitiui, prout aliàs
in ſimili dicebat gl. in verbo, ratus. in l. 1. §. pueritiam. ff. de

D postul.ita quòd idem videtur dicendũ in casu istius regulę.

Tamen aduertendum est, quia licet ista ratio arbitraria aliquando ad aliquas leges tẽporis præfinitiuas dari posset: nõ tamen in omni casu, & ad quamlibet legem quadrabit, præsertim quando in lege aliqua ratio saltem in genere reddi potest, vt dicit Archid. in c. Nabuchodonosor. col. 2. 23. quęst. 4. declarat Fely. in cap. si quãdo. in 8. & seq. col. de rescript. & Bald. in l. non dubium. in 2. col. C. de leg. Nã conari priùs debemus, quoad fieri possit, ne legem ratione mancam, velut euentualẽ, pro arbitrio, & fortuitò conditam dimittamus: quin potiùs in ea oportet nos aliquam rationem, fortè etiam non omnino concludentem inuenire, vt dicit domi. Anto. in ca. non debet. de consang. & affini.

E ni. Melius enim est legẽ aliqua ratione, etiam fatua defendere, quàm nudã, & sine aliqua ratione dimittere, vt Ander. dicunt in l. cum filio. de leg. 1. quod obseruauit glos. in l. Eunuchis. C. qui testa. facere pos. quæ fatuam rationem ad illam legẽ, cùm aliam nõ haberet scripsit. Quod iure factũ fuisse Doct. existimarunt, ne legem sine ratione dimitteret. quia, vt vulgò dici solet, lex sine ratiõe, corpus est sine anima. Nam rationem animam legis esse, omnes affirmant in c. secũdò requiris. de appel. & in c. fi. de reg. iur. lib. 6. Et ideo quando lex non continet rationẽ expressam, debemus in ea, quando aliam non inuenimus, rationem etiam remotã fingere: & illa sufficit, vt dicit Abb. in proœ. Greg. in 8. col. vers. primò not. & Dom. in c. quanuis. el. 2. §. fin.

F circa fin. de præbend. lib. 6. Et ob eam causam glo. 3. in Iulium. C. famil. ercisc. reprehendit illos, qui non aliter inuestigata ratione legis, ad quamlibet oppositionem legis respondent ibi esse speciale, quod etiam deridet Ias. in auth. quas actiones. in 2. col. C. de episc. & cler. & in l. si ex toto. col. 2. de leg. 1. debemus enim speculari rationem, etiã contra verba legis, ne lex sine ratione videatur, vt dicit Cynus in l. non dubium. C. de legi. Quod imperatorẽ fecisse constat in §. igitur. in proœ. Institutionum. nam ad partiendũ Institutionum opus in quatuor libros, ratione magis ordinata, quàm concludenti est vsus: ne fortè librorum diuisionem pro arbitrio factã fuisse diceremus. Quod etiã papa nos facere docuit in c. non debet. de consang. & affinita. quo loco ad reducẽdos cõsanguinitatis gradus ad quatuor,

mor, non rationibus arbitrariis & fortuitis, sed persuasi- A
nis mouetur, vt ibi patet.

Adparet ergo quòd nō ilico, quòd lex statuit aliquid fie-
ri sub certo temporis spatio, seu terminum dierum præfi-
nit, dicere debemus hoc sine ratione: sed ex libito voluntā
tis, & pro arbitrio principis factum fuisse. Inuestiganda est
igitur ratio, qua legem fuisse ratione conflatam facilè di-
sposcamus, ne aliás sine ratione respondentes, meritò ri-
deamur, iuxta text. in c. si ex bono. de pœni. distin. 4. & pro
hac quidā Moder. in tract. extēsio. col. 4. facit Oldr. cōsi.
91. col. 4. quæ omnia in casu præsentis q. militant. Nam cū
regula ista rationē non assignet, quare papa potius trien-
nium, quàm aliud tempus in beneficiis præscribendis in-
duxit: debemus nos eam ex mente, vel coniecturis potiùs B
elicere, quàm arbitrari papam triennium huiusmodi, arbi-
traria & casuali quadam ratione introduxisse. Ratio igitur,
quæ mouere potuit ipsum papā ad trienniū magis statuen
dum, quàm aliud tempus, iudicio meo potuit esse multi-
plex. Prima, fuit frequentia & celebritas istius numeri ter-
narij, quo tam sæpe legislatores & philosophi vsi fuerunt,
quos papa in lege ista condēda imitari voluit. Nā mode-
stus plenū iudicatur, si principes in legibus condendis cō-
suetudines, & mores maiorū sequantur, propter rationes,
quas adducit Rom. in consil. 327. col. 2. Constat igitur vete
res legumlatores in actibus iudicialibus & extraiudicialib.
multum huic numero ternario tribuisse, quod ex multipli C
ci legum numero de ternario numero loquentium, facilè
deprehendi potest. Nam in primis papa ad hoc triennium
constituendum potuit moueri, ex forma iudicij tradita in
c. horus. de verb. sig. quæ ex ternario numero, tanquàm ex
re perfectissima, iudicium diffiniuit, ex principio, medio,
& fine: id est, iudice, actore, & reo. Est enim hic numerus,
vt inquit Dionys. Halycarnassæus lib. 3. historiarum, omni
conceptationi conuenientissimus. Regula igitur ista, quæ
iudicialis est, debuit tali numero conformari. In quo gene
re aliud exemplum ad imitandū habuit summus Pontifex,
positum in l. properandū. C. de iud. vbi tota cōcertationis
species, & iudicialis controuersia, tribus instantiis termi-
natur. Et ita etiam in l. 1. C. de fideicom. per triennij præ-
stationē Imperator fideicommissum induxit. & in l. quæ-

Deunq;.C.de apoch.publi.lib.10.tantũ operari voluit triennij cõtinui ſolutionem,quòd per eam voluit liberationem præcedentiũ annorũ arguere. Ex quorum iurium exẽplo & ratione,putabat Decius,vir aliôquin omnium temporũ & horarum curioſiſsimus, in l.ſi certis annis. col.2. C. de pact.triennum iſtius regulæ inductũ fuiſſe,non autem pro arbitrio & libito voluntatis papæ. Aliud etiam magis proximum imitationis exemplũ habuit papa ad triennium tuendum ex.l.1.ff.de vſucap.quæ propter negligẽtiã,actori petentis ius ſuum deſidiam,vſucapionẽ triennalẽ in rebus mobilib. induxit. Quarũ ſimilitudine papa ductus,voluit etiam negligentẽ petere beneficium ſuum lapſo triennio eadem pœna multare, ſilentiũ illi imponẽs, in hoc beneficia(vt opinor)rebus mobilibus comparãs. Necimmerito:nam & annui reditus,qui cum perſona extinguuntur,& cum eccleſiaſticis beneficiis ſymbolum habẽt,appellatione mobilium cõtinentur,vt notabiliter dicit Abb. in cõ. 13.in 4.col.lib.2.limitãs per hoc iura contrariũ diſpoſitia,vt procedant,quando cõceduntur loco ad longiſſimũ tẽpus.Et hoc etiã vltra Abb.videtur ſentire loã.de Anan in c.in ciuitate.in 15.col.de vſur. Sicut ergo in vſucapionibus pro rebus mobilibus datur trienniũ,ita papa pro poſſeſsione tuenda idem tempus iniũxit. Et ſicut etiam in c. de præſcrip.per trienniũ poſsidẽs rem eccleſiæ,etiam cum mala fide præſcribit eã:ita & poſsidens beneficium triennio tutus eſſe debet.Plura enim ad trienniũ magis, quam ad aliud tempus ſtatuendũ ſummum Pontificẽ induxerit, vt ſuperiùs diximus,& etiã adparet in cap.ſua nobis.de quen. de appel. vbi papa omnẽm grauaminis querelã tribus tantum appellationũ gradibus cõcluſit:& in c.cuntigit.el.2. de ſenten. excom. iudicialem monitionẽ trinã quoq; terminis voluit eſſe cõtentã:quod etiam in denunciatione Canonica,ſeu Euangelica ſeruatũ legimus.illa enim trina etiam monitione perficitur, qua ſeruata reus homo iudicatur:vt in ca.nouit.de iud.Sic etiã veteres hominẽ trinis denũtiationibus conuictũ,tribus literis indicabãt,autore Suida.Nã cùm volebãt hominẽ malũ ſignificare,ſcribebãt vnum Cappa: cũ verò peiorẽ,duo: cùm peſſimum, tria habere Cappa dixerũt.Ex quo prouerbio peruenit, vt id obiter dicamus, compoſitum puto hoc nomen

rum ministerio trium literarum. Vnde meritò ille titulus A
rium etiam dictionũ.ff.nautæ , caupo.stabularij , originẽ
cæpit: quando & hoc personarum genus multis in locis
tractatur, & furibus omnino æquiparatur , vt patet in l.1. in
fine.eo.ti.ibi,ne materia detur cum furibus coëundi,&c.
l.in lata.§.sed si totam.eod.tit.ibi, prætor curã agere re-
rumẽdæ improbitatis horũ hominũ,&c.& alibi sæpe. In-
de euenit,quòd pro pessimo homine,trib. Cappis digno,
antiqui intelligebãt Cretẽsem,Cilica,Cappadoca,qui sin-
gularis fuisse improbitatis memorantur. Quod quidẽ ge-
nus hominum prout de malo teste dicimus, tribus perso-
nis est obnoxium,Deo,iudici,& parti, vt in c.1.de crimine
falsi. Sic etiã aduocato malo ad se corrigendum de errore B
uo,tres illi dies præfiniuntur,in l.fi. C. de errore aduoca.
sicut recusanti iudicẽ,tres etiã dies assignantur, in l.fin.C.
de iudi. Et in summa,.totũ ius ciuile, qđ in tres distributũ
est partes,vt dicit tex.in §.fi.inst.de iure nat.totũ etiã Pon
tificũ ius,numeris ternariis est refertũ.Iuxta quẽ numerũ,
non absq; summa ratione,tẽpora in præteritũ,præsens, &
futurũ distinxit Deus. Neq; aliquis ex numeris tã frequen
ter in diuinis & humanis actibus cõmendatus fuit, aut spe
ciali prærogatiua munitus, sicut ternarius. Cùm igitur re-
gula ista iudicialis sit,Papa frequentiã secutus, voluit eam
triennij possessione magis quàm alterius tẽporis esse con
tẽtam.Plura alia exempla numeri ternarij, quibus papa ad
hãc potiùs ternariũ, quàm aliũ numerũ deligendũ potuit
moueri, contexere possem: quæ, ne in re tã leui tẽpus con C
terar,recensere desinam:vt obiter omittam,quæ in sacris
literis de isto numero Augustinus , Hieronymus , & Am-
brosius variis in locis tradiderunt. quos latè Paulus Foro
semproniẽ.episcopus,& Io. Faber in illis tract.quos de tri
duo Christi scripserunt,& Iodocus Clichthoueus in libel-
lo,qui de mystica numerorũ ratione inscribitur,referunt,
cum lexcentis aliis locis,quos accuratè in hac materia Gu
hel.Benedictus in copiosa repet.c. Raynutius. de test. fol.
y.cõgesit,quæ omnia huc pertinent , vt dicamus papam
non tam arbitrio suo & casu fortuito (vt quidã voluerunt)
ad trienniũ constituendũ: sed potiùs ratione certa & exẽ-
plo clarissimo,sacrarumq; legum imitatione digna motũ
fuisse,quæ in similibus casibus hoc numero , magis quàm

D alio tanquam omniũ perfectiſsimo vſæ fuerunt. Et ſecundum iſtius rationes emanarunt iſta iura in c. ſi ſeruus. el. 54. diſtinct. & in c. ſi quis. 16. q. fi. quæ hunc numerum ternarium in diuerſis aliis caſibus amplexa fuerũt. Et certè triennium hìc conſtitutum vſucapioni comparemus, procul dubio iudicabimus ſummum Põtificem, non fortuito, ſed rationabiliter ad hoc trienninm ſtatuendum motum fuiſſe. Nam in vſucapione rerum mobilium, quarum vſum quotidianũ habemus, ideo triennium magis quàm decennium cõſtitutũ fuit, vt homines ad repetẽdum tales res ad vſum vitæ neceſſarias, celerius arctarẽtur, quæ ex vſu quotidiano occupatoris diſsipari, atq; omnino poſſent deteriores fieri, vſuq; cõſumi. Nam mobilia pro maiore parte
E per triennium conſumi præſumuntur, iuxta glo. notabilẽ in l. 1. C. ſi aduer. vſuc. & glo. pen. in l. fin. C. in quib. caus. integ. reſt. non eſt neceſ. Quæ ad hoc Alex. adducit interdum ff. de cõdi. ind. in ſecunda addi. ad Bar. neque inconditor breuius tẽpus triennio hoc caſu ſtatuere potuit, propter totidẽ gradus appellationũ, quæ reis conceduntur ad ſe defendendum à lege conceduntur, ob quam cauſam tres inſtantiæ iudicij in d. l. properandum. C. de iudic. ſtatutæ fuerunt. Et infra idẽ tẽpus ſummus Põtifex conuenienter putauit, etiã beneficiatos beneficia eorũ occupata reperire debere: quorũ etiã beneficiorũ, ſicut & rerũ mobilium, vſum tantùm habemus, qui quotidie conſumitur. Adeptus igitur ex omnibus prędictis, ſummũ Põtificẽ optimarum
I ne, & digna tot legũ imitatione motũ fuiſſe. Nã, vt inquit Cicero, qd exẽplo fit, ratiõe fieri putatur. Sed de iſtis.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, iuxta illud verbum ibi, Quòd ſi quicunq; &c. nunquid iſta regula baſtardum, ſiue illegitimum poſſeſſorem cum colorato titulo defendat?

SOLVTIO. Iſta quæſtio heri tertia menſis Iunij. a. xxx. in Rota ꝓpoſita fuit, in cauſa Legionẽ. corã R. P. D. Petro Vortio, in qua quidã ex Dominis dicebãt, regulã illegitimũ nõ tueri, ex eo, quia verba generalia iſtius regulæ, de habilibus intelligi debebãt, iuxta vulg. l. vt gradatim. ff. de mune. & ho. & gl. in verbo, quibuſcũq; §. ſed hactenia. inſti. de verb. oblig. Quod procedit etiã ſi conſtitutionis verba vniuerſalia ſint, prout hìc: quia etiã dicta

ta ad habilia restringuntur, vt tradit Domi. in ca. cùm in il- A
lis §. 1. col. fi. de præbend. lib. 6. cum concor. vt scribit De-
cius in consil. 171. colum. fi. Et ita videmus, quòd verbum,
quodcunq; vniuersale in l. in traditionib. ff. de pactis. & in
l. emancipari. ff. de adop. etiam ad habilia restringitur. Et
regulariter in materia maximè exorbitanti, talis restrictio
verborum generalium fieri debet, vt tradit Anton. de But.
consil. 19. in 3. colum. Nam dictio, Quæcunque, simpliciter
de persona loquens, de legitima & habili intelligi debet,
nisi termino communi vtrunq; comprehendenti addatur,
vt dicit Alexand. consil. 80. colum. fi. libr. 1. Et hoc idem in
regulis cancellariæ etiam generaliter loquentibus habere
locum voluit quidam doctus Mod. repetens cap. Raynu-
tius. fol. 7. num. 32. de testam. B

Et quòd reg. ista bastardos cõprehendere non debeat,
rationi consonum videtur: quia illegitimi omnium iurium
spiritualium sunt incapaces, vt in ca. si gens Anglorum. 56.
dist. in. Et huiusmodi personæ, quo ad cõmodum & hono-
res, à iure indigni censentur: vt not. gl. in cle. 1. de baptis. &
ibi Abb. in c. cùm Vintonien sis. in 4. col. & in cap. innotuit. de
elect. & in terminis reassumũt latiùs dicti Moder. in d. re-
pe. c. Raynutius. fol. 6. & Curtius Iunior in rep. l. admonẽ-
di. ff. de iureiur. qui æmulatione, vt creditur, Iasonis con-
currentis materiam bastardorum ampliauit. Inde non abs
re veteres Summi Pontifices diligenter curarunt, ne sacrũ
Card. collegiũ hac labe pollueretur. Nam, vt refert Nico-
laus de Vbaldis, nostri ordinis olim insignis auditor, in C
tract. succesio. ab inteſt. col. 49. à Paulo 11. proprio eius
ore audiuisse, quendã spuriũ per Eugenium 1111. ad Cardi
nalatum assumptum, ante receptionem pilei, quasi miracu
lose rebus humanis exemptũ. Quod idem sanctissimũ in-
stitutũ in nostro sacro auditorio Rotæ inuiolabiliter serua
ri fuisse satis cõpertũ est. Nã cùm idẽ Nicolaus apud eun-
dẽ Paulũ Rotæ nomine supplicaret, liceret eis inquiri con
tra quendã, qui ab eodẽ Paulo mãdatũ ad auditoratũ ha-
buerat, nũquid bastardus esset. Paulus libenter annuit, sub
iungẽs, honestũ esse per huiusmodi labẽ locũ nostrũ non
cõtaminari, referẽs exẽplũ dicti Card. per Eugeniũ assum
pti. Ita dicit Do. Nicolaus, vbi suprà. Et ob eã causam Phi-
lippum Decium, aliàs ad auditoratum mãdatum habentem

D excluſum loco, legimus. Cùm igitur regula iſta ſit priuile-
giatiua, & fauorabilis poſſeſſorib. nõ videtur veriſimile vel
le baſtardos tanto fauore munire, vt dicit Gloſſator hic.

Tamen iſtis non obſtan. maior pars dominorum con-
cluſit cõtrarium, videlicet illegitimos regula iſta defendi
Pro qua opin. in primis verbũ Quicunq;, hic poſitũ pon-
derabant, quod eſt generale, vt in c. ſolitæ. circa fi. de ma-
io. & obedien. & in c. ſciant cuncti. de electio. libr. 6. & in l.
quicunq;. C. de ſer. fug. quod verbũ de ſui natura includit
ea, quæ aliàs ſub ſimplici diſpoſitione non comprehende-
rentur, vt not. gloſ. in clem. 2. de vita & honeſt. cler. & glo.
in verb. quicunq;. in cle. 1. de iudi. no. Abb. in c. ſuper quæſt.
in glo. de offic. deleg. & reaſſumit Curtius Iunior conſil.
E & Fely. in c. poſtulaſti in 11. colum. de reſcript. & ante ipſos
Rom. conſil. 31. viſis iis, &c. Et idem Felyn. in c. nonnulli. de
princ. in 9. col. de reſcript. & in materia diſpenſationis, quæ
ſolet eſſe ſtricti iuris, vt in ca. per venerabilem. qui filij sint
legitimi. verbum, Quicunq;, omnia comprehendit, vt ibi
gloſ. in extrauag. execrabilis. quæ allegat cle. ſi Romanorum
de præbend. facit textus & gloſſa in clementina. 1. in fine de
re iudic. quam ad hoc notat Oldrad. conſil. 322. attento,
&c. cum ſimilibus.

Hinc eſt, quòd licet diſpenſatus ad beneficia nõ poſſit
habere dignitatem, vbi tamen fuiſſet diſpẽſatus ad quæcũ-
que beneficia, talis diſpenſatio dignitates cõprehẽderet
ratione illius dictionis, Quæcũq;, vt dicit Rota de fil. poſt-
Fby. 2. in no. & 4. de offic. ord. in antiquis. ſequũtur Moder.
in tract. de benefi. in 3, q. 1. partis. col. 5. Et iſta deciſio pro-
cedit, etiam ſi cum dictione Quæcunq;, coniungeretur dic-
tio Alia, quæ ſolet eſſe reſtrictiua ſimilium. Prout in ſimi-
li caſu in vna Præceptoria Barchinonẽ. corã d. Paulo Cap-
ſucco fuit in Rota iudicatum per Dominos. 9. Ianua. 1511.
Nam in dicta cauſa dubitabatur, nunquid in facultate con-
ceſſa nuntio Vaſionen. ad beneficia, & præſtimonia, & alia
quæcunq;, &c. includerentur dignitates, vt vna pars Domi-
norum dicebat quòd ſic, ponderando dictionem quæcun-
que, eſſe vniuerſalem per iura ſuperiùs allegata, & ea quæ
dicit Fely. in c. de quarta. de præſcript. in 4. colum. vbi di-
cit, quòd licet appellatione beneficij non veniant hoſpita-
lia: cle. per literas. de præbend. fallit tamen, niſi ſit dicta

quæcunque

Quæcunq;.& idem de præſtimoniis dicitur in gloſ.quod- A
cunq;.in clem.2.de vita & honeſt.cleric. Alia verò pars Do
minorum tenebat contrarium,ex quo poteſtas nuntij erat
odioſa in præiudicium ordinariæ poteſtatis , vt dicit Abb.
in c.ſi quis contra clericum.de foro competenti.Et ideo il
la verba,Quæcunq;,debebãt reſtringi ad habilia & expreſ
ſa,non ad ea quæ ſunt ſpeciali nota digna, vt dicit Domi.
poſt Pet.de Anch.in c.2.de pręb.lib.6.& Philip. Peruſinus
in c.ad hoc.circa fi.de appell.cum cõcor.vt latè ſcribit So
cin.in conſil.240.in cauſa Naneten.in 9.col.Item, quia di
ctio Alia,in dicta facultate nuntij poſita, reſtringebat ter-
minum generis ad expreſſa, iuxta ea quæ dicit Old.conſil.
1.& 287.& Rom.conſil.13.& 42.circa fi.& 92.& Cald.con-
ſil.2.circa fi.titu.de arbit.cum cõcord. vt per Iaſ.in l.quæ- B
cunque.in primo notabili.C.qui admit.

Tandem iſtis non obſtantibus Rota poſt longam diſpu
tationem,vno excepto,tenuit contrarium,videlicet,in di-
cta facultate nuntij cõprehendi dignitates propter gene-
ralitatem dictionis, Quæcunq;,pondera,vt ſuperiùs. Nec
obſtabat dictio Alia,adiuncta termino vniuerſali: quia illa
non reſtringebat generalitatem verbi quæcunq;, vt eſt de
hoc gl.notabilis in verbo , quanuis.in cle.1. de re iud.quæ
probat,iuncto text.verba iſta,Vel alia quauis cauſa,inclu-
dere maiora expreſsis:pro qua plura adducit And.Sicul.in
l.1.§.fi.in 3.col.ff.de verb.oblig.& in repet.l. cùm acutiſsi-
mi.in 13.col.C.de fideic.cum aliis adductis per Moder. Lu
ſitanos in l.fundum.col.20.ff.de reb.dub. qui reſpondent C
ad contraria,cum quibus concordat Alexand. in conſi.11.
viſo.in 3.colum.& in conſi.155.viſis,& accuratè.in 2.col.vo
lu.Et ita in dicta cauſa Barchinonen. concluſum fuit per
omnes dominos,& iudicatum dicta die 9. Ianuarij in fauo
rem Iacobi Partagę,magiſtri domus Cardi. de Cæſarinis,
contra Anton.Carreas.Quæ omnia conferendo ad caſum
noſtrum,reddunt deciſionem claram & expeditam, videli
cet, quòd generalitas iſtius verbi , Quicunque , poſiti in
text. comprehendit illegitimum , præſertim cùm regula
iſta tantùm excipiat duo genera perſonarum inhabilium,
videlicet ſimoniacum , & intruſum in beneficio reſeruato,
ergo in aliis manet regula firma.

Nõ obſtat,quòd verba generalia debẽt intelligi de per-

D sonis habilibus: quia vltra responsiones quæ possunt colligi ex limitationibus traditis per Ias. in l. fideiussor. §. prætor. ff. qui sat. cog. de quibus latè scripsi in §. in personam. instit. de actio. limitatur illa regula non habere locũ, quando lex loquitur taxatiuè, excipiẽs duo genera personarũ, vt hîc: quia tunc casus non excepti comprehenduntur sub regula: vt in c. 2. vbi Abb. de coniug. lepro. Vel secundò negari potest illegitimum triennio possidentem inhabilem esse, vt exceptione istius reg. priuari debeat, cùm sit quædam defensio, sicut videmus in excõmunicato, qui licet ad iudicia inhabilis iudicetur, non tamen illi excipiendi facultas denegatur, vt in c. cùm inter. de exceptione. Cùm igitur ista regula nõ det nisi meram exceptionem possessori,

E poterit ea illegitimus vti: qui non videtur tã odiosus, quantum excommunicatus, qui cõtrahere & possidere potest cap. veritatis. de dolo & cont. præsertim, quia hoc casu, ex quo per triennium à superiore est toleratus, præsumitur dispensatus, iuxta ea quæ tradit Pet. de Anch. in consil. 117. cũ materia ordinarij. de offi. ord. lib. 6. Vel tertiò respõdetur, quòd dispositio istius regulæ, quia emanauit ad extinguendas lites, vt patet in fin. concernit bonum publicũ, vt in l. 1. ff. de vsucap. & in l. properandum. C. de iudic. sed vbi agitur de vtilitate publica, lex nõ recipit restrictionem de habilitate personarum, vt dicit Bartol. in l. siquis in gratia §. vtrum. per illum text. ff. ad Sillan. Et ita in indiuiduo super hoc puncto iudicauit Rota in vna Regien. parochia-

F lium coram me, ponderando casus exceptos in regula. Et hanc eandem opin. hodie, quæ numeratur 23. Ianuar. an. XXXVIII. in vna Romana parochialis S. Pauli & Cęsarei coram d. Raynaldo Petrutio omnes Domini tenuerunt.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, an regula ista defendat fœminam possidentem dignitatem, vel administrationem?

SOLVTIO. Videtur quòd sic, quia verbum, Quicunque, positum in text. comprehendit fœminã. l. 1. ff. de verb. sig. Contrarium videtur tenere Gloss. hic, in 2. col. dã vult, quòd ista verba intelligantur de habilibus: & ideo laicus & mulier possidentes non iuuantur ista regula. faciunt ea quę idẽ Glossator dicit in reg. secunda. in fi. suprà eod.

Quid dicendum? Pro resolutione istius articuli distingui

potest

potest hoc modo, videlicet, quòd aut dignitas conceditur per papam fœminæ in titulum, vel administrationem, vt in abbatissa, vel priorissa perpetua, quod potest facere papa: & tunc putarē regulam habere locum, cùm in istis eadem ratio defensionis militet, alias secus. & hoc in specie tenet Glossator concilij Basilien. tit. de pacific. possessorib. faciūt ea, quæ in simili dixi in regula de infirmis resig. in 6. q.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO ibi, Beneficia qualiacunquę sint, &c. an sub istis verbis regulę comprehendatur feudum ecclesiasticum?

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd sic, quia feudum dicitur beneficium. c. 1. §. in primis. qui ex cautl. feud. amit. & not. Petr. de Ancha. in regula, beneficium. in 1. quæst. de reg. iur. lib. 6. & Ias. in repet. l. re coniuncti. nume. 227. ff. de legatis 3. vbi etiam probat, quòd feudum est mera gratia. Et in materia fauorabili possessoribus, de qua ista regula loquitur, appellatione beneficij feudum comprehēditur, vt dicunt Moder. in præludiis feudorum. Hinc est, quòd in generali facultate dispensandi ad beneficia curata & non curata feudum includitur, vt per plures rationes probat Decius in consilio 76. licet in casu proposito, &c.

Breuiter prędictis non obstantibus contrarium est concludendū, ex eo, quia licet in materia proportionabili defendi posset, appellatione beneficij feudum comprehēdi: vbi verò verba, vel subiecta materia repugnāt, contrarium est dicendum, vt Præp. dixit in c. per venerabilem. col. 90. C qui filij sint legit. Sed clarum est, quòd verba istius regulæ quæ de collatione, institutione, vel præsentatione loquuntur, non adaptātur ad inuestiturā feudi, quæ per istos modos non cōfertur. Igitur dispositio ista in eo non habet locum, præsertim quia casus hic excepti in regula, videlicet, de teseruatione in corpore iuris clausa, & de beneficio simoniacè possesso, nullatenus feudo conueniūt, sed solùm beneficiis ecclesiasticis, quæ à feudo differunt, adaptātur.

Concludendum est igitur regulam in feudis locum non habere, præsertim, quia in veris beneficiis ecclesiasticis est aliquid specialitatis annexū, quod non est in feudo: & in beneficiis quatuor requirūtur, quo ad hoc, vt beneficia ecclesiastica dicātur, quę à feudis sunt multū aliena, vt tradit

D Petr.de Ancha.in cap.1.quæst.1.de regu.iur.lib.6.Sequitur Decius in rubrica de reſcript. Quæ omnia à natura feudi extranea videntur,prout etiam Moderni declarant in tractat.beneficij.in prima parte.Dictio igitur, Qualiacúque, hîc poſita, recipiet diſtinctionem ſecundum ſubiectam materiam, prout in l.quæſitum.§.1.ff.de leg.3.cum vulg.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula iſta de triennali, habeat locum in beneficiis commendatis perpetuò ſecundum ſtylum noſtri temporis?

SOLVTIO. Licet in pluribus regulis iſtius tractatus diſputatus ſit iſte articulus, adeò ꝙ videbãtur ſufficere iam dicta: nihilominus quia miſera iuris conditio ſemper in
E infinitũ decurrit, & nouas quotidie deproperat edere formas,vt dicit Imperator in lege 2.C.de ver.iur.enuc.oportet nouis & emergentibus caſibus,nouas etia accommodare deciſiones,præſertim in hac q.in qua maior in Rota ſuborta eſt difficultas, quàm fuerit ſuper quauis alia q. illius Tractatus:& ideo eam latiùs attingã,nõ repetitis his motiuis ſuper iſta eadem q. in aliis regulis iam dictis,ne faſtidio ſim ſtudioſis,præſertim occupatis.Dico igitur circa iſtum articulum varias fuiſſe antiquorum & modernorum dominorum ſententias.Nam quidam ex antiquis tenuerunt regulã iſtã habere locum in cõmendis perpetuis. Et hoc tenuit in ſpecie Gloſſator concilij Baſiliẽ.quod habetur in pragmatica Franciæ,ſub titulo de pacific. poſſ.
F in verbo,titulũ.motus ex eo, quia in perpetuis commendis militat eadem ratio,quæ in aliis titulis.Et quia cõmenda ſecundum Doct.in c.nemo. de elect.lib.6. dicitur titulus canonicus qui ſufficit ad iſtam regulam,vt tradit Henric.in c.penul.col.penul. de verb. ſignifi. Hæc ille.Et cum iſta opi.tranſeunt quidam Moder.Sabinien.in tract.commendarũ. & in quibuſdam apoſtillis hîc, qui dicunt ita ſe vidiſſe obſeruari in perpetuis commendis, cùm ibi detur vera poſſeſsio, quã conſiderat regula. Et ſecundum iſtam opi.retulit ita fuiſſe iudicatum tẽporibus ſuis in Rota Reuerendiſsimus Card.Simonetta,tunc Rotæ auditor,& ſe propria eius manu ad iſtam regulam,& in quodam ſuo repertorio adnotatum vidi, quo in loco reprehendit Dominum Melchiorem de Baldaſinis quondam aduocatum in

apoſt

apoſtillis regularum Hadriani aſſerentem oppoſitum. A
Contrariam verò opinionẽ, videlicet, ꝙ iſta regula non habeat locum in cõmendis perpetuis, tenuerũt etiam plures excellentes viri, tam extra Rotam, quàm etiã in Rota. In primis in iſtam opinionẽ inclinat Gloſſator hîc, qui dicit audiuiſſe ita Rotam iudicaſſe. Et hoc idem Bartholomeus de Doſsis quondam aduocatus cõſiſtorialis in quibuſdam Apoſtillis manu ſua ſcriptis, refert ſe audiuiſſe à D. Vanullio auditore Rotæ, pro iſta parte pluries pronunciaſſe, & ita Vanullius ſcriptũ reliquit. Et Reuerend. Card. bo. memo. Dominicus de Iacobatiis, olim auditor Rotæ in quibuſdã ſuis adnotationibus, propria eius manu ſcriptis expreſſè affirmat ſuo tẽpore omnes Dominos tenuiſſe, & contrariũ in regula de annali. Rationem ponit, qua tunc mouebatur Rota: quia regula iſta habet verba demõ B ſtratiua tituli, vt patet ibi, ex Apoſtolica, vel ordinaria collatione, ſeu præſentatione & inſtitutione, &c. quæ verba non adaptantur commendæ. Regula verò de annali titulum non requirit. Et ideo in commẽdis habet locum. Hęc Card. Idem etiam atteſtatur D. Melchior de Baldaſinis illorum temporum celebris aduocatus, in quibuſdam ſuis adnotationibus ad regulas Hadriani, etiam propria eius manu ſcriptis dicens, Hadrianum Papã ideo in iſta regula illa verba, Ex quouis titulo Apoſtolico, &c. addidiſſe, vt commendas comprehenderet, & per hoc dubitationem Rotę tolleret, quam ſciebat tenuiſſe, regulã iſtam in commendis locum non habere. Et iſtã etiam opi. ſequuti ſunt in Cancellaria quidã Abbreuiatores de Parco, inter quos C fuit D. Paulus de Caſtello, vt refert Moder. ille Sabinen. Æneas de Falconibus, in quadam apoſtilla. Et hoc etiam adnotatum reliquit ſummus ille vir Laurentius de Puciis Cardi. Sanctorum quatuor, affirmans ſe audiuiſſe viua voce ab Alexandrino iſtam opin. tenuiſſe Rotam.
Itaq; ex ſupradictis adparet varias fuiſſe ſuper hoc puncto patrum Rotæ opi. Nec mirandum, cùm quælibet opi. adeò ſe iuſto iudice tueatur, vt perſpicuum ſit, Rotã diuerſis tẽporibus cõtraria ſentiẽtẽ rectè iudicaſſe. Sed in hoc eſt diſcrimen, quia licet Rota olim partẽ negatiuã tenẽs, iuſtum iudicium protulerit, iuſtius tamẽ modernis tẽporibus iudicium pronũtiauit, dum tenuit, regulã iſtã in com-

D mendis locum habere: non enim inconuenit vnum iudi-
cium esse vno tẽpore iustũ, & posteà eius contrarium iu-
stius, vt in l. exigẽdi. C. de procu. cum concor. ibi in gl. po-
sitis. Et hoc malũ datũ videtur mortalibus in pœnã, vt co-
rum opiniones secundũ varietatem temporũ senescant &
intermoriãtur, aliæque diuersæ, vel prioribus cõtrariæ ea-
rum loco renascãtur, & deinde pubescãt: talis enim est hu-
mani iuris disciplina, ꝙ nulla in ea opinio eodẽ statu de-
stare potest, vt dicit Imperator in l. 2. §. sed quia diuine. C.
de vet. iur. enuc. vnde meritò Psal. dixit, Dies diei eructat
verbũ, & nox nocti indicat sciẽtiã. quod adparet in l. diui.
ff. de iure patron. & in sexcentis aliis iuris locis, quæ bre-
tatis causa omitto. Opiniones enim hominũ eorũ corpo-
E ra sequũtur, quę cum tẽpore veterascũt & pereunt: & sicut
rerũ omniũ, ita quoq; & opinionũ est quædã vicissitudo,
cuius rationem ponit Bal. in pluribus locis, quos enume-
rabo infrà quæst. 53. quo in loco ostendam aliquando mo-
dernã Rotam ab antiqua deuiasse, quæ omnia iustificãtur
per ea, quæ dicit text. in c. non debet. de consang. & affin.

Nunc autem ad propositum reuertamur: vidimus igitur
expressè Rotam aliquando iudicasse regulam istã non ha-
bere locum in commẽdis, vt attestati fuerunt prædicti pa-
tres superiùs in parte negatiua nominati. Et hoc quidẽ, vt
diximus, iustè factum fuisse arbitror, cùm non desint ratio-
nes & autoritates summorum virorum, qui illam opinio-
defendant. Nam inter cætera ad tenẽdum istam opinionẽ
F illi Domini mouebãtur, quia regula ista requirit titulum,
vt patet ibi ex Apostolica vel ordinaria collatione, &c. &
tamen commenda non est titulus: aut si quouis modo ali-
quam haberet similitudinem tituli, non satis illa spes
prouidendi in antiqua ecclesia laudabatur, vt mereretur
priuilegiis istius vel alterius regulę, de vero titulo loquen-
tis muniri. Nam videmus Innocent. vi. per extrauagan.
suam incipien. pastoris. hoc prouidendi genus per viam
commendæ reprobasse. Nam, vt verbis eius vtar, experien-
tia docuit, occasione commendarum plurimùm diuinum
cultum minui, animarum curam eis, quibus imminet, ne-
gligi, hospitalitatem consuetam & debitam non seruari,
ruinis ædificia supponi, ipsorúmque iura in spiritualibus
& temporalibus labefactari, &c. Et eadem etiam, & de-
mas

riora commendarum incommoda refert Clemens.v. in extrauag. incip. ex ſuperne. poſita in tit. de præb. Ex quorum verbis adparet cõmendarum vſum improbatum fuiſſe, vt meritò illi antiqui patres Rotæ noluerint cõmendã ſub hac regula cõprehendi. Non igitur eſt putandum Roma. Pontific. rem à tam pluribus damnatã ſub regula iſta includi velle, præſertim, quia vt dictũ eſt, regula iſta requirit titulũ: & commenda, de iure non eſt propriè titulus, vt probatur in ca. qui plures. 21. q. 1. vbi eſt tex. q̃ nemo duas eccleſias in titulum tenere poteſt, tamẽ bene poteſt vnam habere in titulum, & alteram in commendam. Ergo adparet manifeſtè commendam non eſſe titulum: & ita not. ibi gl. Vgo & Laurẽtius, & idem tenuerũt Tancred. Goffred. & Bernar. in cap. ſi conſtiterit. de accuſat. vt refert Ioan. de Fantuciis, & Archid. in d. c. qui plures. vbi plus ſubdit Io. & Vincen. tenuiſſe in c. dudum. el. 2. de elec. commendatarium non ſolùm nullũ habere titulum, ſed neque eius ius in beneficio commẽdato, & dicit Domin. in c. presbyteri. in 3. col. 23. diſtinc. q̃ commendatarius non eſt prælatus, ſed quidam cuſtos iurium eccleſię: vnde licet capitulũ non poſsit conferre, & per conſequens titulum dare, tamẽ œconomum in eccleſia, & commẽdatarium ponere poteſt: quia hoc non eſt cõferre. Et idem tenet Oldr. in conſ. 179. bene eſt q̃ epiſcopus poteſt illud beneficium commendatum conferre, inuito & non vocato commendatario, vt dicit Lapus in cap. nemo. de elect. lib. 6. refert Fely. in c. cum olim. in 5. col. de maior. & obed. Et vltra prędictam, aliam rationem aſsignat glo. 2. in c. ſi conſtiterit. de accuſat. quia commendatarius non dicitur poſsidere, nec habere ius in re, ſicut depuſitarius, per iura allegata in ea: quæ latè reaſſumit Roma. conſi. 350. vbi latiſsimè probat commendatarium non habere titulum, nec ius in rę ſicut depoſitarius. & de vno ad aliud arguit idem Roman. declarans iſtos terminos in conſi. 500. incip. ſummarius. colum. 1. & ſeq. Et q̃ commendatarius non dicatur habere titulum, nec ius aliquod in re, tenet And. Sicul. poſt Inn. quem ibi allegat in rubrica de cõmodato. in fi. verbis. Ratio enim aſsignatur per Gemin. in conſ. 8. incip. quidam card. in. 3. col. quia inter commendatariũ, & eccleſiam commendatã non cõtrahitur aliquod matrimonium, ſicut cõtrahitur inter illum,

A

B

C

D qui habet ex collatione, qua ratione dicitur habere titulum: & ideo commendatarius potest ad libitũ per Papam remoueri, quia non est maritus ecclesiæ. Et istam eandem opinionem firmat Ang. in consi. 35. incip. quidam nobilis. vbi post Inno. in c. dudum. dicit, ꝙ commendatarius nullum ius, nec titulum habet in ecclesia. Sed est nudus minister, custos, & nudus detentor, per ea quæ ibi adducit. & istam opin. etiam tenet Aret. in c. si constiterit. col. fin. de accusat. vbi tenet, ꝙ commendatarius non solùm non habet titulum canonicũ, sed neque facit fructus suos, nisi expressè illi à papa concedantur, per rationes allegatas ibi per eum, & dicit Florianus in c. quæsitum. de rer. permut. ꝙ commenda non potest cum titulo permutari, quia com-

E mendatarius non dicitur habere canonicum titulum. Et quòd commenda non det titulum, tenet etiam expresse Bal. in l. ex verbo per illum tex. C. de fideicom. li. sequitur Socin. in consi. 32. incip. ex iis. in 6. col. cum aliis concor. vt ibi per eum. idem tenet Alex. consi. 96. visis narratis. in 1. col. lib. 4. & Deci. consi. 149. col. 4. Et pro ista parte facit, quod dicit Abb. in cap. illa. ne sede vac. videlicet ꝙ capitulum sede vacante, non potest conferre beneficia, potest tamen commẽdare. Adparet igitur ꝙ non habet titulum. quod etiam tenet Alex. post glos. in cap. sanctorum. col. 3 70. dist. Et quòd commendatarius non dicatur habere titulum, neque possessionem, nec ius in re, prout ahàs dicebat glos. in d. c. si constiterit. firmat doctus quidam Mo-

F der. nomine Bart. Cassaneus in consil. 20. in 3. col. Et hoc procedit non solùm in commẽda spirituali, sed etiam temporali, vt not. Imol. in l. hæreditas. per illum tex. ff. de her. instit. & idem tenet Bald. in consil. 246. secundum antiq. impressio. Et ita not. Anto. de Gratianis, antiquus advocatus consistorialis in quodam suo Indice.

Et ista opi. in ratione consistit, quia commendatarius nihil aliud est, quàm quidã administrator bonorũ ecclesiæ, vt patet in c. cum nobis. de elect. & notat Abb. in c. querelam. eo. tit. in primo notabili: & tamẽ cõstat administratorem nõ habere titulũ, vt dicit D. Ant. in cle. 2. de rescri. in verbo, electio. sequitur Nicolaus Milis in ver. administrator, Gloss. in regula nona. in fin. ex quibus omnibus potuit olim Rota iustè moueri ad tenendũ regulã istam non

habet

habere locum in commendis. Postremò pro ista opinione adducebatur vna ratio: quia si considerantur verba istius regulæ, tam illa quæ referuntur ad papam, quàm ad alios inferiores, inueniemus, quòd nulla possunt cõmendæ perpetuæ adaptari. Nam verba indicatiua tituli quæ referuntur ad papã, sunt illa, Ex Apostolica collatione, vel electionis confirmatione, &c. & nulla sunt hìc alia verba indicatiua tituli, quæ papam cõcernant, nisi prædicta: sub quibus non est dubium, quòd commenda non cõprehenditur siue propriè, siue impropriè interpretemur, quia commenda non est collatio, neq; cõfirmatio. Nec minus potest commẽda perpetua cõprehendi sub verbis directis ordinariis duplici respectu, tũ, quia nullus ordinarius inferior à papa potest perpetuò cõmendare, vt in. d. ca. nemo. tum etiã, quia si possent, verba hìc posita nõ cõueniũt cõmẽdæ ꝑpetuæ. B

Sed prædictis nõ obstã. pars affirmatiua, videlicet quòd regula ista habeat locũ in commendis perpetuis, præualuit: quam tenuit modernis tẽporibus Rota, vt attestatur Reuerendissimus Do. Iaco. Simonetta Card. olim auditor inter alios curiosissimus, in quadam additione ad istã regulam, & in quibusdã suis recollectis decisionum, quas vidi propria eius manu scriptas, quo in loco reprehendit dominum Melchiorem de Baldassinis, aduocatum, contrariam asserentem. Et ista opinio, videlicet quòd regula habeat locũ in cõmẽdis perpetuis, videtur iustior & æquior, quam Glossatoris concilij Basilienſis, sub titulo de pacific. poſſ. in verbo, titulum. qui expressè hoc tenet, & Moder. Sabin. in tract. commẽdarum. & hìc in quadam Apostilla, qm dicunt se vidisse ita obseruari. Nouissimè hoc anno M. D. XXXVII. de mense Nouembri post plures informationes, & causæ propositiones idem dubiũ pro ista parte determinauit Rota, licet de mense Octobri M D. XXXII. in vna Romana, coram D. Paulo Capisucco super hoc Rotæ dubitauerit. Nam tunc causa proposita quibusdam, videbatur, partem negatiuam posse defendi. Nihil tamen illo tempore resolutiuè concluſum fuerat. Nunc autem iterum de mense Nouembri M. D. XXXVII. idem Do. Paulus in vna alia Vrgellen. monasterij proposuit istud idẽ dubium in plena Rota, in qua post plures disputationes & relationes, tãdem 16. & 26. die eiusdem mẽsis Nouẽbris, duplica C

D tis, omnes Domini voluerunt regulam istam in commendis perpetuis habere locum, quam opi. pluribus rationib' & autoritatibus comprobarunt.

In primis adducebatur ratio, quia videmus quòd commendæ perpetuæ nostri temporis propter exuberantium verborum, quibus hodie conceduntur, ac licentiam & facultatem percipiendi, & conuertendi fructus in vsus proprios, sicut veri prælati faciunt, magis participant de collatione & vero titulo, quàm de simplici deposito. Iura verò antiqua loquentia de commendis, ideo locum in istis perpetuis non habebant, quia tempore illorum iuriū commendæ sub ista moderna forma, qua hodie conceduntur, adhuc inuentæ, nec cognitæ fuerant, vt latè probat quida
E Moder. Bartholomæus Cassaneus in quodam suo cõsilio, incip. antequam, &c. posito in commentariis suis cõsuetudinum Burgundiæ. fol. 327. vbi latè formā perpetuæ commendæ hodiernæ discutit, quæ reuera non possunt dici propriè cõmendæ, sed tituli: quia cõmenda propria & vera est temporalis, quæ idem est, quod depositū, quod præ est tẽporale, vt dicit text. in l. cõmendare. ff. de verb. signific. cum concord. ibi positis. Et probatur clarè in ca. nemo, de elect. lib. 6. Et hoc manifestè apparet, quia commendarius tẽporalis nõ facit fructus suos, vt tradit Aret. & alii in c. si constiterit. de accusat. Sic neq; depositarius verus suos fructus suos: vnde sicut depositarius si rei depositæ ex pacto suos proprios fructus faceret, proprium nec verè de-
F positum dici posset; quia hoc naturæ depositi aduersatur, & participaret magis de mutuo, vt probãt latè moderni Mediola. in l. certi condictio. §. depositi. in 4. notab. per illum text. ff. si cert. pet. & est text. in l. 1. §. si pecunia. & ibi notat gl. ff. depos. Sic eodẽ modo si commendatarius habet licentiam conuertendi fructus in suos proprios vsus, prout faciunt hodie perpetui commendatarij, talis cõmenda non est propria, nec vera commẽda, sed adhæret magis ad naturam collationis & veri tituli, vt in ca. si tibi absenti, ibi, vt tuum dici valeas. de præben. lib. 6. Hinc est, quod hodie commendæ perpetuæ inducũt incompatibilitatem, vt notabiliter probant Moder. repetentes in clem. gratiæ de rescript. allegantes conciliũ Lateranen. modernum. Et hodie includuntur sub expectatiuis cõcessis ad beneficia va-

cantia,

catura, vt tenet Socin. in consil. 32. in 6. col. vers. & per præ A
dicta, &c. Ratio assignatur, quia licet per mortem cõmen-
datarij temporalis non dicatur beneficium vacare de no-
uo, sed vacet eo modo, quo priùs: hoc tamen nõ omnino
procedit in perpetua commẽda, quia hodie per eam papa
plenè disponit de beneficio, sicut quando dat in titulum.
Et ideo sicut per collationem expirat reseruatio, ita & per
dationem in commendam perpetuam, quæ in omnibus ef
fectum habet tituli, vt concludunt Moderni in tracta. reser
uationis. in 3. quæstio. principali. Et est decisio Rotæ 7. de
elect. in antiq. & decis. 1. de præbend. in antiquioribus. Et li
cet domi. Gaspar de Perusio episcopus Frequẽtinus, & do
ctor antiquus in tract. reseruationum. fol. 5. tenuerit, expe-
ctatiuas, seu reseruationes non capere beneficia commen B
data, per ea quæ not. Ioan. And. in c. pen. de verb. sig. illud
procedit in beneficiis commẽdatis ad tempus, iuxta dispo
sitionem c. nemo. de elect. lib. 6. quia in talibus beneficiis
non datur propria, neq; impropria vacatio, & militant in
eis omnes rationes superiùs scriptæ. Secus est in commen
dis perpetuis nostri temporis, quæ illis temporibus adhuc
non fuerunt sub ista forma inuentæ, in quibus propter am
plissimam dispositionem, quæ datur commendatario, &
verborum vbertatem in eius forma positam, in nihilo diffe
runt à titulo, nisi respectu nominis. Nil mirum igitur, si in
illis habẽt locum expectatiuæ, & regula ista, & iura omnia
de titulis loquentia.

Dicta igitur omnia Doct. dicentium commendam non C
esse titulum, neq; tribuere possessionem, neq; ius etiã di-
sponendi de fructibus, vt dicebat glossa, & alij sequentes
eam in d. c. si cõstiterit. & aliis superiùs allegatis, procedũt
in cõmenda temporali, in qua non datur plena dispositio,
nec conuersio fructuũ in proprios vsus: secus in perpetua,
vt dicebat ille Mod. de Cassaneis in d. cons. quia, vt dixi, ta
lis commenda exorbitat à veris terminis depositi, & licet
commẽda perpetua retineat nomen commendæ, vt dixi,
effectus tamen perpetuitatis alterat naturam eius, & repo
nit in diuersam speciem: arg. c. statutum. de elect. lib. 6. & l.
quæsitũ. §. illud. de leg. iij. Vnde sicut in cõtractu emptio-
nis si venderem tibi domũ hoc pacto, ne transferretur do
minium, licet iste contractus habeat nomen emptionis,

D effectu tamen erit locatio, vt patet in l. cum manu sata. §. nemo. ff. de cõtrahen. emptio. Hoc enim nõ aliunde procedit, nisi, quia propter qualitatem illam dominij nõ trãsferendi, venditioni adiunctam, propria natura contractus emptionis alteratur, & in alteram speciem reponitur: verborũ enim adiectio rei naturã immutat: vt in l. pediculis. §. Labeo. ff. de auro & argen. leg. Et eodem modo si donarem tibi vestem causa mortis, clarum est, quòd talis donatio est de sui natura reuocabilis: quia verè ista donatio est causa mortis. Vbi verò huic donationi hæc verba adpoterentur, videlicet, quòd mihi non liceret eam reuocare, tali casu, licet nomine videatur donatio causa mortis, effectu tamen erit donatio inter viuos, vt est text. in l. si alienam.

E in fi. & in l. vbi ita donatur. ff. de don. cau. mortis. cum concor. vt cumulat Ferra. cautel. 30. Hoc enim regulare est in hac iuris disciplina, quòd qualitas cõtractus non ex similitudine nominis, sed ab ipso effectu metienda est, vt tradit Docto. in l. Lucius. la prima. per illum textũ. ff. depos. facit in l. vnica. §. simili modo. C. de latina lib. tollen. vbi dominus nominãs seruum suum filiũ, non propterea facit eum filium: quia nõ attenditur denominatio, sed effectus: sic in commendis perpetuis nostri temporis est dicẽdum, quòd ratione perpetuitatis, & plenæ dispositionis fructuũ participẽt magis de veris titulis, quàm commẽdæ tẽporales: et hoc papa facere potest, qui potest naturã rei immutare, vt not. in cap. cùm pridem. de pact. in glo. in vers. illicitè. circa

F fi. Et ideo potest probabiliter teneri, quòd cõmenda perpetua sit proprius & verus titulus. Si igitur verus titulus est, nõ erit dubiũ, ꝙ sub ista regula cõprehendatur. Et pro ista opinio. videlicet quòd commenda sit verus & legitimus titulus, adduci potest ratio vrgens. Nam ille dicitur verus, legitimus, & canonicus titulus, qui à lege, vel ab homine potestatẽ habenti est inuentus, & habet speciale nomen perpetui tituli: cap. 1. cum ibi not. de capel. mo. lib. 6. facit text. in l. legitima. & in l. iuris gentium. in prin. ff. de pact. Sed commendæ nostri temporis sunt inuẽtæ à canone, & à papa potestatem habenti, vt patet in ca. dudum. el 2. de elect. & in cap. qui plures. 21. quæst. 3. cum vulg. Ergo dicitur verus titulus canonicus: & hoc tenet Abbas in d. c. si constiterit. colum. fi. de accusationibus. & Moder. in clemen

nen.1.in colum. de sequestr. possess.& fruct. Et tenet Milis A
in verbo, Cõmenda.& Ioan. Baptista de Sancto Seuerino
in tract.pensio.quæstio 26. Et idem tenet Collectarius in
cap.fi.de filiis presby.& probant Moder.in quadam para-
phras ad eundem Collectarium in d.c. dudum. & Archid.
post Hostien.& Guliel.in d.c.nemo.& idem tenet Abb. in
cap.cùm olim.in penult.col.de rerũ permuta.& latiùs Pe-
trus de Vbaldis de Perusio, post Imol.in 5.col. in ca.fi. eo-
dem titu.& Archid.in cap.si propter.in fine.de rescrip.lib.
6.Pro quibus videtur text.in cap. cùm nobis olim.in fi. de
elect.io. vt declarat Abbas in ca. querelam.in primo nota-
bili.eod.tit.& hoc in ratione consistit, quia inter signa ve-
ri & legitimi tituli est perpetuitas, & fructuum dispositio,
vt habetur in cap.1.de capel. mona. libr.6.Et not. Cald. in B
consil.30.titu.de præbend.& not.in cap.fi.de pec.cle.& in
cap.præsenti.de offi.ordi.lib.6.& tradit latiùs Petr. de Anch.
in cap.1.eo.lib.Et tamen illa duo interueniunt in cõmen
da perpetua. De perpetuitate clarum est. de dispositione
fructuũ etiam nõ est difficultas, cùm hoc verbis latissimè
in forma hodierna cõmendæ perpetuæ cõtineatur, vt tra
dit And.Sicul.in cõs.2.volum 2.Et latiùs Troilus de Mal-
tinis in quodã suo notabili consi.posito post repet.l. quo
manus. de flumi. Ias. aliàs post tract. de sortibus eiusdem
Troili, quem latè refert Moder. Lambertinus in tract.iur.
patron.fol.211.cum concord.traditis per Moder.Bar. Cas-
saneum in prædicto consi.Et ista dispositio plena fructuũ,
adeò competit commendatario perpetuo, quòd dicit no- C
tabiliter Præpos.in c.in 6.col. 44. distin. ꝙ sicut veri præ-
lati habentes verum & proprium titulum faciunt fructus
suos, adeò ꝙ si eos consumant in malos vsus, nõ teneãn-
tur ad restitutionẽ, per ea quæ notat Hostiẽ. Car. & Imol.
in cap.fi.de pecul. cleri. ita & commendatarij perpetui fa-
ciunt fructus suos, neq; ad restitutionem tenentur, quia
commendæ nostri temporis pro titulis habentur.

Hinc est, quòd sicut verus Prælatus potest fructus bene
suis locare ad plures annos, ita etiam & cõmendatarij
perpetui, vt dicit Calder.in consil.8.titu.de locato.Et sicut
impetrans tenetur facere mẽtionem de titulo suo, ita etiã
de commenda, qui est verus titulus, vt tradit idem Calder.
consil.6.titul.de præbend.cum concord.quæ cõgerit qui-

Ddam Moder. Stephanus Beltrandus in 3. volum. consil. no uiter impressorum, consil. 235. incip. etiam si commenda. & est regula Cancellariæ 41. quæ hoc statuit.

Ex quibus omnibus infertur, quòd dispositio loquens de titulo, habet locum in cõmenda perpetua, vt tenet Do. in consil. 17. colum. fin. Abbas in ca. cùm olim. colum. pen. de rerum permut. & videtur sentire Philippus Perusinus in d. cap. nemo. colum. fin. Et hoc latiùs probat And. Sicul. in consil. 2. lib. 2. vbi latè cõsuluit, quòd dispositio cap. quoniã Abbas. de offi. deleg. quæ loquitur simpliciter de prælato titulari & vero, habeat locum in commendatario. & idem tenet Decius in dicto cap. quoniã. in 4. colum. vers. & ista tertia conclusio. Et sequuntur Moder. Taurinen.

Et rubrica. ff. de offi. eius. Si igitur hoc in dispositione dict. quoniam. receptum est, à fortiori procedit talis interpretatio in ista regula, quæ habet aliqua verba prægnantia ad comprehendere commendam, etiam si non esset proprius titulus, vt patet in illis verbis regulæ, prouisio, &c. Etiã seu quæuis alia dispositio, quæ verba cõprehendũt omnẽ speciem titulorum, vt tradũt in ca. cùm in illis. de præben. lib. 6. & per gl. in clemen. fin. in vers. prouisioni. de elect. cum vulg. Nam si in d. c. quoniam. quod loquitur in commissionibus quæ sunt stricti iuris, secundum gl. in cap. & in c. dispendia. & in cap. statutũ. cum aliis vulg. de rescript. lib. 6. cõprehenditur commendatarius, à fortiori sub regula nostra, quæ est possessorib. fauorabilis, & per cõsequens extendenda comprehendi debet. Et tota ista disputatio, quæ facta est circa istud dubium, fuit, propter regulam hanc. quæ loquitur indistinctè. Sed quo ad regulam Hadriani, & Pauli. 111. nunc feliciter regnãtis, quæ simul concordant, nulla esset difficultas, quòd sub talibus regulis commenda comprehendatur, ex eo, quia habẽt quædã verba, quæ non sunt in aliis regulis prædecessorũ, quæ prius fuerunt posita per Hadrianum ad tollendum istud dubium, vt in parte negatiua dixi. Verba enim sunt ista, videlicet, et quouis titulo Apostolico, &c. quę verba cõprehendunt commendam, siue illa sit proprie titulus, siue impropriè. Sed quia in aliis regulis illa verba scripta non erant: ideo super hoc sæpius fuit laboratum, vt ex superiùs dictis adparet.

Non tamen iudicio meo erat laborandũ, si diligẽter ea

ura & vis commendæ perpetuæ considerata fuisset, quæ A
multiplici ratione sub illa regula comprehendi debuit, nō
solum quia est propriè titulus canonicus, vt Moder. tradūt
in repe. cap. 1. fol. 11. col. 1. de rerum permu. libr. 6. cum aliis
superiùs allegatis, sed etiam quia, vt dixi, verba regulę hoc
includunt. Hinc est, quòd raræ admodum dispositiones in
iis inueniuntur, quæ loquantur indifferēter de titulis be-
neficiorum, in quibus commenda perpetua non includa-
tur, siue ex mente, siue ex verbis. Nam vltra prædicta vide-
mus tex. in clem. fin. de procur. qui simpliciter loquitur de
prælato, per cuius obitum mādatum expirat, habere locū
in commendatario perpetuo, secundum Zenzeli. & Imo-
læ, cum quibus Io. Franc. Pauinus quondā Rotæ auditor
transire videtur in tract. de offic. & pot. cap. sede vac. in 3. B
quæst. colum. 4. & tamen verba dictæ clem. hoc non prę se
ferūt, ex mente tamen hæc interpretatio sumitur.

Pari modo text. in c. 1. de fil. presbyter. lib. 6. qui dicit epi
scopum non posse cum illegitimo in curato beneficio di-
spensare, procedit etiam in cōmenda, licet verba text. hoc
non dicant, vt firmat Collectarius in cap. fi. colum. 1. in fi.
eod. titu. in antiq. Sic etiam text. in cap. quæsitum. cum si-
milibus. de rerum permut. disponens permutationē tituli
fieri posse cum alio titulo, habet locum de commenda ad
commendam, & de commenda perpetua ad titulum, licet
text. nihil de commenda dicat, secundum Petr. de Perusio
ibi, & in c. fin. eod. titu. post. Imol. ibi in 5. colum. & firmat
latius d. Pet. Andreas quondam Rotæ auditor in repe. c. 1. C
fol. 1. colum. de rerum permut. lib. 6.

Et eodem modo text. in cap. edoceri. de rescript. de præ
lato loquens, procedit etiam in commendatario, vt ibi
Decius dicit in finali. b. verbis.

Similiter est dicendum in dispositione tex. c. statutū. de
rescript. lib. 6. quæ disponit causa à sede Apostolica cōmit
tendas existentibus in dignitate, procedit etiam in com-
mendatariis perpetuis, vt modernus stylus habet, & ibi la-
tiùs dixi post Pet. Vercellen. & alios antiquos, pro quibus
conferūt motiua Barbatiæ in d. consil. 2. Et hoc tenēt Mo-
derni Purpurati. in l. 1. in 33. col. ff. de offic. eius. vbi vnum
aliud inferunt, q̄ sicut Abbates titulares, terras & iurisdi-
ctionē habētes, dicūtur clarissimi, secundū Bal. in l. 1. §. his

D unalibus. circa med. ff. de offic. præfect. præt. Ita & commẽdatarij perpetui, propter omnimodam dispositionem, quæ hodie illis in literis tribuitur, clarissimi dici possunt. Hinc est, quòd talis commendatarius potest locare bona monasterij sicut titularis, vt dicit Calder. in consil. 8. visis de locato. non obstan. quod in illo vulgato libro stylus, siue practicæ cancellariæ dicatur contrarium: quia illud procedit in commendatario temporali, vt latiùs ibi dixi.

Simili modo text. in cap. 2. de præbend. & alia iura, quæ volunt episcopum nõ debere aliquẽ ordinare, nisi habeat titulum vnde viuat, procedunt, & habent locum in commendis perpetuis, quæ appellatione tituli cõprehendantur. Ita Dominic. post Lapum in cap. penul. in 2. col. vers.

E quid de habente. de tempo. ord. lib. 6.

Et etiam adparet, quòd dispositio cap. cùm illorum de sententent. excommunic. loquentis de Abbate & Priore, licet sit odiosa, procedit etiam in cõmendatario & administratore, vt ibi sentit glossa in verbo, Abbatẽ. sequitur Decius in dicto cap. edoceri. in fine.

Facit etiam: quia videmus, qnòd capitulum sede vacante non potest cõferre beneficia, & licet possit ad tẽpus commẽdare: quia tunc nõ dicitur conferre, vt tradunt omnes in cap. 2. ne sede vacan. non poterit tamen perpetuò commẽdare: quia talis cõmenda se habet ad instar collationis. Ita dicit Præpos. in c. presbyteri. in 2. col. 24. distinct.

Et idem dicimus de tex. in cle. 1. de supp. neg. præl. qui

F simpliciter loquitur de collatione facienda per ordinarios infra sex menses. & tamen procedit etiam in commendis, quod est fortius, vt tradit Card. in clem. quia contingit. vt autem. de religio. domib. sequitur Cardi. Alexandrinus in cap. si quis. colum. penul. 58. distinct.

Plus etiam voluerũt aliqui, quòd si cõmendatarius perpetuus moreretur in curia, comprehenderetur sub dispositione cap. 2. de præbend. lib. 6. super quo nihil allegabatur eo, quia modo dubium pendet coram eodem domino Paulo in dicta causa Vrgelen. Monasterij, super quo advocati hincinde ardentissimè disputant.

Et eodem modo videmus, quòd sicut per collationem papæ expirat reseruatio, vt est decisio x. & 11. de præbend. in no. & 24. eod. tit. in antiq. & tenet Lapus in allegat. tot

pap

incip. Anastasius. col. penult. sic etiã reseruatio expirat per A cõmendã perpetuam, per quam sicut per collationẽ videtur extingui vacatio: secus per commendam temporalem. ista est notabilis decis. in antiq 7. titu. de elect. & prima in antiquio. tit. de præb. quæ sunt corruptæ vitio impressorũ, vt adparet per rationem, quam reddũt, de qua ibi videas.

Sic eodem modo videmus, quòd dispositio c. cùm apostolus. cum simil. de censibus. volens Prælatos posse à subditis eorum exigere charitatiuum subsidium, procedunt etiam & habent locum in commendatariis perpetuis, vt probat Bart. Belenzinus in tract. de chari. subs. quæst. 6. per Card. in cle. fina. in 12. quæst. de procu. Tempus pariter, & papyrus deficerent, si singulos iuris casus de Prælatis, & dignitatibus loquentes, qui habẽt locum in commendis, B enumerare vellem, de quibus aliâs quendam epilogum feci ad dictum ca. nemo. Ideo ista exempli loco sufficient.

Ex quibus facilè quis intelligere potest, quòd commendatarij perpetui secundum modum hodiernũ, habẽt eandem effigiem, quo ad iuris dispositionẽ cõprehensiuam, quam habent veri prælati titulares, licet in quibusdam differant, quæ non officiunt præsenti decisioni. Et ideo non immeritò videmus Rotam sæpissime tenuisse eandẽ interpretationẽ, quo ad aliàs regulas. Nam regula de infirmis resig. de idiomate. de annali de præstan. consensu cardinalium. de publicandis resignationibus. de verisimili notitia obitus. de non tollendo iure quæsito. & similes, procedũt in commendis perpetuis, vt sæpius Rota iudicauit, vt ibi C dixi: non video igitur rationem, quare ista etiam regula, quæ est fauorabilis, non pariter habeat locum in eis.

Postremò, ne aliquid remaneat intactum, ponamus etiã pro constanti, quòd titulus commendæ perpetuę nõ esset ita proprius, sicut alius, cur ex similitudine rationis non debeat dispositio istius regulæ loquentis simpliciter de titulo, etiam extendi ad titulum improprium, cùm sit fauorabilis? non video, præsertim quia in similibus casibus talis interpretatio secundum communes regulas recipitur, vt patet in cap. statutum. de rescript. lib. 6. quæ loquitur simpliciter de dignitate, & tamen Docto. voluerũt, quòd extendatur ad dignitatem largo modo sumptã, vt dicit Aretin. in consil. 24. in præsenti cõsultatione. colum. prima. &

D Andr.Sicul.in consil.40.lib.1.Et eodem modo text.in c.1. de elect.lib.6. qui loquitur de electionibus conditionalibus,habet locum in præsentationibus clericorũ, licet sint inter se differentes,vt dicit Felynus in cap. inter cætera in 3.colum.de appel.& in cap.cùm Bertoldus etiam in 3.col. de re iudic.Et text.in cap.auaritiæ.licet si pœnalis, extenditur ad præsentatum ministrantem,vt tenet Lapus in allega.8.& latè Curtius in tract.iur.patron. in versi. honorificum.in 39.quæstio. Et iudicauit Rota in vna Salamanti. capellaniæ corã R.P.D.Marcello.13.Ianua. M.D.XXXIII. vt ibi latiùs dixi.Pluta sunt iura,quę breuitatis gratia omitto,in quibus fit extensio de casu proprio ad improprium, sublata significatione vocabuli: iuxta vulg.l. filium habet. E ff.ad Maced. quæ si considerentur in casu nostræ regulæ, non erit dubium quin idem dicendum sit in commenda de qua loquimur.

Sed nolo tantum inniti extensioni, quæ etiam in pœnalibus & odiosis solet habere locum, vt exemplificat Iason in l.fina.§.colum.fina.ff.de in ius vocan.ne quærere mendicata suffragia videamur. Sed dico hoc ex ratione, & ex mente istius regulæ apertissimè colligi, duplici alia ratione vltra prædictas superiùs adductas.

Primæ est,quia negari nõ potest, quòd regula ista secundum communem interpretationem Rotæ & curiæ,non solùm habet locum in titulo totaliter vero,sed etiam in titulo colorato,quæ extensio fuit in causa , quòd priuilegium F istius regulæ ad innumerabiles pœnæ casus sit dilatatũ & extensum,vt ex discursu quæstionum istius Commẽti potest intelligi.Et tamen nemo negabit titulum commendæ esse titulum saltem coloratum,quando commenda est perpetua,& conceditur ab eo,qui aliàs habet potestatẽ commendandi , iuxta communes regulas , de quibus in cap. cùm nostris.de concess.præbend.Si ita est, nulla erit difficultas,quòd talis commenda comprehendatur sub regula.Nam etiam illi Doct. qui tenuerunt cõmendatarium non esse verum prælatum , nec facere fructus suos , non negarunt eundem habere titulum canonicum: quia hoc negare non poterant,cùm sit vnus de modis prouidendi ecclesiis inuentus à canone.Ergo erit titulus coloratus & legitimus,vt aliàs est dictum.Et quòd ista opinio sit verissima

vltimo

vlterius suadetur: quia secundum inrerpretationem Rotæ A
ista regula procedit in titulo prẽsumpto, qui est titulus nõ
visibilis, nec palpabilis, nec proueniens ex prouisione alicuius ordinarij viuẽtis, sed ex solo cursu tẽporis. 10. annorum, vt in c. illud. cum vulg. de præsumpt. Et de quo titulo regula ista nullam facit mẽtionẽ directè, nec indirectẽ. Et tamen voluerũt Domini, quòd ille titulus sufficiat ad producendũ exceptionẽ istius regulæ, vt dicã latiùs in alia q. Quantò igitur à fortiori habebit locũ in isto titulo visibili & adparenti, de quo regula videtur mentaliter & verbaliter cogitasse, per ea quę superiùs dicta fuerũt? Concludendum est igitur regulã habere locum isto casu. Et ita Domini istã opi. tenuerunt & firmarunt in prædicta causa Vrgelen. Monasterij post geminatas propositiones die 16. & B
26. Nouem. M.D.XXXVII. coram eodem domino Paulo.

Et ex istis sequitur vnum aliud valde notabile, de quo fuit etiam factum dubium in Rota in dicta causa Vrgelen. per eundem d. Paulũ, videlicet, quòd attento, quòd commenda perpetua est titulus canonicus, morte commẽdatarij inducetur noua vacatio, adeò, quòd si commẽda fuit facta in curia de beneficio alibi vacanti: ibi moriatur commendatarius, dicetur ibi beneficium vacare quo ad effectum reseruationis, c. 2. de præben. lib. 6. in quam opi. quatuor ex Dominis inclinabant, tres verò alij tenebant contrarium, & põderabatur dictum Lapi hoc tenentis. in d. c. nemo. & in quibusdam additio. ad Federicum in trac. permut. q. 15. & etiam illud, quod dicit Rota in antiquis decis. C
7. de elect. quæ præsupponit per commendam perpetuam desinere vacare beneficium, vt priùs, quia videbatur iam plenum sicut per collationem, non sic per cõmendã temporalem, vt iidem Domini latiùs hoc notant in antiquio. decis. 1. de præben. Et quòd tali casu commenda perpetua operetur eũdem effectum quem collatio, patet: quia sicut per collationẽ extinguitur reseruatio, vt dixi superiùs: ita etiam per commendam perpetuam, vt Modern. tradũt in tract. reser. in tertia parte, effectu. 31. post Socin. consil. 32. in 6. colum. & quia, vt dixi, gratia ad beneficia vacatura comprehendit beneficium vacans per obitum commẽdatarij perpetui, vt Socinus tradit in dicto cõs. 32. post Rom. consil. 150. & tenet Collect. in c. penult. in 1. col. de ver. sig.

DEt tamen tex. in d.c.2. loquitur de beneficiis vacantibus.

Et ista omnia de plano procedũt, quo ad superius dictũ quo ad alia verò quæ cõcernunt statum ecclesiæ, cõmendatarius non æquiparatur titulari, cum debeat subire onera, & conseruare ecclesiam in eodem statu, neq; illum mutare potest, vt dicit Abb. in c. querelã. in 1. notab. de elect. & in c. de monachis. de præb. vbi reprehendit cardinales habentes ecclesias commendatas, qui hoc negligunt.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, quia dicitur hîc, Quæcunque beneficia, an regula procedat in officiis?

SOLVTIO. Si sunt officia ecclesiastica, de quibus loquitur tex. in c. cum accessissent. de constit. & in ca-
Epitu. consulere. de simo. non est dubium regulã habere locum, quia hoc verbum beneficium, in materia fauorabili possessoribus, latissimè debet impetrari, prout in cap. 1. de reg. iur. libro sexto. Et ita expressè cautum de officiis huiusmodi reperitur in decreto concilij Basilien. vnde originem traxit ista regula, vt sæpe dictum est. Si tamen officia essent temporalia, licet solita dari clericis, sub regula non comprehenderentur, vt dixi in regula de annali, & in regula de infirmis resignantibus. licet posset dici, q; ratione illius dictionis Quęcunq; hîc posita, possent includi aliq; eorum, quæ dicit Fely. in tract. quando lit. apostol. conuersi. ampliatur quarto. & quæ dixi suprà in 4. q.

QVAESTIO SEPTIMA.

FQVAERO, an ista regula comprehendat hospitales?

SOLVTIO. Ista quæst. sæpe tempore Sixti, Alexandri, & etiam tempore Iulij coram Alexandrino ventilata fuit, in causa hospitalis S. Laurentij Castrinouo & fuit datum dubium nunquid ista regula in hospitali locum haberet. Super quo dubio scripsit quondam bo. me-
mo. Laurent. Puccius Pisis dum cathedram regeret, ac postea Romæ, ad quam causa dicti hospitalis venit, quę per obitum cuiusdam Simonis impetrauerat. Et hic agendo, ac postea per plures annos practicæ operam dando post plures labores perpessos Card. Sanctorum quatuor creatus fuit. Sic itaque contra eum opponebatur de regu. ista, & inter plura motiua, quæ breuitatis causa non refero, tunc fuit dictum regu. non habere locum in hospitali, ista

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ratione: quia omnis dispositio in dubio debet interpretari vt potius concordet cum iure communi, quàm quòd sit contra ius commune. c. cum dilectus. de consue. c. causam. de rescri. l. 1. C. de noxal. Sed de iure communi appellatione beneficij non venit hospitale, vt in cle. per literas. de præb. ergo nec ista regula loquens simpliciter de beneficio, debet interpretari de hospitali. A

Præterea istam opin. tenent domini Abbreuiatores de Parco, qui indifferenter literas super impetrationibus hospitalium per triennium, & vltra pacifice possessorum expediunt. Quod non facerent, si regula in illis locum non haberet. Nam Cancellaria expediendo literas decerint, nec solet literas litigiosas expedire. Ex quo mentem papę interpretari dicitur, & certum decernere, non sub dubio. B Et ideo dicimus, quòd ea, quæ in Cancellaria fiunt, in consistorio papæ fieri dicuntur, vt dicit decisio. 362. in nouis. Ex quo igitur ibi literæ de hospitalibus etiam triennio possessis conceduntur, adparet manifestè, regulam locum non habere, & huiusmodi Cancellariæ interpretatio facit stylum pro iure habendum, iuxta vulg. c. quàm graui. de crim. fal. Et ita resident præfatus reuerendiss. D. Cardi. in dictis suis allegationibus.

Quid dicendum? Puto in hac materia distinguẽdos esse duos casus. Primus quãdo hospitalia dantur in titulum beneficij, & tunc non erit dubium regulã istam comprehẽdere hospitalia, per ea quæ not. in cle. quia contingit. §. vt autem. de relig. domib. & tenet Feder. in trac. permut. quæst. C 14. sequitur Dec. in rubri. de rescrip. col. fi. Secundus casus, quando non dãtur in titulũ beneficij, sed dãtur ad hoc, vt eius reditus distribuantur in vsus pauperum, de quibus rector tenetur reddere rationem, tunc procedũt allegata superius, etiam si regula loquatur per verba generalia Quibuscunque, vt dicit gl. fin. in cle. per literas. de præbend. Et ita pro ista declaratione istius regulæ in specie distinguit Glossator cõcilij Basilien. ti. de pacif. poss. in verbo. beneficium. & ante ipsum Nicolaus Milis in suo Indice. in verb. Hospitalia. versi. antepen. & in verbo, Beneficiũ. Sed Fely. in c. de quarta. in quinta col. de præscri. circa hoc videtur sentire contrariũ, dum vult, quòd quando dispositio iuris communis, siue regularum continet materiã fauorabilem

D & extẽdibilem, & loquitur per verba generalia, videlicet, de quibuſuis beneficiis, comprehẽdit etiã hoſpitalia ſubiecta epiſcopo, licet ſolita gubernari per laicos: quia largo modo ſunt beneficia, vt dicit Card. in clem. 1. in 6. q. de ſequeſtr. poſſ. Et ita dicit ſe pridie obtinuiſſe in Rota, in cauſa propria. Nam Rota voluit regulam Cancellariæ, nu. 24. habere locum in hoſpitalibus ſimili modo conceſſis. Ita cõcludit ibi Fely. licet latius ſuper hoc diuagetur, quæ omnia quadrare videntur ad iſtam regulam, cùm ſit fauorabilis poſſeſſoribus, & loquatur per verba vniuerſalia.

Tamẽ ego de iſto dicto multùm dubito. in primis, quia iſta regula licet loquatur vniuerſaliter de quibuſcũq; beneficiis: tamen illa vniuerſalitas reſtringi debet ad beneE cia, quæ eſt apoſtolica vel ordinaria collatione, electione, & confirmatione, aut preſentatione, & inſtitutione obtinentur, & ſic ex titulo præambulo. Sed quando hoſpitalia concedũtur laicis gubernanda, non dantur in titulum beneficij, ſed cuiuſdam adminiſtrationis temporalis, ideo regula in illis non procedit. Et licet regula 24. in huiuſmodi hoſpitalibus locum habeat, ſecundum quod refert Fely. pronuntiatum fuiſſe, hoc ideo factum fuit, quia illa regula non reſtringit ſe ad certam ſpeciem titulorum, ſicut illa, & ideo in ea diuerſa ratio concurrit. per hoc tamen generaliter inferri non debet ad alias regulas. Et per iſta declarantur ea, quæ dicunt Moder. in tract. Beneh. in 3. pa. q. 57. & in 6. q. primæ partis, & ſeq. Et redditur dubia conſiF tatio Andr. Sicul. conſil. 64. libr. 3. qui voluit clem. literas non habere locum in gratiis fauorabiliter conceſſis, non diſtinguendo titulum à non titulo.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an reg. iſta habeat locũ in beneficio vnito? SOLVTIO. Iſte caſus accidit tẽpore Sixti in vna Burgen. Scholaſtriæ, vt meminit Ioã. Aloiſius Tuſcanus aduocatus primarius illorum temporum, in primo volu. conſi. ſuorum, conſi. incipien. An conſtito quòd dominus, &c. in ſecundo dubio. folio 29. Et breuiter concludit quòd regula iſta locum non habeat. Nam tunc fuerant vnita quædam beneficia Scholaſtriæ ad perpetuã rei memoriam pro pueris erudiendis poſt obitum cuiuſdam Ioannis de Velaſco, qui illa poſſidebat. Itaque mortuo Ioanne

anne ſtatim vnio ſortiebatur effectum. Accidit, quòd poſt A
mortem Ioannis quidam Alphonſus dicta beneficia tanquam vacantia impetrauit, & ea per triennium poſſedit, qui conuentus per Scholaſticum excepit de iſta regula: fuit dubitatum, nunquid eſſet exceptioni locus?

Tota difficultas huius dubij conſiſtit in hoc, an per obitum Ioannis dicantur beneficia vacare? Nam tenendo, prout verum eſt, quòd non vacant, cùm iam ipſo iure reperiantur vnita dignitati, impetratio non valebit, nec poſſideri poterunt beneficia, quæ non vacant, nec ſunt: quia per vnionem extinguitur & ſupprimitur nomen, & effectus beneficij, vt tradunt Doctor. in cap. cùm acceſsiſſent. de conſt. & glo. in clem. per literas. de præbend. cum concor. traditis per Ioan. Baptiſt. de ſancto Seuerino, in tract. vnio. articul. 8. q. 11. & ſequen. & quia non agitur amplius, B
vt de beneficiis, ſed vt de prædio, ſeu proprietate, iuxta not. in clem. diſpendioſam. de iud. & in cle. 1. de ſeq. poſſ. & fruct. vt declarat notabiliter Oldr. conſil. 257. in 5. & 6. colum. Et verba iſtius regulæ quæ loquuntur in beneficiis poſſeſsis non poſſent in talibus vnionibus verificari: quia nec ſunt beneficia, nec poſsideri poſſunt. Cùm ergo in illis non concurrat qualitas requiſita in regula, ceſſat eius diſpoſitio, argu. capitu. 1. de homicid. lib. 6.

Quòd autem talia beneficia non dicantur vacare, vltra prædicta, tenet etiã Io. And. in clem. 1. de reſcript. & in cle. 1. de ſup. neg. prælat. & in clem. frequens. de exceſ. prælat. Federicus in trac. permu. quæſt. 33. & deciſio. in nouis 237. Sitigitur prædicta beneficia non vacant, nec ſunt in rerum C
natura, cum ſint extincta & totaliter ſuppreſſa, poſsideri non poſſunt: quia non entis nullæ ſunt partes, vulg. l. eius ff. ſi cert. pet. Regula igitur iſta, quæ loquitur de beneficiis poſſeſsis, non habebit locum in talibus. & ita ſeruat Cancellaria. Et iſtam opi. pro indubitata tenet hîc Domi. Melchior aduocatus ſuorum temporũ, cui non ſecundus, in quibuſdam adnotationib. ad reg. Hadriani, licet ibi videatur, in vnione ad vitã dubitare, quæ non ita extinguit tituli, ſed ſupprimit ad tẽpus: ſed ego idem dicerem, quia reſpectu illius tẽporis inducitur idem effectus, & argumẽtum de toto ad partẽ, valet etiã reſpectu temporis, vt in l. ſi cui. in prin. verſi. perinde. & ibi notat Bald. ff. de leg. 1. &

D sequitur Iaſ. in l. diuortio. §. quod in anno. in ſecundo notabili. ff. ſolu. matr. cum concor. vt ſcribit Decius in l. cuius effectus. ff de reg. iur. & dixi in ſimili in §. pœnales. nume. 15. inſtitut. de act. Quicquid tamen ſit, in vnione perpetua hoc receptum eſt, q̃ regula iſta locum non habet & ita in ſpecie tenuit & iudicauit Rota, prout manu propria adnotauit hîc D. Dominicus de Iacobatiis auditor Rotæ primarius, & poſteà Card. in quibuſdam ſuis apoſtillis, quæ adhuc hodie ſeruantur apud reuerendiſsimum dominum Chriſtophorum Iacobatium cardinalem, eius nepotem.

QVAESTIO NONA.

QVAERO, an habeat locum iſta regula in beneficio iuriſpatronatus?

E SOLVTIO. Patet ex verbis iſtius regulę, ibi, præſentatione, aut præſentationis inſtitutione. Tamen magnum dubium eſt, ſi ille qui poſsidet triennio beneficium ex collatione ordinarij, quod prætenditur eſſe de iurepa. communiatur à præſentato per patronum, à die notitiæ, quod fieri poteſt, & poſſeſſor excipiat de iſta regula: tunc eſt dubium, nunquid defendat poſſeſſorem cum collatione ordinarij in beneficio, quod verè eſt de iurepatronatus? Et ad hoc reſolutio capi poteſt ex iis, quæ dixi in regula de annali q. 27. ibi videndum eſt, ne bis idem repetatur.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an poſsidens duo beneficia curata per triennium, & ſic incompatibilis, ſeu execrabilis, & non promotus infra annum ad ſacros ordines,

F iuxta c. licet. & c. commiſſa. de elect. libro ſexto. defendatur iſta regula?

SOLVTIO. Iſta duo dubia propoſita ſæpe per me in Rota fuerũt, in cauſa Regien. Plebaniæ, vertente inter Ludouicũ de Milaneſiis ex vna, & Andreã de Canoſa ex alia. Et quia ſunt dubia magni momẽti, ſuper quibus vtraque partis aduocati longo tẽpore informarunt, & illa de mãdato Rotę in pũctis data fuerũt nouiter auditoribus, videlicet, dominis Hieronymo Nouato, & Petro Andreæ de Ripantis priori Eſino, qui ſuper prędictis dubiis, tanta ſtylũ & morẽ antiquũ Rotę, omnes dominos informarũt ad effectũ, vt doctrinæ periculũ faciẽdo, habiles ſe oſtenderẽt. Et ob eam cauſam quilibet eorũ dubij dati parte con-

tractus

rariam accepit: quorum disputatio illis inutilis fuit, ex eo, A
quia propter nouam concessionem, & concursum aliorũ
plurium mandatorum, alij loco eorum, de mãdato papæ,
ad auditoratus locum recepti fuerunt, videlicet, Do. Ray-
naldus Petrutius, & D. Hieronymus Aueroldus. Itaque su-
per isto dubio facto calculo, vltra procuratores plures, sex
aduocati pro vtraque parte ista dubia disputarunt, prædi-
cto computatis: inter quos fuit Reuerend. D. Ioannes Pau
lus tunc aduocatus, & nunc dignissimus auditor, & Dom.
Antonius Gabrielis.

Opponebat igitur in primis Ludouicus actor, Andreã
duo curata beneficia possedisse: item quòd promotus in-
fra annum ad sacros ordines non fuerat. Andreas verò de
ista regula excipiebat: Ludouicus replicabat, regulam non B
nisi execrabilem, & non promotum, ex eo, quia non ha-
bebat titulum coloratum.

Dubitatũ fuit, quid iuris? Pro parte negatiua, videlicet,
regulam istam, execrabilem, & nõ promotum minimè tue
ri, adducitur in primis decisio in puncto docti cuiusdam
Glossatoris in commento concilij Basilien. inserto in pra-
gmatica Franciæ, sub titu. de pacific. possess. concludentis,
execrabilem regula ista non defendi, illa ratione, quia ex
quo ipso iure priuatus est titulo, per cap. de multa. & extra
nag. execrabilis. titulum coloratum non habet, qui neces-
sarius est, quo ad istam regulam, quæ expressè titulum co
loratum requirit, vt adparet ex decreto dicti concilij Basi-
lien. à quo ferè ad literam est sumpta ista regula. C

Addo, quòd istam etiã opinionẽ defendebat Melchior
de Baldassinis, aduocatus in vna Monasterien. præpositu-
ræ, corã D. Guliel. vt adparet in quodam suo consilio. Nec
obstabat ei, regulam istam excipere duos casus: quia respõ
debat regulam loqui de colorato titulo collationis, institu
tionis, seu confirmationis, &c. Et exceptio etiam loquitur
de eodem titulo colorato, secũdum modos enarratos hìc:
qui quidem titulus in illis duobus casibus exceptis in regu
la non suffragatur, vt hìc dicitur. Sed vbi daremus aliquem
tenere omnino titulo, vt execrabilis, tunc non haberet lo-
cum ista regula, quæ præsupponit tam in dicto suo, quàm
exceptione, titulum aliquem coloratum adesse.

Præterea, pro ista opin. facit, quia per acquisitionem se

D eundi incompatibilis videtur quis renuntiare primo, vt dicit text. in clem. gratiæ. de reſcript. Et per renuntiationem perditur ciuilis & naturalis poſſeſsio, vt in decif. 1. titul. de renunt. in nouis. Et dato, quòd inſiſtat de facto in detentione rei, à qua nō poſsit amoueri niſi citatus, vt in c. licet de præbend. lib. 6. tamen iſta detentio ſine adminiculo nō operatur aliquem effectum regulæ. Vnde ſicut ſi expreſsè execrabilis renuntiaret primum beneficium, & poſt renuntiationē detineret triennio idem beneficium renuntiatum ſine alio titulo, non haberet locum regula: ita & in tacita renuntiatione cauſata ex adeptione ſecundi incompatibilis. Nam inter tacitam & expreſſam renuntiationem in beneficialibus non eſt differentia, vt notat Abb. & alij in cap.
E ex ore. de iis, quæ ſi. à ma. par. cap. Hæc Melchior.

Accedit, quia omnis qui eſt priuatus à iure, vel ab homine, ipſo facto dicitur habere diſcoloratum titulum, vt inquit poſt alios probat Felyn. in c. in noſtra. in 36. corr. in prin. de reſcrip. Sed habēs duo curata, eſt huiuſmodi. Igitur ſibi debet ab iſta regula defendi, quæ requirit titulum coloratum. Et quòd execrabilis non habeat coloratum titulum, nec coloratam poſſeſsionem, tenet expreſsè Domi. poſt Ioan. de Ligna. & alios in c. licet epiſcopus. de præb. lib. 6. & in conſil. 86. in vltim. colum.

Præterea, pro iſta opinione facit: quia licet regula illa excluderet cōtra iſtum poſſeſſorem omnem allegationem, nunquam tamē intelligitur excluſa allegatio inhabilitatis
F perſonæ. glo. ſ. & Bart. in l. 1. §. vnuſquiſq;. C. de ſacroſanct. eccle. & in l. 1. §. nuntiatio. ff. de oper. noui nūt. Sed poſsidens duo incompatibilia, effectus eſt inhabilis ad obtinēdum per extrauag. execrabilis. ergo talia beneficia cēſentur excluſa à priuilegio iſtius regulæ: quia ex quo non eſt legitima inſtitutio, non poteſt dari poſſeſsio. c. 1. de reg. iur. lib. 6. & iſta regula neminem ſine poſſeſsione tuetur.

Præterea, quia contendens ſe priuilegiatum ratione alicuius qualitatis, tenetur illam qualitatem probare. l. titius. nus. & l. diuus. ff. de teſtamen. mil. Cùm igitur ad effectum iſtius regulæ requiratur poſſeſsio triennalis, ratione alicuius canonicæ inſtitutionis, eo ipſo, quòd adparet de titulo canonicū, & ſic deficiēte illa qualitate, deficit poſſeſsio: & per conſequens ceſſat regula. Quòd autem mul-

tas illa deficiat, adparet manifestè: quia cùm ius resistat ta A
i possessioni, talis dicitur potiùs occupator & intrusus,
vi im possessor. cap. ad decimas. & ibi not. Lap. de rest. spo
li. lib. 6. & Bald. in l. 1. C. de appellat. & in l. si de proprieta-
te. C. si à non compet. iudic. Non enim iniustum, sed iustũ
possessorem defendunt leges, vt in cap. 1. ibi, non de omni
possessore, sed tantùm iusto, per quos fiat inuestitura. Nã
possessio nihil aliud est, quàm ius resistendi rei non prohi
bẽ possideri, vt diffinitur per Bart. & cõmuniter Docto.
in l. 1. ff. de acquir. possess. Nec obstat, istũ execrabilem ha-
buisse titulum ab illis, qui dare poterant: quo casu dicitur
titulus coloratus, qui sufficit ad istam regulam, iuxta vulg.
dictum Hostien. in c. dudum. de elec. & omnium in c. cùm
nostris de concess. præb. quia ad hoc respondetur, quòd li B
cet ille titulus esset bonus, & coloratus antequam esset la-
psus mensis post adeptionẽ secundi: vbi tamen lapsus est
mensis, infra quẽ non renuntiauit primùm in manibus or
dinarij, illi tituli reducti sunt per extrauag. execrabilis. ad
non titulũ, & sic cessat qualitas tituli colorati requisiti in
regula. Dicetur igitur iste intrusus, ex quo scit ius ad alium
pertinere, iuxta not. per Oldr. in consil. 136. incip. ex produ
bis. col. fi. & tamen si rectè ponderetur ista regula, exclu-
dit intrusum. Nã in illis verbis de beneficiis sic possessis,
regula innuit requiri vnà cum possessione, canonicum ti-
tulum, de quo regula in principio posuit exempla: quia di-
ctio Sic, est declaratiua, & significatiua modorum expres-
sorum. l. Gallus. in princip. & ibi glo. in verb. sic. ff. de liber. C
& posth. Et per consequens dicta possessio requiritur con
iuncta cum titulo, vt etiam indicat dictio Per, quæ perfe-
ctionem & continuationẽ significat, vulg. l. vrbana. §. per-
ducare. ff. de verb. sign. Cùm igitur per incompatibilita-
tem tituli reducti sunt ad non titulum, ex illo, nec color,
nec præsumptio iustitiæ aut bonæ fidei potuit resultare: ar
gumen. authen. cui relictum. C. de indict. vidu. tol.

Præterea, quia iura non defendunt expoliatũ, sed expo
liatẽ, quãdo de defectu ipsius spoliãdi cõstat, vt decis. 15.
de rest. spol. in antiq. multò minùs debent defendere volẽ
tem retinere beneficia, in exclusionem boni iuris alterius
non expoliantis. Et istam opinio. quæ fuit etiam Glossato
rum hic col. fi. sequutus fuit Antonius de Capharellis, anti-

D quus doctor, & inter aduocatos sui tẽporis primarius, in quodam suo consilio reddito in causa Monasterien. decanatus, motus inter alia vulgari hoc motiuo: quia execrabilis est multũ odiosus à iure. Et ideo vnde pœnam meretur, non debet priuilegiari indulto istius regulæ, cùm sit indignus. Et lex indignis non dat priuilegia. l. auxilium. ff. de minor. & ca. quia frustra. de vsur. Rom. consil. 275. Nec reluat, q̃ execrabilis possederit per triennium, vel decẽnium: nam propter hoc magis est dãnabilis: quia tantò grauiora sunt peccata, quantò diutius hominem detinẽt alligatum: vt dicit text. in cap. fin. de præscript. & cap. fin. de consuet.

Addo pro ista opin. vnum aliud: quia execrabilis non restituitur si spolietur, vt dixi latè in regula de annali, & ei

E decis. 371. in antiq. & tenet Roma. cõsil. 999. Et tamen si haberet coloratum titulum, restitueretur, vt in decis. 2. de restit. spol. in no. cum vulg. Ad idem facit: quia beneficia cãtia per incompatibilitatem, sunt reseruata per extrauag. execrabilis. & tamẽ ista regula excludit beneficia reseruata. Nec obstat, regulam nolle istum triennalem molestiã, & sic videtur omnem molestiam includere, etiam illã, quæ prętextu incompatibilitatis infertur: quia ad hoc respõdetur, quòd in generali exclusione molestiæ nunquam intelligitur exclusa illa de qua probatio adfertur incontinenti, & in promptu, vt not. Bart. in l. 4. §. condemnatũ. ff. de re iud. vbi ponit exemplum in executione trium sententiarũ, cõtra quam licet iura in clem. 1. de re iud. cum aliis simil.

I excludant exceptiones impeditiuas executionis, vbi tamẽ probatio exceptionis offertur incontinẽti, illa prohibitio non procedit, nec includit istum casum. Et propterea cum in casu isto incontinenti valere potest de iniusta occupatione, & improba possessione istius execrabilis, debet iudex talem exceptionem admittere, per quã adpareat execrabilem dudum ante perfectam triennalem possessionẽ caruisse titulo & possessione beneficiorum, quæ sine canonico titulo non obtinetur: quinimò illum potius fauisse ferẽ, occupatorẽ, & latronẽ, qui fructus incompatibiliam bene dispensatione percepit, vt dicit text. in ca. dudũ. el. 1. de elect. Præterea, non debet plus operari dispositio istius regulæ, quàm voluntas papæ: arg. c. proposuit. de cõcess. præbendæ. Sed papa etiã sciẽter cõferẽdo alicui incõpatibili-

non

non cõsetur cum illo dispẽsare in dubio, nisi expressè di- A
tur: vt tradunt omnes in cap. de multa. de præben. & in ex-
trauag. execrabilis eodẽ tit. per rationes, de quibus ibi. Er
go nec ista regula censetur inducere dispensationem, cùm
hoc in ea non caueatur, & in dubio dispensatio non præsu
mitur. Interpretanda est igitur ista regula in dubio secun-
dũ mentem disponentis, arg. c. causam. de rescrip. cũ vulg.
Videtur enim hoc casu cõditorẽ istius regulę se cõforma-
re voluisse iuri communi quantum fieri potest. c. cùm dile-
ctus. de cõsuetu. & propterea exegisse hic titulũ: quia aliâs
iure cõmuni in triennali præscriptione titulus requiritur.
l. 2. ff. de vsucap. & 16. quæst. 4. in summa. Prætereà, quia ista
reg. loquitur de impetrantibus beneficia per vacationẽ al-
terius personæ, quàm possidentis: sed casus noster proce- B
dit, quando impetratio fit propter delictum personæ pos-
sessoris, & agitur ad priuationem: quo casu videtur regula
non habere locum, vt latiùs dixi in regula de annali. 42. Et
ideò cùm isti casus sint diuersi, regula loquens in vno, non
habet locũ in alio: vulg. c. susceptum. de rescript. lib. 11. Pro
quo bene facit consil. Petri de Ancha. 293. in princ. dum lo
quitur de impetratione beneficij ob non promotionem,
etiam post pacificam possessionem.

Nec obstat, quòd regula ista excipiat duos casus: quia
casus excepti non excludunt extensionem aliorum similiũ
casuum, vulg. l. ob æs. C. de præd. mino.

Istis tamen non obstantibus, contrariam opin. quæ est
verior, per plura dicta Doct. & rationes tenuit Rota. Nam C
in primis istam opin. tenet Glossator hic, fol. 3. quæ dicit,
regulam habere locum in priuato ipso iure, vel per senten
tiam: argu. l. in rebus. §. fi. cum. l. sed si manẽte ff. de preca.
Et hoc idem videtur sentire in col. fi. nihil aliud allegans.

Et principalis ratio istius decisionis cõsistit in hoc: quia
ista istius regulæ tantùm excipit duos casus: in quibus pa-
pa discolorat titulum, & disponit regulam non habere lo-
cum: ergo in aliis casibus nõ exceptis regula manet firma:
quia exceptio firmat regulam in non exceptuatis, vulg. l.
nam quòd liquidè. ff. de penu lig.

Secundò principaliter pro ista opin. facit, quod dicit Fe-
lin. in c. sicut. in 16. col. versic. quinto aduerte. de re iud. dum
considerat, quòd ratio, quæ in vno beneficio militat ad di

Dcendum per triennalem possessionem præsumi titulum habilem, procedit etiam in duobus beneficiis: argum. l. singularia. ff. si cer. pet. Nã tali casu sufficit execrabili possessori tantùm allegare aliquam causam ad colorandum titulum, puta dispensationem, licet eam non probet, vt notabiliter dicit Card. in cap. cùm nostris. de concess. præbend. Præsertim, quando diu quis possedit: quia tali casu incompatibilis præsumitur dispensatus, per ea quæ Pet. de Anch. tradit in consil. 117. Per quod ita tenuit Rota in ista eadem causa tunc pendente coram R. P. D. Marcello Crescentio de anno M. D. XXXIII. attenta possessione dicti Andreæ diuturna, quæ hodie propter breuem hominum vitam posset ad triennium reduci virtute istius regulæ, sicut de allega-

Etiõe Lapi. 89. sæpe tenuit Rota, vt meminit D. Guliel. Cassiodorus in collectaneis decisionũ. Et isto casu bene quadrat dictũ Card. in d. c. cùm nostris. videlicet, quòd sufficit allegare dispensationem ad colorandum titulum. Et vltra prædicta, quòd execrabilis defendatur exceptione istius regulæ, tenet idem D. Guliel. Cassiodorus in discursu cuiusdam decisionis istius regulæ, & in alia super regula de annali. Pro qua opin. vlterius facit: quia regula ista iudicatur fauorabilis, aut ex eo, quòd per eam lites dirimuntur, vt patet in fine regulæ, ibi, antiquas lites penitus extinguẽtes, &c. quæ quidẽ ratio à iure cõmuni ampliatur, & fatetur, vt in c. finẽ litibus. & in l. properandũ. cũ aliis vulgaris. vel quia lites dirimere, respicit rẽpublicã. quo casu sub hu-

Iiusmodi regula etiam generaliter loquente inhabiles comprehenduntur, iuxta doctr. Bar. in l. si quis in graui. §. vir. ver. hi quoque. ff. ad Sillan. cum concor. vt scripsi in §. in personam. in 11. & 12. col. institu. de act. Aut quia regula ista sequitur mentem & intẽtionem legis primæ. ff. de vsucap. ne domini rerũ sint in incerto: & sic certi dentur rectores & beneficiati, qui cultum vineæ Domini magis propriè & accuratè respiciant, vtcunque sit, largè erit interpretanda, iuxta. l. cùm quidam. de libe. & posthu. & cap. odia. de reg. iur. lib. 6. Cùm igitur in ista regula duo tantùm casus excipiantur, qui sint grauiores cæteris, quibus nec execrabilis, nec qui non est promotus, assimilantur nec æquiparantur: ergo in aliis non exceptis latè est interpretanda.

Hoc enim sic demõstratur. Nam casus simoniæ hic excepta

cus superat omnes alios, prout dicitur in cap. tanta. de si- A
monia. Ergo execrabilis & non promotus, quæ sunt crimi
na inferiora, remanent sub regula.

Secundus casus exceptus de intruso in beneficio refer-
tato, est etiam in iure multùm odiosus, adeò, quòd si talis
intrusus spolietur, non restituitur, vt patet in decisione 16.
Imo. Et tamen execrabilis, licet sit criminosus, restitui de
bet, si expolietur, non obstan. prædictis, vt statim probabi
mus. Ex istis igitur adparet exceptionem duorum casuum
expressorum hic in regula, implicare regulam habere locũ
in omnibus aliis criminosis nõ exceptis, & à iure priuatis,
inter quos faciliùs execrabilis, & non promotus compre-
hendi debent: qui licet à iure sint priuati titulo, quandoq;
tamen plenum titulum habuerunt: argu. l. fi. ff. de decur. & B
qui nisi sint notorij, vel lata sit sententia priuationis cõtra
eos, dicuntur habere titulum putatiuum, vel coloratum, vt
dicunt Abbas, & alij in c. nisi cùm pridem. in secunda col.
versic. conclude mentem glo. de renũtia. Nec obstat, quòd
exceptio non excludit casus similes, vt dicebatur: quia isti
non sunt casus similes exceptis, & in odiosis exceptio non
recipit extẽsionẽ, vt in c. 2. de coniug. lep. & c. quemadmo
dum. de iureiur. Et not. Bar. in l. 1. col. 1. ff. si quis ius dic. nõ
ob. & in l. si eum. §. quia iniuriarũ. ff. si quis cau. Felyn. in c.
cum inter. col. 6. de re iud. Vel si sunt similes, alia tamen ra-
tione sub exceptione comprehendi non possunt, vt dicam
statim pòst, in versic. nec obstat quòd casus, &c.

Præterea, quia in decreto concilij Basilien. à quo ista re C
gula ortum habuit, excipitur ius nouiter impetratum. Et
hoc quod contra execrabilem, & non promotum deduci-
tur, non est ius antiquum, sed nouum, igitur, &c.

Præterea, quia actor per viam exceptionis excludens à
priuilegio istius regulæ execrabilem, dicitur quodammo-
do agere, & id intendere, vt tanquam indignus priuetur,
hoc autem petitorium concernit, cùm tamen regula ad
possessoriũ respiciat: & ista sunt diuersa, vulg. §. nihil com-
mune. de acquir. possessione.

Præterea, quia ista regula inducit præsumptionẽ iuris,
& de iure: quod ex eo patet, quia annullat prouisiones, &
extinguit lites super hoc hoc figendo pedes, iuxta tradita
per Abbatem in c. is qui fidem. de sponsal.

D Præterea, non ex eo regula defendit inhabiles ab impetrantibus: quia ordinarij habent facultatem, non obstan. triennali possessione, requirere titulum à possidentibus, vt tradit Fely. post alios in cap. illud. de præsump. in ca. sicut. in. 16. colum. de re iudic. & latiùs in cap. licet. de simo. & ibi text. in d. cõcilio Basilien. Donec igitur ab ordinariis non inquirantur, debent esse tuti ab impetrantibus.

Et tenendo istam opinionem, non obstant ea, quæ pro contraria parte adducta fuerunt. Primò, quòd priuati ipso iure nõ habeant coloratum titulum: quia respondetur illud procedere quo ad casus, in quibus de iure communi requiritur color tituli: secus verò, quo ad effectum istius regulæ, quæ disponit omnem titulum esse coloratũ habentem
F ab eo, qui alias conferendi habet facultatem, secundùm dos hîc scriptos, exceptis duobus casibus hic exceptum, & hoc esse rationabile in terminis istius regulæ manifestè ostenditur: quia si iura cõmunia non assistunt execrabili, vel alteri præsentato à iure, vel ab homine, nec eos coloratũ titulũ habere volunt, hoc ideo inductũ fuit: quia illi inhabiles in casibus prædictis iuris cõmunis repellantur, vt actores, qui in iudicio super canonizatione tituli à iure probati contendunt, & ad hoc, vt beneficium illis adiudicetur, & sic de lucro captando agunt. Nil mirum igitur si sine titulo canonico saltem colorato tales inhabiles ipso iure priuati non audiuntur, vt in c. 1. de eo, qui mit. in poss. causa rei seruan. lib. 6. cũ sim. Et tradit Imol. in c. in literis
F de restit. spol. Regula verò ista procedit in reo excipiente, & se in sola possessiõe defendẽte, cui regula ista exceptionẽ dũtaxat, & non titulum cõcedit, secundũ interpretationẽ Rotæ, de qua meminit Felyn. in cap. sicut. col. 11. de re iudic. & Glossator hîc fol. 3. & sic inter ius cõmune & regulã istã, quo ad hoc est longa differentia, & propterea fauorabiliora sunt iura reis, quàm actoribus. vulg. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. & l. Arrianus. ff. de act. & oblig. & ca. cum sint. de reg. iur. lib. 6. Vnde quælibet etiã iniusta causa excusabit execrabilem reũ & possessorẽ, vt notat Do. in c. non potest. de præben. lib. 6. quæ fortè actorem nõ excusant. Inde euenit, q. dispẽsatio inualida sufficit ad excusandum execrabilẽ possessorẽ, vt tradit Specul. tit. de dispẽsa. §. videndũ. versi. porrò. Et iste fauor reis nõ solum à iure com-

muni

muni præstatur in prædictis casibus, sed etiam ab stylo Ro A
tæ in aliis quampluribus. Nam secundùm stylum, contra reum citatum & contumacem in causis vltra montes Rota non solet pronuntiare in prima instantia, nisi elapsis quinque, vel sex mensibus: in Citramôtanis verò post sexaginta dies: sed vbi actor, qui commisit causam, contumaciter abest, prædictus fauor non attenditur, sed infra prædictũ tempus vix lapsis duobus mensibus in fauorẽ rei pronuntiat. Vt cõclusit Rota in vna Toletana canonicatus, & præbend. coram R. D. Ioan. Paulo 5. Iulij M. D. XXXVIII. quo die ipse idem in d. causa contra actorem cõtumacem in fauorem rei pronuntiauit, cùm tamen causa prædicta fuisset commissa 7. die Maij eiusdem anni. Solet enim sæpe Rota in pluribus iuris articulis magis reis, q̃ actoribus fauere. B

Nec obstat, quòd casus hîc excepti extendi debent ad casus similes, iuxta vulg. l. ob æs. alleg. quia illud est verũ, quando statutum, vel regula cõtinet materiam iuris: secus quando statutũ, vel regula disponunt cõtra vel præter ius: quia tunc casus excepti nõ extenduntur ad similes. Ita notabiliter limitat Abb. in c. ad audientiam. in primo notabili de cle. non residen. Cùm igitur regula ista sit contra ius, inquantum inducit præscriptionem triennalem in beneficijs, vel saltẽ sit præter ius, vt de se patet, meritò est dicendum casus exceptos in ea non recipere extẽsionẽ ad alios casus similes. Itaque casus noster execrabilitatis manebit sub regula. Et propterea nõ ab re dicebat Card. in d. c. cùm nostris. sufficere execrabili dispẽsationem allegare: præ- C
sertim quãdo triennio possedit, ex qua quidem possessione triẽnij videtur hodie induci præsumptio dispẽsationis, sicut olim ex decennali inducebatur, iuxta dictum Pet. de Anch. in d. cõsi. 117. Itaq; hodie possessio triennalis potest dici diuturna, vt declarat Fely. in c. licet Heli. col. 8. de simo. in qua præsumendũ erit omnia legitimè interuenisse: quia eo lõgo tẽpore præsumitur quis institutus, secundũ Dom. in c. si iudex. de sent. excom. lib. 6. & sic omnia requisita cõcurrere, iuxta consil. Decij. 118. per quod in ista causa Regien. vt dixi, fuit concluſum in prima instãtia, corã d. Marcello, Andreã qui per decẽ annos possederat, habere præsumptionem dispensationis, quo ad effectũ istius regulæ. Et hoc est quod dicebat Fely. in d. c. sicut. quòd ratio quæ

D consideratur in possessione 10. annorum, militat in triennali possessione. Nam ideo in decennali præsumitur titulus, quia episcopus qui tenetur visitare singulis annis, non tolerasset istum possidere sine titulo. quæ ratio militat in possessione triennali propter istã regulã. Et ideo in causa prædicta Domini magis inclinarũt in istã partẽ, videlicet, regulam istam execrabilem tueri propter prædicta, & per rationem text. in cap. licet episcopus. de præben. lib. 6. qui videtur habere cõsiderationẽ possessionis habitæ per execrabilẽ. Verùm quia res adhuc magna difficultate nõ carebat, non fuit tunc istud dubiũ omnino resolutum, concurrẽte magna cõtentione & disputatione Dominorum. Hodie tamen, quæ numeratur 15. Februarij M. D. XXXV. pro-

E posita iterũ causa, etiam Dominorũ vota se in duas æquales partes diuiserunt, & vt vtar verbis decisionis 16. de restitu. spol. in no. fuerunt adeò varij, quòd fuerunt diuisi quasi per medium, adeò ꝙ voluerunt scire opin. mei proponentis, vt inæqualitatem induceret. Et quãuis de more nõ sit, quòd proponens causam, votum proferat, quia numerum non facit: tamen vidi hoc à Rota aliquando concedi, propter difficultatẽ materiæ, & vt causa habeat exitũ. Est verũ, quòd in minimis arbitrariis, prout in dãdis dilationibus, vel cõcedendis remissoriis, auditores gratificationem habere solent, quãuis rarò ea vtantur. Aliter tamen tẽporib. antiquis fiebat. Nã quando varia erant vota Dominorũ, & æqualia, auditor proponẽs solebat consulere Cardinales

F sui temporis doctos, qui propter disparitatẽ dubium tollebãt, prout fuit factum in decisi 3. 10. in fin. in no. aliàs sub titulo de rescript. decis. 25. Imò solebãt antiqui patres Rotæ, quando causa erat difficilis & dubia, non solùm extra Rotam consulere cardinales doctos, sed etiam abbreuiatores, & alios Doct. curiæ: prout fuit factũ in casu decisionis 443. in no. vbi circa fin. refert Compilator, quòd in d. casu abbreuiatores, & Doct. extra Rotã tenuerũt opi. cum tribus auditoribus cõtra maiorem partem Dominorum. Et Auditor cameræ cõsultus, aliquãdo tenuit opi. contra Auditores Rotæ, prout ibi dicitur. Ad propositum igitur q. redeũdo, postquã causa pluries per innumeras informationes fuit trutinata, & sæpius in Rota ꝓposita, ac vt superius dictum est votata, nõ videbatur adhuc esse digesta, vt pro-

nuntiari

tiari super ea deberet, ex eo, quia cõputato voto mei A
proponentis pro ista opin. non erant nisi quinq; audito-
res, & pro cõtraria quatuor. Et videbatur nouũ in tam ma
gna difficultate, ex vno voto, quod aliàs cõputari non so-
let, disparitatem inducere. Ideo decreuimus super eadem
re melius informari. Causa igitur iterũ atque iterum pro-
posita, tandem post plures disputationes, maior pars Do-
minorum tenuit & firmauit, execrabilẽ iuuari regula, præ-
sertim in casu nostro, in quo And. possederat dictas paro-
chiales plus quàm per quindecim annos. Itaque visus fuit
non solum triennio, cum titulo vero, sed etiam præsump-
to præambulo decem annorũ possidere. Concluſum igi
tur fuit, Andream possessorem pacificum plus quàm trien
nalem, non obstante incõpatibilitate duarum parochia- B
lium ista regula tueri. Ratio fuit illa: de qua superius memi
ni, quia regula ista loquitur in reo, & se defendẽte: iura ve-
rò cõmunia, quæ detestantur execrabilẽ, loquuntur quan
do ipse execrabilis agit. Nimirũ igitur cùm sit diuersissima
ratio, debent isti casus diuerso iure cẽseri, vt fauorabilio-
res simus reis possessoribus triẽnalibus, quàm actoribus.
Hinc videmus, quòd excõmunicati, vt actores in iudicio
esse nõ possunt: tamẽ si cõueniantur, vt rei, in iudicio esse
poterunt. In quo neque diabolo erit deneganda defen-
sio: vt dicit Innoc. in c. cùm inter. per illum tex. de except.
Et ita respondebatur ad omnia iura, quę detestantur exe-
crabilẽ: vt volunt eum coloratum titulum non habere: vt
procedant ad effectum agendi: Secus autẽ, ad effectũ exci C
piendi, cùm facilius permutetur exceptio, quàm actio, vt
in cap. 1. de rescrip. lib. 6. vel procedant in casibus dispo-
sitis per ius commune: quo ad istam regulã postea introdu
ctam. Et ita etiam nouissimè execrabilem tueri exceptio-
ne istius regulæ cõclusit Rota, in vna Zamoren. beneficio
rum. coram R. P. D. Marcello Crescentio geminatis vo-
tis, de mensibus Aprilis & Maij, M. D. XXXIX. Et sic etiã
in vna Lucen. de mense Iunio idem tenuit Rota, coram
R. D. Ioan. Paulo. Et per hoc etiam respondebatur ad di-
ctum Geminiani in dicto c. licet. & in consi. 86. dum voluit
execrabilem non habere titulum coloratum. Nam illud di
ctum procedit, nisi execrabilis per triennium possideat.
quod inductum fuit per prouisionẽ istius regulæ. Nam ex

Dhuiusmodi triennali possessione exceptio acquiritur, quæ licet nihil iuris possessori tribuat, ipsum tamen defendit contra negligentem actorem post trienniũ molestantem.

Vel secundò potest responderi, quòd licet execrabilis non habeat bonũ omnino titulũ, habet tamẽ primũ coloratum per possessionem triennij, qui sufficit quo ad istam regulam, licet quo ad effectus iuris communis non habeatur pro titulo, nec sufficit. Et hoc maximè procedit quãdo per triennalem allegatur causa, puta dispensatio, iuxta dictum Card. in dicto c. cum in nostris. & Glossator. in pragmatica loco superius allegato. Et ita per hoc posset respõderi ad aliud argumentum superius factũ, videlicet, q execrabilis spoliatus non restituitur: quia non habet colo
E ratum titulum: quia est verum non habere titulum quo ad illum effectum introductum à iure communi. Præsertim, quia illo casu execrabilis est actor, & actori execrabili nõ ita ius commune fauet sicut reo, vt dixi, & patet in capit. de rescrip. lib. 6. & in d. ca. cùm inter. de excep. Sed hic agitur de defendẽdo reo in sua possessione, meritò dicta Doctorum isto casu non faciunt ad propositum, quinimo execrabilem agere posse spolio, multi Doct. tenuerunt, vt patet in decis. 3. in vltima addit. de restit. spol. in not. & tenet Old. cons. 227. Specul. tit. de petit. & poss. §. fi. Card. cons. 132. T. archipresbyt. col. vlt. Et Bal. nouel. in §. nihil cõmune. colum. 25. in 18. fal. sentit Milis in verb. beneficium quis. Et Anto. in ca. solicitè. in pen. q. de restit. spolia. Pra-
I pos. in c. quo iure. colũ. 3. 8. distin. & in decis. Parlam. Tholosani decis. 46. Et Abb. in c. in literis. col. penul. de restit. spol. & in disputatione incip. Titius. col. vlti. allegat optimum text. in c. ex insinuatione. de procur. & sic illi volentes restitutionem fieri, prę̃supponunt execrabilem habere titulum saltem coloratum. Et licet super hoc in regula de annali aliter dixerim, tamen posset procedere, nisi execrabilis spoliatus triennalis sit possessor: quia tali casu posset restitutionem petere, vt opiniones concordentur. & ita etiam possunt limitari dicta per Decium in consi. 191. col. penult. & fin. Et vt vnico verbo opin. contrariæ ad concordiam reducantur, distinguendi sunt duo casus.

Primus est, quando execrabilis nullum habet titulum, sed se intrusit de facto sine alicuius prouisione in benefi-

cio,

tiis, vel est declaratus per sententiam esse priuatus titu- A
lo: & tali casu procedit prima opin. Et ea, quæ dicebat Melchior, videlicet regulam nullo pacto execrabilem defendere, quæ requirit saltem coloratum titulum.

Secundus casus est, quãdo execrabilis habet titulum, licet inualidum, vigore cuius possedit per triennium: & tali casu procedit secunda opin. quia sufficit illi habuisse titulum, ab eo qui potestatẽ habuit conferendi. Vnde licet aliqua de causa inualidus fuerit, dat tamẽ in dubio colorem possidendi. iuxta tradita in ca. cum nostris. de concess. prẽben. Et ille titulus sufficit quo ad istam regulam, & quo ad effectum ne spoliari possit, iuxta not. per Moder. in l. si pacto, in 5. notabili. C. de pac. Potest etiam dici, q; non valet argumentũ, seu consequentia, Execrabilis non restituitur: B
ergo non habet titulũ coloratũ, quia videmus, quòd periurij exceptio impedit restitutionẽ, ex quo elidit intentionem agentis, & sic impedit processum, vt in cap. dilecti. de for. comp. vbi hoc tenet dominus Ant. super glos. etiam in cinteleximus. de iud. Et tamen periurus antequàm priuetur, dicitur habere titulum coloratum, vt not. Innoc. in c. cum nostris. de concess. præbẽ. & Moder. in c. 2. de rescrip. hoc tamen de periuro declarãdum est singulariter, vt per Domin. in c. 1. in 3. colũ. versi. Nota incidenter. de lit. contest. lib. 6. & dixi latissimè in regula de annali, in illa q. an regula defendat homicidam, & priuandum sentẽtia hominis. Concluserunt igitur Domini in prẽsenti q. iam sine dubitatione locum esse regulæ: & quod voluerunt de execra- C
bili, idem dixerunt de possessore triennali non promoto infra annum ad sacros ordines, iuxta c. licet. de elec. lib. 6. Quod longè anteà tenuerat Rota in vna Lugdunen. siue Burgen. parochial. sancti Andreæ, coram reuerendis. Domin. Io. clerici. 15. Maij. M. D. XXXVI. in fauorem Georgij Cineti, contra Nicolaum Polliaci: quod procedit, quando nulla militat præsumptio iuris contra eum. Secus, si alia præsumptio non promotionis vrgeret, vt quia cõstaret de ordinibus malè susceptis: quia tali casu plures ex Dominis tenuerunt non iuuari regula, sed trãsferri onus probandi in ipsum possessorem, per not. per Imol. in l. in illa. ff. de verb. oblig. facit decisio Egidij. 154. Et ita heri 28. Ianuarij M. D. XXXVIII. tenuerunt Domini in vna Ro-

D mana ſancti Pauli, coram R. D. Raynaldo Petrutio.

Sed aduertẽdum, quòd prædicta conſideratio procedit ante triennium completum, vt in d. cauſa Romana contigit. Secus tamen putarem poſt cõpletum triennĩ pacificè, quia tali caſu putarem omni caſu onus probandi non promotionem, vel incompatibilitatem pertinere ad actorem: quia triennalis poſſeſsio inducit præſumptionem iuris pro poſſeſſore, vt transferat in alium onus probandi, & hoc, quia præſumitur ordinarios viſitaſſe ſubditos, & non permittere aliquem tandiu manere, ſine promotione in peccato, iuxta tradita per Doct. in ca. illud de præſump. & Petr. de Anch. conſi. 117. Nullus igitur, excepto ordinario ſuperiore, poteſt talẽ poſſeſſorem compellere poſt triE ennalem poſſeſsionem, ad oſtendendum titulum beneficij, vel promotionis ſuæ, vt not. omnes Moder. in cap. licet hely. de ſimo. Sed tamen prima opin. eſt verior, quam tenuit Rota etiam in prædicta cauſa Regiẽ. Nam ibi ex quo per poſſeſſorem productum fuerat inſtrumentum ordinis ſubdiaconatus ſuſcepti poſt lapſum anni, fuimus in claris, quòd ante annũ ordinem non ſuſceperat: quia nemo bis ordinatur, & in claris ceſſauit præſumptio habilis tituli, quæ per iſtam regulam præſumitur. Secus tamen eſt in allegat. Lapi. 89. quæ præſumit titulum, etiam ſi inutilis titulus producatur: quia præſumitur diſpenſatus. Et non poteſt titulus aliquis produci, quin ſemper alius & alius, & ſic in infinitum habilitas in fauorem poſſeſſoris morti Ipræſumitur. Prout de menſe Decembri M. D. XXXIX. hoc concluſit Rota in vna Vrbeuetan. archipresbyteratus, coram R. D. Ioan. Paulo. Poſtremò, conſiderãdum eſt vnum aliud, quòd prædicta omnia de execrabili dicta, procedunt, quando poſt execrabilitatem ſequitur poſſeſsio triennalis. Secus, ſi antè poſſedit vnũ beneficiũ, & poſt acquiſitionem alterius, non ſequitur triẽnium: quia regula non iuuat: vt tenuit Rota in vna Lucana archipresbyteratus coram me, de menſe Decembr. M. D. XXXVIII.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, an iſta regula defendat expoliatorem poſſeſſorem, vel ſucceſſorem eius habentes titulum ſpoliatum contra ſpoliatum, vel ſucceſſorem ſpoliantis agentem ſpolio? Et an regula iſta procedat, quando co-

tra possessorem committitur causa possessorij tantùm? A

SOLVTIO. Istud dubium continet in se plures articulos. Primus est, quando spoliatus agit contra spoliatorem possessorem triennalem. Secundus, quando agit successor spoliati contra spoliatorem. Tertius, quando spoliatus agit contra successorē spoliantis triennalē. Quartus, quando successor spoliati agit contra successorem spoliantis.

Circa primum articulum, videlicet, quando spoliatus agit contra spoliatorem, & ille excipit de regula, audiui ab aliquibus procuratoribus peritis Dominos auditores antiquos tenuisse regulam non defendere spoliatorē, etiam si per mille annos possederit. Et ita in vna Isclana beneficiorum iudicasse Rotam, coram D. Mercurio de Vipera retulerunt R. D. Paulus Capisuccus, & D. Besengarius Sa B ganta, antiquus & peritus procurator, & plures alij.

Tamen, vt ista difficultas clarior reddatur, faciam in ea duo capita. Primum caput erit de violento spoliatore. Secundum de non violento spoliatore.

Circa primum mihi placet opi. illa veterum, vt hoc modo intelligatur, videlicet, expoliatorem violentum regula ista non defendi. Ratio est: quia licet violentus expoliator aliàs non habens titulum, ex hoc solo, quòd est violētus, non possit dici intrusus, vt dicit Domin. & Moder. in cap. eum, qui. in secundo notabili. de præben. lib. 6. Tamen talis violētus nunquam præscribit. sequitur. §. quòd autem. ff. de vsucap. & §. furtiuē. institut. eod. tit. donec fuerit purgatum vitium. vt §. aliquando. eodem titu. Et ista potestas C præscribendi, quæ exceptionem parit, requiritur ad effectū regulę nostræ. Et hoc ideo est, quia illa possessio à iure reprobatur, & improba possessio perdit omne beneficium iuris. l. improba. C. de acquir. poss. Nec mirum: quia in ista possessione violenta alia plura specialia in odium violenti possessoris iure inducta sunt. Nam videmus, quòd licet regulariter malæ fidei possessor per præscriptionem xl. annorū non acquirat sibi, nisi ius excipiendi duntaxat, non autem ius agendi ad rem vendicandā, si de possessione caderet: hoc tamen locum non habet, quando malę fidei possessor agit cōtra violentū. Nā si de facto, & per vim possessione spolietur, cōpetit proculdubio præfato malæ fidei possessori aduersus violētum remediū possessorium,

D videlicet interdictum vnde vi, ad effectum, vt statim restituatur, nec potest ab expoliatore violento illi obiici defectus dominij. l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iul. de vi. Imò etiam dicto malæ fidei poss. in odium violenti conceditur rei vẽdicatio. Nec potest violẽtus, vt dixi, referre quæstionem dominij, etiã si agatur petitorio, vt est tex. notabilis in l. si quis emptionis. §. sed hæc super. C. de præscript. 30. annorum. quem tex. Bart. ibi dicit ad hoc singularẽ, & hoc specialiter introductum fuisse in odium violenti, dicunt Saly. in d. §. sed hęc. & Ias. in lege 4. §. Cato. in 10. col. vers. quarta conclusio. ff. de verb. obli. & Bal. nouel. in repet. §. nihil commune. col. 12. ff. de acquir. pos. & Moder. Petusini in authẽ. nisi. in 2. col. C. de bonis mater. Iura enim omnia

E contra violentum exclamant, & auferunt illi omne iuris auxilium, vt ibi dicitur: præsertim in beneficialibus, in quibus odiosior est violentia, quàm in profanis, vt probant Moder. Auinionen. in repet. cap. sæpe. col. penult. de restit. spoliat. & iura generaliter loquentia, non comprehẽdunt casum violenti spolij: quia non præsumitur in dubio princeps iniuriantibus velle fauere, nec autoritatem præstare, vt dicit tex. in l. autoritatem. & ibi not. glo. C. vnde vi. cum sexcentis concor. cumulatis per Fely. in cap. postulasti in 19. col. versi. circa quartum. de rescript. Et ante ipsum per And Sicul. in repe. rubricæ, de testam. in 21. col. nu. 7. Cum igitur regula ista diffinitè, & generaliter loquatur, & faueat possessoribus, non debet intelligi de violentis, per

I prædicta, sed de legitimis possessoribus, vt est tex. notab. in c. placuit. 16. q. Sicut videmus etiam, quòd iura loquentia de consuetudine, non intelliguntur de consuetudine exorbitanti & iniqua, sed de præscripta, vt in ca. Cumana. cum vulg. de elect. sicut etiam iura loqueniia de remissione facienda homicidis, non habent locum in homicidiis proditoribus: quia illud homicidium est exorbitans, vt in ca. primo. de homicid. lib. 6. tradunt Moder. Mediolanen. in cap. quæ in ecclesiarum. de constit. Et istud in ca nostro optima ratione statutã videtur, ne inde nascãtur iniuriæ, vnde iura nascuntur, contra cap. qualiter. de accusat. & l. meminerint. C. vnde vi. Et ideo in hoc dubio talem præsumere debemus fuisse mentem papæ istius regulæ conditoris, qualem iuris: arg. cap. causam. de rescript.

Postre

Postremò, pro ista opinione est text. expressus, & in ter A
minis in concilio Basilien. decreto octauo, in titulo de pa-
cific. possess. à quo, vt est sæpe dictum, ista regula originem
habuit. In quo quidem decreto expressè dicitur, quòd qui
cunq; non violentus, qui cum colorato titulo beneficium
per triennium possederit, non potest molestari ab aliquo,
&c. Et sic ex quo ibi habemus text. hoc decidentem, non
sint aliunde quærenda suffragia ad opin. istam confirman
dam. Et licet regula ista de violento mentionem non fa-
ciat: recipit tamen interpretationem ab illo decreto anti-
quiori. Nã posteriores leges per priores declarãtur, vulg.
in am posteriores. de legib. etiã si priores fuerint reuoca-
tæ, vt not. Bar. in l. 1. ff. de coniug. cum emancip. libe. & hoc
casu licitum est recurrere ad matricem, arg. eorũ, quæ di- B
cit Bart. in l. si librarius. ff. de reg. iur. & in l. fin. ff. de falsi.

Circa secundũ caput istius quæst. videlicet, an regula ista
defendat expoliatorem non violentum, videtur maius du
bium: quia talis expoliator non est tam odiosus, sicuti vio-
lentus. Tamen, vt superiùs dixi, quidam asserũt, Rotam te
nuisse hoc casu regulam spoliatorem huiusmodi non iuua
re. Sed nõ accidit iste casus temporibus meis in Rota, nec
dominus Guliel. Cassiodorus, qui in colligendis decisio-
nibus præteritorum temporũ fuit diligens & curiosus, de
isto casu meminit: & ideo ego satis dubitarem. Nam si ex-
poliator cũ titulo colorato possedit pacificè per triennĩ,
defendi debet regula: quia est quid imputandum expolia-
to, cur tandiu tacuit: arg. l. pupillus. ff. quæ in fraud. cred. C
Et ideo videmus, quòd clemẽ. 1. de sequest. possess. & fruct.
quæ indistinctè loquitur de possessore triennali, non mo-
lestando etiam vigore sequestri, procedit etiam in expolia
re possessore triennali, vt ibi notat Bonifacius Vitallin.
quondam Rotæ auditor. in 4. col. nume. 42.

Tamen istis non obstant. opinio antiquorum auditorũ
videtur verior: quã mihi cõfirmauit D. Paulus Capisuccus
antiquus auditor. Et ratio istius decisionis videtur clara:
quia si rectè inspiciantur verba istius regulæ, dicendum est
eã hoc casu non procedere, quia ista regula loquitur, quã-
do contra possessorem triẽnalẽ agitur petitorio, vt patet
ibi, super beneficiis taliter possessis nequeat molestari, &c.
Et iterũ ibi, impetrationes quaslibet de beneficiis sic pos-

D sessis, &c. Nam clarum est, quòd ista verba, Super beneficiis, inducunt petitorium, & nõ possessorium. l. codicibus. §. instituto. & ibi Bart. de leg. 2. Rom. in consil. 388. Et sic regula requirit quòd agatur super titulo beneficij, vt probatur in cap. 2. vt lite pend. lib. 6. & in clemen. dispendiosam. & ibi glo. in verb. beneficiis. & Card. q. 10. de iud. & est etiam glo. in c. literas. de iur. calum. Regula igitur ista, quæ odiosa & exorbitãs est, locũ habebit in possessorio, quod est diuersum, vulg. §. nihil commune. ff. de acquir. poss. Et cui verba non conueniunt: debet igitur ad casum, in quo loquitur, restringi. l. 4. §. totiens. ff. de dam. infect. l. 1. §. hoc interdictum. ff. de fonte. c. indemnitatibus. §. sed cùm eas. de elect. lib. 6. & l. 1. §. non autem omne. ff. ne quid in fu.

E pub. Regula igitur defendet tantùm possessorem super titulo beneficij conuentum, non illum qui spolio conuenitur: quia tunc non agitur super titulo beneficij, cùm inter ista sit lõga differẽtia, vt in cap. cùm dilecti. de caus. possessio. & proprie. Et ista opinio videtur ex eo magis æquior & iustior: quia sic excluditur contraria interpretatio extensiua, fauens expoliatoribus contra bonum ius prætendentes, inducendo præscriptionem peremptoriam verum beneficiatum à iure suo excludentem. Debet igitur regula in casu suo tantùm intelligi. l. 3. §. hæc verba. de neg. gest. Nã regula simpliciter disponens possessores triennales excludere agentes etiam habentes bonum titulum, non debet ampliari & interpretari, vt illa exclusio veri tituli fiat per

F occupationem & vsurpationem: arg. l. famosi. ff. ad leg. Iul. maiest. tali enim casu regula, & quælibet alia dispositio potiùs est per interpretationem angustanda & restringenda, quàm amplianda, vt singulariter not. Compost. in cap. causam. de rescript.

Quod vlterius suadetur, quia dispositio istius regulæ, inquantum fieri potest, debet cõformari iuri cõmuni: arg. c. causam. de rescrip. & c. cùm dilectus. de consue. Sed de iure cõmuni non acquiritur præscribenti aliquod ius excipiendi, quãdo in ipso ingressu est vitiũ reale vel personale, quod inpedit inchoari, & finiri præscriptionem, vt in d. l. sequitur. & in d. §. furtiuè. institu. de vsucap. Ergo nec eodem modo debet acquiri per istam regulam triennali possessori, qui à principio expoliando alium incipit cum illo vitio

possi

possidere, quia videtur hoc esse contra mentem conditoris. Nulla enim lex, aut statutum eum sensum recipere potest, vt per illud credatur cõditor spoliatores in sua occupatione tueri, & eiectos, & spoliatos à restitutione excludere, vt dicit text. & gl. notabilis in l. si qua loca. C. de fundis & salti. rei dom. lib. 11. & in l autoritatẽ. C. vnde vi. sequitur Alex. in consi. 59. in 4. col. lib. 1. Nulla enim papæ fit iniuria, si ita interpretatur eius dispositio, vt per hoc eum bonũ & iustũ principẽ æstimemus & opinemur, vt dicit Alex. in consi. 123. col. pen. lib. 4. Vbi per hoc infert, q; dispositio generalis facta per principẽ, nõ intelligitur in dubio fauere vsurpatorib. per iura superiùs allegata: quia hoc esset ar A
guere tyrãidẽ in principe, imò idẽ papa in odiũ spoliantium excipit eos à generali dispositione priuilegiatiua, vt B
patet in clem. 1. de cau. pos. & proprie. Sic & pari modo in casu nostro est dicendũ, q; reg. ista indefinitè loquens, debeat restringi & intelligi, vt tantùm de possessorib. loquatur, qui sine alterius iniuria vel vsurpatione possessionem sint consecuti, nõ autẽ spoliando, vt sic talẽ præsumamus mentẽ papæ fuisse, qualis legis & boni principis debet esse: alias si contrariũ diceremus, lex talia disponẽs esset iniusta, iniqua, & nutritiua peccati, contra naturam l. de qua in c. erit autem lex. 4, di. & in l. conuenire. ff. de pact. dot. & in l. pacta, quę cõtra. C. de pact. Talis enim lex nõ valeret, vt tradit Bald. in ca. quæ in ecclesiarum. & Hostien. in cap. cognoscentes. de consti. facit text. in cap. forus. de verbor. signifi. sequitur latè And. Sicul. in c. filius. in 3. col. de testa. C
Nam si omnia ista in lege secularium principum cõcurrere debent, vt videlicet sit iusta, & nemini iniuriam inferẽs, vt tradũt omnes in l. humanum. per illum text. C. de leg. quid in lege ecclesiastica spectãdum est? Omnium enim legum nanus est censura, nisi diuinæ legis imaginem gerat, vt inquit August. lib. 8. de Ciuita. Dei, & text. in c. sana. 9. distin. Nam lex tantum habet rationis & virtutis, quantum magis assimilatur legi naturali, & participat de lege æterna, secundum S. Thom. prima secundæ quæst. 90. art. 1. & 2. cũ concord. vt scribunt Moder. Hispani in l. legitima. colum. 28. ff. de pact. & in repet. c. 1. col. 10. eod. tit. debet enim esse conforme iudicium papæ, iudicio diuino, vt in ca. Deus omnipotens. 2. quæstio. 1. Exclamat Esaias 10. cap. contra

D principes leges iniquas ferentes. Nam lex inuitans homines ad delinquendũ, imò vsurpatores præmians & defendens, cuiusmodi videretur regula ista, si sic intelligeretur, non diceretur lex, sed legis corruptio, quæ contrauenientes non ligat, vt tradit Innocen. ca. quia pleriq;. de immu. eccl. & reassumunt Moder. Neapolitani in tertia parte consti. Regni. cõstitutione incip. Honorẽ. in notabilib. Imò licitum erit legem ita latam fraudibus & dolis circunuenire, vt not. Bald. Paul. de Cast. & Moder. in l. 1. in principio, per illum text. C. de cadu. tol. facit text. in cap. duæ sunt leges 19. q. 2. Quæ omnia cùm in casu nostro militent, cõcludẽdum est regulam istam spoliatores non tueri, sed legitimè intrantes. Et ideo non immeritò lex possessionẽ hoc modo per iniuriam seu spolium acquisitam, improbam appellauit. in l. improba possessio. C. de acquiren. posses. Nam adeò lex exosos spoliatores habuit, quòd noluerit eos tueri in possessione sua, etiam per exceptionem veri & proprij dominij: vt in c. 1. de resti. spolia. & est communis opin. vt scribit Decius in consil. 57. col. pen. Si igitur ista fiunt in sicco, id est, in rebus profanis, quid in beneficiis ecclesiasticis agendum erit, in quibus requiritur maior puritas & iustior ingressus? vt dicunt doct. in c. 1. de reg. iur. lib. 6.

E

Tenẽda igitur erit hæc opin. exclusiua similium possessorum à priuilegio istius regulæ. Nec enim hominum congregatio diu stare, aut regi posset, si quod alius per iniuriã abstulit, vt restituat, compelli nõ posset. Et licet Rota quo ad regulam de annali, iudicauerit contrarium, vt ibi dixi in 64. q. illud tamen nõ tollit motiua hic facta propter diuersitatem maximam inter illã & istam regulam. Nam, vt iam est notum tonsoribus, illa regula de annali, fauet mere intrusis, & interdum etiam delinquentibus in sua detentione, in odium impetrantium certo modo beneficia viuentium. Et quamuis hoc iustum videatur: nihilominus illa regula non excludit perpetuò omnes impetrãtes, sed solum ignauos, negligentes, & improbos regulam non seruãtes. Qui verò seruant regulam, si bonum ius tuẽtur, ab iniusto possessore pœnas suæ detẽtionis exigũt, eum in fructibus & expensis condemnari faciendo. Meritò igitur regula illa non est ita præiudicialis impetrãtibus, sicut ista de triennali, quæ excludit omnes impetrantes viuente possessore,

F

& sic

& sic perpetuum silẽtium imponit, & peremptoriam excepționẽ porrigit: propterea in ea titulus saltem coloratus, & alia plura requiruntur, quæ in discursu istius materiæ videbimus, quę omnia in regula de annali non requiruntur. Ideo magna est inter vtrasque regulas differentia, & diuersi iuris decisio. Non obstat dictum D. Bonifacij in d. clemen. 1. de sequestr. possess. & fruct. quia ille loquitur quo ad effectum sequestri tantum, cuius denegatio non aufert actori ius, nec tollit etiam reo possessionem: vt in l. interesse. ff. de acquiren. possess. & sic non facit illud ad propositum. Nec etiam obest, quòd decretũ concilij Basilien. violentum expoliatorem tantùm excipit, quia per hoc non excluditur casus, in quo est minor ratio: vt est textus notabilis in l. 1. §. quòd autem. ff. de vsu aleæ & aleat. A B

Circa verò secundum articulum resultantem ex ista eadẽ quæst. videlicet, quãdo subrogatus in ius spoliati, agit contra spoliatorẽ, an excludatur exceptione regulæ, sunt distinguendi plures casus. Primus, quãdo est quis simpliciter subrogatus post mortem spoliati, ad ius tantùm spoliati. Et hoc casu regula defendit spoliatorẽ, vt tenuit Rota in vna Pamphilonien. prioratus sancti Crucifixi, coram R. D. Ioã. Mohedano. 11. Maij M. D. XXXV. Ratio fuit, quia actio cõpetens spoliato, est personalis, & non trãsit in subrogatũ, qui nec læsus, nec spoliatus fuit, per fundamenta & rationes, quas scribo inferiùs, quæst. 13. Et licet sit subrogatus in beneficium, seu ius spoliati, per hoc tamen nõn censetur subrogatus in ius spolij, quod cõcernit possessionẽ, nisi specialiter dicatur: etiam si subrogatio facta fuerit verbis vniuersalibus, videlicet, ad omne ius, quod cedenti, vel decedenti quomodolibet competebat: vt est decis. Egidij 351. incip. eadem die. quæ hodie ita in signatura papæ & in Rota seruatur. Et licet illa decis. Egidij, quo ad subrogationem simplicis possessionis, malè dicat, vt pãtet in decis. 5. vt lite pẽd. in nouis. & decis. 385. in antiq. incip. nota q̃ subrogatus, &c. vt dixi in regula de subrogandis. q. 8. tamen quo ad interdictum vnde vi, illa decis. Egid. tenetur, ex qua stylus hodiernus inductus fuit: per quem nũquam datur subrogatio quo ad spoliũ, nisi expresse cõcedatur, & subrogatus specialiter petat subrogari, etiam quo ad ius spolij. Et ita in præ dicta causa omnes Domini concluserunt, C

D exceptovno. Et decisio ista de plano procedit, quãdo quis est subrogatus, quo ad ius tantùm, quod erat deductum in litem. Vbi verò in lite non fuisset deductum, nisi solũ possessorium, & aliquis subrogaretur in litem, & ius defuncti, puto tali casu subrogatum agere posse spolio, & nõ repelli exceptione istius regulę, vt verba aliquid operétur. Vbi igitur propter subrogationẽ actio spolij redditur efficax, spoliator nõ potest se tueri aliqua exceptione temporis competẽtis, tam vigore istius regulę, quàm cuiuscunq; alterius præscriptionis, etiam mille annorũ, vt tradunt omnes in c. sæpe. de restit. spolia. & Moder. in c. reintegrãda. 3. q. 1. Et
E isto modo declarantur decisiones tenentes subrogatum quo ad ius, censeri subrogatum quo ad possessionem.

Secundus casus est, quando quis esset subrogatus alicui viuenti per viam cessionis quo ad prosecutionem spolij, & hoc casu licet in beneficialibus successor in beneficio non censeatur succedere in iure competenti defuncto, sed illud extinguitur, & creatur nouum ius, quod incipit in persona successoris: vt not. Ioan. And. in cap. 2. vt lit. pend. libr. 6. in nouel. & in c. si tibi absenti. super verbo, non acquiras. de præben. lib. 6. in no. & in c. ex parte. in ver. interim. de arb. & Spec. in tit. de sent. §. nunc de effectu. in fi. & tenet decis.
F 13. de procu. in fi. & decis. 1. circa fi. de loca. in not. Tamen hoc procederet, quãdo simpliciter fuisset facta cessio absque subrogatiõe in ius spolij. Vbi verò de spolio specialiter cautum fuisset, tale beneficium transiret in cessionarium: quia cedi potest, vt tradunt Moder. Senen. in l. rem, quæ nobis. ff. de acquir. pos. Facit tex. in l. quòd si in diẽ. §. Iulianus. ff. de pet. hære. Et hoc videtur tenere Bald. in consil. 309. super quo puncto. in tertio volum. quem. sequũtur Moder. repetentes in ca. sæpe. in 2. fol. versiculo, tertiò dubitatur. de restitu. spol. Præsertim quando papa hoc concedit. qui etiam respectu iuris in beneficialibus successorem dare posset, cùm habeat in eis plenissimam potestatem, iuxta cap. 2. cum vulg. de præbend. lib. 6.

Circa tertiũ principalẽ articulum, videlicet, quando spoliatus agit cõtra successorẽ spoliantis, est videndũ, nũquid talis successor, qui possedit beneficiũ per triẽniũ pacifice, possit iuuari regula ista contra spoliatũ? Et prima facie videtur dicendũ, ꝙ sic, quia subrogatus in locum spoliantis

non

non spoliauit. Et ex quo istud est vitiũ personale, non trãs- A
greditur personam. Ergo tanquã possessor triennalis non
culposus debet tueri priuilegio possessionis suæ, & per cõ
sequens poterit vti exceptione istius regulæ triennali pos-
sessori competẽti. Præterea, quia in beneficialibus ius nõ
trãsfunditur in subrogatũ, vel successorẽ per cessionẽ, vel
subrogationem, sed per prouisionẽ papæ creatur nouum
ius in personam subrogati, vt dictum & probatum est supe
riùs in secundo articulo, & tenet Rom. in cõsil. 374. col. 2.
Et nascitur etiã in personã subrogati noua possessio, quia
eadẽ nõ transfunditur. l. cùm hæredes. ff. de acquir. posses.
Cùm itaq; in subrogato omnia de nouo creentur tam ius,
quàm possessio, vitium sui prædecessoris ei nocere nõ de-
bet, quominus possit vti exceptione regulæ, sicut alij pos- B
sessores triẽnales vtũtur. Nã cùm in subrogato omnia sint
noua, conueniens est, vt quæ de nouo inducuntur, nouo
etiã auxilio fulciantur, vt dicitur in l. de ætate. §. ex causa.
ff. de inter. act. & cap. cęterùm. de iura. calum. cum cõcord.
de quibus per Decium in consil. 335. in 2. colum. Et quia vi
demus interdictum vnde vi, non competere contra singu-
larem successorem. l. cùm à te. ff. de vi & vi arm.

Sed istis non obstantibus contrarium videtur verius. Et
in primis est sciendum, q, quãdo aliquis subrogatur in ius
alterius, etiam quo ad possessionem, tenetur ipse purgare
spolium, sicut ille, in cuius locum subrogatur, vt tradunt
communiter Doct. in l. rem, quæ nobis. ff. de acquir. poss.
& in d. c. sæpe. Et Soci. in consil. 266. in 6. colum. quia res C
transit cum vitio suo, & licet in subrogato creetur nouum
ius, & noua possessio: est verum, quãdo simpliciter fit sub-
rogatio. secus, si fiat etiam quo ad possessionem, quia ta-
li casu actio spolij adprehendit eũ, vt dicunt præfati Doct.
& tale vitium nunquam præscribitur, donec purgetur: sicut
dicitur de remedio c. reintegranda. 3. q. 1. quòd perpetuò
competit, etiam per mille annos, vt dicunt ibi Doct. & in
d. c. sæpe. quia improba possessio non meretur priuilegia-
ri aliqua exceptione vel præscriptione, vt dictum est supe-
riùs, vulg. l. improba. C. de acquir. possessione.

Præterea, quia regula ista non procedit, quando agitur
possessorio, sed petitorio, vt dictum est in principio istius
quæst. ex mẽte Rotæ: & ideo talis successor spoliãtis con-

D uēti poſſeſſorio, ſe iuuare nō poterit exceptione regulę. Et tenēdo iſtā opi. patet reſpōſio ad deducta in cōtrariū, qa procedūt in ſimplici ſubrogatione. Nec obſtat dicta l. cùm à te. quia ad eā adparet ſolutio ex his, quę ibi adducit Bar. Are. & Moder. in l. 4. §. Cato. in 3. opp. ff. de verb. oblig. Et ex iſtis faciliter poteſt etiā reſolui quartus articulus, vidēlicet, quando ſubrogatus in ius ſpolij, agit contra ſucceſſorem ſpoliantis: quia diſtinguendo modum ſubrogationis ſecundum ſuperiora, patet clara ſolutio, ideo non inſiſto.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, quia regula iſtá excipit ſimoniacum ingreſſum, quæritur de qua ſimonia intelligitur, an de actuali & conuentionali, an de mentali, vel conuentionali tantùm?

SOLVTIO. Videtur, quòd inſpecta generalitate verborū iſtius regulæ, de omni ſimonia debet intelligi: quia verba ſimpliciter prolata cōprehendunt omnes ſpecies, licet maior ratio ſit in vna, quàm in alia. l. fi. ff. de fun. inſt. Et bonus tex. in l. 1. §. ꝙ auté. ff. de aleato. qa generale verbū, generaliter debet intelligi, vulg. l. 1. de leg. præſt. Et quia talis prohibitio fit, ex eo, qa ſimoniacus habet vitioſum ingreſſum. c. ordinatiões. 1. q. 1. & not. oēs in c. cū pridē, de pæn.

Sed hoc ita militat in ſimonia conuentionali ſicut reali. Igitur in vtroq; regula habebit locum. Nā ita eſt ſimoniacus, qui promittit, ſicut ille qui dat, vt dicit Bal. iudicatum fuiſſe Florentiæ, in c. 1. de teſtib. lib. 6. & ibi hoc tenēt Per. de Anch. & Philip. Francus in 1. col. per tex. in l. 1. & in l. generaliter. §. 1. ff. de calum. Et ſequitur Deci. in c. veniens. in glo. 1. de teſt. Et Roma. in ſingulari ſuo. 327. Nā promiſſio & datio parificantur, nō ſolùm in materia ſpirituali prohibitiua, ſed etiam in alia profana: vt eſt tex. in l. fi. C. ad leg. Aquil. ſequitur Soci. conſil. 93. in 9. col. ver. circa quartum. & in propoſito noſtro eſt notabilis text. in c. nonnulli. 1. q. 1. qui dicit ita ſimoniacū eſſe reum qui dat, & recipit, ſicut ille qui nihil dat, vel recipit, ſed gratiam vel humanam laudem promereri cupit: quæ omnia cùm militent iſto caſu, dicendum eſt regulam vtrunq; caſum comprehendere.

Sed ꝙ regula iſta tantùm de ſimonia reali, ſiue actuali debeat intelligi, facit: quia verba in dubio capi debēt cum effectu. ca. relatum. de cler. non reſid. Et in potiori ſignificatu,

catu, sicut dicimus in excommunicatione, quæ in dubio A
intelligitur de maiori. c. penult. de sentent. excom. sic Rota
extrauagantem Pauli II. incipien. cùm detestabile. positam
in titu. de simo. quæ generaliter loquitur, tantùm in simo-
niaco reali locum habere voluit, qui in dando, vel recipien
do consistit: vt me præsente, in multis causis sæpe decisum
fuit: & de suis temporibus ita etiam iudicatum fuisse atte-
statur d. Guliel. in collectaneis decisionum. Sic etiam Ro-
tæ in vna Lunen. Sarzanen. coram d. Martino Spinosa iudi
cante. clem. 1. de sequest. pos. non habere locum in reali si-
moniaco, qui triennio defendi nõ potest. Ita etiam in alia
Taurinẽ. Abbatissatus, coram d. Guliel. Cassiodoro, de an
no M. D. XIIII. Rota tenuit simoniacum realem non pos-
se agere spolio: vt de vtroq; meminit idem d. Guliel. B

Sed quòd ista regula de cõuentionali tantùm loquatur,
facit: quia lex debet intelligi de iis, quę frequẽter accidũt,
vulg. l. iura. cum duabus sequent. ff. de leg. cum concord. vt
scribit Fely. in c. coram. in princ. de offi. deleg. Sed promis-
siones & pacta frequentiùs fiunt, quàm dationes, vt expe-
rientia docet. quia plura dicuntur, quàm perficiantur, vt
apparet in l. Titia. de verb. oblig. & in l. sciendũ. ff. de ædil.
edict. Ideo regula in conuentionali tantùm debet habere
locum. Neq; obstat si dicatur, quòd sequeretur vnum in-
conueniens, ꝙ grauius hoc casu punirẽtur promittentes,
quam dantes, cùm tamen dantes magis peccent: quia de-
ducunt conuentionem ad actum, & per cõsequens magis
deberent puniri, iuxta l. j. & l. is qui cum telo. C. de sicar. C
Quia respõdetur, hoc factum esse, propter frequentiã de-
licti: quia cùm homines procliuiores, ac faciliores sint ad
promittendum, quàm ad dandũ, oportuit frequentiã pec-
cati acerbitate pœnę coẽrceri. Nã licet isti minùs peccent,
quàm dantes, & recipientes: frequentia tamen delicti mi-
noris, sæpe maiori delicto præponderat, vt in cap. tres aut.
circa fin. vers. quid autẽ. de pœniten. distinct. 1. Et ꝙ deli
cta frequentata magis debeant puniri, probatur in ca. ad-
monere. 33. quæst. 2. vbi plus punitur interficiens vxorem,
quàm matrẽ: licet magis peccet, qui matrẽ interficit. Hoc
autẽ factum est, propter frequentiam: quia cùm homines
procliuiores, & frequẽtiores reddãtur ad occidendas vxo
res suas, quàm matres, meritò oportuit illi frequentiæ gra

D uioribus pœnis ſuccurrere, vt ibi declarat glo. in verb. exiſtentes. & facit text. in l. 3. C. de epiſc. aud. Ita hic videtur dicendum, quòd licet dantes, vel recipientes ſub regula non includantur, includuntur tamẽ promittẽtes, quia frequentiores ſunt. Et pro iſta opin. videlicet, quòd regula debeat intelligi de ſimonia cõuentionali, & ſic de minori, & non de maiori, videlicet reali, ſeu effectuali, facit in ſimilitudine appellatione voti, non intelligimus de ſolenni, ſed de ſimplici, vt in c. rurſus. qui cler. vel vo. A fortiori igitur in pœnalibus iuſtior pars eligenda erit, iuxta cap. in pœnis. de reg. iur. libro ſexto. Nam in obſcuris quod minimum eſt ſequimur. l. ſemper in obſcuris. ff. de reg. iur.

Quid dicendũ? Certè conſiderata mente legis, dicendum
E regulã intelligi debere de vtraq; ſimonia, videlicet, tam de reali, quàm conuentionali: quia, vt dictũ fuit in principio, vera ſimonia nũquam committitur, niſi cõcurrat exactio, vel promiſsio, vt dicũt cõmuniter Doct. quos ſequitur Felin. in c. tua nos. in glo. fi. de ſimo. vbi ſubdit Abb. & Felin. q ſicut ille, qui per ſimoniam realem acquiſiuit beneficium, tenetur illud dimittere: ita ille, qui per ſolam promiſsionẽ de dando, illud cõſequutus fuit. & hoc idem tenet Abb. in cap. cùm ad noſtram. de electio. in 3. notabili. & ſequuntur alij vbiq;. Et ita hodie x i. Martij. M. D. XXXVIII. in ſimili caſu tenuerunt Domini in vna Conchen. fructuũ, inter hæredes Petri de Porta, & Ludouicum de Mata, coram R. D. Ioan. Paulo, q̃ permutatio ſimpliciter per ſolã promiſsionẽ
F corã ordinario facta, fuerit ſimoniaca. Nã in illo caſu partes per paucos dies ante reſignationẽ, promiſerũt inter ſe adinuicẽ permutare, ſub quibuſdã cõditionibus, de quibus in capitulis. Et licet illa capitula remanerent in eadis terminis promiſsionis, ex eo, quia non fuerant admãdata ad effectũ, & etiã cõtinerent illã clauſulam, Saluo beneplacito ſedis Apoſtolicæ, & continerent aliqua honeſta, miſta cũ illicitis: nihilominus quia ante permutationẽ non impetrarunt beneplacitũ, ſequens permutatio coram ordinario, licet fuiſſet ſimplex & pura, & poſſet referri ad pacta licita, præſumebatur facta ad executionẽ promiſsionis pactorũ præcedentium, per ea, quæ not. Pet. de Anch. & Imol. in c. quæſitũ & in c. cùm vniuerſorũ. de rer. permu.

Cùm igitur regula iſta loquatur ſimpliciter de ſimonia, debet

debet intelligi de vera, videlicet conuentionali, vel reali, non autē de mentali, quæ sola pœnitētia deletur, vt dicūt omnes in c.fi.de simo. Et licet appellatione simoniæ, largo sumpto vocabulo, omnis simonia cōprehēdatur, videlicet realis, cōuentionalis, & mentalis.d.c.sunt nōnulli.tamen in materia pœnali & odiosa, cuiusmodi est ista, sola realis & conuētionalis cōprehendūtur, quæ sunt propriè simoniæ, iuxta c.cùm super. de cōfes.& c. Matthæus.de simo.not.Cald.& Abb.in c.cùm clerici.de pac.Fely.in c.insinuatum.de simo.Illa verò, quæ precibus vel gratia fit, nō est propriè simonia.nisi preces fiāt illa mēte & intētione, vt notoriè indignus admttatur, & excludatur dignus: vt tradūt cōmuniter omnes in c.cū M.de cōst.Solę enim preces in dubio emissæ nō inducūt simoniā punibilem: vt est B
ter.in c.tua.& ibi not.Fel.in c.cū essent.de simo.Et ita bis
me prędente cōclusit Rota in vna Rossen. Subdiaconatus,
corā R.D.Io.Mohedano, de mēse Decēb.M. D. XXXVII.

Et ista quæ dicta fuerunt procedunt in sciente simoniaco: secus in ignorante: vt quia pater, vel frater aliquid dedit, pro dando beneficio filio, vel fratri, eo penitus inscio: quia talis ignorans bene defenderetur regula. Nam licet ille, qui obtinet beneficium per simoniā per alium cōmissam ipso ignorāte, sit priuatus ipso iure titulo, & teneatur illud cedere, cum licētia superioris, vt dicit Abb.in c.pen. in 1.& 2.notab.per illum tex.de elec.& in c.nobis.in 1.notab.de iurepat.cum sim.vt per Moder. in tract.de iurepat. in verſ.& vtile.q.3. Quorum dicta in hoc adprobauit, & se C
quuta est Rota in vna Messanē.capellaniæ de mēse Maio,
M.D.XXXVI. coram R. P. D. Petro Vortio. Nihilominus hoc non procedit, quo ad effectū istius regulæ, quæ requirit titulum coloratū. Et constat tales possessores ignorantes simoniā per alios cōmissam in suo beneficio, interim habere titu. coloratā, vt expressè dicit Ant.de But.& Card. post Innoc.& alios in c.nisi cùm pridem. in prin.col. pen. verſi. infertur tertiò. de renūtiat. Hinc est, ꝙ talis ignorans simoniam cōmissam in beneficio suo, potest agere spoliō: vt concluſit Rota in vna Firmana parochialiū, die 20. mensis Nouemb.M. D. XXXVIII. coram P.R.D. Petro episco. Aquen. Ratio est: quia habet titulū coloratum, & non est suspensus ipso iure, sed suspendendus, vt tenet Abb. in c.

D tanta.in 2.col.verſ.tertio membro.de ſimo.Hoc tamen de ſpolio intellexit Rota, quãdo talis ſimoniacus ignorans, ſpoliatus, haberet dictum titulũ per obitum alicuius: pro quo obtinendo pater,vel frater,vel aliquis alius cõſanguineus pecunias dedit,ignorante iſto prouiſo. Secus verò, ſi haberet titulum ex reſignatione illius,qui pecuniam recepit ad hoc vt reſignaret.Nam tali caſu,licet iſte prouiſus ignoret ſimoniam, ſi ſpoliaretur, non eſſet reſtituendus. Ita Do.cõcluſerũt in d.cauſa Firmana.Ratio fuit:quia hoc caſu reſignans nihil tranſtulit propter deciſionem 7.de renuntiat.in antiq.poſt Inno.in c.cum vniuerſorũ.de renun perm. qui tenent talem renuntiationẽ non valere, neque abdicare titulũ à reſignãte:& ſequitur Ioã.Franc.Paninus in trac.de offi.& pot.c.ſed.vac.fo.16.in 3.col. Adparet igE tur,ꝙ reg.iſta intelligitur de ſimonia ſcienter & manifeſta commiſſa:quia cùm talis ſciens non habeat titulum coloratum,vt prędicti Doc.dicũt in d.c.niſi.& æquiparetur hæretico,vt tradunt Moder.in rub.de ſimo.per text.in c.eos 1.q.1.tradit Abb.in c.accuſatum.in fi.de ſimon. non poterit iſta regula iuuari:ſecus in ſimoniaco ignorante.Et cum myſterio dixi, ſcienter & manifeſtè: quia ſi eſſet occultus ſimoniacus, licet ipſe ſimoniã ſcienter commiſerit, poſſet fortaſsis defendi regula:quia licet quo ad ſe ipſo facto ſit ſpenſus ſit: nihilominus quo ad alios tenet titulum coloratum,qui,vt prædicti Doc. dicunt in d.c.niſi.& Abb.in d. c.accuſatum. & c.per tuas. de ſimon. ſufficit quo ad iſtam regulam.Nam paria ſunt non eſſe,& non adparere.Lin lo-
F ge.ff.de contrahen.emp.Et eccleſia non iudicat de occultis,vt in ca.à nobis.de ſent.excom. licet in foro conſcientiæ teneatur illi, quem exceptione iſtius regulæ repulit à proſecutione ſui boni iuris,ad reſtitutionem:iuxta ea quę dicit Inno.& domin.Ant.in dicto c.niſi. & faciunt ea,quę ſcribit Angelus in ſumma,in verbo,ſimonia.la 6.& 7.in tanta.& c.per tuas.de ſimon.

Secundò principaliter limitantur prædicta procedere, quãdo aliquid fuiſſet promiſſum, vel datum ante collationem:ſecus verò, ſi poſt collationẽ,vel prouiſionẽ beneficij:quia tali caſu non cõmittitur ſimonia, & poſſeſſor hoc caſu bene teneretur exceptione iſtius regulæ,vt tenet Gl. hic,in 2.col.quia ſufficit, ꝙ à principio habuit titulũ, licet

ex poſt

ex post committatur simonia: & vltra Glossatorem hoc te A
net Ioan. And. & Abb. in c. veniẽs. el 1. de testib. & sequitur
Decius in cõs. 118. viso instrumẽto. col. 2. & alibi sępe. Et ita
tenuit Rota in vna Legionẽ. Archidiaconat. de Saldagna,
corã D. Nicolao. Aragona, de mẽse Nouẽ. M. D. XXXVIII.
licet posteà ex productione cuiusdã cedulæ, in progressu
causæ prẽsentatæ relatiuè ad renuntiationẽ priorem, quæ
dicebatur facta sub confidẽtia, adparuerit renũtiationem
simoniacã fuisse, vt tenuerunt omnes Domini 18. Martij,
M. D. XXXVIII. coram eodẽ D. Aragona. Sola igitur con-
uentio facta post renuntiationem liberam, simoniam non
induceret, nisi fuisset facta promissio incõtinẽti post pro-
uisionem: Secus ex interuallo, vt dicit Egid. decis. 12. vbi de
hoc rationem ponit: licet Decius in l. 2. colum. penu. C. de
instit. & substi. indistinctè loquatur. nisi, vt dixi, adpareret B
promissionem reciprocam, & relatiuam fuisse. Quia tali
casu argueretur simonia. Nam in beneficialibus actus re-
ciproci, videlicet, facio vt facias, vel do vt facias, inducunt
simoniam, iuxta tradita per Moder. in c. pastoralis. de re-
script. & per Corne. cons. fi. lib. 1. Iaſ. in l. Titia. col. 11. num.
26. ff. de verb. oblig. cum concor. quæ more suo congerit
Decius in l. certi condictio. §. si nummos. in 5. col. nu. 14.
ff. si cer. pet. Per quæ dicta ita iudicauit Rota meo tẽpore
in multis causis, prẽcipuè in vna Gerunden. in fauorẽ Bal-
dirij Auinio. coram D. Camillo de Ballionibus. Et in vna
Illerden. prioratus coram R. D. Io. Clerici. Et in alia Cæsar
augustan. canonicatus, & præbend. coram R. P. D. Marcel-
lo. Et quod dictum est, prouisionem, vel dationem factas C
ante prouisionem beneficij, inducere veram simoniã, quæ
repellit possessorem à priuilegio istius regulæ, hoc proce
dit, nisi per simoniã commissam superueniat aliquis colo-
ratus titulus, cum quo triẽnio, posteà simoniacus pacificè
possideat: quia dato, ꝙ ille titulus poterat reduci ad non
titulum, ex eo, quia non fuerat facta mentio inhabilitatis
contractæ ex simonia, & sic sit inhabilis: nihilominus ex-
cusat à perceptione fructuũ: & concluserunt Domini ho-
die 18. Martij M. D. XXXIII. in prædicta causa Conchen.
fructuũ, coram eodem D. Ioan. Paulo. Etiã si posteà talis
ex prẽambula simonia declaretur inhabilis, vt latiùs in in-
formation. dictum fuit, quas breuitatis causa non refero.

D Et ista quæ dicta fuerunt, procedunt, etiam si illud quod
datur vel promittitur, pro consequẽdo beneficio, promit-
tatur, vel detur ad effectum, vt conuertatur in aliqué pium
vsum, puta in fabricam ecclesiæ, vel, vt de illo dato fiant in
ecclesia organa. Quia nihilominus ille erit verus simoniá-
cus: & illa simonia considerabilis est, non solùm quo ad
istam regulam, sed etiam secundum Rotam, quo ad priua
tionem beneficij & tituli: prout Domini concluserunt per
tres sententias, in vna Messanen. vicariæ, primò, coram R.
P.D. Petro Vortio secundò, coram R. D. Ioanne Clerici
tertiò, coram R.D. Siluestro de anno M. D. XXXVII. & in-
ter cætera per tex. notabilem in c. ex multis. in verbo, con
stituimus eodem modo. & in c. 1. q. 3. Quod tamen limita-
E tur, nisi illud quod pro fabrica porrigitur, daretur propter
aliquod statutum vel consuetudinem præambulam, iuxta
doctrin. Abb. in cap. Iacobus. de simon. in oppos. declarat
text. in d. cap. ex multis. & ante ipsum hoc tenuit d. Anto.
in cap. cùm M. versi. venio ad 6. notabile. de consti. refert
d. Nicolaus Milis Rotæ auditor, in versic. simoniam non
committit. super quo tamen latè differit Decius in cons.
118. col. fi. & ita Rota tenuit in dicta causa Rossen. excepti
duobus auditoribus. Nec obstat, q̃ indistinctè dicit Petr.
de Ancha. in cõsi. 293. in fi. simoniacum non esse priuatum
ipso iure, & per consequens videri habere titulum colora-
tum: quia qui sunt ipso iure priuati, illi tantùm dicuntur di
scoloratum titulum habere: vt tradunt omnes in cap. cum
F nostris. de conces. præben. & Fely. in cap. in nostra. in 36.
corrol. de rescript. quia intelligitur dictum Petri, de simo-
niaco occulto, vt ex verbis eius adparet: aliàs illud dictum
non esset verum: cùm simoniacus manifestus sit non so-
lùm ipso iure priuatus, sed est detestabilior omni pecca-
tore, vt patet in cap. tanta. & c. per tuas. de simon. Nam, vt
dixi, æquiparatur hæretico, vt dixit Hostien. in summa, de
hæretic. §. 1. facit text. in cap. si quis pecuniam. 79. distin. &
sic est infamis de iure & de facto: adeò, quòd etiam Paga-
ni & Gentiles huiusmodi homines detestabantur, vt cum
fè refert Alexãder Neapolitanus lib. 3. dierum genialium,
cap. 17. Sic enim apud veteres Qu. Coponius, quòd vinũ
amphoram ei, cuius suffragio magistratum petebat, dono
dederat, ambitu condemnatus fuit. Sed illa tam salutaris
amb

ambientium pœna, teſte Modeſtino in l.1.ff. ad l. Iul. de amb. poſt aduentum principum in vrbe ceſſauit: quia ad curam principum, non populi fauorem, tunc magiſtratuũ creatio pertinuit: & ita quoque hodie titulus de ſimonia ſilet. Et propterea in ſexto Decretalium libro, nec in Clementinis titulus ille repetitus fuit. Inde factum eſt, vt plerique noſtrorum temporum principes Heliogabalum (vt Lampridius refert) ſecuti, indignorum precibus, aut nummo, magiſtratus & ſacerdotia indoctiſsimo cuique, & virtute carenti conferant: Theodoſij præceptum poſtergantes, qui viros non ambitione vel pretio, ſed probatæ vitæ, & diſciplinarum teſtimonio, ad honoris inſignia promoueri debere voluit: Alexandri Imperatoris exemplum ſecutus, qui ideo ſe nolle dignitates & magiſtratus vendere prædicabat: quia qui emunt, vt vendant, neceſſe eſt, vt pecunias in emptione honoris expoſitas recuperent, &c. Ex quibus omnibus reſultat concluſio, quòd regula iſta non ſolùm in reali, ſed etiam in conuentionali ſimoniaco procedit. A B

Sed aduertendum eſt, quia huic concluſioni vnum obſtat: quia clari iuris eſt, quòd illi, qui ſola conuentione ſimoniam committunt, de iure communi non ſunt ipſo iure priuati: ſed priuandi ſunt per ſententiam, niſi ſimonia realiter dando, vel accipiẽdo committatur, vt latè probat D. Guliel. in ſuis deciſ. titu. de conſtit. deciſ. 5. Si igitur ita eſt, interim habebunt titulum coloratum, ſicut periurus, homicidæ, & alij, de quibus per Inno. in cap. cum noſtris, de conceſſ. præben. & ideo hac regula iuuari debebunt. C

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, an ſucceſſor in beneficio titulo permutationis, vel aliâs, poſsit contra tertium impetrantem vti exceptione iſtius regulę competenti prædeceſſori ſuo, ex ſua triennali poſſeſsione?

SOLVTIO. Videtur dicẽdum, ſucceſſorem vti non poſſe exceptione iſtius regulæ, pluribus rationibus. Primò, quia hoc ſatis notum eſt omnibus curialibus, regulam iſtam ex longęua interpretatione Rotę, exceptionem, ſiue priuilegium perſonale poſſeſſoribus ipſis tantùm tribuere, vt refert etiam D. Guli. Caſsiodorus hîc, & ante ipſum R.P.D. Iacobus Simonetta antiquus, & curioſiſsimus au-

Ditor in suis memorialibus Rotæ. Et ita in vna causa Curien. portionis coram D. Guliel. pendente inter Gundisal. uum de Salazar, & quendam alium, de anno M. D. XIX. re- nuit & concluſit Rota. Si igitur regula perſonalem titum exceptionem tribuit ipſi poſſeſſori triennali, ſucceſſor illa vti non poterit: quia ille non eſt triennalis poſſeſſor. Su- detur hoc, quia verba iſtius regulæ poſſeſſoré, & non rem poſſeſſam reſpiciunt, & ad illum diriguntur: vt patet in illis verbis, impetrationes de beneficiis ſic poſſeſsis, & rurſus, ſuper beneficiis poſſeſsis nequeãt moleſtari, &c. Cùm igi- tur verba prædicta poſſeſſoré reſpiciant, in cuius fauorem regula iſta edita fuit, meritò iudicata fuit perſonalis. quam opinionem etiam tenuit Gloſſator cõcilij Baſilien. in pra- Egmatica Franciæ, ſub titu. de pacific. poſſeſſ. & Gloſſatur hic, & in reg. de annali, aliquid dixi. Ex quo infertur, quod ex- ceptio eius perſonam poſſeſſoris non egreditur, & per conſequens non tranſit in ſucceſsorem. iuxta l. quia per- ſonale. ff. ſolu. matr. & l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quotid. & æſtiual. cap. 2. de autoritate & vſu pal.

Præterea, quòd ſucceſſor aliquo caſu poſsit iuuari excep- tione téporis ſui prædeceſſoris, hoc aliũde non venit ni- ſi virtute prę ſcriptionis. Sed in caſu noſtro hoc procedere non poteſt ex eo, quia titulus beneficij eſt impræſcriptibi- lis, vt tenent Hoſtien. & Henric. in cap. dilecto. de præb. & in cap. relatum. de iure patron. facit text. in cap. poſtulati. eod. tit. & quæ not. Bald. in l. 3. C. de eman. lib. & not. in ca- Icura. de iure patr. & in cap. 1. de reg. iur. lib. 6. & in c. ex fre- quentibus. de inſtit. cum aliis ſimilibus. Igitur poſſeſſio prædeceſſoris prodeſſe non poterit ſucceſſori: præſertim iſta triennalis præſcriptio, quæ ſine poſſeſsione non pro- cedit, nec per conſequens in alium transfertur, iuxta l. ſi quis emptionis. §. ita tamen. C. de præſcript. 30. ann.

Præterea, quia in beneficialibus nulla datur ſucceſsio re- ſpectu titu. vt in c. 1. de præſcrip. & in c. Moyſes. 8. q. 1. Nam titulus prędeceſſorũ extinguitur totaliter per eius mortẽ, aut renuntiationẽ, nec aliquid de iure mortui ad ſucceſſo rem trãſmittitur, cùm nihil ex iure primi habeat, ſed ex no ua electione, vel collatione ſibi tribuitur, vt not. Io. Mon. in cap. 2. vt lit. pend. lib. 6. & in cap. ſi tibi abſenti. de præb. eod. lib. Ioan. And. in ca. ex parte. de arbit. & reaſſumãtis

tius Guliel.de monte Lauduno in commento extrauag.su A
ſcepti regiminis.in verbo,vacãtiũ.poſita in titulo, ne ſede
vacan.inter cõmunes impreſſas.Nam adeò ius beneficiale
perſonale eſt,quòd perſonã non tranſgreditur, ſed in ſuc-
ceſſore per omnia nouum ius creatur: & nil in eum trãſit,
niſi ſola lis incœpta.Quod fit potiùs ex quadam æquitate,
quàm de rigore iuris,vt ibi latiùs per eũ.Et per conſequẽs
cùm tituli beneficiorum ſint ſingulares, & perſonis tãtùm
poſſidentium adhæreant,ius vel poſſeſsio vnius non iuua
hũ ſucceſſorem,cùm in hac materia beneficiali non cadat
ſucceſsio iuris,vel facti, vt idem Guliel. de monte Laudu-
no probat in extrauag.execrabilis.in verbo,quę aliâs,in 3.
col.inter communes impreſſas,titulo de præbend.

Iſtis tamen non obſtantibus, reperio contrariam opi- B
nionem plures excellen.viros tenuiſſe. In primis illam te-
net quidam Ioan. Franciſcus de ſancto Nazario, de Ripa
nuncupatus,vir doctus in lib.1.reſponſorum.conſ.17.& an
te ipſum hanc opin. tenuit etiam ab antiquo Cancellaria
Curiæ Romanæ,vt adnotarunt Nicolaus de Caſtello, Fer
rera,& Parma, illorum temporum Abbreuiatores prima-
rij,& rerum omnium ad Cancellariam pertinẽtium curio-
ſi,in quibuſdam eorum formulariis, ſiue adnotationibus.
Et poſtremò eam etiã ſequitur Ioã. Staphil.olim Rotæ au
ditor in quodã ſuo tract. hincinde cõpacto de literis gra-
tiæ & iuſtitiæ,nouiſsimè per alios impreſſo.fol.91.Mouen
tur prædicti Modern. 2. de Nazario iſtis motiuis. Pri- C
mò,quia prædeceſſor poſsidens beneficium cum colora-
to titulo per triennium, vel per decem annos, ſecundũ di-
ſpoſitionem iuris præſcribit ius cuicunq; cõpetens,vt not.
Abb.in cap.contingit.in 3. colum. de dolo & contu. Ergo
tali iure poterit vti ſucceſſor:quia ſufficit in beneficialibus
excludere petitorem per exceptionem iuris non ſui, & in
tali materia licitum eſt vti iure prædeceſſoris, ſecundùm
Compoſtell.Ioan.Andr.& Card.in cap.mandatum. de re-
ſcript.ſequitur Fely.poſt Imol.in c.capitulum ſanctæ Cru-
cis.in 9.colum.eod.titu.

Item,quia regula iſta loquitur indiſtinctè, quòd poſſeſ-
ſor triennalis nõ moleſtetur. Ergo debet intelligi,vt mo-
leſtia excludatur omni via,videlicet directè, vel indirectè,
iuxta tex.in c.cùm quid.de reg.iur.lib.6.Nam ſic ſucceſſor

D posset molestari per indirectũ, etiam prædecessor molesta
ri videretur, quia euicto successore cogetur prædecessor
reddere beneficiũ, quod habuit ex permutatione. Pro quo
facit l. si controuersia. cũ ibi no. & l. si permutationis. C. de
euictio. Hoc autẽ est incõueniẽs: igitur intelligenda est re
gula generaliter de molestia, tam illata autori possessori
triennali, quàm inferẽda successori in ius illius: præsertim,
quia iure cauetur, quòd successor potest vti defensionibus
actoris sui, contra quem habet regressum de euictione. l.
emptori. C. de euict.

Adde pro ista opinione bene facere, quæ habẽtur in l. id
tẽpus. ff. de vsucap. & in l. dolia ff. de cõtrahẽ. emptio. & in
l. Põponius. §. cùm quis. ff. de acquir. pos. vbi traditur regu-
E la, q̃ in vsucapionib. & præscript. successor tã vtilis, quàm
singularis potest vti accessione prædecessoris. Nam defen
siones cõpetẽtes actori, prosunt successori singulari. l. C.
de vsucap. transfor. & l. 1. in princip. ff. de act. vel hæred.
& dicit regula iuris in cap. is, qui in ius. de reg. iur. libr. 6.
quòd qui in ius succedit alterius, eo iure, quo ille vti debe
bit. Nam successor etiam singularis repræsentat personam
prædecessoris, vt not. Bar. in l. si is, qui. ff. de vsuca. l. pau.
§. quindecim. de leg. 3. Et hoc in beneficialibus procedit.
Nam successor in beneficio est successor sui prędecessoris,
vt not. in cap. aduersus. de immun. eccle. Innoc. in ca. cum
te. de rescript. & in cap. 2. de ord. cog. & in c. in primis. §.
verò ille. 2. quæst. 1. & in ca. si sacerdotes. 16. quæst. 3. Nam
F fingitur successor eadẽ persona cum prædecessore, vt not.
Innocẽ. in c. q̃ sicut. de elect. cũ pluribus iuribus eõcordã-
tib. quæ alleg. Spe. in tit. de sent. §. nũc de effectu. in 2. col.

Præterea, quo ista opin. Io. Staphileus, loco superius al-
legato, adducebat: Quia successor qui nunc dat de regula,
nõ venit ex iure prædecessoris simpliciter, nec ex illi⁹ per-
sona dicit se ius habere, dicẽdo, Prædecessor meus nõ po-
tuit molestari: ergo neque ego, qui eidem succesi, quia sic
allegaret ius tertij. quod est prohibitum, vt latè tradit in l.
qui cum hæred. ff. de excep. rei iud. cum aliis, de quibus ibi
per eum. Sed iste successor nititur ex decreto papæ hic po
sito, quod annullat gratiam, prout in simili factum vide-
mus in ca. cùm dilectus. de iure patr. ita concludit Staphi-
leus in dicto loco, respondens ad quædam cõtraria, vbi

per

per eum. Et tenendo istam opinionem ad allegata in con- A
trarium Moder. de Ripa in d. consi. respondet generaliter,
& vnico verbo, videlicet illa procedere, quando successor
ex titulo & possessiõe sui prædecessoris vellet fundare ius
suũ sine nouo titulo, & nouo iure, quod facere no potest,
per prædicta, vt etiam dicebat Staphileus. & est vltra ipsos
dictum Socini in consi. 24. colum. 12. versic. 5. vbi dicit
quòd nemo de iure alterius excipere potest ad excludendum alterum. facit l. loci corpus. §. competit. ff. si seruit.
vẽd. & habetur per Bart. in l. si tertius. ff. de aqua plu. arcen.
Secus, quãdo successor se fundat proprio titulo, ad eliden
dum titulum tertij impetrantis, excipit de iure sui prædecessoris, quia tali casu potest hoc facere: quæ quidẽ respõ-
sio concordat cum motiuis Staphilei proximè dictis. Ista B
sunt, quæ pro vtraque parte dici possunt.

Quid tenendum? Certè prima opin. videtur verior & firmior, videlicet quòd successor in beneficio non possit vti
exceptione istius regulæ, quæ cõpetebat suo prædecessori
possessori triennali. Et vis tota istius opin. consistit in hoc,
quia regula ista tribuit tantùm possessoribus priuilegium
suum, quod quidẽ est personale, vt sæpe tenuit Rota, vt superius dictum fuit, & tenet domin. Gulil. super regula de
annali. Et tamen clarum est, priuilegium personale ad possessorem non transire, vt dicitur in c. priuilegium. de regu.
iur. lib. 6. Nam possessori triennali datur istud priuilegium
propter suam possessionem triennalem, sed successor non
est possessor triennalis. Ergo cessat regula: & isti motiuo C
non potest realiter responderi, quia adponit gladium ad
radicẽ. Ex quo infertur, quòd si possessor moriatur, vel renuntiet, & beneficium alteri conferatur, non potest ille allegare pro sua defensione triennalem possessionem prædecessoris. Et ita dicunt quidam Modern. Sabinenses tempore suo seruasse Rotam. Et hoc idem tenuit olim Ioan.
Aloisius Tuscanus auditor Camerę, vir insignis doctrinę,
qui anteà aduocati consistorialis officio fungebatur, in
quodam cõsi. reddito in causa Burg. Scholastrię, in vltimo
dubio. volu. primo suorũ cõsil. fo. 29. Pro qua opi. faciũt ea
quæ tradit Card. in consi. 145. qui voluit, quòd priuilegium
clemen. 1. de sequest. poss. concessum habenti diffinitiuam
sententiam pro se, non habet locum in eius successore,

D ex quo est priuilegium personale cõpetens illi, qui sententiã pro se obtinuit: quæ quidẽ qualitas in subrogato non cõcurrit, vt not. glos. in regula, is qui in ius. in fi. de reg. iur. lib. 6. Hinc videmus, quòd ius personale, vel actio personalis nõ sequitur successorẽ, vt in l. 1. §. si hæres. ff. ad Trebel. & ibi not. Bart. Ad idem facit l. fi. §. fi. ff. de cõtrahen. emp. & l. fi. C. de hæred. actio. & l. æris alieni. C. de donat.

Postremò, pro ista opin. facit, quia priuilegium cõpetẽs ratione personæ, cessante persona, cessat priuilegiũ. l. Paulus. aliàs incipit, per procuratorem. & ibi Moder. ff. de acquir. hæred. cum concord. vt scribit Socin. consil. 153. lib. 2. Nam cessante causa priuilegij, cessat priuilegiũ. l. Titia. §. vsuras. ff. de leg. 2. Cùm igitur causa priuilegij sit triennalis
E possessio, illa cessante, cessat priuilegium regulæ.

Non obstãt ea, quæ pro cõtraria parte superiùs sunt adducta, quia illa procedũt respectu iuris, in quo quis subrogatur: secus autẽ respectu possessionis. Vel illa omnia motiua procedunt in materia prophana, in qua datur successio & translatio iuris: secus in beneficiali, per ea quæ superiùs dicta fuerunt. Et ista omnia procedunt, loquendo de exceptione regulæ, quæ non competit successori: tamẽ poterit adiuuari, allegatiõe Lap. 89. de qua in alia quæstione dicemus, licet quidam antiqui aduocati, vt Ioachinus de Narnia, vir doctus, super hoc distinxerit inter successorem dignitatis, vel alterius beneficij: quia primo casu posset iuuari exceptione prædecessori competẽti, ex quo dignitas
F dicitur habere successorẽ, iuxta notata per glo. in ca. quòd sicut. de elect. & in cap. relatum. el 2. de testam. quod non est in aliis beneficiis. Sed potest responderi, quòd illa successio consideratur ad alium effectum, de quo in cap. quoniam Abbas. de offic. deleg. Secus verò est ad effectum, de quo agitur, in quo non datur in beneficiis successio. c. ad abolendam. de fil. presbyt. & cap. ad decorem. de inslit. Et quia exceptio istius regulæ est personalis, competens possessori triennali, & non aliis, prout dixi in quæstione vigesimaprima, vel vigesimasecunda. Et ita secundum istã opinionem iudicauit Rota, vt refert Staphileus loco superius allegato, per rationes, quas ibi refert, licet postea ipse contrarium tenuerit, & malè: quia rationes suæ concludunt, quãdo decretum adpositum fuisset in lege cõmuni,

prout

prout in dicto ca. cùm dilectus. allegato per eum: quod iu- A
is communis decretum quilibet deducere & allegare po-
test. Secus est in decreto regulæ, quæ non annullat, nisi in
actis producatur: & produci non potest, nisi ab ipso trien-
nali possessore, cuius fauorem cõcernit, nec alius nõ pos-
sessor eã deducere potest. Patet, ꝙ triẽnalis possessor con-
uentus si nõ excipiet de regula, posset cõdẽnari, & cano
nizari impetratio aduersarij, quæ nulla nõ esset, nisi oppo
nãte triẽnali. Nã illa qualitas triẽnij tẽpore exceptionis re
quiritur, iuxta l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. & ea
quæ dixi in c. statutum. col. pen. & præced. de rescrip. lib. 6.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, vtrũ exceptio istius regulæ iam propositæ B
in actis, per defunctum triennalem possessorẽ, con-
tra actorem molestantẽ, transferatur in subroga-
tum, in iure, & ad omne ius, quod illi quomodolibet cõpe
tebat, etiã quo ad possessionem, prosecutionẽ, & defensio
nem litis, & causæ in eo statu, in quo defunctus existebat,
etiam si non resignasset, admitti potuisset & debuisset?

SOLVTIO. Ista quæstio est exẽplaris & noua, nec me-
moria patrum nostrorum, vsq; ad hæc tempora, in Rota
decisa. Ideo latiùs eam attingam, exemplo Iurisconsulti in
Legati, ibi, plenius rogo, quæ ad hæc spectant, attingas:
quotidiana enim sunt, &c. ff. de liber. leg. Et quia hoc du-
bium hodie 21. mensis Octobris M. D. XXXVIII. propo-
situm in Rota fuit, per Reuerend. dominum Marcellũ Cre-
scentium, episcopum Marsicanum, in vna Zamoren. bene- C
ficiorum, vertente inter Alphõsum de Azero, cessionariũ,
& subrogatum in ius Antonij Lopez, & Aluarum de Herre
ra actorem. aduersarium Antonij Lopez defuncti cedẽdi,
& dicti Alphõsi subrogati. Referam motiua, quæ pro vtra-
que parte per Dominos facta fuêre, plura addendo, quæ
ad rem facere videbuntur. In primis igitur, cùm causa ista
sæpius per eundem dominum ponẽtem proposita fuisset,
& informationes variæ hinc inde darẽtur, post disputatio-
nes plurimas, Dominorum auditorum vota pro vtraque
parte contraria, & paria fuerunt. Nam quatuor ex Domi-
nis partem negatiuam defendebant, videlicet subrogatum
exceptione istius regulæ, iam per defunctum propositæ,
vt non posse, moti his fundamentis. Primò, quia negare

D non poterat, istius regulæ exceptionem personalem esse, & cum persona extingui. Nam non conceditur nisi tãtum triennalibus possessoribus, & sic habentibus prædictã qualitatem, vt dixi in præced. quæst. Sed ista qualitas triennalis possessionis extinguitur cum possessore. Ergo nó transit in subrogatum. Et licet in eum transeant iura defuncti, non tamen transeunt cum qualitate sua, quæ adhæret corpori, seu personæ: quia tali casu subrogatus non sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur, vt est textus notabilis in l. prima. §. si quis autem. ibi, persona est, quæ meruit hoc beneficium, &c. ff. de succes. edicto. quẽ ad hoc póderat Bal. in l. certum. in fine quartæ quæstionis. in versi. item dubitatur. C. vnde legit. Ad idẽ est bonus textus in l. eum
E in fundo. §. si fundus. ff. de iure dotium. quem ad hoc pro notabili allegat Roma. in sing. suo 225. incip. Tu habes. Et ita per illa iura Alex. prædictã theoricam, videlicet ꝙ subrogatus sapit naturam subrogati, declarat in consilio 107. viso themate. in 3. col. lib. 3. Pro quibus faciunt ea, quæ dicã inferiùs in q. 20. & seq. Cùm igitur in Alphonso subrogato deficiat illa qualitas possessionis triennalis, cessabit etiã exceptio istiꝰ regulæ. Ita dicebãt illi quatuor Domini.

Alij quatuor auditores tenebant contrarium, videlicet subrogatum ad omne ius, admitti debere ad exceptioné istius regulæ, iam propositam in actis, & deductam per defunctum. Quam opinionem ita probabant. In primis, quia iste Alphonsus subrogatus fuerat nõ solùm ad omne ius,
F sed etiam ad statum litis, in quo defunctus erat, ac si non cessisset. Et ista subrogatio ad statum litis & causæ, non solùm subrogato de iure communi competit, vt patet in decisione prima: vt lit. pend. in antiquis. Sed etiam ex stylo solet collitiganti ab homine specialiter cõcedi, vt hic concessa fuit. Et ista geminatio aliquid plus operari debet, vt videlicet, ius exceptionis in subrogatum transferatur: arg. eorum, quæ dicit notabiliter Bart. in l. 3. §. si rem, in fine secundæ oppositionis. ff. de legatis 3. Præsertim, quia cum sit subrogatus ad omne ius, illa vniuersalitas videtur comprehendere etiam exceptionem propositam, quæ ius bonum appellatur, secundum Bart. in l. 1. per illum textum. C. quo. & quando quarta pars. libr. 10. Nam licet sub indefinita oratione comprehendi non videantur, nisi ea, quæ

et

ex propria significatione vocabuli colligũtur, vt in l. quæ- A
situm. §. illud fortasse. de leg. 3. Vbi verò indefinitę oratio-
ni additur ista dictio vniuersalis, Omnis, nõ solùm ea, quæ
simplex & propria vocabuli significatio adfert, sed omnia
alia veniunt, quæ accidentaliter illi rei adhærebant, vt est
ter. in l. hæres meus. §. 1 ff. eod. tit cum aliis cõcord. vt scri
bit Dyn. in rubrica de reg. iur. lib. 6. & Specul. titu. de feud.
q. 15. Hinc illud vulgare ortum habuit, Qui totum dicit, ni-
hil excludit: de quo in l. Iulianus. ff. de leg. 3. Et hac ratione
videmus, quòd licet simpliciter subrogatus ad ius defun-
cti, non censeatur subrogatus ad possessionem, nisi dica-
tur: vbi tamen subrogatio fieret per verba vniuersalia, vide
licet ad omne ius, vel similia, possessio comprehenditur,
licet de ea non fiat mẽtio, vt dicit decisio quinta. vt lit. pen B
den. in nouis. quam sequitur Felyn. in rub. de rescrip. col.
3. & hoc expressè tenet etiam Bald. in consilio 436. incip.
quidam creditor. in 3. colum. versi. 7. in volu. vt dixi in regu
la de subrogandis. Et hoc adeò verum est, quòd etiam si
lis fuisset mota per defunctum, proprio eius nomine ex-
presso, adhuc suprogatus censetur de iure admissus in eo-
dem statu causæ & litis, in quo defunctus erat, vt est deci-
sio 377. incip. ex hoc insurrexit. in nouis.

Confirmatur ista opinio, quia licet ius agendi non tran
seat in singularẽ successorem: ius tamen excipiendi trãsit,
vt latè probat Ias. in l. secunda. in 53. colum. num. 151. C. de
iure emphyt. Cùm igitur ius excipiendi de ista regula erat
in casu nostro iam radicatum in personam cedentis, debet C
transire in singularem successorẽ specialiter subrogatum.
pro quo videtur esse text. in l. si tibi. §. pactum. ff. de pactis.
quem ad hoc Alexand. ibi in primo notabili, Ias. & Moder.
not. Hinc videmus, ꝙ licet appellatione successoris, non
veniat nisi vniuersalis successor, vt Bart. notat in l. stipula-
tio. §. sicut. ff. de verb. oblig. cum simil. vbi tamen agitur de
iure excipiendi, singularis successor appellatione succes-
soris continetur, vt dixit Alexand. in l. quædam. §. nihil in-
terest. per illum textum. ff. de eden. & tradit Bart. in l. si ter
tius. §. si priùs. ff. de aqua pluuiali arcenda.

Præterea, pro ista opinione adducebantur, quæ tradunt
Cuman. & Socin. in l. 2. §. sanè. nu. 7. ff. de except. vbi vo-
luerunt, quòd vbi exceptio nõ transit in successorem, quia

D personalissima: si tamen proposita, & deducta fuit per defunctum in iudicio, transit in successorem, sicut videmus in illa exceptione, Ne quis cõueniatur, nisi inquãtum facere possit & in actiõe iniuriarũ, & iure dicẽdi nullũ, & similib.

Præterea, adducebatur etiã, quia per exceptionem propositã per defunctũ in actis, iam fuerat exclusus iste Aluarus de Herrera, & perempta fuit intentio eius, quæ fundabatur in gratia de beneficio per triennium possesso, iuxta not. in cap. 1. de ord. cog. & tradita per Decium in l. non videtur cœpisse. nu. 3. ff. de reg. iur. Nam idem est, non habere actionem, vel exceptione esse repulsum. l. vel interest. ff. de reg. iur. Qua ergo ratione Alphonsus deberet absolui ab Aluaro, si actio illi non competeret, eadem ratione, &

E si expulsus fuit exceptione. Nã semel exclusus, semper manet exclusus, iuxta ea, quæ notat Bar. in l. Cassius. circa fi. ff. de senat. Et semel nullũ, semper durat nullum, & quo ad omnes etiã si cessat causa nullitatis. Dynus in regula, quod ab initio. de regulis iuris, lib. 6. Oldr. cõsil. 306. faciũt quæ notat Bar. in l. si post mortẽ. ff. de bon. possess. contra tab. & in l. si iudex circũuento. ff. de mino. Et ideo ideo finita materia, super qua iudiciũ fundabatur, illud solui necesse est, vt dicit Bal. in consil. 121. col. fin. lib. 3. per l. si finitam. ff. de susp. tuto. Sic etiã dicimus, quòd sicut semel exclusus, perpetuò manet exclusus, vt latè tradit Socin. in consi. 63. col. fina. & Bar. in l. fin. ff. ad Tertul. Ita & eadem ratione dicimus, quòd semel malus, semper præsumitur malus, vulg. c.

F semel malus. de reg. iur. libro 6. Ita etiam res semel alienata, semper durat alienabilis. l. pater filius. §. quindecim. de legatis tertio. Sic etiã annalia ad agendum, fiũt perpetua quo ad excipiendum. l. purè. §. fin. ff. de dol. mal. except. Et hoc regulariter procedit in omni exceptiõe, quę ab actione non descendit, vt videlicet perpetua sit, vt dicit Abb. in cap. si autem. de rescrip. cuiusmodi est ista descendens ab ista regula. Cùm igitur casu nostro semel defunctus exceptionẽ regulæ proposuit, talis exceptio perpetua esse debet. Nec potest talis exceptio dici noua in persona subrogati, cùm ipse magis videatur inniti, & adhærere exceptioni propositæ per defunctum, quàm nouam proponere. Nam si potest inniti iuri tertij exclusiuo iuris agentis, & pro suo interesse obiicere in personam, & iura aduersarij, iuxta l. fin. ff.

fin.ff.de rei vendic.& decis.60. in no. fortius licebit inniti A
iuri iam proposito per suum autorẽ. Nam aliud est de no-
uo edere, & aliud antiquo iure inniti.l. inter stipulantem.
§.sacram.ff.de verbor.obligationibus.& in cap.consuluit.
de Iudæis.Facit propriè text. in c.pastoralis. de exceptio-
nib.Præsertim, quia subrogatur hic Alphonsus, non solùm
ad prosecutionem, sed ad defensionem litis & causæ: &
nulla maior est defensio, quàm peremptoria exceptio, vt
in l.exceptiones. ff. de excep. Et illa verba defensionis in
subrogatione posita, exceptionem includunt, quæ defen-
sio dicitur, vt patet in l. cùm nondum.& in l.siquidem.& in
l.si quis.C.de except. Et nõ solùm iste subrogatus simpli-
citer est admissus per papam ad prosecutionem & defen- B
sionem litis & causæ: sed etiam ad eam, ad quam ipse de-
functus, si non cessisset, admitteretur. Sed clarũ est, quòd
si dictus Anton.defunctus possessor viueret, posset prose-
qui exceptionem suam iam propositam, cùm sit effecta de
actis: iuxta.c.quoniam.de probat. Ergo eodem modo, &
eius subrogatus, vt dicit expressè decisio 10. vt lite pẽden.
in nouis, col.fi. quæ hoc modo argumẽtãdi vtitur. Et licet
in isto subrogato cesset qualitas triennalis possessionis: ni
hilominus ex quo semel in propositione istius exceptio-
nis per defunctũ, illa qualitas interuenit, licet posteà ces-
set: nihilominus actus factus à principio, cum illa qualita-
te debet durare, vt est glo.notabilis in c.statutũ. in verbo,
canonicis.& ibi dixi, de rescript.lib.6. facit text.in l. Mela. C
ff.de alim.leg.& in l.ex facto.§.si quis autẽ. ff. ad Trebel-
lianum.facit etiam quod dicit Felyn. in ca. cum dilecta. in
14.col.versic. amplia septimò.de rescript. Vbi dicit, q̃ sub-
rogatus, quo ad rem, censetur etiam subrogatus quo ad
qualitatem adhærentem illi rei, iuxta dictũ Bal. in l. si puel
la.C.si mancip.ita alie.fuerit. Faciunt etiam pro ista parte,
quę dixi in §.fuerat.in primo notabili.insti.de actionibus.

Præterea, quia licet priuilegiũ personale extinguatur cũ
persona, vulg.l.in omnibus.ff.de reg.iur. vbi tamẽ tale pri-
uilegium non conceditur absolutè, intuitu solius personę,
sed mediante aliqua causa, tũc tale priuilegiũ transit ad sue
cessores. de hoc est tex.in l.non solũ.ff.de in integ.rest.in-
ducendo vt per Dyn.in c.priuilegium. de reg.iur.lib.6. Ibi
ponit exemplũ in minore, in quo restitutio illi faciẽda est

Dperſonalis.l.exceptiones quæ.ff.de exceptio. Tamen quia talis reſtitutio minori competit, non immediatè propter perſonam ſuam, ſed propter læſionem.l.quòd ſi minor.ſ. non ſemper.ff.de minori. Sicut exceptio triennalis non cõpetit immediatè propter perſonam, ſed propter poſſeſſionem triennalem: ob eam cauſam illud priuilegium reſtitutionis, licet perſonale, tranſit ad ſucceſſores: vt in d.l. non ſolùm. & ita iſtud priuilegium triennalis poſſeſſionis tranſire debet in ſubrogatum, præſertim in ſubrogatum etiam quo ad poſſeſſionem. Nam poſtquàm effectus ille exceptionis propoſitæ iam fuit in eſſe deductus, & ſemel cauſatus, remanere debet, etiam ceſſante cauſa, iuxta l.fi.ff.de decur.cũ pluribus concor. quæ ad illam legẽ cumulat Felyn.in c.quæ in eccleſiarũ.in 32.colũ.verſi.fallit quinto.de cõſti.cũ aliis, quæ ſcribit Dyn.in c.decet.in 2.col.de regul. iur.lib.6. & Medern.in c.cùm ceſſante.de appell. Sed effectus iſtius poſſeſſionis triennalis eſt iam deductus, & cauſatus per exceptionẽ propoſitã per Antoniũ defunctum. Ergo debet trãſire in ſucceſſorẽ, quaſi iam defunctus perpetuauerit iſtam exceptionem: & ſic per conſequens eam ad ſucceſſorem tranſitoriam fecerit: arg.l.ſi marito.ſ.ſivo Iuntate.ff.ſolut.matr. Nam actiones perſonales, quæ aliis non ſunt tranſitoriæ, ſi fuerit ſuper illis lis inducta, tranſeunt ad ſucceſſores.l.pro hæreditariis.C.de hæred.act.

Accedit pro iſta opin. quia videmus, q; ius petendi ſupplementũ legitimæ, eſt perſonale, cõpetens filio: & tamen ſi filius illud deduxerit, trãſfert ad hæredes, vt latè probat Iaſ.in l.emancipata.col.2. C. qui admit. Et pari modo ius declarandi caducitatem ſemel deductum, tranſit ad hæredes, vt tradit Imol. & cõmuniter Doct.in c.potuit.de loca. & Iaſ.in l.2.col.67.ver.ſecundò quæro. C.de iur. empht.

Poſtremò facit: quia in ſubrogatione eſt clauſula de ſtatu litis & cauſæ, quæ habeantur pro expreſsis, ſeu exprimi poſſunt. Sed clarum eſt, q; iſta clauſ. perinde operatur, ac ſi omnis ſtatus cauſæ, in indiuiduo, & nominatim eſſet in ſubrogatione expreſſus, vt in terminis cõcludit Domi. in cõſi.120.in 2.col. Sed ſi in ſubrogatione dictũ fuiſſet, q; Alphõſus admitteretur ad exceptionẽ propoſitã per defunctũ, ipſe illa vti poſſet. Ergo eodẽ modo illa vtetur, quãdo per illa verba, pro expreſsis habẽtes, eſt facta ſubroga-

tio

lita sunt in effectu, quę pro vtraque parte adduci possunt, A quę quęstionem valde dubiam reddiderunt. Quamobrem mandatum fuit per Rotam iterum informari. Et causa iterum, atque sæpius, per eundem Reuerend. Dom. proposita, & disputationibus aduocatorum diligenter discussa, tandem Rota die 25. Octobr. M. D. XXXVIII. & die XI. Decemb. eiusdem anni tenuit primam opin.

Et fundamentū istius opi. principale fuit hoc, quia exceptio proposita per defunctū recipiebat fomentum à triennali possessione, tanquam à causa sufficiente. vnde cessante illa qualitate triennalis possessionis, per obitum possessoris, cessauit per consequens exceptio Et nisi ad tale ius, quod prouenit respectu certę qualitatis, quis specialiter & nominatim subrogetur, in generali subrogatione nō tran B sit. Quia quādo est diuersa qualitas in subrogato, tunc subrogatus nunquam sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur, vt dicit nota. Alex. in cons. 107. viso themate. in 3. col. lib. 3. vt dictū est superiùs in prin. Quia mutata qualitate priuilegiati, propter quam priuilegium concessum fuit, mutatur etiam & cessat priuilegium l. Titia. §. vsuras. ff. de leg. 2. l. cura. §. deficientium. ff. de mu. & hoc tradit Rot. in cons. 404. in casu propositę. & Soci. cons. 150. col. 9. vers. 6. confirmatur. lib. 1. Vnde qua ratione, si ipsemet defunctus, qui proposuit exceptionem regulæ, post propositā exceptionem desineret possidere, non posset ampliùs vti exceptione triennalis possessionis, iam proposita eadē, & fortiori ratione, nec subrogatus, qui nunquam possedit, po- C terit illa exceptione vti, quæ est proposita per defunctum.

Nec obstat, q̄ sit subrogatus, quo ad possessionē: quia illud est verū, quantū ad facultatem eam capiēdi. Sed non est subrogatus ad triennalē possessionē, neq; ad exceptionem resultantē ex ea: quia illa non trāsit in subrogatū. Nā quādo lex requirit actū cum qualitate, non sufficit deducere actū, nisi & qualitas deducatur. l. Fulcinius. §. cùm autem. vbi Bar. ff. quib. ex caus. in pos. eat. & in not. casu tradit Bar. Cass. in consue. Bitur. fo. 141. col. 2. faciunt quæ dixi supra q. 21. Sicut videmus in nūtiatione noui operis, quæ datur prętextu possessionis, vt dicit Bar. in l. 1. ff. de oper. nouunt. Et tamē si possessor proposuerit nūtiationē in iudicio, eo mortuo, illa non transit ad successorē, neq; ad hæ-

D redes, quia est personalis, & extinguitur cum persona, vt
tradũt omnes in l.nõ solùm.§.morte.ff.de ope.no.nũ.Si-
cut etiã ius declarandi libellũ obscurum, datũ per domi-
num, non trãsit in procuratorẽ generalem, vt tenet Bar.&
communiter alij in l.inter stipulantem.§.si Stichum.ff.de
verb.oblig.Ratio redditur ibi per Bart.quia declaratio est
personalissima, quæ non transit etiam in successorem, li-
cet successor & procurator reputentur eædẽ personę cum
domino. Ita hîc exceptio istius regu.nascitur ex fonte pos
sessionis triennalis. Mortuo igitur possessore extinguitur
cum persona, quia talis exceptio est personalissima.Adeò
enim ista excep.adhæret illi qualitati possessionis trienna
lis, q̃ sicut corpus non potest vno momento, sine anima
E subsistere: ita neque exceptio istius regulæ sine triennali
possessione.Hinc videmus, quòd priuilegiũ concessum a-
licui, ratione alicuius professionis, vel officij, eatenus du-
rat, quatenus durat officium l.maximarũ.& ibi notat Bar.
C.de excus.mu.lib.10.& in l.sub prętextu.C.de sacrosanc.
eccles.& in l.semper.& vtrobique Bart.ff. de iur. immun.
tenet Felyn. in c.clerici.in 2.col. de iudic. Ita cessante tri-
ennali possessione, cessat priuilegium, argu.ca. abbate.de
verb.sign. & in cap. ex parte.& in c.licet.de decim.

Non obstant modò, quæ in prima propositione contra
per aliquos Dominos in contrarium allegabantur, videli-
cet, vniuersalitas istius subrogationis per verbum, Omne
ius, & geminatio verborum eius, &c. Quia illa omnia ope
F rantur effectum suum in subiecto bene dispositio, alias ve-
rò verba vniuersalia ad habilia restringuntur, vt est text.&
ibi nota.glo.in c.1.de const.& in l.prima.C. de sacrosanct.
eccles.Et de geminatione est gl.in l.lecta.ibi, rata & firma
ff.si cert.pet. & tradit latè Fely. in ca.sedes.in 3.col.de re-
scrip.Cùm igitur subrogatus nõ sit subiectũ habile in quo
repræsentari possit exceptio istius regulæ, ex quo defect
in eo qualitas triennalis possessoris, cui adhæret exceptio
regulæ, & in ea quiescit, sicut piscis in aqua, meritò illa ver
ba ad omne ius, etiã milies geminata, nõ poterũt in eum
ducere prædictũ effectũ. Intelligetur Alphonsus subroga-
tus ad omne ius ipsius beneficij, quod vigore alicuius titu
li defuncto cõpetebat, quod in subrogato cadere potest:
d.l.cùm in fundo.§.si fundus.& dicta lege 1.§.si quis aurẽ.

Nec

Nec obstat, quòd sit subrogatus etiam quo ad possessio A
nem: quia, vt dixi, intelligitur de possessione iuris, non facti quæ requirit apprehensionem l. cùm hæredes. ff. de acquiren. possess. Vel respondè, quòd est subrogatus, quo ad possessionem respectu facultatis apprehendendi, vt superiùs dixi. Et hoc in ratione consistit, quia possessio quæ in facto consistit, non potest ipso iure de vno in alium transire sine apprehensione. vulg. d. l. cùm hæredes. ff. de acquir. poss. Et facta apprehensione illa, non est eadem possessio, quam habebat defunctus, sed noua, vt dicit Bart. in l. rem alienam. col. penult. ff. de pign. act. & tenet Socin. in l. 1. §. hæc quæ. de seruis. in fine. ff. de acquir. possess. Imò si esset etiam ad possessionem facti subrogatus, nunquam intelligeretur in dubio de possessione triennali, quæ requirit B
expressam & indiuiduam mentionem, adeò quòd non includitur sub quibuscunque verbis generalibus, & prægnantibus, vt dixi in procem. reg. q. 5. Et per hoc euitatur decisio 5. vt lite pendent. in no. cum similibus.

Nec obstat, quòd ius excipiendi transit in successorem: quia verum est, quando illud ius excipiendi nascitur ex re, quæ transit in successorem: sed hîc exceptio non nascitur respectu beneficij, sed triennalis possessionis quæ extinguitur cum defuncto, & ideo non transit in successorem, arg. d. l. cùm hæredes. ff. de acquir. poss. præsertim cùm in beneficialibus non datur successio: sed in subrogato creatur nouum ius, ex concessione papæ, vt not. Ioannes Andreas in cap. 2. vt lit. pend. lib. 6. & latiùs in quæstione præ- C
cedenti. & ideo text. in d. l. si tibi. §. pactum. cum similibus loquentibus in materia profana, quæ est multùm differẽs à beneficiali, non faciunt ad propositum.

Non obstat etiam, ꝙ Aluarus de Herrera actor, iam semel per defunctum fuerat exclusus per exceptionem istius regulæ: ergo semel exclusus, semper manet exclusus, &c. Quia respondetur, illam doctrinã esse veram, quando durat causa exclusionis. Secus autem, si exclusio fiat respectu alicuius causæ, quę cessat. Nam tali casu, cessante causa exclusionis, cessat exclusio. Vnde sicut semel adprobatus, cessante causa adprobationis, potest reprobari, vt dicit Abb. & Moder. in c. cùm venerabilis. de exceptio. ita & reprobatus semel & exclusus potest cessante causa admitti & adpr

D adprobari, vt tradit Felyn. in cap. præsentium. de testib.
Et facit text. in cap. penul. 21. quæstione vltima.

Nec obstat, quod res semel concessa, semper manet concessibilis. d. §. quindecim. quia ad illam theoricam respondet Alex. in l. 1. col. pen. ff. de officio eius. Et Paulus de Castro in l. voluntas. circa finem. C. de fideic. Decius cons. 85. in fin. & idem Decius in ca. si pro debilitate. in 3. col. de offic. delega. & ibi vide, quia faciunt ad propositum. & Fran. Curtius in tract. feud. in secunda parte. q. 4. col. fin. Per eius dicta Rota de hoc mense Febr. M. D. XI. in vna Bon. nullitatis emphyteusi, coram R. D. Ioan. Mohedano concluſit, rem emphyteuticam ecclesiæ semel cum solennitate alienatam, posse denuo alienari sine aliqua alia solenni
E tate, ex quo iam semel effecta fuit alienabilis. Et q papa hic noluerit admittere subrogatum ad ius excipiendum, patet ex verbis subrogationis, quæ tantùm concedunt prosecutionem & defensionem causæ & litis subrogato. Sub quibus verbis exceptio non comprehenditur, præsertim in materia odiosa & stricta, qualis est subrogatio: vt patet in c. 1. & 2. vt lite pend. lib. 6. & in regula de subrogatis. Nam papa dedit d. Alphonso subrogato prosecutionem, quæ pro actione interpretari debet, vt patet inst. de act. in princ. & defensionem, quæ etiam diuersa est ab exceptione, vt est gl. & tex. in c. 1. de lit. contest. lib. 6. quam ibi communiter sequuntur Doc. & Abb. & Moder. in rubr. de excep. Et licet appellatione defensionis, latè sumpto
F vocabulo, aliquãdo veniat exceptio: in materia tamen odiosa vel propria, & stricta, exceptio non comprehẽditur, vt dicit Domin. in d. c. 1. & est communis opin. Et per hoc est responsum ad text. in d. l. cùm nondum. & l. si quidem. allegatis in contrarium, in parte affirmatiua.

Non obstat text. in d. l. non solùm. ff. de in integ. restit. cum aliis exemplis superiùs alleg. quia ad illa respõdetur, & primo, quãtum ad beneficiũ restitutionis in integrum: ideò illud transit in successorem: quia est in rem scriptũ, vt tradit Dynus in reg. priuilegiũ. de reg. iur. lib. 6. Et eodem modo, ius petẽdi supplementũ legitimè, non est ius fundatũ in persona, sed in potẽtia suitatis, quæ operatur trãslationem, vt ibi declarat Ias. Nec in prædictis casibus fit translatio in successorẽ singularem, sed in hæredẽ vniuer-

salem

sálem, qui reputatur eadem persona cum defuncto: non A
autem particularis successor, quinon reputatur eadē per-
sona, vt dicit Bal. in c.1. in 3. not. qui succes. feud dar. tenen.
Et ideo in illis non habet locum dictum Ias. in d.l. emanci
pata. Nec minus obstat, quod dicebatur de iure caducita-
tis: quia illud est ius reale, meritò ad hęredem transfertur.
Et finaliter, vt dixit, ex materia profana malè arguitur ad
beneficialem, in qua termini sunt omnino diuersi.

Non obstat etiam, ꝙ qualitas, quæ semel in actu interue
nit, licet posteà cesset, nihilominus actus sustinetur, vt in
dicta glo. canonicis. ca. statutum. de rescrip. lib. 6. cum aliis
superius allegatis. quia ad illud motiuum respondetur per
tmpliciter. Primò, quòd illud dictum non procedit, quādo
qualitas in actu requiritur per viam causæ finalis: quia tūc B
licet actus sit in esse deductus: si tamen posteà cesset illa
qualitas, cessat effectus, vt hic. Secus, quando qualitas in-
teruenit per modum demonstrationis vel conditionis, vt
in dicta glo. canonicis. & in d. §. si quis autem. & ita decla-
rat Bald. in l humanitatis. in vltima oppositio. C. de impu.
& aliis substitut. Vel secundò respondeꝛ, contrarium proce
dere, nisi qualitas requisita in actu, sit talis, quæ in se ha-
beat tractum successiuū, vt est hic triēnalis possessio: quia
tali casu non sufficit, quòd qualitas interuenerit à princi-
pio in actu, nisi illa qualitas perseueret vsq; ad finē, iuxta
tex. l. semper. §. negotiatores. ff. de iure immun. Glo. igitur
in dicto verficul. canonicis. cum aliis allegatis, procedunt,
quando qualitas requisita nō habet tractum successiuum. C
Et ideo Imol. in cle. 2. de rescrip. dicit, quòd si qualitas ha-
bet se per modum causæ permanentis, ea cessante cessat di
spositio. Secus, si per modum causæ principiantis, aut iu-
uantis, vel habilitantis. Hinc est, quòd si conditio habeat
tractū successiuum, non sufficit eam momēto tēporis im
pleri l. mœuia. §. 1. ff. de ann. leg. l. si quis ita legauerit. ff. de
cond. & demon. tenet Alex. consi. 43. lib. 3. Vel tertiò illud
dictū procedit, nisi cessante qualitate succederet cōtraria
qualitas, quæ deducat actum ad eum statū, à quo incipere
non possit, vt hic, & in l. pluribus. ff. de verb. obli. Nam in
subrogato succedit cōtraria qualitas: nam defunctus erat
triēnalis possessor, iste subrogatus non. Cùm igitur sint i-
sti duo status diuersi, meritò dicendū est, in subrogatum

D exceptionem non transire. Et ita limitant Moder. Auinionen. in l. ex facto. in 7. col. ff. de vulg. & pup. Itaq; ex omnibus istis, ista firma & vera conclusio resultat, quòd exceptio istius regulæ, siue sit per defunctum proposita, siue non sit, non transit in subrogatum, nisi specialiter illi concedatur à papa: præsertim cùm exceptio istius regulæ ex quo est, perpetuò est odiosa, impediés ius bonũ per actorem deduci, quod de iure communi etiam si per mille annos eo vsus non esset, sua negligentia non amitteretur, vt dicit Bar. in l. solent. §. fi. ff. de offi. proconſ. sequitur Iason in l. 1. in pen. col. C. de seruis fugit. Et illud dictum Bart. sequutus est Rota, in vna Gebennen. pro cardinali Anconitano, 3. Iulij M. D. XXXI. coram D. Camillo, ad limitatio-
E nem dictorum Abbatis in cap. contingit. de dolo & contum. vt dixi in regula de non tol. iure quæsi. q. 1.

Nec obstat etiam, quòd per clausulam, cuius litis status habeatur pro expressis, vel per similes clausulas generales, censeatur facta individua mentio: quia illud procedit, respectu gratiarum & priuilegiorum. Secus autem respectu decreti istius regulæ: quia non censetur sublatum per clausulam, quorum tenores, vt adnotauit reuerendiss. D. Iacobus Simonetta, in vna Caurien. portionis: vt meminit dominus Guliel. in collectaneis nouarum decisionum super ista regula, vel melius, illa verba concernunt status & merita causæ, circa ordinatoria iudicij. Secus autem circa
F spectu exceptionis triennalis, quæ possessonem requirit.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, nunquid triennium istius regulæ currat contra minorem 14. annorum: & vtrum minor etiam exceptione istius regulæ defendatur?

SOLVTIO. Videtur dicendum, q̃ sic, ex eo, quia videmus quòd in actionibus prætoriis, quæ olim & hodie finiuntur anno, præscriptio currit contra minores absque spe restitutionis, vt declarat notabiliter Paul. de Castr. in l. fin. col. 2. C. in quibus causis in integrum restit. non est necess. Et est communis opinio, vt ibi tenent omnes.

Pari etiam modo videmus, q̃ tempus triẽnij, quo durat instantia causæ principalis, de quo in l. properandum. C. de iud. currit etiã minori: nec datur restitutio, nisi in certo casu, videlicet, in subsidiũ, quãdo tutor vel curator effectus
esset

essent non soluendo, vt not. omnes Doct. in d. l. properan A
dum. §. penul. & Bart. in d. l. fi. colum. 1. in 17. oppos. Et hoc procedit etiam in instantia statutaria, quæ pari modo currit contra minorem, vt not. Alex. in cons. 42. inspecto processu. in 4. volum. Idem etiam dicunt in tempore ad appellandum, quod est decẽnium. auth. hodie. C. de appel. Idem in tempore appellationis prosequendæ, quod est annus, & ex causa biennium: ca. ex ratione. de appel. Nam ista tempora currunt minori propter rigorem iuris cõseruandum, vt habetur in authen. de appel. & intra quæ tempora, not. glo. in l. auxilium. in verb. cessauit. ff. de minor. Sicut etiam currunt tempora ad opponendum exceptionem non numeratæ pecuniæ, ac non numeratæ dotis: vt in l. in contractibus. in princ. cum glo. petituras. C. de non num. pecu. & B
in auth. si minor. C. de temp. in integ. rest. pet.

Et vt propiùs accedamus ad regulã, omnis præscriptio statutaria, quæ videtur similis isti, de qua loquimur, secundùm communem opin. currit contra minores, vt est opin. Innoc. communiter adprobata in ca. constitutus. de restit. in integ. quam multùm ampliant & declarant Modern. in tract. præscrip. in prima parte 6. principalis. fol. 65. Et vltra ipsos eam latiùs comprobat & discutit Ioan. Igneus in repe. l. dudum. in 5. & 6. col. C. de contrahen. empt. & plures alij, quos breuitatis causa non refero.

Et pro ista parte facit: quia minor in beneficialibus reputatur maior. ca. ex parte. de rest. spolia. c. si annum. de iudi. lib. 6. sed cõtra maiorem obstat exceptio istius regulæ: C
ergo pariter etiam obstabit minori.

Quid dicendũ? arbitror hoc casu distinguẽdos esse duos casus. Primus est, quando minor agit de damno euitando, vt quia non habet nisi vnum beneficium, quod fortè cum alio permutauit, & illo euicto, beneficium, quod dedit, ab alio triennio possessum fuit. Nam tali casu, licet de rigore iuris obstaret ista exceptio triennalis per istam regulã inducta, per ea quæ dicit Inno. in d. c constitutus. qui loquitur indistinctè, siue agatur de damno euitando, siue de lucro captando, vt referunt Moder. in d. tract. præscrip. Tamen de æquitate, quæ in Rota multùm attenditur in materia beneficiali, dicendum esset contrarium: quia vbi agitur de dãno euitãdo, debet fieri strictior interpetratio, ne ali-

D quis iniustè damnũ patiatur, vulg.l.fi.§. in computatione. C.de iure deli.Et ita in specie tenet Bart.in d.l.fi.C.in quibus cau.in integ.resti.non est necess.& in l.etiam.ff. de minor.vbi dicit, q̃ iura inducentia simpliciter præscriptionem contra minores,si agitur de damno euitando, & de tollendo iure quæsito , censentur in talibus iuribus ita indistinctè & generaliter loquentibus excepti minores, & cõprehensi solùm maiores, per rationẽ d.l. fi. sed in casu regulæ nostræ generaliter loquente agitur de iure quæsito tollendo, ideo à tali statuto generaliter loquendo excluditur minor. Nam si contrarium dicimus , maxima ex hoc minori læsio inferretur, qui fortè nõ habebat aliundè vnde se aleret,quàm ex illo beneficio,quod simplicitate, aut ignoran-
E tia quadam dimisit ab alio per triennium possideri. Conueniés igitur est,vt restituatur ad agẽdum,& illa verba regulæ,ibi,Nequeant molestari, non comprehendant istum casum. Nec obstat, quòd minor in beneficialibus reputatur maior:quia non facit quominus restitui debeat, vt adparet in ecclesia,quæ licet posset agere, & hoc respectu reputetur maior:tamen si decipiatur , restituitur vt minor.c. 1.& 2.de in integ.rest. Et probatur in clemen. prima,de in integ.rest.vt ibi not. Doct. Et isto casu conueniens est, vt minoribus subueniatur,quos ecclesia protegit,vt simplicitati eorũ venia tribuatur,vt in ca.1.87. distinct.& arg.text. in c.cùm vniuersorum.de rer. permut.

Secundus casus est,vbi agitur de lucro captando: & cãs
F casu quia minor enormiter non læditur,istius regulæ exceptio procedit contra eum.Exempli gratia,Ponamus minorem plura beneficia habere, & ex vno posse commodè viuere, certè non videtur hoc casu per dispositionem istius regulæ lædi,sed potiùs exonerari ab administratiõe: præsertim quia regula ista non excludit minorem perpetuò, neq; eius gratiã annullat, sed eam suspendit viuente duntaxat possessore.Nã regula ista nihil tribuit possessori præter nudã exceptionẽ.Et quod dictũ est de pluribus beneficiis,idẽ esset dicẽdum de vno, quãdo illud non magis onerosum esset minori, quàm vtile:quia tali casu non restitueretur aduersus dispositionem istius regulæ , quæ fundatur in graui læsione,iuxta dictum Bart.in d.l.etiã. vt in ca.1.de in integ.rest.& Specul.eod.tit.§.quælibet.versi. quid si pri-

nor

tor. Et istam distinctionem in terminis istius regulæ tenet A
ille doctissimus Glossator cõcilij Basi. titulo de pacif. poss.
posito in pragmatica Franciæ, in verb. impedimenti. col.
1. Nescio tamen quid hoc casu teneret Rota: quia de rigore dictum Innocen. in d. c. cõstitutus. cõmuniter adprobatur, quòd contra minorem omni casu currat præscriptio, sed de æquitate procedit doctri. Bart. in d. l. fi. & d. l. etiam, quam sequitur Abb. in d. c. constitutus. & plures alij, quos emulat ille Moder. in d. l. dudum. qui pro Bart. quædã iura allegat, & secundùm illã opin. fuit iudicatũ in Parlamento Franciæ, vt refert Guido papæ, decis. 31. Vtrum autem minor possidens beneficium curatum sine dispensatione, exceptione istius regulæ defendatur? Rota die 15. Martij B
M. D. XXXVIII. in vna Lucana archipresbyteratus coram me conclusit, ꝙ sic pro Sylvestro Gilio contra Accontium Vanulium. Ratio fuit: quia regula defendit omnem clericũ inhabilem cum titulo colorato triennio pacificè possidentem, exceptis duobus casibus expressis in regula. vnde exceptio illorum duorum casuum firmat regulam in casibus non exceptis: cap. 2. vbi Abbas de coniug. leprosi.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, nunquid totum triennium ad quod hodie redacta est allegatio Lap. 89. debeat esse cõtinuũ tẽpore primi resignatarij quo ad hoc, vt præsumatur retrocessio: an verò sufficiat, ꝙ cõtinuetur ꝑ parte tẽpore primi, & pro reliqua parte tẽpore secũdi resignatarij?

SOLVTIO. Iste casus ventilatur modo in Rota coram C
R. P. D. Marcello Electo Marsicano in causa Leonẽ. canonicatus, in qua præsupponitur, ꝙ quidam Ioannes resignauerat canonicatum in fauorem Iacobi, & dictus Ioannes resignans posteà in possessione per duos annos mansit Iacobus resignatarius, antequam Ioannes resignans triennalem possessionem cõpleret, in fauorẽ Gulielmi resignatarij, & idem Ioannes primus resignãs adhuc in possessione manens, possessionẽ suam pacificè etiã tempore istius Gulielmi secundi resignatarij continuauit vsq; ad completum triẽnium, & deinde moritur: per cuius obitũ, quidam nomine Iuo, canonicatum prædictum impetrauit, & dictũ Guliel. secundũ resignatariũ, qui iam se in dicto beneficio intruserat, ad iudicium vocauit. Guliel. excipit de resigna-

D tione sibi facta per Iacobum, qui habuerat canonicatū per
resignationem dicti Ioan. Impetrās replicat, quòd resigna
tio nihil facit, ex eo, quia Ioan. primus resignans manse
post resignationem, quam fecit, in possessione, & pacifice
possedit per triēniū, in qua possessione fuit mortuus: & sic
intrabat dicta allegatio Lapi, quæ in possidente retroces-
sionem per lapsum triennij præsumit, & per consequens
canonicatus per obitum dicti Ioan. dicitur vacare. Guliel-
mus triplicat, quòd Ioannes nec tempore Iacobi primi re
signatarij, nec tempore suo cōtinuo triennio, sed interpol
lato possedit, biennio, videlicet, antequàm resignaret Iaco
E bus in Gulielmū, & per aliū annū tēpore ipsius Gulielmi.
Itaq; tempore vtriusq; possedit per triennium, sed nō tem-
pore alterius. Dubitatum fuit, nunquid triennium, de quo
loquitur ista regula, debeat esse continuatum tempore
vnius resignatarij ad effectum allegationis Lapi?

Dicebatur ex vna parte nihil referre, quòd triēnium, ad
quod hodie redacta est dicta allegatio Lapi, continuetur,
siue tempore vnius resignatarij, siue plurium. Ratio redde
batur: quia allegatio Lapi videtur solùm requirere duo.
Primū est, quòd primus resignans per illud triennium fue-
rit tentus, & cōmuniter reputatus pro canonico, iuxta de-
F cis. Egidij 645. & Petr. de Ancha. consi. 117. Secundò, quòd
fuerit toleratus per illud tempus ab ordinario: quia ex illa
tolerātia præsumitur retrocessio. Nam ex quo ordinarius
ex necessitate sui officij tenetur singulis annis inquirere
an possidētes habeant canonicū titulum in beneficiis, iu-
xta vulg. c. ordinarij. de offi. ord. in 6. certè si iste Io. primus
resignans non habuisset retrocessionē, non toleraſſet eū,
& ista ratio patientię ordinarij militat, siue sit vna resigna-
tio, siue plures, prout in simili aliās determinauit Rota in
quadam causa, de qua meminit D. Guliel. Cassiod. in col-
lect. decis. sub titulo, de cau. poss. & propriet. decis. 3. Quo
loco voluerunt Domini, quòd dicta allegatio Lapi procede-
dat, siue sit vnus impetrās, siue plures. Cùm igitur dicta al
leg. fundet se in tolerantia ordinarij, & non in negligentia
resignatarij petentis possessionem, meritò videtur conclu
dendum, beneficium vacasse per obitum dicti Ioannis, tan
quam ex nouo titulo superuenienti post triennium.

Postremò, pro ista parte adducebatur vnum motiuum
satis

latis coloratum ad probandum, q̃ negligentia resignatarij A
non erat in consideratione, sed solùm patientia ordinarij.
Nã ponamus, q̃ Ioãnes resignasset simpliciter in manibus
ordinarij, & stetisset per trienniũ in possessione, certũ est,
quòd lapso triẽnio, habet locum allegatio Lapi. Et tamen
ibi non consideratur aliqua negligentia resignatarij, cùm
nullus sit resignatarius: quia in manibus ordinarij non po-
test fieri resignatio in fauorẽ certæ personę sine vitio simo
niæ: licet secus corã papa, vt tradit Fely. in c. ad audiẽtiam.
el. ver. tertia conclusio. de rescrip. Sola ergo patientia or
dinarij, cũ lapsu triẽnij, hoc operatur, vt nouus titulus cree
tur. Persona igitur resignatarij non est in consideratione.
Tamen prædictis non obstantib. contrariũ fuit per Do
minos cõclusum in prædicta causa Leon. canonicatus 23. B
Nouemb. M. D. XXXIIII. & inter alias rationes, quæ tam
inter aduocatos Guliel. quàm per Dominos fuerunt in re
lationibus allegatæ, fuit vna concludens, & ad quam legi-
mè nõ poterat respõderi, videlicet, q̃ in allegatione Lapi,
quo ad propositum nostrum, necessariò debet considerari
non solùm patiẽtia ordinariij, sed etiã negligentia resigna
tarij, ex eo, quia dicta allegatio fingit, seu præsumit post
lapsum triennij retrocessionem, nõ antè: sed ista retrocess-
sio nõ potest habere locũ, nisi detur extremũ. Nam retro-
cessio præsupponit cedẽtẽ & cessionariũ. Requiritur ergo
persona resignatarij. Nã sine ipso retrocessio fiũgi non po
test, & quando est lapsum triennium, iam resignatarius nõ
habet quid retrocedat, cùm ante triennium in alium cesse- C
rit, quod facere potuit: quia intra triennium allegatio La-
pi non procedit, & in casu nostro, quando locũ habere po
terat, videlicet, post triẽniũ deficit extremũ in quo fingatur
& fundetur retrocessio, cũ resignatarius nullũ ius habet,
quod verè cedere possit etiam si vellet. Vnde si cessio verã
nõ posset post trienniũ habere locũ, ergo neq; ficta: quia
vbi nõ potest habere locũ veritas, nec fictio. l. qui ad certũ.
ff. locati. Nec minùs allegatio Lapi procedit contra secun-
dum resignatarium: quia ille adhuc est in tẽpore petendi
possessionem infra quod primus resignans moritur. Itaq;
ea ratione dicta allegatio Lapi non odstat primo resigna-
tario, nec secũdo, tum etiã puia allegatio Lapi, quæ est de
se rigorosa, etiã loquitur in possessiõe decẽnali, quæ pro-

Dpter reductionē factam ad triennium, interpretationē Rotæ, facta est magis exorbitans & dānosa, quo casu, ex quo simpliciter loquitur de resignatario, debet in dubio intelligi de primo: arg. l. boues. §. hos sermones. ff. de verb. sig. prout in notabili casu tradit Glossator super regula prærogatiuarum expectantium, in 5. parte. & Egid. decis. 616. incip. suppositis. sicut per eandē rationem fuit intellecta per Dominos regula de publicandis resignatio. quæ etiam intelligitur de prima resignatione, & non de secunda, vt ibi dicā. Vnde ex quo ex quadā stricta interpretatione dicta allegatio Lapi, quæ requirebat decēnium, reducta est per Dominos ad triennium, non debemus specialia multiplicare, vt extendatur ad secundum resignatariū, per ea, quæ
E dicuntur in l. 1. C. de dot. promis.

Non obstant ea, quæ superiùs dicta sunt in contrarium: quia ad ea ex prædictis patet solutio: quia in dicta allegatione Lapi duo requiruntur copulatiuē, videlicet, possessio triennalis pacifica cum tolerantia ordinarij & resignatarij, aliàs autem cessante negligētia resignatarij retrocessio fingi non posset. Et per hoc respōdetur ad illud vltimum motiuum, in quo dicebatur de resignatione facta in manibus episcopi, vbi non erat aliquis resignatarius, & tamen in tali resignatione habebat locum dicta allegatio Lapi: quia respondetur, ꝙ illo casu non presumitur retrocessio, cùm illa præsumi nō potest, vt dixi, absq; persona resignatarij, ex quo nascatur tāquā ab extremo à quo, & sic sit mus
F extra allegationem Lapi. sed ibi fingitur tantùm nouus titulus, non retrocessio, & sic erit casus diuersus à nostro: quia allegatio Lapi solùm fingit retrocessionem in casu in quo est resignās & resignatarius, prout in quæst. ista, cui nō adaptatur prædictū extremū. Nec obstat, ꝙ triēnalis possessio tēpore istorū duorum cessionariorū, debet cōmagi: quia respōdetur, ꝙ in materia stricta, & in præscriptionibus tempora non coniunguntur: vt dixi in regula de annali, per ea, quæ probat Decius in l. si idem. ff. de iurisd. omn. iudi. Et dicā inferiùs in 20. quæst. Præterea, quia allegatio Lapi, quæ loquitur de tēpore, debet in dubio intelligi de continuo, & nō interpollato, vt dicit Abb. in c. fi. de elect. & in c. ad apostolicam. col. 1. de regu. & Iaf. in l. si stipulatus essem. ff. de verb. obl. & Lapus allegat 7. in 4. col. cum concord.

cord.vt scribit Bart.in cõsil.vltimo,posito in fin.cõsil.Alexan.in 4.volu.vt dixi in dictis locis. Et hoc notisimũ est, quòd quando lex simpliciter, & indefinitè facit mentionẽ de tẽpore,debet intelligi de cõtinuo de momento ad momentũ,& non de interpollatõ,vt tradit Ang.in cõsil. 404. in 4.col.Et ita ista regula,quæ de triennio loquitur, intelligitur de cõtinuo, & nõ interpollatõ, vt adparet manifestè in decreto cõcilij Basilien.à quo sumpta est ista regula,vbi expresse dicitur de triennio cõtinuo,& ibi not.glo. A

Tamẽ non faceré vim in hoc de cõtinuo in casu nostro, et eo,quia satis potest dici trienniũ cõtinuũ,quod nõ fuit interruptum, licet fuerit tẽpore plurium continuatum , & ad effectum istius regulæ talis possessio triennalis sufficeret,non autem si fuisset interrupta,vt declaro in d.q.20.licet quo ad effectũ dictæ allegatio. Lapi hoc de triẽnio cõtinuo cõsideretur,propter diligentiam , vel negligentiam resignatariorũ, in quibus principaliter fundatur prædicta decisio.Sed dices tu,quid facit ista quæst. ad istã regulam? B

SOLVTIO. Nihil ferè, nisi ꝙ præstat quandã lucem dicendi, vt ex hoc adpareat differẽtia triennij istius regulæ, & allegat.Lapi.Aliam differentiam vide sup. in fin.10.q. Et est vlterius aduertendum,quòd d.allegat. Lapi non solùm habet locũ in fictione retrocessionis , quæ fomentum capit ex resignatione priùs facta: sed etiam in quocunque iure,absq; aliqua cessione præambula, vt exemplũ poni potest in causa Vrbeuetan.archipresbyteratus,quę modò pẽdet,in qua voluit Rota, de mense Nouembri & Decembri M.D.XXXIX.coram R. D. Ioan.Paulo,ꝙ ex quo Sanctiss. dominus noster Paulus III. qui dũ esset Cardinalis,accessum & regressum habebat per cessũ vel decessum,vel quãtis aliam amissionẽ.&c.ad dictũ archipresbyteratũ , possessum per quẽdam Bernardinũ de Aquapẽdente permiserat , postquam regressui locus fuerat propter assecutionem alterius incõpatibilis d. Bernardinum per triennium scienter & pacificè possidere , ꝙ eo mortuo successor potest illũ excludere. allegat. Lapi , quia præsumitur ꝙ papa quando erat cardinalis,cassauerat regressum. Et sic vides, ꝙ illud, quod dictũ est de retrocessiõe, habet locũ in casu omissiõis iuris, vbi retrocessio habere locũ nõ potest. Et hoc idẽ,præteritis annis, tenuit Rota in vna alia Neapoli- C

D tana parochiali, corã R.D.M.Antonio, vt recordati fuerũt Domini, in qua iudicauit contra Ioan. Bap. Baldaſsinum, qui propter dictã alleg. perdidit regreſſum. Et dicta alleg. non ſolùm prę ſumit ceſsionem vel retroceſsionẽ, aut ceſsationem, ſeu extinctionẽ iuris, ſed etiam operatur, & fingit ſucceſsionem, ad effectum, vt regreſſui locus ſit: vt ro. fuit Rota in vna Burgen. canonicatus de Veruieſca, coram me, de menſe Nouẽbri M. D. XXXIX. vbi pẽdente lite inter Io. de Lerma, & Franciſcum de Peſquera, dictus Ioan. reſignauit dictum canonicatum, in fauorem Aluari de Sancta Cruce: remanſit tamen in poſſeſsione. Poſteà dictus Franciſcus, habita priùs ſententia contra Io. de Lerma: ceſſit etiam ius, quod habebat in dictum Aluarum, reſeruato
E ſibi regreſſu, per obitum vltimi poſſeſſoris. Accidit, quòd d. Ioan. continuauit poſt dictas ceſsiones poſſeſsionẽ ſuã per ſex annos pacificè, & poſteà obiit, & vnus impetrauit d. canonicatum, per obitum d. Ioã. & in eo ſe intruſit. d. verò Franciſcus egit contra intruſum, prætendens canonicatum vigore regreſſus ad ſe ſpectare. Alter replicabat, ꝙ regreſſus erat conceſſus per obitum vltimi poſſeſſoris Aluari, ſed Ioan. de Lerma nõ fuit ſucceſſor: quia Aluarus nõ ceſsit in eum. Franciſcus triplicabat, ꝙ imò Ioan. erat Aluari ſucceſſor, ex quo poſt ceſsionem d Ioã. in Aluarum factam, poſteà per triennium pacificè poſſederat, & ſic intrabat d. allegat. Lapi, quæ retroceſsionem fingit. Vnde qua
F ratione, ſi Aluarus verè in d. Ioan. retroceſsiſſet, verus eius ſucceſſor diceretur: ita dici debet per retroceſsionem factam per dictam allegat. Lapi. tandem Rota tenuit Ioan. fingi ſucceſſorem, ad effectum, vt regreſſui locus eſſet.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, impetratur beneficiũ detentũ per aliquem per plures annos, & in impetratiõe habet tẽpus detentionis pro expreſſo cum clauſula, Nõ obſtant. regulis: an per hoc cenſeatur derogatũ iſti reg. de triẽnali.

SOLVTIO. Maxima fuit olim cõtentio in Parco ſuper iſto dubio. Nam M. de Ca. abbreuiator antiquus dicebat illa verba, Quòd tempus detẽtionis haberetur pro expreſſo, non debere intelligi, niſi de ſola detentione triennali: ſecus ſi per triennium quis poſſediſſet: quia cùm talis poſſeſſor per iſtã regulam tueatur, non eſt veriſimile in dubio papam

papam velle alteri tollere exceptionem sibi cõpetentem, A argu.c.ex parte.de offic.deleg. Et ideo volebat, quòd talis bulla narrans vigore illius clausulæ possessionem triennalem, non esset expedienda per abbreuiatores in Parco. Nam papa non dedisset, si expressisset, vel saltem dedisset cũ maiori difficultate: quia per illam clausulam papa non fuit clarè certificatus de regula triennali, nec illa clausula, Nõ obstan. regulis, iuuabat: quia intelligebatur de regulis fauentibus detentioni, quæ est minoris præiudicij, non de possessione triennali. Sed Ioan. Ferrera abbreuiator tenebat contrarium, ex quo tẽpus detẽtionis habebatur pro expresso, quę verba sunt generalia, & cõplectuntur quamlibet detentionẽ, argu. cap. si Romanorum. 19. dist. & quia plures bullæ fuerant sic expeditæ, non erat recedendum B à solitis. Et quia in Parco non excipitur de regul. sicut in iudicio, & ideo non obstat, si non opponatur, iuxta tradita per Felyn. in ca. 1. de re iud. & in cap. pastoralis. de fide instru. Et saltem ipse expediret bullas cũ illa generali clausula, quâ dimitteret disputandam & discutiendam in iudicio. Sed M. Ca. replicabat, quòd non esset bonum dare sic literas in cõfuso: quia ex quo ista regula suspẽdit impetrationes, literæ essent nullæ & frustratoriæ, nisi expressè derogaretur regulæ, & esset dare fomentum litigiis: & cancellaria non solet dare bullas litigatorias, & ideo esset tutũ adponere clausulam restrictiuam, videlicet, citra tamen triennium. Et ista pars, quæ visa fuit sanior, æquior, & verior, prævaluit in Parco prima die Februarij M. CCCCXCI. C

Reperio etiam, ꝙ vir ille magnus, & memorabilis Lautẽtius cardinalis sanctorum quatuor, qui multis annis expeditionum omnium princeps, & ferè omnium regularum cancellariæ auriga fuit, in quibusdam suis notulis, tenuit primam opinionem, vnum subiũgens, quod est magis notabile, videlicet, quòd etiam si in collatione esset narratus triennalis possessor, non sufficeret ad derogationem istius regulæ, nisi esset expressum, quòd ex canonico titulo: quia tunc impedimenti narratio est loco derogationis, quãdo plenè factum narratur. & pro ista opin. faciunt quæ tradit Gundis. Villadiego auditor Rotæ in tract. leg. q. 9. Et quo dicit Felyn. in cap. in nostra. in 36. corr. de rescript. Adde etiam, quòd adeò prædicta sunt vera, ꝙ illa clausula, Non

D obstan.regulis,non sufficit pro derogatione regulæ: quia vt aliâs dixi, requiritur specialis mentio propter rationem Cald.in consil.1.de rescript.& quæ not.in cap.venientes.de præscript.& dixi superiùs in proœmio regularum q.5.& 6.

Quid dicendum? Certè passus iste est difficilis, quia reducitur ad hoc,an clausula ista , quòd detentionis tempus habeatur pro expresso , operetur tantum , ac si specialiter de tempore detentionis fuisset facta mentio ? Nam super hoc fuit vario modo,diuersis temporibus iudicatum, vt dicit Federic. de Senis in consil. 223. Et Fely. plura refert in c. accedentes.in 3.colum.de præscript.

Breuiter,ista videtur hodie æquior,& ex stylo curiæ magis recepta conclusio,quòd per illam clausulã,Pro expres-
E sis haben.vel similes,tolluntur,vel suspenduntur specialia, & indiuidua.Ita tenuit Ant.de But.in consil. 2. cuius opin. hodie sequitur Rota,vt refert d.Guliel.hic, per ea,quæ cumulando scribit Felyn.in cap.nonnulli.in 7.colum.versic. fallit secundò.de rescript.Et ita etiam coram me die 17.Iunij M.D.XXX. in vna causa Tullen. Scolastriæ concluxit Rota. Tamen adhuc ista non tollunt difficultatem: quia esto,quòd per illam clausulam,quòd tempus detentionis habeatur pro expresso,censeatur facta mentio de triennali detentione, per hoc tamen non putarem derogatum huic regulæ,quæ loquitur de triennali possessione,& non de detentione.Nam detentio præsupponit merum factum
F sine titulo,possessio verò triennalis requirit coloratum titulum,vt patet hic,& inferiùs dicetur. Itaque est cõcludendum,attentis præmissis, quòd dicta clausula, quòd tempus detentionis habeatur pro expresso , nõ obstantib.regulis, operatur tantùm circa detentionem etiam triennalem secundum terminos istius regulæ,non autẽ circa possessionem triennalem,de qua loquitur ista regula. Cogita tamen,quia hæc opinio non tranſit sine dubio,per allegata per Felynum in dictis locis.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, an si titulus coloratus triennalis possessoris reducatur ad non titulũ,habeat locũ regula? Exempli gratia , Possessor triennalis prò colore suæ possessionis allegat titulum sibi quæsitũ per renuntiationem alterius.ex aduerso impugnatur dicta renuntiatio,ex eo

eo quia ille qui renuntiauit post sex menses, mortuus fuit A
in possessione, & sic titulus resignationis reductus fuit ad
non titulum per regulam de publicandis resignationibus.
Quæritur nunquid talis possessor iuuetur ista regula?

SOLVTIO. Iste casus accidit tempore Sixti in quadam
causa Vulteran. nõ habeo tamẽ quid fuerit decisum. Ideo
pro vtraque parte faciam aliquas rationes, cætera relin-
quens iudicio petitiorum, vel Rotæ melius sentientium.

Quòd autem non suffragetur possessori regula, facit pri
mò: quia quando titulus redactus est ad non titulum, pro
nihilo reputatur, & ideo talis titulus caducus, ad præscri-
bendum non est vtilis: vt in c. dudum. de deci. & in l. quem-
admodum. C. de agric. & censi. lib. xi. Nam quotiescunque
causa redit ad non causam, perinde est, ac si actus factus
non fuisset. l. si fullo. ff. de cõd. sine causa. not. Alex. in cons. B
106. põderatis verbis. col. penul. in 6. vol. minus ergo suf-
ficiet ad possessionem istius regulæ, quæ habet instar præ
scriptionis, & requirit titulum saltem coloratum. Et iste ti
tulus non solùm non habet colorem, sed neq; saporem, si
probatum fuit renuntiantem in possessione obiisse, & de
regula de publicandis data fuisset. Sed ad hoc posset repli
cari, quòd ad probandum talem titulum esse inualidum, &
redactum ad non titulũ, requiritur discursus probationis,
& telæ iudiciariæ, & ille discursus tollitur per istam reg. ex
eo, quia vt dicetur inferiùs in 58. q. regula ista imponit si-
lentium per illa verba, nequeant molestari, &c. per quę ver
ba non solùm tollitur parti facultas probandi, sed iudici
aufertur iurisdictio. c. cùm plures. de offi. deleg. lib. 6. cum C
similibus. vt inferiùs in dicta quæstione dicam. Præsertim
quando declaratio sequitur ex actibus sequentibus.

Secundò pro dicta opi. facit quia eo ipso, ꝙ triennalis
patitur discuti de iustitia, vel iniustitia tituli sui, sibi preiu-
dicat, quemadmodũ spoliatus patiens discuti ius suum, vt
in c. 1. de resti. spoliã. Sed etiã ad hoc patet solutio: quia eo
ipso, ꝙ exceptũ fuit de regula, excluſa fuit iurisdictio, per
illa verba, non molestetur. Et hoc procedit ab initio: sed si
post factas probationes daretur de regula, & sic eo tẽpo-
re, quo iã preceſsit iurisdictio, fortè cõtrariũ procederet.

Tertiò, pro hac parte facit, quia actor dicitur molestare
reum possessorem per replicationẽ datam contra titulum

D triennalis possessoris, vt tradit Alex. consi. 36. in 1. volum.

Sed etiam ad hoc respondetur, quòd illud dictum procedit, nisi incontinenti adpareat de virtute tituli per replicationem probatam cum productione regulæ de non publicandis. Nam ex quo ista regula fundatur in quadam præsumptione, illa cessat comperta veritate. cap. veritate. 8. dist Præterea, quia iste actor dans de regula de non publicandis, videtur admittendus, ex eo, quia præsumptio est contra possessorem triēnalem de aliqua simonia. Nam ex quo adparet resignantem fuisse mortuum in possessione, per consequens resultat præsumptio, quòd iste possessor triennalis pactus fuerit cum eo de illo dimittendo in possessione, donec viueret, & per consequens ingressus
E suus videtur vitiosus, & exceptus à regula, quæ excludit simoniacum, & talis simonia ex quo solet fieri occultè, sufficit, quòd per præsumptiones probetur. cap. per tuas. de simonia. isto igitur casu debet se magis iustificare possessor, quàm ex sola allegatione istius regulæ, ex quo præsumptio est contra eum.

Tamen istis non obstantib. pro contraria opin. faciunt quæ dicunt Moder. Senen. in lege prima. §. si vir. col. secunda. ff. de acquirend. possess. vbi dicunt, quòd possessio fuit translata virtute causæ validæ, licet illa causa postea efficiatur inualida, non propterea re transfertur possessio, per rationem de qua ibi per eum: multa enim à principio possunt impedire facienda, quæ postquàm sunt facta, retractari non debent, vulg. c. ad Apostolicam. de reg. cum simili.
F

Breuiter non est recedendum à prima opinione, quæ est verior per dicta, & rationes superiùs factas, secundū quas ita iudicauit Rota in vna Romana parochialis sancti Pauli, coram Reuerendis. domino Raynaldo, in qua post triennalem possessionem fuit probatum possessorem non fuisse promotum infra annū ad sacros ordines. per quam quidem probationem titulus coloratus possessoris fuit redactus ad non titulum: ideo concluserunt Domini regulam illi non suffragari, quam sententiam proposito priùs dubio inter Dominos, Reuerendissim. domin. Ioan. Mohedanus die 5. Iulij M. D. XXXVIII. confirmauit. De quo tamen videnda sunt ea quæ scripsi superiùs, quæstio. 10. circa fin.

QVAEST

QVAESTIO DECIMANONA. A

QVAERO, nunquid regula ista quæ annullat impetrationes, intelligatur de impetrationibus factis ante triennalem possessionem, an verò de factis post?

SOLVTIO. Istam quæstionem reperio adnotatam in quodam libro bo. me. Laurentij Cardinalis sanctorum quatuor, & ibi dicitur, ꝙ intelligitur de impetrationibus factis post triennalem possessionem. & in hac opin. fuerunt Ioachin. de Narnia, & Anto. de Capharellis olim excellentissimi aduocati in causa Maclouien. vt patet 2. volu. alleg. non tamen aliquam rationem adducunt.

Sed obstat huic decisioni text. hic in illis verbis, neque ant molestari in beneficiis sic possessis, &c. Et ibi, antiquas lites penitus extinguentes, quæ quidem verba præsupponunt impetrationem ante triennium factam fuisse, quæ B molestiam inducere poterat. Et sic videtur ex illis verbis, quòd impetratio anterior annulletur, & hoc tenet glos. hic col. 7. versi. item inquantum hic irritantur.

Tamē prima opinio mihi magis placet, ex eo, quia in odiosis, quod minimum est, sequimur, vt dicit regula iuris: mitior enim est interpretatio, & magis æqua, quòd regula ista intelligatur de impetrationibus posteà factis, quā de anterioribus, vt innuūt verba regulę ibi, impetrationes de beneficiis sic possessis factas, &c. Et isto modo intelligēdi minùs prēiudicatur tertio. Nam in dubio capiēdus est ille sensus in lege, per quem minùs quid præiudicetur: vulg. l. fi. §. licentia. C. de iure deli. Imò, vt dicit text. in §. in computatione. potiùs permittitur, quòd actus nihil operetur, C quā ꝙ indebitè alicui ius tollatur. Sed si intelligimus regulam de impetrationibus anterioribus, fiet interpretatio iniuriosa, per quā tollitur ius quæsitū & bonū impetranti: igitur non est præsumendū summū Pontificē hoc voluisse. c. pastoralis. de priuileg. Præsertim cùm idem Papa ablationem iuris quæsiti per aliam suam regulam detestetur, propter quod non præsumitur sibi velle contrariari: arg. l. 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publico. cap. super eo. de offic. deleg. & huic intellectui consonat etiam regula de annali, quæ tantùm intelligitur annullare impetrationes sequentes, non autem præcedentes, vt patet ibi in illis verbis, per annum immediatè præcedentem, &c.

D Nec obstant illa verba, Nequeant molestari, quia intelligentur per impetrationes factas post triennium, vt innuunt prædicta verba, impetrationes de beneficiis sic possessis factas. Nam si illæ impetrationes ante triennium obtentæ fuissent, non dixisset, de beneficiis sic possessis. Nec obstant illa alia verba, Antiquas lites, &c. quia intelligitur de litibus inter alios, vt inferiùs dicam in 61. quæst.

Tamen prædictis obstat vnum, q̃ ista regula fuit inducta ad similitudinem vsucapionis, videlicet ne propter ignauiam, aut negligentiam personarum beneficia sub incerto essent, & vt lites de medio tollerentur, vt in l.1.ff. de vsucap. Sed istæ rationes cessant in eo, qui post triẽnalem possessionem impetrauit: quia nulla in eo negligentia de-
E prehenditur, sed bene deprehenditur in eo, qui ante triennium impetrauerat, & neglexit per triennium ius suum discutere: & ideo meritò in pœnam negligentis iura interpretãtur, videri eum illud ius habere pro derelicto, saltem viuente possessore triẽnali, quia lex vigilantib. & non dormientibus imposita est. l. pupillus ff. quæ in fraud. cred. Et non solùm, qui per triennium non experitur de iure suo, sed qui per solum annum negligit ius suum in iudicio deducere, videtur illud refutare, & habere illud pro derelicto vt est text. in §. porrò. quali. olim feud. pot. alien. & in l.2.ff. quis ordo in bono. pos. seru. & in l.1.§. largus. ff. de succes. & in l.4. qui admit. & in c. si Titius. si de feud. fuer. contr. & in l.1. C. de ann. excep. Faciunt ea quæ dicit Ias. in
F l. prætor. §. si aliquando. in 4. col. ff. de oper. no. nunt. cum concor. vt tradit idem Ias. in l. petens. in 4. col. C. de pact. & Felyn. in c. quæ in ecclesiarum. in 32. col. de const. Et tenendo istam opin. quæ propter illam rationem negligentiæ communis videtur, obstant modò verba prædicta istius regulæ ibi, Impetrationes de beneficiis sic possessis factas, irritas & inanes, &c. ecce q̃ text. loquitur de impetrationibus de beneficiis per triennium anteà possessis factis, & ideo propter istam contrarietatem posset teneri tertia opinio, videlicet regulam habere locum tam in impetrationibus ante triennium factis, quàm in faciendis, ex quo indistinctè regula loquitur, & verba illa de impositione perpetui silentij, & de non molestando, hic posita, in vtraque impetratione militant.

QVAERI

QVAESTIO VIGESIMA. A

QVAERO, an triennium istius regulæ debeat esse continuum, an verò sufficiat interpollatum?

SOLVTIO. Glossator hîc in 2.col.tenet,quòd debet esse continuum:tamen ratio ipsius non concludit,nisi ad illud,ꝙ triennium debeat esse completum,quia ponderat dictionem,per triennium,hîc positam,quæ perfectionem signat.l.vrbana.§.pernoctare.ff.de verb.sig. nec Bal. quem allegat,aliquid probat,quia dicit ibi,ꝙ probatis extremis probantur media, & sic ꝙ tempus est continuum. quod non facit ad propositum: aliud enim est quærere,an triennium debeat esse continuum: aliud verò an debeat esse completum,& totaliter finitum, adeò ꝙ non sufficiat tertium annũ inchoasse, vel pro maiori parte possedisse. B Nam ad istud secundum quæsitum tendit dictum Gloss.& bene dicit, & vltra ipsum est text. ferè in terminis in cle.1. quam ibi not.ad hoc And.Sicu.de seq.pos.& fruct.& bene facit text.in c.ad nostram.de reg.Nam sicut in temporalibus actionibus oportet vltimũ diem esse completum, vt in l.in omnibus.ff.de act.& obl.ita in exceptionibus, quæ se habent instar actionũ, debet idem requiri.l. prima & 2. ff.de exceptio.tenet Archi. in c.si annum. & dixi de iud.li. 6.Et Doct.tradunt in c.cùm in cunctis.de elect.& est glo. fere in terminis in verbo,triẽnio.dicta clem.1. de sequest. possess. & fruct.& ibi notat Ioannes And.& alij.

Sed quo ad primã quæst.de qua hîc quærimus,ad quam impertinenter Glossator respondit, videlicet, nũquid triC ennium istius regulæ debeat esse continuum,idem concludendum erit,videlicet,triennium huius regulæ cõtinuum, & non interpollatũ esse debere. Pro qua opinio.allegatur dictũ Bal.in c.cùm viginti.de offic.deleg.vbi voluit, quòd vbicunque lex requirit certum tempus,illud debet esse cõtinuũ,videlicet de momento ad momẽtũ,præsertim in odiosis,vt hîc:licet in fauorabilibus potest esse aliter,vt per glo.in l.3.§.minorem.ff.de minor.& latè Imo. in clemen. fin.de ætat.& qualit.& istam opin.in terminis istius regulæ sequuntur Moder.in tract.beneficij.in iij.parte.q.21.Et ista opin.iudicio meo non habet difficultatem per verba istius regulæ ibi, Per trienniũ possederint,&c.de quorum proprio significatũ est importare tempus continuũ,& nõ

D interpollatum, vt tenet Io. Andr. in addit. ad Specul. titulo de locat. §. nunc aliqua. versic. 27. Et Salic. in l. 2. C. de iur. emphy. col. 1. vbi dicunt, quòd trienniũ, de quo in d. l. 2. ex quo designatur per dictionẽ Per, debet esse cõtinuum. al. leg. text, in c. cupiẽtes. §. cæterũ. de elect. libr. 6. Et eos sequitur Socin. in cõs. 118. incip. circa præsentẽ. col. fin. lib. 4. & idem Socin. in cõs. 42. col. 1. lib. 1. de quo dixi latè in regula de annali. & in §. rursus. nu. 32. instit. de action. post Abb. in cap. ad apostolicã. in penult. col. de regul. & in c. fin. de electio. cum aliis cõcordã. vt scripsi superiùs quæst. 16. & quia hoc clarum est, non insisto.

Et ex istis possunt decidi plures quæstiones ad ꝓpositũ occurrentes, an videlicet si tempore vnius Pontificis pos-
E sedit quis per biennium, & tempore alterius per annũ, an triennium possedisse dicatur ad effectum istius regulæ? & nunquid prædecessoris tempora coniungãtur cum tẽpore successoris, vt possit dici triẽnalis? Nam dicebatur olim tempore Eugenij in vna Maclouien. ecclesiæ sancti Iuniani, quòd nõ, quia in beneficialibus, in quibusnõ datur successio, non coniungũtur tempora, & ideo quilibet debet possidere per se integrum triennium, si vult vti beneficio istius regulæ, de quibus latè dixi superiùs in regula de annali. Et per ista fuit etiam die 4. Februarij. M. D. XXXVIII. decisa in Rota vna quæstio, corã R. domino Ravnaldo Petrutio in vna causa Roma. parochialis sancti Pauli, in qua agebatur cõtra possessorem, ad priuationem beneficij, ob
C non promotionem: ille excipiebat de possessione triennali. Fuit exploratum, quòd possessio triennalis non fuit cõtinua post non promotionem, sed interpollata. Nam possederat per annum, ante incursam pœnam non promotionis, & per duos alios annos post lapsum anni, infra quem tenebatur promoueri. Tandem fuit concluſum illud triẽnium interpollatum, non iuuare possessorem. Vide circa hoc, quæ dixi in regula de annali, in duabus quæstiõibus, & infrà quæst. 46.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, an ꝓrogatio regulæ de triẽnali, facta per vnum ex litigantibus cõtra possessorem triennalẽ. prosit venientibus pro interesse suo infra tempus prorogatum, tamen post triennalem possessionem?

SOLVTIO.

SOLVTIO. In vna Toletana Abbatiæ, coram Reuerē. A Domino Ioan. Paulo, de mense Iunio M. D. XXXVII. fuit hoc dubium propositū in Rota. In quo Dominorum vota fuerunt varia. Nam quidam dicebant, prorogationem regulæ factam per vnum prodesse veniētibus, pro interesse, moti ex doctrina Baldi in c. de causis. de offi. deleg. quem ibi sequitur Fel. in quarta col. & ex his, quæ Doct. post Inn. dicūt in c. cùm super. de re iudic. & Moder. post Bart. in l. si perlusorio. §. 1. & in l. à sententia. ff. de appel. vbi concludunt, ferè in simili casu, tertium veniētem pro suo interesse, vti posse appellatione per alium interposita, nec illum posse illi appellationi renuntiare, si tertius incœpit illa vti: per ea quæ dicit Innocen. & Abb. in c. ex conquestione. de restitu. spol. Fely. in cap. si diligenti. in 8. col. de fo. compe. B Nam quando actus, qui debet fieri infra certum tempus, valet in persona eius, qui agit nomine proprio, tunc alius potest ratificare extra tempus, nec habet locum l. bonorū. ff. rem rat. hab. Ita dicit Bar. in l. 1. per illum textum. C. qui admit. Nam clarū est, quòd quādo causa est semel cœpta, omnes quorum interest, ea durante, possunt venire ad causam, & admittuntur in eo statu, in quo eam inueniunt, vt latè prosequitur Oldr. in consi. 255. incip. contra promissionem. cum concor. de quibus ibi per eum. Sic in proposito videtur hic dicendum, quia ex quo episcopus Solis prorogās istā regulā, mouit litem contra possessorē triennalē, post triēnium, licet infra tempus prorogatum, pendente il la lite, poterit tertius venire ad eam, tāquam quòd possessorīā nō sit pacificus, nec repellitur exceptione istius regulæ, quia res effecta semel, quo ad vnum, alienabilis per litem motā, censetur esse alienabilis quo ad alios. l. sicut. §. sed si permiserit. & ibi Bart. ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol. C

Litis tamen non obstantibus, maior pars Dominorū inclinauit in contrariam sententiā, videlicet illum tertium, pro suo interesse veniētē, excludi exceptione regulæ, nec illi prodesse prorogationem ab episcopo prædicto factā. Et inter plures rationes, quæ tunc adducebantur, ista fuit efficacior: quia Petrus Coque, qui erat ille tertius, pro suo interesse veniēs, licet comparuerit infra tempus prorogatum per episcopū, & post litem motam ab eodem episcopo: tamen cōparuit eo tempore, quo iam Pet. de la Pegna

D erat triennalis possessor pacificus, quo ad idsum Petrum Coque, licet illa triennalis possessio non præiudicabat episcopo, propter suam prorogationem regulæ factam ad annum. Et ideo licet episcopus posset agere contra possessorem triennalem infra tempus prorogatum, nō tamen hoc priuilegium personale, concessum ratione personæ, poterat communicari Petro Coque, post triēnium venienti ad causam, iuxta eā quæ habentur in cap. priuilegium. de reg. iur. lib. 6. & in l. in omnibus ff. eodem titulo. & dixi late in simili quæst. suprà quæst. 14. Sicut etiā videmus, quòd protestatio facta per vnum, non prodest alteri tertio, in alE terius præiudicium, vt not. d. Anto in cap. præterea. de appellat. præsertim, quando ille tertius est in negligētia. Sed si in casu nostro, prorogatio, quæ habet vim cuiusdā protestationis, tertio prodesset, inferretur præiudicium magnum possessori triēnali, qui priuaretur cōmodo suæ possessionis, & exceptione istius regulæ. Igitur hoc fieri non debet: quia regula ista est inducta in odium negligentium, non prosequentium ius suum, & in fauorem possessoris. Odia igitur debēt restringi, & fauores ampliari, vulg. cap. odia. Aliās sequeretur absurdum, quòd negligens consequeretur præmium, vnde meritò pœnam sperare & incuF rere deberet, cōtra l. quòd Seruius. ff. quod vi aut clām. & in cap. eum qui. de præbend. lib. 6. Non enim debent iniuriæ nasci, vnde iura nascuntur. cap. qualiter. de accus. Non negligentes ex sua negligentia pœnam non præmium mererentur. l. pupillus. ff. de his, quæ in fraud. cred. Hinc est, quòd licet terminus prorogatus, cēseatur idem terminus cum primo, vulg. l. sed si manente. de precar. illud non habet locum in materia odiosa, vt dicit Bald. in l. si à te. C. de pact. inter empt. & vend. sequitur Fely. in cap. de causis. in 2. colum. de offic. deleg.

Nec obstant dicta Innocen. in dicto cap. cùm super. & Bar. in d. l. si perlusorio. cū aliis superiùs allegatis: quia omnia procedūt, quando tertius vult vti appellatione infra tēpus, infra quod ipse potuisset appellare. Secus enim, si vellet adhærere appellationi post lapsum tēpus ad appellandum: quia tunc non licet, vt in casu nostro, in quo tertius pro interesse venit ad causam post completam & finitam triennalem possessionem pacificam: & licet veniat infra tempus

tempus prorogatũ per episcopum, illa prorogatio sibi ne- A
gligenti nõn prodest, in præiudicium triennalis possesso-
ris: proderit tamen episcopo eam facienti, & ita pro ista
declaratione & resolutione ad dicta Innocen. & Bart. est
glos. notabilis in cap. vt circa. in versic. adhærẽtes. de elect.
lib. 6. quam sequuntur communiter Docto. post Bald. in
authen. hodie. in fin. C. de appel. declarando tamen, vt per
Felv. in c. veniens. el 2. in 3. colum. versic. secunda cõclusio.
de test. & in d. c. cùm super. in 3. colum. & per Areti. in cap.
olim. in quarto notabili. de accus. cum aliis cõcor. de qui-
bus per Socinum, in consilio 45. columna 3. cum sequent.
Et ita doctrinã Bar. in d. l. si perlusorio. declarãt Abb. Imo.
& Philip. Franc. in cap. penult. de appell. Salyc. in l. vnica.
C. si vnus ex plur. post Bart. in l. si qui. §. fi. ff. de appel. Ang. B
in l. si separatim. §. quotiens. colum. 4. ff. de appel. Hoc ta-
men fallit, & limitatur non procedere in casu decisionis
Rotæ 65. in nouis.

Vlterius pro ista opin. facit, quia eo ipso, q; iste Petrus
Coque tertius tam tardè post finitum triennium venit ad
causam, præsumptio est contra ipsum, quòd sciuerit litem
ab aliis agitari super beneficio, & negligenter omisit veni-
re: quia hoc operatur triennalis possessio pacifica, quòd
transfert præsumptionem negligentiæ in alium. Si igitur
tãto tẽpore tacuit, & non est prosecutus ius suum, videtur
illud habere pro derelicto, & nocet sibi quo ad possessio-
nem, vt dicit Egid. decis. 712. no. Felyn. in cap. penult. in vl-
timis verbis. de re iudic. Et tenendo istam opin. non ob- C
stat dictum Bald. in d. cap. de causis. de offic. deleg. & Fely.
ibi in 4. col. dum dicunt sufficere consensum aliorum liti-
gantium, quando fit prorogatio de tempore ad tempus, li
cet tertius, de cuius interesse agitur, non consentiat: quia
respondetur illud dictum nihil ad propositum facere, quia
ibi quo ad prorogantes valet prorogatio, nec consensus
tertij prætẽdẽtis interesse, quo ad illos requiritur necessa-
riò tamen fuisset, si prorogatio illa deberet sibi nocere, vel
prodesse, prout in correis, de quibus inferiùs dicetur. Sed
in casu nostro alia ratio concurrit, videlicet triennium ex-
clusiuum actionis istius tertij, post quod quidem trien-
nium nemo auditur, nisi ille, qui infra triennium proroga-
uit, & in illa prorogatione triennij bene quadrat dictum

D Bald. quòd consensus tertij nõ requiritur, cùm sit actus diuiduus, quẽ quilibet pro se facere potest in tẽpore, & qui illum non facit, sibi nocet propter sui negligentiam.

Postremò, pro ista decisione adduco vnum satis solidũ & firmum fundamẽtum. Nam clarum est in iure, quòd interruptio ciuilis, quæ fit ad interrumpendum tẽpora præscriptionis, ne currant facta per vnum solum, prodest illi interrumpenti, & nõ alteri, quasi restringatur actus ad certam personam actum exercentem, vt est text. in l. intra quatuor. ff. de diuersis & tẽpo. præscrip. Notant omnes Doct. post glo. ibi in l. cùm notissimi. C. de præscript. 30. an. & tradunt etiam Doct. in l. more. C. de rei vendic. & in cap. placuit. §. potest. 16. quæst. 3. Bart. & alij in l. naturaliter. ff. de
E vsucap. & Bald. in l. 2. C. de seruit. & d. Ant. Abb. & Moder. in c. illud. de præscript. cum pluribus concord. vt scribunt Modern. in tract. præscript. in quarta parte 6. partis principalis. quæst. 3. Sed in casu nostro prorogans tempus triennij ne currat, dicitur interrũpere præscriptionem regulæ. ergo tantùm sibi debet prorogatio prodesse, & non alteri, cùm sit actus personalis.

Cõfirmatur vlterius ista opin. quia præscriptio huiusmodi triennalis, licet aliquo respectu dicatur fauorabilis possessori, est tamen principaliter inducta in odium negligentium. Ideo interruptio facta per vnum, vel prorogatio nõ prodest aliis negligentibus, nisi fiat ab vno ex correis tẽdendi, tunc enim prodest alteri, vt in l. fi. vbi glos. Bald. &
F Angel. C. de duob. reis. cũ similibus. de quibus per dictos Moder. in d. tracta. præscript. quæst. 4. fol. 73 Nec potest hoc casu iste negligẽs excipere de lite per episcopũ prorogantem infra tempus prorogatum mota, quasi quòd ia fuerit beneficium effectum litigiosum, & non pacificum: quia respondetur, q; hæc exceptio non fundat intentionẽ opponẽtis, iuxta l. fi. C. de rei vendic. nec illa interruptio, quæ est ciuilis iuuat alium, quàm interrumpentem, cùm sit personalis, vt est communis opin. quam tenent Docto. prædicti, quam dicit etiam communẽ Abb. in d. cap. illud, col. fi. versic. quæro an interruptio. Et ideo possessor triennalis, quo ad istum, liberas ædes habet. l. loci corpus. §. competit. ff. quemadmodum ser. amit. nec litigium isto casu afficit beneficium. l. 1. & ibi glo. & Bart. ff. de litig. vbi patet

tet,quòd vitium litigiosi est personale,non reale.Et sic iu- A
uat ipsum episcopum litem inducentem tempore apto, nō
alium,vt not.in l.vitia.C.de acquir.poss.& in l.1.vbi Barto.
de præscript.long.temp.Ange.in authen.de litig.§.1. coll.
8.per Bald.in l.fi.C.eod.tit.Et licet Abb.in d.c.illud. dicat,
quòd de iure canonico per contestationem litis efficiatur
quis malæ fidei possessor,& quòd durat hoc vitium perem
pta instantia, & sic interrumpitur præscriptio quo ad o-
mnes, quod in casu nostro videbatur dicēdum.Illud tamē
dictū Abb.resoluitur multipliciter.Primò,quia in præscri-
ptione istius regulæ non requiritur bona fides, secundùm
Rotam, vt inferiùs dicam in alia q. Et licet requiratur, ta-
men per litis contestationem non inducitur vera mala fi-
des,sed præsumpta tantùm, vel ficta: vt not.in l.nemo. C. B
de acquiren.poss.Nam possidens rem,& credens eam fir-
miter esse suam,non mouetur firmiter ad credendum con
trarium ex hoc quòd alius facit sibi quæstionem: aliàs de
facili daretur materia impediendi perpetuò cursum præ-
scriptionis litem cōtestādo, vt superiùs dixi.Et ideo opin.
primā tenuit Petr.de Ancha.in c.1.de præscript.in 6.dicēs,
quòd non solùm de iure ciuili,sed etiam canonico,ille qui
habet malam fidem quo ad vnum,& bonam fidem quo ad
alium,potest præscribere contra illum, cōtra quem habet
bonam fidem.allegat l.qui balneum.ff.qui pot.in pig.hab.
Facit l.aut qui aliter. §. si quis. & ibi Bart. ff. quod vi, aut
clàm.& tenendo, quòd hìc non requiratur bona fides, C
res de plano procedit. Et ista sufficiant pro resolutione
istius q.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, vlteriùs,iuxta prædicta,vtrum interruptio pacificè triennalis possessionis facta ad citationem vnius,prosit aliis?

SOLVTIO. Pro veritate istius q. quam nullus hactenus aperuit,nec declarauit, in primis præmittere oportet, q̄ possessio ista triennalis,inducta per istam regulam, æqui-pollet præscriptioni:quia sicut per præscriptionem non ac quiritur præscribenti dominiū,sed ius excipiēdi, vt tradūt gl.& communiter Docto.in l.in traditionib.C.de pact.ita & per dispositionem istius regulæ,non acquiritur possesso ri titulus,sed duntaxat exceptio,vt not. Felyn.in cap.sicut.

D de re iud. col.16.& in cap.licet.de simo. Item sicut præscriptio inducta est regulariter in fauorē possessorum,& odiū negligētium:ita & regula ista eundem effectum producit. Quibus præsuppositis,pro resolutione quæst.videtur primò dicēdum, interruptionem triennalis possessionis factam per vnum,non prodesse omnibus aliis, per ea quæ Bar.& omnes tradunt in l.naturaliter.ff.de vsucap.& Abb. in cap.illud.de prescript.cū aliis concor.de quibus in proxima quæst.dixi. Et hoc videtur tenere Bart. in l.fiscus.ff. de iur.fisc.vbi voluit,quòd effectus litis cōtestatæ tāquam actus ciuilis,non porrigitur de lite ad litem.Et ita in termi
E nis istius regulæ concludit Glossator concilij Basil. positi in pragmatica Frāciæ,tit.de pacifi.possess.in glo.super verbo,terminorum.versi.quæritur,an motio litis.Sed istis nō obstantibus,contrarium tenuit semper Rota. Nam si vnus tertius citat possessorem intra triennium, adeò beneficiū efficitur litigiosum, quòd licet postea efficiatur triēnalis, non potest talis possessio iuuari exceptione istius regulæ aduersus quoscunq;. Quia ex quo semel per vnum interrupta fuit possessio pacifica, illa interruptiō, & lis incœpta semper durat,quo ad omnes : donec vitium illud litigiosi per sententiam purgatum fuerit,iuxta decis.10.in titulo,vt lite pendente.in no. Itaq; inualuit iam ista opinio in Rota, quòd beneficiū semel litigiosum cū vno, efficitur litigiosum,seu veriùs,non pacificium, quo ad omnes alios. Punctus est modò videre, in quo fundatur ista opinio Rotæ:
F quia videmus in contrarium esse communem regulam superiùs traditam,videlicet, quòd interruptio facta per vnū, non transit ad alios.l.intra quatuor.ff. de diuers. & temp. præscript.Bart.in l.fiscus.ff de iure fisc. cum aliis allegatis superiùs.& hoc videtur sentire decis.3.vt lite pend.in no.

Et ideo pro declaratione & corroboratione istius opin. & styli Rotæ,est ante omnia præmittendum, q; duplex est species interruptionis:vna est naturalis,& alia ciuilis,vt declarat notabiliter Abb.in c.illud.in 2.col.de præscrip. post Bar.& alios in l.naturaliter.ff.de vsucap. naturalis interruptio est illa.quæ causatur ex defectu,seu nullitate alicuius, ex substantialibus requisitis ad præscriptionē. Exēpli gratia:ad præscriptionē iuris cōmunis, regulariter requiritur titulus,& bona fides,vt habetur in c.possessor. de reg.iur.

lib.

lib.6.& in cap.fin.de præscript. cum vulg. Si per aliquem A
deregeretur præscribentē non habere bonā fidē, vel non
habere titulū, talis præscriptio diceretur interrupta inter-
ruptione naturali, adeò ꝙ talis effectus interruption s, in-
troductus per vnum, durat posteà quo ad omnes alios, do
nec superueniat bona fides, & incipiat possessor de nouo
præscribere. ita no. Bar. & omnes in d.l. naturaliter. & Abb.
in d.c.illud. in 2.col. Alia est interruptio ciuilis, quæ causa-
tur, non ex defectu aliquorū substantialiū præscriptionis,
sed extrinsecus, puta per citationē, vel litis contestationē.
Et talis interruptio, causata per vnū, nō operatur, nisi quo
ad interrūpentē tantùm, & nō quo ad alios, vt dicūt iura &
Doct. superiùs allegati. Istis præsuppositis, venio ad reso-
lutionē q. & dico sic, ꝙ sicut in præscriptione iuris cōmu- B
nis, pro substantia & necessariis requisitis præscriptionis
requiritur regulariter titulus & bona fides; ita in ista reg.
pro substantiali forma istius possessionis triennalis intro-
ducta est, & requiritur pacifica possessio, quæ magis atten
ditur in ista regula, quàm bona fides, vt dicā inferiùs q. 42.
Imò loco bonæ fidei requisitę in aliis præscriptionibus de
iure cōmuni, regula ista expressè exigit pacificā possessio
nē, vt patet in text. Et in hoc differt præscriptio istius regu
læ, à præscriptione iuris communis: quia illa nō ita requi-
rit pro forma substantiali pacificam possessionem, quo ad
interruptionē perpetuā, sicut regula ista. Hoc adparet eui-
denter ex iis, quæ not. Abb. & Moder. in d.ca.illud. vbi vo-
lunt, ꝙ de iure cōmuni, per solam litis contestationē, non C
impeditur cursus præscriptionis, ex eō, quia per illam, licet
quis molestetur in possessiōe, nō tamē inducitur vera ma-
la fides, sed præsumpta, seu ficta, iuxta l. nemo. C. de acqui.
pos. quæ nō sufficit ad interrūpendū præscriptionē. Nam
possidēs rē, & credēs firmiter eā esse suā, nō mouetur fir-
miter ad credendū cōtrariū, ex eo ꝙ alius sibi intulit quę-
stionē, aliàs de facili daretur materia interrūpendi perpe-
tuò cursum præscriptionis: sufficeret enim, ꝙ quis litē nō
contestatur, absque eo ꝙ fidem faceret de aliquo iure suo,
quod esset absurdū, ita dicit Abb. in d.c.illud. & ibi sequi-
tur Fely. & ante ipsum Paul. de Cast. in l.1.C. de fruct. & lit.
expē. & ante oēs Bar. in l.illud. ff de pet. hære. & reassumūt
Mod. in tract. præscrip. in quarta parte 6. partis princi. q.x.

DEx quibus adparet, quòd in præſcriptione de iure cõmuni, non conſideratur ad interrumpendã præſcriptionẽ, quòd ſolùm quis moleſtetur per citat. vel litis conteſtationẽ: ſed requiritur, quòd neceſſariò cõcludatur mala fides, per ſententiam, vel aliter per probationes: quia tali caſu impeditur bona fides, quæ eſt vnũ ex ſubſtantialibus requiſitis ad præſcriptionem, ſed in regula iſta eſt cõtrarium: quia in ea requiritur pacifica poſſeſsio, pro forma & requiſito ſubſtãtiali: adeò, ꝙ ſi illa interrumperetur, etiam ſola citatione executa, regula iſta nihil proficeret. Nam regula iſta, vt dixi, non requirit bonam fidem, ſecundũ interruptionẽ Rotæ, vt infrà dicam in dicta quæſtione: ſed requirit pacificã poſſeſsionem pro forma ſubſtantiali. Quo ſtante, vbi ali-

EQuis citat pacificũ poſſeſſorem, clarum eſt, quòd ex quo per illam citationem deſinit eſſe pacificus, vt notat Paul. Card. & Imol. in clement. gratiæ. de reſcript. Et per conſequens, per illam citationem extinguitur vnum ex ſubſtantialib. requiſitis in iſta regula, videlicet pacifica poſſeſsio, talis interruptio erit naturalis, ſecundùm præſuppoſita ſuperiùs. Quo caſu interruptio naturaliter facta per vnum, durat quo ad omnes, quandiu durat effectus ex illa interruptione cauſatus, ſecũdùm cõmunes doctrinas ſuperiùs allegatas. Itaq; talis poſſeſſor nõ poterit, durante tali lite, ſiue interruptione, vti exceptione iſtius regulæ contra aliquem. Et intelligendo iſto modo regulam, ſtylus Rotæ de plano procedit, & dicta deciſ. 10. vt lit. penden. rectè poteFrit defendi ab his, quæ dixit Nicol. Milis auditor in verbo, lite pend. & Gloſſ. in regu. 27. de ſubrogandis. Ex quibus etiã liquidò adparet, ea quæ ſuperiùs adducta fuerũt pro cõtrariapte, nõ obſtare, cũ loquãtur in interruptióe ciuili.

Et ex iſtis poteſt inferri, ad quæſtionem quam in prædicta audientia propoſuit R. D. Ioã. Paulus in Rota, in vna Toletana Abbatiæ S. Vincẽtij: de qua etiã ſuperiùs quæſt. præcedenti memini, in alio tamen propoſito. Quæſtio igitur talis fuit. Epiſcopus Balneoregien. habebat prorogationẽ iſtius regulæ ad annũ: quidã etiã Franciſcus Sapata habebat etiam aliam prorogationem ad alium annum. Accidit, quòd dictus epiſcopus poſt triennalem poſſeſsionẽ completam, infra tempus tamen ſuæ prorogationis regulæ, datum ſibi, & dicto Franciſco Sapata, citauit Petrum de

la Penya possessorem triennalem. Deinde labuntur tempo A
ra prorogationis, & Franciscus Sapata agit contra dictum
Petrũ possessorẽ. Ille excipit de ista regula. Replicat Fran-
ciscus, regulæ nõ esse locum, ex eo, quia non est pacificus
possessor, propter citationẽ factam per Episcopũ Balneo-
regien. Petrus possessor triplicat, & dicit citationẽ episco-
pi nõ iuuare, duplici ratione: quia tẽpore citationis iã ipse
Petrus fuerat triẽnalis possessor pacificus. Et licet per pro
rogationẽ episcopi, tempus illud triennij prorogatũ fue-
rit, & infra tẽpus prorogationis fuerit citatus, illa citatio
seu interruptio possessionis facta per episcopũ, debet tan
tùm episcopo prodesse, non autem Francisco negligenti,
& tardè venienti. Nam licet facta fuerit citatio per episco-
pum, infra tẽpus prorogationis regulæ, cõcessum d. Frãci- B
sco: ex quo tamẽ Franciscus nihil egit infra tẽpus suũ pro-
rogatum, neq; ratam, aut gratam habuit litem motam per
episcopum, qui infra tẽpus adhærere poterat: meritò nũc
debet, tanquã negligens, exceptione regulæ repelli, post-
quam nihil agendo permisit labi tempus prorogationis.

Quæritur modò, nunquid ista regula obstet dicto Fran
cisco, adeò quòd iuuari nõ possit ex citatione, siue inter-
ruptione facta per d. Episcopum? Quòd habeat locum re-
gula in fauorẽ dicti Petri possessoris, cõtra Franciscũ Sapa
ta, faciunt duo motiua efficacia. Primum, est ex doctrina
Bar. in l. si perlusorio. ff. de appel. post glo. in c. circa. in ver.
adhærentes. de elect. lib. 6. dum voluit tertium venientem
pro interesse, posse vti appellatione ab alio interposita, si C
ea vtatur intra tẽpus, infra quod posset appellare, si senten
tia fuisset lata cõtra eum. sequitur Floria. in l. 1 ff. de appel.
& alij, vt dixi in proxima præceden. quæstione. Sed dictus
Franciscus Sapata, infra tempus suæ prorogationis nõ est
usus, nec ratam habuit litem motam per episcopum. Igitur
diligentia illius, sibi non debet prodesse.

Secundò, quia quando interruptio facta fuit vigore pri
uilegij prorogationis, & sic iure speciali, tali casu illa inter
ruptio solùm prodest interrumpẽti, & non alteri, etiam ha
benti causam annexam cum appellante, etiam in casu, vbi
aliàs de iure communi solet prodesse, vt est doctrina Bart.
in l. si cui expressum. in 3. col. ff. de appellat. & facit ad hoc
not. dictum Bald. in l. petendæ. col. fi. C. de temp. in integ.

D restit. sequitur Fely. in c. si diligẽti. in 8. colum. versic. secundum corollarium. de for. compe. est gloss. notabilis in cap. penult ff. de appellat. quam ibi Abb. & Imol. & omnes Moderni sequuntur: quæ voluit, quòd in terminis illius text. ideo appellatio vnius, ex duobus correis, vna sentẽtia condẽnatis, prodest alteri: quia appellatio fuit facta iure communi. Secus, si speciali, quia tali casu diligentia vnius non prodest alteri. facit pro hac parte. l. Lucius ff. de seruit. ruit. prædio. & quod not. Ioan. Fab. in §. quodcũque. instit. de iure nat. Et ista interpretatio mitior admittenda est in fauorem possessoris, cuius beneficio regula ista introducta fuit, & etiam, vt litium sit finis, ad quarum extinctionem regula ista emanauit, vt patet in fine. Et talis interpretatio,
E per quam lites tollantur, conuenit reipub. vt in l. si quis ingenuum. §. fin. ff. de cap. notat Bart. in l. ambitiosa. in 4. & 5. col. ff. de decre. ab ord. fac. & Fely. in rubr. de treu. & pa. in 3. col. cum concord. vt dixi in regula de annali. q. 2. Vnde quatenus prorogatio regulę tenderet in eius fauorem, extendenda esset: sed quatenus tendit in odium, debet restringi. Vnde meritò voluit Bal. in l. si à te. C. de pact. inter emp. & ven. quòd prorogatio termini in odiosis non reputatur eadem cum termino: secus in fauorabilibus, in quibus procedit l. sed si manente. ff. de precar.

Suadetur ista opinio ex alio motiuo, quia clarũ est quòd ex quo Petrus de la Penya compleuit triennium pacifice, episcopus per suã prorogationẽ potiùs videtur obtinuisse
F licentiam agendi, quam licentiam excludebat regula, os vnicuique claudens, quàm ꝙ papa visus fuerit triennio regulæ ad quadriennium prorogare. Patet, quia prorogationes episcopi, & dicti Francisci, licet fuerint infra triennium concessæ: non tamen papa voluit tempus prorogatum currere, nisi à fine triennij: quo casu nõ dicitur propriè prorogatio, sed quædã noua concessio, seu dilatio, vt dicit Bal. Fely. & alij Modern. in cap. de causis. de offi. deleg. Et per istam talem cõcessionem, nihil aliud inducitur, nisi ꝙ aperitur os episcopo, quod per regulam clausum erat. Vnde si egit, sibi debet prodesse, cùm sit priuilegiũ personale, non autẽ d. Francisco, qui non vtẽdo per annum, facultate sibi cõcessa, visus fuit renũtiare suo rescripto, iuxta ca. pleruſq; de rescript. Nec citatio episcopi potest illi prodesse: qa illa

non

non interrũpit triennalem possessionem, quę iam pacificè A
præcessit, sed dat nouam facultatẽ agendi. Cõfirmatur ex
iis, quæ dicit Alcx. in auth. iubemus. in princ. C. de iudi. vbi
ex illo tex. no. ꝙ licet dilatio data vni, posset alteri prodes
se, illud est verũ, nisi alter noluerit vti dilatione, renuntian
do probation. & allegationibus suis, quod factum videtur
hic per d. Franc. Sapata, qui infra tempus prorogatũ nihil
agendo tacitè visus fuit renuntiare defensionibus suis. Te
nendo tamen cõtrariam partem, videlicet, ꝙ reg. ista non
obstet d. Francis. ad prædicta motiua responderi potest.
Primò, quia licet verum sit, ꝙ interruptio, siue appellatio
facta per vnum ex correis, iure speciali non potest aliis in
casibus, in quibus de iure cõmuni aliàs prodesset: hoc ta-
men non habet locũ, quãdo illis, quibus prodesse posset, B
etiam iuuari possunt iure speciali. Ita notabiliter limitat, &
declarat Bal. in l. vnica. in 2. col. C. si vnus ex plurib. appel.
Et licet contrarium teneat ibi Saly. nihil allegans, tamen
opi. Bal. sequitur Benedic. de Perusio in d. c. pen. de appel.
& ibi hoc tenet idẽ Bal. Pro qua opi. facit optimè text. al-
legat. per Bal. in l. præses. ff. de min. Et ista est cõmunis opi.
vt probat Ang. Aret. in l. si qui expressim. §. quotiens. in 4.
col. ff. de appel. Cùm igitur in casu pręsentis q. dictus Frã-
cisc. Sapata habeat etiam specialẽ prorogationẽ istius re-
gulæ, sicut d. episcopus: ideo intetruptio facta per episco-
pum vigore suæ prorogationis specialis, proderit d. Frãc.
habenti etiã prorogationem. Et pro ista opin. faciunt ea,
quæ tradit Petr. de Ancha. in clem. si appellationem. in fin. C
de appell. vbi dicit in simili, quòd si appellãs non est pro-
secutus appellationem suam infra biẽnium, ita quòd pro-
pter eius negligentiam deserta fuit appellatio per lapsum
fatalium, si appellatus, qui post dictũ tempus fuit legitimè
impeditus, potest agere, procedat ad vlteriora coram iudi
ce appellationis: tali casu appellans, qui iam fuit exclusus
per lapsum fatalium, poterit admitti ad contradicendum,
excipiendũ, & prosequendum ius suum, ex persona appel-
lati, allegat tex. in l. petendæ. C. de temp. in integ. rest. Vbi
exclusus à termino, admittitur beneficio aduersarij: quod
facere ex sua persona non posset, ad idem alleg. dictum In
noc. in cap. 1. de confirmatione vtili vel inutili. inducendo,
vt ibi per eũ. Et de plano procedunt, quando dictus Fran-

Discus sciuit interruptionem factam per episcopum infra tempus suæ prorogationis: quia tali casu sibi prodest, etiam si nihil ageret infra tempus suum prorogatum: quia visus est confidere de diligentia, & remedio iuris procurato per episcopum. Secus verò, si sciret diligentiam episcopi, post tempus elapsum suæ prorogationis: quia tali casu non prodesset sibi talis interruptio, per ea quę dicit Bart. in l. si cui expressum. in 3. col ff. de appell. sequuntur communiter Doct. in d. c. penul. de appel. & ibi latiùs per Ang. de Castr. & in dubio ignorantia præsumitur, nisi probetur scientia, vulg. l. verius. ff. de probat. qualiter autem probetur ignorantia, in alia quæstione dicetur.

Et pro ista parte facit, quia negari non potest, ꝙ prorogationes cõcessæ dicto episcopo, & Francis. id faciebant, ꝙ perinde illis suffragabantur, ac si infra triennium adhuc fuissent. Vnde trienniũ reg. virtute prorogationis, quo ad istos, effectũ est quadrienniũ. Et ideo, qua ratione citatio facta intra triẽniũ inducit interruptionẽ possessionis, quo ad omnes: pari modo citatio facta in tẽpore prorogato, inducit interruptionẽ, quo ad omnes habentes prorogationem, cùm in effectu illud quadriennium reputetur trienniũ, ex quo talis prorogatio fuit facta durãte triennio.

Nec obstat, ꝙ in odiosis terminus prorogatus non est idẽ cum primo, iuxta dictũ Bal. in d. l. si à te. Quia hoc est verum, quando prorogatio fit à partibus: secus, si à principe, qui posset in totũ regulæ derogare: quo casu terminus prorogatus non dicitur nouus, per ea quæ dicit Are. in l. si filius à patre. §. 1. in 3. notabili. ff. de liberis & posth. qui dicit ꝙ actus alteratus per superiorẽ, sine facto hominis, etiã in odiosis nõ facit nouũ hominẽ. Et hoc manifesta ratione probatur: quia constat per citationẽ factã in tẽpore prorogato, quem desinere esse pacificũ possessorem. Sed interruptio pacificæ possessionis est naturalis, & illa prodest omnibus: ergo proderit dicto Frãcisco. Et ita per ista motiua, pro & cõtrà, die 16. Martij M.D.XXXVIII. in dicta causa Toletana, coram eodem, Domini mei coauditores se diuiserunt, & vota fuerunt paria: quia quatuor tenuerũt primam opinionem, & alij quatuor secundã. Cum prima tamen opinione inclinabat R.D. Ioan. Paulus: qui proponebat causam: itaque fuerunt quinque pro illa opinione.

Sed

sed quia ex stylo non solent communiter numerari vota A
proponentium, neque etiam ipsi solent consiliū, nisi rarò,
proferre: ideo causa mansit in isto pūcto dubia, super qua
aperim erit cogitandum, donec Rota alirer determinet.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, si habēs prorogationē istius regulæ ad an
num, cui non cōpetit efficax ius cōtra triēnalē pos-
sessorem, cedat ius suum in aliū habētem melius
ius, qui tamē exclusus erat per regulā: vtrum possit iste re
signatarius, etiam subrogatus ad statū, in quo erat cedēs,
vi beneficio prorogationis cedētis, vt possit agere con-
tra triēnalem possessorem, à quo primus fuerat exclusus?

SOLVTIO. Ista quæstio ventilatur modò, de mense Ia-
nuario M. D. XXXIX. in Rota, in eadē causa Toletana Ab- B
batiæ, de qua in proxima superiori quæstione memini, co
ram eodē R. D. Io. Paulo. Nam præsupponitur in facto, q̄
dicta Abbatia fuerit per trienniū pacificè possessa per Pe-
trum de la Penya. Adquam Abbatiam cōpetebat ius duo-
bus, videlicet, domino episcopo Solis, & cuidā Petro Co-
que. Sed ius Petri Coque erat melius iure episcopi. Petrus
tamē non poterat suo bono iure experiri, propter lapsum
triennalis possessionis Petri de la Penya, à quo fuerat ex-
clusus. Episcopus verò, licet bonum ius non foueret, sicut
Petrus: poterat tamen agere contra dictum triennalē pos
sessorem, vigore prorogationis, quā obtinuerat ad regu-
lam istā. Modò accidit, quòd dictus episcopus cessit omni
iuri sibi competenti in Petrum Coque, habentem ius bo- C
num, sed elidibile exceptione istius regulæ. Modò vult vti
prorogatione episcopi, ad effectum agendi contra posses
sorem. Dubitatur nunquid possit? Pro parte affirmatiua,
videtur prima facie dicendū, quòd sic: quia qua ratione e-
piscopus vti posset iure Petri Coque, si sibi cederetur con
tra triēnalem possessorem, vigore suæ prorogationis, da-
to q̄ Petrus contra possessorem agere non posset, eadem
ratione & Petrus vti poterit facultate agendi episcopo
competenti: cùm correlatiuorū eadē sit ratio. l. fi. ff. de ac-
ceptilat. cū similib. Præsertim, quia cùm Petrus Coque sit
in iure episcopi, & in eo statu, in quo episcopus subroga-
tus erat: debet in omnibus naturā illius sumere, iuxta vul.
cap. ecclesia, vt lite pendent. cum simil. Accedit, quia cum

D per renuntiationem cõsolidatum sit ius episcopi cum illo iure Petri, & effectum sit vnum ius indiuiduum, virtus alterius iuris trãsfundi debet cum qualitatibus suis in aliũ, iuxta tradita per Moder. in c.1.in 4.col.de præscript. cum materia l.si communem.ff.quemadmodum ser. amit.& in cap.per tuas.de arbi.& ea.sacris.de sepult.facit l.Stichum. §.additio.ff.de solut.& l. Vranius.ff. de fideiuss. Bart.in l.si is qui pro emptore.in 6.q.principali.& ibi Moder.col.89. ff.de vsucap. Ex quo facilè fiet, ꝙ illud, quod quis ex persona sua consequi non poterit, ex alterius persona consequatur, iuxta text.in cap.autoritate. de concess.præbend. lib.6.& l.2.§. fin. de hæred. vel act.vend. & ea quæ notat latè Moder.post Bald. in l. si quis ex argentariis.§.1.ff. de
E eden. Et quia in dubio causa, quæ prodest, debet attendi, quando est magis potens, & non illa quæ nocet, vt tradit Felyn.in c.fin.de except.

Istis tamen non obstantibus contrarium tenuit Rota 15. eiusdem mensis Ianuarij M. D. XXXIX. istis rationibus. Primò, quia prorogatio est beneficium personale, acquisitum prouidentia dicti episcopi. Ea igitur quæ merito personę à principe impetrantur, in aliũ non transferuntur.l.1. §.si quis autem ff.de succes.edi.facit text.in §.sed & quod principi.ibi: nam quod ob meritũ indulsit alicui, &c.instit. de iur.nat.ex quo text. & aliis superiùs in 14.& 20. quæst. allegatis, limitatur illa vulgaris regula, quòd subrogatus sapiat natutam subrogati, vt videlicet non habeat locum re
F spectu qualitatis adhærentis personæ, vt limitat Alexand. in consi.107. col.3. libr.3. vt dixi in d.q.

Sic etiam dicimus, ꝙ prorogatio facta in vna persona, non transfertur ad aliam, vt expressè tenent nouissimi in l.si se subiiciant. in 2.col.ff.de iud.arg.l. si ita stipulatus.§. Chrysogonus.ff.de verb.obl.& in l.si cùm Hermes C. locat. Et secundũ ista iustificatur dictũ Bal.in l.2.col.1.versic. sed pone papa.C.de ædil.action. Vbi voluit, ꝙ si papa concessit vni, ꝙ posset emere aliquam rem, quæ alienari non poterat, ille non poterit alteri concedere illã facultatem, quia est personalis, & etiã depẽdet à principe: & si concesserit, res reuertitur ad primã naturam, vt videlicet alienari amplius non possit.fac.ea quæ Bal. scribit in l.cum multa. vers.ex iis conclude.C.de bo.quæ lib. Ita in proposito ri-

detur

detur dicendum. Nam ista facultas agendi vigore proro- A
gationis, concessa fuit à principe episcopo, per prorogationé. cum alias episcopus experiri non posset lapso trien nio reg. Quod igitur intuitu personę suę concessum est, in alium non transit, nisi princeps denuo cõcedat. Sicut vide mus, ꝙ licet hæres cõueniri possit, vbi defunctus poterat. Hæres absens. ff. de iud. vbi tamẽ diuersa qualitas fuit in defuncto, quàm in hærede, illa qualitas in hæredem non transit: licet eadẽ persona reputetur, vt no Abb. in c. quia gu. col. vlt. de iud. & ibi cõmuniter Doc. vbi dicũt, ꝙ si clericus succedat laico, licet laicus vbiq; cõueniri poterat: nõ tamen hoc trãsibit in hæredem clericũ, vt ibi latè per eos.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

QVAERO, an si resignans post resignationem perfe- B
ctam ex causa permutationis, per triennium pacifi-
cè in possessione manserit, exceptione istius re-
gulæ, aduersus tertium impetrantem, tueri se possit?

SOLVTIO. Hæc quæstio bis vel ter proposita fuit in Rota, per R.P.D. Petrum Vortiũ, episcopũ Aquen. in qua dam causa Virdunen. canonicatus, & præbendæ. In qua post varias informationes Domini tandem 22. Iunij M. D. XXXIX. inclinarunt in partem negatiuam, videlicet, resi-gnantem possessorem triennalem tueri se non posse regu la ista. Et quanuis Domini omnes ita se senserint: voluerunt tamen melius deliberare, propter grauitatem quæstionis quotidie contingentis. Mihi tamẽ ista opinio mul tùm placet, quæ in primis viua ratione & autoritate iuris C comprobari potest. Nam notum est apud omnes, regulam istam non tueri merum detentatorem sine titulo, saltem colorato. Et in hoc differt à regula de annali, quæ me rum intrusum defendit sine titulo. Sed sic est, quòd renun tians. etiam ex causa permutationis, perdit titulum & pos sessionem, & manet in mera detentione beneficij, vt dicit decis. 1. de rerum permut. in nouis. & 16. eod. titul. in antiquis. Ergo licet posteà possideat per triennium tamen ma net nudus detentator, & sic non debet defendi regula.

Et quòd talis renuntians ex causa permutationis remaneat omnino post renuntiationem sine titulo, adparet ma nifestè: quia si permutatio non haberet effectũ, renuntias non posset redire propria autoritate ad suum beneficium

D sine noua collatione superioris, quia aliàs diceretur intrusus, vt ibi dicitur. Et tenent communiter Doct. in cap. cùm venerabilis. de excep. vbi Moder. attestantur istâ esse communem opinionem. quam latè defendit Barth. Socin. in consi. 148. incip. in primis. Et reasumit D. Petr. Andr. olim insignis Rotæ auditor in repet. c. 1. in 15. col. de rerum per. lib. 6. Et sunt de hoc penè infinitæ decisiones Rotæ sub titulo de rer. permut. in nouis, in antiquis, & in antiquioribus. Hinc est, quòd si talis renuntians ex causa permutationis, etiam vi expoliaretur, non posset agere interdicto vnde vi, nec condictione ex cano. reiteranda. vt dicit decis. 2. de rerum permu. in nouis. & decis. 8. eod. tit. in antiq. Sequitur Nicol. Milis in verbo, permutatio. cum aliis con-
E cord. quos idem Petrus Andr. scribit in d. c. 1. in 16. col. quę omnia ista in ratione fundantur, quia ex quo permutans per renuntiationẽ suam perdidit titulum & possessionem, non potuit beneficiũ sine canonica institutione, & sic sine titulo possidere. Et propterea expoliatus carens titulo, non debet restitui iuxta communem & triuialem consuetudinem Rotæ, fundatam in dicto Inno. in c. in literis. de restit. spol. Et est decis. Rotæ 20. de restit. spol. in antiquis. Nam oportet etiam spoliatum probare possessionem se habuisse ab illo, qui autoritatem habet instituendi: vt latè probat decis. 5. eo. ti. in antiquis. Et hac de causa videmus, quòd possidens triennio beneficium prius alteri vnitum, non iuuatur exceptione istius regulæ, quia caret titulo,
F quòd per vnionem extinctum fuerat, & per consequens, neque possideri poterat, quod iam non erat in rerum natura, sed erat confusum cum alio beneficio, vt superiùs in 8. q. latiùs dixi. Ita hìc dicendum videtur.

Nec obstat, ꝙ expectatiua reuocata dat colorem tituli, ad effectũ, vt spoliatus possit restitui, vt sępius tenuit meo tẽpore Rota, & dicã in alia quæst. Ergo pari modo debet dare colorẽ titulus primus resignantis, licet ille fuerit per renuntiationẽ extinctus. Quia respõdetur, ꝙ termini sunt dispares. Nam ꝙ expectatiua reuocata dat coloratum titulum, est in odiũ spoliantiũ, contra quos omnia iura clamant, & multa specialia in eorum odiũ sunt inducta: econtrà leges omnes oppressis subueniunt c. cum vniuersorũ. de rer. perm. & hac de causa multùm spoliatis fauent, quæ

ratio

tio cessat in casu nostro, ex quo regula ista est odiosa, & A
quando excluſiua boni, seu melioris iuris ipsius impe-
trantis. Et ideo odia restringi debét in casu suo, & fauores
ampliari, vt dicit regula iuris in c. odia. Vel secundò potest
respõderi, ꝙ ideo in casu nostro titulus primus beneficij
resignati nõ est sufficiens, quia illo se voluntariè, & sponte
renunciauit resignans, quod cessat in expectatiua reuocata,
quæ multotiens ignorãtibus expectãtibus, & inuitis reuo
cantur, sicut in simili videmus, ꝙ licet nuda detẽtio defen-
dat detẽtorẽ, quo ad regulã de annali: vbi tamẽ quis volũ-
tariè à principio cõsensit priuationi beneficij, puta ob nõ
solutionẽ pẽsionis, regula illa non tuetur illum detẽtorẽ,
vbi, quia volenti & à principio cõsentienti nõ fit iniuria.

Nec obstat, quòd per lapsum triennij præsumitur retro- B
cessio, vt alias dicitur in alleg. Lapi. 89. quia respondetur
hoc non esse verum, nisi in successore: non autem in ipso
resignante, qui nõ potest allegare retrocessionem, ex quo
est certus de facto suo, & debet eam producere. Quæ ra-
tio non militat in successore allegante retrocessionem sui
prædecessoris possessoris triennalis. & ita loquitur & intel
ligitur per Rotam allegatio Lapi.

Et præsupposito, quòd lapsus triennij in ipso resignan-
te præsumeret retrocessionem, adhuc illa præsumptio nõ
induceret titulum sufficientem ad regulã, duplici ratione.
Prima, quia regula requirit, quòd quis possideat benefi-
cium pacificè per triennium cum titulo saltem colorato, ita C
quòd titulus debet præcedere possessionem triennalem,
vt quis dicatur per trienniũ cum titulo colorato possedis-
se, quia alias solum & nudum triennium non producit ti-
tulum. Quo ad hoc igitur vt regula ista possessorem iuuet,
requiritur quòd titulus possessionem præcedat tanquam
fundamentum, non autem ꝙ sequatur: quia tali modo pos
sessio præcedés sine titulo continuata, tanquã mera deten
tio, possidentem nõ iuuaret ad effectum istius regulæ. Re
quiritur igitur ꝙ titulus præcedat tãquam necessarium an
tecedens, vt cũ eo possessio triennalis continuetur. alias
sequeretur incõueniens, quòd idem triennium induceret
duo specialia, videlicet, productionẽ tituli, & exceptionẽ
regulæ. quod regulariter prohibetur, iuxta vulg. l. 1. C. de
dot. promiss. & est contra longæuam Rotæ interpretatio-

D nem cum verbis regulæ cõcordãtem. Et licet Rota teneat
sufficere ad effectum istius regulæ, titulum præsumptũ, in-
telligitur de titulo resultãte ex possessione præambula 10.
anno. Nam si aliquis sine aliquo titulo visibili possideret
beneficium per decem annos, acquirit præsumptum titu-
lum, iuxta not. in cap. illud. de præscript. tradit Petr. de An-
cha. in consi. 117. & Lapus alleg. 89. Cum quo quidem præ-
sumpto titulo si quis posteà per triennium possideret pa-
cificè, acquirit priuilegium regulæ, sicut si haberet titulum
realem & visibilem, vt latiùs dicam inferiùs in alia quæst.
vbi erit hoc principaliter tractandum. Patet igitur ex prædi-
ctis, quòd ista sola possessio triennalis nõ est habilis ad
producẽdum titulum habilem, ad effectum, vt acquiratur
E exceptio istius regulæ.

Nec obstat etiam, quòd execrabilis, qui habet titulum
infectum à iure, tuetur ista regula, vt est dictũ superiùs q.
10. quia hoc ideo est, quia execrabilis retinet ex voluntate
sua suum pristinum titulum, quo nunquam se sponte priua
uit sicut renũtians. Vnde licet titulus sit nullus, retinet ad-
huc colorem, donec declaretur nullus, iuxta dispositionẽ
c. cum secundum. de hæret. lib. 6. Hinc est, quòd execrabi-
lis non debet interim possessione sua priuari, quia bene
possidet, vt patet in cap. licet episcopus. de præbend. lib. 6.
Vbi tamen per sententiam declaratus esset, tunc quia exe-
crabilitas transiret in notoriũ, & tunc de mera illius occu-
patione adpareret, tali casu execrabilis non tuetur ista re-
F gula. Et idem quando execrabilis renuntiaret, & post re-
nuntiationem maneret in possessione, quia ista regula eũ
non iuuaret, vt dictum est in dicta quæstione 10. tũc enim
termini essent pares. Vbi tamen prædicta cessant procedit
decisio facta in dicta quæst. 10. Ex quibus omnibus habes
clarè dilucidatam hanc quæstionem.

Sed circa præmissa considerandum est, quia prædictis
obstat decis. 1. de renunt. in no. vbi probatur, quòd renun-
tians manẽs in detentatione si expolietur, debet restitui
ergo manifestè adparet, quòd retinet titulum coloratum,
quia si dictũ titulũ non haberet, non restitueretur, quia se-
cundũ stylum Rotæ fundatum in dicto Innocen. in cap. li-
teris. de restit. spol. & in pluribus aliis decisionibus, nemo
spoliatus in beneficialibus sine titulo colorato restituetur.

Ideigitur

gitur restitutio tali detentori, etiam nondũ annali con- A
ditur: à fortiori triennali tribui debet.
Et retenta prima opinio. limitatur illam procedere, quã-
do possessor triennalis alium titulum non habet, quàm il-
lum, quem renuntiauit. Secus verò, si deinde post annum
per resignatarium in fauorem, cuius cesserat in eũdem re-
signantem realiter, & cum effectu retrocessio facta fuisset.
Nam si cum dicto retrocessionis titulo possessionẽ trien-
nalem continuasset & compleuisset, dato etiam quòd in
dicta retrocessione de fructibus in anteà malè perceptis
mentionem non fecisset, nihilominus talis possessor exce-
ptione regulæ iuuaretur. Nam retrocessio non faciens mẽ
tionem de fructibus malè perceptis, fit nulla, & talis impe
trans videtur reddi inhabilis, quo ad illud beneficium ob- B
tinendum, iuxta latè tradita per Felyn. in cap. postulasti. in
pen. & si. colum. & in c. in nostra. in 2. corrol. de rescript. ni
hilominus talis inhabilitas donec sit per sententiam dete-
cta & declarata, non præstat impedimentum quo ad istam
regulam, sicut de execrabili, & non promoto, superiùs in
eo. quæst. diximus. Nam etiam illi indebitè capiũt fructus,
& redduntur inhabiles ad beneficia, vt patet in extrauag.
execrabilis. & tamen defenduntur exceptione istius regu-
læ, vt ibi latissimè dictũ fuit, quia regula ista duos tantum
casus inhabilitatis excipit, ergo in aliis remanebat firma:
præsertim quia in casu nostro titulus retrocessionis est co
loratus, quia est datus ab illo, qui dare potuit, iuxta vulga-
tas doctrinas Doct. in ca. cùm nostris. de conces. præb. Et C
in hodie. 7. Ianuarij. M. D. XL. conclusum fuit in Rota, in
ista eadem Virdunens. canonicatus, coram R. D. Io. Paulo.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

QVAERO, an exceptio istius regulæ, quæ compete-
bat possessori, possit opponi per eundẽ post amis-
sam possessionem per tres sententias cum execu
torialibus in iudicio restitutionis in integrum, cum clausu
la, constito de bono iure?

SOLVTIO. Hodie. 25. Iunij. M. D. XXXVII. proposuit
hoc dubiũ R. D. Ioan. Mohedanus in vna causa Leodien.
Præposituræ, & maior pars inclinabat, ꝙ non, ex eo quia,
prout aliàs fuerat cõclusum, per Dominos in vna Caurien.
portionis, quam de anno M. D. XIX. proposuit do. Guliel.

D Cassiodorus, vt ipse idem meminit in suis collecta. Regula ista est personalis, adeò quòd inhæret tantùm ostious possessorum, nec eius priuilegium alteri, quàm possessori conceditur, vt indicant verba regulæ, ibi, Necnon impetrationes quaslibet de beneficiis sic possessis. & iterũ ibi, Pacificè possederint. Igitur alij quàm possessores de ea opponere nõ possunt: quia qualitas adiecta verbo, debet adesse tempore verbi. l. ex facto. cum vulg. ff. de vulg. & pupil. & l. Titius. vbi Bart. ff. de testam. mil. Beneficium enim datum personæ, non egreditur personam. l. quia tale. ff. solu. matrimo. c. priuilegium. de reg. iur. lib. 6. & quòd ius excipiendi personale, personam non transgrediatur, est doctrina Bart. in l. si tertius. §. si prius. col. fi. ff. de aqua plu. arcẽd. Et
E ita etiam adnotauit R. P. D. Iacob. Simonetta tũc auditor, & posteà cardinalis bene meritus, in quibusdam suis memorialibus Rotæ. Et ista à fortiori militant in casu nostro, quia est quid imputandum isti reo modò restitutionem impetranti: quare tempore primæ sententiæ quando ipse possidebat, non opposuit exceptionẽ regulæ. ex quo igitur posteà possessionem amisit, sibi imputet. neq; obstat, quòd illud ius exceptionis amissum videtur reintegrando beneficio restitutionis in integrum, quia dicebatur non esse verum, sed solùm restituitur ad limen iustitiæ, vt audiatur, constito de bono iure, & illud ius de quo docere debet, intelligitur de iure, quod viuit & existit de præsenti, quod in prima instantia non fuerat consideratum, nec deductũ:
F non autẽ de iure amisso in actis deducto, quod euanuit, & nullum est, quia illud non restituitur, propter rationem text. in c. quanuis. de rescript. lib. 6.

Crederem tamen, salua regula de nõ tollẽdo iure quæsito, quòd si papa restitueret etiam ad ius amissum, quòd licet illud ius cõpetẽs vigore istius regulæ sit quædã exceptio: tamẽ in eo verificatur illa clausula, Cõstito de bono iure, quia ius cõpetens per exceptionẽ dicitur bonum, vt declarat And. Sicul. in c. Ioannes. in 13. col. de testam. & Decius in consil. 102. in 1. col. vt dixi in §. omnium. instit. de act. vide tamen quod superius quæst. 11. & 13. dixi.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

QVAERO, quia ista regula requirit titulum, vt patet ex illis verbis, ex apostolica vel ordinaria collatione,

&c. an intelligatur de vero, & valido, an verò sufficiat A
lus coloratus, vel præsumptus?

SOLVTIO. Prima facie ex verbis regulæ potius colli-
tur, quòd hic verus & validus titilus requiratur, quàm vel
loratus, vel præsumptus. Quia verba regulę in dubio de
nt intelligi verè & propriè, non autem fictè. hoc dicit
rt. in l. 1. §. hoc interdictum. ff. de fonte. vbi interdictum
e fonte, in dubio intelligitur de vero & naturali, non au-
m de ficto. Ex quo ibi Bart. infert, quòd statutum prohi-
ns mulieribus portare perlas, quòd intelligatur de veris,
m de fictis. Sic & edictum de arboribus cõcidendis, in-
lligitur de veris & viuis, non autem de siccis & mortuis.
. fi arbor. furt. cæs. quibus accedit, quod Moder. tradũt
authen. sed nouo iure. C. de seru. fug. de illo, cui propter B
delicium debet abscindi manus. Nam debet intelligi de
era, non autem de arida: quia arida manus, non est ma-
us, sicut homo mortuus non est homo, sed cadauer. &
ora his similia Docto. communiter scribunt in l. 4. §. con
demnatum. ff. de re iudic. quæ consultò omitto.

Quibus non obstantibus contraria opi. est verior de iu
e & stylo. Et in primis, quòd regula nõ requirat omnino
itulum verum & validum, sed titulum coloratum, vel præ-
mptum, adparet ex decreto concilij Basilien. à quo secũ-
um cõmunem opinio. habuit originẽ ista regula, in quo
ncilio expressè dicitur, quòd sufficit, quòd possessor tri
nnalis habeat titulum coloratũ. Ergo regula ista indistin-
è loquens, debet capere interpretationem à matrice, & C
fonte. l. in testamento. ff. de condi. & dem. & in authen. si
quisin aliquo. C. de eden. cũ ibi not. Bal. in l. fi. C. de fid. in-
tru. & Bar. in l. si librarius. ff. de regu. iur. Et hoc in ratione
ndatur, quia si possessor triennalis haberet omnino titu
li bonum & validum, nihil sibi prodesset priuilegiũ istius
regulæ, cùm per titulũ suum validũ & verum cõsultum sibi
esset cõtra omnes sibi litem mouẽtes. Vt igitur triẽnalis
possessio locum habeat, & aliquid operetur, est dicendum
regulã contentari de solo titulo colorato, qui licet ex alio
capite quàm ex defectu potestatis conferentis sit inuali-
dus, illa infirmitas sanatur, & adiuuatur per triennalem
possessionem, quæ sufficit ad producendum exceptio-
nem, & defendendum triennalẽ possessorem durante eius

D vita, posteà capiet beneficium, qui melioꝝ & validiorem titulum habebit: sufficit enim, quòd interim possessor cum titulo colorato non possit molestari. & ita seruat quotidie Rota sine aliqua dubitatione. Quis autem sit titulus coloratus, inferiùs dicemus in aliis quæst. Sed quod dictũ est de titulo colorato, idẽ voluit Rota habere locum in præsumpto, vt est in illo, qui possedit beneficium per decem annos. Nam licet nullum habeat titulum, ius tamen per lapsum 10. annorum præsumit titulum, vt patet in l. si filius. C. de pet. hæred. & in c. peruenit. de empt. & vend. Et not. Pet. de Anchar. consi. 117. tradunt omnes in c. illud. de præsump. cum similib. de quibus per Moder. in tract. de elect. quæst. 15. & alios Modern. in tracta. præscrip. in prima parE te tertiæ partis. quæst. 10. post Alexand. in consil. 9. lib. 3. & Decium consil. 152. & consil. 36. colum. 3. cum sexcẽtis concor. quæ Alexand. & alij congerunt in l. 1. C. qui admit. & in l. si certis annis. C. de pact. Et iste titulus præsumptus sufficit ad effectum istius regulæ, vt iudicauit Rota in vna Bononien. coram. d. Paulo Calo Capisucco de mense Martio M. D. XIX. vt refert dominus Gulielmus hic.

Sed aduertendum est, quòd. d. Guliel. hic non declarat, an solum decenniũ, quod inducit titulum præsumptũ, inducat etiã priuilegium regulæ? quod videbatur dicendum, ex eo, quia sub decennio triennium quoq; continetur, sicut in maiori summa inest minor. Itaq; decennio possidẽs beneficiũ sine titulo, posset defendi regula ex titulo præF sumpto resultanti ex illa decẽnali possessione. Tamẽ contrarium est verum: quia solũ decẽniũ non operatur & titulum, & priuilegiũ regulæ, ne cõcurrant duo specialia circa idẽ, contra. l. primã. cũ vulg. C. de dotis promiss. & quia regula ista requirit titulum prꝫambulũ, qui creari nõ potest, nisi finito decẽnio, quo habito intrat dubium decisionis, videlicet, an ille titulus præsumptus sufficiat ad triennalẽ regulã: &, vt dixi, Rota conclusit, ꝙ sic. Itaq; si post possessionẽ decẽnalẽ, id est, post assecutũ titulũ præsumptum, aliquis posteà cum illo titulo præsumpto per alios tres annos pacificè possideat, ꝓculdubio regula ista defenderur: quia ille titulus præsumptus æquipollet vero titulo, vel saltẽ colorato, præsertim ad exceptionẽ producendã, prout hîc. Neq; mirũ, ꝙ in hoc ista regula extendatur: quia cùm sit

inducta in fauorem reorum possessorũ, latè debuit in- A
terpretari, arg.l.Arrianus.ff.de act.& oblig.c.odia. de reg.
iur. lib. 6. alias rationes scribit d. Guliel. in d. loco, quas
non transcribo, cùm eius recollectæ iam habeantur in
formis, vbi videri potest.

Aduertendum tamen est ad vnum aliud, pro intelligen-
tia materiæ, videlicet, quia videtur dicendũ, ad præsumen-
dum titulum præsumptum, sufficere triennalem possessio-
nem. Nam illud, quod olim decennalis possessio induce-
bat, vt videlicet possessor non posset molestari, inducit ho
die regula ista, quæ attenta breui hominum vita, idẽ ope-
rari debet, sicut de alleg.Lapi.89. quæ de decennio loqui-
tur, videmus hodie seruari: quam Rota, propter eandem
rationem, ad triennium reducit, vt.d. Gulielmus in quadã B
decisione refert. Nec mirum: quia triennium dicitur longũ
tempus, vt probat text.in cap. plerunq;.& ibi Andr. Sicul.
num.5.de rescript. Hinc est, quòd glossa in l. vsuræ. C. de
usuris. illa verba sacræ scripturæ, per tempus, & tempora,
exponit pro triennio. Et quòd triennium sit longum tem-
pus, tenet Felyn.in cap.licet Heli.de simon. Ergo idẽ ope-
rari debet trienniũ, quo ad producendũ titulum præsum-
ptũ, quod operatur decenniũ, vt etiã tenet expressè Fran-
ciscus de Ripa in repe.ca.sæpe.de restit. spoliato. in 2.col.
ver.octauum commodum.& Glossator hic in 5. col. latiùs
conatur hoc probare. Et hoc videtur sentire Ioan.de Ana,
in dicto cap. licet Heli.de simo. inquãtum vult, quòd sicut
possidens per decem annos, saltem debet per iuramentũ C
probare titulum præsumptum: ita & possidens per trien-
nium. Ex quo datur intelligi, quòd ex triennio præsumitur
etiam titulus. Ex hoc etiam videtur sentire Imol.in cap.2.
de in integ.restit. vbi vult, quòd ex possessione non mo-
mentanea præsumatur titulus. Et hoc vlterius suadetur:
quia ratio quare decennium inducit titulum præsumptum,
est tolerantia ordinarij, vt dicit Pet.de Anch. in consil.117.
Sed ista ratio militat in triennio. Ergo illud etiam præsum
ptum titulum inducere debet. Pro quo facit text. in cap.1.
§.si quis de manso. si de feud.inuesti. controuer.fuer.

Sed breuiter prædictis nõ obstantibus, contrariũ tenẽ-
dum est, videlicet, quòd ex possessione triennali, sicuti ex
decennali, præsumptus titulus non inducatur. Et ideo pro

Declaro intellectu prædictorum considerandum est: quia, vt
sæpe diximus, & hoc clarissimum est, quòd regula ista om
nino aliquem titulum requirit, vt patet in ea, ibi, Ex apo-
stolica, vel ordinaria collatione, &c. ita quòd sola, & nuda
possessio, sine aliquo titulo præambulo, saltem colorato,
non sufficeret, vt patet in ea. Et ille titulus ante incœptum
triennium requiritur: & licet titulus bonus non fuerit, ni-
hil interest, dūmodo ab eo datus fuerit, qui bonum titulū
dare potuit. Nam regula ista requirit, non solùm habilita-
tem personæ recipientis titulum, vt quia non sit merè lai-
cus, vel Iudæus, aut fœmina simplex: sed etiā ex parte per-
sonæ cōferentis titulum habilitatem requirit. Licet igitur
titulus quacunq; alia ratione, inualidus fuerit, dummodo
E emanauerit ab eo, qui dare potuit, sufficit ad regulam istā,
vt inferiùs in alia quæstione dicemus. Vbi ergo vnà cum
possessione triennali, dictus titulus non concurrit, posses-
sor censetur intrusus, & regula talem possessorem non de-
fendit. Et in hoc ista regula differt à regula de annali, quæ
talem intrusum sine aliquo titulo iuuat: & ideo illa regula
sola detentione contenta est, secundum interpretationem
Rotæ, vt ibi dixi. Cōcludo ergo, quòd ex sola possessione
triennali titulus præsumptus nasci non potest, cùm ius nō
adsistat: adsistit tamen possessioni decennali, ex qua volut
titulum præsumptum oriri, vt in dictis iuribus superiùs al-
legatis. & rationem ponit Decius in consil. 121. in secunda
colum. post Bald. in l. siue possidetis. in 4. oppos. C. de pro
F bat. Qui quidem titulus est aptus, secuta possessione trien
nali, ad producendum exceptionem istius regulæ.

Sed considera vlterius, quòd ratio illa cōmunis, quæ da
tur ad producendū titulum præsumptum ex possessione
decem annorum, de qua per Petrū de Anch. in d. consi. 117.
quæ fundatur in visitatione episcopi, & præsumptione re-
sultante ex cap. ordinarij. de offi. ord. lib. 6. non videtur ge
neralis. Nam ex ea sequitur à contrario sensu, ꝙ episcopo
non visitante, fortè propter aliquod legitimum impedimē
tum, vel belli, vel captiuitatis, vel etiā ex negligētia sua, ꝙ
talis possessio decennalis non induceret præsumptum titu
lum, quod est contra prædicta iura generaliter loquentia.

Prætereà, si illa ratio esset vera, militaret etiā in posses-
sore triennali, propter tolerantiā episcopi, visitantis, qui

præsu

præsumitur vidisse subditorum titulos, vt in d.c.ordinarij. A
& tamẽ contrariũ dicunt Doct.in d.possessione triennali.

Et ideo pro resolutione istius q. considerandi sunt plures casus. Primus est in profanis, & in istis sola decennalis possessio cum patientia alterius præsumit titulum. Ita procedit text.in d.l.fi filius. cum aliis allegatis suis limitationibus & ampliationibus, quas latè ponunt Iaſ. & Moder. repetentes in l.1.C.qui admit. & Modern. in d. tract. præscript.cum similibus.

Secundus casus est in beneficialibus, & in istis secundũ communes conclusiones requiruntur plura, quo ad hoc, vt decẽnalis possessio inducat titulũ. Primò, requiritur patientia superiorũ. Secũdò, ꝙ illi soliti fuissent beneficiatos sibi subditos visitare, vt tenẽtur. Tertiò, ꝙ possessor iustifi B cet suã possessionem saltẽ per iuramentũ. Istam cõclusionem, quæ fuit Pet.de Anch.in ca.1.de reg. iur. lib.6. sequitur Felyn.in d.ca.illud.in 4.colum.& in d. cap. sicut. in 16. colum.& latiùs in d.ca.licet.in 4. & 5. colum. de fimo. vbi ponit quinq; cõclusiones, cum limitationibus suis. Et isto casu tantum operatur ista decennalis possessio ad repellendum aduersarium, sicut regula ista ex titulo colorato. Meritò Domini voluerunt, quòd talis possessio induceret titulum præsumptum, declarando, vt suprá.

Tertius est casus, quando quis non possedit, nisi per triennium: & tali casu requiritur, ꝙ possessor probet titulum bonum, vel coloratum, aliás ex sola possessione triennali non elicitur aliquis titulus præsumptus: quia ius non assi- C stit, imò regula ista resilit, quæ requirit titulum.

Est tamen differentia in hoc, quia in possessione triennali cum titulo non requiritur iuramentum, sicut in decennali, prout volebat Ioan.de Anan. Ratio est, quia vbi est titulus, nõ requiritur alia fides, vel probatio eius: quia possessio triennalis cum illo titulo, sufficit ad excludendũ agẽtẽ sine alio iuramento. & ita seruat Rota. Sed in decennali possessore, ex quo nõ est titulus, sed præsumptio tituli, nascens ex tempore, requiritur saltem iuramentũ, quãdo petitur à visitãte, quod iusta ratione recusare, & sine suspicione non posset, vt bene in hoc aduertit Felyn.in d.ca. licet.

Alia enim est differẽtia inter possessorem triennalem & decennalem, ratione istius regulæ: quia contra decennalẽ

D potest probari contrarium, videlicet, quòd nullum titulũ habet, vt notãt omnes præfati Doct. in dictis locis, rationem ponentes, de qua ibi per eos. Item potest probari de anteriori titulo ante decennium cõpetẽte. In triennali verò idẽ esset dicendũ in puncto iuris, vt Abb. & alij tradunt in d. cap. licet. Sed secundũ stylũ hodiernum Rotæ contra triennalem non admittitur probatio anterioris tituli in contrarium: quia semper præsumuntur remedia, per quæ triennalis possessio defendatur, vt in causa Conchen. Præstimoniorum coram me, & deinde coram Reuerend. domino Marco Antonio fuit iudicatũ, & in aliis pluribus causis, põderando verba, Nequeant molestari, quæ inducunt perpetuũ silentiũ, vt inferiùs in alia quæst. dicetur. Est
E bene verũ, ꝙ si in aliquo loco registrarẽtur tituli, fortè posset probari cõtrariũ per ostẽsionẽ librorũ, vt dicit Felyn. in d. c. illud. & c. sicut. in 16. colum. & vt in simili dicit Bald. in l. 2. C. de error. aduoc. de probatione sententiæ, quãdo non reperitur in libro, vbi scribi solent, & tradunt Paul. de Cast. & Moderni in l. in illa. ff. de verb. obli. Iason in l. fi. ſ. licẽtia. C. de iure delib. & Fely. in cap. 1. de fide instrumen. cum concord. de quibus per Moder. repe. in authent. habita. C. ne filius pro patre. Sed tempore meo nunquam vidi probari cõtrarium. Imò, quod fortius est, licet secundũ communem opinionẽ regula ista non defendat possessorem, nisi tantùm in possessorio, quia non dat titulum, vt dicit Glossator hìc, & Felynus in dicto ca. sicut. tamen vt ex
F vsu videmus, hodie possessores triennales defenduntur in vtroq; : quia nullus contra triennalem audiretur in petitorio circa validitatem tituli. Nam licet libri registrorũ ostenderentur, in quibus tituli registrari solẽt: nihilominus semper præsumeretur titulus alius, per quem triennalis defenderetur. Sed hoc non pono pro constanti, licet quo ad allegat. Lapi. 89. de titulo prædecessoris soleat hoc teneri, vt sæpe vidi, præsertim in dicta causa Conchen. & in pluribus aliis. Et nouissimè in vna nullius Abbatiæ coram Reuerendissimo D. Paulo de hoc mense Decembri M.D.XXXIX. Tutius igitur est, quo ad exceptionem istius regulę, quòd iustificetur titulus, quo iustificato possumus hodie intrepidè tenere regulam istam, possessores in petitorio, & possessorio tueri nisi in spolio, vt suprà diximus

in

in vndecima q. & quod dictum est de petitorio, posset re A
stringi ad facultatem agendi ipsius triennalis, & non alte
rius, & ita possunt prædicta concordari.

Redeundo igitur ad principalem quęst. stat ex premissis
conclusio, quòd regula ista non solùm possessori cum tit.
colorato, sed etiam cum præsumpto tribuit exceptionem.

Est tamen super hoc vlterius aduertendũ, quòd iste præ
sumptus titulus ita demum defendit possessorem, quando
allegatur in specie, vt quia dico me habuisse beneficiũ ex
collatione ordinarij, & possedi per decẽ annos. Nam tali
casu illa allegatio tituli in specie, propter cursum lõgi tem
poris facit præsumere illum titulum interuenisse præsum-
ptione iuris, licet in veritate non interuenerit. Nec teneo
illam aliter iustificare, sicut diximus in alle. Lapi. Et in hoc
fortior est illa decennalis possessio sola sine titulo, quàm B
triennalis cum titulo colorato: quia cõtra illã non potest
concludi de alio titulo, cùm semper potest ad defendẽdũ
possessorem argui alius, & alius titulus præsumptus: & sic
titulus inuisibilis, qui reprobari non posset, ex ostensione
aliquorum librorũ. Non sic in possessione triennali, quæ
requirit certitudinem alicuius tituli visibilis, & palpabilis,
quo mediãte possideat: & ille titulus potest cõuinci falsus
per ostensionẽ librorum registri, vt dicebat Fely. & Doct.
in locis superiùs allegatis. & ideo triẽnalis possessor quan
do conuenitur, oportet quòd realiter producat in actis ti
tulum, quẽ allegat, siue bonũ, siue coloratum. Aliàs si non
produceret, regula ista nõ tueretur possessorẽ: quia extra
illum titulum, sola triennalis, & nuda possessio, non indu- C
cit aliquod adminiculum defensionis, nisi iuncta cum titu
lo: nisi, vt dixi, esset possessio decẽnalis, quæ præsumptio-
nem tituli inducit, & cõiuncta cum possessione triennali,
operatur exceptionem regulæ. Itaque quo ad hoc, vt nul-
lum habens titulũ verũ, adiuuetur præsumpto, ad effectũ
istius regulæ, requiritur, q; possideat per tredecim annos
pacificè: decem primi, ad producendũ prædictum titulum
præsumptum: & tres alij ad acquirendũ exceptionẽ istius
regulæ. Et talis possessio triennalis, iuncta cum possessio-
ne decennali præambula, dat spiritum vitæ illi possessioni
decẽnali, vt aliquid operetur: quæ sola nõ esset apta pro-
ducere titulũ aliquem de per se, vt dicit Bar. in l. cùm de in

D rem verſo.ff. de vſucap. ſequitur Fely.in c.cum Bertoldus. in 12. & ſequenti col. de re iudic.& notabiliter probat Alex. in conſil.124. ſuper primo.& in 1.& 2.colum.lib.4.

Et vltra hoc requiritur vnum aliud, quòd quando in iudicio per talem poſſeſſorem tredecim annorum,excipitur de iſta regula:quòd probet ſe per decennium, ante triennium,ab iſta regula requiſitum,ſe poſſe diſſe, aliàs nõ ſufficeret.Deinde facta probatione dicti temporis, ꝙ allegẽ tur titulus : ſicut dicimus de notorio , quod ſolum de per ſe,non releuat ab onere probandi,niſi allegaretur,ex qua allegatione facilè iudex inſtrui poteſt de notorio iam ma
nifeſto, vt in cle.appellanti.de appell. Sic eſt in decennali poſſeſſione,quæ in primis requirit probationem: deinde
E requiritur quòd ex ea allegetur in iudicio titulus , quem poſſeſſor non cogitur aliter probare, nec viſibiliter oſtendere:quia ex poſſeſsione decẽ annorum probata reſultat, & præſumitur titulus,qui cum poſſeſsione triennali paciſ ca,poſtea ſequenti in iudicio probata, defendet poſſeſſorẽ, & in iſta poſſeſsione tota illa allegatio Lapi fundatur.

Eſt igitur, vt breuiter concludamus, iſta differentia, inter titulum præſumptum,reſultãs ex dicta poſſeſsione 10. annorum,& coloratum titulum,ab iſta requiſitum:videlicet,quòd poſſeſſori decennali, poſt probatã ſuam poſſeſ ſionem,ſufficit titulum quem maluerit, ſolum allegare,& in iudicio deducere: quia non cogitur illum aliter probare,quia præſumitur,& propterea præſumptus dicitur.Sed
F triennali poſſeſſori non ſufficit ſola allegatio tituli colorati,ſed requiritur eius probatio & productio. Et adhuc talis probatio colorati tituli triennalem non iuuat , niſi in poſſeſſorio tantùm , & non in petitorio , vt tradit Abb.in c.contingit.de dolo,& contum. Et ideo ſi triẽnalis poſſeſ ſor ageret ad canonizandum titulum , fauor iſtius regulæ illum non iuuaret , quæ ſolùm poſſeſſores reos defendit excipientes,non agentes.Nam ad effectũ canonizationis tituſi,requiritur titulus verus,non coloratus, & ꝙ ille bene iuſtificetur,vt not.Imol.& alij in c.ex inſinuatione. per illum tex.de procur.& in c.1.de confir.vti.& tex. in l.1.matrem.C.de probat.Et quando titulus verus eſt & iuſtificatus,non indiget actor priuilegio iſtius regulę:quia titulus ſuus bonus illi priuilegium pariter & victoriam tribuit: &

hoc

hoc casu cessant rationes finales regulæ. A

Postremo, ne aliquid remaneat intactũ, prędictis obstat vnum, videlicet, ꝙ videtur frustratorium tractare de titulo præsumpto ad effectum istius regulæ: ex eo, quia sine auxilio istius regulæ, sola possessio decẽnalis sufficit ad tuẽdũ possessorem cũ titulo suo præsumpto, vt tradit Pet. de Anchar. consi. 117. cum vulg. Respondetur quòd licet sola decennalis possessio defendere possessorẽ posset: nunquam tamen multiplicatio fauoris, ac priuilegij circa idem, potest dici frustratoria: imò illa reiteratio, siue geminatio, operatur plures effectus, quos solẽt statuta continẽtia idẽ quod ius commune producere. De quibus per Alexan. & alios in l. 1. ff. ad leg. Falcid. & in cap. 1. de constit. lib. 6. vbi latissimè dixi, super gl. in verb. facti. Quantò magis, quòd B cessante priuilegio istius regulę, decennalis possessio nunquam actori imponit silẽtium, vt facit ista regula? Et ideo actor contra decennalem, de meliori, anteriori, & validiori titulo contẽderet, & admitteretur ad probationes suas. Quod regula ista, fauore possessorum, prohibet silentium imponens, & impetrationes quaslibet suspẽdens, ac lites antiquas super hoc motas extinguẽs, ac infinitas alias vtilitates inducens, quæ à iure decennali possessori non tribuuntur vt clarius ex discursu istius adparatus apparebit.

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, quia dictũ fuit, ꝙ regula ista requirit saltem coloratũ titulũ, quis dicatur coloratus titulus? SOLVTIO. Abb. post Cald. Apto. & Imol. in c. C cum nostris. col. fin. de concess. præbend. ponit duas regulas, ad cognoscendum titulum coloratum. Prima est, quia vbicunque defectus non est in conferente, nec inducitur priuatio à iure, vel ab homine, talis possessio est colorata, vt est ibi text. Secunda regula est, vbicunque conferens non habet potestatem conferendi, vt puta laicus, vel alienus episcopus, qui conferendo faciunt contra ius, vt in cap. illud. de iurepatro. & in cap. illa. vbi not. d. Anton. ne sede vacan. Tali casu, titulus datus ab istis, non est coloratus: quia titulus datus ab eo, qui non habet potestatem alienãdi, habetur pro non titulo, & sic non est coloratus. l. Sulpitius. ff. de dona. inter vir. & vxor. sicut etiam, & illorum, qui sunt ipso iure priuati à iure, vel ab homine, vt in

D cap.licet episcopus.& ibi Gemin.de pręben.lib.6 ita concludit ibi Abb. licet corruptè, qui communiter approbatur.Et istius secundę regulæ rationem ponit idem Abb.in c.2.in 3.notabili.de restit.in integr. Quia ille,qui habet à laico,vel ab eo,qui non habet conferendi facultatem, dicitur intrusus : & intrusus non debet habere coloratum titulum, vt latè prosequitur Felyn.in capitu.in nostra.in 2. & 36.corrol.de rescript.& sequuntur latiùs Moder.in tractat.beneficij. in 3.parte, quæst. vndecima. Et per consequens, tales non defendentur ab ista regula.

Tamen aduertendum est diligenter,circa intellectum istius regulæ:quia non omnis,qui non habet titulum coloratum,excluditur à priuilegio istius regulæ. Nam dupliciter potest cōsiderari coloratus titulus. Primo modo, quo ad effectum istius regulæ. Secūdo modo,quo ad effectus iuris communis.Quo ad effectū istius regulæ,pone istam conclusionem pro firma : quòd omnis ille dicitur habere titulum coloratum, qui non excluditur in regula. Itaque soli illi discolorati tituli haberi dicuntur, qui in regula ista excipiuntur.Et licet quo ad effectus iuris communis, multi censeantur non habere titulum coloratum,& per consequens excludantur à beneficio iuris communis : non tamen excludūtur ab auxilio istius regulæ:quæ cùm tantùm duos casus excipiat,firmat regulam in non exceptuatis,vt superiùs in multis casibus visum fuit,& inferiùs in pluribus aliis quæstionibus dicetur.Dicta igitur Abb.& aliorum in d.c. cum in nostris. & in aliis locis inquātum volunt illum non habere titulum coloratum,qui habet ab eo, qui de iure communi est inhabilis,seu incapax,vel priuatus,& ideo dare non potest,procedit quo ad effectum iuris communis : sed quo ad effectum regulæ, requiritur, ꝙ ille sit inhabilis , secundum prohibitionem regulæ.

Ex quibus infertur, ꝙ habens etiam collationem beneficij vacantis in curia ab ordinario , dicitur habere titulum non coloratum, propter decretum ca.2. de præben.lib.6. adprobatum hîc in regula. Nam si talis titulus in ista regula exciperetur,diceretur,quo ad eius exceptionem acquirendam,coloratus.Sicut dicimus in collatione beneficij litigiosi , quæ licet non sit colorata , quo ad effectus iuris communis,propter cap.2.vt lit.pend.lib.6. & ea quæ dicit

Cald.

Cald.in consi.13.de verb.sig.Et Rota in not.de restit.spol. A
decis.3.& decis.4.eod.titu.in antiquiori.quæ voluit huiusmodi titulum habentem,esse intrusum,taliter,quòd si spoliaretur,restitui non deberet.Nihilominus quo ad istã regulam illud non procederet,vt inferiùs in alia quæstione dicetur.Prędictæ igitur decisiones de iure cõmuni locum habebunt,secũdum quòd plures alij sunt casus, in quibus quis discoloratum titulum habere dicitur: qui non reputantur tales,quo ad regulam istam. Ex quibus vltra prædictos, aliquos exempli gratia enarrare sufficiet.

Primus est in eo, qui habet primum curatum, & recipit secundum: quia dicitur in primo habere titulum non coloratum, propter decretum capi. de multa. & extrauag. execrabilis.de quo dixi superiùs quæst.10.

Secundus casus est in eo,qui recipit episcopatum,& di- B
mittit labi tempora de consecrando, iuxta ca.cùm in cunctis.de elect.quia talis potest dici intrusus, & non habere titulum coloratum, vt not. Hostien.& Henric.in cap.nisi. de renuntiat.& Ioannes Franc. Pauin. in tract. de offic.& potest.cap.sede vacant.in verbo,vacare.

Tertius casus,in collatione facta à vicario generali,quę non est colorata, cùm non habeat potestatem conferendi.ca.fi.de officio vicarij. in sexto.tenet Lapus in cap.si tibi absenti.de præbend.lib.6.Et hoc nisi fuerit adiuuata aliquo, licet modico adminiculo, vt videlicet iuramento ipsius vicarij, asserentis potestatem habuisse, vel dicto vnius testis, vt dicit Egid. decisio.10. Et ita hodie 19. Decem. M. D. XXXIX. in vna calaguritan.parochialis de Ga- C
miz, coram R. D. Marco Ant.Marscotto Rota tenuit:vbi pro colorato titulo habuit vnionem factam per vicarium episcopi, de cuius facultate non constabat, attento quòd vnus testis de visu deposuit vidisse dictum vicarium vnire, & vniones eius habuisse effectum.

Quartus casus est in collatione facta ab ordinario, cui erat ab executore inhibitum, propter decretum literarum,de quo per glo.in cap.si soli.de concess.prębend.lib. 6.quia talis non dicitur habere titulum coloratum, vt tenet Gaspar de Perusio in tract. Reseruat.

Sic etiam,& quintò possessio dicetur discolorata, quando habens titulũ ingreditur possessionẽ beneficij, præter

D superioris autoritatem, vt not. Innoc. in cap. bonæ.1. de
poſt prælat.& in cap. literis.de reſtit.ſpoliato.etiam ſi ta-
lis cum titulo habeat executoriales canonizatorias titu-
li, vt tenet ſtylus Rotæ, de quo meminit Felyn. in cap. ad
probandum.in quarta columna, de re iudic. Nam licet de
iure poſsit quis propria autoritate, cum executorialibus
capere poſſeſsionem, vt verba executorialium apertè con
cedunt: tamen ſtylus Rotæ ſe habet in contrarium, vt di-
cit Bellamera in conſil. decimo, & quinto dubio.& refert
Ioannes Franciſc Ripa doctiſsimus Moder.in repeti.cap.
ſæpe. numero 69. de reſtitut. ſpoliat. & declarat melius
Fely.in d.cap.ad probandum. vt latiùs dixi ſuprà in com-
pendio ſignaturæ.

E Et idem dictũ fuit in Rota in eo, qui per reſignationem
cauſam habuit ab illo, cui beneficium ſub conditione reſi
gnatum fuerat, ſi infra ſex menſes mandatum ad conſen-
tiendum produceret. Nam voluit in vna Corduben. corã
Domino Simonetta tertia Iulij. M. D. XXXI. talem non
habere titulũ coloratum. Et in ſumma, omnis ille, qui ha-
bet collationẽ ab eo, qui prohibetur ipſo facto à iure, vel
ab homine, dicitur non habere titulum coloratum: quia ta
les ſunt intruſi. Et quot modis poſsidentes dicantur in-
truſi, ponit Felyn. in cap. veniens. de accuſ. in ſecundo no-
tabili. Et reaſſumunt Moder. in tract. elect. quæſt. 17.

Et iſta omnia, vt dixi, de plano procedunt, loquendo de
iure communi. Sed quo ad effectũ iſtius regulæ, aliter eſt
F dicendum, videlicet, quòd omnis ille dicitur habere colo-
ratum titulum, qui non eſt exceptus in regula, etiã ſi habe
ret collationem ab eo, qui prohibetur conferre à iure, vel
ab homine. Duo igitur caſus hic in reg. excipiuntur, videli
cet, ille qui habet titulum per ſimoniam, vel de beneficio
reſeruato, reſeruatione in corpore iuris clauſa: quia iſti
duo caſus excepti in regula, firmant regulã in cõtrarium,
in caſibus nõ exceptuatis, vulg. l. nam quod liquidè. ff. de
penu leg. Et ita iudicauit Rota in quampluribus cauſis, de
quibus in ſequentibus quæſtionibus mentionem faciam.

Et iſta quæ dicta fuerũt, q̃ tit. dicitur coloratus, quando
emanauit ab eo qui diſponẽdi poteſtatẽ habet, limitantur
nõ habere locũ, quãdo ille titulus datus ab eo, qui potuit
dare, eſſet contra formã datam: nã tali caſu non diceretur

colorat

coloratus.ita notabiliter dicit Anto.de But.in.c.de literis. in fi.de conceſſ.prębend.Per cuius dictum Rota in vna Vicentina parochialis de Lõgares corã me de menſe Februario M. D. X L. tenuit, quòd Hieronymus de Nigris cui Ambroſius de Oria reſignauerat dictam parochialem reſeruata penſione.50. duc.libera & exempta non dicatur habuiſſe titulum coloratum ad effectũ, vt defendi poſſet hac regula, ex quo procurator dicti Hieronymi à principio non conſenſit dictæ penſioni cum dicta clauſula, libera & exẽpta. Nam attento, quòd in ſupplicatione dictæ penſionis fuerat appoſita dicta clauſula libera & exempta, & papa ita cum illa forma renũtiationem admiſerat,& Ambroſius iuxta formam dictæ ſupplicationis conſenſerat.ſi Hieron. illam formam non formauit, dato quòd à papa prouiſus fuerit, & ſic ab illo qui poteſtatem conferendi habuit: nihilominus Rota iudicauit illum non habuiſſe titulum coloratum ad effectum, vt cum illo triennio poſtea poſsidẽs iſta regula iuuaretur per dictum Ant. de But. vbi ſuprà.Et ita ego iudicauit Ambroſ. reſtituendam eſſe parochialem propter modum non ſeruatum non obſtante iſta regula.

Et quia illud dictum de caſibus exceptis ſeruiet nobis in multis quæſtionibus ſuper hac regula diſcutiendis, de quibus latiſsimè fiet mentio, propterea non amplius inſiſto.

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA.

Electus à capitulo.

QVAERO, an electus à capitulo, & confirmatus ab epiſcopo excommunicato,& publicato dicatur habere coloratum titulum?

SOLVTIO. Tempore Iulij 11. fuit ventilatum hoc dubium in Rota.Et tamen non habeo quid fuerit deciſum, & quòd non habuerit titulum coloratum cõſuluit tunc Octavianus de Ceſſa aduocatus apprimè doctus, vt ipſe refert lib.7. informationum ſuarum. Mouetur per fundamenta illa vulgaria de quibus iam dictum eſt in præcedentibus quæſtionibus,videlicet,quòd ex quo talis epiſcopus prohibetur à iure propter eius inhabilitatem,vt in cap.quia propter.de conceſſ. præbend.cum vulg. eius confirmatio non dat colorem poſsidendi: præſertim, quia quando defectus cauſatur ex perſona agente, talis defectus nõ cenſetur excluſus à regula generaliter loquente.arg.gloſ.in clem.1.de ſeq. poſſ. & fruct. & ea, quæ not. Bald.in.l.ſi quis filio.§.ſi

Defectus quãdo cauſatur ex perſona agente.

quis.ff.de iniust.rup. Et quod voluit.d. Anto.in cap.licet.de elect. videlicet,quòd exceptio detegens inhabilitaté agentis, nunquam cénsetur excluſa: & in hoc genere multum inſiſtit dictus aduocatus, vt ibi per eũ,quæ ex eo, quia eius dicta non multum aſtringunt,omitto.

Exceptio detegens inhabilitatem.

Addit etiam,quòd regula iſta eſt exorbitans à iure inducens præſcriptionem in beneficiis, ſine bono & vero titulo: ergo debet ſtrictius interpretari quatenus quis minus damnum patiatur, quòd fiet ſi actor à bono iure impetrationis ſuæ non excludatur.

Ego etiam pro iſta parte addo,dictum Ant.in ca.literas. de conceſſ. præb. vbi vult, quòd confirmatio facta ab eo, qui originaliter poterat confirmare,ſed eſt impeditus,non præſtat colorem poſſidendi: & ſi taliter confirmatus ingerit ſe adminiſtrationi,incurrit pœnam.c.auaritiæ.de elect. lib.6.not. glo. in.c.fi.eo. titu. Et hoc idem tenet ibi Ioan. de Imol. per ea quæ habentur in. c. licet. &. c. fin. de ſup. neg. præla. facit cap. illa.ne ſede vac. Et ratio iſtorum poteſt eſſe: quia habẽs beneficium à ſuperiore interdicto vel priuato,dicitur intruſus,vt in. c.tanta.de exceſſ.prælat.not. Doct. in. c. cum ſatis.de offic. archidiac. Hoſti.in cap.in literis.de reſt.ſpol.

Cõfirmatio.

Tamen prædictis non obſtant veritas ſe habet in contrarium,videlicet,quòd electus, & cõfirmatus à ſuſpenſis ve excommunicatis, licet de iure communi titulum coloratũ non dicatur habere, & per conſequens non admittetur ad ea, quæ de iure communi electo & cõfirmato ritè & rectè conceduntur. Tamen quo ad effectum iſtius regulæ omnis ille dicitur habere titulum coloratum,qui habet ab eo, qui originaliter poteſt conferre,eligere,& confirmare,licet ex accidenti ſint impediti. Ratio iſtius concluſionis eſt: quia iſta regula tantum excipit duos caſus in quibus vult titulũ nõ haberi pro colorato,vt in ſimoniaco,& in prouiſo de beneficio reſeruato: Ergo exceptis iſtis duobus caſib' in aliis regula manebit in contrarium firma. vulg.l. nam quòd liquidè. &. §. vt autem.in authen.de non alie.col.1.Et ita Rota per iſtam rationem de menſe Octobri. M.D.XIX.in vna monaſterien. beneficiorum coram domi. Barth. de Spina iudicauit, quæ voluit per collationem factam ab ordinario de prima dignitate in collegiata, quæ per regulam.3.ſuprà

Titulus coloratus.

eodem,

eodem, reseruata est cum decreto, & quæ fuit de antiquioribus reseruationibus curiæ per Ioã. 22. introductis, vt colligitur ex dictis Feder. de Senis in consil. 112. incip. amice charissime. tribuere titulum coloratum ad effectum prærogatiuę istius regulę. Et ista decisio cum eius ratione adeò est magni momenti, quòd per eam faces ardentes omnibus communibus opi. imponuntur, vt ex prædictis & infrà dicendis apparebit. Nam ex ista decisione primo infertur, quòd casus quæstionis nostræ non habet dubium.

Collatio facta per ord. de benefi. litigioso.

Infertur etiã, quòd collatio facta per ordinarium de beneficio litigioso cõtra ca. 2. vt lit. pen. lib. 6. quòd habet decretum titulum, & possessionem irritans, tribuit titulum coloratum possessori triennali.

Infertur & tertio, quòd ordinarius cõferens beneficium contra inhibitionem executoris, & contra omnia decreta regularum, tribuit titulum coloratum, & secũdum hoc decreta illa, & geminatę prohibitiones concordatorum Germaniæ nihil operabuntur.

Prouisio facta per ordinariũ.

Infertur & quarto, quòd attenta eadem ratione prouisio facta per ordinarium in mensibus expectãtium tribuet titulum coloratum, & ecõtra acceptatio & prouisio facta in mensibus ordinariorum tribuet eundem colorem, cum tamẽ Rota iudicauerit tales prouisiones nihil valere propter decreta irritantia posita in alternatiuis episcoporum & expectatiuarum, vt refert Felyn. in c. cum ex officij. in pen. & fin. col. de rescrip. &c. d. Pet. Andr. auditor in tracta. leg. lib. 3. quæst. 3. vbi plus dicit Rotam tempore suo iudiçasse, non valere prouisionem legati de latere de beneficis vacantibus in mensibus ordinarij, etiam si postea ordinarius non conferret, per plures rationes, quas ibi adducit, quas breuitatis causa omitto. Et hoc idem tempore Sixti iudicatum fuisse in vna Auinionen. præbend. sancti Agricolæ, refert quidam Ludouicus Interamne, illorum temporum aduocatus in quibusdam suis annotationibus. Quod procedit etiam si papa faceret gratiam in forma capituli mandatũ, prout in vna Narbonens. præbend. coram. d. Ioan. Franc. tunc auditore fuisse disputãdo dictum refert Ioan. de Natta quondam eximius, & antiquus aduocatus in quibusdã allegationib. suis.

Prouisio legati.

Infertur & quinto, quòd prouisio ordinarij facta de be-

Prouisio ordinarij facta de beneficio.

neficio vacante, cuius regressus pertinebat ad alium, det titulum coloratum, non obstantib. quòd regressus habeat decretum speciale appositũ illi certo beneficio, quod qualiter procedat, postea in alia quæst. dicetur.

Alia penè infinita inferri possent ex conclusione superius facta, quæ contra communes iuris regulas videntur inducta, quibus omnibus respondetur quòd papa, qui dominus absolutus est beneficiorum, vt in capitulo secundo, de præbend. lib. 6. & clemen. 1. vt lit. penden. Et not. Doct. in cap. quæ in ecclesiarum. de const. potest in tali materia contra omnes iuris communes regulas nouiter inducere & statuere, vt patet exemplo, quia videmus, quod de iure communi nemo cogi debet ad cõcordiam, vt in. §. fi. in authen. vt litig. iurent. Et not. Bart. in. l. congruit. ff. de officio præsid. & tamen hoc non procedit in papa, in materia beneficiali, in qua habet plenissimam potestatem, vt dicit Abba. in cap. cum pridem. in vltimo notabili. de pact. sequitur late Felyn. in rubrica de treu. & pace. in. 2. colum. Et eodem modo potest reuocare concessionem factam, & tamen papa hoc facere potest, vt in capitulo, nouit. & ibi not. Abb. de iudic. Sic etiam præscriptio cum mala fide nõ procedit, & tamen papa potest contrarium statuere, vt patet in cap. 1. de præscript. prout etiam apparet in publiciana, quæ cum mala fide competit de iure canonico, vt dixi in. §. sed iste. instit. de act. vbi alia exempla scripsi. Ergo eodem modo papa potest facere in terminis istius regulæ, quòd omnis titulus in beneficialibus sit coloratus, nisi in certis casibus, prout hic, quod factũ videtur ex causa legitima, videlicet, propter negligentiam non petentis ius suum infra triennium, ne beneficia sub incerto titulo possideantur. Nec mirum, quia etiam de iure communi in quam plurimis iuris articulis, negligẽtia grauioribus, ac magis acerbis pœnis punitur, quàm hic. Ex quibus quædam exempla per viã compẽdij enarrabo, quæ manifestam lucem dabunt omnibus iuribus de negligentia loquentibus. Simul etiam alia quædam diligentiæ commoda subnectam, ne vigilãtes debita laude ac honore fraudentur.

INCIPIT

INCIPIT EPILOGVS PER QVAM BREVIS CASVVM NEGLIGENTIAE.

IN primis igitur illud grauiſsimum negligentiæ incõmodum notum eſt, quòd propter negligentiam non petentium res ſuas mobiles, vſucapio triennalis introducta fuit, quæ non ſolum aliquem poſſeſsione temporali, vt hic, ſed etiam dominum verum, ſuo iure ac dominio perpetuo priuat, ipſúmque iam ſerò agẽtem poſſeſſorio & petitorio excludit, vt in.l.1.ff.de vſuc.tradũt omnes in.l.traditionibus.C.de pact.iſta enim pœna negligenti res ſuas propter prędictã cauſam perpetuę excluſionis impoſita grauiſsima reputatur, quæ facta comparatione ad illam, quã hic papa negligentibus impoſuit, iſta pro nihilo reputabitur. Quia hic poſſeſſori triennali per iſtam regulam, exceptio duntaxat acquirit, nõ ius. Nec illa exceptio eſt perpetua, trãſiens ad quoſcunque, ſed morte poſſeſſoris extinguitur, & propterea hic impetrationes de beneficiis triennio poſſeſsis, non annullantur, ſed ad vitam duntaxat poſſeſſoris ſuſpẽduntur. Per quod datur intelligi, quòd impetrans mortuo triennali poſſeſſori, poterit de iure ſuo experiri. Potuit igitur papa quo ad iſtum caſum hic in negligentis pœnã ſtatuere, quòd omnis titulus ſit coloratus, niſi in caſibus exceptis. In quam quidem pœnã negligens ipſe, propter deſidiam & culpam incidere videtur, cui per diligentiam obuiare potuit, vt in cap. loci. 35. diſtinct. & in ca. negligere. 2. quæſt. 3. & l. non ſolum. C. de commer. & merca.

Vſucapio triennalis introductio fuit.

Iudex negligẽs adminiſtratione ſua priuatur.

Et ſic videmus, ꝙ iudex propter negligentiã adminiſtratione ſua priuatur, & alius loco ſui ſubrogatur: quinimò criminaliter priuari poſſet, vt de primo eſt tex. in. l. ſi quos. C. de offi. præſe. præt. orien. de ſecũdo, in. l. miſsi opinatores. C. de exact. tribut. lib. 10. & in. l. 2. C. de can. lar. titu. lib. 10.

Tutor etiã propter negligẽtiã remouetur.

Tutor etiam propter negligentiam remouetur. l. eũ qui. C. de procura. Et eodem modo executor iure ſuo priuatur, propter negligẽtiam vnius anni. vt in. c. tua nos. de teſtam. & in. l. nulli. C. de epiſc. & clericis. Et in ſumma omnes deſides & negligẽtes, qui ſui immemores ſunt officio ſuo priuantur, vt in. l. penul. in fi. C. de can. lar. lib. 10. prout de abbate etiam negligẽte dicit text. in. c. cum ad monaſteriũ. in

Executor iure ſuo priuatur.

Negligentes & deſides qui ſui immemores ſunt.

fin. de stat. mō. Si igitur quis propter negligētiam priuatur obtentis & acquisitis, à fortiori acquirendis, vt iu reg. ista.

Et quia materia ista negligentię, in qua principaliter vsucapio, & ratio istius regulæ fundantur, variis in locis sparsa est, nec simul tota perquirenti occurrit: decreui hic eam quàm breuiter & succinctè, per capita, & enumerationem casuum colligere: quos quidem casus aliàs iuuenis, in maiori otio constitutus curiosissime cumulaui. Et quia negligentia, quæ per istam regulam castigatur, iudicialis est, incipiam à casibus negligentiæ iudicantium.

Negligentiæ eplogus.

Primus igitur casus negligentiæ consideratur in iudice, vt in. d. l. si quos. &. l. missi superius allegatis.

Secundus. Quia propter negligentiam magistratus ius non dicentis, in sui verecundiam recurrendum est ad populum. Casus est secundum Bal. ibi in titulo, si de inuestit. feud. inter dominum & vasallum lis oriatur. §. primo.

Tertius. Quia iudex negligens sepulchrorum violatores vindicare, punitur in. 20. libris auri. l. si quis sepulchrum. C. de sepulc. vio.

Quartus. Quia iudex negligens quominus pacta, & cōuentiones partium seruentur, facit litem suam. casus notabilis in. l. pen. C. de pact. in. fi.

Quintus. Quia cōtra iudicem negligentē expedire, quod ab eo petitur, est vario modo consultum. secundum quod declarat Bart. not. in. l. fi. C. de variis, & extraor. cognit.

Sextus. Quia propter negligentiā iudicis laici in nō reddendo iustitiā clericis, laici cōueniri possunt coram iudice ecclesiastico. cap. cum sit. & cap. si clericus. de foro comp.

Septimus. Quia propter negligentiam iudicis, qui omisit testes apertè productos examinare, etiā post triēnium datum, & etiam nulla facta prouocatione pars poterit petere testes examinari. tex. est notabilis in ca. per tuas. de testib.

Octauus. Processus factus à iudice negligente dare Apostolos, est ipso iure nullus. tex. est in. c. ab eo. de appel. in. 6.

Nouus. Iudex negligens facere iustitiam clerico, est ipso iure excommunicatus. glo. est notabilis in ca. administratores. 7. q. 5. Ioan. Andr. in. cap. fi. de excep. lib. 6.

Decimus. Quia iudici negligenti quo ad Deum imputātur delicta non iudicata. cap. sicut inquit. 2. q. 7.

Vndecimus. Quia iudice negligēte dare Apostolos sæpe petitos,

petitos, habetur perinde ac si expresse fuerint denegati. text. est in clem. quanuis in fin. de appel.

Duodecimus. Qui in officio iudicandi alteri successit, nō potest nouum opus inchoare, nisi prius ædificia per prædecessorem incœpta, aut vetusta per illum reparari reparet, vel neglecta perficiat. l. fi. C. de ope. pub.

Decimustertius. In pœnam iudicis negligentis ius reddere licitū est in ius ipsi dicere. l. nullus. C. de iudi. ibi cum glo. & melius in. l. nulli. circa fin. C. ne fac. bap. & bon. text. in. l. nulli iudicum. C. de offic. rect. prouinc.

XIIII. Iudex negligens vendicare crimen priuati carceris incidit in crimen læsæ maiestatis l. 1. C. de priuat. carcer.

Decimusquintus. Eodem modo iudex punitur, si vindicare paganos neglexerit. l. 1. C de paga.

Decimussextus. Et pari reprehensione est dignus iudex negligens resistere, & obuiare clericis negotiantibus, vel turpia officia exercētib. cle. 1. in fi. de vit. & honest. cleric.

Decimusseptimus. Iudex etiam negligens punire hæreticos, in decem libris auri cōdemnatur, & existimationis suæ periculum patitur. l. 2. & l. quicunque, in fi. C. de hæret.

Decimusoctauus. Pariter etiam negligens vindicare stupratores, & monialium corruptores, in quinque libris auri punitur. §. penult. in auth. de sanct. episc.

Decimusnonus. Iudex requisitus de iustitia, & de expeditione causę nihil respondens, vt nimium morosus & negligens notatur, c. 1. & ibi Bald. de milit. vas. qui conto. est.

Vigesimus. Iudex tenetur ad interesse parti læsæ si neglexerit in causis ciuilibus videre, quę suæ sunt partes, sed non facit litem suam, sicut quando malè iudicat. l. 1. & ibi per Bart. C. quomodo & quando iudex.

Vigesimusprimus. Laicus negligens facere iustitiam potest cogi per ecclesiasticum. c. Iudæi. el. 2. de Iudæ. & cap. excommunicatus. cum glo. de hæret.

Vigesimussecundus. Iudex negligens ferre sententiā ad finem concordandi partes, si propter concordiam partes lædantur, parti læsæ in foro conscientiæ ad refectionem damni tenetur. Ita dixit. d. Card. in clem. sæpe. in. §. & quia in. 18. q. de verb. sign.

Vigesimustertius. Iudex qui neglexit per imperitiam facere id ad quod tenetur, peccat, & parti læsæ tenetur quan-

tum æquum iudici videbitur, distinguendo, vt per Bal. in l. mancipia. de ser. fug.

Vigesimusquartus. Iudex negligens alere carceratos, male facit. Bar. in l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. lib. 10.

Vigesimusquintus. Qui negligit etiam infra triennium causam diffinire, punitur, & remouetur, secundum distinct. l. properandum. §. si autem vtraque. C. de iudi.

Vigesimussextus. Similiter iudex negligens non facere inuentarium de bonis damnati & confiscati, mulctatur. l. si quis infra. C. de bon. damnat.

Vigesimusseptimus. Iudex negligens exercere officium suum circa miserabiles personas, vel pium actum, etiam tenetur, vt per Bar. in l. quarta. §. hoc autem iudicium. in. §. oppo. ff. de dam. infect.

Vigesimusoctauus. Iudex negligens pacem violatam vindicare, omne damnũ & iniuriam passo resarcire tenetur. §. iudex. in titulo, de pace tenenda. inter sub. in vsib. feud.

Vigesimusnonus. Contra iudices, seu magistratus negligentes tutorum vel curatorum satisdationem capere, datur actio subsidiaria. §. pen. instit. de satisdat.

Trigesimus. Iudex negligens punire iniuriã illatam scholaribus, punitur acrius. auth. habita. C. ne filius pro patre.

Trigesimusprimus. Iudex ordinarius negligere nõ debet exigere rationes nõ debitas à religioso suo executore. cle. de testa. Trigesimussecundus. Propter negligentiam iudicis in non confirmando tutorem non impeditur administratio tutori. Bar. not. in l. quia pater. ff. de confir. tuto.

Trigesimustertius. Iudex negligens seruare iuramentum, quo iurauit in principio officij de non acceptando pecuniam, vel aliud sordidum committere, incidit in crimen publicum, de quo est bonus text. in l. fin. ad leg. Iul. pec.

Trigesimusquartus. Præses qui negligit castigare iudicem acceptantem indebitas sportulas, punitur simul cum acceptante, & hoc episcopo principi denuntiante. text. est in. §. fi. in auth. vt differem. iud. col. 9.

Trigesimusquintus. Iudices negligentes constitutiones principum seruare puniuntur. l. 1. §. fi. ff. de fal.

Trigesimussextus. Pari modo negligentes expedire causas, quas poterat expedire, & eas dimittit, successori tenetur. per tex. sing. in l. 1. §. 2. ff. de magist. conuen. & ibi Bald.

HACTENVS, quæ de negligentia iudicum punienda exempli causa posuimus, sufficiant. Nunc negligentiæ peccata, quæ quemlibet alium contingunt discurramus.

Trigesimusseptimus. Nam in primis in pœnam desidiæ inductũ est, ꝙ propter negligentiam nõ eligentium electio ad superiorem deuoluatur, vt per glo. in cap. duobus de rescript. lib. 6. & in cap. quanquam. de electio. lib. 6.

Trigesimusoctauus. Qui neglexit seruum fieri furem, tenetur ex pacto, quòd promisit seruum furtum non facere. text. est in. l. non impossibile. ff. de pact.

Trigemusnonus. Eodem modo commentariensis, seu custos carceris propter eius negligentiam punitur. l. commentariensem. C. de custo. & exhibit. reorum. & ibi glo. not. quam vide contra prælatos negligentes, &c.

Quadragesimus. Similiter & medicus, qui incipit medicari alicui etiam gratis, si neglexit curam infirmi, tenetur de leui & leuissima culpa. text. est iuncta glo. no. in. l. idem iuris. in princ. ff. ad leg. Aquil.

Quadragesimusprimus. Sic etiam in patrem negligentem vindicare iniuriam factam filio transfertur executio & actio. l. sed si vnus. §. interdum. ff. de iniuriis.

Quadragesimussecundus. Et hoc idem statutũ est procuratore patris negligente prosequi iniuriã filij. Nam exercitum cõpetit filiofam, l. sed si vnus. §. procurator. ff. de iniur.

Quadragesimustertius. Sic etiã negligentia hæredis nocet fidei commissario, & currit præscriptio. text. est in. l. si hæres, l. 2. §. fin. cum glo. ff. ad Trebel.

Quadragesimusquartus. Et negligentia scribę, seu notarij punitur. tex. notabilis & singularis in. l. fi. C. de mag. cõuen.

Quadragesimusquintus. Negligentia etiam inducit consensum ad illud quod fit, vt habes glo. in. c. 1. de offic. deleg.

Quadragesimussextus. Et per negligentiam perditur possessio, iuxta no. per Bar. in. l. si de eo. ff. de acquirend. pos. & & Abb. in cap. contingit. de dolo & contum.

Quadragesimusseptimus. Clericus etiam qui negligit agros ecclesiæ, vel eius vtilitatem non curat, potest remoueri ab ecclesia. glo. est notabilis in cap. sæpe. 12. q. 2.

Quadragesimusoctauus. Pari modo negligentia prælati nocet successoribus in præscrip. successoria, vt per glo. not. in. c. 2. de præscript.

Quadragesimusnonus. Etiam serui coloni, vel procuratores negligenter rem domini curantes puniuntur. text. sing. in l. fi. in princ. C. de acquir. pos.

Quinquagesimus. Punitur etiam qui negligenter in stipulam ignem immittens gratia cõburendi eam, & ob eius vecordiam aliorum agros igni depopulatus est, vt est text. not. in l. qui occidit. §. penult. ff. ad leg. Aquil.

Quinquagesimusprimus. Si ob negligentiam curantium non lethaliter vulneratum, vulneratus moritur, vulnerans non tenetur de occiso, sed tantum de vulnere, vt est casus in dicta l. qui occidit. §. fin. ff. ad leg. Aquil.

Quinquagesimussecundus. Sic etiam si propter creditoris negligentiã res pignorata deterior facta est, negligens punitur. l. quẽadmodũ. §. magistratus. ff. ad legem Aquil. quod not. contra Hebræos pignora ab scholaribus capientes.

Quinquagesimustertius. Eodem modo negligens in non eligendis bonis ministris punitur. in l. si seruum. §. seruum. &. §. fornicarius. ff. ad leg. Aquil.

Quinquagesimusquartus. Et colonus negligens infra vel ante tempus rem locatam cõminui, condemnatur ad pensionem totius temporis, l. dominus horreorum. §. fin. ff. locat. Iaſ. in l. diem. col. 8. ff. de offic. assessor.

Quinquagesimusquintus. Sic etiã ignorantia facti crassa, quę negligẽtiæ equipollet, aliquẽ nõ excusat. l. regula iuris. in. §. sed facti. ff. de iur. & facti ignor. & cap. 2. de cõst. lib. 6.

Quinquagesimussextus. Negligentia etiam tutoris in reb. pupilli punitur. l. tutor qui repertorium. §. competit. ff. de admin. tuto. Quinquagesimusseptimus. Pari etiã modo punitur tutor, qui neglexit vendere frumentũ vetus ante nouum. vt Bart. in. l. 1. C. de condit. in public. horreis. lib. 1.

Quinquagesimusoctauus. Præterea si tutor neglexit singulis annis cogere affictus, siue sensus, tenetur pupillo. l. 2. in princ. & ibi Bart. C. de debit. ciuit. lib. 11.

Quinquagesimusnonus. Tenetur etiam tutor de suo, qui neglexit post Cal. Nouẽb. dare vinũ nouũ ad bibẽdũ familiæ, secũdũ Bar. ſ. l. iubem⁹. l. 1. C. de erog. milit. anno. lib. 12.

Sexagesimus. Et negligẽtia custodiẽtis furiosum, qui alteri dãnũ vel iniuriã intulit, punitur. in. l. diuus. ff. de of. præs.

Sexagesimusprimus. Item negligentia nõ exigẽtis vectigal, punitur. in. §. volum⁹. in auth. vt iud. sine quoquo suffr.

Sexagesi-

Sexagesimusſecundus. Similiter negligentia mariti non petentis fundum datum in dotem ab eo, qui præſcribit punitur. caſus eſt notabilis in.l.ſi fundum.ff.de fund.dota.

LXVII. Eodem modo negligentia mariti in nō exigendo dotem à debitore, qui poſtea factus eſt, nō ſecūdo punitur, à ſibi imputatur. bonus tex.in.l.extraneus.ff.de iure dot.

LXIIII. Eſt etiam notandus caſus illius negligentis, qui cum vitioſus ſit, neglexit tamen à ſua familiaritate eos expellere, qui ipſum malefacti incuſabant. Nam in pœnam negligentiæ inducitur, quòd non poſſit eos repellere ab accuſando etiam ſub prætextu criminis, quod fortè patetur, ex quo antea à ſe ſeparare neglexit, vt eſt text. in cap. nulli. de accuſat.

LXV. Tanta etiam eſt vis negligentiæ, vt acquiſita per filium familias potius acquiſita ex profectitiis, quàm ex adventitiis bonis præſumantur, vt eſt gloſ.notabilis.in.l.cum oportet.in princ. C.de bonis quæ liber.

LXVI. Creditores etiam ſuæ negligentiæ penſum ferre debent, ſi negligentes fuerunt in exigendo ab hærede, qui poſtmodum vel ſe abſtinuit, vel factus eſt non ſoluendo. text.eſt not.in.l.pupillus.ff.de his quæ in fraud.cred.

LXVII. Negligentia etiam illius notatur, qui cum literas alterius damnoſas acceptaſſet, tacuit, nec contradixit. Nam per hoc videtur conſentire. caſus ſingularis in lege, filiusfamil.ff.ad Maced.

LXVIII. Etiam maritus negligens in non curanda vxore perdit lucrum dotis ſi periit. gloſ. eſt notabilis in.l.ab hoſtibus.§.ſi vir.ff.ſol.matr.

LXIX. Sic & negligentia ſuccedentiū pupillo in non petendo ipſi tutorem priuat eos ſucceſſione ipſius decedentis infra pupillarem ætatem.l.ſciant cuncti. C.de leg.hæred.

LXX. Et negligentia hæredis non vindicantis cædem defuncti priuat ipſum eius hæreditate lege prima.C.de his quibus vt indig.

LXXI. Et ſimiliter negligentia hæredis in non parendo voluntati defuncti, priuat ipſum cōmodo teſtamenti.auth. hoc amplius.C.de fideicom.

LXXII. Pari modo negligentia hæredis non conficientis inuentarium, facit eum teneri inſolidum creditori.l.fin. C.de iure delib.

LXXIII. Et eodem modo negligentia omissi inuentarij reddit tutores suspectos. l. 3. §. tutores qui repertorium. ff. de susp. tuto. & l. fin. C. arbitr. tutelæ.

LXXIIII. Negligentia etiã venditoris domus ante traditionem omittentis interponere stipulationem damni infecti, suo damno cedit. l. venditor domus. ff. de act. emp.

LXXV. Desidia etiam, & ecclesiasticorũ negligentia circa officia diuina, ad quę sunt mãcipati, reddit eos indignos immunitati omnium munerum illis ob eam causam concessæ. text. est nota. in. l. generaliter. C. de episcop. & cler. canonizatus. 16. quæst. 1. quod est contra vagos scholares notandum.

LXXVI. Filius etiam hæres institutus negligens ægrotãtem patrem, vel eum ab hostibus redimere priuatur successione. casus est notabilis in. §. si quis de prædictis. in auth. vt cum de appellatione cog.

LXXVII. Et scholaris negligẽs nũquã efficietur magister vt dicit glo. iuncto tex. not. in auth. de quæstore. §. porrò.

LXXVIII. Et ad propulsandam negligentiã tempus exceptionis non numeratæ dotis est abbreuiãdum. in authẽ. de tempore non solutæ dotis. col. 7. in princ.

LXXIX. Item etiam, qui neglexit appellationi deferre, se appellationis beneficio indignum facit. bonus tex. in. c. cũ sit. de appel.

LXXX. Dominus qui neglexit seruũ suum ægrotũ, priuatur dominio ipsius. tex. est in. l. 1. §. & scim°. C. de lat. li. tol.

LXXXI. Hæredes etiam violatores pacis negligentes iuris rigorem seruare diuidendo secum hæreditatẽ, qua fuerint priuati, puniuntur, vt ab ipsis tota hęreditas abdicetur. c. siquis hominem. in titu. de pace. tenen. & eius violato.

LXXXII. Sic vsufructuarius negligens in submittẽdo alia capita animalium, in locum demortuorũ proprietario tenetur. l. quid ergo. ff. de vsufruct.

LXXXIII. Etiam seruitus vrbana nõ vtendo amittitur, quando vicinus negligit libertatem vsucapere, tex. est not. in. l. hęc iura. ff. de seruit. vrb. prædio.

LXXXIIII. Socius tamẽ qui negligẽter aliqua in societate egit, non cõpensat, si in plerisque aliis societatem auget. bonus tex. in. l. non ob eam. cum. l. seq. ff. pro socio.

LXXXV. Et sociorum etiam negligentia considerat in

l. socius

socius socio.ff.pro socio.

LXXXVI. Fortuita etiam incendia, quæ per negligẽtiam eorũ apud quos orta sunt, non fuerũt extincta, damno negligentiæ cædunt. l. capitulum. §. incendiarij. ff. de pœnis.

LXXXVII. Et licet edictũ prætoris manifestissimum sit, illius tamen interpretationem nunquam negligere debemus. l. 1. §. quãuis. ff. de vẽtre inspic. facit tex. in. l. apud Labeonẽ. ff. de iniu. §. hoc edicto.

LXXXVIII. Item tribus edictis citatus, si sui præsentiam facere neglexerit, personaliter capi poterit. tex. est in. l. cõsentaneum. C. quomodo & quando iud.

LXXXIX. Et possessio vacans ex negligentia domini, sine vi occupari non potest. l. fundum. §. fundi. ff. de vsucap.

XC. Negligentia etiam vnius anni in non reparando illud quod erat mihi quæsitum per occupationẽ, de iure gentium inducit priuationem iuris. casum & exemplũ habes in. l. fi. ff. de vsucap. & ibi not.

XCI. Præterea ius ingrediendi tenutã ex decreto iudicis per biennium negligendo intrare, tollitur. Ita singulariter Bar. in. l. si finita. §. si quis metu. in fin. ff. de damn. infect.

XCII. Item qui tenetur denuntiare maleficia, si per eius negligentiam fuit prẽuentus ab iniuriato, denuntiando putatur. vt per Bart. in. l. vltim. col. diuus. vers. quæro quid si talis denuntiatur. ff. de cust. reorum.

XCIII. Præterea ecclesia læsa ex negligentia prælati ipsum prælatũ negligentem conuenire potest. glo. est not. in cap. placuit. in ver. pertineat. 16. q. 3.

XCIIII. Rursus negligentibus illis, qui in ludo & alea aliquid perdiderunt, repetere deperdita, eorum repetitio episcopo conceditur, vt in constit. alearum vsus. C. de relig. & sumptib. fun.

XCV. Qui parũ etiã diligẽs fuit in seruãdis sacris, adeò ꝙ insordescant, à iure damnatur, vt in. c. fi. de custo. sacram.

XCVI. Et qui officium clericale negligit, & sęculi fluctibus se immergit, ab ecclesiastico ministerio fit alienus. capit. sed neq; procurationes. ne clerici vel monac.

XCVII. Mulier etiã negligens iusiurãdi religionẽ de alicui nubendo, dãnatur à papa. in cap. requisiuit de sponsal.

XCVIII. Similiter negligentes parere iudici delegato puniuntur. c. de causis. de offi. deleg.

cxix. Et qui conſcientię cõfidit, & famam ſuã negligit, crudelis eſt. cap. nolo. 2. q. 1.

cx. Pari modo qui in termino à iudice ſibi aſſignato ius ſuum neglexit deducere, amplius non auditur. l. diffamari. C. de ingenu. & manum.

cxi. Negligentia annalis illius qui habebat reuocationẽ feudi in aliũ tranſlati ſibi præiudicat. tex. ſingularis in cap. Titius. in ti. ſi de feu. fuer. con. inter. dom. & agnat. per quẽ ita limitatur ſingulare dictum Bart. in. l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quot. & æſtiual.

cxii. Item ſi canonici, qui de certo canonicorum numero indulgentiã habebant, ipſam ſeruare neglexerunt, nõ poſſunt poſtea ſuperiori opponere, ſi alium canonicum ſupra numerum addidit. cap. pro illorum. vbi bonus tex. de præb.

cxiii. Dominus requiſitus ab eccleſia, vt terram ſuam ab hæreticis purget, ſi per annum negligens eſt, terra ipſa catholicis occupanda cõceditur, vt in auth. ſi verò dominus. C. de hæreti.

cxiiii. Damnum ſi mihi tua negligẽtia datum, mihi ſatisfacere teneris. cap. fin. de iniur. & dam. dat.

cxv. Parentes ob quorum negligentiam filij in cunis oppreſſi fuerunt, grauiter puniuntur. cap. quæſitum. de pœnit. & remiſſ. & cap. conſuluiſti. 2. q. 1.

cxvi. Diſſoluta etiã negligẽtia fideiuſſoris, ſuo, & nõ debitoris dãno cedit. l. ſi fideiuſſor. in prĩ. in. 1. reſpõſ. ff. mãdat.

cxvii. Et ſi arbor ex negligentia incidentium tranſeuntẽ oppreſſerit, incidens eam punitur, vt in cap. ſæpe. l. diſt. de quo in. l. ſicut arbor. ff. de leg. Aquil.

cxviii. Qui iuratoriã cautionẽ à ſe pſtitã negligit ſeruare vt piurus punitur. tex. bonus. in. l. quotiẽs. C. de dig. lib. 11.

cxix. Milites negligẽtes honeſtatẽ circa ruſticos ſeruare, & ipſos ſpoliãtes mulctãtur, & infamiæ pœna afficiũtur. l. nõ patiuntur. C. de curſu publ. lib. 12. quẽ tex. ad vnũ aliud notabis, videlicet, q̃ ruſticus dicitur miſerabilis perſona.

cxx. Miſſus in poſſeſſionem bonorum alicuius non debet eſſe negligens, ſed vtiliter agere, aliàs ſibi noceret. l. in rẽditione. ff. de bon. auth. iud. poſſid.

cxxi. Executor literatum nõ poteſt ſe impedire de beneficio, cuius collatio deuoluta eſt ad capitulũ, propter negligentiam epiſcopi. cle. ſi de beneficio. de præb.

cxii.

CXIII. Negligens etiam honorem & reuerētiā ſcholaribus ſeruare, acrī⁹ punitur auth. habita. C. ne filius pro patr.

CXIIII. Electores etiā qui infra octo dies poſt electionē factā negligunt electionē ipſam electo præſentare puniūtur pœna, de qua in cap. cupientes. §. cæterū. de elect. in. 6.

CXIIII. Curatores reipub. ſi negligēter in bonis diſtrahēdis ſe geſſerint, puniuntur in ſimplum text. eſt in. l. fin. §. idem ſcripſerunt. ff. de adminiſtr. rer. ad ciuit. pertin.

CXV. Et negligentia hæredis non eligentis vnum ex pluribus legatariis ex voluntate teſtatoris, facit quòd omnes admittantur ad legatum. tex. eſt not. in. l. ſi quis Titio. in fi. in. l. cum quidam. l. 2. ff. de leg. 2.

CXVI. Vtenſilia vēdentes & negotiantes, licet ob eā cauſam verberibus cæſi ſunt, non tamen propter hoc quaſi viles negligere debemus. Imo ad honorem & dignitatē promoueri poſſunt. l. eos. ff. de curio. vbi text. probat vnum aliud, quòd propter raritatem bonorum minus digni aſſumi debent ad officia.

CXVII. Et ille q ad diē cōmeatus venire negligit, pdit ſalariū, & vt deſertor punitur. l. 3. ad diē cū gl. ff. de re milit.

CXVIII. Abbas negligēs corrigere monachos, punitur. c. ſi. deſtat monac. & cle. 1. in fin. de vita. & honeſt. cler.

CXIX. Negligens poſt denuntiationē factā à vicario tollere arborem, quæ in ædes vicinas pendet, perdit eam, & vicinus authoritate propria poterit arborē aſportare, vt ponit Bart. in. l. 1. ff. de arb. cæden.

CXX. Propter negligentiam eorum qui debēt petere tutores, & non petunt, creditores poſſunt accedere ad iudicē vt cōſtituat tutorem, contra quem legitime agere poſſint. l. diuus. ff. qui tut. pet.

CXXI. Si cōtumax īfra annū cōparās: cautionē de iudicio ſiſti offerre neglexerit, actor poſt annū cōſtituitur verī⁹ poſſeſſor. c. quoniā frequenter. §. & in aliis. vt lit. non conteſt.

CXXII. Negligēs infra terminū iuris, vel hoīs apoſtolos appellatiōis petere, illis renuntiaſſe videtur. cle. quāuis in princ. de appel. CXXIII. Negligēs etiā vicino opē petēti pro repellēda iniuria auxiliū præſtare, fauorem iniurianti præſtare videtur. cap. dilecto. de ſentent. excom. lib. 6.

CXXIIII. Plus iuſto oneratus ſi per negligētiam per lubricū tranſiens & labēs alicui damnum intulit, Aquilia te-

netur.l.qua actione.§.1.ff.ad.l.Aquil.

CXXV. Gratia de aliquo beneficio vacaturo extinguitur per negligentiam non petendo præbendam primam vacãtem.bonus tex.in.cap.si clericus de præbend.in.6.

CXXVI. Appellatione deserta per negligentiã.licet partes prosequantur appellationem: tamẽ propter hoc sententia non desiit transisse in rem iudicatam,tex.est in clemẽ.si appellationem.de appel.

CXXVII. Maritus negligẽs vendicare mortẽ vxoris,dotẽ amittit,& fisco applicatur.l.cum mortem.ff.de iure fisci.

CXXVIII. Negligente eo infra tempus ad quem spectabat electio eligere vnam de pluribus prębend.vacan. electio deuoluitur ad alium, qui secundo loco poterat eligere.tex.in.c.si pluribus de pręb.in.6.

CXXIX. Qui arbitrium suscipit, illud negligere non potest,sed laudem ferre cogitur.l.3.§.1.ff.de arbi.

CXXX. Si quis propter negligentiam non plenè probauit in pœnã iuramẽtũ,in supplementũ plenæ probationis sibi nõ defertur.Ita mirabiliter dixit Bal.in cap.fin.de iureiur.

CXXXI. Item ecclesia,quæ per negligentiam infra quadriennium in integrum restitutionem non petiit, aduersus læsiones amplius eam petere non potest.text.est in capi.1. & cap.2.de rest.in integ. libr.sexto sicut in minore dicitur in.l.fin.C.de temp.in integ.rest.pet.

CXXXII. Ille qui est negligens in moderanda & gubernanda familia sua, in episcopum promoueri non potest, quia qui negligens est in minimis multo magis in maioribus:vbi maior cura exigitur, præsumi debet bonus text. in cap.sicut hi. circa medium. 47.distin.Et econtrà, qui negligens est in maioribus,præsumitur in minimis negligens, vt infrà numero.160.

CXXXIII. Negligens dominus non corrigendo seruum suum,vel ascriptitium,qui liberę mulieri nupsit,punitur.in l.1.in fin.C.de senatuconsul.Claud.

CXXXIIII. Tutor negligens contutorẽ suum iã suspectũ accusare,cõuenitur in totũ.l.qui plures.ff.de administ.tut.

CXXXV. Maritus qui vxoris negotia gerebat, si negligẽs fuit in nõ exigendo,quæ vxori debebantur,tenetur actione negotiorum gestorum.l.diuortio.ff.de neg.gest.

CXXXVI. Si hęreditas euicta est ab hærede ꝓpter suã negligen

gligẽtiã, ſtipulatio de reſtituẽdo legato nõ cõmittitur.bo A
nus tex.eſt in l.§. legatarius. ff. ſi cui pluſquam per l. Falc.

CXXXVII. Negligente tutore adminiſtrare negotia pupilli, & præſtare illi alimenta, curator decreto iudicis ad hoc conſtituitur, vel tutor remouetur, vel quod iudici videtur.l.fin.ff.vbi pupilli educ.debent.

CXXXVIII. Si cauſæ defenſionẽ emptor neglexerit cõtrà ẽditorẽ, nõ datur actio de euictio.l.ſi ideo.ff.de euict.

CXXXIX. Propter hæredis negligentiã non defenditur teſtamentum inofficioſum, ſententia lata non præiudicat legatariis.l.qui repudiantis.in fi.ff.de inoffic.teſta.

CXL. Negligentia in ſuperiore eſt peccatum mortale. glo.in cap.ea quæ.de offic.archidiac.

CXLI. Propter negligentiam eius, cui à teſtatore optio B
data eſt eligendi vnum ex ſeruis infra annum, optio tranſfertur in legatarium.l.fin.§.ſed ſi quis. C. cõmunia de leg.

CXLII. Negligentia in rebus alienis non excuſatur ex negligentia in rebus propriis pariter commiſsis. optimus text.in l.ſi conſtante.§.ſi maritus.ff.ſolu.matrimo.

CXLIII. Negligẽs in nõ vtẽdo reſcripto infra annũ, amplius eo ſe iuuare nõ poteſt.c. plerũq;.& ibi Doct. de reſc.

CXLIIII. Negligentia prælati in non ſoluendo canonem pro feudo, nocet eccleſiæ in vita ſua. cap.1. §. fin. de cap.Conrad.in vſib.ſeu.

CXLV. Negligentia ſpecialis procuratoris fiſci, nocet etiã generali, facta priùs diſcuſsione ſpecialis. l. quoniam Augerio.C.de conuenien.fiſci debit.lib.10. C

CXLVI. Negligentia mandatarij nocet etiam mandanti, qui ad illud tenetur.text.bonus in l.ſi procuratorem. §. tutores.ff.mandati.

CXLVII. Ille etiam, qui ad regimẽ parochialis eccleſiæ aſſumptus eſt, ſi infra annum ad ſacerdotiũ ſe promoueri neglexerit, ipſa eccleſia priuatus eſt, tex.ſunt vulgares in c. licet.& in c.commiſſa.& in cap.ſtatutum.de electio. lib.6.

CXLVIII. Negligens petere bonorum poſſeſsionem intra centum dies, facit locum ſequentibus in gradu.l.1. §. decretalis.& §.quid dicimus.ff.de ſucceſ.edict.

CXLIX. Quia priuilegium tollitur propter negligentiam decem annorum.l.1.ff.de nundinis.glo. in ca. ſuggeſtam.de deci.in glo.1.

D CL. Negligens in non soluendis decimis excommunicatur.c.non est.de deci.

CLI. Si aliquis propter negligentiam alicuius moriatur sine confessione,negligens reus est animæ illius.cap.officium.de offic.archipresb.

CLII. Cui mandantur duo,si in vno est negligens,præsumitur fore negligens & in alio.vt glo.vlti.in fin.in cap.si capitulo.de concess.præbend.lib.6.

CLIII. Electores Imperatoris si negligentes fuerunt in ipsum eligendo,electio deuoluitur ad Papam.cap. apostolicæ.de re iudic,lib.6.in glo.vlti.

CLIIII. Si mortui propter negligẽtiam clericorũ inuoluti fuerint vestimẽtis sacris,puniũtur.c.nemo.de cõs. di.1.

E CLV. Negligentibus à iure non succurritur.l.non enim, ff.ex quib. caus. ma.

CLVI. Et propter negligentiam potest quis priuari beneficio.glo.in c.1.de offic.custo.glo.in c. ea quæ, de offic, arch.glo.2.q.3.placuit.glo.in c.dictum.81.distin.

CLVII. Et si propter negligentiam tutorum debitores non sunt exacti, si fiant postmodum non soluẽdo, iudicio tutelæ tenentur.l.2.C.arbit.tutel.

CLVIII. Si feudatarius,negligente domino per annum fuit in possessione feudi,iurando solum se inuestitum, præiudicat domino.bonus text.in §.fin.in titulo , si de inuest. feud.inter dominum & vasallum lis oriatur.

CLIX. Negligentes in non acquirendo sibi præiudicãt

F in casibus not.per gloss.in l.2,in §.non tantum.ff.de hęte. vel act.vendita.in verbo, postquàm adipisci.

CLX. Negligens in maiori, præsumitur in minori fore negligens.Bart.in l.ab hostibus.§. sed quod simpliciter.in 3.col.ff.ex quibus causis maiores.

CLXI. Si testis non fuit interrogatus per negligentiam iudicis de causa sciẽtię,cũ pars fecisset interrogatoria,talis testis nõ probat.dictũ est Io.And.in ca. cũ causam.de test. refert Lud.Ro. & quidã Moder.in l.1.ff.de operis no.nun.

CLXII. Si iudex,qui debebat de pluribus interrogare, per negligentiam de vno interrogare omisit, actus nihil valet.c.præsentium.de testib.lib.6.iuncta.l. cum hi,§. prætor ait.ff.de transs.

CLXIII. Si negligẽtia hæredis legat' seru' nõ adparet, sibi

eris

erit dānū,& nō legatarij.tex.in l.cū hæres.ad fi.ff.de leg.1. A

CLXIII. Ille qui per annum fuit negligens in non petendo emendationem æstimi sui, seu cataſtri sui, amplius non auditur.Ita dixit Bart.in l.forma.in fi.ff.de censibus.

CLXV. Qui propter fauorem,receptionē,defensionēve hæreticis præstitam, excommunicatus fuit, si infra annum absolutionem,vel satisfactionē petere negligat, amplius non auditur, & infamis perpetuò efficitur.auth. credentes.C.de hæret.

CLXVI. Qui per annum stetit in excommunicatione, quem incurrit propter aliquod crimen, potest priuari beneficiis,si infra illud tempus neglexit absolui.11. q.3.c. rursus.& c.quicunque.de quib.iurib.mentionem feci suprà in proœmio regulæ,de annali.quod intellige, & limita non B procedere, si propter ciuilem causam fuisset excommunicatus.gl.sing.in c.contingit.de dolo & contu.in gl.2.

CLXVII. Negligēs discordes ad concordiam reducere, peccat venialiter.bo.tex.in §.aliàs ea demum.34.dist.

CLXVIII. Sponsus qui accipit fundum causa nuptiarum,eis non sequutis tenetur de fructibus percipiendis in restitutione fundi, si negligenter fundum curauit. l. videmus.in princip.ff.de vsufruc.iuncta glo.

CLXIX. In dolo est ille,qui negligit illud ad quod ex natura actionis tenetur.bo.text.in l.dolus.ff.mand.

CLXX. Dominus feudi negligens ius reddere vasallo iurisdictione priuatur,& illa deuoluitur ad ordinarium. glo. est in cap.cæterum.de iudic. C

CLXXI. Infeudatus si per annum negligit inuestiri à domino, redit feudum ad dominum.text.est in cap.1. §.præterea.de prohib.alienat.feud.per Fed.

CLXXII. Negligēs ex præterito, præsumitur negligēs in futurū.c.scribā.de præsumpt.vbi q negligens fuit in studēdo ius ciuile præsumitur ꝙ erit negligēs in studēdo ius cano.

CLXXIII. Si pars est negligens in petenda dilatione ad producendum testes, iudex poterit illi terminum ad producendum eos præfigere, dato, quòd non petat. Ita notabiliter Bart.per illum text.in l.1.C.de dila.

CLXXIIII. Negligētia hæredis non redimētis pignus à creditore, in omni casu sibi nocet, si postmodū pignus vēdatur:quia legatarij habent regressum cōtra ipsum.glo.

D est notabilis, & ibi Bart. in l. qui solidum. §. fin. ff. de leg. 2.

CLXXV. Delegatus per negligentiam perdit iurisdictionem, & transfertur ad ordinarium. ca. significauit. de offic. ord. gl. in c. ex transmissa. de for. comp.

CLXXVI. Negligentia creditoris in non exigendo debitorem, dum erat soluendo, nocet sibi, & non fideiussoribus datis in id, quod ab ipso seruari non poterit. casus est valde notabilis in l. si fideiuss. ff. de fideiuss.

CLXXVII. Mandatarius, qui debebat aliquid emere, si negligit, tenetur. tex. est in l. si patrē. §. sed etsi. ff. mandati.

CLXXVIII. Si tutor per plura tempora negligit facere inuentariū, & postea fecerit, potest vt suspectus remoueri. vide omnino Bart. in l. tutor qui repertorium, in prin. in 1. E col. in vers. sed quæro si neglexit. ff. de administra. tuto.

CLXXIX. Negligentia prælati non cōcordantis partes discordantes, inducit peccatum mortale. glo. sing. in §. causas alias. §. ea demum. 15. dist. in verb. neglexerit.

CLXXX. Custos negligēs priuatur offi. suo. c. 1. de offi. cust.

CLXXXI. Ille qui præscribit iurisdictionē cōtra aliquē, si fuerit negligens in illa exercenda, iurisdictio defertur illi contra quem præscribit. c. irrefragabili. in princ. de offi. or.

CLXXXII. Prælatus negligēs in reparādo ecclesiā, punitur tanquam dilapidator. Io. de Ligan. in extr. execrabilis.

CLXXXIII. Vasallus negligens priuatur feudo. Calde. in titu. de feud. consilio 6.

CLXXXIIII. Emphyteota negligēs circa meliorationē F nō obstan. pacto in cōtrariū, potest eiici, & priuari emphyteosi. Spec. in titu. de locato. in §. nunc aliqua. in vers. 89.

CLXXXV. Testis negligens in reddenda ratione sui dicti, quam tenebatur reddere, tenetur parti læsæ ad interesse. Butrius in cap. causam. de testam.

CLXXXVI. Episcopus negligens in purgādo diœcesin suam hæreticis, potest deponi. per text. in ca. excommunicamus. in fi. de hær.

CLXXXVII. Ille qui neglexit sibi caueri de damno infecto, nō potest etiā facere, quòd rudera, & diruta, & lapides contra acta ruina moueantur. l. euenit. ff. de dam. infect.

CLXXXVIII. Alium casum negligentiæ ponit Bald. in cap. fi. col. fin. de elect. vbi refert quoddam Roberti regis Siciliæ dictum aureis literis in porta cameræ illius scriptū.

&

& Barb. in cap. cùm M. in 6. colum. de constitu. A

CLXXXIX. Si quis propter negligentiã deseruit facti appellationẽ ab iniqua sentẽtia, iudex nõ venit cõdẽnãdus, nisi ad expensas, non autem ad totale interesse: vbi aliàs si nõ appellasset, fuisset cõdemnatus. hoc posuit notab. Bart. in sua disput. in cip. Iudex per imperitiã. in vltimis verbis.

CXC. Si res mihi data tradatur pignori creditori, quæ postmodũ auocatur à donatario propter nõ factã insinuationẽ, si per negligẽtiã creditoris nõ sit insinuata, pignus illa re nõ durat, vbi aliàs duraret cessante negligẽtia. ita notabiliter Bar. in l. si res. ff. quib. mo. pig. vel hypot. solui.

CXCI. Negligente episcopo executionem vltimæ voluntatis, auditur quilibet de populo. text. est in §. fin autem loorum. in authen. de eccles. tit. & Barto. in l. nec quicquam. B §. fin. ff. de offic. proconsul. & leg.

CXCII. Negligente capitulo capitularis potestas residet in vno solo diligente. vt in c. cum olim. de testa.

CXCIII. Licet extra territorium iudex non possit citare. l. fi ff. de iur. om. iudic. tamen si iudex illius territorij ad requisitionem alterius negligit citare reum, tũc ille iudex extra suum territoriũ poterit citare. ita singulariter Bar. in extrana. ad reprimẽdũ. in verbo, per edictũ. sequitur Fran. de Aretio in cõsi. 8. incip. cõsideratis omnib. diligenter. in 3. col. d. Ias. in d. l. fi. pro quo bene facit quod dicit idẽ Bar. in l. i. C. de summa trinit. in 11. col. in 18. q. vbi omnino vide.

CXCIIII. Si eligentes arbitratorem super aliquo contractu, infra tẽpus statutũ negligũt notificare vel certificate arbitrationem, dicuntur ab eius arbitrio recessisse. Bar. in l. si quis arbitratu. ff. de verbo. obliga. in vlti. colum. C

CXCV. Si emptor, quãdo est datum tẽpus ad mensurandum vinũ, si post denuntiationẽ sibi factam negligens in mensurando fuerit, venditor potest vinum effundere. tex. est bonus in l. i. §. licet. ff. de pericul. & commod. rei vend.

CXCVI. Rectores piorũ locorũ negligẽtes administrationem & curã, excõmunicantur ipso iure. tex. est in clem. quia contingit. de relig. domi. in princi. & post princip.

CXCVII. Habentes ius præsentãdi, si præsentato infra terminum statutum à diœcesano portionem cõgruã pro-uentuum assignare neglexerint, assignatio deuoluitur ad diœcesanum. clem. 1. de iurepat.

D CXCVIII. Diœcesani non se impediunt de iurisdictione minorum prælatorum, nisi ipsis negligentibus. l. §. ne igitur cum gl. in verbo, negligentiam. de celeb. miss.

CXCIX. Si sanguis Christi per negligentiam decidat in terram, debet eum sacerdos lingua lambere, & quatuor diebus debet pœnitentiam agere. cap. si per negligétiam. de consecra. distinctione 2.

CC. Si per negligentiã aduocati lis differtur vltra triennium, aduocatus punitur in duab. lib. auri. l. properandum. §. illo proculdubio. C. de iudic.

CCI. Si accusator infra tempus statutum accusationem
E proposita prosequi neglexerit, grauissimè mulctatur. l. i. C. vt intra cert. temp.

CCII. Vxor, quæ defuncti memoriam negligit secundo nubendo, negligénsque tutelam filiorum susceptam, grauiter punitur. vt in §. sui autem tutelam. in aut. de nupt.

CCIII. Debitor ex pluribus causis negligens exprimere, quando soluit simpliciter in quam causam ipse velit solutum, electio transfertur in creditorem. l. i. ff. de solu.

CCIIII. Colonus qui neglexit colere fundum pro anno futuro ex quo passus fuit sterilitatem, non potest petere pensionis remissionem. Cyn. in l. ad comparandas. in fi.
F C. mandati. bo. text. in l. ex cõducto. §. cùm quidã. ff. loca.

CCV. Dominus negligens exigere affictum à colono per 40. annos, non potest amplius petere nec rem, nec possessionem. gloss. in l. 2. in glos. fin. C. de iure emph. Io. in l. cum notissimi. §. fi. C. de præscrip. 30. ann.

CCVI. Emphyteota negligẽs soluere per biẽniũ canoné, si sit priuatus, potest possessione expelli. gl. & tex. in l. 2. C. de iure emphy. & gl. in authen. qui rem. de sacrosan. eccle.

CCVII. Possessor hæreditatis tenetur de negligẽtia culturæ prædiorũ. bon. text. in l. ei qui. in fin. ff. de pet. hæred.

CCVIII. Vasallus negligẽs circa dominũ, priuatur feudo. c. i. §. qd si nõ fecerit. in tit. quæ fu. prima cau. be. amit.

CCIX. Fructus percepti ab hærede propter negligentiam fideicommissarij non petentis, non imputantur in quartam, cum aliâs imputarentur. text. est not. in l. militi. §. si hæredes. ff. ad Trebel.

CCX. Eodem modo quæsita per hæredem post aditam hæreditatem ex rebus hæreditariis negligentia fideicommissa

ssarij non petentis restitutionem, non imputantur in A
quartam, etiam si coactus hæres adiuit. text. est sing. in l.
ita tamen. §. 1. ff. ad Treb.

CCXI. Veterani milites negligentes perdunt priuilegia veteranorum. l. penult. C. de veteran. lib. 12.

CCXII. Renuntiatio de nō petendo adinuicem aliquo modo inter fratres facta diuisione nō extenditur ad ea, quę applicāda sunt propter negligentiā alterius alteri. Ita not. Bar. in auth. hoc amplius. in fi. C. de fideicom. & in l. qui cū uxorib. ff. de trāsact. & in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. per tex. notab. in l. damni. §. 1. ff. de dān. infect.

CCXIII. Alium casum negligentiæ ponit glo. in l. senatusconsulto. C. qui accus. non poss.

CCXIIII. Aliū etiā ponit tex. cū gl. in l. in rē. §. fi. C. de B
rei vēd. quosdam etiam alios inuenies positos per Bar. & Mod. in l. ꝙ Nerua. ff. de pos. quos nō curaui recēsere. Nā res ferè in immensum procederet, & ideo sufficiet mihi ex illis studiosos ad perquirendos alios casus inuitare, ac ansam dare voluisse. Nā & ego iā proculdubio fastiditus, innumerabiles alios negligentiæ casus omisi, quos de facili ex scriptis, præsertim Moder. quilibet curiosus colligere poterit, maximè, qa pro maiori parte illorū Cōmentaria sunt ornata repertoriis. Volui igitur hic tātū negligētię casus colligere, quos in repertoriis vulgarib. collectos nō reperi, quibus quidam alij casus adiungi poterunt, quos Andreas Alciatus & Guliel. Bened. viri eruditi in tit. de verb. sig. fol. 17. col. 1. & in rep. c. Raynutius. fol. 194. & seq. titu. de C
test. tradiderunt. Nam materia ista negligentiæ tam frequens est inter mortales, quàm in homine oscitatio ipsa.

VISIS negligentiæ casibus, & effectibus præiudicium afferentib. operępretium erit quosdam alios breuissimos casus adnotare, in quibus negligētia nō nocet.

Primus casus est, quando venditor fundi ante traditionem fundum vt alienum neglexit: nam hoc casu de negligentia non tenetur, casus est not. in l. venditor ex hæreditate. §. 1. in fi. ff. de hæred. & act. vend.

II. Quādo maritus fuit negligēs in exigēdo dotē à patre vxoris, qui factus est nō soluēdo: nā tali casu nō tenetur de suo. casus est notab. in l. si extraneus. ff. de iure dot. quod singulariter limitabis non procedere si fuisset negli-

D gens non exigendo ab hæredibus patris. casus est notab. in l.ob res.§. fi.ff.de pact.dot.& ibi Bal.

III. Si negotiorum gestor cœpit alicuius gerere negotia,si negligat, & non perseuerat, gerere non tenetur. casus est notabilis in l.tutori.C.de neg.gest.

IIII. Quia bonæ fidei possessor hæreditatis, si negligit hæreditatis res meliores facere,nõ subiacet querelæ.casus est notab.in l.si quid possessor.§.sicut.ff.de petit. hæredit.

V. Casus,quia negligentia vnius non nocet alteri.gloss. est in l.si ex duobus.ff.de neg.gest.

VI. Quia ille,qui negligit agere,per hoc non dicitur fraudem facere,nec sibi nocet, vt dicatur in fraudem creditorum hoc feciſſe,vt est bonus tex.in l.qui fraudem.in princ.

E ff.de his quæ in fraud.cre.l.nemo ex sociis.§.fin.ff.pro socio.cum similib. licet quandoque fallat, vt per gloss. not. in l.2.§.non tantum.ff.de hæred.vel act.ven.

VII. Quia seruus à testatore vetitus rationes reddere, negligentiæ non tenetur. casus est notabilis in l. si seruus vetitus.ff.de leg.1.

VIII. Negotiorum gestor, qui equum in pascuis solitis neglexit excusatur,nec imputatur illi, vt est gloss.in l.si negotia.ff.de neg.gest.

IX. Negligentia serui non petentis fideicommissariam libertatem, non præiudicat sibi quin ex die dato libertas sibi competat.text. est notab. in l. cum verò. §. 1. versi.ex die.ff.de fideicommiss.liber.

F X.Quia negligentia non nocet,quando socius fuit quoque negligens,sed compensatur.text.est notab.in l. si ambo.ff.de compensat.

XI. Negligentia contra vnum non præiudicat contra mihi alium.secundum dicta Bar.in l.si seruus. ff. vi bo.rap. & in l.litem.in princ.ff.de alienat.iud.mut.cau.fact.

XII. Quia si vendita insula combusta sit negligentia seruorum,mihi non nocet.text.not.in l.si vendita.ff.de peric. & com.rei vendit.

XIII. Si missus in bonorum possessionem negligat, & destituat bona,nõ præiudicat sibi,vt teneatur ob illius negligentiam.casus est nota.in l.prætor ait.in.§. cæterùm.ff. de bon.autor.iud.poss.

XIIII. Tutoribus licet quãdoque negligere præceptũ

&

& voluntatem testatoris. bonus text. in l. quidam decedēs. A §. vsque adeò. ff. de admin. tut.

XV. Quia executoribus literarum papalium non currit tempus negligentiæ. de quo in cap. 2. de concess. præbend. glo. in cle. si beneficio. in versi. episcopi. eod. titu.

XVI. Si hodie sum negligens, per hoc nō inducitur præsumptio, vt retrò fuerim negligens. istud ponit Bart. in l. ab hostibus. §. sed hoc simpliciter. in 3. column. in fin. ff. ex quib. caus. maio.

XVII. Negligentia in rebus suis, non nocet. l. in re mandata. C. mandati. l. sed etsi. §. consuluit. de pet. hæred.

XVIII. Quia licet quis per negligentiam perdat ius agendi, vel corrigendi, tamen non perdit ius assistēdi agenti, vel corrigenti. glos. not. in cap. irrefragabili. §. exclusus. B in glo. in verbo per episcopum. in fi. de offi. ord. & hoc prodest ad multa.

XIX. Quia creditor negligens in non exigendo à debitore ad diminutionē fideiussorū, sibi non præiudicat quo ad fideiuss. tex. not. in l. si fideiussor creditori. ff. de fideiuss.

XX. Quia negligentia in re deposita dummodo nō fuerit magna, non imputatur: pariter etiam non parendo conditioni adiectæ legato facto ecclesiæ, non nocet ipsi ecclesiæ. Ita notab. dicit Abb. & alij in cap. abbate. de verb. sig.

HACTENVS negligentiæ casus enarrauimus, in quibus iam longo tessus itinere finē facere destinauerā. Verùm, quia parū est negligētiæ incommoda nosse, nisi etiam quid damni, vel commodi diligentia afferat, scri C bamus, ideo pauca quædam adhuc de diligentiæ commodis, vel incommodis subnectam. Nam ex quo diligentia & negligentia quædam sunt qualitates, quæ cōmuniter ipsis hominibus adhærent, & inter ipsos pascuntur, inconueniēs videretur si postquam vnum actum incepi, totam tragœdiam non perficiam. Rem igitur aggrediamur.

I. Primus effectus diligentiæ erit. Quia si homo diligēs aliquid indebitè alicui soluit, & repetat indebitum, probare tenetur: quia diligens indebitum soluisse non præsumitur. tex. est in l. cùm de indebito. de probat.

II. Casus, quia filius fa. diligens & industrios us aliquid acquirens, præsumitur ex suo, & non ex bonis parentū acquisiuisse, & ideo illud profectitium esse non iudicabitur.

D glo.not.in l.cum oportet.in princ.C.de bo.quæ liber.

III. Quia paludes & pascua,diligentia & industria possessorum meliorata ab ærario,vel ab alio,abstrahi nō possunt, nec in ipsis potest aliquis functiones aliquas imponere.bon.tex.in l.fi.C.de alluuionibus & paludibus.

IIII. Quia cohęres,qui fuit diligens in repetendo partem suam depositi à depositario, qui postmodùm factus est non soluendo, non tenetur contribuere cum cohærede.l.fin.vbi bo.text.C.depositi.

V. Quia creditor, qui fuit diligens in petendo creditum ab hærede,qui factus est nō soluēdo,vel abstinuit se postmodum ad hæreditate,non participat cum alio creditore. tex.est in l.si pupillus.ff.de his quæ in fraud.cred.

E VI. Quia illud, quod acquirit ex sua diligentia hæres, non imputatur in bonis, vt quouis modo cedere debeat ad commodum legatariorum. text.sing.in l.si hæres.ff.ad leg.Falcid.in princ.

VII. Quia si alter ex duobus reis credendi ex causa lucratiua fuit diligens in præueniendo solutionem legati,totū sibi vēdicat. casus est singularis in l.Falcidia.§.hoc obseruandum.ff. ad leg. Falc. secus si non est causa lucratiua: quia licet præoccupet, & totum consequatur, contribuit. bonus text.in l.fideicommissa.§.plerunque.ff.de leg.3.

VIII. Quia etiam malæ fidei possessor, à quo seruus petitur,non tenetur de fructibus, quos percipere potuit ex artificio serui, quod ex sua diligentia & sumptibus didicit.

F text.singularis in l.cæterum.ff.de rei vend.

IX. Quia si quis fuit diligens, & curiosus in redimendo testatorem captiuum, vel curando ipsum infirmum, negligente hærede,lucratur hæreditatem ipsius.text. est not. in authen.vt cùm de appel.cog.in §.si quis.de præd.

X. Quia propter diligentiam, & curam alterius socij societas hoc modo communiri potest, vt vnus damnum tantùm sentiat,& alter lucrum:ita quòd lucrum dūtaxat commune sit.text.est not.in l.si non fuerit.ff.pro socio.

XI. Quia licet regulariter quādo debitor fideiussori succedit,obligatio fideiussoria extinguatur,tamē nolente creditore,qui diligēs in sibi prospiciēdo fuit,nō extinguitur. text.est multū notab.in l.debitor fideiussori.ff. de separat.

XII. Quia si prior creditor,qui fuit diligens sibi in cau-

tione

ione pignoris illud in solutum accipiat, tamen secundus A per hypothecariam non auditur, nisi offerendo debitum, quanuis per dationem pignoris in solutum extincta fuerit obligatio.l.prima.& ibi glos.C.si quis creditor.

XIII. Quia diligens commodatarius si in incēdio suas pretiosiores seruandas prætulit commodatis, excusatur à culpa.text.not.in l.si vt certo.§.quod verò.ff.commod.

XIIII. Quia si quis emit aliquam domum, vel rem alteri obligatam, & eam sua diligentia meliorem reddidit, si ab eo postea per hypothecariam euincatur, præstando primam æstimationem liberatur. Ita mirabiliter dicit Bar. per illum textum in l.2.in fine.C.de pręd.nauicul ariorum. lib.11. quod est notandum ad ea, quæ not. idem Bart.in l. cum postulassem.per illum text.in fin.ff de dam.infect. B

XV. Quia si vasallus sua diligentia in feudo aliquod ædificium fecerit,& postmodum contingat vasallum sine hærede masculo decedere,dominus pati debet aut ędificium auferri,aut certè meliorationis pretium soluere,vt in §.vasallus.in tit.hic finitur lex.in vsib.feudorum.

XVI. Idem in colono diligenti, quod in vasallo dicendum est.Nam si colonus meliorauit fundum, potest ei insistere donec melioramenta sibi soluantur,ne sua diligentia sibi sit damnosa.l.colonus.ff.locati.

XVII. Quia si colonus sua diligentia rem meliorem reddidit, pensio illa augeri non potest. glossa magna in l. si merces.§.vis maior.ff.locati.

XVIII. Quia si domus vendita ante traditionem com- C busta fuit, licet id damno venditoris cedat: tamen si constat venditorem eam diligentiam in ea custodienda adhibuisse,quam homines frugi & diligentes præstare solent, damnum ad eum non pertinebit.tex.est not.in l. si vendita.ff.de pericul.& commo.rei vend.de quo videndum est, vt per las. in l.domus.ff. de legatis primo. & per Socin. in tractatu fallent.regu.178.

XIX. Quia damnum datum autoritate curiæ in re pignorata,quæ diligentia, & solicitudine creditoris fuit recuperata,cedit,& pertinet ad debitorem:quod non esset, si creditoris instantia & diligentia recuperata non fuissent.text.est notabilis in l.fin.ff.de pign. act.quod est notandum ad id de quo ibi per Bart.

D XX. Quia prælatus, qui diligentia, & industria sua acquisiuit aliquid ecclesiæ, & ipsius intuitu ecclesia tantum liberè potest disponere, & habet priuilegium. de quo in c. consensus. de rebus eccles. non alienan.

XXI. Quia si vnus ex sociis sua diligentia, & cura communem domum recuperauit, & socius infra quatuor menses non satisfecerit sibi, pro rata contingenti efficitur dominus totius rei. l. 4. C. de ædific. priuatis. Et textus in l. si fratres. §. idem respondit ff. pro socio.

XXII. Quia fundus datus in solutum melioratus industria, & diligentia creditoris, lucro creditoris, & non debitoris cedit. l. penult. C. de solut.

XXIII. Effectus diligentiæ est: quia diligens in vno artificio, in eo nunquam læsus, non petit in integrum restit.
E l. 1. C. qui, & aduer. quos.

XXIIII. Quia licet procurator impetrans literas ad lites, de mandato docere teneatur, tamen in causa appellationis non tenetur: quia non præsumitur, quòd qui diligens in causa principali fuit, ius appellationis prosequi negligat. gloss. magna in cap. nonnulli. ad fin. de rescrip.

XXV. Quia iudex qui pronuntiauit appellationē desertam potest reponere appellātē, si doceat de diligētia sua, ita pulchrè dixerunt Domini in Rota. in decis. 43. in antiq. tit. de appel. sequitur Fely. in cap. ex parte. el 1. de rescrip.

XXVI. Quia si iudici commissa est diligens testium examinatio, propter virtutem huius verbi diligens, si testem
F de causa, & ratione sui dicti interrogare dimittit, non valet dictum suum. ita tenet Bald. nota. in capitulo sicut. per illum textum de re iudic. relatum à Socino in l. prima. in sexta charta. ff. de noui oper. nunt.

XXVII. Quia propter diligentiam, & exploratam industriam præfecti prætorij, ab eo non appellatur. l. 1. ff. de officio præfecti prætor.

XXVIII. Quia si donans sit industriosus, & diligens, non debet ali à donatario: aliàs ali debet, & ita in filiofa est text. in l. si quis à liberis. §. 2. de lib. agn. & gloss. not. in l. si quis argentum. §. sed si quis. C. de donat.

XXIX. Quia probando diligentiam prælati, creditor dicitur probare motiuum factum in vtilitatē ecclesiæ conuersum fuisse, per gloss. not. in authen. hoc ius porrectum.

in

in gloss. fina. C. de sacrosanct. eccles. A

XXX. Quia tutor diligens, licet aliâs pauper, tamen vt suspectus remoueri non potest .l. suspectum. ff. de suspect. tuto. cum simil.

XXXI. Quia in vno solo de capitulo diligenti existente, capitulo negligente capitularis potestas residere potest. Abb. in cap. olim. de testib.

Et per ista finem imponam huic Opusculo, cum satis sapérque ex istis notitia negligentiæ, & diligentiæ haberi potest: quanuis etiam hic locus postularet quædam alia de iis, quæ in omittendo consistunt, enarrare, quæ latiùs aliàs digessi: sed ne plus debito regula ista oneretur, ad alias quæstiones transitum faciam.

QVAESTIO VIGESIMANONA.

QVAERO, nunquid impetrans à papa beneficium vacans in curia, & sic reseruatum reseruatione in corpore iuris clausa, hoc non expresso, dicatur habere titulum coloratum, & defendatur ista regula? B

SOLVTIO. Ter fuit in Rota decisus iste punctus, ideo super illo non multùm insistam.

Primo enim decisus fuit inter Ioannẽ Beltran. ex vna, & Hieronymum Beltran. aduersarium ex altera. Nam Rota in istam opinionẽ inclinauit, quòd regula nõ suffragetur, vt d. Ioannes de Anguiano, antiquus procurator, qui tunc causam tractabat, retulit. Secũdo iste casus disputatus fuit per Dominos in vna Veronen. canonicatus & prẽben. coram D. Corrado, vt refert hîc d. Guliel. & tunc etiam Rota disputando tenuit eandem opin. videlicet, huiusmodi impetrantem regula non suffragari. Ratio decisionis fuit: quia regula excipit istum casum de beneficio reseruato: non obstan. quòd tex. istius regulæ in principio præsuppo nit impetrantem habuisse titulum ex collatione apostolica: nam ex quo hîc excipiuntur duo casus. Casus ergo illi excepti debent intelligi retẽto eodem themate, videlicet, etiam si habuerit titulum à papa. Quia casus exceptus debet esse de regula, vt dicit Dyn. in rubric. de regul. iur. lib. sexto. & Bart in l. 1. ff. eod. titu. & in l. ex iis. per illum text, ff. de legib. Non enim esset bona exceptio dicere, Omnes homines currunt, excepto equo: quia ex quo regula nõ loquitur de equo, exceptio non est conueniens: debuit ergo fieri exceptio de aliquo homine, vt sic exceptio conue C

D niat terminis præsuppositis in regula: ita est hic dicẽdum, nam text. hîc loquitur de titulo apostolico, vel ordinario, & debet exceptio etiam loqui de eisdem in terminis reg. & ita etiam tertio loco, secundum istam opin. iudicauit R. D. Raynaldus Petrutius die 9. Iulij M. D. XXXVII. in vna Sagouien. parochialis de paladis: & quia ista interpretatio est iam trita in Rota, ideo non amplius insistam.

Limitatur tamẽ ista cõclusio duobus modis. Primo in casu, de quo per Glossatorẽ hîc, in 2. col. vers. item ibi absq; simoniaco ingressus, &c. in quo quia dicit fuisse iudicatũ, nõ moror: quia aliâs mihi videtur ille casus multũ dubius.

Secundo limitatur, nisi papa de beneficio reseruato prouideret motu proprio: quia ex quo tunc obiici non po-
E test subreptio taciturnitatis reseruationis, debet tali casu possessorem iuuare regula. Tamen dom. Guliel. hic tenet contrarium, ex quo regula ista indifferenter excipit prouisum à papa de beneficio reseruato, & non distinguit, an prouisio facta simpliciter, an motu proprio, vt hic latiùs per eum. Adiuuatur ista opi. domini Guliel. quia licet prouisio facta à papa sit motu proprio, præsupponi tamẽ debet, quòd prouisio aduersarij sit melior, adeò, quòd ista prouisio motu proprio facta videtur tantũ coloré ad possidẽdum tribuere: quia aliâs si dicta impetratio motu proprio ex omni parte valida esset, non indigeret possessor auxilio regulæ aduersus alium impetrantem: quia eum vinceret ex sua bona prouisione absque auxilio regulæ. Te-
F nendum est igitur, quòd isto casu prouisio Papæ non erat bona, sed alius contra quem excipitur de regula habebat titulum verum & bonum. Itaque ex quo sumus in odiosis, & exorbitantibus, debet generaliter exceptio regulæ intelligi quatenus minus, quàm sit possibile vero impetranti habenti bonum titulum præiudicetur. Vnde licet regulariter in omnibus aliis beneficiis excludatur impetrãs, habens bonum titulum per triennalem possessorem: fallit tamen in beneficiis reseruatis ex vacatione facta in curia: quia tali casu etiam habens titulum coloratum à papa, siue simpliciter, siue motu proprio, non iuuatur regula.

Nihilominus licet ista opin. aures demulcere videatur: mihi tamen non omnino satisfacit: quia habens prouisionem à papa ex certa sciẽtia de beneficio taliter reseruato

ex

et quo habet ab eo, qui dare potest, non dicitur intrusus, A vt regula præsupponit. Et ideò non video quare iuuari non debeat, cum eadem ratio militet, quæ in aliis beneficiis, & in exorbitantibus licitum est argumentari ex identitate rationis ad similes. Casus vulg. glo. in vers. Italiæ. in cap. 1. de temp. ordi. lib. 6. cum aliis triuialibus traditis per Doct. in vulg. auth. quas actiones. Et ita seruat Rota, prout direrunt Domini in vna Salamantina parochiali de Guadramiro coram R. D. Marco Antonio.

QVAESTIO TRIGESIMA.

QVAERO, quid si papa contulit beneficiū reseruatum vacans in curia Martino, qui post triennalē possessionē moritur extra curiam, & ordinarius cōtulit Titio, papa verò cōtulit Gaio: & ille Titius possedit post- B tà per trienniū, & deinde conuentus à Gaio excipit de regula ista, Gaius replicat regulā nō habere locū in reseruato vacāte in curia, vt patet hic. Dubitatur igitur quid iuris?

SOLVTIO. Tota difficultas huius dubij consistit in hoc: an semel reseruatum duret semper affectum? An verò expiret reseruatio, & affectio per collationem factam per papam Martino? Pro vna parte videtur dicendum, quòd semel affectum, semper durat affectum, vt est decisio 181. & 207. in no. & est extrauagans Pauli. incip. piæ. & Benedicti incipien. ad regimen. cum similibus.

Tamen contrarium est verum: quia licet beneficium sit reseruatum reseruatione. c. 2. de præb. 6. quæ est illa quam text. hic appellat in corpore iuris clausam. Nihilominus C eo ipso, quod papa disponit de illo beneficio, per illam collationem cessat reseruatio, adeò, q̄ ordinarius potest postea de illo prouidere, sicut facit de litigioso cessante lite, vt in c. 2. vt lite pend. libro 2. & clem. 1. eodem tit. Quod autem per collationē papæ expiret reseruatio, tenet Old. consi. 57. & decis. 20. in titu. de præbend. in antiquior. & omnes aliæ prædictæ decisiones proximè allegatæ, & decis. 283. in antiquis. & tenet Lapus allegat. 127. incipien. Anastasius. Et Calder. cōsi. x. titul. de præd. cum quibus concordat Dom. consil. 93. incipien. Clemens. 7. Et ista conclusio procedit etiam si collatio papæ ex causa sua fuerit inutilis, vt declarat Ro. consilio. 335. & est communis opinio m conclusio prædicta procedit quando papa contulit,

D & ſuper tali collatione literæ ſunt expeditæ. Secus autem ſi collatio manet in ſola ſupplicatione: quia per ſolam ſupplicationem non dicitur adhuc reſeruatio extincta. Ita dicit Fely. ex mente Rotæ, in rubr. de conſtit. in 4. col.

Secundo limitatur, niſi papa contulerit ſuo familiari: quia tali caſu per collationem prædictam non expirat reſeruatio: quia incipiet ex hoc creari noua reſeruatio, adeò q̃ ordinarius non poterit diſponere, vt dicit Gemin. conſ. 30. incip. Bonifacius. & concord. Calder. in d. conſi. 10.

Tertio limitatur, niſi prouiſus per papam ante acceptationem collationis moriatur: quia tunc non reſpirat reſeruatio, vt expreſſè probat Oldr. in conſ. 57. & tenet Spec. in tit. de act. ſeu petitorio. §. pen. & ibi Io. Andr. in addit. ma-
E gna. in verſi. ſed quæro circa ipſam decretalẽ. vbi latiſsimè hoc ponit, referens omnia fundamẽta Old. in dicto conſi. eo. tacito, & ſequitur Domin. in c. 2. in fi. de præb. lib. 6. & Gaſpar de Peruſio tacito Old. hanc opi. tenet in trac. reſeruat. in 3. q. Cum quibus concordat Collecta. in c. eccleſia, in 3. col. verſi. ſed quia papa de ſortileg. licet Rota videatur titubare in deciſio. 882. nota, quòd vbi gratia, &c. in antiquis. Si tamen prouiſus poſt acceptationem prouiſionis moreretur, poſſeſsione non capta: nihilominus reſeruatio expiraret, vt dicit Io. And. in d. addit. ad Specul. & ſequitur Gemin. in dicto cap. 2. & eſt deciſio Dominorum in deciſio. 283. nota, quòd ibi papa in antiq. Ratio eſt: quia ſolus conſenſus tribuentis & recipientis perficit gratiam, & dat
C ius plenum, capit. ſi tibi abſenti. de præben. libro ſexto. tenet Inno. in capitulo primo. & ca. ex parte. de conceſ. præbend. & in capit. conſtitutus. in gloſſ. ſi enim. de reſcript. & Oldr. conſi. 136. incip. quòd ex productis. & ſecundum hoc dictum Felyn. in d. rubr. de reſcript. de quo ſuprà proximè feci mentionem, redderetur dubitabile.

Quarto limitatur, niſi prouiſio per papam per viam commendæ facta fuerit: quia tunc reſeruatio non expirat, vt latè probat Collectarius in c. ſi conſtiterit, de accuſ. & proſequitur. d. Guliel. deciſ. 5. titu. de priuilegiis. & reaſſumunt Moder. in tract. reſeruationum. quæ non curo proſequi, cum ad iſtum locum non pertineant.

Et iſta quę dicta ſunt, per collationẽ papę reſeruationẽ expirare, procedũt etiã ſi papa ipſe nõ cõferret, ſed mãdaret

et executoribus, vt talem poneret in possessionem: quia A
talis actus æquipolleret collationi, iuxta tradita per Rotã
decis.441.in n o.incip.fuit dubitatum.& Egid. decis.226.&
Roma.in consil.337.quo ad primum.in princip.

Ex quibus omnibus resultat decisio quæstionis nostræ,
videlicet,quòd exceptio posita in ista regu. de reseruato,
non habet locum in casu nostro, quominus possessor tri-
ennalis defendi possit regula.

Et ex istis infertur vnum aliud,quòd licet aliquis possi-
deat beneficium reseruatum vacans in curia si possessor
postea prouisus à Papa fuerit,& ille deinde per triennium
pacifice possideat, poterit ab ista regula defendi, quod
non pono pro constanti.

Et in casu nostræ quæstionis magis iustificatur opinio, B
ex quo ille Martinus prius per triẽnium possederat,& sic
etiam stante reseruatione posset Titius iuuari allega.Lap.
§9.per quam excluditur necessitas iustificandi titulum sui
prædecessoris,vt tradit etiam Old.consilio 229. hæc sunt
dubia. & tenet Egid. in quadã decisione:aliàs fieret pro-
cessus in infinitum si quis titulum prædecessoris probare
teneretur.Nam illa ratio,quæ posset obiici contra titulũ
immediati prædecessoris, eadem posset obiici tituli cente
simi prædecessoris.Et sic oporteret habere paratas proba
tiones omniũ, ꝙ est absurdum,& ferè impossibile,non se
cus,ac si repeteremus originem maiorũ nostrorum, quæ
secundum hoc esset exordienda,& repetenda ab Adam,vt
dicit gl.in l.assumptio.ff.ad muncip. vt igitur euitarentur C
ista absurda,bona fuit prædicta allegatio Lapi,&non im-
meritò toties à Rota canonizata,& in vsum recepta. Quæ
propter breuem hominum vitam, & fomentum istius re-
gulæ,Modernis temporibus, ad triennium reducta fuit:
quibus omnibus concordant etiam rationes positæ per
Specul.tit.de probatio.§.probare.versic. verum.

QVAESTIO TRIGESIMAPRIMA.

QVAERO,quia dicitur hîc, ꝙ triẽnalis possessio non
iuuat possessorem in beneficio reseruato, ex aliqua
reseruatiõe generali in corpore iuris clausa: quæ
sit illa reseruatio in corpore iuris clausa,& an sit vnica, vel
plures,& de qua reseruatione intelligatur hæc regula?

SOLVTIO. Ista quæstio tria capita continet. Primũ, quæ

D sit illa reseruatio in corpore iuris clausa. Et communiter dicitur, quòd est illa, de qua disponitur in c. 2. de præbẽd. lib. 6. qua nulla in iure maior vel potior inuenitur, vt dicit Do. Guliel. decis. 23. titu. de præb. Quænam sit ratio tantæ potentiæ, dicam inferius in 2. cap. istius quæstionis.

Et aduertendum est, quòd reseruatio. de qua in d. ca. 1. censetur eo ipso inducta, quòd beneficia vacant apud sedem. Et cũ mysterio text. in d. ca. 2. loquitur de beneficiis vacantibus apud sedem, & non dicit in curia, quia ista videntur diuersa: quod ex eo apparet, quia si ordinarius alicui scienti conferat tale beneficium reseruatum, ille non facit fructus suos, vt videtur tenere Spec. & ibi Ioan. And. in titu. de dispens. §. videndum restat. vers. sed pone quòd
E aliquis. Ratio est, quia ex quo prouisus sciuit beneficium apud sedem vacasse, non debuit ignorare eius decretum, quod est iuris: quia in his, quæ sunt iuris, ignorantia non præsumitur, vt in cap. 2. de constitu. lib. 6. & ideo fuit in mala fide, & per consequens non facit fructus suos, vt dicit Rota in decis. 4. titu. de restit. spoliato. in no. quam latius sequitur Abb. in cap. dilecto. de præbend. & in cap. cum dilectus. de iure patro. & vbique in pen. notabili. Et istam conclusionem sequuntur etiam Fely. in ca. de quarta. in secunda fall. de præscrip. & Ias. in §. sed iste. nume. 92. instit. de actio. Aret. in consilio 17. & Curtius antiquus in consilio 71. incip. princeps defunctus. in 6. & seq. col. & in termino istius reseruationis apud sedem, quòd non faciat fructus
F suos, tenuit Modernus Sabinen. in tracta. reseruatio. in 3. effectu, quartæ quæst. Sed hoc non procedit in possidente beneficium in curia vacans, nisi probetur eius notitia: quia cum beneficia vacare in curia dicantur beneficia designata in extrauag. ad regimen. & in extrauag. ex debito. eorum præsumitur ignorantia, iuxta tradita per Abb. & Felyn. in cap. pastoralis. de fid. instrumen.

Et ideo pro clariori & fundamentali intelligentia prædictorum est considerandum, quòd vacatio apud sedem potest intelligi dupliciter. Primo modo, proprie: & tũc vacatio apud sedẽ intelligitur de illa. d. c. 2. quæ est in corpore iuris clausa, & ita capit Lap. alleg. 84. Secundo modo, vacatio apud sedem capitur impropriè pro quacunque vacatione in curia: & tunc vacatio apud sedem, & vacatio in

curia

in curia pro eodem capiuntur, vt in cap. ſtatutum. & ibi A
not. gl. de præbend. lib. 6. & ita capit Lap. alleg. 84. & alibi
ſæpe. Adeò quòd propriè loquendo, omnis vacatio apud
eadem poteſt dici vacatio in curia, ſed non econtra & ita
procedit deciſ. 17. de præbend. in anti. & Faſtoli dubio. 53.
Hoc probatur, quia licet reſeruata per extrauag. ad regi-
men contingat alibi, quàm apud ſedem vacare: in curia ta
men vacare dicuntur non tamen apud ſedem: quia illa re-
ſeruatio non eſt in corpore iuris clauſa. & ita procedit,
quod dicit Calder. conſi. 9. tit. de præbend. circa fi. Et hoc
in terminis voluit Rota in vna Monaſterien. canonicatus,
coram R D. I. Clerici. de menſe Nouēb. M. D. XXXIII. Ex
quo infertur, q̄ talia beneficia reſeruata per. d. extrauag. &
alias quaſcunq; vacantia extra duas dietas, poterant per B
ordinarios poſt menſem conferri: quia non cenſebantur
in curia, neq; apud ſedē vacare. Et ideo ob eam cauſam,
per extrauag. Bonifacij incip. piæ ſolicitudinis. per quam
corrigitur cap. præſenti. de præbend. lib. 6. inductum fuit.
quòd ordinarij, etiam poſt menſem, illa cōferre non poſ-
ſent, ſecundum Ioan. And. & omnes ibi. & Lap. alleg. 96.
incipien. beneficia vacantia. quos ſequitur Reuerend. bo.
memor. Iacob. Simonetta, quondam Rotæ auditor cele-
berrimus. in tracta. ſuo reſeruat. in prima parte. de quo ali
quid Egid. licet corruptè, in deciſ. 655. Et eodem modo be
neficia reſignata in curia, dicuntur vacare in curia, licet
non apud ſedem: quia iſte modus reſeruationis non eſt in
corpore iuris clauſus. Et ita procedit, quod dicit Roma. C
conſilio 341. Sic etiam ſi Papa propter bonū pacis & con-
cordiæ, de conſenſu duorum, ad reſignationem alterius
conſtituat alteri penſionem, adeò dicuntur illa beneficia
ſic penſione grauata, affecta: quòd occurrente vacatione,
nullus præter Papam, de illis diſponere poterit, quia cen-
ſentur reſeruata. Ita mirabiliter dicit Guliel. de Mōſerrat,
in commentariis pragmaticæ ſanctionis. fol. 51. rationem
notabilem ibi aſsignans, quam vide per eum. Et licet iſtud
dictum ſit notabile, tamen multum dubito an ſit verum.
Poſtremò vnum aliud notandum eſt, circa iſtam reſerua-
tionem in corpore iuris clauſam, quòd licet talis reſerua-
tio habeat effectus iuris communis, non tamen abſolutè
facit ius commune, licet de ea in d. c. 2. caueatur. Ratio eſt

D quia ista reseruatio dicitur in iure cõmuni clausa, & aliud est ius commune, aliud clausum in eo, vt patet in c. cũ ordinem. de rescript. Et hinc est, quòd inserta in iure communi, & ius commune differunt in viginti casibus, vt infrius in fin. q. dicam. Reseruatio igitur in corpore iuris clausa, nihil aliud est quàm singulare quoddam sedis apostolicæ priuilegium prærogatiuam specialem continens, vt colligitur apertè ex verbis d. cap. 2. Quæ omnia magis clara reddentur, ex infrà dicendis in secundo & tertio articulo istius quæst.

Secundus igitur articulus istius quæstionis est, vtrum sit vnica tantùm, an plures reseruationes in corpore iuris clausæ. Et ita Glossator hic dicit, quòd licet per 23. annos E legendo & practicando reuoluerit ius canonicum, nihilominus quòd nõ reperit nisi vnicam reseruationem in corpore iuris clausam, quæ est illa, de qua in dict. ca. 2. Et licet regula ista in illis verbis, ex aliqua reseruatione generali, in corpore iuris clausa, &c. plures alias similes reseruationes præsupponat, quarum aliqua exẽpla ipse hic enarrat: nihilominus illis non obstantibus, sequutus Nicolaum de Castello illorum tẽporum abbreuiatorem, ipse concludit vnicã tãtum esse reseruationem in corpore iuris clausam, de qua in d. c. 2. vt hic per eum. Et eandem opinionem repetit idem Glossator in commento regulæ 62. col. penul.

Quid dicendum? Certè iste punctus non videtur sine difficultate: ex eo, quia text. hîc in illis verbis, ex aliqua re- F seruatiõe in corpore iuris clausa, &c. præsupponit, vt dixi, plures esse huiusmodi reseruationes. Et ne putemus hoc factũ fuisse per errorẽ Abbreuiatorũ, vt dicebat Nicolaus de Castello, hîc relatus per Glossatorem: hoc idem clarè probatur in decreto concilij Basiliẽs. titu. de elect. & reseruat. ibi, reseruationib. in corpore iuris clausis semper exceptis, &c. Et sic videmus, q̃ text. loquitur in plurali. Et istam opinionem, videlicet, quòd plures sint reseruationes in corpore iuris clausæ, videtur tenere Nicolaus Milis, in verbo, reseruatio. §. 2. in fi. & Gaspar de Perusio, antiquus doctor, in tract. reseruatio. q. 9. & Moder. Sabinen. in tracta. etiã reseruatio. fol. 4. qui sex species reseruationis in corpore iuris clausas enumerat, cõputando tres illas, quas Glossator hic ponit. Quib. prẽfati Moderni tres alias iungunt

nt. Primam addũt reſeruationem poſitam in extrauag. A
debito. Ioan. 22. inter cõmunes. tit. de electio. Et aliam
ſeruationem inductam per extrauagantem Benedicti.
decimi incipientem, ad regimen. Aliam poſitam in
auag. execrabilis. vt ibi per eos.
Tamen pace eorum dixerim, illæ tres reſeruationes, li-
per extrauagantes inductæ dicantur, non tamen dici
bent in corpore iuris clauſæ: quia alia eſt reſeruatio iuris
munis, quæ in corpore iuris clauſa dicitur, alia eſt reſer-
atio per extrauagan inducta. Nam in corpore iuris clauſa
citur, quia eſt à iure communi inducta, & in eius corpo-
inſerta, prout fit de aliquibus legibus, quæ à canonibus
ſeruntur, vt in ca. 1. & cap. autoritate. de conceſ. præbẽd.
6. & in multis locis decreti, ſicut etiam eodẽ modo di- B
tur priuilegiũ in corpore iuris clauſum, nõ quod extra-
agatur, ſed quod in iure communi inſeritur, vt in ca. cum
dinem. de reſcript. Aliæ tres ſpecies reſeruationis addu
per Gloſſatorem hic, non ſunt propriè reſeruationes,
ipſemet videtur ſentire, & ſequuntur Moder. in dicto lo
o, quia in illis Papa confert iure deuoluto, & tanquam
ordinarius, non tãquam reſeruata. Et ideo videmus, quòd
executor & legatus talia cõfert. Et tamen ſi eſſent reſerua
ta, non conferret, vt dicunt Domini in deciſio. 491. incip.
Nuntius apoſtolicus, in tit. de præbend. in no. poſt gloſſ.
in dem. penul. de præbend. in verbo, ſiue ad nos. Et dom.
Gũdiſaluus auditor in tract. de leg. quæſt. 9. primæ partis.
colum. ſecũda. & probatur in cap. penul. de præbend. vbi C
Abb. Panor. in 1. notab. dicit ibi eſſe text. ad hoc, qui non
poteſt cauillari cum multis aliis concord. quæ cõgerit Mo
dernus Aurelianen. in tract. leg. concluſio. 21. cui nomen
eſt Ioan. Brunellus. Sic etiam diſpoſitio cap. 2. vt lite pen-
den. lib. 6. quæ ſecundũ ipſos reſeruationẽ in corpore iu-
ris claulam inducere videtur, euitari poteſt: quia ſiverũ eſ-
ſet per litem motam beneficiũ effici reſeruatum, ſequere-
tur vnum abſurdũ maximum, quòd ceſſante lite adhuc ma
neret beneficium reſeruatum, & per cõſequens non poſ-
ſet ordinarius ceſſante lite de illo diſponere, cum ſemel re
ſeruatum ſemper reſeruatũ maneat, vt dicitur in extraua-
gãti Paul. 11. incip. ad Ro. tit. de præbend. & tenet Rota in
plurib. deciſionib. de quib. per Bar. Belézi. in tract. de cha-

D ri. subſi. quæſt. 116. Et tamen hoc eſt falſum, quia prohibitio d. cap. 2. non afficit ordinarios ceſſante lite. cum prouidere poſsint: vt ibi patet, & in clem. prima. eod. tit. Ergo non eſt verum per illum tex. aliquam reſeruationem inductam fuiſſe, ſed potius quandam ſimplicem inhibitionem temporalem, videlicet, lite durante. Et fortè de iſtis reſeruationibus impropriis iſta regula, & decretum dicti concilij Baſilienſ. ſuperius allegatum loqui voluerunt, ſed in his amplius non inſiſtam. Sed vltra prædictos modernos, ego alias plures reſeruationes in corpore iuris cõmunis clauſas repetio, de quibus poſſet intelligi iſta regula, & decretum prædicti concilij.

Prima eſt in tranſlationibus epiſcoporũ, quæ pro com
E muni perſonarum eſſet eccleſiarũ vtilitate atque neceſsitate & non propria cuiuſque voluntate fiũt, vt in capitulo, ſi quis. & in cap. mutationes. 7. queſt. 1. & in capitulo, quãto. & toto titulo, de trãſlat. epiſco. Vnde epiſcopatus propter tranſlationem vacantem nullus alius quàm Papa conferre poteſt, quia iſte caſus eſt de reſeruatis Papæ reſeruatione in corpore iuris clauſa, vt in cap. quòd tranſlationem. de officio legati. & in capitulo fin. de tranſlatione epiſcopi.

Secũda reſeruatio in corpore iuris clauſa eſt in epiſcopatu, vel dignitate vacante per depoſitionem, vt in d. capitulo, quod ad tranſlationẽ. & in capitulo, inter. de trãſlat. epiſcop. & in capitulo, niſi. & in ca. poſt trãſlationem. de renuntiat. In talibus enim ius commune apponit manum.

F Tertia reſeruatio eſt in caſu cap. quanquã. de elect. lib. ſexto. qui quidem tex. licet loquatur in vno caſu, extenditur tamen ad plures alios caſus, qui etiã ſunt reſeruati reſeruatione in corpore iuris clauſa, vt latiſsimè hoc probat quidã Guliel. Monſerrat Hiſpanus in commento quodã ſuo ad pragmaticam Franciæ. tit. de elect. vbi tex. in d. cap. quanquam extendendo diſcutit à fol. 46. vſque ad fol. 49.

Quarta reſeruatio in corpore iuris clauſa eſt, quando epiſcopus eſt captus à paganis, vel ſchiſmaticis, tunc iſte caſus eſt Papæ reſeruatus, vt nemo alius poſsit prouidere de tali epiſcopatu, niſi Papa, vt eſt tex. in capitulo, ſi epiſcopus. & ibi glo. fin. de ſupplen. negli. lib. 6.

Quinta quando epiſcopus propter ſenium, aut aliud impedimentum corporale perpetuum nõ poteſt officium

ſuum

lem exercere, tunc enim papa solus potest prouidere, & A
non alius, vt in c.1.§.si autē episcopus. de cler.ægro.lib.6.
Sexta reseruatio est quando papa dat beneficiū in com
mendam, licet prius vacauerit extra curiā: quia per talem
commendam manet reseruatum, adeò quòd nullus infe-
rior potest de illo disponere, vt tenet Federi.in tracta.per
mat.q.15. & Rom.consil.150. Archi. & alij in cap.is cui. de
elect.lib. 6. Sed ista reseruatio potius ex interpretatione
doctorum quàm aliqua speciali iuris dispositione inducta
videtur, & ideo inter prædictos casus computari rectè nō
poterit, nisi dicamus de hoc esse text.in dict.ca.is cui.pon
deratum per Compost.in cap.cum à nobis, de elect.
Septima reseruatio iuris est quādo cathedralis ecclesia
clero & populo Christiano caret. Nam prouisio tantùm B
spectat ad papam, vt in clemen.in plerisque.de electio. Et
pro nunc, ista exempli gratia sufficiant, per quæ extendi
poterit dispositio.d.cap.2.
Et ista inuestigatio, an sint plures reseruationes in cor-
pore iuris clausæ, vel vnica, potest esse vtilis ad multa, tum
ad dispositiones particularium, ac etiam facultates lega-
torum, quibus conceditur facultas prouidendi de benefi-
ciis quomodolibet reseruatis, excepta reseruatiōe in cor-
pore iuris clausa. Nam per hoc facilè intelligemus, de qua
reseruatione papa intellexit.
Circa tertium articulum istius quæstionis, videlicet, de
qua reseruatione intelligi debet ista regula, simpliciter lo
quens, præfati Doctor. post Glossatorem, hic voluerunt C
istam regulam intelligi de illa tantum reseruatione, de
qua loquitur text.d.c.2. de præbend.lib.6. quorum opinio
mihi placet, & eam pluribus rationibus comprobo. In pri
mis ex communi stylo signaturæ, qui illa verba communi
ter in supplicationibus apposita, videlicet non obstāte re
seruatione in corpore iuris clausa, intelligit de illa reserua
tione, de qua in d.c.2. Et pro ista opin.facit, quia verba sin
gulari numero prolata, in dubio de maiori reseruatione
intelligi debēt, iuxta ea quæ not.gl. in l.si fuerit.ff. de reb.
dub. per text.in l.si ita scriptū. de leg.1. & not. Ale.in l.1.§.
pen.in vltima.q.ff.de verb. obli. Et sic videmus, q̄ in mate
ria maximè stricta appellatione excōmunicationis, venit
tantū excōmunicatio maior.c.pe.de sent.excō. Sic etiam

D dispositio de dominio loquens, de maiori intelligitur. l.r. §.si in perpetuum. ff. si ager vect. Sed nulla reseruatio in corpore iuris est maior, aut efficacior illa d.c.2. de benef. vacan. in curia, vt dictũ fuit sup. Et not. antiquus ille Vicecorrector, in illo vtili libro, qui Practica cãcellariæ inscribitur, tit. de beneficiis generaliter reseruatis. notabili vltimo fol. 87. quod ex his quæ dicit decis. Rotæ. 100. in no. satis apparet, & inferius per exemplа clarius probabo.

Ex quibus omnibus infertur, quòd verba istius regulæ, de reseruatione in corpore iuris clausa, loquentia, debent per excellentiã, de reseruatione per obitũ apud sedem intelligi, de qua loquitur tex. in dict. c.2. Sicut cùm de iure ciuili mentionẽ facimus, per excellentiã de iure tantũ ciuili
E Romanorum intelligimus: licet ius vniuscuiusque ciuitatis, ius etiam ciuile appelletur: vt in §. quotiens. instit. de iure natur. gent. & ciuil. Et ad ostendendum, quòd dicta reseruatio apud sedem, de qua in d. cap. 2. sit omnibus aliis reseruationibus in corpore iuris clausis dignior, efficacior & excellentior, per exempla quæ sequuntur, ostendo.

Sed antequã specialia priuilegia istius reseruationis per exempla attingam, notandum est vnum, quòd curia ad effectum reseruationis. d.c.2. intelligi debet, vbi residet papa: quæ quidem curia, ratione residentiæ, extenditur per duas dietas, & vltra, iuxta not. in cap. fi. de for. comp. & in ca. præsenti. de præb. lib. 6. Et quomodo hoc intelligatur, declarãt Doct. in clem. ne Romani. per illum tex. de elect.
F Sed propriè loquẽdo, aliter cõsideratur vacatio in curia, aliter in vrbe, vt dixi superius. Nam si beneficia in vrbe vacant, vltra hoc, quòd etiam in curia vacare dicũtur, habet tamen in illis papa maiorem affectionem, quàm in aliis vacantibus extra vrbem, licet vacent in curia. Ratio est, quia beneficia vacantia in vrbe, Papa confert etiam si nõ essent reseruata, tanquam episcopus vrbis Romæ, vt dixi latè in cap. 1. in primo notabili. de constit. lib. 6. de quo quidem vrbis episcopatu, vltra lapidem vetustissimum in ecclesia Sanctæ Anastasiæ fit mentio in suprascriptione cap. 3. 98. dist. & in suprascriptione cap. si quis episcopus. 7. quæst. 1. cũ similibus. Hinc est quòd papa expectatiuas in vrbe ad talia beneficia vacantia concedere posset, vt voluit Glos. noster Hispanus in reg. 7. sup. eo. Meritò igitur ad papam

tantùm

tantùm pertinet ipsorum collatio, ita quòd in talibus be- A
neficiis necessaria non esset reseruatio. Quia reseruatio fit
per papam super beneficiis, in quibus timet ab ordinariis
habentibus aliâs potestatẽ illa conferendi, præueniri. Sed
in vacantibus in vrbe, & sic in suo proprio episcopatu, nõ
cadit ille timor præuentionis, quia nullus cõferre potest.
Igitur non est necessaria reseruatio. Et secundum hoc su-
perflua videretur regula septima Cancellariæ suprà eod.
in qua papa reseruat sibi beneficia in illis tribus ecclesiis
patriarchalibus vrbis, videlicet, Sancti Petri, Sancti Ioan.
& Sanctæ Mariæ maioris. Tamen videtur, quòd hodie nõ
sit superflua, ex quo in illis ecclesiis Cardinales præficiun
tur, vt dicitur in Prouinciali ecclesiarum, in principio. Et B
receperunt potestatem pleniorem cõferendi per reg. Sixti
incip. Item cum cardinales. à quo tempore fuerunt effe-
ctualiter in quasi possessione cõferendi. Et eodem modo
iure ordinario habent eandem facultatem conferendi in
titulis suis, in quibus habent iurisdictionem episcopalem,
vt latè tradit Fely. in cap. his qui. de maior. & obe. & Paui.
in tract. ne sede vacante. & Modern. in tract. leg. conclu. 5.
Imò maius ius habent in ecclesiis subiectis titulis eorum,
quàm ecclesiæ matrices in capellis non subiectis, vt tradit
Bart. Belenzi. in tractatu de chari. subsid. quæstione tertia.
Posset etiã reseruatio dictæ regulæ septimæ habere locũ
eis absentibus, vt regulæ innuunt, quod prius introduxit
Nicolaus Quintus, vt in eius regulis apparet. Et meminit
Paul. Hiero. in practica Cancellariæ, titulo de beneficiis C
generaliter reseruatis. Antiquitus tamen illæ ecclesiæ Pa-
triarchales vrbis non solebant dari cardinalibus, sed ipse
papa eas regebat, vt colligitur ex his quæ dicit Præpos. in
cap. in nomine Domini. colum. 5. 23. distinct. Doct. in cap.
fundamẽta. de electio. lib. 6. Ad cautelam igitur bona fuit
reseruatio inducta per. d. regulam septimam.

Sic itaq; ex præmissis habes vnam differentiã, & singu-
laritatem beneficiorum vacantiũ in vrbe ad vacantia in cu
ria. Quia, vt dixi, vacantia in vrbe papa cõfert iure proprio
ordinario, vt dixi: & cõfert etiam, quia reseruata: & sic ha-
bent duplex vinculũ. Vacantia verò in curia, id est, in loco
vbi papa residet, non ita cõfert. Nec ita sunt cara sibi sicut
illa, licet digniori & fortiori reseruatione magis affecta

D sint, quàm quæcunque alia reseruata. Et ista dicuntur reseruata reseruatione in corpore iuris clausa, de qua in d.c.2. Et ob eã causam, tam sæpe talis reseruatio fuit cõfirmata per plures extrauagantes Romanorũ Pont. præsertim Io. 22 Benedicti. xii. & Clem.v. Et ista reseruatio in corpore iuris clausa, de qua intelligitur & loquitur ista regula, vt dixi, est principalior, dignior, & fortior cęteris aliis, vt nõ absre specialib. priuilegiis ornati meruerit: quæ cũ plura sint, & variis in locis tradita, decreui ex multis quædã potiora per trãsitũ ad cognitionẽ istius reseruationis adnotare, vt sic per exẽpla quasi per iudicẽ tota materia intelligatur.

Primum igitur speciale priuilegium in ista reseruatione inducitur per istam regulam, quod videtur contra regulas E iuris cõmunis, videlicet, quòd licet habẽs titulum ab eo, qui originaliter potuit conferre, titulum coloratum habere dicatur, vt dicit Lapus allega. decimasexta. & Fel. in cap. in nostra. de rescript. & not. omnes in cap. cum nostris. de concess. præbend. Neque talis intrusus dici possit, etiam si violenter possessionem intrasset, prout not. Domi. in cap. eum qui. in secundo notabili. de præb. lĩbr. 6. Tamen quo ad effectum istius regulæ intrans in beneficio reseruato dicta reseruatione, etiam si habeat titulum ab eo qui originaliter potuit conferre, dicitur intrusus, & non habere coloratum titulum, quod est contra regulas iuris communis. Et in hoc potest dici ista regula exorbitans.

Secundum priuilegiũ istius reseruationis in corpore iu- F ris clausæ est, quia in generali facultate conferendi beneficia quomodolibet reseruata non venit, nec comprehenditur ista reseruatio, vt tradit Gaspar de Perusio in tract. reseruatio. & Milis in verbo, reseruatio. & sunt plures decisiones Rotæ super hoc, de quibus per Moder. in d.c.2 vt patet decis. 97. incipien. habẽs autoritatem. in no. & in antiquis. 462. incipien. nota, q̃ habens. cum similib. Ex quibus apparet quãta sit istius reseruationis dignitas. Nã ad prærogatiuã refertur, q̃ in generali sermone aliqua res non cõprehendatur. arg. l. item apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de iniur. & c. quàm periculosum. de senten. excom. lib. 6.

Tertium priuilegiũ speciale est, quia reseruatio dict. ca. 2. adeò afficit beneficia, vt si quis ea ab ordinario receperit sciẽter nõ facit fructus suos à die ingressus sui, vt senti-

Speciã

Specul.titulo de præb.§.audiendum.versi,sed pone quòd A aliquis,& ibi Io.And.Et hoc tenet Rota hodie facit decis. in no.24.& quæ not.Abb.in c.dilecto.col.2.de præb.& in c.cum dilectus in penult.not. de iure patro.

Quartum speciale priuilegium est, quia de tali reseruatione oportet facere specialem mentionem, & generalis non sufficit,vt tenet Gemin.& Philip. Francus post Lap.in d.capit. secundo.in penulti.& vltima col. & tenet decisio. 172.in antiquis.Et hoc procedit etiã in supplicatione cùm apponeretur clausula, Quacunque reseruatione non obstante.vt dicit Gemi.cons.12.vtrum ille.in fi.Tamen bonæ memo.Domi.de Iacobatiis olim inter primarios auditor, & postea cardinalis, adnotauit fuisse in Rota obtentum contrarium,videlicet, sufficere derogationem per clausulam,non obstãte reseruatione in corpore iuris clausa:quia B ex quo nõ est nisi vna,intelligetur de ista:& perinde esset, ac si specialiter de illa fuisset facta mentio.arg.c. ex parte. de offi. deleg. Et ita dicit obtinuisse Ioannem Baptistam in vna ciuitate, coram Triuultio,dicens, Rotam hoc aliàs tenuisse tempore Fely.vt patet in formationibus.Cacialupi, in vna Sancti Andreæ. hæc Iacobatius.

Et ita reperio in terminis istam opinion.tenere Moder. in tract.reseruatio.in 36.effect.Tamen considera,q; casus est diuersus. Nam multum refert, an dicatur,non obstãte quacunque reseruatione. vel, non obstan.reseruatione in corpore iuris clausa:quia primo casu decisiones sunt clarę sub illa generalitate prædictam reseruationẽ comprehendi, propter generalitatem verborum: quia dictio illa vni- C uersalis comprehendit ea quæ aliàs sub generali sermone non comprehenderentur,vt dixi superius in secunda quęstione. Secundo verò casu secus est dicendum, quia illa verba, non obstante reseruatione in corpore iuris clausa, sunt incerta & ambigua,quia possunt reseruari in qualibet reseruatione in corpore iuris clausa, de quibus superius dictum fuit. Nisi dicamus, quòd de proprietate sermonis ac ab vsu patrisfa. tum etiam, quia verba in dubio debent intelligi in potentiori significatu, verba debent intelligi de reseruatione dicti cap.2. Meritò igitur decisio Dominorum rectè processit.

Quintum speciale priuilegium,quia reseruatio dict.c.2.

D ex quo est notoria, quia inducta per ius commune, quod omnibus innotescere debet, repellit agentem spolio, vt est decisio.16.in no.& in antiquioribus.20 titulo de restit. spoliatorum, cum multis aliis decisionibus, quę fortè sunt decem numero, quæ loquuntur super hoc, quas sequitur Bald.nouellus in repet.l.naturaliter.§.nihil commune.fo. vltimo.ff.de acquiren.possess.& Corsettus in tract. an spolia, ante omnia, &c.in 41.limitatione

Sextum speciale priuilegium, quia intrusus in beneficio reseruato non solùm non facit fructus suos, vt superius dictum est, sed etiam taliter intrusus nulliter confert beneficia ad ipsius beneficij reseruati collationem spectantia, vt dicit Rota in antiq. decis. 183. incipiente, not.vbi aliquis.
E cuius contrarium est in aliis beneficiis, vt ibi dicitur, in decisio.4.de præb.in antiquioribus.& per Egid.decis. 66.

Septimum speciale priuilegium, quia reseruatio prædicta non solùm impedit optionem, vt in c.fi.de consue.lib. 6. sed etiam impedit optionem cameræ pertinentis ad illud beneficium, vt dicit cardinalis in consi.16.dominus papa.Ex quibus omnibus adparet specialitas, & fortior prerogatiua istius reseruationis. Nimirum igitur si tex.noster appellatione reseruationis (dato quòd aliæ reperirétur in corpore iuris clausæ) de illa clausula in d.ca.2. intelligere voluit. Et ratio prædictorum colligitur ex verb. extrauag. piæ solicitudinis Bonif. 8. vbi dicitur, quòd papa intendit de istis beneficiis vacantibus in curia specialibus, & dile-
F ctis personis prouidere.Ex quibus arguitur reseruationis prærogatiua. Et quod dictum est de reseruatione in corpore iuris clausa, quæ differt ab aliis propter singularem eius prærogatiuam, idem dicendum est de priuilegiis in corpore iuris clausis, quæ habent viginti specialia priuilegia vltra ius commune, quæ sigillatim scribit Gulielmus Monferrat in commentariis Pragmaticæ. fo. 53. cum seq. quos apud aliquem alium scripta non legi, licet penè infinita viderim. Quæ omnia addenda sunt ad Moder. in trac. reseruatio. qui super ista reseruatione in corpore iuris clausa sicco pede transierunt.

QVAESTIO TRIGESIMASECVNDA.

QVAERO, nunquid dicatur habere coloratum titulum ad effectum istius regulæ, qui fuit præsentatus,

&in

& institutus ad capellam testatoris in vita vxoris contra A voluntatem testatoris prohibentis presentari capellanum in vita vxoris suæ?

SOLVTIO. Decius ponit in terminis istam quæst. in consi. 120. incip. in causa venerabilis presbyteri. & post plures notabiles rationes concludit prædictum titulum fuisse canonicum & coloratum quo ad effectum istius regulæ. Et quòd ista regula defendat taliter institutum, huiusmodi ratio assignatur, quia cùm capella ad quã præsentatio fieri debuit, iam fundata & dotata fuerat secundũ dispositionem testatoris, talis capella statim episcopo subiecta fuit. c. omnes basilicæ. 16. q. 7. & c. cùm episcopus. de offi. ordi. lib. 6. cum concord. vt per Gardi. in consi. 118. in fine. Ergo in voluntate episcopi fuit præsentationẽ factam ad- B mittere, quæ licet contra testatoris voluntatem facta fuit, ex quo tamẽ iuridica erat, eius effectus impediri non debuit, & per consequens testator in præiudicium episcopi facere non potuit, quòd presentatio prędicta, & institutio non valerent: quod nihil aliud profectò esset, quàm capellam ab eius potestate eximere, quod illi prohibetur, vt dicit Bar. in l. quotiens. §. fin. ff. de admin. tut. Et Abb. in c. requisiti. col. penul. de test. Quia testator facere non potest, quòd leges in casibus suis locum non habeant. l. nemo potest. de leg. 1. Præsertim quando voluntas testatoris antea per patronos, ad quos id pertinet, executioni demandata reperitur, quo casu episcopus de illorum consensu mutare eius voluntatem potuit, vt tradit Felyn. in c. super his. in 2. C col. de accusa. quia potest de consensu patronorum voluntatem testatoris alterare, vt tradunt omnes in c. cum accessissent. de constit. & Rochus in tract. iurispat. in verbo, pro eo q. in 15. q. vbi latissimè hoc probat. Et propterea Rota in vna Astoricen. Capellanię, coram R. D. Raynaldo Petrutio. 5. Martij M. D. XXXVII. iudicauit episcopum capellanum amouibilem per testatorem in capella sua positum perpetuum facere posse, per ea quæ not. Imol. in l. 1. ff. de condi. instit. & ea quæ Rochus dicit in d. q. pro qua decisione allegabatur etiam consi. Paul. de Cast. 358. lib. 1.

Postremò ista opi. fundari potest, ista ratione, quæ appo nit gladium ad radicem: quia ex quo institutio facta ab eo qui originaliter potestatem instituẽdi habuit, dato q. in-

D stitutio per testatorem impediri potuerit, nihilominus si facta fuit, coloratum titulum tribuit. & hoc sufficit ad effectum istius regulæ, quæ, vt dictum est, plures in præceden. q. non excipit, nisi duos casus in quibus non vult titulum haberi pro colorato. Ergo in contrariũ regula procedet.

QVAESTIO TRIGESIMATERTIA

QVAERO, an ille titulum coloratum habere dicatur, cui ordinarius contulit beneficium, quo alteri per sententiam priuationis abstulerat, de cuius sententiæ processu non constat?

SOLVTIO. Rota die 4. & 7. Februarij M. D. XXXVI. in vna Valentina spolij de Torrent. coram D. Nicolao Aragona tenuit q̃ non. Ratio fuit: quia vbi euidenter & notoE riè constat de fundamento tituli infecto, talis titulus non dat colorem, quia dicitur emanare de facto, & non de iure, vt Fely. tradit in correl. 2. c. in nostra. de rescrip. sed clarum est sententiam non constito de processu nullam esse, vt Egidius dicit decis. 89. Ergo collatio episcopi fundata super illa sententia, nullius erit momenti: quia vbi nullum est subiectum, corruit correlatiuum, vt dicit Bal. c. 1. de feu. guardiæ. per glo. in c. 1. de fid. instr. Non potest igitur talis collatio titulum coloratũ tribuere: quia titulus coloratus, debet habere vltra id quod proueniat ab eo, qui dare potest, & debet in se quandã præsumptę iustitiæ imaginẽ continere. Itaque eius claritas, seu veritas notoriè non adpareat, quia tali casu aut erit titulus omnino bonus, aut oF mnino malus, in quibus regula non habet locum. debet igitur titulus adparenter esse coloratus, quia in dubio præsumitur bonus ad effectum possidendi. Cùm igitur hîc notoriè adpareat de fundamento collationis episcopi, quæ est facta de beneficio viuentis sub prætextu sententiæ priuationis, de qua non adparet, meritò talis collatio non tribuit titulum coloratum.

Adde prædictis similem decisionem, quam hodie 26. Ianuarij M. D. XL. in vna Vincentina parochiali, coram me fecit Rota, videlicet, quòd possidens per triennium pacifi cè beneficiũ ex titulo resignationis Hieronymi, si propter modum in supplicatione expressum, non seruatum beneficium à prędicto possessore repetatur, tanquàm quod non fuerit in illum titulus translatus, possessor non poterit ista regul

regula iuuari: quia non dicitur habere titulū coloratū, ex A
quo papa non visus fuit illi prouidere, nisi seruato modo,
iuxta tradita per Abb. in c. cum pridē. de pac. & alibi sępe.

QVAESTIO TRIGESIMAQVARTA.

QVAERO, an per citationem nulliter factā possessio pacifica, de qua loquitur reg. ista, interrumpatur?

Si in citatione non exprimatur causa quare fiat citatio & causa petēdi, non valet tam in personali, q̄ in reali actione: vt c. 2. & 3. extrà de libel. oblat. & talis citatio habetur pro nō facta: vt c. bonæ. el 2. extrà de elect. & glo. in c. si episcop⁹ tertia q. 2. & c. vl. 5. q. 2. ideo per citationē nullā non interrūpitur possessio: vt iurib. alleg.

SOLVTIO. Ista quæstio plenius discussa fuit in regula de annali q. 45. & ideo ibi dicta non repetam. Nam concluſit ibi Rota, possessionem pacificam non interrumpi. Et idem quo ad istam regulam Domini tenuerūt in vna Virdunen. Canonicatus & præbendæ, coram R. P. D. D. Petro Vortio episcopo Aquē. de mēse Iunio M.D.XXXIX. Rationes istarum decisionum ponuntur in d. q. 45. ideo ibi videantur. T

IOANN. MILLAB.

QVAESTIO TRIGESIMAQVINTA.

QVAERO, ibi electione, & electionis huiusmodi confirmatione, seu præsentatione, & præsentationis instit. &c. An sola electio, vel sola præsentatio det titulum coloratum ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Text. hic innuere videtur quòd non, cum copulatiuè loquatur de electione, & confirmatione, & de præsentatione, & institutione, & ad veritatem copulatiuè requiritur concursus vtriusque copulati. c. ex parte. & in c. inter. de rescript.

In contrarium facit gl. in c. quanto. 63. dist. quæ vult per solam electionem ius tribui, & per consequens titu. coloratum. Et illam glo. sequitur Abb. in c. 2. & in c. ꝙ autem. & in c. nobis. de iurepat. & in c. cum inter canonicos. & in c. transmissam. & in c. nihil. & in c. sacrosancta. de electione. & alibi sæpe. Et sequuntur Moder. in tract. elect. in prima parte c. 8. & 12. & Rochus Curtius in tract. iurispat. in prin. q. 4. cum sexcentis concord. quæ cumulat Felyn. in c. cum Bertoldus. in 1. col. de re iudi. & reassumunt Moder. in tract. beneficij in 1. quæst. tertiæ partis.

Tamen istis non obstantibus prima opinio est verior & communis, pro qua est hîc text. clarus, & etiam eam dicit communem cardin. Alex. in d. c. quanto. plura allegans. & Fely. tandem istam opi. dicit magis veram in d. c. cum Bertoldus. & sequitur etiam Gloss. hic, adeò, ꝙ est firma conclusio ꝙ per solam præsentationem, vel electionem, siue

D confirmationem vel institutionem non tribuitur ius in re, sed ad rem, & sic quoddam prę paratorium ad consequendum beneficium per rationes & fundamenta quæ ibi allegantur per eos, quæ breuitatis causa non refero. Et hoc esse verum adparet per plura exempla. Nam videmus, q̃ interficientes tantùm electum, in pœnam interficientis episcopum non incidunt, vt dicit Bald. in l. si nondum. C. de fur. sequitur Ias. in l. 2. C. de inofficioso testam. & in l. 1. §. qui mandatum. in 1. col. ff. de offi. eius. Sic etiam nec impetratio facta per obitum electi tantum non consecrati tanquam de beneficio vacante per mortem non valet, prout probat Fely. in c. in nostra. 31. corrol. col. penul. de rescrip. Hinc euenit, quòd electus tantùm episcopus indulgentias
E concedere non potest, vt dicebat Francis. Versellensis in c. accedentibus. de excess. prælat. per illum text. & Arch. in c. 1. de pœnit. & remiss. lib. 6.

Ex quibus omnibus infertur, quòd cùm per solam electionem ius in re non tribuatur, nec potest etiam per eam haberi titulus coloratus. Et cum istis concordant ea, quæ R. P. D. Cæsar Lambertinus episcopus Insulen. tradit in nouissimo tract. iur. pat. in 8. articulo 5. q. principalis. secundæ partis. 2. lib. aliâs fol. 302. Quæ omnia de plano procedunt in electionibus collegialiter, vel ab aliis factis: qui cõfirmare eas non possunt: si verò ab illis electio facta fuerit, qui confirmandi potestatem habent, talis electio ius
F plenum in re, & per consequens titulum coloratum tribuit: quia talis electio loco prouisionis plenè habetur, prout latè probat Fely. in c. eam te. in 3. col. de rescript. Et ita fortè concordari possunt opiniones contrariæ.

QVAESTIO TRIGESIMA SEXTA.

QVAERO, an titulus coloratus requisitus in ista regula probetur per confessionem actoris?

SOLVTIO. Videtur dicendũ q̃ sic, quia ista regula non emanauit ad finem adiudicãdi beneficiũ, sed solùm ad excludendũ agentem per exceptionem, qui sibi potuit ex sua confessione prę iudicare. Et sicut cõfessio rei in iudicio recuperandæ proficit actori, quo ad titulum coloratum inducendum ad finẽ recuperãdi possessionem deperditã, vt sunt clarę decisiones Rotę in no. ti. de rest. spo. 17. & 19. incip. Item fuit dubitatum. Longè magis debet illa

lla confeſsio proficere ad poſſeſsionem defendendam, & A
excludendam moleſtiam, iuxta intentionem iſtius. Nam
cui lex dat actionem, fortiùs illi exceptionem concedit. l.
1.§.quod ait.ff.de ſuperfic.

Conferunt ad iſta multa, quæ ſcribit Felyn. in cap. olim,
de reſcrip. Et rationes Dominorum in deciſi. 4. titu. de re
iud. Et ea, quæ ſcribunt Philip. Peruſinus in ca. ad decimas.
col. 9. de reſt. ſpol. lib. 6. Et in ca. 1. colum. 4. de eo, qui mit.
in poſſ. cauſ. rei ſer. eod. lib. Et Præpoſit. in cap. porrò. col.
4. de diuor. & in cap. 1. colum. 3. ſexta. q. 1. alias 3. q. 1. Et Ni-
colaus Milis in verbo, poſſeſſorio recuperandæ. Gemin.
conſi. 147. incip. ſuper iſto dubio. col. 2. & Guido Papæ q.
5. Et licet confeſsio ſuper titulo non probet inſtitutionẽ
canonicam, cùm non dependeat à parte, dare titulum in B
beneficio, vt not. Arch. & Ioan. And. in nouel. in cap. 2. de
confeſ. lib. 6. cum concord. de quibus per Præpoſ. in ca. ſu-
per eo. de eo, qui cogno. conſang. vxor. ſuæ. Tamen illud
procedit, quo ad hoc, vt vi gore confeſsionis fieri debeat
adiudicatio beneficij, vt dicit Egid. deciſ. 183. ſecus verò,
quo ad effectum defendendi ſe in poſſeſsione. Vel dici po
teſt, quòd confeſsio, licet nihil operetur contra alios, quo
ad alios: bene tamen prodeſt contra confitentem. Nam ſi-
bi præiudicat, vt repellatur, & ei ſilentium imponatur, vt in
d. c. 1. & per glo. iuncto text. in verbo, cõſtitit. in c. poſt ele-
ctionẽ. de conceſſ. præb. Et ita videtur hìc concludendum.

QVAESTIO TRIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, nunquid poſsidens beneficium per trien- C
nium ex collatione capituli, de cuius poteſtate non
conſtat, dicatur habere coloratum titulum?

SOLVTIO. Hanc difficultatem breuiter reſoluam, ex
eo, quia Domini mei Auditores in cauſa Traiectẽ. coram
R.P. Dom. Petro Vortio de menſe Ian. M. D. XXX tenue-
runt titulum coloratum non eſſe, ex eo, quia regula iſta lo
quitur de collatione ordinaria. Ergo de collatione per epi
ſcopum, vel alium natiuum ordinarium facta intelligi de-
bet, qui de iure communi iuriſdictionẽ ordinariam habẽt:
vulg. c. quia diuerſitatẽ. & c. ad decimas. & cap. omnes baſi
licæ. cũ ſimilibus. Non autẽ debet intelligi de collatione,
quæ cõpetit capitulo, vel alteri iure priuilegij, vel extraor-
dinario, vt in c. cùm veniſſent. cũ ibi not. de inſti. Quia ver-

D ba in dubio de iure ordinario, non extraordinario intelligũtur. l. Seio. §. medico. ff. de ann. leg. cũ concord. vt scribit Decius in c. inter cætera. in 3. col. de appell. dixi in cap. 1. in gloss. de constitu. lib. 6. & tradit Soci. in l. qui Romæ. §. Callimachus. col. 5. de verb. oblig. & isto modo intelligendo verba regulæ naturaliter & simpliciter, non autem secundum quid intelligentur: iuxta tex. in l. 1. ff. dona. & in l. fi. C. de iis, qui ven. æta. impe. & in l. hoc legatum. & ibi Bar. ff. de leg. 3. & in l. 1. §. hoc interdictũ. ff. de fonte. quæ omnia cùm verificari non possint in collatione capituli, merito concluſum fuit non tribuere titulum coloratum, nisi aliter iustificetur.

QVAESTIO TRIGESIMAOCTAVA.

E QVAERO, nunquid noua prouisio impetrata in curia pro absente, qui à capitulo, de cuius potestate non cõstabat, prouisus fuerat, det titulum coloratum ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Reueren. Do. Pet. Vortius, nunc episcopus Aquẽ. hoc dubiũ in Rota proposuit, de mense Ianuario M. D. XXX. in causa Traiectẽ. Et pro parte negatiua dicebatur, quòd illa noua prouisio nõ daret titulum coloratum: quia nõ cõstabat illã de consensu absentis impetratã fuisse, & ideo illius non præsumitur, iuxta ea, quæ dicit Card. consi. 25. col. 2. & Gemi. consil. 33. Imò verba ipsius nouæ prouisionis cõtrariũ innuere videbãtur, dũ in ea de possessione forsan subsequuta mẽtio fiebat. Et sic, propter illam
F dictionẽ Forsan, de possessione sua (quod est factum propriũ) dubitare videbatur: de qua tamen, vltra q̃ in actis clarè cõstabat, de illa tanquã de facto proprio, impetrãs certus esse debebat, & nõ dubius. l. quanquã. C. ad Velleia. c. ab excõmunicato. de rescrip. Et per consequens videbatur dictũ nouã prouisionẽ, potius ab aliquo amico absente, eo inscio & ignorante, impetratam fuisse, quàm ab ipso.

Istis tamen non obstantibus, omnes Domini, excepto Domino Christophoro Panigarola, cõtrarium tenuerũt, videlicet, quòd dicta noua prouisio det titulum coloratũ: quia emanauerat à papa, & sic ab eo, qui dare titulũ poterat, iuxta doctrinam traditam in ca. cum nostris. de cõcessione præb. Et tenendo istam opinionem, motiuũ pro contraria parte adductũ non obstat: quia licet non cõstet, nouam

nam prouisionem per absentem impetratam fuisse: ex quo A
tamen dicta noua prouisio, cum impensa expedita reperi-
tur, præsumitur impetrata de cõsensu absentis, iuxta not.
in l. cùm seruus. ff. de verbo. obliga. Et hoc in terminis te-
net Oldr. in consilio 136. col. 2. & Specu. titu. de appella. §.
nunc breuiter. versi. quid si adpareat. Et sic constat, quòd
dicta per Cardi. & Gemin. in dictis consiliis, procedunt in
simplici supplicatione, in qua impetranda modica impẽsa
interuenit. Secus tamen, si considerabilis impensa facta
fuit: nam tali casu etiam si ille, sub cuius nomine cantat no
na prouisio, absens fuerit: ex quo tamen commodum eius
cõcernit, præsumitur eam sciuisse, & ratam habuisse, iuxta
consil. Rom. 350. & dixi in regula de annali. q. 32. nume. 6.
Et talis ratificatio multò magis præsumi debet, quando à B
tempore datæ dictæ nouæ prouisionis, tantum temporis
decurrerat, infra quod verisimiliter ad notitiam absentis
peruenisse poterat. Et ita Domini multis aliis motiuis, quę
breuitatis causa omitto, die 25. Ianuarij M. D. XXX. vnani-
miter concluserunt.

QVAESTIO TRIGESIMANONA.

QVAERO, an possessori triennali pro colorato titulo
sufficiat bulla pẽsionis expedita pro illo, qui resigna
uerat eidẽ possessori beneficium quod possidet?

SOLVTIO. Istud dubium modò in Rota pẽdet coram
me in causa Gratianopolitana. Nam Io. Lazarus de Zara-
pica resignauerat quandã parochialem in fauorem Io. de C
Bogij possessorem cum certis pactis & cõuentionibus, de
quibus in literis: posteà dictus Io. Lazarus resignans mori
tur, & Marianus de Magistris impetrat parochialem per
obitum dicti Ioan. Lazari, & deinde dictum Ioannem pos
sessorẽ ad iudicium traxit. Possessor excipit de regula ista:
Dictus Marianus impetrans replicat dictum Ioannẽ nullũ
titulũ saltẽ coloratũ habere, prout ista regula requirit: tri-
plicat Io. Bogij pro colorato titulo bullam pensionis pro
Ioanne Lazaro expeditam sibi sufficere, in qua Clemens
narrat Leonem eius prædecessorem dicto Ioanni Lazaro
pensionem ex causa resignationis factæ in fauorem dicti
Ioannis possessoris reseruasse: dictus verò Marianus impe
trans dicit hoc non sufficere. Quæritur quid iuris?

Pro parte dicti Mariani impetrãtis facit: quia verba nar.

D ratiua Papæ in his, quæ non dependẽt à facto proprio, maximè in præiudicium tertij, non probant, vt not. in clem. literis. de probat. & tradit latè Fely. in c. cùm à nobis. de testi. ergo nec per cõsequẽs à fortiori dat titulũ non habẽti.

Item, quia in dicta bulla renũtiatio narratur facta cum certis conditionibus, quas nõ çonstat Ioan. Bogium impleuisse: ergo antequàm cõstet impletas cõditiones fuisse, titulus non confertur, nec renuntiatio effectum habet, vt tradit Abb. in c. cùm vniuersorum. de rerum permut.

Pro parte verò contraria adduci potest, quia Ioannes Bogius est possessor, ad cuius possessionẽ tuendã quodlibet adminiculum sufficit, & adminiculum in casu præsenti sumi potest ex prædicta bulla, in qua principaliter renun-
E tiationem Ioannis Lazari in dictum Ioã. Bogium factam fuisse narratur, & hoc etiam Marianus impetrans in articulis suis fatetur. Et ideo sola illa confessio in articulis facta titulum coloratum tribuere videtur, vt in terminis est decisio Rotæ in nouis, in titulo de resti. spol. decis. 17. incip. ité fuit dubitatum & quæsitum, &c. & decis. 19. eod. titul. cum plur. cõcord. vt dixi superiùs. q. 36. Et facit decis. 245. incip. not. q vbi. in antiq. & decisio. Egidij 183. incip. assertioni.

Præterea, quia verisimile est papã nõ asseruisse resignationem in fauorem dicti Ioãnis factam fuisse, nisi ita esset, & illa assertio, posito quòd plenè nõ probet, saltẽ præsumptionem tituli inducit, vt Egid. dicit. Pro quo facit optimè ratio ad dicta per eundem Egidium decis. 578. incipien.
F spoliatus. & per Bald. nouellum post Alexand. in repet. §. nihil commune. col. 22. & in 10. & 32. fall. ff. de acquirend. poss. Et per Imol. in clem. 1. col. 10. de caus. pos. Abb. in cũ literis. col. 12. de rest. spol. cum similibus.

Et ista opi. magis iustificabatur: quia dicta bulla pensionis expedita fuerat in forma, vt rationi congruit, in qua secundũ stylũ solet data supplicationis admissæ resignationis inseri, super qua supplicatione bullæ expeditæ fuerunt pro Lazaro: nec est verisimile, quòd si renuntiatio verè facta non fuisset, dictum Ioannem Lazarum expensam expeditionis bullarum fecisse; quia nemo præsumitur iactare suum, vulga. cap. super hoc, de renuntiatio. Præterea, quia in correlatiuis, quod prodest vni, prodest alteri correlatiuorum, vt traditur in l. fin. ff. de acceptila. Et hinc dicimus,

quòd

quòd dilatio data debitori, censetur data creditori, vt di- A
citur in l. petẽde. C. de in integ. rest. pet. & diligentia appel
lantis prodest appellato, vt dicit quædam decis. in no. de
dolo & contum. Ex quo igitur Ioan. Lazarus resignans
bullas pensionis expediuit, illæ prodesse debent Ioanni
Bogio resignatario: quia in correlatiuis, &c. sicut dicimus
in correis, quòd beneficium cõcessum vni, prodest alteri,
vt in l. 1. C. quando plur. vna sent.

Finaliter, aliis omissis, Rota die 23. Decembris. M. D.
XXXIIII. cõclusit dictum Ioannem Bogium possessorem
absoluendum fore, & illam resignationem pro colorato ti
tulo possessionis sufficere. Nec obstat, quòd in dicta resi-
gnatione certæ cõditiones adimpleri debebant per Ioan-
nem Bogium, quas non constabat impleuisse: quia illud B
procederet, quando resignans hoc allegaret: sed ex quo
resignans est mortuus, Marianus impetrans hoc allegare
non potest: quia ad illum non attinet, ex quo est tertius, &
exceptio sua non est clara: & in hoc dubio, quia nõ est ius
darum, quo ad ipsum, & sufficit Ioanni Bogio, quòd repe-
natur in possessione, & ita in dicta causa Gratianopolita-
na Rota conclusit, & idem in simili pro colore ad spolium
restituendum tenuerunt Domini coram R. D. Ioanne Cle
rici, & coram me in vna Aretina parochialis de mense Iu-
nio M. D. XXXVII.

QVAESTIO QVADRAGESIMA.

QVAERO, nunquid capiens beneficium litigiosum C
vacans, vigore suæ gratiæ expectatiuæ, dicatur habe
re titulum coloratum, ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendũ quòd sic: cùm
possessor habeat expectatiuam à Papa, & sic ab eo, qui be-
neficia litigiosa conferre potest: & ideo talis dicitur habe-
re coloratum titulum, vt traditur per Abb. & alios cõmuni
ter, in vulgato cap. cum nostris. de concess. præb. imò atten
tari potest, acceptanté beneficia ecclesiastica, vigore gra-
tiæ expectatiuæ, non solum coloratum, sed verũ titulum
habere, ex eo, quia expectans litigiosa acceptare potest, vt
per plura motiua probat Egid. in consi. 35. ergo dicetur ha
bere titulum coloratum. Et hoc in casu isto à fortiori pro-
cedit, ex eo, quia illud vitiũ litigiosi purgatũ fuit per extin
ctionẽ litis, post acceptationẽ sequutã. arg. l. postquã liti.

¶ C.de pact.post cuius extinctionē triēnalis possess. ꝓcessit.

Istis tamen non obst. hodie 15. Decembris M.D.XXXV. coram R.D. Raynaldo Petrutio Rota in vna Cæsaraugust. vicariæ de Azuaria tenuit contrarium. Ratio decisionis fuit: quia de stylo antiquo, & fortè etiam de iure, expectatiua nō capit beneficia litigiosa, vt tenet Bonifacius de Vitaliniis Rotæ auditor, in clem.1.in 5.col.vt lit.penden. & videtur de hoc text.in c.2.vt lite pend.lib.6.Cuius decretum in curia clarum & notorium est: & ideo tali casu expectatiua nullum colorem tribuit. Facit decisi. Rotæ 28. de concess.præben.in antiq.

Et ista de plano procedunt, quando sumus in claris, ꝙ expectatiua talia beneficia non capit, vt hic. Secus autem
E in dubio: quia tali casu expectatiua faceret titulū coloratū. Vt exempli gratia, quando expectatiua reuocata de facto caperet beneficium, quod aliàs sub dicta gratia comprehendebatur, vigore cuius expectans posteà per triennium pacificè possedit. Nam tali casu, expectatiua daret titulum coloratū. Ratio est: quia ex quo reuocatio expectatiuarū consistit in facto, iuxta l.consilio.ff.de cur.fur. quod factū potest probabiliter ignorari, & in dubium verti, vt in cap. 1.de const.lib.6.in hoc dubio expectatiua tribuit colorem & excusationem probabilem, fortè, quia ante vacationem expectatiua reualidari potuit: & ideo nil mirum, si in isto dubio Rota voluit possidentem triennio beneficium, vigore expectatiuæ reuocatæ, coloratū titulum habere, prout
F Rota tenuit coram d.Paulo Capisucco in alia causa. Secus verò, quando non sumus in dubio, quòd beneficia sub expectatiua non comprehendantur, vt in casu nostro, in quo est dispositio iuris clara, de qua in d.cap. 2. cuius ratio generalis est, & ignorari non debet, iuxta c.2.de cōstit.lib.6.

Et per hoc adparet d.consil.Egid. 35. hoc casu non esse verum. Possent tamē dicta Egidij habere locum in casu decisionis 14.vt lit.pend. in no. vbi ponitur casus notabilis, in quo gratiæ expectatiuæ possunt litigiosa beneficia capere. Verbi gratia, vt quando impetraui gratiam à papa in forma iuris, si constiterit Titiū fuisse homicidam, beneficiū mihi conferatur. Nam si lite pendente Titius moritur, poterit expectans tale beneficiū acceptare, rationibus de quibus ibi. de quo tamē videndū est aliquid per d. Gundi-

saluum

lanū in tract.leg.q.13.primæ partis,col.15. vel posset consi A
lium Egidij habere locum in casu decisi.588.in antiq.videlicet, quādo expectās vellet prosequi ius ex acceptatione sua quæsitū, contra collitigantē superstitem: quia tali casu acceptatio beneficij litigiosi, quo ad hoc, valida esset, vt ibi dicitur.& ad ista pro & contrà, facit consil. Old. quia Ygo.circa fin. cuius ratio optimè quadrat ad regulam de subrogandis.& videnda sunt, quæ dicam infrà quæstione proxima,vbi sub quadam distinctione istā q. declaratur.

QVAESTIO QVADRAGESIMAPRIMA.

QVAERO, quid si ordinarius cōtulit vni tertio, puta Titio non collitiganti,beneficiū litigiosum, vacans per obitum alterius ex collitigātibus possessoris: & iste tertius posteà triennio possideat pacificè, vtrū dica B tur habere titulum coloratum,ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendū, q̄ non, propter inhibitionē & decretū, de quo in cap. 2. vt lite pend. lib.6.quod discolorat, & inficit titulum, & possessionem, & eundem ferè effectum, quem reseruatio hic in regula excepta,inducit:adeò quòd talis collatio omni adminicu lo iuris carere videtur, vt in terminis dicit decisiō 1. vt lit. pend.in antiquio.& decis.1.de rest.spol.in no.in addit.

Accedit,quia possessio dicti Titij prouisi,attētata videtur,& vt talis reuocari potest,vt est decis.10.in ti.vt lite pē den in no.& decis.5. eod.tit.in antiq.Et adeò prædicta vera sunt,q̄ acceptatio & prouisio vigore gratiæ expectatiuæ de tali beneficio factæ,non valent,vt est decis.12.vt lite C pēd,in no.& decis.2.eod.tit.in antiquio.Sequitur Bonifacius Rotæ auditor,in clem.auditor.in fi.de rescript. Hinc est,q̄ intrusus in beneficio litigioso,si spolietur, nō debet restitui,obstante decreto.d.c.2.vt est decis.4.titu. de resti. spol.in antiquio.Bisignet.Ratio prædictorum est: quia huiusmodi possessor non dicitur titulum coloratum habere.

Tamen istis non obstantibus cōtraria opinio verior videtur,videlicet,quòd prouisus ab ordinario de beneficio inter alios litigioso, defendatur ista regula. quod videtur sentire.d. Guliel.hic in 7. & 11.decisi. Ratio decisionis fuit: quia ista regula titulū in duobus tantùm casibus hic exceptis discolorat.Ergo in omnibus aliis casibus nō exceptis manet dispositio regulæ firma. Cùm igitur iste casus non

D sit de exceptis, meritò in illo locum habebit regula.

Non obstant, quæ superiùs in contrarium allegata fuerunt. Primò, quòd tertius non collitigans, intrans possessionem beneficij litigiosi, dicatur attetare: quia est verum, quo ad hoc, vt possessio ab eo, per superstitem collitigantem euinci possit: ipsa tamen possessio litigiosa non dicitur quo ad tertium: quia vitium litigiosi non afficit nisi partem colligantem, non autem tertium, qui nõ est in lite, vt dicit decis. 3. [illegible] lite pendente. in no. circa fin. gloss. in l. creditor. in princip. in verb. posse. in fin. ff. manda. Fely. in cap. exceptio. colum. 7. versic. fallit quintò. de excep. Decius in cap. sua nobis. colum. 3. versi. quartò fallit. de appellat. & alibi sæpe. Et ideo si talis tertius prouisus, per triennium
E posteà possederit, dicetur pacificè possidere, & exceptione istius regulæ vti poterit. Et licet ordinarius beneficium litigiosum conferre prohibeatur, vt hoc respectu, talis prouisio discolorata dici possit, obstãte decreto, & inhibitione posita in dicto c. 2. illud procedit, quo ad effectus iuris communis, iuxta quos talis coloratus dici non poterit, adeò quòd si taliter prouisus spoliaretur, illi non daretur restitutio, vt dicta decis. 3. Bisigneti. & tradit dict. Guliel. in titu. de restit. spol. decis. prima. Tamen quantum ad prærogatiuam istius regulæ, talis titulus coloratus erit, cùm sit datus ab eo, qui originaliter de illo prouidere poterat, licet accidentaliter prohibeatur. Et tali casu, causa originalis attenditur, & non accidentalis, iuxta. l. qui habet. ff. de
F tutel. & ita reg. procedet. Nec obstat etiam, q̃ acceptatio beneficij litigiosi, nec prouisio executoris, virtute gratiæ expectatiuæ valeat, vt in dictis decisio. vt concluſi in proxima præcedenti quæstione. Quia illud procedit, quando post litem incœptam emanauit expectatiua. Secus, si antè, vt dicit Egid. in d. cap. 2. & in consilio 35. vbi notabiliter loquitur: & Oldr. consil. 299. in fine. Vel dici potest, quòd magna est differentia inter illum casum. de quo in præcedẽti quæstione dicam, & istũ. Quia ille casus, propter ambitionẽ restringendã in materia odiosa, qualis est expectatiua, continet spem improbabilem, vt in cap. 1. & 2. de concess. præbend. restringitur, vt coloratum titulum non det, obstante decreto. Secus in prouisione ordinaria dicendũ est, quæ à iure fauorabili ampliatur, & ideo in ea diuersum ius

inducitur

inducitur, vt videlicet inducat titulum coloratum, argum. A cap. si pluribus. de præbend. lib. 6. Præsertim quia, vt sæpe dictum est, quo ad effectum istius regulæ, omnis titulus dicitur coloratus, qui specialiter hic exceptuatus non est, dummodo sit datus ab eo, qui naturaliter potest conferre.

Et istud fundamentum generale erit, & ad plures quæstiones valens, quæ in progressu istius regulæ discutiẽtur. Nam per hoc fundamentum potest decidi illud dubium quod in causa Tuden. parochialis Sanctæ Euphamiæ proposuit R. D. Marcus Antonius Marscortus in Rota, die 12. Aprilis. M. D. XXVIII. videlicet, an possessor triẽnalis, qui ingressus fuerat possessionem, lite pendente, inter alios debeat gaudere priuilegio istius regulæ?

QVAESTIO QVADRAGESIMASECVNDA. B

QVAERO, an ista regula de triennali, sicut requirit titulum saltem coloratum, requirat etiam bonã fidẽ?

SOLVTIO. Guliel. hic in quadam decisione indubitanter tenet, istam regulã requirere bonam fidem. Vt in vna Salamãtina coram domin. Iacob. Simonetta refert disputando sensisse Dominos. Et idem tempore meo, in vna Conchen. præstimoniorum, coram R. D. Ioanne Clerici de mense Martio M. D. XXXIIII. interloquendo sentire videbantur. Postea verò, meliùs discussa, propter conflictum rationum, vota Dominorum in duas partes contrarias diuisa, paria remanserunt: deinde causa sæpius disputata ac proposita, pro parte affirmatiua, quidã ex Dominis hoc motiuum adducebant, quòd possessio ista triennalis C quandam similitudinem præscriptionis habere videbatur: vti in simili casu dixit Abb. in cap. contingit. col. 3. de dol. & contum. Et tamen clarum est, quòd in præscriptione, vltra titulum bona fides requiritur, vt patet in l. 1. & l. super. C. de præscriptione long. temp. præsertim in fore canonico: vt in c. fina. de præscrip. & cap. possessor. de reg. iur. libr. 6. Ergo eodem modo in ista regula.

Præterea, quia licet fouenti bonum ius super beneficio ab alio possesso, per lapsum triẽnij filẽtiũ imponatur, adeò quòd agere non possit: sicut neq; ille agere potest, contra quem lata fuit iniusta sententia super beneficio, quæ transiit in rem iudicatam, vt patet in cap. cùm dilecti. de elect. & cap. cùm olim. de dol. & cõtum. cum aliis, de quibus per

D Hoſtien.in ſumma,titu.de conceſ.præben.§.2.& Innoc.in cap.ad aures.& cap.mandatum.de reſcriptis.Nihilominus tamen,ſi is,pro quo lata eſt ſententia, notitiam iniuſtitiæ habeat,& ſciat in beneficio ius non habuiſſe, nec de iure ad eum pertinere,certè talis nunquam illud beneficium, ſalua conſcientia,retinere poterit, nec curſu temporis iuuabitur.Ita eſt hîc dicendũ,quòd licet poſſeſſor triennalis priuilegio iſtius regulæ, & habens etiam ſententiam pro ſe iniuſtam,virtute rei iudicatæ in foro fori,ſiue contentioſo defendentur:in foro tamen conſcientiæ præfati tuti nõ erunt,ex quo ſciunt, nullum in beneficio ius habuiſſe. Et
E ideo contra tales ſe clypeo iſtius regulæ, vel rei iudicatæ defendentes,habentes ius bonum per viam denũtiationis euangelicæ agere poſſent, dicentes illos in peccato eſſe, detinendo beneficium ſine titulo,vt dicit expreſsè Abbas & Imol.in cap.primo.colum.fina. de conceſ. præbend.Sicut videmus, quòd triennium iſtius regulæ non impedit, nec ligat ſuperiorem:quominus nõ poſsit repellere triennalem,ſi eum ius,ſeu titulum canonicum in beneficio non habere repererit: tradit Felynus poſt alios in capit. illud. de præſumpt.& meliùs in capit.ſicut. in decimaſexta col. de re iudicata.& latiùs in capit.licet.de ſimo.quia trienna-
F lis poſſeſsio non dat ius,vt dicit Abb.in cap. contingit. de dolo & contum.Confirmatur iſta opinio:quia certum eſt, quòd interruptio facta per citationem, ideo impedit curſum triennalis poſſeſsionis, aut alterius præſcriptionis, quia præſumitur poſſeſſor citatus iam habere malam fidẽ, & titubare de iure ſuo.l.nemo.C.de acquirẽ.poſſ. quo fit, quòd talis non præſcribat per mille annos,vt dicit expreſsè Abb.in c.illud.col.pen.verſic.& ſcias. de præſcrip. Et tamen ſi vera eſſet opinio, quòd hîc non requireretur bona fides,talis interruptio non noceret poſſeſſori, quæ tamen propter malam fidem nocet,vt ſuperiùs dictum eſt.

Iſtis tamen non obſtãt. Rota in d.cauſa Conchen. præſtimoniorum,de dicto anno M. D. XXXIIII re priùs diutius diſputata,& ſæpius propoſita,tenuit contrarium,vide licet regulam iſtam bonã fidẽ in poſsidente non requirere.Et idem Rota tenuit in vna Valentina parochialis, coram R.D.Io.Mohedano,de hoc anno M.D.XXXVII.Et eãdẽ opinionẽ antiquos dominos Rotæ tenuiſſe refert Ant. Capha-

tellis, aduocatus illorũ tẽporũ excellens, in quibuſdã ſuis A conſiliis, redditis in cauſa Monaſteriẽſis decanatus. Ratio decisionis fuit: quia ex quo per iſtã regulam, vltra ius commune, in beneficialibus noua diſpoſitio inducitur, debet aliquid de nouo, vltra ius cõmune, operari: nihil enim operatur, vel de nouo induceret, ſi in ea titul. & bona fides, ſicut in temporalibus requireretur, vt in l. 1. de vſucap. Præſens enim, quia per hanc triennalẽ poſſeſsionem, in hac materia beneficiali, quæ magis fragilis eſt, non ita de graui, perpetuo, & irreparabili præiudicio agitur, ſicut in præſcriptione, ſiue vſucapione bonorum temporalium, & profanorum. Ratio eſt: quia per triennalẽ poſſeſsionẽ iſtius regulæ, exceptio tantùm acquiritur, & non ius, vt dicit Fely. in dicto cap. ſicut. in 16. col. ſed in vſucapionibus temporaB libus verũ ius, & dominiũ acquiritur, vt dicit gl. & ibi communiter Doctores in l. traditionibus. C. de pact. ideo nil mirum, ſi maior in tẽporalibus vſucapionibus ſolennitas requiritur, videlicet titulus & bona fides. Sed in caſu noſtro, non agitur de quęrendo dominio, ſed de exceptione temporali, ad vitã poſsidẽtis duraturã: propterea à papa ad conſtituendã differentiã inter iſtas temporũ præſcriptiones, ac vt aliquid ſpecialius in iſta materia beneficiali induceret, ſtatuit hîc tantùm titulum coloratum ſufficere, etiam ſi vigore illius poſsidens in mala fide fuerit conſtitutus, ſciẽs beneficiũ verè ad aliũ pertinere, vel inter alios litigioſum fuiſſe. Et iſta procedunt, ſiue ſimus in dubio, ſiue C in claro, & triẽnalis poſſeſſor malã fidẽ habeat. Quia ſi in dubio, res eſt plana, quia ex titulo ſuo colorato in dubio bona fides præſumitur adeſſe, & hoc ſufficit ad tuendã poſſeſsionẽ, iuxta tradita per Moder. in c. de quarta. de præſcrip. Nã ille titulus coloratus præſtat poſſeſſori quoddã velamẽ ſub cuius vmbra bona fides nutritur, vt dicit Abb. in c. ſi diligenti. & ibi Fely. col. pen. verſ. cõſidera bene. de præſcrip. Si verò ſumus in claro, & poſſeſſor triennalis in mala fide fuerit, idem dicendũ eſt, per ſupradicta. Nam ex quo regula iſta ſimpliciter loquitur, intelligi debet tam de poſſeſſore bonę fidei, quã malæ fidei, iuxta l. r. ff. de vſu aleæ, & aleat. Præſertim, quia iſta regula tantũ requirit aliquem, cum tit. colorato, per trienniũ pacificè poſsidere, nec aliud plus exigit: & ab hoc requiſito duos tantũ caſus

D malę fidei excipit, videlicet, intrusum in beneficio vacante apud sedē, & simoniacū. Ergo in cæteris dispositio regulæ generaliter procedet: quia exceptio firmat regulā in non exceptuatis, iuxta vul. c. cùm dilect. de confirmatione vtil.

Et iste intellectus adminiculo iuris non caret: quia videmus, q̄ error iuris causat malā fidem: & tamen si adest titulus coloratus, illa mala fides nō nocet, quo ad fructuū acquisitionem, iuxta doct. Bart. in l. sed etsi §. scire ff. de pet. hęred. & Abb. in c. si diligenti. col. 6. de foro compet. Ergo à fortiori, fructuū perceptio magis licita erit, quādo cum ea concurrit autoritas istius regulæ, quam visus fuit papa ex visceribus. c. 1. de præscrip. eruisse, vbi est text. quòd per possessionē triēnalem, etiam cum mala fide, iura ecclesiæ
E præscribuntur. Si igitur hoc papa ibi statuit in rebus ecclesiæ, in quibus per præscriptionē ecclesię infertur magnum præiudicium: quia agitur de abdicando ab ecclesia dominio perpetuo, quod transit ad hæredes, à fortiori potest papa in beneficialibus, in quibus non agitur de tāto præiudicio, nec de dominio perpetuo acquirendo, statuere. Quia videmus papā concedere posse fructus beneficiorū, etiā sine titulo beneficij, vt patet in ca. si propter. de præscrip. lib. 6. quod tantū cùm idem hîc facere posset, noluit tamen hoc, nisi cum titulo, saltem colorato triennalibus possessoribus concedere, exceptionē illis tantùm tribuens, & vt possessor triēnalis per illā in sua possessione defendatur. Rationabile videtur: quia agens contra possessoI rem triennalē, nihil aliud habet, quàm titulū, & possessor etiam triennalis titulū habet, & est reus & possessor. Quo casu videtur præferendus solo titulato, præsertim negligenti, contra quem omnia iura clamant: vt in l. si pupillus ff. de iis, quæ in fraud. cred. cum concor. vt latissimè dixi superiùs in tract. neglig. & patet in cap. si à sede. de præben. lib. 6. & in c. duobus. de rescrip. & in ca. in pari. de reg. iur. & in cap. tibi qui. de rescript. eo. lib. Nam turpiùs eicitur, quàm non admittitur hospes, vt in ca. quemadmodum. de iureiu. Et ista fuit vna ratio ex pluribus scriptis superiùs in 10. q. quare execrabilis defenditur ista regula: & tamen si spoliatus agit, vt restituatur, non auditur. Primo enim casu est reus, & possessor, qui non agit de damno euitando, & se in possessione triennali defendendo. Secundo casu exe ra

etecrabilis erit actor, qui agebat de acquirendo, & secun A
dum iura faciliùs quis arcetur ab ingressu vitioso, quàm
quòd iam possessor deiiciatur, vt dictum est.

Nec obstat hoc fortè procedere in foro contentioso, vt
superiùs dicebatur: secus in foro conscientiæ, quia respon
detur, quòd text. in d. cap. 1. de præscrip. procedit etiam in
foro conscientiæ, vt ibi dicũt Doct. & tamẽ ibi disponitur
præscriptionem cum mala fide valere, aliâs ille text. impo-
neret nobis laqueũ, contra id quod dicitur in c. de viduis.
27. q. 1. & sic conditio possidentium beneficia deterior es-
set, quàm mercatorum fœnerãtium. quod præsumendum
non est. Nam clara est doctr. Doct. post Bal. ibi, in ca. quæ
in ecclesiarum. de consti. quòd si lex est iusta in foro fori,
utique iusta erit in foro poli. Quod latissimè per exempla B
iuridica probaui in cap. 2. de consti. lib. 6. Hinc videmus,
quòd dispositio. c. cùm dilecti. de emp. & vend. quę loqui-
tur de contrahentibus decipiendis, procedit secundum di
cum Thomam, in foro poli. Papa igitur à fortiori, in bene
ficiis ecclesiasticis hoc facere poterit. Imò tanta est in be-
neficialibus papalis potestas, ꝙ non solùm exceptionem
ex titulo colorato cum possessione triennali, sed etiam ve
rum ius & dominium posset conferre, & etiam statuere, ꝙ
beneficia transirent ad successores, sicut res profanæ: quia
ista omnia sunt de iure positiuo, supra quod est papalis po
testas, cap. proposuit. de conces. præbend. cap. per venera-
bilem, qui fil. sint legitimi. Vnde meritò in cap. 2. de præb.
lib. 6. dicitur, papam in beneficialibus plenissimam habere C
potestatem. Nam potest secundum Hostien. & alios in ca.
cùm venissent. de iudic. quadrare rotũda quadratis, & qua
drata rotundis: vt latiùs dixi in cap. 1. de constit. lib. 6. Et
ideo per prædicta concludendum est, constitutionẽ istam
sanctissimam esse, quæ litibus finem imponit, ac negligen
tes punit: & ita fit, ꝙ possessores beneficiorum erũt certi,
propter quorum incertitudinẽ diuinus cultus, & ecclesia-
rum cura negligi posset, ac sub incerto pastore manere.
Sicque sub hoc timore, homines diligentiores ad peten-
dum iura sua debitis tẽporibus reddentur. Nec, vt dixi, in
hoc magnũ, & irrecuperabile præiudiciũ negligentibus in
fertur, cum eius ius per istam regulam non annullatur, sed
suspenditur durante vita possessoris triennalis: quo mor-

D tuo de iure ſuo actor experiri poterit: cùm regula iſta perſonalis ſit, tantùm poſſeſſoribus triennalibus fauens, non alteri ſucceſſori. Nec mirum, ſi actor per tam modicũ temporis ſpatium, excluditur à iure ſuo, cùm minore tẽpore & fortaſſe breuiori negligentia, beneficiati priuari beneficiis ſuis ſoleãt, vt patet toto titulo de cler. non reſid. & tradit notabiliter Abb. in cap. capitulum. colum. fi. de reſcrip. Nec obſtat, quod dictum eſt de ſententia quæ tranſit in rem iudicatam, quæ quando quis ſcit eſſe iniuſtam, non defendit victorẽ in foro cõſcientiæ. Quia ad illud reſpondet notabiliter Abb. in conſi. 60. incip. in cauſa & queſtione. in 2. col. lib. 2. vbi ponit vnam regulam, quòd quando peccatum eſt remiſsibile per partes, talis ſententia licet
E iniuſta, victorem in vtroque foro defendit, vt ibi latiùs exempla ponit, quę videantur. Et ad hoc facit dictum Bar. in l. fiſcus. ff. de iur. fiſc. qui dicit, quòd licet litis pendentia conſtituat poſſeſſorem in mala fide, eſt verum, quando eſt pronuntiatũ cõtra eum, aliâs ſecus. Cùm igitur in caſu noſtro impetrãs in negligentia fuit, ſicut potuit beneficio ſuo renuntiare, ita tacitè promittere, q; alter in eo ius excipiendi acquirat. Ex qua patientia videtur quædam tacita renuntiatio includi, vt in cap. ex ore. de his, quæ fiunt à maior. par. cap. in cle. gratiæ. de reſcript. Et ita cum illa opinione Rota in prædicta cauſa concluſit.

QVAESTIO QVADRAGESIMATERTIA.

F QVAERO, quis tenetur probare titulum eſſe coloratum, ad effectum iſtius regulæ, ſi negatur eſſe coloratum per agentem, contra triennalem?

SOLVTIO. Vt breuiter concludam, ipſe actor tenetur probare: quia poſſeſſor triennalis ad petitionem partis, titulum ſuæ poſſeſsionis oſtendere, nec probare tenetur, vt notat Compoſtel. in cap. capitulũ. in gl. magna. de reſcrip. & Archi. in c. contra morem. c. diſtinct. circa fi. Et ideo actor non audietur, niſi priùs aliud probet, per quod adpareat reum triennalem poſſeſſorem non habuiſſe titulum coloratum, vt in l. cogita. C. de pet. hæred. Sed ad iudicis requiſitionem bene tenetur reus poſſeſſor titulum oſtendere & probare, vt dicit expreſſè Abb. in c. cùm noſtris. in fin. de conceſ. præb. per plura iura, quæ Arch. allegat in d. c. contra morem. Et in terminis iſtius regulæ hoc expreſ-

ſe to

sē tenet ille excellens Glossator concilij Basilien. de quo A
in pragmatica Franciæ, tit. de pacific. poss. in verbo, colo-
ratum, colum. 6. versi. circa secundum. fol. 132. in 2. colum.
quia quo ad superiorem inquirentem de titulo, nihil im-
pedit triennalis possessio, vt Fely. tradit in cap. licet Heli.
de simo. & in cap. illud. de præsumpt. & in c. sicut. in 16. col.
de re iud. Et quia ista est communis opinio, quæ ad iudi-
cando teneri debet, ampliùs non insisto.

QVAESTIO QVADRAGESIMAQVARTA.

QVAERO, an impetrans beneficium viuētis, & post-
eà possidens vigore illius impetrationis per trien-
nium, possit mortuo illo, per cuius obitum im-
petrauit, vti priuilegio regulæ contra alios impetrantes?

SOLVTIO. Videtur concludendum, quòd non: quia vl B
tra hoc, ꝙ possessor est inhabilis, vt patet suprà in regula
20. & ibi dixi: non tamen dicitur possessio à iure approba
ta, vt dicunt Doct. in capi. 1. & 2. & capi. literas. de concess.
præbend. Nec ille titulus posset dici coloratus, vt dicit de-
cius clara 21. in titulo, de restit. spol. in no. incip. si agenti.
quam sequitur Milis in verbo, possessorio recuperandę a-
gens. Et ita obtinuit Ange. de Cesis in vna Aquen. capel-
laniæ, coram D. Mercurio: & licet iste triennalis videatur
habere titulum, fuit tamen ab eo datus, qui non potuit da
re. Nam etiam papa non potest conferre beneficium vi-
uentis, quia tali modo illum inauditum, & sine causa priua
ret, quod fieri non potest, vt tradunt in c. quæ in ecclesia-
rum. de constit. & in cap. 1. de caus. possess. C

Breuiter putarem ita distinguēdum, ꝙ aut ante obitum
illius, cuius beneficium impetrauit possessor fuit in posses
sione per triennium, & talis possessio non sustragatur, per
supradicta, quia est de beneficio non vacante, ac etiam,
quia duo insolidum eodē tempore eādem rem possidere
non possunt. Aut verò post eius obitum iste, qui impetra-
uit beneficium viuentis, possedit triennio, & tali casu vide
tur posse adiuuari regula. Non ob. ꝙ non habet tit. colo-
ratum, quia respondetur esse verum quo ad alios effectus
iuris communis: secus verò est quo ad effectum istius reg.
quę omnem tit. reputat coloratum, nisi in duobus casibus
exceptis in ea, dūmodo ille tit. fuerit ab eo datus, qui aliàs
originaliter conferre poterat. Et in dubio titulus præsu-

D metur coloratus, nisi probetur contrarium: vt dixi in proxima prȩcedenti quæst. sufficit enim quòd onus probandi cõtrarium incũbat actori triennali possessori ad præsumptionem coloris, quòd toleratus fuerit per superiores suos, qui singulis annis visitare beneficiatos, & videre titulos possessorum solent, vt dicit Fely. in c. licet Heli. per illum tex. de simon. & in c. ordinarij. de offic. ord. lib. 6.

QVAESTIO QVADRAGESIMA QVINTA.

QVAERO, ponamus quòd vnus possedit beneficium triennio, & titulo non colorato, in tertio anno superuenit titulus coloratus, an possit post triennium inquietari, vt iuuetur regula?

SOLVTIO. Pro parte affirmatiua, videlicet, quòd talis
E possessor exceptione istius regulæ defendatur: adducitur primò, quia pẽdente tẽpore possessionis suæ ex inualido titulo cœptæ, non prohibetur quis validũ ius acquirere, nec dicitur propterea immutari possessio, nec requiritur alia adprehẽsio possessionis de nouo, vt est tex. in l. certè. §. is qui. ff. de preca. & tenet Bal. in l. si aquã. in 9. col. versi. super secundo puncto. & versi. sed pone. C. de ser. & aqua.

Præterea, quia ex quo ille possessor propter titulum non coloratum non fuit inquietatus, sed toleratus per superiorem, si posteà compleat triennium cum colorato titulo, & sine aliqua molestia, videtur posse adiuuari regula: arg. text. not. in c. penul. de sup. neg. prælat. Et pro parte ista facit tex. in cap. ex parte. de concess. præbend. & in cap.
F postulasti. de cle. exc. mi. & quod not. Specul. titulo de primo & secundo decreto. §. videndum. versi. quę est ratio. & Archid. in c. ordinationes. 1. q. 1. Et quæ dicunt Bart. & Bal. in l. cogi. C. de pet. hęred. Accedat illud quod scribit Oldr. in consilio 299. quidam, &c. vbi dicit, quòd licet quis incipiat perperàm litigare: tamen potest ex iure de nouo sibi obuenienti lite pendente vincere, neque propterea dici calumniosus.

In contrarium facit, quia tex. hic requirit ab initio possessionis titu. coloratum iuncto cum possessione triennali, vt patet ibi ex illis verbis, ex apostolica vel ordinaria collatione illorũ, ad quos collatio, vel prouisio pertinet, & ibi per triennium possederit, &c. Requirit ergo regula titu. & quòd cum eo per trienniũ possideat. Nam põdero primo

illa verba, ex apostolica, &c. quæ ratione dictionis Ex, A
notant actum immediatum, per quem quis possidere
habet, vt notat Bar. & Ias. in l. non dubium. C. de leg. & in
l. §. ex incendio. ff. de incend. rui. nauf. Rursus pō dero il-
la alia verba, per triennium. Nam dictio Per, denotat rem
perfectam. l. vrbana. §. pernoctare. ff. de verbo. signific. Et
illud dicitur perfectū, quod ex omnibus partibus suis in-
tegralibus, id est, ex principio, medio, & fine constat. l. 1. ff.
de origi. iur. cum concord. vt ibi in gloss. Requirit ergo re-
gula, quòd totum completum triennium cum titulo possi
deat, sicut in vsucapionibus videmus, quòd triennium con
tinuum requiritur, vt in l. nūquam. §. in vsucapionibus. ff.
de vsucapionibus. & in l. 1. C. de vsucapionibus transform.
Cum igitur in casu nostro possessor non cōpleuerit trien- B
nium colorato titulo, per consequens non debet gaudere
priuilegio regulæ. Et pro ista parte facit dicta l. certè. quæ
considerat initium quo ad hoc, vt quis dicatur precariò
possidere, vt patet ibi in verb. precariò cœpit possidere. &
idem est de iure canonico, vt not. in summa. 16. quæstio. 3.
& 4. vbi in præscriptione non solùm initium, sed etiā vni-
formis possessio attenditur. Postremò, pro ista parte facit,
quia quando quis à principio possidet sine titulo, vel cum
titulo nullo, si posteà superueniat titulus validus, cēsetur quis
causam possessionis sibi mutare. l. non solùm. §. quod vul-
gò. ff. de vsucapioni. & vide quæ dicam in sequen. q.

QVAESTIO QVADRAGESIMASEXTA.

QVAERO, dictum fuit, quòd regula ista requirit con C
tinuum triennium, & nō interpollatum, quid si pos-
sessor triennalis possedit per triēnium continuū,
sed virtute duorū titulorū. Nam per duos annos possedit
vigore vnius tituli, tertio verò anno voluit possidere virtu
te alterius tituli fortassis melioris, nūquid iuuetur regula?

SOLVTIO. Tota vis est videre, nunquid iste possessor
per hoc causam possidendi mutare sibi videatur. Et Rota
in vna Placē. præposituræ corā R. D. Io. Clerici inter Ioā.
Mariam, & D. episcopum Cesenaten. tenuit quòd sic. Nam
ibi episcopus à principio possessionem tenebat titulo nō
colorato, posteà impetrauit nouā prouisionē, vigore cu-
ius possidebat, & posteà expoliatus fuit. Rota tenuit illū
esse restituendum, quia per superuenientem titulum nouæ

D prouisionis causam possessionis mutare visus fuerit l. non solum. §. quòd vulg. ff. de vsucap.

Et hoc sine dubio verum videtur, quando animus mutandi adest: aliàs secus, vt dicit Socin. in consi. 131. colum. 3. in 1. vol. Et sequitur Decius in quodam consilio, cuius numerũ amisi. & ratio ponitur per Bar. Angel. Imol. & Alex. in l. 3. in princip. ff. de acquir. poss. vt ibi per eos. Et secundum hoc casus istius quæst. videtur decisus. Nam ex quo secundus titulus obuenit possessori, tertio anno noua fuit possessio, quæ non sufficiebat ad istam regulam: quia ista possessio est diuersa à prima, quæ nõ erat etiam sufficiẽs, cùm esset duorum annorum. Ita quòd tali casu dictus possessor regula ista iuuari non poterit, cùm non fuerit trien-
E nalis vigore vnius tituli.

Sed aduertendum est, q̃ si in præsenti quæst. præsupponimus primã possessionẽ teneri vigore boni tituli, nunquã superuenientia noui tituli immutat priorẽ possessorẽ: quia stante prima possessione, secunda acquiri nõ potest. & ideo requiritur ad hoc, vt ex secundo titulo noua possessio quæratur, quòd prima possessio effectualiter dimittatur, & tunc secunda quæri potest ex superueniente iusta causa, siue titulo. quod est verũ, nisi prima possessio esset mera detentio. Nam tali casu sine dimissione illius detentionis ex superuenienti titulo noua possessio quæreretur, vt notabiliter declarat An. Aret. in §. nouissimè. col. fi. instit. de vsuca. Et secundũ hoc procedit decisio Dominorũ
F in dicta causa Placen. præposituræ. Et licet Socin. in l. 3. §. ex pluribus. ver. 3. cõclusio. ff. de acquir. poss. voluerit nõ esse necessariã dimissionẽ primæ possessionis, quo ad effectũ acquirẽdi nouã: tamẽ cõtra eum est cõmunis opi. Pro qua est text. in l. qui bona. §. fi. vbi Paul. Raph. Cu. & Alex. hoc declarãt. ff. de acquir. possess. quos sequitur Dom. Guliel. Cassiodorus in tit. de restitu. spol. decisio 4. circa fi. Et secundum istã opinio. casus præsentis quæstio. recipit contrariam resolutionẽ primæ, videlicet, quòd possidens per triẽnium continuũ pacificè, vigore duorũ titulorum possit exceptione istius regulæ iuuari, ex quo per superuenientiam secundi tituli primã possessionẽ non amisit: nisi effectualiter illam dimitteret, & alteri traderet. Faciũt ad prædicta, quæ dixi in præceden. quæstione.

QVAESTIO

QVAESTIO QVADRAGESIMASEPTIMA. A

QVAERO, quia hic fit mentio de intrusione, vt patet ibi, Dummodo in beneficiis huiusmodi se non intruserint, &c. quis dicatur intrusus quo ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Intrusus de iure communi potest dici quis octo modis: quos narrat Felyn. in cap. veniens in secundo notabili. de accusationibus: & reassumunt Moder. in tract. benefici. in 11. q. tertiæ part. sed mihi magis placet diuisio quam ponit Gemi. in c. propter. 19. dist. quem sequuntur omnes Moder. in tract. elect. q. 17. Dicunt enim, quòd intrusus in iure capitur quinque modis. Nam ille dicitur intrusus, qui non de licentia superioris, sed propria, vel parentum autoritate, & absque vlla confirmatione occupat be- B neficium, vt sunt illi, qui nullum habent titulum, secundum Innocen. in cap. nihil. in glo. magna. circa mediũ. de elect. facit text. in c. alienationes. 12. q. 2. & est gloss. in verbo, merebat. in fi. c. bonæ. el. 1. de elect. cum similibus.

Secundò, dicitur intrusus ille, contra quem est lata sententia depositionis, à qua non fuit appellatum, & manet in possessione. Ita tenet Innoc. in c. qualiter. el. 2. de accus. in glo. magna.

Tertiò, dicitur intrusus ille, qui ante confirmationem suæ electionis, vt lit. pend. administrat, vt in cap. 2. de restitu. in integ. & in c. cum iam dudum. de præbend.

Quartò, dicitur intrusus, qui habet titulum & possessionem à non habente potestatem conferendi, quia pertinet C ad alium collatio, vel publicè suspensus erat, vt est text. in cap. fin. de excess. præiat. & in cap. quia diuersitatem. de concess. præben.

Quintò, dicitur etiam intrusus, à quo alter fuit expoliatus, vt dicit text. notabilis secundũ vnũ intellectũ in. d. c. fi.

Et ista omnia de plano procedũt de iure communi: sed quo ad effectum istius regulæ est videndũ, nũquid omnes prædicti, vel aliqui eorum possint dici intrusi? Decius in consil. 121. col. fi. tenet, quòd regula ista, quæ repellit intrusos, intelligitur de prædictis. & hoc idem tenet Bar. Cassa. in cons. 29. col. 7. nu. 36. Tamen hoc non est verũ, quia ipsi forte, quia nõ versati sunt in curia, nõ intellexerũt stylum eius, nec obseruationes Rotæ. Dicas ergo sic, quòd intrusi

D ad effectum istius regulæ dicuntur tribus modis.

Primo modo dicitur intrusus omnis ille, qui non habet titulum verum, vel præsumptum.

Secundo, dicitur intrusus etiam ille, qui habet titulum, sed non ab eo, qui habet potestatem conferendi, qui nullo modo dicitur habere titulum coloratū, secundū Doct. superius allega.

Tertio modo dicitur intrusus ille, qui in altero ex duobus casib. hic exceptis, puideri obtinuit de beneficio, etiā si habuerit titulum ab eo, qui originaliter cōferre potuit. Primus casus hic exceptus est, quando quis per simoniam beneficiū cōsecutus fuit, etiam à papa. Secundus casus est, quando est aliquis prouisus de beneficio reseruato relE uatione in corpore iuris clausa non facta mentione istius regulæ. Et licet aliqui voluerint, quòd ille qui habuit beneficium per simoniam, ab eo, qui habuit potestatem conferendi, non dicatur intrusus, licet non habeat coloratum titulum requisitum ad istam regulam, respōdentes ad verba istius regulæ, de intrusione loquētis, videlicet, ꝙ referātur ad secūdū casum de beneficio reseruato, ita ꝙ simoniacus & intrusus ponātur vt diuersa: tamē Fely. in c. in nostra. secundo corrol. in fine. de rescrip. confutat illam differentiā, vt ibi latiùs per eū. Quantū ad istā regulā, sicut est intrusus habens titulū, etiā à papa de beneficio reseruato: ita & habens titulū per simoniā, & exceptis istis, omnes alij enumerati superiùs per præfatos Doctores, licet dicātur intrusi F de iure communi, & inhabiles, quo ad plures effectus iuris cōmunis, quos distinguūt Moder. in tract. elect. q. fi. & nō dicātur habere etiā titulum coloratū, vt dixi in alia q. nihilominus ad effectum istius regulæ non dicentur intrusi, nec inhabiles, neq; discoloratum titulum habere. Et hoc secundū intellectū cōmunem Rotæ, quod vidētur sentire præfati Mod. in d. tract. elect. q. 17. in fi. dum voluit, ꝙ vbi cōstitutio est pœnalis, non includuntur in ea omnes species intrusionis, de quibus superiùs mentionē fecerat, ex mente Gemin. in d. c. propter. sed solùm includentur veri, & propriè intrusi, vt sunt illi, de quibus superiùs diximus.

QVAESTIO QVADRAGESIMA OCTAVA.

QVAERO, nūquid dicatur intrusus ille, qui ingreditur possessionē cū titulo præter autoritatē superioris:

SOLV

SOLVTIO. Glossator hîc in 7. col. & Glossator pra- A
gmaticæ dixerunt eum esse intrusum. Tamen aduertendũ
est dictum istorum non esse verum ad effectum istius regu
læ, sed dictum eorum procedit quo ad casus iuris commu
nis, quia non ad dispositionẽ istius regulæ, illi tantùm in-
trusi dicuntur, qui in casibus hîc exceptis notantur, in qui-
bus etiam si cum autoritate superioris possessionem ingre
deretur, intrusi dicerentur quo ad effectum istius regulæ:
sed extra illos casus habens coloratum titulum, si vigore
illius accepit possessionem propria autoritate sine licen-
tia superioris, & eam per triennium pacificè continuauit,
tutus erit exceptione istius regulæ, neque ille ingressus
possessionis impedimentum illi præstabit, quominus exce
ptione istius regulæ vti possit, licet quo ad effectus iuris B
communis huiusmodi intrusio consideretur & attẽdatur,
vt latiùs prosequitur idem Glossator in dicta pragmatica,
& Moder. in cap. eum, qui. de præb. libr. 6. Et dixi in regu-
la de annali. q. 43.

QVAESTIO QVADRAGESIMANONA.

QVAERO, an ista regula defendat possessorem in be
neficio cõtra habentẽ regressum in specie ad illud?
SOLVTIO. Domini sæpe tenuerunt, quòd sic,
moti illo fundamento sæpius replicato in aliis quæstioni-
bus, videlicet, regulam omnem possessorem coloratum de
fendere, nisi in casibus expressis, videlicet simoniæ, & be-
neficij reseruati reseruatione in corpore iuris clausa: in o-
mnibus aliis reg. manet firma in casibus non exceptuatis. C
vulg. l. nam quod liquidè. ff. de pen. leg. c. quoniã. vbi Abb.
de coniug. lepro. cum similibus. Ista est ratio, per quam pe
nè infiniti casus super ista regula decisi fuerunt in Rota, vt
in præcedentibus quæstionibus visum fuit.

Sed aduerte diligenter, quia in primis ista ratio nõ vide
tur solida: quia licet hîc nõ excipiãtur nisi duo casus: tamẽ
casus excepti recipiunt extẽsionẽ ad alios casus similes ex
identitate rationis, vt est text. in c. cùm dilecta. & ibi Abb. in
5. notabili. de confir. vtil. vel inutil. Et hoc procedit, etiam
si casus exceptus cũ dictiõe taxatiua exciperetur, quia pro
pter hoc nõ excludũtur casus similes, vbi est maior, vel ea-
dẽ ratio, vt declarat Ias. in l. 1. in col. pe. ff. de offi. eius. per
tex. in l. ob æs alienũ. C. de præd. mino. quẽ tex. habui in

D punctis doctoratus mei. Sed in regressu est par, vel maior ratio, quare excipi debeat à regula: ergo in eo regula non habebit locũ, sicut non habet in duobus casibus exceptuatis in ea. Quòd autem in regressu sit par, vel etiam maior ratio, quàm in casibus exceptuatis hìc, patet: quia ratio quare beneficium reseruatum in corpore iuris hìc excipitur, est propter decretum irritans, quod afficit titulum & possessionem, & per consequens tollit colorem, vt dicunt Domini in decis. 16. in no. aliàs est decis. 3. in titulo de resti. spolia. quam sequitur simpliciter Philipp. Franc. in cap. bonæ. in 5. col. versic. 7. & vltimo. de appel. & Felv. in c. si constiterit. in fi. de accus. & latè Abb. in dispu. Titius clericus. col. 9. Et latiùs hoc probat decis. 4. de rest. spolia. in antiq.

E cum qua concordat decis. 17. eo titu. in antiq. cum cõcord. traditis per Corsettũ in tract. quòd spoliatus ante omnia debeat restitui. in 41. falleat. & ita seruat palatium, vt dicit d. decis. 4. Nam decretum irritans non solùm discolorat & annullat titulum & possessionẽ, sed etiam ipsam detẽtionem infectam & vitiosam reddit, adeò vt omnia administratio iuris careant, vt dicit notabilis decis. 1. in titul. de restit. spol. in antiquioribus. præsertim colum. fi. & sequitur Bal. nouellus in repet. §. nihil cõmune. vltima char. de acquir. poss. Nam decretum irritãs est tam malignæ naturæ, quòd quicquid inuenit, destruit, & in oppositum ducit, vt cap. si postquàm. de electio. libro 6. & in cap. quodam. de præbẽ. & cap. 1. de concess. præbend. eod. lib. Si igitur decretum ge-

F nerale tantum operatur in beneficio reseruato, vt in eo color possidendi quo ad priuilegium istius regulæ, & remedia possessoria, quæ aliàs sunt inducta in fauorem spoliatorum, impediantur, quantò magis debet operari decretũ speciale regressus certo corpori beneficij adpositum? Nã clarum est, quòd magis videntur afficere ea, quæ specialiter disponũtur, quàm ea, quæ generali decreto sunt dicta, vt in notabili casu tradit Lap. alleg. 84. in 12. colum. versicu. sed verum est dicere, &c. secũdum primam impressionem. Facit quæ dicit Abb. in cap. 1. in 6. colum. paruæ impressionis. de rescript. Et de hoc est text. in cap. quanquã. 23. dist. & in ca. si aduersus. de hæret.

Accedit, quia licet ista regula sit possessorib. fauorabilis, tamẽ negari nõ potest, q̃ in eo, quod cõtra desides præscript

scriptionem inducit, dicitur odiosa, vt tradit Bart. in l. fi. in A
princ. ff. de eo, per quem fac. erit. sequitur Petr. de Ancha.
in consil. 5. colum. pen. sed præscriptio istius regulæ indu-
cta est contra negligentes, ergo erit odiosa, & per conse-
quens debet restringi inquantum possimus, iuxta cap.
odia. de reg. iur. lib. 6. cum vulg.

Tamen tenēdo primam opin. ad istud motiuum potest
responderi, quòd in simonia, ac in reseruatione de quibus
excipit iste text. est longè diuersa ratio, quàm in decreto
regressus, ex eo, quia in simonia propter detestationē cri-
minis, quod tam magnum est, quòd cætera peccata, respe-
ctu eius, quasi pro nihilo reputantur, vt in c. tāta est labes.
de simo. regulæ iuris transgrediuntur, & in istis beneficiali
bus, in quibus magna puritas requiritur, contra simonia- B
cos omnia iura clamant, & talibus auxilia sua denegant:
& eodem modo in alio casu hic excepto, videlicet, in reser
uatione in corpore iuris clausa, cuius decretum est noto-
rium à iure communi inductum, quod ignorari nō debet,
nec præsumitur. cap. 1. de constitu. lib. 6. & l. leges sacratissi
mæ. C. de legib. Et illa notorietas facit, quòd possessio, ti-
tulus, & omnia discolorentur, & etiam, quia in dicta reser
uatione in corpore iuris clausa, sunt plura alia specialia vl-
tra communes regulas, quæ in regressibus non militant,
vt dixi superiùs in 46. q. Meritò isti casus excepti habent
specialē rationē. Cùm igitur in regressu illa nō cōcurrant,
ideo casus excepti in isto text. procedunt in casu nostro.
Nec possunt extendi ad regressum, in quo non militat ea- C
dem ratio: quia cùm sit facti, & in facto consistat, ignorari
pōt, & in dubio in factis alienis præsumitur ignorantia. Et
ita in vna Cōpostellana canonicatus, & præb. corā R. P. D.
Marcello 9. Iunij M. D. XXXVII. fuit per Dominos, excep-
tis duob. cōclusum, ꝙ decretū adpositū certo corpori be
neficij, non inficeret possessionem triennalē: quo minus
possessor possit vti exceptione regulæ. Et hoc per illā ra-
tionē, quia sufficit possessori habere originaliter titulū ab
eo, q cōferre potuit, licet ex accidēti fuerit impeditus, quo
ad effectū istius regulæ, exceptis illis duob. casib. habētib.
specialē rationē, in quib. nullus color iustificat possessio-
nē: & ita diu, & sæpe interpetratiōe Rotæ receptū est. Nec
obstat ꝙ ista reg. ex quo videtur q̄dā prę̄scriptiōem cōtra

D negligentes inducere, dicatur odiosa, iuxta dictum Bar. in d.l fi. quia respõdetur illud procedere in prescriptione 30. vel 40. ann. de qua ibi loquitur Barto. quæ non est similis præscriptioni per istã regulam inductæ, si quouis modo præscriptio dici possit. Sed potiùs regula ista vsucapioni triennali adaptari potest, quæ est fauorabilis, vt Bart. in d. l. fi. dicit. itaque arg. factum in contrarium retorqueri potest. Quantò magis, quòd remediũ istius regulæ, nec præscriptioni, nec vsucapioni æquiparari potest, propriè loquẽdo, ex eo, quia in præscriptione verus titulus, & bona fides requiritur: hîc verò sufficit titulus coloratus absque bona fide, vt superiùs in alia q. diximus. Neq; etiam vsucapioni adaptari potest hæc dispositio regulę, ex eo quia per
E vsucapionẽ acquiritur verum dominiũ, vt est glo. in l traditionibus. C. de pact. Sed hîc non acquiritur triennali possessori, nisi nuda exceptio, ac etiam, quia in vsucapione titulus, & bona fides requirũtur: quæ, vt diximꝰ, hîc cessant.

Non obstat, ꝙ decretum discolorat possessionẽ, adeò quòd spoliatus non debet restitui, per ea, quæ superiùs allegata sunt. quia verũ est, ꝙ decretum reseruationis discolorat, quo ad effectus iuris communis, vt latè scribit do. Guliel. in quadã decisio. sua posita in titulo de restit. spolia. incipien. prouisus. Et sic etiam titulus non coloratus dicitur multis modis, quo ad effectum iuris, vt superiùs latè dixi in quadam quæstione. Tamen quantum ad eõsequendam exceptionem istius regulæ, nullum decretũ possessionem vel titulum inficit, vel discolorat, nisi in casibus exceF ptis regulæ. Itaq; omnis titulus dicetur coloratus, quo ad istam regulam, nisi in casibus expressis.

Nec obstat, ꝙ casus excepti non excludunt extensionẽ similium, quia respõdetur casum istũ esse longè dissimilẽ. Et præsuppositò ꝙ esset similis, non debet fieri extensio, quando exceptio casuum fit à statuto, & non à iure communi, prout dixi, respondendo ad istud contrarium, in alia q. per doctrinam Abb. in ca. ad audientiã. in 1. notabili. de cler. non resid. Et vltra ista alia etiam ratio cõcurrit, quare spoliatus subiectus decreto non restituitur. Nam illud inductũ est, ne in beneficialibus detur vitiosus ingressus, qui magis in actore est cõsiderabilis, quàm in reo, vt in c. 1. de eo, qui mit. in poss. lib. 6. Sed hîc agitur de defendẽdo reo

ia

in possessione sua triennali aduersus negligentem ius suũ A
intra triennium prosequi, igitur tanquã diuersa debent diuerso iure cẽseri. l. Papinianus. ff. de mino. Præsertim, quia reo faciliùs conceditur exceptio, quàm actori actio. l. 1. §. quòd autem. ff. de superficie. not. Ias. in l. impuberibus. in fin. ff. de acquir. hære. Nil mirum igitur, si spoliatus actor cõtra decretũ nõ auditur, reus verò exceptione defenditur. Nã turpiùs eiicitur, quàm nõ admittitur hospes, vt dicitur in c. quẽadmodum. de iureiur. Et quia fauorabiliores esse debemus reis possessoribus, quàm actoribus iuxta l. fauorabiliores. ff de regu. iur. quia in pari causa potior est conditio possidentis. vulg. ca. in pari. de reg. iur. lib. 6. & c. si à sede. de prẽb. lib. 6. Præsertim, quia non petens beneficium suũ per triẽnium, videtur illud habere pro derelicto: B
iuxta not. per Abb. in c. cõtingit. de dolo & contu. Et etiã, quia ad decretũ adpositũ in regressu, vel alia quacunq; gratia non habet effectum, nisi volente eo in cuius fauorẽ est adpositũ, vt in c. 1. de cõcess. præb. lib. 6. cum concor. vt tradit Rota in decis. 423. incipiẽ. notat primus. &c. in antiquis. & Modern. in l. nemo potest. vbi Aretinus & Clau. Aquen. in 4. col. de leg. 1. Decius in l. pacta quæ contra. C. de pact. & illo decreto per trienniũ nõ vtendo, videtur tacitè illi renũtiare: arg c. ex ore. de his quæ fi. à præla. Et quod dictũ est in decreto gratiarũ, idẽ est in decreto regularũ & extrauagantiũ, quæ nõ impediunt effectũ istius regulæ. Propterea videmus, ꝙ possidens triennio vigore collationis C
ordinarij, beneficiũ reseruatũ per regulas, vel extrauag. est tutus exceptione istius regulæ, nisi in casibus exceptis in ea, vt est dictũ superiùs in aliis quæstionib. aliàs si contrarium diceremus, facilè redderetur ista reg. frustratoria, & penitus inutilis: cùm hodie in quibuscũq; prouisionibus, etiã de vacãtibus, adponatur decretũ irritans, itaque nunquam haberet locũ regula, quod nõ est dicendũ. Diligentia igitur opus est, ne incidat quis in regulam, quoniã vigilantibus scripta est. Et extra istam regulam quid operetur decretum adpositũ certo corpori beneficij in regressu, vel literis de beneficio vacaturo, vel de vacanti, videnda est lata decis. dict. Guliel. incipien. decis. 3. in tit. de restit. spolia. Et ista omnia quæ dicta sunt de decreto adposito regressui, & incerto corpori beneficij, ꝙnõ impediãt exceptionẽ

Distius regulæ: non solùm procedit, quando exceptio istius regulæ allegatur per possessorẽ triennalem contra prætendentẽ regressum, sed etiã quando possessor nõ triennalis excipit de triennali possessione prædecessoris sui, contra quẽ poterat excipi de regressu, quia talis exceptio etiã iuuat possessorẽ cõtra agentẽ vigore regressus. Prout in vna Neapolitana ecclesiæ Sanctæ Mariæ fuit cõclusum per Dominos corã R.D. Mar. Antonio, die 19. Nouẽb. M.D.XXXV. pro Io. Cauart, cõtra Io. Baptistã de Baldassinis. Et hoc nõ tam fuit tentum virtute regulæ, quam alleg. Lap. 89. dantis fomentum, quia ex quo prædecessor Ioan. Cauart fuerat triennalis, poterat habere à dicto Ioan. Baptista cassationem regressus, vel habere titulum melioré excluſiuum regressus, quem quidem prædecessoris titulũ Ioan. Cauart possessor non tenebatur iustificare: quia satis est ad præsumptionem iustitiæ inducendam, prædecessorẽ suũ triennio possedisse ad excludendũ contrariũ, prout dicit Oldr. in consi. 229. Nam iuris præsumptio est pro eo, qui allegat titulũ prædecessoris, iuxta not. per Innoc. in ca. cùm olim. de priuilegiis. Quod sufficit in beneficialibus, vt tradit Innoc. in c. ex parte. de restit. spol. & glo. in cle. 1. de cau. poss.

Tamen aduertendum est diligenter, quia omnia prædicta, quæ de regressu dicta sunt, & declarata fuerũt per Rotam, procedunt, quando habẽs regressum sciebat vacationem beneficij, ad quod regressum habebat, & distulit per triennium agere contra possessorem: quia tunc sibi imputandum est. Secus si ignorabat, quia tali casu tenuerũt Domini isti regulæ nõ esse locum. Ratio fuit, quia cõtra ignorantem non currit præscriptio, vt in vulg. l. 1. de an. except. & cap. quia diuersitatem. de concess. præb. nisi talis ignorantia fuerit crassa vel supina, vt in cap. secundo. de constitutionibus. lib. 6. Et ita de hoc anno M.D.XXXIX. in vna Vrbeuetan. archipresbyteratus dixerunt Domini coram R.D. Ioan. Paulo Ptolomæo. & ita se habet stylus in Rota, seruatus in pluribus aliis causis.

QVAESTIO QVINQVAGESIMA.

QVAERO, an regula ista existentem in quasi possessione pacificè, non soluendi pensionem per triennium defendat, quando agitur contra ipsum ad priuationem & regressum, ob non solutionem?

SOLVTIO. Hæc quæstio tres in se continet difficultates. Prima est, quando aliquis non consensit personaliter pensioni super beneficio, sed prædecessor, quo mortuo ille successit in beneficio, & in eo stetit pacificè per triennium, in quo non soluit pensionẽ, nec illi bullæ fuerunt intimatæ. Secunda, quando disputatur post trienniũ, vtrum beneficium sit obligatum pẽsioni vel non? Tertia, quando beneficiatus personaliter consensit pensioni & regressui, ob non solutionem. Circa primam videtur dicendum, regulam huiusmodi possessorem defendere: quia dicitur hîc in textu, quòd si quis possederit beneficia, qualiacunque sint, per trienniũ, nequeat molestari. Illa enim verba, qualiacunque, quæ generalia sunt, cõprehendunt pẽsionem, vt dicit Ioan. And. in clem. quoniam. §. cæterùm. per illum B text. de vita & ho. cle. sequitur Paulus Rom. antiquus in tra. pensio. quæstio. prima. Nam imputandum est illi, qui tanto tempore pensionem petere distulit: quia vigilantibus & non dormientibus ius scriptum est: vt dicitur in l. si pupillus. in fin. ff. de his, quæ in frau. cre. Et ista est pœna negligentiæ in istis, quæ vsu consumuntur: q; si infra trienniũ non petat, quæ sibi debentur, vsucapiuntur: vt in. l. 1. ff. de vsucap. & in §. 1. insti. eo. titu. Nec de alio, quàm de seipso pensionarius conqueri potest, qui neglexit ius suum prosequi, & ideo videtur tacitè consentire, & se isti pœnę subiecisse: arg. l. imperatores. ff. de iur. fis. via enim, quam elegit, ipsa illi pateat. l. si mulier. ad Vell.

Breuiter, prædictis non obstantibus, circa primã difficul C tatẽ huius quæstio. contrarium dixerunt Domini super regula de annali, vt latiùs ibi dixi, & idem hîc dicendũ videtur. Ratio est, quia ista regula loquitur, quãdo aliquis molestatur super ipsis beneficiis. Ista enim verba titulũ beneficij concernunt. Nã dictio Super, proprietatẽ denotat. l. codicillis. vbi Bar. de leg. 3. c. cũ super. de off. deleg. quæ diuersa est à pensione. Et licet aliâs verbũ, Qualiacunq;, pensiones cõprehẽdere possit, illud procedit, quãdo materia subiecta hoc patitur. Sed illa repugnãte, verba illa generalia recipiũt restrictionẽ de habilibus, vt est gl. not. in §. sed hęc solẽnia. instit. de verb. obl. Præsertim, quia beneficium transfertur in alium cum onere suo, & possessio triẽnalis non tollit illud pensionis onus, quod impositũ est, nõ su-

D per titulo beneficij, ſed ſuper fructibus, & illi fructus ſunt obligati pẽſionario. Vnde qua ratione, ſi poſſeſſor beneficij cõueniretur ſuper fructibus, nõ poſſet defendi iſta regula: quia cauſa fructuũ eſt profana, & non beneficialis, vt not. in c. 2. vt lit. pend. lib. 6. Eadem ratione, & quando agitur ſuper penſione: quia ita ſe habet penſio, reſpectu beneficij, ſicut vſus fructus, reſpectu proprietatis. c. fi. de pig. & in cap. poſſeſsiones. 16. q. 1. & in c. quicunque. 12. q. 2.

Circa ſecundam difficultatem videtur idem concludendum propter eaſdem rationes.

Circa tertiam militant fortiores rationes, vt idem dicere debeamus. Nam vltra hoc, quòd iſta cauſa priuationis beneficiorũ ob non ſolutionem penſionis, ſit cauſa profa
E na, & non beneficialis, vt not. in cle. diſpendioſam. de iud. poſſeſſor beneficij ex quo à principio, medio iuramenti conſenſit huic priuationi in euentum non ſolutionis, non poteſt poſt trienniũ allegare turpitudinem ſuã, nec poteſt à periurio excuſari, niſi adimpleat in forma ſpecifica. c. debitores. & c. ad noſtram. de iureiuran. Et imputet ſibi quare conſenſit: quia ſi eo non ſoluente, cõtra eum ad priuationem proceditur, non fit illi iniuria: quia volenti & conſentienti non fit fraus, neque dolus. Non enim debebat ſe ſub iuramento ad ſoluendum obligare. ſi penſionariũ decipere intendebat, confiſus beneficio iſtius regulæ. Deceptis enim, & non deceptoribus iura ſubueniunt. cap. cùm vniuerſorum. de rer. permuta. Reſtituat ergo beneficium,
F quod accepit, aut ſoluat eius penſionem: quia contra honeſtatẽ videretur, ſi poſſeſſor detineret beneficiũ meum, & fructus. Regula igitur iſta non procedit iſto caſu: quia intentio Papæ non fuit, parare tendicalum bona fide contrahentibus, ne inde naſcantur iniuriæ, vnde iura naſcuntur: contra cap. qualiter. de accuſat. & l. meminerint, C. vnde vi. Reliqua videnda ſunt in reg. de annali.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAPRIMA.

QVAERO, an exceptio iſtius regulæ obſtet excipienti de regula de non exprimendo vero valore?

SOLVTIO. Iſta quæſtio fuit propoſita per me in vna Areti. parochialis ſanctę Ceciliæ, & longè antea contigit etiam idem caſus de anno M. D. XXII. de menſe Iunio coram D. Ioan. Antonio de triuultiis, in vna Barchi-

none-

nonen.parochialis ſancti Vincentij.& pro parte negatiua A
licebatur prima facie, ꝙ non, ex eo, quia regula requirit
titulum coloratum : & tamen quãdo titulus eſt nullus,per
ſententiam iuris vel hominis,non dicitur coloratus, vt ſæ
pe dictum eſt in aliis quęſt.& Abb.tradit in c.cùm noſtris.
in fin.de conceſſ. præbend. & ante ipſum Lap. allegat.16.
cum concord.vt ſcribit Fely.in c.in noſtra.in 16.corrol.de
reſcript. ſed regula de vero valore exprimen. annullat re-
uo ipſo iure titulum propter decretum irritans in ea ad-
poſitum.Ergo poſſeſsio triennalis ſequẽs nullius erit mo
menti, quia nuda eſt ſine titulo.

Præterea,quia decretum irritans, dato quòd non diſco
lotet titulum,negari tamen non poteſt diſcolorare poſſeſ
ſionem, vt dicit deciſ.2.de dolo & contum. in antiquiori. B
& eſt etiam deciſ.3.de reſtit.ſpol.in no.Facit tex.in c. ſi eo
tempore.de elect.in 6.& in c.1.& 2.vt lit.pend.& cap.2.de
præb.eod.lib.cum vulg.ſed poſſeſsio diſcolorata non ſuf-
ficit ad dandum aliquod fundamentum iuris.igitur,&c.

Prædictis tamen non obſtantibus , Rota tam coram d.
Triuultio, quàm coram me, in cauſis prædictis concluſit
contrarium:& præcipuum fundamentum iſtius deciſionis
ſunt:quia iſte text.non diſcolorat titul.niſi in duobus caſi-
bus iam ſæpius repetitis, videlicet, quando quis obtinet
beneficium per ſimoniam,vel beneficium vacans in curia:
exceptio enim iſtorum duorum caſuum firmat regulam in
contrarium in aliis caſibus non exceptuatis. & licet illi ti-
tulo ſubreptitio, vigore cuius emanauit poſſeſsio trienna C
lis, obſtet regula de valore non exprimendo:tamen ille ti
tulus ab iſta regula defenditur, quę, iuncta triennali poſſeſ
ſione,in odium negligẽtis tribuit maius robur,& per hoc
tollitur motiuum de decreto irritanti.Præſertim,quia ne-
gari non poteſt,poſſeſſorem triennalẽ potuiſſe facilè ex-
cuſari ab obiectu dictæ regulæ ex quodam errore iuris du
bij, vel potius ex errore facti dubij, in quo de facili erra-
tur,attenta maxima difficultate probandi valorem, quam
vſu quotidiano experimur. Adeò ꝙ tales errores in præ-
ſcribendo excuſant,ſecundum Abb.in c.de quarta. de præ
ſcrip.& in c.ad noſtram.de reb.eccl.non alien.cum ſimili-
bus. Itaque cùm iſte caſus non ſit de exceptis in regula,
concludendum erit,exceptioni iſtius regulæ locum eſſe.

D QVAESTIO QVINQVAGESIMASECVNDA.

QVAERO, an hæreticus defendatur ista regula?

SOLVTIO. In vero hæretico non credente, regula non procedit. Nam si regula de annali, quę solam & nudam detentionē sine titulo defendit, hæreticum non tuetur, vt ibi latè diximus, quantò magis regula ista, quæ titulū coloratum, & veram possessionem requirit, illum defendere non debet? quæ quidē requisita in hæretico cadere non possunt, vt in c. cùm secundum. de hær. lib. 6. & tradit Bar. in l. imperator. in fi. ff. de iure fisc. Abb. in c. vergentis. & c. fin. de hær. & in rubrica de testa. in 2. col. Et hoc adeò verum est, quòd ex contractu inito cum hæretico, non solum dominiū, sed nullum ius ei quæritur. Hinc
E est, q̄ alienata per hæret. possunt liberè per inquisitorem reuocari: arg. eorum, quæ dicit Bar. in l. si debitor. ff. quæ in fraud. cred. & tenet expressè Alber. in tract. iurispat. lib. 2. Carent enim tales omni auxilio & priuilegio iuris: cap. si aduersus. de hęret. neque, vt dixi, possunt dominiū rerum, neque possessionem habere: vt in c. quo iure 8. distin. cum concord. vt ibi gl. faciunt ea, quę in alia quęst. dixi de simoniaco, qui pro eo, quòd testatur, vt hæreticus excipitur ab ista regula, à fortiori verus hæreticus excludi debet. Nam si possessionem habere non potest, prę̄scriptio sine possessione non procedit vulg. cap. sine possessione. de reg. iur. lib. 6. Et per consequens non fruetur exceptione illius regulæ, quæ possessoribus tantum tribuitur.

F QVAESTIO QVINQVAGESIMATERTIA.

QVAERO, quia textus requirit triennalem possessionem pacificam, quæ dicatur pacifica possessio ad effectum regulæ?

SOLVTIO. Gemin. consi. 78. col. penul. & fin. post longam discussionem, concludit, illum dici pacificum possessorem, cui nulla controuersia iuris, vel facti iudicialis, vel extraiudicialis mota fuit, vt not. omnes Doct. in clem. gratiæ. de rescript. quorū dicta in terminis istius regulæ adducit, & ponderat Frāciscus de sancto Nazario, de Ripa nuncupatus, in repet. rubr. de caus. poss. & propr. in 10. col. nu. 39. Tamē quia materia est paulū inuoluta, super qua variarunt antiqui patres nostri, neq; per Gemi. aut prę̄fatū Modernum est satis discussa: ideo eā altiùs repetendam duxi.

In

In primis igitur aduertẽdum est, quòd licet dicta Gemi. A
& aliorum Doct. in dictis locis communiter teneantur: ta
men prædictis aduersantur, quæ dicunt Inno. & Hostien.
in cap. constitutus. el 2. de appellat. & Archid. in cap. licet
episcopus. de præb. li. 6. vbi voluerunt, quòd pacificus pos
sessor dicitur ille, qui percipit fructus, licet illi moueatur
lis super titulo beneficij. Et hoc idem voluit decis. 3. in an-
tiq. titu. de caus. pos. & prop. & decis. 3. de præb. in no. & in
quadam addit. mouentur per. l. sciendum. §. si fundum. ff.
qui satisdar. cog. & arg. l. intra. ff. de diuers. & tempor. præ-
scrip. satis enim est secundum eos, q̃ de facto quis possi-
deat, licet super iure lis moueatur. Sed quicquid sit, hodie
Rota tenet opin. Doctor. in d. clem. gratiæ. reiecta opin.
Innoc. & Hostien. quam reprobat Egid. decis. 697.

Et ideo pro vera intelligentia istarum opi. istius regulę, B
& aliarum de pacifica possessione loquentium, est notan-
dum, quòd magna est differentia inter possessionem paci
ficam, quæ requiritur in cap. licet canon. de elect. libr. 6. &
eam, de qua loquitur tex. in ca. de multa. de præben. Nam
quo ad ca. licet canon. sufficit pro pacifica possessione ha
bere exercitiũ curæ, quanuis non possideatur maior pars
bonorum, sed non requiritur, quòd illa pacifica possessio
sit continua, sed sufficit si statim non fuerit de iure vel de
facto turbata, prout dicit Egid. in dicta decis. & cum my-
sterio dixi statim: quia si possessor statim turbatus nõ fuis-
set, sed per vnum, vel duos mẽses duntaxat, sine dicta mo-
lestia possedisset, proculdubio ille pacificus possessor dice
retur, quo ad effectum d. cap. licet canon. hoc dicit gl. no- C
tabilis in ca. commissa. in verb. pacificam. de elect. eodem
lib. quam ita ibi Lapus Archid. & Gemin. intelligunt. Et i-
sta, vt dixi, procedũt quo ad pœnam dictorum c. licet ca-
non. & c. commissa. Sed quo ad c. de multa. ad effectum,
vt quis primo beneficio curato per assecutionem secun-
di beneficij ipso iure priuetur, requiritur, quòd assecutio
secundi non solùm sit pacifica, quo ad exercitium curæ
tantùm prout in d. cap. licet. sed etiam requiritur pacifica
possessio respectu omnium fructuum, vel maioris partis
eorum, vt dicunt communiter Doctores in d. c. de multa.
Et hoc idem requiritur, quo ad cap. cùm in cunctis. §. cum
verò. de elect. vt dicit glo. in cap. si tibi concesso. de præb.

D lib.6.ſequitur Rom.in conſi.334. & in conſi.345.col. pen. Gemi.conſi.78. Et ita debet intelligi, quod dicit Bald.in cap.eccleſia.in fin.de electio.qui voluit illum dici pacificè poſsidere,qui poſsidet ſpiritualia & temporalia, vel ſpiritualia tantùm,vel maiorem partem.& tenet Domin.conſilio 125.in ſecunda colum.in tertio dubio. Rationem differentiæ iſtorum caſuum ponit glo.in d.c.ſi tibi conceſſo, quæ communiter adprobatur, & in omnibus iſtis caſibus ſecundum ſtylum hodiernum Rotæ , vt quis dicatur non pacificus,ſufficit,quòd ei moueatur lis, vel moleſtia ſuper titulo beneficij,licet nõ turbetur poſſeſsio. Nam eo ipſo, quòd mouetur lis ſuper beneficio , cenſetur mota etiam ſuper poſſeſsione, licet de ea nihil dicatur, vt probatur in c.vt lit.pend.lib.6.& tradit Calde.in conſi.5.titu.de præb.

E Et eſt adeò verum, quòd ſi conuentus ſuper tit.beneficij, ſpoliatur poſſeſsione , ad reſtitutionem eius agere non poſſet,tãquam quòd pacificè poſſediſſet,vt dicit quædam additio in deciſio.3. de præbend.in nouis. Et ad hoc facit deciſio.3.de reſtitu. ſpoliatio. in antiq. Hinc eſt quòd lite pendent. ſuper titulo beneficij ſi fiat tranſlatio poſſeſsionis in alium,etiam ex cauſa permutationis,vel aliàs,committitur attentatum , vt dicitur in deciſio.3. vt lit. pend.in no.& eodem titu.deciſ.3.in antiq.Et hoc non alia ratione inductum eſt,niſi quia poſſeſsio eſt pars beneficij, & ſapit naturam eius vt probat Cardi.Alexand. in cap.1.7.colum. numer.28.1. quæſtion.1.

Bene igitur infertur,quòd commiſsio ſuper titulo bene
F ficij tantùm includit poſſeſsionem, vt probatur in c.1.de ſeq.poſ.& fruct.& in c.paſtoralis.de cauſ.poſſ.quia petitorium habet in ventre poſſeſſorium,ſicut mulier prægnans habet filium:vt in ca.cùm dilectus.de cauſ.poſſ.Et ob eam cauſam voluerunt deciſiones noſtræ Rotæ , ꝙ licet cauſa ſuper petitorio tãtùm,& nõ ſuper poſſeſſorio cõmittatur, poſſunt tamẽ auditor,& partes vigore prędictæ cõmiſsionis petitoriũ ſuſpendere,& poſſeſſorio agere:adeò quòd tela ſuper petitorio tenta dicto iudicio poſſeſſorio ſeruiet abſq; noua obſeruatione terminorũ. Qualiter autẽ intelligãtur iſta, vide quæ diſtinguẽdo dixi in notabilibus meis, ſeu epilogo ſignaturę iuſtitię,poſito in fi.q.regulę de non iudicando iuxta formã ſupplicationis. Stat igitur concluſio,

sio, quòd lis mota super titulo beneficij tantùm, etiã posA
sessionem litigiosam reddit; adeò ꝙ non dicatur pacificus
possessor, quo ad istam regulã. Et ita seruat Rota. Pro qua
opin. vlterius facit: quia quando mouetur lis super titulo
beneficij, dicitur agi super quasi dominio, vt in c. si tibi ab-
senti. de præb. lib. 6. Et tamen lis super dominio, vel quasi,
facit rem litigiosam, adeò quòd quis non dicatur pacificè
possidere, vt in c. 1. & ibi not. Abb. de confirma. vtil. vel inu
til. & Bar. in l. 2. & in authen. ibi posita. C. de litigiosis.

Sed ista non procedunt econtrá. Nam si moueatur lis su
per possessione, non redditur litigiosa proprietas, sed i-
psum ius possessionis, vt declarat Ant. Abb. & alij in d. c. 1.
& Milis in verbo. litigiosa res. & Philip. Franc. in ca. 2. vt lit.
penden. lib. 6. & Oldr. in consi. 299. & Calder. in d. consi. 5. B

Non obstant iura allegata in contrarium in prædictis
decis. Primò, text. d. §. si fundus. quia verũ est, ꝙ possessio
sine pacifica, siue non pacifica releuat ab onere satisdandi,
vt ibi dicitur: quia lis non tollit commodum possessionis,
vt in c. 1. vt lit. pend. Sed quænam sit pacifica possessio, ibi
non cauetur. Nec text. in d. l. si intra. probat aliquid: ita ꝙ
hæc disceptatio solùm consistit in opinionibus prudentũ,
in qua quidem disceptatione stylus Rotæ modernæ cõtra
ctatur opinioni antiquorum dominorum Rotæ, vt sæpe vi
demus, & dixi aliquid superiùs in illa. q. de commẽda. Nec
immeritó. quia iste stylus hodiernus, propter maiorẽ tem
porum experientiam videtur magis in iure fundatus. Et C
ideo solet dici, ꝙ Moderni sunt sicut culices in capite ele-
phantis, quæ vidẽt priora & posteriora. vnde illud dictum
vulgatum emanauit, quòd quantò iuniores, tãtò perspica
tiores. Et licet ita sit, nescio tamen quo fato contingit, ꝙ
curia Romana in stylo quotannis mutando facilis reddi-
tur: fortè hoc accidit propter crebras Pontificum & Audi-
torum Rotæ mutationes, vt dicit Fely. in c. Rodulphus. in
15. col. vers. vbi autem. de rescrip. Et declarat Alberic. in Di-
ctionario. in verbo, curia Romana. Et hanc opinionum
Rotæ varietatem non solùm in hac quæstione accidisse,
sed & in pluribus aliis iuris articulis eueniſſe legimus. Ex
quibus quosdam exempli gratia connumerare licebit.

Nam in primis videmus Rotam antiquis tẽporibus te-
nuisse per sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, litẽ

D finiri: & tamen Rota moderna tenet litem non finiri, nisi
post sententiam executioni demandatam, vt de hoc specia-
lius scripsi in regula de annali, & in quadã quæstione istius
regulæ. Sic etiam in vnione facta ex falsa causa Rota Mo-
derna variauit ab antiqua, vt refert Milis quondam insi-
gnis Auditor Rotæ, in verbo, vnio. Eodé modo, quòd ca-
nonicatus in collegiata, cùm prærogatiua regulæ non ca-
dat sub expectatiua, in forma pauperum iudicarunt Domi
ni. modernis temporibus, vt refert D. Gulielmus iudicatũ
suo tempore fuisse in quadam decisione per rationé, quá
ibi ponit. & tamen antiqui Domini tenuerunt semper con
E trarium. Sic enim natura ex varietate temporũ nouas de-
properat edere formas, vt dicitur in l. 2. C. de vet. iur. enuc.
Et hoc non solùm diuersis ætatibus contigit, quod facile
est, sed vno, & eodem tempore accidisse comperimus. Nã
Rota antiqua ipsa eadem suo tempore in multis etiã varia
uit, & fecit iudicia contraria. Nam iudicauit vno tempore,
quòd lit. pend. posset apostolicus imptrans acceptare be-
neficium vacans per obitum litigãtis, vt dicit Egid. Bellam.
se hoc vidisse teneri in Rota in consilio 35. in princip. & ta-
men Bonifac. de Vital. etiam auditor in clem. auditor. in
fin. de rescript. refert iudicatum fuisse postea contrarium.
F Sic etiam antiqui auditores tenuerunt prouisiones ordina
rij infra mensem expectantiũ valere, illis postea non acce-
ptantibus, vt patet in decis. 423. & 450. in antiq. & tamen
postea Rota iudicauit contrarium, vt decis. 834. in antiq.
Et Besigne. decis. 23. quam opinionem hodie tenet Rota,
vt refert d. Petr. Andr. Gammarus Auditor in tract. leg. lib.
3. q. 3. & dicam in regula de publicandis, quæstio 17.

Sic etiam in commenda aliquãdo Rota tenuit regulam
istam in ea non habere locum: alio tempore tenuit cõtra-
rium, vt latius adparet ex his, quæ superius q. 5. dixi. Ita q̃
non est mirandum, si ex varietate temporum generentur
etiam noua phantasmata, & nouæ speculationes, secun-
dùm Bald. in l. 1. C. de his, qui ante aper. tab. Non enim po
steriori bus auferri debet (vt inquit ibi Bald.) facultas vte-
riùs cogitandi. quod dictum sequitur And. Sicul. in consil.
89. col. penul. lib. 4. & alibi sæpe, vt scripsi in §. omnium. &
in §. quædam. instit. de actio. Et hac ratione voluit Ant. de
But. in c. cum venerabilis. de except. quòd aduocatus citra
notam

notam contrarietatis potest hodie vnam legem allegare A
ad vnum propositum, & cras in alia causa melius cogitan-
do dicere, quod nihil facit. Et eodem modo doctor & te-
stis possunt hodie credere vnum, & cras mutare propo-
situm, & dicere se aliud credere citra periculum periurij,
vt dicit idem Bald. in l. de tutela. C. de in integ. rest. min.
cum multis aliis, quæ congerit quidam Moder. & curiosus
doctor Bonon. Vlpianus de Zaninis nuncupatus, in §. his
ergo. in 36. & antepenultim. colum. instit. de iusti. & iure. &
ita Andr. Sicul. in d. consil. 89. & alibi sæpe se à contra-
rietate excusat: hoc enim natura inductum est, vt superius
dixi, quòd quantò iuniores, tantò perspicaciores sumus,
vt dicit gloss. in l. Gallus. in princ. ff. de libe. & posthu. licet
illi gloss. videatur aduersari text. in cap. primo in fin. de B
natur. feud. Vtcunque sit, negari tamen non potest, ma-
gnam partem huic rerum vicissitudini extrauagantes, &
regulas summorum Pontificum, quæ sæpe prioribus con
trariantur, vel ab illis in aliquo differunt conferre: nec hoc
malum recens est, sed adhuc tempore Hostien. emerge-
bat, vt non ab re ipse dixerit in prooemio suæ summæ in 4.
col. quòd stylus Romanæ curiæ modò est albus, modò ni-
ger: & idem dicit Lap. alleg. 52. quam etiam styli muta-
tionem in vocabulis quoque experimur, vt Aulus Gellius
notat, & recenset Modernus Alciat. in titu. de verb. sign.
pag. 39.

Redeundo igitur ad propositum, Rota moderna hodie
tenet, quòd pacificus possessor quo ad effectum istius re- C
gulæ & cuiuslibet alterius de pacifica possessione loquen-
tis, dicitur ille, cui non mouetur controuersia iudicialis,
vel extraiudicialis super beneficio, iuxta dictum Pauli, Imo
læ. Cardi. & aliorum in d. clem. gratiæ. quicquid tenuerint
alij, tenet Car. consil. 28. in 3. colum.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAQVARTA.

QVAERO, an per appellationem extraiudicialem in-
timatam possessori, postea desertã, pacifica posses-
sio triennalis iam incepta, interrupta fuerit?

SOLVTIO. Ista quæstio potest considerari dupliciter.
Primo modo, quando appellatio extraiudicialis fuit inter-
posita in principio possessiõis triẽnalis, vel in medio eius.
Secundo modo, potest intelligi, quãdo appellatio præces-

Dsit,& eius desertio,& post eius desertionem incepit possessio triennalis, & finita fuit.

Circa primum,videtur prima facie dicendum,per talem appellationem extraiudicialē,quæ vim citationis obtinet, vt in cap.1.de appell.libro sexto,quæ post triennalem possessionem deserta fuit,possessionem pacificam prius inceptam non interrumpi. Quia sicut dictum fuit, in regula de annali,per citationem nullam pacificam possessionem nō interrumpi: ita neque per appellationem desertam triennalis possessio pacifica turbari debet: quia nō præstant impedimentum,quæ de iure non sortiuntur effectum,vt in c. non præstat. de regul.iur.lib.6. Sed sic est,quòd appellationis desertio facit,quòd perinde sit, ac si nunquam fuisset
E appellatum.Et per consequens reddit appellationem penitus inutilem,adeò,quòd quis videtur reduci ad illum statum,quo erat ante appellationem interpositam,vt dicit tex.in l.fin.§.illud.ibi. tanquam si ab initio fuerit minimè prouocatum,&c.C,de tempor.appellat.not.Ioan.And.& alij in cap.licet.de sentēt.excommuni.lib.6.Et tenet Rota in decisio.prima.de appellat.in no.& decis.76.eod.titul.in antiquis.Igitur per eam possessio pacifica nō debet interrumpi:quia nullum & inutile æquiparantur. c.secundo. de translat.prælato.Nam quādo res deuenit ad casum, à quo incipere nō posset,actus factus nihil operatur. l. pluribus. ff.de verborum oblig.Qua igitur ratione,si appellatū non fuisset,lis diceretur extincta, per transitum in rē iudicatā:
F eadem ratione, quando appellatio, quæ interposita fuit, postea deseritur,lis omnino extingui debet, ac si nunquā fuisset,& per consequens,nulla existente lite, pacifica possessio non interrumpitur.Et ista de plano procedunt,data appellationis desertione:sed,quod est fortius, etiam si appellatio extraiudicialis deserta non fuerit, adhuc per eam non inducitur litis pendentia à principio,adeò,quòd titulus,vt lite pend.non habeat locum in tali appellatione,vt expressè dicit decis. 69. in titu. de appellatio. in antiquis. incip.sciendum est.quòd c.vt circa. aliàs est secundùm numc.764.Et rationem assignæ decisio.25.incipien.Item,si reus & possessor,&c.in titu.de rescript.in nouis. Quia appellatio extraiudicialis nihil aliud est, nisi quædam prouocatio ad causam.cap. cùm sit Romana. de appella. & ideo

per

ter eam non inducitur vera litis pendentia. Ita dicit ibi A
decis. Et ob eam causam neque appellatio propriè dici po
test, vt dicit Abb. & Moder. in rubr. de app. neq; habet vim
citationis, adeò, quòd appellatus, vigore talis appellatio-
nis, non tenetur comparere, nisi aliter citetur, vt tenet In-
nocen. in cap. dilecti. de maior. & obed. in prima colum. &
sequuntur omnes in d.c. cùm sit Romana. post glos. ibi in
verb. nec solent.

Ex quibus infertur, quòd si talis appellatio non inducit
à principio litis pendentiam, à fortiori & deserta non pa-
ret aliquod obstaculum, & per consequens triénalis pos-
sessio pacifica, non erit in aliquo interrupta aut per-
turbata.

Præterea, pro ista opinione facit: quia licet appellatio B
extraiudicialis deuoluat causam ad curiam: non tamen no
cet possessori in possessione sua, vt dicit Innocent. in d.ca.
dilecti. & sequitur Præpositus Mediolanens. in c. bonæ. in
ii. col. versi. sextus est effectus. de appel. Si igitur posses-
sioni non officit, non erit turbata pacifica possessio: quia
aliàs diceretur officere possessori.

Prædictis tamen non obstantibus, cõtraria opin. est de
iure verior, vt cõclusit Rota die 30. Octob. M. D. XXXVIII.
in vna Hispalen. Cantoriæ, coram R. D. Raynaldo, penden-
te inter Ioan. Rodericum, possessorem triennalem & Dida
cum Vasques. Ratio decisionis fuit: quia de iure Canoni-
co, & in beneficialibus illud erat certum, quòd per appella
tionẽ extraiudicialem à principio parti intimata, legitimè C
fiebat deuolutio causæ ad curiam, vt dictum fuit, & tenent
decisio. 39. in titulo de appella. in antiquis. aliàs secundùm
numerum 847. & decisio. 17. eodem titu. in no & idem te-
net Egid. decisio. 521. Et desertio dictæ appellationis, post-
eà superueniens, non potest tollere deuolutionem ad cu-
riam semel factam, per quam possessio appellati interru-
pta fuit: quia appellatio extraiudicialis, in causa beneficia-
li, non interponitur solùm, vt per eam reparetur grauа-
men: sed etiam principaliter, vt causa ad curiam deuolua-
tur. & hoc inducit principaliter intimatio dictæ appellatio
nis, quæ fit parti. Et ideo, licet reparatio grauaminis, per
desertionem cessare videatur: non tamen cessat deuolutio,
vt notabiliter declarat Egi. in decisio. 520. & hoc idẽ latiùs

D declarat idem Egid.in decis.seq.& decis.560. Si igitur causa est iam deuoluta, & aduersarius per eam fuit super beneficio suo ad curiam prouocatus, dici non potest, quin per hoc reddatur beneficium suum, super quo appellat effici non pacificum,sed litigiosum:& per cõsequens,inducitur litis pendentiam, quæ possessionem pacificam interrumpit,nę compleri possit,nisi tali lite finita. Et quòd per huiusmodi appellationem extraiudicialé legitimè intimatam parti inducatur litis pẽdentia, tenet ad literam Egid. in decis.769.incipien.licet per appellationem.

Non obstat,quòd desertio facit,quòd censeatur nõ appellatum,vt in dictis decisio. & in l.quoniam. C. de appel. Et ideo,deserta appellatione, attentata non reuocantur: E quia hoc non impedit,quo minus sit lis,quæ in curia nunquam finitur,nisi per sententiam,vt dicit decis. 10. in tit. vt lite penden.in nouis.quæ secundùm numerum est 411. incipien.Item si lite pendente. Donec igitur non sit pronuntiatum super desertione,manet lis, & dimittitur via aperta vtrique parti ad procedendum in causa,vt declarat Moder.in c.non solùm. §. illa.colum.3. de appella. lib. 6. Nec obstat decis.1.eo.tit.in contrarium allegata, quæ vult, attentata post desertionem non posse reuocari per appellantem:quia illud est verum per viam attentati,& sic via priuilegiatiua, quæ fit summariè absque litis contestatione. & F ita procedit illa decisio. Secus autem via ordinaria,nõ priuilegiatiua. & sic per viam iustitiæ.Ita in terminis concordant istas decisiones Philipp.Francus, post dicta Anto & Imol.in cap.sæpe. in 10. col. verfic.in gl.in verbo, rata.de appel.& Abb.& Præpos.in cap.cum sit. in 7. notabili eod. tit.Vel dicas, quòd ideo attentata non reuocantur deserta appellatione:quia non fuit dictum de qualitate grauaminis,& ita procedit decisio,aliàs secus:vt not.glo. in d.c. non solùm.Abb. & alij in cap.dilecti.de ma.& obe.

Non obstat etiam decis.69.de appel.in antiq. quòd per appellationem extraiudicialé,non inducatur litis pendentia:quia ad illam decisionem respõdetur multipliciter:Primò quòd illa decisio intelligitur certo respectu videlicet, respectu collationis, vel potestatis cõferendi, vel eligẽdi, de quibus loquitur clem.1.& 2.vt lite pendẽte. Secus verò in materia beneficiali.Ita expressè declarat Imola & latius

Cat

Car.Alexand.in c.bonæ.in nona column.verſicul.ſuccedit A
quæſtio.& columna decima, verſicu. decimus eſt effectus.
de appellat.poſt Ioan.And.in c.cùm M.in verbo, innouan-
do de conſtit.vel illa conſtitutio procedit,quando appella
tio extraiudicialis non fuit intimata legitimæ parti, vt con
cordetur Egidius in d. deciſione 749. quia ſine intimatio-
ne non deuoluit. Vel illa deciſio procedit in materia pro-
fana,vel ſpirituali:ſecus autem in beneficialibus:quia in ta
li materia illa appellatio extraiudicialis, quæ interponitur
ad papam,de qua pars habet notitiam, habet vim veræ ci-
tationis,& per conſequens arctat appellatum, ſicut vera
citatio,& deuoluit cauſam,ſicut appellatio iudicialis,vt eſt
text.in c.primo.de appellatio. libro 6. quem textũ ad hoc
ponderat Præpoſi.in dicto ca.cùm ſit Romana.colum. pe- B
nulti.in gloſſ.ne ſolent.Et in c.bonæ. in ſeptima colum. in
verſicu.fallit ſecundò.in vndecima colum.verſicu.decimus
eſt effectus.eodem titul. Et quòd in tali appellatione inti-
matio,vel aliàs ſcientia requiratur , quo ad hoc vt dicatur
citatio,probat idem Præpoſi. in dicto ca.bonæ. in octaua
columna.verſicu.12.& vltimo.per text.in ca. primo . de elec-
tion.libr.6. Et ita limitatur dictum Innocen.& ſequacium
in dicto cap.dilecti.de maior.& obed.& doctrina Abb.& C
aliorum in dicto c.cùm ſit. volentium appellationem ex-
traiudicialem non eſſe propriam appellationem,neque ve
ram citationem arctatoriam. Nam , vt dixi, non procedit
in beneficialibus,in quibus habet vim veræ citationis, &
deuoluit negotium ad curiam inuito appellante, & appel-
lato,dummodo fuerit intimata, vt latius declarat idẽ Præ-
poſitus quondam Rotæ auditor,& poſtea digniſsimus car
dinalis in d.c.bonæ.in 9.colum.verſ.ſuccedit.& colum.11.
verſicul.x.per.c.1.de elect.lib.6. & eſt de hoc clara deciſio
Rotæ 38.in nouis.Vel etiã dicas, quòd appellatio extraiu-
dicialis non inducit litis pendentiam reſpectu totius cau-
ſæ,ſicut iudicialis.& ita intelligitur illa deciſio. Secus verò
reſpectu illius grauaminis,à quo appellatur. & ita proce-
dit deciſ.Egidij,& ſic declarat Præpoſi.in d.ca. bonæ.in 9.
colum.verſic.ſecundus effectus.poſt Abb.in c. cùm nobis.
de elect.

Minus obſtat,q̃ iſta appellatio non noceat poſſeſſori,
vt Innoc.in d.c. dilecti. quia hoc eſt verum,reſpectu malæ

D fidei,vel impedimenti,quo minus vti non posſit iure ſuo. Ita intelligit illud dictũ Innoc.Card.Alexan.in d. c. bonæ. in 11.col.verſi.ſecundus effectus.Secusverò reſpectu iſtius regulæ,quæ cùm ſit odioſa,debet ſtrictè intelligi.

Circa ſecundum articulũ iſtius q.videlicet, an poſsidẽs per triennium,poſt appellationem extraiudicialem intimatam,& iam deſertã poſsit iuuari exceptione iſtius regulæ?

SOLVTIO. Iſtud dubium fuit hodie octaua Nouembr. M.D.XXXVIII.propoſitũ per eundem Reuerend. Dominum Raynaldum Petrutium in Rota, vbi diſputatum fuit. Tandem dominorũ vota ſe in duas diuiſerunt partes. Nã quatuor dicebant,poſſeſſorem iuuari poſſe regula.Primò, quia quemadmodũ per ſententiam,quæ trãſiuit in rem iu-
E dicatam,à qua non eſt appellatũ, dicitur finiri & extingui lis,vt dicit gl.in cle.fin.in verſic.poſtquã.vt lite pend.ita & lis dicitur finita,quando fuit appellatum,ſed appellatio eſt deſerta:quia per deſertionem fingitur nunquam fuiſſe appellatum,& ſententia tranſit in rem iudicatam:vt dicit tex. in l.ſi §.illud.C.de temp.appel.& in clem. ſicut. & clem.ſi appellationem.de appellat. & iſto argumento vtitur Decius,qui hoc tenet in conſil.34. de vltimis impreſsis. incipien.viſa inſtructione,&c.colum.3.Et hoc in caſu iſto faciliùs videtur tenendũ,quia idẽ appellatus eſt, qui poſt deſertionem appellationis poſſedit per triennium,& petit iuuari regula.Ex quo datur intelligi, q; licet poſt deſertionẽ
appellatus poſsit contra appellantem agere,vt deciſ.59.de
F appellat.in antiquis,quaſi q; deſertio ſit inducta in odium appellantis,& non appellan. tamen quando appellatus renuntiaret proſecutioni ſuæ,& ſic fauori ſuo, deſertio eſſet inducta quo ad vtroſque. Sed hîc poſsidendo per triennium poſt deſertionem animũ habuit ſi velle vti iſta reg. prout adparet. Ergo tacitè viſus fuit renuntiare proſecutioni,& ſic velle litem finiri per ſentẽtiam. Alij quatuor domini,inter quos ego,tenebamus contrarium, iſtis fundamentis:quia,vt dictum fuit in proxima quæſtione, per appellationem extraiudicialem legitimè intimatam inducta fuit litis pendentia,vt dicit Egid.deciſio. 749. Igitur dicitur per eam induci moleſtia & parturbatio, vt dicit deciſ. Thomæ Faſtoli,cauſa.3.dubio.13. Et tamen conſtat illam litis pendentiam,vel moleſtiam iam ſemel cauſatam & in-

ductam

dictam, ac ad curiã iam deuolutam, per desertionẽ solam A non tolli, quia iuxta stylum Rotæ, relatũ in decis. 10. vt lit. pend. lis non finitur, nec tollitur nisi per sentẽtiam. Quod manifestè probatur, quia appellatus, nõ obstãte desertione, potest agere contra appellantem, & prosequi causam per audientiam contradictarum, sine noua citatione, vt dicit decisio. 39. titu. de appel. in antiq. & decis. 17. eod. tit. in 20. Egid. decis. 521. & decis. 236. circa finẽ. & decis. 729. inc. sin causa. & in aliis pluribus decis. Ratio redditur per eundem Egid. in decis. 207. incipien. auditor. & in decis. 273. incip. defectus. Quia desertio appellationis, videlicet, ꝙ fingatur non esse appellatum, est inducta solùm in odium appellantis, non autem appellati. Et hinc est, quòd auditor datus super causa appellationis & desertionis, si reperiat B bene iudicatum, & malè appellatum, & appellationẽ esse modò desertam, potest pronũtiare bene processum & malè appellatum, & sic primam sententiam confirmare, & appellationem desertã declarare: quia de omnibus istis constat sibi. l. de qua re. ff. de iudic. ita dicunt illæ decisiones Egid. & idem tenet decis. 14. titu. de appel. in no. & Philippus Perusinus in c. ex ratione. colum. 20. versicu. circa tertium. de appellat. Adparet igitur ex istis, quòd post desertionem adhuc durat iudiciũ, & per consequens lis. Et ideo durante lite, non potest aliquis dici pacificus ad effectum istius regulæ. Hinc voluit Innoc. & alij communiter in c. ex parte. el. 2. de rescrip. quòd si appellatus recipit appellationem, vel aliàs interest sua, ne appellatio deseratur, non po C test appellans illi renuntiare, nisi quatenus tendit in sui fauorem. Neque etiã permittere, ꝙ fatalia labantur. Quod est idem secundùm Ang. in rep. §. qui pronuntiauit. l. tale pactum ff. de pact. Et si appellans cõtrarium fecerit, potest appellatus prosequi desertionem, & à iudice appellationi cõdemnationẽ expensarũ obtinere: secundũ Ant. de Butr. & Imol. ibi. & ita dicit ibi Petr. de Anch se obtinuisse in facto, & cõsuluisse Federic. de Sen. & idẽ tenet Saly. in l. eos. C. de appel. Et cũ istis cõcor. decis. 24. tit. de appella. in no. incip. itẽ quòd auditor, &c. quæ dicit, quòd auditor in causa appellationis, absque alia noua commissione, potest de desertione cognoscere, & pronuntiare appellationem esse desertam. vel cõfirmare, si voluerit, primam sententiam, &

D in expensis appellantem condemnari facere, vt in c. fua. de appellatio. & idem tenet Thomas Fastolus causa. 3. dubio 9. per text. in dicto cap. ex parte. & est etiam de hoc decis. 36. de re iud. in antiq. Ex quibus omnibus manifestè adparet, per solam desertionem appellationis, nec litem ex ea motam extingui, nec iudicis appellationis iurisdictionem finiri. Quod vlterius suaderi potest ex iis, quæ dixi in regula de annali. q. 44. vbi concluſit Rota in fortioribus terminis post sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, ante eius executionẽ, durare adhuc aliquas reliquias litis prioris, quæ pacificam possessionem impediũt ad effectum illius regulæ, & ita sæpius tentum fuisse, vt ibi latius scribo.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAQVINTA.

E QVAERO, an possessio desinat esse pacifica, quo ad istam regulam, si possessor triennalis cõfiteatur per literas suas se habuisse notitiam citationis decretæ contra eum ante completum triennium?

SOLVTIO. Rota die 19. Martij M. D. XXXV. in causa Legionen. beneficiorum coram dominо Iacobo Simonetta, tenuit, quòd non: quia per illam notitiam, siue scientiam citationis, nec possessio beneficij, neque fructus turbari videntur, quia lis turbatiua pacificæ possessionis, non ita de facili inducitur, vt notat Bonifac. de Vitalinis, Rotæ auditor antiquus, in clem. 2. & 2. colum. vt lite penden. & facit decisio Egidij 462. Et ita etiam tenuerunt Domini in vna Tarasconen. canonicatus coram R. D. Marco Antonio, de
F mense Maio. M. D. XXXVIII. Pro qua decisione faciunt omnia illa fundamenta, quæ vnus ex Dominis adducebat contra illam decisionem factam, videlicet, quòd sola commissio causæ interrumpebat annalem & triennalem pacificam possessionem, quæ hic non repetam: quia latissimè dictum fuit in regula de annali. in 48. & 49. quæst. & dicetur etiam infrà q. sequen. Nec obstat decis. 408. incip. fuit dubitatum & quęsitum, &c. in no. & decis. 421. etiam in no. vbi disponitur per commissionem spoliantis confitentis titulum aduersarij, spoliati, probari titulum coloratum spoliati ad effectum, vt ille restitui possit, de quo dixi superiùs quæst. 36. sic videbatur hic dicendum. Nam si possessor triennalis confitetur se habere notitiam citationis decretæ contra eum ante completum triennium, ex hoc videtur

proba

probari interruptio possessionis triennalis. A

Sed ad istas decisiones respondetur, quòd illę procedũt speciali fauore spoliati, pro quo multa specialia in iure inducta sunt in odium spoliantis, vt ibi dicunt prædictæ decisio. sed ista ratio cessat in casu nostro. Imò faciũt per contrarium, ex quo reg. ista est fauorabilis possessoribus, & odiosa negligentibus, sicut vsucapio triennalis, vt dicit Bar. in l. fi. in prin. ff. de eo, per quem fact. et t. non debet igitur talis confessio solius notitiæ citationis turbare possessionem: quia non cauetur iure, quòd sola confessio scientiæ allegata per actorem negligẽtem arguat interruptionem pacificæ possessionis, si aliunde non adpareat de vera lite, quæ per executionẽ citationis, vel productionem mãdati ipsius possessoris inducitur, & tunc meritò desinet esse pa- B
cificus, quia titulus beneficij est affectus, vel etiã si possessio turbetur. Clariùs igitur debet actor cõtra pacificum triennalem probare intentionem suam, & non per coniecturas, ex quo actor præsumptiones contra se habet. Et ita in prædicta causa iudicauit d. Iacob. nunc cardinalis.

QVAESTIO QVINQVAGESIMASEXTA.

QVAERO, nunquid possessor committens causam, & decernẽs citationem contra tertiũ super beneficio quod possedit, quam citationem per decẽ annos executus non fuit, sed semper beneficium prædictũ possedit, dicatur pacificus possessor ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Hodie septima Februarij M. D. XXXVI. in vna Valentina parochialis coram Reuerend. D. Raynaldo C
de Petruciis, quatuor dominis exceptis, Rota iudicauit, ꝙ sic: ex eo, quia licet iste possessor committendo causam, videretur litem introducere, & beneficium litigiosum facere, illa lis nocet tantùm in certis casibus expressis; de quibus scripsi superiùs in tracta. signaturæ. numero 64. & dicam aliquid infrà, quæstio. 61. & q. fina. In illis igitur tribus casibus in dicto tracta. enarratis, litis pendentia per solam commissionem, & decretum citationis in odium committentis causam introducta dicetur, licet citatio executa non fuerit. secus verò, quo ad effectum istius reg. Nam ex quo huic possessori, qui causam commisit, nullus molestiã intulit, non potest dici non pacificus, quia non fuit in aliquo perturbatus, neque de iure, neque de facto. Et lis dici non

D potest inchoari, nisi per litis contestationem. vt in §. omnem. in authen. de litig. & notatur in c. relatum. de offic. deleg. Et regula ista, quę loquitur de possessione pacifica, præsupponit non esse litem, quam debemus de vera lite intelligere, quæ ex tribus personis constituitur, vulg. c. forus. de verb. sig. arg. l. 1. ff. si ag. vectig. l. fi. C. de his, qui veniam ætatis. & c. penul. de sentent. excommunic.

Et pro ista opi. adducebatur, quòd in casu istius quæstionis possessor post decretam citationem, non executam, possedit per decem alios annos, cuius quidam temporis interuallum inducit titulum præsumptum, iuxta l. si filius. C. de petit. hæredit. & dixi superiùs in alia quæstione. qui quidem præsumptus titulus quandam etiam litis aboli-
E tionem inducere videtur, per ea quæ tradunt Doct. in ca. contingit. de dolo & contum. & in c. illud. de præsumpt. pro quibus faciunt in proposito verba hìc in fine reg. apposita, videlicet, Antiquas lites penitus extinguentes, &c. vt latiùs dicam infrà, quæst. 61. Et quia vera molestia consistit, quando vel perturbatio circa titulum, possessionem, vel fructus infertur, vt not. in clem. gratiæ. de rescript.

Prædictis tamen non obstantibus communis opin. Dominorum in pluribus causis firmata se habuit in cõtrariũ, videlicet, quòd possessor per solam commissionem causæ, & decretum tantùm citationis inde emanatum dicatur taliter litem introducere, quòd interrumpit suam possessionem pacificam, adeò, quòd vti non poterit exceptione
F istius regulæ. Et ita in terminis tenuerunt Domini in vna Parmen. Archipresbyteratus coram D. Nicolao de Spina, de mense Martio. M. D. XIX. vt refert domin. Gulielmus hìc in quadam decisione. Et hoc idem post dominum Gulielmum temporibus meis iudicauit Rota, coram R. P. D. Petro Vortio in vna Toletana, die 10. Nouem. M. D. XXXIII. Et ita eodem modo post longas informationes iudicauit Rota per tres sententias in vna Conchen. præstimoniorum contra quendam Ioan. de Morillas. in qua causa ego primam sententiam protuli. Et idẽ in alia Giennen. excommunicatus, coram domino Simonetta contra Rodericum Lopez, in quibus ego tunc fueram tertius responsalis. Et idem Rota tenuit in vna Valentina parochiali de Pego, coram R. D. Io. Mohedano, & in pluribus aliis causis, quas

bre

breuitatis causa omitto. Et fundamentum istarum decisio- A
num consistit in quatuor decisionibus antiquis: quarũ vna
est in titulo, vt lit. pend. in nouis, decis. 6. & decis. 4. eod. tit.
in antiq. Et est decisio Egidij 380. & 545. quæ decisiones
concludũt, quòd per commissionem cum solo decreto ci-
tationis inducatur vera lis, quæ operatur omnes effectus,
quo ad committentem causam, quos inducit lis executa ci
tatione, per rationes, de quibus ibi per eos. Et illas deci-
siones sequuntur Fely. in c. super literis. col. 8. de rescript.
& Georg. Astens. in clem. sæpe. in prin. col. 6. de verbo. sig.
Non obstat, ꝙ lis per secundã commissionẽ, & citationẽ
non dicatur introducta, nisi in tribus casibus: quia hoc ne
gari potest, imò quo ad committentem, qui sibiipsi litem
& molestiã intulit, dicitur omni casu vera lis, & sibi impu-
tet, qui hanc viam elegit. l. si mulier. ad Velleia. l. Imperato B
res. ff. de iure fisci. Vnde sicut reus habens notitiam cita-
tionis nondũ executę, veniret ad causam, diceretur intro-
ducta vera lis, quo ad ipsum: ita & causam committens, &
decernens citationem, ex qua se habet pro molestato in
beneficio, debet induci lis, quo ad ipsum, cùm correlatiuo
rum debeat esse par conditio. l. fi. ff. de acceptilat. Nec ob-
stat ꝙ lis constat ex tribus personis, &c. quia illud proce-
dit in iudicio: secus in lite, quę potest cum iudice & actore
tantùm constitui, vt in dictis decisionibus. Nec etiam rele
uat, ꝙ lis capit initium à litis contestatione: quia illud ex
parte actoris non procedit, qui titulum sui beneficij per
commissionẽ suam litigiosum effecit, & sic visus fuit prin-
cipi confiteri, se ab alio, super hoc molestari, & petiit cau- C
sam committi, & sic committẽdo causam, sibiipsi litem in-
tulit. quæ durat durante commissione, donec aliquo iuris
fine terminetur. Faciunt not. per Hostien. & Io. And. in c.
olim. de accusat. Et ista decisio Rotæ in prædictis causis fa
cta, procedit, etiã si reus, contra quem emanauit citatio,
cessit liti & causę coram notario, quia hoc nõ obstãte ad-
huc causam omittens non dicetur pacificus: quia lis semel
per cõmissionẽ introducta, non perimitur, nisi per senten
tiam executioni demãdatam, vel per extinctionem papæ,
vt sunt decisiones vulgatę. Et ita in isto casu conclusit Ro-
ta, die 5. Iunij. M. D. XXXIX. in vna Brachar. parochialis
sanctorum Faustini & Cypriani, coram R. P. D. Marcello

Episcopo Marsicano pro Christophoro Ferdinandi, contra Aluarum Ferdinandi, qui prætendebat se esse triennalem pacificum, propter prædictam cessionem litis & causæ, vt latius in suis informationibus dixerunt aduocati.

QVAESTIO QVINQVAGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an ab ista regula actor deducere ex triennio possit tempus impedimenti bellorũ, infrà quod non ponit possessorem triennalem ad iudicium euocari facere?

SOLVTIO. Videtur dicendum, q̃ non. & tenuit Rota de mense Ianuario. M. D. XXXII. coram R.P.D. Marcello, in vna Zamoren. quæ voluit non deduci tempora impedimenti, ex eo, quòd probatum fuerat bella de anno M. D. XXVII. in vrbe fuisse. Nam illud non concludebat: propterea quia potuit possessor conueniri, & in partibus coram ordinario citari, vbi impedimentum non erat, & sic interrumpi poterat ibi triennalis possessio. Si igitur actor non fecit, sibi imputandum est. Ibi ita dixerunt Domini.

Sed aduertendum est, pro clariori intelligentia istius quæstionis, quòd impedimentum potest considerari multipliciter, & vario modo: & ideo in ista quæstione distinguendi sunt plures casus.

Primus est, quando bellum est in vrbe, & non in loco beneficij, & tali casu non excusatur negligens. Et ita procedit decisio facta in dicta causa Zamorẽ. propter rationem in ea assignatam. Et quia huiusmodi impedimentum venit ex facto impediti, quo casu non excusat, vt not. Rom. in consi. 9. facit text. in c. quia diuersitatem. de concess. præb. & sequuntur Moder. in l. naturaliter. ff. de vsucap.

Secundus casus est, quando bellum viget in loco beneficij, in quo citari debet possessor ad effectum interrumpendi possessionem: & isto casu cõmunis est resolutio, quòd deducantur de medio tempora impedimenti bellorum, quia interim præscriptio non currit, sed dormit, adeo, q̃ finito bello, siue hostilitate, tempus sequens continuatur cum præcedenti, vt not. Inno. & Doct. in c. ex transmissa. & c. auditis & in c. de quarta. de præscrip. & est decis. Egid. 83. Et idem est, quando actor non potuit citare possessorem, ex eo, quia fuit detentus ab hostibus, nec potuit procuratorem constituere: tali enim casu præscriptio triennalis

nalis non curreret contra eum, vt tradit Specul.tit. de in A
integ.rest.§.1.ver. diximus. Et habetur in l.succurritur.ff.
ex quib.caus.ma.facit gl. in c.cum per bellicã.34.q.2. quæ
voluit, quòd clerico captiuo ab hostibus, & postea redeũ-
ti, est beneficium restituendum, quantocunque tempore
steterit detentus.glo.in c.pastoralis.7.q.1. Et idem dicitur
de impedimento grauissimæ pestis, quando aliquis non
audet accedere ad citandum possessorem, per ea, quę not.
in c.ii verò. de iureiuran. & not. Abb. in cap. dilecti. de do-
lo & contum. Hinc voluit Henr. Boich, Doctor antiquus,
in cap. quoniam. vt lite non contest. quòd vbi aër est infir-
mum & pestifer, potest beneficiatus se absentare à benefi
cio, nec debet procedi contra eum ad priuationem, sed
debet expectari quousque cesset impedimentum. Facit B
text. in clement. ne in agro. §. sanè. de statu monachorum.
iuncta glos. in verbo, rationali. Et ita in genere reperitur
iste casus decisus in concilio Basilien. tit. de pacificis pos-
sessoribus. à quo sumpta fuit ista regula, vt superiùs in pro
œmio diximus: in quo quidem cõcilio excipitur casus ho-
stilitatis, vel aliud legitimum impedimentum. Est bene ve-
rum, quòd taliter impeditus, debet de hoc protestari, &
possessori intimari facere, iuxta formam clem. causam. de
elect. Tamen hoc intelligi debet in casu, in quo possit fie-
ri intimatio. Nam si esset actor incarceratus, vel vi deten-
tus, excusandus esset: per nota. per Abb. in ca. cùm M. de
constitu. & c.1. quod metus caus. & not. Bal. in l. si repeten-
di. C. de condict. ob tur. caus. C

Sed in casu, in quo persona impedita non fuisset, est du-
bium, nunquid talis protestatio hodie sit necessaria, quia
licet in dicto concilio statuatur hoc esse necessariũ: tamen
Romani Pontifices in suis regulis Cancellarię hoc non re
ceperunt, sed potiùs visi sunt illud relinquere sub dispos-
tione iuris communis: arg l. commodissimè. de liberis &
posthum. Et de iure communi regulariter non est necessa
ria protestatio impedimenti extraiudicialis: quia sine ea
excusatur impeditus, licet possit aliquando de bene esse
fieri, & ad cautelam. l. si cum ipse. ff. de excusat. tut. c. ex insi
nuatione. de appellatio. de quo Bar. in l. senatus. ff. de offi.
præt. & c. plerũque, de rescrip. vbi Abb. & Petrus de Ancha.
in ca. cupientes. §. q; si per viginti. de electio. lib. sexto. de

Dqua quidem protestatione, nunquid necessaria sit, latiùs in regula de annali, quæst. 75. & sequen. dixi.

Aduertendum tamen est vlteriùs, quòd allegans impedimentum ad effectum, vt audiatur contra regul. debet illud probare. vt est decis. 3. in ti. de iureiur. in antiq. aliàs est nu. 303. & hoc tenet Innoc. in c. ex transmissa. in prin. de præscrip. & est tex. in l. 2. §. quod diximus. ff. si quis caut. Quomodo autem probari debeat impedimentum, decisio prædicta dicit, quòd quando præsumptio verisimilis est pro impedimento, sufficit illud probare proposito iuramẽto: aliàs tamen plenè probari debet, ex quo agitur de præiudicio tertij, vt tradit Fely. in c. si pro debilitate. col. penult. de offi. deleg. & Moder. Mediolan. in c. sciscitatus. in fin. E de rescript. & in c. cùm sit Romana. in 1. colum. de appel. Et ista omnia de plano procedunt, quando quis petit se admitti per viam restitutionis ad agendum contra regulam eum excludentem. vbi verò quis admittitur per viam gratiæ, secus est, vtputà quando quis petiit prorogationem istius regu. fortè ad annum. Nam licet in prorogatione dixerit se illam prorogationem petere, propter impedimenta belli: non tamen adstringitur ad probandum illa. Ita hodie 18. Febr. M. D. XXXVIII. fuit conclusum per Dominos in vna Toletana Abbatiæ sancti Vincentij coram D. Io. Paulo Ptolomæo. Ratio fuit, quia ex quo papa gratiosè concessit prorogationem infra tempus regulæ, quam sine aliqua causa nemini solet denegare, expressio eorum, quę F si tacita fuissent, nihilominus papa concederet, etiam si sit falsa, non vitiat concessionem, vt est decis. 350. incip. Nota quòd illa. post Inno. in c. in nostra. in fi. de rescript. & in c. cùm nostris. de concess. præbend. Egid. decis. 4. & decis. 115. Et præsertim in d. casu, vbi si papa prorogationem non concessisset, posset actor agere contra possessorem, cùm esset infra tempus triennij.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAOCTAVA.

QVAERO, quid important ista verba posita in text. videlicet, Super beneficiis sic possessis nequeant molestari? &c.

SOLVTIO. Omittendo illam disputationem, de qua inter Doct. an prohibitio molestię intelligatur de iudiciali, vel extraiudiciali, de qua latè per Fely. & Mod. in c. causam

sim.de rescript.& in cap.in præsentia.de probatio.vbi latè A
Andr. Sicul. nu. 13. insistit, vt ego latiùs dixi post Moder.
in cap.ad nostram.el 1.de iureiur. qui quidem text.fuit mi-
hi per R.Patres, Dominos meos auditores Rotæ,assigna
tus,in punctis publicæ disputationis auditoratus mei, die
7.Maij. M. D. XXIX. super quo latissimam disputationem
composui.

Ad propositum redeundo,dic ꝙ quo ad effectum istius
regulæ,ille dicitur molestare possessorẽ,qui de iure,vel de
facto iudicialiter, vel extraiudicialiter, quouis modo in-
quietat eum,etiam si verbaliter hoc agat, negando illũ ha
bere titulũ,vt tradit Ias.in l.si prius.in 5.& 6.col.ff. de ope.
no.nunt.Et hoc intelligitur tã in petitorio, quàm possesso
rio,vt dicunt in terminis Modern.in tracta.beneficij. in 3. B
parte.q.21.vbi latè examinant istam regulam,& dixi supe-
rius in alia q.Et hoc in ratione consistit, quia papa hìc mã
dat non molestari.Et tamẽ hæc verba,Non molestari,seu,
Non inquietari, idem important de iure canonico, quod
silẽtium imponere, secundũ Bal.in l.2.C.ne fil.pro patre.
Et silentiũ imponere,nihil aliud est,quàm audientiam de-
negare.cap.1.§.si quis autem.de pac.Cõstan.& l.1.§.quod
ait.ff.de aleat.per quæ iura dicit Bal.in d.ca.2. quòd paria
sunt,silentiũ perpetuum imponere, & audientiã perpetuò
denegare.Et sunt tantæ potẽtiæ hæc verba, quòd senten-
tia imponens perpetuum silentiũ, vel audientiã denegãs,
est diffinitiua,& trahit secũ executionem ipso facto, nullo
medio interueniente,vt dicit Bal.in l.1.§.fi.ff. si quis in ius C
voca.non ierit.Innocen.& Ioan. And. in cap.cum nostris.
de concess.præbend.Facit text.in cap.dilecto.in fi.de præ-
bend.& in cap.ecclesia.de caus.possess.Vnde ille, qui prohi
betur inquietari, videtur iussus perpetuò silere, ita quòd
non poterit audiri,si velit aliquid contra titulũ dicere,siue
per viam actionis,vel in integrũ restitutionis, siue alterius
cuiuscunq; prosecutionis, etiam per viam replicationis,vt
Alex.dicit in consil.36.1. volumi.Et tradit notabiliùs idem
Alexãd.in pulchro casu,in cõsilio 151.viso themate.& cons.
164.viso processu.in 2.volum. Et secundum hoc potest in-
ferri,quòd triennalis possessor eadẽ debet securitate gau-
dere,qua gaudet præscribẽs ꝑ 40.annos,per ea quę Alex.
ibi adducit,& reassumunt Moder.in tract. præscrip. fol.38.

D col.1.quod erit perpetuò notandum contra illos, qui dicunt triennalem possessionem præscriptioni non æquipollere. Et pro ista opinione pōdero illud verbum, Nequeāt, positū in tex.hìc:per quod tollitur iurisdictio, adeò quòd acta,sententia iudicis, & inde sequuta,in contrarium non valent:vt dicit Bal.in l.cum dubium.col.fi.C.de legib.& in l.cum lege.ff.de testament.& idem dicit Bal. in d.§.si quis autem.Nam dicta verba, ex quo sunt priuatiua, de natura sui tollunt omnem potentiam,vt dicunt Archidia. & Ioan. And.in nouella,& in cap.cùm plures.de offic.deleg.lib.6. Et adeò hoc est verum, quòd dicit hìc glossator in quinta col.versic.& ex hoc consului, quòd ista verba, Non molestari,adeò omne impedimentum tollunt, quòd possessoE ri dant titulum:vt tenuit Rota in vna Portugal.de Vallada, in qua ita pronuntiauit Gaspar Auditor, vt hìc per eum. Tamen ego de hoc multùm dubito, per ea quæ dicam hìc in calce istius quæstionis.Et quòd ista verba,Non molesta ri, absolutè intelligantur de omni molestia, sunt plura iura.In primis text.in c.secundo.in fi.ibi,Non esse molestandos.de præscript.lib.6.& bonus text.in l.fi.in versic. nullá molestiam,vel inquietitudinem. C. de fun. pat.lib.11. &in cap.licet.in fi.de probat.& in cap.1.de statu monac. & in l. Aurelius.in princip.& §.Gaio.ff.de lib.leg, Facit etiá text. in cap. ex parte Adæ. de testib. & in cap.audita.de restit. spol.& in cap. dilectus.de simon.& in l.1.C.de nūdi. Et ista omnia procedunt, quādo subiecta materia & generalitasF verborum hoc innuunt:quia tunc clarum est,verbum Molestia,de omni perturbatione debere intelligi, vt dicūt notabiliter Moderni Mediolanenſi.in cap.sciscitatus.in 4.notab.per illum text.de rescrip. & est notabilis decisio Rotæ 18.in titulo de resti.spol.in nouis. quam plures sequuntur, vt ibi dixi. Et eam nouissimè sequuti sunt Domini mei,in vna Bracharē. parochialis Sanctorum Fausti & Cypriani, coram Reuerend.Dom.Ioan.Paulo, de mense Iunio.M.D. XXXVIII. Cùm igitur in ista regula sint verba prægnantia,concludendum est, intelligi debere hoc verbum Molestia,generaliter de omni inquietatione.

Et ista declaratio facit ad plures quæstiōes examinādas inferiùs.Et verba huiusmodi,Non molestari, respiciūt hīc antiquā.Hoc enim colligitur ex verbis regulę Calixti,quæ habeba

habebat alia verba, quæ non sunt hodie in modernis regu A
lis. Nam dum text. hic dicit, dummodo in beneficiis huiusmodi, si dispositioni apostolicæ ex aliqua reseruatione generali in corpore iuris clausa, reseruata fuerint, se non intruserint, &c. in reg. Calixti sequebantur ista verba: Et causæ super ipsis beneficiis, ab anno proximè transacto, prosecutæ non fuerint, super beneficiis taliter possessis nequeât molestari, &c. Ita ꝙ illa molestia respicit litē prætēritam: quam si non prosequebatur, prohibetur molestari. Possunt etiam respicere futuras impetrationes, cùm etiam illud molestia appelletur. Nam impetrando contra aliquē possessorem triennalem, dicitur molestari, vt in l. fi. C. ne li tependent. & in l. si quis maior. vbi latissimè repet. C. de trāsactio. Et licet verbum Molestia, largo modo capiat B
omnem molestiam, etiam in possessorio: illud tamen non procedit, quo ad istam regulam, quę non habet locū, quādo agitur possessorio, vt superiùs in alia quæstione est dictum: sed procedit tantùm in petitorio, & circa illud dicit regula, non debere possessorem molestari. Est etiam aduertēdum, quòd molestia ista intelligitur, respectu actoris impetrantis, secundum glo. notabilem in ca. cùm olim. de caus. poss. & propr. not. Bal. in c. ex conquestione. de restit. spol. Secus verò est respectu ordinarij, cui non obstat ista regula, nec illi silētium imponitur. Nam potest ordinarius, etiam post triennalem possessionem, amouere possessorē sine titulo, & alteri conferre, quia ordinario non obstat re gula, vt in terminis dicit Felyn. in cap. sicut. in 16. col. de re C
iudic. & in c. licet Heli. de simo. & in ca. illud. de præsumpt. post Abb. in cap. dilecto. de præbend.

Ex quibus omnibus facio istam cōclusionē, ꝙ licet verbū Molestia, generaliter de omni molestia intelligatur, vt dictum est: tamen in ista regula non intelligitur generaliter, sed respectu tituli tantùm. Sed super possessorio, trien nalis possessor molestari poterit, vt dictū est superiùs. q. 11.

In contrarium tamen, ꝙ molestiæ prohibitio in dubio intelligatur de possessione tantùm, & non in petitorio, vi detur text. in c. licet causam. de probat. Sed ad illum text. potest responderi, quòd ibi fuerat actum possessorio retinēdæ: propterea illa verba impositionis silētij, & sic molestiæ, possessoriū tantùm respiciūt: quia sentētia refertur ad

Did quod est petitum, vt in l. si quis. ff. ad exhiben. & ibi glos. & Bart. & in l. si vt proponis. la 1. C. quo. & quãdo iud. Sed extra illum casum, silentij impositio respicit possessorium & petitorium, vt probatur in ca. dilecto. in fi. de præbend. & in c. ecclesia. de caus. poss. & proprie. & in cap. 1. in fin. de concess. præbẽd. lib. 6. & secundũ hoc posset defendi dictũ Glossatoris hic, quòd ista verba, Nequeant molestari: si vtrunq; comprehendunt, possessori triennali titulum dare videntur. Ex quo infertur, quòd triennalis possessor, etiam contra ordinarium se defendere posset.

Tamen istis non obstantibus, contraria opinio est verior, videlicet quòd ista regula secũdum interpretationem Rotæ, non dat titulum, sed tantùm exceptionem, & ideo E ordinarius nõ prohibetur contra triennalem de titulo inquirere. Ita tenent Felyn. & communiter Moder. in d. cap. sicut. & in aliis locis superiùs allegatis. Et q; ista opin. sit vera, videlicet, quòd ista regula non det nisi tantùm exceptionem, probo manifesta ratione: quia dicta verba, Nequeant molestari, &c. hìc posita, sunt prohibitiua, ex quibus resultat vnũ dictum vbiq; adprobatum, quòd quando lex aliquid vetat ad commodum illius, cui fieri aliquid vetatur, tunc ex illa lege non competit illi in fauorem, cuius prohibitio facta fuit, nisi sola exceptio. Ista est doctri. Bart. communiter adprobata in l. 1. in 2. colum. versic. quandoq; lex vetat, &c. nume. 5. ff. de condict. ex leg. & in l. 1. ff. ad Macedo. & in l. 1. ff. ad Velleia. Sed in casu nostro, prohibitio F molestiæ, per istam regulam in fauorem triennalis possessoris inducta fuit: ergo illi tantùm competet exceptio, & non actio, & sic non acquiritur illi per istam regulam titulus: quia si titulus acquireretur, agere posset. cuius contrarium ex superiùs dictis probatur.

Concludo igitur, regulam istam tantùm exceptionem producere, quæ non impedit ordinariũ inquirentẽ. Item, quòd illa prohibitio solùm operatur, quando triennalis possessor super titulo molestatur, non autem super possessione, per ea, quæ superiùs diximus, in quæst. 11. Ex quibus infertur, quòd ista verba, Nequeant molestari, hìc posita, attenta subiecta materia istius regulę, non concernẽt possessorium, prout in dicto c. dilecto. cum aliis superiùs allegatis, sed petitorium tantùm. quod not.

QVAE

QVAESTIO QVINQVAGESIMANONA. A

QVAERO, an possessio capta per amicum sine mandato, cum titulo colorato, possit inde ad duos annos per dominum ratificari: itaq; post ratificationem, dominus possidēs vlterius per annū, efficiatur triennalis, in præiudicium medij impetrantis à papa?

SOLVTIO. Hodie 14. Decemb. M. D. XXXVII. in vna Regien. canonicatus & præbendæ, corā R. D. Raynaldo, fuit per maiorem partem Dominorum conclusum, quòd non: quia ratificato tali casu non potest fieri in præiudiciū tertij, nisi ratificantis, vt tradunt Docto. post gloss. in cap. ratihabitionem. & cap. ratum. de reg. iur. lib. 6. & Ias. in l. filio, quem pater. colum. 1. de libe. & posth. cum sexcentis concord. congestis per Decium in l. semper qui non pro- B hibet. colum. ff. ff. de regul. iur. Et ideo possessio incipiet à die ratificationis: & sic ex nunc, non autem ex tunc, præsertim, quia tempore quo amicus accepit possessionem, dominus non habebat animum possidendi, & possessio capi non potest sine animo & corpore. Et per hoc potest decidi alia quæstio. quæ pendet modò, de mense Maio, M. D. XXXVIII. in vna Salamantina capellaniæ, coram R. D. Ioanne Mohedano. in qua quidam Petrus Sarmiento commisit causam contra Ferdinādum Alphonsi, possessorem, & quidam assertus procurator dicti Petri obtinuit decretum citationis, quæ executa fuit contra d. Ferdinandum. Post cuius executionem d. Ferdinandus triennio possedit, deinde post triennium d. Petrus Sarmiento ratum habēs C quicquid factum fuit per assertum procuratorē suum, prosequitur causam contra dictum Ferdinandum possessorē, qui excipit de ista regula, & fuit dubitatum quid iuris? Tādem domini resoluerūt locum esse regulæ, per supradicta, & per illa fundamenta, quæ scripsi super regula de annali, quæst. 49. vbi fuit decisus idem casus in vna Tuden. coram R. D. Ioan. Clerici, vt ibi dixi.

QVAESTIO SEXAGESIMA.

QVAERO, an possessor triennalis, cum titulo tantùm colorato, possit agere post triennium, cōtra habentem verum titulum, ad recuperationem aliquorū fructuum perceptorum?

SOLVTIO. Dicendum videtur, quòd non: quia licet tri-

D ennalis poſſeſſor, cum titulo colorato fructus legitimè re
tinere poſsit,& agentem exceptione iſtius regulæ repel-
lere:non tamen agere poterit:quia iſta regula non defen-
dit niſi poſſeſſorem,& ad hoc concedit tantùm exceptio-
nem,ſed in petitorio nihil tribuit,vt ſuperiùs,q.58.proba-
ui,per doctr.Bart.in l.1. nume.5. ff. de condic. ex lege.Ita-
que ſi triennalis poſſeſſor, ſub prætextu ſuæ poſſeſsionis
triennalis contra habentem verum titulum agere vellet,&
ille ſe ex titulo vero defenderet, certè ſuccumberet: quia
oportet eum de titulo meliori docere, quē ſola poſſeſsio
triennalis producere non poteſt:quia & Fely.& alij,tam in
c.illud.de preſump. quàm in c. ſicut.col.16. de re iud. & in
cap.licet.de ſimo.dicunt regulam iſtam neminem in peti-
E torio iuuare,ſed tantùm exceptionem producere.

Poſſet tamen vnus caſus conſiderari, in quo licet trien-
nalis poſſeſſor eſſet, actor poſſet priuilegio iſtius regulæ
vti,per viam replicationis, vt quando contra vſurpatorē,
& ſine aliquo titulo intruſum, & vſurpatorem alicuius par
tis fructuum ageret.Nam propterea,quòd triennalis poſ-
ſeſſor omnes fructus non poſsideat,non deſinit eſſe paci-
ficus:quia ſufficit eum maiorem partem poſſediſſe, iuxta
not.in cap.commiſſa.de electio.libr.6.& in cap. de multa.
per Abb.& alios de præbend. vt latiſsimè dixi ſuperiùs in
alia.q.Si igitur triennalis poſſeſſor, contra illum intruſum
ſine titulo ad illos fructus ageret, & intruſus de non legiti
mo & ſufficienti titulo triennalis poſſeſſoris exciperet (nā
F coloratus titulus non eſt ſufficiens, neque ad agendum ſa
tis firmus) poſſet hoc caſu, vt opinor, triennalis replica-
re titulum illum coloratum, cum triennali poſſeſsione
coniunctum, ad recuperandum fructus ab illo vſurpatore
nullum titulum habenti, ſufficere: quod non ſufficeret, ſi
triennalis cum intruſo habenti bonum titulum concur-
reret: quia tunc oporteret de veritate tituli, ad effe-
ctum canonizationis diſcutere, & ſtante bono titulo
alterius, coloratus titulus triennalis poſſeſſoris cano-
nizari non poſſet. Imò ſi alius titulus non eſſet, ille ti-
tulus coloratus nunquam canonizari debet, licet in iſto
caſu ſufficiat,quo ad iudicationem fructuum ipſi triennali
faciendam.

QVAE

QVAESTIO SEXAGESIMAPRIMA. A

QVAERO, quomodo intelligãtur vltima verba istius regulæ, videlicet, Antiquas lites penit⁹ extinguẽtes? SOLVTIO. Ista quæstio est multùm necessaria ad istam regulam, & pendet modò in Rota coram me, in causa Conchen. præstimoniorum inter Ioan. de Morillas ex vna, & Garsiam de Villareal. Sed intellectus verborũ eius est valde difficilis. Nam d. Iacob. Simonetta, auditor omnium antiquior, & fortè etiam curiosior, dixit se pluries audiuisse à maioribus suis, qui hoc idem à prædecessoribus suis etiam habuerant, ista verba nunquam intellecta fuisse: quinimo sæpius interrogasse Reuerendiss. d. Laurentiũ Cardinalem Sanctorum Quatuor, virum certè longo vsu & doctrina singulariss imum, qui sæpe huiusmodi regularum editionibus interfuit: & respõdisse, se ignorare quid illa verba præ se ferrent, sed ea prout à maiorib. quasi per manus recepit: ita prout iacent describi permisit. Et Glossator hic etiam dicit se super intellectu istorum verborum interrogasse doctos & practicos curiales, & præsertim Nicolaum de Castello tunc aduocatum, & Antonium de Eugubio practicum, & antiquum causarum procuratorẽ, qui sibi dixerunt, illa verba non intelligere, nec putabant vnquàm intellecta ab eiusdem compositoribus fuisse. Itaque dici potest, hoc dubium esse veluti illud Gordij vinculum tota Asia celebratissimum, tot etiam seculis inextricabile. Quod qui soluisset (vt erat apud incolas frequens opinio ex oraculi voce) tota Asia potiri debebat, vt autor est Arrianus, & Qu. Curtius, rerum gestarum Alexan. libro tertio. Verùm quia nihil in rerum natura est ita difficile, quod nõ labor assiduus & industria conficiat, decreui pro tenui facultate mea, in hoc tam ancipiti & difficili passu neruos intendere: non, quòd me sperem aliquid assequi, quòd non prius & melius maiores nostri cogitauerint: sed quod satis est, mihi consuluisse arbitrabor, si rem ipsam explicem clarius, differam copiosius, quàm per alium hactenus factum fuerit. Nam, vt opinor, ista verba, Antiquas lites, &c. septem, vel octo intellectus, seu interpretationes recipere possunt, quorum aliquos Glossator hìc confusè & inuolutè enarrat. Ex quibus omnibus duos tãtùm Rota adprobauit. Et ideo vt omnes suo ordine discutiãtur, rẽ aggredior. B C

D Antiquas lites ſuper illis motas penitus extinguentes, &c.
Primus igitur intellectus iſtorum verborũ fuit, quòd iſta verba de litibus motis cõtra poſſeſſorem, ante poſſeſsionem triennalem intelligãtur. Nam ſi poſt illam litem poſſeſſor, abſque aliqua moleſtia triennio pacificè poſſedit, illa triennalis poſſeſsio ſequens, lites illas anteriores extinguit. Sed aduertendum, quòd iſte intellectus non videtur verus, non ſolùm quia contra illum intellectum Rota bis iudicauit, vt refert hîc Gloſſator, ſed quia aliis motiuis & rationibus ſubſiſtere non poteſt.

In primis quia ſtante iſto intellectu, ſequeretur hoc in-
E conueniens, quòd regula iſta ius quæſitũ lit. pẽd. tolleret. quod tamen ipſe idem ſummus põtifex, iſtius regulæ conditor, hoc ſuperiùs per aliam ſuã regulã prohibuerat. Debent ergo verba generalia iſtius regulæ taliter interpretari, vt quoad fieri poſsit, iuri communi cõueniant, vt in cap. cauſam. de reſcript. Et in dubio, talis debet præſumi papæ illius conditoris mens & intentio, qualis eſt iuris, vt videlicet, nemini præiudicium, nec iniuriam faciat, vt tradunt Bal. Alexan. & Iaſ. in l. ex facto. ff. de vulg. & pup. poſt Inno. in cap. quoniam, vt lite non conteſt. Non enim inde iniuriæ oriri debent, vnde iura naſcuntur, vt dicitur in cap. qua
F liter. de accuſatio. & in l. meminerint. C. vnde vi. Quòd autẽ ex tali intellectu, ſiue interpretatione regulæ ius quæſitum tollatur, exemplo probatur. Nam ponamus me impetraſſe beneficium ex iuſto titulo, ex quo mihi ius verum, reale, & indubitabile competit, vigore cuius Titium poſſeſſorem adhuc non triennalem in iudicium traxi. Certè attẽto prædicto intellectu, ab iſto bono & vero iure meo excludor, ſi per triennium prædictam litem non proſecutus fuero, & Titium poſt litem per me motam triennio poſsidere permiſero. Quod quantùm in beneficialib. prohibeatur, nemo non intelligit, cùm ſatis notum ſit, in beneficialibus quem à ſuo bono iure, ſolo temporis curſu excludi non debere. cap. 1. & 2. de reg. iur. lib. 6. & cap. ex frequentibus. de inſtit. tradit Bar. in l. ſolent. §. fin. col. fin. ff. de offic. proconſ. quod Rota tenuit in duabus cauſis: vt refero in regula de non tollen. iu. quæſit. q. 5. numero 13.

Præterea, ex prędicto intellectu ſequitur aliud abſurdũ, quòd impetranti, fortè legitimè impedito infra triennium

litem

litem prosequi, tollitur ius quæsitum sine causa, contra dictam regulam, & l 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loc. pub. & cap. satis peruersum. 56. distin. Item sequitur etiam aliud inconueniens, quòd is, qui nullum ius habet, triennali possessione bonum ius habenté excludet. Itaque hoc casu melioris conditionis erit iniquus possessor, quàm bonum ius habens: contra text. in cap. eum, qui. de præbend. lib. 6. qui quãtò diuturnior eius possessio probatur, tantò grauius puniri deberet, per rationem text. in cap. fi. de præscript. Cui eriam in tellectui refragatur decisio Rotæ iam diuturno patrum vsu & cõsensu comprobata, in titu. vt lite pend. in no. decis. 10. quæ disponit litem semel incœptã, nunquã in Rota, nisi per sentétiam finiri. Ex qua sequitur, quòd lite pendente possidés, pacificus possessor dici non potest, & per consequẽs vti priuilegio istius regulæ nõ poterit. Reiecto igitur isto intellectu, alius perquirendus est. A B

Secundus igitur intellectus regulæ est, quòd illa verba, Antiquas lites, &c. intelligantur de litibus motis cõtra triennalem possessorem post triennium, antequam regula ederetur, quę posteà edita regula, cassantur. Iste intellect' fundatur ex serie verborũ regulæ, inquantum superiùs dixit, Super beneficiis taliter possessis, &c. & paulò pòst dicit, Impetratiões de beneficiis sic possessis, &c. deinde subdit vltimo loco, Lites super illis motas penitus extinguentes. Ex quo ergo superiùs regula semper loquuta est de beneficiis triennio possessis, & posteà dicit, Lites super illis: debet intelligi super illis sic triennio possessis, vt ista relatio, cùm eadem qualitate fieri censeatur, iuxta doctr. Bart. in l. Iulia. in princip. ff. de hære. instit. & Bal. in l. fi C. de impub. & aliis substi. reg. enim intendit pacificos possessores triénales tã per exceptionẽ respectu futuri tẽporis, quàm per extinctionẽ litis, respectu præteriti, tueri ac defẽdere. C

Iste intellectus fuit antiquorum aduocatorum, cui magis adhærere videbãtur verba regulæ Calixti, quàm istius regulæ, vt dixi in præfatione istius regulæ. Et istum intellectum, vltra Glossatorem hìc, reperio plures Doctores, diuersis temporibus, in variis causis tenuisse. Nam Anto. de Capharellis, & Ludouicus de Interãne, egregij aduocati, in causa Salzburgen. præbendæ, istum intellectũ sunt sequuti. Et idem Antonius eundẽ intellectũ tenuit in causa

D Maclouien. eccleſiæ de Sancto Iuuato, quem in alia cauſa Ioachinus de Narnia eſt imitatus.

Sed iſte intellectus reprehenditur ex parte Garſiæ, in dicta cauſa Conchen. nunc pendente coram me, quòd non ſit verus, ex eo, quia ſi regula intelligatur de litib. poſt triennalem pacificam poſſeſsionẽ motis, fruſtrà ponerentur illa verba, Antiquas lites, &c. quæ præſupponunt lites ante triennalem eſſe motas, non poſt triennalem. Nam ſi papa de illis intellexiſſet, dixiſſet lites poſt triẽnalem poſſeſsionem motas, & non dixiſſet, Antiquas lites penitus extinguentes. Verùm quia illud videbatur ſuperfluum, omiſit, quia poſt triennalem poſſeſsionẽ, non oportet extinguere lites, cùm hoc ipſum ſit priuilegium ipſius triẽnalis poſ
E ſeſsionis, lites extinguere, & ſilentium perpetuum imponere, vt patet ex illis verbis, Nequeant moleſtari. quod idem ſignificant, vt dixi ſuperiùs in quæſtione 58. Nam ſi poſt triennium completum regula permitteret moleſtari, non bene quadraret prohibitio, quæ locum habet ipſo eodem momento, quo finitur triennium. Moleſtia igitur & lis debet præſupponi ante triennium, quæ poſt triennium prohibetur, etiam in futurum, & lis præterita extinguitur. Et tunc bene quadrant verba regulæ, Antiquas lites penitus extinguentes. Et ideo ad alium intellectum veniamus.

Tertius intellectus iſtorum verborum colligitur ex regula Hadriani, licet extincta per eius obitum, vt videlicet iſta verba intelligantur de litibus motis, per prædeceſſo-
F res contra alios poſſeſſores, vel per alios contra ipſos: Secus, ſi ipſi triennales poſſeſſores litem mouiſſent ſuper beneficio contra alios, & ſic feciſſent ſibi beneficium litigioſum. Nam licet poſteà poſſederint dictum beneficium per triennium, regula ipſis, qui litem mouerant, non ſuffragatur. Iſte intellectus ſumitur ex verbis dictæ regulæ Hadriani. Poteſt tamẽ ſumi argum. ex lege reuocata, vel correcta ad intellectum alterius legis, iuxta doctrinam Bar. in l. i. ff. de coniungen. cum emancip. lib. & in l. ſi. ff. de falſ. Nã non eſt nouum, q; leges poſteriores per antiquas etiã reuocatas declarentur, vulg. l. nõ eſt nouũ. & l. nã & poſteriores. cùm ex actu nullo voluntas & mẽs diſponẽtis colligatur, & declaretur: vulg. l. ſi. ff. de reb. cod. Pro iſto intellectu videtur dictũ Nicolai Milis antiqui auditoris in verbo, lite

penden

pendente, quo ad litigantē, &c. vbi tenet, ꝙ lis inter alios A
non facit beneficium litigiosum quo ad tertum, qui non
est in lite, vt ibi optimè probat, & dixi superiùs in alia q.

Sed iste intellectus non videtur posse subsistere, ex eo,
quia ista regula generaliter lites motas extinguit: debet er
go de omnibus litibus generaliter intelligi, tam de litibus
motis per ipsos prędecessores cōtra alios, quàm de motis
per ipsos triēnales possessores: absurdū enim est distingue
re, vbi lex non distinguit. ca. solitæ. de maior. & obed. cum
vulg. Et licet maior ratio sit in possessore triēnali mouēte
litem, quàm in alio, per ea, quæ Rom. tradit. in cōsi. 330. in
1. col. illa tamē differētia est per plus & minus, ꝙ non facit
rem ipsam in substātia differre, vt in l. fi. ff. de fundo instru.
not. Bar. in l. 1. ff. de act. & obli. lex enim generalis compre B
hendit vtrunque casum, licet maior ratio militet in vno ca
su, quàm in alio, vt est text. iuncta glo. in l. vnica. in verbo,
sponsam. C. de rap. virg. facit cle. 1. cū gl. de rescrip. Et solet
ad hoc allegari notabilis tex. in l. 1. §. quod autē. ff. de alea. & per hoc videtur respōsum ad motiua superiùs facta.

Non obstat regula Hadriani ponderata superiùs: quia si
illa rectè ponderetur, potiùs probat oppositum: quia illa
verba, Vel per eos motas, posita in dicta regula, inferunt
manifestè, quòd siue lites fuerint motæ per prędecessores
contra possessores triennales, siue per eosdem possesso-
res contra alios, quòd huiusmodi lites extinguūtur, & sic
verba dictæ regulæ faciunt in contrarium.

Non obstat regula de annali, non suffragari possessori, C
qui cōsenserit priuationi: quia respōderetur causam non
esse similem, ex eo, quia ibi visus est renuntiare omni ex-
ceptioni, per quā eo non soluente, posset impediri priua-
tio, ex quo illi consensit: & volenti & scienti non fit iniu-
ria, vt in c. scienti. de reg. iur. lib. 6. Et ideo illa non faciunt
ad propositum casus nostri, & ita in terminis istum intelle
ctum reprobarunt quidam Moder. Sabinen. in quadam
apostilla ad istam regulam, vbi respondent ad decisionem
75 in no. procedere in odium attentatorum, aliàs secus.

Quartus intellectus ad ista verba datur, vt extinctę lites
antiquę intelligantur hîc quę motę fuerunt per decem an
nos ante triennium: secus de litibus minori tēpore intro-
ductis: quia illæ antiquæ lites dici non possent. Quod fa-

D ctum videtur propter negligentiam deferentis litem ante decem annos, vt sit litium finis. Quod ex dictis d. Guliel. dicentis hoc aliâs in Rota in causa Giennen. tentum fuisse, comprobari posset, videlicet, litem cẽseri spatio decem annorum desertam: arg. gl. in cle. 1. in verbo, prosequatur. vt lit. pend. & in l. peregrè. ff. de acq. pos. Et tenendo istum intellectum, verbum Antiquas, hîc positum, exponeretur pro litibus longi temporis, iuxta tex. & quę ibi notat Domin. post Arch. & Ioan. And. in c. 2. de sepult. lib. 6. Et Præpos. in cap. 1. in princ. in notabilibus. qui feud. dar. poss.

Sed iste intellectus eodem morbo laborat, ex eo, quia contra illum obstat decis. 411. in no. quę vult litem in curia non finiri nisi per sententiam, & exponere verbum Anti-
E quas, id est, longas, est etiam quædam extorta interpretatio. Nam iura allegata pro ista expositione, non faciunt ad rem, quæ loquuntur in casibus suis, vbi subiecta materia hoc suadebat: sed hîc subiecta materia non est talis, vt cogat nos ita exponere. igitur, &c.

Quintus intellectus, qui videtur diuersus à tertio intellectu superiùs dato, fuit cuiusdam Iacobi de Rizonibus abbreuiatoris, vt refert Glossator hîc, videlicet, q; ista regula intelligatur de litibus motis cum antecessore: secus cum isto possessore, qui possedit per triẽnium, cui nunquã fuit mota lis. Et ideo res inter alios acta, non debet isti successori & possessori nocere, qui videtur habere bonã fidem.

Sed iste intellectus etiam non valet, ex eo, quia si bene-
F ficium est litigiosum, transit cum vitio suo, sicut lepra sequitur leprosum, vt in l. 2. C. de litig. & not. Milis in verbo, litigiosum. & etiam illi obstat decisio. 10. vt lit. pendent. in nota. & aliis rationibus illum reprehendit Glossator hic, qui videri potest.

Sextus intellectus est, vt regula intelligatur de litibus antiquis motis extra curiam, quas hic papa extinguit: secus de litibus motis in curia, in quibus potest procedere prædicta decis. 411. in no.

Etiam intellectus iste est diuinatiuus: quia regula & decisio indistinctè & generaliter loquuntur, & ita per curiales intelliguntur: & quia eadem est ratio in litibus extra curiam, sicut in curia, cùm vtroque modo beneficium efficiatur litigiosum.

Septi

Septimus intellectus datur, quòd ista regula intelliga A
tur tantum de litibus futuris post triennalē possessionem
pacificam, & tunc verbū Antiquas, refertur ad futurum, vt
tenuit Glossator hîc. Itaque erit sensus, quòd per triennalē
possessionem papa vult omnes futuras lites extinguere, &
finem eis imponere, vt amplius non possint per illas mo-
lestari triēnales. Nam verbū Antiquas, ponitur pro poste-
rioribus, vt in l. cùm scimus. in fi. C. de agric. & cens. lib. 11.
Vel melius dicas, quòd verbum Antiquas, non refertur ad
lites iudiciales, quæ fuerunt: sed ad altercationes, & dispu-
tationes prudentū. Nam sæpe fuit disputatū, nunquid per
decēnalem possessionē prescriptum esset titulo beneficij,
vel argueretur titulus. de quo in cap. illud. de præsumpt. &
Lap. allega. 89. nunc per istam reg. lites illæ, id est, contro- B
uersiæ, & antiquæ contentiones Doct. penitus extinguan
tur: & sic verb. Lites, hîc capitur pro controuersia extraiu-
diciali, vt in c. forus. de verb. sign. de qua Virg. 12. Æneid.

Limes erat positus, litem vt discerneret agri.

Et alibi:

Quis vestrum tantas poterit componere lites?

Habemus igitur ex prædictis septē intellectus, qui pro-
pter verborum obscuritatem non carēt diuinatione, adeò
q̄ potest illud dici, quod sæpe à multis curialibus iactatum
est, verba omnino obscura esse reiicienda, & illis non ob-
stantib. sequendam iuris dispositionem, quæ vult litē non
extingui, nisi morte vel sententia, vt not. Ioan. Andr. in d.
clem. 1. & cauetur prædicta decis. decima. vt lit. pen. in no. C
Hinc vulgò dicitur, q̄ quando lex est ambigua, & habet
plures intellectus, non est alleganda in decisionibus cau-
tarum: vt dicit Bar. in l. in ambiguo. ff. de reb. dub. cum mul
tis concord. vt latissimè scripsi in c. 1. in gl. de consti. lib. 6.
Et ideo ni mirum si domini auditores sæpe neglectis istis
verbis tanquam obscuris tulerunt sententias, sequuti po-
tius dictam decis. 411. quàm interpretationem obscuram
istorum verborū. Quod potuerūt facere, per ea, quæ dicit
Bal. in c. fi. de constit. & in l. 2. in 2. col. C. quando prouoc.
non est necess. Quinimò fortiùs voluit Ioan. de Anania in
c. Petrus. in 1. col. de homic. q̄ quādo lex præcepti data à
Deo habet plures intellectus, faciēs contra eam, non pec
cat mortaliter. quod tenuit Abb. post Io. Andr. inc. capel-

D lanus.de feriis.Iaſ.in l.poſthumo.col.7.C.de bon.poſſeſſ. contra tab.& in l.captatorias.col.penul.C. de teſtam.milit.& alibi ſepe.Nam vt inquit Boëtius,quem refert Bal.in l.precibus.col.7.C.de impub.& aliis ſubſt.quod multipliciter intelligitur,eius veritas ignoratur : ſed ne regularum conditores,qui plures fuerunt,& viri vndeeunque doctiſſimi,de imperitia vel negligẽtia arguantur, cùm tam ſæpe dicta verba innouarunt, nec vnquam ea à regulis deleuerunt,erit neceſſarium, aliquem ex prædictis intellectibus ſequi.Nam quando in vna lege plures dantur intellectus, licet omnes ſint diuinatiui:tamen ſi ex alio cõgruo modo intelligi non poteſt,intellectus ille tenẽdus eſt,qui minùs diuinat, vt dicit Bart.in l.ita ſtipulatus.la grande.col.n.de
E verbor.oblig. Vel ille intellectus , cui minùs iura aduerſantur,vt dicit Alexan.in l.rei iudicatæ.in prin. colum.fin. ff.ſoluto matr.Iaſon in l.huiuſmodi.§.ſi cui.ff.de leg.1.Vel ille intellectus, qui magis placet:quia hoc non eſt peccatum contra Spiritum ſanctum,vt dicit Inno.in c.per tuas. de ſim.& dixi in c.1.in 1.notab.in fin.de reſcrip.lib.6.Quæ cùm ita ſint, viſum fuit Rotæ die 20.Nouẽbris M.D.XXX
1111. propoſita per me iterum, atque iterum dicta cauſa Conchen.tertium & quartum intellectus,ex ſuperiùs relatis adprobare, propter quos iudicarunt Garſiam poſſe ſe beneficio iſtius regulæ tueri. Verùm quia ipſe idem Garſias ante triennalem poſſeſſionem commiſerat cauſam,
F regula iſta ſibi non profuit,ex quo ſibiipſi beneficium litigioſum effecit,& ideo poſſeſsio triennalis ſequens,pacifica dici non potuit.Imò illa ſola cõmiſsio cauſę,ſibi in pluribus aliis caſibus eſt damnoſa,quos enumerat Fely.in c. ſuper literis.col.10.verſi. limitatur primò.de reſcrip.& dixi in reg.de ſubrogandis.& in trac.ſign.Viam igitur quam elegit,illa ſibi proderit,iuxta l.ſi mulier.ad Velleia. Quia ſi ex lite per eum mota, ſibi moleſtiam iuris intulit,& per conſequens,exceptione iſtius regulæ ſe priuauit,de ſeipſo conqueri debet,& damnum,quod ſua culpa ſentit,ſibi debet imputari,vt dicit text.in vulg. cap. damnum. de regul. iur.li.6.Et ita in terminis iſtius q.videlicet,ꝙ committens cauſam,dicatur quo ad ſe introducere litẽ, quæ eum non pacificum poſſeſſorem reddit, Rota tenuit de anno M.D.
XIX. de menſe Martio,in cauſa Parmen.archipresbyteratus,

ns,pendente corã D. Hugone de Spina,de qua meminit A
D.Gulielmus hic in collectaneis decisionũ,per plura mo-
tua,quæ ibi videri possunt. Et ita etiam tẽpore meo dixit
Rota in causa Gienen.canonicatus, pendẽte corã D.Iaco
bo Simonetta,inter Rodericum Lupi,qui cõmiserat cau-
sam & allegauerat triennalem, & quendam capellanũ fa-
miliarem, cardinalis Gienen. Et idem tenuit Rota in vna
Valentina parrochialis de pego , de mense Martio. M. D.
XXVII. corã R.D.Io.Mohedano, vt dixi superiùs,q.56.

Antiquæ igitur lites extinguũtur per istã regulam, quæ
inter alios ante triennalem possessionẽ motæ fuerunt. Et
ita etiam hodie 12.Iunij. M. D. XXXVIII. istam regulã in-
tellexit Rota,in alia causa Cegobien. parochialis de Para
dinas,coram R. P. D. Marcello, episcopo Marsicano. Se- B
cus,vt dixi,si ipse possessor prius contra alios causam com
mouisset,vt est dictum,& ad decisionem Rotæ,vt lit. pend.
in no. quæ voluit litem non finiri , nisi post sententiam:
quia ad illam respondetur tribus vel quatuor modis.

Primò,quòd decisio procedat,nisi de ista regula excipia
tur, sicut dicimus de decreto facto in fauorem alicuius.
Nam ita demum ligat,si ille vti voluerit, vt dicit gl.in ca.1.
de concess præb.lib.6.cum concor.vt scribit Decius in l.pa
cta quæ contra.C.de pact.num.11.& Philip.Perus.in capit.
dispendia.in princi.de rescript.lib.6.& in capi.vt nostrum.
in 3.colum.de appellatio.Ias.in l.transactione.in fin.C.de
transact. Et idem in emphyteuta, qui non ob solutionem
canonis, est priuatus ipso iure. Nam intelligitur domino C
volente,vt tradit Ias.post alios in l.2.C. de iure emphyte.
Et hoc idem habetur in l.filio præterito.ff. de iniust. rupt.
& in l.eleganter.& ibi glo.in versi.nullam.ff.de dolo.Pos-
sessore igitur triennali tacente,& non opponente,lis non
finitur per possessionem triennalem: adeò,quòd si trien-
nalis possessor moriatur , beneficium adhuc durabit liti-
giosum,etiam per mille annos, donec finiatur lis senten-
tia: & ita procedere potest dicta decisio.

Secundò respondetur , q̃ illa decisio procedat attenta
dispositione iuris canonici, de qua in c. fin.de iud.de quo
iure instantia perpetuò durat,nisi per sententiam termine
tur.Sed attenta dispositione istius regulæ Cancellariæ,lis
triennio extinguitur,sicut est de iure ciuili cautũ,in l.pro-

D perandum.C.de iud.Nec est mirum, q̃ ius canonicum, & regulæ sint contrariæ: quia idem videmus in aliis regulis, de annali,de infir.resignant.& in pluribus, quæ cõtrariantur iuri communi, prout etiam ius ciuile in eodem casu reperitur limitatum, & restrictum à iure prætorio: vt l. in honorariis.ff. de act. & oblig.& alibi sæpe.

Vel tertiò dici potest,quòd illa decisio non est vera:quia contra eam sæpius fuit iudicatum, vt adparet in vna causa Giennen.coram domin.Iaco. Simonetta, in qua in Rota, per maiorem partem Dominorum conclusum fuit,per lapsum decem annorum,litem haberi pro derelicta, vt meminit domin.Guliel.Cassiodorus,in collect.decis. titu. vt lit.pend.Et idem in possessione fuit tentum coram D.Ca-
E millo de Ballionibus,in vna causa Gebennen.pro cardinale Anconitano,3.Iulij M. D. X X X I.per doctr.Abb.in c.contigit.de dol.& cont.vt dixi in reg.de non toll.iure quæsi.q. 5.in fin.Imò ipsum beneficium dicitur per tantum tempus 10.annorum haberi pro derelicto, vt ibi dicit Abb. quem in hoc non sequuti fuerunt Domini, sed respectu possessionis,vt dixi,per ea,quæ idem Abb. dicit in c. cùm venissent.de restit.spol.& in c.capitulum.de rescrip.Sed q̃ titulus beneficij præfato tempore perdatur,tenet etiam Old. consi.1.colum.2.& Petr.de Anchar.consi.405. & hoc vt finis litibus imponatur. Et hoc quod dictum est de possessione Domini traxerunt ad litem, quæ decennio videtur haberi pro derelicta, vt dixi.

F Ex præmissis igitur patet, decisionem illam non procedere, quam etiam impugnauit Nicolaus Milis Rotæ auditor,in verbo, lit. pend.& verbo,lis finitur. & Glossator in regula de subrogandis.

Vel quartò ad illam decisionẽ respondet Glossator hic, q̃ procedat de lite in curia,secus extra.Sed ista solutio nihil facit, nisi restringatur ad beneficia vacantia in curia litigiosa.Quod nescio si ipse ita intellexerit.Ex quibus omnibus resultat ista conclusio,regulam istam non posse intelligi de lite mota per triennalem possessionem, sed ante, vt est dictum. Et ita ego in d.causa Conchen. pronuntiaui:quæ sententia postea cõfirmata fuit,per tres conformes. Nec fuit in Rota causa, quæ maiores tumultus excitaret,quàm ista, quæ vltra istas tres sententias Rotæ,ventilata

ilata posteà fuit per tres alias sententias coram Guberna A
ore,& posteà coram auditore Cameræ, & deinde coram
Card.Simonetta cõmissario, postremò cum vltimo silẽtio
diffinita in signatura Papę:propter quã causam partes hãc
causamvsque adinsaniam prosequuntur iudicio curialium.

QVAESTIO SEXAGESIMASECVNDA.

QVAERO, an regula ista tueatur non promotum infra annum,iuxta c. licet canon. & cap. commissa.de elect.libro sexto.

SOLVTIO. De hoc dixi superiùs in 10.quæst.tractans materiam execrabilis.

QVAESTIO SEXAGESIMATERTIA.

QVAERO, an si possessor citatus vigore commissionis,in qua adposita fuit illa vulgatis clausula, videli- B
cet,dummodò ante terminum ad articulandum literas expedierit,& quòd interim beneficium non censeatur litigiosum,&c. si post citationem prædictam triennio possedit,dicatur pacificus ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quòd non sit pacificus,ex eo,quia illa clauſ. fuit adposita ad effectũ, vt actoris malitia cõprimeretur, qui procurabat sæpe possessores fortè senes vigore dictarũ cõmissionũ literis non expeditis, & sic cum modica impensa citare, ad effectum, vt per eorum obitum possent subrogari, & sic ordinarios patronos & expectantes excludere.Cùm igitur adposita sit d.clausula ad effectum tollendæ subrogationis,non debet aliũ effectũ operari.arg.l. quod fauore. C. de legibus. C

Præterea,quia talis possessor ex tali commissione & citatione vexari & molestari dicitur,vt not. Imol. in cle.1. in fi.de rescrip. quia vexatio incipit à citatione, vt not.Fely. in c.ex tenore.de rescrip.facit quod not.Bart.in l. ampliùs non peti.ff.rem rat.hab.& Bal.in l.1.C. de nundi. & dixi in regula de annali.in quæst.de citatione nulla. Et ita retulit iudicasse Rotã Alex. de Cesena quondã famosus procurator,vt refert Æneas Sabinen.in quibusdam apostillis regulæ 19.de commissionibus literis non expeditis. vbi etiam refert D.Berengarium Saganta dixisse illi Rotam ità iudicasse in quadã causa Tranen. Et dicit esse notandum hoc, quia stant ista simul, quòd beneficium non sit litigiosum, & q; nõ sit pacificũ, prout ego notaui in alio casu superiùs

Din alia quæst. de illo, qui possedit triennio post sentẽtiam, quæ transiuit in rem iudicatam, & post executoriales: quia licet ibi non sit lis, quia finitur per sententiam: tamen ille non est pacificus, vt frui possit beneficio istius regulæ, vt ibi probaui per quandam decis. in no.

Tamen prædictis obstãt, quæ concluſa fuerunt in præcedenti q. examinando clausulam lites penitus extinguentes; hic positam, & quæ dixi in reg. de annali. q. 45. dum ibi tracto, an per citationem nullam interrumpatur pacifica possessio requisita in illa regula, quibus etiam accedunt ea, quæ dixi in regula de subrogandis. q. 2.

REGVLA DE VALORE BENEFICIORVM IN IMPETRATIONIBVS EXPRIMENDO.

ITEM voluit, quòd in gratiis quas personis quibuscunque de beneficiis vacantibus, seu certo modo vacaturis, fieri contigerit, illorum, & aliorum quorumcunque beneficiorum, quæ dictæ personæ tunc obtinuerint, seu de quibus eis fuerit prouisum, vel concessum, aut mandatum prouideri verus valor annuus per marchas argenti, aut sterlinguorum, vel librarum Turonensium paruorum, seu florenos, aut ducatos, seu vnciarum auri, seu alterius monetæ valor, secundùm communem æstimationem exprimatur. Nisi motu proprio, gratiæ huiusmodi fiant, vel personæ prædictæ beneficia, quæ tunc obtinuerunt, aut in quibus, & ad quæ ius eis competit, iuxta ipsarum oblationes, vel aliàs dimittere teneantur. Alioquin præfatæ gratiæ sint nullæ. Et idem seruetur in expectatiuis de beneficiis obtentis, & in quibus, seu ad quæ impetranti ius competit, & illorum valore.

PRAEFATIO.

AVTOR primus istius regulæ, fuit Vrbanus IIII. vt refert Clemens VI. in quadam extrauaganti, de qua inferiùs facio mentionem. Sed in volumine regularum, non Vrbanus IIII. sed Vrbanus VI. reperitur huius regulæ inuentor. Nam super valore exprimẽdo in gratiis, quatuor regulas edidit. Primam, circa gratias & beneficia obtenta, quam publicauit vndecimo Calendas Martij, sui

Pontifi-

Pontificatus anno primo. de qua facit mentionem Rota A
decis.19.de præb.in no.Secundam, circa impetrantes beneficia vacantia,vel certo modo vacatura, quam publicauit 8. Calendas Maij anno tertio. Et ex istis duabus Ioan. 23.vnam tantùm regulam fecit,ex qua sumpta fuit ista moderna,quam modò habemus. Tertiam deinde regulam publicauit de valore exprimendo in beneficiis vniendis. Et istam etiam sequuti sunt omnes successores vsque in hodiernum diem,nihil immutando. Quartam verò circa beneficia impetrata motu proprio,in quibus voluit etiam mentionem fieri de valore. Et ista fuit vltima eius regula publicata 7.Calendas Iunij,anno quinto, quam sequutus fuit solus Martinus 5.Et de illa facit mentionem Petr. de
Ancha.in consil. 297. efficacibus. in prin. Et de vtraque B
meminit idem Pet.de Ancha.in consil.295. incip. pro clamori.Et licet Fely.in c.ad aures.in 5. & 8. conclusionib.de rescrip.asserat Vrbani reg.tantùm loqui de dignitatibus impetrandis motu proprio, allegando Pet. de Anchar. in d.consilio:tamen Petr. de Anchar. hoc non dicit, neque hoc cauebatur in reg.sed illa indistinctè loquitur de quibuscunque beneficiis. Quam posteà solus Martinus 5. vt dixi,est imitatus.Alij verò omnes tam antiqui,quàm moderni Pontifices reg.illam, quo ad motum proprium, sustulerunt.Et primus fuit,qui hoc sustulit Ioan.23. qui edidit regulam nostræ modernæ similem, de qua facit mentionem idem Petr.de Anchar.in consi.138. incip. de natura & efficacia. Et Ioannem 23. Eugenius & Nicolaus, & C
post ipsos omnes successores Pontifices (excepto Martino)vsque ad nostra tempora sunt imitati,nihil penitus immutando,neque ad regulam addendo. Tamen Clemens vt ante omnes istos circa valorem in literis exprimendum, quandam constitutionem extrauagantem fecit, sequutus Vrbanum 1111.prædecessorem suum : in qua plus voluit habere locum in permutationibus. Quæ quidem extrauagans hodie adhuc allegari posset in iudiciis, attento quòd non reperitur reuocata per successores Pontifices. Et ob eam causam placuit hic eam inserere. Cuius tenor talis est: Dudum feli. recordat. Vrbanus prædecessor noster, inter alias ordinationes per eum prouidè factas,instituit,quòd in quibuscunq; gratiis apposto-

D licis de beneficiis vacanti bus, seu certo modo vacaturis beneficiorum, quæ obtinent, in quibus gratiæ sunt concessæ, seu de quibus eis prouisum vel mandatum fuerit prouideri, veri valores exprimantur: aliôquin gratiæ nullius existant roboris vel momẽti, nisi proprio motu cõcessæ fuerint, vel huiusmodi beneficia quæ obtinent, se asserant dimissuros. Et nuper accepimus à nonnullis in dubium reuocari, an idem prædecessor sub ordinatione prædicta, beneficia quæ ex causa permutationis post editionẽ factæ ordinationis, quæ permutantibus autoritate apostolica hactenus sunt collata, si conferantur, voluerit comprehendi. Ad huiusmodi tollendum dubium, præsentis tenore declaramus, beneficia eiusmodi post eandem ordinationẽ
E per præfatum prædecessorem, seu ipsius autoritate, ac per nos, ex nostro mãdato, ex causa permutationis quibusuis personis quoquo modo collata, seu quæ in posterum conferentur, debuisse & debere comprehendi, &c. Ex ista igitur constitutione extrauag. habemus originem istius regulæ, & extensionem ad alium casum in regula non expressum, quod est notandum. Et est aduertendum, quòd regula ista varias habuit rationes. Nam quidam existimarunt eam editam causa tollendæ auaritiæ, ne scilicet per taciturnitatem valoris, aliquis vltra merita, & plusquam oporteret, de beneficiis ecclesiasticis caperet, & ita per falsam valoris expresionem, debitus dispensationis modus papæ (cui est hæc cura à Deo demandata) tolleretur. c. quia nõ-
F nulli. de cler. non resi. & in hac opin. fuit Abb. & Fely. in c. ad aures. de rescrip. Alij totum hoc ad commodum bursale officialium retulerunt. Quidam verò propter annatas, ne defraudarentur, regulam factam fuisse existimant. Et istorum opinio magis recepta videtur, ex eo, quia regula ista de valore adhæret taxis annatarum. Nam videmus, quòd in beneficiis, in quibus non soluitur annata, non exprimitur valor, vt patet in monasteriis monialium & hospitalibus datis in administrationem, vt inferiùs dicetur. Et hac ratione, quia Cardinales annatam non soluunt, per consequens isti regulæ secũdùm communem opinionem non subiiciuntur, de qua dicam in 1. q. Et licet ista tertia opinio, siue ratio istius regulæ, quæ fundatur in annata, sit magis frequens: prima tamen ratio plurimum iuris fomentum

tum habet. Et potest vtraque ratio militare, vt videlicet re- A
quiratur expressio valoris, ne sic impetrantes raperent stipendia plurimorum, contra dispositionem concilij generalis, de quo in c. quia nonnulli. quod est in fraudem pauperum clericorū altari seruientium, quibus subueniri posset, & propter quos beneficia videntur inuenta, iuxta ca. cùm secundum. de præb. introduci videretur. Et etiam, ne per huiusmodi valoris taciturnitatem annatæ defraudentur, quæ ad subuentionem papæ, & Card. indigentium introductæ fuerunt, sicut & charitatiua subsidia, vt tradunt Ferandus Cordub. Hispanus in tract. annatarum. & Barth. Belenzinus in tracta. de cha. sub. q. 16. Vt igitur fraudes huiusmodi euitentur, composita fuit ista reg. Sed est vlterius præmittendum, quòd ante editionem istius regulæ, duo il B
li taxarum libri, quibus nunc sedes apostolica vtitur, inuenti fuere. Quorum primus mercedes officialium expedientium literas apostolicas, taxat. Secundus valorem beneficiorum consistorialium, ex quib. annatæ solui debent, describit: qui quidem libri ante editionem istius regulæ, seu alter saltem eorum videbatur ferè inutilis, cùm nemo adstringebatur de iure communi valorem exprimere, vt dicit glo. in cle. 1. de præb. editâ verò regula illi libri receperunt spiritum vitæ. Quorum librorum (vt opinor) inuentor Ioā. 22. fuit. de primo nullus dubitat eum fuisse inuentorem, cùm curia resideret Auinione. quod etiam ex genere monetæ Turonensium colligitur, quæ nunquam cognita fuit in curia Roma. nisi post reditum curiæ in vrbem, & tamen C
Ioan. 22. ibi taxas composuit, numerum scriptorum apostolicorum distinguens. Et sub eadem moneta ibidem Benedictus 12. eius successor, taxas sacræ pœnitentiæ ordinauit, vt adparet ex ordinationibus eiusdem Benedicti, vt autor est Polydorus lib. 8. de inuentor. rer. cap. 2. Secundum verò librum, qui beneficia consistorialia & annatas respicit, eundē Ioan. inuenisse, ex eo coniecturā capimus, quia in illo libro beneficiorum valor, per florenos auri designatur, quod genus monetæ primus omniū Pontificū Ioā. 22. cudi iussit. Nam cùm hæc moneta primùm à Florentinis originem habuisset, & postmodum per admistionem æris à quibusdam populis adulterata fuisset, Ioan. 22. sub anathematis pœna prohibuit, neminē deœtero, præter Flo-

Drentinos eius inuentores, monetam illam debere cudere, quam quidem prohibitionem non seruauit: quia cudi iussit florenos eiusdem bonitatis, quo erant Florentini, mutatis in aliquo eorum signis. Nam loco S. Ioan. adposuit mytriam circunscriptam literis nominis sui. Ex altera verò parte erat flos Lilij, circunscripta istis literis, videlicet S. Petr. S. Paulus, vt de istis omnibus autor est Ioã. Villanus, antiquus Florentinorum historicus, in lib. 9. Chronicorũ Floren. 100. 279. ex quibus liquidò adparet ab eo tempore florenorum vsum, de quibus in taxis fit mentio, ad sedem apostolicam delatum fuisse. Fuit enim Ioan. 22. circa taxas & annatas impensè studiosus bonúsque domus suę paterfamiliâs. Nam vt aliâs dixi in procœmio regularum, E Ioan. præter industriam huius rei, plura alia noua inuenit, repertoria alphabetica componẽs, quibus res omnes notas dignas, veluti horreo quodã conderet, vt eis, cùm opus esset, ad libitum vteretur, vt de hac re solus Franc. Petrar. lib. 2. rerum memorabilium, tract. 3. cap. 53. autor est. deinde prædictũ librum primum taxarũ officialiũ Pius Secundus, propter nouam creationem abbreuiatorum ampliauit. & posteà Sixtus 1111. qui lõgè plura officia noua creauit, easdem taxas locupletiores reddidit. Postremò, Leo 10. qui etiam innumerabilia officia noua induxit, eas in immensum creuit. Ex quibus quidem nouis & quotidianis exactionibus, verificatum fuit dictum Alphõsi Regis Aragonum, relatum per Anto. Panor. in libello de dictis Al- F phonsi, dicentis, Harpyias non ampliùs insulas colere, sed ex insulis in Romanam curiam migrasse, ibíque iam domicilium suum constituisse. de quo meminit Felyn. in c. secundo. in octaua colum. de rescript. Secundus liber taxæ, qui beneficia consistoria præscribit, & annatas respicit, in eodem ferè statu mansit. Qui quidem taxarum libri de facili defraudabantur, nisi Vrbanus, qui multa alia vtilia cogitauit, remedium inuenisset, per editionem prædictarum regularum, quas successores pontifices, pro se quisque in melius reformarũt, donec Eugenius ex illius quatuor reg. Vrbani, vnam tantùm regulam fecit, quæ sufficere videbatur, à qua sumpta est ista moderna, quæ nũc inter manus versatur. Et licet præfati summi pontifices plenè huic parti de valore exprimẽdo, vt eis tũc videbatur, occurrissent nihilo

nihilominus illud de gratiis expectatiuis, an videlicet ex- A primi deberet in eis valor, omiserũt, quod Gregorius XI. primus omnium reparauit, regulam de valore exprimẽdo beneficiorum obtentorum, in gratiis expectatiuis inueniens, quam posteà multi pontifices successores particulariùs sunt sequuti, quædam ad illam addentes. Sed ad istam regulam modernam, de qua loquimur, nihil penitus addi dicunt, vel immutarunt, sed in omnibus cum antiqua concordat: & ideo vniformis erit in ea decisionis ratio.

QVAESTIO PRIMA.

QVAESTIO igitur primò, an regula ista comprehendat Cardinales?

SOLVTIO. Tex. regulæ in illis verbis, personis quibuslibet, videtur innuere cardinales comprehendi, quia B illa dictio vniuersalis comprehendit, quos specialiter non excipit, vt latè probat Alexan. in consil. 30. incip. ponderatis in 4. col. vol. 5. & Rom. consi. 31. col. 1. facit text. in c. eos. §. fi. de senten. excom. lib. 6. cũ sexcentis concord. de quib. per Curtium iuniorem in consi. 1. in 1. colum.

In contrarium tamen plura facere videntur: quæ breuitatis causa perstringam, cùm iam supérque satis super ista q. tam in proœmio regularum, quàm in regu. de infirm. resig. & multis aliis regulis disputauimus. Quamobrem ea solùm hìc adducã, quæ aliâs in prædictis locis nõ scripsi. In primis igitur, vt cætera omittam, & vnico verbo concludã medullã istius difficultatis, ista opinio, videlicet quòd cardinales regula ista non adstringantur, est communis, & C à Docto. recepta, quã expressè tenet Pet. de Anch in cõsi. 295. incip. pro clariori. vbi plura fundamenta ponit. Et cũ ea transit Bar. Belenzinus in tract. de cha. subsi. quæst. 66. in 6. colum. & alij plerique Moderni. Et fundatur principaliter hæc opinio inter alia, hac ratione, quia ista regula est exorbitans à regulis iuris communis, & ideò debet tantùm restringi ad casum, in quo loquitur. Propter quã rationẽ dicit ibi Belenzinus, Rotam, eo præsente, iudicasse extrauagantem Bonifacij VIII. incip. iniuncte. sub tit. de elect. Cardinales non comprehendere. cũ qua opin. visus fuit etiã tacitè Felv. sibi cõtrarius trãsire in 6. causam. el 2. in 4. col. de test. & in c. in eos. in fi. de hær. & alibi sæpe. Et secundùm istã opin. consuluit Ioã. Fran. de S. Nazario de

D Ripa, vir eruditissimus in consil.15.posito in lib.1.responsorum, sub titulo de legib.& long.consue. nouiter impresso. Vbi pro hac parte plures autoritates adducit. Et vltra ipsum, istâ opinionem in specie latè defendit Andr. Sicul. in consil.23 incip. scripsit propheta,&c.in 5.col.in c.dubio lib.1.Et idem And.latius hoc idem reassumit in cap. in nostra.in 2.col.de rescript.quo loco in indiuiduo dicit istam opin.videlicet, sub dispositione istius reg.odiosæ cardinales non comprehendi, firmam esse, sicut firma petra. Et ita etiam reperio tenuisse Ioã.Bap.de S. Seuerino, quondam celeberrimum aduocatum, in quibusdam notis gratiarũ, qui allegat vltra Petrum de Ancha. Old.consil.221. 293.& 321. & Pauinum in extrauag.ad onus.cum similibus.

E Quid in tanta varietate dicendũ? Teneo primam opin. prædictis non obstan.motus ista ratione, quia clarum est, quòd creatori Deo,& vicario cretoris subiecta est vniuersa caro, vt dicit Inn.Abb.& cæteri in ca.1.per illum text. de constit. Sed ab ista reg. generali non reperiuntur excepti cardinales.Igitur subiicientur eius constitutioni, nisi eos excludat. Nam speciale est in papa conditore, ne ligetur sua lege, quia à nemine iudicatur: & vt sit differentia inter ligatum,& ligantem.c.fi.de institit.cum vulg. Sed ista ratio non militat in cardinalibus.igitur, &c.Aliàs si contrarium diceremus, essent acephali,& sine aliquo superiore,& certarent de paritate cum papa. Et sic non posset eos constitutionibus suis punire, cùm par in parem non habeat im-
F perium, vulg.l.nam & magistratus.ff.de arb.Hoc tamé absurdum esset dicere: quia perinde haberetur, ac si duo in ecclesia capita fingeremus. quod vt monstrum abhorret text.in c.quoniam.de offi.ord.Igitur dicamus eos comprehẽdi:quia lex omnes subditos ligat,nisi excipiantur.l. principes.ff.de legi. c. omnis anima.de censib. Accedit adhoc, quia verba generalia in cõstitutionibus ad hoc ponuntur, vt per illa comprehendantur illi, qui aliâs simpliciter non cõprehenderentur:vt probat Dyn.in rub.de reg.iur.lib.6. & gl.in clem.1.de re iud. lib.6.in verb.quauis. & in cle.1.in verbo,quibuscunque.de iud. cum concord. vt notabiliter scribit Gemin.in consil.65.incip.discutiam.in 3.col. Sed in præsenti regula sunt posita ista verba vniuersalia & prægnantia,personis quibusuis.Ergo dato,quòd aliâs constitutio

tutio simpliciter prolata, cardinales non cõprehenderet, A vbi verò profertur cum clausulis prægnantib. & generalib. adparet voluisse illos comprehendere: quia aliàs illa verba essent superflua, quod non est dicendum, iuxta l. primam. ff. quod met. cau. & ca. si Romanorum. 19. dist. Et ideo non ab re Felynus in c. cùm in iure peritus. de offic. deleg. & iu tub. de ma. & obed. & hîc in quibusdam suis breuibus & corruptissimis apostillis dixit, quòd de stricto iure defendi non potest illa opinio, quòd cardinales non cõprehendãtur in dispositione generali habẽte clausulas prægnãtes.

Postremò, hæc opinio potest alio motiuo adiuuari: quia si propter dignitatis prærogatinã dicimus, cardinales sub regula non comprehendi, idem dicendum esset de episcopis, quorum dignitas maior est cardinalatu, saltem respe- B ctu ordinis. Nam episcopi dicuntur habere culmen dignitatis, vt dicit gl. in c. 2. de præbend. lib. 6. & in c. quàm periculosum. de sentent. excom. lib. 6. Cardinales verò non dicuntur habere dignitatem, sed officium, & tamen dignitas maior est officio, vt dicunt Doct. in c. cùm accessissent. & ibi declarat Abb. de constit. & in c. de multa. de præben. Hinc est, quòd de iure antiquo episcopus debebat postulari ad cardinalatum: quia dicebatur descendere, & nõ ascendere, vt latiùs dixi in procœmio regularum in 1. q. quod nõ alia ratione prouenit, nisi quia episcopatus reputabatur maior cardinalatu, vt notatur in c. quãquã. 2. q. 7. Et ideo, vt dixi, episcopus dicebatur per assumptionem ad cardinalatum descendere, & non ascendere, vt tradit etiam d. Gun C disal. de Villadiego in tract. Card. quinta q. principali. & dixi post Abb. in c. ecclesia. el 2. de electio. & in cap. bonæ. de postul. præla. Et tamen attenta ratione prædicta, idem dicendum esset de episcopis, quòd sub ista regula non comprehẽdnntur. hoc autem est absurdum dicere. Igitur idem dicendum erit de cardinalibus.

Rursus pro ista parte facit, quia sub cõstitutione concernente commodum animæ, cardinales & omnes cõprehenduntur, vt dicit Domi. & alij in c. nemo. & ca. sciant cuncti. post gl. ibi, de elect. lib. 6. Sed ista reg. continet in se commodum animæ. Nam per expressionẽ veri valoris, nec camera apostolica, nec officiales curiæ, qui summi pontificis ẽdem sequuti, sua officia ex causa onerosa emerũt, defrau-

D dantur: hanc enim fraudis prohibitionem ad commodũ animæ pertinere nemini dubium est. Nam aliquem defraudare, sine peccato & periculo animæ non possumus, vt in specie dicit doctor ille practicus & antiquus Cancellariæ apostolicæ corrector in lib. nuncupato, Practica cancellariæ. fo 47. Sicut etiam dicunt omnes Summistæ in verbo, gabella. quòd licet gabellæ grauent subditos: tamen sine peccato non possunt fraudari, ex quo sunt impositæ ab habente potestatem. Cùm igitur taxæ beneficiorũ sint impositæ de mandato pontificum, ad effectum, vt per expressionẽ veri valoris, iura cameræ & officialiũ secundùm taxam ordinatam soluantur, meritò illas defraudantes per expressionem falsi valoris, peccant. Et licet ista ratio non
E cõcludat ad cardinales, quia liberi & exempti sunt à taxis, sed cõprehendãt alios: militat tamẽ in eis secũda ratio finalis istius regulæ, quæ fuit, ne ex taciturnitate veri valoris vnus stipẽdia plurimorũ caperet, & plus fortassis quàm mereatur. & ita pauperes clerici, quib. de reliquo prouideri debet, defraudẽtur. Nã cũ aliquæ constitutiones sint, q̃ cardinales nõ possint impetrare, nisi vsque ad certã summã, vt hodie est cautũ in cõcilio Latera. sessione nona, certè si illi nõ sunt subiecti huic regulæ, pauperes poterũt defraudari: præsertim cùm lege etiã caueatur, q̃ si aliquis habeat necessaria ex vno beneficio, non debet aliud beneficiũ impetrare, nisi hoc dicat. Quod multis rationib. probat Ioã. de Lignano in tract. de pluribus benefic. Nã vt di
F ctum est, taliter impetrantes vsurparẽt stipendia plurimorũ, quod cedit in graue animæ periculũ, vt dicit text. in c. quia nõnulli. de cler non residẽ. & in c. quia in tantum. de præb. Quæ mala & absurda, sicut ex taciturnitate vel mala expressiõe valoris facilè sequi possunt: ita per eius expressionẽ verã omnino tolluntur. Nã per verã valoris expressionẽ Ro pontifex redditur certus quãtitatis cõcedendæ, & aliquãdo iustis de causis cõcedet vni plus, quem cognoscit capacẽ ac vtilem ecclesiæ, & benemeritũ tanti valoris, quod alteri denegabit, propter incapacitatẽ petentis. Et isto modo sciens dispensabit reditus ecclesiarum secundùm merita & exigentiam personarum. arg. eorum, quæ not. in c. de multa. de præb. Et istam rationem ponit in terminis Abb. in c. ad aures. de rescrip. & ad prædicta facit cũ

adeo

adeo.cod.titu.& c.de monachis.de præb.& c.1.21.quæſt.1. A
Sancta igitur & rationabilis fuit ad hoc iſtius regulę conſtitutio, quæ ſummũ pontificem concedentẽ, certioręd dit de valore, per quẽ ſeruatur iuſtitia diſtributionis, quæ ad ipſum papam noſcitur pertinere, qui non debet vni tantum tribuere, vt alter eſuriat, contra Apoſtoli verbum, in ſcandalũ plurimorum.c.1.16.q.7.Facit c.Vulteranę.12.q.2. Conueniens inquam, & honeſta fuit talis reg.quæ iſtis omnibus medetur, quę denique has fraudes amouet, ac ambitionis & auaritiæ ſemina tollit. Quę omnia, cùm animæ commodũ concernant, dicendũ eſt reg.in cardinalibus locum habere.Poſſent tamen prædictę opiniones cõtrariæ, fædere diſtinctionis cõcordari, faciendo differentiã inter cardinales præſentes in curia, & abſentes.Nam in prę- B
ſentibus poteſt procedere prima opinio, vt videlicet propter prę rogatiuam præſentialitatis gaudeãt hoc priuilegio, ne ſub iſta reg.comprehendantur.In abſentibus verò procedat ſecunda opinio.Et iſta diſtinctio poteſt bene cõproba ri ex iis, quæ dixi in reg. de impetr.benefi.per obit.famil. Cardi.q.17. Et vltra ibi dicta pro iſta diſtinctione faciunt, quæ dicunt Mod. Hiſpani repet.l.imperium.num.55.ff. de iur.om.iud.vbi dicũt, quòd cardinales æquiparãtur præfecto prætorio: & ideo illuſtres appellãtur, ſecũdùm omnes ibi, & habent merum imperium, vt in c.per venerabilem. qui fil.ſint legit.quem no. Abb.in c.ex geſtis. de cler. non reſid.Et tamen ſi fuerint abſentes à curia ſine cauſa, quod C
facere non debent, iuxta gl in c.nobiliſsimus.97.diſt.tunc deſinunt eſſe illuſtres, nec habent merum imperium. Imò ſi cardinalis abeſt cauſa legationis, nõ dicitur illuſtris, ſed ſpectabilis, quia æquiparatur proconſuli.c.2.de offi.leg.& tamen ſi manet in curia, dicitur illuſtris. Magnũ igitur eſt priuilegium præſentialitatis curiæ. Pro quo facit vnum ſimile.Nam conſules ſunt ſuperilluſtres, vt tenent communiter Doct.in l.1.ff.de offi.eius, cui mand.eſt iur. Tamen ſi recedebant à latere principis in legatione, efficiebantur ſpectabiles, vt.ff.de offi.proconſ. & declarat ibi gloſſ.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, an regula iſta habeat locum extra curiam in impetrationibus factis à legatis?

SOLVTIO. In legatis dicendum videtur, quòd

D sic: quia ratio mouens conditorem adstringentem impetrantem ad exprimẽdum valorẽ, est illa, quam ponit Abb. in d.c.ad aures.in 3.col.vers.puto tamen.de rescrip.videlicet, ne cuilibet permittatur temporalium dispensatio, nisi secundum qualitatem personæ. Nam talis est aptus ad habendum beneficium tenue, qui est omnino ineptus ad habendum beneficiũ pingue. Proinde quantitas expressa reddituum, principem subtrahere aut inducere posset ad concessionem, vel denegationem gratiæ. Ideo vtile & necessarium videtur valoris expressionem fieri. Hęc est ratio, quã assignat Abb. ad regulam Vrbani, quæ (vt dixi) concordat cum ista ampliando eam, vt in q. superiori. Sed ista ratio militat in legato, ergo & in eo habebit locum dispositio.

E Suadetur hoc, quia videmus omnes subreptiones, quę vitiant gratiam Papę, vitiare etiam legati gratiam: vt not. voluit domin. Anton. cardi. & Imol. in clem. 2. in 2. notab. de offi. ordin. & Domin. in c. fin. in 2. not. de offi. deleg. lib. 6. Et Marian. consi. 14. quæritur. Et ante ipsum hoc tenet N. Milis auditor, in verbo, gratiam impetrans.

Et ista æquiparatio facta est de iure antiquo, vt in d.c.fi. & dicta cle.2. Dispositio ista igitur nouiter procedens, loquens de papa, debet etiam habere locum in legato: quia quando duo sunt æquiparata de iure antiquo, dispositio postea loquẽs in vno, debet habere locum in alio: vulg. l. si quis seruo. C. de furt. Accedit, quia magis militare debet dispositio istius reg. in legato, quàm in papa, cui iurisdictio

F legati sit odiosa, extraordinaria, & superinducta: quia venit in diminutionẽ iurisdictionis ordinarij, vt dicit gl. in d. cle.2. Ergo de facili restringibilis. c mandatũ. & c Abbatẽ. & c. literis. de rescrip. Et patet hoc exẽplo, de quo Paul. & Imol. in d. cle.2. meminerunt, dum dicũt, q; in facultate dispensandi, legato cõcessa, subintelligitur, dũmodo dispensati in dispẽsatione mentionẽ valoris beneficiorũ faciãt: aliãs dispẽsatio non valebit, volentes in hoc extẽdere iura, de collatione tantùm loquẽtia ad istũ casum dispensationis, ex quo in eo est eadẽ ratio, quæ in papa consideratur. Pro quo facit gl. in cle. literas. de rescri. quæ extendit illam dispositionẽ de literis papę, ad legatũ, per eandẽ rationẽ: quia dispositiones legati faciliùs restrictionem recipiunt, propter minorẽ potentiã, quàm papę. Itaq; idẽ dicendum

est

est in restrictione facta per istam reg. cùm sit maior ratio propter minorē facultatem. Et q̄ per idētitatem rationis debeat fieri extēsio in casu nostro, vbi tractatur de restringenda ampliatione beneficiorū, tenet expressè Imol. in d. cle. literas. reddēs rationē extensionis, quæ ibi à gl. concedit in casu exorbitante, vt illud procedat propter æquitatem, quę inest dispositioni refrenanti ambitionē acquirendi beneficia, quæ quidē ratio militat in literis legati, vt dicamus iudicandum esse in regula ista, cum ibi dispositio militet, vbi illius ratio militare videtur. c. inter. de translat. episcop. Et ista opinio iustificatur etiam ex verbis istius regulæ, quę adaptantur etiam legatis. Nam illa verba (in gratis de beneficiis vacantibus, seu certo modo vacaturis) hic posita, verificari possunt in legato, qui dat gratias de vacantibus. c. 1. & fi. de off. leg. lib. 6. tenet Imol. in d. cle. literas. Et dat etiam gratias reseruationis ad beneficia vacatura. c. penul. de offi. leg. eo. lib. & notatur in c. hi qui auctoritate. de præb. lib. 6. tenet Imol. in d. cle. literas. & latiùs Gaspar de Perusio, in tract. reseruat. fo. 19. Et exceptio quę hic ponitur de gratiis factis motu proprio, etiam in legato militat, qui etiam gratias motu proprio concedit secundùm communem opi. gl. & Doct. in c. fin. de offic. leg. lib. 6. & in cle. fin. de offi. ord. tenet Glossator suprà in regula 15. Et dixi latè in rubr. de rescript. lib. 6. & in reg. de annali. in 9. vel 10. quæst. Cùm igitur mens, ratio, & verba regulæ verificentur in prouisionibus legati, meritò sub illa comprehendi debent: arg. l. ab omnibus. ff. de leg. 1. Et ita cum ista opinione videtur transire dō. Guliel. in collecta. decis. super reg. de infirmis resignantib. Vbi dicit, quòd reg. ista ideo non procedit in ordinario, sed in papa, & legato, ex eo, quia ordinarij intendunt prouidere ecclesię: papa verò & legati, personis, vt dicit Card. post Lauren. in d. cle. 2. Et hoc videtur sentire Fely. licet aliquantulum se inuoluat, in c. ad aures. in 14. conclusione. de rescrip. Et sequuntur Moderni in tracta. beneficiorum, in tertia parte. q. 12. versi. 13. qualitas. Et finaliter secundùm opinionem istam iudicauit Rota in vna Burgen. beneficiorum, coram domino Camillo de Ballionibus. 16. Decembris, me tunc præsente, & primo respōsali. Et inter alia mouebatur Rotā his motiuis. Primo, quia literæ legatorum dicuntur apostolicæ. cap. fi

A

B

C

D apostolicæ.& c.hi,qui.de præb.lib.6. & notatur in c.si abbatem,de elect.lib.6.quia in prouincia sibi decreta repræsentat papam, vt notat Bonifacius in clem.1.num.12.de offi.leg. Et latiùs Gundisal. in tracta. de leg.q.9.primæ partis. Cùm igitur regula ista loquatur de literis apostolicis, habebit locum in legato.

Præterea,mens regulę in eo verificatur,quia siue regula edita sit propter annatas,siue ex eo, quia papa non habet notitiam personarum , vtroque modo rationes istæ militant in legato:quia de eius prouisionibus annatæ soluuntur,& eodem modo legatus non cēsetur habere notitiam personarum,sicut papa.Hinc est,ꝙ papa & legatus dicuntur prouidere personis,Episcopi vero ordinarij,quia præ-
E sumuntur habere notitiā personarum suæ diœcesis, dicuntur prouidere ecclesiis,vt dicunt omnes in clem.2.de offi. ord.&tradit Fely. in c.ad aures.in 14.q.de rescript.

Præterea,quia videmus ꝙ legatus,qui iurisdictionē suā reassumit à Curia Romana, præsumitur scire ea, quæ versantur in ea, & per consequens regulas istas Cancellariæ, quæ in ea publicantur. Vnde quando persona trahit originem suæ potestatis,& dependentiā à curia,ligatur regulis Cancellariæ,vbiq;,tam in curia,quàm extra curiā.Ita dicit Fely.in c.2.in penul.col.versi.regulæ Cancell. de rescript.

Præterea, quia legati dicuntur omnia seruare, & seruari facere, quæ solent à delegantibus obseruari. Et id quod
F mouet delegantem, mouere etiam debet delegatum,notat Gemin.post Archid.Ioan. And.& alios in c.3.post tertiam gloss. de præb.lib.6. Et in æquiparatis dispositum in vno,habet locum in alio,vulg.l.si quis seruo.C.de furt.Ex istis,& pluribus aliis motiuis, quę breuitatis causa omittūtur,mota fuit Rota ad sic tenendum. Et ita etiam tentum fuit tempore Sixti , prout reperio adnotatum in memorialibus antiquis.

QVAESTIO TERTIA

QVAERO, an regula ista habeat locum in monasteriis monialium,vel aliis quibuscunque, siue illa sint consistorialia, siue non?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum,quòd non, ex eo, quia in illis cessare videtur ratio istius reg. quæ fuit propter euitandas fraudes annatarum, cùm de monaste-

riis

fiis monialium ex consuetudine curiæ non soleat solui A
annata, sed vnum rochetum, vt est etiam cautum in concilio Basilien. fol. 4. in 4. col. Igitur videtur, quòd non sit necessaria mentio valoris, præsertim, quia dispositio generaliter loquens, non habet locum in monasteriis, de quibus consistorialiter prouidetur, vt dicit Lap. alleg. 84. vt dixi in regula, de infirmis resignantibus. & idem tenet Archid. in c. 2. de præbend. libro sexto.

Quibus tamen non obstantib. contrarium fuit interlocuedo dictum in vna Virdunen. monasterij sancti Mauri, coram domino Nicolao Picolomineo. Ratio fuit, quia expressio valoris non solùm fuit inducta per istam reg. propter fraudem annatarum, sed vt papa per valoris expressionem distribuere ac dispensare beneficia secundùm me- B
rita & habilitatem impetrantium valeat. Nam ex quo papa dicitur personis, & nõ ecclesiis prouidere, vt dixi in prima quæstione, per expressionem valoris iudicabit, si impetrans idoneus & dignus erit ad tantum pondus, vel ad tot reditus sustinendos. Et ita papa secundùm idoneitatem, vel meritum impetrantis, vel concedet vel denegabit. Ista ratio militat in monasteriis. Igitur, &c.

Præterea, quia mens istius reg. fuit, ambitionem petentium coercere, quæ ratio militat in monasteriis. Et quia reg. loquitur indistinctè de beneficiis, habet locum in monasteriis, quę appellatione beneficiorũ comprehendũtur.

Tamen quicquid sit, hodie de stylo contrariũ seruatur, C
ratione: quia de illis monasteriis nõ soluitur annata, & ideo nulla fit expressio fructuũ. Nam illa est firma propositio apud curiales practicos, ꝙ expressio valorum, semper respectũ habet ad annatam: adeo, quòd à cõmuniter accidentibus, vbi non soluitur annata, ibi valor non exprimitur: secus vbi annata soluitur. Credere tamẽ, ꝙ in casibus, in quibus annata nõ soluitur, si exprimeretur valor, & malè, ꝙ locus esset isti regulę propter generalitatẽ eius, & rationes superiùs allegatas: & quia multa expressa nocent, quæ non expressa non nocẽt, vt in c. significasti. de elect. Et in summa pono hìc vnã doctrinam generalem pro firmo, ꝙ monasteria monialiũ hodie non subiiciuntur regulæ, quia non soluunt nisi Rochetũ papæ pro annata. Alia verò monasteria, aut non sunt consistorialia, & subiiciũtur

D regulæ propter prædictas rationes. Aut sunt cõsistorialia, & tunc regulantur iuxta librum taxæ beneficiorum consistorialium: qui liber hodie habetur pro regula, & ista regula in illis non seruatur. Ratio est, quia attẽditur valor monasterij expressus in libro taxæ. Siue igitur quis exprimat plus, siue minus, expresio impetrantis non attẽditur, sed libri taxa, iuxta quam fit compositio annatæ. Et ista ratio procedit non solùm in monasteriis, sed etiam in aliis beneficiis consistorialib. in quibus non attenditur ista regu. quia in cedula consistoriali, quæ habetur pro supplicatione, non exprimitur valor dictorum beneficiorum, secundum verã æstimationẽ: sed attenditur, vt dixi, taxa expressa in libro, quę firma manet, nec variari potest per assertio
E nem partis, vt dicit decis. 45. ti. de concess. prẽb. in antiquis. Et hoc est quod voluit Archi. in d. c. 2. de præb. lib. 6. Et ita hodie in curia practicatur, propterea non insisto. Itaque rationes factæ in contrarium, procedunt de iure, non de stylo, cui standum est, vt legitur in c. ex literis. de constit. & c. quàm graui. de crimine fals.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, an militet ista regula in hospitalibus?

SOLVTIO. Io. Baptista Cacialupis, quondam aduocatus celeberrimus, in tract. pensionis. q. 26. dicit, ꝙ si hospitale datur in administrationem, & non in titulum, non requiritur mẽtio valoris: secus si datur in titul.
per ea quæ notant omnes in cle. fi. de off. ordi. Aduertendum tamen est, quia Fely. in c. ad aures. col. fi. dicit ꝙ ipse
F audiuit, quando fuit Romæ, ꝙ si hospitale excedat summam centũ ducatorũ, tunc requiritur mentio valoris quia soluit annatam. Secus, si non excedat summã prædictam. Sed talis obseruatio hodie non adparet, quia videmus ex stylo, ꝙ quando hospitalia dantur in administrationẽ, vt fructus eius distribuãtur in pauperes, nulla fit expresio valoris. Secus verò, vbi dãtur in titu. beneficij. Potuit esse, ꝙ tempore quo audiuit Fel. erat aliqua cõstitutio, ꝙ fructus hospitalis dati in administrationẽ, exprimerẽtur, & tũc fieret illa distinctio. Satis est, ꝙ hodie non est in vsu, & ideo vera est opi. Io. Bap. per ea quæ dixi in reg. de infirmis resign. Et quod dictũ est de hospitalibus, idem dicendũ est de omnibus reditibus, qui non dantur in titulũ, vt altaria,

capellæ

capellæ, oratoria, & mortuaria, & alia, quæ particulariùs A
exemplificat Fely. in ca. in nostra. in primo corrollario. de
rescrip. & in d.c. ad aures. in 9. col. de rescrip. Quæ verba,
tacito authore, accepit à Belenzino in tract. de char. subsi.
q. 76. Declarando tamen, vt per eundem Fely. in d.c. in no-
stra. in 23. corrollario. post And. Sicul in c. ex literis. de con
suet. & Bar. Belenzinum in tracta. de char. subsi. q. 68. & di-
xi in tract. expect. in 9. formula. nu. 93. Et ea, quæ dicta sunt
de hospitalibus, dici possunt de præstimoniis, de quibus vi
denda sunt quæ scripsi in d. trac. expectatiuarum. in prima
forma. nu. 39. cum seq.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, nunquid regula ista habeat locum in gra- B
tiis de beneficiis vacaturis?

SOLVTIO. Istud dubium fuit propositum per D. Nicolaum Aragonia in vna Zamorē. Thesaurariæ, de anno M. D. XXXIII. Et tūc pro vna parte dicebatur, quòd regula tali casu non procedit. ex eo, quia regula ista loquitur in impetratione beneficiorum vacantium & vacaturorum, quorū potest haberi certitudo valoris. Et hoc indicant illa verba posita hìc in tex. ibi (Seu certo modo vacaturis, &c.) vt sit sensus, q̄ quando impetratur aliquod beneficiū vacaturū per illos modos in iure expressos, qui sunt modi certi, vt per cōtractū matrimonij, ingressus religionis, & simi les. De quibus in regula. 64. tali casu requiritur expressio valoris, & procedit ista regula: sec⁹ verò in gratiis ad vacatura, in qb. nō datur de præsenti aliqs cert⁹ mod⁹ vacādi. C

Ex diuerso dicebatur cōtrarium, & ita pro ista parte iudicauit Rota, corā eo dē D. Nicolao, de mēse Nouemb. M. D. XXXIII. Et secundū eandē opinionē ita etiam obseruatū fuerat tēpore Sixti, vt in quibusdā memorialib. inuenio ad notatū. Et pro ista decisione facit in primis textus istius regulæ, ibi (& idē seruetur in expectatiuis, &c.) Facit etiam ratio euidens, de qua superiùs in aliis quæstionib. feci mētionē. Nā ad hoc requiritur expressio valoris, vt papa sciat dispensare patrimonium Iesu Christi, secundū meritū personarū petentiū, vt sic possit vnicuique de reditibus ecclesiasticis secundùm meritum, industriam, vel habilitatē personæ prouidere, vt dicit Abb. Fely. & alij in repetit. c. ad aures. de rescrip. Sed ista ratio militat in gratiis de vacaturo.

D Igitur militabit etiã diſpoſitio. Et iſta opinio ſuadetur, etiã ex generalitate verborũ iſtius tex. qui indefinitè loquitur. Ergo debet intelligi tã de beneficiis vacantibus, quàm vacaturis, certis & incertis. arg. tex. no. in c. quia circa. de priui. Nec obſtant illa verba (certo modo) quia non indicant modum vacationis, ſeu formã impetrandi, vt patet in regula de annali, & in aliis regulis, quæ vtuntur ſimili modo loquendi: & tamẽ abſurdum eſſet, & contra communem, & receptũ ſenſum, illas regulas ad illos tres, vel quatuor modos vacandi ſuperius nominatos reſtringere. Quod vteriùs demõſtratur: quia regula iſta continet duas partes alternatiuè. Prima eſt circa beneficia vacãtia. Et iſta pars intelligitur generaliter de quacũque vacatiõe. Quia quando
E fit mentio vacationis ſimpliciter, & nullus modus exprimitur, venit omnis modus vacandi, vt dicit Lapus alleg. 6. in ſecunda col. cum concord. vt ſcribit Fely. in c. in noſtra. in 37. corrol. de reſcri. Et eſt text. in cap. ex parte. el 1. de offic. deleg. Si igitur prima pars alternatiuę, de beneficiis vacantibus debet intelligi generaliter, eodẽ modo ſecũda pars alternatiuę, de beneficiis vacaturis, debet etiã intelligi generaliter de omni ſpecie vacationum, ſiue ſit per illos quatuor modos certos in cancellaria vſitatos, ſiue alio quocunq; modo etiam incerto: quia vna pars alternatiuæ debet intelligi, & declarari ſecundum aliã, iuxta vulg. doct. Bar. in l. 1 ff. de reb. dub.

QVAESTIO SEXTA.

F QVAERO, an regula iſta obſtet regreſſui, in quo non eſt expreſſus valor ſecundum communem æſtimationem, prout hic requiritur, ex eo, quia in prima gratia fuerat expreſſus?

SOLVTIO. Breuiter iſtum caſum ponit D. Gulielmus hic, in quibuſdã adnotationibus, & dicit Rotã tenuiſſe in vna Burg. beneficij, regulam non obſtare: quia ſufficit, in prima gratia valorem expreſsiſſe. Nam ad illam tanquam ad originalem matricem habetur recurſus, vt etiam tunc adnotauerat R.P.D. Simonetta primarius auditor. Si verò in prima valor non exprimeretur, regula obſtaret, & ita dicauit Rot. de quo latiùs per eum.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an regula iſta procedat in beneficiis commendatis?

SOL.

SOLVTIO. Rota in vna Taurinen. de mense Decebri, A coram R.D. Ioan. Clerici tenuit, quòd non, ex eo, quia regula ista est odiosa, & loquitur de beneficiis vacantibus, & vacaturis, quæ vacatio non verificatur in commẽda, vt tradunt omnes in c. nemo. de elect. lib. 6. Et quia in commenda de beneficio non prouidetur, tanquam de vacanti, sed deponitur beneficium ad effectum prouidendi, & ideo manet antiqua vacatio, vt tradit Aret. post glos. & alios in cã. si constiterit, de accus. & Rom. cõsil. 150. Verùm quia super ista decisione posset moueri scrupulus ex eo, quia est magnum discrimen inter commendam perpetuam & temporalem, videnda sunt ea, quæ latissimè dixi in regula de triennali. quæstio. 5. & in aliis præcedentibus regulis.

QVAESTIO OCTAVA. B

QVAERO, quare papa hìc expressit tot varietates monetarũ, & an expressio istarũ monetarũ debeat fieri secundùm æstimationem loci, vbi vacat beneficium, an verò secundum valorem Curiæ Romanæ?

SOLVTIO. Videtur dicendum diuersitatem istarum expressionis monetarum positam esse ad denotãdum diuersitatem nationum & gentium, tunc ad Vrbem Romam accurrentium. Quam quidem monetam vnusquisque secundum qualitatem & quantitatẽ intrinsecã loci beneficij, nõ loci impetrationis exprimere tenebatur, vt dicit decis. 64. titulo de rescrip. in antiquis. & ante illam hoc expressius tenuit Old. in cõsi. 168. incip. ad primam. in tertia quæst. Sequitur Pet. de Anchar. in cle. vnica. col. fi. de concess. præb. C & Ioan. And. in addi. ad Specu. eo. titu. in fi. Et hoc consonat isti regulæ non sine ministerio tot monetarũ species numerantis. quod aliunde non euenit, nisi quia papa voluit morem gerere visitantibus vrbem. Nam illis temporibus omnia ferè regna Christianorum sedi Apostolicæ obediebant, & ad eam, tanquam ad Asylum Romuli confugiebant omnes. Et ita vnusquisque in impetrationibus & literis apostolicis exprimebat valorem per monetã suę gẽtis.

Tamẽ considerandũ est, si potest teneri cõtrarium: quia text. hic nõ disponit expressionẽ valoris in gratiis apostolicis debere fieri secundũ æstimationẽ locorũ veniẽtiũ ad vrbẽ, sed secundùm communẽ æstimationẽ curiæ. Itaque secundùm hoc locus impetrationis attendetur & ad illius

D loci æstimationē genus illud monetæ reduci debet, quod voluit expresse Egidius decisione secunda. Vbi dicit, hoc ideo factum fuisse, ne papa deciperetur, qui de facili ignorare potest locorum consuetudines circa æstimationes, iuxta capitulum 1. de const. lib. 6. Et ideo licet nomen monetæ in supplicationibus exprimatur per libras Turonenses, vel Marchas sterlingorum: valor tamen beneficiorum debet considerari, secundum quod valet in portatis in vrbe, vt refert Glossator in regula. 23. in fine. vbi dicit ita seruare Rotam, & hoc sentit Oldr. in consil. 118. incip. ex virtute. & dixi in tract. expectatiu. numero. 104. Et ista opinio mihi videtur verior, quam videtur tenere Panor. in c. quanto. in vltima colum. vers. quid autem in mandato. &c. de iureiur. vbi dicit, quòd æstimatio & valor monetæ debet intelligi secundùm æstimationem loci concedentis, allegat hoc tenere Guliel. de Monte Lauduno in cle. 2. de deci. qui allegat rationem Egidij. Et videtur ad hoc text. cum gloss. in d. clem. secunda, vbi notant omnes, & sequitur Felyn. in cap. ad aures. in 11. conclus. de rescrip. & illam decis. Egid. sequitur etiam Rochus Curtius in repet. cap. fi. in 7. q. de consuet. & ita hodie seruatur.

Et ista omnia de plano procedūt in gratiis principalib. vt satisfiat regulæ, & taxis beneficiorū, ne decipiantur officiales. Secus autem est in reseruationibus fructuū pro pensione: quia tali casu non habetur respectus ad valorem, secundùm quem fit expressio in bulla, sed secundum quod F valent in partibus: vt concluſit Rota 16. Nouembris M. D. XXXVII. corā me in vna Calaguritan. canonicatus & præbēdæ. Iuxta quā determinationē Rotæ ita iudicauit Dom. Ioānes de Anguiano arbiter inter partes electus. Et casus ille talis erat: quia Rodericus de Auila resignauerat canonicatū & præbendā prædictos, quorū valor vigintiquatuor Duc. aur. de cam. sec. com. æstim. val. an. non exced. in fauorem Ioan. Lupi, reseruata sibi medietate omnium, & singulorū fructuū prædictorū propria autoritate percipiendorū, leuandorū, & colligendorum, &c. Aduenientе tempore solutionis Rodericus partem vini, grani, & pecuniarum vsque ad medietatem fructuū capere voluit. Ioā. verò hoc prohibuit, dicens, nō teneri ei, nisi ad duodecim ducatos, quæ erat medietas valoris canonicatus prædicti expressi

in gra

in gratia. Et quia in ea dicebatur fructuum prædictorum, A dubitatum fuit, quid iuris. Domini omnes dixerunt, medietatem illam fructuum debere intelligi, prout in partibus æstimatur, & valet, non prout in curia: quia illa verba propria authoritate percipiendorum & colligendorum, &c. hoc innuunt. Si enim Rodericus capere pecuniam cogeretur, & ad hoc Ioan. eum cogere posset, frustra in literis resignationis dictū fuisset, quòd Rodericus fructus, propria authoritate capere posset. Nam pecuniam capiendo non posset dici fructus percipere, sed valorem fructuum, quæ sunt inter se diuersa. Vnde ex quo Rodericus non reseruauit sibi dimidietatem valoris expressi, sed fructuum, intelligetur de illis, qui propria authoritate colligi possunt. Nec obstat verbum prædictorum. quia non refertur ad valorē B expressum, sed ad canonicatum & præb. prædictorum. Et ita intelligi debent secundum mentem resignantis, qui agit de damno euitando. Resignatarius verò agit de lucro captando. arg. l. fi. §. in computatione. C. de iure delib. Et ita dicitur, quòd actus agentium secundùm eorum intentionem intelligi debent: vulg. l. obligationum substātia. ff. de act. & oblig. Nec obstat, quòd fructus canonicatus sint expressi ad vigintiquatuor. Quia illud potius ex stylo Curiæ ne gratia sit nulla, propter istam regulā, si nullus valor exprimeretur, quàm de iure fit, secūdū gl. in cle. 1. de præb. Quia clarū est, quòd ferè omnes canonicatus Hispaniæ nihil valēt in portatis. Et quia requiritur in literis expressio alicuius valoris, ponūtur omnes ad vigintiquatuor, etiam C si fuerit canonicatus Toletanus, qui inibi residēdo ad mille ducatos ascēdit. Adparet igitur, ꝙ illa expressio valoris magis fit vt satisfiat regulæ, quàm propter alium effectū, præsertim quia illa expressio valoris, quę fit in resignatiōe prædicta magis fit respectu resignatarij, cui prouideri debet, & cuius prouisio fuisset nulla, nisi esset expressus valor, quàm respectu resignātis. qui isto casu non indiget valore expresso, cū sine illo posset expedire bullā suæ reseruationis medietatis fructuū, & illā in partibus exigere: quia regula ista nō habet locū in tali reseruatione fructuū. Et ista interpretatio est æqua, verisimilis, & rationalis, secundùm quam iudicauit d. Io. de Anguiano, prout dixerat Rota. Et est notandum vlteriùs, ꝙ licet valor fructuū pro soluenda

D pensione debeat fieri, prout cõsideratur in partibus. Hoc autem nõ haberet locum quando fit solutio pensionis in curia: quia solet solui in ducatis auri de Camera, prout sonãt literę Apostolicæ, licet in partibus sufficeret soluere in moneta, dũmodo illa tantũ valeat, nec cogitur debitor soluere pẽsionẽ in auro. Vt tenuit Rota in vna Elnen. pẽsionis corã me, inter Dominos Hietonymum de Requesens episcopũ Elnen. debitorẽ pensionis .400. ducat. super episcopatu Elnen. & Ferdinandũ Loazes inquisitorem Cataloniæ pensionariũ, de mense Nouemb. M. D. XXXIX. mota per ea, quæ notantur per omnes in l. Paulus. ff. de solut. & in l. 2. ff. si cer. pet. Tamen aliquibus videbatur dura hæc decis. ex eo quia in literis apostolicis dicitur, quòd solutio
E fiat in ducatis auri de Camera, & nõ dicitur in valorẽ eorum. Vnde propter illã qualitatẽ auri, solutio fieri deberet in auro iuxta decis. Parlaméti Guido. papæ. 492. & Maria. soci. cons. 6. circa fi. Tamen tenendo opinionem Rotæ ad illa dicta patet responsio ex iis, quæ ipse idẽ Guido dicit in d. decis. se Franciæ practicasse, vt ibi per eum. Et opi. Rotæ est cõmunis, vt patet p omnes Moder. in tract. moneta.

QVAESTIO NONA.

QVAERO, Pro intelligentia istius text. secũdum ordinem literæ, quid intelligat ista regula (per marcham argenti) qnid rursus per libram, & quid per alias monetarum species hic designatas?

SOLVTIO. Vt singula monetarum vocabula hic expres-
F sa, ac earum origines & valores, hactenus per aliquem nõ scripta, secundum cursum nostri temporis declarentur, sequar ordinem literæ, & incipiendo à marcha, est sciẽdum, quòd istud nomẽ, Marcha, apud peritos linguæ latinæ nõ inuenitur, sed recẽs fuit, & vulgare nomẽ: de quo meminit tex. in c. constitutus. de procu. ibi, vnã marchã sterlingorũ. & in c. 2. de arbit. & c. cùm pridẽ. de pact. & in cap. significauit. & c. quanto, de cẽsi. Et fortasis de isto nomine in Decretalibus alij tex. non reperiuntur, quã isti. Et ista marcha aliter capitur de iure, aliter secundũ consuetudinẽ particulariũ prouinciarũ, & locorũ, vt inferius in specie declarabitur. Nã æstimatio marchæ legalis est vniformis, quo ad oẽs, nisi in locis, vbi est specialis consuetudo circa valorẽ: quia in illis æstimabitur marcha secundùm cõmunẽ vsum illius

illius prouincię, niſi in ſolutionibus à lege impoſitis. Quia A
tali caſu ſolutio alicui faciẽda per marchas, intelligetur de
marcha tempore legis conditæ, non autẽ vſuali alicuius lo
ci, vt tradũt d. Ant. & Abb. & alij in ca. cõquerente. de offi.
ord. Bald. in l. quicunque. in vlt. col. C. de ſer. fug. Et ante
ipſos Oldr. conſil. 250. factũ tale eſt. Et idem tenet Abb. in
c. quanto. col. fi. de iureiur. & in cõſ. 56. incip. quod ſolutio.
lib. 2. Et Modern. in l. fi. ff. de in ius voc. Quicquid dixerit
Ro. in cõſi. 223. circa primũ. & Paul. de Caſt. in l. 2. C. com-
mu. de leg. faciens differentiã inter legẽ & ſtatutũ. Et mar-
cha legalis cõſtituitur ex octo vnciis auri, vt tenet in ſpe-
cie Io. Fab. in §. nos autẽ. inſti. de Attilia. tuto. Et quælibet
vncia valet octo ducatos. vt dicit Bart. in l. quoties. C. de ſu
ſcep. & Arch. lib. 10. & Abb. in d. c. cõquerente. Itaque mar- B
cha ſecundum diſpoſitionem iuris cõſtabit ex ducatis 64.
Quod eſt vtile ad multa, vt dicũt Moderni Papien. in l. 2. §.
ex his. ff. de verb. oblig. cũ cõcor. vt ſcribũt Moder. in d. c.
cõquerẽte. Et de iſta marcha legali nõ loquitur legiſta, ſed
de marcha vſuali cuiuſlibet prouinciæ. Ex quo infertur, q;
ſi clericus francigena impetrat gratiã duorũ beneficiorũ,
quorũ vnũ ſit in Francia, aliud in Alemania, in primo ex-
primet valorem librarum Turonen. paruorũ, quæ eſt mo-
neta Franciæ. vt apparet in cle. fin. de magiſtrat. in alio ex-
primet marchas, quæ eſt moneta Alemaniæ. Et ita in ſpe-
cie tenent Abbreuiatores, vt refertur in illo libro, qui vul-
gò dicitur, Stylus, ſeu practica cancellariæ, fo. 74. Intelli-
gentes tamen, monetã ſterlingorũ eſſe monetam Alema- C
nię p participationẽ, aliàs malè diceret ille liber: quia mo-
neta ſterlingorũ, origine & inuẽtione, eſt moneta Angliæ,
cuſa ſub Henrico 24. vt ſtatim dicam. Et marcha argenti,
de qua loquitur iſta regula, valet ducatos quinque de Ca-
mera. Si verò fuerit de argento puro, valet ducatos ſex, vt
inuenio in quodã peruetuſto lib. taxarũ ſedis Apoſtolicæ
adnotatũ. Et iſta marcha argenti variatur ſecundùm cõſue
tudinẽ diuerſorũ locorũ. Quia in Anglia marcha ſterlingo
rũ valet ducatos quatuor. Et ità declaratur tex. in d. c. cõſti
tutus. de procurat. qui loquitur de marcha ſterlingorum.

Vt ſcias originem iſtius monetæ ſterlingorũ paucis an-
teà notã, eſt ſciendũ, ſub Henrico Rege Angliæ, illius no-
minis 4. celebratum fuiſſe cõcilium Londini, anno Salutis

DM. CCXLIX. in quo inter alia salutaria decreta, illud quoque pro commodo publico sancitum fuit, quòd grossi argétei, qui tẽpore illo, permittente auaritia regis; iam tonsi, & à bonitate argenti deprauati, expendebantur, dissoluerentur, & loco illorum moneta sterlinguorũ cuderetur, ab effigie sturni auiculæ in altera parte nũmi impressa ita vocata, quę quidẽ auis lingua Anglica sterling appellatur. Et ita hodie omnis Anglica moneta sterlinguorum nomine putatur. Et cur denarius ille nomina illius auiculæ sterling. fuerit signatus, causam tradunt, quòd ea auis, pars foret insignium, quibus Reges id temporis multarũ possessionum, vel extramarinarum domini, vsi sunt. Quemadmodum Reges hac ætate solent insignibus regiis, singula suo
E rum regnorũ insignia adiũgere, quo potẽtia existat quàm maxima: siue ꝙ nummus in altera parte haberet notã stellæ, quam Angli ster vocãt. Ita quòd hodie isti denarij sic signati reperiuntur, vt aliis omnibus author est Polydorus historię Anglicę. li. 16. Vel fortassis ista moneta sterlinguorum nomẽ accepit à castello quodã in Anglia sterlingum nuncupatum. De quo idem author meminit lib. 13. & 14. Et de sterlinguo agro etiam fit mentio ibidem lib. 1. Sic etiam de sterlingensi põte habetur in eadem historia. lib. 17. Sed in Hybernia valet marcha sterlinguorũ ducatos quatuor, marcha verò Renensis argenti puri, valet ducatos Renenses. 8. cum dimidio. Ex quibus ducatis Renensib. quatuor, tres ducati Vngarici constituuntur. Itaque marcha Renen
F sis valet aureos Renẽses. 70. & parum plus. Marchus verò Parisiensis est nouem vnciarum ex nostris communibus, & tertia pars alterius vnciæ. Et ex eo fiunt ducati. 70. Et inter istas monetas marcharum sterlinguorum, Turonensium, & Parisiensium est magna differentia, vt not. Petr. de Bellapert. in l. fina. C. de cõpensat. Marchus verò aduersum Mediolani facit aureos, siue ducatos sex. Et continet marchus prædictus vncias nouem pretiosi argenti, vt latiùs declarant Modern. Asten. in tract. augmenti monetarum, in vltima conclusione. Et hæc de marcha.

Sequitur in text. vel librarum Turonensium, &c.

Libra Turonensium paruorum, de qua loquitur ista regula, valet ducatum vnum de Camera. Et secundùm hoc, libra constat ex duodecim Turonensibus, qui quidem duo-

decim

decim Turonenſes conſtituunt vnum ducatum, vt expreſ- A
sè ordinauit Benedictus XII. in extrauag. vas electionis. §.
fin. poſita ſub titu. de cenſ. de qua meminit Fely. in cap. 2.
in. 8. col. & c. ad aures. col. 9. de reſcr. Et ita in concernenti-
bus literas & Cameram apoſtolicam, iſtum valorem volue
runt ſeruari facere ſummi Pontifices, vt patet in regula 23.
Et iuxta iſtam æſtimationem ſcriptæ fuerunt taxæ officia-
lium Cancellariæ, cõpoſitæ per Ioan. 22. cùm curia reſide-
ret Auinioni. Et ſecundùm eoſdem Turonen. Benedictus
XII. taxas ſacræ Pœnitentiariæ compoſuit, vt habemus in
originalibus formulariis illorũ temporũ, per eundẽ Bene-
dictũ editis. Quo factũ eſt, vt cùm curia mãſerit apud Gal-
lias per 84. annos. Et ſic à tempore Clementis V. vſque ad
Gregorium XI. qui curiam in vrbem reduxit, vt hiſtorici re B
ferunt, vſus Turonẽſium adeò inualuit, vt quodammodo
callum obduxerit vſque in hodiernũ diem, & hoc propter
memoriam illius temporis. Tum etiam, quia illo tempore
illa moneta vtebantur Franchi, quorum erat peculiaris cur
ſus ad curiam, expeditionis cauſa, adeò, q; ferè omnes can
cellariæ Apoſtolicæ expeditiones à Gallis cõficiebantur,
& ideo bonum fuit, quòd monetæ illius nomen duraret,
deuotione durante, quæ modò omnino ceſſant. Et quan-
uis Gloſſator ſuper regula 23. referat opin. quorundam de
origine iſtius monetæ Turonẽſium, quas poſteà deridet:
nihilominus ego exiſtimo monetæ huiuſmodi originem
initium habuiſſe à Turonibus: eſt enim ciuitas illa in Gal-
lia Narbonenſi antiqua, & percelebris nomine Turon, cu C
ius præſul Arnulphus à Sancto Remigio baptizatus, inter
Sanctos relatus eſt. hic primùm moneta ab vrbe nomen
accepit, quæ tũc in Gallia cõmuniter expẽdebatur, & for-
tè tẽpore Clemẽtis V. dũ Auinioni reſideret, in vſum tradi
ta, anno M. C C C V. circa quẽ annũ, monetæ mutatio reperi
tur facta, & ob eã cauſam varij tumultus exorti, vt Rober-
tus libr. 7. hiſtoriæ Gallorũ meminit. Et tũc huiuſmodi mo
netã per Io. XXII. eius ſucceſſorẽ taxis Apoſtolicis adpoſi
tã cõſtat. Et cũ valore prædictæ libræ Turonenſis, de qua
loquitur iſta regula, cõcordant libræ monetæ ciuitatis Me
ten. Flandriæ, & Regnorũ Valentiæ, Barchinonẽ. & Iacen.
Nã in dictis regnis, ſeu prouinciis libra etiã valet ducatum
vnũ, vt experientia cognoui, & etiam atteſtatur Franciſcus

D Sancti Clementis Barchinonen. in Arithmetica sua. Exceptis istis omnes aliæ prouinciæ Christianitatis differunt in valore libræ, prout etiam libræ legales differunt ab omnibus istis, vt statim dicetur. Nam videmus Maiorien. libras tres, ducatos duos conficere. Et similiter libræ tres Turonensium in Francia reddunt ducatos duos. Et francus etiã in Francia est similis libræ. Quorum tres franci reddũt ducatos duos. In Normandia etiam tres libræ valent duo scuta auri. Ab his tamen differt libra monetæ Britanniæ, quæ valet minus ducato vno. Nam decem libræ Britanniæ, valẽt octo ducatos de camera. Patisiensium verò libra valet
E parũ minus libra Britanniæ, & modicum plus libra monetæ Franciæ. In Scotia verò, libra monetæ sterlingorum valet ducatos duos. Sed libra monetæ vsualis ibidem valet ducatũ vnum, & tres similes libræ valẽt ducatos tres, quæ reddunt vnam librã sterlingorũ ex cõpositione antiqua, & duos ducatos cum dimidio secundùm aliquos, sed vt accepi à fide dignis, reuera valent ducatos tres. In Anglia libra sterlinguorum valet ducatos sex. Et promissio simpliciter ibi facta de libris monetæ Anglicæ, licet sit ibi varia moneta, tamen secũdùm cõmunem vsum, in dubio debet intelligi de libra sterlingorũ, vt refert se de facto habuisse
F Lanfr. in rep. c. quoniã cõtra falsam. in vers. testium depositiones. in antep. col. versic. hinc est, &c. de proba. sequitur Curt. in rep. cap. fi. in 7. quæst. de consue. Libra verò monetæ Papien. valet solidos 20. vt refert Brun. Asten. in tract. de augmento conclusione finali. Sed Parmæ aliter fit æstimatio: quia ibi libræ quinque, & solidi 8. faciunt ducatum vnum. Et centũ, & quinquaginta solidi, reddunt ibi etiam scutum vnum, vt habui in facto super quadã causa Parmen. ita taxata in Rota. Venetiis verò vna libra constat ex marcellis duobus. Quorũ duodecim marcelli valent ducatum vnũ. Itaq; ducatus æstimatur ibidẽ sex libris. Sed libra grossorum, quæ mercantilis appellatur, decẽ ducatis ibidẽ æstimatur, vt notissimum est. Bononienses etiã libras suas habent, quarum communis, siue vulgaris libra, quæ in vsu est, Bologninos 20. valet, qui reddunt Baiochos 30. & per consequens tertiam partem vnius ducati, plus minus.

Ab istis omnibus differt libra legalis, quæ secundùm antiquos Iurisperitos valebat septuaginta & duos ducatos: vt

est

est tex. expressus in l. quotiens. C. de suscept. Præpositis, & Archa. lib. 10. Et decem aurei, siue ducati valebant libram argenti, vt in l. 1. C. de argent. præb. lib. 10. Posteà verò introductum fuit, quòd libra non ex 72. sed 96. aureis constitueretur, vt Bart. in d. l. quotiens. Alberic. & alij in l. fina. ff. de in ius vocand. meminerunt. Et ita se habet communis opinio, vt patet ex his, quæ Fely. congerit in c. conquerente. de off. ord. & Iaſ. in l. 2. §. ex his. in 8. col. ff. de verb. obli. Sed illud fortè antiquo tempore introductũ fuerat: quia erat minor argenti, vel maior auri copia, vel quia (vt dicũt quidam historici) auri bonitas non nisi à Iulio Cęsare, vsq; ad Vespasianũ perdurauit. Et ideò post illos, ducatus 20. libras æris valuit, vt adparet in l. 1. C. de colla. æris. libr. 10. A

Hodie verò calamitate temporum factum est, quòd ω. revolauit ad α, id est extremitas ad principium: vt dicitur in c. ab exordio. 35. distin. Nam immutata auri bonitate, cuduntur hoc tẽpore ducati, vt leuiores, ita & viliores: quorum sex vnciam & 72. libram implent, vt olim. Inter vtrunque tamen tempus hoc est discrimẽ: quia aurum & argentum illis temporibus probatum fuerat, id est purũ, putum, & defæcatum, quod distinguitur per 12. gradus: grana vulgus appellat. Et illud est omni argento pretiosius. Nam argentum purum, putum, id est, depuratũ, quod indoctum vulgus argẽtum de copella appellat, esse ligæ 12. denariorum, pro comperto habetur: licet hac ætate eius bonitas per admistionem æris sit deprauata. Huius autem deprauationis taxati fuerant olim inter cæteros Aragonenses, & quidam alij, sicut etiam seruare bonitatis auri Veneti & Anchonitani bene audiebant, vt refert Lucas de penna in l. vnica. in fi. C. de argen. pretio. lib. 10. Nam satis constat, quòd cùm denarij æris argento puro immiscẽtur, tot grana bonitatis argentum amittere. Et illud argẽtum purum, putum, seu, vt vulgus appellat, copellatum, Odofr. in l. 2. ff. si cert. pet. pugillatum nominat. Sed Iurisconsultus in l. in naue. ff. locati. pusillatum dicit, vt de iis meminit Gel. lib. 6. Noctium Atticarum. c. 5. & reassumunt Moderni quidam Galli in prædicta l. in naue. qui, vt opinor, eorum dicta ab Antonio Nebrissensi Hispano viro eruditissimo in Lexicon Iuris acceperunt: nisi idem spiritus in duobus corporibus fuit. Latini verò, quod illi dixêre pusillatũ, ipsi pustu- B C

D latum appellant. quod est purum absque omni spurcitia. Nempe pustula idem refert quod puri argenti massa, vt Martial. pluribus locis meminit. & Iuuenal. Satyr. 10.

Pauca licet portes argenti vascula puri.

Et Suetonius Tranquillus in vita Neronis, in hæc verba idem refert: Nummum asperum, argentum pustulatum, aurum obrizum exegit. Sed hæc de argento.

Aurum etiã in 24. pretiositatis gradus distinguitur, vulgus characteres appellat, quale assimilatur hodie Vngaricum purũ quod obrizum Græci, vt Trãquillus & Plin. attestantur, Latini verò, multipliciter excoctum dicunt, vel, vt vulgus cimentatum. De quo etiam loquitur tex. in l. fin. C. de vet. nu. pot. libr. 11. Hinc obrizati appellabantur nu-
E mi, qui ex optimo & puro auro confecti erant, vt in l. vnica. C. de oblat. voto. lib. 12. Nostra tamen ętate nullum aurum, quod 24. characteres attingat, reperitur. Quo fit, vt quidam dixerint, aurum ad 24. characteres decoqui minimè posse. Nam vngaricum, quod pretiosius cęteris æstimatur, 23. characteres non trãscendit, vt à peritissimis huius artis accepi. quod etiam attestatur Bilibaldus in libro æstimationis numismatum. fol. 4. Vtcunque sit, ætate nostra libra auri legalis, constat ex 96. ducatis, & eiusdem æstimationis fuit apud Romanos veteres. hoc patet: quia libra constabat, vt hodie, ex 12. vnciis. Vncia verò constat ex drachmis octo. Itaque libra continet drachmas 96. quæ con-
stituunt totidem ducatos, & sic adparet quemlibet duca-
F tum esse drachmalem, id est pendere drachmam vnam. Et in hoc hodie conuenimus cum antiquis Romanis: & verum est, vt in ducatis Vngaricis periculum fieri potest. Quorum quilibet vnius drachmæ pondus habet. Et idem de ducatis Venetis & Florentinis refert Bar. in l. quotiens. C. de suscepto. lib. 10. Et hæc de libris sufficiant.

Consequenter textus hic ponit aliam speciem monetæ, quam Florenum appellat. Et habet hæc species monetæ, propter varias prouinciarũ cõsuetudines, incertã æstimationẽ, vt dicit Saly. in l. fi. C. si cer. pet. Tamen de iure, Florenus, ducatus, & solidus idẽ referunt secundùm Modet. Asten. in tract. monetarũ. Et ita pro ducato ponit in taxis sedis Apostolicæ beneficiorum consistorialiũ: quę per Florenos auri distribuuntur. ex quo datur intelligi, taxarũ in-

uentio

uentionem ante cusionem ducati fuisse editam vt etiã in- A
ferius adparebit. Quorũ quidem Florenorũ denomina-
tionẽ à Florẽtinis originẽ habuisse satis cõpertũ est. Nam
vt hac in re testis est Io. Villanus Florentinorum antiquus
historicus, lib. 6. c. 54. Historiarum, cùm ciuitas Florentina
iã opibus, potẽtia, & dominatu in immẽsum crescceret, pla
cuit mercatoribus & populo, vt moneta auri cuderetur.
Nam vsq; ad illa tempora ciuitas illa argenti moneta vsa
fuerat valoris 12. denariorum. Sic itaque de mense Ianua-
rio, anno à partu virginis M. C C L I I. Florenus ex auro 24.
characterum omnium purgatissimo valoris solidorum vi-
ginti cudi cœpit: quorum octo Floreni, auri vnciam pen-
debant Florenus dictus à Florentia, cuius nomen per flo
rem Lilij albi referebat ex vna parte, vt meminit idem hi-
storiographus li. 1. c. 40. ab alia verò parte sancti Io. Bapti- B
stæ effigies, ipsius Vrbis primi protectoris, regenerationẽ
vrbis præsentabat. Nam cùm anteà ciuitas tota idolis ser-
uiret, facta conuersione, placuit, primò ex templo Martis,
ecclesiam cathedralẽ suo nomine sancti Ioannis erigi: idq;
factũ fuisse Constantini & Siluestri tẽporibus idem autor
lib. 1. c. 60. historiarũ refert. Itaq; ex præmissis adparet, Flo
renos non solùm à ciuitate Florentia, sed à flore Lilij im-
pressa nomen accepisse. Inde paulatim Floreni nomen, &
vsus ad alias prouincias emanauit, quẽ alij Domini vicinio
res in suis dominiis cudi fecerunt: vsq; adeò, quòd puritas
illa auri, ære contaminata fuit: quo crimine Marchiones
montis ferrati, & apud Ianuenses Spinolæ illo tẽpore ta- C
xabantur, donec Io. XXII. anathemate prohibuit, ne decæ-
tero illa moneta cuderetur nisi à Florentinis, vt lib. 9. cap.
179. eiusdem historiæ cautũ leginus. Huius tamẽ Floreni
vsus paulatim ad Vltramontanos serpsit, æstimatione ta-
men variata. Nam floreni auri in Aragonia alterius valo-
ris reperiuntur: quia tres similes valẽt ferè ducatos duos:
& in Camera quatuor floreni similes pro ducatis tribus
computantur. In Sabaudia verò florenus cum dimidio, &
grossi duo vnũ ducatum referunt. Florenus autẽ in Sabau
dia valet Baiochos 32. Sed Renenses floreni ad rationem
40. grossorũ monetæ Flandriæ, pro quolibet florenò, ex
illis septẽ reddũt ducatos quatuor. in regno verò Nauarię
tres floreni ex illis pendẽt similiter ducatũ vnũ de Came-

Dra. Et floreni monetæ prouinciæ tres faciũt vnũ ducatum: Venetis verò floreni æstimatio, ad 10. Marcellos illius monetæ argẽteæ extenditur. Sed Romæ varius est vsus. Nam apud seculares Romanos, florenus ad Carlenos quinque taxatur. Sed in camera Apostolica in taxis, pro ducato de Camera dicitur. Quod credo factũ fuisse potiùs ex abusu exigentium taxas, quàm ex certa scientia principis, quod ex eo adparet: quia in quadam constitutione cõcilij Constantien. posita inter extrauagãtes antiquas, sub titulo de excess. prælat. & de ofñ. ord. quæ incipit, Sanè prẽlati, &c. Florenus de Camera grossis decẽ æstimabatur. Quo factum est, vt cũ postea ducati de Camera cusi fuerint, appellatio illa de Camera, imposita floreno, errore quodã, E assimilata fuit ducato de Camera. Itaq; perinde florenum æstimarunt, ac ducatũ, cùm reuera plurimùm differrẽt, vt superiùs adparet: nisi dicamus Ioã. 22. æstimationẽ florent & ducati ęquasse, ex eo, quia cùm apud Florẽtinos sola illa moneta aùri puri cuderetur, ad æstimationẽ ducati, placuit & ipsi Ioãni eandem monetã sub eadem æstimatione cudere: cęteris omnibus (exceptis Florentinis) sub anathemate prohibitis, vt in dicta Florẽtinorũ historia adparet, vt dixi in proœmio istius regu. Itaq; ab illo tẽpore taxę ad valorẽ florenorũ fuerũt editæ. Et ista de florenis sufficiãt.

Sequitur in tex. (aut ducatos, &c.) hoc genus monetæ, seu eius nomẽ apud veteres non fuit: sed circa annũ salutis quingẽtesimũ septuagesimũ, initiũ habuisse satis cõpet F tum est. Nã huius monẽtę autor, vt Blondus, Platina, & recentiores historici meminerũt, Albinus quidã circũfertur, qui primus omnium in Italiã nomen regiminis Graiæ superbię plenum tulit, videlicet vt Exarchus diceretur. Idem primus veterẽ administrationis formã tota Italia sustulit: & singulis vrbibus, singulos, qui potestate præirent, cõstituit, quos duces voluit appellare. Quo cõtingit, vt multis inde annis aureus numus, qui Romæ cudebatur, ab inde Romanus ducatus fuerit appellatus. Indẽq; est nomẽ adeptus, cuius denominatio in hodiernũ vsq; diem manet. & de iis etiam Polydorus li. 2. de inuentoribus rerum, autor est. Mirãdum tamen, q̃ cùm apud varias gentes prædictæ omnes monetæ varietatem receperint, solius ducati apud omnes vniformis fuit denominatio, par etiam simil itidẽ valor

ualoris. Nam ducati Vngari, Veneti, Hiſpani, Florentini, A & fere omnes alij ducati maiores, qui vulgò Largi appellantur, idem pondus & paré valorem retinent. Ex quibus poſteà ſoli ſummi Pontifices aliâ ducati ſpeciem cudi iuſſerunt, quâ de Camera nuncuparunt, parum à ſuperiùs dicta differenté. Prodiit deinde alia monetæ ſpecies in Gallia, quam ſcutum appellant, eámque duplicem voluerunt. Hinc eſt, ꝙ inter ſcutos nouos & vereres in Camera fit diſcrimen. Quia antiquum ſcutum reddit idem, quod ducatus: nouũ autem ſcutum in taxa, nouem Iuliis, & vno groſſo æſtimatur: quanuis tempore Clementis VII. ad nouem Iulios fuerit redactum. Non tamen eſt omittendum, quòd modernis temporibus inuenta eſt alia ducati vſualis moneta, quæ ſecundùm diuerſas regiones variatur. Nam Pa- B piæ ducatus non valet niſi libras quatuor. Itaque appellatione ducati, de communi vſu loquẽdi, intelligetur de ducato quatuor librarum, nõ autem de ducato auri, qui plus valet: vt refert Rochus Curtius in repe. c. fi. in 7. q. de conſuet. Et ita dicendum erit in quolibet loco. Nam Romæ ſimplex ducati appellatio inter Romanos intelligitur de 10. Carlenis, niſi auri mentio fiat.

Sequitur in text. vel vnciarum auri, &c. Notum eſt iam omnibus, etiã tonſoribus, ꝙ vncia auri ex drachmis octo conſtat, quantũ quælibet vnũ ducatũ reddit. Ex quo adparet, ducatos omnes auri drachmales eſſe in pondere ſuo: ita ꝙ vncia auri, ducatos octo valebit, vt dicit Bart. in d. l. quotiẽs. & Moder. Papien. in d. l. 2. §. ex his. Ex quibus de C primo ad vltimum infertur, libram, quæ ex duodecim vnciis conſtat, ducatos 96. reddere. Vncia verò argenti ſterlingorum 26. denariis, qualis etiam hodie æſtimatur, vt refert Polydorus lib. 16. hiſtoriæ Anglicanæ.

Rurſus dicitur in text. ſeu alterius monetæ, &c. Sub iſtis verbis poſſunt cõprehendi reliquæ omnes monetæ vſuales cuiuſlibet prouinciæ, quę hic non exprimuntur, vt ſunt marabatini Hiſpaniæ ſuperioris, quæ Caſtella appellatur: & inferioris, quę Valentia, ſeu Tarraconẽ. dicitur. Et licet hæc moneta in Caſtella hodie tantùm vſitetur, olim tamẽ omniũ regnorũ vtriuſq; Hiſpaniæ, vſq; ad Luſitaniã communis erat, diſsimili tamẽ æſtimatione. Nã in regnis Valentiæ vnus Marabatinus dimidio ſcuto auri æſtimabatur:

D de quo adhuc hodie in pœnis legalibus, in memoriam vetuſtatis, ac pro quadam ſolẽnitate ſolet fieri eius denominatio, quanuis eius forma ignoretur. Et talis moneta antiquis temporibus in Luſitania, etiã in vſu fuerat, vt adparet ex text. in c. cùm olim. de priuileg. vbi de illis Marabatinis fit mentio. Et ſecundùm hoc videtur dicendum, q̃ illi Marabatini, de quibus in dicto c. cùm olim. fit mẽtio, non fuerint illius æſtimationis cum illis, quibus hodie vtũtur Caſtellani, qui parui admodum valoris ſunt. ridiculum enim eſſet, de tam parua quinque ducatorum ſumma, inter illos abbates ditiſsimos, tam longã tragœdiæ quæſtionẽ componere, ex qua meruit illa conſtitutio decretalis fieri. Vt igitur res videatur veriſimilis, & cõueniens tam perſonis,
E de quibus ille text. loquitur, quàm Rom. Pontifici autori illius decretalis, eſt tenendum, illos Marabatinos, de quibus ibi notatur, non de modernis, quibus nunc vtitur Caſtella, ſed de Marabatinis veteribus regni Valẽtiæ vel Luſitaniæ debere intelligi. Et ita intelligẽdo, ſumma illa Marabatinorum expreſſa in d. c. cùm olim. ſcuta mille cõtinebit: quæ ſatis notabilis ſumma poſſet videri, quæ illos abbates ad litigandum moueret. Et hoc modo diſpoſitio illius textus bene quadrat quantitati expreſſæ.

Ex iſtis igitur habes valorẽ Marabatinorũ veterũ Valentiæ & Luſitaniæ idem eſſe: Caſtellæ verò Marabatini, quibus hac ætate vtũtur Hiſpani Caſtellani, ſunt viliſsimi valoris. Nã vnus Marabatinus duas partes vnius denarij va-
F let. Nã ibi denarius diuiditur in tres Blãchas æris, ad ſimilitudinẽ cauallorũ Neapolitanorum: quorum tres Caualli ærei reddũt denarium vnum. Ita & Blãchæ tres faciũt vnũ denarium. Et denominatæ ſunt Blãchæ, à quadam Regina Blãcha nomine, quæ prima monetam illam cudi iuſsit. Et quibus Blãchis duæ Marabatinum vnũ faciunt. Itaque trecenti ſeptuagintaquinque Marabatini, vnũ Ducatum largum reddũt. Et tria milia Marabatini, valẽt Ducatos octo. Et ducatus in Hiſpania, valet Regales vndecim: & quilibet Regalium eſt valoris vnius lulij. Tamen Romæ non valet vnũ Regale Hiſpanicum, niſi Baiochos nouẽ ex reductione Clemẽtis VII. Sunt etiã in regno Valẽtiæ denarij & ſolidi. Denarius enim eſt ad ſimilitudinem quatreni, niſi q̃ argẽti plus aliquid cõtinet, & propterea prævalẽt quatre-

nis

nis. Adeò, quòd ex duodecim fit solidus. Cuius quidem so A
lidi valor est dimidij regalis, & solidi duo faciunt vnum re
gale, & vndecim regalia faciunt Ducatum largum. De de-
nariis autem Papien. & Lucen. quanti valeant, habes text.
in c. olim. de censib. Et hæc dicta de monetis nostri tem-
poris, & eorum valore hucvsque sufficiant. Quæ ideo hic
placuit adnotare, quia nullus scribentium simul de istis trà
ctauit. Licet Budæus, Leonardus de Portis, Alciatus, & Bi-
libaldus multa de antiquo Romanorum sestertio: quædã
etiam de talẽto, & similib. monetis disputauerint, quæ nõ
faciũt ad propositum istius regulæ, cũ illis hodie nõ vtan-
tur. De quibus ego latius in eo libro, quẽ de censu, redi-
tu, & impensa antiquorum, & recentiorum principũ com-
posui, pertractabo: quo loco illud etiam tangam, quænam B
sit ratio, quòd cũ auri maior copia è terra fodiatur, quàm
alterius cuiuscũq; metalli, vt Hadrianus Imperator dicere
solebat: minor tamẽ illius copia inter hominũ manus ver-
setur, adeò, ꝙ moneta argenti copiosior, ꝙ auri videatur.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an valor expressus in gratia, iuxta taxam
Cameræ excuset à pœna istius regulæ?

SOLVTIO. Pro parte negatiua videtur dicen-
dum, quòd nõ excuset. Nam ex quo regula ista expresio-
nem valoris secundum communem æstimationem requi-
rit, non sufficiet valor secundum taxam, quæ est incerta, &
non ponit valorem secũdum communem æstimationem. C
Præsertim, quia à verbis regulæ non est recedendum. vul.
gata. l. nõ aliter. ff. de legatis 3. Et quia regula ista dat for-
mam, vt patet ex annullatione actus, iuxta ea quæ Doct.
in l. dubium. C. de leg. & in l. 1. ff. de lib. & posthu. tradunt.

Quibus tamen non obstantibus, contrariũ fuit decisum
per Rotã in vna, corã D. Bartholomæo de Petra sancta de
mense Ianuario M. D. XX. vt refert D. Gulielmus in colle-
ctaneis decisionũ. Ratiò fuit, quia ad euitandã pœnã regu
læ, quælibet iusta causa excusat à dolo. l. igitur. §. potest. ff.
de liber. cau. l. plagij. C. ad leg. Iul. de plag. cũ similibus. Et
iusta causa excusationis hoc casu videtur, si quis exprimit
valorem secũdum taxã Cameræ. Quæ cõmuniter appro-
batur, & in vsu habetur ante oculos papæ, ideo credere de
buit impetrãs, sicut de taxis Cãcellariæ dicit decisio Rotæ

D in antiq.565.col.fi. Et ita videmus, q̃ credens bono viro excusatur,vt dicit gl.pen.circa finem in l. Titio fundus.ff. de cond.& de.cum concord.vt scribit Fely.post Bal.in ca. cum contingat.circa fi.de rescript.& in c.præterea.col.1.& c.nuper. de testib.& Iaſ.in l.1.col.3.ff.de eo q̃ quẽ fac. erit, & in l.certũ.col.fi.ff.ſi cert.pet. cum ſexcẽtis aliis cõcord. alibi non ita congeſtis, quæ quidam moderni ſcribunt in tract.nuptiali.fol.77.Pari ergo modo excuſari debet, qui deſcriptioni Cameræ ſtetit, præſertim cũ probatio valoris ſit valde difficilis, in qua plura præter communẽ vſum probationũ requirũtur,vt tradũt Doctores in cap.cũ cauſam.de teſtib.Bal.in l.ſolũ.C.eo. tit.Et hoc,ratiõe etiã ſua detur,quia videmus, q̃ ſoluẽs ſecundũ taxã Cameræ non
E releuetur,etiã ſi probet beneficiũ minoris eſſe,vel etiã maioris.taxa enim ſemper attẽditur. Cũ igitur in tali expreſſione nõ fit alicui fraus, nõ debet habere locũ pœna regulæ,quæ facta fuit corã fraudulẽtos. Alia motiua ponit D. Guli.quæ breuitatis cauſa uõ refero,cũ ibi videri poſſint.

Sed aduertendum arbitror,quia iſta deciſio videtur facilem anſam fraudibus dare, in præiudicium officialiũ,et taxis beneficiorum viuẽtium. Nam clarum eſt,quòd liber taxæ antiquus eſt, & in eo cõſtat plura beneficia antiquo tempore taxata ad modicam ſummã fuiſſe,quæ hodie per ſuperexcreſcentiã fructuũ,in quadruplũ taxari poſſent. Et econtrà,quædam beneficia tunc ad magnum valorem taxata reperiuntur,quæ poſtea calamitate temporum dimi-
F nuta poſſent ad longè minorem ſummam taxari. Ex qua varietate taxarum,impetrantes hodierni de facili poſſent vti vna cautela ad fraudandos officiales.Nam quando beneficium erit magni valoris, non exprimẽt ſecundũ quod valent,niſi ſecundum paruam taxam in libro poſitã. Quæ ſi fortè erit maior,tunc non ſecundum librum, ſed ſecundum communem æſtimationem valorem exprimẽt. Et ideo,vt prædicta deciſio defendi poſsit, ego putaré illam intelligendam in beneficiis conſiſtorialibus, pro quibus compoſitus fuit liber ille taxarum:ſed pro non cõſiſtorialibus ſeruari debet iſta regula.Et hoc puto veriſimum.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, vtrum expreſsio valoris facta in literis ſecundum arrendamenta facta per eum qui mortuus

tuus est, releuet impetrantem à pœna regulæ? A

SOLVTIO. Videbatur dicendum, quod talis expressio secundum arrendamenta, non excuset, ex eo, quia arrendamenta, non probant dominium, neque possessionem. Ad probationē. C. loc. & in c. inter dilectos. & ibi not. de fide instr. Sicut perceptio salarij nō arguit quem decurionem. l. Herēnius. ff. de decur. Et sic talis valor inibi expressus non probatur concludenter, & tamen regula attringit impetrantem ad expressionem veri valoris. Et ignorantia hoc casu non videtur excusabilis cum debuerit se informare. Quia ignorantia in gratiosis non excusat à subreptione. cap. constitutus. de rescrip. Imò sola simplicitas nocet, vt dicit Fely. in c. ad aures. in 3. col. eo. ti. Et quia valor est pars gratiæ, & debet plene probari, vt dicit quæ- B dam decisio, & tenet Fely. ibidem.

Quibus tamen non obstantibus Rota pluries tenuit cōtrarium, non solum tempore meo, sed etiā tēporibus antiquis. Nā in vna Mediolanen. parochialis de Verdolla de mense Martio M. D. XXII. corā D. Gulielmo iudicatū fuit, vt ipse idem refert in collectaneis decisionū. Et idem adnotauit R. P. D. Iacobus Simonetta, in quadam causa iudicatum fuisse, quam ipse, dum esset aduocatus contrariū sentiens defendere nō potuit Et ita iudicauit D. Ioan. Anto. de Triultiis. Et pro ista decisione faciūt in primis eadem ferè motiua, quæ in præcedenti quæstione facta fuerūt. Quia ex quo agitur de nullitate gratiæ, & sic de pœna quælibet causa etiam iniusta excusat à dolo. Vnde ex quo C præsumptio est, q̄ prædecessor arrendauerit iusto pretio beneficiū suū, & q̄ nō præsumatur fructus eius voluisse iactare, iuxta c. super hoc. de renuntiatio. ista præsumptio videtur præstare iustā causam excusationis à pœna regulæ.

Præterea, quia ex quo de iure communi non requiritur aliqua expressio valoris, vt notatur in clem. prima. de præbend. Regula ista quæ cōtrariū cum pœna statuit tanquā odiosa, & stricti iuris miti' & strictius interpretari debuit iuxta legē tertiā. §. hæc verba. cū vul. ff. de neg. gest. & capitulo, statutū. de electio. lib. 6. Et ideo data aliqua iustā causa, excusatio sufficere debet, præsertim in ista materia expressiōis veri valoris, quę est difficilis p̄bationis, in quo p̄bādo, plures etiā oriūdi à loco deficiūt. Et ista est ratio

D quare in supplicationibus ponitur illa clausula augendi, & minuendi vsque ad verum valorem propter magnam difficultatem purificandi incontinenti verum valorem. Et sic ne propter hanc causam gratia pereat, si expediretur de minori, debet tam auara interpretatio coarctari. iuxta l. vnicam. §. fin. C. de cadu. toll. & in auth. de nup. §. primæ siquidem. circa fin. ibi, ne aliquo modo videamur talia corripientes fisci prouidere vtilitati, &c. Et circa hoc plura congerit D. Guliel. quæ non curo referre, cum videri possint.

Sed considerandum est, quòd meis temporibus illa de-
E cisio D. Guliel. non ita simpliciter fuit seruata in Rota, prout ipse loquitur, sed concurrentibus pluribus aliis requisitis. Nam in primis requiritur, quòd arrendamẽta sint plura, & non vnum tantum arrendamentum. Item, quòd cum hoc fama publica de valore concurrat. Itẽ, quòd producantur aliquæ bullæ prædecessorum expeditæ sub illo valore, quibus concurrentibus Rota excusat impetrãtem ab expressione falsi valoris, & sic à pœna istius regulæ. Ni-
F quæ non prosunt singula, multa iuuant. Vnde licet arrendamenta de per se non probent, vt dictum est, neque etiã fama de per se, tamen præstant excusationem à pœna. Et ita in vna Arimenen. prioratus fuit conclusum per dominos, coram R. D. Raynaldo Petrutio, de mense Nouemb. M. D. XXXVI. Nam de fama ponit Bart. in l. Celsus. ff. de vsucap. & tradit Oldr. cons. 304. Et præsertim, quia Rota semper solet ad æquitatem inclinare, quæ in casu proposito militare videtur, vt gratiæ sustineantur, nec pereant quæ obtentæ fuerunt cum multis laboribus & grauibus impensis. arg. c. commissa. de elect. lib. 6. Et ad prædicta facit decis. 19. in no. de præben. & quæ notat Card. in c. fi. in 2. & 3. col. de præsump.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, quomodo probetur valor beneficiorum? SOLVTIO. Ista q. hodie trita est, & nota iam famulis solicitatorum in vrbe, qui habent sua formularia impressa, quibus articuli in formis scribuntur. Et ideo super hac re breuissimus ero: valor igitur secundum communẽ stylum Rotæ ita probari debet, videlicet quòd beneficium dẽ quo agitur tempore prouisionis, & oner-

bus

bus deductis valet in portatis centum, & quòd per quin- A
que annos antè & pòst, anno fertili cum sterili computato, communi estimatione tantum valuit, & ita testis de tali beneficio notitiam habens dicit se scire, & si plus vel minus valeret, ipse non ignoraret. Ista practica colligitur ex pluribus dictis Doct. simul iunctis, videlicet Bart. & Moder. in l. pretia rerum. §. fi. ff. ad l. Falci. ex Abbate, & Fely. in c. cum causa. de test. & Fely. in c. ad aures. de rescr. Alex. in cõs. 85. lib. 2. Soci. consil. 8. visis, &c. Moder. in repet. in l. a. in duabus vltimis chartis. C. de rescin. vend. Et latiùs re assumũt duo doctores practici, videlicet Lãfran. de Oriano in repet. c. quoniã. in verb. testium depositiones. num. 136. cum pluribus sequentibus. de probat. & Angel. Aret. in §. fi quis agẽs. instit. de action. in quibus locis latissimè B diuagãtur circa istam materiam probandi valorem cuiuscunque rei. quæ non curo recensere, cum non faciant ad rem, nisi in hoc, quòd ex illis assumitur practica probandi eo modo, quo superius dixi. Nam probatio valoris in beneficialib. vniformis est, sed in profanis recipit distinctionem secũdum varietatem rerum, temporum, & locorum, prout prædicti doctores scribunt: adeò, quòd in vna Bononien. emphyteusis voluit Rota de hoc mense Martio M. DXL. coram R. D. Io. Mohedano, quòd valor terrarum posset probari per testes reddẽtes rationem, quia vicinus, per ea quæ dicunt Orianus & Aret. vbi suprà. Et licet multi tenuerint contrarium, tamen illa opinio tanquã æquior C prævalut, tum etiam, quia adiuuabatur aliis coniecturis: sed in materia beneficiali talis probatio non reciperetur, prout neque etiam arrendamenta, licet geminata probent, sed requiritur probatio modo, prout superius articulatur.

REGVLA DE PVBLIÇANDIS RESIGNATIONIBVS.

ITEM *idem dominus noster statuit & ordinauit, quòd quæcunque beneficia ecclesiastica, siue in Rom. curia, siue extra eam resignata, nisi de illis facta resignationes: si in Rom. curia, infra sex menses: si extra dictam curiam facta, infra mensem, ex tunc vbi dicta beneficia consistunt, publicata, & possessio illorum ab eis, quos id*

D *contingit, petita fuerit. Si resignantes ista postmodum in eorundem resignatorum possessione decesserint, non per resignationē, sed per obitum huiusmodi uacare censeatur. Collationes quoque de illis, tanquam per resignationem uacantibus factæ, & inde secuta nullius sint roboris uel momenti.*

PRAEFATIO.

HABVIT originem ista regula à regulis Innocentij & Sixti, quia in antiquioribus regulis non reperitur, & concordat in multis cum alia regula antiqua de publicādis acceptationibus, indultis, & facultatibus, &c. quæ habuit initiū à Martiano. V. Et licet reg. istam Sixti & Innocen. posteriores pontifices sequuti sint, solus tamē Hadrianus VI. quædā ad eam addidit, sicut & in pluribus aliis
E regulis fecit. Nam cum in regulis prædecessorum dicebatur, & possessio illorum ab eis quos id contingit, &c. ipse Hadrianus addidit hæc verba, & cum hoc possessio illorū, &c. ad effectū, ꝙ vbi Rota prius semper interpretata fuit, istam regulam requirere tria copulatiuè, videlicet, ꝙ non fuerit facta publicatio, & quòd nō fuerit petita possessio, & quòd resignans post sex mēses decesserit in possessione, adeò quòd altero deficiente locus regulæ non esset, Hadrianus noluit solā publicationem sufficere, ad impediendum fictionē regulæ, sed vt vnà cum ea possessionis petitio cōcurrat. Ita quòd ista duo copulatiuè & affirmati
F uè requirūtur, vt vacet per resignationē, videlicet, publicare & petere possessionē. & propterea dixit, & cū hoc possessio illorum, &c. Tamē hoc, scilicet cum publicatione facienda. Circa verò tertiū requisitum, videlicet de obitu in possessione post sex mēses nihil est immutatū: adeò, quòd si resignās obiret infra sex menses, vel non decederet in possessione, vacaret beneficiū per resignationē, & nō per obitū. Vt sit cōclusio, ꝙ ad effectū fictionis regulæ, vt fingatur vacare per obitū: requirūtur etiā illa tria copulatiuè, ꝙ nō fuerit facta publicatio, nec petita possessio, & ꝙ resignās moriatur post sex menses in possessione. Sed nō sufficit ad impediendā fictionē prędictā, alterū ipsorū deficere, vt erat ante Hadrianū, quia non sola publicatio impedit, nisi etiā cōcurrat petitio possessionis. Et in hoc ista regula per Hadrianū fuit immutata. Fuit etiā in fine eiusdē regulæ vnū aliud per Hadrianū additū, videlicet, ꝙ sex

menses

menses ad publicandū à die coronationis currerēt. Quod A fictū fuit, ex eo, quia regulæ ligabant à 24. Ianuarij, & papa in vrbem venit longè post: & tardè habita notitia regularum, essent lapsi sex menses à dicta die, 24. & sic seruiret de vento, nisi à die coronationis illi sex mēses currerent. Sed istas omnes Hadriani additiones nullus successorum est sequutus, sed regulam, prout prius confirmarunt.

QVAESTIO PRIMA.

QVAERO, an regula ista procedat, vel obstet secundo resignatario?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendū quòd sic, per illud dictum. l. lex vectigalis. ff. de pig. & ea quæ tradit Bald. in l. 2. in 13. quæst. C. de rescin. vend. vbi ponitur regula, quòd resoluto iure dantis, resoluitur ius acceptantis. Sed clarum est, quòd ius primi resignantis per non publicationem resolutū est. Igitur & resignatarij resoluetur per oppositionem istius regulæ. B

Præterea, quia nemo plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse habeat, vulg. l. nemo. de reg. iur. vnde si ius est resolubile in persona dantis, eodem modo erit in persona recipientis. l. fi. §. sed quia nostra. C. commu. de leg.

Istis tamen, & similibus non obstantibus, Rota determinauit contrarium. 4. Februarij M. D. XXXIIII. coram d. Nicol. de Aragonia, in causa Toletana præstimoniorū. Et idem prius fuerat cōclusum per Dominos, coram d. Camillo de Balionibus, in causa Leone canonicatus, de anno M. D. XXXIII. Ratio decisionis fuit, quia ista regula loquitur de resignatario, cum sit personalis, debet intelligi de primo, iuxta. l. Boues. §. hoc sermone. ff. de verb. signi. Et hoc idem dictum fuit in regula de annali, q̄ non obstet secundo resignatario, vt ibi dixi. quæst. 62. & sequent. sicut etiam dicit Oldr. in cons. 203. de text. in cap. licet canon. de electio. lib. 6. & de aliis similibus, vt ibi per eum. C

Et ista omnia de plano procederent, quando primus resignans cessit infra tempus publicationis, vel etiam mortuus fuit: quia tali casu successor non tenetur ad publicandum, & hoc idem habere locum in regula de publicandis acceptationibus refert d. Guliel. in quadam decisione incip. tenuit palatium. Quod rationabile videtur, quia in beneficiali. creatur nouus titulus in successore, vt in d. reg. de

D annali latè probo, & est decisio. 13. de procura. in no.

Non obstat, quòd resoluto iure dantis, resoluitur ius recipientis: qui respondetur illud procedere, nisi in illa translatione consentiat superior, qui ius irresolubile dare potest: quia tali casu. d. l. lex vectigalis. cum similibus, non procedit, prout est de hoc text. notabilis in cap. primo. de contro. inter dom. & vassal. secundum quem ita consuluit Bal. in consil. 333. circa fi. lib. 5. & tenet Guido papæ. q. 575. in decisionibus Delphinatus. Et quia quãdo ius in primo prouenit ex voluntate sua, assumptum prædictum doctorum nõ procedit, per ea quæ tradit Bar. in l. si res. ff. quib. mo. pi. vel hypo. sol. cũ igitur in casu isto primus resignans habuit ius ex voluntate sua, & non ex necessitate, item, illud transtulit in resignatarium ex admissione papæ, qui ius dat, meritò dictum ius, quod poterat resolui in persona resignantis per exceptionem istius regulæ, attenta concessione principis fit irresolubile, & ei regula non obstat. Et ita per istam rationem Rota hodie 23. Ianuarij M. D. XXXVI. in simili casu parochialis de Prados Redũdos Saguntinen. diœces. pendente coram me cõclusit, expectantem, quia acceptauerat prius vnam parochialem, potuisse secundam acceptatam ante adeptionem possessionis primæ, resignare, licet ius secundæ fuisset resolubile, per adeptionem primæ acceptatæ: quia in persona resignatarij fit irresolubile. Et ita ego ex votis Dominorum, causa prius sæpius proposita, & ferè per annum disputata, iudicaui. Quæ sententia postea per R. P. D. Marcellum de mense Iulio. M. D. XXXVI. confirmata fuit.

Sed aduerte, quia adhuc inesse hic videtur aliquis scrupulus. Nam clarum est, quòd si superiori expositũ fuisset, resignantem non publicasse, fortè papa resignationẽ non admitteret, & sic talis taciturnitas, quæ in concedente defectum intentionis inducere videtur, gratiam nullam redderet, iuxta tradita in capitulo super literis. de rescriptis. & per consequens ius fragile & resolubile in resignatarium transfertur. Nisi papa huiusmodi defectum sciens resignationem admitteret. quia tali casu textus in dicto capitulo primo. & prædictum consil. Bald. 333. procedere possent. Quibus cessãtibus, hoc motiuum multum obstaret prædictis. Sed dicas, quòd licet hic ista his, quæ de regula de annali

nali & de conſ. prædicto Oldr. 203. & de illa deciſ. in cauſa Saguntina dicta fuerunt, obſtare videantur, nihilominus quo ad iſtam regulam, fortè illa non quadrarent, cùm alia ratione ſuſtineri poſsit deciſio facta videlicet, propter perſonalitatem iſtius reg. quæ in prima perſona reſignantis verificatur, vt dictum eſt. Sicut in regula de duabus gratiis locum non habere in tertia gratia tenuit Rota, vt adnotauit d. Iacob. Simonetta. Vnde quod ibi de duabus gratiis dicitur, idem eſt hic dicendum de vna, per regulam l. ſingularia. ff. ſi cer. pet. Multa plura hic dici poſſent, ſed propter magnam temporis penuriam, cogor difficultatē magnam ſub exiguo comprehendere. A

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, an iſta regula procedat, quādo reſignās reſignauit ſibi omnes fructᵘ, & denominationē tituli. B

SOLVTIO. Iſte caſus ſæpius in Rota tēpore antiquorum ventilatus fuit, & meis etiam temporibus bis etiam vel ter accidit. Nam de anno M. D. XXX. & ſequen. diſputata fuit hæc quæſtio in vna Placentina archidiaconatus de Trugillo, coram R. P. D. Marcello, & aliis. Et iterū de menſe Decembr. M. D. XXXV. coram R. P. D. Petro Vorcio, epiſcopo Aquen. in cauſa Brechmen. canonicatus, & præben. inter Ioan. Hay, & Ioan. Cordurin. eadem quæſtio ventilata & deciſa fuit. Tertio loco coram eodem 28. Aprilis M. D. XXXVII. in cauſa Abulen. præſtimonij, pro magiſtro Hieronymo de Arce, ſuper hoc eodem puncto pronuntiatum fuit. Et nouiſsimè in vna Spoletana canonicatus & præbend. coram R. P. D. Ioan. Clerici, die 19. Martij M. D. XL. idem dubium propoſitum & deciſum fuit in fauorem R. D. Archiepiſcopi Piſani, contra Bartholomæum Roſatum. Et vt video in iſta materia diſtinguuntur tres caſus. Primus eſt, quando reſignans in beneficio requirente reſidentiam, reſeruauit tantùm ſibi fructus. Secundus, quando fructus & denominationem. Tertius, quando beneficium non requirit reſidentiam, nec habet denominationem, & reſeruantur fructus. C

Primus caſus non habet difficultatem, ex eo, quia in reſignatione non agitur principaliter de fructibus, ſed de transferendo titulo & denominatione. Quo caſu habet locum regula, quæ inducta fuit, ne ordinarij expectantes, &

D subditi beneficiati decipiantur. Et propterea interest reip. ecclesiasticæ & cultui diuino, quòd verus beneficiatus detegatur, vt illi de pertinentibus ad beneficiatum respondeatur. esset enim valde absurdum, si qua obedientia, vel oblationes, aut decimæ, ratione alicuius iurisdictionis vero beneficiato deberentur, illa resignāti præstarentur, qui cum per resignationem suam ius & possessionem naturalem, & ciuilem amiserit, intrusus dicitur. Vt igitur hæc tollantur, requiritur quòd publicatio fiat, ne sic foueantur in peccato, ac sub clypeo resignationis, fideles in suscipiendis à vero rectore sacramentis decipiātur. Hæc omnia per publicationem deteguntur. Ex qua etiam sequitur, quòd quando moritur resignans, vel resignatarius post factam
E publicationem sciunt ordinarij, vel expectantes per obitum cuius beneficium vacat. Et sic ordinarius in suis mensibus prouidere, & expectantes acceptare poterunt, quæ omnia per clandestinas renuntiationes nō publicatas circunueniuntur. Et ideo in prædicta causa Abulen. propter prædictas rationes, concluſum fuit locum esse regulæ, & per consequens beneficium per obitum resignantis, & non per resignationem vacasse.

Secundus casus habuit maiorem difficultatem, ex eo, quia resignans in effectu videtur beneficiatus, tam post resignationem, sicut antea, & effectus attendi debet, iuxta cap. relatum, de cler. nō residen. & in tali omnes rationes fraudis superius consideratæ cessant. Et ideo Domini te-
F nuerunt sæpe, & tam in illa Brechmen. quàm in dicta Spoletana, q; isto casu nō esset locus regulæ: quia hic nulla est fraus, nulli errore aliquo decipiuntur, cum ille idem renuntians, qui olim beneficiatus, & in possessione erat, sit idē etiā hodie nomine & re, propter retentionem denominationis, & reseruationem fructuum, adeò quòd nihil visus fuit resignās in resignatariū trāsferre, nisi nudū titulū sine effectu, qui regressui, accessui, vel adiutoriæ æquipollet.

Tertius etiam casus nullam habet dubitationem, quin in eo sit locus regulæ, prout in prædicta causa Abulen. dictum fuit. Nam præstimonia non requirunt aliquam residentiam, nec habent denominationem. Et ideo propter rationes positas in primo casu resignatarius publicare tenetur, aliàs locus erit huic regulæ.

QVAE

QVAESTIO TERTIA. A

QVAERO, an ista regula, quæ simpliciter de renuntiatione loquitur, locum habeat in ea, quæ ex causa permutationis fit?

SOLVTIO. Quæstio ista semper in Rota visa fuit ambigua & difficilis, ac propterea veterũ memoria nunquã decisa. Nam tẽpore Sixti bis casus iste propositus reperitur, vt refert Ioachinus de Narnia, illius ætatis aduocatus celebris, in quibusdam suis consiliis. Quid tamẽ tunc decisum fuerit non inuenimus. Etiam ætate nostra eadem q. sæpe repetita, ac variè in Rota disputata fuit, nusquam tamen resoluta. Nam in causa Auinionen. vicariæ de anno M. D. XXII. coram me pendente mota fuit hæc eadẽ quæstio, & propter eius difficultatem causa ex alio capite finem habuit. Deinde apud R.P.D. Marcellum, nunc episcopũ Marsicanũ, in causa Sogobiẽ. archidiaconatus de Cuellar, hoc idem dubium factum fuit. Et quia res ipsa maiorem discussionem exigebat, quàm tempora tunc patiebãtur (eramus enim in extremo audientiarũ mensis Iulij) hoc negotium dilatum fuit ad Calend. Octobr. Rursus & coram R. D. Siluestro, in alia causa Dolen. prioratus de Dolis, contigit super eadem q. dubitari, nihil tamen fuerat cõclusum. Postremò, nunc coram eodem R.P.D. Marcello, longo tamen interuallo ista eadem q. iterum proponitur, & quasi postliminio in dubiũ reuocatur, ac veluti horridus histrix in modũ orbicularis pilæ, hinc atq; inde per discursus varios trahitur & voluitur, ille verò suis telis innixus, immotus manet. Et sic huiusmodi quęstio varios tractus, ac veluti Sileni Alcibiadis totidẽ recessus habet. sicut enim hinc atq; hinc ingẽtes scopuli, multiplicésq; rationes, pro vtraque parte probabiles, propter quas quęlibet eius pars, dũ suis rationibus & argumẽtis munitur, in disputationis cõgressu verior videtur, vt nõ ab re lõgo tẽpore hęc q. indecisa manserit. Verùm, quia nihil est, quod non labor assiduus, atque industria cõficiat, decreui super isto dubio plura hinc inde disputãdo dicere, vt posteris facilior decidendi occasio, & rationum eligendi potestas concedatur. B C

Pro parte igitur affirmatiua, videlicet, quòd regula ista casum permutationis complectatur, adduci possunt hæc motiua, quæ sequuntur.

D Primum, quia regula ista loquens de resignatione, inclu
dit in se de necessitate resignantem ex causa permutatio-
nis, ex eo, quia permutatio vera, pura, & simplex resigna-
tio est: vt dicit ad literam decis. 16. de rer. permut. in antiq.
in 3. col. tradunt Moder. Bononien. in repe. c. 1. in 12. col. de
rer. perm. lib. 6. Hinc est, q̃ sicut in resignatione, ita etiam
in permutatione eædem personæ interueniunt, videlicet,
resignans & resignatarius. Ergo permutatio eodem iure
censeri debet, quo simplex resignatio. Nam permutatio à
simplici resignatione in alio non differt, nisi quia permu-
tatio est duplex, geminata, seu reciproca resignatio. Ideò
regula de vna resignatione loquens, in resignatione gemi
nata, seu reciproca, qualis est permutatio, locum habere
E debet: quia quod dicitur de vno actu, idem de pluribus ge
minatis dicendum est: arg. l. singularia. ff. si cert. pet. vt in
notabili casu tradit And. Sicul. in c. 1. in 8. col. de lit. cõtest.
Gemin. in c. qui ad agendum. §. 1. de procurat. lib. 6. Per. de
Ancha. in c. quanuis. el 1. de præben. eod. lib. & in alio casu
tradit Bart. in l. cum filio. circa fin. ff. de leg. 1. Confirmatur
hoc, quia per permutationem ita datur vera vacatio, sicut
per simplicem resignationem, vt in c. 1. de rer. permut. lib.
6. tenet Rota decis. 23. in no. Nam per resignationem per-
ditur titulus, ius, ac possessio naturalis, & ciuilis, vt tenet
Rota decis. 67. in antiq. aliàs secunda, de renunt. Et hoc
procedit, etiam si resignatio admissa per superiorem non
fuerit, vt in decis. 4. de renunt. in no. Sed hæc etiam in per
F mutatione procedunt: quia per eam etiam titulus, ius, &
vtraque possessio perditur, vt in decisio. 8. de rer. permut.
in antiq. Igitur idem de vtraque iudicari debet. Et licet in-
ter permutationem & simplicem resignationem aliqualis
differentia detur: nihilominus dispositio generaliter de re
signationbus loquens, omnes casus similes comprehen-
dit, dato, quòd in vno maior ratio sit, quàm in alio: iuxta
text. not. l. 1. §. quod autem. ff. de vsu aleæ & aleat. Nam
plus & minus, specie non differunt. l. fin. ff. de fundo in-
struct. cum concord. quæ scripsi in c. statutum. nume. 39. de
rescript. lib. 6. Accedunt ad hoc, quia permutatio ideò di-
citur simplex resignatio, ex quo tota à voluntate & pote-
state superioris, in cuius manibus sit, non autem ex par-
tium voluntate dependet, vt dicit Ioan. Monach. in c. 1. de
rei.

rer.permut.lib.6.sequitur Rota decis.16.tit.de rer.permut. A
col.3.in antiq. Quod in resignationibus idem per omnia
obseruatur. Ergo dispositio loquens de vna, locum habere
debet in alia. Nam illud pro expresso haberi debet, de quo
si papa, huius regulæ conditor, interrogatus fuisset, vtique
idem respondisset, vt in l.tale pactum. & ibi glo.ff.de pact.
tradunt Moder.in l. quanuis. C.de fideicommis.

Secundò, principaliter pro ista opinione facit, quia regu
la ista ad obuiandum fraudibus inuenta fuit, quæ in clan-
destinis resignationibus committuntur, iuxta no.per Cor
neum in cons.137.col.2.in fin.volu.3.& secundum hoc re-
gula ista publicam vtilitatem concernit. Sic etiam insinua-
tio, quæ in effectu vicem publicationis obtinet, vt tradit
Abb.in cons.99.lib.1.& quæ in clandestinis donationibus
etiam ad remouendum fraudes adhibetur, vt dicit text.in B
l.data. C.de donat.& tradit Anto. de Canario in tract. in-
sinuat q.1.& Paulus de Castro, & alij in l.illud. C. de sacro-
sanct.eccle.cum concor.vt per Aret.in cons.2.& Alex.cõs.
157.lib.2.vtilitatem publicam respicit, ex eo, quia reipubl.
interest, ne re sua quis malè vtatur. §. penul.insti. qui sunt
sui, vel alien.iur. Facit text.in l.1.in prin.ff.de curato.furio.
Quia per easdem insinuationes, siue publicationes, occa-
sio delinquendi tollitur, iuxta l.conuenire.ff. de pact.dot.
& per eas animarum vtilitati consulitur. Nam publicatio
hic requisita, facit, ne resignantes, post resignationem in
beneficiis resignatis, sine titulo se intrudant, & vitiosum
ingressum habeant. quod prohibetur in c.1. de reg.iur.lib.
6. Sed istæ rationes in permutationibus militant, igitur re C
gula in vtroque casu habebit locum. Præsertim, quia di-
spositio istius reg. ob eam causam, quia vtilitatem animæ,
& publicam concernit, fauorabilis reputari debet, & pro-
pterea latissimè extendenda, iuxta text.in c.odia. de reg.
iur.li.6. tradit gl. in auth. sacramenta puberum. C. si aduer.
vend. & Anto. Butr. in c. fin. in 1. fall. de consuet. & glo. in c.
sciant. de elect. lib.6. Pet. de Anch. in cons.304.& 112.& Ge
min. in cons.106.col.2. cum concord. vt scribit Ias. in l. si
quis maior. in 2.col. C. de transac. & Dec. in cons.398.

Tertiò, quia dispositio fauorabilis loquens in simplici
casu, trahitur ad casum mistum, iuxta not. Alex. Ias. & alios
in l.2.in pti.ff. de verb.obl. Sed si permutatio est resigna-

D tio ſimplex, habemus intentũ. Sed quatenus ſit miſta, reg. iſta de ſimplici reſignatione loquẽs, ad reſignationem miſtam trahi debet, cùm vtrobique eadem ratio fraudis militet, per ſuperiùs dicta. Nam eo ipſo, q̃ reſignans remanſit in poſſeſsione, fraus præſumitur, iuxta tex. in l. ſicut. §. ſuperuacuũ. ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſol. tradit Bart. in l. poſt contractum. col. 2. verſi. 3. præſumitur. ff. de donat. & conſ. 68. Sic etiam ſi permutatio tenta ſecreta fuit vſq; ad obitum reſignantis, fraus preſumitur, vt per Bal. in l. fraus. ff. de legib. & Andr. Sicul. in conſi. 53. col. 12. volu. 2.

Quartò, pro iſta opinione videtur deciſio ferè in terminis Ioan. de Ana. in c. audiuimus. in 2. col. in verſi. & prędicta faciunt, de coll. de tegen. vbi Io. de Ana. dicit, q̃ etiam

E ſi renuntians ex cauſa permutationis, poſt renũtiationem in poſſeſsione remaneat, ex hoc fraus præſumitur. Sed dicta fraus eadem ratione in iſta reg. conſideratur, quando reſignans in poſſeſsione moritur, ob cuius cauſam publicatio inducta fuit. Igitur à paritate rationis dicere debemus, iſtã reg. quæ in reſignãtibus loquitur, & diſpoſitionẽ iſtius reg. quæ, vt dictum eſt, ad euitandas fraudes emanauit, renuntiationem ex cauſa permutationis cõprehendere debere. Hinc eſt, q̃ text in c. 2. de renunt. li. 6. iuncto c. 1. de rer. perm. eo. lib. cum glo. in verb. fraude. quæ de ſimplici reſignatione loquũtur, ratione fraudis, in permutatione quoq; locũ habent, vt Gemin. in d. c. 2. poſt gl. in verbo proximo, & Philip. Franc. col. 2. poſt Imol. ibi ſequuntur.

F Quintò, pro hac opinione facit quia rationes fraudis in hac regula conſideratæ, propter quas tollendas publicatio ab iſta regula introducta fuit, pariter in permutationibus militant. Prima ratio eſt: quia per publicationem tollitur occaſio, ne ipſi reſignantes poſt reſignationem ſuam in graue animarum periculum, in beneficiis ſic reſignatis ſe intrudant, fructus de facto ſine aliquo titulo percipiendo. Secunda ratio fraudis, quæ per publicationẽ tollitur, eſt, q̃ ſub tali prętextu reſignationis, occultè cõtrahentes ſecum, veluti cum veris prælatis, aut beneficiatis, ex quo eos videt in poſſeſsione exiſtere, grauiter decipiuntur & fraudãtur. Nam ſi occaſione dictorũ beneficiorũ iam reſignatorum, aliquid illis ſoluunt, vtputa, cenſum, decimas, oblationes, vel aliquid ſimile, non liberantur: quia poſteà

cogunt

coguntur vero prælato ſoluere, & ab illo intruſo & falſo A
beneficiato, cui ſoluerunt, repetere: vt tradit Bal. in c. in literis. col. pen. de reſtit. ſpol. latè Moder. in l. ſi vrbana. in pen. & in fin. col. ff. de cond indeb. cum pluribus concord. vt ſcribit Decius in conſi. 407. incip. viſis, & diligéter, &c. col. 1. Imò alienationes per huiuſmodi prælatos, ſeu beneficiatos ſic intruſos factæ, non valent: vt eſt text. clarus in c. alienationes. 12. q. 2. Sic igitur huiuſmodi deceptiones & fraudes, quæ in permutationibus etiam committi poſſunt, per ſupplicationem hic introductam tolluntur: ergo in eis regula locũ habebit. Tertia ratio fraudis magis deteſtandæ, quæ in beneficiis occultè reſignatis vel permutatis committi poteſt, quæ per publicationem tollitur, eſt: quia ſæpe contingit, ꝙ aliquis ratione alicuius dignitatis, B
vel beneficij ad aliqua ſpiritualia fidelibus miniſtranda tenetur: ſæpe etiam ratione prædictorum beneficiorum, collatio aliquorum beneficiorum ad tales pertinet. Vnde ſi dicta beneficia, vel dignitates renuntiata, vel permutata fuerint, & renuntiantes vel permutantes in poſſeſsione prædictorum beneficiorum manſerint, non facta publicatione, & illi ſacraméta, vt veri prælati, vel beneficiati fidelib. miniſtrauerint, fortè ordines, vel beneficia cõferendo, indulgentias dando, certè ex hoc magnum fidelibus præiudicium, & erroris ſcandalum generabitur: quia intruſus ſine titulo ſpiritualia miniſtrare non poteſt, vt not. omnes in ca. ex frequentibus. de inſti. & Abb. poſt Inno. in c. nihil. col. pen. de elect. ſequitur Iaſ. in d. l. ſi vrbana. in pen. col. C
Et ꝙ indulgentiæ, & huiuſmodi ſpiritualia, per prælatos intruſos, & ſine ſuperioris autoritate beneficia poſſidentes, non valeant, tenet Petr. de Ancha. & Imol. in cle. 2. de pœnit. & remiſ. & idem Pet. in c. quod autẽ. in 3. q. eod. tit. Nec in iſtis ſpiritualib. receptis à tali intruſo cõmunis error recipientes iuuat, ex eo, quia diſpoſitio. l. barbarius. ff. de off. præto. non habet locum in intruſo, vbi ſuperioris authoritas non adeſt, nec procedit in ſpiritualib. vt dicunt Inno. & Abb. in d. c. nihil. & Ang. in d. l barbarius. & Soci. in trac. fallẽ. quæ mala abſurda & ſcãdala, ſicut in ſimplicibus reſignationibus, ita quoq; in permutationib. accidere poſſunt, quę per publicationẽ tollũtur. Ideo reg. iſta ſimpliciter loquens, vtrunque caſum comprehendere deb et.

D Quarta ratio fraudis in ista reg. consideratur, propter quã etiam publicatio introducta fuit, est delusio ordinatorum vel expectantiũ. Nam quando resignationes, aut permutationes clãdestinæ fiunt, ad effectũ, vt taliter resignãtes maneãt in possessione vsque ad obitũ, si publicatio per istam reg. introducta non fuisset, ordinarij visitãtes sub tegmine prioris tituli beneficiorũ resignatorũ per permutatores in visitationibus suis deluderẽtur, nã putaret illos esse veros possessores, cùm sint veri intrusi, titu. non habẽtes. Ex quo aliud incõueniẽs sequitur, q̃ per obitũ taliũ, ordinarij per obitũ conferẽtes, tanquam ex vera vacatione. d. beneficia deciperentur, vnà cũ personis ab illis prouisis, detecta renuntiatione clãdestina expectãtes etiã deluderentur talia
E beneficia acceptãtes per obitũ, cũ verè adpareat per resignationẽ antea vacasse, vt cõsiderat gl. in verb. fraude. in c. 1. de rer. perm. li. 6. Papa etiã ipse de facili decipi poterat, concedẽdo qualificatis personis reseruationes, vel mãdata de prouidẽdo ad beneficia per cessum, vel decessum vacatura. Nã vt talia mãdata euitẽtur, fraudulẽti possessores possent permutationes fingere ad effectũ excludẽdi reseruatiuos. Vt igitur omnia hęc mala de medio tollãtur, neq; detur ansa vel occasio delinquẽdi, salutaris fuit dispositio istius reg. in resignationib. publicationẽ inducẽs, quæ propter ealdẽ rationes, permutationes cõprehendere debet.

Pro parte verò negatiua, videlicet, quòd regula ista in permutationibus locum non habeat, adduci possunt al-
F quæ rationes concludentes.

Prima, quia ista reg. loquitur simpliciter de resignationib. ergo non habet locum in permutationib. quæ diuersæ sunt ab illis, nomine & re, vt dicit Bal. in c. 1. nu. 1 de vas. decrep. æta. & patet ex diuersitate nominũ, ac etiam diuersitatem materiæ arguit, iuxtà glo. 1. in c. tibi qui. & ibi Gemi. de rescrip. lib. 6. l. Imperator. ff. de in diem adiect. Nam titulus de renuntiat. positus in 1. lib. decretalium, diuersus est à titulo de rerum permut. posito in tertio lib. Si igitur diuersa sunt nomine & effectu, diuersa iure cẽseri debent. arg. l. si idem. C. de codicil. Reg. igitur ista de renuntiatione loquens, non habebit locum in permutatione: quia si Papa hoc voluisset, expressisset, quẽadmodum fecit in regu. de infirmis resignantibus. arg. c. ad audientiã. de decr.

Secunda

Secundo, quia sub dispositione de simplicibus loquente non cõprehenditur casus qualificatus, vt in l.1.ff. de donat. vbi tex. loquens de donatione simplici, non habet locũ in donatione sub cõditione, & sic qualificata. ad idem facit c. statutum. de ele. lib. 6. vbi etiã est tex. quòd dispositio c. licet canon. de parochialibus loquens, non habebit locũ in parochiali qualificata: quia illa qualitas reponit subiectũ in diuersam speciẽ, prout in l. quæsitum. §. illud. ff. de leg. 3. Cùm igitur reg. ista de simplici resignatiõe loquatur, locũ non habebit in renũtiatione qualificata, prout est permutatio, quę est quædã renũtiatio reciproca, differẽs à simplici renũtiatiõe, q̃ est donatio pura, vt in c. super hoc. de ren. A

Tertio, quia in qualibet dispositione verba in dubio, in specie capi debẽt, vt not. in genere. l. hoc legatũ. vbi Bart. ff. de lega. 3. Sed permutatio habet se, vt genus. l. 1. vbi Bart. & alij. de re. permut. Ergo ista regula de renuntiatione loquens, nõ habebit locũ in permutatione. Hinc voluit Alexand. per plura motiua in cõsi. 76. co. 2. vol. 5. quòd statutũ correctorium iuris communis, de venditione loquens, nõ habet locum in permutatione, licèt sint cõtractus similes. Et hoc per viam regulæ tradit Bald. in l. 2. colũ. 2. C. de rer. permut. sequitur Fely. in proœm. decretal. col. 4. Et ista ratione etiam voluit Decius in consil. 224. regulam de infirmis resignantibus, ex eo, quia exorbitans à iure cõmuni, non extendi etiam ex identitate rationis ad similes casus, prout est præsentatio vel institutio. Et ob eam causam Rota voluit regulam istam de resignatario loquentẽ, non habere locum in secundo resignatario, licet in eodem ratio fraudis subesse videatur, vt inferius in alia quæst. dicam. B

Quarto, pro ista opinione facit: quia videmus, quòd in donationib. puris & simplicibus, insinuatio requiritur ad fraudes euitandas, vt dicit Paul. de Cast. & alij, in l. illud. C. de sacrosanct. eccle. Aret. in cõsi. 2. & Alex. consil. 157. lib. 2. Sicut & eadem ratione hic in simplicibus resignationibus publicatio requiritur ad euitãdas fraudes, superiùs in parte affirmatiua narratas. Nã publicatio nihil aliud est, quàm quædã insinuatio, seu notificatio resignationis per ipsum resignatarium, in ecclesia, vbi ipsum beneficiũ consistit, faciendã, ad fraudes euitãdas, vt dicit Abb. in consi. 99. lib. 1. Et tamẽ insinuatio illa nõ requiritur in donationibus reci C

D procis, quibus ipſæ permutationes æquiparãtur, vt tradit Alex. Iaſ. & alij in l. licet. col. fi. C. de pact. tradit Decius in conſil. 177. & conſi. 120. aliàs. 20. Stepha. Bertrãdi in conſi. 88. col. fi. lib. 2. cum infinitis cõcord. quas more ſuo cumulat Nicolaus Tiraquellus in copioſa repe. l. ſi vnquã. in gl. donatione largitus. nu. 94. cũ ſequen. C. de reuoc. dona. Ergo apparet, q̃ diſpoſitio iſtius regulæ, de publicatiõe ſiue inſinuatione loquẽs, nõ cõprehẽdet caſum noſtrũ. Nã in permutationib. nõ publicatis nõ fraudãtur ordinarij, nec expectãtes, ſicut in reſignationib. ſimplicib. vt de ſe patet.

Quinto in ſimplici reſignatione maior ratio militat, vt publicatio fieri debeat, quàm in permutatione, ex eo, quia ſimpliciter reſignantes de facili inueniẽt, qui beneficia ſub
E hac occulta conditione recipiant, ne reſignationẽ publicent ad effectum, vt reſignãtes eorum vita durante, fructibus beneficij fruantur. Nã ex iſta permiſsione nihil reſignatarij de ſuo perdũt, & poſſunt lucrari. Sed iſta ratio in permutationibus non procedit: quia in permutatione non datur vera vacatio, ſicut in reſignatione ſimplici, vt tradit Federi. de Senis in conſil. 62. cum cõcor. vt ſcribit Gaſpar de Peruſio in tract. reſeruat. in 3. parte principali. col. 2. fol. 8. nu. 4. Ergo in beneficiis permutatis expectatiuę locum habere non poterunt, vt etiam eſt text. in ca. 1. de rer. permu. lib. 6. Et ratio prædictorum eſt, qnia in permutatiõne quilibet agit de damno euitando, ideo nihil eorum intereſt occultas permutationes habere: quia nullam ex hoc vtilitatẽ
F cõſequuntur, ſicut ſimplicites reſignãtes, quorum intereſt occultas habere reſignationes, propter lucrum fructuum, propterea in eis publicatio neceſſaria fuit, nõ autẽ in permutationibus. Nã nõ eſt par, eadẽmque ratio lucrũ perdere, & dãnum ſentire, iuxta. l. fi. C. de codicil. Sexto, quia in ſimplici reſignatiõe, qui nõ publicat, nullã executionẽ habet. in permutatiõe verò excuſari poteſt, expectãdo cõpermutãtis publicationẽ, & ſic implemẽtũ ex parte ſua, iuxta c. peruenit. de iure. & l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. empt.

Septimo, quia ex quo regula iſta nõ loquitur expreſsè de permutationibus, & capit ꝓbabile dubiũ, nũquid ſub illa cõprehendãtur, certè in dubio excuſari debẽt hoc caſu non publicãtes, per ea, quæ notãt Moder. in l. cũ prolatis. ff. de ſen. & re iu. ſicut faciẽs contra legẽ, quæ habet plures intel

intellectus, non peccat, vt dixi latiùs in c.1.nu.231.de cõsti. A
lib.6. sicut etiam de errore dubio iuris tradunt Docto. in
cde quarta. & in cap. si diligenti. de præscrip. & in cap. 1. de
reiudic. vt ibi per eos. Hæc sunt, quæ super ista quæst. oc-
currũt, pro vtraq; opinione, nõ inclinans in alterã partem:
quia causa pendet, & non est honestũ sic scribendo votum
detegere, donec causa per Rotam suo marte decidatur.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, an reg. ista procedat in beneficiis cõmẽdatis?
SOLVTIO. Modernus Sabinen. Æneas de Falco
nib. doctor curialis, practicus, & eruditus, in qui-
busdã apostillis ad istã reg. asserit Rotam tenere, regulam
locum habere in cõmendis perpetuis, & nihil aliud dicit.
Et hoc idem reperio in pluribus aliis regulis istius volumi B
nis Rotam tenuisse, prout in illa de infir. resig. & in illa de
impetr. benefi. per obitum famil. Card. & quibusdam aliis.
Et quarum principalis ratio fuit: quia commendæ nostri
temporis æquiparantur titulis, adeò, quòd sicut titulares,
ita & isti commendatarij faciunt fructus suos, vt dicit Ale-
xandrinus in cap. cum autem. 44. distinct. & in cap. si quis.
38. dist. & certè de rigore iuris, eius opinio verior adparet.

Sed licet ita in dictis casibus Rota tenuerit, Cancellaria
tamen semper contrarium tenuit, præsertim quo ad istã re
gu. cuius verba & mens commendæ repugnare videntur.
In primis, quia verba istius regulæ de beneficiis collatiuis
loquuntur, vt patet ibi, collationes quoque de illis, &c. Et
clarũ est q̃ collatio à cõmenda diuersissima est, vt proba- C
tur in c. dudũ. de electio. vbi duo beneficia curata conferri
non possunt, potest tamen vnum conferri, & aliud cõmen
dari, ex quo manifestè datur intelligi, aliud esse commen-
dare, aliud conferre. Nec mirum, quia collatio dat titulum,
& ius in re. c. si tibi absenti. de præbend. libro sexto: com-
menda verò secus. Cui igitur verba non conueniunt, neq;
mentẽ conuenire clarum est, iuxta. l. furiosi. C. de nup. l. si
quis seruum. §. nõ dixit prætor. ff. de acquir. hær. cum sex-
centis concord. vt congerit Ale. in consilio. 52. colum. 3. li.
bro quarto: & reassumunt latissimè Moderni, qui ad hoc
duodecim textus allegant, in cap. quoniam. vt lite non
contest. Verba enim nihil aliud sunt, quàm quidam nun-
tij, siue præcursores mentis: sunt enim verba passionum

D animi indicatiua, vt dicit tex. in l. Labeo. de supellect. leg. & tradit Bal. in tract. schisma. col 10. quod etiam suadetur ex aliis verbis istius regulæ, ibi, vacare conseatur, &c. quæ verba commendæ non adaptantur: quia commenda per obitum commendatarij vacare non dicitur, vt est tritum dictū Feder. in trac. de permut. benefi. quæst. 15. & Rom in cons. 159. Præterea, quia penes commendatarium non est proprietas possessio, vel quasi ipsius beneficij commendati, sed quædam nuda detentatio. Nam commēdatarius nihil aliud est, quàm simplex depositarius, vt probatur in l. commendare. ff. de verborum signifi. & in l. Lucius ff depos. & in c. ne quis arbitretur. 22. q. 2. Et quòd penes talē non fit nisi sola detentatio, est tex. in l. licet. §. rei. ff. depos. &

E in specie notat gl. in c. si cōstiterit. de accusat. Nam omnes glo. tam in. c. nemo. de electio. lib. 6. quàm in c. si plures. 21. q. 1. & alibi sæpe, commendatariū non prælatū, sed nudum administratorē vocant, vt dicit etiam Archi. in c. is cui. de electio. lib. 6 facit text. in c. cum nobis. eod. tit. cùm igitur per obitum cōmendatarij noua beneficij vacatio nō inducatur, cùm eius vita durāte, semper beneficium vacauerit, & vacabit, etiā si denuo cōmendetur, donec Papa ecclesiæ de prælato prouiderit, vt dicit Host. in c. ne pro defectu. de elect. & glo. in clem. 1. vt lite pend. Est concludendū, in tali commenda regulam locum non habere, cùm verba eius nullo pacto cōmendæ adaptētur. Præterea, quia ista regula loquitur de beneficiis per renuntiationem vacantibus

F de iure & de facto, & tam in curia, quàm extra curiam, & tamen in commendis hoc non procedit: quia ex quo commendæ cōcessio fit per papā, ideo illi renuntiari nō potest extra curiā, nō solùm ea ratione: quia in eis nō datur vacatio, donec papa de illa prouiderit, &per cōsequēs in illa regula verba nō verificātur, vt dictū est, sed qa beneficiū per cōmendā manet affectū, adeò, q̄ inferior se de illo intromittere nō potest, vt tradit Troillus de Malitiis, in quodā suo cōsilio posito in fine tractatus illius de sortib. & tenēt Ioānes, Franc. Pauin. in tract. de sede vacāte. in 3. q. secūdæ partis col. 6. & Roma. in d. cōsi. 350. col. 3. Cùm igitur regula ista loquatur etiā de resignationibus extra curiā faciēdis, & cōmendæ cessio fieri nō possit, nisi in manibus ipsius papæ cōcedētis, iuxta c. admonet. pro quo facit tex.

in l.

in l.fi.C.de defen.ciuita.& in §.interdū.& §.si qua verò.in A
authen. de defen. ciuit. est concludendū regulam istam in
commendis non procedere.

Præterea,quia si diceremus commendatarium ius in re,
& verū titulum habere,sequeretur, q̄ ad nutū cōmendan-
tis cōmenda auocari nō posset:cùm habentes verū titulū,
ius perpetuū,nec ad nutum amouibile habere dicantur, vt
in c.1.de c.mona.lib.6.& in c.sanctorū 70.distin.& not.latè
gl.in c.pastoralis.7.q.5.Sed tamē videmus contrariū:quia
commēda ad nutū papæ potest dissolui,& beneficiū alteri
conferri,vt prædicti Doctores dicunt.Igitur in ea, regula
verificati non poterit.Plura alia motiua,& argumenta,pro
hac parte fieri possent,quæ breuitati studens omitto.

Et ideo, vt opiniones fœdere distinctionis concordari B
possint,est considerandum, q̄ beneficia dupliciter cōmen
dari solent, aut ad vtilitatem ecclesiæ, aut ad vtilitatē com
mendatarij.Primo casu procedunt omnia argumenta pro
ista 2.parte fabricata:quia tali casu, cōmendatarius potest
ad libitum remoueri,& beneficium cōmendatū, tanquam
vacans, conferri. Quia commenda, in casibus præmissis,
nihil aliud est,quàm depositū, quod potest ad libitum de-
ponētis reuocari,etiam si dictum fuisset, quòd depositum
vsque ad obitum depositarij duraret,vt est casus in l. 1.§. si
depositero.ff.depos.& in c 1 eod.tit.Et hoc idem in com-
menda probat text. in c.obitū.& in c. Catanien sis.61. dist.
Vbi adparet,quòd non obstante commenda facta in vtili-
tatem ipsius ecclesiæ,potest liberè procedi per cap. ad ele C
ctionem veri prælati.Et sic adparet, talem commendā per
obitū cōmendatarij non vacare,nisi eo modo,quo priùs.

Secundo modo fit commenda ratione personæ ipsius
cōmēdatarij,& tali casu procedit opi.dominorū Rotæ,A.
lexādrini,& seq.Nā quādiu durat ipsius cōmendatarij vti-
litas,nō dicitur ipsa commenda vacare: ita vt alteri cōferri
possit licitè:quia tales cōmēdatarij habētur vt titulares,&
ideo dispositio loquēs de titularib. haberet locū in illis, vt
latiùs per exēpla probaui in reg. de triēnali.q.5. & ita etiā
habebit locum ista reg.quæ magis generaliter loquitur.

Et ista in ratione fundantur:quia cōmendatarius iste de
quo loquimur,ad cuius vtilitatē cōmenda facta fuit, dici-
tur procurator in rē suam,qui re nō integra amoueri non

D potest, vt dicit gl.in l. sicut. §.si procurator.ff.qui.mo.pig. vel hypothe. solu.& in procuratore.ff.de procura.& l.3.C. de donat.tenet Bald.in l.1.C.de action.& obliga.

Ex quo infertur, ꝙ talis cõmẽdatarius facit fructus suo, sicut titularis:secus est in cõmẽdatario:cuius cõmenda est facta ad vtilitatẽ ecclesiæ: quia deducto tãtũ victu omnes fructus futuro prælato reseruare tenetur. Omnia ista probantur in c.fi.61.distin.& in c.quia frater.7. quæst.1.& in c. charitatem.12.q.2.& tenet gl.in c.nemo. de electio.libr.6. Et licet talis commẽdatarius ad vtilitatem sui dicatur etiã depositarius:tamen talis depositarius facit fructus suos,vt patet in l.die sponsaliorum.§.qui pecuniam.ff.depositi.

Ex quibus(omnibus opin.omnib.sic ad concordiam re-
E ductis)facilè iudicari posset, an reg.ista locum habeat, vel non,in commendis.Posset etiam distingui inter commendam perpetuam,vel ad tempus, vt latius dixi in d.regu.de triennali.q.5.ideò nõ repeto.Sed vnũ vltra ibi dicta addo, quòd illa distinctio cõmendæ perpetuæ vel tẽporalis sit, quando constat esse tales,aliàs in dubio,quando nõ adpareret,qualiter papa commẽdauerit,in dubio interpretari debet commendam perpetuam concessisse: vt cõclusit Rota in vna Salamãtina de palatios rubios,corã R.P.D. Marcello,episcopo Marsicano, die.28. Iunij M. D. XXXVIII. Ratio decisionis fuit:quia actus,qui certo tẽporis spacio non concluditur, perpetuus reputatur, vt in l.iurisperitos.in prin.& ibi Bar.ff.de excu.tut.& not.Bart.in l.de pupillo.§.
F si quis ipsi prætori.ff.de oper.no.nunt. fac.glo. in cle.1.in verb.electionem.de reseri.& in l.sufficit.ff. de condi. inde. & bonus text.in l.seruus.C.de pœ.Et hoc iuris fundamentum habet:quia qua ratione dicimus, dispositionem generaliter de rebus,vel personis loquentem,generaliter debere intelligi,vulg.l.1.§.& generaliter.de leg.præst. eadẽ ratione dicendum est,respectu temporis,vt videlicet,dispositio generaliter,id est,in perpetuũ intelligatur, cùm de personis,vel rebus ad tempus argumẽtum valeat.l.miles ita. §.& quia diximus.Vbi Bart.ff. de testa.milit. Quæ omnia sunt notanda:quia deseruire possunt ad multa.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula ista procedat in beneficiis consistorialibus?

SOLV

SOLVTIO. Cõclusum fuit, ꝙ non, ex eo, quia cùm talia beneficia renũtientur in cõsistorio, in præsentia principis, satis dicitur facta publicatio: arg. l. omniũ. C. de test. Itaq; in talib. nõ habet locum dispositio istius reg. sicut dicimus per eandẽ rationẽ, ꝙ noua prouisio, ex quo signatur corã papa, supplet diligẽtias publicationis, & insinuationis requisitas per aliã reg. prout inferiùs per aliã q. diceretur. De quo videda sunt etiã ea, quæ dixi in reg. de infir. resi. q. 14. A

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, an reg. ista obliget resignatariũ, ad publicandũ temporis successoris resignationem factam in manibus prædecessoris pontificis, si prædecessor infra sex menses factæ resignationis moriatur?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, resignatariũ obligatum fuisse vigore primæ reg. vigẽtis tẽpore resignationis ad publicandum resignationem. Et ratio est: quia renuntiatio facta tempore, quo primus papa, & eius regula viuebant, perfecta fuit, & habuit effectum. Igitur obitus papæ superueniens, non tollit effectum iam causarum. arg. l. fi. ff. vnde libe. cum concor. vt notabiliter scribit Decius in cons. 24. col. fi. Sufficit enim, quòd lex ligare incipiat, vt tenet Bart. in l. fi. ff. de falsis. Suaserunt hoc, quia reg. primi pontificis, & eius successoris, ex quo ad eundem finem tendũt, pro eadẽ reputatur, & in vtraq; par ratio iudicatur. l. 1. §. idẽ quæritur. ff. de ope. no. nun. & in c. consuetudo. 1. distinct. & de simo. c. querelam. & c. 1. de lit. contest. libr. 6. Si igitur vtriusque regulæ ad eundem finem tendentium par est ratio, consonum videtur, quòd tempora vtriusque regulæ cõiungãtur, vt vna & eadem regula reputetur: arg. l. Pomponius. §. cùm quis. ff. de acquir. poss. & §. penul. insti. de vsucap. Nam quãdo duo sunt introducta propter vnum finẽ, illa duo vnum reputantur, vt dicit Card. in clem. 1. §. si quis in 9. q. de reb. eccl. nõ alie. & not. gl. fi. in c. labores. de cle. excom. mi. facit. l. 2. ff. de duo. re. & l. qui libertatis. ff. de euict. & C. de ma. testamen. l. cùm testam. & c. pastoralis. secundo respon. de appellat. & c. fi. de reser. lib. 6. & quæ tradit Ias. in l. singularia. in 4. notabili. ff. si cer. pet. B

Præterea, quia quando principium habet relationẽ continuam ad finem, attenditur finis. l. illud. in fi. ff. ad l. Aquil. no. Bar. in l. quod ait. §. ꝙait. ff. de adul. Sed in casu nostro, C

D resignatio facta tempore vnius pontificis, quo ad effectũ publicationis, respicit finẽ, id est, si resignans morietur in possessione post sex menses, & iste euentus, siue finis contingit tẽpore successoris pontificis. Igitur ille finis attendi debet, vt videlicet iste actus renuntiationis publicãdæ iudicetur secũdum reg. vltimi põtificis. Quod suadetur ex verbis reg. ibi, factæ resignationes, &c. quæ aut tempus præteritum, aut præsens significant. l. verbũ erit. de verb. sign. & facit doctri. Bar. in l. illicitas. in prin ff. de offi. præsid. vbi illa verba, Venditiones factas, &c. posita in statuto, interpretatur de præteritis & futuris. Et hoc regulare est, quòd licet verba posita in l. in dubio, ad futura referãtur: vbi tamẽ par est ratio de præteritis, illa etiã sub lege cõprehẽdũtur, vt
E dicit Rom. in cõs. 333. & Fel. in c. fi. in 10. col. versi. fallit tertiò, & fallit quartò. de cõstit. Vel etiã dicam⁹, q⁹ vtraq; reg. simul iuncta attendi debeat, arg. eorum, quæ dicit d. Anto. in c. fi. de for. comp. de illo, qui ex vno territorio sagittam in alterius territoriũ iecit, & ibi hominẽ interfecit. Nã iste homicida statutis vtriusque territorij castigari debebit. Ita dicit ibi Anton. & sequitur Abb. in c. 1. in 2. notabili, & ibi latiùs Moderni de præsumpt. & plura alia ad propositum Ang. Aret. cõgerit in tra. malefi. in verb. in platea cõmuni.

Sed istis non obstantib. cõtrarium olim, & etiã hoc tempore in pluribus causis Rota tenuit. Nã tẽpore Sixti, regulam hoc casu nõ habere locũ iudicauit Ant. de Grassis, 3. Februar. M. C C C C L X I. vt refert Gloss. in procemio istarũ
F regular. fo. 5. & hoc idem tẽpore Pauli II. iudicasse Rotam, refert Nicol. de Vbaldis, tũc auditor in tract. succe. ab intesta. in 2. parte, nu. 12. & tẽporibus nostris idem pluries iudicauit Rota. In primis, in vna Dolé. corã R. P. D. Petr. Vorcio, de an. M. D. X X X I I. vt adnotauit d. Hiero. de Castello aduocatus Deinde in alia Auinionẽ. Vicariæ de Bethleem coram me, de mense Aprili, eo. anno. M. D. X X X I I. Tertio loco, corã d. Siluestro Dario 6. Iulij M. D. X X X V I I. in vna Toletana parochiali de Iunquera, pro d. Hieronymo de Briuero, cõtra Didacũ de la Baria. in qua causa propter d. Darij absentiã d. Nicol. Aragona sententiã protulit, quę in secunda per R. D. Raynaldum de mense Aprili M. D. X X X V I I I. cõfirmata, & nunc in tertia corã me cõcordata fuit. Quarto loco idem casus decisus fuit, corã eodem d. Petro

Vorcio,

Vorcio, in vna Gienen. beneficij de Pliego xi. Decembr. A
M.D.XXXVIII. & in d.causa voluit vnum plus Rota, videlicet decisionem prædictam habere locum, etiam si plures resignationes factæ fuissent tempore primi Pontificis prædecessoris, propter consi.Oldr.203. Ratio prædictarũ decisionum assignatur per prædictos, Gloss.& d.Nicolaum de Vbaldis in dictis locis, quos breuitatis gratiâ non refero. Sed alia etiã ratio per Moder. Dominos assignabatur: quia in casibus præsuppositis renuntians tẽpore Clementis prædecessoris non obierat, & sic illius regula locum habere non poterat: quia inter tria copulatiuè requisita in regula, requiritur, ꝙ renũtians post tẽpus in possessione moriatur: si tamen vixit etiã per mille annos, non erit locus regulæ. Cùm igitur eo viuente Clemens obierit, reg. sua ob- B
stare nõ potuit: quia mortua fuit per eius obitum, neque rursus regula d.nostri Pauli III. eius successoris potuit obesse: quia, vt idem dixit in procœmio suarum regularum, se rebus regendis normam & ordinem per regulas suas dare velle, & sic tantùm cõprehendere voluit (prout est de natura legis) resignationes futuras, nõ præteritas. c. fin. de constit. & sic huiusmodi resignatio exẽpta erit à vinculo vtriusque reg. Pro quibus faciunt rationes Oldr. in cons. 203. quẽ in notabili casu domin. Guliel. allegat in decisionibus regularum, decis. 17. & per dictum cons. Oldr. voluerunt etiam Domini in d.causa Gienen. beneficij de Pliego corã domi. Aquen. dicto die xi. Decẽbr. M. D. XXXVIII. quòd
etiam si tempore vnius Pontificis factæ fuerunt plures resi C
gnationes, & durante tempore ad publicandum Pontifex moriatur, & tẽpore successoris, etiam alia resignatio fiat, propter hoc non præsumitur fraus ad effectum circunueniendi istam regulam, vt latiùs super hoc aduocati scripserunt: quæ non repeto: quia huc pertinere non videntur.

Tamen cõtra prædicta obstat vnum: quia videbatur dicendum, regul. istam, quæ semel visa est habere locũ, facta resignatione, expirare nõ debere morte cõditoris, sicut dicimus de mandato, ꝙ licet regulariter morte constituentis re integra expiret, tamẽ quando viuo cõstituente accepit aliquid agi, nõ expirat, vt latè tradunt Alex. & Moder. in l eius. versi. dicebat. ff. si cert. pet. Sic etiã videmus, reseruationes semel per regulã inductas, licet odiosæ sint, & iu

D risdictionē ordinarij absorbere videantur: tamen per obi-
tum papæ nō expirant, vt per plures rationes & autorita-
tes latè probat domin. Pet. And. Gammarus, vir ex ordine
nostro certè eruditus, in tract. lega. libr. 3. fol. 66. vbi refert
Rotam illo ipso die in reseruationibus, de quibus in regu
lis, prima & tertia fit mētio, hoc tenuisse. Et licet idē dom.
Petrus ibi cōttariū teneat: nihilominus opinio Rotæ præ-
ualuit, quā tenuit Gemin. cons. 93. Pet. de Anch. cōs. 57 Ro.
consil. 260. & vir ille practicus, & doctus Bart. Belenzinus,
olim etiā auditor Rotæ, in tract. de charitatiuo subsidio q.
penult. & plures alij, quos breuitatis gratiā omitto. Siigi-
tur hoc in materia odiosa, quæ faciliùs extingui deberet,
inductum est, à fortiori in casu nostro dicendum videtur:
E præsertim cùm regula ista, quæ ad tollendum fraudes ex
clandestinis renuntiationibus resultantibus cōstituta fuit.

Nisi tenendo primā opinionem, in reseruationibus aliā
differentiæ rationē arguamus, quæ fuit affectio semel per
reseruationem causata: qua inductum est, quòd semel affe
ctum, semper duret affectum, vt dicunt plures decisiones
dominorū curiosè cumulatæ per Fely. in c. in nostra in 1.
corrolario. de rescrip. Et fortè, si nō esset extrauagās Pau-
li, quæ hoc inducit, idem dicendum esset in reseruatione,
quod de publicatione dictū fuit. In mandato verò diuersa
est ratio: quia postquā res incepit tractari, mandatū habuit
F effectū in sui substantia, & effectas semel causatus, semper
durat, vt tradūt Moder. Mediolanen. in c. 1. in notabilibus.
de iud. quæ omnia hîc cessant: & quia in dictis casibus lex
super hoc processit, vlteriùs disponēdo, quod hic nō fecit.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an sex menses, qui resignationi factæ in cu
ria, vel mensis, qui extra curiam dantur, per istam re
gulam, ad publicandum resignationes, computen
tur à die resignationis, vel à die præstiti consensus?

SOLVTIO. Videtur prima facie, quòd à die factæ resi-
gnationis computari debeant. Quod indicare videtur ista
dictio, Ex tunc, in tex. posita, quæ extremum, à quo, deno-
tat, videlicet, tēpus factæ resignationis, vt in l. 4. ff. de cōd.
& demonstr. Ab illa enim, tanquam ab eo, quod principa-
liter geritur, prout ab originali fundamento, tempus ini-
tium capere debet: non autem à consensu, qui expost præ-
statur

ſtatur, & habet ſe, vt acceſſorium. Et eſt quędam executio, A
ſeu confirmatio reſignationis factæ: in qua quidem reſignatione, licet expreſſus cõſenſus nõ adhibitus ſit: nihilominus in ea quidã cõſenſus tacitus includitur, qui per portectionem eius principi factam colligitur, vt notãt omnes in c. quidã. de renunt. præſertim, quia regula iſta nõ diſponit tẽpus ſex menſium à die cõſenſus cõputari debere. Igitur nos dicere non debemus. Nã ſi papa hoc voluiſſet, expreſsiſſet: prout expreſsit in reg. de infirmis reſignãtibus.

Confirmatur iſta opinio ratione concludenti: quia certum eſt, per renuntiationem, ius & poſſeſsionem in beneficio amitti: vt eſt deciſ. 23. in no. & abinde renuntians ſi in poſſeſsione manſerit, conſtituitur in mala fide percipiẽdi fructus, adeò ꝙ illos fructus non facit ſuos, ſed eos reſti- B
tuere tenetur vero beneficio. vt latè, & in terminis probat Hieronymus Paulus, antiquus doctor, & ſtyli cutiæ practicus, in illo vulgato libro, quem Practicam cancellariæ vocant. fo. 46. Vt igitur his animarũ periculis occurratur, neceſſarium eſt dicere, tempus publicationis à die datæ ceſſionis currere debere, quia tali caſu ordinarius, qui per huiuſmodi publicationem ſtatim factã certior redditur, non patietur renuntiationẽ diu in beneficio ſine titulo permanere. Cuius oppoſitum ſequeretur, ſeu nõtingere poſſet, ſi tempus publicationis hìc reſignatũ, à die præſtiti conſenſus inciperet, qui fortè poſſet ex cauſa ad longum tempus differri, in graue animarum (præſertim ipſius renuntiãtis intruſi) prẹiudiciũ: quod quidem euitari cõuenit. Et quòd C
magis expediat, tẽpora publicationis faciendę à data potiùs ipſius reſignationis, quàm à die præſtãdi conſenſum, computare facit vnũ: quia conſenſus ad effectũ publicationis non eſt neceſſarius cùm ille adhibeatur in reſignationibus, ad effectũ expediẽdi literas, ſine quibus publicatio per ſolam nudã ſupplicationem fieri poſſet, & illa ſine aliquo cõſenſu extrinſeco valet: quia ſufficit, ꝙ vtriuſq; conſenſu tacitè ſignetur, videlicet reſignãtis & reſignatarij, & gratia ſola ſupplicatione ſiue literis facta dicitur: vt no. omnes in prœmio Sexti, & per illã verum ius in beneficio acquiritur, vt eſt deciſio Rotę vltima, in antiq. ti. de reſcrip. Cùm igitur per ſolã ſupplicationẽ fieri poſsit publicatio, cõuenies videtur, ꝙ à data eius, tẽpus datũ ad publicãdũ,

D cõpetetur, ne de facili expectãdo consensum, deludamur.
Sed prædictis non obstantib. dum iste casus in Rota per R. D. Siluestrum Darium, de mense Ianu. M. D. XXXIIII. in vna causa Sagũtinẽ. s. Egidij proponeretur, maior pars Dominorũ tenuit contrarium. Pro qua opin. inter alia adducebatur vnũ motiuum vrgẽs: videlicet, ꝙ ideo tẽpus ad publicãdũ à die cõsensus incipere debet, & nõ à data resignationis: quia resignatio ante cõsensum prẽstitũ per resignãtẽ, & resignatarium est informis, & sine effectu, & ab ea, quilibet ante cõsensum prẽstitum recedere potest. Quia si cõtrariũ diceremus, infinitæ propemodũ fraudes fingi & argui possent. Nã quiuis supplicationem resignationis nomine meo, & me ignorãte, confingere posset, & in ea à pa
E pa resignationẽ beneficiorũ meorum admitti petere: qua admissa, de facili possem beneficiis expoliari. quod est absurdũ. Requisitus igitur fuit hoc casu cõsensus, tãquã causa formalis, per quẽ actus resignationis perficeretur. arg. c. si tibi absenti. de prẽb. li. 6. Quia, vt dixi, sola supplicatio, tanquã incerta & dubia de voluntate resignãtis, nõ sufficit, nec robur habet. Hinc videmus quotidie in Rota seruari, ꝙ dãs de iure tertij, per solã supplicationẽ nõ admittitur: quia ius per solã supplicationẽ, dicitur ius nõ clarũ, informe, & nõ liquidũ, & ideo nõ est actus sufficiẽs ad publicãdũ. Quod vlterius euidenti ratiõe ꝓbatur: quia clarũ est, ꝙ cõsensus resignãtis potest præstari per plures mẽses post resignationẽ, etiã post mortẽ resignãtis, iuxta extrauagã-
F tẽ Alex. Sixti. Et proculdubio superfluũ videretur, & latis impertinẽter factũ, resignationẽ in eccles. publicare, ac beneficij resignati possessionẽ petere ante cõsensum prẽstitũ, cũ posset, vt dixi, ante prẽstitu cõsensum resignãs pœnitere, vel fortè mori, nõ cõstituto ꝓcuratore ad cõsensum prẽstãdũ. Et ideo ob eã causam inductũ fuit, in resignationib. consensum expressum in manib. Notarij Cancellariæ, vel Camerę prẽstari debere, & ab illo tẽpore cõsensus prẽstiti, tẽpora hic designata cõputari. Sola igitur supplicatio nõ est sufficiẽs ad producẽdũ huiusmodi publicationis effectũ. Sed isto casu literę expeditę requirũtur, quę sine cõsensu expediri nõ possunt. Ergo de necessitate cõsensus requiritur, à quo tẽpora publicationis currere incipiãt. Et licet supplicatio resignationis consensum à tergo continerct

ret:nihilominus per illū publ catio firmiter fieri non pōt, A ex eo, quia hic requiritur, ꝙ titulus publicetur: & sola ſupplicatio ſine expeditione nō dicitur canonicū titu. continere, vt tradit Nicol. Milis in verbo, litēræ. & Rota in ti. de præb. cōclusione 17. in no. & reaſſumūt Moder. in rubr. de conſti. lib. 6. Et adeō hoc eſt verum, ꝙ vtens ſola ſupplicatione ſine literis, non eſt tutus in foro conſciētiæ, & ideo per eā publicatio fieri non poteſt, vt in terminis cōcludit practicus ille Hieronym. Paulus in eo lib. qui Stylus, ſiue practica Cancellarię inſcribitur, fo. 46. Quæ cū ita ſint, reſignatarius ante pręſtitū cōſenſum poterit ſe legitimè excuſare, ſi non publicauit: quia legitimè impedito non currit tēpus, vt dicit Rom. in terminis iſtius regu. loquens in conſi. 433 facit l. 1. in fi. C. de anna. exce. Faciūt etiā ea, quæ de emphyteuta Specul. tradit in titu. de locat. verſi. 41. Stat B igitur cōcluſio firma, ꝙ tēpora requiſita hic ad publicandum, curtere incipiēt à die præſtiti conſenſus. Quam opi. etiā tenuit Rota tēpore bonæ me. Do. Pet. Andreæ Gammari, tūc Rotę auditoris, de mēſe Maio M. D. XXII. vt ipſe idem refert in quibuſdam Collectaneis deciſ. Non enim ante præſtitum cōſenſum ſumus certi de reſignatione vera & effectuali, propter prædictam rationē. Et ideo Papa, qui voluit reſignationes publicari debere, veriſimile eſt illū de valida, efficaci, & irreuocabili reſignatione ſenſiſſe, prout etiā illa ſuper qua pręſtito cōſenſu literæ expediuntur, vt ſic verba iſtius regulę de reſignatione loquētis cum effectu intelligātur, arg. c. relatū. de cle. non reſid. & l. 1. §. hoc interdictū. ff. de fonte. Nā ſi dicamus tēpora hic aſſi- C gnata, à tēpore ſignatæ ſupplicationis, & nō potiùs pręſti ti cōſenſus incipere, ſequitur vnū incōueniēs, ꝙ ſuper ſupplicatione reſignatiōis hodie ſignata poſſet, elapſo anno, etiā poſt mortē reſignātis, iuxta bullā Alex. cōſenſus præſtari. Quo caſu tēpora ad publicādū hic aſſignata, iam penitus elapſa eſſent, & ſic hoc pacto reg. deluderetur. quod videtur abſurdū. Nā nō videtur expediēs, ꝙ antea quis publicare reſignationē teneatur, quā ſibi exploratū ſit eā effectū habuiſſe. quod intelligi nō poteſt, niſi poſt præſtitū conſenſum. Et licet iſte tex. hoc nō aperiat: nihilominus interpretatiōe iuris, reg. ſicut & quælibet alia diſpoſitio, ad tollēdū abſurdū ſuppleri debēt, vt videmus in l. lecta. ff. ſi

Deert.pet.& in sexcẽtis aliis locis iuris.Et ista opinio, quia videtur æquior, securior,& benignior, amplectenda est.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an tempus hic assignatum ad publicandum resignationem, intelligatur etiam datum ad petendam possessionem?

SOLVTIO. Quòd iste mensis pro vtroque datus intelligatur, innuunt verba reg. copulatiuè loquẽtis, ibi, Publicatæ,& possessio illorum,&c. Nã ad veritatẽ copulatiuæ, requiritur concursis vtriusque copulati. l. si quis ita stipulatus. ff. de verb. oblig. & l. si hæredi. & ibi Bart. ff. de cond. instit. cum cõcord. vt Moder. latè scribunt in l. 1. ff. de iusti. & iure. Nam copula inducit æqualitatem, vt dicit Bal. in l. E 2. C. de impub. & aliis substit. & in l. testamento. in prima col. vers. prętereà videtur. C. de testa. mili. Et ideo vna pars copulatiuæ per aliã debet declarari, vt dicit Rom. in consi. 231 Nam copulatorum natura persuadet, vt qualitas vnius attribuatur alteri, vt tradit Signorolus in consi. 68. Sed sic est, q̃ ad publicandum resignationem extra curiam datur mensis: & ad publicãdum resignationes in curia, dãtur sex menses. Ergo idem tempus ad petẽdam possessionem iunctum esse debet: quia vna determinatio respiciens duo determinabilia, debet pariformiter determinare, vulg. l. nam hoc iure. de vulg. & pup. Et quia publicatio & petitio possessionis videntur æquipollentia. Nam qui petit possessionem, publicare videtur. Ergo in æquipollentibus, dispo F situm in vno, censetur in alio esse dispositum. l. fi. ff. de pol licita. & l. fin. C. de iudi. 6. col.

Prædictis tamen non obstantibus, cõrarium conclusit Rota, die 19. Febru. M. D. XXXV. in vna causa Romana canonicatus sanctę Marię in via lata, pẽdente corã R. D. Io. Clerici. Ratio decis. fuit: quia publicatio & petitio possessionis, sunt inter se multùm diuersa, & ad diuersos effectus inducta, meritò copulatiua fuerunt huiusmodi requisita: quia alterum nõ sufficiebat, iuxta reg. c. inter cæteras de reseri. & latè tradita per Fel. in c. ex parte. in vers. copula. eo. ti. Et per hoc obiter respondetur ad illud, q̃ dicebatur petitionẽ possessionis publicationi æquipollere: quia vltra hoc, quod tex. iste ponit tãquã diuersa, propter copulã Et., quę, vt dixi, diuersitatẽ inducit, vt patet in rub. de iu.

& ia.

&ſa.igno.iſtã differentiã in terminis noſtris,multis ratio- A
nibus,probat Abb.in conſ.99.in tertia & quarta col. lib.1.
quẽ breuitatis cauſa nõ refero. Tẽpus igitur datum publi
cationi,nõ cenſetur datũ petitioni poſſeſsionis,tanquam
res diuerſa penitus:& ex diuerſis nõ fit illatio.c.in præſen
tia.de probat.Et quòd hoc ſit verum,adparet clariùs:quia
licet publicatio in curia infra ſex mẽſes fieri debeat:tẽpus
tamen petẽdæ poſſeſsionis vſq; ad obitum reſignantis du
rat,vt colligitur ex verbis reg.ibi,Si reſignantes in poſſeſ-
ſione deceſſerint,&c. Nã ſi infra ſex mẽſes,infra quos de-
bet fieri publicatio, poſſeſsio quoq; peti deberet, prædi-
cta verba regulę ſuperflua eſſent.quod dicendum non eſt.
Nam ſi poſſeſsio infra dictum tẽpus petita non fuiſſet, li-
cet poſteà reſignãs in poſſeſsione nõ moreretur, nihil ad B
rem faceret.Stat igitur cõcluſio,ꝙ publicatio reſignatio-
nis factæ in curia,debet fieri infra ſex menſes, in partibus
verò,per mẽſem.Petitio autẽ poſſeſsionis poteſt fieri vſq;
ad obitum : &in hoc differt publicatio à petitione poſſeſ-
ſionis. Et ita retulerunt Domini ſeniores priùs hoc idem
iudicaſſe Rotã de anno M. D. XXVI.cõtra Cardinalẽ Iaco
batium tunc auditorẽ Rotæ in vna canonicatus ſancti Pe
tri. Et per prædicta patet reſponſio ad illud,ꝙ vna deter-
minatio,&c.quia procedit, vbi eſt eſt eadem ratio, vt latè
ſcribit Laſ.in d.l.nam hoc iure.& declarat Decius in l. in te
ſtamento.in 2.notabili.nume.8.C.de teſtam.milit.

Eſt tamẽ vlterius aduertẽdũ,ꝙ licet per petitionẽ poſſeſ
ſionis publicatio reſignationis nõ inducatur, per ea, quæ C
ſuperiùs dicta fuerunt:tamẽ,ſi poſſeſsio petita infra tẽpus
datũ ad publicãdum,acquiratur,& in ea reſignatarius per
menſem pacificè permaneat, talis poſſeſsio operatur pu-
blicationem,neq; requiritur vlterior ſolennitas, & in hoc
poſſeſsio & publicatio æquipollẽt:ita notabiliter dicit D.
Gul.ſuo tẽpore in Rota eſſe tẽtũ in deciſ.26. ſuper reg. Et
ita etiã tẽpore meo,pro abſoluto per ſeniores Rotæ Do-
minos tenebatur, vt adnotauit D. Iac. Simonetta. Ratio-
nes ponit D.Gul. quæ inibi videantur. Sed iſta eſt cæteris
efficacior:quia ratiò finalis, propter quã publicatio indu-
cta fuit,quã ſcribit Ro.in cõſ.433.in 1.dub.militat omnino
iſto caſu.Sed quare potiùs dicimus ſufficere poſſeſsionem
per menſem tenere,quàm per longius,vel minus tẽpus?

D Solutio potest capi ex his, quæ dicit glo. in c. commissa. in versi. pacifica. cir. fi. & ibi Doct. de elect. lib. 6. qui voluerunt, ꝙ possessio dicatur pacifica, si aliquandiu teneatur. quod exponitur per vnum mensem, vel duos.

QVAESTIO NONA.

QVAERO, quomodo, & in quo loco sit facienda publicatio?

SOLVTIO. Glossator hic ponit plures opiniones. Prima opinio est, ꝙ sufficit publicatione fieri coram Notario, & testibus, si sit in curia resignās. Secūda opi. est, ꝙ sufficit fieri in Cācellaria vel Camera Apostolica. Tertia opin. est, sufficere resignatione alta voce in audientia contradictarū, quādo adest populi multitudo, publicare,
E vt tenuit D. Gul. decis. 22. super regulis. Videamus quæ opinio istarū sit verior. Mihi videtur, ꝙ nulla satisfacit mēti istius reg. Ratio est, quia publicatio fit ad triplicē effectū. Primus, vt clerici, & subditi sciāt quē debēt habere pro beneficiato & vero prælato. Nā aliquādo resignatur aliqua dignitas, quæ habet iurisdictionē temporalē & spiritualē: cui subditi tenentur præstare iuramentum obedientiæ, vel illi respondere de certo cēsu, vel aliquid elargiri singulis annis: præsertim, quādo existēs in illa dignitate, curam animarū exercere tenetur. Nam isto casu interest subditorū & parochianorū, illū pro prælato vel rectore habere, qui verè sit talis. Nā facilē cōtrariū eueniret, si publicatio introducta nō fuisset: quia sæpe resignātes inuenirēt homines,
F qui tectā & occultā resignationē habere paterētur ad effectū, vt interim resignās fructibus gauderet: & resignatari⁹ post illius obitū, beneficiū cōsequeretur. Vt igitur hę intrusiones & vsurpationes tollerētur, in graue animarū periculū, publicatio introducta fuit, vt sic per eā fraudes & dolī detegerētur. Sed quādo publicatio fit in Cācellaria vel Camera, vel in Audiētia cōtradictarū, huic absurdo seu scādalo nō subuenit. Neq; etiā sufficit, vt quidā volūt, ꝙ publicatio fiat ipsi resignāti, cū iā sit certus, per resignationē suā, ius, possessionē naturalē & ciuilē amisisse, iuxta decis. 124. Et cert⁹ certificari nō debet, vt dicit reg. iuris. Nā per istos modos subditi, quorū interest, nō erūt certi de nouo beneficiato: sed hoc ignorabūt, & habebūt istū resignantē pro vero prælato, qui nō est. Et ideo oportet aliter publicationem

nem fieri. Petitio tamen possessionis, quam requirit ista regula, bene posset fieri ipsi resignanti: secus autem in publicatione, vt dicit Corneus loco inferiùs allegando.

Secundus effectus, ad quem publicatio inducta fuit, est, ne expectãtes deludãtur, vt videlicet, per publicationẽ sint certi, quis melius ius habeat, & sic per hũc modũ materia litigãdi inter expectãtes & prouisos tollatur. hãc rationẽ ponit Rom. in consil. 433. sequitur D. Guliel. in decis. 22. super regulis. Adde, quòd etiã expectantiũ interest, propter aliũ finem, vt videlicet, per publicationẽ scire possint, per cuius obitum beneficia vacantia acceptare debeant.

Tertius effectus publicationis est, quem etiã refert Ro. in dicto consi. propter ordinarios conferre debẽtes, vt ibi per eum plura alia absurda sequuntur, si publicatio prædicto modo fiat. Vnde nõ abs re, antiquis temporibus, tentum fuerat in Rota, in quadã causa Nanneten. beatæ Mariæ collegiatæ ecclesiæ, quòd etiam si resignatio populo notoria esset, nihilominus resignatarius ab onere publicandi eam non excusaretur. Quia licet notorium releuet ab onere probãdi, ex eo, quia demõstratæ rei frustratoria est publicatio, seu demõstratio. l. 1. ff. de do. præleg. & l. 1. ex quibus cau. ma. tamen illud dictũ non habet locũ, quando demõstratio, siue publicatio fienda datur pro forma: quia tũc requiritur, quòd ad vnguem, & in specie seruetur. Ita notabiliter dicit Ant. de But. in c. vestra. in 38. col. versi. secundũ est principiũ. de coha. cler. & mul. per glo. in cle. appel. de appell. pro qua est bonus tex. quẽ ibi not. Bald. in l. ciues. C. de appell. & Bar. in l. 1. ff. de excep. Cùm igitur reg. ista publicationẽ requirit, pro forma, quod patet ex annullatione resignationis, quæ formã indicat, iuxta tradita per Bal. & Moder. in l. 1. ff. de lib. & posth. & dixi in reg. de annali q. 6. est dicendũ, isti formæ satisfactũ nõ esse per æquipollẽs. itaq; licet fiat in cancellaria, vel in contradictis, in quib. locis res publica fieri dicitur: tamẽ quia in loco beneficij potest ignorari p eos, ad quos pertinet hoc scire: ideo oportet, q̃ ibi fiat, sicut debet fieri illa publicatio, q̃ requiritur ĩ acceptiõib. vigore gratię expectatiuę, vt ibi dicitur.

Et ideo iudicio meo, verior & sanior erit opinio, q̃ resignatio publicetur in loco beneficij, præsente populi multitudine, vt sic omnib. publica & manifesta fiat. Quod vide

Detur apertè hîc in iſto tex.probari,ibi.Ex tunc,vbi dicta beneficia cõſiſtũt,publicare,&c. Ex qua quidẽ publicatione, in loco beneficij facta, hoc vtilitatis reſultat, quòd parochiani,ſubditi,ordinarius, & expectantes ſciãt quẽ pro vero beneficiato habere debeant. Et ita iſtã opi.pro verioti firmat Abb.Panor.in conſi.99.in 1.volu. & Corn. in conſi. 137.in 3.volu.& Decius conſ.160. in tertio dubio. verſ. ſed tamen his,&c. Et ex dictis per Corn.in d. conſilio tollitur cautela,ſiue fraus excogitata per gloſſatorẽ hîc, per quam regula iſta circunueniri poterat, vt ibi latiùs per eum. Et quòd publicatio in loco beneficiorum fieri debeat, tenet etiam Ro.cõſi.433.& iſta videtur communis opi. Et ideo non abs re reg.hîc ad publicandũ reſignationes factas in
E curia aſsignat ſex menſes:q̃ videtur tẽpus ſufficiẽs ad mittẽdũ ad locũ beneficij,vbi publicatio fieri debet. Non igitur erit ſatisfactũ iſti reg.ſi publicatio alibi, vel alio modo fiat:adeò q̃ antiqui patres voluerunt hoc eſſe de forma:q̃ ſi publicatio in ciuitate,vel cœmiterio fieret, forma hîc data impleta non cenſeretur.Et idẽ dicebant, quando per incertũ fieret publicatio.Eſt bene verũ, q̃ apud antiquos dubitabatur,ſi publicatio facta in loco beneficij,deberet etiã in eccleſia fieri. Tamẽ ex quo tex.hîc tantũ de loco,vbi beneficia ipſa conſiſtũt,loquitur,ſufficiet publicationẽ in loco beneficij facere,licet nõ in eccleſia. Quod videtur tenere Abb.in d.conſi.99.Nã poſitio vnius ex diuerſis, eſt alterius excluſio.c.nónne.de præſump. Vnde ex quo locus be-
F neficij, & eccleſia ponuntur, vt diuerſa in materia publicationis,prout eſt text.notabilis in clem.1.§. fin. de conceſ. pręb.ideo facta in loco beneficij ſufficeret,vel etiã facta in cœmiterio eccleſiæ,vel ante eã, valeret. Et ita in terminis per illũ tex.&plura alia fundaméta,quę nõ refero,reperio cõſuluiſſe Lud.de Interãne,quondã aduocatũ cõſiſtorialẽ eruditiſsimũ in quadã cauſa Coloniẽſ.præb. S.Seue.cuius cõſi.incip.dicendũ eſt.in 1.dub. & latius hoc probat Ioan. Aloiſius Tuſcanus,etiã illorũ tẽporũ aduocatus,& poſteà auditor Cameræ,in quodã cõſi.ſuo in cauſa Trecoren. poſito in 1.lib.ſuorũ cõſilior. fol. 96. & vltra ipſos hocidẽ in ſpecie reperio tenere Do. de S.Geminia.in conſil. 75. circa fi.Sed vt opiniones omnes concordentur, poſſunt diſtingui tres caſus,in quibus publicatio requiritur.

Primus

Primus in dignitatibus habentibus iurisdictionem spiri A
tualem & temporalem, & in illis conueniens est, quòd ne-
dum in loco dignitatis, sed etiam in ecclesia solénis fieret
publicatio, propter rationes dictas in principio quæstio-
nis. Et hoc casu dictum Abb. in d. consi. locum nō habebit.

Secundus casus est in parochialibus, & ista sufficit in lo
co ipsius parochiæ, & procedūt ea, quę hactenꝰ dicta sunt.

Tertius casus est, in beneficiis simplicibus, præstimoniis,
& aliis non requirentibus curā animarum. Et tunc, quia in
loco beneficij fortè nullus adest: quia vbi diuina non mini
strantur, vel quia locus est curialis, tunc putarem publica-
tionē fieri posse in audientia contradictarū Romæ, quādo
adest populi multitudo. Et isto modo procedūt ea, quæ di
cit d. Guliel. in dicta decis. 22. Et isto casu etiam sufficeret B
publicare resignationem coram honestis personis, & nota
rio licet contrarium voluerit Abb. in d. consi. Nam ex quo
in dictis beneficiis simplicibus diuina non celebrantur, ta-
li casu obseruari non posset, quod dicit Abb. Nam licet il-
lud publicū dicatur, quod fit infra Missarū solennia, vt di-
cit gl. in vers. publicè. in cle. 1. de sepultu. illud tamen intelli
gitur, quādo fit publicatio solēnis, vt dicit gl. in vers. solen-
niter. in cle. causam. de elect. & gl. in vers. diuina. in cle. 1. de
foro competen. Sed reg. ista non requirit solēné publica-
tionē, sed simplicē, ex quo disponit illā fieri in loco benefi
cij, & non in ecclesia, vt etiam disponit reg. de publicandis
acceptationibus. Ergo sufficit, quòd fiat corā notario Can
cellariæ & testibus, vel in audientia contradictarū, quando C
beneficium, vt dixi, est simplex, nullā habēs curam. In quo
cessant ea, quæ superiùs dixi in prin. istius. q. quia ista publi
catio simplicis resignationis hoc casu sufficit, ꝙ fiat eo mo
do, quo fit publicatio publici instrumenti, cui bullæ apo-
stolicæ æquiparantur, vt dixi in tractatu Breuium. Et tamē
illa publicatio solet fieri corā notario & testib. autoritate
superioris, vt tradit Abb. in c. cùm. P. tabellio in 1. col. de fi-
de inst. & Pau. de Cast. in consi. 307. incip. ad primū quæsi-
tū. lib. 1. Et ita pro ista parte consuluit Ant. de Capharellis,
quondā celebris aduocatus, cōsi. 45. vt refert quidā doctor
curiosus, nomine Iaco. de Nigris, in quibusdā suis scholiis
ad decis. 297. in no. circa fin. & facit pro ista parte text. in l.
palàm. ff. de verb. signi. & in l. hæredes. in princ. ff. de testa.

D Et ita fuit aliàs tentũ in Rota, tempore Sixti, vt inuenio in quibuſdam memorialib. Ioachini de Narnia, tũc aduocati.

Et ſecundũ iſta ego intelligerem quandam deciſionem Rotæ, quã ſcribit d. Guliel. in tit. de regulis, deciſ. 22. & ſeq. videlicet, q; noua prouiſio ſupplet publicationẽ, quia putarem verum, in ſimplicibus beneficiis; ſecus, in curatis, vel dignitatib. propter prædictã rationẽ. Tamen ego idem in parochialibus vidi illã deciſionẽ ſeruare, d. Simonetta, & me contradicentibus, ex eo, quia licet in formalib. aliquando actus impleri poſsit per æquipollẽs: nihilominus noua prouiſio in publicatione, quæ in parochialib. & dignitatib. requiritur, nullo pacto publicationi æquipollet, ſi conſideretur ratiões, propter quas in dictis caſib. requiritur forma E lis publicatio. De qb. dixi in prin. iſtius q. & latiꝰ ſupra q. 5.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an ſicut quando renũtiatur beneficium, ſieri debet publicatio: ita quoque quando transfertur penſio: vt videlicet ille, in quẽ transfertur, teneatur ad publicandum?

SOLVTIO. Do. Guliel. Caſsiodorus in quibuſdam memorialibus priuatis, interrogatus de iſta q. tenuit, quòd non, & nihil aliud dicit.

Mihi etiam videtur iſta opinio verior, hoc ſolo fundamento: quia hoc caſu ceſſat mens & intentio regulæ, quia, vt ſæpe dictũ eſt, reg. iſta cõdita fuit ad euitandũ fraudes, quæ per clãdeſtinas renũtiationes quotidie fiebãt, & dete F gebantur in præiudiciũ expectantiũ & ordinariorum, & in animarum iniuſtè beneficia renuntiata occupantiũ graue detrimentum & periculum, vt etiam dicitur in illo antiquo opuſculo practicæ cancellariæ, fol. 46. & ſeq. Intereſt enim reipub. Chriſtianæ, ac ſubditorum vtilitati, vt qui veri prælati non ſunt, deregãtur, iuxta text. notabilem: & quod ibi notat Bar. in l. eum, qui nocentem. ff. de iniu. tradit Old. in conſilio 53. col. pe. Neceſſaria igitur fuit inuentio huiuſmodi publicationis, per quã omnibus iſtis malis ſubuenitur. Sed hæc omnia ceſſant in renuntiatione penſionis. Igitur quia per talem renuntiationẽ nõ trãsfertur titulus beneficij, neque aliqua adminiſtratio, vel iuriſdictio in eccleſia (nihil enim hniuſmodi tranſlatio ad ordinarium, vel expectantes pertinet) nullum per eam alicui præiudiciũ generatur

tatur. Regula igitur ista, quæ titulum concernit, in quo mi A
litant prædictæ rationes, non habebit locum in trãslatione pensionis, in qua prædicta cessant.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, an adeptio possessionis, cum cõtinuatione alicuius temporis, æquipolleat publicationi, ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Text. hic videtur ista duo requirere, vt diuersa, publicare, & possessionem petere: ergo alterum non sufficiet: quia ad veritatem copulatiuæ requiritur, quòd vtraque pars verificetur. l. qui ducenta. §. vtrum. de reb. dub. & regula in alternatiuis. de reg. iur. lib. 6. Contrariũ tamẽ tenuit Rota, vt attestatur d. Guliel. in decis. 26. super regulis. Nam qui adeptus est possessionem, & eam continuat, vi- B
detur publicare: quia per illam satisfactũ videtur mẽti reg. iuxta ea, quæ Rom. tradit in consi. 433. & dixi superiùs q. 8. Et licet hic sit data forma, quæ debet seruari ad vnguem, vt in l. qui hæredi. & in l. Meuius. ff. de condi. & demonstr. nihilominus quando forma respicit certum effectum, potest impleri per æquipollẽs, vt in l. iubemus. C. de testamẽ. vt declarat Decius in l. si mater. in secundo notabili. per illum text. C. de instit. & substi. & per hoc respondetur ad copulatiuam hic positam, inter publicationẽ & petitionẽ possessionis. Quia verum est, quòd publicatio, & petitio possessionis sunt diuersa, sed hoc non procedit in possessione iam quæsita, & per aliquot menses continuata: quia talis possessio publicationi æquipollet, nec tex. istius C
regulæ in hoc aduersatur. Et ista, quæ diximus tãtò magis firmantur, quando videmus, ꝙ noua prouisio, non solum bona de qua iam nõ dubitat Rota propter decis. quas scribit dominus Guliel. titulo de reg. decis. 22. & 23. sed quod est fortius, noua prouisio nulla, & inefficax supplet omnes diligentias, & æquipollet publicationi: vt tẽporibus meis Rota tenuit corã R. P. D. Vortio, die. 14. Febr. M. D. XXX. in fauorẽ d. Ioã. de Anguiano procuratoris antiqui. Et iterum idem iudicauit Rota in vna Tullen. Parochialis, corã d. Ioan. Clerici, die 15. Nouembris M. D. XXXIIII. Et ista decisio fundabatur tribus rationibus, omissis aliis. Prima, quę facit ad propositum nostrum, erat: quia noua prouisio ex qua signatur corã principe, cẽsebatur fieri corã omnib.

D sicut ea, quæ in audientia contradictarũ geruntur. Nã quæ fiunt in signatura papæ, præsumuntur publica & notoria. l. omnium. & ibi notat Iaſ. C. de teſta. Quæ ratio militat in noua prouiſione nulla: quia nullitas non tollit quominus factũ ipſum reſignationis ibi narratum, non ſit publicum. Vnde licet noua prouiſio, quo ad effectus iuris nõ proſit, ex quo eſt nulla: quoad ea verò, quæ ſunt facti, publicationem inducit, quæ in facto conſiſtit. Secunda, quia ratio, quare noua prouiſio ſupplet publicationem, quæ fuit, vt euitaretur pœna regulæ, militat in noua prouiſione nulla: quia ex actu nullo declaratur ita voluntas, ſicut ex valido, vulg. l. fi. ff. de re. eo. & ita excuſat, ſicut valida, iuxta glo. in c. cùm venerabilis. de exceptio. quæ vult malã conſuetudi-
E nẽ excuſare à pœna. Tertia ratio fuit, quia videmus q; diſpẽſatio nulla excuſat à pœna: extrauag. execrabilis, vt tradit Archi. Ioan. And. Do. & cæteri in c. nõ poteſt. de præb. lib. 6. Ergo eodẽ modo debet excuſare noua prouiſio nulla, à pœna iſtius regulæ, eo maximè, quia noua prouiſio continet duo, prouiſionem & publicationem. Et licet prouiſio annulletur, non tamẽ poteſt tolli, quin ſit publicatio facta coram principe, quæ conſiſtit in facto, & illa ſuffi-cit. Et ita pari ratione videtur concludendum in caſu noſtro.

Et quamuis iſta, quæ de poſſeſsione dicta ſunt, eo modo, quo ſuprà dictum eſt, aures demulcere videantur: nihilominus contra iſtam deciſionem Rotæ modernæ conſuluit in terminis Dom. de S. Geminia. in conſi. 75. in ſecũdo
F dubio, de quo domin. Guliel. non facit mentionem. Vbi concludit Geminia. quòd adeptio poſſeſsionis, etiam coram Notario, & teſtibus, & populi multitudine, non ſatisfacit publicationi requiſitæ per regulam, ex quo regula inducit formam, quæ debet præciſè adimpleri. Eſt bene verum, quòd Geminia. ibi fatetur iſtam opin. quam modò tenet Rota, æquiorem eſſe, licet ipſe eam non teneat, propter rationes ibi per eum poſitas. Et ideò Rotæ opin. tanquam æquior tenenda eſt, potius, quàm conſi. Gem. quia licet fuerit multùm practicus, ex eo, quia vt ipſe dicit in cõſ. 93. colũm. penul. per 16. annos in Rota rotauit. Et fuit etiã Auditor Cameræ Apoſtolicæ, vt ipſe etiam refert in conſi. 128. in fin. & conſil. 138. in fin. Nihilominus in multis deciebatur: nam pleraque eius cõſilia in Rota reprobantur,

prout

prout ex multis tria sufficient, videlicet, illud de prærogatiuis auditorũ nu.113. & aliud de sequestro iudicis secular. 18 & cõs.75. de quo hic agitur. Et memini me aliâs decem eius consilia adnotasse, quæ in Rota non tenentur, quæ breuitatis causa non refero. Et tenendo istam opinionem Rotæ, quòd cõtinuatio possessionis, saltem per vnum, vel duos menses æquipolleat publicationi: ad dicta Gemin. respõderi potest per ea, quæ dixi superiùs in principio istius quæstionis, dum alleg. Decium in l. si mater. C. de instit. & substit. & etiam eius rationes resolui possunt ex dictis per Iac. in c. cùm dilecta. de rescript. & per Moder. Asten. in tract. formæ, in illo cap. quando forma per æquipollens posit adimpleri. Nam sunt plura iura, in quibus probatur formam per æquipollens impleri posse, vt in l. fi. §. fi. ff. de condi. & demon. in l. mulier. ff. de condi. instit. & not. Bart. in l. ab emptione. ff. de pact. & gl. in l. hac consultissima. C. qui testa. fac. poss. Et maximè in casu isto: quia possessio non potest capi in ecclesia, neque continuari per mensem, nisi omnibus scientibus. Data igitur scientia publicatio est frustratoria, vt videmus in clem. causam. de elect. vbi in simili idem disponitur. Et ita etiam reperio Antiquos istam opinionem tenuisse. Nam pro ista opinione Rotæ consuluit Ant. de Capharellis, tunc celeberrimus aduocatus: & Petrus Tuscanella in causa Nãneten. parochialis. & idem in causa Aquilegien. consuluit Paulus Pontanus in cõsilio, incip. vtrum per assertionem, &c. in 3. dubio. & latiùs Ioachinus de Narnia doctissimus in causa Leonen. parochialis coram Gabriele Auditore tempore Sixti. Et omnes illi antiqui tenebant istam opinionem pro firmo, vt patet in allegationibus eorum, quas, ne sim prolixior, omittam. Imò disputatiuè teneri posset, nõ solũ possessionẽ ipsam aliquo tempore continuatam, sed etiam diligentiã capiendi possessionem, publicationi æquipollere debere, per ea quæ in simili dicit Gloss. in reg. xi. super eo, qui in notabili casu loquitur, de quo ego satis dubitarẽ. Possent tamen ista declarari ex his, quæ superiùs in nona quæst. dixi.

A

B

C

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, an regula ista comprehendat Cardinales?

SOLVTIO. Ista quæstio sæpius fuit superius disputata in aliis regulis, ideo breuiùs agendũ erit.

D Considerandi igitur sunt hîc tres casus. Primus est, effectus priuilegiorum cardinalis. Secundus, eorum dignitas Tertius, ratio regulæ.

Circa primum, certum est, quòd attentis priuilegiis cardinalium, quorum similia plures alij prælati & officiales n curia habent, cardinales non tenentur ad publicandũ. Nã & Auditores Rotæ, Referẽdarij, Scriptores Apostolici mi lites S. Petri, & sexcenti alij officiales. hac prærogatiua decorãtur, à qua non puto cardinales exẽptos esse, licet eorum priuilegia non viderim. Illud tamen in quibusdan capitulis conclauis Alexandri Sixti, Iulij, & Clementis cautũ E legitur: licet non sint in forma probandi. Sed omissis priui legiis secundo loco erit videndũ, nunquid ratione dignitatis ad publicandũ teneantur? Et videtur, q̃ nõ: ex eo, quia ex quo sunt in suprema culminis dignitate positi, digni videntur, vt specialiter exprimantur. Cùm igitur regula ista de illis mentionem non faciat, videtur eos comprehendere voluisse, arg. c. quàm periculosum. de sentẽt. excom. li. 6.

Tamen ad tenendum contrarium, suadet nos tertius casus superiùs designatus, videlicet, ratione istius regu. quæ fundata est in bona animæ, vt fraudes & doli euitentur. Sed ista ratio magis in cardinalibus militat, quàm in F aliis, arg. cap. cum quidã. de iureiurãd. Ergo sub regula includi debent: quia in iis, quæ animam respiciunt, Cardinalis nõ differt à quolibet alio populari, vt tradit Bartholomæus Belenzinus post Rom. & alios, quos ibi adducit in tract. de charit. subsid. q. 66. & dixi satis suprà in proœmio reg. & in aliis pluribus regulis. Et ista sit summa, quòd vbi agitur de euitanda fraude, constitutio omnes comprehendit, non solùm Cardinales, sed illis maiores, vt in c. sciant cuncti. & ibi Modern. de elect. lib. 6. Et in c. 1. de schisinat. eod. lib. Nam quantò persona maior est, qui peccat, tantò dignior est legis pœna, vt habetur in l. presbyteros. C. de episcop. & cler. & c. principium. de pœnit. distinct. 2. & quia in eis militare videtur mens & ratio istius regulæ.

Est bene verum, q̃ licet in aliis inferioribus, propter publicationẽ omissam fraus præsumatur: in cardinalib. tamen nõ ita, nisi aliquibus clarioribus indiciis de illa adpareat. Nã ex quo sunt illustres, & in suprema dignitate positi, & adsumpti sunt per summos Pontifices in coadiutores pon

tifi

ficiæ dignitatis, in dubio præsumere debemus, pro luce A
dignitatis eorum, omnia integrè, ac summa cum iustitia fa
cturos. l. 1. & ibi expressè no. gl. ff. de off. præfect. prætor. Et
ita intelligi possunt dicta Petri de Anch. in cons. 295. pro
clariori euidentia, &c. quib. conatur ostendere, Cardinales
sub regulis Cancellariæ pœnalibus non debere compre-
hendi. Sed in casu nostro æquior videtur opinio, q̃ Cardi
nales sub ista reg. comprehendantur: quia hîc non agitur
de imponenda pœna personis Cardinalium, sed de nullita
te actus: quo casu Cardinales in cõstitutione generali cõ-
prehẽdi solẽt, vt dicit Archi. & Gemin. in c. nemo. de elect.
lib. 6. & in c. 1. de schismat. & quia hîc agitur de euitanda
fraude, in qua tollẽda, Cardinales cæteris debent esse pro
pensiores. Sed ęstimo hanc quæstionem superuacuam esse B
propter Cardinalium priuilegia.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, an legitimè impedito, propter pestilentiã,
aut bellum, vel aliud simile impedimentum publica-
re obstet ista regula?

SOLVTIO. Quia iste casus pluries decisus fuit, & sunt
plura dicta, & autoritates Doctorum antiquorum in ter-
minis istius quæst. scripta, non curabo materiam congerie
inutilium onerare verborum. Concludendũ igitur est, his
casibus regulam non obstare. Et hæc omnia intelliguntur,
non solùm in publicatione facienda respectu loci, sed etiã
respectu temporis. Respectu loci, vt si publicatio fieri debe
ret in loco beneficij, vel in eccle. & ibi vigeret pestis, vel C
bellum, vel aliquod aliud simile impedimentum, propter
quod ibi publicatio fieri non possit. Nam tali casu tolera-
tur, quòd publicatio fieri possit in alio loco æquipollenti,
& satisfiet huic regulæ. Ita in specie dicit, & latè probat
Ro. consi. 433. incip. quo ad primã. Sequitur Fely. in c. cùm
dilect. in 21. col. vers. limitat 7. de rescript. & in aliis plurib.
locis citatis per eum. Et per illud cons. Rom. Rota etiã sem
per tenuit, q̃ noua prouisio suppleat huiusmodi publica-
tionẽ, vt dixi superiùs in alia q. Et in isto casu satisfactum
etiã erit regulæ, si publicatio fiat per affixionẽ in acie Cãpi
Floræ, vel in valuis Cancellariæ, prout etiam fieri potest se
de vacãte: vt in vna Olomucen. canonicatus & præben. co
tã domino Guliel. Cassiodoro, de mẽse Iunio M. D. XXII.

D concluſit Rota, vt idem refert deciſio. 28. titu. de regulis.

Et eſt aduertendum, q̃ licet aliás propter neceſsitatem quis excuſetur, ſi mandatũ non faciat, vt in c. quęritur. §. ſi. 22. q. 2. tamẽ fallit in prædictis caſib. in quib. reſignatarius propter præmiſſa impedimenta non liberatur abſolutè à publicatione facienda. Sed ſi eam non poteſt facere in loco deſtinato, tenetur eam facere in alio loco æquipollẽti, propter impedimenta præfata. Et ita loquuntur prædicti Doct. & reaſſumũt latius Moder. Bono. in tract. legali peſtis. fo. 24. c. 12. Et Steph. Maleretus in tract. elect. fo. 80. in 3. col. qui omnes præcisè in hoc puncto limitãt iſtam reg. modo quo dixi. Eſt bene verum, q̃ ſi propter aliquod impedimentũ contingeret, publicationẽ fieri non poſſe, in
E aliquo ex prædictis locis, fortè quia reſignatarius detẽtus fuit in carceribus, ſeu captus ab hoſtibus, propter quã cauſam tẽpora publicationi præfixa trãſierũt, tunc reſignatarius, vel etiam expectãs, qui vigore alterius regulæ, etiam ad publicandũ tenetur, excuſarẽtur à publicatione, dũmodo corã iudice, notario, & teſtibus proteſtentur per eos nõ ſtetiſſe, quominus publicarẽt, vt tradit Moder. Auinio. videlicet Frã. de S. Nazario, aliás de Ripa in tract. legali peſtilentiæ. in tertia parte, in 6. q. Et ita iſtæ caſus cõtigit tempore Sixti, in vna Nãneten. parochialis de Yſſeio, vt refert Ioachinus de Narnia, illius tẽporis doctiſsim⁹ aduocatus.

Sed vrget modò vnũ contrariũ, quod omnia prædicta turbare videtur. Nã cõcluſum eſt ſuperiùs, publicationem
F requiſitã in iſta reg. poſſe impleri per æquipollens, ex interpretatione Rotæ: & q̃ ſede vacante poteſt etiam fieri in acie Campi Floræ. Nam contra hoc eſt in conſil. eiuſdẽ Rom. in terminis in cõſ. 337. incipien. quo ad primũ, &c. in ſecundo dubio. vbi cõcludit, q̃ licet publicatio fieri poſsit in audientia contradictarum Romanæ curiæ: nihilominus ſi fiat per intereſſentes concilio generali in audiẽtia contradictarum eiuſdem, non ſatisfacit regulæ, licet ſecũdum eundem ſit caſus ſimilis habens eandem rationem, plura fundamenta & rationes, quas ibi cumulat. Sed poſſet dici, quòd dictum Rom. in d. conſil. 337. procedat, quando legitima impedimenta non ſunt, de quibus idem Rom. loquitur in præallegato conſi. 433. cum concord. ſuperiùs alleg. Et ita concordari poſſunt iſta contraria.

QVAE

QVAESTIO DECIMAQVARTA. A

QVAERO, nũquid per citationẽ affixã in valuis eccle. vbi eſt beneficiũ tẽpore diuinorũ, factã ſuper dicto beneficio renũtiato, in qua narratur renuntiatio facta, dicatur inducta publicatio ad effectum iſtius reg.

SOLVTIO. Si cõſideramus ea quæ ſæpius dicta fuerũt, videlicet, formam hîc in regula datam poſſe per æquipollens impleri, cõcludendũ erit per huiuſmodi citationẽ, in qua tenor reſignationis narratur, publicationẽ fuiſſe inductam. Sicut in ſimili videmus per poſſeſsionẽ per menſem continuatã, vel per nouam prouiſionem, etiã publicationem induci, vt ſuperiùs dictum fuit in præcedentibus q.

Sed prædictis non obſtan. contrariam opin. puto veriorem: ſuper qua olim in cauſa Gebenen. parochialis eccleſ. B de aquaria in Rota pendente cõſuluerũt excell. viri, vt adnotatum legi, & licet eorum motiua non viderim, nec habeam quid ſuper hoc Rota concluſerit: nihilominus ego etiam iſtam partẽ iudicio meo magis tutam, defendẽdam aſſumpſi, iſtis breuiſsimis rationib. Prima, quia clarum eſt citationem prædictam ad hũc effectum faciendi fidem de renuntiatione non emanaſſe, ſed ſolùm ad finem citãdi & euocandi poſſeſſorem ad curiam: ergo non debet aliũ diuerſum effectum inducere. quia iure cautum eſt, quòd inducta ad vnum finem, nõ debent aliũ operari. l. qui hominum. §. fi. ff. de ſolu. Cùm limitata cauſa, limitatũ effectum producere debeat, iuxta l. in agris. ff. de acqui. rer. do. cum concord. vt latè per Moder. in l. age cum Geminiano. per C illum text. C. de tranſact. & in c. cùm ordinem. de reſcript.

Præterea, quia renuntiatio, quæ continetur in dicta citatione, eſt narrata per ipſam partẽ, & verbis narratiuis partis non creditur: vulg. c. ſi papa. de priuileg. lib. 6. cùm per hoc non dicatur conſtare de renũtiatione, niſi ipſa renuntiatio originaliter producatur: arg. l. ſi quis in aliquo. C. de eden. c. accepimus. & c. porrò. de priuileg.

Præterea, quia publicatio debet fieri in loco beneficij, & tamen citatio poteſt fieri in alio loco, vbi habitat citãdus. Cùm igitur iſta ſunt diuerſa, de vno ad aliud non debet fieri illatio. c. nonne. de præſum. & l. Papinianus. ff. de mino. Et iſto modo cõſeruatur illa vulgaris regula iuris, q̃ actus agẽtium non operantur vltra eorum intentionem, vt di-

D citur in c.is qui.& c.humanę aures.22.q.2.& 4.tradit in ſimili caſu Rota in no.deciſ.431.incip. ſi impetrans. circa fi. & Egid.deciſ.699.ſuppoſito. Et quia ſi hæc via publicandi caperetur, fierent mille fraudes, & de facili hæc regula eluderetur, quod permitti non debet.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, quæ requiruntur quo ad hoc, vt regula iſta habeat locum?

SOLVTIO. Tria copulatiuè requiruntur ſecundùm antiquã & modernam interpretationem Rotæ. Primum eſt, ꝙ non ſit facta publicatio. Secundum, ꝙ non fuerit petita poſſeſsio. Tertium, ꝙ reſignans poſt ſex menſes deceſſerit in poſſeſsione, adeò ꝙ ſi alterum iſtorum deE ficiat, regula non procedit: quia beneficium vacabit per reſignationem, & non per obitum, vt hic diſponitur, & ſic ſola poſſeſsionis petitio, ſola publicatio reſignationis, ſola mors infra ſex menſes, vel ꝙ reſignans non decederet in poſſeſsione impedit fictionẽ reg. & vacant beneficia per reſignationẽ, & non per obitũ. Eſt bene verum, ꝙ reg. Hadriani voluit, ꝙ cũ publicatione concurreret ſimul & petitio poſſeſsionis, & ſic non ſufficiebat publicare ad impediendũ vacationem fictã per obitum, niſi etiam peteretur poſſeſsio. & hoc indicant verba illius reg. Hadriani, ibi: Et cũ hoc poſſeſsio illorũ, &c. & ita etiã adnotauit Melchior de Baldaſ. aduocatus illius tẽporis excellẽs in quibuſdam adnotationibus regularum Hadriani. Itaque ſit concluſio,
F ꝙ ad effectũ fictionis reg. vt fingatur vacatio per obitum, requirebantur etiã illa tria copulatiuè, ꝙ non fuerit facta publicatio, nec petita poſſeſsio, & ꝙ reſignans moriatur infra ſex menſes in poſſeſsione: ſed non ſufficiebat ad impediendam prędictam fictionem alterum ipſorum deficere, vt eſt in modernis & antiquis reg. quia non ſola publicatio impediebat in reg. Hadriani, niſi etiam concurreret petitio poſſeſsionis, & in hoc fuit immutata iſta regu. Fuit etiam immutata circa curſum ſex menſium, vt patet in ca.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, quid ſi reſignatarius, qui nõ publicauit, & per conſequẽs perdidit ius vigore reſignationis, velit capere beneficium reſignatum per iſtã fictã vacationẽ obitus inductam per iſtam reg. per clauſulas generales

nerales, videlicet, Vel aliâs quouis modo vacet, &c. ſolitas A
adponi in ſupplicationibus, an poſsit, an verò ſicut annul-
latur reſignatio, ita & quælibet vacatio ex ea reſultans?

SOLVTIO. Gloſſator in regula de infir. reſign. videtur mouere hãc q. licet inuolutè reſoluat, & ibi ego latè eã q. 34. examinaui, & latiùs in reg. de veriſimili notitia obitus, quæſtione tertia, & ideo hìc minus erit dicendũ. Concludo igitur, ꝙ reſignatarius vigore dictæ clauſ. beneficium per vacationẽ obitus poſt datam reſignationis cõtingentem capere non poteſt. Quod ita probatur: quia illa clauſula quouis modo, ſecundùm communes concluſiones & ſtylum curiæ, capit tantùm vacationẽ tempore datæ prouiſionis contingẽtem, & ſic beneficiũ, quod iam vacat de præſenti, non autem eam vacationem capit, quæ extrinſecus & in futurum contingere poteſt: quod ex eo ſuadetur, B
quia clauſ. Quouis modo, non extendit ſe ad vacationem alterius perſonæ, quàm expreſſæ: vt tenent omnes in c. ſuſceptum. de reſcrip. lib. 6. & notat Rota in deciſ. 483. incip. no. quòd clauſula, &c. & deciſ. 743. in antiqnis. & deciſ. 28. in no. Ergo eadem ratione, neque capiet alio tempore vacationem contingentem: quia valet argumentum de perſona ad tempus, & econtrà. l. qui plures. in prin. ff. de vulg. & pup. l. videamus. §. penult. ff. de in lit. iu. & ita retulit mihi Gaſpar de Hiezio procurator antiquus, tempore ſuo iudicatum fuiſſe, vt ipſe adnotauerat. de quo tamen aliquid dicam infrà q. 18. Limitantur tamen iſta, niſi in prouiſione verba deſignantia futurũ, adponantur, aliam perſonã, vel futurum tẽpus comprehendẽtia: quia tali caſu prouiſio ea C
piet illam vacationẽ. Ita tenet deciſ. 613. incip. ſi papa. in antiquis. quæ ita debet intelligi. Secundò limitatur d. concluſio, niſi in gratia Si neutri, illa clauſ. Quouis modo, adponatur: quia tunc refertur etiam ad vacationem poſteriorẽ, vt aliàs tenuit Rota, & adnotauit Dom. Berẽgarius Sagan ta antiquus, & procurator practicus. Ratio eſt, quia gratia, Si neutri, ex ſui natura reſpicit futura, & tunc perficitur, vt patet ex eius verbis, videlicet, Si per euentum litis conſtiterit neutri litigantium, &c. & ſic in ea non attenditur tempus datæ, prout in aliis, ſed tempus quo beneficium conferri poteſt. & no. Gemi. in cõſ. ſeptuageſimonono. Quod qualiter procedat, dictum eſt in regula de annali.

D QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, an ante publicationem dicatur resignatario adeò ius quæsitum, quòd si infra tempus ad publicandum fieret alteri prouisio cum clausula. Nisi sit alterius requisitum, & posteà non publicaret, diceretur gratia, siue prouisio nulla?

SOLVTIO. Quæstio ista est difficilis, & propter varia motiua hincinde vrgẽtia, videtur quasi brocardica, & ideò requireret longam librorum reuolutionem. Tamen quia in iudicando non requirimus longũ verborũ apparatum, sed effectũ & medullam veritatis, & mihi etiam à negotiis publicis & necessariis meis actionibus, adeò breue tẽpus supereſt, ꝙ etiam ista præstare non possem, perstringam
E igitur succinctè, & in summa omnia quæ super ista q. dici poterunt, concludendo breuiter eius decisionem. Pro parte igitur affirmatiua, videlicet, ꝙ prouisio facta infra tempus publicationis, publicatione non facta valeat, facit primò, quia ius quod est in pendenti, quale videtur esse illud, quod resignatario cõpetit pendente tẽpore ad publicandum, non impedit prouisionem medio tempore alteri factam, vt tradit notabiliter Rom. in consi. 256. per text. in c. si pro te. de rescript. lib. 6. & in cle. 1. de concess. præb. lib. 6. Faciunt ea, quæ scribit Soci. in consi. 43. in 2. col. versi. 2. & in 3. col. versi. 3. etiam. & consi. 117. per totum in 3. vol.

Secundò, pro ista opi. facit, quia videmus, ꝙ habens gratiam ad primum beneficium vacaturũ, datis executoribus
F cum clauſ. Si idoneus repertus fuerit, non potest conqueri, si ordinarius etiam post factam ei per executores inhibitionem, ne alteri conferat, antequam executor cognoscat, vel cognitionẽ perficiat de habilitatibus prouisi, conferat Titio, non obstã. dicta gratia, collatio valet, & tenet licet effectum non sortiatur, nisi expost. Ita latè concludit per plura iura Oldr. in consi 173. incip. thema tale est, &c. Ad idem pro ista opi. facit, quod tradunt Salic. Rom. & Alex. in l. fi. per illum text. C. qui admit. vbi quærunt, quid si plures diuersis temporibus impetrauerunt canonicatũ vacaturum in certa ecclesia, quẽ infra mensem duxerint acceptandũ. Deinde secũdus impetrãs acceptauerit infra tempus datum primo, & sic nimiùm prꝙproperè & festinãter concludũt prædicti Doct. ꝙ attenta veritate, si primus ex-

clusus

clusus fuit, vel tempore, vel repudiatione, aut aliter, ꝙ va- A
let acceptatio, & licet nimiùm festinanter & tẽpore incon
gruo. Et hoc dictum adprobat & sequitur Ias. in cons. 104.
incip. circa quatuor. col. pen. lib. 1. Sic in proposito nostro
est dicendum, ꝙ collatio facta alteri infra tempus datum
ad publicandũ, publicatione nõ facta valeat. Pro qua opi.
faciunt ea, quæ in not. casu adducit Ang. in cons. 36. incip.
pro decisione quæsitorum. col. pen. vbi probat, ꝙ penden
te additionis tempore tempus ad insinuandum non currit:
quia donec subest potestas actum faciendi, non potest di
ci, quòd actus intermedius sit nullus, nisi subsequatur im-
plementũ facti, vt ibi per eum. Et pro ista parte faciunt ea,
quæ scribit Pet. de Anch. in cons. 158. incip. ex narratis. in
penul. & fi. col. vbi quærit, nunquid impetratio facta infra B
tempus, quo quis declaratur excõmunicatus, nisi satisfece
rit, valeat? & cõcludit quòd sic, per plura iura, quę ibi alle-
gat. Ad idẽ facit, quia illud ius resignatarij ante publicatio
nem dicitur pendens: vt dicit expressè Pauinus excellens
practicus, & quondam auditor Rotę adprimè eruditus in
trac. de offi. & potestate. c. in 2. præludio. versi. 9. & sentit
Old. in cons. 285. in pen. col. Sed ea, quæ fiunt, & conce-
duntur pendẽte iure resolubili, valẽt & tenẽt: vt per plura
exempla probat Decius in cons. 247. in causa, &c. col. pe-
nul. & ante ipsum, in notabili casu probat Gemin. in cons.
79. in secundo dubio. Sic eodẽ modo in casu nostro dicen
dum videtur, quod prouisio pendente tempore ad publi-
candum valeat. Quibus accedunt ea, quæ congerit Soci. C
in cons. 41. in prima col. lib. 4. Et quæ Alexan. cons. 25. in
1. col. versi. Præterea à posito etiam, &c. lib. 3. cum multis a-
liis, quæ breuitatis causa omittuntur. Non obstat, quòd
clausula proposita in prouisione, Dummodo non sit alte-
ri ius quæsitum. quia respondet Roman. in dicto consil.
quòd intelligitur de iure perpetuò duraturo, non autẽ de
pendenti resolubili, vt ibi per eum: qui ad hoc allegat plu-
ra iura, quæ per te videas, & aliter respondet Socin. in d.
cons. 41. libr. 3. col. fina. vt ibi per eum, & dixi in regula de
non tollendo iure quæsito. q. 3.

Quibus non obstant. contraria opi. est verior & iustior,
quã Rotã in plurib. & diuersis causis adprobasse legimus,
cuius decisio, ac principali motiuo siue ratione fundatur.

D Nam clarum est, q̃ ius in re plenũ, etsi posset resolui, non tamen est alteri conferibile ante resolutionẽ, vt est text. in c. commissa. in prin. de elect. lib. 6. & in c. si tibi absenti. de præb. eo. li. cum infinitis motiuis & concord. quæ satis curiosè pro ista parte cumulat Egid. decis. 752. in parte negatiua dubij ibidem propositi, & disputati per eum. Accedũt ad hoc dicta per Alex. in l. si decesserit. col. fi. ff. qui sa. cog. Et ita per istam rationem, & alia plura motiua, istam opin. tenuit Rota in vna Palẽt. beneficij coram. D. Paulo Capi. succo de anno. M. D. XIX. vt latè refert D. Guliel. in titu. de regul. decis. 24. Et idem in alio casu Rota tenuit in vna Pacen. parochiali, de Bodoual. de anno. M. D. XX. coram eodem D. Paulo, vt refert idem D. Guliel. in tit. de concess.
E præb. decis. 5. per rationes & argumenta, de quibus ibi per eum. Ad quę accedunt, quę dicunt Domini in decis. 834. in antiquis, & Bisignetus eo. tit. in decis. 23. vbi volunt, prouisionem ordinarij infra mensem ad acceptandũ concessum expectantibus factam non valere, etiam illis postea acceptantibus. Et idem per illas decisiones, & dicta Fely. in d. c. cùm ex officij. in prouisione legati tenuit Rota tempore meo: & de tẽpore suo iudicasse Rotam refert D. Pet. And. Gammarus in tract. legati lib. 3. q. 3. Et hodie 19. Decemb. M. D. XXXIX. idem in simili casu cõclusit Rota in vna Vincẽtina archipresbyteratus coram D. Io. Paulo: quæ voluit, q̃ collatio papæ facta infra sex menses deuolutionis ad su-
F periorem propter negligentiam patronorum non præsentium, sit nulla, etiã si cardinalis, ad quẽ fuerat deuoluta infra sex menses collatio, non confert, & hoc per rationes supetiùs allegatas: non obstante decis. 21. de concess. præb. 422. & 450. in antiq. & tradita per Soci. cõsi. 260. Non obstant, quæ in contrarium adducta fuerunt: quia ad illa responderi potest ex his, quæ latè præfati Doct. scribunt: præsertim Soci. in d. consi. 117. & D. Guliel. in d. decis. quæ breuitatis causa non refero, cùm ibi videri possint.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, quid si factæ sint duæ resignationes eidẽ, & prima annullatur ex defectu publicationis, an possit adiuuari ex secunda, quam publicauit?

SOLVTIO. Ioan. Franciscus Pauinus quondã auditor Rotę practicus, & doctrinę singularis in trac. de potestate capit

cap.sede vacan.in secũdo præludio. versi.12.innuere vide- A
tur quòd non,ex eo,quia ius per nõ publicationẽ ipso iu-
re vacat,ergo reuiuiscere nõ potest, quia semel extinctum
non reuiuiscit.l.qui res.§.areã.ff.de solu.tradit Soc.in cõs.
260.col.4.lib.2.Est bene verum,q̃ idem in versi.nono per
lapsum,&c.dicit,quòd licet non faciens diligentias requi-
sitas à regula cadat à iure, illud tamen ius est pendens. Et
secundum hoc ego putarem, quòd secunda resignatio ca-
peret illud,saltẽ per clausulas generales,nisi iam prius pa-
pa prouidisset alteri:quia tali casu nõ esset locus, nec pri-
mæ,nec secũdæ resignationi:nõ primæ propter nõ obser-
uatã regulam:nõ secundæ,quia ius semel renuntiatum nõ
potest iterum cedi:quia per primã resignationem validam
abdicatur titulus & possessio naturalis,& ciuilis à resignã- B
te,vt in decis.1. de rer.permut.in no.& not.Innoc.in c. su-
per hoc. de renunt.& est notissimum. Itaque nihil manet
apud ipsum resignantem : qui nihil igitur habet,nihil dare
potest:cap.quòd autem.de iure patr.& l.si vniuersæ. quem
tex.Bart.verbis vulgaribus summat.C.de legat.si nihil dat
secunda resignatio,nullius est momenti.

Et ex prædictis decidi potest illa q.quã Io.Aloisius Tu-
scanus doctor Mediolanẽ.& quondam aduocatus primã-
rius & auditor Cameræ refert accidisse tempore Sixti in
Rota in eius consi.incip.ad primum,&c.positum in primo
volu.consi.suorũ,videlicet an beneficium primo acceptã-
tum per procuratorẽ suũ , cuius acceptatio fuit nulla pro-
pter nõ publicationẽ factam secũdum formã regulæ pos- C
sit illud secũdo loco acceptare.Et tunc fuit interloquendo
dictũ,q̃ sic,ex eo,quia multiplicatio titulorũ non est pro-
hibita,vt not.Doc.in c.post electionẽ. de cõcess.præb.cum
cõcor.vt per Fely,in c.in nostra.ver.titulus. de rescript.fa-
cit.l.3.§.ex pluribus.ff.de acqui.poss.& in regula nullus.de
reg.iur.lib.6.& in l.quotiẽs.§.1.ff.eod.& not.per gl iniun-
ctos.in c.cũ personę.de priuileg.lib.6.sic videmus,q̃ con-
ceditur excõmunicationũ multiplicatio. cap.ita quorũdã.
de Iudæis,cũ concor.vt ibi in gl.sic etiã interposita appel-
latione potest iterũ,atque iterũ appellari, vt in clem.si an-
te.de dol.& cõtu.Nec reperitur prohibitũ, q̃ quis pluries
idẽ beneficiũ acceptare possit, pro cõseruãdo iure suo,vt
tradit Cald.in consil.7.titulo de electio.Nõ obstat si dica-

D tur, ꝙ ex quo per primã ius quęsitũ est, iuxta c.fi.de cõcess. præb.lib.6. secunda acceptatio nihil potest operari, & erit frustratoria, iuxta ea, quæ arguendo dicit Rota decis.858. in antiquis incipien. Dominus papa.in 1.col.quia respondetur, ꝙ licet secunda acceptatio operari non possit quo ad concursum, videlicet, prima acceptatione existente valida, quia quod debetur ex prima, verum est ex secunda nõ deberi, iuxta d.§. ex pluribus.& cle.1.§.si quę not.de priuileg. tamen nõ dato concursu secundo accceptatio potest operari effectum suum summota prima acceptatione per regulam de non publicandis acceptationibus, huic regu. similem. Et ideo illa remota remanet secunda,& operatur effectum suum, vt not.in cle.1. de censi.& in §. affinitatis. E instit.de nup.sic videmus, quòd secunda excommunicatio quãdiu concurrit cum prima, nõ operatur effectum suum: tamen si prima submoueretur, tunc secunda operatur.3.q. 4.Engeltrudam. cum cõcor, vtpatet etiam in exemplo posito per Ioan.Andr.in c.cum in cunctis. ad fi.de elect.& in cle.fi.de magist.De ligato vna forti catena.Nam vinculum alterius catenæ nihil operatur, donec illa remanet:tamen ea submota, tunc secunda catena operatur: sic etiam concurrente lumine lucernæ cum lumine solis, lucerna nihil operatur.c.si omnia.6.q.1.tamen, remoto sole, lucerna tũc operatur, quę exempla posita per Ioan.And.locis superius allegatis, realsumit prędicta decisio Rotæ ferè in simili casu. Ita igitur in proposito nostro est dicẽdum. Nam ex quo F prima acceptatio est sublata per exceptionem regulæ, remanet secunda, iuxta prædictas rationes.

Nec obstat, ꝙ per primam beneficium est effectum plenum,& consequẽter secũda acceptatio nõ valet iuxta not. in clemẽ.1. de cõcess.præben.& sic revalidari nõ posset per extinctionẽ primæ, per c.non firmatur. de reg.iur.lib.6. & ca.si eo tẽpore.de rescrip.eo.lib.cũ vulg.quia respõdetur, quòd ius nõ erat plenum, sed erat imperfectũ, & stabat in pendẽti vsque ad tempus publicationis faciẽdæ, iuxta formam regulæ: quo elapso, si non est facta publicatio, illud ius annihilatur,& ideò tale beneficiũ dici nõ potest plenũ: quia si plenum esset diligentiis regulæ non indigeret: quia plenitudo additionem non admittit, vt dicit text.in d.c.si omnia. Remanst igitur adhuc vacans, & ideò iteratio ac-

ceptari

ceptari potuit.c.cum nostris.de conces.præb. A

Nec etiam obstat,q̃ nõ reprobata prima acceptatione, secunda nõ debuit fieri,iuxta c.post electionem.de cõces. præbend.quia illud procedit vbi secũda prouisio fuisset facta alteri,quàm illi cui fuit facta prima, vt patet in d.text. ibi.Archidiaconatus nõ vacans non potest, nec debuit in alium transferri,&c.sic & in c.inter dilectos.de excess.præla.& in c.licet episcopus.de præbend.lib.6. sed in casu nostro vtraque acceptatio refertur ad eũdem,igitur,&c. Nec obstat c.si tibi absenti.de præbend.in 6.quia licet ius illud non esset perfectum, tamen agebatur de collatione alteri facienda, non autem eidem,vt ibi patet.Et probatur hæc solutio in cap.si quis duas.de electio.lib.6. vbi electio per quẽ ius imperfectum quæritur multiplicari potest in eun- B dem,& in electione electi erit,quo vti velit,vt ibi patet.

Nec obstat si tũc replicetur: ergo cum prima fuerit vsus non audietur ad secundã,per illum text.quia respondetur, q̃ ille tex.non procedit quãdo sumus in titulo acquisito, vt ibi not.per Doct.& plenè per Calde.& Domin.in consi. 8.titu.de elect per plures bonas & notabiles rationes ibi per eos positas, quas breuitatis causa non refero. Neque potest etiam dici,q̃ inducat prima acceptatio gratiæ consumptionem:quia requireretur ad hunc finẽ, quòd sortita fuisset effectum.c.si clericus.de præb.lib.6.c. ad audientiã. el.2.de rescript.aliàs autem si aliquo casu inualida existit, potest fieri secundo loco actus, per quem acceptatio inducatur, vt colligitur ex decisio.in nouis.431. incipient.si C impetrans.in 2.dubio,& sequen.& alleg.Lapi.95.

Tamen licet prædicta sint multum colorata,& mihi applaudant:nihilominus quo ad effectum istius regulæ contrarium tenuit Rota, hac ratione, quia tẽpora ad publicãdum hic designata currũt à tẽpore primę prouisionis, non secundæ, & ideò si prima ex defectu publicationis annullatur,secunda resignatio non sustinebitur:ita in simili concluxit Rota super regula de acceptationibus, vt latè refert domi.Guliel.in decis.9.tit.de cõcess.præbend.per alias rationes,de quibus per eum, ex quibus facilè cõflari potest responsio ad arg.superius facta an verò beneficiũ resignatum possit deinde capi per clausulas generales positas in supplicatione resignationis? dixi superius.q.16.

D QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, ex eo, quia hic dicitur, quòd si renuntians moriatur in possessione, non facta publicatione, q̃ beneficium non per resignationē, sed per obitum censeatur vacare: quid si renuntians moriatur ciuiliter, & non naturaliter, nunquid sit locus regulæ?

SOLVTIO. Dicendum est q̃ nō, quia verba simpliciter prolata, naturaliter, non autem ciuiliter capi debent. l. fin. C. de his qui veni. æta. imp. l. qui habet. ff. de tutel. & sic expressio mortis in ista regula intelligetur de naturali, non autem ciuili, præsertim, quia regula ista est odiosa, & contra ius commune. Et ita fuit in Rota iudicatum pro Reuerendissimo Cardinali Sanctæ Crucis, vt adnotauit Mel-
E chior de Baldasinis sui temporis aduocatus insignis, dicens se in vna Valentin. coram. d. Simonetta obtinuisse, de quibus meminit etiam Iacobus de Nigris doctor curiosus in quadam sua apostilla ad istam regulam. De quo tamen dixi suprà in regula de impetrantibus benefic. per obitum fami. Card. q. 5. & 7.

QVAESTIO VIGESIMA.

QVAERO, an regula ista ꝓcedat in resignatiõe iuris? SOLVTIO. Istam quæstionem examinaui superius in regula de infir. resig. quæst. 18. vbi propriè
F cadit, & ideò hìc pauca dicam, non solùm ea ratione, quia ibi hoc dubiũ plenius discutitur, sed quia in casu istius regulæ hæc dubitatio videtur impertinēs, ex eo, quia in resignatione iuris ratio istius regulæ cessat, quę loquitur de beneficio possesso per resignātē, in cuius publicatione regula tria copulatiuè requirit, quę in resignatione iuris nullo pacto verificari possunt.

Sed istis obstare videtur, quod scribit Andr. Sicul. in cõsil. 41. in 16. & 17. colum. lib. 1. vbi concludit, quòd sicut in donatione reali exceden. summā 500. duc. requiritur insinuatio, quæ se habet ad instar publicationis, ita quoque in donatione iuris quęsiti insinuatio requiritur, vt latè ibi per eum. Ad idem facit, quia videmus dispositionē clem. fin. de procur. quæ loquitur in morte naturali procedere in morte ciuili, videlicet in resignatione, vt tenet Rota in decisio. 176. in no. sequitur Ludo. Roma. in consil. 374. incip. præsens est quæst. Et tamē talis resignatio procedit, nō solùm

quando

quãdo fuit facta de beneficio, ſed etiam ſi de iure quæſito A
tantum facta fuerit: vt concluſit Rota in vna Oxomen. Archidiaconatus corã me, die 14. Decembris M. D. XXXVII. pro Roderico Lopez, cõtra Alphonſum Henriques. Ita videtur hic dicendum, quòd diſpoſitio iſtius regulæ, quæ de renuntiatione beneficij loquitur, procedit in reſignatione iuris. Sed tenendo opinionem, quam dixi, ad prędicta patet ſolutio: quia in donatione iuris quæſiti, de qua Andr. Sicul. loquitur, militat eadem ratio, quæ in donatione reali, propter fraudem creditorum. Nam ita prędiudicãtur creditores per clandeſtinas donationes iurium, ſeu actionũ, ſicut per donationes rerum, quia qui actionẽ habet vtique rem habere videtur, vt dicit tex. in l. qui actionem. ff. de regul. iur. quæ omnia ceſſant in caſu noſtro, & ideo non re- B
quiritur publicatio. Et eodem modo reſpondetur ad deciſionem factam circa d. clemen. fin. quòd idem effectus reſultat ibi per renũtiationem iuris, ſicut per reſignationem beneficij. Nam ſicut per reſignationem beneficij cenſetur reuocatus procurator etiam quo ad incœpta, ita & per reſignationem iuris quia militat eadem ratio, quæ omnia in caſu noſtro ceſſant, propter rationes aſsignatas ſuperius in tertia quæſt.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, quare ad publicandum reſignationem in curia datur maius tempus, videlicet, & ſex menſes, & extra curiam datur menſis?

SOLVTIO. Aliquis fortè diceret arbitrium eſſe, prout C
dicitur in gl. in ver. Ratus. in l. 1. ff. de poſtul. ſed verum non eſt, quia ſex menſes in reſignationibus factis in curia dantur ad effectũ, vt reſignatarius cõpetẽtem terminũ habeat eundi ad locum beneficij, vbi publicatio fieri debet: fortè enim beneficiũ eſt in Anglia, vel Alemania, vel in aliis locis multũ ab vrbe diſtantibus, quæ ratio nõ militat, quãdo reſiguatio fit in partib⁹, & ſic extra curiã, qa ex quo debet fieri, in loco minus tẽpus reqritur, & ideo vnus mẽſis aſsignatur. Et ſic cũ laude Dei ſit expedita iſta regula de publicandis, circa quã longè plura excogitare poterit curioſus, quæ mihi iã vehemẽter occupato nõ occurrũt. Nã hic trahi poſſet tota materia regulæ de publicãdis acceptationibus in gratiis expectatiuis, quæ conſimilẽ, & quodãmodo

D affinem materiam continet. Sed quia ſuper illa regula plu-
res deciſiones ſcripſit d. Guliel. ac etiam, quia propter no-
uas prouiſiones, quæ quotidie ab acceptantibus faciliter
procurantur, propter quas tollitur diligentia publicandi,
& per conſequẽs prouiſio iſtius regulæ, ideò ſuper ea ni-
hil dicam, præſertim, quia illa regula non ponitur inter iu-
diciales. Non tamen omittam pro complemento iſtius re
gulæ, ac etiam ne illa, quæ ſunt nota digna, penitus ig-
norentur, quòd circa illam regulam de publicandis accepta-
tionibus temporibus dom Iacobi Simonetta in Rota vnũ
notabile dubium deciſum fuit, de quo d. Guliel. non facit
mentionem. Sed ipſe idẽ Iacobus de illo meminit in tract.
ſuo reſeruationis. fol. 72. Dubium igitur fuit, nunquid illi
E regulæ de publicandis acceptationibus, quæ expreſsè de
expectatiuis loquitur, ſubiiciantur reſeruationes, quæ ha-
bent beneficium acceptandi. Plura hinc inde diſputationis
gratia dicebantur, tandem Rota in iſtam ſententiam incli-
nauit, quòd ſic, ex eo, quia tales reſeruationes appellari
poſſunt expectatiuæ pinguiores. Et quia ratio publicatio-
nis ne expectatiuus acceptans ſi non publicet, plura bene
ficia inuoluat, militat in tali reſeruatione. Ita concluſerunt
Domini, vt latius ibi per eum. Et per iſta etiam tempore
meo fuit in Rota concluſum, in vno Hiſpalen. canonicatus
& præbend. coram d. Paul. Capiſucco, die 25. Octobris
M. D. XXXIX. Quòd quædam gratia per Leonem 10 con-
ceſſa, cuidam Petro Xuarez ad canonicatum & præben. &
F ad quæcunq; beneficia etiam reſeruata, etiam ſeruitoria,
& cum clauſula ſuſpẽſiua omnium gratiarum expectatiua
rum, & clauſulam anteferri, &c. diceretur expectatiua pin-
guis, licet in ea daretur poteſtas acceptandi beneficia ſer-
uitoria & reſeruata, & clauſula ſuſpenſiua aliarum expecta
tiuarum, quæ non ſolent ſecundum regulas concedi expe-
ctantibus, vt patet in regulis expectatiuarum Leonis, Cle-
mentis & Pauli. Verum, quia in dicta gratia dabatur facul-
tas acceptãdi, iam creatio in canonicum, & clauſula ante-
ferri, quæ ſunt particularia expectantium, fuit concluſum
dictam gratiã eſſe expectatiuam pinguem, & illam ſubiici
regulis de expectatiuis loquentibus, quod eſt notandũ ad
regulam prælationum, & alias regulas de expectatiuis lo-
quentes. Poſtremo quid importent illa verba in regula iſta

poſi

posita, videlicet, & inde sequuta quæcunq; &c. dixi in re- A
gula de annali q. 73. Iuxta prædicta posset hic etiam dubi-
tari de vna quæst. quæ ponenda erat suprà q. 9 super qua
aliàs consuluit Ioachinus de Narnia, in causa Colonien.
præb. S. Seuerini, videlicet, nũquid publicatio facta in do-
mo, siue loco capitulari, quæ est infra obitum ecclesiæ, va-
leret: & consuluit quòd sic, quia licet regula requirat locũ
beneficij, illud fit ad effectum, vt magis innotescat, & in ta
li publicatione finis seruatur illo modo: quia illud quod fit
infra obitum, dicitur in loco fieri. cap. de fabrica. de cõsec.
dist. 1. l. 2. de verbo. signifi. & cap si ciuitas. de senten. excõ-
munic. lib. 6. cũ vulg. & quia videmus, quòd aliquando pu-
blicatio toleratur, si facta fuerit coram honestis personis
& testibus. glo. in verbo, beneficium. in clemen. causam. de B
electionib. sicut videmus in appellatione fieri, vt dicit glo.
in l. cum quidam. ff. de appella. tãto fortius in casu nostro,
quando fit coram canonicis in loco capitulari.

REGVLA, QVOD COMMISSIONI POST CONCLVSIONEM NON STETVR, NISI DEROGETVR CONCESSIONI.

ITEM, statuit & ordinauit, quòd in commissionibus, seu mandatis etiam cõsistorialibus per eum, seu de eius mandato, vel autoritate in causis, in quibus conclusum C
existat, in posterum concedendis, etiam si in eis de conclusione huiusmodi implicitè, vel explicitè mentio facta fuerit, nihil censeatur esse concessum, nisi per concessionem commissionis huiusmodi, conclusioni derogetur expresso.

ISTA regula quæ de conclusione loquitur, finem & cõclusionem apponit regulis iudicialibus, & præsenti tractatui. Nam ista regula etiam vltima est iudicialiũ, vt hic etiam Glossator aduertit, & ita in libro regularum Rotæ vltima ponitur. Circa quam omnino, nisi remissiuè scribã, ex eo, quia hodie propter facilem conclusionis derogationem, quæ per processum ad vlteriora, & repositionẽ Dominorum auditorũ fit, parũ practicatur, & ob eã fortè causam de ea domi. Guliel. Cassiodorus nihil in decisioni-

bus ſuis ſcripſit, quanuis per.12.annos omnia quæ in Rota geſta fuere, circa regulas obſeruauerit. Et ego per.11.annos, quibus in Rota verſor, nunquam vidi de ea excipi: propterea vanum erit tempora, quæ mihi nō ſunt, reliqua in inutilibus conſumere. Quamobrem circa iſtam regulā remiſsiuè videnda ſunt, quæ dicit Fely. in c. nonnulli. in 11. col. verſi. amplia adhuc. & in col. 11. verſi. & ad ſextam regulam, &c. de reſcrip. quibus locis de regula iſta mentionem facit. Et ante ipſum latius regulam diſcutit Rom. in conſil. 176. incipien. iſtæ ſunt. col. vltim. vbi pleniſsimè loquitur, & plures alij, qui breuitatis cauſa omittuntur. Et ideo iſta ſufficiant pro complemēto præſentis tractatus. Et dum tempus dabitur, fortè ſecundam partem regularum, quæ in literis expediendis verſatur, quæ alium iuſtum tomum requirere videtur, aggrediar: quæ quidem regulæ ideo non dantur, quia in iudiciis non producuntur, & ob eam cauſam extraiudiciales appellantur.

FINIS.

LVGDVNI,

Excudebat Nicolaus Edoardus,

Campanus

1557

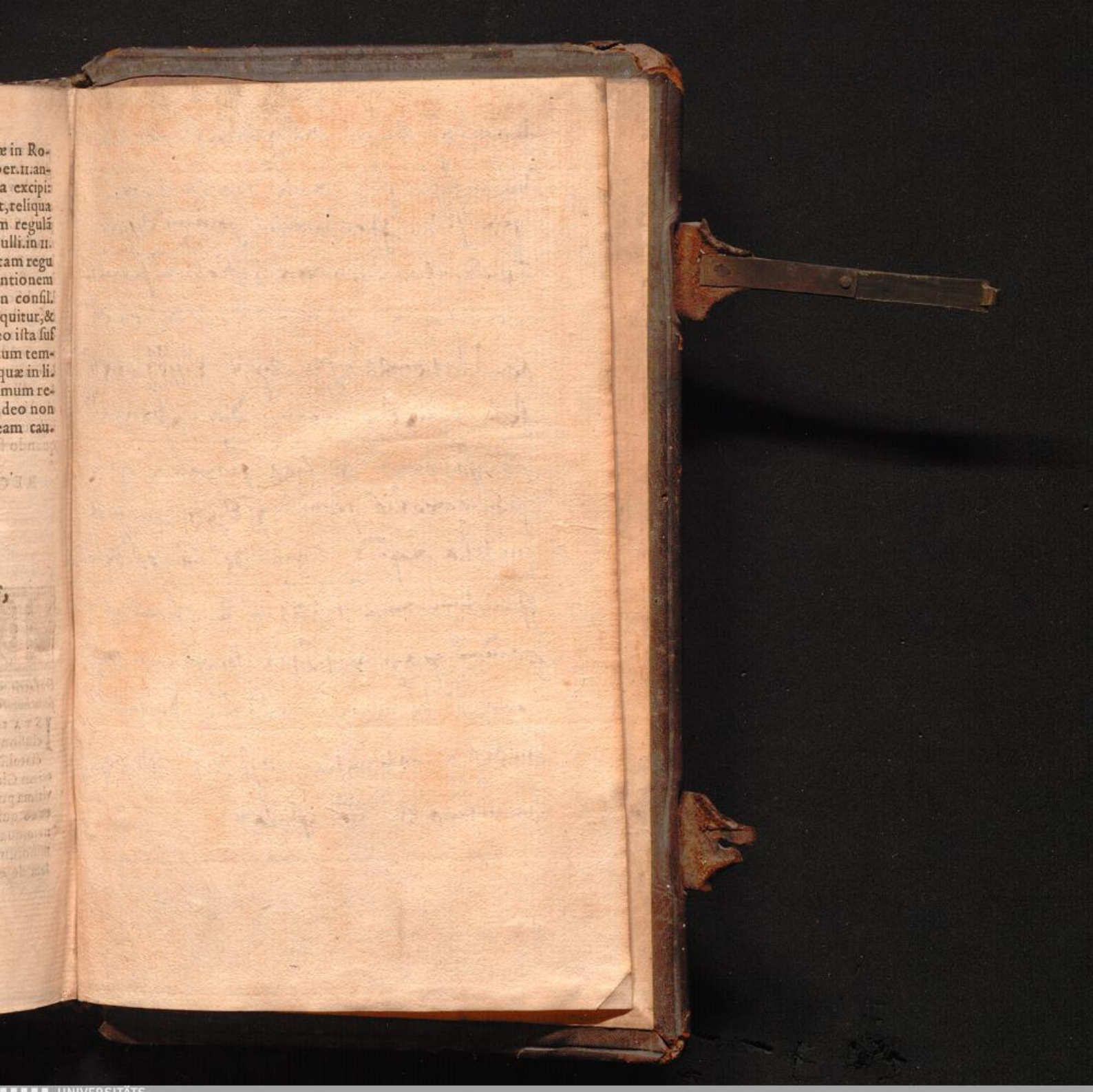

Paulus dicit ad galatas capitulo 5
Manifesta sunt autem opera carnis,
que sunt, fornicatio, immunditia,
impudicitia, luxuria, idolorum servitus
veneficia, inimicitie, contentiones
emulationes, ire, rixe dissentiones
sectae, invidie homicidia, ebrietas
comessationes et his similia que
predico vobis sicut predixi quoniam
qui talia agunt regnum dei non possidebunt
Fructus autem spiritus est charitas
gaudium, pax, patientia longanimitas
bonitas benignitas mansuetudo fides
modestia continentia castitas adversus
huiusmodi non est lex

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN